BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
17 M
21

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

Digitized by Google

Digitized by Google

FELICIS PLATERI ARCHIATRI ET PROFES. BASIL.

Praxeos

Seu de cognoſcendis, prædicendis, præcauendis, curandiſq; affectibus homini incommodantibus,

TRACTATVS SECVNDVS.

De Doloribus, Libro vno, qui tertius totius eſt operis, agens:

Singula illorum Symptomata, in generibus: Morbos eorumq; Cauſas, in cauſis: & Curam in curatione proponens.

Omnia methodo nouâ, ſed facili & perſpicuâ, hactenusq; diu deſideratâ, deſcripta: nec ſolùm veterum neotericorumq;, ſed & proprijs obſeruationibus, ac remedijs innumeris referta.

BASILEÆ,

Typis CONRADI WALDKIRCHII.

M DC IX.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

Digitized by Google

AD

Illuſtriſſimum Potentiſſimumq́;

S.Rom.Imp.Principem,

FRIDERICHVM

Ducem Wirtembergẽſem & Teccenſem, Comitem Montis-beligard. Dominum in Heidenheim, Equitem ordinis Regij Francorum & Anglorum,

Principem Dominumq́; meum clementiſſ.

FELIX PLATERVS

Archiatros Baſil.

SINGVLARI Dei Opt. Max. prouidentiâ, quâ & hactenus clementiſſimè cõſeruatum me, grato animo agnoſco, factum omnino arbitror, Illuſtriſſime & Potentiſſime Princeps, quòd, cùm ſtudij, obſeruantiæ fideiq́; erga I. T. Celſ. teſtandæ causâ, pri-

mam medicæ meæ Praxeos partem, I. T. Celſ. coràm offerrem, non ſolùm benigniſſimè acceptus, ſed & exoptatiſſimo reſponſo, mirum in modum fuerim exhilaratus. Siquidem I. T. Celſ. hoc conſilium & inſtitutum meum, non tantummodo comprobauit collaudauitque, ſed & patrocinio illius tractatus, animo planè beneuolo ſuſcepto, eorum quæ ſupereſſent, defenſorem ſe quoq; futuram, idq; ſermone & ſcripto teſtata, obtulit, atque ad reliquorum editionem maturandam, publicæ vtilitatis iuuandæ gratiâ, me eſt cohortata. Cuius Celſ. T. clementiæ & ſummi fauoris recordatio, aſſiduarum mearum meditationum & lucubrationum laborem, mihi aliquomodo faciliorem reddidit, animumq; ſub cogitationum & negotiorum mole preſſum ac fatiſcentem, ſubleuauit, atque ad cœptam commentationum medicarum telam, alacriùs pertexendam, accendit.

Quòd autem Ill. Celſ. T. mihi homini medico, licet immerenti, benignitatis & gratiæ indicia adeò luculenta exhibere voluerit, fecit id, præterquam quòd naturali quadam

erga omnes literatos animi inclinatione eſt propenſa, etiam celeberrimorū, omnium ætatum Principum virorum exemplo mota, quos medicis plurimùm ſemper tribuiſſe, eosq́; maximo in pretio habuiſſe, ex hiſtoriarum abundè conſtat monumentis. Hippocrates quippe apud Alexandrum & Perdiccam, reges Macedoniæ, eum dignitatis obtinuit locum, vt licet ampliſsimis propoſitis præmijs, à potentiſsimo Perſarum monarcha Artaxerxe, fuiſſet inuitatus, illis tamen reiectis, maluerit apud popularem ſuum regem in Græcia ſubſiſtere, quàm ad illum commigrare. Vnde factum, vt eius etiam poſteri, ſequentibus Macedoniæ regibus eſſent chari, cùm Ariſtotelis pater ab Amynta rege, eo præcipuè nomine, in medicum domeſticum fuerit cooptatus, quòd ex Hippocratis familia eſſet oriundus. Quæ res etiam ipſi Ariſtoteli, apud Alexandrum magnum, Amyntæ ex filio nepotem, præter doctrinam inſignem, eam conciliauit gratiam, vt cùm eius mandato, à Philoſopho præclari illi libri, de animalium hiſtoria eſſent conſcribendi, ſuis ſumptibus animantia, vena-

tores, aucupes & piſcatores, in eius rei vſum aluerit. Quin idem Alexander, tantum tribuit Philippo, vni ex medicis ſuis, vt licet Parmenionis epiſtolis ſuſpectus ei fuiſſet redditus, qui gnarus infirmitatis Alexandri, ſcripſerat à Philippo medico vt caueret, nam corruptum illum à Dario ingenti pecuniâ eſſe: accepto tamen ab illo poculo, epiſtolas interim medico tradiderit, atq; ita inter bibendum, oculis in vultum legentis intentis, eum vt ſecurum conſpexit, lætior factus, ſanitatem quarto die receperit. Floruerunt & alij medici complures, fauore & gratiâ apud reges diuerſos. Apud Antigonum Diocles: apud Antiochum Eraſiſtratus. Iure ciuitatis Romanæ, C. Iulius Cæſar medicos donauit. Sed & in altiſſimo dignitatis & honoris gradu, Octauius Auguſtus, Antonium Muſam collocauit, quòd de illo belli & pacis temporibus, præclarè eſſet meritus. Galenus etiam apud Impp. Verum & Marcum Antoninum, in tanta fuit exiſtimatione, vt huius filij, M. Aurelij Commodi valetudo, illi curanda concrederetur. Verùm omiſſis hiſce, quæ olim & apud

pud exteros euenerunt, quædam recentioris memoriæ, propiusq́ nos attingentia exempla commemoraſſe, non abs re fuerit. Wilhelmus Copus Baſileenſis, ante centum plus minúsue annos, apud Ludouicum XII. *& eius ſucceſſorem ac generum, Franciſcum* I. *Galliæ reges, magno cum vtriuſque fauore, laudeq́ ſuâ, medici regij officio eſt functus. Et noſtrâ ætate, Monſpeſſulanæ Academiæ florentiſsimæ, profeſſores aliquando eximij, quibus ibidem præceptoribus etiam ſum vſus, Guilelmus Rondeletius, à Principibus compluribus, Antonius Saporta à Nauarræ, Honoratus Caſtellanus à Franciæ regibus, ampliſsimis honoribus & præmijs fuerunt condecorati. Ioannes quinetiam Fernelius, maximi nominis medicus, cum quo Pariſijs memini familiariter me conuerſatū, regi Henrico* II. *& Reginæ, quæ eius conſilio ſe fœcundam, cùm priùs ſterilis eſſet, factam prædicabat, erat ſummè charus. Quid Andream Veſalium Baſileæ apud parentē meum, piæ memoriæ, mihi puero adhuc, viſum, & Carolum Cluſium, ante quinquaginta & plures*

annos Monſpeſſuli mihi familiarem, adhuc ſuperſtitem commemorem? quorum ille rei anatomicæ peritiâ immortalem ſibi gloriam acquiſiuit, & à Carolo V. *Imper. in medicum fuit allectus; hic ſtirpium cognitione exactiſſimâ, indefeſſo ſtudio longisq; peregrinationib. auctâ, rei herbariæ ſcientiã ſupra modum illuſtrauit, & Philippũ* II. *Hiſpaniarum regem demeruit: quemadmodum amborum ſcripta ſatis ſuperq; teſtantur. Veſtigijs horum inſtiterunt Ill. Celſ. T. Principes anteceſſores, Duces Wirtembergenſes, à poſteris meritò omnigenarum laudum encomijs concelebrandi, qui duo illa præclara inclytæ Tubingenſis Academiæ lumina, Leonhardum Fuchſium & Iacobum Schekium fouerunt maximiq; fecerunt. Vt alios complures, partim vitâ functos, partim adhuc luce hac fruentes, quos Principes ſingulari amore proſequuti ſunt, & adhuc proſequuntur, ne illos in os laudando, palpum ijs obtrudere velle videar, ſilentio prætercam. Et ne aliorũ etiam Principum & Magnatũ erga me quoq; fauorẽ ac beneficia, quæ meo iure recenſere poſſem, altiùs repetã, vel ma-*

iorum

iorum ſaltem I. T. Cel. Illuſtriſſimorum Ducum Wirtembergenſium clementiã & munificentiam in me, deprædicaſſe ſuffecerit. Cui nuper I. T. Cel. maximũ adiecit cumulum, cùm pro inſitâ ſuâ lenitate, me quoq; in Rhenani tractus veteranorum medicorum numerum referre, ſic compellare, atque vnà cum fratre Thoma Platero, tanquam fidei ſpectatæ medicos, licet longiùs remotos, gratioſiſſimè complecti, liberaliſſimè magnificentiſſimeq; habere, nec non de varijs morbis, eorum cauſis, curatione & remedijs, fuſè mecum colloqui, fuerit dignata. Vt igitur præclaræ T. Cel. de me conceptæ opinioni, vti æquum eſt, reſponderem, & in euulgandis reliquis, communi bono, pro captus mei modo, conſulere ſtuderem, ac vt votis plurimorum præſtantiſſimorum medicorum, qui primam partem cùm vidiſſent, exactiq; iudicij ſui calculo comprobauiſſent, & ad illis, quæ ſuperſunt, ſupremam manum imponendam, me vehementer ſollicitarũt, ſatisfacerem, Secundã hanc operis practici mei partem, ſub Illuſtriſſimi nominis tui fauſtis auſpicijs, vti & primam, in lucem edere viſum

eſt. Nullum autẽ mihi eſt dubiũ, hoc meum qualecunq; opus, ex clariſsimorum quorumcunq; veterum ac neotericorum medicorum & chirurgorum, meis inſuper proprijs obſeruationibus, longo vſu à me cõpertis, maximis laboribus congeſtum, eò fore bonis quibuſq; gratius, quòd de Doloribus inſcriptionem præferens, in eo cum ferociſsimis hoſtibus, qui ſæuiſsimis cruciatibus, tenerrima hominum corpora excarnificant, mihi fuerit depugnandum. Ex quorum numeroſiſsimâ acie, qui doloribus moleſtijsq; varijs irruentes, exitium nobis intẽtant, ſunt imprimis calculus, podagra, colici dolores, febriũ intolerabiles æſtus, peſtis, eiuſmodiq; ſexcenti alij venenati morbi, lethalesq; affectus, atque externas corporis partes, horrendum in modum infeſtans, tumorum, vulnerum vlcerumq; myrias: quibus præcauendis, propulſandis vel ſaltem mitigandis, infinita hîc proponuntur ſalutaria alexipharmaca, antidota, medicamenta & remedia, cauſæque eorum, de quibus tamdiu maximi quiq; medici, inter ſe ſunt digladiati, adhucq; diſceptant, rationũ firmamentis, pro humani iudicij

dicij mediocritate, ſuffultæ, ita diducuntur, vt non videantur à veri ſcopo aberrare. De quibus omnibus, iudicandi poteſtatem liberam, candido lectori, haud inuitus permitto, quem pro ſuâ æquanimitate, in bonã partem ea accepturum, & æquâ iudicij lance ponderaturũ, confido. Illos verò, apud quos tanta eſt, vt ille ait, autoritas vetuſtatis, vt inquirere in eam ſcelus eſſe ducant, meminiſſe velim eius, quod idem dicit, dediſſe omnibus Deum pro virili portione ſapientiam, vt & inaudita inueſtigare poſsint, & audita perpẽdere: nec quia nos antiqui temporibus anteceſſerunt, ſapientiâ quoq; anteceſsiſſe, quæ ſi omnibus æqualiter datur, occupari ab antecedentibus non poſsit: cumq́; ſapere, id eſt veritatem quærere, omnibus ſit innatum, ſapientiam ſibi adimere, qui ſine vllo iudicio, inuenta maiorum probant, & ab alijs pecudum more ducuntur. Quibus per me quidem licet ſuo abundare ſenſu, modo per ipſos mihi quoq; integrũ ſit, mea placita publici iuris facere, atque liberè cum bonis quibuſuis communicare.

Tuam autẽ Illuſtriſsime Princeps Celſit.

quantâ poſſum animi ſubiectione, oro obteſtorq́, vt alteram hanc ſcriptionis meæ partem, variorum ingeniorum cenſuræ multiplici exponendam, pro innatâ clementiâ, in protectionem ſuam comiter ſuſcipere, heroico præſidio, contra criticorum morſus defendere, me meosq́ in poſterum quoq; commendatos habere, ac fauore & clementia, vt hactenus, proſequi non dedignetur.

Deum Patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſupplicibus votis precor, vt Ill. T. Cel. in omni bono confirmet, conſilijs ſalutaribus inſtruat, virtute armet, omnibusq́ benedictionibus cumulatiſſimè exornet, & ab omni malo incolumem integramque, cum Illuſtriſſimis filijs Regulis conſeruet, ad gloriam ſuam & Reipub. commodum. Baſileæ 1. Aprilis, Anno Chriſti 1608.

DE DO-

DE DOLORIBVS

LIBER III.

DOLORIS nomine hîc generatim omnem ſenſum moleſtum, triſtem ob id vocatum, quem quinque ſenſus percipiunt, intelligimus: de quo cùm ægri magis, quàm de functionis læſione aliqua conquerantur, etſi ea dolori iungatur, nos hîc potiùs peculiari libro, de dolore, qui tot partibus accidere ſolet, quàm in deprauatis ſenſibus, quò dolorem, quem ſenſus tactus præſertim patitur, referre aliàs ſolent, agemus. Idque eò rectiùs, cùm dolor non ſenſus tactus ſymptoma, vtpote qui obiectum, quod dolorem infert, non aliter, quàm reuera eſt, ſentit & dijudicat, exiſtat, ſed offenſa, quæ ſenſum hunc ſequitur, ex ſecũdo ſymptomatum genere ſit, ſimplicium ſcilicet affectuum, qui ſenſibus percipiuntur, & hîc ad tactiles referuntur.

Variant autem primùm dolores, pro diuerſitate ſenſuum, qui illos percipiunt, cùm omnes quinque ſenſus, obiectæ rei violentiâ, offenſam patiantur & doleant, licet non eodem modo hoc fiat. Aliter enim proprij in facie poſiti ſenſus quatuor: aliter communis vniuerſo corpori, quintus, moleſtiam percipiunt, vnde prima dolorum oritur differentia.

Proprij in facie tantùm conſtituti quatuor ſenſus, viſus, auditus, olfactus, guſtus, cùm non adeò ab obiectorum ſuorum vehementiâ dolores acerbos, ſicuti ſenſus tactus, patiantur, citiusq; remit-

tant, nos ſimul explicabimus, VISVS, AVDITVS, OLFACTVS, GVSTVS DOLORES, CAP. I.

Communis vniuerſis corporis partibus ſenſibilibus, ſenſus tactus, qualitatum exuperantiâ eundem afficientium, varios dolores, eosq; ſæpè atrociſsimos & diuturnos perſentit: Vt ſunt calores, frigora, pruritus, titillationes, punctiones, ardores, lancinationes. Quorum differentias, non ex diuerſis hiſce illorum generibus, ſeu ſenſuum proprietatibus deſumemus, ſed quatenus hi dolores vel in vniuerſum corpus, aut certas illius partes aliquas cadunt, in illiſque obſeruantur, deſcribemus.

Vniuerſi corporis partes ſenſu tactus præditæ, ſimul dolere omnes vix poſſunt: interdum tamen plures vnà, vel aliquę per corporis ſuperficiem expanſæ, vt cutis, dolore infeſtatæ, eum generaliorem reddunt. Et cùm corpus imbecille aut laſſum eſt, licet vniuerſum dolere videatur, tamen cùm tunc potiùs de motus illius, & virium imbecillitate, quàm de dolore conquerantur, etſi in laſsitudine dicta comes quoque ſit, in motus imbecillitate & virium defectu (quò hæc pertinent) explicata fuerunt. Intemperie tamen cùm omnes totius corporis partes ſimul poſsint affici, ſi id fiat, moleſtiam inde & dolorem partes omnes ſenſiles, ſi modò magna ſit, etiam ſentire neceſſe eſt. Quod à frigida intemperie vix, vt cunctæ ſimul afficiantur, poteſt contingere, niſi mors, ſicuti frigore extremo affectis accidit, mox ſequatur. Quemadmodum verò à calida intemperie, quà veluti vniuerſum corpus ab externo calore, non foris tantùm, vt per frigus ferè fit, ſed & intrinſecùs incaleſcere, & offenſam aliquam inde ſentire videmus: Ita maximè in febribus calore perſeuerante, omnes totius corporis partes accenduntur, eumque partes quæ ſentire

ſentire poſſunt, ſentiunt cum moleſtia: vt ita ſola tantùm intemperies calida, generalem vniuerſo corpori dolorem hunc; in caloris ſenſu aduerſum, procreet; de quo agemus in FEBRIBVS, CAP. II.

Partium certarum dolores omnis generis inueniuntur: qui vel abſtruſi, vel patentes in diuerſis partibus occurrunt.

Abſtruſi ſeu latentes dolores, intrinſecùs in corporis quatuor diſtinctis ſedibus, capite, collo, pectore, ventre, illarumq; cauitatibus interioribus conſiſtunt, & ſecundùm illas diſtinguuntur.

In capitis ſede interna, intra caluariam dolores exiſtentes; explicabuntur in CAPITIS DOLORE, CAP. III.

In faciei cauitatibus internis, dolores qui ſe offerunt, deſcribentur ſequenti modo:

Qui in oculorum ſedibus conſiſtunt; in OCVLORVM DOLORE, CAP. IV.

Qui in aurium cauitatibus; in AVRIVM DOLORE, CAP. V.

Qui in naribus; in NARIVM DOLORE, CAP. VI.

Qui in oris interioribus; in ORIS DOLORE, CAP. VII.

Qui in oris oſſeis ſedibus; in DENTIVM DOLORE, CAP. IIX.

In colli interioribus dolores accidentes; explicabuntur in FAVCIVM DOLORE, CAP. IX.

In pectoris ſeu thoracis cauitate, qui ſe exhibent dolores; proponentur in PECTORIS DOLORE, CAP. X.

In ventris ſeu abdominis cauitate, dolores interni qui occurrunt, hoc ordine tractabuntur.

Qui in elatiori ſede media, circa foueam cordis, vt vocant, occurrunt; in CORDIS DOLORE, CAP. XI.

Qui in lateribus vtrinque ſub coſtis; in HYPOCHONDRIACO DOLORE, CAP. XII.

Qui in reliqua ſede abdominis, in VENTRIS DOLORE, CAP. XIII.

In ventri adnatis locis reliquis, dolores interni alij cum excretionibus illic factis potiſsimùm ſe manifeſtant, vt cum deiectione per aluum, vel cum vrinæ redditione, quæ cùm præcipuè in illis obſeruentur, in reiectis de his potiùs agemus: alij verò dolores in certis illius loci ſedibus ſeu foraminib. reſidentes, demonſtrabuntur hac ſerie.

Qui in pudendorum interioribus fiunt dolores: explicabuntur in GENITALIVM DOLORE, CAP. XIV.

Qui in podice latent dolores; in PODICIS DOLORE, CAP. XV.

Patentes dolores extrinſecùs in corpore ſe magis manifeſtant, qui hoc pacto potiſsimùm diſtinguuntur.

Profundiores ſunt alij nonnihil; qui deſcribentur in HABITVS CORPORIS DOLORE, CAP. XVI.

Elatiores qui ſunt & apparentes; in SVPERFICIEI CORPORIS DOLORE, CAP. XVII.

DE VI-

DE VISVS, AVDITVS, OLFACTVS, GVSTVS, DOLORIBVS CAP. I.

Genera.

DOLOREM, etſi propriè triſtem illum ſenſum quem tactus ſentit vocêt, ſic tamẽ etiam appellare poſſumus moleſtias illas quas interdũ quatuor reliqui ſenſus, nõ in functionũ læſione, ſed in hac illarum offenſa perſentiũt patiunturq́;. Quę diuerſimodè admodum tum viſui, tum auditui, tũ olfactui, tum guſtui eueniũt: vnde & diuerſa prodeunt genera: quorum varietas etſi ſenſib. facilè dijudicetur, difficilè tamẽ eſt eam quo pacto fiat deſcribere, proprijsûe nominibus exprimere: niſi quòd offenſam hanc quæ viſui & auditui accidit, horum ſenſuum Offenſionem, & quæ olfactui & guſtui accidit Inſuauitatem appellare poſſimus.

Viſus et Auditus offenſio.

Olfactus & Guſtus Inſuauitas.

Cauſa.

PRocedunt autem hæ enarratę quatuor ſenſuũ noxæ, ab obiectorũ ipſorum violenta vel inimica qualitate, ſenſus hoſce nimiùm pulſante vel malè afficiente. Idque vel per obiectum viſus in ſplendore, vel auditus in ſtrepitu, vel olfactus in fœtore, aut ſaporis in inſuauitate.

Splendor ſeu lux nimia, ſi vehemens ſit, vt ſolis aut flãmæ: vel ſubitò oculo offeratur, vt fulguris, eiuſmodi moleſtiam illi adfert. Vnde oculos ad illius ſplendoris occurſum, vt eum declinent, mox claudunt. Quam moleſtiam etiam ſenſus tactus in oculo & naribus vicinis pręſentiens interdũ, ſternutationem, vt hanc offenſam excutiat, ſicut in

Splendor cauſa Viſionis offenſa.

ſternutatione dictum, mouet. Sed & lux colore alio aliquo intenſiùs aut diutiùs lucens, viſumque diu multumq; feriens, ei aduerſa nonnunquã fit.

Strepitus cauſa Auditus offenſionis. Strepitus magnus per clamorẽ, clangorem campanæ, tubæ, fiſtulæ, ſubitóue alioquin factus, præſertim iuxta aures, vt crepitus ſclopeti aut tormẽti maioris, auditus offenſionem talem parit.

Fœtor cauſa Olfactus inſuauitatis. Fœtor magnus, ſeu odor quilibet aduerſus, qualis eſt fuliginoſus ab ambuſtis, vel putris ab excrementis exſurgẽs, aut aliud quid ſpirans, olfactum afficit atq; moleſtat. Simulq; aliquando nares vellicando tactumq; ipſarum mouendo ſternutationem quoq; mouet: interdum & vicinum guſtum afficiens, nauſeam illi etiam conciliat.

Sapor aduerſus cauſa Guſtus inſuauitatis. Inſuauitas ſeu ingratus & alienus ſapor, qualis imprimis eſt amarus, vel nimiùm ſalſus, acidusúe aut alioquin nauſeoſus, ab externis aſſumptis, vel internis humoribus aut exhalationibus, guſtui oblatus, moleſtiam & triſtem ſenſum illi adfert: tactumq; ſimul ferit.

Curatio.

SVblatâ cauſâ ceſſat & effectus. Quæ ſi externa fuerit, quę omnibus quatuor ſenſibus hanc offenſam parere ſolet, vel ſubitò ceſſat, vel amoueri poteſt. Si interna, quæ guſtui tantùm incõmodat, expurgatione humorum prauorũ atq; exhalationũ fœtidarũ repreſsione, corrigitur. Si impreſſione facta in ſenſibus hiſce aliquamdiu hæc offenſa permaneat, tunc euacuationibus adhibitis, tum alterando haſce impreſsiones, contrarijs, vt ſplendorem nimium tenebris, vel colores aliquos viſui aduerſos contrarijs coloribus, fœtores, odoratis, inſuauitatem ſapore conuenienti emendabimus. Sicuti hæc in deprauatione horum ſenſuum, quos tunc ſimul deprauant, explicata fuerunt.

DE

DE FEBRIBVS
CAPVT II.
Genera.

FEBRIS, πυρετὸς Græcis dicta, affectus eſt, in quo vniuerſum corpus calore præternaturali perſeuerante incaleſcit: plerumq; à frigore cum aliquo horrore vel rigore incipiens: variasq; moleſtias, diuerſaq; alia ſymptomata proferens. Genera autem duo prima & ſumma ipſarum ſtatuũtur, variantia præſertim in eo, quòd vel continuò perſeuerant: vel ceſſant, rurſumq; redeunt: quarum illæ continuæ, hæ intermittentes dicuntur.

Continuæ febres. Continuæ febres ſunt, quarũ calor à prima inuaſione ad extremam vſq; ſolutionem nunquam integrè ceſſat. Harum varia occurrũt genera; quæ primùm ratione caloris diſtinguimus in acutas & lentas. Acutasq; vocamus, in quibus calorem manifeſtè ægri ſentiunt, ab eoq; moleſtiá percipiunt. Quæ rurſum ſunt duplices: aliæ Puræ, quarum calor purus tangentis manum tantùm calefacit, nec dum adeò ſicuti impurarum ferit: Impuræ aliæ, quarum calor impurus tangentis manum nõ tantùm calefacit, ſed & pũgit & veluti mordicat. Lentas verò appellamus, in quibus ægri calorem vix dum aut leuiter ſaltem, nec tamẽ ſemper, etſi continuæ ſint, perſentiunt: quæ quoq; duplices ſunt. Hecticæ, quaſi corpus eas tanquam habitum contraxerit, dictæ: quod cùm nondum factum, ſimpliciter Lentæ vocantur. Hiſce omnibus, ſiue acutæ, ſiue lentæ ſint, ſi malignitas accedat, Malignæ dicuntur: quæ ob cauſam diuerſam triplices ſunt: Putridæ malignæ, ſi cauſa putris maligna: Peſti-

lentes, ſi peſtilens venenum: Venenatæ, ſi venenum aliud eas excitet. Vt ſic prima & ſumma febrium genera, partim à calore, partim à permanentia, partim à cauſa denominata, ſeptem ſint: Puræ, Impuræ, Hecticæ, Lentæ, Putridæ malignæ, Peſtilentes, & Venenatæ. Verùm vt ea ſecundùm apparentia accidentia (vt cognoſci poſsint) primùm diuidamus, variant hæ febres primùm inter ſe: quòd aliæ febris ſolius, aliæ etiam aliorum morborum comitū accidentia proferunt, illisq; ſe manifeſtant & cognoſcuntur: illasque ſolitarias, has comitatas appellamus.

Solitariæ continuæ ſeu incomitatę febres ſunt, quæ febrium tantùm, nec aliorum morborum accidentia, à calore ipſorum acuto, vel lento, vel maligno prodeuntia, producunt. Qualia ex pleriſq; ſupradictis generibus inueniūtur: vel ſimpliciter occurrentia, vel inuicem coniuncta; è quibus febres illas ſimplices, has compoſitas vocamus.

Simplices continuæ febres.

Simplices continuæ ſolitariæ febres ſunt, ſi vnius generis febris corpus occupet. Quæ denuò ex eo potiſsimùm, quòd nunc breuiores, nūc longiores, nunc diuturnæ ſunt, ſi modò curſum perficiant, nec degenerent, diſcernuntur.

Breuiores continuæ ſolitariæ febres ſunt, quæ ſeptimum diem vix attingunt, vel integram ſeptimanam non complent: Quales ex acutis, & malignis aliquæ exiſtunt.

Pura febris, continuarum febriū genus. Ephemera febris, puræ cōtinuę ſpecies.

Acuta breuis febris cōtinua ſolitaria vna eſt ex illis, quas Puras vocauimus, & quæ continua non putrida, vt in cauſis dicetur, aliàs appellatur: &, quòd paucis diebus finiatur, Diaria dicitur. Quæ à cauſis externis incipiens, nunc vnū ſaltem diem durat, & viginti quatuor horarū ſpatium vix complet, Ephemeraq; tunc nominatur. Aliàs in duos, tres, vel quatuor dies prolongatur, & tunc Diaria

plurium

plurium dierum, vel Synochus ſimplex pura, non putrida, ad differentiam impuræ ſeu putridæ, vocatur. Deſinunt autem non ſubita mutatione, quam criſim vocāt, ſed ſenſim per occultam tranſpirationem, vel madorem, ſudorémue manifeſtum: vel ſi exacto triduo quadriduóue non ceſſat ſynochus pura, in impuram ſynochum, quæ longior eſt, quod frequentius fit, vel hecticam, quæ diuturnior exiſtit, quod tamen rarum, commutatur: atque in quam abierit, ſignis illic explicandis cognoſcitur. *Synochus febris puræ cōtinuæ ſpecies.*

Accidentia ſiue ſymptomata febrium diariarū hæc ſunt: Cum horrore leui interdum incipiunt, præſertim ſi nō adeò puræ nonnihil degenerent: vel ſine eo, ſi exquiſitæ exiſtant; idq; præſertim ſi iam priùs antequā febris incepit, corpus à calore aliquo externo, febres haſce accendente incaluerit, & febre ſuperueniente, calor tunc nō primùm incipere, ſed augeri tantùm videatur.

Calor febrilis horrorem ſubſequens, vel per ſe incipiens, à principio ad finem vſque nullis paroxyſmis interuenientibus exacerbatur: ſed vel in æquali gradu manet in Ephemera, & in Synocho Acmaſtica, Homotono, Vniformi ob id dicta: vel augeri videtur in Epacmaſtica, Anabatica, Inualeſcente: vel decreſcere in Paracmaſtica, ſynochis, ſic tunc appellatis: idque donec, vti dictum, ſenſim deſinat. Variat autem calor in illis, quòd vel mitior eſt & remiſsior, quò breuior eſt febris, vt in ephemera; quem blandum & halituoſum, quòd tactu cutis mollis & vda magis ſentiatur, vocant: vel vehementior, ſi diutiùs perſeueret in ſynocho ſanguinea à cauſa appellata, accedente nonnunquam acrimonia quadam, in ſynocho quam bilioſam vocabimus, eaque quæ iam impura fieri, & in putridam conuerti incipit.

Reliqua accidentia, quæ magis minúsue pro ratione caloris & corporis conſtitutionis vrgent, ſunt; Dolor capitis cum pulſatione: Sitis magna vel exigua: Oriſq́; amaritudo in biliosa: Inquietudo: Laſsitudo: Vigiliæ vel Somnus profundus. Ad hæc accedunt; Reſpiratio concitata: Pulſus celer, frequens & validus, magnusque, non tamen inæqualis aut inordinatus, vel ſaltem non admodùm: Facies rubra, tumida: Venæ turgidæ: Cutis mollis: aridáue in biliosa. Vrinæ ſi hæ febres ſint breues, à naturali non multùm mutatæ: ſi longiores, rubræ & tinctæ: Sudores, qui ſæpè citiùs quàm docent, erumpunt, nec graueolentes, nec moleſti.

Peſtilens febris cõtinuarum febriũ genus. Maligna breuis continua febris, vna quoque ex Peſtilentibus dictis inuenitur, quæ priori acutæ ſynochæ dictæ non admodùm eſt abſimilis, ita vt, niſi ex eo quòd populariter graſſetur, & vires tam ſubitò deijciat, aliquo pacto cognoſceretur, ab illa vix diſcerneretur: vti &, ſi bubone comite, ſicuti ferè fit, prodeat: cùm & hoc in ſynocho fieri poſſit, neq; tunc ab illa hoc ſigno certò diſtingui poteſt: vt non ſit mirum, eos qui peſte primùm correpti ſunt, ſe febre ſynocho prehenſos eſſe exiſtimare: eoq́; ſe ab initio conſolari. Procedit enim peſtilens febris quoq; ab externis cauſis, ſed occultis: ſubitoq́; & clandeſtinò corpus, ac veluti in momento ferit, & paucis diebus, niſi mors præueniat, nullâ quoq; criſi, vti ſynochus deſinit.

Quod accidentia illius attinet. Cum horrore quoq; leui plerumq; inuadit. Calore mox ſubſequente: qui interdum adeò mitis eſt, vt de eo minimè conquerantur: vrinæq́; à ſanorum vrinis nihil, vel non multùm differentes conſpiciantur. Quorum tamen imbecillitatem pulſus arguit. Sed & interdum calor vehemens, vt in ſynocho, ali-

a quando

quando etiam acris, ſi nonnihil degeneret, exiſtit: & tunc accidentia ſicuti in ſynochis: qualia ſunt, Dolor capitis; Delirium; Vigiliæ; Sitis quoque, eam comitantur: quibus accedunt viriũ ſubitaneus lapſus. Sudoresq; qui in febribus peſtilentibus mox ab initio prodeunt, redeuntque, morbum tamen minimè finiunt.

Longiores continuæ ſolitariæ ſunt, quæ in ſeptimanam vnam vel alteram, aut plures producuntur. Quales ex acutis & malignis aliquæ depræhenduntur.

Putrida febris, continuarum febrium genus.

Acuta longior continua ſolitaria febris vna eſt, ex illis quas Impuras nominauimus, & quæ Continua putrida, vel concluſa, aut continens aliàs quoq; appellatur, & ſeptimanaria ad differentiam diariæ vocari poſſet. Quæ per ſe, vel ex commutatione (vti dictum) ſynochi febris puræ in hanc impuram, incipiens (quod ex eo, ſi quarto die ad ſummum ſynochus pura nõ ceſſet, & calor acrior appareat, præſertim ſi tunc nouus horror, vti ſæpè fit, ſuboriatur, cognoſcitur) poſtquam abſoluto principio in augmento aliquandiu hæſerit, eoque finito ad ſtatum vſq; peruenerit, per ſubitaneam mutationem, quam criſim ſeu iudicium vocant, niſi moriantur, mox declinante febre ab ea liberantur: vel ſi criſis imperfecta fuerit, de nouo rediens, ad ſalutem, mortémue eum deducit. Aliquando quoque ſed rarò admodum hæc febris, & inprimis illius ſpecies quæ ardens eſt, ſi non extinguatur, ſed altiùs imprimatur, in nouam veluti febrem degenerare videtur, quæ breui tempore còrpus conſumit: proin & febris Colliquans ardens dicitur, quam hecticæ febris ſpeciem aliqui quoq; fecerunt. Nonnunquam & in Hecticam veram, ſicuti diariæ, vti illic dictum, commutatur.

Accidentia autem harum febrium & plura &

vehementiora quàm diariarum occurrunt, ita vt ob quorundam violentiam ab illis febris nouum nomen, ac ſi diuerſæ illius eſſent ſpecies, ſortiatur. Tum quę moleſtiam ægro, horrore, calore, ſiti, linguę ariditate, dolore capitis, pariunt: tum functiones ipſius lædentia, mentem delirio perturbant, vires proſternũt: & quæ in corporis conſumptione, excrementisq́; obſeruantur: quę omnia ſe hoc modo proferunt.

Horror in prima tantum harum inuaſione corpus nonnihil concutit, maximè ſi per ſe incipiant, & non ex diariarum commutatione exordium ſumant, vbi vel nullus, vel leuis tantùm ſentitur: quo mox ceſſante in reliquo febris decurſu, niſi interdum & præſertim inſtante criſi leuiter perhorreſcant, nullus amplius aliàs horror ſe offert, neq; etiamſi hæc febris paroxyſmis exacerbetur, rurſum redit: aut ſi nouus ſuboriatur, non ille à continua hac febre, ſed intermittente, quæ tunc illi copulata erit, ſicuti mox in compoſitis febribus dicemus, ꝓficiſcitur. Verùm & per hunc horrorem, & exteriora & interiora interdum frigent, aliàs interiora ſolùm horrent: Sed & frigus, nonnunquam calore etiam inualeſcēte, exteriora adhuc aliquouſque obſidet.

Synechus febris Inordinata, Quotidiana, Tertiana, Quartana: putridę continuę ſpecies.

Calor qui horrorem mox ſequitur, ſecundùm quatuor harũ febriũ tempora, varias habet mutationes. Nã mox in principio vehemẽs eſt & acris: ſtatimque in augmento ad ſtatum vſque augetur. Quo tempore interdum ſuas habet exacerbationes ſeu paroxyſmos, quos acceſſiones ſeu reduplicationes quoque vocant, febresq́; tunc Synechas continuas, O in E conuerſo, ad differentiam ſynochorum putridarum, de quibus mox agetur, vocant: In quibus, ſi paroxyſmi die eodem ſemel atque iterum redeant, ita vt bis tērue vno die exande-

eandeſcat febris, quod & frequentiùs fit. Inordinata continua tūc dicitur, præſertim ſi altero poſt die ſemel tantùm vel minimè acuatur. Quòd ſi verò altero die primùm paroxyſmus redeat, eumq; ordinem deinceps ſeruet, quod rarò fit, Quotidiana vocatur continua. Tertio verò die frequentiùs paroxyſmi repetunt in illis febribus, quæ ordinē ſeruant, Tertianaque eſt continua. Quod quarto demum die vix accidit, vt tam diu paroxyſmi protrahātur: vnde rara admodum eſt Quartana dicta continua. Verùm & nullis interdum diſtinctis paroxyſmis hæ febres exacerbantur, tuncq; Synochus putrida ad differentiam prioris ſynochi non putridę breuioris exiſtentis appellatur: quæ quoque vti & alia quatenus ad ſtatum vſque, vel augetur, vel minuitur, vel eundem tenorem ſeruat, Epacmaſtica, Paracmaſtica vel Homotonos dicitur. Quod ſi verò maximum in febre continua putrida ſit incendium, atque ardor in eadem vehementia continuò perſiſtat, & veluti vnus tantùm ad ſtatum vſque perſeuerans paroxyſmus ſit, tunc ardens febris, Cauſos nominatur: in qua ſpecie ſi interiora vri videantur, extremis frigeſcentibus, Leipyrias vocatur febris. Poſtquam autem ad vigorem vſq; hæ febres peruenerunt, cùm calor ad ſummum vſque progreſſus diutiùs conſiſtere nequeat, tunc ſi per criſim in melius vergat, calore ſenſim remittente & diſſipato, declinatio ſequitur, fitque aliqua per ſudores, mictiones, aliáſue vias euacuatio: ſi verò criſis in deterius abeat, prægreſſo mortis agone, viribus deficientibus extinguūtur: vel ſi non ſit abſoluta criſis, calore nondum remittente per nouam criſim, quæ rurſum ſuperuenit, vel ad ſalutem, vel ad mortem fit adiudicatio.

Synochus febris putridę cōtinuæ ſpecies.

Cauſos febris putridę continuæ ſpecies.

Leipyrias febris cauſonis ſpecies.

Sitis admodum in hiſce febribus moleſta eſt,

ad quã ſedandam, ea quæ frigida ſunt & madent, vehementer appetunt, acidisq; recreantur. Appetentia autem ciborum penitus proſtrata eſt, eſtq; magna; præſertim eorum quæ dulcia, alimentoſa & nidoroſa exiſtunt nauſea: ita vt & acida, grata alioquin ipſis, interdum faſtidiant.

Breune Ger. putridæ continuæ ſpecies. Linguæ ariditas, nigredo & inflammatio interdum ardentes comitatur febres: cuius quoq; occaſione, (& præſertim ſi accedente malignitate, vti mox dicetur, eiuſmodi febres epidemiæ paſſim graſſentur, ſi hoc ſymptoma ipſis conſuetum habeant) totum affectum à puniceo linguæ colore, quem noſtrates braunrot vocant, Breune vulgus appellat, quaſi dicas inflammationem ad nigredinem tendentẽ. Labiorum item inflammatio, ſciſſuræ, exulceratio cum cruſtis, interdũ citiùs, aliàs tardiùs, in declinatione ſuperueniunt.

Hauptwe Ger. putridæ continuæ ſpecies. Dolor capitis, niſi mente capti eum minimè ſentiant, circa initium præſertim magnã parit moleſtiam: propter quod euidens & frequens in febribus hiſce putridis ſymptoma, vulgo eas Hauptwe/ cephalalgias vocat: quæ cum temporum pulſu, & rubore faciei ægros affligunt. Sed & cordis dolor, vt vocant, cardialgia dicta, vt in pleriſq; morbis, ſic & hîc, moleſtus eſt. Atque contundens quidam oſſium dolor in lumbis, dorſo, & artubus ſentitur.

Daubhaupt we Ger. putridæ continuæ ſpecies. Deliriũ plerumq; diebus aliquot elapſis ſuperuenire ſolet: interdum leuius, aliàs grauius: ita vt & furiant: ob cuius ſymptomatis enormitatem, & quòd frequens ſit in eiuſmodi febribus, vulgus Germanorũ inſanas cephalalgias, Daubhauptwe/ præſertim ſi maligna quoq; ſit febris, & populariter graſſetur (vti poſtea dicetur) appellat. Conuulſio nonnunquam has quoque febres ſequitur. Sed & vigiliæ admodum illos detinent.

Vires admodum ob febris perſeuerantiam proſternuntur, nonnunquam & penitus concidunt. Syncope quandoq; in ipſa exacerbationis die ſuperuenit, illiſque redeuntibus repetit: tunc ob graue hoc & periculoſum ſymptoma, febres hæ ſyncopales appellantur. Pulſus autem, pro virium ratione, paruus vel magnus exiſtit.

Syncopalis febris, putridæ cõtinuę ſpecies.

Emaciatur corpus tandem ob febrium diuturnitatem, & colliquantem calorem, idque maximè in ipſarum declinationibus, ſi copioſis ſudoribus aut mictionibus corpus tũc quoq; inaniatur. Sed & ſubita corporis conſumptio aliquando has febres, cauſonem præſertim, ſequitur, vti ſuperiùs in colliquante febre dicta, oſtenſum fuit.

Colliquans ardẽs febris cauſonis ſpecies.

Excretiones quod attinet: Vomitio quibuſdam moleſta eſt: Singultus aliquos affligit: Diarrhœa nõnunquam ſuperuenit: Mictio copioſa poſt criſim in morbi declinatione ſæpè adeſt: Sudores erumpunt, criſimq; ſequuntur: Sanguinis è naribus fluxus, vti & menſtruus, criticè, aliàs extra criſim, prorumpunt. Excrementa quoq; quæ redduntur, variè ſe offerunt, vti vrinæ diuerſæ ſubſtantiæ & coloris: Sudoreſque diuerſo odore, vel nullo præditi. Quorum omnium mutationes, & quid præſagiant, curationi harum febrium præmittemus.

Maligna longior continua febris, vna quoq; ſolitaria ex putridis malignis dictis, admodum frequenter occurrit: à priore acuta longiore putrida dicta non multùm differens: niſi quòd populariter quoq; peſtis alicuius inſtar in plurimos, adultos potiùs, & præſertim in viros ſæuiat: licet & priuatim nõnunquá aliquos inuadat, vireſq; ſubitò proſternat. Quæ per ſe incipiens in ſeptimanas quoq; vti putrida prolongatur, & p criſim, ſed nõ ita certá, vt in illis, euacuationeſq; aliquas ſoluit.

Putrida maligna febris, continuarũ febrium genus.

Accidentia quoq; eadem quæ in putrida, in illa adſunt: ſed grauiora magisque periculoſa. Calor tamen in ſuis mutationibus & exacerbationibus non eum ordinem quem in putrida ſeruat, ſed inæqualis, atq; inordinatus exiſtit.

Capitis inprimis dolor & Delirium ſubſequẽs, hîc tanquã magis conſpicua & frequentiora ſymptomata, vt tota febris ab illis denominetur, vti in putrida dictum, occaſionem vulgo præbuit.

Vti & faucium illa linguæq; inflammatio, ſi vt ſæpè fit, cæteris præualeat ſymptomatis, nomen febris quoq; immutat.

Sudor Anglicus, putridæ malignæ cõtinuæ ſpecies.

Sed & inuenta eſt malignarum febrium ſpecies ex Anglia primùm per Europam diuagata, ſudore perpetuo ſuam perniciem manifeſtans, multosq; paſſim iugulans: quam Sudorem Anglicum ob id vocarunt.

Hectica febris, continuarum febriũ genus.

Diuturna continua ſolitaria febris, non ſolum ad ſeptimanas aliquot, ſed & menſes multos vſq; ſe extendens, vna quoq; eſt ex illis quas Hecticas vocant. Quæ ex commutatione, febrium prædictarum in hanc deſinentium, naſcitur. Vt diaria, ſi poſt elapſos tres vel quatuor dies nõ in putridam conuerſa ſit, quod frequentiùs tamen euenit, in hanc, quod rariſſimum, permutatur. Vel putrida diu perſeuerãs; vel ſi ardens ſit, tandemq; ceſſans, hanc hecticam poſt ſe relinquit. Quæ & ab intermittentibus, ſi diuturnæ & vehementes ſint, prodire poteſt. Quæ poſtea quàm diutiſsimè permanens, ſenſim hominem conficit.

Quod accidentia illius attinet. Calorem non magnum in ea experiuntur ægri, vnde quoque ſe febricitare vix putant: qui tamẽ poſt cibum ſumptum, vnâ duabúsue horis acuitur, ſed eo confecto, mox ad priſtinam æqualitatem redit. Quin & arteriæ calidiores circumpoſitis partibus eſſe ta-

ctu ſentiuntur, & dum pulſant, veluti tenſæ & puræ, celeri quoq; & frequenti, ut in reliquis febribus, motu eſſe videntur.

Marcor mox hanc febrem ſequitur: vel ſi iam prius ob febrem putridam præcedentem corpus emaciatum fuerit, magis augetur, atque tandem adeò, vt totum corpus contabeſcat, increſcit. Cuius causâ (prout hæc corporis cõſumptio, vel incipit, vel augetur, & ad ſummũ peruenit) tres hecticæ gradus, non à calore ſed hoc marcore ſtatuuntur, incipiensq; vel adaucta, aut confirmata dicitur hectica, in cuius poſtremo gradu ad pellem & oſſa vſque corpus abſumitur, hecticaq; Maraſmodes dicitur. Verùm & per vrinas colliqueſcentis corporis pinguedines vel portiones aliquę, vti voluerũt, excretę, eas pingues, mox furfuraceas, tandem orobeas dictas reddere ſcribunt, quod tamen vix niſi renum & veſicæ affectuum causâ accidere poſſe, alibi docuimus. *Maraſmodes hectica ſpecies.*

Imbecillitatem magnã cum languore, viriumq; tandem collapſum ob morbi diuturnitatem ſequi neceſſe eſt: vnde & Pulſus, etſi celer, paruus tamẽ eſt, & debilis.

Compoſitæ febres ſunt, cum diuerſi generis febres ſimul in corpore coincidunt, illudq; eodem tempore afficiunt. Quod varijs modis fieri poteſt: tum in continuarum permixtione inuicem: tum ſi cum intermittentibus copulentur. *Compoſitæ continuæ febres.*

Continuarum enarratarum genera diuerſa inuicem permixta corpus afficiunt: ſi Putrida cum Hectica, quam excitauit, adhuc coniuncta ſit. *Putrida eſt Hectica compoſita febris.*

In qua calor vehemens putridæ febris, huic copulatæ, lentum illius calorem obfuſcat, ita vt ille tantùm præualere ſentiatur. Ex marcore tantùm extremo hecticam ſubeſſe tandem depræhenditur: præſertim ſi tunc putrida languidior fieri in-

cipiat. Quæ etiam hectica citiùs ægrum conficit. Diſtinguiturque à colliquante illa poſt febres ardentes nata, de qua ſuperiùs dictum: quòd in ea febris ſit ardentiſſima, quæ corpus ſubitò, nō ſenſim, conficit.

Sed & reliquæ omnes continuarum dictæ ſpecies, hecticæ, cùm diuturna ſit, ſi priùs hac æger laboret, atque illæ de nouo ſuperueniant, complicari poſſunt: quarum causâ vti & aliorum morborum ſi accedant, æger citiùs conficitur. Quæ etiam commixtio facilè ex nouo febrili calore inuadente, & quæ nam ſit febris, ex prædictis illius indiciis cognoſci poteſt.

Putrida cū intermittente, compoſita febris, Hemitritæus.

Cum intermittentibus, mox explicandis febribus, continuæ frequenter permixtæ, febrem conſtituunt, continuò quoque perſeuerantem (quo nomine hîc inter continuas explicatur) ſed quæ interueniente nouo horrore aut rigore, quando paroxyſmi intermittentium redeunt, facilè ab illis, mox diſcernitur & cognoſcitur. Hæc autem permixtio ipſarum etſi variis modis fieri, & in omnibus cōtinuarum ſpeciebus, intermittens ſingulis iungi poſſit: præcipuè tamen ea continuarum febrium cum intermittentibus permiſtarum ſpecies frequentior eſt, adeoque intricata, vt vna, etſi ex duabus, intermittente nimirum & continua acuta putrida dicta conſtet, eſſe videatur; quę quia tertiana intermittens continuæ quotidianæ vt volunt, copulatur frequentiùs, Hemitritæus ſiue Semitertiana, quaſi media totius febris pars tertiana ſit, dicitur: eaque Minor, ſi cum hac febre continua, vel Maior, ſi cum quartana continua copuletur. Non dubium tamen eſt, & quartanam intermittentem cum continua iungi quoque poſſe.

Incipit autē hæc primùm cum horrore, ſi continua

tinua prima ſit:ſi intermittens, cum rigore:moxq́; alia illic copulata, deinceps hunc proceſſum ſeruat, vt vna die binæ fiant:quarum vna cum rigore febris intermittẽtis fit, altera exacerbatio tantùm eſt febris cõtinuæ, ſine horrore, quæ ſecundo pòſt die rediens, vnam tantùm acceſſionẽ parit:quem ordinem deinceps quoque, donec vel ſimul, vel ſucceſſiuè remittant, ſeruat; niſi fortè intermittẽs quartana continuæ copulata, die quarto primùm geminas acceſſiones proferat.

Symptomata quælibet febris ſuo generi conſentanea profert, maximè verò, quia frigus cum rigore in corpus iam accenſum continuæ febris calore coincidit, fit vt eo tẽpore quo acceſſio tertiana febris incipit, & calorem & frigus ſimul æger perſentiat. Quæ fortaſſis ea eſt febris Epiala, quam ſuperius quoque hac ratione fieri poſſe diximus, & ad quotidianas continuas à quibuſdam referri, cùm in ea quotidie acceſſiones fiant, licet altero tantùm die frigus cum calore cõcurrat. Sed & calor eò in compoſitis hiſce, quàm ſimplicibus febrib. maior erit, quòd calor tertianæ febris cum continuæ calore alternis diebus concurrens, duplicem veluti æſtum tunc adferat: Vnde & tunc ſymptomata quæ calor proferre ſolet, admodùm erunt vehementia, corpusq́; & ipſius excrementa valde alterabũt, vireſq́; proſternẽt, inter quæ ſyncope, cùm ambæ febres concurrunt, adeò ipſis familiaris; vt ſyncopalem febrem eandem cum Hemitræo fecerit Rondeletius.

Epiala febris, hemitritæi ſpecies.

Syncopalis febris, hemitritæi ſpecies.

Verùm & intermittens hecticæ quam excitauit, adhuc copulata eſſe, corpusque ſimul afficere poteſt. Quod non ſolùm ex ſummo corporis marcore, qui febrem intermittentem ſequitur, ſed & quòd die quietis lenta hæc febris nihilominus adſit; pulſuque, alijsq́; illius indicijs deprehenditur,

Intermittẽs cum Hectica, compoſita febris.

Vti & ſi iam prius hecticâ laborans æger intermittente corripiatur, facilè eam ſuperueniſſe, ex illius ſignis cognoſcitur.

Comitatæ cõtinuæ febres.

Comitatæ febres continuæ ſunt, quę alium aliquem morbum qui ipſas vel excitauit, vel qui ab illis prodijt, comitem habent, aliaq; præter ea quę febris ſolitaria adfert ſymptomata, à morbo comite prodeuntia, & cum febrium accidentibus complicata, febriumq; naturam aliquando permutantia. Cuius generis, & puræ, & impuræ, & malignę, & peſtilentes, & venenatæ, & hecticæ, & lentæ inueniuntur febres. Quę ſi morbum pręcedant, Primariæ: ſi ſequantur, Secundariæ, & Symptomaticæ communiter nominantur febres. Variantque, quòd morbi comites vel extrinſecus apparent: ſuntq; vel inflammationes, vel eryſipelata, vel bubones, vel anthraces, vel ecthymata, vel exanthemata. Vel in interioribus latent, & doloribus, tuſſi, cachexia, excretisq; alijs ſe præcipuè produnt & manifeſtant.

Inflãmationi externæ comes febris Ephemera. Synochus pura, Venenata.

Inflammationes externas febris interdum ſequitur, nunc Ephemeræ, nunc Synochæ puræ inſtar curſum perficiens, ſuaq; accidentia promens.

Quod ſi ab ictu beſtiæ venenatæ productæ inflammationes febrem comitem habeant, Venenata à nobis appellata erit, ephemeræ inſtar breuis, cùm, etſi hominem non interimat, ſupra diem vnum durare vix poſſit. Accidentia grauia alia quoque, vt tremorem, conuulſionem, ſimiliaque ſubitò ſuperuenietia (quibus, vti & ex prægreſſo ictu, cognoſcitur) ſimul adiuncta habens.

Eryſipelati externo comes febris: Synochus pura, Carbunculus Germ.

Eryſipelata externa febris ſynochus pura frequenter protrudit: quam & tunc eryſipelas communiter vocant. Germani verò noſtri Carfunckel, id eſt, Carbunculum, quòd gemmæ ſic appellatæ, quæ aliàs hyacinthus dicitur, ruborem flaueſcentem,

tem, eryſipelas inde natum referat, appellant. Hæc febris proceſſum eundẽ vti ſolitaria ſynochus ſeruat, atque diebus aliquot elapſis finitur, vel commutatur. Accidentiaq; ſimilia quoque profert. & præter hęc die, vel eodem, vel altero aut tertio, rariùs, tardiùs, eryſipelas cum rubore & ardore; ſi ſimplex ſit: aliàs accedẽte ſimul tumore; ſi phlegmonodes, eoque maximo; ſi œdematodes ſit, in cruribus præſertim, interdum & in facie, rariùs in alijs locis, protrudit: glandulis vicinis ſimul interdum intumeſcentibus. Quæ & febre ſoluta nonnunquam remanent, ſeq; ſicuti in tumoribus hiſce ſuis in locis explicatur, habent.

Bubonicomes febris, Ephemera, Synochus pura, Peſtilens, Venenata.

Bubones febris Ephemera vel Synochus pura, ſæpenumerò profert, à ſolitarijs, aut ſynocho modò dicta quæ eryſipelata producit, non differens: niſi quòd primo ſtatim die, vel mox eum ſequentibus, vti in priore eryſipelas, hîc bubones in adenibus, paucioribus pluribusúe in locis, in collo, Knüttel vocant, in inguinibus, ſub alis, cum dolore, ruboreq; interdum in ambitu apparente, prorumpant. Quam febrem & ob ſimilitudinem febrium inter ſe, vti & eam quæ eryſipelas parit; Carbunculum noſtri quoq; appellant: nomenq; hoc etiam ſolitariæ ephemeræ & ſynocho eandem ob cauſam accommodant.

Verùm & Peſtilens febris, bubonem nunc vnum, nunc plures, mox in prima illius inuaſione, vel non diu poſt eam, frequentiùs in inguinibus, & ſub axillis, nõnunquam & iuxta aures, cum dolore ſe in illis locis manifeſtante protrudit: qui niſi denuò euaneſcant, adaucti inflammatiq; in panum ſeu phygethlon abeuntes, tandem in abſceſſum verſi, admodum ægrotantes moleſtant, nouamque febrem ſynochum interdum accerſunt. Sed & abſconditi aliquando bubones, in pingui-

bus præſertim, dolore, ſoloque rubore illis in locis ſe produnt.

In Venenata dicta febre, aliquando in vtroque inguine dolores graues ſuboriri, in cauſis oſtendemus.

Anthraci comes febris, Pura, Putrida, Putrida maligna, Peſtilens.

Anthrax in febribus quibuſdam & inprimis in Peſtilenti in corporis aliqua ſede, frequenter in extremitatib. proſilit. Qui ab initio puſtulam paruam referens, pruritu & ardore moleſtat, mox verò in vlcus cruſtoſum conuertitur. A quo anthrace ab initio lineam rubram ad bubonem, qui plerunq; illum comitari ſolet, longo etiam interdum ſpatio, porrigi, ſæpè obſeruauimus.

Sed & anthracem nō peſtilentem, febris quandoque Putrida continua, vel ſimplex, vel maligna ſimul, rariùs Pura, præire, multoq; minus, niſi maximus in eo ſit ardor, ſubſequi ſolet.

Ecthymatibus comes febris, Synochus pura & Putrida, Putrida, maligna, Peſtilens.

Ecthymata, febres aliquę continuæ frequenter protrudunt: quæ rariùs ſunt Synochi ſimplices; frequentiùs Putridæ; frequentiſſimè Putridę malignæ dictæ. Quæ infantibus adeò conſuetæ ſunt, vt pauci inueniantur, qui non febres puſtulas illas proferētes in infantia paſſi ſint: quibus & plures eodem tempore iiſdem in ædibus vel locis ſępè corripiuntur, & proin illis contagioſę & populares exiſtunt. Sed & in adultis, rariſſimè tamen, & tantùm malignæ putridæ febres eiuſmodi puſtulas proferunt, quæ proin & deteriores nihil boni portendunt. Sunt autem hæ febres, nunc breuiores, in quibus & citiùs erumpunt puſtulæ: nunc longiores & tunc tardiùs ferè prodeunt, febriſque in ſeptimanam, & vltrà quoque in adultis præſertim extendi poteſt: nullâ tamen criſi certâ, ſed ſenſim ſuperueniente, nōnunquam fœdâ alui proluuie, deſinunt.

Accidentia eadem quæ ſynochus putrida, ſed

mitiora

mitiora in infantibus, in adultis grauiora adfert: interdum & deteriora in maligna putrida, ſi non rectè prodeant ecthymata, in ętate præſertim pro uectioribus. Erumpuntq; die tertio vel quarto, vel etiam tardiùs, nulla tamen criſi aut febris ſolutione puſtulæ, corporis vniuerſam vel maiorem illius partẽ defœdantes, tamdiu, donec vel denuò euaneſcant, vel puſtulæ ſuppurentur, ſicuti ſuis locis explicabitur, perſeuerantes.

Sed & febris inuenta eſt Peſtilens aliqua, quæ non alijs, quàm puſtularũ eiuſmodi eruptionum indicijs, multa millia infantium è medio ſuſtulit, & quandoque in adultos, ſed rariùs ijſdem characteribus ſæuiebat.

Exanthematibus comes febris, Synochus pura & putrida: Putrida maligna: Peſtilens, Venenata.

Exanthemata in eadem febre, quæ ecthymata producit, & vel Synochus ſimplex eſt, vel putrida aut maligna, efflореſcunt: & ſicuti illic puſtulis, ita hîc maculis rubris latis corporis ſuperficiem, præſertim in facie & pectore, conſpergit. Infantibus quoque, vti prior peculiaris, ita vt plerique quoque febres ambas, tum eam quæ maculas, tum eam, quæ puſtulas profert, ſed diuerſis temporibus patiantur. Per cætera curſu atq; accidentibus, eodem modo vti & prior febris ſe habens.

Sed & in febribus putridis malignis, maculæ rubræ, quales poſt pulicum morſus aliàs apparere ſolent, vel ſubfuſcæ aut nigræ, vel violaceę, quas Itali *Petechias*, German. Rechflecken vocant, circa ſtatum harum febrium erumpere interdum, & per cutem hinc inde diſperſæ, illius malignitatis indices & mortis propinquæ prænunciæ eſſe ſolent. Nonnunquam & latam eiuſmodi maculam ſolitariam ſub papilla apparentem, in febre maligna cuiuſdam puellæ mortem ipſius anteire & præſagire vidi.

Verùm & ſimiles maculæ ſubfuſcę in febribus

Peſtilentibus, vti in putridis malignis, non ſolùm febrem peſtilentem detegunt, ſed & mortem inſtare denunciant.

In Veneratis febribus, maculæ diuerſi generis, venenum latens quoque produnt.

Doloribus comes febris Ephemera, Synochus pura.

Dolores aliquos ſummos, vt podagricos, nephriticos, colicos, dyſentericos, & dentium quoque in dentitione infantium, aliosq; vt in partus difficultatibus, febricula interdū comitatur Ephemera vel Synochus pura; quæ breuis eſt, nec per ſe grauia adfert ſymptomata.

Inflammationibus internis comes febris, Synochus pura & putrida.

Alios quoque dolores, aliaq; accidentia ab inflammationibus internis producta, febris Synochus pura, degenerans tamen aliquando circa finem, comitatur. Quæ ſi eas ſequatur & ſymptomatica ſit, non adeò longa, aut vehemens eſſe poteſt, nec ita, niſi inflammationis causâ hoc fiat, periculoſa. Si verò febris primaria ſit, inflammatioq; eam ſequatur, (quod plerunque tam ſubitò fit, vt non ſolùm vnà hęc ſimul prodijſſe, ſed & inflammationem febrem prçceſſiſſe, febremq; tunc quoq; ſymptomaticam eſſe creditum ſit) tunc ſi cum tuſſi in qua cruenta purulentaq; excreantur in peripneumonia, accedente ſimul dolore punctorio in pleuritide; vel cū ardoris dolore & tenſione in hepatitide; ſplenitide febris hæc iungatur, decurſus illius longior, quàm in ſynocho ſolitaria eſſe ſolet, & pro morbi comitis ratione, citiùs tardiúsue finiri, vel in putridam interdum permutari, nonnunquam etiam recrudeſcere, ſicuti in cauſis explicabitur. Accidentia tamen, quæ à febribus hiſce proficiſcūtur, leuiora plerunq; quàm in ſynochis ſolitarijs exiſtunt: vnde & capitis dolorem rariùs experiuntur, etſi ea ſymptomata, quę à morbo prodeunt, grauia & periculoſa ſint: quorum causâ affectus hi acuti, non febris nomine, dicuntur.

euntur. Quod ſi quoq; delirium graue in phrenitide vera, vel ſuffocationis periculum in angina, quæ has febres vti & linguæ inflammatio in affectu Breune dicto, interdum ſequitur, hiſce febrib. accedat: febris comes tunc quoq; non alio modo quàm prior ſe habet: etſi accidentia alia à morbo prodeuntia ſummè periculoſa, quorũ causâ affectus hi peracuti nominantur, exiſtant.

Tuſſim cum exſcreatione purulenta & tabe in phthiſi, Lenta primùm ſymptomatica comitatur febris quæ diuturnitate in Hecticam ſymptomaticam tunc quoque dictam conuertitur, à ſolitaria non admodum differentem; cùm & hæc ſenſim longoque tempore ægrum conficiat. Calorq; in ea mitis, nulla grauia adferat ſymptomata; quẽ tamen noctu aliquo modo increſcere, magisque tunc ægrotantes ſentire ſcribunt. Pulſus etiam frequens, celer atque inæqualis, non tamen validus in perſeuerante febre, ob imbecillitatẽ quæ ſequitur, exiſtit. Dein & vrinæ febris causâ vix alteratæ apparent. *Phthiſi comes febris Hectica.*

Cachexiam, nunc colore alieno, nunc vitioſo corporis habitu tumente in leucophlegmatia, vel gracileſcente in atrophia, ſe manifeſtantem, febris interdum comitatur, Lenta ſymptomatica appellata, ob calorem illius minimè acutum, ſed adeò mitem & lentum, vt vix eum ægri deprehendant; hecticæ febris calori non abſimilem, vnde & vulgus eas hecticas quoque, vti & noſtri Germani Ettitum communiter appellant, hasq; febres, infantibus & virginibus, in primis antequam menſes erumpant familiares, ex cita reſpiratione & cordis palpitatione, accedente marcore corporis, quem ex oſſis xiphoeidis prominentia, & coſtarum ſcapularumq; eminentijs colligunt, eſſe iudicant & propter macilentiam alij eas Rippſucht / & *Cachexiæ comes febris Lenta.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

à cordis palpitatione, quæ ferè quoq; adeſt, Hertzgſperr/ circumforanei noua excogitantes nomina appellant. Quæ febres diuturnæ quoque admodum ſunt, & nonnunquam in veras hecticas deſinunt; aliàs verò morbo vnde prodeunt ſanato, iterum abolentur.

Retẽtis quibuſdam putreſcentibus comes febris Lenta.

Retentæ ſecundinæ, fœtus mortui, aut vermium, aut ſanguinis concreti accidentia, calore præternaturali, illiusq; indicijs, pulſuq; concitato, non tamen vehementibus, nec diutiùs durantibus, cûm cauſa diutiùs quoque (vt illic dicetur) minimè ſubſiſtat, ſeſe offerentia, comitatur febris interdum, quæ niſi aliud accedat, Lenta quoque ſymptomatica exiſtit. Sicuti de hac & alijs morbos alios comitantibus febribus, vlteriùs in tractatione ſingulorum morborum, vti & tunc de morbis ipſis quo pacto ſe habeant, febribusque ſe accommodent, agemus.

Intermittentes febres.

Intermittentes febres ſunt, quæ certis temporibus intermittũt, certisq; redeunt. Harum vnum tantùm eſt genus, omnisq; intermittens febris, cùm calorem apparentem, moleſtumque, eumq; impurum & pungentem diffundat, Acuta impura ſeu putrida, vt in cauſis demonſtrabitur, exiſtit. Cuius tàmen diuerſæ ſpecies, pro dierum, quibus redire conſueuerunt, numero ſtatuuntur.

Hæ autem ſolitariæ tantùm, non vti continuæ comitatæ eſſe deprehenduntur. Nam etſi morbum alium aliquem producant, hic tamen cum à febre diuerſus ſit, illiusq; naturam minimè immutet, nec cum febris accidentibus implicatus, vti in continuis fit, ſed ſeiunctus exiſtat, comitata eo modo, ſicuti eas appellamus, dici non poteſt. Dein & cùm nullæ morbos ſequantur, & morbi ſi febrem accendunt, ea ſemper continua ſit, vt in cauſis declarabitur, nec ſymptomaticæ aliquæ ex illis rectè

Digitized by Google

rectè dici poſſunt, ſed primariæ, cùm per ſe inci-piant, appellabuntur.

Verùm ſimplices & vnius generis aliquando, vti & continuę ſunt intermittentes febres; in quibus tamen non vna ſolùm ſemper, ſed frequenter duæ vel tres etiam ſpecies ipſarum, non vno paroxyſmo concurrentes, ſed diuerſis paroxyſmis, ægrum infeſtant, eoque nomine vel ſimplex, vel duplex, vel triplex intermittens febris dicta occurrit. Quæ quocunque modo ſe habeant, ſi cum continua febre aliqua iungantur, Compoſitæ erunt febres, vel Hemitritæus dicta, vel aliæ febres; quæ in compoſitis continuis, cùm ſi hoc fiat, continuò nihilominus æger febricitet, deſcriptæ fuerunt.

Cæterùm acutæ huius impuræ ſeu putridæ febris intermittentis, cuiuſcunq; ſpeciei decurſus, totius illius morbi temporis, nunc vna ſeptimana, nunc pluribus perficitur, interdum vix menſibus aliquot abſoluitur. Quo tempore febris aliquoties inuadit; tempusque illud inuaſionis Acceſſio dicitur: quâ tamen reliquum quoq; febris tempus, quod horis nunc paucioribus, nunc pluribus completur, comprehendunt; quod Paroxyſmum ſeu exacerbationem quoque vocant: licet magis propriè deterius febris tempus, vti in continuis quæ ſtatis temporibus exacerbantur, dictum, ſic appelletur. Tempus verò quietis, quo febris ceſſat, Remiſſio, aneſis dicitur. Vtriuſque verò temporis & febris acceſſionem, & remiſſionem comprehendentes, per circulum veluti decurſum, Periodum, circuitúmue nominant: qui non eadem latitudine in ſingulis febrium generibus perficitur, ſed ab eo die, quo acceſſio facta eſt ſupputando, die vel eodem, vel ſequenti, vel tertio, vel quarto, vel quinto recurrit.

Tertiana febris intermittens.

Tertio die quæ redeunt febres intermittentes, ſunt frequentiſſimæ, Tertianæ dictæ; & nonnunquam in eandem horam, quâ prior acceſſio inceperat, incidunt: frequentiùs horis aliquot anticipant: aliâs, maximè cùm declinare incipiunt, cunctantur: eumque ordinem vel aliquamdiu ſeruant, vel nullo certo ordine recurrunt. Harum acceſſio horarum interdum eſt quatuor, frequentiùs ſeptem, nonnunquam ad horas duodecim & quatuordecim vſq; exporrigitur; totidemq; circuitibus quatuor ſcilicet, ſeptem, duodecim, quatuordecim nonnunquam etiam pluribus factis ceſſat. Hæc omni tempore, æſtati tamen magis conſuetæ ſunt, vti & iunioribus: quæ autumno accidunt, & in ſenibus, diuturnæ ſunt, periculoque non vacant.

Quartana febris intermittens.

Quarto die, quæ rurſum inuadunt, frequentes quoque ſunt febres, Quartanæ dictæ. Idque vel eodem anticipationis, aut cunctationis ordine, vel inordinatè. Quarum acceſſiones totidem horis, vti tertianæ perficiuntur, plerumque tamen longiores ſunt. Vti & totius febris decurſus, longus admodum exiſtit: cùm rariùs trium, frequentiùs ſex menſium ſpatio primùm conficiatur: vltra annum quoque nonnunquam, ſed errore prorogatus, & ad duos vſque aliquando productus. Hæ autumni tempore plerunque incipientes, vix ante veris initium deſinunt, & mediæ ætatis hominibus magis familiares exiſtunt.

Quotidiana febris intermittens.

Altero die quæ mox redeunt febres, Quotidianæ, quia quotidie inuadunt, dicuntur. Harum priuatum genus veteres ſtatuerunt, ipſarumque acceſſionem horis octodecim, intermiſſioné ſex perfici ſcripſerunt, Amphemerinam quoq; vocantes. Alij verò rariſſimam eam & ex ſexcentis febribus, vix vnam talem inueniri teſtantur: alij penitus

tus eam è febrium intermittentium claſſe excludunt: quibus & nos conſentimus. Ergo quæ quotidie inuadunt febres, non nouæ, ſed ex priorum quoque generum ſunt numero, tertianæ ſcilicet vel quartanæ, quarum alterutrum genus ſi corpus præhendat, & vel mox, vel in morbi progreſſu, vti ferè fit, illi altera accedat febris, vel ſui generis vel alterius, tunc cùm plures ſint vnâ ceſſante vno die, altera mox alio die ſequitur, ſicq; quotidie acceſsiones, ſed ob diuerſitatem febrium nō pares, nec iiſdem horis fiunt: idq; tamdiu, donec priore terminatâ, alteraque adhuc permanente, ad priſtinum ordinem diei, vel tertij, vel quarti, prout febris quæ remanſerit, fuerit, redeat. Quod in Duplici tertiana, & Triplici quartana, quas Hémitritæos quoq; ſed non veros Font. vocauit, ordine tali ferè euenit. Sed & ordo hic interruptus eſt, duobusq; diebus febris exercet, vno intermittit, ſi Duplex quartana extiterit, vel tribus diebus acceſsio redit, vno deſinit, ſi Tertiana cum quartana febre coincidat. *Tertiana duplex. Quartana triplex. Quartana duplex.*

Eodem die quo deſijt febris, ſi repetat, nec tunc nouum intermittentium febrium genus eſſe dicendum eſt: ſed quando iam enarratæ febres quotidie redeuntes multùm anticipant, hoc euenire poteſt, vt vnâ ceſſante, mox eodē die altera quoque inuadat. Quod ſi anticipatio ſuccedentis febris adeò præcurrat, vt in acceſsionem prioris febris nondum finitam incidat, tunc paroxyſmum, præterquam aliàs conſuetum eſt, admodum prolongari neceſſe eſt; præſertim ſi quæ ſecuta eſt febris, circa finem alterius inceperit: quod ſi fiat, quod tamen rarum eſt, acceſſio ad horas decem & octo prorogari poteſt. Quod cùm obſeruaſſent veteres, fortè hunc terminum longum quotidianis ab illis conſtitutis accommodarunt: cùm

tamen duæ potiùs ſint acceſsiones, horrore nouo interueniente, qui tūc cùm altera incipit, accedit.

Quintana, Sextana febris.

Quinto & ſexto quoque die, febres aliquas redijſſe obſeruatum eſt: quod tamen cùm fit, niſi febris quæ penitùs ceſſarat, per recidiuam quinto vel ſexto die factam, ſuſpicionem quintanæ vel ſextanæ mouerit, cuius quòd hoc ſemel tantùm vel iterum fieret, indicium foret; non alia quàm Quartana erit febris: vtpote quæ tantam moram trahat, vt quinto vel ſexto die primùm redeat; quod tamen inſolens eſt.

Accidentia febrium intermittētium varia ſunt; quæ & ægro moleſtiam pariunt, vt frigus, calor, ſitis, capitisq; dolor; & functiones illius lædunt; excrementaq; immutāt, de quibus ordine agemus.

Kaltwe Ger. intermittēs febris.

Cum frigore non tantùm febres intermittentes incipiunt, vti & continuæ, ſed & ſinguli ipſorum paroxyſmi poſtquam redeunt, cum oſcitatione, pandiculatione, & frigore extremitatum, manuum, pedum, naſi, aurium ſe primùm manifeſtant: ſuccedente poſtea plerumque Rigore; cui ſymptomati præcipuè Germani intenti, tanquam illi quod primò ſe offert, febres has Kaltwe vel Frieter / frigidum morbum vocant. Hoc autem plus minúſue vrget, corpuſque diuerſimodè afficit, in varijs illius ſpeciebus. Vehementer friget interdum corpus, rigorq; vel derepente in tertiana, tardiùs paulò in quartana ſuccedit, quo corpus omne concutitur, denteſque ſtrident, & corpus veluti feriri, membraq; contundi, & grauari ſentit æger. Sed & frigore mitiore vtraque nonnunquam, accedente horrore aliquo, vel etiam nullo incipit, diutiùs tamen tunc perſeuerat. Vniuerſum quoq; corpus plerunq; frigus occupat, & tam in exterioribus, quàm interioribus ſentitur: nonnunquam exteriora, aliàs interiora magis infeſtat.

ſeſtat. Sed & eodem tempore interdum quælibet corporis pars frigus & rigorem cum calore ſimul percipit, & tunc febrem Epialam vocant, & febris quotidianæ ſpeciem, alij intermittentis, alij continuæ faciunt. Nos tamen hoc, tum cũ intermittẽtes febres eodem die, vti dictum eſt, coincidunt, & frigus vnius, antequam calor alterius febris ceſſarit, incipit, accidere poſſe putamus. Vel etiam quando intermittentes cum continuis, ſicuti in hemitritæo oſtenſum fuit, cócurrunt: cùm in continuis calor ſemper perſeueret, & intermittente febre accedente horror quidàm & frigus in principio ſimul infeſtent.

Epiala febris, intermittentium febrium ſpecies.

Calor qui frigus & rigorem mox ſequitur, vel, vti dictum eſt, cum frigore mox ſe, vel in ijſdem partibus diuerſiſue intus foriſue profert, vehementiſsimus eſt in tertianis quibuſdam, mox accenſus, & in vniuerſum corpus effuſus, acer, & tangentis ſenſum quoq; feriens, mox ad vigorem tendens, ſed ſtatim miteſcens. In alijs remiſsior, nec adeò totum corpus occupat, atq; igni è viridibus lignis ſuccenſo comparatus: ſicuti in tertianis diuturnioribus euenit. Vehemens quoque in quartanis, non tamen toto corpore æquabilis, ſed cum quadam frigoris permixtione, & artuum, oſſiumq; veluti dolore ſenſum mouet.

Sitis præ cæteris ſymptomatibus vehementer tum in tertianis, tum in quartanis ægros affligit, quâ veluti enecti, continuò frigidam efflagitant, eaque hauſtâ mox aliam expetunt. Sed & nonnunquam durante adhuc frigore, tum præſertim cùm foris eſt, interiora verò calent, potum quoque expetunt.

Dolor capitis interdum ſuperuenit: aliàs ab initio mox moleſtat, in proceſſu verò illius ceſſat.

Functionum mutationes ſpectatur potiſsimùm

in hiſce. Quòd delirant interdum durante paroxyſmo: Inquieti quoque ſunt, corpusq́; iactant & denudant, dum calor in ſummo eſt; Vigiliæ interdum adſunt: Aliàs ſomnolentia quoque premit, pręſertim in infantibus. Reſpiratione magna multum hauriunt ſpiritum: Pulſus initio paroxyſmi paruus, poſtea celer & creber, magnusq́; fit inæqualis plus minúsue. Debilitas, niſi vires quietis tempore recolligantur, ſequitur. Syncope quoque in quadam ſpecie, quam etiam Syncopalem vocant, interuenire ſolet. Vomitiones ſub finem rigoris amaræ frequenter accidunt: Sudores copioſi, vaporoſi, & calidi plerumque poſt ſingulos paroxyſmos ſequuntur; per quos febres hæ inclinant, & tandem ijs perſeuerantib. iudicantur: Accedente quoque nonnunquam frequenti mictione. Hæmorrhoides quandoque, vel menſes ſuperueniunt.

Syncopalis febris intermittentium febrium ſpecies.

Excrementorũ alterationes in Vrinis ſpectantur, quæ flauę aut flammeæ, ſubſtantię mediocris, vel mox in tertianis, vel poſtmodum in quartanis, in quibus primis ferè diebus albæ ſeu aquoſæ exiſtunt, apparent: ſed & nigra in quartanis non ſemper mala, ſi materiæ per illam fiat expurgatio, cenſebitur. Deiectiones quoq; bilioſæ flauæ admodum, interdum & atræ, tum ſumpto pharmaco, tum naturâ ſponte agente, videntur.

Cauſa.

Intemperies calida, vt morbus, cauſa omnium febrium.

FEbrium omnium enarratarum generum cauſa prima eſt morbus. Qui eſt intemperies calida, ſeu calor pręter naturam, omnes totius corporis partes, calidiores quàm par eſt reddens. Sic autem & febris ipſa tanquam morbus definitur, licet calor ille febrilis, qui certis in locis tactu depræhenditur, & ab ægro perſentitur, quatenus mole-

moleſtiam illi præbet, inter ſymptomata quoque fuerit recenſitus. Huius autem caloris, ſeu morbi, ſeu febris, primùm ſedes, dein eſſentia conſideranda veniunt.

Sedes huic morbo ſubiecta, & quæ afficitur, nõ tantùm aliqua eſt pars, ſed omnes totius corporis partes: non ſolùm carnoſæ, quæ tamen faciliùs accenduntur, ſed & membranæ, oſſeæq; calorem hunc præternaturalem concipiunt. Inter quas tamen cor ipſum priùs, antequam reliquæ omnes partes incaleſcant, accendi neceſſe eſt: cui mox conſentientes promptè celeriterq; ſimul omnes, plus minúsue, prout naturâ ſuâ magis aut minùs calidiores ſunt, accenduntur: quæ etſi corpus vndiq; ferè incaluerit & æſtuet, ſpiritus ſanguisque efferueſcant, aut aliæ quoque partes principes, vt cerebrum, hepar, intemperie calida laborent; non tamen febrem, niſi cordi calorem prius communicent, aut illud antea calore affectum ſit, efficiẽt. Sed nec cordis calor leuis, aut, etſi vehemens, momentaneus tamen ſit, qualem per motum & iram, non tantùm vniuerſo corpori, ſed & cordi ipſi accidere, ex pulſu & reſpiratione tunc cõcitatis deprehendimus, verùm impreſſus & permanens, febrem poteſt inducere. *Intemperiei calidæ ſubiecta ſedes, ſunt omnes totius corporis partes, in omnibus febribus.*

Eſſentia huius caloris febrilis præternaturalis non eadem in omnibus febribus inuenitur: pro cuius diuerſitate, diuerſa febrium ſuperiùs explicatarum exurgũt genera. Eſt enim calor is vel aduentitius & mutabilis, quem igneum vocant. Isq; vel purus & ſimplex, corpus tantùm accendens, puras ſeu non putridas dictas febres efficiens. Vel impurus & putredine permixtus, corpus ſimul inquinãs, impuras ſeu putridas febres creans. Vel malignus & putris ſimul: vel malignus tantùm, corpus inſuper inficiens: malignas, putridas,

peſtilentes, venenatas nominatas ſub ſe compræhendens. Aut eſt inſitus & conſtans calor hic febrilis, ſeu temperaméti in calidius conuerſio, vnde corpus calidius redditur, à quo hecticæ febres appellatæ prodeunt. Quæ omnia qua ratione fiant, tum à calore puro, tum putredine, vel qualitate maligna permixto, in his tribus cauſis iam oſtendemus.

Calor purus, cauſa febrium Purarum, ſeu non putridarum.

Purus calor & ſimplex, qui ſolius caloris eſt exuperantia, priùs ferè in ſpiritib. & ſanguine, in venis & arterijs accenſus, atque per has vias cordi continuatas, in hac materia quæ cordi continuò infunditur, illudq; alluit, cordi altiùs impreſſus, atq; inde per conſequens ſingulis partibus communicatus; febres efficit. Puras quoq; ſeu ſimplices vocatas, continuas omnes: calore ſemel accenſo non remittente, donec extinguatur: easque vel ſolitarias ſine alio affectu curſum ſuum abſoluentes: vel alio morbo, qui illas ſequitur, vel præcedit, comitatas. Quæ varietas inde primùm procedit: quòd cauſa morbifica harum febrium, vel in vaſis permanet, vel extra hæc quoq; profunditur.

In vaſis cordi cõtinuatis, ſãguinis & ſpirituũ inflãmatio, cauſa febrium Purarũ cõtinuarũ, & ſi in vaſis maneat ſolitariarum.

In vaſis, venis ſcilicet & arterijs, ſi ſanguis accẽſus ſeu inflammatus, cor accendens, & febrem ſic inducens, ad ſolutionem vſque perſiſtat, nec ex illis in alias partes effundatur; tunc prout vel non à morbo vel à morbo prodeunt, ſolitariæ vel comitatæ, quæ tunc ſymptomaticæ ſunt, hæ fiunt febres.

Cauſa procatarctica ſanguinẽ & ſpiritus accendẽs cauſa febrium Purarũ ſolitariarum primariarũ.

Si nullus morbus has febres excitarit, ſed à cauſa procatarctica initium ſumpſerint, ſanguisque, vti dictum, accenſus, in vaſis permaneat; tunc ſolitariæ nullo alio morbo illiúsue accidentibus comitatæ aut impeditæ & primariæ dictæ, cùm per ſe incipiant, erunt hæ febres: & pro ratione caloris plus minúsue acutæ; breuiores ferè, cùm illa-

rum

rum calor die vno vel altero, niſi in putrem conuerſus putridas febres excitet; vel altiùs impreſſus, hecticas pariat, mox iterũ remittat, penitusq; ceſſet. Quod illis non ea ratione, ſicuti voluerunt, accidit; vt nimirum ſi ſpiritus tantùm incaleſcant, eodem die calor rurſum euaneſcat, ephemeræque tunc fiãt febres: ſi ſanguis verò accendatur, paulò lõgiùs calore perſeuerãte, ſynochi: ſi cordis ſubſtantiam occupet, diuturnæ hecticæ febres exiſtant: cùm in omnibus hiſce ſpeciebus, & ſpiritus & ſanguis, quæ in vaſis confuſa, ſeparatim accendi nequeunt, ſimul, & vnà cum illis cordis quoque ſubſtantia, inflammentur: omnisq́, febris, vti & morbi omnes pro ſubiecto in quo reſideant, non ſpiritus & humores, ſed partem ſolidam habere debuerint. Sed hæc febrium diuerſitas cùm ratione cauſæ, à qua excitantur; tum ſubiecti corporis quod occupant, accidit.

Cauſæ externæ, quę has febres excitat, ratione, prout hæc in corpus agit, diutiúsue perſeuerat, hæ febres in tẽpore & magnitudine variant. Quæ cauſæ, vel ex ambientibus, aut aſſumptis, vel motu corporis procedunt.

Ex ambientibus, corpus accendunt per ſe, *Aër* calidiſsimus, Aqua feruens, ſi diutiùs in ijs pręſertim in ſole vel balneo moram trahant. Ex accidenti quoq; vehemens refrigeratio & ſubitanea, extrinſecùs ab aëre vel aqua, potiſsimùm dum corpus admodum calet, facta: quia calor ad interiora ſubitò à frigore externo repercuſſus, ſpiritus, humores, viſceraque interna, & vnà cum illis cor inflammat, febres eiuſmodi nonnunquam excitat: quod hac ratione accidere probabiliùs eſt dicere, quàm quòd à frigore cute aſtrictâ, porisq; obturatis, quia tunc aëris via intercluſa, ab eo ſanguis perflari (quod illi euentilationem vocant) nõ

poſsit, is accendatur vel putreſcat (ſicuti exiſtimarunt) hoc eueniat; cùm nos ſicuti reſpirationis neceſsitatem non cordis refrigerij causâ, quò cor, cùm ſecundùm naturam ſe habet, non indigebat, inſtitutâ fuiſſe alibi docuimus: ita quoq; tranſpirationis vſum, non vt ſanguis refrigeretur, cùm temperatus exiſtens id non requirat; ſed excrementorum potiùs euacuandorum causâ, vt in putridis febribus, quę ab hac intercepta proueniunt, explicabimus, ordinatum fuiſſe, aſſeramus.

Aſſumpta quæ actu vel potentiâ vehementer inflammant, præſertim ſi ſubitò penetrent, idem præſtare poſſunt. Qualia inprimis vinum meraciſsimum, & ab illo elicita aqua, ardens dicta, affatim bibita, poſſunt efficere. Sic & anacardinam confectionem ſumptam, febrem ſuo calore excitare poſſe ſcribunt. Verùm nec cruditatem, nec ciborum corruptionem, has febres, ſicuti docuerunt, ſed vel alios morbos, aut febres putridas potiùs quàm puras excitare, ſuo loco oſtendemus.

Motus corporis vehemens, celer præſertim, corpus nimiùm calefaciendo, febrium harũ cauſa eſſe poteſt: ſicuti in equis, ſi nimiùm impellantur, videmus accidere: quos tunc febricitare excita reſpiratione & calore extremitatum, & ſudore, facilè deprehendimus. Quod & validus motus corporis continuatus, vel repetitus poteſt efficere: cuius causâ mulieres, ſi in partus difficultate diu laborent, febre quoq; accenduntur: quam & dolor, ſi ille ſimul adſit, adauget. Sed & animi motus immodici per vigilias, inprimis ſubitanei, & præſertim per iram, nonnunquam & per terrorem & gaudium facti, ſi nõ tantùm ſpiritus & ſanguinem agitent, ſed & cor ſimul admodùm accendant, febres excitant. Mœrorem verò & metum

non

non niſi interueniente putredine, has febres effi-cere poſſe exiſtimamus.

Subiecti corporis, quod febribus hiſce corripitur occaſione hæ febres præcipuè variant. Corporis autem quæuis conſtitutio haſce febres ſuſcipere poteſt, ſi cauſa eam euincat externa, à qua calor excitatus, prout vel in corpus quod temperatum, vel calidius, vel impurum etiam, incidit, febres hæ pro diuerſitate conſtitutionum varia[n]t.

Temperatum enim corpus, ſi à cauſis aduentitijs accendatur, cùm diutiùs in eo calor perſiſtere nequeat, ſed corpus mox iterum ad ſuam temperiem redeat, breues Ephemeræ, quæ primo die plerunq; ceſſare ſolent, febres gignũtur. Quarum & calor ob eandem cauſam mitior exiſtens, nullas inſignes in corpore mutationes parit, & cùm impurus minimè ſit, ſine horrore incipit, & ſine criſi, ſenſim per ſudores, quia in illis quoque aliqua fit propter calorem exhalatio, expirat.

Sãguinis & ſpirituũ, in tẽperato corpore, in vaſis, à cauſa externa inflammatio, cauſa febris Ephemeræ.

Calidior corporis conſtitutio ea eſt, quæ ad calorem ſuſcipiendum magis apta exiſtit. Quæ ſi à cauſis externis accendatur, tunc vtrinq; accedente calore, Synochi ſimplices febres, quæ diutiùs perſeuerant, caloreq; vehementiore vrgent, prodeunt. Talem autem conſtitutionem, vel ſanguineam, vel bilioſam exiſtere neceſſe eſt.

Sanguinea diſpoſitio, eo citiùs à cauſis aduentitijs calorem cõcipit, quò maior eſt ſanguinis copia, vel is calidior exiſtit. Proin & iunioribus, & plethoricis, & naturâ calidioribus, & quibus conſuetæ ſanguinis hæmorrhagiæ per menſes, hæmorrhoides, narium fluores, ſuppreſſæ ſunt, febres hæ faciliùs accidunt, quæ & ob cauſæ efficientis cum adiuuante concurſum, ſupra vnum diem, ad duos vel tres vſque extenduntur, Synochiq; ſimplices ſanguineæ dici poſſunt: Maiore æſtu, alijsq;

Sãguinis & ſpirituũ, in plethorico corpore, in vaſis, à cauſa externa, inflãmatio, cauſa Synochi ſanguineæ.

ſymptomatis ob enarratas cauſas quoq; affligentes:alioquin,eodem modo, vt ephemeræ,incipiẽtes & deſinentes.

Sãguinis et ſpirituũ, in bilioſo corpore in vaſis, à cauſa externa inflammatio, cauſa Synochi bilioſæ.

Bilioſam conſtitutionem promptè quoque; cùm calidior ſit, eædem cauſæ accendunt, febremque ſynochis ſimilem efficiunt,quam ſynochum ſimplicem bilioſam vocare poſſumus.Cùm præter ea accidentia, quæ bilis proferre ſolet,quibus inſuper moleſtat, in reliquis,niſi in putridam commutetur, eundem proceſſum, quem ſanguinea febris, ſeruat.

Sanguinis & ſpirituũ, in impuro corpore, in vaſis à cauſa externa inflammatio, cauſa Synochi degenerantis.

Impurum corpus ſi à cauſis exteriorib. febrem concipiat, tunc ſi ſanguis impurus ad putredinem aptus ſit, ſimplex & pura febris diutiùs minimè manet, ſed cùm putredinem mox ſanguis concipiat, febres hæ in putridas (ſicuti in illis explicabimus) ſynochos quoque,ſed putridas dictas,longioresq; permutantur. Quod ſi verò ſanguis impurus nonnihil, nondum tamen putredini obnoxius ſit, tunc Synochus ſimplex & pura adhuc, nondum tamen putrida permanet,accidentiaque quoque & plura, & vehementiora, quàm priores ſynochi, hæc adfert; Frequentiùs tamen de vitioſo hoc ſanguine naturâ portionem illius aliquam è venis propellente, ſynochus inde comitata, vti illic dicetur,naſcitur.

Morbus calidus ſanguinem & ſpiritus accendens, cauſa febriũ Purarum ſymptomaticarum comitatarum.

Si à morbo aliquo eiuſmodi febres oriantur, ſanguisque accenſus in vaſis adhuc perſiſtat,tum ſymptomaticæ, cùm morbum ſequantur, Simplices hæ febres appellantur. Quæ quoque, niſi ratione morbi permutati in putridas ſymptomaticas abeant, aliquo modo ad prædictarum à cauſa externa genitarum febrium, ephemerarum nimirum vel ſynocharum naturâ, etſi cauſa morbi comitis decurſus, ſymptomataq; ipſarum nonnihil commutentur, accedunt.

Cæte-

Cæterùm morbos, qui haſce febres inflammatas ſymptomaticas excitare poſsint, eos partis alicuius eſſe neceſſe eſt, qui calorem tantùm effundant, vt vicinum primùm ſanguinem in parte contentum, & copioſiùs nonnunquam doloris causâ, quem eiuſmodi calidi morbi plerumq; adferre ſolent, ad eam attractum, atq; inde continuatione ſanguineam maſſam reliquam, corq; ipſum intermedio huius accendant. Quales morbi calidi, qui febres excitare poſſunt ab humoribus calidis, ſanguine ſcilicet & bile tantùm, cùm ex humoribus ſoli hi citra putredinem aut corruptionem febres accendere queant, ferè naſcuntur.

Sanguineus morbus, cauſa febris Ephemeræ, vel Synochi, Symptomaticarum.

Sanguis, non è venis causâ febris præcedentis excidens (de quo poſtea agemus) ſed aliâ ob cauſam, veluti calore, doloréue commotus in partem influens, illicq; vel intemperiem ſolam, quæ in tenerioribus corporibus quoque febrem excitare poteſt; vel inflammationes, eryſipelata, diuerſorum, pro ſanguinis influxi varietate, generum, accendens, febres eiuſmodi inflãmationes ſequentes procreat. In quibus febribus, ſanguis accenſus è venis quandoque excidens (ſicuti poſtea oſtendetur) inflammationes has, vt iterum recrudeſcant efficere, vel alias de nouo excitare poteſt. Quæ ſimplices & puræ non putridæ (vti voluerunt) ab initio harum inflammationum, cùm adhuc nihil in illis ſit putridi, quoq; exiſtunt, & pro ratione morbi caloris vel adaucti augẽtur, vel remittentis remittunt: atq; antequam ille penitus ſoluatur, ferè ceſſant; niſi ſuppuratione facta, nouo ſuperueniente dolore, vel putredine tunc oborta, recrudeſcant. Tales autẽ febres ſymptomaticæ in varijs morbis calidis (ſicuti in illis morbis explicabitur) occurrunt; tum viſcerum carnoſorum, membranoſorum; tum aliarum partium: Eò

vehementiores longioréſue, ſi morbus cordi, maioribúſue venis magis vicinus ſit, calorque in eo maior, corporaq; calidioris naturæ exiſtunt, quæ & faciliùs febre incaleſcunt: ſicuti & infantes, ex ſola dentitione, gingiuis accenſis, febriculâ affici videmus. Aliàs verò mitiores, breuioresque, ſi procul à fonte caloris abſint, & præſertim extrinſecùs occurrant: in quibus vix calor, ſed horror duntaxat aliquis, vnde horripilationes vocant, deprehenditur. Interdum verò neq; ille adeſt, ſuntq; in quibuſdam inflammationibus omnino apyreti.

Bilioſus morbus cauſa febris Ephemeræ, vel Synochi, ſymptomaticarum.

Bilioſus humor calidiſsimus & feruentiſsimus, interdum, ſed rariùs eiuſmodi febribus occaſionem præbet. Quando nimirum is non in proprio receptaculo contentus, quod minimè ſolet afficere, neq; ſanguini adhuc cõfuſus, ſeroq; dilutus, quibus ardor illius contemperatur, & nonnihil reſtinguitur (qua de cauſa nec ictericis febres inde prodire obſeruamus) ſed ſecretus ab ijs in partes ſenſiles, ventriculum & inteſtina infuſus, ſubſtantiæ ipſorum ſe inſinuans, eryſipelataque procreans, qualia circa ventrem fieri, & febres Lipyrias, in quibus interiora vruntur, excitare ſolere docet Aëtius, ardorem & dolorem intolerabilem, circa ea loca efficiens, ſitimque inextinguibilem procreans, niſi à natura, vti ferè fit, per excretiones continuò reijciatur, retentus, vicina quæque, vnà cum ſanguine & ſpiritibus accendens, eiuſmodi febriculas quoque, interdum tales morbos ſequentes, profert. Quales in cholera morbo, bile ſupra infraque, & dyſenteria, per ſedem, meraciſsimâ reiectâ; & colicis cruciatibus ijs, quos à bile & eryſipelate inteſtinorum accidere, ſuo loco explicabimus, comites aliquando adeſſe, ſæpenumerò deprehendimus. Quæ tamen magnæ, cùm cauſa illarum procul à

corde, circa venas meſeraicas lateat, eſſe minimè poſſunt.

Extra vaſa iam enarrata maiora ſi ſanguis accenſus, à cauſis explicatis, cor inflammans, febremq; excitans, portionem illius aliquam in partem internam externamúe effuderit, (ſicuti ſæpiſsimè fit, quando ob copiam illius, vel feruorem & tenuitatem, vel etiam impuritatem aliquam naturæ grauem, in venis ſubſiſtere nequit, & vel ſtatim in prima febris inuaſione, vel mox poſtea vi naturæ propulſus, è venis expellitur, veluti in criſi harum febrium aliquando per hæmorrhagias ſe natura exonerat) tunc in partibus ad quas fertur, nouum morbum excitando, febres comitatas dictas, quia tunc morbos comites nanciſcuntur, non tamē ſymptomaticas, vti hactenus creditum eſt, cùm morbum non ſequantur, ſed illum præcedant, illiusq; ſint cauſæ, ſicuti declarabitur, procreabunt. Quæ proin iam non omnino reliquarum ſolitariarum ſimplicium febrium curſum aut naturam ſeruabunt, ſed morbi ſuperuenientis accidentibus vel auctæ, vel impeditæ, pro diuerſitate illorū, breuiores vel longiores, & plus minúſue acutæ euadent: & quando natura bonam quantitatem ſanguinis accenſi à venis effudit, non ita æſtuant, ſitim inferunt, aut capitis dolore, ſicuti ſolitariæ, angunt. Quod maximè, prout in viſcera interiora, vel corporis ſuperficiem influens ſanguis has illáſue afficit, contingit.

E Vaſis ſanguinis inflāmati, Synochū febrem excitātis portio in partes effuſa, cauſa febrium Synochorū, primariarum, comitatarum.

Sanguinis inflammati, in febre Synocho, in viſcera interna effuſio, cauſa febrium Synochorū, quas eiuſmodi viſcerum inflāmationes comitantur.

In viſcera interiora aliqua ad ſuſcipiēdum idonea, eiuſmodi influxus in hiſce febribus ſæpè fiūt: eaque præſertim quæ carnoſa & ſanguinea, venisq; copioſis referta, illarum intermedio maioribus venis continuata, ac illis vti & cordi vicina ſunt: Potiſsimumq; eo nomine in pulmones; quos dum inflammant, pleuritidem vel peripneumo-

niam (ſicuti in illis affectibus oſtendetur) procreant. Neq; enim vti hactenus perſuaſum, eiuſmodi inflammationes febres iſtas præcedere nec procreare, vti multis oſtendere poſſemus, ſic hoc ſatis declarat; quòd hæ febres antequam punctorius dolor aut inflammationis indicia ſe demonſtrent, cum horrore & ſubſequente calore inuadant, & quandoque horis aliquot illa præueniant, nec proin ab illis inflammationibus, aliter quàm quod à febribus priùs excitatæ, nouo calore in viſcere cordi vicino augeantur, accendantur. Quod tamen febrem non tunc primùm incepiſſe ſatis demonſtrat: multoq; minus putridam eam eſſe (ſicuti quoq; exiſtimarunt) cùm & ab inflammatione calor ille ſuſcitatus, copiâ ſuâ potiùs quàm putredine febrem augeat: nec dum aliquam, ab inflammatione præſertim primùm facta, putredinem ſibi aſciſcat: niſi fortè quando ſanguis in hiſce inflammationibus ſuppuratur, hoc fiat, vnde & tunc pure genito eas augeri docuit Hippoc. Quod tamé fortè quia propter dolorem, qui tunc quoq; augetur, febris exacerbatur, potiùs, quàm quòd ex putrida exhalatione noua putrida febris ſuperueniat, cùm mox quoque ceſſet, fieri credimus. Niſi vlcere aut corruptione aliqua viſcerum, haſce inflammationes ſequente, vt cùm pleuritis vel peripneumonia in phthiſim conuertuntur, febre hac tunc in putridam hecticam ſymptomaticam dictam conuerſa, hoc accidat: & ſicuti mox in putridis dicemus febribus, ſanguine in illis putrido excuſſo è venis, illud eueniat. Quæ omnia vti in pulmonibus frequentiſſimè, ob ſitum illorum & conſtitutioné ad influxum hunc recipiendum apta, vti dictum, eueniunt: Sic & ſanguine in hiſce febribus ſynochis, in hepar lienémue effuſo, cùm viſcera quoq; ſint ſanguinea, vaſaque magna

gna admittant, eadem ratione inflammationes in illis, quæ febres haſce ſequuntur, eaſq; augent, naſci poſſunt. Quæ febres in omnibus enarratis viſcerum inflammationibus, cæteris ſynochis ſolitarijs longiores, pro ratione morbi comitis, fiunt: atq; variant prout vel inflammationes veræ ſunt, quarum febres Phlegmonodeis vocant: vel eryſipelas potiùs, cuius febres tunc acutiores exiſtunt, & Typhodeis appellantur, etſi hoc nomen febri, quæ hepatis eryſipelati copulatur, propriè accõmodatum ſit: vti & febres ab eryſipelate pulmonum, priuatim Crymnodeis vocarunt. Sed & ſanguine nonnunquam in eiuſmodi febribus in cerebrum, quod ſinibus amplis ſuis ſanguine facilè impletur, excuſſo, idem fieri poteſt: tuncque huic febri cerebri inflammatio, quæ ſubitò cum delirio in phrenitide, aliàs tardiùs, dolore capitis præcedente, & vt ad cerebrum potiùs ſanguis feratur, occaſionem quoque præbente, copulatur, eamque acutam & periculoſam facit. Quod & in ventriculum, inteſtina, vterum, veſicam, ſanguine in febribus dictis expulſo, vt hæ inflammationes eas comitentur, fieri poteſt. Verùm cùm alia via, quæ in viſcera carnoſa ducit, ad ſuſcipiendum cõuenientior ſit, illaque viſcera membranea venas meſeraicas tantùm admittant, vel alioquin procul à vaſis maioribus & corde abſint; cùm hæ partes inflammantur, ob dolorem qui partibus illis ſenſibilibus facilè accidit, euenit, vt febres potiùs inflammationes ſequantur quàm antecedant, & (vti ſuperiùs dictum eſt) ſymptomaticæ exiſtant. Sicuti quæ partibus carnoſis accidit inflãmatio, cùm ſine ſenſu exiſtentes, dolore non ita afficiantur, à febribus potiùs, vt dictum, procedit, illarumq; eſt ſymptoma.

In alias partes internas febres dictę, ſanguinem *Sanguinis*

Inflammati in febre Synocho, in corporis habitu alicubi effuſio, cauſa febrium Synochorũ, quas inflammationes, vel rubores & dolores comitãtur.

è venis interdum quoq; profundunt. Vti in colli muſculos & glandulas, illicq; inflammationes in ore, lingua, faucibus, & anginas, quæ eas ſæpè ſequuntur excitant. Sed & fit, vt licet non à febribus, ſed alijs de cauſis incipiant, tum hæ, tũ priores inflammationes, febre ſuperueniente, nouaq; materiâ affusâ, vt in inflammationibus priùs dictum, denuò repetant vel augeantur. Verùm & arthriticos tumores & dolores, eiuſmodi febriculæ interdum præcedunt, naturâ per eas ſanguinẽ in articulorum ſedes propellente, qui proinde niſi abſtruſo ſint loco, rubore & tumore tũc fiunt conſpicui: ita vt qui ad articulorum morbos diſpoſiti ſint, ex leui cauſa febre hac præhenſi, naturâ ad extremitates corporis ſe exonerare conſuetâ, vel in articulorum regionem, vel cutis ſuperficiem, in podagra vel carbunculo dicto, vt mox oſtẽdemus, quæ duo mutatis vicibus, aliquos affligere ſolent, in hos affectus incidát. Cæterùm licet & hæ febres, catarrhos nõnunquã præcedát, eosq; promoueant, quia tamen hoc non materiam illis præbendo faciunt, ſed calore ſuo fluxiones mouent, à ſolitarijs non differunt; quæ & alijs morbis quoq; copulari poſſunt.

Sanguinis inflammati, in corporis ſuperficiem, in febre Synocho effuſio, cauſa febriũ Synochorũ, quas bubones, eryſpelata, ecthymata, exanthemata, anthraces, comitãtur.

In corporis ſuperficiem, cutem prẹſertim, glandulas, interdum & membranas interiores ſimul, ſanguinem in hiſce febribus ſynochis natura ſæpè exonerare ſolet, illicq; rubores, ardores, tumores vel puſtulas excitare: quæ aliàs citiùs, aliàs tardiùs prorumpunt: & prout ſanguis vel purus, isq; vel tenuis aut craſſus; vel flauus, vel ater, vel ſeroſus, aut aliàs impurus, nondum tamen putris (de quo poſtea) tumore, colore, dolore, diuerſimodè, cùm hæc conſpicua fiunt, manifeſtant: ſicuti hæc prolixiùs alibi in illis morbis explicabuntur; cùm hîc tantùm obiter, quatenus febres, quæ hæc

pro-

producunt, inter ſe differant, ſit oſtendendum. Quæ differentia potiſſimùm ex eo, quatenus vel tumores, vel puſtulas procreant, oritur.

Tumores vel rubores frequenter proferunt hæ febres Synochi, quas Carbunculum (vti dictum) nominant. Quæ adeò conſuetæ ſunt multis naturis ad haſce inflammationes (ob ſanguinis caliditatem, tenuitatem, ſeroſitatem, vel impuritatem) diſpoſitis, vt vel leui aliqua ex cauſa, vel ſaltē ſanguine in venis efferueſcente accenſæ, certo tempore illos inuadant, nec ſenibus, & illis qui etiam alijs morbis conflictātur, vt podagrâ, parcant. Hæ diariarum inſtar ſe proferunt, vti iam explicatum: quas rariùs eodem, frequentiùs altero primùm, vel tertio etiam die; tumor in glandulis venarum maiorum diuiſionibus aſtratis in inguinibus, in alis, in circuitu menti, ſi in illas ſanguis feratur, ſequitur, cum moleſtia ſaltem aliqua interdum in illis locis ſe offerente, nonnunquam & inflammatione. Frequentiſſimè verò ſanguine, in crurum infimas ſedes deſcendente, pruritus illic primùm & ardor, ſedem illam in ambitu malleolorum diuexant, poſteaq; rubore pars illa, ſi eryſipelas ſit, flaueſcente, nonnihil interdum, vel fuſco, prout ſanguis tenuis qui affluit, exiſtit, ſuffunditur: aliquando & in tumorem attollitur & inflammatur, ſi eryſipelas ſit phlegmonodes, ſanguine puriore eò defluxo; & ſi ſeroſus ſit, crure vniuerſo in eryſipelate œdematoſo intumeſcente. Quos tumores, bubones, in inguinibus ex ſanguine illos in defluxu alluente, nati, pręcedere, & præſagire plerumq; ſolent. Quibus omnibus citiùs, tardiúſue erumpentibus (vti dictum) febris remittere plerumq; ſolet; tantùm abeſt, vt (ſicuti hactenus crediderunt) hæ febres tunc primùm incipiant, illorumq; affectuum ſint ſymptomata, cùm hi potiùs

illorum exiſtant,& febres hę, antequam vllum indicium harum inflãmationum appareat, iampridem eas præceſſerint; & ſi glandulæ tantùm intumeſcant, cùm tunc ardor magnus minimè ſit, hæ febres illas accendere minimè potuerint.

Ecthymata in eiuſmodi febribus puris, etſi in putridis & præſertim malignis hoc frequentiùs fiat, vti & ex ſupradictis eruptionibus, aliquas quoq; prodire poſſe illic oſtendemus, interdum erumpunt. Vti & exanthemata illa rubra frequẽtiùs; quæ infantibus in febribus hiſce ſynochis etiam nondum putridis, ſanguine ob copiam illius, vel diſpoſitionem eam, quæ facilè inflammatur, in infantibus accenſo, erumpere interdum 3. vel 4. quoq; demum die ſolent, & hac via ſe expurgare. Quæ tamen tunc contagioſæ minimè ſunt, ſæpeq; ſponte euaneſcunt.

Quod & eadem ratione per anthracem nondum peſtilentem, vel ſolùm alicubi erumpentem, vel cùm bubone, natura interdum in febribus iſtis ſynochis nondum putridis, ſi ſanguis ater ſit, nondũ tamen putris aut malignus, aduſti portionem aliquam ſic expellens, moliri ſolet. Eodem ferè modo, vti in peſte correptis, vnde quib. priùs hæc non contigerunt, ſi vel ſupradictæ eruptiones, vel anthrax prodeant; ſe peſte correptos ſibi ex metu perſuadent.

Calor putris cauſa febriũ Putridarum.

Putredine permixtus calor in putreſcentibus humoribus, vel corporis partibus primùm excitatus, atque inde cum exhalatione putri, vel aliqua putredinis portione ad cor vſque delatus, illudque putri calore accendens, & à corde in ſingulas corporis partes effuſus, febres facit Putridas dictas, tamdiu perſeuerantes, vel toties redeuntes, quamdiu & quoties putris hic vapor, vel humor cor ferit. Quod tunc faciunt, quando illis

in lo-

in locis excitantur, à quibus ad cor vſque per certos veluti canales deferri queant, venas nimirum & arterias. Cùm enim hæ tantùm ſint viæ, quæ cordi continuatæ, in ipſius ſinus ſe ampliſſimis orificijs aperiunt, in eoſque & humores & ſpiritus continuò infundunt, non per aliam viam putrida hæc exhalatio, aut materia, cor accedere, illudque intrinſecùs quoque, vti ſi febris fieri debuit, neceſſe erat, accendere potuit. Nam ſi citra horum ductuum adminiculum, vapor putridus thoracis cauitatem penetrare, & capſulam cordis poſſet peruadere, eaq; ratione cor accendere, perpetuò, ob putres exhalationes excrementorum in ventre inferiore continuò congeſtas, febricitaremus: quarum tamen fœtidam euaporationem, licet adeò ſubtilis & calida ſit, vt per crepitum excuſſa, ac adhibitâ flammâ accendatur, ad ſuperiora vſque pertingere minimè poſſe, aut partes aliquas illic inficere, niſi fortè ob vitium, quod ſuo loco oſtendemus, anhelitum fœtidum faciat, ex eo, quòd nullæ partes inde afficiantur, manifeſtè patet. Et licet venenata qualitas vbicunq; ea fuerit & per quaſcunq; vias feratur, cor ipſum petere poſſit, hoc tamen in putrida hac materia craſſiore, quæ certis locis comprehenſa coërcetur, nec niſi per patentes vias corpus poteſt peruadere, minimè fieri poteſt: niſi ea manifeſtos hoſce ductus, vti dictum, ſequatur. Per quos ſicuti calor ſimplex ad cor vſq; in ſpiritibus & ſanguine delatus, febres ſimplices & puras dictas parit: ſic quoque per eadem vaſa putris exhalatio ſeu materia ad cor perueniens, febres putridas excitat, diuerſorum generum, prout diuerſis in locis materia hæc putreſcit. Atq; illa quoq; non eiuſdem eſt naturæ. Loci autem diuerſitas, vnde præcipua oritur ipſarum varietas, potiſſima hæc eſt: quòd materia quę

Putreſcit, vel in venis & arterijs, hoc eſt, in vaſis, vel extra hæc vaſa in partis alicuius humore: vel ſubſtantia, vti explicabitur, continetur.

In vaſis, hoc eſt, venis & arterijs, humores qui febres putridas excitare debent, putreſcunt: vel cordi continuatis: vel ijs quæ cordi nulla continuatione iuncta ſunt: nihilominus tamen per vaſa cordi continuata putrem exhalationem ad cor, poſſunt tranſmittere. Hæcque eſt cauſa, quòd ex putridis febribus, aliæ continuæ ſint, aliæ intermittentes.

In vaſis cordi cõtinuatis ſanguinis putredo, cauſa febrium Putridarũ continuarum.

Continuata cordis ſubſtantiæ vaſa ſunt, vti dictum, arteriæ & venæ quoque, ſi meſeraicas demas. In hiſce itaq; & ampliſſimis, & copioſis quoque per vniuerſum corpus diſperſis, ſi humor putreſcat, cùm illi per hęc vaſa, in quibus latet, ad cor aperta ſemper pateat via, aſſiduò putres vapores, vel ipſius quoque putridi humoris portiones ad cor demandans, illudq; cõtinuò accendens; continuas febres, quæ à principio ad integram vſque ſolutionem vſque non ceſſant, & concluſæ, quòd harum cauſa vaſis incluſa ſit, dicuntur, procreant. Quæ niſi ægrum priùs ob cauſæ morbique vehementiam iugulent, aut corpus vti dicetur, ſummo ardore colliquent, tardiùs ceſſant, & tamdiu perſeuerant, donec materia hæc putris, continuis exhalationibus, quas diffundit, calorq; febrilis aſſiduò diſſipat, tandem conſumatur, & quod reliquũ eſt naturę efficaciâ, vbi concoctum elaboratumq; fuerit, impetu quodam violento, per criſim perfectam, in qua natura morbo non oppreſſa ſuccumbat, expellatur. Cæterùm humor in vaſis putreſcens, qui febris cauſa eſt coniuncta, cauſaq; illius antecedens, putredinem in eo accerſens, rurſum conſideranda veniunt.

Humor in venis & arterijs putreſcens, Sanguis eſt:

eſt: cùm enim calidus & humidus ſit, facilè putreſcit: eadem ratione, quâ illum extra vaſa effuſum corrumpi videmus & putreſcere. Verùm vniuerſus, niſi ad extremum vitium peruenerit, vix putreſcit, ſed quantitas quædam illius duntaxat, remanente ſemper ſanguinis aliqua portione meliore (etiamſi & propter morbum & inediâ, quam patiuntur ægri, nullus nouus dum ægrotant gignatur ſanguis) qui vel à putri ſanguine ſeparatus alijs in locis conſiſtit: vel etſi illi permixtus eſt, ab eoq; incaluit, nondum tamen, quia minùs aptus erat, computruit, & diſſipatâ putri materiâ, mox ad priſtinam puritatem redit: ſicuti hæc ex ſanguine detracto conſideratoque, qui nunc purus, mox impurus, interdum, vti dictum, confuſus effluit, obſeruamus. Sed nec, etſi ex diuerſis partibus conſtet ſanguis, ſeparatim vna aliqua ex iſtis, reliquâ intactâ, poteſt putreſcere: ſed quocunque loco putredo illum inuaſerit, & tenuiorem, & craſſiorem, & mediæ conſiſtentiæ, & pinguiorem potiùs quàm crudiorem (cùm talis ſanguinem elaboratum perfectumq; minimè, ſicuti alibi oſtendetur, conſtituat) illius partem affici ſimul neceſſe eſt, cùm ex ijs non diſtinctis ſeparatisque (quales tamen in ſanguine detracto frigoreq; concreto, aliquo modo diffitas oſtendere nobis conantur) ſed penitùs inuicem confuſis, ſanguinea maſſa, quamdiu in venis exiſtit, conſletur: nullaq; vel minima ſanguinis portio, quæ non ex illis partibus conſtet, exiſtat: & ſerum quoq; putredinis hac labe infectum, manifeſta illius, tum per vrinas, tum per ſudores excretũ, proferat indicia. Ob quam cauſam febrium putridarum diuerſa genera, non ex eo, quòd diuerſæ illius partes, quas humores, ſanguinem, bilem flauam, & atrã, pituitamq; vocant, putreſcant, vti voluerunt,

proficiſcũtur; ſed pro loci in quo putreſcit, & ſanguinis qui putreſcit, diuerſitate exurgunt.

Loci causâ in quo ſanguis putreſcit, febres hæ admodum variant: primùm quatenus in Venis vel Arterijs putreſcit.

In venæ cauæ ramis, ſanguinis hæc putredo, febres putridas gignens, perpetuò ferè latet: ijsque plerumque maioribus: in quibus & maiori copiâ coaceruari, & promptiùs inde cor poteſt afficere: quod tamen ſi in minoribus duntaxat conſiſteret, fieri minimè poſſet: vel ſi plures impleret, in vicinas magnas venas mox quoq; penetraret. Itaque in trunco venæ cauæ ſurſum deorſumq; à cordis regione iuxta ſpinam delato: vel ramis maioribus ab illo, circa iugulum & inguina propagatis, putredo hæc in ſanguine contenta, cor continuò afficiens, putridas diuerſas, prout cordi plus minúsue putredo vicina eſt, efficit.

In venæ cauæ ſede cordi vicina, ſanguinis putredo cauſa febrium, Synochi putridæ, Cauſonis, Lypiriæ.

Vicina cordi putredo, cùm cor pari vehemẽtia exerceat, ipſiq; tum portionem, tum exhalationes continuò demandet, febres quæ nullo ordine exacerbantur, quales Synochos eſſe diximus, procreat: quæ tamen increſcunt decreſcúntue, vel in eodem perſiſtunt, prout putris vel augetur, vel minuitur, vel aliquandiu æqualis perſiſtit materia. Sed & in Cauſone, quia focus illius cordi propinquus, illud quoq; æquali igne cõtinuò flagrat, nullæ mutationes manifeſtè apparent: præſertim cùm ad ſummum progreſſus calor, intendi vix vlteriùs citra ægrotantis interitum poſſit: niſi quòd interdum circa thoracem, vel pręcordia, circa ſpinæ ductum in dorſo, vbi putris latet materia, non tantùm cordi, ſed & vicinis quoq; partib. illic moleſta, ardor intenſus ab ægro ꝑcipitur: quæ & cauſa eſt, cur in ea Lipyria febre, quam aliqui cauſonis ſpeciem faciunt, interiora vri videantur.

Diſtans

In venæ cauæ ſede à corde magis diſtante, ſanguinis putredo, cauſa febrium Synochorum, quæ exacerbantur.

Diſtans nonnihil à corde putredo in venæ cauæ ramis, quia cor pari impetu, vti ea quæ cordi propinqua eſt, non pulſat; idcirco & febres, quarum calor non ſemper idem exiſtit, ſed quæ ſuas exacerbationes ſeu paroxyſmos habent, gignit. Cùm enim exhalatio tũc putris, cuius focus procul abeſt, ob viarum ambages nonnihil impedita, nõ poſſit eâdem menſurâ ſemper & ordine ad cor perferri, fit, vt tunc præſertim cùm maiori copiâ coaceruata eſt, ad cor potentiùs feratur, illudque tunc validiùs pulſans, calore aucto, exacerbationes nouas cauſet; non tamen cum horrore, vti in prima febris inuaſione fit, incipientes redeuntesque; cùm in corpus iam febre accenſum, acceſſiones hæ non à febre liberum, vti prima, incidant. Quæ rurſum, cùm euaporatio hæc nõnihil diſcuſſa eſt, remittunt, nõ tamen febris ceſſat, ſudoréue aut alia excretione ad extremam morbi ſolutionem, ſicuti febrium intermittentium paroxyſmi, finiũtur, cùm calor ſemel accenſus, etſi cauſa eam excitans nonnihil remittat, nondum tamẽ ceſſet, extingui ob eam cauſam minimè poſſit: ſicuti nec ſimplicem calorem à cauſa externa excitatum, etſi cauſa remota ſit, non tamen, donec ſenſim cor ad ſuam temperiem redierit, citiùs febres ceſſare, oſtenſum eſt. Eſtq; hæc potiſſima veriorque cauſa, quare febres paroxyſmis quibuſdam interdum acuantur: qui frequentiùs Vno die bis, cùm exhalatio putris multa nec adeò procul diſſita eſt: Altero verò ſemel tantùm diſſipatâ priore die inſigni illius portione, redeunt, eumq; ordinem pro cauſæ agentis ratione vel aliquoties ſeruant, vel immutant. Sed & fit, vt cùm cauſa procul abeſt, parciórue exiſtit, Tertio primùm die, ordine hoc aliquamdiu deinceps ſeruato, exacerbationes hæ redeãt: rariùs Quarto, Alterôue tantùm die: quo-

rum omnium cauſâ febres continuæ putridæ, vel ordinatæ, vel inordinatæ, quotidianæ, tertianæ, quartanæ dictæ ſunt. In eiuſmodi autem febribus continuis, quarum cauſa à corde procul remota in venis latet, ijs in locis vbi ea conſiſtit, grauedo, dolor & ardor in vicinis locis, iuxta ceruicẽ, lumbos, & ipſis quoq; artubus ægrotantem affligunt: capitisq; ferè dolor omnes, nonnunquam & delirium, ob euaporationem potiùs calidam eò vſque quoq; pertingentem, quàm quod in cerebro putris hæc materia lateat, infeſtant. Fieri etiam poteſt in hiſce omnibus febribus putridis, ſiue materia cordi vicina, aut diſtans in venis lateat, vt portione illius aliquâ è venis vi naturæ excuſsâ, ſicuti hoc in puris febribus frequẽter accidere diximus, vt eâdem ratione ſe exonerás natura in interiores exterioréſue corporis partes, in illis vt in alijs, vitia, non iam puram inflammationem, ſed putredinis indicia proferentia, tumores nimirum, puſtulas, & maculas excitet. Sicuti hoc frequenter in iunioribus euenit, illaq; ecthymata & exanthemata tam copioſa, in febre ipſarum, ſynochum putridam tunc vt & Fernel. teſtatur referente, erumpunt: quæ tamen contagioſa minimè erunt: qualia nihilominus vitia, non ſolùm putredinis, ſed & malignitatis notas præ ſe ferentia, tuncq; contagioſa, in malignis febribus ſe manifeſtare, illic oſtendemus.

E vena caua, ſanguinis putridi febrem putridam excitãtis portio in partes effuſa, cauſa febriũ Putridarũ cõtinuarum, morbo alio comitatarũ.

In arteria magna ſanguinis putredo cauſa Cauſonis.

In arterijs ſanguinis hæc putredo an fieri poſſit, eâdemque ratione febres excitare dubium eſt. Hic enim cùm ſpirituoſus ſit & calidus, facilè quidem accendi poteſt, caloremq; ſimplicem cordi communicando febres puras ſeu ſimplices, vti in illis dictum eſt, excitare: vix tamen ſolus aut ſeparatim à venæ cauæ ſanguine, cùm puriſſimus ſit, poterit putreſcere; niſi vel ſimul cum illo ab eadẽ

cauſa

cauſa mox putreſcat, vel ob viciniã, ab eo ſemina quoq; putredinis concipiat: præſertim cùm exhalationes à putrido ſanguine pfectæ, per has quasque vias, tum in hiſce febribus putridis, tum intermittentibus, vti dicetur ad cor deferri queant. Quòd ſi igitur in arterijs quoque, enarratis de cauſis, putredo naſcatur, febres ſine dubio prodibunt ardentiſſimæ: quales Cauſones eſſe diximus: idq; præſertim, ſi in arteriæ magnæ trunco cordi vicino hoc accidat.

Sanguinis diuerſitatis causâ, hæ febres inter ſe quoq; nonnihil differunt: prout is Temperatus, Intemperatúsue antequam ipſius occaſione febris excitetur, ſeſe offert.

Temperatus ſanguis, nullo vitio, niſi fortè copiâ ſuâ peccans, & proin ex ſua natura minimè putreſcens, ſi putreſcat, febres efficit Synochos dictas putridas: quæ vel ex ſimplici ſynocho, ſanguine priùs accenſo, & poſtea demum putreſcente, putridæ fiunt: vel etiam tales mox à principio cauſarum externarum occaſione euadunt. Vnde & harum principium ephemeras aliqui putres, cùm à cauſis externis prodeant, vocant: nos tamen cùm putris hic calor, vti ſimplex, non die vno, imò pluribus vix dum ceſſare poſſit, ephemeras appellare minimè poſſumus, ſed ſynochos putridas, cùm in illis tum ratione ſanguinis moderati, calor mitior quàm in cæteris continuis putridis, & æqualis magis, depræhendatur, nullas exacerbationes habens (niſi quatenus is calor augeri minuiue poteſt) tum eiusdẽ ſanguinis æqualitatis causâ, tum quia cordi vicinus in maioribus vaſis primùm à cauſis externis afficitur, vnde pari impetu cor feriri diximus.

Sanguinis tẽperati in vaſis putredo, cauſa Synochi putridæ.

Intemperatus verò, ſi antequam putreſcat ſit ſanguis, calidiorem eum, quàm naturaliter aliàs

Sanguinis calidioris in vaſis pu-

tredo, cauſa Cauſonis.

exiſtit, eſſe neceſſe eſt: cùm frigidior & crudior cachexiam potiùs, quàm febres procreet. Talis autem ſi ante febris inuaſionẽ exiſtat, ſiue tenuior aut craſſior ſit, maius quoq; cùm computruit, parit incendium: eoque maius adhuc, ſi, vti dictum eſt, in arterias quoque eiuſmodi putredo prorepat, vel aliàs cordi admodum vicino loco oriatur: quibus cauſis concurrentibus febres fiunt Cauſones, immenſo æſtu, in eodem ſtatu aliquamdiu, vti dictum, perſeuerantes, ægrumque fatigantes, adeoq; ſæpè, ſi plures accedant cauſæ, inflammantes, vt (niſi æger cum febre priùs extinguatur) cordis ſubſtantia per febrem colliquata, ſeu potiùs areſacta, totiùs corporis conſumptio, quâ breui ſpatio æger cõſumitur, ſequatur, ſicuti hoc in febre ardente Colliquante appellata, accidere diximus.

Sanguinis calidioris in venæ cauæ ſede cordi vicina, & arterijs ſimul putredo, cauſa cauſonis colliquãtis.

Cauſa antecedens hanc putredinem ſanguinis in venis, eamq́, accerſens, eſt vel Calor præternaturalis, vel Vitium ſanguinis.

Calore nimio ſi accendatur ſanguis, febres inde prodire diarias oſtenſum eſt: quæ ſi in ſanguineum & plethoricum corpus incidant, vt in ſynocho ſimplici fieri diximus, niſi magnum hoc ſanguinis incendium, vel ſponte mox remittat, aut vehementer refrigerantibus remedijs, quibus, vt in curatione dicemus, præcipuè hæ febres ſanantur, reſtinguatur; tunc ſicuti in alijs partibus ſupercalefactis & inflammatis, non diſcuſſa inflammatione, ſuppurationem aliquam, vel in ſanguine, vel in partium quoq; ſubſtantia fieri videmus; ita & hîc maſſa ſanguinis labem aliquam & corruptionem ex diutiùs perſeuerante calore concipiens, febrem, non iam à ſolo calore ſimplici, vti ab initio, ſed cum putredine copulato productã, parit. Hæcq; eſt cauſa, quare ſynochus febris altero ter-

ro tertioue die nō ceſſans, in ſynochum putridam commutetur. Quam inde prodijſſe ex prægreſſis ephemeræ & ſynochi ſimplicis indicijs cognoſcimus, inter quæ illud, quòd ab externo calore acceſæ ſint, etiã ab initio mox tales fuiſſe, declarat. Et hac ratione potiùs quàm aliâ, Plethora ſanguinis, quam pleriq; quoq; putridarum febrium cauſam ſtatuũt, febres, ex commutatione ſimplicium in putridas, enatas procreat.

Vitioſus ſanguis vel cacochymicus, qui vel innata iam habet ſemina putredinis, vel ſaltem ad putredinē aptus & habilis eſt, ſi vel copiâ ſuâ, vel impuritate eò vſq; progreſſus eſt, vt iam non ampliùs à natura regi, emēdarìue vel repurgari queat, tunc putreſcens, febres putridas diuerſas, pro loci materiæq; putreſcentis varietate, vti dictum, creat. Quas diu ſæpè, antequam incipiant, ob ſanguinis vitium intrinſecùs latens, neutra quædam corporis conſtitutio nondum perfectè ægra, nec integrè ſana, præcedit, easq; prænunciat. In qua ſpontanea laſſitudo, capitis grauedo & dolor, inſomnia turbulenta, diſtentio hypochondriorum, cardialgia, cibi faſtidium, excremētorum conſuetorum mutationes & fœtores, & non conſuetorum per ſudores, expuitiones, vomitiones, eruptiones frequenter ſe manifeſtant. Tale autem vitium ſanguini vel ab Aſſumptis: aut Retentis excremētis: vel Ambientibus extrinſecùs aduenit.

Aſſumpta cibus & potus cùm materiã ſanguini prębeant, ſi vel cacochymica ſint, aut corrumpantur, vitiũ eiuſmodi ſanguini poſſunt imprimere.

Cacochymici cibi, ſucco maligno ex ſua natura referti, etſi poſtquam aſſumpti ſunt, concoctione aliquas mutationes ſubeant, & in ſanguinem conuertantur in eo tamen priſtinæ conditionis vitia cùm remanſerint, ſi continua congeſtione

accumulentur, tandem putridas haſce febres pro-ducunt, easq; ſæpenumerò populares, ſi vitium in alimentis, quibus omnes paſſim ex neceſſitate vtuntur, conſiſtat. Qualia multa in herbarum leguminumq; generibus inueniuntur, vitiaque frugum præſertim exiſtunt, quæ dum frumentis, vel neceſſitate ob annonæ caritatem à pauperioribus, vel caſu cùm nimiùm luxuriant, copiosè permixta à pleriſque eſitantur, ſanguinem inficiendo, febribus hiſce epidemijs, in ſocietatibus ciuium, vel expeditionibus militum graſſantibus, occaſionem præbent.

Corrupta quoque alimenta & putredinis labe infecta, eandem in ſanguine noxam deponunt: vt quæ laudata alioquin nec per ſe vitioſa, Vel antequam aſſumantur, talia euadunt, Vel ingeſta primùm corrumpuntur.

Antequam ingerantur multa alimenta, vetuſtate, vel humiditate putreſcentia, vti ſalſamenta carnis piſciumq; ſemiputrida, caſeus putris; fœtore & putredine ſanguinis maſſam vſu aſſiduo tandem inficientia, febres accerſunt. Et quæ cùm multis ſint communia, veluti aqua, panis, caro, in longinquis nauigationibus, aut aliàs, corrupta, vel frumentum madidum in horrea congeſtum, ex neceſſitate comeſta, febres multis communes generant.

Ingeſti cibi facilè corrumpuntur, qui humido excrementitio abundant; Vt ſunt fructus præſertim horarij, quorum vſus continuus, æſtatis tempore, febribus, quæ vel mox in autumno vel ſequenti vere inuadunt, anſam præbet. Quæ verò vel alimentoſa, vti lac, & oua: vel dulcia alioquin, in calidis ventriculis citò corrumpuntur, in bilem meraciſſimam côuerſa, bilioſos alios potiùs morbos, quàm febres procreant. Sicuti & ſi ob cibo-

rum

rum duritiem, tenacitatem: vel potiùs ob ventriculi, iecoris & lienis affectus, aſſumpta alimenta, ægrè cocta, crudiorem ſanguinem gignant, alij affectus citiùs tunc, vti obſtructiones, quàm febres, niſi aliud quid accedat, ſequuntur.

Retentio excrementorum ſanguinis fuliginoſorum, vt vocant, ſeu potiùs ſeroſorum & ichorum, quæ continuò per inſenſilem tranſpirationem, interdum quoque per manifeſtos madores ſudoresque expurgantur, quia ſanguinem impurum, & coadceruatis hiſce excrementis, vitioſum tandem reddit, putridas quoque haſce febres gignit. Hæc autem vti varijs de cauſis ſupprimi poſſunt, præſertim ſi ob otium & naturæ inertiam hæc excrementa non diſcutiantur: ſic id aſtrictâ cute poriſq; obſtructis, corporeque extrinſecùs à liberiore aëre impedito, ſi hæc diutiùs perſeuerent, maximè ſi aliæ inſuper accedant cauſæ, accidere quoque poteſt. Non quòd ſanguinis per poros refrigeratione, aëre intercluſo, impeditâ, ſanguis accendatur primùm, moxque putreſcat: ſicuti in cauſis febrium diariarum, hoc à ſubitaneo frigiditatis, dum corpus calet, occurſu prouenire poſſe diximus: ſed quia cute condenſatâ, excrementa tenuiora per habitum corporis exſpirare conſueta, ſubſiſtant: dein & cùm tunc ab aëre liberiore corpus perflari nequeat ſeu euĕtilari, humiditates excrementitiæ ſub cute nō conſumantur & difflentur: ſicuti videmus in locis occluſis, quæ aër ſubire nequit, res muco ſituque tandem obductas corrumpi: ita & ex humiditatibus hiſce retentiſq; excrementis ſanguine infecto, febres putridas, non tamē, niſi diu hæc cauſa perſeueret, quoque prodire.

Ambiens nos aër à putridis fœtidiſque exhalationibus, vel exſpirationibus corporū putreſcen-

tium corruptus, inſpiratione continuo attractus, & tranſpiratione corpora ſubiens, labem ſuá tandem ſpiritibus, ſanguini, cordi imprimens, febres putridas quoque excitare poteſt: easq; ſi multi in tali aëre verſentur, accedatque diſpoſitio ad ſuſcipiendum apta, populares: nõnunquam etiam, ſi ab ægrotante talis per expirationem & ſudores in aërem quem haurimus, vel corpora mox noſtra deriuetur putredo, contagioſas. Quæ tamen frequentiùs à maligna qualitate vel venenata, quâ potiùs corpus per cõtagionẽ afficitũr, quàm ſimplici putredine, ſicuti illic demõſtrabitur, accidũt.

In vaſis meſaraicis, ſanguinis putredo, cauſa febriũ Putridarũ intermittẽtium.

Non continuata cordi vaſa, ex venarum & arteriarum genere, quæ ſic appellamus, ſunt venæ tantùm Meſeraicæ dictæ, venæ portæ ab hepate prodeuntis propagines, ad viſcera naturalia in ventre inferiore diſperſæ, nullibi ad alias partes, nec è profundo ad cutem vllibi, niſi iuxta podicem, vbi hæmorrhoidales venas dictas conſtituunt, emergentes. Arteriæ enim, quæ has comitantur, eadem ratione, vti illæ quæ cauæ venæ ramos ſequuntur, omnes ab arteria magna progreſſæ, intermedio illius cum corde quoque continuantur. In venis itaque meſeraicis ſi humor putreſcat, etſi ductus ab ijs ad cor pertinens, interueniente hepatis ſubſtantia, in quam venarũ meſeraicarum rami omnes prius collecti, rurſumque per eam diſperſi ceſſant, ſit interruptus; quia tamen in eandem ſubſtantiam hepatis, venæ cauæ rami inſeruntur, & cum oſculis venæ portæ communionem quandam habent, fiatq; ab illis in illa cõtinuò ſanguinis tranſitus; dein & arteriæ à corde progreſſæ, in lienis præſertim ſubſtantia, nec non & alibi, in ventriculo & inteſtinis, venis meſeraicis coniungantur: huius communionis & vicinitatis causâ accidit, vt quoties vapores putridi

à venis

à venis meſeraicis excitati, venæ cauæ & arteriæ ramos proximos implent, per eandem viam, vti continuæ cor ipſum putri exhalatione petentes, putridas febres excitent: non tamen continuò ad finem vſque perfectum, ſicuti continuæ dictæ febres perſeuerantes, ſed ſtatis temporibus intermittentes rurſumq; redeuntes: Idque quòd materia putris non ſaltem procul à corde ſit diſſita, quo nomine & continuas febres nonnihil remittere aliquo modo, non tamen ceſſare penitùs, cùm cor ſemel accenſum, antequam calor penitùs remittat, nouâ in venis cordi continuatis euaporatione collectâ, de nouo impulſum, caloris exacerbationes, ſicuti diximus, certo tempore redeuntes proferat; Sed & alijs de cauſis hoc euenit, vt in venis meſeraicis collecta putrida exhalatio, & ob loci diſtantiam, non aſſiduò cor pari impetu feriens, febres procreet, quæ non ſolùm in eodem ſtatu ſimiles minimè permanẽt, ſed penitùs quoque, ob viarum, per quas ad cor perferri debet, interclusionem aliquam, ceſſent; & tamdiu intermittant, quamdiu materia putris in ſuo quaſi foco coërcita, non priùs ſuas exhalationes ad cor vſque tranſmittere poteſt, donec veluti turgens, & excandeſcens, & multum de ſe, & tetrum vaporem diffundat: qui cùm ob copiam & aduerſam qualitatem ſubſiſtere nequeat, naturamque irritet, ab ea quoque impulſus, per dictarum viarum tranſitum in venæ cauæ & arteriarum vicinos ramos irrumpens, & ad cor vſque penetrans, febres accendit, tam diu perſeuerantes, donec quicquid è foco excuſſum eſt, calore crematum diſſipetur, nõnunquam & in ſudores abiens diſcutiatur: quo pacto intermittit penitùs febris, donec alio materiei motu ſuccedente & efferueſcentiâ, nouus paroxyſmus, citiùs aut ſeriùs, necdum eadem for-

ma, ſicuti hæc mox explicabimus, recurrat. Cæterùm quisnam Humor in venis meſeraicis putreſcat, qui cauſa coniuncta febrium eſt intermittentium; dein Antecedẽs putredinem acceſſens cauſa, conſideranda veniunt.

Humor in venis meſeraicis contentus, Sanguis eſt quoque, non tamen adeò purus & elaboratus, ſicuti cùm in hepate denuò concoctus, & ab excrementis ſeroſis, bilioſiſque repurgatus, corpori nutriendo magis idoneus factus eſt: etſi quamdiu adhuc in venis eſt meſeraicis, portio ipſius purior, partibus illic membraneis alendis poſſit ſufficere: quæ ex diuerſis quoque partibus, tenuiore nimirum & craſſiore conſtat, ſeroque diluta eſt. Præter quas tamen portiones, excrementitijs inſuper humoribus ex cibi potusq; portione continuò genitis, & cum chylo tranſeuntibus, plus minúsue, prout excrementa hæc redundant, permiſcetur: à quibus in ſecunda primùm concoctione repurgatus denuoq; elaboratus, in venam cauam transfertur. Eiuſmodi autem excrementitij humores, quatenus ſenſus quoque iudicat, ſeroſi & bilioſi exiſtunt. Serum enim ex potu largo, & cibi humidioris vſu aſſiduo genitum, venaſque meſeraicas pertranſiens, ſecumq; alios humores, nunc crudos, nunc pituitoſos, aqueos potiùs quàm mucoſos deferens, ad venas emulgentes maiori ſua quantitate, indeq; ad renes & veſicam deriuatur. Bilioſa quoque materia ex aſſumptorum portione aliqua continuò nata, ſanguini huic confuſa, in hepate primùm ab ea in propriam illi veſiculam deſtinatam repurgatur. Præter quos humores excrementitios, nullos alios in hiſce venis ſanguini commiſceri; quibus natura, ſicuti prædictis duobus certas veſicas aut receptacula condiderit, ſenſibus inuenire poſſumus: vti neq; lienem hoc no-

mine

mine conditum, nec ſenſu, nec ratione licet colligere. Putredo itaque in meſeraicis venis ſuſcitata, vixdum, vti neque in vena caua quoque fieri poſſe diximus, ſeparatim in aliqua parte huius ſanguinis, vel excrementis illi permixtis, cùm hæc nō diſtincta, ſed inuicem confuſa ſint, poterit conſiſtere, ſed vbicunque fuerit, totam illius quoque maſſam eo in loco inquinat: quæ ſi ad eam putredinem perueniat, à qua calidiſsimæ exhalationes & feruentiſſimæ expirent (cùm niſi tales ſint, ad cor vſque penetrare, illudque accendere vix poſſint) tunc febres haſce procreabit. Proin neque à crudo, pituitoſoque aut ſeroſiore ſanguine, eiuſmodi febres, cùm nec ea ratione putreſcere, & vehementem calorem concipere, aut exhalationes feruentes diffundere queant, gignuntur, ſed ab eo redundante, alij potiùs affectus proueniunt. Sicuti verò cum bilioſa, quæ huic ſanguini ſemper permixta eſt materia, immoderatiùs collecta, nec in veſiculam, vti ſolita erat, aut non ſufficienter expurgata, ſanguinem bilioſiorem reddens, putreſcit; accidit, quòd tunc efferueſcens, eiuſmodi euaporationes feruentes, ſubtileſq; ad cor vſque facilè tranſeuntes, illudque inflammantes, & quæ mox iterum diſſipantur, exſpirans, febres intermittentes cauſet. Eamque ob cauſam hunc ſanguinem bile, vel flauâ, vel atrâ nimiùm perfuſum, qualem per hæmorrhoides nonnunquam excretum febres has ſoluiſſe comperimus, & ab infantibus modo natis copioſè per aluum excerni videmus, putreſcentem febribus intermittentibus cauſam præbere, hoc modo, quo nunc explicabimus, aſſeueramus. Bilioſus ſanguis diu ſæpè antequam febrem producat, in venis coaceruatus, tandem putreſcens & circa præcordia turgens atq; efferueſcens, exhalationeſq; ardentes diffundens, ſen-

ſiles primùm partes, neruoſas præſertim vellicans, facultatemque expultricem ſtimulans, frigus in principio paroxyſmi (calore cum ſanguine ad interiora reuocato) excitat, moxque naturâ id quod moleſtat excutere nitente, oſcitationes, pandiculationes, horrores, rigoresque, ſeu corporis totius concuſsiones ſequuntur: vti & alijs locis, ſi acris materia partes ſenſiles irritet, corpus quoque horrere obſeruamus: ſed & vomitio ob hanc facultatis expultricis cōmotionem in principio ſæpè moleſta eſt. Quibus circa initia ſe offerentibus, mox vbi exhalatio hæc à præcordijs, per dictas vias ad cor vſque aſcendens, illud accendit, calor ſuccedit, remittentibus tum eiuſmodi frigoribus & rigoribus, niſi, ſicuti aliquádo accidit, tam ſubitò vapores cor petāt, vt calor, antequā frigus deſinit, iam ſua proferat indicia, & eodem tempore, & frigus, & calor ſimul, ſicuti in febribus epialis euenire diximus, ſeſe offerant. Calore itaque eiuſmodi accenſo, qui nonnunquam à præcordijs veluti exurgere videtur, vniuerſum corpus æſtuat, ſitiſque intolerabilis, aliaque à calore prodeuntia accidentia tamdiu perſeuerant, donec vaporibus hiſce per inſenſilem tranſpirationem ſudoréſue manifeſtos diſcuſsis, febris ſenſim deſinat ſeu intermittat: tamdiu, donec noua portio, quietis tempore putreſcens denuò, exhalationum eam quantitatem, quæ nouum paroxyſmum inducere poſſit, diffundat. Duratq; hæc paroxyſmorum per vices continuatio, donec omnis ea quæ putredini apta erat materia, è corpore educta fuerit, quod per varia euacuationum genera natura, Medici operâ interdum adiuta, præſtat: nam & ſucceſsiuè in ſingulis paroxyſmis pars bilioſæ illius materiæ putreſcentis, partim in vaporem conuerſa, caloreque diſcuſſa conſumitur: vel per corporis habi-

tum occultè, madoréue manifeſto exhalat: partim verò ſero permixta per ſudores graueolentes & vrinas, quæ ob bilis permixtionem & calorem admodum flauæ & tanquam rubræ, acres & fœtidæ poſt paroxyſmos reddũtur, excernitur: morbusq; frequenter totus ſudoribus ſoluitur: in quibus ſi craſsior biliosæ huius materiei portio in cute ſubſiſtat, ſcabies morbo curato, ſæpè ſuccedit, nonnunquam & alia externa vitia: ſed & per vomitionem in quibuſdam, non tantùm vel pituita, vel bilis è veſicula effuſa in ventriculum, ſed & de materia hac è venis excuſſa aliquid interdum reijcitur. Quibus euacuationibus, paroxyſmorum aliquot vicibus factis, tandem cauſa febrilis penitùs tollitur, febresq; deſinunt: quod & interdum maiori vi per vomitiones vel diarrhœas ars, naturáue præſtat, materiam hanc febrium è venis meſeraicis à ſanguine ſecretam hac ratione euacuando: quo modo frequenter hæ febres ſanantur, vti rariùs confuſam hanc cum ſanguine materiá, per eaſdem cruentas vomitiones deiectionésue eijciendo: quæ etſi fiant, periculo tamen, cùm nõ ſit vſitata via, minimè carent: niſi venis meſeraicis, quę ad podicem feruntur apertis, per hæmorrhoides hæc febrilis cauſa unà cum ſanguine permixta, excernatur: quo pacto diuturnas quoque febres plerunque quartanas, hac hæmorrhagia ceſſare obſeruamus, cùm vix per alias ſanguinis detractiones, quæ venæ ſectione fiunt, aut ſpontaneo narium ſanguinis fluore, cùm hæ ſanguinem è venæ cauæ ramis duntaxat exhauriant, venæq; meſeraicæ nullibi ad exteriora cutis, niſi circa anum, vt dictum eſt, deſinant, proin nec cauſa ſic tollatur, niſi fortè, inanitis venæ cauæ per haſce euacuationes ramis, è venis meſeraicis febrilis in has rapiatur materia, febres intermittentes deſi-

nant:ſed frequentiùs ſi talis fiat tranſitus, putrisq́; ſanguis, ſanguini in venæ cauæ ramis commiſceatur, in cōtinuas, vti ex intempeſtiua phlebotomia facta ſæpè accidere videmus, cōmutantur. Sed & fit, vt bilioſa hæc materia à ſanguine repurgata, ſeroq́; tandem confuſa, ab eoq́; contēperata, illiusq́; beneficio in venæ cauæ ramos translata, in corporis habitum & vrinas, quæ admodum tingit & colorat, infundatur: quod dū fit, febris comite ictero vel mox ceſſat, ſi tota illius cauſa eò excuſſa fuerit, vel ſi portio illius remanſerit, nihilominus adhuc perſiſtit. Interdum verò & hæc materia in fibras inteſtinorum infuſa, eryſipelata, colicos cruciatus enormes proferētia, ceſſante vel remanēte febre, prout tota, parsúe illius duntaxat eò profuſa fuerit, excitat: è quib. dein reſolutiones & conuulſiones, vti in illis locis explicatum fuit, pernicioſæ ſequūtur. Sed & bilioſam hanc materiā pondo libræ, circa iecoris membranā coërcitā, & portione aliqua ſpinæ neruis inhærentem, poſt mortem febricitantis cuiuſdam ſectione factâ, Fernel. ſe deprehendiſſe teſtatur. Bilioſus itaque ſanguis nimiùm in venis meſeraicis coaceruatus, ſi putreſcat, cauſa proxima & vera eſt febrium omniū intermittentium, quæ tum ob interruptā viam, tum tenues vapores intermittere poteſt aliquádiu & redire. Verùm quòd diuerſimodè hoc fiat, ratione diuerſitatis Materiæ tum etiam loci accidit.

Materia hæc ſanguinis bilioſi putreſcentis, non eadem ſemper eſt, ſed quemadmodum videmus bilem ſegregatam à ſanguine, nunc flauam, nunc viridem, nunc atram inueniri: eamq́; vel tenuiorem, vel craſsiorem: ſic & dum ſanguini venarum meſeraicarum adhuc confuſa eſt, vel ſaltem in venis adhuc reſidet, variat: præcipueque in eo quod nunc Tenuior: nunc Craſsior exiſtit.

Tenuio-

Sanguinis tenuioris, in vaſis meſeraicis putredo, cauſa Tertianę intermittētis, Exquiſitæ, ſi purus: Nothę, ſi impurus ſit.

Tenuioris & fluidæ bilis, qualis ferè eſſe ſolet, quæ huic ſanguini permiſcetur, putredo, antequã eò deueniat, vt febrem excitare poſsit, ad triduũ vſque ex ſua natura, ab eo tempore, quo iam prior illius putredo diſcuſſa eſt, ſupputando, ferè extenditur: vnde tertio die tunc rurſum inuadens Tertianam dictam febrem efficit: Quæ, ſi æqualis portio cum priore computruerit, eâdem quoq; horâ rediens, iuſtum aliquem ſeruat ordinē: vel quod frequentiùs accidit, ſi maiorem illius copiam putredo inuaſerit, horam vnã aut aliquot anticipat: vel cùm minor iam reſtat humoris illius ad putredinem apti portio, fereq́; tota conſumpta eſt, tunc & paroxyſmi cunctantur, ſenſimq́; febres deſinũt. Sed & prout hæc materia score bilioſa, pura, impuráue fuerit, totius febris, tum ſingulorum paroxyſmorum decurſus variant.

Pura & niſi quòd ſanguini permixta ſit, ſyncera aliàs bilis, cùm calidior ſit, Exquiſitam tertianam, ardentē admodum efficit: cuius vapores cùm citiùs diſcutiãtur, paroxyſmi quoq; breuiores ſunt: febriſq́; ipſa ob materiei citum motũ non diuturna, vix ſeptem circuitus excedens, exiſtit.

Impura verò ſi fuerit hæc materia, crudo potiùs quàm pituitoſo, ſeroſoque humore, & ſanguine permixta, vti ferè euenit, tertianam Notham (in qua paroxyſmi longiùs perſeuerant, magiſque inordinati exiſtunt, febriſq́ue totius tempus longiùs producitur, quia materia & copioſa & inæqualis eſt) excitat.

Sanguinis craſſioris in vaſis meſeraicis putredo, cauſa Quartanæ intermittē-

Craſsior ac veluti aduſta ſi ſit bilis, quia tardiùs tunc putreſcit, antequam eò deueniat: vt febrem excitare poſsit, longius tempus quoque requirit, proin & ad quartum diem vſq; paroxyſmus protrahitur, Quartanamq́; ob id dictam febrem efficit. Quæ eàdem ratione, ijſdemq́ue de cauſis, vt in

tis, Exquiſitæ, ſi purus, Nothæ ſi impurus, vel Quintanæ aut Sextanæ.

tertiana dictum, vel anticipat: vel eodem modo inuadit: vel cunctatur, & vel exquiſita, vel notha exiſtens, circuitus breuiores longioréſue obtinet. Et calore quoque alijſque accidentibus non adeò à tertiana diſcrepat: niſi quòd, vti dictum, ob humoris craſsitiem, diuturna & pertinax exiſtit, donec multis vicibus materiâ tandem abſumptâ, paroxyſmi mitiùs inuadant, cunctentur, ſenſimq; febris penitus tandem deſinat. Sed & ſi materia hæc ad eam tenacitatem perueniat, vt nō niſi quinto vel ſexto die putreſcens, euaporationes eas, quæ febrem excitare queant, diffundat: tunc, quod tamen rariſsimùm eſt, ſi modò ſit, Quintanę vel Sextanæ dictæ fiunt febres.

Loci diuerſitatis occaſione, in quo materia putreſcit, variant hæ febres, prout vel Eodem in loco, vel in Diuerſis latet.

Eodem in loco ſi putreſcat, Simplices fiunt febres, eæq; vel tertianæ, vel quartanæ: legitimæ vel ſpuriæ: pro materiei, vti dictum, varietate.

Diuerſis in locis ſi putredo ſit, in venis erit, vel meſeraicis tantùm, vel ſimul quoque in venæ cauæ ramis.

In vaſorum meſaraicorũ diuerſis locis ſimul ſanguinis facta putredo, cauſa Tertianæ duplicis, vel Quartanæ triplicis, vel duplicis, vel inuicē confuſarũ ſi illic tenuis, alibi craſſior putreſcat.

In ſolis meſaraicis venis, ſi non vno aliquo in loco, ſed duobus vel tribus, circa hepar, lienem, meſenterium, omentum, vel alibi bilis putreſcat, febres fiunt duplices, vel etiam triplices: atq; vnâ ceſſante, altera ſequente mox die inuadit; vel nonnunquam etiã eodem die quo febris deſijt. Hinc iam quotidianæ dictæ fiunt febres, non eæ quas practici à pituita fieri ſcribunt, & qui veritati magis adſtipulantur, tales ſe nunquam obſeruaſſe, vel apertè fatentur, vel tacitè innuunt, ſed quæ Tertianæ duplices, vel Quartanæ triplices dicuntur, quæ quotidie ſuas acceſsiones, rarò pares, habent. Sed & huc Quartanæ duplices, quæ duobus

diebus

diebus inuadunt, vnoq; intermittunt, referendæ ſunt. Et quemadmodum ſi eiuſdem naturæ bilis diuerſis in locis putreſcat, hæc fiunt: ſic & diuerſæ naturæ, tenuis & craſſa ſimul diuerſis in locis ſi putreſcant, Confuſas tertianas cum quartanis, diuerſis diebus inuadentes febres faciunt: Quæ ſignis inter ipſorum ſymptomata commemoratis diſtinguuntur & cognoſcuntur.

Non in ſolis meſeraicis venis, ſed & in venæ cauæ ramis ſi putreſcat ſanguis, ſiue ea per ſe inceperit, aut per tranſitum, vti declaratum fuit, facta ſit, tunc continua febris intermittenti copulatur, fitque Hemitritæus, ſeu ſemitertiana dicta febris. Vbi rurſum pro diuerſitate materiæ, vel tertianæ, vel quartanæ, ſimplices vel duplices: nothæ vel legitimæ, cùm continua, vel nullas exacerbationes, vel certis diebus habente, implicantur. Vnde fit, vt nunquam ſint ſine febre, ſed vel exacerbatione certo tempore ex continuis ſuccedente, vel paroxyſmo febris intermittentis indies, vel altero, vel tertio die ſimul inuadente, varias mutationes in ſymptomatis, ſicuti enarratum fuit, perſentiant.

In vaſis meſaraicis & vaſis continuatis, eodē tempore facta ſanguinis putredo, cauſa Hemitritæi.

Cauſa antecedens putredinis illius, in humoribus venarū meſeraicarum, quæ febres haſce intermittentes facit. Alia eſt Efficiens, alia Adiuuans.

Efficiens, cibus & potus, è quibus calidus, acris, bilioſus & aduſtus ſuccus, tum in ventriculo, tum primis vijs mox gignitur. Is enim diutiùs illic collectus, nec rectè à ſanguine ſeparatus, in venis meſeraicis, vel certo loco, vel diuerſis, vti dictum, coaceruatus, cùm putredo illum inuadit, febres gignit, ſuo humori cōſentaneas: breuiores, longioréſue, vel alio modo variantes. Talis autem ſuccus à cibo & potu, qui vel ſuccum talem in ſe habet, vel corruptione primùm acquirit, gignitur.

Succum acrem bilioſum in ſe habent, cæpæ, allia, porri, caſeus putris, aliaq; ſimilia, quæ ex ſua natura eo abundant.

Corruptione in ſuccum hunc abeunt, in calidis præſertim ventriculis, dulcia, quæ in bilem facilè cõmutantur vti & pinguia: Horarij item fructus, ob quorum eſum, autumni tempore, ſicuti dyſenteriæ à bile, ita & quartanæ eandem ob cauſam, facilè generantur. Sed & humida alia, etſi euchyma per ſe ſint, vti lac & oua, corruptione, in meracisſimam bilem frequenter degenerant. E quibus omnibus illuuies hæc nata, niſi per excrementa alui reijciatur, tandem in venas rapta accumulataque, febres gignit: quas tamen ab alia aliqua externa cauſa, quæ tunc primùm, cùm febris incipit, occurrebat, initiũ ſumpſiſſe, vel quia frigidam biberunt, hoc illudúe comederunt, vulgus ſibi perſuadet.

Adiuuans cauſa, diſpoſitio corporis eſt apta ad febres haſce ſuſcipiendas: idque vel ratione Conſtitutionis: vel Anni temporis.

Conſtitutione qui calidiores ſunt & bilioſi, faciliùs hiſce febrib. præhenduntur. Proin, qui mediæ ætatis ſunt, citò hiſce corripiuntur, & viri & adoleſcentes. Sed & infantes ob intemperantiam ijs ſunt obnoxij, & cùm in vtero matris exiſtentes adhuc talem materiã coaceruare ſoleant, atro ſanguini ſimilem & bilioſam, niſi ab ea in partu rectè expurgentur, has febres ſecum nonnunquam in lucem adferũt. Verùm & ſenes eas nonnunquam, rariùs tamen patiuntur.

Anni tẽpus febribus gignendis idoneum illud eſt, quod calidius exiſtit, & in quo victus ratione deteriore vti conſueuerunt. Sic autumni tempore, ob præcedentem alimentorum illuuiem, & tertianæ & quartanæ accidunt. Veris & æſtatis tempore, tertianæ plerumq; vigere ſolent.

Extra

Extra vaſa, hoc eſt, venas & arterias putredo fa- *Extra vaſa putredo facta, cauſa febrium Lentarũ continuarũ, ſymptomaticarum.* cta, febres excitare quoque poteſt, ſi ea vapores tetros vel putredinis portionem per vaſa eadem ad cor vſq; tranſmittendo, illud calore aliquo putri afficiat: vnde febres Symptomaticæ cùm affectum aliquem, qui hanc putredinem efficit, ſequantur, prodeunt. Eæque Lentæ plerumque atque inæquales, cùm materia extra vaſa poſita, tantam copiam, ſicuti cùm in vaſis conſiſtit: eoq; ordine ad cor nequeat tranſmittere: ceſſantes citiùs tardiúsue, vel ad extremum vſque perſeuerantes, prout putredo ipſa perſiſtit. Quæ vel in Humore aliquo naturali, vel præternaturali: aut Corpore præternaturali, vel naturali: aut Parte corporis aliqua conſiſtit.

Humores cõtenti extra vaſa putreſcentes pau- *Humorum quorũdam extra vaſa putredo, cauſa febrium Lentarum ſymptomaticarum.* ci, citra partium eos continẽtium corruptionem, febres putridas excitant: cùm tamen ſingulos humores putreſcentes extra vaſa febres putres excitare poſſe plurimi opinati ſint: quod nos an & quomodo id fieri poſsit, in ſingulis tam calidis quàm humidis humoribus, quotquot extra venas inueniuntur, cùm hi tantùm ad putredinem apti ſint, examinabimus. Calidi autem ſunt: ſanguis naturalis è venis nonnunquam excidens: & bilis excrementitia diuerſorum generum. Humidi verò, ſeroſus & pituitoſus humor.

Sanguinem, ſi è venis in partem influat, inflammationemq; illic excitet, febrem ſymptomaticam ſimplicem ſeu puram tantùm, necdum, etiamſi illic ſuppuretur, putridam, niſi vera illius putredo, & partis corruptio, vti poſtea dicetur, ſequatur, excitare, ſuprà oſtenſum eſt. Quòd ſi verò è venis vel ruptis aut apertis effuſus ſanguis concreſcat, diutiusque retentus putreſcat, magnâ præſertim copiâ, locisue cordi proximis: vti in thorace, pul-

monibúſve; tunc febres quoq; putridæ, ſed lentæ nónunquam, eiuſmodi affectus comitantur. Quod rariùs tunc, quando in ventriculum, aut inteſtina, vterúmve illapſus, cùm diutiùs illic vix poſſit ſubſiſtere: aut cùm in renib. veſicáve collectus, cùm illic ab vrina continuò eluatur, accidit.

Bilem, tam eam quæ à ſanguine venarum meſeraicarum continuò in veſiculam illi propriam, vel lienem, vti quoq; voluerũt, repurgatur: quàm illam quæ in ventriculo interdum ex aſſumptis naſcitur, ſi harum aliqua vel in proprijs receptaculis, aut in alia loca effuſa putreſcat, febres putridas intermittentes procreare plerique exiſtimarunt, & à bile flaua tertianas, ab atra quartanas, eaſque exquiſitas, ſi ſyncera, nothas, ſi permixta exiſtat: ſicuti nos bilioſæ illius materiei, quæ ſanguini venarum meſeraicarum permixta eſt, varietate accidere docuimus, fieri affirmant. Nos verò cùm atram eiuſmodi bilem, qualem deſcribunt, in lienis ſubſtantia nullibi obſeruemus, nec illic veſiculam atræ bili excipiendæ exſtructam, vti in hepate pro flaua bile, deprehendamus, & lienis vſum longè excellentiorem, quàm vt bilis atræ eſſet receptaculũ, ſicuti alibi docuimus, eſſe ſciamus: nec alijs quoque in locis bilem atram aliam quàm quæ ex flaua bile præternaturaliter in hanc degenerat, omniaque exedens, ab ea, quam frigidum humorem ſtatuunt, plurimùm differt inueniamus: nulla ratione conuinci poſſumus, vt talem aliquem humorẽ in liene poſitum febres quartanas, aut alias excitare credamus. Quòd ſi verò ſuccum melancholicum putreſcentem ſic appellent, & quartanæ febris cauſam, ſi putreſcat, ſtatuant: neque hunc in lienis ſubſtantia, aut alibi ſeparatim, à ſanguine, cuius fæx eſſe dicitur, conſiſtere, concedimus. Si verò craſsiorem ſanguinis partem

partem intelligant, in eo ſententiam noſtrā, quâ in venis meſeraicis ſanguinis portionem aliquam putreſcentem febres intermittētes efficere diximus, confirmant: cùm fæculentus ſanguis in maioribus venarum meſeraicarum ramis potiùs, quàm in exiguis lienis vaſis ob arteriarum copiam, tenuiore potiùs ſanguine quàm craſsiore impletis, contineatur. In quibus meſeraicis venis, ſi putredo in fæce ſanguinis facta quartanas, vti admittunt, procreat: concedent & neceſſariò, tertianarum febrium, quæ ex intermittentium quoq; vti quartanæ ſunt genere, cauſam in eodem ſanguine, ſed diuersâ ſolùm illius parte, vti teſtatum fecimus, latere. Sed nec bilem excrementitiam aliam extra venas alicubi collectam, ſiue flaua, ſiue viridis & æruginoſa, ſiue atra exiſtat, febrium intermittentium cauſam, ſi putreſcat, vti aliqui voluerunt, ſtatuimus: cùm ea in parte aliqua ventris collecta, aut in eam effuſa, quandoquidem calidiſſimus & acris ex ſua natura eſt humor, præſertim ſi accedente putredine, vel aliâ cauſâ calidâ, alium inſuper calorem ſuſcipiens efferueſcat, partes ſenſiles vellicando, adurendoque, colicos cruciatus, cardialgias & vomitiones diarrhœasque bilioſas potiùs quàm febres, procreat, niſi quatenus dolore & calore corpus interdum inflammando, febriculas aliquas, quæ tamen rariûs, vti dictum, hoſce affectus comitantur, excitat: nec dum ſi ſic efferueſcat, tamdiu in loco aliquo queat conſiſtere, vt vaporibus inde tetris emiſsis, ad cor vſque penetrando putridas febres poſsit inuehere: in quibus tamen ob calorem febrilem, hæc quoq; nonnunquam loco mota excandeſcensque, præſertim ſi in corpore redundet, accidentia bilis prouentum ſignificantia, vti in febribus intermittentibus dictum eſt, profert: quorum potiùs ipſa febris cau-

ſa, quàm bilis ipſius febris, ſtatuenda erit: cùm & ipſa excrementis alui naturaliter permixta, atque vnà cum ipſis putreſcens, ſicuti priùs monuimus, vapores tetros & fœtidiſsimos expirás, ſuperiora tamen minimè petat aut inficiat.

Pituitam ſuperuacaneam, cùm eam, quæ in ventriculo, inteſtinis, meſenterio, tum quę circum viſcera coaceruatur, putreſcentem, febres intermittentes quotidianas generare ſcribunt: & ſi vitrea, acidaq; fuerit, epialas inde prodire. Sed & ſeroſæ pituitæ in corpus effuſæ putredinem, lentam aliquam febrem, leucophlegmaticis & cachecticis interdum peperiſſe, à quibuſdam proditũ eſt. Cæterùm qua ratione pituita, cùm ſit humor frigidus, ex putredine tantum calorem poſsit concipere, vt putres exhalationes tam acres calidaſque proferat, quales, vt ex illis febres gignãtur, requiruntur, non video: cùm quoque ſi diutiùs retineatur, accedatq; partis alicuius caliditas, mucoſitatem potiùs quàm putredinem adipiſcatur, pituitæque putreſcentis nullibi in generibus illius explicandis, vt aliarum ſpecierum authores meminerint. Accedit & hoc, quòd eiuſmodi febres quotidianæ, quales fortè, vt ſingulis tribus humoribus excrementitijs, pituitæ, bili flauæ & atræ, ſuas febres accommodarent, excogitatæ fuerunt; nunquam ſicuti hoc priùs explicatum fuit, obſeruatæ fuerint: aliaq; ſit febrium epialarum, quòd & calor & frigus ſimul tunc vrgeát, vti quoq; dictum fuit, cauſa. Quod ſeroſam verò pituitam febres inducentem attinet, id ſeri potiùs quàm pituitæ cauſâ accidere, iam in ſero demonſtrabimus.

Serum ſicuti in venis ſanguinem diluit, illiusq; calorem humiditate ſua contemperando, febres mitiores reddit, & quando bilis illi excrementitia permiſcetur, in ictericis, illius feruorem compeſcendo,

ſcendo, facit, vt febrem non accendat: ita & in venis meſaraicis, bilioſæ ſanguinis materiæ putreſcenti, maiori copiâ permixtum, efficit, vt febres lentæ magis, ſed diuturniores, quales nothas eſſe deſcripſimus, prodeant. Cæterùm à ſanguine ſeparatum, & in abdominis, thoracisq; capacitatem maximâ copiâ effuſum, vel ſub cute collectum, illisque locis quàm diutiſsimè retentum, corruptumque, fœtorem & acrimoniá acquirens, quale in hydropicis ſubuiride & fœtidum ſectione ſæpiùs, illis in locis contineri obſeruauimus, febriculas aliquas, ſed lentas, præſertim ſi in cordi viciniſ locis abundet, tum ab ipſius calore & tenuitate, tum accedente ferè partium, vti dicetur, corruptione, naſci comperimus: quales & in leucophlegmaticis virginibus eo nomine prouenire poſſe, vti Fernel. quoq; docet, concedimus.

Corpora carnoſa & humida, quia facilè putreſcunt, & putreſcendo calorem præternaturalem acquirunt, febres putridas frequentiùs, quàm humores extra vaſa poſiti, inducũt. Siue ſint naturalia; partes nimirum corporis corpus conſtituẽtes: vel in eo contentæ certo tẽpore: vti fœtus ipſiusq; ſecundina. Siue præternaturalia, vermes.

Partium corporis quarundam corruptio: propriæque ſubſtantiæ putredo, febres lentas putridas, ſi per venas & arterias partibus inſertas, & venâ ſæpè cum parte putreſcentes, portio putredinis vel vapor ſaltem, ad cor vſque penetret, excitat: easq; ſi nobile præſertim aliquod viſcus occupet putredo, cordiq; vicinum, pertinaces magis diuturnasque: in quibus tum ob febrium iſtarum perſeuerantiam, tum viſcerum corruptionẽ, corpus ſenſim contabeſcit & abſumitur. Quæ putredo vel ab impacto humore putreſcente, partemq; ſimul inficiente, aut erodente, incipit: vel

Partiũ quarundã putredo, cauſa febriũ Lentarum ſymptomaticarum.

ab abſceſſu & vlcere, poſt inflammationes, aut externas iniurias, aut venam ruptam in parte aliqua exoritur. Quod qua ratione in quibuſdam partibus accidens, febres has excitet, in alijs verò minimè, explicandum erit.

Pulmo omnium frequentiſsimè in phthiſicis vlceratus, tandemq; corruptus & in pus cõuerſus, maioriq; ex parte abſumptus, vicinitatis causâ cor indeſinenter putredine laceſſens, febrem eiuſmodi Lentam ſymptomaticã vocatam comitem ſemper habet: quę tandem temperamentum illius deſtruens, in hecticam quoq; ſymptomatica dictam conuertitur: cuius occaſione, & quia viſcus nobile deperditur, corpus ad extremum marcorem redactum, tandem extinguitur.

Hepatis, Lienisq; putredines, quæ cùm non ita diuerſa ipſorum ſit ſubſtantia, vtriſque ab ijſdem cauſis, certis ipſorũ in locis frequenter accidunt, & poſt mortẽ perſcrutatis viſceribus magno cum fœtore ſæpè occurrunt, febres quoq; Lentas ſymptomaticas diuturnas proferunt, quas cum atrophia & cachexia (læsâ ſanguificatione, ſiue hepar aut lien corrumpatur) ſequatur, priuatim id vulgus obſeruans, has tantùm febres infantibus & virginibus magis cõſuetas hecticas, Ettitum Germanicè, cùm tamen plures earum, vti dictum fuit, ſint ſpecies, appellant.

Renum verò putredo, etſi horripilationes, vt vocant, aliquas pariat, perſeuerantem tamen febrem minimè inducit; cùm portio illius putreſcẽs minimè ſubſiſtat, ſed per vrinam continuò diffluat: vnde nec corpus adeò contabeſcit: præſertim cùm rene vno affecto, penitusq; ſæpiùs abſumpto, alter nihilominus ſua munia obire, homoq; diutiùs ſic adhuc conſeruari queat.

Cerebrum, vti & Cor ipſum, cùm nobiliſsima ſint

ſint viſcera, ad eam putredinem, quæ febrem eiuſmodi quoque gignat, viuente homine peruenire minimè poſſunt: etſi quandoque vlcera in cordis ſubſtantia depræhenſa ſint, illa tamen mortem citiùs quàm febrem pepererunt.

Sed & in Membranoſis partibus, circa ventriculum, inteſtina, veſicam, & vterum, quin & in alijs membranis meſenterij, vel omenti, inſignis facta putredo, febres Lentas comites protulit. Sicuti & in habitu corporis alicubi extrinſecùs intrinſecúsve genita partis alicuius magna corruptio, febriculas tales ſymptomaticas ſolet inducere: quarum cauſa tamen quò magis à corde abeſt, eò magis inæquales febres, aliàs veluti remittentes, nunc rurſum recrudeſcentes, efficit.

Fœtus quoq; vnà cum ſecundina ipſum inuoluente membrana, de nouo in corpore genita, vteroq; vaſorum beneficio cōnexa, ſi putreſcant: præſertim ſi diutiùs retenta vterū eadem labe inficiāt, viciniſq; partibus, vti vidi, corruptionem quoque adferant: febres ſimiliter enarratas, non eodem modo, ſed diuerſimodè corpus exagitantes, & niſi æger priùs extinguatur, diuturnas excitant.

Corporũ pręternaturaliũ quorundam putredo, cauſa febrium Lentarum ſymptomaticarum.

Præternaturalia quoq; in corpore genita, Vermes, aliáve corpora carnoſa, membraneáve partibus adnexa, ſi corrumpantur, præſertim verò ſi putredinis labem partibus ſimul aſpergāt, eaſdem febres Lentas, inordinatè corpora horrore concutientes conſumenteſq; proferunt. Quas tamen antequam hæc putreſcant, vix inducūt. Etſi infantes interdū, cùm viuis adhuc ſcatēt lumbricis, febricitent: cùm hæc illorum febris, tunc reliquarum ſynochorū inſtar, à cauſa aliqua externa progreſſa, acuta proin nec lenta, vti ſæpè cum hiſce febribus alij affectus occurrere ſolent, ſic in infantibus vermes illis conſueti ſe offerunt.

Qualitate malignâ permixtus calor, cor feriens, febres malignas creat, easque continuas ferè, & ſi hæc vis maligna in vicina corpora à corpore ægri rurſum diffundatur, contagioſas. Differentes primùm, quatenus exitioſus hic calor, vel à ſola maligna vi procedit, vel à putredine cũ maligna qualitate copulata, naſcitur.

Calor Putris & Malignus, cauſa febrium Putridarũ malignarũ. Putredo non ſimplex, ſed cui perniciosa acceſſit qualitas, iam non putredine ſolâ, vti in reliquis putridis febribus explicatum fuit, cor accendens, ſed malignâ vi cuius particeps ſimul eſt, cor fatigans, febres malignas & contagioſas nondum tamen peſtilentes, parit: infantibus cùm ecthymata & exanthemata erumpere ſolent conſuetas & populares; rariùs adultis accidentes. Dein & in adultis potiùs communes epidemias eas gignit, quæ peſte minimè graſſante, nullis apparentibus veræ peſtilentiæ in bubone præſertim vel anthrace indicijs, nihilominus in plurimos ſæuiunt, multosq; interdum ſine grauioribus ſymptomatis, aliàs verò capitis dolore & delirio præcipuè apparentibus, vnde hæ febres denominari quoque ſolent, iugulant. In quibus, in quo loco, & quomodo putredo facta malignitatem eam poſsit concipere; Et quæ illius ſit cauſa, exponendum.

Locum autem in quo putredo hæc maligna gignitur, eundem, in quo & ſimplicem putredinem fieri diximus, eſſe oportet: Et in vaſis vel venæ cauæ, vel meſeraicis, vel extra hæc quoque conſiſtere: atq; in iiſdem, ſicuti oſtenſum fuit, quoque humoribus vel corporibus.

In vaſis cordi cõtinuatis, ſanguinis putredo maligna cauſa febriũ Pu In vaſis enim maioribus venæ cauæ ſanguis putreſcens, ſi præter ſimplicem putredinem, venenatam quoque vim adipiſcatur, & per vaſa quoq; cordi copulata, vti in putridis febribus dictum eſt, cor afficiat, illudque non ſolum calore putri,

ſed

ſed & maligno exagitet, febres continuas, easque duplicem ob noxam pernicioſas, excitat. In quibus ſi portionem illius ſanguinis maligni, natura in cutis poros, membranasq; aliquas excutiat, maculas vel puſtulas enarratas profert: ſi verò minimè, nihil eiuſmodi tunc erumpit: niſi fortè iam proſtratâ naturâ, maculæ aliquæ veneni latentis indices ſe manifeſtent, mortemq; pręſagiant. Cæterùm tũc pro ratione Putredinis & Malignitatis, quæ ſimul hîc concurrunt, hæ febres variant.

tridarũ malignarũ continuarũ, ob eaſdem quoque cauſas, vt in reliquis putridis diuerſarum ſpecierum.

Putredinis ſanguinis causâ, hæ febres ad ſynochorum putridarum, vel reliquarum cõtinuarum naturam quoque aliquo pacto accedunt: & prout in ſanguinem temperatum, vel intemperatum putredo hæc inciderit, vel in loco cordi magis vicino, aut longiùs ab eo diſſito facta fuerit, mitiora grauioráue in calore, & quę illum ſequuntur ſymptomata profert, totiusq; morbi decurſus variat. Vnde fit, quòd harum febrium aliquæ in eodem ſtatu ſynochorum inſtar ferè permanent, nullasq; inſignes exacerbationes adferunt: quales febres, cùm in infantib. ecthymata effloreſcunt, plerunq; exiſtunt: quæ &, ſi natura putrem materiam ad exteriora vndique corporis mox propellat, tutiores ſimul mitioresq; exiſtunt. Sed & in adultorum febribus malignis ſi putredo vehemens minimè ſit, neque in vrinis aut ſanguine illius indicia magna deprehendantur, immitis calor, aut quæ eum ſequuntur, accidentia grauiora occurrunt. Sicuti verò putredine in illis inualeſcente, maximè ſi corpus intemperatum occupet, circaq; cor proximè verſetur, aut alias partes principes poſſideat, accidit, tunc enim reliquarum cõtinuarum inſtar cum horrore incipiunt, caloreq; immiti, vti & illæ, interdum & cauſonum modo proferũt, vt dictum eſt, ſymptomata.

Qualitatis verò malignæ putredini iunctæ occaſione, præſertim ſi ea præualeat, corque labefactando vires mox deijciat, cùm natura tunc impedita, morbum ordine quodam ſeruato fortiter aggredi nequeat, accidit, vt hæ febres, ſiue mitiores, ſiue vehementiores, caloris causâ exiſtant, nō certam rationem in motu, quo dijudicari queant, obſeruent, nec ſtato tempore exacerbentur: licèt per criſim aliquam quoq; interdum ſoluantur: aliæ verò quæ ſynochos putridas referunt minimè, ſed per fœdas excretiones ſenſim, vt in ea quæ ecthymata profert fit, deſinant.

In meſeraicis venis bilioſa quam diximus materia, ſi præter putredinem eam, quâ febres intermittentes gignit, malignam inſuper naturam acquirat, fortè & intermittentes, pernicie non carentes, procreabit: verùm cùm eiuſmodi materiam quandoq; in primis hiſce vijs natam, ſiue viridis, cærulea, atráue fuerit, ſi venenata inſuper vis acceſſerit, natura ipſius pernicie offenſa, mox tentet eijcere, & per lienterias, diarrhœas, vomitiones peruerſas excutere, rariùs fit, vt febres intermittentes malignæ inueniantur, & ſi quandoque ob retentam eam materiam diutiùs ſuperueniant, excretiones eiuſmodi lethales comites habeant.

Extra vaſa verò humores putreſcentes, cùm febres, vti docuimus, ſimplices excitare vix queant, ita & ſi malignitas quædam accedat, febres putridas malignas minimè, ſed ſyncopes, conuulſiones, aliaque potiùs accidentia procreabunt. Vel ſi venenata ea vis, quæ & ſuapte naturâ etiam ſine putredinis opera febres gignere poteſt, acceſſerit, tunc febres, quas à ſola maligna vi accendi poſſe mox explicabimus, non putridas malignas excitabit. Corpora verò putreſcentia, lentaſque febres

febres continuas producentia hecticas, ſi perniciem ſimul conſequantur, infeſtas quoque febres eas progignent.

Cauſa verò malignā hanc qualitatem in ſanguine producens, & putredini iungens, vnde poſtea hæ febres putridæ malignæ oriuntur, ab Ambientibus, vel Aſſumptis Retentíſue proficiſcitur.

Ambientia nos, aër, aliáue corpora, ſi non ſolùm putredinis, ſed & malignitatis ſemina in ſe contineant: eaque vel per inſpirationem attracta, aut per contactum corporibus infuſa, ſanguinem inficiant, febribus enarratis cauſam, præſertim ſi iam priùs putredo in ſanguine extiterit, frequenter præbent. Quod vitium ab ambientibus procedens; Vel à mutationibus magnis; Aut exhalationibus proficiſcitur.

Mutationes temporum ſeu tempeſtates inordinatæ, magnæ ſubitæque, quas meteora quædam præcedentia vel comitantia præſagiunt, vel indicant potiùs quàm cauſant, eiuſmodi in aëre vitia, febres haſce epidemias procreantia malignas, quibus multi paſſim corripiuntur, & quæ in vulgus peſtis inſtar ſæuiunt, efficiunt. Inter quas ver pluuioſum, auſtro diu flante, cauſa non infrequens ſtatuitur.

Exhalationes, exſpirationesque, non ſolùm putridæ, ſed & pernicioſæ, quas terra, aquæ, lacus, proferunt: animaliumq; præſertim iam priùs hac lue infectorum excrementa, ſudores, exſpirationes, cadauera, reddunt, aërem inquinantia, corporaq; inficientia, febres eiuſmodi, illis tamen qui in talibus locis verſantur, vnde ſemina contagij prodeunt communiores, procreant.

Aſſumpti cibi vitioſi, non qui putredinem ſaltem in ſanguine, vti ſuprà oſtenſum eſt, accerſunt, ſed & qui vitiū aliquod malignitatis illius, quam

deſcripſimus, in ſe continent, ſi ſanguini, quem gignunt, vtramq; noxam inurant, febres iam non ſimpliciter putridas continuas, ſed malignas inſuper, illisq; qui hoc viuendi genere vſi ſunt, infeſtas proferunt. Quales quoque poſt famem diuturnam hominum ſocietatibus, & militum expeditionibus ſequi ſolere, dictum hoc vetus, μετὰ λιμὸν λοιμὸς, poſt famē peſtis (ſic febres malignas quoque vocantes) oſtendit.

Retentus quoque diutiùs in corpore ſanguis putris, quemadmodum ſi alicubi è venis effuſus in corporis aliqua ſede hæreat, venenatamq; naturam induat, ſymptomata, qualia in ijs, qui à beſtijs virulentis icti proueniunt, excitat: ſic & in venis ſanguis alicubi putreſcens, certoque loco, vbi febrem excitare nondum poteſt, diutiùs ſubſiſtens, ſi vetuſtate adeò degeneret & corrumpatur, vt iam nō ſolùm putris, & ſed pernicioſus exiſtat: non tantùm putridis exhalationibus febres putridas, ſed & maligna vi exitioſas, & characteribus quibuſdam interdum notatas inducet. Quales in adultis præſertim, ſed certis duntaxat naturis impuris, etiam nulla graſſante febre epidemia, ijs ſolent accidere, qui diu priùs, antequam febre illa corripiuntur, in neutra veluti conſtitutione poſiti, affectionibus tamen quibuſdam præſagis grauati, tandem in febrem incidunt: Quam malignam eſſe, ſubita virium proſtratio & maculæ, aliaque latentis veneni indicia nōnunquam erumpentis coarguunt. Sed & in infantibus præcipuè febres eandem ob cauſam, etſi ob robur naturæ mox virus propellentis, non ita pernicioſè ecthymatibus tamen & exanthematibus copioſè erumpentibus, totumq; corpus contaminantibus, horrendæ & contagioſæ, pleraq; ipſorum certò ætatis tempore inuadunt corpora. Per quas illuuiem illam

illam impuri putridiq; ipſorum ſanguinis, quam à primo ortu ad illud infantię tempus vſq; quo hæc putredo iam inualeſcens febrem parit, coaceruarunt, excutiunt, & ſic corpus primâ hac ętate à putredinę hac in ſanguine natâ, vti poſtea ſequentibus ætatibus per ſcabiem, aliasq; naturæ expurgationes, purificãt & veluti renouant. Quę excrementa per ecthymata primùm erumpentia, nõ ſolùm à materno ſanguine, quem menſtruũ vocant, vti voluerunt, dependent: cùm non impuro, ſed laudato matris ſanguine fœtus alatur, & quæ excrementa inde colligũtur, ad pariendi tempus vſque coaceruata, mox vbi fœtus in lucem prodit, per ſeceſſum, non ſolùm biliosa & ſubuiridia, ſed & atri ſanguinis inſtar copiosè deijciantur: verùm etiam póſtquam fœtus natus eſt, ex victus illa mutatione noua illuuies, vti poſtea, eâ rurſum immutata, aliæ ſuperfluitates congeruntur.

Calor Malignus tãtùm, cauſa febriũ tãtùm Malignarum.

Maligna ſola qualitas, nõn iam putredini copulata; ſed per ſe febres accendit, eas quas Peſtilentes & Venenatas nominauimus. Quæ qualitas in corpore rariùs, niſi putredo eam præueniat, & proin cum putredine iuncta ſit, ſuſcitatur: ſed à veneno extrinſecùs corpori illato prodit: illo ſcilicet, quod eam vim habeat, vt ſtatim poſtquam corpus ſubijt, primo inſultu cordi venenatã ſuam vim imprimens, malignamque hanc in illo qualitatem, excitans, vires illius totiusque corporis ſimul mox proſternat; illudq; & vnâ cum illo ſpiritus & humores, corporisque partes accendat: febresq; ſic pariat, ad ephemerarum vel ſynochorum naturam quoque nonnihil accedentes, ſed cum ſumma viriũ imbecillitate coniunctas, easq; ſicuti & illas, vel ſolitarias, vel affectu alio aliquo externo comitatas: Quæ tamen differunt pro ratione veneni præcipuè, à quo hæ febres oriuntur,

Cùm enim venenorum multa occurrant genera, quæ non ſolùm certis corporis partibus inſidiantur (ſicuti illorum ſunt variæ noxę) ſed cor, vti dictum, afficientia, atq; inter ea quædam etiam illud inflammantia febres accendant, & hanc in ipſis proprietatem, qualis ſit, explicare minimè poſſimus: illud tamen præſtare ex effectu cognoſcamus; Ex effectuum quos proferunt diuerſitatibus præcipuis, omnia hæc venena febres inducentia in duo genera referemus. Vnum venena à manifeſtis cauſis prodeuntia in genere cõprehendens: quod venenum inflammãs vocabimus. Alterum à cauſa occulta profectum: venenũ peſtilens appellatum.

Venenũ inflãmans cauſa febrium malignarũ Venenatarum.

Inflammans venenum aliquod inueniri, quod ab ictu beſtiæ venenatæ, fortè & aliunde, corpus ſubiens febres Venenatas ob id dictas accendere poſſit; ex accidentibus, inflammatione nimirùm vehementi, calore ſummo totius corporis; ſiti immensâ, horrore & rigore, ſuperuenientibus, colligere poſſumus, vti Nicander & Dioſc. hæc deſcribunt: Nicandro expreſsè teſtante dipſadis ſerpentis morſu cor prorſum accendi. Quæ febres propriæ tantùm illis, qui hoc veneno tacti ſunt, ſæuiſſimis, iam dictis, alijsq; nonnunquam accidentibus coniunctæ ſunt. In quibus ſi portio aliqua veneni, vi naturæ ad exteriora propellatur, characteres aliqui, per maculas aut liuores erumpentes, ſe in cute alicubi manifeſtant. Sed & nonnunquam bubones, vt in peſte correptis, erumpere; Nicander in ceraſtæ ſerpẽtis morſu, vnde in vtroque inguine inceſſantẽ dolorẽ oriri ſcribit, comprobat. Interdum & illic vbi morſus factus eſt, viruſq; hoc corpus ſubijt, puſtula vel inflammatio aliquando apparent, illamq; per quam venenum corpori infuſum ſit, viam manifeſtat.

Peſti-

Peſtilens venenum omne cuiuſcunque ſit generis corpus ſubiens, febrem accendit, Peſtilentem dictam: cùm rarò inueniatur peſtis, licet in quibuſdam calor vix aliunde quàm ex ſolo pulſu deprehendatur, ſine febre exiſtens: quæ & ſicuti aliæ venenatæ, exitioſa eſt, & præterquã illæ, contagioſa quoque: & contagij causâ, generalis multis & popularis. Hoc autem virus peſtilens, reliquorum venenorum inſtar, ab exterioribus corpora primùm inuadere, ex eo, quòd veluti in momento hominem feriat, ſatis patet. Verùm vbi extra corpus quod afficit adhuc poſitum lateat, cùm occultè, non cognito loco, à quo emergit, inuadat, ſecus ac reliqua venena, quorum plerumque ſedẽ, vnde prodierint, cognoſcere poſſumus, hîc verò, niſi à vicino corpore affecto illud prouenisſe ſuſpicemur, vnde nam venerit incognitum nobis exiſtat, valde dubium eſt. Plerique in aëre venenum hoc latere, atq; vnà cum illo corpora noſtra ſubire contendunt: vel cælitùs ſeminibus peſtiferis in aërem immiſſis: vel, aëre magnis temporum mutationibus atque exhalationibus, adeò vitiato, vt non tantùm malignitatem eam, qualem in putridis malignis febribus inde excitari poſſe diximus, concipiat, ſed & peſtiferam illam vim adipiſcatur. Quæ tamen quò minùs probare poſſimus, omiſſis multis alijs argumentis, hæc oſtendere ſatis videtur, quòd poſt magnas eiuſmodi ſæpè tempeſtates diuque durantes, etſi alij morbi, nulla tamen peſtis, illis præſertim in locis, vbi contagium corporum ęgrorum vitatur, ſequatur: & quòd peſtis ſæpenumerò, nullis eiuſmodi temporum, ſyderum, aſtrorum mutationibus prægreſſis, aut præſentibus, aut illis ſaltem quæ nullius momenti ſunt, nihilominus graſſetur, interdumq; populariter: ſicuti Anno 64. præſertim in

Venenũ peſtilens cauſa febriũ malignarũ Peſtilentium.

peſte illa magna, quæ apud nos fuit, nemoq; aeris inclementiam accuſare potuit, diligenter obſeruauimus. Inprimis verò, ſi ab aëre venenato, vt vocant, peſtis ſuam originẽ ſumeret, omnes quicunque in eo verſantur, eumque hauriunt, hanc luem mox contraherent: cùm venenorum in ea ſit natura, vt cùm totâ ſubſtantiâ nobis aduerſa ſint, qualiacunque vel quomodocunq; diſpoſita corpora petant, virus illi imprimant: quòd cùm hic minimè accidat, & peſtis è vicinis, eodemque aëre fruentibus, vnum vel alterum, vel aliquos ſaltem appræhendat, in aëre cauſam peſtis ſubſiſtere, atque inde in humanum genus propagari, affirmare minimè poſſumus.

Veriſimile magis eſſe videtur, quemadmodum & reliqua venena, in corporibus certis, ab origine mundi innata, hærent; ſic & peſtilens, hocce venenum, non tantùm hominum quibus corporibus, qui iam peſte ægrotant, ſed & aliorum, nondum, vti iam dicetur, febricitantium, & in veſtibus quoque, aliiſue quibuſcunq; deliteſcere poſſe, & de corpore in corpus, non ſolùm mutuo contactu, ſed & intermedio aëre, corpora hæc interueniẽte, & venenata illa ſemina ab vno ſuſcipiente, & in aliud deriuante, transferri. Quod & virus peſtilens, vel inſpiratione attractum, cor mox afficit, febremq; in momento accendit: vel alioquin corporis aliquam ſedem occupans, inde vel ad cor vſque inſpiratione, vel per cæcas vias, progreſſum, idem facit: vel illic aliquamdiu ſubſiſtẽs nec vlteriùs propagatum; corpus infectum, nondum tamen peſtilenti febre laborans reddit: à quo tamen vel proprium corpus, vel aliorum, nunc citiùs, nunc tardiùs, poteſt affici. Quæ & cauſa eſt, quòd aliqui ab infectis locis in alia loca: vbi nulla eſt peſtis, fugientes, illicq; aliquamdiu hærentes,

poſt multos ſæpè dies peſte primùm corripiantur, vel nón correpti alios inficiant: ſicuti & ſcortum, quod cũ eo qui lue Venerea inquinatus fuit, coierit, ab eo nondum ita infectum, vt eo morbo ægrotet, alios tamen dein qui cum illo congrediuntur, eâdem lue inficere poſſe, experiẽtia docet, Ferneliusq; etiam teſtatur. Et proin affirmare hoc nõ veremur, ſeminaria hæc peſtis, vti & alia venena, in aliqua mundi plaga ſemper in quibuſdam corporibus reſidere, ab eaq; in alia loca, eo modo, vti dictum eſt, propagari. Sicuti & luis Venereæ venenum, homini ſaltem, vti ferè & peſtilens hoc venenum contagioſum & noxium, ſimili modo, primùm ab Indis, de corpore in corpus ſerpendo, ad nos vſque perueniſſe, atque nunc quoque nullibi quàm in corporibus ſubſiſtere, & nunc in hos illosue per contagium vagari ſcimus. Quæ lues, ſicuti quandoque in quibuſdam regionibus nullibi ſe manifeſtans, alijs tamen in locis in certis corporibus reſidet, & per vnum aliquem rurſum in regionem eandem transfertur: ſic & peſtis, etſi diu ſæpè quibuſdam in locis ceſſarit, nihilominus alicubi terrarũ, corporibus quibuſdam inhærens, inde ſuo tempore in alia corpora, vti dictum, deriuatur: vt nõ neceſſe ſit, eo nomine, quia interdum nihil de ea vbi vigeat audimus, quaſi penitùs extincta è mundo ſublata ſit, eam cùm redit, in aëre, de nouo genitam, indeq; delapſam ſtatuere: licet aërem quoq; maligna qualitate imbui, & cum eo corpora ſubire poſſe, ſicuti in putridis malignis modo dictum fuit, minimè negemus: vti & peſtis contagio à corporibus affici infectis, ab eoque in vicina corpora, modo priùs dicto, deduci, quoque concedimus: exordium verò illius ab aëre proficiſci, admittere ob cauſas enarratas minimè poſſumus. Quæ omnia in veneni huius peſtilentis ſe-

de & origine inuenienda, vti probabilia ſunt: ita valde arduum, explicare, quâ ratione venenum hoc peſtilens per contagium de corpore in corpus migret, aut quare hæc illáue corpora potiùs inuadat, alijs in eadem vicinia exiſtentibus parcat: cùm hoc non adeò apertè, vt in cæteris venenis, ſed occultè, vti dictum, fiat, vti verò faciliùs eſt oſtendere, quare febres non eiuſdem naturæ exiſtentes, aut ijſdem accidentibus & characteribus comitatæ, inde naſcantur. Quæ omnia vel ratione veneni: vel ſubiecti corporis, quod hoc veneno infectum eſt, diſpoſitionis: vel virium causâ accidunt.

Venenum peſtilens eiuſdem naturæ minimè eſſe, ſed diuerſæ, effectus illius tantopere differentes, qui corporis affecti conſtitutionis ſolius cauſâ, non ſic variare poſſent, oſtendunt; cùm aliqua regnet peſtis, quæ ſine diſcrimine in omnes vel pleroſque ſæuiat: alia verò quæ paucos tantùm inuadat: alia quæ quoſquos tetigerit interficiat, magnamque ſtragem edat: alia, quâ correptorum multi ſanantur: Verùm quidnam in veneno latens illius varietatis cauſa ſit, atq; vnde proficiſcatur, vti & in cæteris venenis, deſcribi minimè poteſt.

Diſpoſitionem corporis, vel cordis, vt vult Fernel. aptam quæ hoc venenum facilè ſuſcipiat, inuenire, æque impoſſibile, atque veneni huius naturam oſtendere, videtur. Cùm cuiuſcunq; conſtitutionis & temperamenti ſint homines: atque inter eos, nõ ſolùm qui impuro corpore exiſtunt, ſed & qui puro & ſano præditi ſunt, faciliùs hac lue affici videamus: ita vt vel nullam aptitudinem hîc requiri: vel ſi quæ eſt, qualis ea ſit, non ſolùm cognitu difficillimam, vt ait Fernel. ſed incognitam penitùs & abſtruſam eſſe, fateri cogamur: & proin in cauſa tam priore, quæ in veneno occulta,

quâm

quàm in hac, quæ in corporis aptitudine ignota latet, ad diuinam ſolùm prouidentiam confugere, quæ peſtiferam hanc luem, vel pœnæ nomine, in certis regionibus, nunc hîc, nunc illic latentem excitat, atque in ea loca quæ vult, per ſe, vel per mediū aliquod, in eos quos Deus ſignauit, tranſfert, quibuſdamque è medio ſublatis, alijs ſàltem caſtigatis rurſum prout diſpoſuit, vt aliò tranſmigret, procurat. Verùm etſi diſpoſitionem illam, quæ vnumquemque ad peſtem ſuſcipiendam aptum ineptúmue facit, non aliter explicare poſſimus: tamen quòd febris peſtilens non vna eademque à veneno hoc peſtifero exoriatur, ſubiecti corporis quod afficitur diuerſitatis causâ accidere, demonſtrare poſſumus; cum, quemadmodum & ignis pro materię accenſæ varietate vehementiùs leniúsue vrit, ſic cùm in quæuis corpora graſſari queat peſtis, pro eorum varietate febris inde nata alio alioq; modo ſe habet.

Temperata corpora ſi inuadat (nec illis enim parcit, ſed & hęc præcipueque infantes, virgines, adoleſcentes, beneque habitos corripit) febrem nunc mitiorem, Diariæ ſimilem, facit; accenſis cum corde tantùm ferè ſpiritibus: proin & tunc calor, & quæ hunc ſequuntur accidentia mitiora apparent, nec vrinæ admodùm mutantur.

Sanguineos & plethoricos ſi peſtis corripiat, tunc ſimul cum corde, ſpiritibus & ſanguine quoque inflammatis, febris hęc peſtilens Synochis affinis erit: in qua maior æſtus, & quæ ab eo prodeunt, capitis dolor, cum rubore faciei, aliaq; ægrotantem vehementiùs vrgent ſymptomata.

Bilioſos verò ſi peſtis præhendat, tunc ob calorem cordis, ſpirituum & humorum, bile quoque efferueſcente motaque præter caloris enarrata ſymptomata, vomitus, deiectiones, aliaq; ac-

cidentia, à bile prodire ſolita, ægrum moleſtant.

Impura corpora, præſertim autem ea, quorum ſanguis putredine priùs nonnihil infectus eſt, & quæ ad febres putridas iam erant diſpoſita, ſi peſtis occupet; tunc ad Putridas continuas, malignas præſertim, febris hæc peſtilens accedens, & calore acri, alijsque grauioribus peſte correptum affligit ſymptomatibus: & impuritatis cauſa excretiones fœdas profert.

Virium quoque nec tantùm veneni, vti priùs dictum, cauſâ accidit, vt in maiori minoríue periculo peſte laborantes verſentur: cùm validæ vires validiùs huic noxæ reſiſtant, debiliores citiùs ſuccumbant. Sed & earum cauſâ potiſſimùm euenit, vt characteres aliqui, latentis veneni indices, in exterioribus erumpentes, ſe manifeſtent, vel minimè appareant. Nam ſi ob naturæ debilitatem, venenum peſtiferum circa cor, corporiſue interiora penitùs ſubſiſtat, nullum illius indicium foris profert. Quòd ſi verò naturæ robore portio illius in partes extimas excutiatur, tunc quamcunque attigerit, vi ſuâ quam in ſe habet ardente inflammans, vel cauſticâ etiam adurẽs, ruborem, dolorem, ſtigmata, ſub axillis: vel bubones in adenibus; vel iuxta aures: vel anthracem alicubi quorum cauſâ, ſi magna ſit inflammatio, febris incrementum quoque ſumere poteſt, parit. Nonnunquam verò in poros cutis, ſi ſe exoneret, maculas, puſtulas, illic, ſicuti in generibus oſtenſum, protrudit. Quos omnes characteres, venenum, eò à natura, vti dictum, protruſum potiùs profert, quàm quòd cùm corpus ſubit, in ingreſſu ſuo, notam hanc, ſicuti aliqui exiſtimarunt, mox imprimat; cùm natura, etſi ex his aliqua ſubitò in prima febris inuaſione appareant, vbi primùm offenſam ſentit, ſtatim eam repellere, & venenata hæc vis

vti

vti in momento cor petit, ita illico quoque retrocedere poſſit. Niſi fortè ex contactu corporum infectorum, tale quid naſcatur; ſicuti mihi in manibus, cùm peſte laborantem ſudorem mortalem exudantem tangerem, ſoceroque chirurgo in pedibus, puſtula, hanc ob cauſam peſtilentialis, citra febrem & aliam noxam nata, mox tamen iterum euanuit. Sed & fit vt bubones in peſte correptis, non ſemper à venenatâ illâ vi in corporis emunctoria excuſsâ, verùm ob carbonis vicini ardorem, doloremque, influxum hunc in adenes commouentis, vti in alijs quoque inflammationibus accidit, proueniant. Licet & quandoque ab vtriſque cauſis proficiſcantur, & tunc plures numero ferè, vel iiſdem, vel diuerſis in locis proueniunt, qui dein inflammati ſuppurat'que nouam interdum febrem priori veluti coniungunt. Quæ omnia diligenti & longa obſeruatione perſcrutatus, qui iam ſexies peſtilentiæ apud nos regnanti interfui, & ad ſingulorum finem vſque perſeueraui, peſteque correptis fideliter adſtiti, manumq; adhibui, in medium, ſicuti hæc vidi & cognoui, proferre, veritati potiùs quàm vlli addictus magiſtro, non dubitaui.

Inſitus & conſtans calor in corde, ſingulisque partibus impreſſus, nō vti ille quem aduentitium & mutabilem eſſe diximus, Græcique ignem vocant, qui citra temperaturæ ipſorum ſpeciei permutationem, has partes accendere atque rurſum euaneſcere poteſt, partibus quæ incaluerant ad priſtinam conſtitutionem iterum redeuntibus: (quod ita fieri poſſe Fernel. lib. de temperamentis cap. 9. quoque eleganter oſtendit) ſed hic in quo temperamentum ipſaque elementorum proportio, vt verbis vtar Fernelij, in calidius atq; ſiccius ita conuerſa ſunt, vt ægrè calor ille ampliùs *Calor inſitus et impreſſus cauſa febriū Hecticarū.*

ex illis auferri, ſeu temperamentum hoc calidius & ſiccius permutari poſſit, febres excitabit, quæ perſeuerantes & diuturnæ ſunt, & vix aut nunquã ampliùs è corpore exſtirpari poſſunt: vnde Hecticæ, quòd corporis habitu, quem ἕξιν appellant, firmiter conſiſtant, cùm ἕξις à ſuo ſubiecto ægrè ſeparetur, appellatæ ſunt. Et cùm calor in ipſis nõ igneus, vt reliquarum febrium ſit, ſed vti dictum, temperaméti duntaxat quædam in calidius & ſiccius commutatio: idcircò calorem vix dum perſentiunt, licet & totius corporis partes ſimilares alteratæ, calidiores & ſicciores eſſe tactu, vti & cor ex pulſu cito & duro deprehendantur. Quorum tamen calor non ſimilis ſemper permanet, ſed tunc cùm corpus alioquin calidius redditur, quod non tantùm cibo ſumpto, cuius ſaltem meminerunt, ſed & ex motu vehementiore alijsq; de cauſis accidit, augetur atq; exacerbatur, pulſusq; & cordis motus admodùm intenduntur. Sed & corporis hæc, quæ febres haſce ſequitur, conſumptio & maraſmus, nõ illius eſt à calore vehementiore facta colliquatio, quâ portiones aliquas corporis diſſolutas per vrinas excerni, temerè excogitarunt, falſi fortè ijs, quæ à renibus impuris & veſica prodeuntia, vrinis nonnunquam inatant, cùm aliàs nullo modo id fieri poſſit, vt nec in ardentiſſimo cauſone adeò partes aſſentur vel liqueſcant: cùm hic marcor ob partium ſimilarium temperamenti quoque in calidius & ſiccius, cordis cauſâ, permutationem, quo nomine non rectè nutriuntur, ſed ſenſim emarceſcunt, eueniat.

Cauſa verò efficiens iſtarum hecticarum, eſt febris alia, haſce præueniens, illisque occaſionem præbens, cùm vix ab alijs cauſis cordis temperamentum adeò peruerti poſſet, niſi interueniente priùs febris alterius igneo calore; qui vel ſuâ effi-

cacià

caciâ aut diuturnitate, cor tandem ſic immutaret. Vnde & rariùs à ſimplici & puro calore, in febribus diarijs excitantur, quæ exacto tempore quo aliàs ceſſare ſolent, ſi non deſinant, nec in putridas commutentur, in has abeunt. Sicuti verò frequentiùs à putridis tam ſolis quàm malignis, cùm diuturniores ſint, generantur, præſertimq; ſi calidiſſimo cauſone cor diu flagrarit, qui tandem reſtinctus hanc poſt ſe intemperiem relinquit, hectica tunc illa diuturna, in qua corpus ſenſim conſumitur, cauſone ceſſante, ſuccedit: non autem illa, in qua cauſone adhuc remanente, ob illius magnum incẽdium cor adeò torretur, vt totum corpus ſubitò conſumatur, quam hecticã colliquantem quoque vocant, cùm tamen nulla alia à cauſone ſit noua febris. Verùm & ab intermittentibus diuturnis, caloreq; vehementi flagrantibus, hecticæ quoque eo modo produci poſſunt: Vti & ſi continuis copulatę, in hæmitritæo diu perſeuerante, idem accidere poſſe, Fontan. quoque docet. Sed & ab alijs putridis etſi lento calore præditæ ſint febres, ſi diuturnæ admodùm exiſtant, corq; continuo ſuo calore longo tempore pulſent, tandem illud ita permutari poteſt, vt febris hectica, lento calore quoque prædita, haſce lentas putridas febres ſequatur: ſicuti in cachecticis, & præſertim phthiſicis, cùm cauſa cor afficiens illi adeò vicina ſit, lentas haſce febres in hecticas conuerti videmus. Sed & putridis continuis & intermittentibus quæ haſce febres hecticas pariunt, febribus adhuc vigentibus, hecticæ ſæpè incipiunt, & cum ipſis complicantur: quod ſicuti ſuperiùs oſtenſum fuit, ex febrium prædictarum accidentibus adhuc perſeuerantibus, & corporis maiore conſumptione, quàm alioquin in febribus putridis eueniat, deprænhendimus, vt cùm hectica cum

putrida acuta lentaq; vel intermittente coniuncta eſt; quò plurimùm facit cordis diſpoſitio, ſi illud naturâ temperamentum calidius adeptũ ſit: quod faciliùs à febribus dictis, atque ampliùs incaleſcit & exiccatur. Vti & cor tenerius adhuc, in quo calor ille extraneus facilè imprimitur, illiusque natiuum temperamẽtum deſtruit, occaſionem præbet: ob quam cauſam infantibus iunioribus, febres hecticæ tam ſunt conſuetæ, vt nõ ſolùm prægreſsâ diuturna febri, ſed & diariâ, in hecticas labantur.

Curatio.

CVratio omnium febrium, à morbo indicatione deſumptâ, generalis eſt refrigerare & humectare: cùm omnis ſit calida & ſicca. Verùm cùm non vnus idemq; ſit calor in omnibus illius ſpeciebus, & cauſæ illius admodum diuerſæ exiſtant, vnde tot febrium oriũtur genera, prout hæc cauſis, vel conueniunt, vel diſcrepant, cura diuerſis febrium generibus erit accommodanda. Quorum præcipua eſſe diximus: quòd aliæ febres Solitariæ ſeu ſolæ, nullo alio morbo comite ſe offerunt: quæ rurſum vel ſimplices, vel compoſitæ ſunt; aliæ verò alio morbo Comitatæ exiſtunt: quorum trium ſummorum ipſorum generum cauſâ, primùm cura febrium variat.

Simplices ſolitarias febres eas appellauimus, quæ vnius generis ſunt. Quæ tamen ob cauſam diuerſam varia rurſum ſub ſe comprehendunt genera: quorum causâ & cura ipſorum variat: cùm vel à calore ſimplici prodeant, Puræ & ſimplices dictæ febres Ephemeræ & Synochi: vel putrido, Putridæ continuæ & intermittentes: vel maligno, Malignæ putridæ, & Peſtilentiales & Venenatæ: vel à calore fixo, Hecticæ. Quibus octo generibus,

neribus, priuatim ſingulis curationem accommodabimus.

Ephemera febris pura ſeu ſimplex, ſolitaria, ſponte, primo die plerumq; ante viginti quatuor horarum ſpatium elapſum ceſſat, nec periculum adfert. Quòd ſi vlteriùs ob errorem commiſſum, aut cauſæ magnitudinẽ perſeueret, in ſynochum, rariùs in hecticam, vti dictum, commutatur. Quod ne fiat, ſic eas, per ea quæ euacuant atque alterant, gubernare oportet. *Ephemeræ febris curatio.*

Ad euacuationem materiei illius ſubtilis ſeu fuliginoſæ, vt vocant, quæ ab accenſo nonnihil ſanguine in vaporem reſoluitur & expirat, per inſenſilem tranſpirationẽ, vel madores manifeſtos, naturá, quæ & ſponte illud, niſi impediatur, per eiuſmodi excretiones facit, iuuabimus.

Corpus ægri tectũ, ne repercuſsio fiat, ſeruãdo.

Cibum nullum antequã declinet febris, ne naturæ motum impediamus; vel ſi vires in corpore debili langueant, tenuem ſaltem exhibendo.

Propinandoq; ea interdum, quæ tranſpirationem illam, vel etiam ſudores mouere poſſunt, vti in ſynocho comitata mox explicabitur.

Aluus ſi laxa fuerit, minus de cõmutatione huius febris in ſynochum erit periculi. Quod ſuppoſitorio vel clyſmate, non per aſſumpta, hoc breui tempore rectiùs perficitur.

Vomitus ſi ab aſſumptis, & vino præſertim corpus adeò incaluerit, non erit inutilis.

Alteratio non magna, cùm calor mitis ſit, inſtituitur. Niſi quòd aërem, in quo decumbit æger, ſi calidior ſit, contemperamus potiùs quàm admodùm refrigeramus: ne calore ſubitò ad cor repreſſo, febrem augeamus, aut tranſpirationem ſudoréſue impediamus. Potu quoque moderato, ſi ſitiant, leuiter eos refrigeramus, ſeu pótiùs refocil-

lamus:quo & ſudoribus, vt meliùs prodeant, occaſionem præbemus.

Synochi febris nō putridæ curatio.

Synochus ſimplex ſeu pura, ſi ſolitaria manet, etſi vehemens in ea ſit calor, citra tamen noxam, ſi rectè tractetur, tertio vel ad ſummum quarto die, vel expirat, vel ſudore ſoluitur. Quod niſi fiat, in putridam vel hecticam abit. Frequentiùs verò, effuſâ è venis portione ſanguinis, eryſipelata, bubones aliosque externos affectus, citiùs tardiúsue: vel internas inflammationes ſubitò plerunque producit, ſicuti mox in comitata ſynocho explicabitur.

Quibus vt occurratur maturè, dum ſolitaria adhuc eſt febris, & præſertim ne internæ inflammationes, quæ ſummè periculoſæ ſunt, ſequantur: morbi causâ incendium hoc ſanguinis ſub tò reſtinguere ſtudebimus: ſanguinemque ne è venis excidat, retinere: & quicquid ab eo in vapores abijt, diſcutere: accidentiaque inſuper grauiora corrigere. Quæ nos obſeruatâ interim corporis conſtitutione, an ſanguinea, bilioſáue ſit, hiſce remedijs perficiemus.

Sanguinis detractio primum locum tenet, & ad ſanguinem inflammatum euentilandum, vt vocant, eumque, ne è venis in partes nobiliores irrumpens, illic periculoſas inflammationes procreet, reuellendum, (quo nomine & Fontanonus eam maturandam cenſet, ſicque meæ ſententiæ has inflammationes ſynochos ſequi, non anteire, ſubſcribit) præcipuum eſt remedium. Quam ob cauſam in plethoricis ſubitò illa fieri debet: & ſi die primo, quia ephemera eſſe exiſtimabatur, intermiſſa fuerit; altero, cùm iam ſynochum eſſe, ex eo quòd febris non remiſerit, conſtat, mox erit inſtituenda, & per venæ generalis aperturam molienda. Atq; inſignis illius quantitas detrahenda: & in

& in robuſtioribus & ſummè plethoricis, ad animi deliquium vſque, teſte Galeno, facienda: vel ſaltem iteratis vicibus, quod & tutiùs eſt, repetenda. In bilioſis tamen & iunioribus (quibus etiam decimum annum egreſsis, ſi periculum inflammationis immineret, venam aperire nõ vererer) parciùs erit adminiſtranda.

Per aluum euacuatio, cùm de cauſa nihil demat, & corpus tantùm accendat, minimè competit. Ante venæ ſectionem tamen, aluus ſi laxetur, vtile erit: idque vt citiùs fiat, per Clyſterem, qui ſimul etiam refrigeret, rectiùs perficitur, hoc modo: ℞. herb. Emollitiuarum quatuor an. m. i. Lactucæ m. ß. Hordei p. i. fiat decoctio, in qua diſſolue Caſsiæ rec. extractæ ℥. i. vel ſucci Betæ & Lactucæ an. ℥. ß. Mellis, Butyri rec. an. ℥. i. Salis parum, fiat Clyſter. Sed & poſt venæ ſectionem, reiterari poteſt, ſi aluus aſtricta ſit.

Vel illius loco ſyrupus Viol. vel Roſ. ſol. ad ℥. ij. cum aqua fontis diſſoluti dantur: vel Diaprunis ſimplex, aliáue ex leuioribus: quibus & cacochymia, ſi illa adſit, minuitur.

Vomitus in conſuetis, maximè naturâ ad eum impellente, conceditur. Præſertim verò conuenit, ſi à vino, aut alijs aſſumptis, febris hæc nata ſit. Et ſi bilis in ſynocho, in ventriculo efferueſcat, moleſtetq;, plurimùm iuuabit.

Exhibentur quæ feruoré ſanguinis reſtinguendo extinguunt, vel mitigant: eumque ne facilè è venis excidat, incraſſant. Quod actu potentiaque frigida præſtabunt. Et quæ putredinem, in quam ſanguis inflammatus facilè conuertitur, arcent, & ſic, ne in putridam ſynochus abeat, præcauent: qualia acida ſunt, quæ vtrumque refrigerando & putredinem inhibendo præſtare poſſunt. Quæ & cùm bilis feruorem compeſcant, in illius redun-

dantia & efferueſcentia eam egregiè retundunt; oris amaritudinem & ſitim potenter emendant, ſic triplici nomine iuuant. Quæ omnia varijs formis ſic vſurpantur.

Aquæ frigidæ potus, præcipuum quod ſanguinis feruorem cōpeſcere poteſt, eſt remedium: qui & ad ſatietatem vſq; factus, vnà cum ſanguinis ad animi defectum vſq; eductione, ad curationē huius febris ſufficere, duoq; hæc eſſe potiſsima illius remedia hactenus creditum eſt. In quo tamē conſtitutio corporis, & conſuetudo, huius remedij quantitatem, vel augere, vel minuere poſſunt.

Aqua cruda, vel cocta, addito interdū Hordeo, Aceti pauxillo, vel ſucco Granatorum, Limonum, aliorúmue, acidula facta, loco potus exhibita, plurimùm quoq; proderit.

Aquæ ſtillatitiæ etiam commendantur: vt Portulacæ, Acetoſæ, affatim bibitæ: quibus decoctum Hordei permiſcere poſſumus. Plerique Lentium decoctum commendant, quod tamen ſi eryſipelas appareat, vt materia foràs euocetur, potiùs locum habet, ſicuti illic explicabitur.

Iulepi quoque ex ſyrupis de Ribes, Granatorū, Limonum, Acetoſæ, Citri, vel Iuiubinus, ad ſanguinē incraſſandum, permiſcendo illis aquas conuenientes facti: atq; vſitati iulepi Roſarum, Viol. Capill. Ven. conueniunt.

Vel ſi aluus aſtricta ſit, hoc modo: ℞. ſyrupi, vel iulepi Viol. (differunt enim tantùm quòd ille ex ſucco, hic ex aqua Violarum parantur) an. ℥. i. ß. ſyrupi Ribes ℥. i. decocti Hordei ℥. vj. aquæ ſtillat. Bugloſ. Acetoſæ an. ℥. ij. fiat iulepus: aromat. tantillo Cinamom. in delicatis, vel Galangâ, ad gratiam.

Quod ſi aluus nimiùm fluat: ℞. iulep. Alexandrini, vel illius loco iulep. Roſacei (qui propter aquam

aquam roſ. aſtringit, cùm ſyrupus laxet) ℥.ij. decocti Hordei duplum: Vtatur per vices.

Syrupi etiam ſupradicti per ſe, cochlearis vnius vel duorum menſurâ dantur.

Olei Vitreoli guttas aliqui permiſcent Aquæ, acidamq; ſic redditam propinant.

Conſeruæ & cōdituræ ſic exhiberi poſſunt: ℞. conſ. Roſ. ℥.i. conſ. Acetoſæ, rob. de Ribes an. ℥.ß. cort. Citri cond. ℥.ß. cum ſyrupo de Ribes.

Vel tale conditum: ℞. conſ. Roſ. Acetoſæ, rob de Ribes ſicci parùm, & rob de Berberis, ſi aluus nimiùm fluat, an. ʒ.ij. Corallij ʒ.i. Santali rubri ʒ. ß. Sacchari roſ. tab. q.ſ. fiat conditum.

Externis remedijs alteramus, cordi, hepati & renibus frigida adhibendo: quorum conſenſu vniuerſum corpus refrigerium ſentit.

Cordi hoc epithema: ℞. aquæ Roſarum ℥. iij. aq. Bugloſ. Borrag. an. ℥.ij. aceti Roſacei ℥.ß. ſucci Pomorum acidorum, vel Limonum an. ʒ.ij. Santali rub. ʒ.i. fiat Epithema.

Hepati verò tale: ℞. aquarum Endiuiæ, Acetoſæ an. ℥.iij. aceti Roſacei ℥. ß. Spicæ ℈.i. miſce.

Renes inungimus Cerato albo Gal. vel Santalino vnguento.

Balneum aquæ dulcis in declinatione, ad refectionem, & vt quod reſiduum eſt diſcutiatur, prodeſt. Poſt quod Oleo humectante, corpus, vel ſpina vnguntur.

Frictio in declinatione quoque, ad vapores à ſanguine calido excitatos, reſoluendos, lenis, pannis calidis, competit. Poſt quam Oleo chamæmelino corpus inungendum.

Somnus, tum quia reficit, ſitim ſedat, ſudorem prouocat, commendatur.

Accidentium correctionē quod attinet, Vt vires ſuſtententur, Victus conceditur nutriens, ſed

tenuis: vt Ptiſana ſeu cremor hordei: Lac Amygdalinum, Fructus cocti. Remedijs alijs, præter ea, quæ priùs inter refrigerátia enarrata ſunt, cordialibus, ſi reſtaurare illos velimus, poſſumus.

Dolor capitis, Vigiliæ, Delirium, Sitis, Oris ſiccitas, Linguæ aſperitas, ſi grauiùs afficiant, vti ſuis locis dictum eſt, emendantur: quæ tamen plerunque, prioribus rectè adminiſtratis, ſponte ceſſant.

Continuarũ putridarũ febrium eu ratio. Continua putrida ſolitaria febris, etſi varias ſpecies ſub ſe comprehendat, veluti continuam Tertianam, Quotidianam, Quartanam, & quæ illis frequentior eſt Inordinatam dictam: Synochum item putridam & Cauſonem: cùm tamen harum omnium cauſa ſit eadem, ſanguis in venis putreſcens, licet ob illius diuerſitatem lociq; varietatem, hę illius ſpecies pro exacerbationum ratione tantùm differentes oriantur: nos tamen omnium curam ſimul, cùm pleraque, ſi non omnino, ſaltem ex parte ſingulis accommodari poſſint remedia, explicabimus.

Prædictionem verò quod attinet: cùm vt inquit Hippoc. acutorum morborum (febres intelligens) incerta ſint iudicia, non temerè ſalutem aut mortem polliceri debemus: periculum tamen aut bonam ſpem, nec hæc tamen friuolè nimiùm, ſed ambiguè patefacere poſſumus, obſeruatis ſignis atq; accidentibus, diebusq; in primis decretorijs, ſic quod aliquid decernant, appellatis; atq; inter eos indices vocatos, obſeruare conuenit, vt prout in illis ſigna bona maláue ſe offerunt, an criſis bona, maláue aut dubia, in certos quoque dies cadere ſolita, futura ſit, prædicere queamus: ex quibus vti veteres iudicare ſoliti ſunt, ſic & nos ſingulis diligenter conſideratis, aliquid, circumſpectè tamen, pronuntiare poſſumus. Nam ſi in melius

melius criſis vergere debet, quæ ad ſalutem ducit, in diem decretorium bonũ cadere debet, qui Septimus eſt primæ ſeptimanæ, & Decimus quartus ſecundæ. Vigeſimus verò non vigeſimus primus, tertiæ: eodemque ordine deinceps Vigeſimus ſeptimus, Trigeſimus quartus & Quadrageſimus: quos Quartus, Vndecimus, Decimus ſeptimus, reliquique eos triduo ſemper præeuntes indicare ſolent. Indices ob id dies dicti. In deterius verò ſi criſis abire debet, quæ mortẽ adfert, tunc in diem malum decretoriũ incidere ſolet: qui eſt vel Sextus, vel Octauus, vel Decimus, vel Duodecimus. Incerta criſis ea eſt, in qua non omnino remittit febris, proin & imperfecta dicitur & dubia, in bonam aut malam partẽ poſtquam redierit, tendens. Hæc autem die frequentiùs, Tertio, Quinto, vel Nono fieri ſolet. Cæterùm ſigna prognoſtica, accidentiaq; quibus de euentu febrium iudicamus, præcipua ſunt ſequentia.

Vrinæ, cùm materia in venoſo ſit genere, atque ob id maximè mutentur, inter hæc ſigna toto febris decurſus tempore maximè obſeruantur. Quæ ſi colore fuerint intensè croceo, aut ex aureo colore rubeſcentes, calorem oſtendunt: vel bilis per vrinas expurgationes. Nigreſcentes verò maius incendium cùm denotent, pernicioſæ ſunt: niſi atrabiliarius humor per criticas euacuationes effuſus eas obfuſcet. Subſtantiâ, ſi tenues ſint, quocunque calore præditæ, crudæ, proin & deteriores quàm craſſæ iudicantur. Perſpicuæ ſi ſint, ſiue tenues ſiue craſſæ, cùm ad naturales accedant, bonæ. Turbulentæ: ſi ab aëre externo corruptæ ſint, quia hoc craſsis & coctis ſolet accidere, nihil mali portendunt: ſi confuſæ ſtatim turbidæ mingātur, niſi hoc in critica aliqua expurgatione fiat, malum ſignificat. Hypoſtaſis in vrinis bona eſt, ſi

in fundo ſubſideat: collecta ſit, non diſperſa aut diſcerpta, vbique æqualis, alba, craſsiuſcula: præſertim ſi diebus indicibus & decretorijs mox talis appareat: quæ ab enarratis notis recedit, minus bona eſt.

Pulſus maximè hîc calorem & vires quò pacto ſe habeant, patefacit. Qui quò frequentior & celerior eſt, maximè in diaſtole, eò maiorem adeſſe calorem declarat. Et prout paruus, vel magnus eſſe deprehenditur, vires dijudicat. Inæqualis admodum, Intercidens, Myuros & Vermicularis, nihil boni ſignificat.

Reſpiratio difficilis, parua, ſummè concitata, non bona.

Sudores quos æger facilè fert, & qui totum corpus madefaciunt, calidiq; ſunt, boni exiſtunt. Graueolentes ſi idoneo tempore prodeant, non ſunt noxij. Frigidi verò mali, & in agone mortem præcedunt.

Mictio copioſa vtilis, & critico die bono ſuperueniens, febrem tollit.

Sanguinis è naribus fluor, vti & menſtruus, intempeſtiuè ſuperuenientia, nō leuant; criticè verò, febrem ſoluunt.

Diarrhœa ſubſequens niſi de cauſa morbi aliquid auferendo iuuet, cùm debilitando plus obſit, periculoſa. Vti & deiectiones nigræ perniciem morbi portendunt.

Exacerbatio febris ſi perpetua ſit: & ſi corpus continuò aduri videatur, vt in ardente febre: vti & ſi quotidie illa fiat, & bis terue repetat in febribus quæ inordinatæ & quotidianæ dicuntur, periculoſa exiſtit.

Corporis vehemens iactatio & ſumma inquietudo, denudatioque, & ad pedes, vt inquit Hipp. deuolutio, febris magnitudinē & virium proſtrationem

tionem denuntiant. Somnus ſi laborem facit, pro malo ſigno quoque ab Hippoc. habetur. Collapſa tempora, nares acutæ, linguæ nigredo & ſiccitas, extremorum frigiditas, pro malignis ſignis habentur. Vti & ſubita totius corporis in cauſone colliquante dicta conſumptio.

Syncope grauis & frequens, Singultus perſeuerans; & Conuulſio, Caros, accidentia peruerſa & nonnunquam lethalia exiſtunt.

Curatio febrium continuarum putridarum, etſi à natura perficiatur, quæ ſola hunc morbum poteſt euincere, ſicuti & ſæpè hoc peragit, adiuta tamen Medici operâ; rectiùs & citiùs illud præſtabit. Si de cauſa morbi, quæ illum facit, vel auget aliquid euacuetur; Morbique huius calida intemperies alteretur; Vireſque, vt ad ſtatum vſque in quo criſis fieri debet, cõſtent, conſeruemus; Symptomata, ſi quæ grauiùs vrgeant, & iam dictis cauſam morbumq; emendantibus, viresq; retinentibus non tollantur, ſed ob violentiam ad ſe curationem trahant, corrigamus. Quod varijs artibus & remedijs perficitur. *Continuarũ putridarũ febriũ curatio.*

Euacuantia autem cauſam quæ febres procreauit, fouet vel auget, ſub ſe, ſanguinis per ſectiones; humorum & excrementorum, per aluum, vrinas, ſudores, euacuationes, compræhendunt.

Sanguinis detractio (niſi quid impediat, inter quæ virium ſubita proſtratio, ſyncope, eaq; præſertim, quæ in febre quam ſyncopalem vocant, ex diarrhœa vel bile cõmota prodit, ſunt præcipua) quæ venâ ſectâ & ſcarificatâ cute perficitur, locũ hîc potiſsimũm habet: tum vt cauſa morbi minuatur: tum vt accidentia mitigentur.

Cauſam minuet, ſi vena aliqua patens generalis in brachio aperiatur, ſanguiſq; inde extrahatur. Quod certè primariũ in hiſce febribus (cũm

cauſâ in ſanguine & in venæ cauæ ramis, à quibus ſanguis extrahitur, lateat) eſt remedium, cùm & vnà cũ ſanguine putredinis portio euacuetur: ſicuti manifeſtè talem ferè in principio dum effluit, prodire videmus: naturâ ad extremitates portione aliquâ huius cauſæ febrilis in venas maiores cutaneas, quæ & eo nomine tumidæ ſunt, ijs in locis, vbi maior illius eſt copia, protrudente: quod & cùm talem materiam mox primo ictu effluere ſolere viderem, occaſionem mihi præbuit, talem potiùs venam, quæ hac materiâ turgeret eligere, quàm diſcrimen aliquod inter brachij venas, cùm vno in loco omnes à caua vena iuxta iugulũ prodeant, facere, & vulgi, & chirurgorum, non ita magni, in hiſce, vti & in ſignis cæleſtibus, obſeruationes facere. Sed & per venæ ſectionem ſi calor euentiletur, & refrigerij nomine cõuenit, febriſq; calorem minuit.

Tempus autem ad phlebotomiam faciendam idoneum, mox ipſius febris eſt principium, in quo & ſtatim fieri debet, vt ſic incrementum morbi impediamus, & à cauſa morbi ilicò aliquid, dum vires conſtant, detrahamus. Sed & in augmento, ſi neglecta fuerit ab initio, fieri poteſt. In vigore tamen, qui aliàs citiùs, aliàs tardiùs ſuperuenit, ab ea, ne naturæ motum impediamus, abſtinendum: in principio enim, teſte Hippoc. ſi quid mouendum videtur, mouendum, cùm verò cõſiſtit morbus, quieſcere oportet.

Quantitas verò ſanguinis detrahendi, pro ratione cauſæ & morbi æſtimanda eſt. Cauſæ occaſione, ſanguinem, ſi impurus & putris effluat, aliquamdiu vt fluat permittendo, ſin minùs, citiùs ſiſtendo: & ſi, quia dum adhuc fluebat ſanguis & calebat, non ita vti poſtea cùm refrigeratus congelatur, impuritas illius cognoſcebatur, copioſiùs minimè

minimè detractus ſit, eam rurſum quoque, quia morbus exigit, nonnunquam reiterando, & tertiò quoque aliquando, ſi nulla adſint impedimenta, viresq; ferant, adminiſtrando. Morbi quoque ratione, quantitas ſanguinis detrahendi eſt metienda. Sic enim in ſynocho putri, vt in ſimplici, cùm & hæc in plethoricos ſoleat incidere, magna illius requiritur euacuatio. Quæ & in cauſone, ob ſummum incendiũ, larga fieri debet, etſi hoc, qui eum à bile pura naſci autumant, quod nos improbauimus, damnent. In reliquis, prout maius minúsue eſt incendiũ, largiùs parciúsue, obſeruatis ad hæc corporis conſtitutione & viribus, vſurpanda.

Accidentia, quę ſanguinis detractione mitigantur, ſunt cephalalgiæ & deliria, quæ haſce febres frequentiùs comitantur, & quæ vulgus mox obſeruare ſolet. In quibus cùm materia ad cerebrum feratur, generali venæ apertione præmiſsâ, venâ in pedibus ſectâ, & ſcarificatione in extremitatibus factâ, ſanguinem inde reuellimus. Deriuationis quoque causâ, frontis venam, in delirio præſertim aperimus: vel ſub lingua tutiùs venam tundimus: præſertim cùm colli vel faucium, aut linguæ metuitur inflammatio. Sed & ſcarificationes in collo & ſcapulis plurimùm commendantur.

Humorum & excrementorum reliquorum purgationes, in continuis putridis febribus nonnunquam inſtituuntur: tum vt cauſam, quæ febrem fouet vel auget, amoueamus: tum vt eam, quæ febrem facit, illiq; proximè iuncta eſt, imminuamus, præparemus & auferamus.

Cauſa quæ febrem fouere & augere poteſt, retentio excrementorum inteſtinorum, & ventriculi, exiſtit.

Retentio excrementorum craſſiorum ſeu fæcum in inteſtinis, duplici nomine in hiſce febri-

bus acutis obeſſe poteſt. Tum quia, ſi copioſa adſint, venæ per ſanguinis detractionem inanitæ, in ſe illuuiem ex venis meſeraicis primùm, illæq; ab inteſtinis ea, vti voluerunt, rapiant: quo nomine plerunq; venę ſectioni excrementorum alui quædam ablutio præmittitur. Tum quòd ſi humores purgare volumus, & priùs alui fæces non fuerint elutę, nec corpus, vt inquit Hippoc. fluidum ſit factum, medicamentum hiſce fæcibus expurgandis impeditum, minùs de reliquis euacuat, quo nomine catharticis hæc ferè præmitti ſolent. Inprimis verò quòd cùm in fæcibus alui, varia excrementa putrida, biliosa cõtineantur, ſi ea retineantur diutiùs, vapore fœtido & putri quẽ exhalant, calorem, ſi non cordis (quò vt in cauſis diximus, penetrare minimè poſſunt) ſaltem partium vicinarum, illarumque quò hic vapor poteſt pertingere, adaugent, & ſic febrem illiusq; ſymptomata, ſitim præſertim, capitis dolorem, reliquaque, grauiora & vehementia reddunt. Quo nomine ne aluus, vel ab initio, nec etiam toto morbi progreſſu conſtipata ſit, & à principio, & toto morbi decurſu laxatibus exhibitis & iniectis cauebimus: Quæ naturam leuiter vi abſtergente ad excretionem ſollicitent, at nullo tamen pacto calefaciant, ſed vel temperata & humida ſint, vel, quod & alterationis cauſâ iuuat, ſimul refrigerent. Quæ varijs formis ſequentibus per indita & aſſumpta adminiſtrantur.

Clyſmata, cùm citiùs operentur, maximè conueniunt: proinde & ante venæ ſectionem, quam longiùs differre nolumus, plerunque inijciuntur. Quæ & humiditate actuali, meliùs inteſtina eluunt, & non adeò, vti exhibita, irritant, nec calefaciunt: dein & aluum humectam diutiùs retinent, & ne tam facilè rurſum ſiſtatur, vti ferè poſt reli-

quas pũrgationes ſolet accidere, cauent. Vnde & per totum morbi decurſum, cùm præſertim conſtipatio, ob calorem ſummum, adeſt, atque alijs naturam irritare non licet, vt in ſtatu quoq; morbi, inijci poſſunt.

Paratu facilis, laxans, humectans, abſtergens, refrigerans ſic fiet: ℞. Hordei, Furfuris ana p. i. herb. Maluæ, Violariæ an. m. ij. Semperuiui mai: ſquamas iij. vel iiij. fiat decoctio, & in lib. i. diſſolue. Mellis cõmmunis coch. ij. Butyri ſaliti coch. iij. ſucci Betæ ℥. i. fiat Clyſter.

Eadem præſtabit ſequens, ſed magis abſtergendo ſtimulabit: ℞. quatuor herb. Emollitiuarum (loco brancæ vrſinæ, ſi non habetur, Atriplicem ſumendo) Bliti, Spinachiæ, Betæ, Caulium, Lactucæ an. m. i. rad. Altheæ ʒ. i. herb. Parietariæ, Mercurialis an. m. ß. Prunorum n. x. ſ. lini ℥. ß. ſ. Cucurb. conquaſſat. ʒ. ß. (loco iiij. ſ. frig. mai. quæ ferè rancida ſunt) fiat decoctio, & in lib. i. diſſolue, Sacchari rub. Mellis Viol. an. ℥. i. (quæ duo pręter vim abſtergendi etiam putredini reſiſtunt) olei Violarum ℥. iij. vitellos ouorum n. ij. Caſsiæ, vel Diaprunis ſimp. ʒ. i. Laricææ, diſſolutæ priùs cum vitello oui ſec. artem ʒ. ij. (quæ præ cæterìs ſtimulat) Salis parùm, fiat Clyſter.

Cùm amplius refrigerandum eſt, vt in cauſone, ſic parabitur: ℞. herb. Emollit. iiij. fol. Lactucæ, Portulacæ, Semperuiui, Endiuiæ, an. m. i. fl. Viol. Nymphææ, Hordei an. p. i. ſ. Cucurb. ℥. ß. ſ. Melonum ʒ. ij. Prunorum dulc. n. x. fiat decoctio, & in lib. i. diſſolue Sacchari rub. ℥. i. Mellis violar. ℥. i. ß. Caſsiæ ʒ. ß. ſucci Lactucæ ʒ. i. Salis parùm, fiat Clyſter.

Quòd ſi verò æger pituitoſus ſit aut ſenex, febriſq; minùs ſit ardens, qualem quotidianã continuam eſſe putarunt, tunc tẽperata magis eligen-

da, & leuiter calida reliquis permiſceri poſſunt, atque abſtergētia, propter pituitam, augeri debent, hoc modo: ℞. Maluæ, Parietariæ, Mercurialis, Betæ, an. m. j. Hordei, Furfuris, an. p. j. Paſſul. Ficuum, an. paria xij. ſ. Fœniculi, Carui, an. ʒ. j. ß. fl. Cord. Chamæmeli an. p. j. fiat decoctio. & in lib. j. colaturæ diſſolue Mellis roſ. Sacchari rub. an. ℥. ij. ſucci Betæ, vel Mercurialis ℥. j. olei Chamæmel. & Viol. an. ℥. j. ß. Salis parùm, fiat Clyſter.

Suppoſitoria, clyſmatum loco, ſi incommoditas aliqua clyſmatum vſum, aut ægri nimia modeſtia, impediant, vſurpari poſſunt: quæ tamen ſtimulando tantùm, vt natura fæces protrudat, illas prouocát. Commune ſumi poteſt ex Melle & Sale coctum: vel aliud aliquod paratu facilè ex Ficubus: vel Vitello oui & Sale, in infantibus.

Exhibita fæces educentia, minoratiua dicta, loço clyſmatis venæ ſectioni, vel purgationi prçmittuntur, varijs formis.

In forma boli ſic: ℞. Caſsiæ rec. extr. pulpæ Tamarind. an. ℥. ß. cũ Sacchato, vel ſine eo fiat bolus.

Vel ſic: ℞. Catholici, Diaprunis ſimpl. an. ʒ. iij. cum Saccharo fiat bolus.

In formà potionis, pro delicatioribus: ℞. Mannæ el. ℥. j. ß. diſſoluatur cum brodio Cicerum: Et bibat.

Vel: ℞. Prunorum Damaſc. n. x. Paſſul. enucl. ℥. ß. Dactyl. n. iiij. florum trium Cordial. p. j. ſem. Cucurbitæ ℥. ß. ſ. Melonum conquaſſat. ʒ. ij. fiat decoctio, diſſolue Caſsiæ, ſyr. Roſ. lax. ſimpl. an. ℥. ß. fiat hauſtus.

In bilioſis & calidioribus, ſic poteſt fieri: ℞. ſyr. Roſ. ſol. & Viol. anà ℥. j. Caſ. rec. extr. ℥. j. fiat hauſtus.

Eadem repeti poſſunt per morbi progreſſum, ſi non Clyſteribus vtimur, & aluus eſt conſtipata.

Vel

Vel hoc, quo ego aluum ſine noxa apertam ſeruare ſoleo: ℞. ſy. Roſ. ſol. ſimpl. & Viol. rec. an. ℥. iij. vtatur cum aqua cocta, inſtar iulepi loco potus: ſic enim aluus ſemper lubrica manet. A cuius tamen vſu, ſi rugitu & alijs ſignis fluorem alui metuamus, deſiſtendum eſt.

In Ventriculo ſi excrementitij aut crudi humores ſint, eadem ratione, leuioribus illis expurgantur. Præſertim verò quia tunc vomitus vrget, & ſi bilis in illum feratur, ſitis immenſa affligit, oriſq; amaritudo moleſta eſt, natura, vt per vomitum illud quod moleſtat, eijciat, iuuanda erit. Idq; vel actu fauces irritando: vel exhibitis ſimul vomitorijs leuioribus, quæ relaxando & abſtergendo potiùs iuuent, & calorem ſimul contemperent.

Quale hoc eſt: ℞. Aquæ tepidæ, poculum vnum, Aceti albi, parùm: Bibat.

Vel: ℞. Aquæ tepidæ, vel Brodij pinguis, cyathum, addẽdo ſyr. Acetoſ. ſimp. vel Oxymelitis ℥. j.ß. Olei communis loti à ſalſedine ℥. j. miſce.

Coniunctam cauſam febris, in ſanguine ſcilicet putredinem, etſi venæ ſectio, vti dictum, potiùs educat: tamen purgantibus per aluum, vrinas, & ſudores, de illa quoque aliquid euacuare poſſumus, cùm ex venis quoque per has vias euacuatio fieri queat.

Purgantibus per ſeceſſum primùm ferè vtimur, vt non tantùm excrementa inteſtinorum & ventriculi, vti dictum fuit, eluantur, ſed & illuuies in primis venis, quæ putredini in maioribus venis occaſionem præbuit, educatur, & per conſequens ex venis ipſis, cùm natura medicamentis ſollicitata, etiam ab intimis locis excrementa præternaturalia, quibus grauatur, ſoleat ad ſentinam illam excrementorum protrudere, de cauſa morbifica aliquid tollatur. Quo nomine ſtatim, vbi inteſtina

abluta, vel expurgata priùs fuerint, poſt venæ ſectionem altero die, vel ſi ea locum non habeat, eodem, maximè cùm morbus non dat inducias, vel materia iam turget, vbi præparatione longiore opus non eſt, illa exhibentur. Interdum verò cùm febris diutiùs perſeuerat, præmiſsâ priùs præparatione, dantur. Sed & in progreſſu morbi purgationes, vti & præparationes ante illas, interdum, ſicuti explicabitur, repetimus. A vehementioribus autem & calidioribus catharticis, vel abſtinebimus, vel illa ſic præparata, ne corpus nimiùm exagitent, vel inflamment, exhibebimus. Et licet Practici in intermittentibus & continuis febribus, non admodùm diuerſis remedijs purgantibus vtantur: cùm tamē in intermittentibus, quietis diei causâ, cùm æger tunc à febre liber ſit, etiam fortioribus liceat vti remedijs purgantibus, hîc verò cùm febris nunquã deſinat, non ita commodè facere queamus: purgantia in continuis febribus moderanda, & pro febris natura ſequenti modo varianda ſunt.

In cauſone enim ſeu ſummè ardente febre, minùs calidis laxantibus, illisq; quæ ſimul ardorem contemperent, vtemur: Vt ℞. Prunorũ Damaſc. n. x. Paſſul. repurg. ℥. i. Sebeſten n. xij. Tamarind. ℥. i. Dactylorum n. iiij. trium florum Cord. an. p. i. ſeminum iiij. frig. maī. rec. an. ʒ. i. ſ. iiij. frig. min. an. ʒ. ß. fiat decoctio, addendo, ſi voles, parùm aquæ Endiuiæ & Lactucæ, vt omnis vitetur caliditas, diſſolue Mannæ (quæ hiſce commixta non facilè in bilem, vti aiunt, vertitur.) Caſsiæ ana ℥. ß. (quæ valde, cùm aliquid etiam aciditatis Tamarindorum inſtar habeat, cõuenit) ſyr. Viol. ℥. i. vel ſ. Viol. & Roſ. ex infuſ. ſ. an. ℥. ß. fiat hauſtus.

Vel ſic, paulò efficacior: ℞. Caſsiæ recent. extr. pulpæ Tamarind. an. ℥. ß. el. de ſucco Roſ. ʒ. ij. fiat

bolus: vel diſſoluatur cum decocto aliquo, vt Hordei, aut iure.

Vel: ℞ el. Diaprunis ſol. & de ſucco Roſ. ana ℥. i. ß. ſyr. Viol. ℥. i. cum decocto Hordei, vel aqua Endiuiæ, fiat potio.

Quâ ſumptâ, vti & poſt alia diagridiata, ſyr. Violarum ℥. i. ß. cum aqua Endiuiæ, ad ſcammoneæ ardorem reprimendum, ſuperbibere poſſunt: vel poſt euacuationem factam, illud, ad reſtinguendum incendium, ſumere, aut alia alterantia, vti mox dicetur.

Rhabarbarum propter aſtrictionem aliqui improbant: quæ tamen minimè in eo eſt metuenda, præſertim cùm infuſum hac ratione datur.

℞. ſyrupi Viol. ℥. i. ß. roſ. ſol. ſ. ℥. i. Rhabarb. infuſi in aqua Endiuiæ, & expreſ ʒ. ß. fiat potio.

Vel ſic: ℞. Rhabarb. el ℈. iij. Spicæ ℈. i. infundantur in aqua Endiuiæ & ſero Lactis, & expreſ. diſſolue Mannæ gran. ℥. i. Caſſiæ ʒ. vj. ſyr. Viol. ℥. i. fiat potio.

In ſynocho putri & in conſtitutione ſanguinea, eadem vſurpari poſſunt, vti & hoc quod ſequitur: ℞. Rhabarbar. el. infuſi in aqua Acetoſæ & Endiuiæ ℈. iiij. Mirobal. citrin. inſ. in ſero Lactis ʒ. iij. fiat exp. diſſol. ſyr. Roſ. ſol. ſ. ℥. ij. fiat hauſtus.

In tertiana & biliofis corporibus, à calidioribus & fortioribus, quia facilè diarrhœa ſequitur, cauendum quoque erit: vix itaq; ad ſcammoneata, niſi facilè ferant, remedia, deſcendendum: Proin & ſupradicta in cauſone deſcripta, & quæ bilem maximè reſpiciunt, hîc conueniunt: Vt ℞. decoctionis florum & fructuum Laxantiũ, quant. ſuff. quæ ſic eleganter parari poteſt, ex Prunis n. x. Tamarind. ℥. i. Sebeſten. Iuiubar. an. n. x. Paſſul. ℥. i. Dactylis n. v. floribus Viol. Bugloſ. Borrag. an. p. i. ſ. Cucurb. ℥. ß. In hoc decocto, infunde Rhabarb.

℈. iiij. Myrobal. citrin. ʒ. ij. Spicæ ℈.j. fiat expreſſio, adde Caſſiæ ℥ ß. Mannæ ʒ. vj. fiat potio

Vel ſic: ℞. ſyr. Roſ. ſol. cum inf. Rhabarb. ℥. j. ß. diſſolue cum aqua Bugloſſæ vel Endiuiæ.

Vel: ℞. ſyrupi Diaſereos (qui multa refrigerantia & deoppilantia recipit) ℥. j. ß. diſſolue vt ſupra.

Vel ſic, cùm vrinæ quoque promouendæ ſunt: ℞. rad. Cichoreæ, Gramiņis, Aſparagi an. ʒ. j. infundantur in Vino acidulo, herbarum End iuiæ, Borrag Acetoſæ ana m. j. Tamarind. ℥. j. florum trium Cord. an. p. j. fol Senæ ʒ. iij. fiat decoctio & in colatura diſſolue ſyr. Viol. Roſ. ſol. an. ℥. j. fiat hauſtus.

Aut ſic: ℞. Diaprunis lenit. Caſſiæ an. ℥. ß. el. de ſucco Roſ. ʒ. ij. diſſolue cum aqua Acetoſæ, Bugloſ. & Viol. fiat potus.

In quotidianis adijciunt pituitæ educendæ cathartica accommodata: ſed cùm hæ febres ob frequentes exacerbationes, vires admodũ deijciant, cautè ijs vtendum, vel ſupradictis leuioribus potiùs inſiſtendum. In pituitoſis tamen naturis: ℞. Agar. troch. ʒ j. medullę ſ. Carthami ʒ. ij. macerentur in Oxymel. & aqua Endiuiæ, Viol. Capill. Ven. exprimantur, adde Catholici ℥. j. fiat potio.

Vel ſic: ℞. pilul. Agregat. ℈. ij. cum aqua Endiuiæ, fiant pil.

In quartanis continuis, quæ melancholicis cõpetunt, adijciuntur, vt ℞. Rhabarb. ℈. iiij. Myrobal. ind. ʒ. ij. infundantur in ſero Lactis, & expreſſionem diſſolue cum decocto facto ex mercurialis m. j. Epithymi ʒ. ij. & fol. ſenæ ʒ. iij. addendo, ſyr. de Pomis redolentibus ad ℥. j.

In progreſſu morbi, febre perſeuerante, antequam ſtatus appropinquet; vel ſi imperfectâ criſi factâ, febris nondum ſoluta fuerit, rurſum aliquid euacuandum; diligenter tamen priùs obſeruando, an

do, an per alias euacuationes, vt p ſanguinis fluorem, vel vrinas, aut ſudores, natura excretionem tentet: quòd niſi ante ſeptimum fiat, aut harum euacuationum ſigna adſint, denuò euacuare, viasq; obſtructas aperire, tentabimus.

Idq; hoc modo: ℞. Rhabar. el. ℈. iiij. Myrobal. chebul. ind. an. ʒ. j. ß. infundantur in aquis Endiuiæ, Abſy thij & pauco Vino albo, fiat exp. diſ. ſyr. B zantini Roſ. ſol. ſimpl. an. ℥. j. vel cum inf. Senæ ℥. ß. fiat potio.

Vel ſic: ℞ Diaprunis len. ʒ. vj. el. de ſucco Roſ. ʒ. ij. ſyr. Roſ. ſol. ℥. j. cum aquis ſupradictis, vel decocto communi.

Aut hoc modo in robuſtioribus: ℞. pilul. Aggregat. de Rhabarb. an. ℈. j. Aurearum ℈. ß. cum aqua Viol. fiant pilulæ.

In declinatione morbi, ſi quid reſidui, ſæpè iiſdem purgantibus repetitis educitur.

Præparatio humorū ante purgationē interdum ſtatim in morbi principio, excrementis ſeu fæcib. priùs expulſis, & in morbi progreſſu quoq;, ſi febris perſeueret, vti dictum fuit, inſtituitur. Quæ ex ijs quæ humores calidos ferocientes frigiditate compeſcunt, tenues incraſſant, illorumq; putredinem reprimunt, atq; adhærentes & impactos abſtergunt, parátur: ea addendo, quæ ſimul vias obſtructas expediūt, vt ſic humores rectiùs per illas, per vrinas, ſudores & aluū quoque, educi queant: quæ ſi ſimul alterando calorem febris reprimant, & partibus principibus cordi & hepati, quæ duo viſcera maximè incaluerunt, appropriata ſint, tanto magis iuuabunt. Hæc itaq; ſecundùm cauſam, & pro conſtitutionis ægri ratione, inſtituitur.

In cauſone, cùm ſit acutiſſimus morbus, vixq; longas concedat inducias, humorem educimus, & ſummè frigidis, vti dicetur, alteramus.

In ſynocho quæ in ſanguineos incidit, ſic humor præparabitur: ℞. ſyr. de Limonibus, vel de acetoſitate Citri, Acetoſ. ſimp. Violarum an. ℥.i. ß. aquæ Acetoſæ, Endiuiæ, Portulacæ, Bugloſ. an. ℥. ij. miſce: Vtatur per triduum.

Vel ſic: ℞. ſyrupi de granatis, de Limonibus, de Acetoſa an. ℥. i. de Nenuph. ℥. ß. aquarum Viol. Nenuph. Lactucæ an. ℥. ij. fiat vt priùs.

Vel ex ſuccis hoc modo: ℞. ſyrupi de ſucco Endiuiæ, de ſucco Plantag. de ſucco Portulacæ an. ℥. ß. aquarum Endiuiæ, Plantag. Portulacæ an. ℥. ij. ſyr. de Ribes ℥. ß. Vtatur vt priùs.

In tertiana & billioſis corporibus, eadem conueniunt, quia acida bilem retundunt. Vel ſic: ℞. ſyrupi Acetoſ. ſimp. Oxyſacch. Viol. an. ℥. i. aquarū Acetoſæ, Endiuiæ, Bugloſſæ an. ℥. ij. Bibat per biduum vel triduum.

In quotidianis febribus & pituitoſis naturis, vti & lenibus: ℞: Mellis roſ. Oxymel. ſimp. ſyr. de Bizantijs an. ℥. i. aquarū Polytrichi, Cichorij, & Graminis an. ℥. ij. miſce.

In quartanis febribus & melancholicis: ℞. ſyr. Viol. Bugloſſi, Borrag. de Fumaria an. ℥. i. aquarū Portulacæ, Fumariæ, Bugloſ. Borrag. an. ℥. i. ß. fiat Iulep pro tribus doſibus. Qui, vti & cæteri, puluere Santali, aut alijs aromatizari poſſunt: vel illius loco poſt hauſtum, ſemper tab. vna Triaſantali vel Diarrhod. exhiberi.

Vrinæ & ſudores (cùm per hæc natura plerunque cauſam morbificam iam cōcoctam & præparatam expellere ſoleat) promoueri, naturæque in ijs prouocandis ſuppetiæ ferri debent, remedijs vias aperientibus, & vti vocāt, de obſtruentibus: quæ & vtrumq; præſtare poſſunt, & quatenus attenuant etiam ſudores promouēt. Hîc autem potiſſimùm motum naturę, an ad vrinas vel ſudores

vergat,

vergat, obſeruare, & quò vergit eò ducere conuenit. Quod ex vrinis, ſi illæ craſſeſcant, multam hypoſtaſim habeant, eamq; copiosè & plus ferè quã bibant, mingant. eò naturam tendere, & contrarium eueniat, & ſudores eruptionem aliquam tentent, ad ſudores potiùs inclinare, cognoſcemus.

Diuretica autem aperientia & attenuantia, hîc nõ calefacere, vel ſaltem minùs quàm alia debent: aut ſaltem ſi illis vtamur, refrigerantibus additis, ne noceant, contemperari.

Quod varijs formis in potu exhibitis, quibus purgantia interdum permiſcemus, ſi aluus conſtipata, hoc modo, per hoc decoctum perficitur: ℞. rad. Cichoreæ, Graminis an. ℥.i. Glycyrrhizę, rad. Fœniculi, Petroſ. ana ℥. ß. herb. Capill. Ven. Endiuię an. m. i. rad. Polypodij ʒ. vj. fol. Senę ℥. ß. ſ. Aniſi ʒ. I. iiij. ſem. frig. mai. & min. ana ʒ. ß. fl. Cord. p. i. ſ. Petroſel. ʒ. ß. fiat decoctio: diſſolue in colatura ſyr. de duab. Rad. ℥. ij. Syr. roſ. ſol. ℥. i. fiat potio pro duabus vicibus: Bibat vnum hauſtum, & repetat ſi neceſſe erit.

Quæ verò non purgant, ſed ſolùm ad vrinas promouendas vſurpantur, per morbi progreſſum, vnâ, duabus vel tribus vicibus exhibentur. Quibus abſolutis, rurſum quoque interdum iiſdem purgantibus in progreſſu morbi iam explicatis, euacuamus: vel, ſi natura per vrinam & ſudores euacuare incipit, omiſſis purgantibus, ne ab officio eam reuocemus, potiùs, vti mox dicetur, eam refocillabimus.

Decoctum Aſparagorum in iure exhibitũ, admodum vrinas prouocat; Sicuti & Granatorum ſuccus exhibitus.

Quod & iulepus hic præſtat: ℞. ſyr. de Bizantijs de Endiuia an. ℥. i. aquarum Endiuiæ, Abſynthij, Polytrichi an. ℥. i. Bibat.

Vel ſi maiore apertione opus ſit: ℞. Mellis roſ. Oxymelitis ſymp. ſyr. Capill. Ven.an. ℥. vij. aquarum vel decocti Graminis, Aſparagi, Cichoreæ an. ℥.j.miſce.

Emulſio ad vrinas promouendas à multis commendata, rectiùs ſic parabitur: ℞. ſeminum Cucurb.℥.ß.ſ.Melonum ʒ. ij.ſ. Cucum. Citruli Endiuiæ, Portulacæ an.ʒ j.contundantur, & cum aqua Endiuiæ extrahatur emulſio, adde ſyrup. Acetoſ. ſimp. ℥.j.ß. fiat potus. Sed & ſimplici emulſione; iiij. ſem. frig. mai. ad aquoſos & ſeroſos humores expurgandos, aliqui vti ſolent.

Pilulæ ad hæc præſtanda accommodę hoc modo ex vrinas mouentibus & aperientibus, attenuantibus parantur: ℞. troch. de Roſis, de Eupatorio an. ℥. ß. de Capparibus (in melancholicis) ℈. j. fiat puluis, & cum aqua Apij, fiant pilulæ: Capiat alternis diebus, ſuperbibēdo parùm decocti Hordei & Fœniculi.

Aquam Adianti cum decocto Hordei, & rad. Fœniculi, per ſe exhibet Fontanonus.

Sudores, ſi natura eò potiùs vergat, vti ferè circa declinationem fit, mouendi: & ſi natura in illis propellendis deficere videatur, vel etiam antequā erumpant, ſi eò inclinet, adiuuanda. Ad eos autem mouendos diuretica prædicta remedia, aperiendo & attenuendo quoq; conducunt. Vti & potus alij, iulepi, aliaque quia ſudori materiam præbent, vti in alterantibus dicetur, & in præparātibus iam dictum eſt id præſtant.

Aquæ ſolæ cùm valde tenues ſint, ſtillatitiæ, affatim exhibitæ in vſu frequenti ſunt; quales etiam in Synocho ſimplici explicatæ fuerunt. Quibus ſpiritus Vitreoli, vt vocāt Chymici, guttam vnam vel duas permiſcent.

Inunctio etiam ſpinę dorſi & extremitatum, ſudores

dores euocat. Qualis hæc eſt: ℞. oleór. Chamæmel. Anethini an. ℥. ß. ol. Viol. Amygdal. dulc. an. ℥. j. miſce: Inungantur manibus priùs Aqua vitæ madefactis.

Frictio huc referri poteſt, quæ materiam ad exteriora alliciendo, vt per ſudores exhauriatur, vel diſcutiatur, adiuuat.

Alterantia vſurpanda: quę calorem febrilem refrigerando & humectando emendantia, morbo contraria ſunt: quæ vnà & cauſæ putridæ calorem & euaporationē retundunt, & ſimul putredinem emendant; Cauſæ quoq; opponuntur, & per conſequens ſymptomata, quæ à febris calore emergunt, vt ſunt dolores capitis, vigiliæ, ſitis, inquietudo, &c. emendant. Refrigerantibus itaque & humectantibus vtendum, quæ communis cùm in omnibus febribus ſit regula, vt Hippoc. in victu docet, maximè in hiſce acutis, tum quia magnus in illis eſt calor, & cauſa in ſanguine accenſo & putri latet, locum habet. Inter quæ acida, cùm putredini ſimul reſiſtant, id maximè præſtant. Additis quæ obſtructiones quoque, ſi illæ adſint, tollant. Hîc tamē non vt in ſynocha ſimplici ſubitò, & affatim eſt refrigerandum, ſed ſenſim: ne humorum impediatur concoctio, quæ ſolis refrigerantibus perfici nequit, cùm ipſorum portionē corruptam matureſcere oporteat. Hęc itaq; & exhibitis, & iniectis, & admotis ſequentibus perficiuntur.

In potu ordinario, Aqua, quia humectat, actuq; refrigerat, & madefacit, eo nomine & ſitim compeſcit, eamq; huius ſedandæ causâ ægri maximè appetunt, præcipuè competit. Quæ vel cruda, vel cocta, vel præparata datur.

Cruda, niſi ventriculi imbecillitas, aliudúe diſuadeat, concedi poteſt: quam tamen aliqui, antequá humores aliquo pacto ſaltem concocti ſint,

exhibere verentur:quod tamé alij non curant. Interdum verò etiam affatim,quantũ quis vno hauſtu capere poteſt,ebibita,in cauſone & Synocho & tertiana,ad magnum illud incendium reſtinguendum conſert: adeò vt aliqui hac ratione, quia ſudores ſuperuenire ſolent,mox à febre liberentur: Dein & ne à calore vêtriculi mox emendetur,vel vti voluerunt,in bilem conuertatur,affatim bibenda permittitur: & ante concoctionem Auerroes quatuor librarum menſurâ ſe exhibuiſſe, & à morte ſe hoc modo multos liberaſſe, gloriatur. Cuius nocumẽtum, ſi ſentiant,vomitus emendat,& ſi eo facto, venter calidis integatur pānis. Sicq; vomitorij vſum quoq; ſi illud requiratur,præſtabit.

Cocta aqua ſimplex, cùm nihilominus humiditatem ſuam ſeruet & grata ſit, in ſtomacho debiliore,quia flatulentiam & cruditatem depoſuit, melior eſt.

Compoſita interdum datur,additis ijs,quæ vel ſimul nutriunt,vel putredini reſiſtunt, illiusq; penetrationem iuuant; vel potentiâ refrigerant, vel alioquin eam corrigunt.

Ex nutrientibus potiùs quàm refrigerantibus, vt vulgus putat, eſt hordeum. Quo nomine Hordei decoctum vſitatum eſt,quòd cùm paruam nutriendi materiam conferat, affatim quoq; bibere conceditur. Quod & in exacerbatione, cùm calor ad exteriora iam peruenit,datur.

Panis in aqua agitatus,ſuccũq; deponẽs,eamq; dealbans,nutritiuam aliquo pacto illam facit.

Amygdalarum in aqua cruda vel cocta contuſarum emulſio, Lac dictum, valde apud Germanos vſitata eſt:quæ tamen,cùm nimiùm alat,& victus tenuis hîc requiratur,non ita vt ad ſatietatem illam bibant, ſicuti ferè faciunt, concedenda; & potiùs alimenti loco quàm ſitis extinguendę gratiâ, vt

tiâ, vt in victus ratione dicetur, propináda. Quòd ſi diluta admodum detur, paucas amygdalas ad menſuram vnam aquæ addendo, incommodum hoc minimè adferet.

Putredini reſiſtentia acida plerumque & dulcia ſunt.

Acida cùm ſimul refrigerent egregiè, iiſque ægri ſummopere delectentur, præ cæteris competunt. Quo nomine Aceti guttas aliquot, vt ſic ſe mutuo corrigant, aquę permiſcet Galenus. Sed & ſucci alij vt Granatorum, hoc modo addi poſſunt: Vinumq; granatorum, vinoſorum, muſorum dictorum, plurimùm commendatur.

Syrupi aciduli id prẹſtant, aquis permixti. Quales ſunt Acetoſus ſim. Oxyſacch: ſ. de Limonibus, de Acetoſ. citri, de Ribes, de ſucco Oxalidis, de Agreſtâ, de Omphatio, Granatorum, Pomorum & Prunorum acidorum. Omittendo eos qui auſteri ſimul ſunt, qualis ille de Berberis exiſtit: qui tamẽ, ſi fluxus adſit alui, non inutiles erunt.

Aquæ his permiſcentur, fiuntq; Iulepi: vt aqua Endiuiæ, Lactucæ, (quę & per ſe ſola affatim quoque bibitur) Cichorij, Acetoſæ, quib. & aqua Roſarum, ſi aſtrictio requiratur, addi poteſt.

Dulcia aliqua putredini quoque reſiſtunt. Atque ex illis Saccharum potiùs quàm mel, cùm facilè in bilem conuertatur, in adultioribus ſi illis delectentur, interdum potionibus miſcetur: ſed quia dulcia plerumq; faſtidiunt, potiùs acidodulcibus ſyrupis, vti dictum, permiſcentur. Sed & Paſſularum quoque decoctum in vſu, & aliquibus gratum eſt.

Corrigentia cruditatem in ventriculis debilioribus, quædam addi poſſunt interdum: quorum caliditas, ſi quam habeant, copiâ aquæ euicta facilè deperditur. Inter quæ Cinamomi tantillum,

vt odor tantùm ſuauis aquæ concilietur, in ea decoquere, vel potiùs eâ aquam aromatizare vulgatiſſimum eſt. Alij ſemen Coriandri incoquunt: quorum loco radix Galangæ, aliaq; vſurpari poſſunt; Santalum rubrum ſi ſumatur, quod aquæ vini rubri colorem addit, ad fallendos ægrotantes delirantes, & vinum expetentes, iuuat: præſertim ſi vino Granatorum, vinoſus aquæ odor quoque concilietur.

Inter medicamentoſa alterantia, potiones variæ & iulepi, quales in præparantibus dicti fuerunt, cùm vtrumq; præſtent, humores nimirũ & corporis inde natam intemperiem emendent, per totũ morbi decurſum eo nomine vſurpari poſſunt.

Quorum tamen formas ſi mutare velimus, hoc decoctum parari poteſt: ℞. rad. Cichorij. Aſparagi. ana ℥. j. herb. Endiuiæ, Lactucę, Portulacæ, Hepaticæ, Lenticulæ aquæ an. m. j. fl. Violar. Bugloſſ. Borrag. an. p. j. Hordei p. j. ſ. Cucurb. ℥. ß. ſ. Pſyllij (quod admodum refrigerare creditur) ʒ. j. fiat decoctio, adde Sacchari q. ſ. Aceti parùm, decoquatur ad mediam conſiſtentiam. Capiat ℥. ij. vel iij. per ſe vel cum alio potu.

Vel ſic: ℞. herb. Endiuiæ, Acetoſæ, Cichorij, Hepat. ana m. j. Hordei mundi p. j. fiat decoctio, coletur: adde parùm Aceti in pauperibus, in ditioribus ſyrupos.

Vel ſic: ℞. ſyr. Acetoſ. ſimpl. ℥. ij. mucilag. ſ. Pſyllij. ʒ. ß. Capiat frequenter tria cochlearia.

Solidiora medicamentoſa admodum reſpuunt ægri febricitantes, eaque, quæ bibere poſſunt, illis ob ſitim gratiora ſunt. Ad variandas tamen remediorum formas, confectionibus ſiccis in forma tabularum, non tantùm poſt iulepos præparantes, vti ſupra dictum, ſed & per reliquũ morbi proceſſum, vti poſſunt. Vt tabulis vſitatis Triaſantali.

Vel

Vel ſequẽtibus: ℞. pul. Triaſantali ʒ. j. Diarrh. ℈. j. troch. de Camphora ℈. ß. Coralli rubr. ʒ. ß. conſ. Roſ. Viol. Buglof. an. ʒ. ß Saccheri diſſoluti in aqua Roſ. & Endiuiæ q. ſ. fiant tabulæ; Vtatur frequenter mane & veſperi: ſuperbibendo aquam Endiuiæ.

Electuaria mollia ex conſeruis facta, non ſolùm altero die poſt purgationes ad roborandũ & corrigendum calorem a pharmaco conceptum, ſed & alio quoque morbi tempore, hoc modo exhibentur: ℞ conſeruæ Roſ. Bugloſ. Viol. an. ʒ. ß. cum Saccharo vel rob de Ribes, quo magis delectantur, fiat bolus, quem capiat.

Gratius ægrotanti hoc erit: ℞. conſ. Roſ. Acetoſæ an. ℥. j. carnium Citri, Lactucarum caulium, Cucurbitarum condit. an. ℥. ß. cum ſyr. de Ribes fiat. elect. Capiat frequẽter, ſuperbibendo aquam Endiuiæ, Bugloſ. & Acetoſæ.

Clyſteres non ſolùm cùm conſtipatio adeſt, vt ea tollatur, & vt humores ad aluum deriuentur, ſed quoque alterationis cauſâ, inijciuntur. Qui tamen minùs id quàm aſſumpta pręſtare poſſunt, cùm non actu, vt illa quæ ſumuntur, hos frigidos inijcere tutum ſit, nec adeò vti illa ventriculum afficiant: cuius conſenſu maximè corpus refrigeratur, & ſitis extinguitur, idcircò laxationis potiùs nomine quàm refrigerationis vſurpantur. Quorum exempla iam in principio inter laxantia poſuimus.

Præcipuè tamen refrigerationis cauſâ talis iniici poteſt: ℞. Lactucæ, Portulacæ, Violariæ, Maluæ, Semperuiui, an. m. j. Hordei p. j. fl. Cord. p. j. Cucurbit. ℥. ß. fiat decoctio, adde olei Viol. ℥. iij. Mellis Violar. ℥. ij. Diaprunis ſimp. vel Caſſiæ ℥. j. fiat Clyſter.

Cibis alterantia permixta, aut condimenti loco

illis addita, vt illi non ſolùm nutriant & reficiant, ſed & refrigerent, efficiunt: quod & vulgus hac ratione fieri, cùm illis ſemper cibos velit obtrudere, magis probat, ægri autem in potu fieri potiùs expetunt. Quod hiſce modis rectiùs perficitur.

Iuſculis eo nomine, Lactuca, Acetoſa, Portulaca, Borrago, Endiuia; quæ gratiora præ cæteris ſunt, incoquantur: quę & aluum laxam, præſertim ſi Spinachia, Melta, aliaq; emollientia ſeu laxantia addantur, ſeruant.

Formulas in iuſculis decoquere ſolent, quæ tamen gratiam iuſculo minimè addunt. Veluti: ℞. ſeminum Acetoſæ, Lactucæ an. ʒ.j.ſ. Melonũ ʒ. ij. ſp. Triaſantal. ʒ.ß. Coralli ʒ j. ſp Diamarg. frig. ʒ. j. ß. fiant formulę lupinares: coquantur in iuſculis.

Condimenta varijs modis in hunc vſum ex Arantiorum, Limonum, Ceraſorum, Granatorum, Ribes, Vuæ criſpæ, Berberis, ſuccis & carne: Vel ex aridis fructibus Ceraſorum, Prunorum, parùm decoctione emollitis, quę valde grata ſunt, parantur. Et poma Acida, vti Limonia in taleolas ſecta, ad litoq; Saccharo, interdum & aqua Roſ. condita, laudantur. Reliqua cucurbitacea & cucumeracea, quia facilè corrũpuntur, ſatiùs eſt omittere.

Bellaria alia ex ſucco Acetoſæ, Aceto & Saccharo, vti & Portulaca aceto condita, vtilia quoq; exiſtunt, aliaq; multa ſimilia.

Extrinſecùs occurrentia, alterationis cauſâ vſurpanda, ſunt aër quem attrahimus: remediaque quæ adhibemus.

Aër frigidiſſimus à natura, vel ſic arte paratus, inſpiratus, plurimùm alterat, cùm illius actualis & potentialis frigiditas pulmonibus communicata, vicinitatis cauſâ, magnum cordi accenſo adferat, leuamen. Interea tamen etſi ſic inſpiratione attractus conferat aër, non tamen ad occurſum illius

corpus

corpus ſubitò denudare & refrigerare ægri (quod tamen maximè, dum ob calorē inquieti ſunt, præcipuè dum exacerbationes fiunt, expetunt) debent: idque ne ex ſubita illa repercuſſione lædantur, & ſudores, præſertim ſi illi inſtent, impediantur. Interim tamē ne integumentis nimijs, & præſertim plumeis & pelliceis, corpus magis incaleſcat, cauendum, quo nomine & lecti linteamina & induſia frequenter mutare: vti & lectum ipſum: plumasq; ex eo auferre, vel puluinari corium insternere, valde iuuat. Vti & ſi radios ſolares à conclaui, hominumque frequentiam, ne illis incaleſcat, auertamus: aëremque ſalubriorem intromittamus, meridianum impediamus. Cubiculum Aquâ cum Aceto conſpergamus. Floribusque & herbis frigidis, folijs Salicis, Vitis, Nenupharis, conſternamus.

Applicantur extrinſecùs alterationis causâ, quę partes principaliores potiſſimùm, quarum causâ præcipuè adeò incaluit, vt cor, hepar, renes, refrigerant. Sed & cerebrum refrigerantia, idque doloris capitis & delirij causâ, quæ ob illius calorem quoq; accidunt, ſicuti in ſymptomatib. dicemus, adhibentur. Vti & illis partibus: quarum magnus cum capite conſenſus, vt ſunt, teſtes, extremitatesq; corporis, exiſtit.

Cor potiſſimùm, admotis, vel ſtatim in principio, ſi ardens ſit febris, in alijs verò in augmento & ſtatu primùm, materiâ priùs euacuatâ aliquo modo, refrigerandum erit: cùm ab illius febrili calore concepto, cæteræ omnes partes ſimilares calorem præternaturalem conceperint: additis ſemper, quæ nobiliſſimum hoc viſcus proprietate reficere & roborare poſſint: & medicamēti vim penetrando ad cor deducere. Quę in pectore cordis regioni, in forma epithematū, vel vnctionum:

& pulſuum quoque in carpo, alijsque vbi ſub cute arteriæ ſe offerunt, regionibus applicantur. Sicque parari poſſunt.

Epithema cordiale in cauſone & alijs ſpeciebus, cùm magnum eſt incendium, ſubito adhibendum: ℞. aquarum Roſ. ℥. ij. aq. Viol. Bugloſſi vtriuſque, Lactucæ an. ℥. j. Scabioſæ ℥. ß. Aceti roſac. vel de floribus Caryophyl. hortenſium ℥. ß. ſucci Limonum, vel Pomorum acidorum ʒ. ij pul. Diamarg. frig. ʒ. j. miſce: fiat Epithema: Applicetur panno ſericeo, qui ſucco chermes tinctus, & charmeſinum dicitur, eo madefacto: actu, ſi magnus ſit ardor, frigidè, in alijs tepidè.

Aliud epithema admodùm cordiale: ℞: aquarum Roſ. ℥. ij. aq. Acetoſæ, Bugloſſ. vtriuſq; Viol. Nenupharis an. ℥. j. Scabioſæ, Meliſſæ, Aceti & Vini albi an. ℥. ß. ſucci Limonum, vel Citri, vel Arant. vel Pomorum odor. acid. ʒ. ij. Santal. omnium ʒ. j. raſuræ Eboris, cornu Cerui an. ʒ ß. Coralli rub. Lap. prætioſ. an. ℈. ij. Margar. ℈. ß. Cryſtalli ʒ. ß. Croci ℈. ß. miſceantur, fiat epithema pro corde & pulſibus.

Vel ſacculus talis pulſibus in carpo & pedibus quoque alligetur: ℞. fl. Roſ. Rub. Viol. Bugloſſi vtriuſque an. ʒ. ß. fiat puluis: adde pul. Caryophyl. ʒ. ß. Santal. omnium, ligni Aloes ana ℈ j. Croci gran. v. pul. Diamarg. frig ʒ. ß. miſceantur omnia, ligentur in duobus paruis ſacculis: irrorentur Vino albo & Aceto, & ſuccis dictis: Ligentur ſupra pulſus.

Vnguentum pro cordis regione & pulſuum: ℞. olei Viol. Roſ. an. ℥. j. mucilag. ſ. pſyllij. ℥. ß. Galliæ moſ. ʒ. j. Camphoræ gran. vj. Croci ℈. ß. ſucci Limonum ʒ. ij. miſceantur.

Hepati quoq; refrigerationis causâ epithemata adhibentur, atq; vnctiones: additis quę viſcus hoc nobile

nobile ſimul corroborent, & quæ ſimul obſtructiones, ſi adſint, aperiant. Hoc enim fiſcus in febrib. admodùm quoq; incaleſcit, & ipſius cõſenſu cæterorum calor etiam augetur vel minuitur.

Epithema admodum refrigerans, ardentibus febribus accommodum ſic parabitur: ℞. aquarum Lactucæ, Nenuphar. Solani an.℥.j.ß.aquæ Roſ ℥.j.aq.Endiuiæ, Cichorij an. ℥.ß. Aceti roſ.℥.j. Camphoræ gran.vj.miſce, fiat epithema, applicetur vt moris.

Aliud hepati magis appropriatum, & cùm obſtructiones adſunt, vtile: ℞. aquarum Endiuiæ, Hepaticæ, Cichorij, an. ℥. ij. aq.Roſ.℥.j.ß.aq. Lactucę, Semperuiui an. ℥. j. aq. Abſynthij ʒ. vj. pul. Triaſant. Spicæ, Roſ. rub. an. ʒ. ß. Aceti ℥. j. troch. Camphoræ ℈. ß. fiat Epith.

Sacculus talis parari poteſt, idem præſtans: ℞. fl.Roſ. rub. Viol. & fl. Cichorij an. p. j. omniũ Santal.an.ʒ.ß. ſeminum Acetoſæ, Endiuiæ, Portulacæ an.ʒ.j. ſ. Petroſel.ʒ.ß. Spicæ nardi ℈. j. contundantur: inſuantur in ſindone rubra, fiat ſacculus: maceretur in aqua Endiuiæ & Roſ. & pauco Aceto: Adhibeatur regioni hepatis tepidè.

Vnctio hepatis regionis, poſt epithematum vſum, ex vnguento Santalino cõmodè inſtituitur. Quod & vnguẽto ex oleo Roſ. & Viol. additâ Spicâ nardi & Cerâ, præſtari poteſt.

Renibus cùm & horum calor in febribus acutis magnus ſit, & reliquorum calorem augeat, vnguenta talia etiam adhibentur, illiſque dorſum & lumbi inunguntur. Quale Vnguentum refrigerans renes eſt Gal.

Vel quod ſic parabitur: ℞. vnguenti Refriger Gal. ℥. ij. ol. Viol. Roſarum an. ℥. j. Aceti ℥. ß. Camphoræ gran. v. agitentur ſimul, fiat vnctio.

Teſtes cum renibus atq; vniuerſo corpore, pro-

pter vaſa multa ad ipſos deſcendentia, conſenſum habent maximum: ob quam cauſam illis refrigeratis, corporis magnum incendium ex parte quoque reſtinguitur.

Quod vt diuerſimodè, ſic & hoc fotu poteſt fieri: ℞. aquarum Plantag. Nymphææ an. ℥. iiij. Aceti roſ. ℥ j. Vini rubri ℥. j. ß. miſceantur, & intincti panni actu frigidi teſtibus applicentur.

Extremitatũ lotiones frigidæ, ob eundem conſenſum magnum, quem cum reliquo corpore habent, idq; propter vaſorũ illic ſub cute conuenientium congeriem, vti & neruorum, idem præſtant; & ſomnum ſimul conciliant.

Quarum exemplar hoc ſit: ℞. Lactucæ, Violariæ, Semperuiui, Portulacæ, fol. Vitis, Salicum an. m. j. cap. Papau. n. xij. vel herbæ, ſi vigiliæ adſint, m. j. Aceti ℥. j. Vini albi menſ. ß. aquæ Fontis q. ſ. coquantur, adde Lixiuij parùm ad corroborationem articulorum: Hocque decocto manus, & brachia, & pedes, & tibiæ, bis in die, vel ſemel ſub noctem, tepidè lauentur.

Iuuat & ſi manibus frigida vt Lapides, Poma, ſimiliaq; retineant.

Virium conſeruatio in febribus continuis acutis ſummè neceſſaria, quas altero oculo, vt docet, ſemper intueri oportet: nam illis deficientibus fruſtra Medicus laborat, cùm naturæ opus ſit, febrem euincere, quâ ſuccumbente, morboque ſuperante, cr ſis perfecta, fieri nequit: ſed vel imperfecta fit, vel in ea lucta ſuccumbit, ægerq; extinguitur. Conſeruantur autem & viuendi ratione, ſeu vſu decenti aëris, cibi & potus, aliorumque: dein & medicamentis.

Aër plurimùm eos reficit, ſi præter frigiditatem competentem, vti dictum, liber ſit & purus: eaq; ratione vires refocillat, & ſimul alterat.

Cuius

Cibus, vti ſanis & ægris quamdiu viuunt ad reſtaurationem deperditi neceſſarius eſt; ſic & hic, cùm præſertim corpora vehementer calore exoluantur, requiritur. Sed quia is, vt nutriat, à natura noſtra euinci & concoqui priùs aliquoties debet, eoque nomine naturam cibi exhibitione à morbi materia concoquenda reuocamus, maximè ſi illi copioſum, aut qui ægrè euinceretur, exhiberemus: hanc ob cauſam ille cibus qui ægrum aliquo pacto ſuſtentare queat, atque interim naturæ minimum negotij præbere poſsit, illi debet ſufficere. Talis autem Tenuis eſſe debet: qualem Hippoc. in acutis morbis eſſe voluit. Qualis dicitur, qui parùm nutrit, rariusq; certoq; duntaxat tempore exhibetur. Qui tamẽ ſecundùm magis & minus differens, vel tenuis: vel tenuiſsimus: vel medio modo ſe habens, exiſtit. Interim conſuetudinem, quæ altera eſt natura, diligenter obſeruantes, illique aliquid condonantes.

Tenuiſsimus victus, nunc extremè tenuiſsimus eſt, quo in vigore morbi vtendum eſſe docet Hippoc. Quem & ægri ob breue hoc tempus, quo natura in morbo expugnando impedita eſt, faciliùs perferunt: qui aliàs ſi ſummè exquiſitus diutiùs perſeueraret, vt idem ſcribit Hipp. periculoſus eſſet: ob quam cauſam tenuiſsimus quidem, non tamen extremè tunc eſſe debet. In quo tamen minus, ſicuti in eo frequentiùs, quod pleniorẽ, quàm par erat, exhibent, ſic morbum faciliùs ægrum ſuperaturum vulgo ineptè exiſtimante, peccatur.

Rariùs autem qui exhibetur, tenuiſsimus eſſe dicitur, vt ſemel in die: vel ſi bis detur, pauci tamẽ ſit nutrimenti.

Parùm nutriẽs cibus inprimis huc refertur. Vt ſi decoctum Hordei nõ potus, ſed cibationis causâ, bis in die, in ſtatu tãtùm morbi, illis propinetur.

Ptiſana veteribus dicta, cùm paulò ſit efficacior, vbi hoc decocto perſeuerare nequeunt, illis conceditur. Quæ cremor, vt nunc vocant, ſeu ſuccus eſt hordei, ex eo excorticato vel mundo, vt vocát, vnde ptiſanæ nomen, decocto paratus. Qui nunc ſpiſsior, nunc dilutus magis, ſi minùs eum nutrire volumus, exhibetur. Qui & ſimul bilis, ſi illa efferueſcat, vti in hiſce febribus fieri ſolet, acrimoniam admodum retundit.

Cuius loco & ſuccus tritici, Amylum dictum, vel Oryza bene cocta, quæ faciliùs digeritur, minusq́; inflat, vſurpari poteſt.

Iuſculo gallinę, vel pulli, additis interdum alterantibus, vti prius dictum, noſtri vti ſolent: quod certè, cum in eo conficiendo natura non adeò occupetur, improbari non omnino poteſt.

Lac vocatum ſeu emulſio Amygdalarum, non loco potus, quia nunc nimiâ copiâ ingeritur, ſed cibi datum, huc quoque referri poteſt, cui emulſionem aliorum ſeminum Frigid. vt melonum, interdum permiſcent.

Tenuis verò victus, qui hoc paulò plenior eſt, dicitur, quo à principio æger (vti quoque docet Hipp.) vti, eoque tamdiu donec ſtatus immineat, (tunc enim ſenſim iterum detrahendum) perdurare debet; & diebus pluribus aut paucioribus, prout ſtatus morbi citiùs, vt in cauſone & tertiana, tardiúsue in reliquis, aduenit, perſeuerare. Sed & cùm acerbatio febris adeſt, eo tempore & paulo antè, non cibandus erit æger, non tam ob naturæ motum non impediendum, quàm ne calor, quod cibo ſumpto ſolet fieri, vt & in hecticis dicetur, augeatur.

Plenior autem victus, attamē tenuis is erit, tum qui frequentiùs vt bis, térue in die exhibetur, tum is qui ſolidiorem cibum præbet.

Vti

Vti eſt contuſum carnis Pulli alicuius, priùs bene decoctæ, & cum ſuo iure dilutæ. Vel brodium, in quo hæc diu multumq; coxerint.

Oua cùm in bilioſis facilè corrumpantur, non temerè exhibenda erunt. Vti & eandem ob cauſam Lac, quod Hippoc. febricitantibus malum eſſe docet, minimè conuenit.

Panis lotus priùs, cum iure, huc quoq; refertur.

Pruna, Poma, Pyraque, non auſtera tamen, recentia, vel potiùs aliquamdiu aſſeruata, aut etiam ſiccata penitùs (tūc enim in illis ſuccus eſt laudatiſsimus, vti noſtri omnis generis fructus eiuſmodi aſſeruare ſolent) cocta, cum ſuo iure, qui ab aridis inſtar ſyrupi ſpiſſus coquitur, vtiliter exhibentur.

Quæ reliqua à plantis, exceptis fructibus, ſumūtur, alterationis causâ potiùs quàm nutritionis, vt & fructus acidi, vt dictum, vſurpantur.

Vinū præ cæteris omnibus illud eſt, quod magis reficit: ſed non tam ob calorem, cùm ſi dulce non ſit, ſed vinoſum aut acidulum, tunc minimè corpus inflammet, quàm ob capitis dolorē, quem in hoc affectu conſuetum augeret, non, donec hęc remittát, & in declinatione ſit febris, conceditur: Tunc enim & ad vrinarum prouocationem, & reficiendum ægrum, permittitur, vti & conualeſcētibus. Victus ratio quoq; plenior, quæ fit ſæpè & paucis nutriendo, conceditur.

Somnus quoque admodùm vires reficit. Qui tamen à multis toto febris tempore, quo calor ad exteriora vergit, ne per eum ad interiora repat, improbatur. Verùm cùm calorem per ſomnum ad externa potiùs quá interna rapi, quod ſomni tempore plus calere & ſudare ſoleant, ſatis oſtendat, eoq; nomine, vti & quod ſitim ſedet, quoque proſit, non neceſſe erat hoc quod potiùs iuuat metue-

re, & ob id à ſomno eos arcere, ſicq; magis debilitare: cùm nec per ſomnum natura ab officio, quòd tunc magis concoctioni ciborum intenta ſit, cùm minùs tempore ſomni, vt alibi oſtenſum eſt, concoctio fiat, reuocetur, ſed naturæ vis in morbi cauſa elaboranda minimè cùm dormit, quieſcat. Interim tamen in ipſa febris exacerbatione, ſatiùs eſt à ſomno abſtinere; & reliquo tempore, habitâ ratione ætatis, conſuetudinis, & prout ſe poſt ſomnum bene maléue habent, eum ita regere, ne immoderatus aut intempeſtiuus obſit. Et ſi quoque omnino inſomnis ſit æger, eum interdum exhibitis admotis prouocare.

Frictiones loco exercitij, quod maius obire nequeunt, viribus aliquo modo excitandis quoque, ſed maximè ad cauſam morbificam tollendam, vt dictum, adhibentur.

Animus fortis, nec nimiùm triſtis: inprimis fiducia in Deum, ipſiusque miniſtrum Medicum, ſpesq; ſalutis, vel in præſenti, vel futura vita, magnum viribus adiumentum adfert.

Medicamenta quod attinet, reſtaurantia, in alterantib. ijs quæ & ſimul vires conſeruát, iam ſunt ex parte explicata. Præter quæ multa alia in ſyncope, in praxi noſtra deſcripta, præſertim in febribus hiſce Syncopalibus dictis, locum habent.

Poſſumus tamen cùm vires omnino deiectæ ſunt, ſequentem Iulepum exhibere: ℞. aquæ Roſ. Bugloſ. Scabioſæ an. ℥. j. ß. aquæ Cinamom. cum aqua elicitæ, vel etiam vino (nec enim in ſumma virium proſtratione calor illius metuendus) ℥. ß. ſp. Diamarg. frig. ʒ. ß. colentur, adde Manus Chriſti perlati ℥. j. ſucci Limonum ʒ. j. miſce: Capiat frequenter cochl. j.

Vel ſic: ℞. confect. Alkermes ℥. j. (modo non alui fluor, quem lapis lazuli promouet, adſit) ſyr. de Pa.

de Papau. ℥.ß. (qui & ipſe reficit) aquæ Cinamo. ʒ. ij. aquæ Buploſ. q. ſ. ſumat: addendo interdum parùm Vini.

Externa quæ pulſibus applicantur & cordi, in alterantibus iam recitata ſunt.

Symptomata quod attinet, quorum præcipuè etiã ratio habetur, multa ex illis, iam enarratâ curâ, cauſæ morboq; accommodatâ, quoque emendantur, alia etiam curam aliquãdo peculiarem requirũt, qualis in ſingulis ſymptomatis in praxi dicta explicabitur, & hic tantùm ſummatim, quomodo procedendum, docebitur.

Capitis dolor & quod mox ſequitur delirium, quæ potiſsimùm vrgent, illis quæ cauſæ & morbo debentur remedijs iam dictis, cùm & vapores quoque reprimant, & incendium illud in capite contemperent, etiam emendantur. Illorum tamen nomine cùm inualeſcunt, Venam ſub lingua aperimus, & Scarificatione, Cucurbitulis, Frictionibus, reuulſionis causâ vtimur, Topicaque capiti ab initio repellentia, inde dolorem ſedantia, mox diſcutientia, vt in cephalalgijs oſtenſum, admouemus.

Vigilias nimias ſoporiferis, & in ſumma neceſſitate narcoticis, vnà cum cordialibus, vt ſuprà dictum, & refrigerantibus, cùm illa calefaciant potiùs, capitisq; dolorem faciant, exhibitis, corrigimus. Vel ſi ſomnus profundus adſit, reuellentibus eum arcere ſtudebimus.

Sitis, quæ maximè vexat, potu actu frigido, acidisque, vti explicatum, emendatur. Quam & multis conditis, quæ tamen propter dulcedinem eam potiùs promouent, ſedare conantur. Verùm & ſomnus, vti dictum, ſitim ſedat.

Inquietudo frigidis, & potu inprimis mitigatur. Et ſi aëre externo liberiore & frigidiuſculo re-

ſocillentur : frequenterq́; locum, quem continuò calefaciunt, mutent.

Linguæ, oris, fauciúmue inflammationes variæ: inter quas & angina occurrit, in febribus hiſce, quas tunc Bræune vocant, Ariditas item oris & glutinoſitas, linguæq́; nigredo, quomodo curentur, alibi docetur.

Cardialgia inunctione ventriculi tollitur. Syncopæ, vt in viribus reſtaurandis iam dictum, proſpicitur. Ardores in hypochondrijs, extrinſecùs hepati, renibus applicatis, ſupra expoſitis, mitigantur.

Dyſpnœæ nomine pectus inungimus.

Diarrhœa, ventri applicitis ſiſtitur: & propinatis illis, quæ aſtringendo citra calorem, qualis eſt ſyrupus Cydon. proſint. Conſtipationem alui, laxantia dicta ſoluunt.

Marcor corporis ſi hecticam minetur, illiúſue metus & ſuſpicio ſit, nō ſolùm cordialia in cordis regione, ſed & vniuerſo pectori epithemata, & vnguenta humectantia applicamus, potionesq́; cordiales ſupradictas frequentiùs repetimus, ſicuti hæc in hecticæ cura explicabuntur.

Intermittentium putridarum febrium curatio. Intermittentes putridæ febres, ſub ſe compræhendunt Tertianas, Quartanas: Tum ſimplices, quarum illæ vnum, aliæ duos dies dant inducias: Tum duplices quæ mox altero die redeunt: Eaſq́; vel Exquiſitas ab humore ſimplici, vel Nothas à mixtis humoribus, vel Diuerſæ naturæ genitas. Plures enim ſpecies harum, vti in cauſis dictū eſt, minimè ſtatuimus: cùm reliquæ omnes quas alij adijciunt, diuerſimodâ humorum mixtione ab enarratis variantes, & quotidianæ quoq́; ipſorum, vel ſub his comprehendantur, vel minimè in rerū natura inueniantur. De compoſitis ex intermittentibus & continuis priuatim agemus.

Harum

Harum autem omniũ iudicium certius eſt quã continuarum. Cùm,vti dictum,tertianæ breuiores ſint, ſi ſint exquiſitæ, ſintq; æſtiuales & vernales: Longiores verò nothæ & autumnales. Quartanæ verò omniũ longiſsimæ, autumno incipientes, & per menſes ſex pleruq; perſeuerantes : interdum tribus menſibus ceſſantes, errore nõnunquam ad annum vſq; productæ. Ex duplicatis febribus, ſingulæ ſuam naturam ſeruant.

Sunt autem febres hæ per ſe minimè lethales: etſi quæ exquiſitæ ſunt, admodum acutę exiſtant, cùm ipſarum cauſa procul à corde in ventre inferiore circa excrementorum ſentinam, vti dictum eſt, lateat, à quo loco meliùs quoque expurgari poteſt. Niſi ea in maiores venas translata continuam excitet, quæ dein periculoſa eſt. Fit tamen quoque, ſi diutiùs febres intermittentes perſeuerent, aut frequentiùs infeſtent, vt viſceribus vicinis læſis, hepate, liene, ventriculo, & inteſtinis, noui inde morbi & grauiora periculoſioraq; ſequantur ſymptomata, vt colicus dolor, icterus, hydrops, ſimiliaq; quæ ob errorẽ ægri nonnunquam & medici, poſſunt accidere.

Febrium autem iſtarum omnium tam tertianarum quàm quartanarum cuiuſcunque generis curationem, ſimul explicabimus, cùm cauſa non adeò, quod ipſius naturam attinet, quam in vtriſque nos bilioſam ſtatuimus: nec loco, quem in vtriſq; venas meſeraicas poſuimus, diſcrepent. Etſi pleriſque pro diuerſitate humorum tam naturalium quàm præternaturaliũ, quotquot ferè in corpore inueniri poſſunt & excogitari, ſingulorũ putredini ſuas accommodantes febres, ſingulis, vel ſaltem pluribus, certa curationis capita aſsignarint: non tantùm tertianis & quartanis, quatenus exquiſitę vel ſpurię, ſimplices vel duplices ſunt (quo

nomine & nos ipſarum curationem variare dice-mus) ſeparatim ſingulis curationes præfigentes: ſed & tertianis nothis à bile citrina (ſic eam, quæ pituitâ tenui & aqueâ diluta ſit, vocantes) genitis: vel à bile vitellina (ſic eam cui craſſa pituita per-mixta ſit, appellantes & vtramque tertianam Ma-ioris famæ vocantes) vti & huic tertianæ quam Minoris famæ notham vocant, eamq; à bilis cum melancholici ſucci, vel atrę bilis præternaturali p-mixtione oriri exiſtimant: item huic quam à bile praſsina vel æruginoſa fieri dicunt, peculiarem curationem accommodantes. Quod & diuerſis quartanis faciunt nothis, non tantum, vti volunt, à fæce ſanguinis, ſed & bile & pituita aduſtis ortis. Sed & quotidianę, quam non ſaltem à pituita ſim-plici pronatam, ſed & à dulci, acida, ſalſa, vitrea, e-pialas, lipyrias dictas, & ex illius miſtione cū me-lancholia vel bile, fieri credunt, ſingularum quo-que harum ſpecierum, priuatam curationem do-cent. Eas item quæ ab hiſce nō alia ratione, quàm quòd graui ſyncope, vt & continuæ quædam, in paroxyſinis ægrum exagitant, & ſyncopales ob id dicuntur, ac ſi diuerſum conſtituerent febrium gē-nus, peculiariter quoq; quomodo curari debeant, explicant. Vnde factum, vt tam confuſa & multi-plex febrium curandarum deſcripta ſit vndique tractatio, tamq; varij purgationum pro humorum diuerſitatibus, à quibus febres naſci crediderunt, modi ſint propoſiti, quibus ſcatent integra febriū curandarum volumina: quæ ſi quis imitari vellet, ægro curam incertiorem redderet, quàm ſi totum negotium naturæ cōmitteret: quæ per ſe ſola ſæ-pè ad febres ſanandas ſufficit.

Itaque curationem omnibus intermittentibus ſimul accommodantes. Primùm quid cauſæ ſum-mouendæ ratione, euacuantibus moliendum: Et ob inor-

ob morbum alterantibus efficiendum; Viriumq; reſtaurandarum cauſâ; in viuendi ratione obſeruandum ſit: Denique ſymptomatum grauiorum occaſione faciendum: curandi methodum ad ſingulas interim tertianarum, quartanarumq; diuerſitates reſpecturi, explicabimus.

Euacuantia ratione cauſæ adminiſtrantur, vt ea tollatur vel minuatur: quam in venis meſeraicis ſanguinem putrem bilioſum eſſe diximus: quæ cauſa niſi priùs ſublata ſit, qui volunt alijs paroxyſmorum curſum & motum hunc naturæ, per quem portionem illius cauſæ excutit, impediendo febres ſanare, vti maior empiricorum vel indoctorum turba facit, quia cauſa tunc remanet, grauiores morbos, qui vel ceſſante febre, vel vnà cum illa ſuperueniunt, vt colicam, icterum, cachexiam, cæteroſq; inducent. Ergo primùm per euacuantia cauſa morbi tollenda erit; vnde & morbi calor emendatur, & ſymptomata mitigantur. Fit autem hoc formis ſequentibus.

Sanguinis detractio ſi fieri poſſet ex venarum meſeraicarum ramis, vbi cauſam putrem harum febrium latere diximus, ſine dubio, quia eam euacuaret, præſtantiſsimum eſſet remedium: vti in febribus continuis, ſi rami venæ cauæ aperiantur. Verùm cùm venæ meſeraicæ nullibi ad cutẽ pertingant, nulla ipſarum ſectio, vti venæ cauæ ramorum cutaneas venas conſtituentium, illic fieri poteſt. Nec etiam intrinſecùs medicamentis exhibitis tutum eſſet hiſce venis reſeratis, ſanguinem ex illis in ventriculum & inteſtina emiſsis per vomitum & aluum, vti tamen natura aliquando ſponte facit, educere: cùm talia medicamenta vehementiora & adurentia eſſe oporteret: quæ erodendo non tantùm venas aperirent, ſed & exulcerando dyſenterias facerent: vti ex colocynthidis vſu ſini-

ſtro ſæpè factum eſſe vidimus. Hæc etſi ſe ita habeant: nihilominus in febribus hiſce ſanguinem educimus interdum hac ratione.

Hæmorrhoidum fluxus in hiſce febribus, non ſolùm quartanis, vti exiſtimarunt, ſed & tertianis reliquisq; omnibus ſpeciebus, plurimùm competit, hasq; febres, etſi longiſsimæ ſint, nec alio artis præſidio ſanentur, per fluxum hunc ſanari ſubitò interdum videmus. Nec mirum, cùm venæ hæ venarum meſeraicarum rami, cauſam morbi proximam, ſi ſanguinem effundant, euacuent. Ergo harum fluxus, ſi ſponte à natura, vt in conſuetis ferè fieri ſolet, concitetur, non eſt ſiſtendus, & ſi parciùs fiat, promouendus. Sed & in diuturnioribus febribus, quartanis præſertim, quibus ob ſanguinis craſsitiem, qui hac ratione meliùs euacuatur, priuatim competere exiſtimant: ſi naturam eò inclinare præſertim videmus, vel quòd notæ aliquæ ſanguinis interdum apparent, vel pruritus in podice ſentitur, proritandæ ſunt. Quod fit incipiendo à fotibus leuioribus; Sanguiſugarum applicatione, quod omnium eſt commodiſsimum: Vel frictionibus cum folijs ficus, caprifolij, ſicuti hæc in hæmorrhoidibus explicata fuerunt. Sunt qui eas ſecando aperiunt, quod tamen, niſi vena manifeſtò appareat, ne podex vulneretur, cauere oportet, vnde eos ſummos poſtea cruciatus paſſos eſſe, obſeruaui.

Menſtrua quoque in fæmineo ſexu, ſi ſuppreſſa ſint, etſi hæc non vt hæmorrhoides à venis meſeraicis, ſed venæ cauæ ramis effluant, atque adeò à cauſa proxima febris nil videantur educere, quia tamen naturalis hæc excretio certo tempore fieri debet, & ſi impedita ſit, collectionis illuuiei in vniuerſo corpore, cauſam quoq; præbet, vti & hiſce febribus, ea eſt promouenda: vt ſic corpus purum

rum reddatur, & eoſdem vſus, quos venæ ſectionem præſtare quoq; dicemus, præſtet. Præſertim cùm per hanc viam in impuris corporibus natura ſuam illuuiem ſoleat deponere: & fortè etiam ex venis meſeraicis propter vicinitatem venarũ hæmorrhoidalium, aliquis fiat ad hanc ſedem tranſitus, quæ venulæ, etſi non ita ob exilitatem pateát, impletæ tamen diſtendi, vt in reliquis quoque videmus, poſſint. Ergo menſes ſi non fluant, aut non decenter, promouere eos oportet: quod varijs fit modis. I primis verò venâ ſectâ, ſaphenâ dictâ: quæ vel ſtatim menſes prouocat, vel illorum materiam exhaurit. Sed & licet priùs ob generalem euacuationem vena ſecta ſit, altero tamẽ mox die vel ſequentibus, malleoli hæc vena nihilominus aperiri debet, vnde ſæpè febris mox ceſſat, vel vt citiùs deſinat, vnà cum alijs remedijs adhibita, facit. Sed & purgantia, de quibus poſtea, vti naturam ſollicitando excretiones mouent, ſic & menſes prouocant, ſicuti hæmorrhoides.

Phlebotomia in vena cutanea aliqua patente, aliquando conceditur, aliquando improbatur. Omittenda eſt enim in tertianis exquiſitis, alijsque, quæ vehemẽti calore ob bilem magis adurentem, vnde hæ febres fiunt, excruciant. Quin & in pituitoſis, & ſenibus, & in reliquis quoq; non temerè, vti tamen vulgus facit, potioremque curationis partem hanc eſſe iudicat, adminiſtrãda: cûm enim nihil de cauſa coniuncta febrium, vti dictum, detrahat, hac ratione iuuare minimè poteſt. Sed & ſæpè ſiniſtrè vel temerè inſtituta, raptâ materiâ intra venam cauam, ex intermittente continuam facit: vel puriore ſanguine ob exhauſtos venæ cauæ ramos, ex venis meſeraicis retracto, is qui remanſit bilioſus putriſque, cuius frenum ſanguis erat, quo cõtemperabatur, magis ferocit. Vn-

de plus in febribus venam aperiendo, quàm eam negligendo (niſi hæc, quòd grauius aliquod ſymptoma, vt ex ſanguine accenſo partiũ internarum inflãmatio metuitur, fiat) peccari obſeruaui. Conceditur tamẽ interdum in plethoricis & cacochymicis, hac ratione. Si ſumma plethora adſit: quam ex conſtitutione corporis cognoſcimus, & vrinis admodum rubicundis ac craſsis, quas potiſsimùm eo nomine obſeruant: & ſi quoq; permanens poſt febrem in corpore calor, non tamen febris adſit, tunc ad ſummouendam eam plenitudinem, cùm ſit naturæ grauis, vti & ad caloris euentilationem, vti in ſynochis ab accenſo ſanguine factis diximus, probatur, & in die quietis fieri debet Licet enim nonnunquam in paroxyſmi principio facta, calorem reprimendo; & vapores aſcendentes reuellendo, paroxyſmum vel impediat aut tardet: quia tamen ſic naturæ motus impeditur, quo cauſæ morbificę portio excutitur, conuenire minimè poteſt. Ergo tempore quietis (diligenter illud præſertim in duplicibus febribus obſeruando & eligendo) non in morbi principio, ſed augmento, vel ſtatu quoque in tertianis, vix ante tertium paroxyſmum vel quartum, qui grauiſsimus eſſe ſolet, mitti debet: prædicendo tamen paroxyſmi qui ſequetur malitiam, ne venæ ſectionis causâ id accidiſſe putent. Eligendo venam cõmunem, latam brachij, vt tutiùs ſecari poſsit: cui magis, quàm vt iecoraria, medianáue eligatur, intendendũ. Quantitas autem illius ad ℥. 5. 6. 7. vel 8. educenda. In quartanis tamen priuatim in ſiniſtro brachio facta, ſed tardiùs, cùm iam aliquamdiu perſeuerarint (ſunt enim quartanæ ab initio leuiter tractandæ, ne duplex vel triplex fiat, aut vires cõcidant, quas ob morbi diuturnitatẽ conſeruare oportet) prodeſſe creditur. Aut ſi ſiniſtræ manus vena mi-

nimo

nimo digito proxima, ſaluatella dicta, ſecetur, quã ſingulari quodam modo quartanas ſanare credũt. In cachecticis, quia non tantùm ſanguis venarum meſeraicarum impurus eſt, ſed & ille qui in venæ cauæ ramis continetur, vel antequam febris incepit (facilè enim impura corpora hiſce febrib. corripiuntur) vel febre iam vigente, vt tunc quoque aliqua illius portio educatur, venæ ſectio, ne febris augeatur, aut noua accedat, conceditur. Et ſi emiſſus ſanguis putris quoque appareat, longiùs fluere ſinitur, & ſi craſſus & niger in quartanis appareat, maior ipſius quoque portio educitur: ſin minùs, ſiſtitur. Et ſi neceſsitas exigat, ſæpè reiteratur. Verùm ne bilis, ſanguine detracto, ampliùs ſerociat, ſyrupum aliquem refrigerãtem, vt de Limonibus, vel Viol. mox poſt venam ſectam exhibere conſultum eſt; vel, vti conſuetũ, iuſculo mox exhibito illud cauemus.

Humorum reliquorum & excrementorum expurgationes in febribus intermittentibus, Craſſiorum, per deiectiones, vomitiones: Tenuiorum per vrinas & ſudores, inſtituuntur.

Fæces craſsiores expurgãtia, & inteſtina eluentia primum locum habent: tum ſtatim in morbi principio: tum in progreſſu illius.

In principio ante reliquorum vſum & venæ ſectionem, ſi illa facienda ſit, inteſtina ab excrementis quibus perpetuò ſcatent, elui debent, tum vt quæ ſequuntur remedia reliqua meliùs operentur, tum ne per venæ ſectionem, venæ inanitæ excrementa, vti voluerũt, rapiant. Quod iniectis exhibitisq́; perficitur.

Iniecta clyſmata citiùs id præſtant, & cùm inteſtina tantùm eluere cupimus, præſertim vſurpantur. Inter quæ ea quoque quæ in febribus continuis deſcripta ſunt, conuenire poſſunt, ſi leuiori-

bus vti velimus: cùm plerunq; hîc & fortioribus vti liceat. Quæ ſecundùm morbum & conſtitutionem ſic diſtingui poſſunt.

In tertianis & vehementer calidis febribus, ſic fiunt: ℞. rad. Altheæ ℥.j. herb. iiij. Emollitiuar an. m.j. Hordei p. j.ſ. Cucurb. ℥.ß. fiat decoct o, diſſ. in lib. 1.ß. Caſsiæ ℥.ß. Mellis Viol. ℥ j. ol. Viol. ℥.ij. fiat Clyſter cum Sale.

In quartanis verò: ℞. herb. iiij. Emoll. Mercurialis, Betæ an. m. j. rad. Bugloſ. ℥.ij. Prunorum n. x. iiij. ſem. frig. mai. an. ʒ.ij. Epithymi ʒ.ij.ſ. Aniſi ʒ. ij. fiat decoctio diſ. Catholici, Sacchari rub. an. ℥.j. ol. Viol. ℥.ij. ol. Cham. ℥.j. fiat Clyſter cum Sale.

In pituitoſis conſtitutionibus, & ſi copia phlegmatis in inteſtinis ſit, ad potentiùs abſtergendum hoc vtendum: ℞. rad. Liquiritiæ ℥. ij. herb. Maluæ, & Betæ cum radicibus, Parietariæ, Betonicæ an. m. j. Hord. integ. Furfuris an. p. j. fl. Cham. Meliloti, Bugloſsi an. p. j. Agarici ʒ. ij. Ficuum n. x. ſ. iiij. frig. mai. an. ʒ. ij. ſ. Fœniculi ʒ. iij. fiat decoctio, diſſolue, Diaphœn Hieræ picræ an. ʒ. ij. Sacchari rub. Mellis roſ. an. ℥. j. ol. Viol. Chamæm. an. ℥. j. ß. Salis parùm, fiat Clyſter.

Suppoſitoria loco clyſmatum vſurpari poſſunt, quibus iteratis eodem die bis aut ter, naturam potentiùs nonnunquam quàm per clyſmata operari vidimus.

Quòd ſi verò mox in prima inuaſione ventriculum cruditatibus & excrementis pituitoſis aut lentore, aut bile infeſtari videmus: ſicuti ex cardialgia, quæ ferè ſemper comes eſt, nauſea & deſiderio vomendi, cognoſcimus: tũc potiùs ante venæ ſectionem, vel ſi illa minimè fieri debeat, mox à principio, minorans dictum damus: vel vomitum, maximè in conſuetis, mouemus.

Minorantia dicta, & ventriculum, & inteſtina à crudi-

cruditatibus,& excrementis craſsis,& humoribus obuijs expurgant: quibus nos,vt inquit Hippoc. corpora ante purgationem fluida facimus. Quæ cum in die quietis dentur, non tam curioſè, vt in continuis, in quibus cùm ea ſumunt adhuc febricitant,ſunt eligenda. Quæ tamen quoque in tres claſſes, vti clyſmata, diſtinguimus.

In tertianis exquiſitis, vel quando admodum calore ſæuit febris: ℞. Caſsiæ rec.extr.ʒ.x.pulu.ſ. Aniſi vel Liquirit. ℈.j. cum Saccharo fiat bolus: Capiat per ſe, vel diſſoluendo cum aqua Endiuiæ vel Cichorij.

Vel: ℞. Caſsiæ rec. ext. pulpæ Tamarind.an.℥. ß.ſ.Aniſi an vt ſuprà.

Vel: ℞. Caſsiæ rec.ext.℥.ß.ſyr. Roſ.ſol.(vel ſucci Roſ.) & Violar. an. ℥.j. cũ aqua Cichorij & Bugloſſ.fiat potio.

Vel: ℞. Prunorum Damaſc. n. x. Tamarid. n. xij.decoquantur in iuſculo vel aqua,donec omnia diſſoluantur,exprimatur ius & bibatur.

Paulò efficacius hoc eſt: ℞. Rhabar.℈. iiij.Spicæ ℈.j.infund. in aqua Endiuiæ & exp.diſſ.Caſsiæ ℥.ß.ſyr.Roſ.ſol.℥.j. fiat potio.

In quartanis, melancholicis & diuturnis febribus: ℞. Caſsiæ ℥.j.pul. Epithymi ʒ.j. Sacchari q.ſ. fiat bolus,vel diſ.cum aqua Bugloſsi.

Vel: ℞. Epithymi ʒ.ij. decoquatur in iure,adde Mannæ gran.℥.ij.Bibat.

Vel: ℞. Prunorum n.x.Dactyl.n.ij.Epithymi ʒ. ij.fl.Cord. an. p.j.fiat decoctio,diſſ. Catholici ʒ.vj. ſyrup.de floribus Perſicorum ℥.j.fiat potus.

Fortius hoc erit: ℞. confect.Hamech.ʒ.j.ß.Cathol.℥.ß.diſſ.in aquis Bugloſ.& Fumariæ.

In pituitoſis conſtitutionibus eadem dari poſſunt, & paulò quoq; fortiora. Vt ℞.Catholici ℥.ß. Diaph.ʒ.ij.cum ſaccharo fiat bolus.

Vel ℞. Dactylorum n. v. Prunorum n. x. Paſſul. paria x. Ficuum n. iiij. rad. Liquirit. ℥. ß. fiat decoctio, diſſolue Diaphœn. tab. Diacarth. ana ʒ. j. Bibat.

Si pilulas malint: ℞. pilul. de Agar. vel de Rhabarbaro, vel ſi leuiores, Maſtichinarum ℈. ij. fiant pilulæ.

Validiores hæ ſunt: ℞. pilul. Aggregat. ʒ. ß. cum ſyr. Roſ. ſol. fiant pilulæ.

Vomitus cùm per ſuperiora, & crudam materiam, vel lentam pituitoſam, quæ in ventriculis febricitantiũ interdum, non tanquam cauſa coniuncta, ſed tanquam redundantia excrementorum, hæret, & bilioſam quoque, ſi illa motu febris ad ventriculum cõcitetur, excutiat, plurimùm alleuat, & nõnunquam febrem mitigat, & proin minoratiui vices obit. Qui tamen, ſi conſtipatio adſit, niſi priùs aluus ſoluatur, promoueri minimè debet: vti hoc mox, quando eodem remedio febrilem cauſam coniunctam quoq; euacuari poſſe explicabimus, oſtendemus. Vbi & remedia vomitum cõciliantia adijcientur: in quibus à leuioribus incipiendum eſt.

Purgatio humorum per cathartica, quæ naturam iam valdiùs vrgent & ſtimulant, vt ſic à venis meſeraicis materia putris febrium educatur, inſtituitur. Per quam, ſenſim ſemper aliquid demẽdo, vt ſic febres mitigẽtur, & tandem penitùs ceſſent, efficimus. Cæterùm in hac ritè facienda, priùs craſsioribus excrementis, vti dictum, eductis, humores ad purgationem præparari, poſteaque euacuari debent. Quæ duo & ſtatim in principio peragenda erunt: niſi materia morbi tam ſit copioſa, vel adeò turgeat, vt ſponte iam exitum quærens, præparatione minimè opus habeat. Tunc enim naturæ motus ſtatim exhibito purgante medicamento

mento iuuandus. Sed & niſi febris remittat, ſed longiùs perſeueret, per morbi quoq; progreſſum ad præparationes & purgationes rurſum redeundum. Quòd ſi nec ſic ceſſet, tertiò & in ſummè pertinacibus & longis febribus, quartò quoq; repetendum erit.

In principio itaq; hoc modo præparare & purgare conuenit. Præparatio humorum in febribus intermittentibus, æquè ac continuis neceſſaria: eoque magis, cùm materia hîc in venis meſeraicis latens, putris, maiori præparatione concoctioneq; opus habeat, & ne vlteriùs putreſcat, putredo ſit inhibenda, viæq; aperiendæ: vt ſic ex venis illis in inteſtina per cathartica rectiùs propellatur. Quæ vt meliùs operẽtur, hypochondria, dum his vtuntur, ol. Chamæm. Vino albo pmixto, aliqui inungere iubent. Hæc pro ratione febris & corporis conſtitutionis diſtinguenda quoq; erunt.

In tertianis & acutioribus febribus, ad calorem contemperandum, putredinem arcendam, bilis feruorem extinguendum: ℞. ſyr. Acetoſ. ſ. Oxyſacch. ſ. an. ℥. vj. ſyr. Endiuiæ, Viol. an. ℥. ß. aquarũ Endiuiæ, Acetoſæ an. ℥. iij. miſce fiat iulep: Capiat per triduum.

Vel ſic: ℞. ſyr. de acetoſ. Citri, vel Limonibus ℥. j. ſyr. de Endiuia, Viol. an. ℥. ß. aquarum Endiuiæ, Lactucæ an. q. ſ. Capiat ter.

In pauperibus: ℞. Sacchari ℥. ij. Aceti albi ℥. ß. decoctionis Hordei & Endiuiæ lib. j. ß. ſucci Ribes vel Pomorum admodum acidorum ℥. j. decoquantur, deſpumentur: Bibat tribus vel quatuor vicibus.

Vel fiat decoctum ſequens: ℞. rad. Cichoreæ, Dentis leonis cum toto an. m. ß. herb. Endiuiæ, Lactucæ, Hepaticæ, Acetoſæ an. m. j. fl. Viol. Bugloſ. an. p. j. 4. ſ. frig. mai. an. ℨ. j. fiat decoctio & in-

℔.j.ß. diſſolue ſyr. Acetoſ. ſ. Oxyſacchar. ſ.an. ℥.ij. vel vini Granat. acid. & vinoſorum ℥. iiij. miſce: Capiat quatuor vel quinque vicibus.

In tertianis longis, nothis, & cùm adſunt obſtructiones: ℞. Oxymel. ſ. ℥. j. ſyr. de Endiuia, de Cich. ſ. an. ℥. ß. aquarum Capill. Ven. Endiuiæ, Cichorij an.℥.j.fiat ſyrupus: Reiterando per vices tres vel quatuor.

Vel: ℞. Oxymel. compoſ.ſyr.de Cich. compoſ. an.℥.j.ſyr. Capill.Ven.℥. ß. aquarum Endiuiæ, Capill.Ven.an.℥. ij.miſce: Reiterandum vt dictum.

Vel: ℞. rad. Cichoreæ, Graminis, Aſparagi, Plantag.an.℥.j. rad. Fœniculi, Petroſ. an.℥.ß.herb. Endiuiæ, Cichorij, Dentis leonis, Capill. Ven. Hepaticæ an. m. j. Betonicæ m. ß. iiij. ſ. frig. mai. an.ʒ.ij.ſ.Endiuiæ,Portul.an. ʒ. j.ſ.Fœniculi, Aniſi, Petroſ.an.ʒ.ß.Hordei p. j. Prunorum acid. n. vj. fl. Cord.an.p.j.fiat decoctio. diſſ. in lib. j. ß. Oxymel. ſ.℥.iij. fiat Iulepus aromatiſatus ʒ. j. Sant. Pro tribus vel quatuor vicibus.

Pro pauperibus: ℞. aquæ Mulſæ menſ.ß. Aceti albi.q.ſ.vt acidulum fiat: Bibant. vt dictum.

In quartanis ſic præparandũ, in principio morbi, dum adhuc calor febris magnus eſt: nam ſi diu perſeuerauerint, calor diuturnitate debilitatur: ℞. Oxymel.ſ. ſyrup.de Bizantijs an.℥. j. ß. de Fumaria ℥. j. aq. Bugloſ. Borrag. Lupul. an. ℥. iij. miſce pro tribus vicibus.

Vel ſic: ℞. ſyr.Acetoſ.compoſ.de Bizantiis, de Bugloſ. an. ℥. j. aquarum Fumariæ, Bugloſ. Borrag.Endiuiæ an.℥.iij.miſce.

Vel hoc decocto: ℞. rad. Bugloſ. Ruſci, Aſparagi, Cichoreæ, macerat. in Vino albo an.℥.j.rad. Fœnic. Petroſ. an. ℥.ß. Liquirit. ʒ. vj. cort. Tamaricis ℥.ß. herb. Bugloſſi vtriuſq;, Capillarium, Chamædr. Chamæpyth. Beton. an. m. j. fl. Cord. Ge-

niſtæ

niſtæ an.p. j. Paſſul.purg. ab acinis ℥. ij. Prunorum n. x. ſ. quatuor Frig. mai. an. ʒ. ij. ſ. Cuſcutæ, Petroſ. Endiuiæ an. ʒ. j. Cicerum rubr. p. j. fiat decoctio, diſſolue ſyr. de Bizant. ℥. ij. Oxymel. ſ. ℥. iij. fiat apozema pro tribus vel quatuor doſibus aromat. ʒ. j. Cinamomi.

Purgatio deinde, vel ſtatim non concocto humore ſi turgeat: vel concocto priùs, vti dictum, exhibenda: eâque ſumptâ, horis aliquot ſi neceſſe ſit, Lauatiuũ ex aqua ſeu decocto Hordei vel Iuſculo cum ſaccharo Roſ. dandum. Et ſequenti poſt eam die confortatiuum, vt dicetur, exhibendum.

In Tertianis exquiſitis, & breuioribus, & ardentioribus, & duplicatis febribus, minùs calida, vel mitiora vſurpanda ſunt, hoc modo: ℞. Rhabarbari el. ℈. iiij. Spicæ gran. vj. Myrobal. citrin. confric. oleo Amygd. amar. ʒ. ij. infundantur in aqua Endiuiæ, priùs parùm irrotata Vino, & poſt horas duodecim exprimantur, addendo ſyrup. Roſ. ſol. ſimpl. ℥. ij. ſ. Viol. ℥. j Bibat.

Alia: ℞. Caſſiæ rec. ex. ℥. ß. el. de Succo Roſ. ʒ. ij. ſyr. Roſ. ſol. ſimp. & de floribus Perſicorum an. ℥. j. cum aqua Endiuiæ vel Viol. miſce.

Tertia: ℞. Hordei p. j. Prunorum n. vj. Iuiub. Sebeſten an. n. x. Tamarind. ℥. ß. fl. Cord. p. j. Senæ ʒ. ij. fiat decoctio, diſſolue in colatura Mannæ gran. ℥. j. ſyr. Diaſereos vel Roſ. ſol. cum infuſ. Rhabarbari ℥. j. fiat potio.

In tertianis & quartanis nothis, longis, & in pituitoſiore conſtitutione, Potio: ℞. rad. Cichor. ℥. ß. Liquiritiæ ℥. j. fl. Cord. p. j. Prunorum n. x. rad. Polypod. ʒ. vj. ſ. Carthami ℥. ß. ſ. Aniſi ʒ. j. Senæ ʒ. iij. fiat decoctio, diſſolue Rhab. infuſi in vino albo & aqua End. æquis partibus ʒ. j. ſyr. Diaſereos ℥. j. fiat potio.

Alia: ℞. Rhabarb. ʒ. j. Spicæ ℈. ß. infuſa in Vi-

℔.j.ß. diſſolue ſyr. Acetoſ. ſ. Oxyſacchar. ſ.an. ℥.ij. vel vini Granat. acid. & vinoſorum ℥. iiij. miſce: Capiat quatuor vel quinque vicibus.

In tertianis longis, nothis, & cùm adſunt obſtructiones: ℞. Oxymel. ſ. ℥. j. ſyr. de Endiuia, de Cich. ſ. an. ℥. ß. aquarum Capill. Ven. Endiuiæ, Cichorij an. ℥. j. fiat ſyrupus: Reiterando per vices tres vel quatuor.

Vel: ℞. Oxymel. compoſ. ſyr. de Cich. compoſ. an. ℥. j. ſyr. Capill. Ven. ℥. ß. aquarum Endiuiæ, Capill. Ven. an. ℥. ij. miſce: Reiterandum vt dictum.

Vel: ℞. rad. Cichoreæ, Graminis, Aſparagi, Plantag. an. ℥. j. rad. Fœniculi, Petroſ. an. ℥. ß. herb. Endiuiæ, Cichorij, Dentis leonis, Capill. Ven. Hepaticæ an. m. j. Betonicæ m. ß. iiij. ſ. frig. mai. an. ʒ. ij. ſ. Endiuiæ, Portul. an. ʒ. j. ſ. Fœniculi, Aniſi, Petroſ. an. ʒ. ß. Hordei p. j. Prunorum acid. n. vj. fl. Cord. an. p. j. fiat decoctio, diſſ. in lib. j. ß. Oxymel. ſ. ℥. iij. fiat Iulepus aromatiſatus ʒ. j. Sant. Pro tribus vel quatuor vicibus.

Pro pauperibus: ℞. aquæ Mulſæ menſ. ß. Aceti albi. q. ſ. vt acidulum fiat: Bibant. vt dictum.

In quartanis ſic præparandũ, in principio morbi, dum adhuc calor febris magnus eſt: nam ſi diu perſeuerauerint, calor diuturnitate debilitatur: ℞. Oxymel. ſ. ſyrup. de Bizantijs an. ℥. j. ß. de Fumaria ℥. j. aq. Bugloſ. Borrag. Lupul. an. ℥. iij. miſce pro tribus vicibus.

Vel ſic: ℞. ſyr. Acetoſ. compoſ. de Bizantiis, de Bugloſ. an. ℥. j. aquarum Fumariæ, Bugloſ. Borrag. Endiuiæ an. ℥. iij. miſce.

Vel hoc decocto: ℞. rad. Bugloſ. Ruſci, Aſparagi, Cichoreæ, macerat. in Vino albo an. ℥. j. rad. Fœnic. Petroſ. an. ℥. ß. Liquirit. ʒ. vj. cort. Tamariciſ ʒ. ß. herb. Bugloſſi vtriuſq;, Capillarium, Chamædr. Chamæpyth. Beton. an. m. j. fl. Cord. Geniſtæ

niſtæ an.p. j. Paſſul.purg. ab acinis ℥. ij. Prunorum n. x. ſ. quatuor Frig. mai. an. ʒ. ij. ſ. Cuſcutæ, Petroſ. Endiuiæ an. ʒ. j. Cicerum rubr. p. j. fiat decoctio, diſſolue ſyr. de Bizant. ℥. ij. Oxymel. ſ. ℥. iij. fiat apozema pro tribus vel quatuor doſibus aromat. ʒ. j. Cinamomi.

Purgatio deinde, vel ſtatim non concocto humore ſi turgeat: vel concocto priùs, vti dictum, exhibenda: eâque ſumptâ, horis aliquot ſi neceſſe ſit, Lauatiuũ ex aqua ſeu decocto Hordei vel Iuſculo cum ſaccharo Roſ. dandum. Et ſequenti poſt eam die confortatiuum, vt dicetur, exhibendum.

In Tertianis exquiſitis, & breuioribus, & ardentioribus, & duplicatis febribus, minùs calida, vel mitiora vſurpanda ſunt, hoc modo: ℞. Rhabarbari el. ℈. iiij. Spicæ gran. vj. Myrobal. citrin. confric. oleo Amygd. amar. ʒ. ij. infundantur in aqua Endiuiæ, priùs parùm irrotata Vino, & poſt horas duodecim exprimantur, addendo ſyrup. Roſ. ſol. ſimpl. ℥. ij. ſ. Viol. ℥. j Bibat.

Alia: ℞. Caſſiæ rec. ex. ℥. ß. el. de Succo Roſ. ʒ. ij. ſyr. Roſ. ſol. ſimp. & de floribus Perſicorum an. ℥. j. cum aqua Endiuiæ vel Viol. miſce.

Tertia: ℞. Hordei p. j. Prunorum n. vj. Iuiub. Sebeſten an. n. x. Tamarind. ℥. ß. fl. Cord. p. j. Senæ ʒ. ij. fiat decoctio, diſſolue in colatura Mannæ gran. ℥. j. ſyr. Diaſereos vel Roſ. ſol. cum infuſ. Rhabarbari ℥. j. fiat potio.

In tertianis & quartanis nothis, longis, & in pituitoſiore conſtitutione, Potio: ℞. rad. Cichor. ℥. ß. Liquiritiæ ℥. j. fl. Cord. p. j. Prunorum n. x. rad. Polypod. ʒ. vj. ſ. Carthami ℥. ß. ſ. Aniſi ʒ. j. Senæ ʒ. iij. fiat decoctio, diſſolue Rhab. infuſi in vino albo & aqua End. æquis partibus ʒ. j. ſyr. Diaſereos ℥. j. fiat potio.

Alia: ℞. Rhabarb. ʒ. j. Spicæ ℈. ß. infuſa in Vi-

no albo & aqua End. Agarici ʒ.j.cum zingib. gran. vj. infuſi in Oxymel. exprimantur; adde Mannæ el.℥.ij.fiat potio.

Tertia: ℞. Cathol. ℥. ß. Diaph. el. de ſucco Roſ. an.ʒ.ij.aqua End.& Beton.fiat potio.

Pilulæ: ℞. pilul. Aggregat. ʒ. j. cum Vino albo odorato fiant pilulæ.

Puluis: ℞. Rhabarb.el. ʒ. j. Cinamo. ℈. ß. Turpet. el. ℈. ij. zing. ℈. j. fol. Senæ ʒ. j. ß. fiat puluis; Detur cum iure Cicerum.

In quartanis ab initio nō ſunt fortiora vſurpanda,cùm adhuc vehemēter æſtuent,Potio: ℞.Rhabarb.ʒ.j.Myrob. Ind.confricat.ʒ.ij. Spicę, Cinam. an.gran.vj. Epithymi ʒ. ij. infundantur in ſero Lactis,fiat expreſſio: diſſolue ſyrupi de floribus Perſicorum ℥.j. vel de Pomis redolēt. compoſ. Rond. qui helleborum recipit ℥.j.fiat potio.

Alia:℞.fl.Borrag.Bugloſ. Viol.an.p.j.Ceterach veri m.j.fum.Thymi & Epithymi an.ʒ.ij. rad. Liquirit.℥.j.Paſſul. Sebeſt.an.n.x.ſ. Aniſi ʒ.ij.ſ. Cuſcutæ ʒ.j.rad. Polypod.ʒ.vj. Senæ ℥. ß. Tamar. ℥. ß.cort.Myrob.Ind.ʒ.ij. fiat decoctio: diſſ. in ℥. iiij. col. ſyr. de floribus Perſicorum vel Roſ. ſol. cum inf.Senæ ℥.j.vel de Pomis redol.fiat potio.

Tertia: ℞.Catholici ℥. ß. vel ʒ.vj. vel illius loco Diaſenæ tantundem, quę in quartanis admodum laudatur, Confect. hamech ʒ.ij.ß. ſyr. de Bugloſſ. de Fumaria an.℥.j.aquæ Bugloſ.q.ſ.fiat potio.

Vomitus etſi obuia tantùm prima fronte educere videatur, & ſic ventriculum euacuare, is tamen ſæpè,naturâ motâ,ſiue à principio fiat, & poſtea in morbi progreſſu,cauſam coniunctam illam bilioſam è venis meſeraicis egregiè excutiens, febrem mitiorem reddit,vel penitùs tollit: atque ea ratione febres interdum mox curantur, vel ſi diuturnæ ſunt,vt quartanæ,& poſt multas purgatio-
nes

nes non ceſſent, interdum repetitis vomitionibus per duos tresúe dies, ſanantur. Quod & ſæpè, ſi magnâ copiâ bilis per violẽtas vomitiones, quod tamen nõ adeò tutum, reijciatur, accidit: cùm materia biliosa febrilis in venis meſeraicis contenta, ſicuti cùm circa inteſtinorũ venas hæret, per purgationes tandem euocatur, ſic ſi in ſuperioribus, circa ventriculum, venis meſeraicis lateat, vomitionibus, vel pluribus, vel magnis educitur.

Probatur idcirco in omnibus febrium intermittentium ſpeciebus vomitus, maximè ſi nauſea, cardialgia, vti ferè fit, adſint & vomere conſueti ſint, nec alia, inter quæ & ventris cenſetur conſtipatio, impediant: cùm, niſi ea priùs laxetur, vomitus noceat, aluumq; magis, niſi vomitoria ob violentiam illam moueant, ſupprimat. Hunc tamen dum cruditas adhuc eſt in ventriculo, quod in quotidianis accidere putant, aliqui improbant, nec volunt vt vomitus ante ſeptẽ vel octo dies prouocetur: tutiusq́, concitari, ſi ſigna concoctionis adſint, docent, & pituitæ causâ incidentia vt oxymel ſcyll. vomitorijs permiſcent: in quo, cùm pituitam febris cauſam proxymam minimè eſſe poſſe oſtenderimus, nimis ſollicitè laborare videtur. In quartanis plures vomitu, quàm ferè alio medicamento, liberatos ſcimus: vnde vomitum radicem curæ febrium Auicen. vocauit. Tempus autem vomitioni aptum interdum dies quietis eſt. Debetq; ieiuno ventriculo ſi facilè vomant, fieri: ſin minùs, ventriculo cibis pleno: idque præſertim, ſi cibum adhuc vt in progreſſu quartanæ & tertianæ ſæpè fit, ſumere poſſint. Tunc & antequam vomant, vel iuſculum Piſorum, aut Cicerũ, aut Pulli affatim bibant. Raphanos & alias radices eſuales, Caules, Piſces ſalſos, ad abſterſionem comedant, vinumque dulce bibant, & paruo poſt tem-

pore vomitum actu vel potentiâ irritent. Sed & in principio acceſſionis vomitus factus, & aliquoties, cùm paroxyſmi incipiunt, repetitus, plurimùm iuuat febriſque inde mitior vel breuior fit, citiùſque ceſſat.

Proritatur autem leuioribus minusq; irritantibus, cùm debiliores ſunt, & calor nō magnus exiſtit: fortiorib. verò in diuturnis febribus, vt quartanis, & pituitoſis ventriculis, qui validiſſima ferre poſſunt. Quod ſequentibus perficitur.

Actu ſi irritentur fauces digito vel pennâ, vomitio rectiùs ſuccedit: quod & ſine vomitorio exhibito in cōnſuetis ad vomitum mouendum ſufficit: quādo priùs cibo impleto, vt dictum, ſtomacho: aliàs poſt vomitoria exhibita hęc irritatio vomitum promouet; præſertim ſi poſt ſumptum vomitorium, quartâ horæ parte, iuris Pulli ſcutellam ſuperbibat, poſteaq; fauces irritet & vomat.

Vomitoria autem læuiora hæc ſunt: ℞. aquæ Endiuiæ poculum, Bibat affatim, & digito in fauces intruſo vomat.

Vel: ℞. Oxymel. ſimpl. (quod omnes in omnibus ſpeciebus probāt) ℥.j. vel. ℥.j. ß. aut ij. vel iij. aquæ, vel Communis, vel Pluuiæ, vel decocti Hordei, inſignem portionem: Bibat tepidè.

Vel: ℞. Oxymel. ſ. ℥.ij. aquæ decoctionis Mellis, & ſeminis Raphani ℥. vj. Bibat.

Item: ℞. aquę Nucum viridium cum Aceto deſtillatę, Bibat ℥.iij. & vomat.

Vel: ℞. fl. Chamomil. ℥. j. Anthos & Anethi an. ℥. ß. fiat decoctio in aqua ſtillatitia, vel decocto Raphani: Bibatq; initio. Quo multos liberatos fuiſſe teſtatur Rond.

Decoctum Lapatii, Atriplicis, & Portulacæ alij probant.

Vel: ℞. ſeminum Atriplicis, Anethi, Raphani an. ℥. j.

an.℥.j. fiat decoctio in aqua, diſ. Oxymel.ſ. vel ſcyl. (ſi craſſus in ventriculo ſit humor) Bibat.

Fortiora hæc ſunt: ℞.ſeminũ Erucæ, Porri, Raphani an.℥.ß.ſ. Atriplicis ʒ. ij. rad. Azari ʒ. j. fiat decoctio, diſſ. Oxymel. ſimpl. ℥. ij. Bibat.

Azari ſeminis, & radicis, & Geniſtæ ſeminis decoctum magni facit Rond. addito Cinam. & Macere, decoctioneq; in Vino factâ, vt vult Dioſc.

℞. rad. Palmæ Chriſti ʒ. j. ß. Detur cum Vino Maluat. illius puluis.

℞. Azari cum radicibus ℥. ß. coquatur, decoctumq; propinetur.

Vel: ℞. Phaſeolorum p.ß. ſeminum Atriplicis, Anethi, & Raphani an.ʒ. iij. Calamenti ſicci ʒ. j. ß. fiat decoctio, & in ℥. iiij. diſ. Oxymel. ſ. vel ſcyl. (ſi craſſa pituita in Ventriculo) ℥. j. ß. fiat potio.

Stibio alijsq; fortiſſimis exhibitis, vt Helleboro albo, plurimi fuerunt reſtituti: tunc enim immenſam copiam ſeroſi humoris cum bile citrina vel porracea vomunt, fitque magna è venis meſeraicis à natura, quæ tunc admodum irritata eſt, euacuatio. Sed quia non caret ſummo hæc vis periculo, non temerè in quibuſuis, ſicuti alibi diximus, propinari hæc, vt Empirici faciunt, debent.

Repetuntur, ſi febres perſeuerẽt, altera vice per aluum expurgationes, pro diuerſitate febrium variantes, hoc modo.

In tertianis exquiſitis & duplicibus & acutioribus, corpore purgato, ſi nõn ceſſent: ſatis erit Clyſmate deinceps ventrem laxum ſeruare, & naturam aliquo pacto, vt è venis meſeraicis portionem huc excutiat, ſollicitare. Quo nomine clyſter ſupradictus repetendus, vel alter magis ſtimulans injiciendus.

Vel ſequens altero, vel tertio die dari poterit: ℞. Hordei, Cicerum an. p. j. Maluæ, Violar. Bliti,

Betæ, Atriplicis an. m. j. fl. Chamæmel. p. j. ſ. Aniſi ℥. j: fiat decoctio, diſſol. Mell. Viol. Sacchari rub. an. ℥. j. ß. ol. Viol. ℥. iiij. vitellum Oui n. j. Salis parùm, fiat Clyſter.

Purgans quoque ſi febris non ceſſat, ſed leuius, exhibendum. Veluti ius in quo Melta, Violaria, Spinachia, Malua, ebullierint. Vel potiones ex Rhabarbaro, Caſſia, vti ſupra dictum, repetendæ.

In nothis, & longis febribus præſertim, de nouo præparare & purgare oportet. Idque vel repetitis ſupra dictorum præparantium purgantiumq; formulis: eaſq; cùm variæ illic explicatæ ſint mutando, ita vt nouas hîc adijcere non ſit neceſſe.

Inprimis verò hîc ea quæ ſimul & præparant, & vias & materiam, & ſimul euacuant, laudantur, ſi aliquoties illis vtantur, & poſtea nihilominus adhuc validiore medicamento purgentur. Quæ varijs formis vſurpantur.

Apozema hoc illud præſtabit: ℞. rad. Cichorij, Aſparagi, Graminis, an. ℥. j. ß. rad. Lapatij, Acetoſæ, an. ℥. j. radic. Petroſ. Fœniculi an. ℥. ß. Liquiritiæ ʒ. vj. herb. Endiuiæ, Cichorij, Acetoſæ fol. rot. Capillarium, Bugloſſ. an. m. j. Betonicæ, Pinpinel. an. m. ß. iiij. ſ. frig. mai. an. ʒ. ij. Aniſi ʒ. j. ß. ſ. Fœniculi ʒ. j. Cord. an. p. j. fl. Chamæm. p. ß. Prunorum, Sebeſten an. n. x. Tamarind. ʒ. vj. ſ. Carthami cõquaſ. ℥. j. ß. macerentur rad. in Vino acidulo, poſtea omnia decoquantur in aqua, & in colatura feruida adhuc q. ſ. infunde Agar. troch. ℥. ß. fiat iterum leuis decoctio, in fine addendo Myrob. citrin. Rhabarbari el. an. ℥. ß. & in fine aromat. Cinam. ʒ. j. Spicæ ℈. j. diſſolue ſyr. Roſ. ſol. ʒ. iij. miſcendo. Vtatur alternis diebus, diu cõtinuando: poculum vnum, augendo vel minuendo doſim, prout prima potio operabitur, bibendo.

Poteſt media illius pars addito plus Sacchari vel

vel ſyrupi, ad formam ſyrupi, vt diutiùs conſeruari citra corruptionem poſſit, decoqui. Et cùm aliquoties Apozemate vſus eſt, ſyrupo dein vti. Et ſi totum apozema ad formam ſyrupi coquatur, tunc per ſe, vel cum aquis conuenientibus, vel decocto Hordei, aut Ciceruin, aut cum Iuſculo vnciæ illius aliquot exhiberi.

Ante cuius vſum, donec ille paretur, vel illius etiam loco, ſyrupus vſualis Diaſereos, vel de Roſis ſol. cum infuſ. Rhabarb. dari poteſt.

Infuſio in vino facta, noſtro ſæculo, quo abſynthite vino pleriq; delectantur, ægrotis magis grata eſſe ſolet: cùm & abſynthium plus quàm quoduis aliud, ſenæ tetrum odorem reprimat, & vnà cum vino, purgantium, quam ventriculo adferre ſolent noxam, corrigat: & vinũ cùm aperiendum ſimul eſt, ſuâ vi penetrandi, illud egregiè promoueat, cuius & calor, ſi vinoſum præſertim ſit vinũ, aut dilutum, cùm illud tantopere non calefaciat, exigua hæc illius quantitas, eius vſum impedire minimè poterit.

Quod ad aperiendum & laxandũ ſic parabitur: ℞. rad. Cichor. ℥.j.ß. rad. Graminis ℥.j. rad. Petroſ. Fœniculi an. ℥.ß. rad. Ireos. ʒ.ij. herb. Abſynthij ʒ. iij. Chamæd. Chamæpit. Capill. Ven. an. ʒ.ij. fol. Acetoſæ, Hepaticæ, Eupatorij Meſ. an. ʒ.ij. fl. Cord. an. ℥. j. ſeminũ Aniſi ʒ.j. ſ. Petroſ. ʒ.ß fol. Senæ ℥.i. ß. conquaſſentur omnia, adde Rhabarb. ʒ.iij. cum Spicæ ℥.ß. in nodulo ligati: Agarici ʒ.4 cum zingib. ℈.i. ſimiliter ligati, affunde Vini albi vinoſi parum diluti aq. Endiuiæ lib.v. (quia bonã portionẽ abſorbet materia) ſtent per noctẽ infuſa, & manè bulliant parùm in duplici vaſe, ſenſim refrigeſcãt: Vtatur vti de apozemate dictũ fuit. Et ne corrũpatur, quod poſt dies aliquot interdũ fit, rurſum calefaciendo poſt triduum vel quatriduũ, cauetur.

Electuaria vſualia ad hoſce vſus, ſi qui illis delectentur, ſic parari poterunt: ℞. Caſſiæ fiſt. rec. ext. ℥. ij. pulpæ Tamarind. extr. cum aqua Endiuiæ ℥.*j*.ß. Mãnæ gran. ℥. *j*. Catholiconis, Diaprun. ſimp. el. Lentiui an. ℥. ß. Rhabarb. el. infuſi in Vino albo donec molleſcat ʒ.ij. Spicæ ℈ *j*. Senæ ʒ. j. ß. irroratæ priùs Vino, Cinam. ſ. Aniſi an. ʒ. ß. ſyrupi de quinque Radicibus & de Cich. cum Rhabarb. an. q.ſ. fiat electuarium: Capiat prima vice ℥. ß. experiundi causâ, poſtea augeat ſenſim doſim: idque alternis diebus, vel per ſe, vel, ſi mauelit, liquore aliquo diſſolutum.

Pilulæ vſuales, horum loco, hæ ſumi poſſunt: ℞. Agar. troch. ʒ. ij. Turbith ʒ. *j*. zingib. ℈ *j*. Rhabarb. el. ʒ. iij. Spicæ ℈. ß. Diagrydij. præpar: cum ſucco Roſ. ℈. j. extracti Abſynthij ʒ. *j*. cum ſyrupo de Roſis ſol. cum infuſionibus, fiat maſſa: Capiat tertio die vel alternis: à ʒ. ß. incipiendo: manè ieiunus, parùm ſyr. Viol. diluti aquâ Endiuiæ ſuperbibendo.

Hiſce aliquamdiu ſi vſi ſint, nec febris remittat, & non nimiùm hæc remedia per vices vſurpata ægrum purgando fatigarint, rurſum paulò fortioribus, hac potione purgabitur: ℞. rad. Liquir. r. ℥. *j*. Paſſul. ℥. *j* ß. Prunorum n. vj. Tamarind. ʒ. vj. ſum. Thymi ʒ. *j*. Polypod. Senæ an. ℥ ß. ſ. Carthami ʒ. vj. ſ. Aniſi, Fœniculi an. ʒ. j. fiat decoctio, infunde Rhabarb. el. ℈. iij. Spicæ ℈. ß. Agar. troch. ʒ. *j*. ß. fiat expreſſio, diſſol. Diaph. ʒ. j. ß. fiat potus.

Vel: ℞. el. de ſucco Roſ. Diaphœn. conf. Hamech an. ʒ. *j*. ß. ſyr. Roſ. ſol. cum inf. ſol. Senæ ℥. *j*. diſſolue in vino Abſ. & aqua Endiuiæ, fiat potio.

Vel hiſce pilulis: ℞. pilul. Aggregat. de quinque gener. Myrob. Sine quibus an. ℈ *j*. cum Vino albo od. fiant pilulæ n. viiij.

In quartanis, perſeuerante morbo, cùm ſit ad- modum

modum diuturnus & pertinax, interdũ quieſcere etiam per menſis vſque aliquando ſpatium, oportet: poſtea rurſum concoquendo & purgando hac ratione procedendum.

Præparatur humor tenax & craſſus bilioſus & fæculentus ſanguis hoc modo: ℞. ſyr. de Fumaria, de Epithymo an. ℥. j. ſyr. Viol. Endiuiæ an. ℥. ß. aquarum Bugloſ. Fumariç, Endiuiç an. ℥. j. ß. arom. Santal, citr. Bibat per 5. vel 6. dies.

Ineunte vere cùm herbæ haberi poſſunt, aut adhuc circa autumnum, ſic præparari poteſt: ℞. Bugloſſi vtriuſq; ſum. Lupul. Fumariæ, Cirſij an. m. j. recent. contundantur, addendo Aceti ℥. ij. exprimatur ſuccus, addendo, ſucci Pomor. redol. ℔ j. Sacchari q. ſ. miſce: Vtatur per vices.

Purgetur poſtea vel eodem vt ſupra, vel validiore adhuc, quàm in principio factum eſt, medicamento: ℞. Prunorum Damaſ. n. x. Paſſ. Iuiub. Sebeſten. an. n. xij fl. triũ Cord. p. j. ſ. Aniſi ʒ. j. fiat decoctio in aqua & vino albo, infunde Myrobal. citr. Ind. confric. ol. Amygd. dulc. an. ʒ. iij. Rhabarb. el. ʒ. j. Spicæ gran. vj. Senæ ℥. ß. Epithymi & ſummitatum Thymi an. ʒ. j. ß. fiat expreſſio, diſſolue ſyr. Roſ. ſol. ſ. ℥. j. ß. Catholic. ℥. ß. cont. Hamech' ʒ. j. fiat potio.

Vel hiſce pilulis: ℞. pilul. Aggregat. de quinque generib. Myrob. Turbith puluerizati an. ℈. j. Zingib. gran. v. cum Vino albo fiant pilulæ.

Vt verò ſimul præparetur & purgetur materia, tale fiat apozema: ℞. rad. Aſparagi, Graminis, an. ℥. j. ß. rad. Apij, Petroſ. an. ℥ j. Liquirit. ℥. ij. cort. rad. Cappar. Fraxini, Tamaricis, Sambuci, an. ℥. j. macerentur omnia in Vino albo, herb. Borrag. Bugloſſ. cum toto, Adianti, Polytrichi, Ceterach veri an. m. j. Chamæd. Chamæpythios, Betonicæ an. m. ß. Mercurialis recẽt. m. j. vel aridi m. ij. fl. Cord.

Anthos, Geniſtæ an. p. j. ſeminum Aniſi, Petroſ. an. ℥. ij. ſ. Cuſcutæ, Fœnic. an. ℥. j. iiij. ſ. frig. mai. an. ℥. ij. Paſſul. ℥. ij. Prunorum n. x. fiat decoctio, in colatura infunde rurſum ſ. Carthami contuſi ℥. j. ß. rad. Polypod. ℥. iiij. fol. Senæ ℥. ij. Agarici troch. ℥. iij. Myrobal. Ind. Citrin. confricat. ol. Amygd. dulc. an. ℥. ß. Epithymi, ſummit. Thymi an. ℥. iij. ſtent in infuſ. feruenti: atque in fine parùm bulliant, dein colentur, adde ſucci Pomorum redol. vinoſorum quartarium j. Sacchari quartarium j. ß. fiat apozema: vel decoquendo ad ſpiſſitudinem iuſtam, ſyrupus, arom. ℥. ij. Cinam. Vtatur per vices, ab ℥. j. ad plures, vt dictum priùs de alijs, vel per ſe, vel diſſoluendo cum ſero Caprino, vel aqua Bugloſſ. Borrag. &c. procedendo.

Vini infuſio ex ijſdem fieri poteſt: quę & æquè, vti dictum conueniens: contemperando interim parùm vinum, ſi nimis potens ſit: & addendo abſynthium: cùm vina amara magis, ſecùs ac decocta, placeant.

Minùs itaque operoſa talis fiat ex aridis ſequentibus infuſio: ℞. rad. Graminis, Cichorij, Petroſel. Fœniculi an. ℥. j. cort. Tamaric. Sambuci an. ℥. ß. herb. Abſynth. Chamæd. Chamæpit. Betonicæ, an. ℥. j. Fumariæ, Linguæ ceruinæ an. ℥. ij. fl. Cord. an. p. j. Epithymi, ſum. Thymi an. ℥. ij. ſ. Aniſi, Fœniculi an. ℥. j. ſ. Petroſel. Coriand. an. ℥. ß. rad. Polypod. ſicci, Senæ an. ℥. ij. Agarici ℥. iij. zingib. ℈. ß. affunde Vini albi, vel meri, vel diluti q. ſ. vt ſuperemineat, maceretur: coquatur, vti de priore dictū, & vtatur. Non aromatiſatur autem, cùm minùs crudum propter vinum ſit, & abſynthij odor præualere debeat.

In forma electuarij ſic fieri poteſt: ℞. Catholiconis ℥. j. Diaſenæ ſol. conf. Hamech an. ℥. ß. medul. ſ. Carthami bene piſtatæ ℥. vj. Turbith pulueri-

rizati

rizati ʒ. ij. Zingib. infuſi in Oxymel. ℈. j. fol. ſenæ mund. ſubtiliſſ. pul. ʒ. ij. ß. ſ. Aniſi ʒ. ß. ſyrupi de Epithymo q. ſ. fiat electuarium: Capiat per vices, per ſe: à ʒ. vj. incipiendo: vel cum ſero Caprino diſſolutum.

Vel pilulis his vtatur: ℞. Myrobal. Ind. Citr. confricat. ol. Amygdali. an. ʒ. *j.* Rhabarb. el. ʒ. ij. Turbith ʒ. *j.* ß. Thymi, Epithymi an. ʒ. *j.* Senæ ʒ. *j.* ß. Tartari ℈. *j.* zingib. Spicæ an. gran. vj. irrorentur omnia ſero Caprino, donec molleſcant, dein cum ſyr. de Epithymo fiat maſſa: Capiat ℈. ij. augendo doſim, prout neceſſe erit.

Pilulæ ex Agarico, cum ſucco Eupatorij veri, & pauxillo Spicæ, in quartanis commendantur.

Hiſce ſi aliquamdiu vſi fuerint, mox poſtea, vel pauco poſt tempore iterum purgandi erũt: & tertiò quoque, ſi perſeueret febris, cura hoc modo, vti dictum, erit repetenda: quietem interim & inducias interpolatis vicibus ægro concedendo.

Sed & clyſmata per morbi progreſſum vſurpata plurimùm competũt, ad materiam è venis meſeraicis continuò prouocandam, & ne aluus conſtipetur, vti ex decubitu, & propter calorem, & inediam fieri ſolet, cauendum. Quorum exempla in principio, ex ſtimulantibus & aperientibus parata, propoſita fuerunt.

In melancholicis febribus tale ſæpè inijci poterit: ℞. herb. Emollitiu. an. m. *j.* Meliſſæ, Fumariæ, Bugloſſi vtriuſque an. m. ß. Mercurialis, Thymi an. m. *j.* ß. fl. Chamæm. Meliloti, Geniſtæ, Sambuci an. p. *j.* ſ. Carui ʒ. *j.* ſ. Lini, Fœnogræc. an. ʒ. ij. Furfuris p. *j.* ß. Cicerum p. *j.* fol. Senæ ℥. *j.* fiat decoctio, diſſol. Mel. Viol. & Anthoſ. an. ʒ. ß. conſ. Hamech. Bened. lax. an. ʒ. ij. ol. Viol. & Chamæm. an. ℥. *j.* ß. Salis parùm: fiat Clyſter.

In nothis febribus, & pituitoſis corporibus, ta-

le enema vſurpari poteſt: ℞ rad. Liliorũ, Altheæ an. ℥. j. Liquiritiæ ℥. j. ß. herb. Emollit. Atriplicis Mercurialis, Meliſſæ, Betonicæ an. m. j. Ficuum ping. p. vj. ſ. Anethi, Fœniculi an. ʒ. j. ſ. Carthami contuſi ʒ. vj. fol. Senæ ʒ. x. fl. Chamæm. Sambuci, Anthos an. p. j fiat decoctio diſſ. in lib. j. col. Catholici, Diaphœn. an. ʒ. ij. Hieræ Gal. ʒ. iij. Mellis, Sacchari rub. an. ℥. j. olei Viol. Liliorum, Chamæmel. an. ℥. j. Salis parùm, fiat Clyſter.

Inedia ad euacuationes quoque pertinet: per quam, cùm non tantùm, ne noua cauſa accedat, impediatur, ſed & ea quæ in venis meſeraicis congeſta eſt, ab inteſtinis & ventriculo rapiatur, febres quoque aliquando ceſſare poſſunt. Vti non ſolùm Theſſalus ſuâ triduanâ inediâ febres curabat, ſed & Empirici quoque noſtro ſæculo idem facere conantur. Verùm cùm per omnimodam cibi abſtinentiam bilis admodum ferociat, & partibus enarratis, à quibus rapitur, ventriculo præſertim & inteſtinis, etiam ſi ſe ſubſtantiæ ipſorum inſinuet, vnde colicam prodire alibi docuimus, incommodet, grauioresq́; ſæpè morbos excitet, non temerè inediâ, in qua omnino nihil ſumunt, cùm ſic etiam ſudores & vrinæ impedirentur, febres ſanare conabimur.

Tenuium humorum expurgationes, cum ſero & ichoribus, per ea quæ per vias vrinæ, vnà cum vrina, aut per ſudores cum ſero, aut inſenſilem tranſpirationem euacuant, fiunt. Quæ quidem ſi priùs materia, quæ febres facit, purgatione aliquouſque detracta, aut craſſior illius portio ablata fuerit, remanente adhuc tenuiore illius parte, & ichoribus; ſi per dictas vias euacuent, febres haſce ſanant, materiam eam quæ reſidua eſt, per vrinas aut ſudores, (cùm vnà cum ſero quaquauerſum excrementa corporis ferri poſſint) euacuando

cuando. Quod natura ſponte ferè facit, & per has vias, tum plerunque cùm iam concocta & ad excretiones habilis facta eſt, expurgat. Quam & Medicus naturæ miniſter imitari, eoq; tempore, quãdo ſigna concoctionis apparent, vti & circa declinationem, vt ſi quid remanſit, tollatur ſequenti modo, præmiſſis, vti dictum, purgantibus, per vrinas, ſudores, & inſenſibilem tranſpirationem, excretiones inſtituere debet.

Per vrinas itaque euacuantia remedia, habitâ ratione febris, partim præparantibus, vti ſupra dictum, permiſcemus: partim illis, purgatione iam factâ, circa declinationem vtimur.

In tertianis breuioribus & acutioribus, leuiora & quæ minus corpus accendant, exhibemus. Vt cùm in iuſculo ſemen Melonum cum Ciceribus rubris, additâ rad. Petroſelini decoquimus, illiſque, vt manè per aliquot dies bibant, propinamus.

Quod & decoctum teneritatũ Aſparagorum, Ceruiſia bibita, vel emulſio quatuor ſ. Frig. mai. cum lacte Amygdalino, inter potũ data, præſtant.

Vinum Granatorum vinoſorum dictorũ, medij ſaporis, valde vrinas bibitum mouet.

In tertianis nothis & longis febribus eadem competunt, & his quoque validiora. Vt decoctum Pulli cum rad. Petroſel. & Fœniculi, Borragine & Ciceribus: Alijsque, in victus ratione explicatis.

Vel hoc: ℞. Cicerum rub. p. j. Hordei p. ß. Liquiritiæ ℥ j. Paſſul. ℥. j. ß. rad. Fœniculi, Petroſ. an. ℥. ij. ſ. Melonum & Cucurb. an. ʒ. ij. fiat decoctio in iure Pulli macro: Vtatur aliquot matutinis.

Vel ſic: ℞. decocti Hordei cum rad. Fœniculi lib. j. adde ſyrupi Capill. Ven. ℥. ij. miſce.

Fortius hoc modo, ſi calor non metuatur, pa-

rabitur: ℞. rad. Ruſci, Aſparagi, an. ℥. j. rad. Fœniculi, Apij, Petroſ. an. ℥. ß. rad. Azari ʒ. j. herb. Endiuiæ, Hepaticæ, Capill. Ven. an. m. ß. Hyſſopi tertiam partem m. j. ſeminum Fœniculi ʒ. ij. iiij. ſ. frig. mai. an. ʒ. iij. Cicerum p. j. fiat decoctio, adde Sacchari q. ſ. vel Mel in ſenibus, Aceti tantillum: Vtatur.

Decoctum ab aliquibus valde probatum: ℞. ſummit. Abſynth. ʒ. ij. Cicerum rub. ʒ. vj. coquantur: Bibat patiens ℥. iiij. poſt inunctionem dorſi, vt infrà dicetur.

Anethi decoctum cum Ruta & Melicrato: vel decoctum Hyſſopi, idem præſtat.

Aquę Gentianæ, Abſynthij, Centaurij: vel Graminis, Aſparagi, Apij, Petroſel. Liguſtici, Valerianæ horum loco vſurpari poſſunt.

Pilulę in obſtructionibus magnis ad vrinas mouendas accommodæ hæ ſunt: ℞. troch. de Abſynthio de Roſis, de Eupat. an. ʒ. j. cum aqua Gentianæ fiant pilulæ: Capiat ʒ. j. diebus aliquot continuis, ſuperbibendo decoctum Cicerum rubr. ſem. Melonum & rad. Petroſelini.

Vinum dilutum album tenue, vrinas mouet, & circa declinationem eo nomine conceditur.

Sed & medicamenti loco infuſio in ipſo facta, ſic vſurpari poteſt: ℞. rad Fœniculi, Aſparagi an. ℥. j. herb. Abſynthij, Hyſſopi an. ʒ. j. ß. fl. Chamæm. Anethi an. ʒ ſ. Fœniculi ʒ. j. infundantur in menſ. j. Vini, & dilutum aquâ coctâ vel præparatâ, vel elicitâ, vt dictum bibat.

In quartanis longis, cùm diu durarunt, leuiora iam deſcripta, atque illis adhuc fortiora quoque, cùm non magnus amplius ſit calor, conueniunt: Vt ℞. Liquirit. Paſſul. an. ℥. j. rad. Petroſ. ℥. j. ß. rad. Azari ʒ. j. herb. Adianti, Polytrichi, Ceterach, Hyſſopi, an. m. ß. Lupul. p. j. ſ. Aſparagi ʒ. iij. ſ. Fœniculi

niculi ℥.j. Melonum ʒ.ij. Cicerum rub.p.j.fl. Chamæmel.ʒ.j. ß. fiat decoctio in lib.vj. aquæ: adde vini Granat. ℥. iiij. Sacchari q.ſ. Bibat aliquot matutinis.

Vinum maximè quartanarijs confert, quare dilutum datur.

Vti & hæc infuſio: ℞.herb.trium Capillarium an.m.j. Hyſſopi m.ß. fl. Chamæm.p.ß. rad. Fœniculi, Apij, an. ℥.j. rad. Azari ʒ. ij. ſ. Fœnicul ʒ.j. ſ. Cuſcutæ ʒ.j. ß. fiat infuſio in Vini menſ.j. Vtatur, vt ſuprà.

Pilulæ ſupradictæ quoque, vel tales competunt: ℞. troch. de Abſynt. de Eupat. de Rhabarb. an.ʒ.j. cum ſyr.de Byzant.fiant pilulæ: Capiat vt ſuprà dictum, cum iure Cicerum, in quo radices decoctæ ſint.

Sudorum prouocatio, ſi eò maximè tendat critica excretio, vt naturæ motus iuuetur, & in declinatione ad reſiduũ expellendum conuenit. Quod ſequentibus præſtabitur: inter quæ, ea quæ leuiora ſunt, ſi non ſudores mouent, ſaltem per inſenſilem tranſpirationem euacuant.

Frictiones eo nomine, tum ante paroxyſmum duabus horis, tum in principio paroxyſmi, cùm incipit calere, vt vapores diſcutiantur, & calor per totum corpus diſpergatur, competunt. Quę ſi validè fiant, ſudores quoque promouent.

Abſtergere ſudorem frequenter, ſudores validiùs prouocat.

Aqua cocta cum pauco vino exhibita, ſudores elicit. Sed & ſola affatim bibita, ſudores potenter promouet. Vnde qui ægris potum adeò interdicunt, eosq; ſiti ferè enecãt, cùm ſic minùs ſudent, & corpus ipſorum valde inflammetur, vnde hectica faciliùs ſequitur, temerè illos affligunt.

Aqua Bugloſſæ bonâ quãtitate bibita, ſudorem

potenter elicit, & præſertim in quartanarijs vtilis eſt. Vti & aliæ aquæ, vt Fumariæ, Scabioſæ, Cardui benedicti illis appropriatæ ſunt.

Decoctum ſequens ad ſudores eliciendos laudatur: quod & vrinas mouet: ℞. Hordei p. j. rad. Apij, Petroſ. Ruſci, Aſparagi, Vrticæ an ℥ j. rad. Ireos, Enulæ an. ℥. ß. baccarum Laurin. xij fl. Anethi, Chamæmel. an. p. j. Pulegij, Calamenti an. m. ß. ſem. Cymini, Aniſi, Fœniculi, Citri an. ʒ. j. bulliant in multa aqua: Vtatur frequenter.

Theriaca quoque eo nomine exhibetur: Vti & alia: Quæ in ijs, quæ paroxyſmos impediunt, explicabimus.

Inunctio ſpinæ ex oleis relaxantibus, aliaq; illic quoq; deſcribenda, idem præſtant.

Balneum in quartanis longis, tum quia ſudores prouocat, tum quia ſimul humectat & reficit, vtiliſsimũ eſt. Proin & actu humidum ex Aqua dulci paratum eſſe debet: in qua nonnunquam Hordeum & herbæ emollientes, humectantes, coquuntur. Quo in die quietis, vel ſaltem quinque horis ante aduentum paroxyſmi, actu non nimis calido, vti debet. Et poſt illius vſum, corpore priùs abſterſo, propinataque Mithridati vel Diaborraginati an. ʒ. j. in lecto ſudare, ſuperdormireque. Quo pacto multi à febre quartana diuturna liberati fuerunt.

Alterantia, morbi caliditati & ſiccitati reſiſtere, atque idcircò refrigerare & humectare in genere debent: ea quoque illis quæ cauſæ putridæ reſiſtunt: & vias aperiunt obſtructas: vireſque roborant, permiſcendo. Quæ cùm non adeò inter ſe differant, non ſecundùm febrium genera, ſed formas potiùs diſtinguemus.

In potu quicquid eo nomine ægrotantibus exhibetur, cùm illis ſit gratiùs, hac forma potiùs illis alte-

lis alterando ſubueniendum: quâ non ſolum delectantur, ſed & refocillantur.

In Paroxyſmo autem quia magis ſitiunt, id præſtat Aqua cocta, ſi cruditas timetur: vel cruda, vt in continuis dictum eſt: vel in qua Hordeum coquitur, quæ tamen, ſi multùm hordei addatur, quia multum nutrit, in paroxyſmo improbatur. Nec dum in paroxyſmo poſtquam rigor deſijt, à potu adeò, vti ferè fit, arcendi ſunt, cùm ſicuti & Fernel. teſtatur, & Ioubertus in paradoxis, æger calore accenſus & ſitibundus, ſi diutiùs ſitim perferat, & ſic incendio non ſubueniatur, eò faciliùs corporis colliquatio, calore ſolidas corporis partes inuadente & depopulante, ſequatur: & ſudores quoque, ſicuti priùs dictum, qui à potu materiam deſumunt, hac ratione impediantur, qui frigido potu copioſoque promouentur. In quo tamen ne nimiùm & affatim refrigerando, ſubitanea hac mutatione, viſcera lædantur, vnde hydrops, ſicuti in quartanis nõnunquam ob hoc peccatum accidit, facile ſequitur, moderatio quædam adhibenda erit: idq; præſertim ſi ventriculus à frigidæ potu offendatur: tunc enim non tam largam, nec niſi correctam aquam concedimus. Conſuetudine nõ neglectâ interim, & prout illa fuerit, potum augentes minuentéſue.

Extra paroxyſmum verò ſi corpus minùs bilioſum ſit, aut calor febrilis non adeò vehementer corpus accenderit, ſed illud integrè ad ſe ſolutâ acceſsione redeat: Vinum dilutum aquâ communi vel Bugloſsi in quartanarijs præſertim, & in nothis febribus, tenue, acidulum, quod nullo pacto accendere, cùm potiùs refrigeret, poteſt, conceditur: cùm & ſicuti dictum vrinas quoque moueat, & vti dicetur, vires interim conſeruet. Quo nomine & tunc in ipſo calidiora quædam, vt Hyſ-

ſopum & Gal. iubente Piper: alij Cariophyllos, decoquunt. Alij Ceruiſiam, cùm vrinam moueat, propinant.

Sed & extra paroxyſmum & in paroxyſmo, potentiâ refrigerantia, & humectantia, præſertim in calidioribus febribus, viſceribusque appropriata, ſequenti formâ liquidâ, in potu quoque, exhibentur: ℞. Aquæ Endiuiæ, Acetoſæ, Bugloſ. an. quart. j. vini Granat. ℥. ij. Sacchari q. ſ. fiat Iulepus: vel poteſt addi ſyrupus acidus, ſi bilis ferociat, vt de Pomis acidis, vel Ribes, vel Acetoſ. ſ. aut Oxyſacch.

Vel: ℞. Aquæ coctæ menſ. *j.* ſyrupi de Limonibus vel de acet. Citri ℥. ij. Viol. ℥. *j.* miſce.

Vel vtatur hoc ſyrupo Acetoſo appellato: ℞. Aquæ lib. x. Aceti ℥. iiij. Sacchari ℥. iiij. decoquantur, & bibat.

Iulep Alexandrinum, ex aqua Roſ. & Sacchato, prodeſt. Aliaque multa in ſiti ſuo loco explicata: inter quæ ſuccus Portulacæ valde laudatur à Dioſcorid.

Electuaria mollia & ſolida varijs modis dantur.

Poſt cathartici aſſumptionem, ſequenti die ad roborationem hoc detur: ℞. conſ. Roſ. Viol. an. ʒ. *j.* pul. Triaſant. ℈. ß. cum Saccharo fiat bolus.

In nothis & quartanis: ℞. conſ. fl. Borrag. & rad. Bugloſ. an. ʒ. *j.* cort. Citri condit. ʒ. ß. pul. Diamarg. frig. ℈. ß. miſce.

Vel: ℞. Theriacæ ʒ. *j.* conſ. Bugloſ. ʒ. ß. miſce.

In paroxyſmo etiam electuaria pro ſiti dantur, quæ tamen, ſi dulcia nimis ſint, ſitim potiùs excitant. Alterationis tamen causâ talia fiunt.

Electuarium ſiccum: ℞. conſ. Roſ. Bugloſ. an. ℥. *j.* carniũ Citri condit. cort. Citri condit. an. ʒ. ij. rub. de Ribes ℥. ß. ſpec. Diamarg. ʒ. ß. Sacchari Roſ. tab. q. ſ. fiat mixtura.

Vel hæc mixtura: ℞. conſer. Roſ. rob de Ribes, Ceraſo-

Ceraſorum acid. condit. Prunorum acid.cond.an. ℥.j.conſ.Bugloſſ.℥.ß. miſce: Capiat tempore ſitis.

Per morbi progreſſum ſic alterandi & corroborandi erunt, tabulis: ℞. ſpec.el. Triaſant. duplicato Rhabarb. ʒ.j. Diarrhod. alb. ℈j. Diamarg. frig.℈. ß. conſ. Roſ. & rad. Bugloſ.an.ʒ.j. Sacchari diſſ. in aqua Roſ. & Endiuiæ: cum pauco Aceto, ſi calor adſit, fiant tabulæ: Capiat intermedijs diebus, in die quietis.

Saccharum Roſ.tab. per ſe & cum alijs permixtum valde commendatur, vti & manus Chriſti vocatum & tab.Triaſantali & Diacorallium.

Aliæ tabulæ in quartana & melancholicis: ℞. ſpec. Diarrhod. Triaſant. an. ʒ. ß. Diamoſchi ℈.ß. ſp. Lætitiæ Gal.℈.ß. ſacchari diſſol.in aqua Roſ.& Bugloſſ.q.ſ.fiant tabulæ.

Mollia electuaria ſic vſurpantur: ℞. conſ. iiij. fl. Cord. an. ℥.j. conſ.Scolopend.Capill.Ven.Cirſij an. ℥. ß. cort. Citri condit. ʒ. ij. ſpec. Diarrhod. Diatrag. frig. Diamarg. frig. an. ℈.j. cum ſyr. conſ. cort.citri.

Vel: ℞. Diabugloſſati, Diaborragin.an.℥.j. Lætitiæ Almanſ. ʒ. ij. ſpec. el. de Geminis, Arom.roſ. an.℥.ß.cum ſyr. de pomis.

Vel in melancholicis: ℞. iiij. conſ. Cordial. an. ℥.j. ſpec. Cord. pro cibo, frag. Lap. pretioſorum, Margarit.an. ℈. ß. adde ſi vis ad formam folia Auri, cum ſyr. de Ribes & Ceraſorum acidorum, vel de Pomis acidis, qui mirè gratus, fiat electuarium.

Pilulæ valde à quibuſdam ad refrigerandum commendatæ: ℞. troch. de Camphora ℈.ß. cum Aceto fiant pilulæ: Capiat ℈.ß.

Clyſteres ſupradicti laxátes per morbi progreſſum vſurpati, alterationis quoq; vſum præſtant.

Cibi alterationis cauſâ humidiores, vt & in continuis dictum, quoq; vſurpantur.

Carnes humidiores: Vt ſunt iuniorum quadru-pedum, vituli lactantis, porcelli, hædi, pullorum, elixæ potiùs, exhibentur. Item piſcium ſaxatilium, quos Pipere in quartanis, alijs tamen de cauſis, condiunt.

Oua ſorbilia, niſi facilè, vt in bilioſis ventriculis fit, corrumpantur, conueniunt.

Vuæ ſuſpenſæ aliquamdiu valde ægros recreát.

Rapæ laudantur à quibuſdam. Vti & Perſica, & Pepones.

Panis lotus cum iuſculo datur. Et cremor Hordei.

Iuſcula, Lactucâ, Borragine, Bugloſsâ (inprimis in quartanis) Endiuiâ, condiuntur: & aqua Bugloſsi brodijs permiſcetur.

Condimenta ex Agreſta & Aceto, Capparibus, Oliuis, bene à ſale ablutis, vtilia ſunt: vti & noſtrũ compoſitum quod Gumpiſt vocant.

Confectiones item fructuum acidorum: Et fructus hi recẽtes, niſi quid obſtet, vel ſiccati potiùs, rurſumque emolliti.

Acetaria ex Lactuca cũ Aceto, & pauco Oleo. Item rad. Cichor. parùm cocta, cum Aceto & oleo comeſta, prodeſt, vel teneritates ipſius.

Aër frigidiuſculus, vt & in cõtinuis dictum, naturâ talis, vel arte paratus eligendus.

Epithemata hepati refrigerationis causâ, vbi magnus calor, hoc modo applicátur: ℞. aquarum Cichor. Endiuiæ, an. ℥.iiij. aq. Abſynth. ℥.ij. Santali citrin. Roſ. an. ℈.j. Spicæ ℈. ß. aceti Roſ. ℥.ß. fiat epithema.

Poſtea vngatur cerato Santalino, oleo Viol. lotis aq. frigidâ, an. ℥.j. Spicæ ℈.ß. miſce.

Pro corde epithema hoc conuenit: ℞. aquæ Roſarum ℥.ij. aq. Borrag. Bugloſſ. an. ℥.j. aq. Meliſſæ ℥.ß. aceti Roſ. ʒ. vj. ſpec. Cordial. vel Diamarg. ʒ.j. Croci ℈.j. miſce.

Poſtea

Poſtea vngatur regio cordis vel pulſuũ ſequenti: ℞.Theriacæ ʒ.ij. vnguenti Nenupharini citrini ʒ.j. ſucci Limonum ʒ.ß. Croci, Camphoræ an. gran.v.fiat linimentum.

Renes, ſi incaluerint, refrigerationis cauſâ inunguntur: ℞.mucilag. ſ. Pſyllij, extractæ cum aqua Roſ.℥.j.Santali ʒ.ij.Camphorę ℈.ß. olei Roſ. Viol. an.℥.j.Ceræ albæ q.ſ. fiat vnguentum.

Balneum alterationis cauſâ & non tantùm ad ſudores mouendos, vti ſuperiùs dictũ eſt, in quartanis, humectando, ex humectantibus paratum, commendatur: quod tamen extra paroxyſmum, iam diu perſeuerãte morbo, tutiùs adhibetur. Licet vulgò in febribus intermittentibus omnibus id facere adeò metuant, vt ſi vel iuxta flumina aut fontes ambulent, recidiuã ſe pati ſibi perſuadeant: eoque nomine, ne qui à febre liberati ſunt, pontes tranſeant, aut nauigia conſcendant, aut ſupra terram nouiter cultam ambulent, vehementer anili ſuperſtitione cauent: cùm tamen madefactio illa in febribus illis diuturnis calore nomnihil remittente, præſertim ſi corporis adſit conſumptio, non improbetur.

Virium conſeruationis cauſâ, vt æger, ſi acuta pręſertim ſit febris, nõ ſuccumbat, vel ſi diuturna, ſufficerę poſsit, viuendi ratio recta, per decentem victum, aërem, ſomnum, exercitia, inſtituitur.

Aër purus & liber eſſe debet, & nonnunquam odoratis efficax, fieri.

Cibus & potus, quatenus nutritionis cauſâ inſtituitur, Tenuior in genere, in febrium omnium intermittentium principijs eſſe debet. In quibus famem & ſitim primâ ſeptimâ tolerare multùm ad curam facere Auicen. docet. Et ſi diuturniores ſunt & chronicæ, vti nothæ, & quartanæ, & in tribus primis ſeptimanis parciùs viuant, citiùs ſa-

nantur. Inde verò, vti & ſi bilis efferueſcat in tertianis & quartanis, cùm inediam ægrè ferant, plenior conceditur.

In acceſsione ipſa, ne natura in morbificæ materiæ concoctione impediatur, néue calore præternaturali cibus corrumpatur, febriſque augeatur, cùm & cibo ſumpto corpus magis incaleſcat, vt in hecticis priuatim fieri ſolet: cibum ferè ſubtrahimus. Quo tempore & potum nutrientem ex decocto multi Hordei paratum, vti priùs dictum, improbant, noſque eo nomine lac amygdalinum, ſpiſsius præſertim, quod tamē tantopere vſitatum eſt, longè minùs concedere poſſumus. Interim tamen ſi bilioſus & valde attenuatus vel raræ texturæ ſit æger, ne bilis ferociat, aut hectica ſequatur: etiam in paroxyſmo nonunquam aliquid cibi, vti & pueris ob conſuetudinem, permittitur.

Extra verò paroxyſmum, in bilioſis, in declinatione febris, ægri cibādi erūt: & rurſum ante inuaſionē paroxyſmi, horis duabus vel tribus. In longioribus verò febribus, vt quartanis, die acceſsionis totâ, ſi ieiunent, conſultum erit: cibuſq; horis ſex vel ſeptem ante paroxyſmum, vel tanto tempore, vt priùs concoctio, antequam paroxyſmus inuadit, abſoluatur, exhibeatur. Quod & in duplicibus febribus indies inuadentibus obſeruandum eſt, ſemper quietis tempus, quod febrem longiùs antecedit, eligendo, & proin mox poſt declinationem febris, cùm morbus nō det inducias longiores, cibandū. Cibus autem facilis concoctionis, vt iam dictum, in alterantibus & continuis, eligitur.

Vinum inprimis cùm reficiat, in quartanis & alijs ferè nothis conuenit: ſed extra paroxyſmum, cùm æger cibatur, nec dum adeò immoderatè ſit exhibitum: cùm ſi ſitis magna ſit, aqua tunc potiùs cocta propinari debeat. Hoc autem dilutum, tenue

tenue & album datur: nouumq; antiquo melius, præſertim in bilioſis erit, cùm antiquum empyreumate ſuo vehementer accendat. Sed nec rubrum, ſi clarum & dilutum ſit, improbatur.

Somnus plurimùm reficit, in declinatione & tempore quietis factus: cùm per vigilias nimias lædantur. In principijs tamen paroxyſmorum nocet.

Exercitium moderatum, in quartanarijs præſertim, valde eſt vtile.

Animi affectus immoderati & triſtes nocent, Moderati & iucundi proſunt.

Medicamentis quo pacto vires conſeruare & reſtaurare debeamus, partim in alterantibus, partim alibi indicatum eſt.

Symptomata ſeu accidentia febrium intermittentium, curatione methodicâ iam explicatâ, vnà cum morbo quoque initigantur, tandemque penitùs eo ſublato cum illo tolluntur. Si quæ tamen ex illis, grauiora cùm ſint, potiſsimùm vrgeant, ad hæc quoque cura dirigitur. Idque vel omnibus in genere accidentibus eam accommodando, quod fit paroxyſmum febrilem impediendo: vel priuatim certis ſubueniendo, de quibus in fine dicetur.

Paroxyſmus ſeu acceſsio febrilis in febribus intermittentibus, totius morbi decurſus eſt, in quo omnia febris accidentia, quæ à frigore & calore proficiſcuntur, ſe proferunt, eoque ceſſante, ceſſant. Qui paroxyſmus, & per conſequens febrium hæc accidentia, ſi impediantur, ne eueniant: cura quoque, ſed illegitima eſt, qualis ſymptomatis attribuitur, cùm cauſa non auferatur, ſed duntaxat illius euaporatio, vel motus cor accendens impediatur. Hæc autem quæ illud præſtat, potiſsimùm rigorem prohibent, qui principium eſt febrium intermittentium, quo impedito, cùm hunc maximè

licitando naturam quàm purgando reuellunt, eô modo, vt dictum, ſæpè paroxyſmos præcauent: quo nomine, agaricum, ſenam, aliaq; dant: quibus quædam alterantia ob cauſam dicendam addunt. Ex pluribus autem cópoſitionibus, quæ hoc modo illud præſtant, hæc vtiliora ſunt.

Decoctum ſequens: ℞. Epithymi, Thymi, Polypodij, Senæ, an. ℥.j. fl. Borrag. p.j. fiat decoctio, coletur: Capiat per horam ante aduentum paroxyſmi hauſtum, addendo interdum parùm Vini. Hoc in quartana præſertim commendatur,

Vel puluis: ℞. Senæ ʒ iij. Turbith ℥.j. Piperis ℈.j. Zingib. ℈.ß. Cinamom. Myrrhæ an. ℥. ß. Sacchari ad pondus omniũ, fiat puluis, diuidatur in tres partes: Detur vna pars ante acceſsionẽ cũ Vino albo.

Agaricus cum ſucco Fumariæ & Fœniculi datur ad ℥.j. ab Helidæo.

Sunt qui Diagrydij ʒ.j. cum ſyr. Viol. ℥.iij. permiſcent, & ægrotanti, horâ vna ante paroxyſmum inſtar caſtaneæ exhibent.

Mercurij puluerem cum Aceto fortiſſ. Theriacâ & Saccharo in robuſtis exhibent aliqui.

Stupefacientia nonnihil, vti diximus, quia ſenſum partium minuunt, & interea ſudores mouent, vti alibi dictum, ante inuaſionem quoque eo nomine exhibentur.

Vt Theriacæ ℥. j. ß. vel paulò plus aut minùs, cum Vino optimo data, ab omnibus, in perſeuerantibus febribus, laudatur. Aliqui eam cum vino Abſynthite, vel aqua Cardui bened. vel Menthæ, vel aqua Roſ. miſcent. Cui alij Diatrionpipereon, alij Myrrham, vt Dioſc. quoq; addunt.

Sed & aliæ opiatæ, & Antidota, ſic commendantur: vt Panchreſtum Nicolai, cum vino quoque exhibitum. Item Mithridatum, & cum liquore Cyrenaico, apud Glauconem.

Hyoſcyamum in hepialis laudat Dioſcor. dando folia tria vel quatuor. Seminis illius ʒ.j. cum Vino aromatico in principio paroxyſmi exhibita, iterando bis vel ter, pro certo habetur præſidio.

Alterantia varijs modis exhibita paroxyſmos quoque ſiſtunt, intus foriſque admota: quibus & motus corporis iungitur.

Intrinſecùs & calefacientia & refrigerantia vſurpantur.

Calida, quia ſtatim corpus accendunt, frigus & rigorem, & ſic primam febris inuaſionem, arcere videntur, vnde nec calor poſtea, quem rigoris motus propellit, aut leuior ſaltem, ſequitur. Sed & quia bonam portionem febrilis materiei, tenuioris præſertim, diſsipant, calida illud præſtare aliqui putant. Vti & ſi ſudores mox moueant, hoc pacto quoque febrem præcipitant. Quæ tamen ſi vehementer calida ſint, non ſtatim in principio febrium, donec materia concocta ſit, ſunt exhibenda, ne abſumptis tenuioribus materiebus, craſsiore manente, ex ſimplici duplex vel triplex fiat febris, vel in continuam tranſeat. Quod & in ſupradictis ſtupefacientibus, ex theriaca cum calidis illis permixtis paratis, obſeruandum erit. Cæterùm ex illis quæ calore operantur, hæc longâ obſeruatione potiſsimùm probantur.

Decoctum hoc: ℞. Zingib. ℥. ß. Piperis ʒ. j. membranarum Nucum interiorum, ſeu nauci ʒ. ij. bulliant in lib. ij. Vini ſtiptici: de col. ſume ℥. v. adde ſyr. Viol. ℥. j. Bibat horis duabus vel tribus ante acceſsionem: cooperiatur, & in lecto maneat & ſudet.

Aliud: ℞. rad. Gentianæ ℥. j. ſummit. Centaurij min. Serpilli an ʒ iij. bulliant in Vino: Bibat hauſtum, vt ſuprà.

Vel potio hæc: ℞. ſucci Calamentæ ʒ. iij. vel il-

vulgus reſpiciat, etſi calor aliquis leuis ſuperue-niat, nihilominus febrem ceſſaſſe vel mitiorem fa-ctam eſſe, exiſtimat. Sed & fit, vt cùm rigor, per quem materiæ febrilis corpus peruadentis rigo-remque excitantis fit per corpus tranſitus, impe-ditur, cùm tunc illa non per rigorem mota ſubſi-ſtat, tam rigor quàm calor minimè ſuperueniant, & febrilis paroxyſmus ſic illorum vſu, quibus ri-gorem impedimus, penitùs ceſſet. Quod tamen, niſi purgata priùs & concocta ſit materia, ſi fiat, tutò minimè aut rectè fieri poteſt, cum cauſâ re-lictâ, etſi febris deſinat, grauiora tamen inde ſe-quantur accidentia. Sicuti Empirici his tantùm intenti, vt mox ita febrem ſanent, in colicos cru-ciatus, icteros, hydropes, vt alibi dictum, ægrotan-tem inducunt. Fit tamen quoque hoc interdum etiam ſecundùm rationem, ſi paroxyſmorũ mul-titudo vires vehementer proſternat, vt aliquan-do, licet cauſa penitùs ſublata minimè ſit, paro-xyſmum hiſce extraordinarijs remedijs cogamur mitigare, aut ſiſtere, ſed ita, vt nihilominus in cu-ra methodica in cauſæ ſublatione procedamus. Sed & fit, vt licet cauſa ablata ſit, adeò habitum contraxerit febris, & naturam in conſuetudinem pertraxerit, vt hac conſuetudine mota, hunc or-dinem deinceps aliquandiu nihilominus, vt ſæpè accidit, ſeruet: tunc vt illum naturæ motum ſiſta-mus, maximè eo tempore quo febris inuadere ſo-let, vel cùm iam præludia rigoris, oſcitatio, pandi-culatio, aut frigus, incipiunt, vel etiam paulò ante horum aduentum, ad rigorem impediendum, & per conſequens ſic paroxyſmi partem aliquam, aut etiam vnà cum rigore calorem ſubſequentem, totumque paroxyſmum retardandum, aut tollen-dum, ea quæ rigorem mitigare, vel penitùs ſum-mouere poſſunt, remedia vſurpabimus: quorum

mentio

mentio in praxi noſtra, vbi de motu deprauato egimus, in rigoris deſcriptione quoque facta eſt. Quæ id faciunt, vel materiam, quæ corpus ſenſim peruadendo concutiendoque rigorem efficit, per euacuationes diuerſas diuertendo: vel ſenſum nonnihil, vt minùs irritationem partes ſentiant, ſtupefaciendo: vel corpus ſubitò in principio, antequam frigus & rigor ſuperueniant, calefaciendo. Quæ tamen omnia cautè, & non priùs (ſi modò non aliquid aliud, vti dictum, hoc vrgeat) niſi materia præparata & aliquo modo purgata ſit, erunt adminiſtranda: & tunc primùm ex vno aliquo horum, vel euacuante, vel ſtupefaciente, vel alterante, vel ex inuicem commixtis, vti iam dicetur, præparanda.

Victus ratione ſeu nutrimentorum exhibitione, cùm natura à cauſa morbi ad cibum coquendum reuocetur, ſæpè fit, vt ſi largiùs ante paroxyſmum comedant, ille impediatur: hinc vulgò, Sie haben das feber abgeſſen/ Germ. dicere ſolent.

Euacuantibus idem, naturam aliò reuocando, in excretionibus ſurſum deorſuìnúe factis, perficitur.

Per vomitum, quem in principio paroxyſmi inſtituimus, cùm veluti reuulſio quædam à venis meſeraicis, è quibus materia ad cor euaporat, ad ventriculum fiat; paroxyſmi impediri poſſunt: ſicuti & hoc ſæpè fit, vt cùm per vomitum cauſa in ventriculum & inteſtina excutiatur, non tantùm paroxyſmus impediatur, ſed & febris, vti ſuperiùs dictum, penitùs ſanetur.

Purgantia paulò ante paroxyſmum horâ ferè vnâ exhibita, non tamen fortiora (quia cùm ipſorum operatio in febris ſtatum tunc incideret, & plurimùm ægrum debilitaret, & dum deijcere cogeretur, commoueret) ſed leuiora, quæ potiùs ſol-

vulgus reſpiciat, etſi calor aliquis leuis ſuperueniat, nihilominus febrem ceſſaſſe vel mitiorem factam eſſe, exiſtimat. Sed & fit, vt cùm rigor, per quem materiæ febrilis corpus peruadentis rigoremque excitantis fit per corpus tranſitus, impeditur, cùm tunc illa non per rigorem mota ſubſiſtat, tam rigor quàm calor minimè ſuperueniant, & febrilis paroxyſmus ſic illorum vſu, quibus rigorem impedimus, penitùs ceſſet. Quod tamen, niſi purgata priùs & concocta ſit materia, ſi fiat, tutò minimè aut rectè fieri poteſt, cum causâ relictâ, etſi febris deſinat, grauiora tamen inde ſequantur accidentia. Sicuti Empirici his tantùm intenti, vt mox ita febrem ſanent, in colicos cruciatus, icteros, hydropes, vt alibi dictum, ægrotantem inducunt. Fit tamen quoque hoc interdum etiam ſecundùm rationem, ſi paroxyſmorũ multitudo vires vehementer proſternat, vt aliquando, licet cauſa penitùs ſublata minimè ſit, paroxyſmum hiſce extraordinarijs remedijs cogamur mitigare, aut ſiſtere, ſed ita, vt nihilominus in cura methodica in cauſæ ſublatione procedamus. Sed & fit, vt licet cauſa ablata ſit, adeò habitum contraxerit febris, & naturam in conſuetudinem pertraxerit, vt hac conſuetudine mota, hunc ordinem deinceps aliquandiu nihilominus, vt ſæpè accidit, feruet: tunc vt illum naturæ motum ſiſtamus, maximè eo tempore quo febris inuadere ſolet, vel cùm iam præludia rigoris, oſcitatio, pandiculatio, aut frigus, incipiunt, vel etiam paulò ante horum aduentum, ad rigorem impediendum, & per conſequens ſic paroxyſmi partem aliquam, aut etiam vnà cum rigore calorem ſubſequentem, totumque paroxyſmum retardandum, aut tollendum, ea quæ rigorem mitigare, vel penitùs ſummouere poſſunt, remedia vſurpabimus: quorum

mentio

mentio in praxi noſtra, vbi de motu deprauato egimus, in rigoris deſcriptione quoque facta eſt. Quæ id faciunt, vel materiam, quæ corpus ſenſim peruadendo concutiendoque rigorem efficit, per euacuationes diuerſas diuertendo: vel ſenſum nonnihil, vt minùs irritationem partes ſentiant, ſtupefaciendo: vel corpus ſubitò in principio, antequam frigus & rigor ſuperueniant, calefaciendo. Quæ tamen omnia cautè, & non priùs (ſi modò non aliquid aliud, vti dictum, hoc vrgeat) niſi materia præparata & aliquo modo purgata ſit, erunt adminiſtranda: & tunc primùm ex vno aliquo horum, vel euacuante, vel ſtupefaciente, vel alterante, vel ex inuicem commixtis, vti iam dicetur, præparanda.

Victus ratione ſeu nutrimentorum exhibitione, cùm natura à cauſa morbi ad cibum coquendum reuocetur, ſæpè fit, vt ſi largiùs ante paroxyſmum comedant, ille impediatur: hinc vulgò, Sie haben das feber abgeſſen/ Germ. dicere ſolent.

Euacuantibus idem, naturam aliò reuocando, in excretionibus ſurſum deorſumúe factis, perficitur.

Per vomitum, quem in principio paroxyſmi inſtituimus, cùm veluti reuulſio quædam à venis meſeraicis, è quibus materia ad cor euaporat, ad ventriculum fiat, paroxyſmi impediri poſſunt: ſicuti & hoc ſæpè fit, vt cùm per vomitum cauſa in ventriculum & inteſtina excutiatur, non tantùm paroxyſmus impediatur, ſed & febris, vti ſuperiùs dictum, penitùs ſanetur.

Purgantia paulò ante paroxyſmum horâ ferè vnâ exhibita, non tamen fortiora (quia cùm ipſorum operatio in febris ſtatum tunc incideret, & plurimùm ægrum debilitaret, & dum deijcere cogeretur, commoueret) ſed leuiora, quæ potiùs ſol-

licitando naturam quàm purgando reuellunt, eô modo, vt dictum, ſæpè paroxyſmos præcauent: quo nomine, agaricum, ſenam, aliaq; dant: quibus quædam alterantia ob cauſam dicendam addunt. Ex pluribus autem cõpoſitionibus, quæ hoc modo illud præſtant, hæc vtiliora ſunt.

Decoctum ſequens: ℞. Epithymi, Thymi, Polypodij, Senæ, an. ℥.j. fl. Borrag. p.j. fiat decoctio, coletur: Capiat per horam ante aduentum paroxyſmi hauſtum, addendo interdum parùm Vini. Hoc in quartana præſertim commendatur.

Vel puluis: ℞. Senæ ʒ iij. Turbith ʒ.j. Piperis ℈.j. Zingib. ℈.ß. Cinamom. Myrrhæ an. ʒ. ß. Sacchari ad pondus omniũ, fiat puluis, diuidatur in tres partes: Detur vna pars ante acceſsionẽ cũ Vino albo.

Agaricus cum ſucco Fumariæ & Fœniculi datur ad ʒ.j. ab Helidæo.

Sunt qui Diagrydij ʒ.j. cum ſyr. Viol. ℥.iij. permiſcent, & ægrotanti, horâ vna ante paroxyſmum inſtar caſtaneæ exhibent.

Mercurij puluerem cum Aceto fortiſſ. Theriacã & Saccharo in robuſtis exhibent aliqui.

Stupefacientia nonnihil, vti diximus, quia ſenſum partium minuunt, & interea ſudores mouent, vti alibi dictum, ante inuaſionem quoque eo nomine exhibentur.

Vt Theriacæ ʒ. j. ß. vel paulò plus aut minus, cum Vino optimo data, ab omnibus, in perſeuerantibus febribus, laudatur. Aliqui eam cum vino Abſynthite, vel aqua Cardui bened. vel Menthæ, vel aqua Roſ. miſcent. Cui alij Diatrionpipereon, alij Myrrham, vt Dioſc. quoq; addunt.

Sed & aliæ opiatæ, & Antidota, ſic commendantur: vt Panchreſtum Nicolai, cum vino quoque exhibitum. Item Mithridatum, & cum liquore Cyrenaico, apud Glauconem.

Hyoſcyamum in hepialis laudat Dioſcor. dando folia tria vel quatuor. Seminis illius ʒ.j. cum Vino aromatico in principio paroxyſmi exhibita, iterando bis vel ter, pro certo habetur præſidio.

Alterantia varijs modis exhibita paroxyſmos quoque ſiſtunt, intus foriſque admota: quibus & motus corporis iungitur.

Intrinſecùs & calefacientia & refrigerantia vſurpantur.

Calida, quia ſtatim corpus accendunt, frigus & rigorem, & ſic primam febris inuaſionem, arcere videntur, vnde nec calor poſtea, quem rigoris motus propellit, aut leuior ſaltem, ſequitur. Sed & quia bonam portionem febrilis materiei, tenuioris præſertim, diſsipant, calida illud præſtare aliqui putant. Vti & ſi ſudores mox moueant, hoc pacto quoque febrem præcipitant. Quæ tamen ſi vehementer calida ſint, non ſtatim in principio febrium, donec materia concocta ſit, ſunt exhibenda, ne abſumptis tenuioribus materiebus, craſsiore manente, ex ſimplici duplex vel triplex fiat febris, vel in continuam tranſeat. Quod & in ſupradictis ſtupefacientibus, ex theriaca cum calidis illis permixtis paratis, obſeruandum erit. Cæterùm ex illis quæ calore operantur, hæc longâ obſeruatione potiſsimùm probantur.

Decoctum hoc: ℞. Zingib. ℥. ß. Piperis ʒ. j. membranarum Nucum interiorum, ſeu nauci ʒ. ij. bulliant in lib. ij. Vini ſtiptici: de col. ſume ℥.v. adde ſyr. Viol. ℥.j. Bibat horis duabus vel tribus ante acceſsionem: cooperiatur, & in lecto maneat & ſudet.

Aliud: ℞. rad. Gentianæ ℥.j. ſummit. Centaurij min. Serpilli an ʒ iij. bulliant in Vino: Bibat hauſtum, vt ſuprà.

Vel potio hæc: ℞. ſucci Calamentæ ʒ.iij. vel il-

lius loco ſyr. de Calamenta ℥.j.ß. Detur cum Vino & aqua Borraginis.

Vel hæc ex aquis parata: ℞. aquarum Gentianæ, Centaurij, Plantag. an.℥.j.ß. Bibat: Multi ol. Vitreoli guttam vnam addunt.

Alia: ℞. Plantaginis, quam febrifugam vocant, recentis m.j. Acetoſæ rec. m. ß. Aceti quart.j. Theriacæ quart.j. deſtillentur: Bibat huius aquæ ℥.iij. dimidia horâ ante paroxyſmum.

Vel puluis mirè in omnibus febribus vti & peſtilentialibus commendatus: ℞. Sacchari candi ʒ.iij. Zingib. ʒ.ij. Camphoræ ʒ.j. fiat puluis: Datur ʒ.j. cum aqua calida: hunc & Crato laudat.

Alter: ℞. pul. Cancrorum fluuiatilium, cranij Humani, raſuræ Eboris an.℈.j. Cinam.ʒ.ß. Croci ℈.j. fiat puluis: Detur ʒ.j. cum Vino.

Tertius: ℞. Myrrhæ ℈.j. Piperis gran. vj. Zingib.℈.ß. Sacchari ʒ.iij. fiat puluis: Detur ʒ.j. vel ex eo fiant pilulæ cum ſucco Gentianæ.

Electuarium: ℞. Rubiæ trochiſ. Nicol.ʒ.j. detur cum Vino albo. Eodem modo datur electuarium ex Aſa Meſuæi, Triomphyllon Nicolai, Elect. Petri Arnol. Villanouani.

Vel: ℞. Cinamomi ʒ.ij. Piperis ʒ.j. Croci ʒ.ß. Myrrhæ, Styracis, Serapini an.ʒ.ß. Benzoini ʒ.iij. rad. Gentianæ ʒ.ij. cum Melle fiat elect. Datur à ʒ.ß. ad ℈.ij. duabus horis ante paroxyſmum.

Refrigerantia nonnunquam id præſtant, & febrilem paroxyſmum ſiſtunt: ſed cùm magna refrigeratione vt id faciant ſit opus, adeò ſubitò cor refrigerare per aſſumpta, non ita tutum eſt, atque ſi hoc externis perficiatur, vti mox dicetur.

Potu frigidæ affatim facto in ipſo paroxyſmo, vel extra hunc, multi paroxyſmos ſiſtunt, & dicunt communiter, Das feber abtrincken.

Vinum Granatorum ad ℥.ij. in principio paroxyſmi

xyſmi ſi bibatur, & poſtea pulſibus vnguenta, vti dicetur, admoueantur, febres ſanare poteſt.

Externa remedia febres curantia per exercitia, applicationes, iniectiones, amuleta, ſuperſtitioſaque interdum, adminiſtrantur.

Exercitium ſi ita inſtituatur, vt corpus ante inuaſionem paroxyſmi incaleſcat & ſudet, paroxyſmos diuturnarũ febrium nonnunquam ſiſtit. Hoc autem, motu corporis, eundo, equitando, currendo ante aduentum paroxyſmi, donec corpus incaleſcat, perficitur.

Horum loco, ſi debiliores qui ambulare nequeunt, fricentur, & poſtea tegantur & calefiant, pannis alijs ue artibus, nonnunquam etiam vti dicetur, vngantur, eaque omnia, antequam frigus incipiat, fiant, vt rigor minimè ſuperueniat, efficere poſſunt.

Applicationes, illic vbi pulſus arteriarum ſentitur, factæ, multùm in hac re, vel ſolæ, vel vnà eum cæteris adminiſtratæ, præſtare poſſunt, vt in vtriuſque carpi regione: interdum & in temporibus vtrinque, & pedibus iuxta malleolos. Hæc autem ex illis quæ vel materiam diuertere & reuellere à corde poſſunt, quod maximè acria præſtant, parantur: vel alioquin ex illis quæ cordis intemperiem nonnihil mutant, & ne facilè à vapore mox eleuando in paroxyſmo inflammetur, veluti muniunt, & proin, & ex acribus, & temperatis, & nonnunquam refrigerantibus, quibus multa penetrationem iuuantia adduntur, vt virtus ad cor vſque peruenire queat, componuntur.

Adurens & veſicas eleuans, applicatum ſic fiet: ℞. fol. Ranunculi, Pedis Columbini, recent. contundantur & applicentur cum Sale & Aceto.

Alia calefaciens: ℞. fol. Thlaſpi contuſa & ſimiliter cum Sale & Aceto applicata.

Idem præſtát Burſa paſtoris, Dentillaria Rond. Ruta, Saluia, Calendula, Angelica, Vrtica, ſimiliaque.

Vt hoc modo: ℞. fol. Sambuci, Rutæ, Calendulæ, Vrticæ an. m.j. contundantur cum Sale & Aceto: Applicentur.

Item: ℞. Allij, Cæparum an. q.ſ. contundantur & applicentur.

Minùs calefacientia & potiùs nonnihil refrigerantia, ſic fiunt: ℞. Plantag. Sonchi an. m. j. contundantur, adde fuliginis Furni parùm, Salis & Aceti q. ſ. Applicentur.

Vel hoc, quod maculam nigram parit, & erodit nonnihil: ℞. corticum interiorum Nucis ramorũ, q.ſ. macerentur in Aceto, & applicentur: quo remedio feliciter ſæpè vſus ſum.

Panis item maceratus aliquoties in Aceto, pulſibus applicatus, prodeſt.

Remedium ſæpè à multis commendatum, experientiâque crebrò comprobatum: ℞. vnguenti Populeonis portionem, ſubige cum telis Aranearum mundis: fiant pilulæ magnæ: De quibus duas brachijs, duas pedibus, duas temporibus cum folio Vitis ante inuaſionem paroxyſmi applicabis: repetendo alijs quoque vicibus.

Inunctiones ſimilem ob vſum fiunt pulſuum, ſpinæ & extremitatum.

Ad pulſus: ℞. ſucci Rutæ, Vrinæ pueri an. æq. partes, miſce: Vnge vel laua omnes pulſus, paulò ante inuaſionem paroxyſmi.

Vel: ℞. olei Chamæmel. q. ſ. & in eo decoque Araneas: Inunge pulſus & ſpinam.

Spinæ inunctiones multùm quoque præſertim ad rigorem compeſcendum, vti alibi dictum fuit, poſſunt: vt, ℞. olei Chamæm. ℥.iij. Laurini ℥. j. de Caſtoreo ℥. ß. Araneas, Lumbricos an. n. x. teſte Dioſc.

Dioſc. aquæ Vitæ ℥.ij. coquantur ad aquæ vitæ conſumpt. Inungatur tota ſpina.

Oleo in quo paſtilli ex Anthemidis floribus parati, diſſoluti ſint, ſi febrientes à vertice capitis ad pedes inungantur, ſanari docet Matth.

Suffumigium de merda Cati laudat quidam.

Anthemidem per Clyſterem iniectam, alij probant.

Amuleta quàm plurima paſsim deſcribuntur: Inter quæ & hæc à multis certa eſſe prædicantur, Araneam in nuce Auellana collo appenſam; Vel Limacis lapidem: aut Iaſpidem geſtare: item Talpam manibus, donec moriatur, in ipſo paroxyſmo retinere.

Superſtitioſa, vt characteres certos, vel notas, aut ſcripta ſecum ferre, febrem carminibus pellere, luſtrare, vendere, aliaque incantamenta ſeu nugas, omittimus.

Reliqua priuata ſymptomata, quæ in febribus intermittentibus occurrunt, etſi ſuis ſingula locis in praxi noſtra explicentur: tamē hîc obiter quomodo dijudicanda, tractandaque ſint, dum adhuc æger febricitat, explicandum.

Vigiliæ, & Capitis dolor propter euaporationes, ſi nimiùm infeſtent, vapores impedimus, & ſoporem conciliamus. Si ſopor profundus accedat, & huius ratio habenda.

Sitis, Linguæ ariditas, ob calorem & euaporationem maximè moleſta ſunt: quibus vti in alterantibus dictum, ſuccurrimus.

Appetitum proſtratum, euacuantia emendant, & morbi diuturnitas ſponte corrigit, ita vt tādem omnino fiant in declinatione & cùm cōualeſcunt famelici, vt, ne nimiùm comedant, tunc potiùs cauendum ſit.

Syncopæ in febrib. ſyncopalibus, inprimis pro-

ſpiciendum. Et ſi ſyncope, bilis vitio, oris ventriculi causâ fiat, illius acrimonia infringenda: vt in ventriculi dolore dicetur: dein & roborantibus, vt in ſyncope dictum, muniendi.

Dolor ventriculi, ſi à bile vitellina, vel porracea excitetur: vel à flatibus cum rugitu, aut ob potum nimium fiat: ille ijs quæ bilis acrimoniam retundunt: alter & roborantibus, & flatus diſcutientibus curatur.

Alui profluuium eiuſdem bilis causâ ſæpè accedit, quo nomine, ſi nimis vrgeat; ea quoque, quæ in dolore ventriculi diximus, adhibentur: & clyſmata abſterſoria, quale illud, quod ex decocto Hordei cum Sacchari rubri ℥.ij. fit, exiſtit, inijcienda.

Colicus dolor vnà cum febre interdum inuadit, bile inteſtinis ſe inſinuante, quo & ſæpè, vt dictum, febre ceſſante relictâ causâ, euenit, & vt in colico dolore in praxi dictum, curatur. A pituita vitrea in Lipyria febre, quam quoq; ab eo humore prodire putant, colicum dolorem naſci ſcribunt: verùm ab hoc humore frigidiſsimo febrē fieri minimè poſſe, iam oſtendimus.

Cachexia, Hydrops: Durities hypochondriorum, Oedemata crurum, in febribus diuturnis ſæpè accidunt, ob viſcerum internorum naturalium læſiones: quorum cura ſuis locis explicabitur.

Marcor corporis in declinatione, interdum ex atrophia: interdum propter incipientem hecticam, poſt acutas & duplices haſce febres, ſuperuenit.

Parotis aliàs quoq; in quartana erumpit.

Vermesq; quandoq; reijciuntur. Quibus ſingulis ſua adhibentur remedia.

Cōtinuæ putridæ malignæ febris curatio.

Continua putrida maligna ſolitaria febris, quæ epidemia plerunque, rariùs priuata eſt, quá Germ.

propter

propter inſigne ſymptoma Hauptwe/ alij ſimpliciter Malignam, Arabes Malè morigeratam, Itali propter maculas Petechiam vocāt,&Rond. quia omnes ſymptomaticas febres malignas cenſuit, Symptomat cām appellat: eandem curandi rationem, cùm putrida nondum maligna ferè requirit. Quam & aliqui ſemitertianis ſanandis,quia illas quoque malignas eſſe exiſtimarunt, accommodarunt.

Prædictionem autem quod attinet, ijſdem ſignis, quæ in putridis continuis prioribus deſcripſimus obſeruatis, hæc facienda. Quæ tamen ſigna cùm in putridis non malignis dubia ſint,illarumq́, iudicium ſit incertum,hîc cùm ſimul adſit malignitas,longè magis ambigua erunt: cùm hæc malignitas adeò cordi inſidietur: vt ſæpè etiam apparentibus ſignis concoctionis, æger nihilominus inopinatò extinguatur. Dein & cùm criticos illos motus natura,quæ hîc magis adhuc oppreſſa eſt, non eo ordine, vt in non malignis, perficiat: ſi in illis dubiè, hic ſanè longè magis cautè & ambiguè, de ſalute vel morte, ex prædictorum obſeruatione,prædicendum erit.Inter quæ,maculæ interdum erumpentes pulicum morſibus ſimiles, vel fuſcæ, Petechiæ dictæ, mortem plerunq; propinquam denuntiant.

Curatio malignarū febrium, vti & in alijs ſimpliciter putridis,hoc modo perficitur.Vt de cauſa morbi,quæ & putrida & maligna ſimul eſt,quæ illum facit vel auget, aliquid euacuare ſtudeamus: Caloremq́. putridum malignū,ijs quæ nō tantùm refrigerāt, ſed & putredini, inprimis malignis eorum ſeminibus, reſiſtunt, alteremus,Virium,quæ pręſertim hîc plurimū labefactantur,habitâ ratione: Vti & quorundam aliorum accidentium.

Euacuationes autem tam ſanguinis quàm hu-

morum aliorum, ſequentibus modis vſurpantur.

Sanguinis detractio per phlebotomiam, ſcarificationes, vt in continuis putridis, conſideratis ijſdem quæ illic obſeruari debere diximus, inſtitui poteſt: inter quæ, vires, quæ hîc ſtatim labuntur, præcipuè ſunt æſtimandæ.

Humorum reliquorum expurgationes, eodem modo, vt in putridis alijs inſtituendę: additis ſemper quæ malignitati reſiſtunt: qualia etiam in malignis febribus, ecthymata & exanthemata protrudentibus, deſcribentur.

Per vrinas, ſudores euacuantia medicamenta, vt in alijs quoque, locum habent.

Alterantia ſimilia quoq; competunt. Exhibendo ea præſertim, quæ, præter quàm quòd refrigerant, putredini reſiſtũt: vt ſunt acida, additis ſemper cordialibus, illic quoq; explicatis. Vti & externa, quæ hîc quoq; adhiberi poſſunt.

Vires etiam, obſeruatâ victus ratione, conſimili modo ſunt conſeruandæ, alijs medicamentis cordialibus: quę cùm in malignis citiùs & grauiùs quàm in alijs putridis offendantur, eò magis reſtaurantia exigunt. Ita vt Vinum acidulum refectionis causâ interdum illis permittatur.

Accidẽtia alia eadẽ ratiõe, vt & illic, corrigũtur.

Peſtilentis febris præcautio & curatio.

Peſtilens febris ſeu peſtis, cùm ſit morbus contagioſus, ab externa peſtifera qualitate, de corpore in corpus, contagio, per contactum, vel etiam intermedio aëris, tranſeunte, procedens: Partim quâ ratione liberi adhuc ab illa præſeruari; Vel eâ iam infecti curari debeant, explicandum.

Præſeruatio autem, etſi ſeminaria peſtis abſcondita occultè alicubi lateant, nobiſq; ignorantibus in corpus penetrent: tamen in cauſa externa declinanda, vel corrigenda, & corporis præparatione, ne facilè ab ea afficiatur, perficitur.

Decli-

Declinamus verò cauſam, Fugiendo potiſsimùm loca illa, vbi peſtis graſſatur. Quod fiet, ſi, quatenus vocatio, pietas & honeſtas non prohibent, ægros non accedamus: nec ipſorum veſtes, tegumenta, aliáue, attingamus: domos, plateas in quibus decumbunt, vitemus. Et cùm vbi nam cauſa hæreat, ignoretur, multiq; ſemina peſtis, vti dictum, ſecum geſtare, etſi ab illis nondum afficiantur, diu poſsint: loca vbi magna hominum eſſe ſolet congregatio, in concionibus, conſultationibus, & inprimis balnea publica, choreæ, vbi citiùs, vti mox oſtendetur, hæc côtrahuntur, fugienda. Et cùm ab alijs quoq; tam animatis quã inanimatis corporibus contagium hoc prodire poſsit: nihil tutiùs, quàm vti vulgo fertur, citò & longè ſeu procul abire, tardeque reuerti.

Emendamus cauſam illam peſtilentem alicubi latentem, ne aliquem poſsit inficere, aut vt penitùs quoque tollatur: Si ea quæ infecti attigerunt, integumenta, veſtes, aliaque, aëri libero, antequã ijs vtamur, priùs aliquandiu perflanda exponamus, & lauemus: quo nomine & pecuniam, peſtis tempore, antequam in manus accipiant, aliqui priùs abluere ſolent.

Pleriq; autem, aëris infectionem peſtis cauſam ſtatuentes, eum emendare ſtudent. Quod & nos, licet in corporibus ſemina peſtifera potiùs, quàm in aëre hærere, probauerimus, non improbamus: cùm ijſdem quibus aër corrigitur, etiam corpora noſtra, quæ aër continuò alluit, & per inſpirationem ſubit, aëris correcti intermedio, alterentur, & præſertim cùm & per aëris medium ſeminaria peſtis de corpore in corpus, vti dictum, transferantur, hæc illius alteratio vim illius peſtilentem retundere poterit. Quæ aëris alteratio & repurgatio varijs modis ſequentibus perficitur.

Inquinamenta primùm omnia, è quibus aër impurus fieri, aut infici poteſt, auferendo, à ſordidis, putridis, corruptis humoribus, corporibúsue exſpirantia, & fœtorem exhalantia.

Et ſi aër purus, ſiccus, qualis ab ortu vel occaſu prodit in conclauia, quæ homines inhabitant, intromittatur: alius verò arceatur. Aues ſi in hypocauſtis aut cameris alantur, aërē purgare ſcribunt, & præſertim paſſeres: quos & circa loca, vbi peſtis regnat, minimè pmanere, vulgus credit. Ignis luculentus accenſus, aërem purgat: quo Hippoc. peſtem graſſantem ceſſare fecit.

Suffitus in locis publicis, priuatisq; ex quibúsuis odoratis facti, aërem corrigunt. Quo nomine ligna Iuniperi, quod præ cæteris conſuetum, plerunq; accenduntur. Et pomorum cortices ſicci in hypocauſto vruntur, reliquaq; eiuſmodi ſicca, vt Sabinæ lignum bacciferæ præſertim, quod admodum odoratum eſt, vel Lauri, Roſmarini, Viticis, vſurpari poſſunt. Ignisq; qui in foco accenditur, ex ligno Quercino, Vitium, Salicum, iniectâ Rutâ, Iunipero, alijsq; parari poteſt.

Carbonibus ardentibus baccas Iuniperi ſuffitus causâ vulgò imponũt, vti & Maſtichem, Thus, Succinum, Caryophyllos, aliaq; innumera: quæ ſi vrantur, gratum odorem ſpirant.

Trochiſci ſequentes in eum vſum parati idonei ſunt: ℞. Benzoini, Styracis cal. an. ℥. ß. ligni Iuniperini, vel Sabinæ bacciferæ ʒ. j. rad. Angelicæ ℈. j. cum infuſ. gummi Tragac. in aqua Roſ. addendo Moſchi gran. aliquot, fiant trochiſci pro fumo.

Vel fiant candelæ, quæ ignem concipientes, fumum, donec conſumantur, reddunt: ℞. Myrrhæ, Thuris an. ʒ. ij. Benzoini, Styracis an. ʒ. iij. Ladani ʒ. j. ß. Succini ʒ. ß. baccar. Iuniperi ʒ. ij. cort. Pomorum ſicc. ℥. j. cort. Citri ſicci, Santal. citrini an. ʒ. ß.

℥.ß. ligni Iuniper. ʒ.j. lig. Aloës, Caryoph. an. ℈.j. carbonum Salicis vel Tiliæ ad duplum ponderis,cum inf. gummi Tragac.addendo Camphoræ gran. vj. fiant candelæ nigræ, ſeu aues cypriæ,vt vocant.

Odoramenta non accenſa,ſed per ſe bonum odorem ſpirantia,hoc modo fiunt.Si odoratos flores & herbas, inprimis Rutam, mala Citria,Limonia,Arantia & ſimilia, vel ſecum quis geſtet,vel cubiculum illis odoratum reddat.

Item ſi ſpongiam, vel linteum pannum ex Aceto & Aqua roſacea, vel Aceto rutaceô madefacta geſtet,naribusq; ſæpè adhibeat.

Vel hoc modo: ℞. Rutæ contuſæ p.j.affunde Aceti optimi portionem aliquam, & ſuccum exprime, cui adde rad. Angelicæ ʒ. ß. Camphoræ, Croci an. ℈. ß. hæcque ſpongiâ ad vſum dictum excipiantur.

Vel hoc balſamo,vt vocant,alas narium,aut labrum ſub naribus inungat. Quod fit ex oleo ſeminis vel rad. Angelicæ, per deſtillationem eliciti cum Cera alba: ſubigatur,vſurpetur.

Poma odorata manibus geſtare quoq; conducit: ℞. rad. Angelicæ,Myrrhidis an.ʒ.ij.Zedoariæ ʒ.ß.Roſ.rub.ʒ.j. Lauand.ʒ.ß. ſeminum Angelicæ, Nigellæ, Coriandri an. ℈.j.ſ. Ocimi ℈.ß.cort.Citri ſic.℈. ij. nucis Moſc. Caryoph. an. ʒ. ß. Cinam.ligni Aloes, Iuniperi, Santal. citri, an. ℈.ij.Ladani, Styracis cal.an. ℥. ß. Benzoini ʒ. ij. Myrrhæ ʒ.j. Camphoræ gran. vj. cum infuſ gummi Tragac.facta in aqua Angel. vel Roſ. fiat pomum. Odoratius fiet, ſi parùm olei Caryophyl. vel ſ. Angelicæ permiſceas, & in ſuperficie bombace Moſchatâ inuoluas.

Faciem, manus,axillas,pudenda,odoratis lauare vtile quoque eſt, veluti Aceto ſimplici vel roſa-

ceo: aquis item Roſarum, Angelicæ, Lauandulæ, addendo aliquid Camphoræ: vel florum Citrangulorum, quam aquam *Naffe* vocant.

In aures immittit olea deſtillata aromatum odoratorum Droëtus.

Veſtes vapore vel ſuffitu odorato perfumare, vel aquis irrorare iam dictis, aut alijs additis odorem conciliare, prodeſt. Vel ſi cheirothecas perfumatas, vt vocant, odoratas induant, & geſtent; aut ſacculos in ſinu ferant. Qui ex pulueribus Cypri, Violarum, appellatis, alijsque permultis ſimilibus parantur:

Vel hoc modo: ℞. rad. Angelicæ ℥. ß. rad. Ireos od. ʒ. ij. ſeminis Coriandri, ligni Iuniperini an. ℥. j. Benzoini, Styracis an. ℥. ij. fiat puluis, addẽdo Moſchum vel Ambram, ſi velint.

Corpora autem ne facilè hac lue inficiantur, præſeruabimus præcipuè, ſi ne accendantur admodùm, aut humores in ijs vehementer commoueantur, caueamus. Et repletio, & impuritas in illis vitetur & emendetur. Si prophylacticis, quæ peſti aduerſantur, ipſa muniamus.

Ne corpora itaq; incaleſcant nimiùm, eo tempore, dum peſtis viget, ſibi homines cauere debent: cùm ſupercalefacta faciliùs, vti febrem, ſic & qualitatem hanc malignam hauriant.

Aërem igitur calidiorem, arte calefactum, vt in hypocauſtis, qui nimiùm incaluit, vitent. Et inprimis illum, qui in balneis ſiccis illos inflammat: vnde pleroſq; tempore peſtifero, ſi tunc ijs vtantur, peſte correptos obſeruaui.

Motus quoque nimius corporis, qui curſu, ſaltu & in choræis præcipuè obitur: vel animi, per iram, gaudium, vehemens commotio, eo quoque nomine obeſt.

Vti & aſſumptorum calidiorum, vt aromatum, & po-

& potus, inprimis vini meracioris, immodicus & frequens vſus. Quæ proin tunc temporis, acidis frigidisq; corrigi, corpusque eiuſmodi potiùs alterari debet.

Agitatio humorum, quia faciliùs illis commotis corpus ab externis cauſis afficitur, nocet. Vnde & metus, vt citiùs qui peſtem metuunt, minùs qui animo quieto ſunt, eâ corripiantur, facit. Imaginatione tamen hic quoque (quæ vt vulgò fertur, facit caſum) plurimùm opitulante. Sed & Veneris vſus eo nomine improbatur. Atque intempeſtiuè, vel nimiùm ſanguinem detrahere, vel purgare, nocuum.

Repletio tamen omnis & vitanda, & ſi adſit, corrigenda erit; nam licet quælibet corpora peſtem ſuſcipere poſsint, faciliùs tamen plethorici & cacochymici inficiuntur. Ob quam cauſam corpora pura ſeruare, & ſi immunda ſint, euacuantib. munda reddere oportet: hoc modo.

Venæ ſectio, etſi non temerè, ne humores turbentur, præſertim in iunioribus, qui magis peſti ſunt obnoxii, facienda ſit: ſi tamen corpus plethoricum ſit; in adultis, & præſertim, ſi huic aſſueti ſint, iuuabit.

Clyſter, ſi prauis abundent humoribus, alternis diebus iniectus, probatur.

Purgatio in cacochymicis, ſi modò nō nimiùm corpus exagitet, conuenit. Tum ea, quæ in conſuetis, veris & autumni tempore, præparatis priùs humoribus redundantibus, bilioſis, vel pituitoſis, vel melancholicis, poſteaque expurgatis, inſtituitur. Tum ea, quâ ſucceſsiuè vt corpus purum ſeruetur, ſæpè purgamus, ex leuioribus tamen parata. Quibus ſi ea, quæ peſtiferæ qualitati reſiſtunt, putredinem arcent, addamus: præſtantiora erunt.

Inter quæ pilularũ forma, cùm amara, vt aloeſ, quæ optima eſt, recipere poſſit, primas tenet, eoq; nomine pilulæ Peſtilentiales, vel Communes, alias de Tribus, vel Rufi ab authore appellatæ, tantopere commendãtur. Quorum vetus hæc eſt deſcriptio: ℞. Aloës, Ammoniaci, Myrrhæ, æquale ſingul. pondus: cum Vino fragranti formentur.

Neoterici ſic eas parant; ℞. Aloës ℥.j. Myrrhæ, Croci ana ʒ.ß. cum Vino odorato: vel, in calidioribus naturis, cum ſucco Limonum vel Citri fiant pilulæ. Quibus prophylactica varia permiſceri poſſunt.

Efficaciores ad purgandum, addito Rhabarb. vel Agar. hoc modo fiunt: ℞. Aloës ʒ.ij. Rhabarb. Myrrhæ an. ʒ.j. Zedoariæ, Croci an. ℈.j. cum ſucco acetoſ. Citri vel Limonum fiat maſſula.

Vel: ℞. Aloës ʒ.iij. Rhabarb. puluerizati, aſperſi aquâ Cinam. ʒ j. ß. Agar. troch. ʒ.j. Myrrhæ el. gũmi Ammoniaci diſſoluti in Aceto an. ʒ.ij. Croci ʒ.ß. Camphoræ ℈.j. olei rad. Imperat. gutt. ij. cum Aceto ſubigantur.

Quibus hiſce leuioribus, frequenter, vt hebdomadatim ſemel vel bis vti poſſunt, & ʒ.ß. vel ℈.j. vel pil. j. manè, veſperi alteram ſumere: quæ & infantibus, ſi illas deglutire poſſent, eſſent vtiles.

Hiſce paulò fortiores in magis cacochymicis, ſed rariùs tunc vſurpari poſſunt: Vt, ℞. priorem Maſſam cum rhabarb. & agarico, addendo pilul. Aggregat. ʒ.j. Diagridij ℈.j. cum ſyr. Roſ. ſol. fiant pilulæ.

Ex Terebinthina, loco pilul. Rufi, veteres pilulas exhibuerunt: cuius loco ſi illa deſit, nos reſinam lariceam æquè vtilem, cùm egregiè purget, hoc modo ſubſtituere poſſumus: ℞. Terebinthinæ reſinæ, vel Laricеæ coctæ, vt puluerizari poſſit. Rhabarb. optimi irrorati aqua Cinam. an. ʒ. ij.

Turbith

Turbith ℥.j. Zingib.℈.ß.cum puluere Liquirit.fiat maſſa. De qua ʒ.j.vel plus,ſi eas purgare volumus, dabimus.

Dilutum ex Terebinthinæ vel Laricеæ ʒ.j. cum vitello oui,& aqua Cardui bened.factum, loco pilularum datum,egregiè purgat.

Potiones variæ in hũc vſum parari poſſunt hoc modo:℞.Tripheræ Perſicæ (quam plurimùm Meſues laudat) ab ℥.ß.ad.ʒ vj.aquæ Acetoſæ,Scabioſæ,Cardui ben. q.ſ miſce: Capiat ſingulis quinque diebus talem potionem.

Infantibus, Manna in iuſculo diſſoluta dari poteſt; vel rhabarbarum hoc modo: ℞. extractum Rhabarbari,miſceatur cum ſucco Roſ.& cum Saccharo, diſſoluatur in aqua Acetoſæ, reducatur in tabulas. Conditum Rhabarbari pro pueris Droetus parat.

Antidota multa prophylactica, atque inter illa opiata quoque, quibus Rhabarbarum præſertim, nonnũquam & Tryphera admixta,deſcripta ſunt. Quæ tamen,cùm non tãquam purgantia, ſed quatenus antidota, compoſita ſint,eò potiùs referenda erunt.

Fortiſſimè purgantia in ſummè cacochymicis probantur, & pro expertis habetur: qualia ex diagrydio, colocynthide, rad. cucum. aſ. terra Armenia,ſtibio,quod & magnis compoſitionibus aliqui miſcuerunt,& ſimilibus,parantur.

Vt puluis hic: ℞.trochiſc. Alhandal, Diagrydij, Turbith an.ʒ.j. Euphorbij ℈.j.Maſtichæ ʒ.ß. Croci ℈.j.radic.Serpent.Pimpinellę,an.℈.ß.fiat puluis: Capiat ʒ.ß.cum aqua aliqua conuenienti.

Vel electuarium hoc: ℞. rad. Cucum. agr.Apij, Coriandri, Semperuiui foliorum, terantur ſimul: adde Mellis q.ſ. & Piperis parùm,fiat electuarium, inſtar auellanæ vſurpandum. Quod miris laudi-

bus, & ad præcautionem, & curationem peſtis ab Honorat. Caſtellano extollebatur.

Prophylactica, quibus corpus, ne facilè inficiatur, præparatur, multa ſunt, experientiâ potiùs, quàm ratione inuenta: cùm antidota vera, quæ huic veneno reſiſtant, minimè, vti neque huius qualitatis peſtiferæ vera natura, cognoſcantur. Idcircò cùm certa, quæ huic peſtifero veneno aduerſentur, ignorentur: quæ in genere venenis reſiſtunt, hîc quoque vſurpantur. Quorum præcipua tantùm & à multis diu probata proponemus: Atque quatenus ea vel ſumuntur, vel ſaltem in ore tenentur, vel extrinſecùs pulſui, cordis regioni, adhibentur, vel alioquin pro amuletis habentur, primùm diſtinguemus.

Quæ aſſumuntur antidota, cùm præter proprietatem illam, quâ venenis reſiſtunt, alia inſuper ſint vehementer calida, alia minùs, alia frigida potiùs quàm temperata, habitâ ratione ætatis & conſtitutionis, hæc illáue potiùs eligenda, nec temerè quæuis, calidiſſima illa præſertim vt euphorbium, & aqua vitæ, quas ſiniſtrè vſurpatas aquas mortis nonnunquam faciunt, iunioribus potiſſimùm exhibenda. E quibus quædam in forma liquida dantur, quæ cùm diu aſſeruari nequeant, cùm magna vrget neceſſitas, & aliæ quæ ad vſum parātur, non ſunt ad manum, illis præſertim, qui in ædibus infectorum habitant, vel illos accedunt, propinantur. Qualia ſequentia ſunt.

Decoctum hoc: ℞. rad. Tormentillæ, Pimpinellæ an. ℥.j. radic. Valerianæ ℥.ß. rad. Enulæ, Angelicæ an. ʒ.ij. fol. Galegæ, Sanguiſorbæ ana m.j. decoquantur in Vino & aqua, addito pauco Aceto & Croco.

Vel vini infuſum, quod magis ingrata & amara ferre poteſt: ℞. rad. Tormentil. Dictamni, Succiſæ,

ſæ, Pimpinel.an.℥.j.ß.rad. Valerianę, Imperatoriæ, Angelicæ an.℥.j. rad. Serpent. Gentianæ ana ℥.ß. fol. Cardui bened. ſ.Coriandri an.ʒ.j. Cinam.ʒ.iij. incidantur & infundantur in Vino albo & pauco Aceto, vel Vino acido: Bibat ſæpè manè.

Lac ouillum ieiunè bibitum, mirè à quibuſdam ad præſeruationem commendatur.

Succi nonnunquam in condimentis, & præſertim acetarijs, acidi exhibentur: veluti Acetum ipſum: vel ſuccus ex pomis Citranguli, ſuccus Ribes, Creſpini, Vuæ criſpæ, Punicorum, Ceraſorum, Prunorum, Pomorum.

Item Caryophyllorum hortenſium florum ſuccus, ſeu potiùs acetum, vt parant Germani, Galegæ ſuccus cum Theriaca datus à Matthiolo, Verbenæ ſuccus cum Vino vel brodio, Cæparum item ſuccus, varijs modis exhibitus.

Quæ aſſeruari diutiùs queunt prophylactica, cùm peſtis, vbi ſemel regionem inuadit, diu ſoleat ſubſiſtere, & proin ſemper ad vſum præſtò eſſe debeant, varijs formis hoc modo idonea fiunt.

Succi inſpiſſati, quos Rob Arabes, noſtri Extracta vocant, ad hanc rem ex efficacioribus, vt Carduo benedicto, Verbena, alijsúe, vtiliter vſurpantur. Iuniperi extractum valde conſuetum eſt & vtile, quod & infantes, cùm ingratum minimè ſit, admittunt.

Syrupi quoque, addito Saccharo, vt gratiores ſint, præſertim infantibus, ſic parari poſſunt: ℞. Verbenæ, Scabioſæ, Galegæ an.m.j.gran.Iuniperi p.j. decoquantur in Aqua & pauco Aceto, addito Saccharo, fiat ſyrupus.

Vel ſucci Granat. ſucci Limonum, ana ℥.ß. Aceti Roſ.ʒ.ij. aquæ Roſ. ℥. iij. Sacchari q. ſ. fiat ſyrupus.

Conſeruata, per ſe nonnunquam ſiccata, aliàs

ſaccharo, melle, aceto, ſale, aliiſue permixta, aut aliter condita, præcautionis cauſâ manduntur.

Vt Zedoaria inciſa, manè comeſta: vel cum Vino bibita.

Vel Caryophylli, in Aceto prius macerati.

Citriorum, Arantiorum genera, per ſe, vel priùs condita, manſa.

Verbena, manè comeſta.

Tormentillæ radix, cum raſura Cornu cerui, & Aceto ſumpta, vel Saccharo condita. Vti & Pimpinella.

Acetoſa, Bugloſſum, Borrago, & radix Tapſi barbati, eodem modo præparata.

Radix item Petaſitidis, in Aceto macerata, & rad. Myrrhidis.

Baccæ Iuniperi, in Aceto maceratæ.

Vel permixta hoc modo: ℞. fol. Rutæ, Saluiæ, Plantag. baccas Lauri, contunde cum Aceto, miſce: Comedant manè cochl. vnum: cui Bolus interdum additur.

Remedium ex nucibus vſitatum, de quo manè toti familiæ datur, hoc modo paratur: ℞. Nucum nucleos, folia Rutæ & grana Iuniperi, contuſa, & cum Aceto permixta.

Aliud ex iiſdem Apollonij, vel Mithridatis, vt volunt à multis laudatum præſidium: ℞. nucleorum Nucum ℥. iiij. Caricarum ping. ℥. iij. fol. Rutæ ſicc. ʒ. ij. ſubige cum Aceto & Sale, vel Melle, ſi magis dulcibus delectantur.

Compoſitum magis ſic fieri poteſt. Si ſupradictæ compoſ. addatur rad. Tormentillæ, Pimpinel. an. ℥. ß. Boli præp. ʒ. vj. Croci ℈. j. & cum Aceto, & Sale, & Melle ſubigatur. Ex ſequentibus pulueribus aliqui huic compoſitioni quoq; addi poſſunt. Et Myrrha à quibuſdam additur.

Confectiones variæ prophylacticæ ex pulueribus,

ribus, & alijs omnibus ſimul mixtis, in forma tragematum, vel tabularum, vel electuariorum, fiunt. Quæ primùm, quatenus temperata, & gratiora, odoratioraq;, vel ingrata, aut narcotica ſimul ſunt, diſtinguuntur.

Temperatiores confectiones, minusque alterantes, nec adeò ingratæ, pro infantibus, grauidis & delicatioribus, non nimiùm corpora exagitantes, aut continuo vſu lædentes, ex varijs præparantur.

E quibus vſualia multa in hoſce vſus antidota & cordialia ſequentia parata inueniuntur: Diamargariton frig. Cordiale electuarium: De Nucibus & Angelica, quorundam compoſitio. De Hyacintho confectio Falconis ad peſtem maximè accommodata. Pulueres item varij Bezoartici & Prophylactici appellati.

Ex illis quæ de nouo parantur, confectio talis erit accommoda, quæ & ſi vermium ſit ſuſpicio, vt in iunioribus ſæpè euenit, eo quoque nomine proderit: ℞ Boli Arm. præpar. cum ſucco Limonum ʒ.ij. raſ. cornu Cerui ʒ. ß. ſ. Citri medullæ ℈.j. rad. Tormentil. ʒ.j. ſpec. Diamarg. ʒ. ß. Sacchari diſſoluti in aqua Acetoſ. & Portulacæ, fiant tabulæ: vel cum ſyr. aut Melle electuarium.

Alia compoſitio efficacior adhuc ex pluribus additis ſic fit: ℞. ſeminum Citri, Acetoſæ an. ʒ.j. ſ. Ocimi ℈.j. rad. Tormentillæ ʒ.j. ß. radic. Angelicæ ʒ. ß. Boli præpar. ʒ.ij. Coralli ʒ. ß. Margarit. ℈.j. raſ. Eboris ℈.j. lap. Smaragd. Hyacinthi an. ℈. ß. Cinamom. ʒ.j. Santal. omnium ʒ. ß. Sacchari ℥. vj. fiat puluis, vel Sacchara diſſoluto in aquis conuenientibus, tabulæ vel electuarium.

Magis operoſus ex collectis inuicem præcipuis ad hunc vſum pertinentibus, ſic à me An. 93. peſte graſſante, paratus fuit: ℞. Boli præpar. ℥. ß.

Coralli ʒ.ij.Succini ʒ.j.ß.raſ.Eboris, & cornu Cerui ana ʒ.ß. rad. Tormentil. ʒ.j.ß. radic. Dictamni, Carlinæ,Pimpinel. radic. Angelicæ, Imperatoriæ, Myrrhidis,an.ʒ.j. rad.Ariſtol. rot. Zedoariæ,cort. Limonum, Caryophyll.ana ʒ.ß. Cinamom. ʒ.ij. ſ. Acetoſæ ʒ j. ſ.Cardui ben. Angelicæ, Ocimi, Coriandri an.ʒ.ß. ſ.Citri medullæ ℈.j. Croci ℈.ß.Roſ. rub.fol.Verbenæ,Rutæ,Scordij,Cardui bened.an. ʒ.ß. Galegæ ʒ.j.ſp.Diamarg.frig. (loco multorum cordialium) ʒ.j. fiat puluis. Cuius ʒ.j. cum Sacchari ℥.j. in formam pulueris, vel tabularum, ſaccharo in aquis Acetoſæ, vel Angelicæ, vel Roſarum, vel Cardui bened. diſſoluto: vel electuarij, redigi poteſt. Si Camphoræ ℈.j. vel ʒ.ß. vel ʒ.j. addatur pulueribus iam enarratis, vis ipſorum erit efficacior: tunc autem pueris & grauidis minus conuenit.

Ambra & Moſchum ſi illis addantur, præterquam quod cordiales magis fiunt, odor ſuauis illis quoque conciliatur.

In infantibus ſimpliciores hi trochiſci ſic parantur: ℞. rad. Angelicæ ʒ.ß. Boli præpar. cum ſucco Limonum ℥.ß.Moſchi grana aliq.Sacchari q.ſ.cum infuſ.gummi Tragac. fiant trochiſci.

Compoſitus ex multis puluis, moſcho addito ſic fit: ℞. rad. Angelicæ, Myrrhidis, Imperatoriæ an.ʒ.ij. rad. Tormentil. Pimpinel. Dictamni, Scorzoneræ, Vincetoxici, Cruciatæ, Morſus diaboli, rad. Enulæ,Zedoariæ,Galangæ an.ʒ.j.rad. Ariſtol. Gentianæ, Aronis, vel Serpentariæ an.ʒ. ß. Santal. omnium ʒ.j. Cinam.ʒ.ij. ligni Aloes ʒ.ß. herb. Cardui ben. Scordij, Meliſſæ, Saluiæ, an. ʒ.j. Rutæ ʒ.ß. herb. Scabioſæ, Verbenæ, Acetoſæ, Lyſimachiæ, florum Cord. an. ʒ. j. ſeminum Acetoſæ, Coriandri, Fœniculi, Cardui ben.an.ʒ.j.ſ. Citri, Ocimi, an.ʒ.ß. baccarum Lauri, Iuniperi, an.

ʒ.ij.

℥. ij. Nucis moſch. Maceris an. ʒ. ß. Succini ʒ. iij. raſ. Eboris, cornu Cerui an. ʒ. j. Vnicornu ℈ j. lap. Præcioſorum ʒ. *j*. Bezoartici in magnatibus parùm, Margarit. ℈. *j*. Boli præpar. ℥. ß. Coralli ʒ. ß. Moſchi, Ambræ an. ℈. ß. Camphoræ (ſed moſchi odorem retundit) ℈. j. puluerizẽtur omnia, Et ex ʒ. *j*. huius pulueris additâ Sacchari ℥. *j*. fiunt vel trochiſci, vel tabulæ, vel cum Melle, vt illic dicetur, electuaria.

Ingrati ex myrrha, aloe & caſtoreo, qui valde efficaces ſunt, parantur. Quæ tamen in forma pilularum, minori nauſeâ, exhibentur.

Puluis ſequens Hiſpaniarum regis ſecretum eſſe dicitur: ℞. Myrrhę ſelectæ, Maſtichæ, Boli Arm. Terræ ſigillatæ, ligni Aloes, Caryophyll. Maceris, Croci, an. æquales partes, fiat puluis: Capiat ſingulis matutinis.

Alius ex aloe & myrrha ſic fit: ℞. ſeminum Acetoſæ ʒ. ij. ſ. Citri mundi ℈. j. rad. Tormentillæ ʒ. *j*. ß. Boli præpar. ʒ. iij. Aloes lotæ, Myrrhæ, Coralli rub. an. ʒ. *j*. cort. Citri ſicci, Caryophyll. Cinam. an. ʒ. ß. Croci ℈. ß. ſp. Diamarg. frig. & Triaſant. an. ʒ. ß. fiat puluis.

Caſtoreum nõnunquam his permiſcetur, quod tamen ob fœtorem non niſi magnis compoſitionibus & parua quantitate, vt in theriaca fieri videmus, addendum erit.

Opiata antidota in vſu præcipua ſunt, quæ tamen ſi nimiùm ſumantur, propter opium tandem lædere poſſunt.

E quibus vſitata ſunt, Theriaca, Mithridatũ, & inprimis antidotus illa magna Matthioli.

Electuarium de ouo valde probatur. Quod rectiùs, ne aduratur, ſic parabitur: ℞. vitellum vnius Oui, coctum ad duritiem, cui adde Croci contriti æquale pondus, agitenturq; probè ſimul: adden-

dodein pulueris rad. Tormentil. Dictamni an.℥. ß. rad. Angelicæ ℥.*j*. rad. Vincetoxici, Succiſæ, Zedoariæ an.ʒ.ij. ſ. Erucæ ʒ.*j*. Myrrhæ ℈.*j*. Theriacæ, Mithrid. optimi an.q.ſ. ad formandam maſſam ſatis duram. Cuius ʒ.*j*. cum Aquis, Vino, vel Aceto propinatur.

Electuario ſequenti An. 82. fœliciter vſi ſumus: ℞.rad. Angel. Imp.an.ʒ.ij. rad. Tormentillæ, Carlinæ, Vincetoxici, Pimpinellæ, Morſus diaboli, Phu veri an.ʒ.*j*. Zedoariæ ʒ.ß. gran. Iuniperi ʒ.ij. bacc. Lauri ʒ.*j*. ſeminum Angelicæ, Acetoſæ, Cardui ben.an.ʒ.*j*.ſ. Citri mund.ʒ.ß.fol.Rutæ, Cardui ben.an. ʒ.*j*. Croci Piperis, Maceris an.ʒ. ß. raſuræ cornu Cerui & Eboris an. ʒ.*j*. Boli præp.cum ſucco Citri ℥.ß. Opij ℈.*j*. fiat puluis, adde Camphoræ ℈.ß. nucleorum Nucum rec. Ficuum an.℥.ß. Sacchari finiſsimi ℥.ij.Mellis ℥.xij.fiat electuarium.Ad tabulas formandas cape ʒ.*j*. pulueris, ad ℥.*j*.ß.Sacchari, cum aqua conuenienti diſſoluti.

Quæ prędictæ omnes compoſitiones, vel per ſe vſurpantur, deq; illis manè aliqua portio ſumitur: vel alijs permixtæ in nouas formas rediguntur.

Veluti ex mithridato communes hæ tabulæ ſic fiunt: ℞. Mithridati ℥. ß. Sacchari candi & communis puri ana ℥. iiij. cum Vino maluatico fiant tabulæ.

Vel electuarium excellens hoc modo paratur: ℞. Theriacæ optimæ ℥. iij. rad. Tormentil. ſeminum Iuniperi, Cardui ben. Acetoſæ an. ʒ. ij. Boli præpar. ℥. ß. raſ. Eboris ʒ. *j*. Coralli ʒ. j. ß.ſp. Diamarg. frig. ʒ.*j*. cum ſyr. de acetoſ. Citri fiat electuarium: Capiat per ſe, vel cum Aquis, aut Vino.

Sed & ſupradictis confectionibus varijs, vel ſpeciebus prophylacticis ſi Theriaca addatur, opiatæ fiunt. Quibus & ingrata, & alia ſupradicta miſceri poſſunt, & omnia veluti in vnum congeri.

Aquæ

Aquæ ſtillatitiæ prophylacticæ, quia omnes ſudorẽ mouent, & ob id expulſiuæ dictæ ſunt, in curatione peſtis recenſentur: vbi omnis generis tam prophylacticæ, quàm curatiuæ, & vtrumque præſtantes explicabuntur.

In ore tenenda quædam quoque præcautionis causâ ſunt, ſic enim, cùm per aërem attractum peſtem corpus ſubire exiſtimant, eum quaſi in ipſo ingreſſu corrigi autumant. Quod tum maximè cùm in publicum prodeunt, vel loca ſuſpecta, & inprimis cùm ægros adeunt, erit faciendum.

Ex ſimplicioribus, Angelicæ radix, ore retenta, valde iuuat, & bonum odorem ſimul ori conciliat. Vti & Zedoaria eodem modo efficax, Enulæ item campanæ radix, & Galanga, Citri cortex vel Arantiorum, & ſemina illorum, Fœniculi ſemen aliqui ſimiliter commendant. Reliqua inodora, vt Verbena, quæ valde probatur, Tormentilla, Pentaphyllum, vel ingrata, cùm difficulter diu in ore retineri poſsint, omittimus.

Trochiſci vel formulæ, vt in ore hanc ob cauſam contineantur, frequenter parantur. Quæ nos, omiſsis multis inodoris, ex odoratis potiùs & validis, permiſcendo grata quoque quædam, ſi illa ſimul deglutire debent, hoc modo componimus: ℞. rad. Angelicæ ʒ. ij. Ireos ʒ. j. Zedoariæ ʒ. ß. cort. Citri ſicci, ſ. Coriandri an. ʒ. ß. Caryophyl. Nucis moſch. Santali citri, an. ℈. j. Cinam. ℈. ij. Boli Arm. præp. cum ſucco Limonum, vel Aceto ℈. j. ß. Sacchari ʒ. vj. cum inf. gummi Tragac. in aqua Roſ. addendo gran. j. vel ij. Moſchi, vel Ambræ, fiant trochiſci, vel morſelli.

Alij faciliores & grati: ℞. rad. Angelicæ ʒ. j. ligni Iunip. ʒ. ß. lig. Aloes ℈. j. Sacchari ℥. ß. cum infuſ. Moſchata fiant trochiſci.

Myrrham aliqui ſolam in ore tenent, vel alijs

permiſcent: ſed quia valde ingrata eſt, ſi eam alijs permiſceamus, moſchum, cuius odorem tūc euincit, poſſumus omittere.

Moſchati trochiſci ſimplices ex ſolo Saccharo, & Bolo fiunt.

Externa remedia, varijs applicantur partibus.

Cordi autem præcipuè, quæ pulſantibus arterijs in carpo & alibi, & cordis regioni admouentur, & cùm niſi cor peſtiferâ illâ qualitate afficiatur, peſtem minimè contrahat, nec febricitet, plurimum proſunt. Proin cor cordialibus applicationibus, & venenatis quoque cùm venenum venenum pellere credant, vt dicetur, muniunt.

Cordialia autem in forma ſacculi vel vnguenti, vt hæreant diutiùs, cùm epithemata mox ſiccentur, potiſsimùm adminiſtrantur.

Sacculus itaque ex odoratis efficacibus (omittentes ea quæ forinſecus inutilia ſunt, vt lapides) ſic poterit fieri: ℞. florum Cord. an. p. j. Anthos p. ß. fol. Scordij, Maioranæ, Meliſſæ an. m. *j.* rad. Angelicæ ℥. ß. cort. Citri ſicci ʒ. ij. rad. Ireos ʒ. *j.* ſeminum Acetoſæ, Coriandri an. ʒ. ij. ſ. Ocimi ʒ. j. ſ. Citri, Santali citr. ligni Aloes, nucis Moſc. Maceris an. ʒ. ß. Croci ℈. *j.* fiat puluis. E quo ſindone excepto, & cum bombace interpaſtato, ſacculi formantur: Quibus Moſchum vel Ambra addi poſſunt.

Illinuntur pulſuum & cordis ſedes variis modis. Veluti ex aceto ad id parato, hoc modo: ℞. rad. Angelicæ ℥. ß. fl. Cord. Caryophyll. hortenſ. an. p. *j.* cort. Citri ʒ. vj. Croci, Camphoræ an. ʒ. *j.* fol. Meliſſæ, Cardiacæ an. m. j. Theriacæ ʒ. ij. miſceantur, affunde aquę Roſ. q. ſ. permiſcendo quartam partem Aceti roſ. Hoc aceto pulſus, nares & cor inungantur.

Vel ſequenti linimento: ℞. Theriacæ opt. ʒ. ij. vnguenti

vnguenti Nenuphar. citrini ʒ.iij. ſp. Cord.ʒ.ß.ſucci Limonum q.ſ.fiat inſtar linimenti.

Aut balſamo hoc odorato: ℞. ol. Caryophyll. ol. ſeminis vel rad. Angelicæ per deſtil.an. gut. v. Ceræ albæ parùm, addẽdo paululum Moſchi. Arteriæ pulſantes inungantur.

Vel ſequenti: ℞.ſucci Cardiacæ,Meliſſæ an.ʒ. ij. Camphoræ diſſol. in aqua Vitæ ʒ. ß. Croci ℈.j. Mellis parùm: Fiat pro pulſibus linimentum.

Venenata, quæ cor à peſtifero veneno munire exiſtimant, non ſolùm ab empyricis, ſed & à doctis quibuſdam mirè commendantur, quæ tamen alij improbant.

Ex ſcorpionibus oleum, Matthiolus vehementer extollit. Quod minori labore ſic parabitur: ℞. olei Scorpionum rectè parati ʒ. ij. Theriacæ ʒ.j. miſce: Et pulſuum regio inungatur, vel cùm ægrè miſceantur, cum panno applicentur.

Huic Rhabarbarum aliqui permiſcentes, præſtantius reddi credunt: quale oleum Scorpionum Clementis exiſtit.

Ex arſenico aliqui tabellam hanc paratam magnis laudibus efferunt: ℞. Arſenici cryſtallini & rubri an. par. æq. fiat puluis, excipiatur albumine Oui, vel mucilag. Tragac. fiat tabella ſpiſſa: Quæ ſerico duplici inuoluta, in cordis regione geſtetur.

Nonnunquam & puluеribus cordialibus arſenicum permixtum, hoc modo geſtatur: ℞.lap. fragment. Præcioſorum, Coralli, Margar. cornu Cerui vſti an.ʒ.j. Ireos ℥. ß. Croci ℈.j. Arſenici albi ℥.j. Auripig. ℥. ß. fiat puluis pro ſacculo, cui parum Ambræ quoque additur.

Bufonis exiccati puluerem ad ℥.ij. magno, vt inquiunt, ſucceſſu aliqui permiſcent.

Hepar, ſi vnguentis illud roborantibus & refri-

gerantibus vngatur, corpus à peſte magis tutum reddere, aliqui exiſtimant.

Emiſſaria, vt alas, inguina, alij Aceto cum Benzoino, Styrace, Ladano, & Lithargyrio fricare docent & pro ſecreto habent.

Vlcera externa caſu vel cauſtico inducta, ſi adſint, & aperta eo tẽpore, dum peſtis viget, diu ſeruentur, præcauere corpora quoq; cenſetur.

Cauterium in brachijs & tibijs, ſi illis qui cum ægris verſantur, actu vratur, vel potentia inducatur, eos præmunire creditur.

Scrotum monachus quidam Lugduni An. 64. peſte regnante, perforabat, vulnerique rad. Hellebori, ſicuti equis in morbo Hünſchs fieri ſolet, infigebat, ſicque viros à peſte tutos fore pollicebatur.

Amuleta, Periammata dicta, magni quoque fiunt. Vt Auellana perforata eouſque vt nucleus eximi poſsit, repleta Argento viuo, obturataque, & in collo ſuſpenſa: quod mirè iuuare, à Marſil. Ficino, exẽplis adhibitis, probatur. Quam aliqui appenſam, ita vt cordis regionem attingat, eſſe volunt.

Idem Saphyrus, Hyacinthus, Smaragdus, Vnicornu, Ebur, collo geſtata, vt nudum pectus attingant, præſtare putantur.

Sicuti & Pentaphylli, Dictamniq; radices, Betonica item cum radice ſi manibus geſtetur.

Curatio febris peſtilentialis, varijs modis à Practicis, prout eam ab hoc illóue humore natam exiſtimant, inſtituitur, illique euacuando ſcopos accommodant. Nos verò qui eam à peſtifera qualitate corpus inficiente natam oſtendimus, huic magis propellendæ & alterandæ medendi ſcopum accommodamus. Ætatis interim, & an mulier grauida ſit, cùm illis quoque inſidietur,

ſidietur, vt & infantibus & iuuenibus, ratione habita.

Prognoſtico tamen priùs præmiſſo, cùm periculoſa ſit omnis peſtis, eaque plures ſemper extinguãtur, quàm euadant. In qua niſi viginti quatuor horarum ſpacio natura venenum totum, vel præcipuam illius portionem à corde extrorſum, vel aliò, vbi minùs nocet, propellat, nulla ampliùs ſpes, irritaque Medici opera erit. Maculæ ſi appareant, cùm per illas nulla fiat critica, vti putarunt, expulſio, plerunque lethales ſunt, mortemque iam imminere prænuntiant. Bubones quo plures erumpũt, & anthraces, ſanari eos citiùs poſſe ſpem aliquam faciunt. Virium ſubitanea & magna proſtratio, Syncope præſertim ſuperueniens, Extremorum frigus, pro malis ſignis habẽtur. Si mulier grauida, peſte correpta abortiat, vti ferè fit, plerunque moritur.

Curatio autem, vel à natura ſola, cùm multi ſanẽtur, vel Medici operâ adiutâ, perficitur. Quam, Morbo pellendo, Viribus ſeruandis, & Symptomatibus corrigendis, accommodamus.

Morbum, qualitatem venenatam, cordi & per conſequens vniuerſi corporis partibus ſimilaribus, vnà cum calore febrili præternaturali, impreſſam eſſe diximus. Cuius causâ qualitatem hãc peſtiferam à corde, & humores quoq;, qui febrem augent, euacuare primùm ſtudemus. Simulq; venenatam illam vim alterare, eamque alexipharmacis, vt minùs noceat, retundere. Et calorem quoq; mitigare. Quod & ſimul & ſeparatim varijs modis tentatur.

Euacuantia autem hoc venenum, illudq; à corde reuellentia, humoresque febrem augentes expellentia, hoc ordine, hiſce modis, vſurpari debent.

Sanguinis detractio per phlebotomiam facta,

primum conſuetumq; remedium eſſe ſolet, cùm per eam magnam veneni peſtiferi copiam educi poſſe, plerique ſibi perſuadeant. Verùm in iuuenibus ante ætatis tempus maturum eam minimè faciendam eſſe generalis eſt regula. In grauidis quoque, præſertim in pede, vbi aliàs, vti dicetur, fieri ſolet, propter metum abortus, tutò minimè fit. In reliquis verò, quomodo ad peſtiferam illam qualitatem à corde reuellendam, vel è corpore venâ cum ſanguine educendam, cùm in eo minimè contineatur, prodeſſe queat, non video; cùm per eam, venis inanitis, vt lues hæc extrinſecùs corpus ſubiens, ſpiritusque mox afficiens, magis introrſum rapiatur, potiùs promoueatur: Dein & naturæ motus, quo ſtatim in prima inuaſione per ſudores & externas puſtulas, bubones, extrorſum venenum nititur excutere, ſanguinis hac profuſione impediatur: Viresque tunc, quas hîc ad propellendum illud venenum neceſſarias, omninò conſeruare debemus, labefactentur. Neque ſanguinis detractione ad cauſam morbi educendam, vel euentilandum calorem, qui hîc adeò magnus non eſt, tantùm emolumenti, quantùm ferè nocumenti, ob cauſas dictas, accidit. Vnde magno mortalium malo, non obſeruatis hiſce, vti neque alijs circumſtantijs, niſi quòd ætatis ſola habita ratione in iunioribus eam negligunt, in alijs omnibus, mox, ſiue morbus ſudorem, bubonem, anthracem proferat, vt ferè in prima ſtatim inuaſione fit, mox in principio venam aperiunt, ſanguinemque copiosè ſinunt effluere, & in omnibus, etiamſi videant pleroſque nihilominus mori, hoc remedij genere inconſideratè vtuntur. Quod tamen non, niſi conſideratione omnium diligenti factâ, tentare, & tunc tantùm vſurpare deberemus, quando febris peſtilens corpora ſummè plethorica,

thorica, vel cachectica inuadens, febrem in illis, ob copiam ſanguinis, vel putredinem, quæ ſimul accendit, non ſimplicem, ſed ſynochum, vel putridam facit, cuius cauſâ poſtea vena ſecta, ſi ſanguinis copia vel putredo nonnihil tollatur, mitior febris euadit, tolerabilioraque profert ſymptomata. Quæ tamen, vel tunc quoque parcè, virium cauſâ, fieri debet: &, ſi illæ ſtatim in principio proſtratæ ſint, nec tunc, etſi iam dicta repletio eam requirat, facienda. Sicuti & experientiâ plures ex adultis venâ non ſectâ, quàm eâ apertâ, euaſiſſe toties comperimus. Licet aliqui extremum ex ea facientes remedium, tam copioſâ ſanguinis emiſſione factâ, vt animi inde ſequeretur deliquium, ſe multos liberaſſe fateantur, & nullam aliam, niſi vehementem ſanguinis detractionem probent.

Nos verò minùs peccari, ſi ea omittatur, quàm temerè vſurpetur, putamus: & ſi fiat, ratione febris aliquid potiùs, quàm peſtiferæ qualitatis, opitulari: cùm ea non in ſanguine conſiſtat, ſed extrinſecùs adueniens cor ſubitò occupet, neque ab eo per hanc poſſit reduci, aut expelli, exiſtimamus. Tempus autẽ, ſi hæc fieri debet, conueniens, mox illius erit principium: in quo niſi ante diem naturalem abſolutum, hoc eſt, intra viginti quatuor horas fiat, poſteà non ampliùs conueniet, ſed naturam tantùm impediet. Quo tempore ſi ſudor adſit, vti ferè accidit; donec ille perficiatur, differenda: nec enim ille vllo modo, vel ſanguinis effluxu, vel motu corporis, ſeu denudatione, quod dum vena ſecari debet requiritur, impediri debet, ſed tunc primùm poſtquam ſudauit, & nonnihil refocillatus eſt, vel cibo, vel medicamento paululum æger, vena, ſi neceſſitas exigat, mox eſt aperienda. Quod & ante ſudorem, ſi ille non mox adſit, fieri poteſt. Nec hîc in alui laxatione, quæ aliàs venæ

ſectioni præmitti ſolet, cùm tempus non tam diu det inducias, tardandum. Vena autem communis aliqua, ſi nil appareat: ſi verò dolor alicubi ſentiatur, vena lateris dolentis eligitur. Si eruptio circa inferiora, vt in inguine circa pudenda fiat in pede vena malleoli, ſaphena dicta, vel pedis aliqua inſignis eiuſdem lateris, aperitur. Si in ſuperioribus, vena brachij, vel manus, eiuſdem lateris: vbi etiam priuatim, ſi ſub axillis ſit, baſilicam, ſi circa aures, vel axillam, cephalicam ſecant: ſed & in facie ſi aliquid appareat, ſub lingua venam tundunt. Dein & anthraci, vel bubonibus apparentibus, cucurbitulas aliqui, priùs antequam venam ſecent, imponere iubent, vt venenum eo loco, per naturam expulſum, maneat, neque per venæ ſectionem ad interiora reuocetur: quo nomine &, ſicuti ſupra dictum eſt, venæ ſectionem plerunque plus nocere quàm iuuare comprobauimus. Verùm ſunt & qui venenum per venæ ſectionis factum vulnus elici poſſe credentes, poſtquam ſanguis fluere deſijt, vulneri Scordium vel Alliariam, ſcordio viribus fortè non abſimilem, contuſa applicant. Alij Oſtrea viua apponunt: illiſq; venenum allicere ſtudent.

Cucurbitularum applicationes aliquando venæ ſectionis locum ſupplent, præſertim in iunioribus: ſed & in adultis, cùm per eas nulla fiat ab interioribus venis ſanguinis extractio, vti per venam ſectam, vnde vires debilitari, & ad interiora peſtiferam qualitatem reuocari, eoque nomine minùs conuenire diximus, tutiùs fortè erit, & cucurbitulis ad exteriora mox ab initio quod corpus ſubijt venenum euocare, & naturę motum ſtatim etiam, ſudore & characteribus peſtiferis iam erumpentibus, ſic adiuuare. Proin & illis in locis, quo natura venenum propellere nititur, vt ſi character peſti-

lens circa ſuperiora prodeat, ſcapulis & collo, ſi circa inguina, natibus, ſuris & in poplite, cucurbitulæ affigi debeat.

Scarificatio ante cucurbitularum vſum, iiſdem in locis priùs facta, potentiùs ad exteriora elicit, nec adeò cùm exterior tantùm ſuperficiarius educatur ſanguis, vt ſi per venam ſectam euacuetur, debilitat, aut naturæ motum impedit.

Sanguiſugæ illis quoq; in ſedibus admotæ, ſcarificationis locum ſupplere poſſunt.

Veſicatorium pollici pedis, aut annulari digito manus, ex Ranunculo, vel Flammula applicatum admodum deriuat, eoq; magis, ſi veſica excitata, filo traijciatur, illudque vt ſaniem meliùs profundat, ſæpè trahatur, & ne pertuſa citò denuò coaleſcat, applicato deſuper folio Betę, vel Braſſicæ, butyro inuncto, caueatur.

Plantis pedum Columbus viuus per medium ſciſſus ſuperligatus, valde diuertit. Quod & piſcis Tinca per medium ſectus: & Raphanus tritus: Item Vrtica cum radicibus: & Hedera terreſtris, contuſa, faciunt.

Capiti quoque pullus Columbinus viuus diſcerptus, ſi calidus adhuc applicetur, à quibuſdam laudatur.

Per habitum corporis, manifeſta euacuatione, per ſudores, vel inſenſili tranſpiratione, huius peſtiferæ qualitatis facta euacuatio, vel ſaltem à corde, ſeu interioribus ad exteriora, ſeu centro ad ſuperficiem euocatio, præcipua curationis pars eſt. Quam & natura ſponte ferè ſemper mox à prima inuaſione molitur: cuius motum Medicus iuuare debet, vel ſi nil tentet, eam ad expulſionem excitare.

Fitque hoc exhibitis plerunquè per os: nonnunquam, ſed raró, ſuffitu, vel frictione. Exhibi-

tis verò illud efficimus diaphoreticis, epiſpaſticis, quę & expulſiua, quod venenum expellant, à neotericis appellantur. Eligendo ea præſertim, quæ venenis reſiſtere longa experientia depræhenſa ſunt. Ex quibus, vel ſolis, vel ſaltem reliquis permiſtis, hæc Expulſiua dicta remedia varijs formis parantur.

Quorum remediorum vſus ſtatim in prima huius febris inuaſione eſſe debet, vt ſi fieri poſſit, antequam qualitas illa venenata cor peſſundet, quod ſtatim niſi propellatur facit, ſponte à natura, vel adiuta, exhibitis hiſce expulſiuis, vnà cum ſpiritu & calore ad exteriora propellatur, illiusque malignitas antidotis hiſce infringatur. Itaq; quò citiùs hæc exhibentur, eò rectiùs hoc fiet: cùm in ipſo præcipuus curationis cardo verſetur: & niſi intra viginti quatuor horarum ſpatium, vel citiùs, (cùm ſæpè etiam hoc breui tempore peſtis iugulet) exhibeantur, quæ poſtea fiunt, ad veram curationem parui ſunt momenti, neglectaque hac occaſione, niſi natura ſponte id faciat, fruſtra poſtea laboramus. Neque hîc venæ ſectio, vti dictum, aut purgatio, ſi quando, vt mox dicetur, facienda eſt, illud impedire debet: etſi ſudorem multi poſt venam ſectam hiſce prouocare primùm malè doceant, qui tamen, ſi fortè non conſultò Medico vena ſecta ſit, nihilominus non omitti debet. Sed & altero die eadem repetuntur remedia. Quin & in progreſſu morbi, viribus conſtantibus, ſi natura rurſum eò vergat, repeti poſſunt. Non tamen ægri adeò ad ſudores per vim, niſi ſponte erumpant, impelli (cùm & ſine illis, ex vſu horum, per inſenſilem tranſpirationem, fiat euacuatio, & peſtifera illa vis retundatur) debent.

Formâ autem variâ, humida præſertim, quæ & ad ſudores mouendos magis eſt accommoda: vt

decocti,

decocti, vel aquæ, vel infuſionis, vel potionis, vel electuarij, &c. hæc exhibentur.

Decoctum ſimplex nonnũquam, citra aliorum permiſtionem, paratur. Vel commune decoctum, quod in morbillis ad propellendas puſtulas & maculas in vſu eſt, vti illic explicabitur, hîc quoque nonnunquam exhibetur.

Quod tamen rectiùs parabitur, ſi antipharmaca illi addas: ſicuti pro infantibus & iunioribus commodius hoc modo fit; ℞. Lentium, Hordei an. p. j. Ficuum n. x. Dactylorum n. v. rad. Tormentil. Dictamni an. ʒ. j. fiat decoctio, addendo parùm Vini: Detur.

Ex alijs verò antipharmacis, decoctum rad. Angelicæ, Bardanæ, Petaſitidis, Chelidoniæ, Tormentillæ, Dictamni albi, conuenit.

Item ſi Acetoſa, Plantago, Tanacetum, Verbena, Scordium, Ruta, aliaq; plura vel pauciora in aqua & Aceto, vel Vino, vel Aqua conuenienti ſtillatitia decoquantur, hauſtuſque de hoc decocto detur.

Allium in Hydromelite decoctum, & ad ℥. ij. vel paulò plus exhibitum, potenter ſudores & vrinas elicit.

Guaiaci decoctum tale idem præſtabit: ℞. Guaiaci ℥. ij. Zarſæ parillæ ℥. j. fiat decoctio, in qua decoque granorum Iuniperi, bacc. Lauri rad. Angelicæ, Enulæ ana ʒ. ij. Cinam. parùm, fiat decoctio.

Succi per ſe vix dãtur, ſed potionibus, vnà cum alijs permiſcentur. Calendulæ ſuccum ad ℥. iij. potum, multùm conferre docet Rondel.

Aquæ exſtillatæ, idem præſtabunt: è quibus ſelectiores hæ ſunt, Ex ſimplicioribus. Arantij florum aqua, *Naffe* dicta; & quæ ex ſucco Limonum, vel folijs quoque, cùm odorata ſint, elicitur. Angelicæ item fol. aqua, cum pauca aqua Vitæ da-

ta, mirè ſudores, vti ſæpè expertus ſum, conciliat.

Quernorum foliorum, Lentis paluſtris, Sanguiſorbæ, Acetoſæ, Tormentillæ, Dracuntij, Pimpinellæ aquæ, idem præſtant.

Chelidoniæ item ſublimatio, cum Vino & Aceto facta.

Vel hæc magni vſus aqua: ℞. radic. Perſonatæ mai. ſeu Bardanæ lib. j. cort. medij Fraxini tenerioris m. ij. eliciatur aqua: Cuius ℥. iij. propinentur.

Nucum viridium aqua ſummopere etiam laudatur.

Compoſita magis ſic fit: ℞. Nucum nondum omnino, ſed penè, maturorum, minutim inciſorum q. vol. adde recentes has herbas, Acetoſæ, Scabioſæ, Verbenæ, Rutæ, an. m. j. Solani, Semperuiui an. m. ß. deſtillentur. Hiſce ſi priùs antequam aqua elicitur, Acetum addatur, facilè vomitum mouebis, ſed nihilominus ſudores mouet.

Citria mala vel limonia, ſic deſtillantur: ℞. Limonia mala, vel Citria minora n. x. ſi maiora ſint, duo vel tria ſufficiant, incidantur, adde, herb. Borrag. Acetoſæ an. m. ij. vel iij. Vini albi odorati lib. iij. deſtillentur. Doſis ℥. ij.

Ex varijs concinnatæ aquæ ſelectiores; probatæque ſunt ſequentes. Quarum prima hæc eſt: ℞. radic. Angelicæ, Imperatoriæ, Tormentillæ, Valerianæ, Dictamni, Succiſæ, Pimpinellæ, Biſtortæ an. ℥. j. herb. Verbenæ, Scabioſæ an. m. j. Aquæ vitæ, vel Vini optimi menſ. j. deſtillentur, Detur ℥. j.

Secunda: ℞. fol. Rutę, Calendulæ, Saluię, Verbenę, Scabioſæ an. m. j. rad. Bardanę, Succiſę an. ℥. ij. in Vino albo macer. deſtillentur, Doſis ℥. j.

Tertia hęc exiſtit: ℞. ligni Guaiaci lib. ß. radic. Angelicę, Imperat. Gentianę an. ℥. j. Ireos, Zedoarię an. ℥. ß. fol. Cardui ben. Rutæ, Scordij ana m. ij.

Ocimi

Ocimi m j. poma Limonia inciſa n.vj. deſtillentur ter, Quantitas ℥.ß.

Quarta, quâ ſępè fœliciter vſus ſum: ℞. radic. Valerianæ, Pentaphylli, Dictamni albi, Apij, Pimpinel. Serpentariæ, Tormentillę an.℥.j. Gentianæ ℥.ß. radic. Ebuli, Ariſtoloch. Angelicę an.ʒ.ij. Galangæ ʒ.vj. fol. Valerianæ, Apij, Chelidoniæ ana m.j. Rutæ m.ß. bacc. Lauri & Iuniperi an.℥.ß. ligni Aloës ʒ.ij. Cinamoni ʒ.vj. incidantur & contundantur, adde Aquę vitæ menſur.j. aquarum Borrag. Bugloſſ. Acetoſæ, Scabioſę an. m.ß. deſtillentur, Doſis ℥.ij.

Quinta ex pluribus & efficacioribus, ſic parabitur: in qua ſtudio ea quæ terrea, dura, lapidoſa ſunt, cùm ab illis vis hac ratione elici nequeat, omittimus: ℞. rad. Tormentil. Pimpinellæ, Dictamni, Vincetoxici, Pentaphylli, Barbanæ, Petaſitidis, Succiſę, an.℥ j. rad. Angelicę, Imperat. Enulę, Myrrhidis, Valerianæ, an.℥.ß. rad. Gentianę, Ariſtolochiæ veræ, licet & vulgaris bona ſit, an.ʒ.iij. Zedoariæ, Galangæ, Zingib. an.ʒ.ij. radic. ſerpentariæ, Aronis, Allij, Cępæ an.ʒ.ij. cort. Laureolæ ʒ.j. herb. Scabioſæ, Verbenæ, Calendulæ, Chelidonię, Lyſimachiæ, Scordij, Rutę, Tanaceti, Saluię, Meliſſę, Plantaginis, Veronicę maris, Cardui ben. Abſynthij an.ʒ.ij. fl Roſarum, Bugloſ. Borrag. Nympheę, Violar. an.ʒ.j. Croci ʒ.ß. ſeminum Coriandri, Ocimi, Citri, Angelicę an.ʒ.j. ſ. Acetoſę, Cardui ben. an. ʒ.ij. gran. Iuniperi, Lauri an.℥.j. Nucis moſc. Maceris, Caryophyll. an. ʒ. j. Limonia mala inciſa n.v. nucleorum Nucum n. xv. Boli Arm. pręp. ℥.j. incidantur omnia minutim, & affunde Vini pręſtantiſſ. q. ſ. vt ſuperemineat, Aceti roſ.℥.ij. Aquę vitę quart.j. macerentur, deſtillentur. Poſſet & infuſio horum ſola, ſi in ſpiritu Vini fieret, cùm tunc non corrumpatur, vſurpari.

Google

Camphoram ſi prædictis cõpoſitionibus, quas deſtillare volumus, addamus, aquas illas odorem illius ſpirantes, admodumq; efficaces reddemus. Quod & fieri poterit, ſi Campharæ portionem addendo, vel in ea maceremus: vel diſſolutam priùs cum Aqua vitæ illi permiſceamus.

Theriaca quoque vel Mithridatum, vel alia antidota, vt electuarium de Ouo, ſi enarratis compoſitionibus, antequam deſtillentur, addantur: aquæ fiunt ad hoſce vſus accommodæ, Theriacales dictæ.

Quæ & hoc modo fieri poſſunt. Inter quas Prima hæc admodum excellit: ℞. Theriacæ optimæ ℥.v. Myrrhæ ſel ʒ.j.ß. Croci ʒ.ß. Aquæ vitæ ʒ.x. deſtillentur, Doſis ʒ.ß. cui nonnunquam de ſpiritu Vitreoli guttulam addunt.

Secunda hæc ſæpiùs quoq; experta eſt: ℞. Cæparum albarum mund. inciſarum n. vj. Allij mundati n.iij. herb. Rutæ, Chelid. Plantag. an. m.j. Theriacæ optimæ ʒ.j.ß. Aquæ vitæ ℥.ij. Aceti ℥ j. Vini ʒ.ij. deſtillentur: valde eſt efficax, & proin ʒ.ß. pro vna vice fortè ſufficiet.

Tertia, quam peſte An 94. ſæuiente, cùm in vſum pauperum potiſsimùm compoſuiſſem, tam vtilis & tantùm profeciſſe deprehenſa eſt, vt tunc alio remedio vix dum vterentur, multiq; eâ reſtituerentur: ℞. rad. Tormentillæ, Bardanæ, Pimpinellæ, Succiſæ, Phu veri hort. recentium an. ℥.iiij. rad. Imperat. Angelicæ, Dictamni albi, Gentianæ, Serpentariæ an. ſiccarum ℥.j. Cæparum recent. excort. Nucum recentium nondum plenè maturar. an. ʒ.vj. fol. Rutæ, Acetoſæ, Cardui ben. rec. an. m. ij. incidantur omnia, addendo Camphoræ ʒ.j.ß. diſſolutæ in Aquæ vitæ ʒ.j. adde Mithridati ʒ.j.ß. Vini albi præſtantiſ. menſ. j.ß. Aceti roſ. ʒ.ij. eliciatur aqua: cuius doſis ſumma ℥.ij. eſt. Cui ſyr. Acetoſ.

Acetoſ. ſimpl. vel de Limonibus in delicatioribus vtiliter permiſcentur.

Quarta à veterib. ex helleboro parata, hoc modo correcta eſt: ℞. rad. Angel. ℥. ij. Zedoariæ ℥. ß. rad. Hellebori nigri ʒ. ij. Succiſæ, Tormentil. Dictamni, Chamæleontis albi, Gentianæ an. ℥. j. Theriacæ ℥. iiij. Nucum immat. n. xx. aquæ Veronicæ lib. iij. Aceti lib. j. ß. deſtillentur: Doſis ℥. ij. ß.

Infuſiones aquarum loco vſurpari poſſunt: quibus & viribus minimè cedunt, ſed potiùs eas exuperant. Quales tum ex ſupradictis, vti dictum, parari poſſunt: tum ſequentes.

Prima ex camphora infuſio: ℞. Camphoræ ʒ. ß. Zingib. albi ℥. j. Caryophyl. ℥. j. ß. Sacchari candi ℥. j. Aquæ vitæ menſ. j. ſtent diu infuſa. Doſis ʒ. ij. homini adulto.

Altera ex antidotis opiatis: ℞ Antidoti Matth. rectè præpar. vel illius loco Mithridati, vel Theriacæ optimæ ℥. ij. vel amborum ℥. j. Aquæ vitæ optimæ ℥. x. ſyr. de ſucco acetoſo Limonum, vel Citri ℥. v. ſtent in infuſione per menſem, vel in bal. Mar. Doſis ℥. j.

Tertia: ℞. aquæ Vitæ ex vino generoſo quater deſtillatæ lib. j. ß. Vini maluatici ℥. ij. ſyr. de ſucco Limonum, vel Citri ℥. ij. Antid. Matth. vel Theriacæ, vel Mithridati ℥. x. rad. Angelicæ ʒ. ß. Zedoariæ ʒ. ij. Camphoræ ʒ. j. Croci ʒ. ß. pulueris alicuius Liberantis, (ſicuti mox deſcribentur) ʒ. j. ß. ſpec. Diamarg. frig. ʒ. j. de Gemmis ʒ. ß. Cinamo. ʒ. ij. Moſci ℈. ß. infundantur, vt dictum. Doſis ℥. j.

Quarta: ℞. rad. Angelicæ domeſt. Imperatoriæ, Zedoariæ, an. ʒ. ij. rad. Angel. ſylu. Pimpinellæ, Phu veri, Vincetoxici, Tormentillæ, Perſonatæ, Carlinæ, Enulæ (nam ſudores mouet) an. ʒ. iij. bacc. Iuniperi, Lauri an. ℥. j. ſem. Angelicæ ʒ. j. fol. Rutæ ʒ. ij. fol. Calendulæ, Verbenæ, Scabioſæ an. ʒ.

j. Cinam. ℥*j*.ß. Piperis longi ℈. ß. Croci ℈ *j*. Myrrhæ ʒ. ß. fiat puluis: affunde ſpiritum Vini rectè præpar. q. ſ. vt trium vel quatuor digitorum ſpacio ſupereminеat: adde ſyr. de ſucco acetoſo Limonum, vel Citri, ad calorem contemperandum, vel de Acetoſa ℥. ij. ſtent bene obturata in vaſe vitreo, in ſole, vel, ſi ſtatim vtendum eâ, in bal. Mar. vel vtrinque. Et quando opus erit, da ℥. *j*. cum electuario aliquo, vt Theriacâ, vel Mithridato, vel Antidoto Matth. ʒ. *j*. Si iunior & calidior ſit, da minus, & diſſolue cum aqua Calendulæ.

Poſſunt & alij pulueres, qui in prophylacticis expoſiti ſunt, ſimili ratione infundi, & liquor exhiberi. Vel pulueres, à quibus aquas deſtillari iuſſimus, non deſtillari, ſed tantùm macerari, infuſumque dari.

Syrupi formâ interdum hæc exhibentur. Qui ex multis ſupradictorum decoctis, vel ſuccis fieri poſſunt, ſi hęc Saccharo addito, vt diutiùs aſſeruari queant, inſpiſſantur.

Vel ſic: ℞. rad. Angelicæ, Tormentil. Dictamni, Pimpinel. Cruciatæ an. ℥. *j*. rad. Imperat. Zedoariæ an. ℥. ß. fol. Cardui ben. Verbenæ, Rutæ, Chelidonij, Calendulæ cum floribus, Saluiæ an. aridorum ʒ. iij. gran. Iuniperi ℥. ij. bacc. Lauri ℥. *j*. ß. fiat decoctio in Vino, col. adde Sacchari quart. *j*. decoquantur in formam ſyrupi: Capiat ℥. *j*. per ſe vel diſſol. in Aquis conuenientibus.

Extracta dicta, inprimis Angelicæ, Verbenæ, Enulæ, competunt: quæ & ferè cum aquis dantur. Vti & rob de Sambuco, quod quoq; probatur.

Oleum Vitreoli ℈. *j*. pondere cum Aquis dat Matthiolus.

In ſubſtantia pulueres dantur vix per ſe, ſed in portionibus diſſoluti, vel electuarijs, opiatiſue permixti: niſi fortè ex illis infantium causâ, qui alia

alia reſpuunt, tabulas formemus: quales ſuperiùs enarratæ fuerunt.

Vel ſequentes tabulæ, quibus & in grauidis vti poſſumus: ℞. rad. Angelicæ ʒ.ß. rad. Tormentil. Dictamni an. ʒ.j. Theriacæ ʒ. ß. ſpec. Diamarg. frig. ℈. ß. Sacchari diſſoluti in aqua Acetoſæ ℥.iij. Doſ.ʒ.ij.

Ex pulueribus verò, in potionibus diſſoluti exhibentur, ſequentes. Primus hic erit pro imbecillioribus: ℞.rad.Tormentil. Petaſitidis, an.ʒ.ß.fiat puluis tenuiſsimus, adde ſpec. Diamarg. vel alt. Cordialis ℈.j. cum aqua Acetoſæ & ſyr.de Limonibus, Sumat.

Secundus: ℞. Boli arm.præp.ʒ.ij.raſuræ cornu Cerui ℈.j.Margarit.℈.ß. ſucci Limonum ʒ.ij.aquæ Acetoſæ, vel Cardui ben. q.ſ.miſ.

Tertius amarus eſt: ℞.rad. Tormentil. Dictamni, Gentianæ, fol. Cardui ben. pul. an.ʒ.ß. Boli præp. Coralli an.ʒ.j. Detur cum aqua Acetoſæ.

Quartus: ℞. Succini albi, Coralli an.ʒ.j.Margarit.℈.j. vngulæ Alcis, Eboris an.℈.ß.fiat puluis: Detur cum aqua Portul. vel Scabioſæ, Qui & infantibus vtilis, præſertim ſi in tabulas redigatur, cùm ægrè pulueres bibant.

Quintus nonnihil ingratus: ℞. ſpec. Cordial. vel Diamarg. ℈. ij. raſ. cornu Cerui ℈.j ſ.Ocimi ℈. ß.ſ.Acetoſę ℈.j.medullę ſ.Citri gran.vj. Myrrhæ ℈. ß.Aceti q. ſ. fiat potio.

Ex camphora facti pulueres, valde in peſte commendantur, quos & refrigerare credunt. Præſertim hoc pacto exhibitus: ℞. troch.de Camphora ſyr.de acetoſ. Citri an.ʒ.j.aquarum Scabioſæ, Acetoſæ, q.ſ.fiat potio.

Alius puluis, qui omnes febres curare, & in peſte valde vtilis quoque eſſe cenſetur, ex camphora paratur: cui calida, cùm camphoram frigidam eſ-

ſe exiſtiment, addunt: ℞. Camphoræ ℥.j. Zingib. ʒ. ij. Sacchari candi ʒ. iij. fiat puluis, Doſis ℥.j. cum aquis Cardui ben. vel Scabioſæ, vel Calendulæ.

Hunc pauliſper immutatum, infundunt, illiusq; dilutum, vt ſuperiùs dictum exhibent. Alij cum Therica, vt infrà dicetur, permiſcent.

Ex euphorbio, cui in hoc caſu multùm tribuunt Itali, puluis ſic paratus admodum eſt efficax: ℞. Euphorbij, Maſtichæ an. ℈. ß. Croci gran. v. Sacchari cãdi ʒ. j. fiat puluis, diſſol. cum aquis Acetoſæ, & Aceti roſa ℥. ß.

Vel ſic: ℞. Euphorbij, Maſtichæ, gummi Elemi an. ℈. ß. rad. Tormentill. Angelicæ an. ʒ. ß. Camphoræ ℈. ß. fiat puluis: aquarum Acetoſæ q. ſ. Aceti roſ. ℥. ß.

Alij quoque compoſiti pulueres ex variis concinnantur, quos Liberantes vocant, quorum variæ ſunt deſcriptiones, hinc inde in Practicis inueniendæ.

Salia ſua Chymici quoq; extollunt, quæ & Crato valde laudat, vt ſal Angelicæ, Scabioſæ, Scordij, Cardui ben. Zedoariæ, Fraxini, Guaiaci, Abſynthij: quorum gran. 10. vel 12. cum conſ. Roſ. vel aqua Citrij mali, aut alijs, dantur. Salis Polypodij ʒ. j. cum Vino data, mirè à quodam probabatur.

Diaſulphur, ſi rectè præparatum detur, validum expulſiuum eſſe dicit Crato.

Antimonium diaphoreticum ex multis fuſionibus cum Sale nitro paratum, tanquam validum expulſiuum, hîc quoque, non tamen ſatis tutò, vſurpant chymici.

Electuaria in hũc vſum variis modis fiunt, quæ per ſe interdum, frequentiùs pulueribus mixta, vel ſine illis diſſoluta, exhibentur. Fiunt autem ex ſuperiùs explicatis in aquis & infuſionibus ſimplicibus: quibus ea quoque, quæ in ſubſtantia data operan-

operantur, in infuſione verò vel deſtillatione minimè permiſcere poſſumus.

Qualia ſunt ſi electuarium præſeruans, vel aliæ compoſitiones in prophylacticis explicatæ, cùm & in curatione ſimiliter valeant, exhibeantur. Vel ſi puluerem in aquis curatiuis explicatum, compoſitum quartum vel quintum ſumamus, illique ſpecies Cordiales, Margaritas, lap. Pretioſos, & ſimilia, permiſceamus, & cum Melle, vel ſyrupo in formam electuarij redigamus, ita vt nouas compoſitiones hîc explicare non ſit opus.

Mixtura illa ex rad. Cucum. aſini cum fol. Apij, Semperuiui, &c. vt in prophylacticis dictum, curatiua quoq; inſignis eſt, ab Hon. Caſtel. & Cratone etiam commendata.

Opiata antidota, cùm ſicuti in omnibus venenis alexipharmaca, ſic & in peſte eſſe cenſeantur, præſertim in vſu ſunt. Quæ interdum per ſe, interdum diluta, interdum additis pulueribus vſurpantur, vti & aquis & infuſionibus ea permixta exhiberi oſtendimus.

Ex vſitatis autem antiquorũ antidota ſunt Theriaca & Mithridatum, quæ ʒ.*j.* pondere, per ſe, vel diluta aquis conuenientibus, dantur: Philonium Geſnerus quibuſdam quoq; permiſcet. Recentiorum verò ſunt Diaſcordium Fracaſtorij, Antidotus Matthioli præ cæteris laudata. Aliaq; multa, à varijs (vbi quilibet ſuam compoſitionem extollit) prodita: inter quæ electuarium illud de Ouo, ſeu Diacroceum tantopere ab omnibus æſtimatur. Vel parentur ſequentibus modis.

Primo: ℞. Theriacæ, vel Mithrid. vel Antidot. Matth. vel elect. de Ouo ʒ.j.ß. diſſolue cum decocto Zedoariæ, adde ſyr. Acetoſ. ſimp. ℥.*j.* fiat potio.

Secundo: ℞. Theriacę ʒ.*j.* ſucci Scabioſæ, Cardui ben. an. ℥.*j.* diſſoluatur cum vino.

Tertio: ℞. Theriacæ, vel Mithridati ʒ.*j*. rad. Angelicę, ſ. Acetoſę, raſ. cornu Cerui an. ℈.*j*. aquarum Angelicæ q. ſ. miſce.

Quarto: ℞. Theriacæ ℈. ij. pul. Verbenæ ʒ.*j*. Croci gran. vij. aquæ Nucum recent. ℥. iiij. Bibatur calidum, Helidæus.

Quinto: ℞. Theriacæ ʒ. j. Boli præpar. ʒ. ß. ſpec. Diamarg. frig. ſp. Liberantis an. ℈.*j*. aquarum Scabioſæ, Acetoſæ, Cardui ben. an. ℥.*j*. ſyr. de ſucco acido Limonum vel Citri ʒ. ß. fiat potio.

Sexto: ℞. Theriacæ, Mithridati an. ℥. ß. el. de Ouo ʒ. ij. ſp. Liberantis ʒ. j. Boli præpar. ℥. ß. miſce cum ſyrupo de acetoſ. Citri fiat electuarium. Doſis ʒ. ij.

Septimo fit addita camphora: ℞. Theriacæ ʒ.*j*. Verbenæ ʒ. ß. Croci, Camphorę an. ℈. ß. aquæ Nucum q. ſ. Aceti parùm, fiat potio.

Octauo, ad formam pulueris ſupradicti ex camphora curatiui, mixtura quorundam: ℞. Theriacæ ʒ. iij. Camphoræ, Zingiberis, Sacchari candi an. ℥. ß. fiat mixtura: Detur cum aquis, vel per ſe, pondere ʒ.*j*.

Nono, camphorata quoq; compoſitio: ℞. rad. Tormentillæ, Dictamni, Angelicæ, an. ʒ. ij. Zedoariæ, Gentianæ an. ʒ.*j*. Scordij ʒ. ij. Verbenæ ʒ.*j*. Zingib. Camphoræ, Croci an. ʒ. ß. fiat puluis, & cum Theriacæ, Mithridati an. ℥. ij. fiat electuariũ: Datur ʒ.*j*. ß. per ſe, vel cum aquis.

Decimo, cùm cæpa à multis probatum remedium, in qua cùm coquant theriacam, nos rectiùs ſic parabimus: ℞. Cæpam parùm coctam, infunde in Aceto & poſtea ſuccum exprime, cui adde Theriacæ ʒ.*j*. ſyr. de acetoſ. Citri vel Limo. ℥.*j*. Bibat. Ex Allio, vel allio & cæpa ſimul, ſimili modo fit in robuſtioribus efficax medicamentum.

Vndecimo, cum caſtoreo: ℞. Caſtorei ℈. ß. rad. Ariſt.

Ariſt. Gentianæ, Theriacæ an.ʒ.ß.Detur cum Aceto acerrimo, & aqua Acetoſæ.

Duodecimo, aliud mirificum ex ſuccis, Elect. Lupi Monſpeſſuli vocatum remedium: ℞.ſuccorum Rutæ, Saluiæ, Pimpinellæ, Centaurij, Pulegij, Abſynthij, Valerianæ, Matricariæ, Nucum iuglandum immaturarum an.part.æq. Mellis ad medietatem totius: decoquantur ad conſiſtentiam ſyrupi, ſume huius confectionis ℥.j. Theriacæ ℥. ß. Boli Arm. terræ Sigill. an. ʒ. ij. cum Aceto, vel cum Vino, ſi non magna adſit febris, Sumat ſtatim correptus.

Decimo tertio, cum ſulphure tale fit: ℞.Sulphuris ℈.j. Croci ℈. ß. Thuris ʒ. ß. Theriacæ ʒ.j. Cum aquis detur conuenientibus.

Decimo quarto, oleo vitreoli addito: ℞. Theriacæ ʒ. j. el. de Ouo. ʒ. ß.ol.Vitreoli gut.7.Aceti fort ſ. ℥.j. aquæ Acetoſæ, Borrag.an.℥.j fiat potus.

Decimo quinto, ex calidiſsimis & cauſticis: ℞. rad. Ari, vel Serpentariæ ʒ.j. vel an.ʒ. ß.rad.Angel. ʒ.j.fol.Rutæ, Verbenæ an.ʒ.ß.Croci ℈.j.Camphoræ ℈.ß.fiat puluis: Detur ʒ.j.cum Theriacæ ʒ.j.diſſol.in Aceto & aqua Scabioſæ.

Decimo ſexto, ex laureola tale paratur, quod cùm valde vrens ſit, aceto in præparatione corrigitur: ℞. antidoti Saxonicæ contra venena, Theriacæ an. ʒ. ß. diſſolue in aqua Acetoſæ, addẽdo Aceti roſ.ʒ.vj.ſyr.de Limonibus ℥.ß.fiat potio.

Suffitus aliqui ad ſudores proliciendos quoque hoc modo adhibentur: ℞. Acetoſæ, Rutę, Scabioſæ an.m.j.cum Aloe, Myrrha, Maſtice, Croco, in Aqua & Aceto macerata priùs, calenti lapidi inijciantur, fumusq; toto corpore excipiatur.

Quidam ad ſudores eliciẽdos, in decocto Guaiaci, radices Tormentil. Ebuli & Bardanæ decoquebat, illique parùm Sublimati addebat, eoque

linteamen madefaciens, peſte laborantes, eo madido calidè inuoluebat.

Sunt qui Cinnabaris fumo, eadem ratione vt in Venerea lue, ſudores ęgrotis, additis etiam fortioribus, vt Antimonio, commouent.

Frictiones ad exteriora quoque euocant, ſudoresq; promouent, & ſic per illum, vel ſaltem inſenſilem tranſpirationem, per habitum corporis euacuát: vti & alij corporis motus, qui cùm ob imbecillitaté obiri nequeant, frictio quæ ab aſtantibus fit, illorum vices obibit. Hæ autem ante ſudoris eruptionem fieri debent, & ſurſum deorſumq; corpus fricari: Quod & commodiùs, ſi manus aquâ calidâ priùs madefiant, aut ſi panno rubro ſcarlato fricentur, præſtatur: eatenusque meliùs humores euocantur. Quo facto, corpus calido lecto inditum, linteaminibus, vel panno rubro, vt aliqui volunt, inuolutũ, ad ſudores diſponi, & quietum eſſe debet. Sed & maculæ ſi erumpere incipiant, vt meliùs prodeant, frictio inſtituitur.

Vomitio inter euacuantia remedia interdum locum habet: non tantùm, quando ſponte ad eam inuitantur: vel quando propter hoc ſymptoma, vt illud emendemus, vomitu vomitum curamus: ſed & ad venenatæ illius qualitátis propulſionem, quod per hanc violentam corporis commotionem fieri quoque poſſe creditur, bubonesque citiùs, vnâ cum vomitu erumpere, vomitoria exhibent. Quod alij mox ab initio: alij priùs iniecto clyſmate: alij priùs antidoto exhibito, facere iubent: alij primùm poſt ſanguinem miſſum vomitoria exhibent, atque ſe miracula feciſſe prædicant.

E quibus leuiora ex relaxantibus & incidentibus acidis, vt ſyr. Acetoſo parát. Vel ex ſucci Eryſimi ℥. ij. cum aquis Scabioſæ, Cardui ben. & Bu-

glosi,

gloſsi, potionem propinant. Quidam vomitorio ex aqua Acetoſæ ſyl. Aceto & tantillo ol. Vitreoli parato, mira ſe expertum in peſte infectis ſcribit. Sunt qui Azarum, nucem Indicam, Ricinum, eo nomine exhibent.

Fortiſsima quoque dant Empirici, aliquiq; Medici, ſeq; multos hoc pacto ſanaſſe gloriantur. Ex Chalcantho preparato, vomitorio parato, chyrurgum mira effeciſſe ſcribit Droëtus, quod mox poſt venam ſectam propinabat.

Stibij grana quinque cum electuario Liberantis porrigit Matthiolus: Quem & empiricus quidam An.64. hîc apud nos imitabatur.

Argentum viuum præcipitatum ex Rhodoſacharo exhibet Matth.

Deiectiones per aluum hoc modo, per clyſmata, tum per exhibita, inſtituuntur.

Clyſmata venæ ſectioni, ſi illa locum habet, præmitti ſolent. Quorum loco & ſuppoſitoria indi poſſunt. Sed & ſi vena minimè aperta, ante expulſiuum, clyſter inijciatur, vt meliùs & rectiùs antidotus operetur, facit. Vnde quidam ſe tribus hiſce auxiliis; clyſtere, venæ ſectione & antidoto exhibito, maturè vſurpatis, certò peſtem ſanare ſolere gloriatur. Ob quam cauſam, cùm per enema ſubita fiat operatio, nec illud reliquorum vſum remoretur, in impuris præſertim corporibus, ante omnia, vel etiam poſt ſudores, & in morbi progreſſu, cùm non debilitet, eo vti poſſumus.

Et quod laxando ſimul abſtergat, putredini q; reſiſtat, eligendum. Veluti commune, in cuius decocto Caſsia, Catholicum, Tryphera diſſoluuntur. Decoctum Veronicę cum Butyro bene ſalito iniicit Crato. Alij cremorem Hordei, ad humores, vt inquiunt, contemperandos infundunt.

Purgatio per cathartica exhibita, cùm ſemina-

rium peſtis non expellat, ad curationem vix aliquid facit, niſi fortè ex fortiſſimorum ſupra infraque deijcientium medicamentorum exhibitione, ſtatim ab initio propinatorum, natura commota, aliquid etiam de hac noxia qualitate propellat: quod tamen periculoſum admodum exiſtit, cùm vires ſic vehementer, quæ aliàs hîc mox debilitantur, deijciantur. Dein & quia alioquin ad alui fluorem propenſi ſunt, metuendum, ne eo concitato, nec ceſſa[n]te, æger intereat: ſicuti cuidam ex noſtris, cui Empiricus ſtibium, quod præſentaneum remedium vocabat, dederat, accidiſſe vidi, qui ex immoderata ſubſecuta vomitione & diarrhœa, in ipſa ſella deiectoria adhuc ſedens expirauit. Diligenter itaque ante omnia, an peſtis purum aut impurum corpus inuaſerit, conſiderare oportet: & ſi purum ſit, non temerè cathartica exhibenda, cùm illud ſine vſu, & cum noxa potiùs (cùm nec febris alia tunc ſit, quàm ſynochi ſimplicis inſtar) fieret. Sin verò impuro corpore peſte correptus exiſtat, vnde febrem putridæ inſtar, peſtilentem, tunc fieri diximus, non veneni, ſed febris putridæ peſtilentis nomine, purgantia aliquo pacto conferre poſſunt. Omni tamen cura virium interim ratio habenda, quæ ſi proſtratæ mox ſunt, ea omittere ſatiùs erit, & ad declinationem morbi, cùm iam ſtatus præterijt, differre. Quod ſi verò conſtent, ab initio facta aliquomodo prodeſſe poteſt. Licet & tunc plerique, ſi bubones vel alia, vti conſuetum ferè eſt, eruperint, à purgantibus abſtinere iubeant: quibus tamen ſi vtamur, ſic inſtituendæ erunt, ne præcipuorum remediorum, quæ expulſiua eſſe diximus, vſum retardent, cùm illa alijs omnibus præmitti ſemper debeant, naturaq; mox in prima febris inuaſione ſponte eò vergat, quò & ducenda erit. Poſtquam verò iam per

ſudores

ſudores (quod cito ſæpè, vel ſaltem primo die fit, & per horam vnam aut alteram durat) facta fuerit euacuatio, viresque conſtent, & videamus febris putridæ accidentia veneni noxis præualere, medicamentum catharticum, ſed leue, ad putredinis aliquam portionem quę in corpore continetur, febremq; auget, exturbandam, exhibere poſſumus: vt ſic eâ expurgatâ, natura validiùs morbum euincere queat. Neque hic longâ ante purgationem pręparatione, vt verò aliqui docent, vti, tempus patitur: niſi quatenus in proceſſu morbi alterantia, vti dicetur, ad putridos humores contemperandos, & ſimul corroborandum, exhibentur, & poſtea quoque etiam diſcuſſâ iam venenata qualitate, relictâ interdũ febre putridâ, ad febrem illam putridam exactè ſanandam, præparantia & euacuantia repetimus, eodem omnino modo, ſicuti in febre putrida ea expoſuimus.

Ergo cùm neceſſitas exigit, habita ratione ætatis, corporisque conſtitutionis, talia purgantia ex vſu præſertim erunt. Trypheræ, (quæ ab omnibus commendâtur) Perſicæ vel Sarracenicæ, quæ melior hic quibuſdam eſſe cenſetur ℥.j. cum aquis Acetoſæ, Scabioſæ, Bugloſſæ propinata.

Vel ſic: ℞. Myrobal. citrin. chebul. ana ʒ.j.ß. Tamarind. ℥.j.ß. Cordialium & Scabioſæ ana p.j. fiat decoctio, infunde in col. Rhabarb. el. ʒ.j. Cinam. ʒ.ß. fiat expreſſio: diſſolue Trypheræ Perſicę ʒ.ij. ſyr. Roſ. lax. ℥.ß. fiat potio: quæ optima eſt & tuta.

Potionem Rufi, quam nunc in forma pilul. dant, exhibere, etiam in ipſo mox principio, non inutile erit: quâ datâ, anthracem ſtatim poſtea erumpere, aliquoties obſeruaui.

Extractum Rhabarbari, cùm & proprietate veneno rhabarbarum reſiſtat, quo nomine antidotis inditur, vtile quoque erit.

Quæ violenter ex Stibio & Præcipitato parata purgant: in vomitorijs, cùm vomitum ſimul moueant, fuerunt deſcripta.

Alterantia, quę venenatę qualitati reſiſtunt, antipharmaca, cùm nó tantùm vim illius infringant, ſed & venenum euocent, & propellant, iam in illis quæ per habitum corporis euacuant, propoſita fuerunt. Quæ verò febris calori & putredini interdum, quæ nonnunquam in corporibus impuris, vt dictum fuit, accedit, contraria ſunt, in aliis febribus putridis quoq; explicata ſunt. In quibus tamen hic maximè ea eligimus, quæ præter quòd calorem contemperant, putredinem arcent, veneno quoq; reſiſtunt, & cordi maximè, quod hic præſertim patitur, appropriata ſunt, quæ & ad viriumm conſeruationem plurimùm faciunt. Illisq; intrinſecùs, extrinſecusq; vtimur.

Intrinſecùs variis ea formis, modisq; hoc modo exhibentur.

Aqua frigida, in qua raſura cornu Cerui vel Eboris, vel Aurum macerantur, vel decoquuntur, vel in qua aurum extinguitur, loco potus ſumpta proderit.

Vel decoctum rad. Acetoſæ, vel Tormentillæ in aqua, pro potu vſurpatum.

Senecionis decoctum, ſi in Ceruiſia fiat, valdè commendat Crato.

In ferculis, Acetoſa, Borrago, Portulaca, Lactuca, Scabioſa, Cichorium, Endiuia, decoquuntur.

Succi acidi, Limonum, Citri, Arantiorum, Granatorum, Acetū, Agreſta, Ribes, Berberis, iuſculis induntur, & potui permiſcentur.

Aquæ item Acetoſæ, Roſarū, fl. Labruſcæ, Scabioſæ & ſimiles.

Syrupi acidi varij, præſcripti in febribus continuis, hîc quoque conueniunt.

E qui-

E quibus ſyrupis, aquis & ſuccis, iulepi fiunt. Primus hoc modo: ℞. ſyr. de aciditate Citri vel Limonum, de Acetoſa an. ℥. ij. de Granatis ℥. *j.* aquarum Acetoſæ, Bugloſsi an. ℥. v. fiat iulep.

Secundus: ℞. ſyr. de Ribes, vel vini Granat. ℥. ij. ſucci Pomorum acid. ℥. *j.* aquæ Acetoſ. Scabioſæ, Meliſſæ, Bugloſsi an. ℥. iiij. fiat iulep.

Tertius: ℞. ſucci Acetoſæ, Borrag. Pomorum redol. Scabioſæ, an. ℥ *j.* ß. Aceti roſ. ℥. ß. aquarum Cardui ben. (loco ſucci, quia nimium amarus) Roſarum, Scordij an. ℥. iiij. decoquantur, fiat iulep, clarif. & aromat. Santalis, addendo Camphoræ gran. v. Vtatur frequenter.

Quartus: ℞. aquarum Roſ. Acetoſ. Borrag. an. ℥. *ij.* aquæ Cinam. ℥. *j.* Vini albi od. ℥. ß. ſyr. de acetoſ. Citri vel Limon. ℥. *j.* ß. Manus Chriſti perl. ℥. ß. Boli Arm. ʒ. *j.* raſ. cornu Cerui ʒ. ß. bulliant parùm, colentur: Vtatur.

Vel cum decocto ſic miſcentur: ℞. rad. Tormentillæ ℥. *j.* rad. Angelicæ ℥. *ß.* Zedoariæ ʒ. *j.* fl. Cord. & Scabioſæ an. p. *j.* fol. Acetoſæ rotundo folio m. *j.* Santal. omnium ʒ. *j.* fiat decoctio, & in col. adde ſyr. Acetoſæ, de acetoſ. Citri vel Limonum an. ℥. *j.* miſce, vtatur. Vnicornu pro magnatibus addunt.

In ſubſtantia pulverizata varia cõmixta, diuerſimodè propinantur. Primò: ℞. Boli præpar. loti ter in aqua Roſ. Coralli an. ʒ. *j.* raſuræ cornu Cerui, Eboris an. ʒ. ß. Cinam. ʒ. ß. Manus Chriſti ℥. *j.* fiat puluis. Capiat per ſe vel cum Vino, vel Iuſculis.

Secundò: ℞. confect. Alkermes, ſi non adſit fluor alui, ℈. *j.* ſpec. Diamarg. frig. raſ. Eboris, cornu Cerui an. ℈. ß. Boli præpar. ℈. *j.* ſyr. de Limonibus ℥. *ß.* aquarum Acetoſæ, Scabioſæ an. q. ſ. fiat potio cordial.

Tertio: ℞. confect. de Hyacintho, quæ huic

morbo peculiaris ℈.j. ſyr. de Limonibus ℥.j. Detur cum aquis.

Quartò: ℞. ſuccorum Scabioſæ, Verbenæ, depuratorum ana ℥.j. ſyr. de acetoſ. Citri vel Limonum ℥. ß. ſp. Diamarg. frig. el. de Bolo, de Gemmis an. ℈. ß. aquarum Roſar. Bugloſ. Acetoſæ q. ſ. fiat potio.

Aquæ deſtillatæ, Inſtauratiuæ dictæ, huc quoque referuntur, quæ hîc huic veneno accommodandæ ſunt: ℞. fol. Scabioſæ, Meliſſæ, Acetoſæ, Verbenæ an. m.j. rad. Tormentil. Dictamni an. ℥.j. fl. Roſ. Viol. Bugloſſi vtriuſque, Scabioſæ ana p.j. ſ. Acetoſę ʒ.ij. ſ. Citri ʒ.ß. fiat decoctio in iure Pulli, quod poſtea ſume, addendo ſpec. Diamarg. frig. el. de Gemmis, Bezoartici, vel de Bolo ana ʒ.j. ſucci Pomorum redol. ℥.iij. Cinamomi ℥.ß. Santal. omnium ʒ.j. deſtillentur in baln. Mar. Detur de illa aqua cum iuſculis, vel aliter.

Aliter ex capone ſic fit: ℞. Caponem pręparatum, coquatur, addendo, micę Panis albi lib.ß. Limonia mala inciſa, duo, fl. Borrag. p.j. ſeminis Citri ʒ.ß. ſ. Coriandri ʒ.j. raſ. cornu Cerui ʒ.ij. pulueriżentur, adde Vini generoſi ℥. iiij. conſer. Cordialium ana ℥.j. deſtillentur: Detur aqua per ſe vel in iuſculis, vel cum aqua Cinamo. iulep. Roſaceo, aut Oxyſaccharo.

Inſtaurans magis nutriens, & roborans: ℞. caponem euiſceratum, & à pinguedine mundum, incidatur cum oſſibus, adde carnis Vitulinę fruſtum: inciſis, permiſce Salis parùm, addendo ſpec. Diamarg. frig. ʒ.j. conſ. Acetoſæ, Nenuph. & Bugloſ. an. ℥.j. Cinam. ʒ.iij. aquę Roſ. ℥.j. Vini odorati ℥.j. decoquantur in vaſe duplici, effundatur liquor, fiat congelatum.

Ex conſeruis & condituris, laudantur conſ. Roſarum, Viol. Bugloſſi vtriuſque, Nenupharis, Acetoſæ,

toſæ,flor. Caryophyl.hortenſium, Scabioſę, Meliſ-ſę, Anthos: Plãtago condita: Conditura item cort. Citri, Fructuum acidorum, Fragorum.

Quę per ſe dantur, vel alijs commixta, in forma boli: Vt conſerua aliqua permixta Theriacæ, vel Mithridato, per vices, tertio ſemper die.

Vel additis pulueribus, ſyrupis conuenientibus, alijsúe electuarijs fiat electuarium: Vt ℞. conſeruarum Cordialium iiij.ana ℥.j.con. flor. Scabioſæ ℥.j.ß.cort. Citri cond.℥ j. Boli Arm.præpar. ʒ.j. Coralli ʒ.ß.raſur.Ebori ℈ j. Santali rub.ʒ. ß. ſpec. Diamarg.frig.℈.j.pul. Bezoartici ℈.ß.ſ. Citri, Acetoſæ, ana ℈.j. cum ſyr.aliquo, vt de Limonibus fiat electuarium.

Aliud valde cordiale: ℞. conſ. Cordial.iiij. Acetoſæ an.℥.j.ß. conſ.Meliſſę ℥.ß.cort.Citri cond.℥.j. Boli præpar. Coralli prępar.an.ʒ.j. Margarit. præpar. ℈.j. raſ. Eboris, cornu Cerui, vel Vnicornu in magnatibus an.ʒ.j.ſ.Citri, Coriandri præpar. Acetoſæ ana ʒ ß.fragm.lap. Præcioſorum ℈ j. lap. Bezoar.℈.ß.fol. Auri n.x. Camphoræ gran.v. miſceantur omnia, fiat electuarium.

Tabulæ interdum ex vſitatis ſpeciebus, vt Diamarg.frig.de Gemmis, puluere Bezoartico, de Bolo, alijsq; paratæ dantur. Et ad Hepatis alterationem tab. Triaſantali & Diarrhodon.

Vel hæ: ℞. Santali rub. & albi, cort. Citri an.ʒ.ß. Cinam.℈.ij. Coralli, Boli præpar. an.ʒ.j. Margarit. ℈ j. Roſ. rub.℈.j.lap. Sapphyri, Smaragdi, Granati, Rubini ana ℈. ß. Auri limati ℈.i. raſ. Eboris, cornu Cerui ana ℈.ß. fiat puluis, & cum Saccharo albiſs. q.ſ. diſſoluto in aqua Roſ. & ſucco Limonum fiant tabulæ.

Formulæ ſequentes in fine iuſculorum bullitæ, illa efficacia reddunt: ℞. ſeminum Acetoſæ ℥.ß.ſ. Melonum ʒ.ij. ſ. Citri ʒ. ß. Santal. omnium

℈.ij. Coralli ʒ.j. Boli ʒ j.ß. ſpec. Diamarg. frig. ʒ.ß, fiant formulæ.

Pilulæ ex trochiſcis de Camphora, cum ſyr. Limonum, cordiales ſunt, & veneno reſiſtunt: quarum duæ vel tres aliquando exhiberi poſſunt.

Aurum potabile Chymici vehementer extollunt.

Oleum Scorpionum ad ℥. ß. infecto Crato porrigit.

Extrinſecùs cordis, pulſuum, hepatis, renum, cerebri, ventriculi regionibus, teſtibus item, & extremitatibus, varia applicantur: atq; aër quoque, qui attrahitur, corrigitur.

Cordi & pulſibus epithemata, ſtatim poſt ſudores & morbi progreſſum, applicantur, hoc modo: ℞. aquarum Acetoſę, Scabioſæ, Meliſſæ, Verbenę, Roſarum an. ℥.ij. Aceti roſ. ℥.j. ſucci Limonum ℥.ß. Vini maluat. ℥.j. Santali rub. & albi ʒ.j. cort. Citri ℈.j. troch. de Camphora ℈.j. ſpec. Diamarg. frig. ʒ.j. miſce, fiat epithema.

Vnguentum, quo cordis regio, & pulſuum, inungi debet, vel petia ex ſcarlato vel carmaſino, & bis in die applicari: ℞. Theriacæ ℥.ß. ſucci Limonum, vel Citri ℥.ß. Aceti roſ. ʒ. ij. Camphoræ ℈.j. Croci ℈.ß. Moſchi gran. iij. miſce, fiat inunctio.

Vel vngatur Aceto, in quo rad. Angelicæ macerata fuerit.

Emplaſtrum hoc idem præſtabit: ℞. Roſas rubras pulueriſatas: coquantur in aqua Roſarum ad conſiſtentiam: addendo parùm ſucci Pomorum, & Aceti, adde cort. Citri, Santalum: Applicetur emplaſtri inſtar pulſibus.

Oleo Scorpionum compoſito contra venena, pulſus inungit Matth.

Quod & Balſamis dictis, ſicuti in prophylacticis dictum eſt, fieri poteſt.

Saccu-

Sacculus loco epithematum, vt illic quoque oſtenſum, cordi & pulſibus apponitur.

Hepati epithemata & vnguenta refrigerantia, roborantia, vt in febribus putridis explicatum, adhibebimus. Vti & renibus, ſi illi nimiùm incaleſcant.

Cerebri causâ, capiti Oxyrrhodina, ſi incaluerit, imponuntur.

Ventriculi quoque habetur ratio, eum inungendo ſi debilitatus ſit.

Teſtibus etiam ad moderandum calorem & refocillationem, cùm magnum conſenſum cum principibus partibus habeant, aliqua admoueantur: Vt, ℞. aquæ Roſ. ℥.iiij. Aceti roſ.℥.ß. Vini generoſi ℥.j. ſucci Granat. ℥.ß. Madefiant panni & applicentur.

Aëris lociq́ue emendatio plurimùm ad alterationem facit. Quod fit, ſi ab alijs ægris infectis in locum ſalubriorem ſeparentur: Aër ſalubris intromittatur: Induſia, linteamina, lecticinia, culcitræ, conclauia, ſæpè permutentur: Atque cubiculum Aceto roſ. aquâ Lauandulæ, Roſarum, Citrangulorum, irroretur, illisq́ue fornax hyemis tempore conſpergatur. Vti æſtate, ſi herbis & fructibus illud fiat: Suffumigeturq́ue, vt in prophylacticis dictum fuit: Et ſuauia æger, vt illic quoque oſtenſum, odoretur.

Virium autem conſeruandarum causâ, viuendi ratio talis inſtituitur.

Cibus (ſecus ac in alijs febribus continuis acutis) ſæpè illis exhibendus, idq́; propter vires, quæ ſubitò reſtaurari debent; Parùm tamen per vices, ne grauet, offerendo: Et ſi comedere nolint, eos cogendo: Euchymus autem, & qui parua quantitate multùm nutrire & roborare poſsit, dandus.

Veluti iuſculum & caro pulli, hœdi, auium ne-

moralium, perdicum, vituli: è quibus varia fercula & inprimis congelata, vt ſuperiùs dictum eſt, fiunt. Oua cùm facilè corrumpantur, vti & pinguia, rectiùs omittuntur. Fructus aliaque, vt in febribus putridis dictum, conceduntur. Cibique aceto, ſuccis acidis, & alijs, condiuntur & corriguntur.

Potus ipſorum Aqua præp. Iulepi, decoctum vel aqua Caponis, virium cauſâ eſſe debet. Vinum bene dilutum eadem ratione conceditur, quod tamen temperatè bibant.

Somnus, dum ſudant, inhibendus. Quem aliqui ante viginti quatuor horarum ſpacium, præſertim anthrace apparente aut bubone, non concedunt. Qui tamen cùm vires reſtauret, & in ſomno ad exteriora potiùs quàm interiora calor, vt alibi oſtenſum, feratur: non vltra modum inhiberi debet.

Lætetur & bene ſperet, ſpe vitæ præſentis retinendæ diutiùs, vel æternæ obtinendæ.

Symptomata, quorum in febribus peſtilentibus potiſsimùm eſt habenda ratio, ſunt ſequentia, Bubo & Anthrax: quæ duo, quâ ratione gubernari, & in ea loca, vbi hæc ſe manifeſtant, venenum trahi, & poſteà curari debeant, ſuis locis explicabitur.

Virium proſtrationi imprimis, ſicuti in alterantibus & viuendi ratione explicatum, ſubueniendum. Et ſi Syncope ſuperueniat, vel Cordis palpitatio, cordialia enarrata, intus foriſque adminiſtranda. Quòd ſi ſyncope ſtomachi causâ accidat, ventriculus inungendus, fouenduſque. Vinumque laudatum exhibendum. Paniſque in ſucco Granat. Agreſtæ & Vino intinctus propinandus. Manusq; & pedes in aqua calida immergenda. Extremaque, & facies fricanda.

Delirium

Delirium & Vigilię, Catulo applicato, Opiatis, Extremitatum lotione, alijsque, corriguntur. Somnus ſi profundus ſit, cùm obſit, impediri & Oxyrhodinum applicari debet.

Sitis, potu, iulepis, alijsque iam dictis corrigitur: quod & iulepus hic præſtabit: ℞. aquæ ex Acetoſa, & Pane è Rocka recenti deſtillatæ, quæ valde dulcis & ſuauis an. ℥. vj. aquæ Roſ. Scabioſę an. ℥. iiij. aquæ Verbenę, Buglosſi an. ℥. ij. fiat iulep. cum Saccharo: Detur tempore ſitis.

Vel conditum: ℞. conſer. Acetoſę, Roſarum an. ℥. j. rob de Ribes ℥. j. ß. ſpec. Diamarg. frig. ʒ. j. Sacchari roſ. tab. q. ſ. fiat conditum.

Diarrhœa ſi accedat, cùm periculoſa ſit, Clyſter abluens ex aqua Hordei cum Saccharo inijcitur.

Et: ℞. rad. Tormentillæ ʒ. ß. Boli Arm. Cum Vino ſtiptico datur. Vti & aliæ confectiones ad hanc rem vtiles. Venterq; ſtipticis inungitur.

Abortus mulieribus grauidis peſte laborantibus facillimè ſuperuenit: quem, cùm lethalis ferè ſit, cauere oportet.

Reliqua ſymptomata, vt Linguæ & Faucium vitium, aliáue, hîc nihil peculiare, ab illis quæ in febribus putridis accidunt, in emendatione requirunt.

Venenatæ febres, quæ à veneno, per morſum virulentę beſtię cor inflammante accidunt, paucis horis, vel primo die, ſæpè, niſi ſuppetias feramus, interficiunt. *Venenatarũ febrium curatio.*

Curatio autem harum præcipua in eo conſiſtit, vt venenum illic, vbi corpus ſubijt, & plaga apparet, retrahere varijs artibus ſtudeamus. Atq; antidoto, prout venenum fuerit, illius vires infringente vtamur. Sicuti hæc alibi in venenis copioſè explicata ſunt.

Febris autem occaſione, ſi ea magna ſit, Alte-

rantia, Virium animique defectus cauſâ, cordia- lia extra intusque vſurpata, ſicuti iam ſæpè oſtenſum eſt, conueniunt.

Hecticæ febris curatio. Hectica febris ſolitaria, ſiue febres continuas, diarias, vel putridas diuturnas, ardentes (non eã quæ colliquans dicitur, & ardentis febris eſt ſymptoma, non noua febris) vel intermittentes, aut hæmitritæos ſequatur, ſitque iam ſimplex & ſola, & à febre, quæ eam præceſsit atq; excitauit, libera, (nam de alia in compoſitis febribus agemus) tunc prout vel non ita pridem incepit, vel aliquouſque progreſſa, vel iam confirmata eſt, prædictionem & curationem inſtituere oportet.

In iunioribus adhuc & infantibus, vti facilè cordis ipſorum, vti dictum, temperamentum, etiam leuioribus de cauſis alteratur, & mutabile eſt, ita & faciliùs in illis alteratum ad temperiem rurſum reducitur. Ob quam cauſam & hectica in illis, nondum tamen confirmata, ſæpè quoque ſanatur. Quæ in adultis longè difficiliùs, atque ea tantùm quæ vel incipit, vel nondum diu perſtitit, ſanatur. In ſenibus verò quocunq; modo ſe habeat, incurabilis ferè exiſtit.

Curatio tamen in omnib. tentanda. In qua morbi cauſa, cùm ſit temperamenti cordis, & ſolidarũ partium in calidius & ſiccius permutatio permanens, nec humor aut excrementũ illud ampliùs foueat, corpusq; iam à febre prægreſſa inanitũ exiccatumq; ſit: euacuantia hîc prodeſſe non poſſunt, catharticaq; proin locũ minimè habebunt, niſi fortè excrementorũ & cruditatũ in hoc longo morbo prouentus id exigant, tunc enim leuiora clyſmata vel laxantia tantùm id præſtabunt. Sed alterantibus intemperiẽ hanc corrigere vel reducere ſtudebimus: Vireſq; quæ labuntur, ſuſtentare: Et accidentia, ſi quæ accedunt, grauiora corrigere.

Alteratio

Alteratio in principio præcipuè humectantibus ſiccitatem illam partium & cordis, leuiterque ſimul refrigerantibus, cùm calor tam intenſus minimè ſit, & moderatè frigidis vel temperatis contemperari quoque poſsit, perficitur. Proin & narcotica, quæ maioris refrigerationis cauſâ aliqui exhibent, nos verò cùm minimè frigida eſſe, & potiùs corpus inde incaleſcere, alibi oſtenderimus, ſtudio, niſi vigiliæ vrgeant, omittimus. In progreſſu verò cùm iam conſumptio incipit, reficientibus, tunc maximè opus erit. Quod alimentoſis, humectantibus potiùs quàm alijs vehementioribus remedijs præſtatur, cùm illa ad partes nutriendas tracta vndique in corpore ſuas vires rectiùs exerant. Hæc autem internis, externisq; remedijs hoc modo fieri poterit.

In cibis commodè hæc, quæ exhibentur, dantur, cùm & alimenta quædam, præter quam quòd reficiunt, ſimul humectant. Quæ proin hîc eligimus, illisq; interdum, quæ humidiora magis ſunt reſtaurantq; permiſta, propinamus. Qui elixi magis humectant; ſed aſsi humiditatem ſubſtantificam magis augent.

Caro vitulina, hædina, & porcellorum laudatur. Cerebrum item porcellorum, & vituli.

Gallinacea item caro. Capi vel pulli gallinacei ſi nutriantur hordeo, vel ſaginentur paſtâ intrusâ formâ pilularum, quæ paratur ex carne cácrorum fluuiatilium, & ranarum cum farinâ tritici, vel hordei ſubacta, in hoc caſu vtiliſsima.

Aues quoque competunt, elixæ potiùs vel leuiter aſſæ, nam in bilem, ſi nimis torrentur, facilè conuerti Gal. teſtatur, quod ego tamen lardi cauſâ potiùs euenire puto. Harum cerebrum & teſtes præcipuè proſunt.

Piſces ſaxatiles conueniunt, Cancri fluuiatiles,

Teſtudines nemorales, & aquaticę, Ranę præſertim, hecticis accõmodati ſunt cibi, Limaces quoque aliqui probant, alij, nec immeritò, cùm tenaciſsimi ſint, improbant. Contuſum Carthuſianorũ ex caudis Cancrorũ fluuiatiliũ, Hordeo, Amygd. & Saccharo paratum, mirè commendatur.

Oua probãtur, vitelli imprimis, maximè cum Vino & Saccharo cocti, vti noſtrum Weinwarm/ Caſeus item recẽs & Recoctum non improbantur.

Ex cerealibus, Panatella dicta vtilis, quę ex Pane loto, expreſſo coctoque in brodio paratur. Vel tale ferculum: ℞. medullæ Panis lotæ in lacte, & poſtea cum Lacte amygd. aqua Roſ. & Saccharo permixtæ. Ptiſana item ſeu cremor Hordei, qui ſi ex auena paratur, cũ decocto carnis, vt humidior ſit, miſceri debet.

Amygdalę, Pinei nuclei, Piſtacia, per ſe, vel cum Lacte, vel Saccharo priùs obducta, comeſta, aut alio modo ferculis permiſta.

Ex oleribus in cibis, rad. Eryngij, Satyrionis, & Tragopogi flore purpureo, Portulaca, Bugloſſum, Malua, Violaria, Endiuia, Spinachia, Beta, Caules, Fructusq; humidi varij: diuerſimodè pręparata, vſurpantur, alijsq; ſupradictis permiſceantur.

In potu, quo ægri magis delectãtur, & reficiuntur, & recreantur, cùm & ſitim illis perferre ſit noxium, hæc commodè exhibebuntur.

Vinum vinoſum, hoc eſt medium inter dulce & acidum, quia temperatum eſt, & inter omnia reficientia præſtantiſsimum, conſuetis conceditur. Si fortius ſit, diluendo contemperamus. Quod dulce eſt, ſæpè nimium bibitum corpus accendit, nec in hac ſpecie, vt ſi cum phthiſi hectica copulata eſt, tuſsisq; adſit, vti & alia dulcia competunt.

Lac, vbi manifeſta iam apparet conſumptio, & nulla ſuſpicio ampliùs ſeminum relictorum putridæ

tridæ febris adeſt, vtiliſsimum eſt. Exhibetur autem longo tempore, indies: primum ℥. iiij. & ab illis ad lib. j. ſenſim aſcendendo. Muliebre, ſi à muliere, quæ à partu menſes quatuor ſuperauerit, deſumatur, optimum eſt. Inde primas tenet aſininum, quo ſi vllo modo hectica ſanari poteſt, ſanari poſſe creditur. Caprinum deinde, butyro priùs detracto, præ cæteris laudatur: in quo ſi corruptio timetur, addito Saccharo præcauetur. Si alui profluuium metuitur, chalybeetur. Reliqua in phtyſicis, quibus potiſsimùm conuenit, explicabuntur.

Lac Amygdalinum, præſtantiſsimum eſt remedium, additis interdum Pineis, ſ. Cucurbitarum & Melonum emulſionibus: vel etiam ſeminis Papaueris.

Vel ſi decoctum Capi, colatum à pinguedine, continuò bibat. Vel ex pulpa Capi & caudis Cancrorum decoctum in vſu habeant.

Decoctum Hordei in iure Pulli factum, vtile.

Iulepus talis exhiberi poteſt: ℞. aquæ Violarum, Roſ. an. quart. j. Sacchari albiſ. lib. ß. aquæ Bugloſsi ℥. ij. coquantur in formam iulepi: Vtatur cum Aqua cocta, vel Iure non pingui, vel Hordei decocto.

Vel ſic: ℞. ſucci Portulacæ (quem mirè in hoc caſu extollunt) ℥. iij. ſucci Bugloſsi ℥. j. depurati priùs, coquantur cum Saccharo ad formam iulepi mediæ conſiſtentiæ, Cuius bonam portionem frequenter capiat.

Pimpinellæ & Raparum ſuccos ſunt qui commendant.

Syrupus alius: ℞. rad. Bugloſſ. Eryngiorum rec. an. ℥. ij. Satyrionis ℥ j. Liquiritiæ recent. ℥. iij. Lactucę, Portulacę an. m. j. florum Viol. Bugloſſæ, Borrag. an. p. j. Iuiub. Sebeſten an. p. viij. ſeminum

Cucurb.conquaſ.ʒ.ij. fiat decoctio & colaturæ ad de Sacchari q.ſ.arom.℥.j.Sant.rub.fiat ſyrupus, decoctus ad conſiſtentiam, vt diu aſſeruari poſsit; Vel bibat illum per ſe vel diſſolutum.

Aquæ Portulacæ & Scabioſæ, infantibus præſertim, cùm ægrè medicamentoſa ſumant, dantur. Carnis item & imprimis Limacum & Cancrorum fluuiatil.aquę, & è Sanguine humano recenti extracta, valde quoque commendantur: quæ ſi confert, & illa quæ è Lacte recenti elicitur, æquè erit vtilis.

Vel compoſita hęc: ℞. iuris Caponis bene cocti, de pulpoſa ipſius carne, menſ.j.adde carnium Teſtud. nemoralium vel Cancrorum, vel Ranarum an. p. j. conſ. Roſ. Borrag. Bugloſſ. Scabioſæ, Violarum an.℥.j.ſpec. Diamarg. frig. Diatragac. frig.an.ʒ.j. Cinam. ʒ. ij. eliciatur aqua ſec.art. Aurum & alia inutilia hîc omittimus.

Confectiones variæ reſtaurantes potiſsimùm fiunt, quas gratas quoque, cùm diu illis in hoc morbo diuturno vti debeant, quoad fieri poterit, parabimus.

Martius panis dictus, & gratus, & conueniens illis erit. Qui & ſic fieri poterit: ℞.paſtæ, ex quo Martius fieri ſolet, lib.j. adde nucleorū Pinearum quartarium ß. & ſemina Cucurb.mundata ad.℥.j. in Lacte priùs macerata, & poſtea contuſa, ſpec. Diapenid. Diatragac. frig.an. ʒ.j. Diamarg.frig.ʒ. ß.miſce.formetur placenta, coquatur ſec.art.

Vel ſic: ℞. pulpę Caponis, pulpę coxarum Ranarum, pulpę caudarum Cancrorum fluuiatil. coctarum in aqua Portulacę & Roſarum an.quartariū ß. cōtundâtur optimè, addendo Amygd.dulc. mundat.℥.ij. nucleorum Pinearum & Piſtaciorum macerat. parùm in Lacte priùs, an. ℥.j. ſ. Cucurb. mūdat.℥.ß. Amyli ℥.ij. Sacchari albiſ.quart.j.Margarit.

garit. contuſ.ʒ.ß. irrorentur paucâ aquâ Cinam: fiat paſta cum Lacte, & Vitellis ouorum duorum; coquantur in clibano, fiant parui panes: Vtatur.

Vel hoc modo: ℞. pulpæ coxarum Ranarum, & Cancrorum fluuiatilium an. quartarium ß. vel Teſtud. nemoral. ſi haberi poſſunt, coquantur in aqua Portulacæ & Hordei mundi, addendo quatuor ſeminum Frig. mai. rec. mund. an.ʒ.j. ſeminis Papau. albi rec.ʒ.ij. Paſſul. enucl. Sebeſten an.℥.j: dein hiſce pulpis permiſce, ſpec. el. Reſumptiui, Diatragac. frig. Diapenid. ſine ſpeciebus an. ℥.ß: nucl. Pini & Piſtac. an.ʒ.ß. Sacchari penid. candi, an.℥.ij. cum inf. gummi Tragac. facta in aqua Roſ. (ſic enim minùs corrumpuntur) fiant tabulæ, vel pandalia, vel aliæ placentæ ad vſum.

Saccharum Roſatum tabulatũ in frequenti vſu habere debent, vel illius loco ſaccharũ in aqua Violarum, Portulacæ, coctum in tabulas, vſurpare.

Condito hoc quoq; vti poſſunt: ℞. conſer. Viol. Portulacæ, Bugloſsi an.℥.j. conſ. Roſ.℥.ß. ſp. Diamarg. frig.ʒ.j. Sacchari q.ſ. fiat mixtura.

Inter externa remedia. Aër vdus nonihil, & gelidus, magis illis quàm calidus & ſiccus conuenit.

Balnea corpus humectantia & leuiter refrigerantia; cùm hecticorum partes aridiores & calidiores ſint, relaxantiaque, vt ſic nutrimentum melius eò peruenire poſsit, easque alere, valde hecticis conueniunt. Quæ veteres tribus modis hoc ordine adminiſtrabant. Primumque ex aqua calida, vt relaxaret: ſecundum ex tepida tantùm, vt humectaret: tertium ex frigida, vt poris condenſatis humiditas attracta minùs expiraret, parabát: vel aquâ frigidâ illius loco poſt balneum corpus perfundebant.

Noſtro verò ſæculo, ex aqua fit fluuiali, vel pluuiali, quæ melior cenſetur, eouſque calefacta, vel

ſi nimiùm incaluit, rurſum ſponte refrigerata, vt illius vſu, nec corpus vltra ſuum naturalem calorem incaleſcat, aut æger ſiti corripiatur, nec ſudet, quod hic minimè requiritur. Quo & non longiùs quàm hora vna ſemel aut bis in die, ante cibum corpus reficiẽdum erit, aut ſi illud bene ferre poſſit, paulò diutiùs in eo moram trahere ſinemus. Sed & vaporem balnei per pannum lineum vt excipiant, antequam corpus balneo immergant, aliqui vtile eſſe cenſent.

Artificiale balneum ex radic. Althææ, Malua, Violaria, Portulaca, Bugloſſo vtroque cum radicibus, flor. Chamæmel. in decocto pingui vel Inteſtinorum, & capitis Vituli, vel Veruecis, decoctis præparatum, accommodum erit. Cui in diuitibus, Lac, Oleum, Butyrum permixta, illud efficacius reddent.

Thermas Sulphureas, ſi ad manum eſſent, ſucceſsiuè & per horas, vti dictum, vſurpatas, cùm admodum corpus inungant, ſicuti experientia comperi, non improbarem.

Inunctiones poſt balneum, vel etiam extra hoc tempus manè & veſperi, eiuſdem vtilitatis cauſâ inſtituuntur. Sic ſpinam dorſi hypochondria, ventrem, oleis relaxantibus vngimus.

Vel ſequenti: ℞. mucilag. ſemin. Pſyllij, Cydon. ana ℥.ß. gummi Tragac. infuſi in Lacte ʒ.ß. Butyri rec. ℥.j. axungiæ Gallinæ pulli, quæ alba eſt, & Anatis an. ℥.j. olei Amygd. dulc. ol. Violacei ana ℥.ij. Ceræ albæ parùm, fiat linimentum.

Pectoris & cordis regio hoc modo inungi poteſt: ℞. ol. Violar. ex ſemine Cucurbit. Amygd. dul. an. ℥.ß. axung. Anatis ℥.j. vngatur pectus, quod & vnguento Reſumptiuo commodè præſtatur.

Sunt & qui hepatis regionem iiſdem inungunt, quod tamen, cùm hic multùm iuuare non poſſit,

ventri-

ventriculum verò nimis laxando plus noceat, omittimus. Multò minus carnes, vti aliqui fecerunt, vnguentis permiſcemus.

Epithemata pectori vniuerſo, & cordis præſertim regioni, & pulſibus quoque, cùm & arteriæ calidiores ſint, vtiliter adhibentur. Quale hoc eſt: ℞. emulſ. Amygd. factæ cum decocto Hordei & Portulacę, & Viol. qu. ſ. adde Butyri rec. axung. Capi portionem, & in eo intincti panni tepidè pectori applicentur.

Cordiale epithema: ℞. aquæ Viol. Roſ. Portulacæ, Scabioſæ, Borrag. Bugloſſ. an. ℥. ij. ſucci Pomorum ℥. j. ſucci ſemperuiui, vel Lactucæ ℥. ß. Vini albi ℥. j. ſucci Limonum ℥. ß. (acetum propter illius ſiccitatem omittitur) miſce.

Ventriculo Portulaca contuſa ſi applicetur, à multis iuuare in hectica cenſetur.

Frictiones extrinſecùs, poſt balnea, ſed leues, vt corpus meliùs nutriatur, proſunt.

Virium cauſà iam enarrata quæ exhibentur alimentoſa, illas ſimul reſtaurant. Imprimis verò in victus ratione ſæpè & parùm eum ſumere, vti omnium qui imbecilles ſunt, & reſtauratione opus habent, & quorum corpus abſumitur, ſic & hecticorum eſt conueniens regula.

Verùm & per clyſmata iniecta, in extremè debilibus, præſertim ſi ob cibi faſtidium, aut aliud incommodum, eum difficulter ſumant, nutriri eos poſſe perſuaſum multis eſt, hoc modo: ℞. Lactis lib. ß. brodij Caponis ℥. ij. vitellos Ouorum n. ij. Injciatur, diuq; retineat, & ſæpè repetat.

Præcipuè verò quæ vires deijciunt, vitanda. Vti inedia, cùm & famem tolerare malum ſit. Item motus validi corporis & animi. Vigiliæq; cùm ſomnus illis plurimùm conducat. Omniſque inanitio; coitus inprimis nocet.

Accidens præcipuum, cuius ratio habetur, ſi ſuperueniat, alui fluxus eſt, qui ſi perſeueret mortem accelerat: cui ſymptomati inunctione ventris, aliisq; proſpicimus.

Interim tamen conſtipatio alui, ſi conſueta ſit, illis negotium quoq; faceſsit: cui medebimur clyſmate iniecto, quod & ſimul humectet & leniat, hoc modo: ℞. brodij Pulli, vel inteſt. Veruecis, bulliant in eo fol. Lactucæ & Maluæ, diſſolue in col. Caſsiam vel pulpá Tamarind. ad ℥.j. ol. Violarum, Nenuph. an. ℥.ij. Mellis ℥.j. Detur.

Vel lenis exhibetur potio: vt Manna cum Pulli brodio, vel Caſsia, vel ſyrupus Roſ. ſol. aut Violarum.

Duplicium & tripliciũ febrium putridarum curatio.

Cõpoſitas febres eas potiſsimùm eſſe diximus, cùm diuerſi generis febres ſimul ægrum occupãt. In quibus etiam præcipuè cura variat: Nam ſi ex illis quæ vnius ſunt generis putridæ duæ, vel tres etiam febres, vt duæ continuæ, vel duplices intermittentes, aut triplices concurrant: cum ratione cauſæ non aliter, quàm quòd diuerſis in locis in iiſdem tamen vaſis, putreſcens, diebus non iiſdem exacerbetur, febres hæ inter ſe differant, pluresq; proin potiùs quàm compoſitæ tunc ſe offerant febres: curatio quoque eadem, ac ſi vna tantum eſſet, vti iam in putridis intermittentibus & continuis dictum fuit, adhibetur.

Diuerſi verò generis ſi febres inuicem componantur, quòd duobus præcipuè modis fieri diximus: Cùm nimirum putrida continua, cum putrida intermittente copulatur: Vel putrida continua aut intermittens cum Hectica iungitur; cùm cauſæ diuerſæ admodum concurrant: curatio vtriſq; tunc accommodanda eſt, & à ſimplicium curatione nonnihil eatenus differt.

Hemitritæi

Continua namque putrida ſi intermittenti, in Hemi-

Hemitritæo dicto iuncta ſit, cuiuſcunque ſpeciei ea ſit, cùm cauſa gemina adſit, & putredo tam in vena caua quàm in venis meſeraicis conſiſtat, & non ſolùm indeſinenter ægrum grauiter affligat, ſed & altero tertióue die, nouo horrore ſuperueniente, caloreque, & illius ſymptomatis, magis augeatur, periculoſam eam omnem eſſe prædicere poſſumus. Præſertim ſi graue ſymptoma, vt ſyncope, in ea quoque quam Syncopalem vocant, tunc quando febres concurrunt, ſe offerat. Sed & eo nomine hemitritæus noxius, quòd in hecticam ſæpe conuertatur, vel hydropem poſt ſe relinquat, eſſe ſolet. *ſiue Semitertianæ febris curatio.*

Curationem verò hemitritæi eandem quam in reliquis febribus (in fæcibus cõmunibus primùm educendis: venæ ſectione: concoctione vtriuſque materiei; purgatione: & per vrinas ſudoresq́; euacuatione, vna pluribusque repetitis vicibus) Practici inſtituunt, & humoribus ſingulis, vel billioſis, vel pituitoſis, vel atrabiliariis, prout febrem ab illis naſci putant, accommodant. Inprimis verò ad ſyncopen emendandã omnes remedia deſcribunt, & cordialibus etiam, quæ venenis reſiſtunt, & peſtilentiæ antidota ſunt, permiſcent.

Nos verò, cùm hoc ſymptoma vrget, inprimis quoque huic attendendum cordialibus remediis, vt in ſyncope aliarum febrium dictum fuit, intus foriſque admotis, cenſemus. Et quod febrem attinet, pro ratione corporis conſtitutionis, & humoris prædominantis, ſic remedia, euacuantia, præparantia, alterantia, dirigenda, vt prout vel paroxyſmi vrgent vel ceſſant, ſicuti in continuis & intermittentibus dictum fuit, remedia ea, qualia illis quoque locis dicta fuerunt, diſponamus. Et ſi reliqua quoque prętter animi defectionem accedant ſymptomata, ea, ſicuti in fine ſingularum

febrium, tam cõtinuarum quàm intermittentium dictum fuit, corrigamus.

Hecticæ cũ putrida febre copulatæ, cura.

Hectica, ſi febrem, à qua prodijt, adhuc comitem habeat, vix ſynochus pura, cùm illa non ſupra triduum aut quatriduum perſeueret, erit. Sed vel putrida quædam continua diu perſeuerans: (cui hecticam copulatam eſſe, ex conſumptione corporis maiore, quàm aliàs fieri ſolet, cognoſcimus) vel intermittens potiùs aliqua diuturna tertiana, vel quartana: tuncq; non ſolùm ex marcore, ſed & ex pulſu febrili, paroxyſmo ceſſante, hecticam deprehendimus. Quod cùm ſit, vtriuſque ratio habebitur, ſequenti modo.

In concoquenda materia, obſtructionibus aperiendis, hecticæ cauſâ quædam adijciuntur, hoc modo: ℞. ſyr. Endiuiæ Viol. an. ℥. j. aquæ Endiuiæ, Portulacæ an. ℥. ij. miſce. aromat. ſp. Diamarg. frig. Capiat per aliquot dies.

Purgetur leuioribus hoc modo: ℞. Rhabarbari el. ʒ. j. infunde in aqua Endiuiæ, Portulacæ, exprimatur, adde ſyr. Roſ. ſol. Mannæ an. ℥. j fiat potio.

Quæ præparantia & purgãtia, ſi febris illud exigat, nec hecticæ obſint, reiteranda quoq; erunt.

Alterantia egregiè hîc humectare, propter cordis intemperiem, in hectica debent, ob quam cauſam potus liberalior in illis conceditur. Lac verò propter putridam febrem, in qua lac, vti & capite dolentibus dare malum, vt inquit Hipp. non conceditur, niſi fortè ob conſuetudinem extra paroxyſmum aliquid illis permittatur.

In iulepis, conſeruis, alijsq; formis exhibendis, humectantia in hectica explicata, illis quæ ratione febris continuæ, vel intermittentis, obſtructiones ſoluere debent, vel putredini reſiſtere, & refrigerare, permiſceri, ſicq; vſurpari poſſunt.

Epithemata inprimis, tum cùm metuitur hecti-

ca in

ca in febribus, & cùm iam adeſt, cordi, pulſibus, & hepati, eò frequentiora, magiſque refrigerantia & humectantia apponi debent.

Balneum quoq; ſi nihil aliud impediat, præſertim in quartanis, eò citiùs, imperare conueniet.

Comitatæ febres alio aliquo morbo, ſiue primariæ ſint & morbum præcedant, ſiue ſymptomaticę & morbum ſequantur, curâ quoque potiſſimùm differunt: quatenus, vel cum eryſipelate, vel bubonibus, vel cum morbis alijs calidis, vel cum ecthymatibus aut exanthematibus, vel cum puſtulis alijs, vel cum phthiſi, aut cachexiâ, vel cum alijs accidentibus retentorum in corpore, hæ febres ſe produnt. Sicuti ſingulis ſex generibus comitatarum febrium curationes hoc ordine ſubijciemus.

Synochorũ & ephemerarum febrium, bubones & eryſipelata externa producentium Carfunctel dictarum, præcautio & curatio.

Cùm eryſipelate, vel bubonibus quæ ſe offert febris, ſi adſit, quam ſynochum ſeu ephemerá hiſce comitatam appellauimus, noſtrîque Carfunctel vocant: eodem modo quod febrem attinet, vti ſolitariæ, niſi quoque permutentur, finiuntur: nec aliter affectus hic, niſi hoc tumorum, quos produxit, cauſâ fiat, vti mox dicetur, periculoſus eſt. Eo tamen nomine, quòd ſæpè in quibuſdam naturis: quibus vti podagra familiaris, annuatim, vel etiam frequentiùs redire ſoleat, quòd eo ſæpè affligantur, debilitenturque, præſertim ſi etiam podagra illos infeſtet, vti ſæpè fit, moleſtus grauiſque exiſtit: idque ſenibus præſertim, quibus & hic affectus infenſus eſſe ſolet, eoſque frequenter inuadere, accidit.

Quorum cauſâ & quia grauius accidens metuitur, non ſolùm ob tumores quos protrudit, verùm & quia inflammationes internas etiam proferre poſſet, inprimiſque vti obſeruaui, peripneumonias & pleuritides: vt illa declinemus, tum an-

febrium, tam cõtinuarum quàm intermittentium dictum fuit, corrigamus.

Hecticæ cũ putrida febre copulatæ, cura.

Hectica, ſi febrem, à qua prodijt, adhuc comitem habeat, vix ſynochus pura, cùm illa non ſupra triduum aut quatriduum perſeueret, erit. Sed vel putrida quædam continua diu perſeuerans: (cui hecticam copulatam eſſe, ex conſumptione corporis maiore, quàm aliàs fieri ſolet, cognoſcimus) vel intermittens potiùs aliqua diuturna tertiana, vel quartana: tuncq; non ſolùm ex marcore, ſed & ex pulſu febrili, paroxyſmo ceſſante, hecticam deprehendimus. Quod cùm ſit, vtriuſque ratio habebitur, ſequenti modo.

In concoquenda materia, obſtructionibus aperiendis, hecticæ cauſâ quædam adijciuntur, hoc modo: ℞. ſyr. Endiuiæ Viol. an. ℥ j. aquæ Endiuiæ, Portulacæ an. ℥. ij. miſce. aromat. ſp. Diamarg. frig. Capiat per aliquot dies.

Purgetur leuioribus hoc modo: ℞. Rhabarbari el. ʒ. j. infunde in aqua Endiuiæ, Portulacæ, exprimatur, adde ſyr. Roſ. ſol. Mannæ an. ℥. j fiat potio.

Quæ præparantia & purgãtia, ſi febris illud exigat, nec hecticæ obſint, reiteranda quoq; erunt.

Alterantia egregiè hîc humectare, propter cordis intemperiem, in hectica debent, ob quam cauſam potus liberalior in illis conceditur. Lac verò propter putridam febrem, in qua lac, vti & capite dolentibus dare malum, vt inquit Hipp. non conceditur, niſi fortè ob conſuetudinem extra paroxyſmum aliquid illis permittatur.

In iulepis, conſeruis, alijsq; formis exhibendis, humectantia in hectica explicata, illis quæ ratione febris continuæ, vel intermittentis, obſtructiones ſoluere debent, vel putredini reſiſtere, & refrigerare, permiſceri, ſicq; vſurpari poſſunt.

Epithemata inprimis, tum cùm metuitur hectica in

ca in febribus, & cùm iam adeſt, cordi, pulſibus, & hepati, eò frequentiora, magiſque refrigerantia & humectantia apponi debent.

Balneum quoq; ſi nihil aliud impediat, præſertim in quartanis, eò citiùs, imperare conueniet.

Comitatæ febres alio aliquo morbo, ſiue primariæ ſint & morbum præcedant, ſiue ſymptomaticę & morbum ſequantur, curâ quoque potiſſimùm differunt: quatenus, vel cum eryſipelate, vel bubonibus, vel cum morbis alijs calidis, vel cum ecthymatibus aut exanthematibus, vel cum puſtulis alijs, vel cum phthiſi, aut cachexiâ, vel cum alijs accidentibus retentorum in corpore, hæ febres ſe produnt. Sicuti ſingulis ſex generibus comitatarum febrium curationes hoc ordine ſubijciemus.

Synochorū & ephemerarum febrium, bubones & eryſipelata externa producentium Carfunctel dictarum, præcautio & curatio.

Cùm eryſipelate, vel bubonibus quæ ſe offert febris, ſi adſit, quam ſynochum ſeu ephemerá hiſce comitatam appellauimus, noſtrique Carfunctel vocant: eodem modo quod febrem attinet, vti ſolitariæ, niſi quoque permutentur, finiuntur: nec aliter affectus hic, niſi hoc tumorum, quos produxit, cauſâ fiat, vti mox dicetur, periculoſus eſt. Eo tamen nomine, quòd ſæpè in quibuſdam naturis: quibus vti podagra familiaris, annuatim, vel etiam frequentiùs redire ſoleat, quòd eo ſæpè affligantur, debilitenturque, præſertim ſi etiam podagra illos infeſtet, vti ſæpè fit, moleſtus grauiſque exiſtit: idque ſenibus præſertim, quibus & hic affectus infenſus eſſe ſolet, eosque frequenter inuadere, accidit.

Quorum cauſâ & quia grauius accidens metuitur, non ſolùm ob tumores quos protrudit, verùm & quia inflammationes internas etiam proferre poſſet, inprimiſque vti obſeruaui, peripneumonias & pleuritides: vt illa declinemus, tum an-

tequam inuadit, febrē hanc præcauere, tum quando inuaſit, eam decenter curare, ſicuti breuiter declarabitur, oportet.

Præcauebimus autem hanc febrem ſynochum comitatam, ſi ſanguis redundet, prouentum illius impediendo: ſi calidus & feruidus, eum contemperando: ſi tenuis, illum incraſſando: ſi impurus, eum ab ichoribus, ſeroſitate, aliiſue excrementis repurgando. Quod ſequentibus præſidiis perficitur.

Venæ ſectio in plethoricis facienda annuatim veris & autumni, & ſi opus ſit, intermediis quoq; temporibus.

Scarificatio ad præcautionem à Germ. noſtris ſingulare cenſetur eſſe præſidium. Vnde ſingulis menſibus ad impediendum hunc affectum in ſcapulis ſcarificatione, adhibitis poſt eam cucurbitulis, vti ſolent.

Purgationes hoc nomine, bis quoq; anno, poſt & ante hyemem, inſtituuntur, quibus corpus ab excrementis ſupradictis mundum reddere ſtudebimus: atq; etiam, ſi cacochymia adſit, frequētiùs. Intempeſtiuas autem & violentas purgationes, haſce febres promouiſſe potiùs, commotâ materiâ, quàm impediuiſſe obſeruaui.

Serum caprinum, in quo teneritates Lupulorum, Fumariæ, Sambuci germina noua, Sena, Epithymum, Polypodium decocta, quantitate conuenienti, fuerint, toto Maio menſe, vel aliquamdiu vſurpatum, niſi aliud impediat, in robuſtioribus & iunioribus valde conuenit.

Apozemate hoc illius loco diu vti poterit: ℞. Polypodij querc. rec. ℥. iij. vel ſicci, fol. Senæ ana ℥.j.ß. ſ. Carthami ℥.j. Thymi, Epithymi an. ℥.ß. Tamarind. ℥.ij. rad. Lapatij ℥.j. Liquiritiæ ℥.j.ß. rad. Cichoreæ ℥.ij. herb. Viol. Endiuiæ, Lactucæ, Bugloſſi

gloſsi an. m. *j.* Prunorum, Sebeſten an. p. xx. Paſſul. p. x. ſ. Aniſi ℥. ß. fl. Cord. an. p. *j.* ſ. Cucurb. ℥. ß. fiat decoctio, & in lib. *j.* col. diſſolue ſucci Roſ. & Bugloſsi an. ℥. *j.* ſucci Pomorum redol. ℥. iij. vel Sapæ ex pomis ℥. *j.* Sacchari q. ſ. fiat ſyr. clarif. & arom. pauco Cinam. coquatur ad mediam cõſiſtentiam vt diutiùs remaneat. Capiat ab ℥. *j.* ad maiorem quantitatem aſcendendo, per ſe, vel cum ſero, aut alio liquore.

Acidarum aquarum potus aliquamdiu continuatus, vti conſuetum eſt, ſeptimanis aliquot, niſi quid obſtet, multos ab hoc affectu, priùs illis familiari, præſeruauit.

Quarum loco & alijs quæ aſſumũtur, hepar calidius, aliaq; viſcera, ſpiritus & ſanguinem cõtemperantibus, præcautionis loco, vti poſſunt.

Sudores frequenter & decenti tempore mouere, hîc vtiliſsimũ, quibus ſanguinis maſſa à tenuioribus præſertim excrementis, bene repurgatur. Quod exercitijs & ſtuphis, nonnunquam & exhibitis eos promouentibus, molimur.

Victus inprimis decenti quantitate & moderatione obſeruatâ. Cauendoq; ab omnibus quæ ſanguinem, ſpiritusque facilè accendunt, illiusq; fluxum concitant.

Curatio autem huius affectus, partim febri, partim morbo comiti accommodatur. Et quod febrem attinet, quod natura in hac febre ſpõte mox ab initio tentat, per tranſpirationem ſudorésue, euaporationes illas à ſanguine accenſo eleuatas diſcutere, & per corporis habitum occultè manifeſtéue expurgare: illud idem nos tentare, naturæq; hunc motum iuuare, ſtudebimus: vt ſic aliquâ portione de cauſa morbifica detracta, nulla, vel non ita magna ſanguinis in adenes, aut cutis ſuperficiẽ, & præſertim in alia loca interna, quod

grauiùs eſſet, effuſio fiat: inprimis vt per hãc viam cauſa morbi potiùs reſoluatur, quàm in alias, in quibus nouum damnũ adferret, & morbum, propellatur. Ob quam cauſam, ſi natura, quod aliàs in ſynocho ſolitaria tardiùs facit, hîc mox aggrediatur, & ad ſudores corpus inclinare videatur, ſtatim ab initio quæ illos euocant, nõ tamen violenter, ne corpus iam priùs ſupercalefactũ magis accendatur: aut quæ faciliùs ſaltem ſudent, adiumẽtum præbent, adhibebimus.

Quo nomine æger quietus & tectus eſſe debet, & ne aëri frigidiori ſe exponat cauendum: in quo ſi peccetur, cùm in periculum magnum aliquos adduxerit; tantopere frigida & madida in hoc affectu extrinſecùs adhibere noſtri metuunt, nec etiam vt eryſipelati adhibeantur, permittunt.

Decoctum Hordei vt affatim bibant, aliqui docent, & vt materia meliùs euocetur, lentes in eo decoquunt, & ſicuti in ecthymatum febribus ad ſudores eliciendos, exhibent.

Aquæ variæ ſtillatitiæ propinatę idem præſtãt. E quibus tamen hîc temperatiores ratione febris potiùs ſumendæ ſunt: vt Violæ tricoloris, quæ mirè in hoc caſu cõmendata eſt. Fumariæ item, Cardui ben. Calendulæ, Cerefolij, quæ etiam quando an peſtis ſit dubitatur, cùm ſimili modo, ſicuti dictum, hæ febres inuadant, quippe quæ in vtriſque conueniant, certiùs exhibentur.

Quibus aquis interdum rob Sambuci, vel Ebuli vulgò & nonnunquam ſyrupus de Ambroſia, Theriacaque permiſcentur. Interea tamen dum ſudant, nonnihil quoque & præſertim eo peracto refici debent.

Sanguinis emiſsio non tantopere hîc vt in ſolitaria neceſſaria eſt, niſi plethora & metus grauioris internæ inflãmationis ex illius præludijs quibuſdam

buſdam cõceptus, eam ſuadeat, cùm quæ in emunctoria corporis & extremitates hîc fit ſanguinis profuſio, non adeò ſit metuenda, vt ſanguinis detractione impedienda ſit.

Aluus verò ſi conſtipata ſit, eo modo, vt in ſynocho ſolitaria lenienda erit, & nonnihil quoque ſi cacochymia adſit, ſed lenibus, vt Caſsiâ, Mannâ, ſollicitanda.

Exhibenda quoque alterantia eadem, & ſi magnus calor ſit, extrinſecùs etiam adhibenda, quæ in ſolitaria expoſita fuerunt.

Accidentia febris alia, vt illic quoque expliea- tum, corrigun tur.

Bubones quod attinet, ſponte plerunque iterum diſsipantur, nec illis aliud quid applicatur, niſi quod ſi in nudis locis, vt collo erumpant, pannis aut pellibus inuoluuntur, & ab aëre muniuntur. Non rectè tractati aut irritati nonnunquam in abſceſſum, ſicuti in bubonibus in praxi noſtra explicatur, vertuntur.

Eryſipelas quod concernit, illud quoque, vel mox poſtquã febris deſijt, aut paulò poſt, remittit, diſcutiturque. Quòd ſi verò admodum dolore ardoréue vrgeat, vti ſuo loco explicabitur, ſanatur. Sæpe malè curatũ in eryſipelas exulceratum, indeq; in deteriores affectus, aliquando & in gangrænam, conuertitur. Quæ & cauſa, vt tam ſolliciti in hoc ne quid peccetur, exiſtant: & quicquid illis, vel diu poſtea accidit, præſertimq; externa vlcera, tumoréſue, & lepra ipſa ſe offerant, à malè curato eryſipelate, vel madefacto, vulgus hoc prodiiſſe ſibi perſuadet.

Cum morbis calidis, & præſertim inflammationibus, illorumq; accidentibus, ſi ſe febris ſynochus dicta aliquando (neque enim ſemper adeſt) offerat: ſitq; externa aliqua inflammatio cum tu- *Synochorũ vel ephemerarũ febriũ, ab Inflam-*

mationibus externis productarum, cura. more, vel contuſione, vel vulnere, aut ictu ſclopeti ſe manifeſtans, febremque inducens: Si leuis duntaxat ſit febricula, illius cauſâ, non aliquid ſingulare tentatur, niſi quòd quæ tumorum horum cauſâ vſurpantur, febribus quoq; accommodantur. Qualia ſunt venæ ſectio, quæ reuulſionis cauſâ, inflammationis nomine facta, hîc quoq; competit. Vti & alui lenitio, aliaque alterantia varijs formis modiſque propinata & adhibita, è quibus aliqua in alijs febribus deſcripta hîc quoque conueniunt.

Synochorũ febriũ, Inflammationes internas producentium, curatio. In internis verò inflammationibus, & præſertim pulmonum, in pleuritide, peripneumonia, vel hepatis, lienis, aliorúmue viſcerum, ad inflammationes potiùs, quàm febrem, remedia diriguntur, cùm febris hîc non adeò, vti hæc, vrgeat, ſponteq; morbo declinante, niſi, vti in cauſis dictum, recrudeſcat, ceſſet. Ita tamen hæc adminiſtrentur, vt & febris nihilominus habeatur ratio, ne eam augeat. Quæ ſi, & morbo, & febri ſimul contraria ſint, eo efficaciora erunt. Quod in ſequentibus maximè obſeruatur.

Sanguinis miſsio vtriuſq; nomine ſummè conuenit, cùm & in febre ſynocho præcipuum illius ſit remedium, & inflammationis incrementum, cùm à parte nobili ſanguinem reuellat, impediat. Ob quas commoditates minimè negligitur, ſanguisq; copioſè extrahitur, & phlebotomia interdum, niſi quid impediat, reiteratur.

Aluus ſi laxa ſeruetur, & clyſmate aliiſque leuioribus laxantibus, & in inflammationibus eiuſmodi, & febribus, vtile. Validiora verò cathartica vtriſq; noxia ſunt, cùm præter quàm quòd de cauſa morbi nihil educant, interea tamen corpus inflamment, ſanguinemque fluentem in inflammationibus ampliùs cōcitent, viresque, quæ hic maximè

ximè requiruntur, deijciant: eoq; magis ſugienda, ſi illorum vſu diarrhœam, quæ in internis inflammationibus periculoſa & lethalis, ne ſuperueniat, metuamus: Ab illorum itaq; vſu, in quo tamẽ empirici plerunq; delinquunt, cauendum.

Quæ exhibentur frigida, etſi & febri, & inflammationi contraria ſint, hîc tamen habitâ ratione partis ſic dirigenda, ne dum vni proſint, alteri noceant. Etſi enim potus aquæ frigidiſsimæ febris ſynochi ſit conueniens remedium, in internis tamen inflammationibus ſubitaneâ repercuſsione noceret, ob quam cauſam minùs frigida exhibetur, ſicque præparata, vt parti ſimul appropriata ſit: vt cùm in pectoris affectibus expectorantia, in hepatis, obſtructiones ſoluentia, illi permiſcemus. Ita & quæ acida ſunt, etſi & febri, & pleriſque internis inflammationibus competant, tamen in pectoris affectibus, maximè ſi vim aliquam aſtringendi & auſteritatem habeant, locum minimè habent. Quod non ſolum in potu, ſed & in alijs medicamentis, iulepis, ſyrupis, conſeruis, &c. obſeruandum.

Extrinſecùs adhibita remedia, ſic quoque vt vtriſque vtilia ſint, inſtituuntur: inprimis verò inflammationi nõ obſint: vti epithemata, etſi in alijs omnib. febribus, cordis regioni adhibita proſint, in pulmonum tamen inflammationibus obeſſent.

Victus ratio, quæ febris nomine tenuis eſſe debet, inflammationis causâ, præſertim dum materia adhuc fluit, talis quoque requiritur, vt ſic dum partes ieiunæ alimenti loco ſanguinem ad ſe rapiunt, minùs ille in partem affectam fluat.

Verùm quâ ratione inflammationes internæ, vt & alij morbi, quos febris comitatur, eosq; vel præceſsit, vel ſequitur, tractari debeant, pleniùs in horum ſingulis affectibus in praxi noſtra explicatur.

Synochorũ purarum, putridarũ, malignarũ, peſtilẽtium febrium, Ecthymata, & Exãthemata producentium cura.

Cum ecthymatibus, vel exanthematibus quæ ſe manifeſtant febres, quas Synochos, rariùs non putridas, frequentiùs putridas, frequentiſsimè putridas malignas, aliàs etiam peſtilentes, hiſce eruptionibus ſeu efflorescentijs comitatas eſſe diximus, pro diuerſitate cauſæ, atq; etiam ægrotantis ætatis, & iudicantur, & tractantur.

Minùs periculoſæ ſunt, ſi non à maligna cauſa prodierint: & tunc eundem decurſum, vti ſynochus ſolitaria putris, aut nõ putris, ſeruant. Quòd ſi maligna inſuper accedat cauſa, nondum tamen ſit peſtilens: neque hæ febres in infantibus per ſe ſunt exitioſæ, ſi natura cauſam, quæ in ſanguine eſt putris & maligna, egregiè per haſce eruptiones, maturè & copioſè erumpentes, in exteriora propellat: vti verò ſi hoc non fiat, periculo non carent, & præſertim ſi morbilli dicti, fauces, pulmones, oculos infeſtantes, hiſce partibus noceant. In adultis verò, ſiue puſtulas ſiue maculas protrudens ſit febris, cùm ſemper maligna ſubſit cauſa, eaque quæ diu ſæpè antè in ſanguine latuit, primiſque annis aut nunquam in illis, qui non in iuuentute hæc paſsi ſunt, vel non ſufficienter in alijs fuit expurgata: periculoſa omnis exiſtit, proceſſumque malignarum febrium populariter aliquando graſſantium ſeruat: licet hic affectus rariùs & priuatis tantùm accidat. Ex puſtulis tamen quoque ſigna prognoſtica deſumentes, ſi ſignis concoctionis apparentibus in vrinis, pulſu meliore exiſtente, & reliquis febris accidentibus nonnihil remittentibus, erumpant, bonum; è contra malum. Febris autem peſtilens ſi talis, quæ hæc potiùs quàm alia externa vitia proferat, quod tamen rarum, regnet, plerunque exitioſa exiſtit: quâ ratione multa millia infantium aliquando è viuis ſublata diximus.

Cura-

Curatio præcipuè in eo verſatur, vt cùm febris inuaſit, & de illis efflorescentijs ſuſpicio ex eo naſcitur, vel quòd tunc in locis vicinis inter infantes regnet, aut iam veſtigia quædam illarum apparere incipiant, vt naturæ propellentis motum, eas quoque euocando, eoque magis, ſi maligna ſubſit cauſa, expulſiuis dictis remediis exhibitis, admotisque adiuuemus, aliisque & euacuantibus atque alterantibus febrem decenter regamus, viribus proſpiciamus, & ſi quæ grauiora impendent ſymptomata, corrigamus Quod hoc ordine ferè perficitur.

Expulſiua dicta medicamenta exhibenda, quæ & putrem, & malignam materiam à centro ad ſuperficiē propellunt, ſtàtimq; à principio vſurpanda: pro ratione cauſæ variantia, prout illa vel putris, vel maligna, vel peſtilens eſſe iudicatur: ætatis causâ in iunioribus mitiora, in adultis efficaciora: Hoc modo, à leuioribus exordiendo.

Ex ficubus, lentibus & hordeo decoctum loco potus propinatum vtile eſt, hoc modo: ℞. Ficuum ſicc. n. xij. Hordei, Lentium an. p. *j.* decoquantur: Bibat.

Vel: ℞. Lentium excort. Hordei an. p. *j.* Ficuum ſicc. n. xij. Iuiubarum n. xv. Dactylorū n. iiij. Paſſul. p. xx. rad. Liquir. ℥. ß. fiat decoctio, cui addi poteſt Saccharum, interdum Croci parùm.

Vel iam dictæ materiei, adde ſe. Fœniculi ʒ. ij. ſ. Cydon. gummi Tragac. Laccæ an. ʒ. *j.* Croci ʒ. ß. fiat decoctio: Bibat.

Arabes hoc modo parare ſolent: ℞. Ficuum pinguium ſicc. ʒ. ij. Lentium excort. Laccæ an. ʒ. iij. gummi Tragac. ſ. Fœnic. an. ʒ. ij. decoquantur in aqua ad tertias.

Si obſtructiones adſint, & corpus cacochymicum exiſtat, hoc modo exhiberi poterit; ℞. rad.

Graminis, Aſparagi, Fœniculi an.℥.j. Liquir.℥.j.ß. fol. Acetoſæ, & Capill. Ven.an. m.j.fl.Cord.p.j.Ficuum n.xx. Paſſul. enucl. p. xij.ſ. Fœniculi ʒ.j.fiat decoctio. In doſi vna diſſolue ſyr. de acetoſ. Citri, vel Limonum ℥. ß. Mithridati ℈.j. vel plus,cum aquis Acetoſæ,Calendulæ:Detur.

Item: ℞.ſeminum Cardui ben. ℥.j.ſ.Napi ℈.j.ſ. Citri ℈.ß. ſ. Acetoſ.ʒ. ß. contundantur,adde aquæ Cardui ben.Acetoſæ,Veronicæ an.℥.j.ß.exprimatur emulſio, adde ſyr.de acetoſ. Citri, vel Limon. ℥.j.cornu Cerui vſti ℈.j. Margarit. ℈.ß. Boli præp. ʒ.ß.ſp.Diamarg.frig.℈ ß.fiat potio.

Vel: ℞. decoctionis Hordei & Lentium q.ſ.adde ſ.Acetoſę ʒ.j.gran.Paradiſi ℈.j.ſ. Citri ʒ.ß.decoquantur: adde Terræ ſigil.℈.j.Bibat.

Vel detur puluis noſter Prophylacticus, ſi non magnus adſit calor.

Vel ſic: ℞.rad.Myrrhidis(quæ nunquam omittitur ſi haberi poteſt) inciſæ ℥.ij.rad. Tormentil. Fraxinellæ an.ʒ.ij.fl.Cord.an.p.j.Acetoſę m.j.Lentium m. ß. Terræ Lemniæ ʒ.j. bulliant in aqua ad lib.ij.arom. Santal. citrin. adde Sacchari ℥.v.Bibat ſæpe ad libitum.

Vel detur ſequens, quod valde conuenit, & cuius vſu, ſtatim erumpunt maculæ vel puſtulæ: ℞. Rhapont. veri. rad. Tormentil.Fraxinellæ,Graminis an.℥.j. aquæ Fontis menſ.j. macerentur,poſtea bulliant ad conſumpt. tertiæ partis,adde Sacchari ℥.iij.Aceti ℥.j.vel ſucci acetoſ.Citri ℥.j.vel ſyr.illius ℥.j.ß.Bibat per biduum,vel triduum.

Vel ſi febris magna adſit: ℞.ſyr.de acetoſ.Citri, vel Limonum, de Acetoſa:vtatur cum aqua cocta, vel alijs aquis, vt Acetoſæ, addendo Bolū, vel puluerizatum Bezoarticum.

Inunctiones ſpinæ, quas & reliquo corpori aliqui adhibent, morbillos quoq; euocant, hoc modo:

do: ℞. olei Amygdal.dulc.℥.j.ß. ol Chamæm. ℥.ß. Vnguenti reſumpt.℥.j. Vngatur ſpina.

Fotus interdum eo nomine adhibentur calidi, ℞. fl. Chamæm. Meliloti, an.p.j. Maluæ m.j. fiat decoctio, pro fotu partium.

Sed & in lecto ſe contineant: aëriq; frigido minimè exponant.

Scarificationes, adhibitis cucurbitulis, in dorſo, puſtulis & maculis etiam apparentibus, eas prouocant.

Frictiones panno, vt volunt, rubro, egregiè illas eliciunt.

Intuitum rerum rubrarum exanthemata rubra admodum prouocare vulgò creditur, eoq; nomine rubris quoq; integunt pannis: inter quæ ex ſcarlato tincta efficaciora eſſe creduntur.

Ságuinis detractio per venæ ſectionem in brachio facta ab initio, ſi ſynochi hæ ſint febres, cuiuſcunque generis, ad ſanguinis accenſi, vel ſimul putridi, vel maligni etiam portionem educẽdam, cauſamque ſic minuendam, in adultis, plurimùm competet. Quæ & in infantibus maioribus, cùm in minoribus natu non liceat, non inutiliter administraretur. Quæ tamen, ſi iam maculæ & puſtulæ eruperint, ne naturæ motus impediatur, omittenda erit.

Si maligna admodum ſit febris, vel etiam peſtifera, quæ eiuſmodi eruptiones exitioſas & contagioſas proferat, & præſertim in adultis, ſequentia exhibere poſſumus.

Aluum tum ante venæ ſectionem: tum ſi ea non fiat, in principio, ſi illa aſtricta ſit, ne fæces calorem augeant, ſed leuibus tantùm laxamus. Idque vel Clyſmate iniecto.

Vel exhibita potione; qualis hæc exempli loco erit, in adultis, & infantibus quoque, ſed minori

quantitate, conueniens: ℞. fl. Viol. p. j. Sebeſten, iuiub. an. n.x. Tamarind. ʒ. ij. fiat decoctio diſſol. Mannæ ℥.j. Caſſiæ ʒ.x. fiat potio.

Fortioribus ſi vtendum eſt, quod in adultis interdum cõuenit, nec ea tamen fortiùs operari debent, ne diarrhœa, vel dyſenteria quę metuuntur, ſuperueniant: addendo illis ſemper quæ malignitati huic reſiſtant.

Quale hoc eſt: ℞. Rhabarbari el. ℈.iiij. Spicæ ℈. ß. Scordij ʒ. ß. Myrobal. citrin. ʒ.j.ß. infundantur ſimul in aqua Acetoſæ, & Cardui bened. & in expreſſione diſſolue ſyr. de floribus Perſicorum, & Roſ. ſol. cum inf. Senæ ana ℥.j. miſce.

Vel: ℞. Trypheræ Perſicæ, quę valde laudatur, ʒ.vj. Mannæ ℥ j.ß. ſyr. de Limonibus ℥.j. ſyr. Viol. Roſ. ſol. qui omnes cordiales ſimul ſunt ana ℥.j. aquę Acetoſæ, Scabioſæ, Cardui ben. q.ſ. fiat potio.

In forma pilul. hoc modo: ℞. Aloës ℈.ij. Rhabarbari ℈.j. Myrob. ℈.ß. Agar. ℈.j. cum ſucco Acetoſ. fiant pilulæ.

Clyſmata per vices inijciuntur, vti priora, vel hoc huic febri accommodatum: ℞. Maluæ, Betæ, Mercurialis, Acetoſæ, Bugloſſæ, Borrag. ana m.j. Meliſſæ m.ß. flor. Cord. Furfuris, Hordei an. p.j. fiat decoctio, diſſolue in col. ſ. q. Trypheræ Perſ. ℥. j. Caſſiæ ℥.vj. Mellis ℥.j. olei Viol. ℥. iij. Salis parùm, fiat Clyſter.

Alterantia quod attinet, Refrigerantia & putredini ſimul & malignitati reſiſtentia, eadem quæ in putrida febre continua & maligna deſcripta ſunt, hîc quoque competunt. Extrinſecùs verò frigida, actu præſertim, applicare, ne fiat repercuſſio, non ſatis eſt tutum.

Vires reficiuntur ijſdem. Et in cibo Lentes & Hordeum quoq; competunt; Vinumq; non niſi in declinatione conceditur.

Acci-

Accidētia quod attinet pôtiora: Quo pacto puſtulæ gubernari debeant, maculæq;, alibi dicetur.

Diarrhœa ſi nimiū moleſtet, præſertim in principio (cùm in fine ſæpè morbum ſoluat) vel etiam Dyſenteria, malignis & perniciosis humoribus ad inteſtina detruſis, ſequatur: priuatam quoque curam requirunt. In qua trochiſci de ſpodio expulſiuis eo nomine permiſcentur.

Colicus dolor, Clyſteribus, vel exhibitione ol. Amygd. dulc. mitigatur.

Vomitus vehemens, cruſtâ panis in aceto intinctâ, exhibitâ, adhibitaq; compeſcitur.

Syncope ſi infeſtet, Cordialia vſurpantur. Inter quæ & hoc iuuat: ℞. Margarit, ʒ. ß. Boli ʒ. j. Auri limati, Vnicornu an. ℈. j. ſ. Citri ʒ. ß. frag. Lap. prętioſorum an. ℈. *j*. Sacchari albiſſ. diſſoluti in aqua Roſ. q. ſ. fiant rotulæ.

Somnus profundus, ſi attonitos reddat, Frictionibus, Ligaturis, Cucurbitulis pellitur. Reliqua ſuis locis explicabuntur.

Synochorũ purarum, putridarũ, malignarũ, Anthracem producentium cura.

Cum puſtulis alijs, vt Anthrace nondum peſtilentiali (de illo enim in peſte egimus) ſi febris ſe offert Synochus non putrida, vel putrida ſimpliciter, vel maligna ſimul, non tamen peſtilens, de qua in peſte agemus; Nec tunc quod febrem attinet, aliter quàm in iam priùs dictis, puſtulas quoque proferentibus febribus comitatis, procedimus. In illorum vſu quæ cauſam, ſi præſertim perverſa ſit, euocant; quo nomine & anthraci ea, quæ virus hoc alliciant, imponuntur. Dein & venam aperimus; Aluum lenimus; Atque internis, externisque cordi admotis refrigerantibus putredinem & malignitatem arcentibus, corroborantibus, vtimur, Viribus proſpicimus; Accidentiaque grauiora emendamus; Atque anthracem, ſicuti alibi docebitur, ſanamus.

Lētarum & Hecticarū febrium, Phthiſim & Cachexiā comitātium curatio.

Cum phthiſi aut cachexia quæ ſe offert febris Lenta ſymptomatica, ſi in Hecticam ſymptomaticam conuertatur, vt in phthiſi plerunque fit, non alia ratione, quàm vt hectica ſolitaria tractari debet: quæ tamen incurabilis, cùm & altè impreſſa ſit, & morbus qui eam excitat, non deſinat, exiſtit. Quòd ſi verò in principio, & antequam in hecticam conuertantur, hæ febres adſint, cùm lentæ ſint, & proin calor in illis exiguus, illiusq; accidentia leuia, illorum cauſâ priuatim vix quid tentatur, ſed tota cura morbo comiti, cuius ſymptomata & noxæ magis vrgent, vti in hiſce morbis alibi explicabitur, accommodatur, ita tamen vt febris interim habeatur ratio.

Cuius tamen cauſâ, ſi ſanguis morbi cachexiam producentis nomine detrahendus eſt, nec plus, nec minùs educitur.

Purgantia verò ſi in cachecticis neceſſaria ſunt, febris occaſione ne nimiùm corpus accendāt, mitiora & leuiora exhibentur.

Alterantia quoque, ſi calidiora fortè morbi comitis cauſâ requirerentur; minùs calida propter febrem, ne ea augeatur, eligimus. Et in phthiſi eadem quæ in hectica humectando potiùs quàm vehementer refrigerando, febris cauſâ vſurpantur, vt illic dicetur, hîc quoque etiam antequam hectica perfecta ſit, competunt.

Lentarum febrium à Secundinæ, Fœtus mortui, & Sanguinis concreti retentione prodeuntium cura.

Cum reliquis accidentibus retentarum ſecundinarum: fœtus mortui: ſanguinis concreti, febris ſi iuncta ſit, Lenta quoq; ſymptomatica: nec in ea aliter, quàm iam dictum, procedendum erit: Niſi inflammatio quædam iungatur: tunc enim ſicuti in febribus cum inflammatione copulatis cura inſtituitur.

DE CAPITIS DOLORE.

CAPVT III.

Genera.

CAPITIS dolores interni, qui contactu ſicuti externi (de quibus ſuo loco) niſi ad exteriora ijdem quoque pertingant, non acuuntur, alij ſunt inſoliti, alij conſueti; alij ſolitarij, alij comitati: vnde præcipua iſporum exurgunt genera.

Inſolitos vocamus eos qui recẽtes & noui ſunt, hoc eſt, de nouo à cauſa aliqua recenti prodeunt, nec ægro priùs conſueti erant: quod genus Cephalalgiam propriè vocant, Arabes Sodam: In qua caput vel indiſtinctè hinc inde, vel diſtinctè certo aliquo in loco dolet. *Cephalalgia, Soda Arab.*

Indiſtinctè totum caput in cephalalgia aliquando, non certa aliqua tantùm in ſede dolore afficitur, Vago, hac illâve in parte magis vrgente: Nunc diſtendente ac ſi caput eſſet diuulſurus, quem caput premendo ligandóve mitigari nonnihil ſentiunt: Nunc pulſante & feriente, in tẽporibus præſertim: Nunc pungente in auribus potiſſimùm: Nunc graui & ponderis ſenſum præbente, qui & peculiari nomine Grauedo capitis dicitur. *Grauedo capitis, Cephalalgiæ ſpecies.*

Aliàs verò diſtinctè dolorem in anteriore capitis ſede, circa tempora ſentiunt, latere dextro vel ſiniſtro, vel vtroque, & in fronte atque oculorum radicibus, hoc eſt in oculorum orbitis, ac ſi oculi prolapſuri eſſent, ſenſum præbens: oculis tunc ferè rubentibus, temporibusque pulſantibus, comitantibus in auribus quandoq; punctionibus: quæ frequentiùs in cephalalgijs eueniunt. Nonnun-

quam verò poſteriore loco circa occiput, dolor ponderis ſenſum præbens, ſæpiùs in mulieribus, in viris rariùs ſe offert. Interdum ſuperiore loco circa verticem dolor reſidet.

Conſueti capitis dolores ſunt, qui vel leui de cauſa commoti redeunt: vel alioquin inueterati ſunt. Et nunc vtramque, aliàs verò alterutram capitis duntaxat ſedem occupant.

Cephalea. Vtramque ſeu maiorem capitis partem cùm afficiunt, priuatim hoc genus Cephalea dicitur. In qua dolor vel continuus eſt, qui diu perſeuerat, nec omnino ceſſat, cùm etſi interdum aliquomodo mitior ſit, mox tamen rurſum exacerbetur. Aliàs verò in ea intermittit penitùs dolor, & per interualla veluti per paroxyſmos redit: Qui vel ſunt ordinati, certis diebus ſeptimanisúe, vel mane, vel ſub noctem redeuntes: Vel inordinati, tunc plerunq; cùm à cauſa aliqua externa vel leuiſsima excitantur, remeantes.

Hemicrania. Alterutram partem, dextram vel ſiniſtram duntaxat, exquiſitè, ac ſi caput per medium diuiſum eſſet, ſi infeſtet dolor, Hemicrania vocatur: Quæ à temporum pulſatione ferè incipit, & ad ſuturam ſagittalem, caput per medium longitudinis diuidentem, protenditur, & per circuitus tertianos vel quartanos, quòd tertio vel quarto die redire ſoleant dictos, ferè ægrum exercet.

Solitarij capitis dolores ſunt, qui per ſe incipiunt nullo prægreſſo morbo, à cauſis (vti dicetur) externis internisúe cephalalgiæ: Quarum illa quæ à vino oritur, peculiariter Ebrietas dicitur, incipitque ferè poſtquam mentis alienatio & ſtupor à vino ceſſarint.

Comitati capitis dolores ſunt, qui alios morbos comites habent, quos & plerumq; ſequuntur, illorumque exiſtunt ſymptomata. Sicuti febres,

quas

quas & continuas & intermittentes, cephalalgia ferè ſemper comitatur, præcipuumque interdum in illis, quod affligit, eſt ſymptoma. Vel aliæ cephalalgiæ & cephaleæ, quæ morbos alios capitis, vt melancholiam, epilepſiam comitantur. Vel quæ in coryza, aliiſque catarrhis occurrunt grauedines capitis circa frontem aut poſteriora. Aut quæ in morbis partium naturalium eueniunt, quos diuerſa alia accidētia, vt cachexia, menſium ſuppreſſio, & cætera eiuſmodi comitantur. Vel quando in lue venerea, cephalea tantopere moleſta eſt, noctu plerumq; non tantùm circa interiora, ſed & circa exteriora, affligens.

Cauſæ.

Intra caluariam cauſam doloris reſidere, vel in meningibus cerebri, vel cerebro ipſo, cùm nihil aliud illic occurrat, neceſſe eſt. *Pars affecta.*

In meningibus autem cerebri dolorem hunc fieri poſſe, quòd ſenſu tactus præditæ ſunt, documento eſt. Quæ cùm geminæ ſint, craſſa nimirum & tenuis, illæque arctè inter ſe coniunctæ, vaſiſq; cohærentes, dolorem, ab vtralibet primùm incipiat, ferè communicant: ita vt ægrè, quæ nam ex illis potiſſimùm afficiatur, liceat diſcernere, niſi ex eo coniecturam aliquam capiamus, quòd, cùm affectus in exteriore craſſa membrana potiſsimùm reſidet, ad exteriora capitis dolor quoq;, propter pericranium illi connexum, aliquomodo pertineat: ſi verò interior tenuis tunica magis afficiatur, profundior tunc, cerebroque veluti immerſus eſſe videatur. In vtraque tamen affecta, dolor ad oculorū radices, cùm oculi globus à cerebri membranis tunicas accipiat, poteſt pertingere. Sed & cùm ambæ tunicæ in duas veluti partes vnà cum cerebro per longitudinem mediæ caluariæ exa-

quam verò poſteriore loco circa occiput, dolor ponderis ſenſum præbens, ſæpiùs in mulieribus, in viris rariùs ſe offert. Interdum ſuperiore loco circa verticem dolor reſidet.

Conſueti capitis dolores ſunt, qui vel leui de cauſa commoti redeunt: vel alioquin inueterati ſunt. Et nunc vtramque, aliàs verò alterutram capitis duntaxat ſedem occupant.

Cephalea. Vtramque ſeu maiorem capitis partem cùm afficiunt, priuatim hoc genus Cephalea dicitur. In qua dolor vel continuus eſt, qui diu perſeuerat, nec omnino ceſſat, cùm etſi interdum aliquomodo mitior ſit, mox tamen rurſum exacerbetur. Aliàs verò in ea intermittit penitùs dolor, & per interualla veluti per paroxyſmos redit: Qui vel ſunt ordinati, certis diebus ſeptimaniſúe, vel mane, vel ſub noctem redeuntes: Vel inordinati, tunc plerunq; cùm à cauſa aliqua externa vel leuiſsima excitantur, remeantes.

Hemicrania. Alterutram partem, dextram vel ſiniſtram duntaxat, exquiſitè, ac ſi caput per medium diuiſum eſſet, ſi infeſtet dolor, Hemicrania vocatur: Quæ à temporum pulſatione ferè incipit, & ad futuram ſagittalem, caput per medium longitudinis diuidentem, protenditur, & per circuitus tertianos vel quartanos, quòd tertio vel quarto die redire ſoleant dictos, ferè ægrum exercet.

Solitarij capitis dolores ſunt, qui per ſe incipiunt nullo prægreſſo morbo, à cauſis (vti dicetur) externis interniſúe cephalalgiæ: Quarum illa quæ à vino oritur, peculiariter Ebrietas dicitur, incipitque ferè poſtquam mentis alienatio & ſtupor à vino ceſſarunt.

Comitati capitis dolores ſunt, qui alios morbos comites habent, quos & plerumq; ſequuntur, illorumque exiſtunt ſymptomata. Sicuti febres, quas

quas & continuas & intermittentes, cephalalgia ferè ſemper comitatur, præcipuumque interdum in illis, quod affligit, eſt ſymptoma. Vel aliæ cephalalgiæ & cephaleæ, quæ morbos alios capitis, vt melancholiam, epilepſiam comitantur. Vel quæ in coryza, aliisque catarrhis occurrunt grauedines capitis circa frontem aut poſteriora. Aut quæ in morbis partium naturalium eueniunt, quos diuerſa alia accidẽtia, vt cachexia, menſium ſuppreſſio; & cætera eiuſmodi comitantur. Vel quando in lue venerea, cephalea tantopere moleſta eſt, noctu plerumq; non tantùm circa interiora, ſed & circa exteriora, affligens.

Cauſæ.

Intra caluariam cauſam doloris reſidere, vel in meningibus cerebri, vel cerebro ipſo, cùm nihil aliud illic occurrat, neceſſe eſt. *Pars affecta.*

In meningibus autem cerebri dolorem hunc fieri poſſe, quòd ſenſu tactus præditæ ſunt, documento eſt. Quæ cùm geminæ ſint, craſſa nimirum & tenuis, illæque arctè inter ſe coniunctæ, vaſisq; cohærentes, dolorem, ab vtralibet primùm incipiat, ferè communicant: ita vt ægrè, quæ nam ex illis potiſſimùm afficiatur, liceat diſcernere, niſi ex eo coniecturam aliquam capiamus, quòd, cùm affectus in exteriore craſſa membrana potiſsimùm reſidet, ad exteriora capitis dolor quoq;, propter pericranium illi connexum, aliquomodo pertineat: ſi verò interior tenuis tunica magis afficiatur, profundior tunc, cerebroque veluti immerſus eſſe videatur. In vtraque tamen affecta, dolor ad oculorũ radices, cùm oculi globus à cerebri membranis tunicas accipiat, poteſt pertingere. Sed & cùm ambæ tunicæ in duas veluti partes vnà cum cerebro per longitudinem mediæ caluariæ exa-

quam verò poſteriore loco circa occiput, dolor ponderis ſenſum præbens, ſæpiùs in mulieribus, in viris rariùs ſe offert. Interdum ſuperiore loco circa verticem dolor reſidet.

Conſueti capitis dolores ſunt, qui vel leui de cauſa commoti redeunt: vel alioquin inueterati ſunt. Et nunc vtramque, aliàs verò alterutram capitis duntaxat ſedem occupant.

Cephalea. Vtramque ſeu maiorem capitis partem cùm afficiunt, priuatim hoc genus Cephalea dicitur. In qua dolor vel continuus eſt, qui diu perſeuerat, nec omnino ceſſat, cùm etſi interdum aliquomodo mitior ſit, mox tamen rurſum exacerbetur. Aliàs verò in ea intermittit penitùs dolor, & per interualla veluti per paroxyſmos redit: Qui vel ſunt ordinati, certis diebus ſeptimanisúe, vel mane, vel ſub noctem redeuntes: Vel inordinati, tunc plerunq; cùm à cauſa aliqua externa vel leuiſsima excitantur, remeantes.

Hemicrania. Alterutram partem, dextram vel ſiniſtram duntaxat, exquiſitè, ac ſi caput per medium diuiſum eſſet, ſi infeſtet dolor, Hemicrania vocatur: Quæ à temporum pulſatione ferè incipit, & ad ſuturam ſagittalem, caput per medium longitudinis diuidentem, protenditur, & per circuitus tertianos vel quartanos, quòd tertio vel quarto die redire ſoleant dictos, ferè ægrum exercet.

Solitarij capitis dolores ſunt, qui per ſe incipiunt nullo prægreſſo morbo, à cauſis (vti dicetur) externis internisúe cephalalgiæ: Quarum illa quæ à vino oritur, peculiariter Ebrietas dicitur, incipitque ferè poſtquam mentis alienatio & ſtupor à vino ceſſarunt.

Comitati capitis dolores ſunt, qui alios morbos comites habent, quos & plerumq; ſequuntur, illorumque exiſtunt ſymptomata. Sicuti febres,

quas

quas & continuas & intermittentes, cephalalgia ferè ſemper comitatur, præcipuumque interdum in illis, quod affligit, eſt ſymptoma. Vel aliæ cephalalgiæ & cephaleæ, quæ morbos alios capitis, vt melancholiam, epilepſiam comitantur. Vel quæ in coryza, aliisque catarrhis occurrunt grauedines capitis circa frontem aut poſteriora. Aut quæ in morbis partium naturalium eueniunt, quos diuerſa alia accidẽtia, vt cachexia, menſium ſuppreſſio, & cætera eiuſmodi comitantur. Vel quando in lue venerea, cephalea tantopere moleſta eſt, noctu plerumq; non tantùm circa interiora, ſed & circa exteriora, affligens.

Cauſæ.

Intra caluariam cauſam doloris reſidere, vel in meningibus cerebri, vel cerebro ipſo, cùm nihil aliud illic occurrat, neceſſe eſt. *Pars affecta.*

In meningibus autem cerebri dolorem hunc fieri poſſe, quòd ſenſu tactus præditæ ſunt, documento eſt. Quæ cùm geminæ ſint, craſſa nimirum & tenuis, illæque arctè inter ſe coniunctæ, vaſisq; cohærentes, dolorem, ab vtralibet primùm incipiat, ferè communicant: ita vt ægrè, quæ nam ex illis potiſſimùm afficiatur, liceat diſcernere, niſi ex eo coniecturam aliquam capiamus, quòd, cùm affectus in exteriore craſſa membrana potiſsimùm reſidet, ad exteriora capitis dolor quoq;, propter pericranium illi connexum, aliquomodo pertineat: ſi verò interior tenuis tunica magis afficiatur, profundior tunc, cerebroque veluti immerſus eſſe videatur. In vtraque tamen affecta, dolor ad oculorũ radices, cùm oculi globus à cerebri membranis tunicas accipiat, poteſt pertingere. Sed & cùm ambæ tunicæ in duas veluti partes vnà cum cerebro per longitudinem mediæ caluariæ exa-

quam verò poſteriore loco circa occiput, dolor ponderis ſenſum præbens, ſæpiùs in mulieribus, in viris rariùs ſe offert. Interdum ſuperiore loco circa verticem dolor reſidet.

Conſueti capitis dolores ſunt, qui vel leui de cauſa commoti redeunt: vel alioquin inueterati ſunt. Et nunc vtramque, aliàs verò alterutram capitis duntaxat ſedem occupant.

Cephalea. Vtramque ſeu maiorem capitis partem cùm afficiunt, priuatim hoc genus Cephalea dicitur. In qua dolor vel continuus eſt, qui diu perſeuerat, nec omnino ceſſat, cùm etſi interdum aliquomodo mitior ſit, mox tamen rurſum exacerbetur. Aliàs verò in ea intermittit penitùs dolor, & per interualla veluti per paroxyſmos redit: Qui vel ſunt ordinati, certis diebus ſeptimaniſúe, vel mane, vel ſub noctem redeuntes: Vel inordinati, tunc plerunq; cùm à cauſa aliqua externa vel leuiſsima excitantur, remeantes.

Hemicrania. Alterutram partem, dextram vel ſiniſtram duntaxat, exquiſitè, ac ſi caput per medium diuiſum eſſet, ſi infeſtet dolor, Hemicrania vocatur: Quæ à temporum pulſatione ferè incipit, & ad futuram ſagittalem, caput per medium longitudinis diuidentem, protenditur, & per circuitus tertianos vel quartanos, quòd tertio vel quarto die redire ſoleant dictos, ferè ægrum exercet.

Solitarij capitis dolores ſunt, qui per ſe incipiunt nullo prægreſſo morbo, à cauſis (vti dicetur) externis interniſúe cephalalgiæ: Quarum illa quæ à vino oritur, peculiariter Ebrietas dicitur, incipitque ferè poſtquam mentis alienatio & ſtupor à vino ceſſarint.

Comitati capitis dolores ſunt, qui alios morbos comites habent, quos & plerumq; ſequuntur, illorumque exiſtunt ſymptomata. Sicuti febres, quas

quas & continuas & intermittentes, cephalalgia ferè ſemper comitatur, præcipuumque interdum in illis, quod affligit, eſt ſymptoma. Vel aliæ cephalalgiæ & cephaleæ, quæ morbos alios capitis, vt melancholiam, epilepſiam comitantur. Vel quæ in coryza, aliiſque catarrhis occurrunt grauedines capitis circa frontem aut poſteriora. Aut quæ in morbis partium naturalium eueniunt, quos diuerſa alia accidẽtia, vt cachexia, menſium ſuppreſſio; & cætera eiuſmodi comitantur. Vel quando in lue venerea, cephalea tantopere moleſta eſt, noctu plerumq; non tantùm circa interiora, ſed & circa exteriora, affligens.

Cauſæ.

Intra caluariam cauſam doloris reſidere, vel in meningibus cerebri, vel cerebro ipſo, cùm nihil aliud illic occurrat, neceſſe eſt. *Pars affecta.*

In meningibus autem cerebri dolorem hunc fieri poſſe, quòd ſenſu tactus præditæ ſunt, documento eſt. Quæ cùm geminæ ſint, craſſa nimirum & tenuis, illæque arctè inter ſe coniunctæ, vaſiſq; cohærentes, dolorem, ab vtralibet primùm incipiat, ferè communicant: ita vt ægrè, quæ nam ex illis potiſſimùm afficiatur, liceat diſcernere, niſi ex eo coniecturam aliquam capiamus, quòd, cùm affectus in exteriore craſſa membrana potiſsimùm reſidet, ad exteriora capitis dolor quoq;, propter pericranium illi connexum, aliquomodo pertineat: ſi verò interior tenuis tunica magis afficiatur, profundior tunc, cerebroque veluti immerſus eſſe videatur. In vtraque tamen affecta, dolor ad oculorũ radices, cùm oculi globus à cerebri membranis tunicas accipiat, poteſt pertingere. Sed & cùm ambæ tunicæ in duas veluti partes vnà cum cerebro per longitudinem mediæ caluariæ exa-

quam verò poſteriore loco circa occiput, dolor ponderis ſenſum præbens, ſæpiùs in mulieribus, in viris rariùs ſe offert. Interdum ſuperiore loco circa verticem dolor reſidet.

Conſueti capitis dolores ſunt, qui vel leui de cauſa commoti redeunt: vel alioquin inueterati ſunt. Et nunc vtramque, aliàs verò alterutram capitis duntaxat ſedem occupant.

Cephalea. Vtramque ſeu maiorem capitis partem cùm afficiunt, priuatim hoc genus Cephalea dicitur. In qua dolor vel continuus eſt, qui diu perſeuerat, nec omnino ceſſat, cùm etſi interdum aliquomodo mitior ſit, mox tamen rurſum exacerbetur. Aliàs verò in ea intermittit penitùs dolor, & per interualla veluti per paroxyſmos redit: Qui vel ſunt ordinati, certis diebus ſeptimaniſúe, vel mane, vel ſub noctem redeuntes: Vel inordinati, tunc plerunq; cùm à cauſa aliqua externa vel leuiſsima excitantur, remeantes.

Hemicrania. Alterutram partem, dextram vel ſiniſtram duntaxat, exquiſitè, ac ſi caput per medium diuiſum eſſet, ſi infeſtet dolor, Hemicrania vocatur: Quæ à temporum pulſatione ferè incipit, & ad futuram ſagittalem, caput per medium longitudinis diuidentem, protenditur, & per circuitus tertianos vel quartanos, quòd tertio vel quarto die redire ſoleant dictos, ferè ægrum exercet.

Solitarij capitis dolores ſunt, qui per ſe incipiunt nullo prægreſſo morbo, à cauſis (vti dicetur) externis interniſúe cephalalgiæ: Quarum illa quæ à vino oritur, peculiariter Ebrietas dicitur, incipitque ferè poſtquam mentis alienatio & ſtupor à vino ceſſarunt.

Comitati capitis dolores ſunt, qui alios morbos comites habent, quos & plerumq; ſequuntur, illorumque exiſtunt ſymptomata. Sicuti febres, quas

quas & continuas & intermittentes, cephalalgia ferè ſemper comitatur, præcipuumque interdum in illis, quod affligit, eſt ſymptoma. Vel aliæ cephalalgiæ & cephaleæ, quæ morbos alios capitis, vt melancholiam, epilepſiam comitantur. Vel quæ in coryza, aliiſque catarrhis occurrunt grauedines capitis circa frontem aut poſteriora. Aut quæ in morbis partium naturalium eueniunt, quos diuerſa alia accidētia, vt cachexia, menſium ſuppreſſio; & cætera eiuſmodi comitantur. Vel quando in lue venerea, cephalea tantopere moleſta eſt, noctu plerumq; non tantùm circa interiora, ſed & circa exteriora, affligens.

Cauſæ.

Intra caluariam cauſam doloris reſidere, vel in meningibus cerebri, vel cerebro ipſo, cùm nihil aliud illic occurrat, neceſſe eſt. *Pars affecta.*

In meningibus autem cerebri dolorem hunc fieri poſſe, quòd ſenſu tactus præditæ ſunt, documento eſt. Quæ cùm geminæ ſint, craſſa nimirum & tenuis, illæque arctè inter ſe coniunctæ, vaſiſq; cohærentes, dolorem, ab vtralibet primùm incipiat, ferè communicant: ita vt ægrè, quæ nam ex illis potiſſimùm afficiatur, liceat diſcernere, niſi ex eo coniecturam aliquam capiamus, quòd, cùm affectus in exteriore craſſa membrana potiſsimùm reſidet, ad exteriora capitis dolor quoq;, propter pericranium illi connexum, aliquomodo pertineat: ſi verò interior tenuis tunica magis afficiatur, profundior tunc, cerebroque veluti immerſus eſſe videatur. In vtraque tamen affecta, dolor ad oculorũ radices, cùm oculi globus à cerebri membranis tunicas accipiat, poteſt pertingere. Sed & cùm ambæ tunicæ in duas veluti partes vnà cum cerebro per longitudinem mediæ caluariæ exa-

mutuo diſtinctæ ſint, fit, vt ſi affectus in vna ſaltem illarum parte vel latere cōſiſtat, medium quoque tantùm capitis latus in hemicrania patiatur: ſi in vtroque ſit, in vtriſque ſimul dolor, & nunc in hac illáve capitis parte, plus minúsve, prout cauſa reſidet, moleſtet.

In cerebri ſubſtantia, cùm inſenſilis eſſe credatur, dolorem fieri minimè poſſe, plerique ſtatuunt. Verùm cùm cerebri illas portiones quibus tenuis meninx proximè adnaſcitur, quę neruos ſenſorios promit, ſenſu adeò penitùs deſtitui minimè credamus, eas quoque, vel per ſe, vel potiùs meningum cauſâ per conſenſum affectas, non tamen eouſque, vt mente læſa, ſtupeant potiùs quàm ſentiant, dolori occaſionem etiam præbere cum meningibus, exiſtimamus. Et in grauedine capitis, quam vocant, circa frontem & poſteriora capitis, ponderis illum ſenſum, ob cerebrum ea ſede, quâ neruos & dorſalem medullam promit, moleſtatum, ægros ſentire putamus.

Affectus autem meninges cerebri, illiúsve portiones ſenſiles neruorumque initium occupans, qui cauſa efficiens eſt doloris capitis, eſt vel manifeſtus; intemperies calida partes enarratas accendens, vel frigida conuellens, aut ſolutio continui vellicans, diſtendens aut grauiùs lædens. Vel eſt occulta qualitas hiſce partibus aduerſa, eaſque moleſtans. Adiuuans verò cauſa, partium harum ad patiendum diſpoſitio. A quibus cauſis, ſi leuiores ſint, leuis duntaxat fit affectio; ſi grauiores, aut plures concurrant, permanens & grauior naſcitur affectus.

Calida intēperies cerebri, cauſa Capitis doloris.

Calida intemperies, perfrequens capitis doloris cauſa exiſtit, cùm caput facilè ob ſanguinis ſpirituoſi copiam (vt mox dicetur) incaleſcat, atque calorem præternaturalem concipiens, doleat: eoq; magis

magis, ſi, vti ferè accidit, accedente materia aliqua calorem hunc excitante, ab ea ſimul vellicetur, vel diſtendatur: aut qualitas quoque aliqua in illis ſit cerebro noxia: Sicuti à vapore humoreq; calido, ſanguine ſcilicet & bile ſolet accidere.

Vapores cerebrum petentes, cauſa Capitis doloris. Vapores, ſubtiliores præſertim, cùm caput in eminentiſsima corporis ſede poſitum, facilè ſuſcipiat, illud calefaciendo vel vellicando, doloribus capitis per conſenſum factis & appellatis, ſæpe occaſionem præbent. Quod extrinſecus à vehementer odoratis exhalantes, naribusq; affatim excepti & in caput delati interdum faciunt: vnde tamē, vt conſuetus potiùs priùs capitis dolor redeat, vel recrudeſcat, quàm quòd, niſi aliud accedat, nouus inde ſuboriatur, accidit. Quod & ab aſſumptis vapore ſuo caput ferientibus eodem modo euenit: à quibus etiam noui capitis dolores, ſi id vaporibus admodum impleant, excitari poſſunt; veluti à vino immoderatiùs hauſto in ebrijs fit, à quo vapores tenuiſsimi eleuati, caliditate ſua cerebrum accendendo & vellicando potiùs, quàm diſtendendo, accedente interim aduerſa cerebro & neruis vi (vt poſtea dicetur) dolorem capitis pariunt; qui plerunque ceſſante ſomno & ſtupore, à narcotica vini vi excitatis, remanenteq; diutiùs illi impreſſa caliditate, ſe exerit, & aliquamdiu adhuc, donec ſternutatione ferè vapores hi excutiantur, perſeuerat. Ab humoribus calidis, bilioſis, putridis, in venis, vt in febribus dictum eſt, collectis, vapores capiti demandati, in eo dolores capitis, plerisq; febribus conſuetos excitant: qui & extra febres è præcordijs ſurſum elati, hemicraniæ paroxyſmos inducũt: bilisq; in ventriculum effuſa, euaporans, vti ſuffuſiones, vertigines, ſic & capitis dolorem per conſenſum efficit.

Sanguis in Sanguis ſpirituoſus & copioſus, cùm in cere-

capite cauſa Cephalalgię. bri amplis & multis ſinibus ſeu ductibus cõtineatur, nimiâ copiâ illos adimplens, diſtendendo, vel calidior factus, accendendo (nondum tamen omnino inflammando, vnde delirium potiùs ſequeretur) Cephalalgię ſeu ſodæ ſanguineę dictæ, perfrequẽs cauſa exiſtit. Cuius plures differẽtias, prout ſanguis qui exuperat vel incaluit, vel tenuis vel craſſus aut crudus (vt volũt) exiſtit, ſtatuũt & Cephalalgias bilioſas, melãcholicas, pituitoſas nominant. Coaceruatur aũt ille ſanguis in capite, vel ob plethorã in corpore redundantem, quæ varijs de cauſis accumulatur. Vel alioquin eò attractus aut impulſus: vt calore ſolis, balnei, hypocauſti: vel clamore, tuſsi, ictu, caſu motúue nimio corporis aut animi affectu vehementiori. Calidior quàm par eſt ab ijſdem cauſis quibuſdam fieri poteſt: Imprimis verò in morbis calidis, quorum ſymptoma cephalalgia hęc exiſtit: & potiſsimùm in febribus, in quibus ſanguis cum ſpiritibus, vti in maioribus venis, ſic & in hoc loco accenduntur: ſicuti & in pleriſq; febribus, capitis dolor, tunc hanc ob cauſam, tum ob euaporationes, vt dictũ, tum quia in omnibus febribus, vti omnes corporis partes, ſic & cerebrũ calidius redditur, moleſtus eſt. A ſanguine autem capitis dolorem exortum eſſe, tum à prægreſsis, tum pulſante dolore, oculorumq; rubore, alijſque cauſis facilè deprehendimus.

Bilis excrementitia, ſi qualis in capite à ſero ſegregata in aures mera & pura expurgatur, talis ad meninges cerebrũq; effunderetur, dolorem quoque ſine dubio pungentem efficeret, ſed vix niſi ſero diluta, vti dicetur, eò peruenit: nec tunc ſemper (cùm ictericis caput, niſi alia accedat cauſa, minimè doleat) dolorem parit.

Frigida intẽperies ce- Frigida intẽperies, vti in mẽbranoſis neruoſiſq; partibus corporis hinc inde nõ ſolũ cõſtringendo

&

& mordicãdo, ſed & aduerſa ſua hiſce partibus exquiſitè ſentiẽtibus qualitate ita & in capite dolorẽ excitare poteſt. Quod à pituitoſis cerebri excremẽtis, nõ cerebrũ (inde enim ſopor vel ſtupor ſequeretur) ſed mẽbranas potiùs refrigerãtibus, accidere poteſt: vti in coryza, actu frigida quandoq; è naribus effluere, iiſq; fluẽtibus dolorẽ capitis remittere aut ceſſare videmus. Sed & ab actuali externa aliqua frigiditate, vel quia aſtringit aut alioqn inimica eſt, dolor oboritur: ab aëre ſcilicet, vẽtoq; imprimis, aliiſq; foris capiti adhibitis frigidis: à quibus dolores capitis, ſi ad interiora capitis vſq; frigus penetret, ſæpè procedunt. Quin & leue frigus externũ, illis quorũ caput doloríb. facilè poteſt affici, & quib. conſuetũ eſt illud tectũ ſeruare, ſi diutiùs aperto ſint capite, dolorẽ infert, ob eáq; cauſam illud tã ſtudioſè muniũt, vel vt tectũ ſit, pilos nutriũt: Quos hi qui à calore facile offendũtur detondẽt, & ſi prolixiores geſtent, capitis potiùs dolorẽ ſe percipere fatentur: quod in ſenibus quoq; caluis præſertim qui dies noctesq; capite nudo eſſe geſtiũt, euenire obſeruauimus. Ex accidenti etiã frigus externũ calorem ad interiora propellendo (maximè ſi à frigore paſſo, in calidum locum ſe ſubitò quis conferat) caput calefaciendo potiùs quàm refrigerando, capitis dolorem adfert.

rebri cauſa Capitis doloris.

Solutio continui manifeſta ab externis cauſis facta, vti ab ictu vel vulnere ad meninges cerebri vſque penetrante, dolorem capitis internum cum externo coniunctum facit. Quæ verò vellicando & diſtendendo fit, partim à vaporibus humoribusque iam enarratis calidis (vti dictum) partim verò ab aliis iam dicendis proficiſcitur. Pituitoſa enim & ſeroſa cerebri excrementa, copioſiùs congeſta retentaque, non tam copiã ſua quàm frigiditate interdũ (vti priùs oſtenſum) vel

Vellicatio et diſtentio in cerebro, cauſa Capitis doloris.

acrimoniâ, quam ex corruptione aut ſalſedine adipiſcuntur, accedente actuali interdum quoq; calore quem ſimul concipiunt, dolorem capitis, nunc circa frontem, nunc circa occiput prout humor ille anteriorem poſteriorémue cauitatem implet, ponderis inſtar grauantem, diſtendentem quoque & vellicantem ſimul, interdum efficiunt. Qualis dolor, nunc breuior, præſertim ſi non ſubſiſtant hæc excrementa, nunc diuturnus, ſi aliquamdiu perſeuerent, occurrit; interdum verò capitis aliquos alios affectus, vt vertiginem quandam, & imprimis defluxiones quaſdam præcedere & comitari ſolet. Quem ab eiuſmodi humoribus excrementitijs prodijſſe, redundantis ipſorum copiæ indicia manifeſtant, humorque ille aqueus, tenuis, acris & calidus, in coryza dicta, cum capitis hoc dolore coniuncta, ex oculis naribusq; exſtillant, quæ nam & qualis illius cauſa fuerit, & qualis in alijs etiam eſſe poſsit, ſatis demõſtrat. Quorum & immenſam copiam, non ſolùm è naribus, ſed & ex auribus aliquando effluxiſſe, capitisq; dolorem diuturnum ſoluiſſe, vidimus.

Qualitas cerebro inimica, cauſa Capitis doloris.

Qualitas cerebri membranis proprietate aliqua inimica, dolorem in illis, & per cõſequens capitis, vel ſola vi hac occulta, vel accedente ſimul manifeſta qualitate, interdum parit. Sicuti ex narcoticorum vſu hæc excitata, poſtquam aſſumpta ſunt, non ſolùm cerebrum afficit, ſed & dolorem capitis, quem cùm ſenſus rurſum ad ſe redeunt, demũ perſentiunt, poſt ſe aliquamdiu perſeuerantem relinquit: vt & in ebrijs à vini nimia ingurgitatione, non tantùm à calore illius & vapore, ſed ob hanc quoq; eius vim videmus accidere: quemadmodum & à ceruiſia, ſimili aliquo modo contingit, cùm illa non minùs propter lupulos vim aliquam narcoticam habeat, quâ eos muſcas interficere

cere animaduertimus: & poſt vſum opiatorum medicamentorum capitis dolorem facilè ſubſequi, ſæpe obſeruauimus. Quod & ab alijs non narcoticâ, ſed aliàs cerebro infensâ vi contingit: vt croco, apij ſemine & ſimilibus, non ſolùm copiosè aſſumptis, ſed & olfactu perceptis. A malignis alijs vaporibus vel humoribus caput infeſtantibus, vti aliæ ipſius functionum læſiones, ſic & capitis dolores ſuboriri poſſunt: ſicuti in melancholicis, ſimilibusq; cerebri affectibus accidit. In contagioſis morbis, vis quædam pernitioſa, illud quoque poteſt efficere: qualis ea eſt, quæ in lue venerea, non tantùm extrinſecus perioſtia & pericranium aſſiciendo, dolorem in exterioribus capitis ſedibus, alijsq; locis (ſicuti illic dicetur) parit: ſed & interiores meninges cerebri moleſtando, dolorem ad interiora etiam vſq; pertingentem, qui in lue hac quandoq; ſimul occurrit, inducit. Quod & peſtilens aut venenata qualitas in peſte correptis, aut veneno alio infectis, eadem ratione, ſi non ſolùm cordi, ſed & cerebro aduerſa ſit, poteſt efficere, vt videlicet capitis dolor illis morbis aliquando, non ſolùm ob febrilem calorem (vnde quoque hic capitis dolor, ſi putredo maximè malignis hiſce febribus copuletur, oritur) ſed & ob hanc pernitioſam vim, vel ob vtrumq; excitetur.

Diſpoſitio ſeu conſtitutio capitis ſi talis ſit, quę facilè dolorem patiatur, occaſioně vt ſæpè leuiq; ex cauſa capitis dolor oboriatur, præbet, nec minima cephaleæ & hemicraniæ cauſa exiſtit. Quam diſpoſitionem patibilem appellare, ſed vix qualis ſit, explicare poſſumus. Niſi quòd ſit vel ſenſibilitas nimia, aut aliàs præternaturalis, ob quam citò & facilè patitur: vel ab inſitis cauſis, à parentibus hæreditario modo in liberos deriuata, profecta: Aut ex cõſuetudine praua, in illis, qui

Diſpoſitio patibilis vel imbecillitas cerebri, cauſa capitis doloris.

ſæpe dolores capitis paſsi ſunt, contracta: Vel aliàs imbecillitas quædã capitis, non ea in qua functiones capitis debilitantur potiùs quàm dolor infertur, ſed quæ, vt caput ob hanc debilitatem faciliùs patiatur, efficit: qualis poſt morbos capitis graues vel diuturnos: vt vulnera, luem veneream, alióſue ſæpe relinquitur: aut ob congeriẽ continuã excrementorum capitis, tale vitium illi imprimitur.

Curatio.

Cephalalgiæ, Cephaleæ Hemicraniæ à quacunque cauſa curatio.

Cephalalgia calida dicta, quæ à vapore calido, vel bilioſo, vel putri, aut ſanguine nũc puro nunc impuro, nimiùm caput calefaciẽte, aut diſtendẽte, aut vellicante naſcitur: & vel à cauſis externis vel internis, per ſe vel per conſenſum, in vẽtriculi aliarũmue partiũ morbis, calidis præſertim, vt in febribus potiſsimùm, prouenit, ſi per ſe ſanguine fiat eò affluente, is ſtatim à capite retrahendus, repellendus, & calor inde excitatus contemperandus aut reſtinguendus, dolorq; ne de nouo influxum moueat, cõpeſcendus, & quicquid reſidui manſit, diſcutiendum abſumendumq; eſt. Quod ſi verò per conſenſum à vaporibus ſurſum eleuatis fiat, cura morbis, quorũ cephalalgia hæc ſymptoma exiſtit, potiùs accõmodanda, huiuſq; ſymptomatis cauſa, imprimis focus, vnde vapores exſurgũt, repurgandus erit, vaporeſque intercludendi, & à capite quoq; reuellendi, repellendi, diſcutiẽdiq;. Cephalalgia verò frigida dicta, ſi à frigore externo fiat, facilè per ſe, vel calore temperato ſenſim corrigitur remittitq;. Quæ verò pituitoſa dicitur, quam nos ab excrementis alijs quoq; cerebri naſci poſſe oſtendimus, ſi cephalalgia recens ſit, vel cephalea aut hemicrania antiqua exiſtat, quæ difficulter admodum ſanantur; tunc in hiſce tam nouis quàm conſuetis capitis doloribus, ab eiuſmodi cerebri ſuperfluitatibus dependẽtibus, eadẽ ratione vt in

alijs

alijs à ſimilibus excrementis genitis cerebri morbis, euacuationibus generalib. & particularib. varijs, cerebrũ repurgare ſtudebimus, atq; illud alterare, roborare, humoresq; in illo collectos diſcutere, & per vias occultas aut manifeſtas, natura arteq; patefactas educere. A narcoticis, & à vino præſertim, aut alijs noxiâ vi caput moleſtantibus: vel à malignis vaporibus alijs, capitis dolores inducti, harũ cauſarũ euacuatione, & viriũ illarũ repreſsione, curantur. Si à lue venerea, pertinax ille capitis dolor affligat, nõ niſi multis magniſq; euacuationibus ſanatur: ſicuti hæc in morbis illis quorũ capitis dolores ſymptomata ſunt, explicata fuerunt. Quid verò potiſsimũ huius ſymptomatis cauſâ ſit faciendũ, nos hîc quid per euacuātia & alterātia remedia (quę ſingulis dolorũ generib. & cauſis interim accõmodabimus) præſtari poſsit oſtendemus.

Quæ euacuationis potiſsimũ cauſâ adhibentur remedia, vſurpãtur; Vel vt ſanguinẽ præcipuè, ſæpeq; cũ eo & alios humores & vapores à parte affecta retrahãt: idq; vel per emiſsionẽ ſanguinis; vel ſuctionem; aut calorem: Vel vt humores alios, aut deorſum per aluum, per os & nares; vel ſurſum per vomitum; vel hinc inde è corpore, per ſudores; vel priuatim per cutem capitis, educant.

Sanguinis emiſsionẽ phlebotomiâ potiſsimùm molimur. Quę, ſi ſanguinis copia aut caliditas capitis dolorem inducat, tum vt is à loco affecto reuellatur, tum deriuetur, inſtituitur. Reuellimus illum è diſtantioribus venis ſanguinem emittẽdo, quod mox à principio dũ ſanguis adhuc affluit, fieri debet: ſed & ſucceſsiuè veris & autumni tempore, in plethoricis quib. caput frequẽter dolere ſolet, hoc modo generalẽ ſanguinis detractionẽ faciẽdo, capitis cõſuetus dolor pręcauetur. Fitq; hoc brachij, vel etiã pedis, lateris dolentis vena aliqua patente

ſecta, communiter cephalica dicta in cubito inci-
di ſolet : vel ea quæ in pollice pedis apparet, quam peculiariter in capitis affectibus inciſam prodeſſe credũt, cephalicãq; ob id quoq; appellãt: in fœminis malleoli interioris ſaphena dicta, præſertim ſi ineſes nõ rectè procedãt, tundi ſolet. In quib; omnibus quãtitas decẽs ex eo maximè, vt in pura plethora copioſiùs; in impura parciùs ſanguis detrahatur, viriũ interim & corporis cõſtitutiõnis habita ratione, æſtimatur. Et ſi morã morbus ferre poſſit, aluus primùm leniatur. Deriuamus è vicinis capiti venis apertis ſanguinẽ educẽdo, ſi is copioſius in partẽ iam influxus ſit: idq; præmiſſa primum illarũ venarũ ſectione, quã ſanguinem reuellimus, cùm iam fluxionis impetus ceſſauit, neque nouus affluxus timetur. Quod iugulari externâ in lateribus colli ſectâ cõmodè (vti & Arabes iubent, aliiq; in diuturnis capitis doloribus prodeſſe docent) præſtaretur, niſi periculũ, quòd vulneratâ, ob amplitudinem, & quia in valida ſpiritus retentione & conatu ac vociferatione admodũ tumet, ægrè ſanguinis fluxus iterũ ſiſti queat, impediret: eoq; magis quòd ea inciſa, ſi Hipp. credimus, ob copioſam fortè hæmorrhagiã, quæ inde ſequitur, ſterilitas viris ſuccedat: rectiùs proin rami ipſius minores cutem capitis perreptantes in tẽporibus, vel in fronte potiùs, maximè ſi pars capitis poſterior doleat, aperiuntur: in quo tamẽ faciendo, cùm vt venæ ſe patefaciãt, colli cõſtrictione opus ſit, eaq; ſanguis ad cerebrũ pellatur, tutiùs erit, ſi venæ ſub lingua tundãtur, cùm iugularis interioris os ſubeũtis ſint propagines; vel alii illius rami ad nares diſperſi, frictione aut alio modo, vt ſanguinẽ profundant, irritentur; Vel admotis ſanguiſugis naſi extremo, ſanguis eliciatur; aut illæ poſt aures, vel ſupra externas colli iugulares venas adhibeantur.

At teroto-

Arterotomiam; in cõtumaci dolore & perſeuerante cum pulſationis & caloris ſenſu, ſæpe iuuiſſe multi teſtantur, præſertim ſi vertigo adſit: quæ eodem modo, vti illic explicatum fuit, in fronte, aut temporibus, aut poſt aures fiat.

Suctio per cucurbitulas fit: quæ, cùm ſugendo ſanguinem à parte affectâ trahant, & ſi ſcarificatio accedat, ſimul euacuent, in cauſis, in quibus phlebotomia conuenit, idem quod illa præſtabunt, & proin illius loco, quippe cuius vices obeat, vel poſt illam factam, vt illius actionem iuuent, vſurpantur. Quæ colli lateribus, ſummo humero, ſcapulis, brachijs, coxis, ſuris & natibus quoq; eo nomine adhibentur: ſenſim à ſuperioribus verſus inferiora cucurbitularum applicatione procedendo, repetendoq; eodem vel etiam ſequentibus diebus: adhibita ſimul poſtmodũ ſcarificatione, ſi validius à parte trahere velimus. Priuatim ſcarificatio in manu inter pollicẽ & indicem facta, in capitis dolore, vti & vertigine laudatur: vel ſi in carpi regione fiat: ſunt qui & in auriculis ſcarificationem factam probant.

Calore attrahimus per frictiones, quæ ad reuulſionem non ſolum ſanguinis, ſed & humoris & vaporis, capiti dolorem inferentis ſimiliter iuuant: ſi in extremitatibus, hoc eſt brachijs & pedibus, vel in dorſo, à ſcapulis ad pedes vſq; deſcendendo fiat. Et ſi caput pectatur frequẽter: vnde ſi pecten leuiter ducatur reſolutio aliqua fit, ſi fortiùs, ipſiusq; dentes acutiores ſint, etiam ad ſuperficiem capitis aliqua ab intimis attractio: Quod in antiquis capitis doloribus, vel declinatione in reliquis locũ habebit. Ligaturę extremitatũ, potẽtiùs adhuc quàm illarum ſolæ frictiones reuellunt. Quod & ablutiones extremitatũ ex decocto actu calido factæ, additis herbis capitalib. præſtãt, admodumq; à capite humores vaporeſq; reuellũt. Quę ſimul & dolo-

rem, vti in alterantibus dicetur, mitigare poſſunt.

Per aluum deiectiones, iniecta in aluum clyſmata efficiunt, quæ venæ ſectioni præmitti ſolent, aluum lenientia & fæces eluentia: & poſtea quoque ad reuulſionem ſanguinis, ſpirituum & vaporum, quæ ſimul ſtimulant commodè inijciuntur: & in diuturno dolore ſæpe repetuntur, præſertimq; ſi aluus conſtipata ſit, cùm ex retentis excrementis vapores eleuati, morbum irritare, aut ſi conſuetus ſit, promouere ſoleant.

In cauſa calida, pręſertim in febribus tale poterit inijci: ℞. Maluæ, Altheę, Violariæ, Betę, Mercurialis, Braſsicæ rubræ (quæ pręterquã quod ſtimulat, vapores reprimit, vnde ebrietatẽ arcet) an. m. j. Betonicę (vt capiti approprietur clyſter) m. ß. fl. Viol. p. j. fl. Chamom. p. ß. Hordei, Furfuris an. p. j. ſem. Cucurbitæ ℥. ß. ſ. Fœniculi ʒ. j. fiat decoct. & in col. quant. ſuff. diſſolue Sacchari rubri, Mellis viol. an. ℥. j. ſucci Betæ vel Mercurialis ℥ j. ß. Caſsiæ ℥. j. ol. Viol. ℥. ij. Butyri ℥. j. Salis parum, fiat Clyſter.

In alijs cauſis, maximè in diuturnis doloribus: ℞. rad. liliorum ℥. ij. herb. Emollitiu. Betæ vel Mercurialis, Braſsicę rubræ, Parietarię, Betonicæ, Saluiæ, Hyſopi an. m. j. fl. Chamo. Lauandulę vel Stœchados, Anthos, Furfuris an. p. j. Ficuũ n x. ſ. Aniſi, Fœniculi an. ʒ. j. fiat decoct. diſſol. in col. ſuf. quant. Hieræ picræ. Diaphęn. an. ʒ. ij. Sacchari rub. Mellis anthoſ. an. ℥. j. ß. ſucci Mercurialis vel Betæ ℥. j. ol. Chamo. Liliorum an. ℥. j. ß. Salis parũ, fiat Clyſter.

Exhibitis, deiectiones mouemus: purgantiaq; ſi ab humoribus aut inde eleuatis vaporibus, aut alia qualitate maligna capitis dolores fiãt, aut alioquin corpus impurum morbũ augeat aut foueat, varia exhibentur: qualia etiã in alijs capitis affectibus à ſimili cauſa natis vſurpari ſolent, variantia hîc pro ratione cauſæ, & corporis conſtitutionis diuerſitate.

tate. Leuioribus minuſq; calidis vtendo in cauſa naturaq; calidiore:fortioribus verò & calidioribus in alijs: quæ omnia capiti accommodata eſſe debent. Pręmiſsis fæces eluentibus ante venæ ſectionem loco clyſmatis. Dein præparato priùs humore antequam purgetur, ſi opus ſit; Inde ſemel multotiéſue purgando, & repetendo quoq; ſi cauſa perſiſtat: ſicuti & in dolore capitis in lue venerea, non niſi ſæpe repetita purgatio eum ſanabit. Quæ ſequenti modo vſurpari poſſunt.

Pręparatur humor ante purgationem in corporibus bilioſis hoc modo: ℞. ſyr. de Endiuia ℥. ij. ſyr. Viol. Acetoſ. ſimp. ana ℥. j. aquarum Cichorij, Bugloſsi an. ℥. iiij. aquæ Verbenæ (quæ peculiaris eſt in capitis dolore) ℥. ij. aq. Betonicæ (propter caput) ℥. j. miſce, Vtatur pro tribus vicibus: Capiat tabulam vnam Dyarrh. poſt ſingulos hauſtus.

In melancholicis hoc modo: ℞. ſyr. de Bugloſſo vtroq; an. ℥. j. ß. ſyr. de Scolopend. de Epithymo an. ℥. j. aquarum Bugloſsi, Verbenæ, Meliſſæ, Betonicæ an. ℥. ij. miſce: Vtatur vt priùs.

In pituitoſis & antiquis doloribus, vbi calor non eſt magnus: ℞. Mellis roſ. Oxymel. ſimpl. ſyr. Capill. Ven. an. ℥. j. ß. de Hyſopo, de Stœchade an. ℥. j. aquarum Maioranæ, Betonicæ, Verbenæ, Meliſſæ, Hyſopi, Saluiæ an. q. ſ. Detur vt ſupra per triduum, ſumendo ſemper poſtea tabulam unam Diamoſci.

Vel hoc decocto vtatur: ℞. rad. Fœniculi ℥. ij. Acori veri ℥. j. Liquiritiæ ℥. j. ß. herb. Betonicę, Maioranę, Saluię, Verbenę an. m. j. florũ Lauandulę, Stœchados, Anthos an. p. j. ſem. Aniſi, Fœniculi an. ℥. j. Paſſul. enuc. ℥. ij. fiat decoct. & in col. q. ſ. diſſolue Mellis q. ſ. denuò coquantur, deſpumentur, arom. Nuce moſc. & Cinam. Capiat trib. vel iiij. matutinis.

Purgationes quod attinet: Si ab humore calido ſanguine vel bile fiat, vel alioquin in conſtitutione

calidiore, ſicuti in febrib. aut alijs morbis calidis capitis dolorẽ inferentibus dictũ fuit, purgandi ſunt.

Vel leuiore hoc: ℞. pulpæ Caſsiæ, Tamarind. Prunorum an.℥.ß. addito Saccharo, vel ſine eo, Comedat, vel diluat ſero lactis & bibat.

Vel hoc modo: ℞. pulpæ Caſsiæ ʒ.vj. elect. de ſucco Roſ.ʒ.ij. Diaprunis ſol.ʒ.j. Syr.Roſ.ſol.℥.j.ß. cum aqua Bugloſsi & Roſarum (quæ priuatim capiti conuenit) fiat potio.

Vel hoc decocto: ℞. rad. Betæ rec.℥.j. rad. Lapatij mai.℥.ß. fl. Viol.ʒ.ij. fl. Bugloſ.ʒ.j. (ſi recentia haberi poſſunt dupletur pondus) ſemin. Cucurb. Melonum, Viol. (ſi inuenitur) ana ʒ.ij.ſ. Aniſi ʒ.j. Prunorum Tamarind. à nucleis repurgat. an.p.vj. rad. Polypodij ℥.vj. fol. Senæ ℥.ß. fiat decoctio & in col. pro vna doſi, diſſolue Syr.Roſ. ſol. ℥.j. vel cum infuſ. Rhabarbari, ſi efficaciùs eſſe vel s medicamentum ʒ.vj. fiat potio. Quæ ſi opus ſit repeti poterit: vel duplicatis aut triplicatis ſimplicibus, ſtatim ad plures vices ſumendo, decoqui.

Vel detur hæc infuſio: ℞. Rhabarb. ℈. iiij. Myrob. citrin.ʒ.ij. Spicæ ℈.ß. contundantur, irrorentur parum Vino abſynthite, donec molleſcant: poſtea infundantur in Sero lactis vel aqua Endiuiæ & Verbenæ: expreſſioni adde Diaprun. ſol.ʒ.ij. ſyr. Viol.℥.j. miſce, Capiat.

In bilioſioribus hoc apozemate pluries vti poſſumus, quod ſimul humoris feruorem contemperat: ℞. rad. Cichoreæ, Bugloſſi, Betæ, an.℥.j. herb. Endiuię, Cichorij, Borrag. an.m.j Mercurialis m.ß. flor. Cordialium an.p.j. ſem.iiij. frig. maio. an.ʒ.ij.ſ. Portulacæ, Lactucæ, Aniſi an.ʒ.j. Cicerum rub.p.j. Paſſul. enucl. Tamarind. an. ℥.j.ß. Prunorum n.xij. Sebeſten paria x. rad. Polypodij ℥.ij. fol. Senæ ℥.j. ſem. Carthami ℥.j. fiat decoctio, in col.ſ.q. diſſolue ſucci Roſ.℥.ij. Mannę ℥.j. (in diuitib. Rhabarbarum infundi

infundi poteſt) Sacchari q.ſ. aromat. parùm Cinamomo, fiat apozema: Pro trib. matutinis vtédum.

Vel ſi mauelit pilulas æger, leuioribus vtatur, Aſſaiereth dictis, quæ etiam cùm ventriculi cauſa caput dolet, conueniunt. Vel fortioribus, Aggregatiuis, Vel ſine quibus appellatis ʒ.j. quantitate eas ſumendo.

In melancholicis minusq; calida cauſa & conſtitutione, purgantur vt in alijs morbis melancholicis capitis dictum. Vel datur ſequens: ℞. Catholici ℥.ß. Diaphœn. ʒ.ij. Hamech. ʒ j. Sumat per ſe cũ Saccharo, vel addito Syr. de Fumaria ad ℥.j. Cum ſero lactis, aut decocto Galli antiqui diluta, bibat.

Vel hoc decocto vtatur: ℞. radic. Bugloſſi ℥.j. cort. Tamaricis ℥.ß, fl. Bugloſſi vtriuſque, Scabioſę an. p.j. fl. Stœchados p.ß. ſem. Melonum ʒ.j.ß. ſ. Aniſi ʒ.j. Paſſul. repurg. ʒ.j. Prunorum n. x. Dactyl. n.v. rad. Polypodij ʒ vj. fol. Senæ ℥.ß. Thymi ſummit. ʒ.ij. fiat decoctio & in col. ſ.q. infunde Myrobal. indarum, chebul. an. ʒ.j. fiat expreſsio, diſſolue ſyr. Roſ. ſol. & de flor. Perſicorum an. ℥.ß. Sacchari q.ſ. aromat. parùm Nuce moſc. fiat potio: Repetatur ſi opus ſit, aut pluribus vicibus vtatur.

Syrupus de Pomis Meſuæi ex helleboro nigro paratus valde vtilis cenſetur, vel is qui à Rondel. correctus, Helleboro albo ſubſtituto deſcribitur, ad ℥.j.ß. plus minúsue exhibendo: per ſe, vel dilutum prius liquore conuenienti.

Cuius loco ex plurimis talis cõponi poterit: ℞. rad. Aperit. macer. in Aceto, cort. Cappar. & Tamaricis an. ʒ.vj. radic. Liquiritiæ ℥.j. herb. Bugloſſi vtriuſq; cum radicibus, Fumariæ, Lupuli ſum. Eupatorij Meſuæi, Capilli Ven. Ceterach. Chamædreos, Chamæpitheos an. m.j. herb. Meliſſæ, Sampſuci an. m. ß. fl. Cord. Tamaricis an. p.j. fl. Stœchados & Chamom. an. p.ß. ſemin. Aniſi, Fœniculi an.

ʒ.ij.ſ. Petroſ. Cuſcutæ an.ʒ.j. Paſſul.enucl.℥.j.ß. Ficuum, Prunorum an.p.x. Dactylorum n.vj.rad. Polypodij ℥.ij.ſ. Carthami ℥.j. fol. Senæ ℥ j.ß. Thymi ſum. Epithymi an. ℥.ß. Hellebori albi ʒ.j. vel plus, Schænanthi ʒ.ij. fiat decoctio, & in fine adde Myrobal. chebul. beller. indarum an.ʒ.j.ß. & in col. ſ.q. adde ſucci Pomorum dulcium redolent. ℔.ß. Sacchari q.ſ. fiat apozema pro tribus vel iiij. vicibus, vel coquatur in formam ſyrupi: Et vtatur loco ſyrupi de pomis compoſ.

Pilulæ horum loco tales fieri poſſunt: ℞. pilul. Indar. ℈.ij. Agregat. ʒ.ß. cum ſucco Fumariæ vel aqua Meliſſæ fiant pilulæ.

Vel vſuales: ℞. ſpec. Hieræ ſine croco ʒ.j.ß. extracti Polypod. & Myrobal. omnium an.℈.ij. Hellebori, pul. Scammon. an. ℈.j. lap. Lazuli præp. ʒ.ß. ol. de floribus Lauendulæ guttas iij. cum ſyr. Fumariæ fiat maſſa. Detur à ʒ.ß. ad ʒ.j. prout operabitur.

Si à pituitoſis & ſeroſis cerebri excrementis cephalalgiæ fiant aut etiam diuturnæ cephaleæ aut hemicraniæ, ſicuti in alijs eiuſmodi cerebri morbis oſtenſum alibi, purgandum erit, vel hoc modo.

Pilulas leuiores de Hiera vel Alephanginas ſæpe deglutiat, quæ & ſi à ventriculo vapores eleuati caput moleſtent, competũt: Vel fortioribus vtatur, Coccijs, Fœtidis: aut medijs de Sarcocoll. vel Agarico.

Vel ſequentibus: ℞. ſpec. Hieræ picræ ʒ.ij. Agarici troch. Turbith an.ʒ.j. troch. Alhandal. Diacrydij. Nucis moſc. an.ʒ.ß. Zingib. ℈.j. Salis gemmæ ℈.ß. Maſticis ʒ.ß. ol. Garyophyl. fl. Lauandulæ an. gut. ij. ſyrupi de Stæchade q.ſ. fiat maſſa: Capiat ℈.ij. repetendo in diuturnis cephaleis: acuendoq; pilulis Coccijs ſi minus validè operentur.

Puluere hoc horum loco vti poterit: ℞. Turbith

bith ℈.ij. Diacrydij gr.iij. Tartari vini albi, Zingib. ſ. Lauandulæ an. ℈.j. Sacchari q.ſ. fiat puluis: Detur cum iuſculo.

Vel tabulæ Diacarthami exhibeantur: aut electuarium Diaphœnicon, aliáue.

Aut hæc potio: ℞. rad. Liquirit. ℥.vj. rad. Acori veri ℥.ß. herb. Hyſopi, Maioranæ an. m.ß. fl. Stœchados, Anthos an. p.j. Ficuum p.v. Dactylorũ n.iij. ſem. Aniſi, Fœniculi an. ℥ j. fol. Senæ ʒ.ij. ſ. Carthami ʒ.iij. fiat decoctio & in col. q. ſ. inf. Agarici ʒ.j. Zingib. ℈.j. fiat expreſ. diſſolue Diaphæn. el. Indi an. ʒ.j. fiat potio.

Aut hoc Apozema aliquoties ſumendum: ℞. rad. Liquiritiæ ℥.ß. rad. Graminis, Petroſel. an. ℥.j. rad. Acori, Ireos, Galangæ an. ℥.ß. herb. Betonicæ, Saluiæ, Maioranæ, Hyſopi, Verbenæ, Capill. Ven. an. m. j. florum Roſmar. Stœchados, Lauandulæ, Buglosſi vtriuſque an. p. j. ſeminum Aniſi, Fœniculi an. ʒ. ij. ſem. Petroſel. Carui, Seſeleos an. ʒ. j. ſem. Pæoniæ ʒ. j. ß. Paſſul. enucl. p. xij. Ficuum p. viij. Dactylorum, p. v. Prunorum dulc. n. viij. rad. Polypod. ℥. ij. fol. Senæ, ſeminis Carthami an. ℥. j. ß. Agarici ℥. ß. Turbith ʒ. iij. fiat decoctio, & in col. q. ſ. adde Mellis q. ſ. aromat. Cinamom. ʒ. ij. Zingib. ʒ. j. Cubeb. Nucis moſc. an. ʒ. ij. fiat apozema pro tribus vel iiij. vicibus: quod & auctis ſingulis in ſyrupum vſualem decoqui poteſt.

Per nares & os quę caput purgant, caputpurgia dicta, ori & naribus indita, in cephalalgijs & cephaleis, in quibus pituitoſi & ſeroſi in capite redũdant humores probantur: eoq; magis ſi illorum effluxus per hæc loca prius conſuetus fuerit, nuncq; ſubſtiterit. Sed & in bilioſis & melancholicis eiuſmodi doloribus, vti vocãt, locũ interdũ habent. Quibus tamẽ poſt alias ſaltem euacuationes vtimur, illiſq; tunc ſucceſsiuè caput purgamus. Quæ ſternuta-

tionem ex illis mouent, dolorem capitis grauem nonnunquam irritant: ſi verò à vaporibus caput tentatum doleat, eum mox leuant, cùm & ſponte ebrijs eo nomine ſuperuenire ſoleat, & dolorem tollere. Hæc autem, vti & in alijs capitis morbis ſic parantur.

Maſticatorium ſequens vſurpari poteſt: ℞. Maſticis ℥. ß. ſeminis Angelicæ, Nucis moſc. ana ℈. j. Puluis horum Cera exceptus, vel panno linteo inuolutus maſticetur.

Fortius ſic fit: ℞. Maſticis ʒ. ij. ſeminis Staphiſ. agr. rad. Pyrethri an. ʒ. j. Piperis longi, Cubeb. Nucis moſc. an. ℈ j. fiat puluis, excipiatur pauca Cera, fiant formulæ ad maſticandum.

Collutio oris vel gargariſma idem præſtabit: ℞. rad. Ireos, Capparum, Pyrethri an. ℥. ß. rad. Imperat. ʒ. ij. Hyſopi, Origani, Saluiæ, Thymi ana m. j. fl. Stœchados, Anthos an. p. j. ſemin. Sinapis ℥. ß. ſem. Vrticæ ℥ j. Nucis moſc. ʒ. ij. fiat decoctio in Vino & Aqua, & in col. ℔. j. ß. diſſol. Oxymel. ſcill. ℥. ij. Vtatur.

Errhinum quod naribus attrahi debet, ſic fit: ℞ ſuccorum Maioranæ ℥. j. ß. Betæ, Anagallidis, Aceti ſcillitici an. ℥. j. Mannæ ℥. ß. Vtetur.

Vel inungantur nares hoc linimento: ℞. Scammoneæ ʒ. j. ſeminis Nigellæ, rad. Pyrethri, Cyclaminis an. ℈. j. Fellis piſcis alicuius gut. v. Oxymel. ſcill. q. ſ. in formam vnguenti reducendum.

Aut indat peſſarium: ℞. materiam prædictam, adde farinæ Orobi q. ſ. ad inſpiſſandum, trudat in nares: Vel Maioranam contuſam, aut rad. Betæ, detracto interno cortice; Aut fibram Hellebori illiusúe interius filum, medullam referens, ſi ſternutationem mouere animus ſit: vel puluis illius attrahatur: quod & odor Flammulæ contuſæ eficiet multumq; humoris euocabit.

Per

Per vomitum expurgatio, ſi per conſenſum ventriculi à vaporibus inde ſuſcitatis, vti & in ebrietate, dolor capitis fiat, cùm cauſam ſubitò euacuet, conuenientiſsima erit. Quæ etſi maturè antequam vapor exurgat & caput tentet, fiat, vt citiùs deſinat, efficit. Ob quam cauſam niſi ſpontè à natura concitetur, actúue irritando fauces ſuccedat; propinatis quoque vomitorijs illum promouebimus. Sicuti & in alijs capitis affectibus à conſenſu quoq; ſimili factis, in vertigine & ebrietate, alijsque in locis dictum fuit. Cæterùm in alijs cauſis cùm per idiopathiam, præſertim dolor capitis fit, non temerè dum caput vehemẽter dolet, proritádus, cùm per validum illum qui vomẽdo fit conatum, ſanguine, ſpiritibus, humoribusq; ad caput impulſis, capiteque concuſſo, dolor exacerbetur: niſi hoc extra paroxyſmum in quibuſdam, ad excrementorum prouentum impediendum concedatur.

Per ſudores factæ euacuationes, ſi, quia cerebrum aqueis excrementis multis abundat, dolores capitis fiant, plurimùm, priùs tamen generali pręgreſſa purgatione, competunt, cùm ab intimis excrementa euocent. Vnde in diuturnis cephalæis inſtituuntur, & in lue venerea, vti eam ſanare, ſic & ſymptoma hoc illius graue tollere ſolent: ob quam cauſam decocta ſudatoria exhibentur, & obſeruata ſimul parca cibandi ratione, per dies aliquot vel ſeptimanas quoque (ſicuti alibi dicetur) continuantur. Verùm in cauſa cephalalgiæ calida, & quando caput æſtuat, cùm non niſi calore vehementi adhibito ſudores proliciantur, ij, quippe qui dolorem tunc augerent, cõuenire minimè poſſunt.

Per cutẽ capitis euacuationes peculiares (nam & ſudor, ſed generatim per hanc viam & vniuer-

ſum corpus euacuat) vi eorum quæ capiti applicantur factæ, & quibus inſignes euacuationes efficiuntur, ideoq; reliquias tantùm applicatæ, quæ diſcutiunt, in alterátib. poſtea explicantur, in pertinacibus & diuturnis cephalæis, hemicranijs, vt excrementa à cerebri membranis euocent, illisque viam interdum aperiant, tanquam extrema remedia in extremis hiſce morbis vſurpantur. Qualia ſunt calidiſsima metaſyncritica, quæ ex alto humores attrahunt, attractosque abſumunt, lixiuia, vnguenta. Quod & cucurbitulæ capiti affixę præſtant: Vel hiſce validiora, partem nonnihil accendendo, rubificantia dicta: Vel etiam adurentia veſicatoria: Aut cruſtam facientia cauteria, actu potentiáue illud agentia, quæ capitis ſedi elatiori aut etiam humiliori, in ceruicis poſteriore ſede applicantur: cuiuſmodi in alijs capitis affectibus quoque paſsim ſunt deſcripta.

Sectiones in cute capitis factæ, vel etiam trepanaziones, ablata portione caluariæ, vt humor illic latens per vias apertas effluat, in antiquis & deſperatis capitis doloribus, interdum tanquam extrema adhibentur remedia.

Quę alterationis potiſsimùm causâ vſurpantur remedia, non aliter quàm in alijs capitis affectibus pro ratione humorum prædominantium & morbi, nunc refrigerantia, nunc calefacientia, & imprimis caput corroborantia, ac ſi vētriculi causâ fiat, ea quæ vapores reprimunt, bilis efferueſcentiam infringunt, ſicuti illis in locis deſcripta ſunt, exhibenda. Quæ tam in victus ratione quàm medicamentis adminiſtrantur.

Imprimis cauendum ab illis, quæ odore vehementi aut vapore dolorem capitis promouent; vt vino, ſinapi & ſimilibus: quæ tamen in certa cauſa, pituitoſa ſcilicet, in capitis dolore quoq; iuuare

poſſunt,

poſſunt, ſicuti de ſinapi dicetur: & vinum inſuper, quia caput demulcet, nonnunquam iuuat, propriam noxam interdum corrigit: vnde ebrios non priùs leuamen ſentire videmus, donec denuò vinum bibant, & præſertim cibum ſimul capientes, ſic vapores reprimant. Quo nomine & lac potum, etſi cùm corrumpitur dolores capitis pariat, hoc modo eoſdem nonnihil mitigare poteſt.

Stupefacientia ſenſum, in ſummo capitis dolore, præſertim ſi vigiliç quoque adſint, exhibere, neceſsitas quandoque cogit, idque maximè in cauſa calida. Tuncq; ſyrupum de Papauere: vel alia narcotica leuiora, vt puluerem Diapapaueris exhibemus. In alijs verò cauſis narcotica non facilè dantur, præſertim cùm (ſicuti alibi dictum) poſtquam ſuas vires exercuerunt, capitis dolores poſt ſe relinquere ſoleant: niſi fortè illa ſic contemperata ſint, vt minus noceant; ſicuti Theriacam, Mitridatum tutiùs eo nomine, vel Diacodium, Requiémque Galeni, minima tamen quantitate damus: quod & Vinum generoſum largiùs ſumptum, ob narcoticam vim illius præſtare poteſt.

Capiti extrinſecus quç adhibentur alterationis præcipuè nomine remedia, in tres claſſes, nimirum refrigerantia, anodyna & calefacientia rediguntur. Refrigerantia, ſi à cauſa calida cephalalgia fiat, vſurpantur, eaque aſtringentia in principio, quádo ſanguinis affluxus adeſt vel metuitur: mox etiam humectantia, ad calorem reſtinguendum, illis permiſcenda. Anodyna, quæ vel calore moderato nec nimis ſicco demulcent partem, vel ſomnum aut ſtuporem inducendo, vt minus dolor ſentiatur, efficiunt, cùm admodum vrget, etiam in principio, ne illius cauſâ defluxio magis concitetur, capiti, rariùs ſola, frequentiùs frigidis iam dictis permixta, apponuntur. Calefacientia & quæ

ſimul ſiccando humores vaporésue tenuiores diſ-cutiunt, in declinatione etiam calidarum cephalalgiarum, vt quod reſiduum remanſit tollatur, parſque debilitata firmetur, locum habent: primumque prædictis permixta, mox ſola vſurpantur. Quibus omnibus vel ex alto caput perfunditur, aut abluitur: aut ſtuppæ, panni, ſpongiæ in illis madefactæ, fronti & temporibus applicantur; vel hæ partes iſtis inunguntur: aut hæc alio modo in ſacculis, cucuphis madidis aut ſiccis, applicantur. Quorum formulæ ſequenti modo diſtinctæ adhibentur.

Cùm refrigerare & ſimul repellere volumus, oxyrhodina dicta magis conſueta ſunt, quale vſitatum ferè hoc eſt: ℞. aquæ Roſ. ℥. iiij. Aceti albi vel R[illegible]ei ℥. ij. ol. Roſacei ℥. j. miſce: Infundatur vel applicetur: quòd ſi magis aſtringere volumus, aceti doſis augeatur.

Admixtis ſuccis efficaciùs fiet hoc modo: ℞. aquæ peculi Roſ. ℥. iij. Aceti roſ. ℥. j. ſucci fol. Salicis & Plantag. an. ℥. j. album. Oui n. j. (vt diutiùs mador hæreat) miſce: Si ab ebrietate fiat, ſuccus Hederæ additur.

Vel decoctum hoc repellens ampliusque refrigerans vſurpetur: ℞. fol. Plantag. Salicum, Vitis, Solani an. m. j. Roſ. rubr. p. j. fiat decoctio, & in colat. ℥. vj. adde ſucci Plantag. & Semperuiui an. ℥. j. ß. Aceti roſ. ℥. j. miſce.

Vnguentis repellentibus frons temporaque illini poſſunt: vt vnguento vel cerato Albo Galeni, vel Roſaceo.

Vel: ℞. ol. Roſacei, ſucci Salicum, Aceti roſ. Album. oui an. æquas partes, agitentur & conquaſſentur diu, Illinatur vel applicetur.

Vel fiat tale vnguentum: ℞. olei Myrtillorum ℥. ij. ol. Roſ. omphacini ℥. j. ſucci Granat. acid. Aceti roſ.

roſ. an. ℥. j. Omphacij ℥.j.ſ. Myrtill. Berberis, Coriandri an.ʒ.ß. Laricæ q. ſ. miſceantur & agitentur: Vtatur vt priùs.

Vel emplaſtrum hoc applicetur: ℞. ſucci fol. Salicis & Vitis vel Plantag. hyemis tempore, & Semperuiui an. ℥.j.ß. Aceti ℥.j. ſubigantur farinâ ſ. Lini, & Album. oui, fiant emplaſtra duo, vtrinque ad tempora.

Ex Roſis rubris in Vino maceratis frontale Galenus parat, quod efficacius erit, ſi rubrum & ſtipticum ſit vinum: aut Acetum illius loco ſumatur.

Folia Salicis & Vitis recentia applicata, idem præſtant, magisq́; ſi parùm conquaſſata aut contuſa ſint, aut ſicuti de roſis dictum, macerata.

Quod ſi repellendum & dolor ſimul ſedandus: ℞. aquæ Roſ. ℥.iij. aquæ Plantag. ℥.ij. ſucci fol. Salicum vel Plantag. ℥. j. ß. aceti fl. Papau. Rhœas, ſicuti parare ſolent ℥. ij. ol. Roſ. Viol. an. ʒ.vj. Album. oui, mucilag. ſ. Pſylij an. ℥.j. agitentur probè ad vſum.

Vel vtatur hac cucupha aut frontali: ℞. Roſ. rub. ʒ.ij. fl. Viol. Nenuph. an. ʒ.j.ſ. Coriandri præpar. ʒ.ij. ſeminis Myrtill. ʒ.j.ß. ſeminis Lactucæ, Papau. albi an. ʒ.j. cort. Mandragoræ ʒ.ß. Sant. rubri ʒ.j.ß. Coralli rub ʒ j. fiat puluis.

Si refrigerare & humectare ſimul volumus, ſequentibus vtimur: ℞. aquæ Lactucæ, Nenuph. Solani an. ℥. ij. Aceti roſ. (ad penetrationem & aliquã repercuſsionem) ℥.ß. miſce, Pro epithemate capitis.

Quo nomine & Solanum & Portulaca, recentia capiti admouentur, quæ ſi priùs contundantur, meliùs operabuntur.

Quod ſi ſimul dolorem lenire cupimus: ℞. aquæ Lactucæ, Solani an. ℥.ij. Aceti ℥. ß. mucilag. ſ. Altheæ & Maluæ an. ℥.ß. Camphoræ ℈.ß. miſce.

Vel hoc decocto: ℞.rad.Altheæ, fol.Lactucæ, Solani an. m. j. Semperuiui m. ß. fl. Roſ. Viol. Nenuph.an.p.j.Hordei integri p.ß.ſeminum Lini ℥.ß. fiat decoctio in aqua,& vtatur.

Vel hoc epithemate admodum dolorem compeſcente: ℞. aquæ Roſ.℥.ij. aquæ Hyoſciami ℥.j. Aceti ℥.ß.emulſionis 15.nucleorũ Perſicorum, factæ cum iam dictis liquoribus, ol.Roſ.℥.ß.miſce.

Vel vnguento hoc anodyno vngatur:℞.ol.Roſ. Viol.an.℥.j. ol. de ſemine Papau.de ſemine Lactucæ, Chamomil.an.℥. ß. Aceti roſ. ʒ.ij.Lactis ℥.j.ß. Album.oui n.j. miſce.

Potentiùs ſedat ſequens: ℞.ol.Viol.Roſ.an. ℥.j. ß.ol. ex ſemine Papau.℥.ß.ſucci Sẽperuiui, Solani an.℥.j. Aceti ℥. ß. coquantur ad ſuccorũ conſump. adde Santali albi & rubri,cort. Mandragoræ an.ʒ. ß.ſeminis Lactucæ, Portulacæ an.ʒ.j. mucilag. ſeminis Pſylij ℥.j. Camphoræ diſſolutæ in pauca aquæ vitæ ℈.j. Ceræ q.ſ.fiat vnguentum.

Vnguentum Populeon vſitatũ dolorem ſedat.

Vel hoc cataplaſma admoueatur:℞. nucleorum Perſicorum & Amyg.dulc. an.℥.ij. contundantur, addendo Amyli ℥. j. far. ſeminis Pſylij ℥. ß.ſ.Hyoſciami ʒ. ij. ol. Roſ. Viol.an.℥.j. Lactis q.ſ.fiat cataplaſma.

Quæ doloris tantùm ferè compeſcendi causâ adhibentur,ſunt ſequentia.

Anodynum embrocum vel epithema. Lac recens tepens ſumitur. adde Albumen oui vel Mucilaginem aliquam,benè conquaſſata,miſceantur, & vtatur.

Vel decoctum: ℞.decoctionis capitis Veruecis vel Vituli: in quo rurſum decoque Maluæ m.j.fl. Chamomil. p.j. ſeminis Lini ℥.j. ß. ſeminis Pſylij & Papau.albi an.℥.ß.fiat decoctio. Vtatur.

Vel linimẽta hæc, quæ & auribus inſtillari poſ-

ſunt

ſunt: ℞. olei Viol. & Salicum an. ℥. ß. ol. ex ſemine Papau. ʒ. ij. miſce, Illinatur frons & tempora.

Aliud: ℞. olei ex fructu Momordicæ, vel Solani pomiferi, per macerationem facti, vel de vtroq; ad ℥. j. mucilag. ſeminis Pſylij, cremoris Lactis an. ℥. ß. miſce.

Item ex opio parata ſtupefacientia vnguenta: ℞. aquæ Vitæ ℥. j. Opij ℈. j. Croci ℈. ß. macerentur, vel parum bulliant in duplici vaſe: Illinantur tempora.

Alij hoc modo vtuntur: quod rectiùs ſic parabitur: ℞. cremoris Lactis pinguis ℥. j. Opij ʒ. ß. Croci gr. vj. Spodij, Amyli an. ʒ. j. miſce pro illinitione: Vel oleo Nenupharino aut Violaceo hæc admiſcent.

Papaueris, Mandragoræ, Hyoſciami folia recentia, per ſe capiti admota, ſtupefaciendo dolorem compeſcunt, & validius, ſi priùs contundantur, illud facient. Aliqui ſtuppis canabinis folia Hyoſciami priùs inuoluta, ſub cineribus coquunt, & ſic poſtea emplaſtri inſtar adhibent: quæ tamen maniam excitare Rond. ſcribit.

Si ſimul diſcutere volumus, eaque refrigerantibus & dolorem ſedantibus permiſcere, tunc hac embrocha vti poſſumus: ℞. rad. Altheæ ℥. j. fol. Salicis vel Plantag. Betonicæ an. m. j. fl. Roſ. Chamom. Sambuci, Anethi an. p. j. Senæ (quam admodum probant) ʒ. iij. ſeminis Anethi ʒ. ij. fiat decoctio in Aqua & Vino: Vtatur.

Vel hoc emplaſtrum applicetur, quod & nonnihil diſcutit: ℞. fl. Viol. Nenuph. an. p. j. fl. Meliloti, Anethi an. p. ß. ſeminis Papau. albi & Lactucæ an. ℥. j. pulueriſentur, adde farinæ Hordei ℥. j. cũ Oxyrhodino ſubigantur, fiat emplaſtrum.

Sunt qui conſeruas flor. Viol. & Nenuph. loco plantæ ſumunt, additisq; reliquis, frontale parant,

Vel ſic: ℞. fl. Roſ. Viol. Anethi, Chamom. an. p. j. granorum Iuniperi p. ß. coquãtur in Lacte, & contundantur, adde farinæ Fabarum ℥. j. far. ſ. Papau. albi ʒ. ij ſ. Lactucæ ʒ. j. olei Roſ. Chamom. an. ℥. j. ß. fiat frontale.

Anethum capiti adhibitum, quocunq; modo, diſcutit, dolorem ſedat, & ſomnum conciliat.

Validiùs diſcutit ſequens: ℞. olei Anethini ℥. j. ol. Liliorum, Cheiri ni an. ℥. ß. ſucci Verbenæ ℥. j. aquæ Vitæ infuſionis fl. Lauendulæ ℥. ß. coquantur ad conſumptionem ſuccorum, adde Axungiæ Capi ℥. j. Ceræ parùm, fiat vnguentum.

Imprimis verò vnguentum Alabaſtrinum diſcutiendo iuuat, & in omnibus capitis doloribus vtiliſsimum cenſetur: quod ſic fit: ℞. ſucci Chamemeli (ex odoratiore) ℥. iiij. ſucci Roſ. & rad. Altheæ an. ℥. ij. ſucci Rutæ, Betonicæ, an. ℥. j. ß. olei Omphacini lib. j. ß. Alabaſtri puriſsimi & albiſsimi ſubtiliſsimè triti ℥. iij. macerentur aliquandiu poſtea lentè coquantur, additaque Cerâ fiat vnguentum: cui cimas Rubi, Album oui & Rutam aliqui addunt.

Dialtheæ vnguentum vtile quoque.

In antiquis doloribus, emplaſtrum de Ranis vel Vigonis dictum, ſi capiti raſo applicetur, remedium eſt præſtantiſsimum: continuo vſu tandem multa efficiens.

Puluis pro cucupha vel frontali, leniens & nonnihil diſcutiens hic erit: ℞. ſeminis Coriandri præpar. ʒ. iij. ſeminis Anethi ʒ. ij. ſeminis Lactucæ, gr. Tinctorum, fl. Roſ. rubr. Anethi an. ʒ. j. Santal. omnium an. ʒ. ß. Nucis moſch. ℈. ij. miſce: fiat puluis.

Alter diſcutiens & roborans: ℞. ſ. Coriandri præpar. ℥. ß. ſeminis Anethi ʒ. j. ß. fl. Chamom. Meliloti, Anethi, Lauandulæ an. ʒ. j. fol. Maioranæ,

Meliſſæ,

Meliſſæ, Anthos an. ʒ.ß. Santali citrini ʒ. j. Gariophyl. ʒ.ß. fiat puluis.

Proprietate quadam amuleta hæc creduntur iuuare. Verbena ſertæ inſtar capiti impoſita, capitis dolorem arcere dicitur.

Hedera ſi ebrijs imponatur, dolorem capitis mitigat, cùm & ebrietatem impediat.

Senecta Anguium capiti circũdata; Lapis item Ophites geſtatus, iuuant in dolore capitis.

Naribus quoque alterationis causâ quædam adhibentur. Inter quæ, odores nõn nimiùm caput ferientes, ſed illud mulcentes, prodeſſe quoque poſſunt.

Vt ſi frequenter Camphoram in Aceto & Aqua roſacea diſſolutam olfaciat.

Vel hoc modo: ℞. Camphoræ ʒ. ß. olei Styracis ʒ. j.ß. (quod Dioſc. probat) miſce diligenter: adde parùm Ladani, fiat maſſula vel globulus, quem ſæpè odoretur.

Vel ſic: ℞. flor. Roſ. rubr. Viol. an. ʒ. j. fl. Anethi, Chamomil. nobilioris ana ʒ. ß. ſ. Coriandri præpar. ℥ j. ſ. Lactucæ ʒ. ß. Santal. omnium ana ℈. j. Camphoræ ℈. ß. fiat puluis, quem in ſacculo vel nodulo ligatum, aquaque Roſaceâ & Aceto madefactum, naribus frequenter adhibeat.

Vel ſuffitum huius decocti dum calet interdum naribus hauriat, qui dolorem ſedat & ſimul diſcutit: ℞. fol. Salicis, Solani, Lactucæ, recent. ana m. j flor. Roſ. Viol. Nenuph. Anethi, Meliloti, an. p. j. ſeminum Lactucæ ʒ. ij. ſeminis Papaueris ſatiui ʒ. j. ſeminis Ocimi ʒ. ß. decoquantur, & colaturæ aquam Roſaceum & Acetum Roſ. permiſce: Vtatur.

Aut in nares aquam Roſaceam cum pauco Aceti, errhini inſtar attrahat.

Aut ſequenti eas inungat, quod & ſtuporem fa-

ciendo dolorem leuat: ℞. olei Nenuphar.℥.j. Opij, Camphoræ an.gr.vj. miſce: fiat inſtar linimenti.

Quod & auribus inſtillatum valde proderit: vti & reliqua olea vel linimenta infra dicta refrigerantia, anodyna, & calefacientia, cùm diſcutiendum erit: vt ſi oleum Anethinum addito tantillo olei Croci, auribus indatur.

Ablutiones extremitatum à genu & cubito factæ deorſum, non tantùm à capite vti dictum diuertunt, ſed & ſomnum ſimul conciliant, dolorem mitigant, & ſi cephalalgia calida ſit, inſuper refrigerant. Quæ ex folijs Salicis, Lactucæ, Violariæ, Vitis albæ, Nenupharis cum floribus: additis Malua, Chamomillæ floribus, & capitalibus interdum, Betonica, Calamenta, Abrotano, nonnunquam & narcoticis, cap. Papaueris decoctis in aqua: addita interdum portione Vini vel Lixiuij, parantur.

Ablutio faciei aquâ Roſaceâ cum pauco Aceto, ſimiliter prodeſt.

DE OCVLORVM DOLORE. CAPVT IIII.

Genera.

OMNES dolores qui in oculi nudo globo, illiuſúe canthis dictis ſeu angulis vtrinque, tum maiore interno ad radicem naſi poſito, (qui Rántır dicitur) tum minore exteriore, aut palpebrarum interna & nuda rubicundaque nonnihil ſuperficie occurrunt, oculorum doloris nomine hîc compræhendimus: reliquos palpebrarum externos affectus dolorificos qui ad interiora minimè pertingunt, ad ex-

ad externos cutaneos affectus relegantes. In quibus nudis iam dictis locis, cùm dolores oriuntur, alijq; nullo aliàs apparente accidente fiant: alij verò alia ſimul manifeſta accidentia, quę apertis oculis patent (ſiue morbi aut cauſæ illorum, vel alia ſymptomata ſint) ſimul coniuncta habeant: inter quæ præcipuè elucent, vel rubedo, vel tumor aut inflammatio in oculo, aut maiore illius angulo; aut veſicula in oculo nata; aut inęqualitas in palpebris; aut excoriatio, exulceratio, vulnus in oculo illiuſue palpebris, pro diuerſitate iam dictorum accidentium patentium, horum dolorum genera ſenſibus manifeſta ſtatuemus.

Nullo alio affectu in hiſce locis apparente, dolores ſeu moleſtię potiùs eas ſedes impetere poſſunt. Vt pruritus: ſicuti interdum fit in ſanis alioquin, à vento alijsq; de cauſis, vel in vigilijs, qui tamen niſi mox ceſſet, præſertimq; ſi ad oculi frictionem impellat, ſtatim ruborem conciliat. Punctiones item in oculo, nulla alia noxa præſente depræhenduntur: idque interdum per ſe; aliàs in cephalalgia, in qua dolor ad radices oculorum quoque ſæpè pertingit. Conuellens item quidam dolor in quibuſdam, poſt ſomnum, oculos palpebrasq; ſomno adhuc grauatas, aliquamdiu, non ſine dolore aliquo oculos aperire mouereq; ſinit: ſicuti in ſpaſmo oculi demonſtratum fuit. *Pruritus, Punctio, Contractio in oculo, nullo apparente indicio alio.*

Cum rubore, citra tumorem & exulceratione, frequenter moleſtiæ vel dolores in oculis ſe manifeſtant, Ophthalmiamque, ſed falſam, ad differentiam illius quæ cum inflammatione facta vera dicitur, vocant. Rubetque tunc vel oculi album totum; vel aliquouſque ſaltem: vel palpebrarum tantùm interna ſuperficies, non ſolùm naturali rubore, ſed intenſiore & veluti cruento rubet, vel ambo ſimul, non tamen adeò vt in *Ophthalmia non vera.*

vera ophthalmia venis amplis aut dilatatis. Vti neq; tunc tantus adeſt ardor, ſed lancinans interdũ ſolùm dolor, quem Schmirtzen vocant: vel pruritus in oculorum præſertim angulis palpebrarumq; marginibus diuexat, Xenophtalmiam eoq; nomine appellant. In hac ſpecie oculi plerumque madent, lachrymæque ſubtiles ab initio, mox tenaciores ex oculo emanant: quæ ſi admodum copioſè fluant, illiq; affectui, vti dicetur, cauſam præbuerint, Epiphoram tunc ob hunc fluxum, idq; ſi palpebræ præſertim laborent, nominant, alij Taraxim, alij Lippitudinem humidam quoq; indigitant: in quibus tandem purulenta exit materia, ſordeſcuntque affecti oculi anguli, ciliaque inuicem lentore humoris conglutinata, præſertim inter ſomnum oculis clauſis cohærent, nec ea donec purgentur ſeparari, oculusue ſponte aperiri poteſt: Arenæque tum ſeparatæ tum compactæ in oculorum angulis & ciliis vndique accreſcunt, Sclirophtalmiamque inde nuncupant. Nonnunquam & palpebræ vtrinq; intumeſcunt etiam extrinſecus, moxque iterum ſubſident rurſumq; inflantur. Aliquando verò oculi rubri, ſicci ſunt, minimeque madent, tuncque Xirophtalmia dicitur. Eiuſmodi autem oculorum affectus cum rubore, interdum recentes ſunt, à cauſa aliqua noua ſuſcitati; aliàs diuturni, epiphora præſertim, in qua palpebræ tantùm rubent & madent, oculo nihil vel parum mutato. Vnde vulgò feneſtras minimè, ſed ambitum quibus includũtur, affici tantùm dicitur. Quod vitium ſenibus atque ebriis adeò conſuetum, vt vix in illis emendari poſsit, nec iis magnam, niſi aliud accedat propter pruritum aliquando & lancinationem aliquam, aut ſenſum aſperitatis parit moleſtiam: quos etiam Lippos vocare ſolent. Quòd ſi rubicundi & calidiores ſolito

Xenophtalmia, Pſeudophtalmiæ ſpecies.

Epiphora, Pſeudophtalmiæ ſpecies. Taraxis, Lippitudo.

Sclirophtalmia, Epiphoræ ſpecies.

Xirophtalmia, Pſeudophtalmiæ ſpecies.

lito tantùm, ſine dolore tamen fiant oculi: vti accidit interdum cùm corpus admodum calet, à cauſa externa, vel in febribus, vbi tamen dolor capitis ad radices oculorum vſque ſæpè pertingens, illic quoque dolorem mouet, hæc cùm ad deformationes potiùs, vti & ſugillationes illic factæ, & palpebræ inuerſę pars interior rubrum & turpem oculi aſpectum præbens, pertineant, illic deſcribuntur.

Cum tumore ſeu phlegmone & rubore interdum dolor ſe offert, in Ophthalmia vera tunc dicta. In qua totum oculi album vehementer rubet, venæque aliàs obſcurè in hac ſede, tunc in palpebris conſpicuæ euadunt, plenæque apparent. Tumetque adeò ſæpe hæc pars, vt elatior quàm fuſca eſſe appareat. ſæpeque illi obducatur, & quia tunc hiatus veluti in oculo apparet, Chymoſis dicitur. Sed & pugni magnitudine oculum inflammatum cum palpebris intumuiſſe obſeruaui. Ardor in vera ophthalmia vehemens affligit, ita vt nullo modo, vel quàm minimùm oculum aperire queant. In palpebris ſolis inflammatio vera vix fit (cuius tamen meminit Dioſc.) quin ad adnatam quoque perueniat. *Ophthalmia vera.* *Chymoſis ophthalmiæ ſpecies.*

Cum tuberculo & rubedine dolor aliquando (accedente interdum capitis temporumque vicinorum loco affecto dolore, vti & in ipſo oculo pulſatione) oritur in maiori oculi angulo, in affectu qui Aegilops dicitur. In quo tuberculum inflammatum in medio, rubore in ambitu circumfuſum prominet, dolorq; lancinans, ſummus interdum, moleſtat. Sed & palpebras malamque oculo ſubiectam ſimul inflammari obſeruaui. *Aegilops.*

Cùm veſica oborta in oculi albo, dolor lancinans nonnunquam moleſtat, illaq; vti & eius ambitus rubet. Quæ ſi in fuſca ſede oboriatur, dolorem minimè parit, pellucidaque omnino eſt Phli- *Veſica oculi.*

ctena, alibi explicanda: vti & aliæ pellucidæ, maculæque illius loci, viſui potiùs incommodantes, quàm dolorem adferentes.

Aſperitas in oculo.

Cum inæqualitate aliqua & non decenti læuitate, quæ in oculo & palpebris eſſe debet, aſperitatis quidam ſenſus & moleſtia in palpebrarum interioribus, præſertim dum mouentur, ſæpè ſentitur. In quo caſu, interdum aliquid, quod hunc ſenſum mouet, in oculo hæret: aliàs verò minimè: interdum quoque etſi quod illapſum fuit, palpebraſque exaſperauit, rurſum exciderit, aut exemptum ſit, ſenſus tamen ac ſi adhuc hæreret, nihilominus aliquamdiu manet.

Scabrities, Scabies, Pſorophtalmia oculi. Lippitudo ſicca. Xirophtalmia alia.

Cum eroſione vel excoriatione, idem aſperitatis ſenſus, dolorque ſimul lancinans & pruriens, in angulis oculorum interdum occurrit, cuius & Dioſc. cùm remedia ad eroſos oculorum angulos præſcribit, meminit. Frequentiùs verò in palpebrarum interioribus hoc accidit, vt aliquomodo erodantur: tuncq; ſæpè cruſtę illi innatæ ſcabiem, in cilijs potiſsimùm apparentem, ibi generant: diciturque vitium hoc Pſorophtalmia, Scabrities vel Scabies oculorum: quæ & ſicca Lippitudo, & Xirophtalmia ab aliquibus vocatur.

Vlcera in cãtho maiori oculi.

Cum vlcere in interno oculi angulo dolor lancinans & pruriens ſæpè oritur: idque ferè poſt ægilopem in abſceſſum conuerſum & ruptum: Vnde vlcus illic vel ſimplex remanet, è quo pus coctum plerumq; exſudat; Vel ſerpés & malignum, &, vt vocant, phagædenicum fit, tuncq; pus nunc album & coctum; nunc aqueum & crudum ex oculi angulo, & præſertim cùm premitur, emanat.

Phagædenica & Sinuoſa vlcera cãthi maioris.

Aliquando verò ſub inferiore palpebra alicubi ſibi viam faciens, tuberculum in cute facit, eoque diſrupto, vlcuſculum illic quoque factum, aquoſam purulentamq; hanc materiam profundit. Sæpiùs

piùs etiam, ſi abſceſſus poſt ægilopem relictus tardiùs rumpatur, vlcus ſinuoſum relinquitur, cuius latera calloſa & dura fiunt, mediumq; foramine lachrymali dicto, quod etiam naturaliter ex hoc angulo in nares fertur, peruium eſt, eoq; amplius dilatato in fiſtulam conuertitur, Fiſtulaq; lachrymalis dicitur: in qua per narem quoq; proximam pus illudq; ſæpè graueolens effluit, lachrymiſq; continuò oculi ſtillant. Interdum etiam diuturnitate & malignitate vlceris, abſumptâ carunculâ, illius anguli, eoq; latiore facto, os tenue illic oculi orbitam foramenq; lachrymarum fluxui paratum formás, exeſum perforatumq; conſpicitur: cuius oſsis portionem cum pure craſſo & fœtido diutiùs illic retento, è nare procidiſſe vidi. De quo vitio in deformationibus agemus. *Fiſtula lachrymalis in cantho oculi.*

In oculi globo, cum vlcere dolores quandoque etiam ſe proferunt. Quod aliàs ſuperficiarium tantum eſt, rubore ſubcruēto, in eo loco vbi vlcus eſt, ardore cęteriſq; accidētibus, vt ophthalmia moleſtans, inflammationemq; aliquando accerſens. Aliàs profundum, inflammationes in abſceſſus maturatas ſequens: quod cùm ſordidum ſit & purulentum, Epicauma dicitur: ſi duris conſtet labijs, Condyloma: quod ſanatum cicatricem poſt ſe relinquit: in oculi verò cauum penetrans, humorum profuſionem facit, quos aliquando quatriduo poſt inflammationem ex vtroque oculo effluxiſſe, cryſtallinumq; in barba hæſiſſe vidimus. *Vlcera oculi globi.* *Epicauma vlcus oculi, Condyloma oculi.*

Cum vulnere in oculi globo punctim ſectimúe facto, aut contuſo, dolores ſe etiam patefaciunt: quos non ſolùm rubedo & dolor lachrymarumq; fluxus, ſed & vera inflammatio nonnunquam comitatur: & ſi vulnus oculi globum penetret, humorum ſequitur effuſio, oculuſq; cōcidit. Intrinſecus quoq; palpebræ, ab illapſis acutis ſi vulnerentur, *Vulnera in oculo.*

dolores cum rubore, vti in excoriatione dictum, maioreſq; adhuc, ſi magna ſit læſio, excitantur.

Cauſa.

CAuſa omnis doloris in oculorum ſede vniuerſa dicta occurrente, morbus eſt, in parte aliqua oculi ſenſibili conſiſtens: ſentiunt autem in dicta oculi ſede, tunica externa illius exquiſitè admodum, quæ palpebras vndique ſuccingit, & angulis vtrinque, oculiq; albo aliquouſq; obducta eſt, cum adnata illi in externo oculi cantho caruncula: multi item & craſsi muſculi oculum ambientes. Præter quæ, oculi globus ex cornea tunica conſtitutus, alijſq; membranis compoſitus & humoribus plenus, nullibi (ſicuti ex cataractæ punctura, quæ ſine dolore in cornea fit, obſeruare licet) ſentit, niſi extrinſecus illic vbi tunica adnata illum, vti dictũ, in circumferentia eius apprehendit: cuius cauſâ dolores in oculorum morbis ad oculi globum vſq; pertingunt. Morbi verò dolores in hiſce locis producentes, ſunt, vel intemperies: vel humoris ſanguinei aut ſeroſi affluxus: vel ſolutiones continui occultæ manifeſtæúe.

Calida, Frigida & Sicca intemperies, cauſa Pruritus et Punctionis in oculo.

Intemperies calida ſimplex nõdum fluxionem concitans, calorem potiùs & pruritum quàm dolorem in oculis excitat; qui ſi ſuperueniat fluxionem, mox commouet. Qualis à calore externo atque interno in morbis calidis & febribus, in cephalalgijs & delirijs, in quibus oculos prurientes perfricare ſolent, ſubſecuturæ interdum narium hæmorrhagiæ, ſanguine calidiore eò vergente, indicium, in oculis nonnunquam excitari ſolet: quæ & punctiones interdum in oculis mouet. Dein & frigida intemperies à vento frigido præſertim alijſq; prodiens, mordicando oculos vt pruriant facit.

Siccitas cau

Siccitas inſuper nimia, aſperitatis ſenſum & pruritum

ritum etiam excitare poteſt: quæ & fortè cauſa eſt, quod vigilantibus diutiùs, tum in morbis, tum extra hos, oculi qui tunc & nonnihil rubent, adeò pruriant, vt eos fricare cogantur; niſi fortè grauedo oculorum, quæ cùm ſomnus inuitat adeſt, occaſionem huic præbeat.

ſa Aſperitatis in oculo.

Cum affluxu humoris ſanguinei, intemperies calida ſi oculum palpebráſue occupet, ruborem que illic excitet, nec dum vera adhuc ſit inflammatio, ophthalmiam falſam dictam, quæ mitior quàm vera eſt, procreabit; eamq; humidam, ſi lachrymæ ob moleſtiam partis ſummè ſenſilis pro ritatæ, ſimul hunc affectum comitentur: vel ſiccam appellatam, ſi hæ (quod fortè quia caput in illis minus humidum eſt euenit) deſint: vel etiam aridam ſeu duram vocatam, ſi ſerum tenacius, quod lachrymas parit, palpebris adhærens, illas conglutinet, ſuamque terreſtreitatem illic deponens (ſicuti ſeri cauſa arenas gigni alibi docuimus) arenas palpebris accreſcentes, procreet.

Calida intẽperies cum affluxu ſanguinis, cauſa Ophthalmiæ non veræ illiusque ſpecierum.

Quod ſi verò in hoc ſanguinis influxu, ſanguis non ſolùm in venas, ſed & in tunicam oculo adnatam, palpebriſque ſuccinctam erumpat, veramque inflammationem pariat, ophthalmia tunc vera dicta ſequetur; in qua proin omnia accidentia grauiora exiſtunt, dolorque magis intenſus, & propter pericranij cum tunica adnata conſenſum & connexum, caput quoque interdum afficiens, vrget: grauior adhuc ſi in muſculos oculorum hic ſanguis defluxus etiam feratur: qui & in corneam tunicam, & ſub eam nonnunquam effunditur. Dolor quinetiam eò maior erit, quo ſanguis qui defluxit calidior, biliofus acriórue exiſtet. Quo priuatim in maiorem oculi angulum incidente, illicque inflammationem excitante, ægilops dictus, eam partem præcipuè torquens,

Inflãmatio oculi, cauſa Ophthalmiæ veræ.

Inflãmatio oculi cãthi, cauſa Aegi-

ſequitur. Cauſa verò, quæ hunc influxum ſanguinis in oculos efficit; eſt vel illius plethora, vel tenuitas aut caliditas, ſiue acrimonia: cuius nomine cùm illis in locis redũdat aut turget, à natura propulſus, in hanc partem potiùs quàm aliam propellitur. Ophthalmiaq; tunc ex plenitudine facta vocata ſequitur. Adiuuante interdũ ad hoc oculi diſpoſitione ad ſuſcipiendum aptâ, ſi oculorum venæ vel per ſe, aut quia defluxione hac priùs ſæpè infeſtatæ fuerunt, ampliores ſint. Plerumq; tamen huic influxui in oculos, vnde caleſiunt vel inflammantur, cauſæ aliæ, quæ eos accendendo vel irritando, grauiúsue lædendo, defluxionem in ipſos mouent, occaſionem præbent, eoque faciliùs, ſi ſupradictæ quoque accedant. Vti à ſplendore nimio fieri poteſt: quem proinde ophthalmia laborantes nulla ratione, vti nec aliquam lucem, ſi grauis ſit ophthalmia, ferre poſſunt, ab eaq; grauiùs adhuc afficiuntur, & proin oculos vix aperiunt, aut non diu apertos retinent. Quod & interdum ab aëre calidiore æſtuante, & oculos accendente euenire ſolet. Et à vento frigido oculos mordicante. A fumo acri oculos vellicante. Vel ab alijs oculo illapſis quibuſcunque, cùm contactum alienum oculus minimè ferre poſsit, ſed eo moleſtetur, eoque magis, ſi ſimul acuta & aſpera ſint, vt pulueres, muſcæ, aliáue, quæ oculum rodunt vel pungunt. Quod & pili in cilijs curuati in oculum, nõnunquam faciunt. Vel ſi calida & adurentia ſint, vt piper: vel acria alioquin, vt ſal vinumque inſperſa, & ſimilia. Læſiones item grauiores oculi, vnde & vlcerantur vulneranturque, quæ in illa oculi dolorum cauſa explicabuntur, ophthalmiam, quæ hoſce illius alios morbos comitatur, tam veram quàm falſam concitare poſſunt. Lachrymæ item ophthalmiæ interdum ſuperuenientes, ab eaq; illiusq;

liusque cauſis commotæ, tum etiam ab alijs cauſis excitatæ eam præcedentes, ſi acres ſint & calidæ, ophthalmiam vel de nouo excitare, vel iam factam deteriorem reddere poſſunt. Quæ omnes cauſæ enarratæ oculum moleſtantes, ſi pruritum ſimul moueant, illeque vt oculum affectum ægri fricare cogantur, impellat, fit, vt ob frictionem illam, à qua ſibi vix temperare poſſunt, grauiùs oculi afficiantur, nouaq; ſæpe concitetur defluxio.

Seroſus humor ſimplex, pituitæ, alijsúe humoribus permixtus, in oculos palpebraſque potiſſimùm decumbens & defluens, ſi plus ad pituitæ aqueæ naturam accedat, vix dolore vehementiore, vti verò continuo lachrymarum fluore, nonnunquam & tumore palpebrarum externo, moleſtiam parit: de quo vitio in lachrymarum nimio fluore agemus. Si verò ſeroſus ſit, ſalſedinisque particeps, nonnihil pruritum mouet: ſin acris inſuper calidúsue exiſtat, tunc rubore, pruritu, ardore, plus minúsue dolorem inferens, lachrymarumque inſtar continuò ex oculis deſtillans, epiphoram dictam parit: idque nunc in vno ſolum, nunc in vtroque (cùm vno oculo fluxione tentato, alter facilè illi conſentiat) oculo: quæ & epiphora nonnunquam, ſi dolore admodum excruciat, ſanguinis influxum ſimul concitans ophthalmiæ inſuper quæ epiphoram tunc ſequitur, occaſionem præbet. Cauſa verò huius defluxionis materialis, eſt humoris huius ſeroſi qualiſcunque in capite, intra vel extra caluariam redundantia, ſicuti eiuſmodi excrementa illic frequenter congeſta, defluxionibus occaſionem præbere ſolent. Efficiens verò mouens defluxionem in hanc potiùs oculorum ſedem cauſa in illis cōſiſtit, quæ oculū irritare, & ſicuti naturales lachrymas, ſic & præternaturalem hūc humorem, vt vna

Seroſi humoris influxus, cauſa Pruritus in oculo & Epiphora.

cum lachrymis, huc fluat, commouere poſſunt; qualia in ſanguinis influxus in oculos cauſis, cùm & hunc quoque proritare poſsint, explicata ſunt, partimque in lachrymarum cauſis, in excretis demonſtrabimus.

Atque hæc omnia adiuuat oculorum diſpoſitio ad ſuſcipiendum apta, ſi ſæpe fluxionibus tentati laxiores imbecilliores que redditi ſint: vnde etiam euenit, vt malum hoc hiſce poſtea conſuetum & diuturnum ſit, ſi cauſæ hæ concurrant, vt palpebris rubentibus & madidis continuò, pro ratione humoris defluentis plus minúsue afficiantur: nonnunquam & palpebræ exulcerentur, interdum & nullum ferè dolorem ſed leuem pruritum tantùm ſentiant.

A flatibus dolores oculorum ophthalmiasque fieri poſſe aliqui ſcripſerunt, verùm cùm flatus nullibi oculum ſubire poſsint, nec locum vbi in oculo colligantur vacuum habeát, & ſi illic naſcerentur, oculi globum ſpiſſum adeò dilatare nequirent, aut cùm inſenſilis ſit tantopere afficere, non video quomodo hac ratione fieri queat. Extra oculi globum verò ſi vapores halituoſi dicti muſculorum interſtitijs ſe inſerant, accedente laſſitudine, nictationem illam oculorum potiùs, quàm dolores fieri in motu deprauato oſtendimus: niſi fortè copioſiùs collecti, adeò eos diſtendant, vt (ſicuti dictum) conuellens dolor, oculos aliquandiu, antequam poſt ſomnum aperiuntur, nonnunquam affligens, oriatur: accedentibus inſuper alijs cauſis, ſicuti in ſpaſmo flatulento nominato hoc explicatum fuit.

Vapores, cauſa Conuellentis doloris in oculo, ſeu Contractionis.

Solutio continui in oculi ſedibus facta, diuerſa, prout ea vel leuis vel grauis exiſtit, moleſtiarum dolorumq; oculi inducit genera. Si enim occulta adhuc ſit & vellicatio tantùm, nondùm aliquid in

Vellicatio oculi, cauſa Pruritus, Aſperitatis in oculo, &

oculo

oculo ſeparans aut diuellens, pruritum ſtatim & aſperitatem parit: & ſi perſeueret doloremq; grauiorem faciat, vti dictũ, ophthalmijs & epiphoris cauſam præbet. Si verò manifeſta ſit ſolutio, tunc ſi adnata tunica à ſubiecto oculo ſeparetur, aquaq; illud ſpatium impleat, veſica naſcetur. Vel ſi tunica illic aut in angulis vel palpebris ſeparetur, eroſiones, abraſiones, ſcabies, vlcuſculaq; fiunt. Si verò profundior ſit ſoluta continuitas, vlcus vel ſimplex vel cauum, vel fiſtuloſum, vel vulnus gignentur. Quorum omniũ variæ ſunt cauſæ. Alias enim ab extrinſecis iniurijs hæc in oculo contingũt: inter quas perfrictio frequens & valida, quam variæ cauſæ pruritum in oculo excitantes (vt priùs dictum) vrgere & commouere poſſunt, oculi phlyctenas & excoriationes quoq; promouere poteſt. Incidentia in oculum aſpera ſi ſint, non ſolùm oculum exaſperare, eundemque ſenſum vt aliquamdiu retineat, efficere, ſed & adeò vt abraſiones tunicæ ſequantur, afficere poſſunt: quæ verò ſimul vrunt aut acria ſunt ſi oculo illabantur, non ſolùm (vti dictum) illum inflammare, ſed & vrendo, vt tunica abſcedat, phlyctenas & eroſiones excitare poſſunt: ſicuti ex ſucco cucumeris aſinini, fructu maturo diſrupto, & in oculum caſu effuſo, vidi accidere. Frequentiùs à collyrijs fortioribus, quibus maculas extergere volunt euenit: quæ omnes eroſiones in verum vlcus degenerare poſſunt. Quòd ſi ea quæ ſecant vel pungunt in oculum incidant, eum non ſolùm irritare ſed & vulnerare poſſunt. Quod & ab ictu punctuaque oculo ſæpe accidit, tum caſu: tum cùm in oculi ſuffuſione ad detractionem pelliculæ acu, neceſſariò oculi globus perforatur: quas oculi ſolutas continuitates, inflammatio (vti oſtenſum) ſæpe comitatur. Lachrymæ quoque vel alias ſe-

Ophthalmiæ, & Epiphoræ.
Solutio cõtinui manifeſta, cauſa Veſicæ, Scabritiei, Vlcerum, Fiſtularum, Vulnerum in oculo.

roſus humor à cauſis ſuprà enarratis; oculum diu madefacientia & irritantia, tandem partes haſcè erodunt ſcabiemque palpebrarum inducunt, vlcuſq; verum interdum procreant: quæ vitia epiphoram ſæpè comitantur nonnunquã ſequuntur. Morbi prægreſsi alij, hiſce ſolutionibus continui anſam frequenter præbent. Sic phlyctenæ ruptæ excoriationem poſt ſe relinquunt. Ophthalmia vera, inflammatione non diſcuſſa ſed ſuppurata, in abſceſſum conuertitur: quo rupto vlcus profundum interdum manet. Aegilops quoq; phlegmone in abſceſſum abeunte, eo rupto in vlcus plerumq; abit. Quod vel ſimplex eſt: vel malignũ, ſi ſanguis qui inflammationem hanc genuit deterior fuerit: vel ſinuoſum, ſi pure acri, ob abſceſſum non maturè apertum, retento, aut alioquin in vlcere hærente, illud locum illum exedat. Vnde tandem, ſi labra diuturnitate vlceris calloſa fiant, tunicáue illis accreſcat, fiſtula ſuboritur, in narium profunditatem deſcendens: abſumptiſque ab eodem pure aut acribus medicamentis, quibus vlcus ſanare nituntur, caruncula anguli illius, carneque, affectus qui Rhyas appellatur, ſequitur: aliquando & os vicinum tenue eroditur & deperditur.

Rhyas, carũcula oculi abſumptio.

Curatio.

PRo diuerſitate cauſarum, diuerſorum dolorum oculi generum; prædictio & curatio inſtituitur.

Prognoſticã in ſingulis Oculorũ dolorum generibus.

Intemperies calida ſimplex ſine affluxu alicuius humoris, pruritum tantùm, interdũ punctiones accerſens, ſi in cephalalgijs accidat, dolorque in illis ad oculorum quoque radices pertingat, dolori capitis cura potiùs accommodatur. In quibus calor & rubedo oculorum venarumque dila-

tatio, indice die prȩſertim vrgens, hæmorrhagiam narium ſuperuenturam portendit. Si verò ob cauſam aliam extra hos morbos: vel calidam, vt æſtũ, motum vehementem: vel frigidam, vt ventum: aut vigilias, oculi pruriant & rubeant, ſublatis cauſis & correctis, aëre temperato, quiete & ſomno hæc remittunt, aut leui negotio (vti in topicis dicetur) emendantur.

Poſt ſomnum remanens grauedo oculi & palpebrarũ tanta, vt oculũ veluti cõtorqueat, nec aliquamdiu ſine moleſtia aperiri ſinat, capitis grauedinem vaporũq; & humorũ copiam præſagit: quibus, niſi ſæpè negotiũ faceſſat, corrigendis potiùs hoc indice admoniti, quá vt huius leuis impedimẽti cauſa aliquid moliamur, intenti eſſe debemus.

Ex ſanguinis affluxu, ſi ophthalmia nondũ vera naſcatur (niſi hæc in veram tranſeat) minus eſt periculi. Si verò oculi ſequatur inflãmatio, periculoſior eſt vera hæc ophthalmia: eoq; deterior, ſi tumor magnus nigrum oculi obducẽs, adſit: peſsima autem ea eſt, quæ ſuppurata in abſceſſum conuertitur, qui in vlcus abit, quod ſi profundũ ſit, in periculũ de oculi amiſsione inducit. Sed & non ſuppurata ophthalmia, tam vera quàm non vera, diuturna tamẽ, pupillam tandem obſcurans, aut maculam in ea relinquens, viſus obſcuritatem vel cæcitatem poteſt efficere: Inflammatio verò, in externo oculi angulo in ægilope facta, aliàs citò euaneſcit, frequentiùs neglecta, ſuppurata, diuturnò & peruerſo vlceri occaſionem præbet: quod in fiſtulam conuerſum ægrè ampliùs ſanatur.

Ex ſeroſi humoris influxu, epiphora pertinax quoq; eſt admodum, ſæpe multos dies, aliquando mẽſes, totam interdũ hyemẽ, nonnunquã, in ſenibus prȩſertim, ad extremos vitæ dies vſq; pſiſtens.

Phlyctȩnas à cauſa externa natas, pellucidas, ſine

rubore, ſponte iterum ſubſediſſe atque euanuiſſe vidi. Quæ cum rubore & dolore eueniunt diſruptæ, excoriationem poſt ſe relinquunt.

Excoriationes & ſcabies non tam citò ob loci madorem ſanantur; difficiliùs ſi in vlcus abeant. Quod ſi purulentum ſit aut calloſum, curatu pertinax, nonnunquam & immedicabile oculum penetrans, illius amiſsionem parit, vel callo obductũ & cicatrice viſui incommodat.

Ex vulnere oculi corneam penetrante, humores effundũtur, oculusq; collapſus fit inutilis. Superficiarium vulnus in vlcus abit, curatu (vti dictum fuit) facile vel difficile. Punctura inflammationem, niſi caueatur, cauſat.

Oculorũ dolorũ omniũ generum, vt Pruritus, Punctionis, Contractionis, Ophthalmiæ falſæ et veræ. Aegilopis, Aſperitatis, Scabritiei. Vlcerũ, Fiſtulæ, Vulnerũ, in oculo, per cauſæ ablationem curatio.

Cæterùm quod curationem attinet illorũ affectuũ qui illam requirũt, nec ſponte ſanari poſſunt, cauſis hæc primùm accõmodanda eſt. Quę vel extrinſecus adueniũt, vt ſunt corpora dura oculo illapſa: vel pili ciliarum oculos ſubeũtes, aut aër & ſplendor oculis moleſtiã adferentia. Vel ab aſſumptis: aut motu corporis & animi oculorum noxæ. Vel alia ſunt impedimẽta, vt ſordes, lachrymæ oculis moleſta. Quas cauſas ſi morbos hoſce, vt ophthalmias, exulcerationes, ab initio procrearint, nec dũ agere ceſſent, vel poſtmodũ ſuperueniẽtia malũ augeant aut irritẽt, prius remouere oportet, vel auertere, aut emẽdare, vel vt ab illis ſibi ęger caueat, procurare. Si verò à defluxione humoris ſanguinei in oculos, ophthalmia, aut ſeroſi, epiphora nata ſit, aut oculi iã priùs affecti nouis defluxionibus ſuperuenientibus moleſtentur, tũc euacuãdo per phlebotomiã arterotomiã, aut cutis parencenteſim vel vſtionem, per cauteria; aut attractionibus inſtitutis per cucurbitulas, hirudines, frictiones, vel expurgationes, alias per aluũ, nares, os, vomitum, ſudores, vrinas, humorem expurgare, aut ab

oculis

oculis aliò dirigere & deriuare debemus: eumque exhibitis admotisq; abſumere, atq; influxum in oculos extrinſecus admotis impedire. Morbi verò ipſius cauſâ, pro eius diuerſitate, topicis oculo appoſitis medebimur. Quæ omnia ordine enarrato cauſis morboq; vt dictum accommodato, ſequenti modo perficiuntur.

Illapſa in oculos ſponte frequenter rurſum ex oculis, ſi fluida ſint, emanant: & ſi ſolidiora ſint, motu oculi & palpebrarum propulſa, lachrymiſq; quæ mox ſuperuenire ſolent abluta, ſæpe recedunt. Si verò ſubſiſtant arte vt inde auferãtur procurandũ.

Quod fiet eò faciliùs, ſi ea vel in angulis hærentia, oculo aperto vel palpebris eleuatis ſub illis poſſunt conſpici, tuncque panno linteo in forma turundæ formato, alioue ſtylo molliore, induſtriè eximi debent.

Quòd ſi verò in abdito latentia minimè conſpiciantur, aut priùs viſa dum tanguntur eò retrocedant, aut motu oculi propellantur: tunc leuibus lubriciſq; in oculũ impoſitis, grauiuſculis præſertim, oculoq; conuoluto, ex profundo in apertum horum impulſu ſunt priùs propellenda, poſteaque eximenda: ſicuti lapillis exiguis & planis id cõmodè præſtatur. Vel vulgaribus ſilicibus, quos Ophtalmicos huius vſus cauſâ vocant. Vel prætioſis lapidibus ſic formatis: inter quos lapis Chelidonites dictus, ac ſi ab hirundinibus deſumptus, in oculorum affectibus peculiarem vim haberet (cùm tamen ex marmore vel iaſpide fului coloris ſic formetur, aut alioquin in ſaxis inueniatur) pręſertim vſurpari ſolet. Vel lapilli illi aſtacorũ fluuiatilium, quos Oculos cancri vocant, ad hoc præſtandum formam à natura adepti, in eo, quòd in vna parte parum caui, altera parte rotundi, palpebrarũ conuexo & oculi globo egregiè ſe accommodant.

Vti & ab illis quæ caſu extrinſecus accidentia, vel quæ dum oculis mederi volumus, illis induntur collyria, quia nimis acria, oculos lædere poſſunt: ſicuti & ab illis quæ alioquin in aëre volitantia, vt pulueres, muſcæ, quæ facilè oculos ſubeunt, eoſdemq; affligunt.

Impedimenta alia quoque remouenda, quæ in oculo ſe offerunt. Vt ſunt cilia inuicem conglutinata, quæ oculum quò minùs aperiri & non ſine vi & dolore poſſit, retinẽt: quorum gluten, limum & arenoſam materiam adhærentem pilis, manibus placidè & ſenſim, ne oculum dolentem irritemus, ab illis detrahere oportet. Et niſi facilè cedãt, priùs ea humore aliquo, vt cedere poſſint, emollire: vt Aqua tepidula ſimplici vel Roſarum: aliâue oculo affecto commodâ: in qua mucago vel albumen, cũ magis emollire volumus, diſſoluimus.

Sordes aliæ quoque oculis inhærentes, quando pupillæ præſertim præpoſitæ viſum impediunt, leuiter & molliter palpebram verſus angulos fricando, ducendæ, indeq; tum hæ tum aliæ illic collectæ, vt de alijs illapſis dictum, eximendæ.

Lachrymæ cùm fluunt, quò minus extergũtur, eò minùs oculus offenſus priùs irritatur: cùm verò vrgent, non ſæpe & validè linteo eum fricando, ſed tantùm adhibendo leuiterq; apprimendo, eas excipere auferreq; oportet.

Phlebotomia, ſi à ſanguinis affluxu fiant dolores, cõuenit; vt in ophthalmia & ægilope: Et in alijs cauſis, vt in vlcere vel vulnere, ſi ob dolorem noua defluxio ſanguinis in oculos metuatur, ad præcautionem quoque proderit: eoque magis ſi inflammatio adſit vel immineat, corpusque ſit plethoricum, tunc enim copioſiùs ſanguis detrahi debet, & nonnunquam repeti, illudque vel in eadem vel diuerſis venis. Aperitur autem reuulſio-

nis

nis cauſâ cubiti vena humeraria; vel ea quæ magis illic patet, eiuſdem lateris cum oculo affecto, quam in oppoſito latere, dum adhuc ſanguis in oculum fluit Arabes tundere iubent. Fit & in pollice manus, vel in pede eodẽ nomine venæ inciſio. Eamq; quæ inter ſpatulas eſt, aliqui ſecant. E propinquiore vena, cum è loco affecto meliùs educere & deriuare ſanguinem iam fluxum cupimus, emittitur; vt frontis vel temporum, vel linguæ venâ. Vel vt aliqui voluerunt etiam ſyncipitis.

Arterotomia in capite, vt in dolore capitis dictũ, facta in ophthalmia graui vel diuturna magnũ adfert adiumentũ. Et in epiphora perſeuerante, qualis ſæpe eſſe ſolet, ſi ſeroſus humor lachrymantes oculos cauſans per exteriores venas deſcẽdat, eam præ cæteris omnibus ſanare aliqui docent.

Paracenteſis, cute capitis ad radicem occipitij pertusâ facta, & tranſmiſſo filo craſſo aut chordâ ſericeâ, vel ſetaceâ, aperta aliquandiu retenta, in epiphoræ fluxu diuertendo, vltimum ferè eſt remedium.

Cauterium actuale vel potentiale in ceruice è regione oculi dolentis, vel in medio nuchæ vel in capite ad ſuturam coronalem, adhibitum, tanquã extremum efficaciſsimumq; præſidium, in perſeuerante ophthalmia & epiphora, necnon alijs fluxibus in oculos, vſurpatur.

Cucurbitularũ applicatio in omnibus fluxibus, tam à ſanguine quàm ſeroſo humore, ad oculos factis cõpetit: vel ſola, vel adhibita ſimul ſcarificatione: imprimis ſi fluxus ſit ſanguineus. Quæ colli lateribus, in ſummo humero, ſcapulis, brachijsque, vel ſimul vel ſeparatim vno aliquo in loco affiguntur, & perſeuerante morbo ſæpe repetuntur: cum hac ratione magna fiat reuulſio deriuatioq; Auriculæ in latere oculi dolentis, ſcarificationem ſunt

Quod & Rhazis piſtillo exiguo reſinâ pinea illito, per oculum ſub palpebris ducto eò rectiùs fieri poſſe docet, quòd huic glutini, quod tamen ſtatim oculi madore madefactum inutile fit, res illapſæ adhærentes commodiùs ſic poſsint extrahi.

Sternutatio vel emunctio frequẽs, ad excutiendas, vel ſaltẽ ex alto prouocandas res in oculo ſubſiſtentes, tum per ſe, excuſſu aëris valido per nares facto, quo & oculi impellũtur, tum intermedio lachrymarum quas ſimul cõcitat, admodum iuuant.

Alia quoque quæ lachrymas mouent, eluendo hęc, proderunt. Vti & motus oculi frequens, ſi palpebræ apertæ interim retineantur, res extrorſum promouet.

Incurui & deorſum cõtorti ciliorum pili ſi oculos pungant, quod fit cùm ob flammã oculis propinquã ex parte vſti vel inflexi curuantur, aliamúe externam ob cauſam, ſi amputentur, nullum ampliùs recreſcentes pili cùm recti ſint, damnum adferunt. Si verò qui recreſcunt tales causâ pororum quoq; fiant, eos continuò abſecare vel euellere neceſſe eſt, aut vrendo cilia ne recreſcant procurare: quod cùm non tantùm cum dolore fiat, ſed & indecorum ſit, cilijs carere, vt recti fiant ſicq; retineantur, infuſione gummi Tragacanti, aliòue viſco, vel Maſtiche diſſoluta inuncti firmãtur, inuicemq; glutinati ne oculum ſubintrent, cauetur: ſicuti muſtacem ne os ſubeat, ſed tranſuerſim rigeat, ſic illinendo aliqui procurant, quod & quibuſdam pulchrum eſſe videtur.

Aër calidus oculis rubicundis & inflãmatis cùm obſit, auertendus vel contemperandus, aut etiam refrigerandus: cùm aër frigidiuſculus, oculis ſic affectis proſit. Summè verò frigidus, vento præſertim agitatus, in omnibus oculi læſionibus nocet. Vti & is qui fumo aut etiam alijs tenuioribus exhala-

halationibus perturbatus, acriſque factus, oculos mordet & irritat. Sicuti & à vehementer odoratis quibuſdam, vt oleo ſpicæ & fœtidis, vt excrementorum nidore oculos vellicari videmus. Quæ propter omnia oculis dolentibus noxia, vitanda ſunt.

Vti & imprimis ſplendor tum ſolis tum flammę, quem oculi dolentes pati minimè poſſunt, ab eoq; grauiùs lęduntur. Sed & lucem quoq;, ſi vehementiùs affecti ſint, cùm ferre nequeant, oculos vix ægri aperiunt. Et proin in hiſce morbis, ægri oculum affectum obtectum velo atro, niſi hoc alijs fiat oculo applicatis, lucem arcere, vel in tenebris ſe continere debent.

Cibi à quibus corpus accenditur, vnde facies & oculi, illis ſumptis rubent, vt imprimis à vino forti; vel hi à quibus vapores calidi acres exurgentes, oculum vellicando lachrymas eliciunt: vti ex conſuetis bellaria & condimenta ex cæpis, ſinapi & raphano, alijsq; parata, vitandi. Sed & tenui vti victu, & aliquando à cœna abſtinere, plurimùm in epiphora prodeſt.

Commotio oculorum indecens vel nimia, oculis dolentibus quoq; eſt noxia. Vti in illis qui aliàs lucem ferre poſſunt, intuitio rerum ſedula vel lectio nimia. Motus corporis vehemens aut validus aut indecens, per capitis præſertim inclinationem: ob quam cauſam erectus potiùs ſtare & ſupinus dormire debet, in latere oculo dolenti oppoſito. Aut frictio oculi; à qua ſibi ob pruritum cùm vix temperare ægri poſsint, malum frequenter exacerbant.

Animi diuturnior commotio per vigilias nocet quoq;. Vel perturbatio tanta, vt ploratum cauſet, quo valde cùm lachrymæ affluant, oculus læditur. A quibus omnibus æger quantùm fieri poteſt, ſibi cauere debet.

Quod & Rhazis piſtillo exiguo reſinâ pinea illito, per oculum ſub palpebris ducto eò rectiùs fieri poſſe docet, quòd huic glutini, quod tamen ſtatim oculi madore madefactum inutile fit, res illapſæ adhærentes commodiùs ſic poſsint extrahi.

Sternutatio vel emunctio frequés, ad excutiendas, vel ſaltẽ ex alto prouocandas res in oculo ſubſiſtentes, tum per ſe, excuſſu aëris valido per nares facto, quo & oculi impellũtur, tum intermedio lachrymarum quas ſimul cōcitat, admodum iuuant.

Alia quoque quæ lachrymas mouent, eluendo hęc, proderunt. Vti & motus oculi frequens, ſi palpebræ apertæ interim retineantur, res extrorſum promouet.

Incurui & deorſum cōtorti ciliorum pili ſi oculos pungant, quod fit cùm ob flammã oculis propinquã ex parte vſti vel inflexi curuantur, aliamúe externam ob cauſam, ſi amputentur, nullum ampliùs recreſcentes pili cùm recti ſint, damnum adferunt. Si verò qui recreſcunt tales causâ pororum quoq; fiant, eos continuò abſecare vel euellere neceſſe eſt, aut vrendo cilia ne recreſcant procurare: quod cùm non tantùm cum dolore fiat, ſed & indecorum ſit, cilijs carere, vt recti fiant ſicq; retineantur, infuſione gummi Tragachanti, aliòue viſco, vel Maſtiche diſſoluta inuncti firmátur, inuicemq; glutinati ne oculum ſubintrent, cauetur: ſicuti muſtacem ne os ſubeat, ſed tranſuerſim rigeat, ſic illinendo aliqui procurant, quod & quibuſdam pulchrum eſſe videtur.

Aër calidus oculis rubicundis & inflãmatis cùm obſit, auertendus vel contemperandus, aut etiam refrigerandus: cùm aër frigidiuſculus, oculis ſic affectis proſit. Summè verò frigidus, vento præſertim agitatus, in omnibus oculi læſionibus nocet. Vti & is qui fumo aut etiam alijs tenuioribus exhala-

halationibus perturbatus, acriſque factus, oculos mordet & irritat. Sicuti & à vehementer odoratis quibuſdam, vt oleo ſpicæ & fœtidis, vt excrementorum nidore oculos vellicari videmus. Quæ proin omnia oculis dolentibus noxia, vitanda ſunt.

Vti & imprimis ſplendor tum ſolis tum flammę, quem oculi dolentes pati minimè poſſunt, ab eoq; grauiùs lęduntur. Sed & lucem quoq;, ſi vehementiùs affecti ſint, cùm ferre nequeant, oculos vix ægri aperiunt. Et proin in hiſce morbis, ægri oculum affectum obtectum velo atro, niſi hoc alijs fiat oculo applicatis, lucem arcere, vel in tenebris ſe continere debent.

Cibi à quibus corpus accenditur, vnde facies & oculi, illis ſumptis rubent, vt imprimis à vino forti; vel hi à quibus vapores calidi acres exurgentes, oculum vellicando lachrymas eliciunt: vti ex conſuetis bellaria & condimenta ex cæpis, ſinapi & raphano, alijsq; parata, vitandi. Sed & tenui vti victu, & aliquando à cœna abſtinere, plurimùm in epiphora prodeſt.

Commotio oculorum indecens vel nimia, oculis dolentibus quoq; eſt noxia. Vti in illis qui aliàs lucem ferre poſſunt, intuitio rerum ſedula vel lectio nimia. Motus corporis vehemens aut validus aut indecens, per capitis præſertim inclinationem: ob quam cauſam erectus potiùs ſtare & ſupinus dormire debet, in latere oculo dolenti oppoſito. Aut frictio oculi; à qua ſibi ob pruritum cùm vix temperare ægri poſsint, malum frequenter exacerbant.

Animi diuturnior commotio per vigilias nocet quoq;. Vel perturbatio tanta, vt ploratum cauſet, quo valde cùm lachrymæ affluant, oculus læditur. A quibus omnibus æger quantùm fieri poteſt, ſibi cauere debet.

Digitized by Google

Quod & Rhazis piſtillo exiguo reſinâ pinea illito, per oculum ſub palpebris ducto eò rectiùs fieri poſſe docet, quòd huic glutini, quod tamen ſtatim oculi madore madefactum inutile fit, res illapſæ adhærentes commodiùs ſic poſsint extrahi.

Sternutatio vel emunctio frequẽs, ad excutiendas, vel ſaltẽ ex alto prouocandas res in oculo ſubſiſtentes, tum per ſe, excuſſu aëris valido per nares facto, quo & oculi impellũtur, tum intermedio lachrymarum quas ſimul cõcitat, admodum iuuant.

Alia quoque quæ lachrymas mouent, eluendo hęc, proderunt. Vti & motus oculi frequẽs, ſi palpebræ apertæ interim retineantur, res extrorſum promouet.

Incurui & deorſum cõtorti ciliorum pili ſi oculos pungant, quod fit cùm ob flammã oculis propinquã ex parte vſti vel inflexi curuantur, aliamúe externam ob cauſam, ſi amputentur, nullum ampliùs recreſcẽtes pili cùm recti ſint, damnum adferunt. Si verò qui recreſcunt tales causâ pororum quoq; fiant, eos continuò abſecare vel euellere neceſſe eſt, aut vrendo cilia ne recreſcant procurare: quod cùm non tantùm cum dolore fiat, ſed & indecorum ſit, cilijs carere, vt recti fiant ſicq; retineantur, infuſione gummi Tragachanti, aliòue viſco, vel Maſtiche diſſoluta inuncti firmãtur, inuicemq; glutinati ne oculum ſubintrent, cauetur: ſicuti muſtacem ne os ſubeat, ſed tranſuerſim rigeat, ſic illinendo aliqui procurant, quod & quibuſdam pulchrum eſſe videtur.

Aër calidus oculis rubicundis & inflãmatis cùm obſit, auertendus vel contemperandus, aut etiam refrigerandus: cùm aër frigidiuſculus, oculis ſic affectis proſit. Summè verò frigidus, vento præſertim agitatus, in omnibus oculi læſionibus nocet. Vti & is qui fumo aut etiam alijs tenuioribus exhala-

halationibus perturbatus,acriſque factus,oculos mordet & irritat. Sicuti & à vehementer odoratis quibuſdam,vt oleo ſpicæ & fœtidis, vt excrementorum nidore oculos vellicari videmus. Quæ prò-In omnia oculis dolentibus noxia,vitanda ſunt.

Vti & imprimis ſplendor tum ſolis tum flammę, quem oculi dolentes pati minimè poſſunt,ab eoq; grauiùs lęduntur.Sed & lucem quoq;,ſi vehementiùs affecti ſint, cùm ferre nequeant, oculos vix ægri aperiunt. Et proin in hiſce morbis,ægri oculum affectum obtectum velo atro,niſi hoc alijs fiat oculo applicatis, lucem arcere, vel in tenebris ſe continere debent.

Cibi à quibus corpus accenditur, vnde facies & oculi, illis ſumptis rubent,vt imprimis à vino forti; vel hi à quibus vapores calidi acres exurgentes, oculum vellicando lachrymas eliciunt: vti ex conſuetis bellaria & condimenta ex cæpis,ſinapi & raphano,alijsq; parata, vitandi. Sed & tenui vti victu, & aliquando à cœna abſtinere, plurimùm in epiphora prodeſt.

Commotio oculorum indecens vel nimia, oculis dolentibus quoq; eſt noxia. Vti in illis qui aliàs lucem ferre poſſunt, intuitio rerum ſedula vel lectio nimia. Motus corporis vehemens aut validus aut indecens, per capitis præſertim inclinationem: ob quam cauſam erectus potiùs ſtare & ſupinus dormire debet, in latere oculo dolenti oppoſito. Aut frictio oculi; à qua ſibi ob pruritum cùm vix temperare ægri poſsint, malum frequenter exacerbant.

Animi diuturnior commotio per vigilias nocet quoq;. Vel perturbatio tanta,vt ploratum cauſet, quo valde cùm lachrymæ affluant,oculus læditur. A quibus omnibus æger quantùm fieri poteſt,ſibi cauere debet.

Quod & Rhazis piſtillo exiguo reſinâ pinea illito, per oculum ſub palpebris ducto eò rectiùs fieri poſſe docet, quòd huic glutini, quod tamen ſtatim oculi madore madefactum inutile fit, res illapſæ adhærentes commodiùs ſic poſſint extrahi.

Sternutatio vel emunctio frequẽs, ad excutiendas, vel ſaltẽ ex alto prouocandas res in oculo ſubſiſtentes, tum per ſe, excuſſu aëris valido per nares facto, quo & oculi impellũtur, tum intermedio lachrymarum quas ſimul cõcitat, admodum iuuant.

Alia quoque quæ lachrymas mouent, eluendo hęc, proderunt. Vti & motus oculi frequẽs, ſi palpebræ apertæ interim retineantur, res extrorſum promouet.

Incurui & deorſum cõtorti ciliorum pili ſi oculos pungant, quod fit cùm ob flammã oculis propinquã ex parte vſti vel inflexi curuantur, aliamúe externam ob cauſam, ſi amputentur, nullum ampliùs recreſcentes pili cùm recti ſint, damnum adferunt. Si verò qui recreſcunt tales cauſâ pororum quoq; fiant, eos continuò abſecare vel euellere neceſſe eſt, aut vrendo cilia ne recreſcant procurare: quod cùm non tantùm cum dolore fiat, ſed & indecorum ſit, cilijs carere, vt recti fiant ſicq; retineantur, infuſione gummi Tragachanti, aliòue viſco, vel Maſtiche diſſoluta inuncti firmãtur, inuicemq; glutinati ne oculum ſubintrent, cauetur; ſicuti muſtacem ne os ſubeat, ſed tranſuerſim rigeat, ſic illinendo aliqui procurant, quod & quibuſdam pulchrum eſſe videtur.

Aër calidus oculis rubicundis & inflãmatis cùm obſit, auertendus vel contemperandus, aut etiam refrigerandus: cùm aër frigidiuſculus, oculis ſic affectis proſit. Summè verò frigidus, vento præſertim agitatus, in omnibus oculi læſionibus nocet. Vti & is qui fumo aut etiam alijs tenuioribus exhala-

halationibus perturbatus, acriſque factus, oculos mordet & irritat. Sicuti & à vehementer odoratis quibuſdam, vt oleo ſpicæ & fœtidis, vt excrementorum nidore oculos vellicari videmus. Quæ propter omnia oculis dolentibus noxia, vitanda ſunt.

Vti & imprimis ſplendor tum ſolis tum flammę, quem oculi dolentes pati minimè poſſunt, ab eoq; grauiùs lęduntur. Sed & lucem quoq;, ſi vehementiùs affecti ſint, cùm ferre nequeant, oculos vix ægri aperiunt. Et proin in hiſce morbis, ægri oculum affectum obtectum velo atro, niſi hoc alijs fiat oculo applicatis, lucem arcere, vel in tenebris ſe continere debent.

Cibi à quibus corpus accenditur, vnde facies & oculi, illis ſumptis rubent, vt imprimis à vino forti; vel hi à quibus vapores calidi acres exurgentes, oculum vellicando lachrymas eliciunt: vti ex conſuetis bellaria & condimenta ex cæpis, ſinapi & raphano, alijsq; parata, vitandi. Sed & tenui vti victu, & aliquando à cœna abſtinere, plurimùm in epiphora prodeſt.

Commotio oculorum indecens vel nimia, oculis dolentibus quoq; eſt noxia. Vti in illis qui aliàs lucem ferre poſſunt, intuitio rerum ſedula vel lectio nimia. Motus corporis vehemens aut validus aut indecens, per capitis præſertim inclinationem: ob quam cauſam erectus potiùs ſtare & ſupinus dormire debet, in latere oculo dolenti oppoſito. Aut frictio oculi; à qua ſibi ob pruritum cùm vix temperare ægri poſsint, malum frequenter exacerbant.

Animi diuturnior commotio per vigilias nocet quoq;. Vel perturbatio tanta, vt ploratum cauſet, quo valde cùm lachrymæ affluant, oculus læditur. A quibus omnibus æger quantùm fieri poteſt, ſibi cauere debet.

Vti & ab illis quæ caſu extrinſecus accidentia, vel quæ dum oculis mederi volumus, illis induntur collyria, quia nimis acria, oculos lædere poſſunt; ſicuti & ab illis quæ alioquin in aëre volitantia, vt pulueres, muſcæ, quæ facilè oculos ſubeunt, eoſdemq; affligunt.

Impedimenta alia quoque remouenda, quæ in oculo ſe offerunt. Vt ſunt cilia inuicem conglutinata, quæ oculum quò minùs aperiri & non ſine vi & dolore poſsit, retinét: quorum gluten, limum & arenoſam materiam adhærentem pilis, manibus placidè & ſenſim, ne oculum dolentem irritemus, ab illis detrahere oportet. Et niſi facilè cedât, priùs ea humore aliquo, vt cedere poſsint, emollire: vt Aqua tepidula ſimplici vel Roſarum: aliâue oculo affecto commodâ: in qua mucago vel albumen, cũ magis emollire volumus, diſſoluimus.

Sordes aliæ quoque oculis inhærentes, quando pupillæ præſertim præpoſitæ viſum impediunt, leuiter & molliter palpebram verſus angulos fricando, ducendæ, indeq; tum hæ tum aliæ illic collectæ, vt de alijs illapſis dictum, eximendæ.

Lachrymæ cùm fluunt, quò minus extergũtur, eò minus oculus offenſus priùs irritatur: cùm verò vrgent, non ſæpe & validè linteo eum fricando, ſed tantùm adhibendo leuiterq; apprimendo, eas excipere auferreq; oportet.

Phlebotomia, ſi à ſanguinis affluxu fiant dolores, cõuenit; vt in ophthalmia & ægilope: Et in alijs cauſis, vt in vlcere vel vulnere, ſi ob dolorem noua defluxio ſanguinis in oculos metuatur, ad præcautionem quoque proderit: eoque magis ſi inflammatio adſit vel immineat, corpusque ſit plethoricum, tunc enim copioſiùs ſanguis detrahi debet, & nonnunquam repeti, illudque vel in eadem vel diuerſis venis. Aperitur autem reuulſio-

nis

nis cauſâ cubiti vena humeraria; vel ea quæ magis illic patet, eiuſdem lateris cum oculo affecto, quam in oppoſito latere, dum adhuc ſanguis in oculum fluit Arabes tundere iubent. Fit & in pollice manus, vel in pede eodẽ nomine venæ inciſio. Eamq; quæ inter ſpatulas eſt, aliqui ſecant. E propinquiore vena, cùm è loco affecto meliùs educere & deriuare ſanguinem iam fluxum cupimus, emittitur; vt frontis vel temporum, vel linguæ venâ. Vel vt aliqui voluerunt etiam ſyncipitis.

Arterotomia in capite, vt in dolore capitis dictũ, facta in ophthalmia graui vel diuturna magnũ adfert adiumentũ. Et in epiphora perſeuerante, qualis ſæpe eſſe ſolet, ſi ſeroſus humor lachrymantes oculos cauſans per exteriores venas deſcẽdat, eam præ cæteris omnibus ſanare aliqui docent.

Paracenteſis, cute capitis ad radicem occipitij pertusâ facta, & tranſmiſſo filo craſſo aut chordâ ſericeâ, vel ſetaceâ, aperta aliquandiu retenta, in epiphoræ fluxu diuertendo, vltimum ferè eſt remedium.

Cauterium actuale vel potentiale in ceruice è regione oculi dolentis, vel in medio nuchæ vel in capite ad ſuturam coronalem, adhibitum, tanquã extremum efficaciſsimumq; præſidium, in perſeuerante ophthalmia & epiphora, necnon alijs fluxibus in oculos, vſurpatur.

Cucurbitularũ applicatio in omnibus fluxibus, tam à ſanguine quàm ſeroſo humore, ad oculos factis cõpetit: vel ſola, vel adhibita ſimul ſcarificatione: imprimis ſi fluxus ſit ſanguineus. Quæ colli lateribus, in ſummo humero, ſcapulis, brachijsque, vel ſimul vel ſeparatim vno aliquo in loco affiguntur, & perſeuerante morbo ſæpe repetuntur: cum hac ratione magna fiat reuulſio deriuatioq;. Auriculæ in latere oculi dolentis, ſcarificationem ſunt

qui magni in hoc caſu momenti eſſe cenſeant.

Hirudinum applicatio, eo modo, vt in dolore capitis dictum: venæ ſectionis vices ſupplet.

Frictio extremitatum aliquo pacto quoque reuellit.

Per aluum euacuationes, infuſis clyſteribus, vel intruſis ſuppoſitorijs inſtituuntur: quibus excrementa obuia ante venę ſectionem, vel alia purgantia, nonnihil priùs eluuntur. Quæ & tunc & poſtea quoque iteratæ, ſi defluxio quæcunque in oculos, dolores pariat, vel ea timēda ſit, egregiè reuellunt: quæ vel emollire vel ſtimulare plus minúsue, prout morbus exigit, debent. Qualia paſsim hinc inde deſcribuntur.

Propinantur purgantia ad eiuſmodi per inferiora excretiones moliendas, leuiora: tum vt alui conſtipationem, quę oculorum affectibus incommodare ſolet, ſoluamus: tum vt primas fæces, vti de clyſteribus dictum, eluamus. Quæ & in omnibus cauſis, ſi prædicta hæc alui ſolutionem requirant, vſurpari poſſunt. Vti & in oculorum inflammationibus ne exhalationibus tetris malum irritetur, hoc pacto præcauemus; abſtinendo tamen à calidioribus, contemperandoque ea frigidioribus. Quæ & in ophthalmia falſa, etſi nulla inflammatio, calor tamen & rubedo adſint, conueniunt: in qua & paulo fortioribus vti poſſumus: idque præſertim in progreſſu morbi, cum lachrymæ oculo moleſtæ eſſe incipiunt. Quorum exempla in bilioſis affectibus hinc inde proponuntur, & in capitis dolore à cauſa calida oſtenſa ſunt: addendo interim ea, quæ oculis appropriata, hæc illis accommodent.

Præparatione præmiſſa hoc modo: ℞. ſyrup. Viol. ℥. j. ſyrup. Nenuph. de Roſis rubris ſiccis ana ℥. ß. aquæ Verbenæ, Roſarum, Plantag. an. q.ſ.

q. ſ. fiat Zulapium: Capiat aliquoties.

Purgetur dein. ℞. ſyr. Roſ. ſol. ℥. j. ß. ſyr. Viol. ℥. j. Diagr. gr. ij. vel iij. diſſolue cum aqua Endiuiæ & Roſarum: Bibat.

Vel: ℞. ſyr. Roſ. ſol. cum inf. Senæ (quæ oculis appropriata eſſe dicitur) ℥. j. ß. diluatur ſero Lactis.

Vel: ℞. Caſsiæ rec. ext. vel ext. cum Sena ℥. j. el. de ſucco Roſar. ʒ. ij. cum Saccharo fiat bolus: vel diſſoluatur aquâ Bugloſſæ & ſumat.

Aut: ℞. Rhabarbari el. ℈. iiij. Myrobal. citrin. ʒ. j. irrorentur pauco vino vt vis eliciatur meliùs, poſtea infundantur in aqua Roſarum & Viol. fiat expreſſio, adde ſyrup. Roſar. ſol. ℥. j. fiat potio.

Vel decoctum hoc: ℞. rad. Fœniculi ℥. ß. flor. Cord. p. j ſemin. Fœniculi ʒ. ß. ſemin. Violarum ʒ. j. Tamarind. ℥. j. Prunorum num. vj. Myrobal. citrin. ʒ. iij. fol. Senæ ʒ. ij. fiat decoctio: diſ. in ſ. q. ſyr. Roſ. ſol. vel Viol. ℥. j.

Pilularum Sine quibus (oculis appropriatarũ) ʒ. ß. idem efficiet.

Fortioribus catharticis & calidioribus, ſi humores ſeroſi ad oculos defluant, lachrymæq; copiosè infeſtent, præſertim in epiphora, tum in ophthalmia, vbi non tantus calor eſt, & in oculi vlceribus cum fluxibus, vti in fiſtula lachrymali vtimur; Iiſdem ferè, quæ & in capitis dolore melancholico & pituitoſo explicata ſunt; quæ & oculis hoc modo approprìantur.

Præparatione præmiſſa: ℞. Mellis roſ. ℥. j. ſyr. de Betonica, Capill. Ven. ana ℥. ß. aquarum Chelidonij, Bugloſſi, Cichorij an. q. ſ. arom. Santalo: Vtatur pro vna vice, & repetat.

Vel cùm fluxus potiùs quàm calor adeſt: ℞. ſyrupi de Hyſopo ℥. j. de Stœchade de Betonica ana

℥. ß, aquarum Fœniculi, Verbenæ, Euphraſiæ q.ſ. Vtatur vt priùs.

Poſtea euacuandi, cùm rubedo & calor adhuc ſunt in oculis, catharticis, minus corpus inflammantibus: ſi verò fluxio lachrymæque magis infeſtent, etiam iſtis, quibus ſeroſos & pituitoſos humores educimus vtimur. Quæ & ſi diuturnæ ſint epiphoræ vel ophthalmiæ vel exulcerationes, ſæpe repetenda erunt.

Pilularum forma magis hîc conſueta eſt: vtimurque illis potiſsimùm, quæ oculis appropriatæ ſunt: vt ſunt pilulæ Fumariæ, Sine quibus & Lucis mai: quibus ʒ.j. pondere ſeparatim vel inuicē permixtis vtimur, aquâq; Euphraſiæ, Verbenæ, Fœniculi: vel ſyr. de Stœchade emollimus formamusq;. Sed & Cocciæ & Agregatiuæ vſurpantur.

Vel Diacarthamo, Diaphœnico, Diacario noſtro alijsq; tabulis aut electuarijs phlegmagogis, hydragogis, diſſoluendo ea in aquis oculis appropriatis, illud efficimus.

Vel hoc decocto: ℞. rad. Fœniculi ℥.j.ß. rad. Acori veri & Liquir. an. ℥.j. herb. Fœniculi (ſi recens haberi poteſt) Euphraſiæ, Verbenæ, Chelidoniæ, Fumariæ an. m.j. Rutæ m. ß. fl. Roſmarini, Stœchados, Roſarum an. p.j. ſeminum Fœniculi, Sileris mont. an. ʒ.ij. fol. Senæ ℥.ij. ß. ſ. Carthami conquaſſ. ℥.ij. fiat decoctio & in col. calente, infunde Agar. troch. ʒ.iij. Rhabarb. ʒ. ij. (quo in fluxionibus ſeroſis vti ſolemus) Spicæ, ʒ.ß. fiat expreſsio, arom. Cinam. & dulcoretur Saccharo: Vtatur tribus matutinis.

Et ſi poſt vſum huius apozematis non ſufficienter purgatus fuerit, Pilulis exhibitis ea quæ ſuperſunt educantur.

Plura eiuſmodi, & in hiſce affectibus oculorum cōuenientia purgantia, in viſus imbecillitatis

à ſeroſis

à ſeroſis & pituitoſis cerebri redundantijs profe-ctæ curatione, copioſè tradita ſunt.

Vbi & qua ratione tum cùm præparantia dantur, tabulas ſimul exhibere, & quo pacto poſt purgationes caput, ventriculum denuò roborare debeamus, oſte ſum fuit,

Per nares & os cerebri excrementa repurgantia caputpurgia, in cauſa calida, quia nares faucésque accendendo vicinos oculos quoque inflammant, ſanguinísque influxum commouent, non conueniunt: minúsque errhina cùm ſternutationem moueant, quæ oculos admodum ad rubedinem lacrymasque ſolet impellere. In reliquis verò cauſis, cùm lachrymæ citra calorem alioquin, vel etiam in exulcerationibus manant, quādo maſticatorijs aut gargariſmatis, per narium amplitudinem ad fauces trahuntur, eas ab oculis diuertunt, caputq; ab humoribus euacuando, poſt purgationes alias vſurpata, profluxionem hoc modo impediunt. Quod & errhina, niſi ſternutationem mouendo (vti dictum) oculos irritarent, facerent, cùm ex oculorum orbita per foramen lachrymale dictum in nares lachrymæ naturaliter, vt & præternaturaliter cùm puræ ferantur, quam euacuationem promouendo, niſi aliam ob cauſam nocerent, prodeſſe poſſent.

Per vomitum, cùm oculi dolent, expurgationes non ſunt inſtituendæ, cùm in hoc impulſu valido ſanguis in oculos propellatur, lachrymæque proijciantur, cauſaque mali ſic augeatur, vel de nouo prouocetur dolorq; exacerbetur.

Per ſudores euacuationes (vti in dolore capitis dictum) cùm non niſi corpus caleat prodeant, dum oculi calent, ſi promouerentur, obeſſent. Si verò ſine calore & ardore adſunt vlcera, lachrymæque infeſtant, tunc quia corpus ſiccant, excre-

mentaque abſumunt, vtiliter prouocantur: nec tantùm vnà duabusque vicibus, ſed & continuis aliquamdiu; adhibità inſuper, vti fieri tunc ſolet, in cibis abſtinentià: ſicuti in lachrymarum fluxu in reiectis, quo pacto hoc cum diæta fieri poſsit, & vtile ſit, demonſtrabimus.

Quo & balnea referri debent, quæ in ophthalmiæ declinatione, ſi in illis ſe lauent, quod reliquum eſt per corpus excernunt diſſoluuntque. Quo nomine & meri potus tunc laudatur, cùm alio tempore calentibus adhuc oculis hæc duo potiùs obſint.

Per vrinas ſeroſi humoris redundantia, atque vnà cum eo corporis excrementa, quæ oculorum morbis vel cauſam præbuerant, vel adiumentum ſaltem attulerant, ſi expurgentur, ad curationem quorundam illorum affectuum aliquid præſtare poterit: Cuius præcipuè nomine, præter quàm quòd ſiccando eaſdem redundantias abſumunt, & proprietate ſua aliquid fortè præſtant, potiones in fiſtulis oculorum ſanandis propinare ſolent.

Hoc modo: ℞. fol. Tanaceti, Caulium rubr. Agrimoniæ, Filicis maris, Filipendulæ, Pimpinellæ, Ceterach an. m. j. Oleæ ſyl. turionum vel fol. Myrti m. ß. rad. Glyzyrizæ ℥. j. Cicerum rub. p. ij. fiat decoctio: ſumatur de colatura pro 5. doſibus, dulcoretur Saccharo, & vtatur in fiſtula lachrymali.

Abſumentibus humores ſuperfluos capitis, in epiphora atque exulcerationibus quoque, cùm illi oculos frequenter petunt, vtimur: quibus caput ſiccatur roboraturque; Idque diuerſimodè, exhibitis foriſque capiti admotis, iiſdem ferè, quæ & in capitis dolore & vertigine aliiſque morbis à defluxionibus genitis etiam competere, illis locis propoſuimus.

Quo

Quo & referri poſſunt, quæ inſpecta aut geſta-ta, in illis affectibus iuuare creduntur. Veluti in ophthalmijs Achatem lapidem inſpicere, Lapatij vulgaris radicem luna decreſcente effoſſam geſtare, lapidem Bubuli fellis naribus indere, vtilia eſſe & prodeſſe ſcribuntur.

Impedimus fluxionem in oculos, ſiue à ſanguine, ſiue à ſeroſo fiat humore, illis quæ viam per quam fertur conſtringendo eum nonnihil remorantur, humoremque frigiditate ſua aliquo modo repellũt. Quibus & in ophthalmia & ęgilope mox in principio, & in epiphora ſæpè adhibitis: & in alijs quoque cauſis cùm defluxio timetur, humorum influxum reprimere tentamus. Eaque oculo vicinis locis frequentiùs, nonnunquam & oculo, clauſo tamen priùs, applicamus.

Vicinis oculo ſedibus illis, per quas defluxio fertur, hæc admouentur: vt fronti & temporibus, ea regione vbi oculus dolet, vel ſi ambo affecti ſint, vniuerſæ illi ſedi, ab vna aure ad alteram vſque; interdum & in oculi ambitu, ad buccas vſque deſcendendo aliquando. Quæ & in ophthalmia, vt ſanguinis impetus compeſcatur, ſi ſupra iugulares venas apponãtur, vel etiam iuxta occipitium, proderunt. In quibus omnibus locis, ea quę potentiùs aſtringunt, ſiccant & emplaſtica ſunt, refrigerántque & potentiâ & actu, tutiùs quàm ſupra oculum adhibentur.

Epithemata panno vel ſpongiâ excepta, rurſumq; ex illis, ne in oculum defluant, nonnihil expreſſa, in ophthalmia præſertim vera, aut alioquin, cùm magnus in oculo calor eſt, ſic admota, proſunt: Validiusque reprimunt, ſi actu frigida vſurpentur: ad frigidiſsima tamen, & niue (vti aliqui docent) refrigerata, vix procedentes, cùm viſioni hoc damnũ inferre poſſet, indeq; cæcam quãdam

factam obſeruarim. Quorum formulæ in capitis calidis morbis deſcribuntur: ſi illis, omiſsis oleo & aceto, quæ oculis inimica ſunt, vtamur; Quæ tamen ſi non fronti, ſed iugularibus apponatur, negligi non debent, & ſummè frigida quoq; illic adhiberi poſſunt.

Ex Plantaginis ſucco epithema valde eſt vtile: cui Albumen oui bene conquaſſatum nonnunquam permiſcemus.

Emplaſtra cùm diutiùs hæreant, nec ab illis aliquid in oculos deſtillet, potiùs dictis locis adglutinantur vel alligantur, diuq́;, ſi perſeueret defluxio retinentur, triduoq́ue renouantur. Quibus in omnibus defluxionib. vti poſſumus. Qualia multa alibi in alijs defluxionibus explicantur.

Vel ſic paretur: ℞. Maſticis, Thuris, Vernicis an. ʒ.ij. Amyli vel Farinæ volatilis ʒ.j. excipiantur Album. oui & infuſi gummi Tragac. pro emplaſt.

Aliud: ℞. Picis q. ſ. diſſoluatur pauco oleo Myrtino, adde Vernicis, Thuris maſculi an. mediam partem, formetur emplaſtrum: quod & occipitio applicatum proderit.

Vel hoc valde aſtringens: ℞. Boli Arm. ℥.ß. Sanguinis draconis, Acatiæ an. ʒ.ij. cort. Granat. Gallarum an. ʒ.j. fiat puluis: excipiatur Album. oui & pauco aceto rubro, fiat emplaſtrum pro fronte & temporibus.

Operoſum magis: ℞. Boli Arm. Gypſi vſti, lap. Hæmat. an. ʒ.ij. Vitreoli ʒ.ß. Aſphalti, Thuris, Maſticis, Vernicis an. ʒ j.ß. ſang. Draconis, Acatię, Hypociſt. Picis an. ʒ.j. Balauſtiorũ, cort. Granat. Gallarum, nucis Cupreſsi an. ʒ.ß. pulueriſentur, adde Amyli ℥. ß. cum infuſ. gummi Tragach. & Vitello oui & pauco Aceto, oleoq́ue Roſaceo, formetur magdaleon ad vſum.

Vſitata emplaſtra de Maſtice, & pro Ruptura

Comi-

Comitiſſæ dicta, horum vices ſupplere poſſunt.

Sunt qui ſi Opij circiter ℈.j pro vno emplaſtro addatur, ad modū fluxiones ſiſtere doceant. Quod verò ſi capitis adſit ſimul dolor, iuuare credimus: quo nomine & loco ſeminis Papaueris albi, quod etiam permiſcent, ſyrupo Papauerino rectiùs emplaſtra excipiemus, cùm aliud ſit inualidum, vti & reliqua frigida quæ iſtis commiſcentur.

Defenſiuum commune ex Bolo puluerizato & ſubacto cum Aceto & Album. oui fit: cui & æqualis cum bolo ſi Gypſi portio addatur, fiet efficaciſſimum: quod & poſt aures in ophthalmia applicatum conuenit.

Ex prædictis, additis oleis, vnguenta quoque fiunt, quibus ambitus oculi dolentis illinitur, præſertim ſi is facilè intumeſcat, vti ſæpè fit: quæ tamen craſsiora vt hæreant, ſupercilijsque ſuſtentari poſsint, ne in oculum perueniant, eſſe debent: noctuque præſertim dum oculi clauſi manent, illiniri.

Qualia etiam ex ſuccis hoc modo fieri poſſunt, omiſsis pulueribus, ne ſiccatis vnguentis oculo illapſi, eum moleſtent: ℞. ſucci Plantag. ℥.ij. Aceti rub. ℥.j. in quo Vitreoli albi ℈.j. diſſolutus ſit, Sanguinis draconis, Acatiæ, Hypociſtidis, Ladani an. ʒ. ß. diſſoluantur omnia: addendo Album. oui & ol. Roſ. q. ſ. fiat inſtar nutriti, ſed ſpiſsi, additâ paucâ Lariceâ.

Oculo clauſo eiuſmodi remedia quę fluxiones cohibent, nonnunquam apponuntur, ſupra palpebras, nam fortia hęc aſtringentia in oculum immittere, cùm oculum exaſperarent, qui læuis & lubricus eſſe debet, minimè tutum.

Veluti hoc emplaſtrum: ℞. Boli albi vel rub. pinguis ʒ.iij. farinæ Hordei ℥.j.ß. inf. gummi Tragach. factæ in aqua Myrti vel Roſ. ℥.j. Camphoræ

℥. ß. Lactis cremoris (ne induretur ſiccando) & ſucci Plantag. an. q. ſ. ad ſubigendum, fiat emplaſtrum, Quod ſupra pannum dilatatum oculo clauſo applicetur.

Hoc idem præſtant refrigerantia repellendo: Qualia in topicis ad ſanguinis influxum potiſsimùm repellendum in principio mox explicabimus: & quæ lachrymas ſiccando ſimul aſtringendo nonnihil, in fluore ſeroſi humoris in oculos ad eum ſiſtendum adhibentur.

Topica in Oculorum doloribus cuiuſcunq; generis remedia.

Oculo affecto quæ applicantur topica remedia: Vel aperto oculo induntur, Et vel inſtillantur, liquores tum ſimplices, tum permixti cum materia ſolidiore; quos collyria vocât, etſi propriè inde habeant nomen, ſi priùs in trochiſcos vel alias formas redigantur, vt poſtea cùm illis vti volumus, præſtò ad manum ſint & ad vſum diſſoluâtur. Sed & inijciuntur, atque interdum in ſinus illic factos: vel imponuntur ſi ſpiſsiora aut ſicciora ſint, idque ferè in oculi angulos, maiorem præſertim: aliàs palpebris apponuntur. Alij ſtylum argenteum vel oſſeum politum in pulueribus liquore intinctis volutum, tranſuerſim oculo impoſitum, clauſisq; palpebris tractum, vt puluis in oculis maneat, ſic oculo indunt: alijsúe artibus adhibent. Nonnunquam & pulueres ſubtiliſsimè, vt achool, ſicuti vocant, in cote triti oculis inſufflâtur. Interdum emplaſtra exigua oculi angulo affecto maiori imponunt, ſic vt ſimul circa naſum cuti illic adhæreant. Alia verò oculo clauſo foris emplaſtri modo, vel fotus cum panno, bombace, ſpongiolâ applicant. Quæ remedia pro diuerſitate cauſæ & affectuum variant, & præcipuè prout vel intemperies eſt ſimplex à calore, frigore, ſiccitate; vel grauedo, aut cum affluxu ſanguinis, ophthalmia vel ęgilops: vel ſeroſi humoris, epiphora; aut cum ſolutione continui,

tinui, phlictena, excoriatio, vlcus, fiſtula, ſingulis accommodantur: ſequenti modo.

Intemperies ſimplex calida, ſine affluxu humoris, pruritum tantùm adferens, ne fluxum concitet, frigidis actu & potentiâ adhibitis, aſtringentibus, mox corrigitur.

Pruritus, Punctionis in oculo ab intemperie remedia.

Si ex frigore oculi pruriant & rubere incipiant, idem tentandum, maximeque ſiccantibus & nonnihil quoque mordacibus, ſi pruritus perſeueret, ille ſedandus. Quorum remediorum formulæ in ophthalmijs & epiphoris explicabuntur.

Ex ſiccitate palpebrarũ ſi oculi pruriant aut aſperi fiant, lenientib. anodynis emendantur. Iuuat & vapor aquæ calidæ oculo exceptus, ſimiliaque.

Si grauedo oculorum (vti vocát) poſt ſomnum (ſicuti dictum) moleſta ſit, ſenſim, non vi diductis palpebris, caloreque actuali manus aut alterius rei adhibitæ, leuique frictione palpebrarum facilè remittit.

Contractionis in oculo remedia.

Si cum affluxu ſanguinis vel ſine inflammatione, vel cũ inflammatione, ophthalmia falſa vel vera dicta fiat, nunc topica ab initio dolorem mitigantia, humoris influxum cohibentia, poſtmodumque ſimul ſiccantia, tandemque aliquid quoque digerentia, & in fine, quod reſiduum eſt, diſcutientia adhibere hoc ordine oportet.

Ophthalmiæ falſæ et veræ remedia.

Dolorem lenientibus anodynis & narcoticis quoque, ſi admodum vrgeat, ſubitò, non tantùm quia ægro moleſtus præcipuè eſt, ſed & quia defluxionem auget, ſuccurrendum: ſimulq; mox refrigerantibus & nõnihil aſtringentibus fluxus inhibendus; quin & calor, tam diu quàm hæc perſeuerant contemperandus erit. Vel ſeparatim illis, nunc hoc illóue, prout dolor fluxusque magis vrgent, vel inuicem commixtis cùm ſimul infeſtant, vtendum. Quorum ſimplex forma talis erit.

Albumen oui agitatũ donec aquæ inſtar fluat, ſpumâ demptâ, plerumq; ad doloris ſedationem vſurpatur: tum per ſe, tum cæteris additum medicamentis. Vtilis & liquor illius, qui dum ouum aſſatur exſudat, oculo inditus. Vitellum item oui ſolum, vel ſimul cum Albumine toſtum vel coctum.

Lac quoduis, quia anodynum eſt, imprimis muliebre, frequenter reliquis permiſcetur medicamentis.

Caſeus recens non ſalitus, applicatus idẽ facit.

Caro vitulina recens abluta, ſingulare Empiricorum in dolore oculorum eſt remedium.

Pomorum dulcium aſſorum priùs ad ignem vel ſub cineribus, vel decoctorum pulpa, cùm dolor ſedandus, valde eſt vtilis. Sunt qui ex ſemiputridis pomis parùm aſsis pulpam præferunt. Idem faciunt, & adhuc validiùs, poma matura Amoris, Strychnodendri & Mandragoræ, contuſa, vel decocta priùs. Quando verò fluxus reprimendus, Poma acida, Pyra auſtera vel Cydonia, eodem modo vt de dulcibus dictum parata, ſumuntur.

Sedum maius, Portulaca, & folia Solani, Hyoſcyami, Mandragoræ, viridia contuſa, vel inuoluta panno & ſub cineribus parùm cocta, appoſita dolorem compeſcunt. Et ſi aſtringendum, Plantaginis & Rubi & Myrti folia recentia, vel decocta parùm & contuſa adhibita. Quibus omnibus polentam ſeu farinam Hordei, vt meliùs hæreant, veteres permiſcebant.

Aqua roſarum valde in vſu eſt: tum per ſe vſurpata, tum cæteris permixta: quæ ardorem mitigat: & cùm aſtringere magis volumus, aquam Calicum roſarum potiùs ſumimus: vel Plantaginis, Prunellæ aut Myrti: vti ſi leniendum, aquâ Portulacæ, Solani vel Lentis paluſtris, vel Fragariæ

vtimur.

vtimur. Aqua album. Ouorum coctione induratorum, elicita quoque confert.

Compoſita forma ex hiſce varijs modis fit. Vt cùm dolorem ſedare & ardorem compeſcere volumus, ſequentibus potiùs vtimur.

Primum: ℞. Album. oui vnius mediocris, agitatum: adde tantundem aquæ Roſ. & Lactis mulieris parùm. Si decoctum Papau. albi loco aquæ Roſ. ſumatur, magis fiet amodynum.

Secundum: ℞. ſem. Fœnogræci ℥. ß. ſ. Papau. albi ℥. ij. coquantur in aqua Roſ. decoctoq; albumen Oui permiſceatur.

Tertium: ℞. Panis medullam maceratam per noctem vel decoctam in aqua Roſ. vel Lacte, vel vtroq; applicetur: Vel ſuccus expreſſus inſtilletur.

Quartum: ℞. Poma dulcia eodem modo decocta & vſurpata. Vel medulla Panis pulpaque Pomorum ſic præparata ſimul adminiſtrata.

Pilulam Sambuci in aqua communi vel Roſar. maceratam, aliáue conuenienti, chirurgi applicare ſolent.

Aliud anodynum: ℞. mucilag. vel Pſylij vel Cydon. vel Fœnogræci, vel gummi Tragachanti, Arabici, & cũ aqua Roſ. & Lacte diſſoluta, vſurpentur.

Si dolor admodum vrgeat: ℞. mucilag. ſ. Pſylij & Fœnogræci an. ℥. j. infuſ. gummi Tragach. factæ in aqua Roſ. Album. oui ana ℥. ß. Camphoræ gr. v. Opij gran. ij. Croci grana aliquot addunt quidam.

Vel hoc emplaſtrum: ℞. Panis medullæ maceratæ in Lacte, & in pultem contuſæ, pulpę Pomorum dulcium aſſorum priùs, farinæ Hordei an. ℥. j. ß. mucilag. ſeminis Pſylij & Fœnogr. ana ℥. j Vitellos ouorum num. ij. Camphoræ ʒ. ß. Croci gr. iij. Opij gr. ij. ol. Roſacei recentis non rancidi, vel Butyri rec. aut cremoris Lactis ʒ. vj. (quæ pinguia alioquin oculo non vtilia, ne aridum factum medi-

camentum oculum premat adduntur) fiat cataplaſmatis inſtar:imponatur oculo clauſo. Sunt qui fronti potiùs applicari volunt, & ſic quoque dolorem compeſcere. Interdum & ſucci permiſcentur refrigerantes, vt Portulacæ vel Solani, ſi magnus ſit ardor. Poteſt & ex paucioribus parari.

Anodynum Dioſc.remedium: ℞. Vitellum oui toſtum, miſce cum pauco oleo Roſaceo & tantillo Croci: dolorem admodum compeſcit.

Idem facit hoc quoq; anodynum: ℞.ſucci Chamomil. Meliloti ana ℥.ß.vel vnius ℥ j.Lactis mulieris, Album.oui an.℥ ij. aq.Roſ.℥.j. agitentur ſimul: & panni madefacti oculo applicentur. Si Opij gr. ij.permiſceantur, magis dolorem mitigabit.

Vel decocto hoc anodyno foueatur oculus: ℞. fl.Maluæ, Viol.Roſ.ana p.j.flor.Chamom. Meliloti an.p.ß. ſem. Fœnogr.℥.j. ſem.Lini, Pſylij ana ʒ.ij.ſ. Papau.albi ʒ.j.decoquantur pro fotu oculi.

Cataplaſma anodynum: ℞. florum Chamom. Meliloti ana p.j. ſeminis Fœnogræci ℥.j. coquantur, & in colatura decoque Micæ Panis ℥.iij. Vitellos oui num.ij. Croci ℈.j. Lactis parùm, fiat cataplaſma.

Cùm verò potiùs repellere & aſtringere animus eſt, & refrigerare: ℞. aquæ Roſarum calicum ℥.ij. ſucci Plantag. ℥.j. Album. oui conquaſſ.℥.ß. miſce. Succus rubi fructus exiccatus priùs ſi addatur, efficaciùs repellet.

Decocto hoc vti poſſumus cùm aſtringere volumus: ℞. fol.Plantag. Roſ.rubr. aridorum a ña ℥.j. Balauſtiorum ʒ.ij.decoquantur in aqua Peculi roſ. & Plantag.

Vel cùm aſtringere & dolorem ſimul lenire volumus: ℞. fol.Plantag. Portulacæ vel Sedi, hyemis tempore, Solani an.m.ß. flor.Roſ. Viol.ana p.ß.ſeminum Pſylij, Papau. albi an. ʒ.ij. decoquantur in

aqua;

aqua: ſi radicis Mandragoræ ʒ.ij. addantur, dolorem citiùs compeſcet.

Idem facit hoc cataplaſma: ℞. pulpæ Pomorum acidorum, vel Pyrorum vel Cytoniorum, decoctorum in aqua Roſar. & Plantag. vel in decocto ſupradicto aſtringente, vel Vino, vt vult Galenus, fiat cataplaſma.

Aut tali vtatur: ℞. pulu. Cyton. coctorum, vel ſi deſint aliorum vt dictum ℥.ij. farinę Hordei ℥.j Sumach. cort. Granat. an. ʒ.j. ſucci Portulacæ vel Sedi & Plantag. an. q. ſ. ad ſubigendum, fiat cataplaſma.

Siccantia nonnunquam citra morſum, prędictis repellentibus & dolorem ſedantibus, ad humiditates abſumendas permiſcentur: quorum & quantitas ſedato aliquantùm ardore, cùm morbus declinare incipit, augetur, additis tunc quoque nonnihil digerentibus.

Ex Ceruſa lota priùs, collyria alba in hunc vſum parantur: ℞. Ceruſæ ablutę aqua Roſar. ʒ.ij. aquæ Plantag. vel Myrti, ſi repellendum: ſi leniendum, Lactis mulieris ℥.ij. Alb. oui conquaſſ. ℥.ß. miſce.

Vel: ℞. Ceruſæ ablutę ʒ.ij. mucilag. ſem. Pſylij vel Cyton. vel Lini vel Fœnogr. ʒ.vj. aquæ Roſar. & Lactis q. ſ. miſce.

Trochiſci albi ex ceruſa, è quibus collyria alba fiunt, ſic parari poſſunt: ℞. Ceruſę lotæ ℥.ß. Amyli ʒ.ij. gummi Tragach. infuſi in aqua Roſ. donec molleſcat in mucaginem ʒ.ß. fiant trochiſci: quibus & Opij ℈.ß. ſi dolor vrget, addi poteſt. Qui cum aquis & lacte cùm ijs vti volumus, diſſoluuntur.

Hiſce Sarcocolla, cùm nonnihil digerendum, ſimul permiſcetur: ſicque trochiſci Rhazis albi dicti parantur: ℞. Ceruſæ lotę ʒ.x. Sarcocollę nutritæ in Lacte mulieris ʒ.iij. gummi Tragach. ʒ.j. cum aqua Roſ. fiant trochiſci: qui cum ʒ.ß. Opij aliquando, aliàs ſine illo parantur.

Additur & Camphora interdum, vt: ℞. Ceruſæ lotæ ʒ.ij. Amyli ʒ.j. mucilag. ſem. Pſylij & Lini vel Fœnogræci an. ℥.ß. Sarcocollæ nutritæ ʒ.j. Camphoræ ℈.j. aquæ Roſ. ℥.j. Lactis, Album. oui ana ℥.ß. miſce: poſſunt & gr.vj. Opij addi: vel cum decocto Papau. aut fol. Hyoſciami hæc dilui. Et Croci grana tria vel quatuor, maximè verſus augmétum addi poſſunt: quod tamé aliqui ratione opij, cuius correctiuum eſſe putant, quotieſcunq; illud collyrijs additur, ſimul permiſcent: ſed tunc collyrium album non ampliùs erit dicendum, ſed luteum.

Ex Cadmia fornacum quam tuthiam vocant, hæc plerunque fiunt, quę oculis tantopere appropriata eſſe cenſetur. Quæ ad vſum vſta lotaq; præparatur, alijsq; m[illegible]is parata vſurpatur: veluti hoc modo. Abluitur aquâ frigidâ: dein puluerifata maceratur in ſucco Cydoniorum, vel in malo Cydonio, illius laminis per tranſuerſim ſectis interſperſa; poſteaque ſtuppis pomo inuoluto in furno coquitur: rurſumq; inde abluta in Aceto albo infunditur: iterumque ſiccata puluerifataque, denuò in aqua Roſarum mergitur: poſtremoque vt alchool comminuta ad vſum ſeruatur.

Sic vſurpari poteſt: ℞. Tuthiæ præpar. ʒ.ß. aquæ Roſ. ℥ j. Album. oui agitati ℥.ß. miſce.

Additâ camphora tale fit: ℞. Tuthię prępar. ʒ.j. Camphoræ gr.iiij. aquæ Plantag. calicum Roſar. & Fœniculi ana ℥.j. miſce: validius erit ſi Sumach vel Lycij ex eo facti ℈.j. addatur. In vigore Sacchari candi ʒ.ß. additur.

Ceruſâ additâ, collyrium album dictum Gal. ſic parat: ℞. Tuthiæ lotæ ʒ.iiij. Ceruſæ ʒ.j. ß. Amyli, gummi Tragach. an. ʒ.j. cum aqua pluuiæ fiat collyr. Additur in dolore Opij ʒ.ß.

Vel ſic: ℞. Tuthiæ præpar. ʒ.j. ß. Ceruſæ lotæ ʒ.j. Amyli ʒ.ß. mucilag. ſ. Fœnogr. ℥.ß, aquæ Fœniculi

culi ℥.j. aquæ Roſ. ℥.ij. miſce: poteſt & Camphoræ ℈.ß. addi.

In dolore ſummo collyrium Citrinum dictum ſic fit: ℞. Tuthiæ vſtæ & in Lacte mulieris extinctæ & lotę ℥.ß. Ceruſæ lotæ ℥.j. gummi Tragach. ʒ.j. Croci ʒ.ij. Opij ʒ.ß. aquę Pluuiæ q.ſ. Vſus illius cum Oui albumine.

Vnguētum de Tuthia, vel dę Nihili vſitata ſunt ad hunc vſum pro oculis affectis remedia.

Quorum loco ſequenti vti poſſumus: ℞. Butyri vel Axungiæ porci, vel ol. Roſacei, recentia omnia vel diligenter lota; addita interdum Ceræ albę, aut Vnguenti Roſacei vel Alabaſtrini ℥.j. Tuthię præpar. ʒ.j.ß. Pompholygos ʒ.ß. miſce diligenter: efficaciùs fit ſi Camphorę ℈ j. eoq; magis, ſi Antimonij ℈.ß. addatur.

Quādo verò digerere magis volumus, circa declinationis ophthalmiæ principium, ſequentibus, in quibus digerentia præualent, vtimur.

Ex ſarcocolla puluis Citrinus Rhazis oculo inditus illud præſtat: ℞. Sarcocollæ ʒ.v. Aloës, Croci ana ʒ.j. Myrrhæ ʒ.ß. Lycij ʒ.j. terantur ſubtiliſſimè in cote.

Vel ſic, dolore adhuc remanente vel redeunte: ℞. Sarcocollæ ʒ.v. Aloës lotæ in aqua Roſ. ʒ.j. Tragach. ʒ.ß. Opij ℈.ß. & gr.vj. Croci gr.vj. miſce.

Thus extinctum in aqua Roſacea aliquoties vel Lacte, vel vtriſque, & liquor oculo inditus, idem facit.

Vel hoc collyrium: ℞. Thuris ʒ.ß. Sarcocollæ nutritæ ʒ.j.ß. Aloës ʒ.ß. Croci ℈.ß. mucilag. Fœnogr. ℥.ß. aquæ Euphraſię, Roſarum an. ℥.j.ß. in declinatione, cum aqua Fœniculi.

Collyrium ex Thure Rhazis digerit quoque, & quando ad ſuppurationem tendit ophthalmia, maturat: ℞. Thuris ʒ.v. Sarcocollæ, Ammoniaci ana

ʒ.ij.ß. Croci ʒ.j. læuigata, Fœnogræci ſucco excipiantur.

Vel vbi magis ſiccandum & dolor adhuc adeſt, collyrium Thuris Galeni: ℞. Thuris, Tuthiæ ana ʒ.v. Ceruſæ ʒ.x. gummi Tragacant. Opij ana ʒ.j.ß. cum aqua Pluuiali conficiatur: Pompholygem alibi addit.

Cùm ſiccandum & digerendum: ℞. Sarcocollę nutritæ ʒ.j.ß. Tuthiæ pręparat. ʒ.j. Aloës ℈.j. Myrrhæ ℈.ß. mucilag. ſem. Fœnogr. ℥.ß. aquę Verbenæ ℥.ij. aquę Fœniculi ℥.j. miſce.

Vel ſi calor adhuc ſuperſit: ℞. Sarcocollæ nutritæ ʒ.iiij. Tuthiæ pręparat. ʒ.ij. Aloës ʒ.j. Sacchari candi ʒ.j.ß. Camphoræ gr.iiij. Croci gr.iij. aquæ Roſar. ℥.iiij. miſce: macerentur diu, ſæpè agitando: Vtere.

In prurientibus & rubicundis oculis: ℞. Tuthiæ pręparat. ℈.ß. Aloës, Sacchari an. ʒ.v. Camphoræ gr.ij. Vini albi, aquæ Fœniculi ana ℥.ij. miſce.

Vt diſcutiatur penitus reſiduum, in declinatione ophthalmiæ, ſequentia adhibemus.

Fotus oculi ad ophthalmiæ reliquias tollendas: ℞. herb. Euphraſiæ, Pulegij ana m.j.ß. Chamo. Meliloti, Roſ. rubr. Paleæ Auenę ana p.j. ſem. Fœnogr. ʒ.ij. ſ. Fœnic. ʒ.j. fiat decoctio, addēdo parum Vini: intincti panni vel ſacculi oculo applicentur. Suffitus etiam decocti huius oculo exceptus, idē facit.

Cataplaſma hoc itidem pręſtat: ℞. Abrotani m. j.ß. Chamom. p.j. ſem. Fœnogr. ℥.j. ſem. Fœnic. ʒ.j. ſem. Cimini ʒ.ß. coquantur & ſubigantur, adde farinæ Fabarum ℥.j. mucilag. ſemin. Lini & Fœnogr. ana ℥.ß. Croci ℈.j. Lact. pinguis q.ſ. fiat catapl.

Vino aſtringente aquâ Fœniculi diluto poſtremò ad oculi corroborationem aliqui eum fouent.

Ouum coctum detractâ teſtâ, Pomū item putre, calida, oculo admota ruboris reliquias abſumunt.

Si in

Si in abſceſſum abeat inflammatio, maturandus ille erit, quod fiet maturante emplaſtro ſupra oculum poſito: quod & hoc modo parari poterit: ℞. rad. Altheæ ℥.j. Maluæ m.j. flor. Chamomil. p.j. decoquantur in Lacte, contundantur, adde farinæ Hordei, ſemin. Fœnogr. ana ℥.j. olei Chamomil. parùm, fiat cataplaſma.

Idem facit collyriū è Thure Rhazis: & vnguentum de Tuthia ſuperiùs explicata, applicata.

Abſceſſu rupto, vlcus, ſicuti dicetur, curandum.

Si ſanguine bilioſo in maiorem oculi angulum illabente, ægilops naſcatur, remedia topica, ſi inflammatio manifeſta ſit, repellentia doloremq́; ſedantia, vt in ophthalmia vera, adhiberi debent; indeq́; ſtatim tumorem diſcutere, illic quoq; explicatis collyrijs, quæ ſiccant & digerunt ſimul, antequam ſuppuretur, quod mox fieri ſolet, oportet: idq́; eò citiùs, ſi exigua aut ferè nulla adſit inflammatio, ſenſimq́; tuberculū illud ægilopis natū ſit. *Aegilopis remedia.*

Diſcutientis remedij forma talis erit: ℞. Plantag. Maluæ, folia & flores Chamomillæ, recentia omnia & contuſa: permiſce Nucum iuglandium veterum nucleos contuſos, ligetur inſtar cataplaſmatis ſupra oculi angulum: ſi parùm Salis addatur & Fimi Gallinacei, efficacius erit.

Ægilops herba, contuſa & appoſita, ſingularis cenſetur Dioſc.

Emplaſtrum Diapalma, Diuinum, Ceroneum, alij imponunt.

Quòd ſi in abſceſſum tumor conuerſus fuerit, citò aperiendus perforandusq́; erit, ne pus retentum vicina exedens, ſinuoſum vlcus, vti plerumq; incuriâ fit, reddat. Deinde vt vlcus, ſicuti in vlceribus mox dicetur, curandum.

Si à ſeroſi humoris influxu, in palpebras potiſſimùm, epiphora ſuboriatur, & cum rubore, ardo- *Epiphoræ remedia.*

re, pruritus & dolor adſint, à principio hunc defluxum reprimere doloremque & pruritum compeſcere, iiſdem remedijs in ophthalmia expoſitis, oportet: quibus tamen ſiccantia humiditates, quæ hîc copioſæ ſunt in hoc caſu, mox permiſcere debemus: collyriaque ex ceruſa & tuthia parata illic deſcripta, adhibere.

Sed & in perſeuerãte diuturna epiphora, in qua lachrymarum fluxus & pruritus cum rubore tantùm citra ardorem moleſtiam præbent, vehementiùs adhuc ſiccantibus vtendum. Qualia ſunt quæ ſequuntur.

Pruritum admodum compeſcens collyrium: ℞. Antimonij præpar. ʒ.ß. aquarum Roſ. Fœniculi an. ℥.ij. colentur ſæpè ad vſum.

Puluis: ℞. Cadmiæ foſſilis, quam lapidem calaminarẽ vocant ℈.j. Tuthię prępar. ʒ.j. Coralli, cort. Myrobal. torrefacti an. ℈.j. fiat pulu. indatur oculo.

Vel vtatur ſequenti: ℞. Antimonij prępar. ʒ.ß. Tuthię prępar. ʒ.j. Coralli ʒ.iij. Margarit. ℈ ij. Cryſtallini humoris piſcium oculorum coctorum ℈.ß. fiat puluis ſubtiliſſimus.

De Hæmatite collyrium, in hoc caſu quoq; vſitatum eſt. Cuius loco ſequẽs parari poteſt: ℞. Lap. Hæmatitis, Antimonij loti an. ʒ.j. Tuthiæ præpar. ʒ.ij. Cadmię foſſ. ℈ j. Aloës ſuccocit. ʒ.j. Camphorę ℈.j. oſſium Myrobal. combuſtarum ʒ.ß. Vini granat. ℥.ij. aquæ Roſ. ℥.iiij. miſce.

Cùm ſimul digerendum eſt, ſic paramus: ℞. Antimonij loti, Tuthię prępar. an. ʒ.j. Sarcocollæ nutritæ ʒ.j.ß. Myrrhę, Aloës ana ℈.j. Croci ℈.ß. diſſoluantur in aqua Fœnic. Euphraſię & pauco Vino.

Huc referri poteſt fumus ab illis quæ citra morſum ſiccant accenſis excitatus, oculiſq; obiter exceptus: qui eos mirabiliter ſiccat. Qualis à Thure, Pice alijſq; vſtis fieri poteſt: cautè tamẽ illis vtẽdo. Suffi-

Suffitus ex Sale decocto exceptus, citra morſum admodum ſiccat.

Hiſce adhuc validiùs ſiccantia, ex acribus ſuccis parata collyria quando pertinax eſt epiphora & pruritus admodum diuexat (qui mordacibus nonnihil iuuatur, cùm alios dolores alioquin exaſperare ſoleant) vſurpantur hoc modo.

Vitreoli albi portiuncula diſſoluatur in Aqua communi vel Roſarum aut alia appropriata, ea quantitate quam oculus ferre poteſt, oculiſq; indatur: quo fœliciſsimè vti poſſumus in pruritu, rubore & calore oculorum in epiphora, ob quem ipſius inſignē vſum Germ. illud Augſtein vocant. Vnde & nonnihil adhuc inflammatis oculis aliqui id adhibēt. Chymici olei vel ſpiritus Vitreoli guttam aquâ diluunt, ſicq; vtuntur. Alij Sal Vitreoli albi potiùs probant, aquæq; miſcent.

Alio modo: ℞. Vitreoli albi ℈ j.ß. gr. xij. Tuthiæ præp. ʒ. ß. album. Ouorum cocta priùs n. iiij. in panno lineo incluſa, piſtentur ſenſim affundendo aquæ Roſ. ℥. iiij. colentur per philtrū: hæcq; aqua frigida oculis inſtilletur, in ijſdem affectibus.

Aliter: ℞. Vitreoli ℥. ß. Album. ouorum n. xv. Aquæ ℔. j. miſceantur, & coquantur in vaſe teſtaceo bene clauſo, dein in vas vitreum effundantur, addendo Camphoræ in nodulo ligatæ ʒ. j. & ſic vſui accommodentur.

Vel ſic: ℞. Vitreoli albi gr. ij. Camphoræ gr. iiij. Tuthię præpar. ℈. ß. Pomphol. albi gr. vj. aquæ Roſ. ℥. j. aquæ Fœniculi ℥. ß. fiat collyrium.

Vel: ℞. Vitreoli albi ʒ. ij. Camphoræ ʒ. ß. Tuthiæ præp. ʒ. j. Aloës ſuccocit. ʒ. j. Sacchari candi ʒ. ij. fiat puluis: miſceatur cum aquis, Roſarum, Fœniculi, Verbenæ, Chelidoniæ, cum Vino elicitis. q. ſ.

Additis aromatibus, ſi nullus timetur ardor, ſic

fit: ℞. Vitreoli albi, Tuthiæ an. ʒ. j. Nucis moſch, ʒ. ß. Sacchari albi ℥. ß. Vini albi ℥. ij. aquæ Chelidoniæ ℔. j. decoquantur, colentur, ſeruentur in vitro.

Vel ſic: ℞. Vitreoli albi ʒ. ß. Camphoræ ʒ. j. Tuthiæ præp. ʒ. ij Zingib. Gariophyl. an. ʒ. ß. pulueriſatis adde Vini albi veteris in quo chalybs ignitus extinctus ſit ℥. j. aquæ Roſ. Chelidoniæ, Fœniculi an. ℥. ij. coquantur vel macerentur ad vſum.

Puluis ocularis: ℞. Vitreoli albi ℈. ß. Camphoræ ℈. j. Tuthiæ ʒ. ij. Pompholygis, Ceruſæ, Cadmiæ foſſilis, Coralli, Matris perlarum, cort. Myrobal. citrin. an. ʒ. ß. Aloes ſuccocitrini, Myrrhæ an. ℈. j. Sacchari candi ʒ. j. Zingib. albi, Gariophyl. an. ℈. j. fiat puluis ſubtiliſſimus; Ponatur lentis inſtar in oculum.

Vnguentum, quod pro ſingulari experimento habetur: ℞. æruginis Aeris gr. xij. Camphoræ ʒ. j. Tuthiæ præ. ℥. ß. aliàs ℥. j. ß. Butyri rec. quod cum aqua Roſ. liquefiat & parum bulliat, ʒ. vj. miſceantur decenter, fiat vnguentum: indatur piſi magnitudo in oculi canthum maiorem, leuiterq; vngantur palpebrę: eſtq; ad epiphoras & pruritus ſingulare experimentum.

Aqua æruginoſa valde excellens: ℞. peluim ex Orichalco Chirurgorum, & Melle inunge, eamq; inuerſam in ouili per dies quatuordecim collocato: totidemq; dies Fraga matura in vitro obturata in fimo equino immerſa ſeruato, exactoque tempore, peluim dictam fragis diligenter abluito friſcandoque abſtergito, per pannum deinceps fraga colando: quibus Camphoræ portionem Vitreoliq; albi parumper permiſceto.

Alia: ℞. Peluim vti dictum, ſterne in ea Fragorum ℥. vj. Salis ℥. ij. ſtratum vt vocant, ſupra ſtratum ponendo: in caua ſubterranea per tres ſe-

ptimanas

ptimanas retineâtur, donec liquor inde emaneat: colentur: liquorq; quieſcat donec ſal fundum petat: à quo ſeparetur: iterumq; quieſcat & repurgetur, donec nihil ampliùs ſalis in fundo remaneat: fundatur hæc aqua in vas ſtanneum tunc dulceſcit aqua: quæ ad vſum aſſeruatur.

Veſicæ in oculo remedia. Si adnata oculi tunica à cornea ſeparata veſicam excitet humore acri plenam, vnde dolor & rubedo quoque ſuperueniunt, dolor mitigari, humor influens repelli, fluxuſque ſiccari, vt in epiphora, remedijs in ophthalmia expoſitis, debet. Si diſrupta veſica eroſionem aliquam poſt ſe relinquat, vt eroſio ſanari. Curatur autem leuis eroſio ſeu excoriatio, ſiccantibus ſine morſu medicamẽtis, in ophthalmia & epiphora explicatis, & in vlceribus quoq; dicendis.

Scabriciei & Abraſionis Oculi tunicæ remedia. Si abraſa in palpebris tunica, palpebrarum ſcabies aut ſcabrities dicta, ſequatur: tunc ſi rubedo & calor & dolor adhuc adſint, iiſdem remedijs quibus in ophthalmia vtimur, hæc emendamus: dein ad ſiccantia accedimus, quæ ſi ſcabies tantũ infeſtet, nec dolor impediat, validiora adhiberi debent. Qualia in augmento ophthalmiæ remedia propoſuimus, & in vlceribus reliqua adijciemus. Quibus & hæc addi poſſunt.

Tuthia præparata, præſertim cum ſucco Cyton. & Aceto vti ſupra dictũ, puluerizata, palpebris addita, ſcabiem illarum ſanat.

Vel hic puluis: ℞. Tuthiæ præp. ℥.j. teſtarum Ouorum in Aceto maceratarum priùs ʒ. ß. oſſis Sepiæ ℈.j. fiat puluis ſubtiliſsimus, qui imponatur.

Tertius puluis: ℞. Tuthiæ pręp. ℥.j. Pumicis ʒ. ß. Coralli vſti & loti ʒ.j. pulueriſentur.

Vnguentũ cõueniens: ℞. Tuthiæ præp. Acatiæ vel Omphacij an. ʒ.j. lap. Hæmatitis, Antimonij

an. ʒ. ß. excipiantur gummi Tragach. infuſione & Melle vel Pomada: Vngantur palpebræ.

Aliud: ℞. Tuthiæ præpar. Ceruſæ lotæ, Marcaſitæ in aceto extinctæ an. ʒ.j. Antimonij, Hypociſtidis, cort. Thuris an. ℥.ß. Spodij, Pumicis, oſsis Sepiæ an. ℈.j. pulueriſentur, excipiantur, vt ſuprà ad vſum.

Acribus abſtergentibus niſi cedat malum vti oportet, & ſi dolor aut ardor inde ſequantur, poſtea compeſcendus.

Dioſcoridis remedium: ℞. ſucci Cæparum & Spodij, æquas portiones, miſce.

Aliud: ℞. Fellis carpi, alteriúsue piſcis, oſsis Sepiæ, æquas portiones, miſce.

Lac Ficuum inungit Dioſc. quod cùm exulceret, contemperari quoq; Tuthiâ alijsúe ſiccantibus poteſt.

Ex Vitreolo albo & Aeris ærugine ſupradicta remedia in epiphora, hîc quoq; locum habent.

Abraditur interdum ſcabies palpebrarum ſpecillo, vel panno lineo, aut folijs nonnihil aſperis, vſq; dum ſanguis effluat, poſteaq; ſiccantia adhibentur remedia.

Vlceris in oculo remedia.

Si vlcus verum excoriationem prægreſſam ſequatur: aut poſt abſceſſum ruptum in ophthalmia relinquatur: tunc primùm abſtergi, dein ſiccantibus conſolidari, cicatrixq; generari debet.

Abſtergentia leuiora, ſi non adeò vlcus ſordeſcat: fortiora ſi admodum ſit ſordidum Epicauma dictum, aut labijs duris, Condyloma appellatum exiſtat, adhibenda. Qualia multa in maculis oculorum & pelliculis, in viſus imbecillitate propoſita ſunt.

E mitioribus: ℞. Lactis caprini vel humani ℥.j. Sacchari candi ʒ.j.ß. Myrrhæ ℈.j. miſce: abſtergit vlcera.

Vel:

Vel: ℞. aquæ Mellis ℥. j. Sacchari candi ʒ. ß. Stercoris lacerti. ℈. ß. miſce.

Aqua ex Laricea elicita, admodum ad abſtergendum eſt vtilis.

Egregium abſtergens & conſolidans: ℞. Lariceæ ʒ. ß. & de Vitello oui parùm, agitentur probè, diluéq; aquâ Plantaginis & Roſarum, vt liquidum fiat, & oculus ferre poſsit.

Si validiùs abſtergendum callusq; vlcerum extergendus, iiſdem hoc fiet medicamentis mox explicandis, quæ & fiſtulæ callum abradunt.

Poſt hæc ea quæ vlcera ſiccant, oculo indenda: qualia multa iá priùs in epiphoris explicata ſunt: præter quæ & ſequentia competunt, ea veluti in formam vnguenti redacta oculis imponendo, vel palpebras illis illinendo.

Album cōſolidans: ℞. Ceruſæ lotæ aqua Plantag. ℥. j. ß. Amyli ℥. j. Coralli albi & Cornu cerui, vſtorum & lotorum an. ʒ. ß. mucilaginis rad. Conſolidæ ℥. ß. ſucci ex attritu lap. Galactitis facti cum aqua calicum Roſ. q. ſ. miſce.

Rubrum conſolidans: ℞. ſucci Hypociſtidis vel Lycij, Sanguinis draconis an. ʒ. ß. Aloës ℈. j. Myrrhę ℈. ß. cort. Thuris ʒ. ß. infuſ. gummi Tragachan. in aqua Plantag. ℥. ß. ſucci lap. Hæmatitis fricati cum aqua Equiſeti q. ſ. miſce.

Nigrum collyrium conſolidans: ℞. fuliginis à Pice exceptæ, inſtar auellanæ, Omphacij tantundem, excipiantur Vitello oui: Et vtatur. Tale ad eroſos oculorum angulos probatur Dioſc.

Vel: ℞. fuliginis ab accenſo Thure & Larice exceptæ, inſtar auellanæ, Acatiæ ʒ. ß. album. Oui agitati ℥. ß. & ſyrup. de Roſis rubris ſiccis q. ſ. miſce.

Aliud collyrium: ℞. Sarcocollæ nutritæ, Thuris an. ʒ. ß. Myrrhæ, Aloës, Lycij ana ℈. j. Tuthiæ

præp.ʒ. ß. Antimom. ℈. j. puluerifata excipiantur Melle roſaceo.

Vel Potentius: ℞. Tuthiæ præp. ʒ. j. Antimom. ℈. j. Aeris, Plumbi, Coralli, Cornu cerui, omnium vſtor. & lotor. aquâ Equiſeti an. ʒ. ß. Sacchari ℈. ij. excipiantur Vitello oui coctione indurato priùs, ad vſum.

Ex Plũbo collyriũ Rhazis: quod ſuppuratione iam facta poſt inflammationẽ & in vlcere cõuenit: ℞. Plumbi vſti & loti, Antimonij, Põpholygis ablutæ, Aeris vſti, gummi Arab. Tragach. an. ʒ. iij. ß. Opij ℈. ß. gr. vj. trita excipiantur aquâ pluuiali.

Eleiſer collyriũ Rhazis: quod cum abſceſſu magno facto, pòſt inflammationem, ex vlcere procidentiam pupillæ metuimus, vtile eſt: ℞. Antimonij, lap. Hæmatitis an. ʒ. v. Acatiæ ʒ. j. ß. Aloes ʒ. ß. excipiatur ſucco Cyton.

Polycreſton collyrium Rhazis, carnẽ in vlceribus regenerans, & pupillæ procidentiam interim prohibens, cicatricesq; extergẽs: ℞. Tuthiæ, Pompholygis, Ceruſæ, ablutorum, Antimonij, Thuris, an. ʒ. j. Myrrhæ ʒ. ß. Sarcocollæ ℈. ij. gr. vj. Cinnabaris, Aloes, Opij, an. ʒ. ß. fiat collyrium.

Vlceris in cantho oculi remedia.

Vlcus poſt abſceſſum ruptum aut apertum in ægilope relictum abſtergendum, ſiccandum: ſicuti & in alijs oculi vlceribus diximus: fortiora eligendo, cùm pars hæc admodum humore & ſordibus continuò madeat.

Lixiuio commodè hoc fiet, quo vlcus abluitur, vel fouetur, vel quod etiamſi profundũ ſit, per ſyringam infunditur, vnde ſæpe per nares ſluit. Quoduis lixiuium ex cineribus atq; oſſibus vſtis factum conueniet: mitius potentiúſue (quòd ex glutinoſitate illius cognoſcitur tale eſſe) prout ferre poterit, eligendo.

Idem Vrina ſimili modo vſurpata præſtabit.

Effica-

Efficacius lixiuium: ℞. Lixiuij ℔.j.ß.Aceti roſ. ℥.ß. Balauſt. Gallarum an. ℥.ß. fol.Rutæ m.ß.coquantur & vtatur.

Aliud: ℞. Lixiuij ℔.ß. Aluminis ʒ.ß.Vitreoli albi ℈.j. immittatur. Quæ omnia prout oculus ferre poteſt, in quantitate moderari debent.

Decoctum ſiccans & abſtergẽs: ℞.rad.Biſtortæ, Tormentil. Tapſi, ſiccarum an.℥.ß.herb.Agrimoniæ ſiccæ m.j.Rutæ, Chamom.(quæ in hoc affectu laudatur) an. m.ß. Nucis rancidæ nucl.j.Balauſt. Gallarum an.℥.ß. decoquantur in Vino rubro,addendo parùm Aceti rubri: Vtatur.

Vnguentum abſterſiuum: ℞. Aloes ʒ.j.Myrrhæ ʒ.ß.Mellis ʒ.j. Fellis, Croci an.℈.ß. reſinæ Lariceæ q.ſ.fiat inſtar vnguenti.

Aliud ℞.ſucci Plantag. Agrimonię an.℥.j.ſucci Rutæ, Aceti rub. Mellis an.℥.ß. ol.Roſacei ℥.j.coquantur ad ſpiſsitudinem aliquam,addendo Laríceæ parùm,fiat vnguentum.

Vlcus iam abſterſum ſanans vnguentũ:℞. Antimonij,Plumbi vſti & loti:Tuthiæ,Lithargyrij an. ʒ.j.Aluminis vſti ℈.ij. Aeris æruginis ℈.ß.lap.Hæmatitis ʒ.j. Sanguinis Draconis,Aloes,Sarcocollæ diſſolutæ in Aceto an. ʒ.ß. Ariſtoloch. rot.℈.ij. Spodij,Coralli vſti an.℈.j.excipiantur comminuta & diſſoluta Melle & Lariceâ vnguentum.

Vel ſic: ℞. Scoriæ ferri ʒ.j.Chalcitidis vſtæ ʒ.ß. Aluminis vſti ℈ j. Plumbi vſti, Antimonij an.℈.ij. pulueriſata excipiantur pauco Butyro & Cerâ albâ.

Emplaſtrũ efficax, ad vlceris ſanationẽ: ℞. Boli ʒ.j.ß. Sanguinis draconis, Mumiæ,Acaciæ,Hypociſt.vel Lycij (ſi verũ haberi poteſt, ſi nõ,ſuccedaneum illius ex fol. Sumach nõ periclymeno, paratum) Thuris, Maſticis an. ʒ. ß. capul. Glandium, rad.Ariſtoloch. Gallarum, nucis Cupreſsi ana ℈.ij.

Ichtyocollæ in Aceto infuſæ q. ſ. fiat ſicuti emplaſtrum: cuius portio exigua ſupra linteum diducta paruum, applicetur in angulum oculi, illicq; cuti nonnihil adglutinatum retineatur.

Fiſtulæ lachrymalis remedia. Si fiſtuloſum fiat vlcus, fiſtulaq; perpetuò lachrymarũ fluore moleſtiam exhibeat: tunc vt ſanari poſsit, calloſa illius interior ſuperficies detrahenda, & ſi os vicinũ carioſum quoq; ſit factũ, oſſis læſi portio auferenda erit: quibus factis, ſarcoticorũ vſu facilè dein cauitas hæc vel penitùs, vel ex parte, relicto exiguæ foueæ veſtigio, oppletur, affectusq; ſanatur.

Callum fiſtulæ erodunt vnguentũ Ægyptiacũ, cum turunda ſæpe impoſitũ. Aut aliud vnguentũ abſtergens, cui ærugo æris additur. Vel aquæ Fortis contemperatæ tamen, ſi nimis vrat, portio. Vel aqua decoctionis Sublimati. Vel ipſum Sublimatum immiſſum: aliáue in fiſtulis alibi dicenda.

Ego cauterij mei potentialis indolentis micam aliquando in foramen intruſi, vnde eſchara nata fuit. Quod citiùs cauterio actuali, locũ illũ atq; os quoq; ſubiectum vrendo perficietur, ſi præſertim iam carioſum factum ſit: quod carne nouaculâ parùm apertâ, vel ſublatâ manifeſtum fiet: Sicq; vti debet Oculum priùs panno lineo in albumine Oui aquâ Roſ. intincto tegendo, cochleariq; argenteo muniendo, dein candentis ferri per cannulam tranſmiſsi capitulum rotundum, loco dicto, ſemel iterumque imprimendo. Vel aliàs ferrum ſine cannula ſtudioſè ne oculus palpebræúe lædantur, loco affecto adhibendo.

Quæ actu potentiáue agentibus cauterijs facta, donec eſchara cadat, Mucilagines cum Oui vitello, Butyroq; adhibenda.

Indeq; ſarcoticis vlcus, vti cætera quoq; ſanandũ hoc modo: ℞. Ariſtolochiæ rot. rad. Ireos cort.

Thuris

Thuris ana ℥.*j*.ß. Myrrhæ, Maſtichæ, Sarcocollæ, Aloës, Cadmiæ foſſilis an. ℥.*j*. Mellis parùm, fiat vnguentum, cui æruginis Aeris pauxillum nonnunquam permiſcetur.

Vidimus in diuturno hoc affectu, ſupra anni ſpacium & vltra perſeuerante; poſt tentata aliqua remedia, portionem oſſis exeſi in angulo maiore oculi, vnà cum carne fœtida illi adnata, à parte ſana, ſponte regreſſam, in narium amplitudinem ſubitò delapſam, excretamque fuiſſe; indeque nec pus, nec lachrymas ampliùs ex oculi ſede profluxiſſe, ſed per hanc viam in nares deſcendiſſe, partemque ſarcoticorum vſu carne obductam rurſum coaluiſſe.

Si ab ictu vel vulnere oculus læſus ſit, ſanguinem ſiſtentibus, ſiccantibus & conſolidantibus mox vtendum. *Vulneris in oculo remedia.*

Sanguis Columbæ vel Gallinæ vel Turturis tepidus, ſi oculo læſo indatur, hæmorrhagiam ſiſtit.

Idem facit & ſimul ſiccat ſequens: ℞. lap. Hæmatitem vel Galactitem, fricetur ſupra cotem cum Lacte, donec ſuccum, ille rubrum, hic album copiosè reddat: è quibus vnus, vel ambo ſimul permixti oculo indantur.

Vel: ℞. ſucci rubri Hæmatitis ex attritu cum Lacte emulſi ℥.*j*. album. Oui agitati ℥.ß. ſucci Hypericonis ʒ *j*. Thuris ʒ.ß. miſceantur: poteſt addi parùm Opij ſi dolor vrgeat.

Poſtea ſequens adhibeatur: ℞. album. Oui agitati, mucilaginis rad. Conſolidæ ana ℥.ß. Ceruſæ, Tuthiæ lotæ aquâ Plantag. ana ʒ.ß. Antimon. ℈.j. aquæ Hyperici, Chalybeatæ ℥.*j*. miſce.

Stœbis folia emplaſtri modo impoſita laudat Dioſc.

Dein vt vlcus, ſanare oportet, iiſdem quæ in vlceribus dicta ſunt.

✕

DE AVRIVM DOLORE.

CAPVT V.

Genera.

AVRIVM dolorum, qui interiora illarum occupát (nam qui in vanno aurium externo, aut poſt aures ſe offerũt, in externis explicabuntur) genera, potiſsimùm diuerſitate proprietatis dolorum, & prout aliquid in illis, vel nihil, ſe manifeſtat, ſtatuuntur.

Pruritus in auribus. Pruritus interdum duntaxat aurium interna diuexat: adeò moleſtus quandoque, vt qui eum patiuntur, digito vel auriſcalpio alióue intruſo, partem prurientem perfricare cogantur.

Dolor punctorius, diuellens, pulſans, ardens in auribus. Punctorius aliàs & pulſans dolor, nonnunquam & diuellens, hanc ſedem, nũc grauiſſimè, nunc initiùs impellẽs, infeſtat: Cum ardoris interdum ſenſu. Idq; cum capitis, illius lateris præſertim dolore, alias ſine eo. Qui dolor contactu eorum quæ auribus induntur, vel exacerbatur, vel minimè.

Apparet interdum in eiuſmodi doloribus morbus aliquis. Vt rubedo ad exteriora vſque huius meatus, nonnunquam & ad aurium vannum vſq; diffuſa: quæ & aliàs in profundiore nonnihil ſede, adhibitâ luce, conſpicua fit. Vti & exulceratio. Frequenter aliquid ex aure emanat, vt ſanguis, ſanies: aliquando & pus, quod diu ſæpè ſponte certis horis effluit, aliàs cùm regio ſub aure premitur tunc primùm prodit. Nonnunquam & ſerum, copioſè profluxiſſe vidimus: Rariùs & vermiculos emerſiſſe. Interdum nullis eiuſmodi indicijs ſe offerentibus, dolor in profundo excruciat.

Cauſa.

Cauſa.

CVm inter ea omnia quæ in auribus latent, ſolæ membranæ, cauitates ſuccingentes, ſenſu tactus ſint præditæ: harum affectuum cauſâ dolorem fieri neceſſe eſt. Idque vel in exterioris auris cauitatis ante tympanum cutaneâ membranâ: quę cùm exquiſitiſſimè ſentiat, grauiſſimos dolores patitur: qui & cùm eouſque contactus exterior progredi poſſit, eo exacerbantur. In interioris cauitatis poſt tympanum membranâ, ex neruo dilatato per anfractus illius loci expanſâ, dolores ſi fiant, cum ſono aliquo alieno, aut tinnitu coniúcti, plerumq; moleſtiam pariunt. Affectus autem in membranis hiſce, dolorem adferentes, ſunt, intemperies calida vel frigida vel maligna: irritatio: diſtentio, & læſio manifeſta. *Locus affectus & morbi.*

Calida intemperies pruritum ſaltem aliquem in auribus gignere ſolet: ſi verò inflammatio vera naſcatur, vti alibi in membranis dolorem, ſic & in his ſi ſic afficiantur parit: eumque punctorium, pulſantem & diuellentem, qualis circa membranas ſolet fieri, accedente quoque interdum ardoris ſenſu: qui dolores eò ſunt atrociores, quo ſanguis qui iſthuc defluxit eſt feruentior; maiorque inflammatio exiſtit. Eoſque febricula nonnunquam cum horrore & calore ſe prodens comitatur, vnà cum dolore, vti dictum, capitis. Et cùm inflammatio in abſceſſum conuertitur, dolor augetur; eodemque diſrupto dolor remittit, pusque ſanioſum primùm, mox coctum, alias coloratum & viroſum ex aure affecta effluit: quod retentum, pruritum & nouum quandoque accerſit dolorem: putreſcenſque aliquando vermes, qui poſtea prodeunt procreat. Hoc pus ab vlcere quodam etiam extra auris canalem fiſtuloſum factum pro- *Calida intēperies cauſa Pruritus in auribus. Inflāmatio in auribus cauſa Doloris in ipſis.*

dire interdum, ex eo quod cùm pars auri vicina premitur primùm pus emaneat coniecimus. Huius autem intemperiei calidæ cauſa eſt, vel dolor ab externis iniurijs inductus, in hac ſede hanc defluxionem concitans: vel ſanguinis plenitudo & feruor in venis, in hanc ſedẽ, præcedente plerumq; febricula doloreq; capitis, ſe effundens.

Frigida intemperies, cauſa Doloris in auribus.

Frigida intemperies, extrinſecùs ab aëre frigidiſsimo, cùm ille præſertim per flatum venti in aurem impellitur, inducta, membranas exterioris auris cauitatis afficiens, dolorem in illis conciliat. Quod & ab aqua frigida in aures illapſa fieri poteſt. In intentiore auris camera idem ex defluxione ſeroſi vel pituitoſi humoris quandoque euenit, vt ſi ille admodum ſit frigidus, qualem è naribus nonnunquam exſtillare depræhendimus, frigiditate ſuâ membranis illius loci moleſtiam hanc pariat.

Maligna qualitas, cauſa Doloris aurium.

Maligna qualitas, dolores illos acerbos inducens, qui circa perioſtia potiſsimùm capitis in Cephalæa diuturna, tum etiam circa alias nudas oſſeas ſedes, in capitis dolore, qui in lue venerea occurrit, ſe offerunt, haſce membranas quæ aurium cauitatibus attextæ ſunt, cum alijs infeſtans, dolorem in auribus, punctione præcipuè moleſtum, cùm iam dictis alijs doloribus concurrentem in modò commemoratis affectibus parit.

Irritatio aurium, cauſa Pruritus et Titillationis in illis.

Irritatio pruritum vel titillationem in exteriore maximè cauitate occurrentem, frequenter efficit. Quæ vel à ſanguine calidiore in membranarum harum vaſis pruriente: vel pure: vel aurium bilioſis & acribus ſordibus: aut alijs illapſis in aures, membranam exteriorem potiſsimùm vellicante, naſcitur.

Diſtentio in auribus,

Diſtentio, per quam membranæ hæ ab oſsibus quibus connexæ ſunt, veluti auelli videntur, dolorem

lorem diſtendentem in auribus parit. Quod à flatibus fieri poſſe plerique ſtatuunt: à quibus tamen ſonus in auribus potiùs alienus excitatus quàm dolor, moleſtiam, vt in auditus læſione diximus, parit: niſi ille interiorem auditus cameram adeò repleat, vt premendo membranas, dolorem aliquem quoque procreet: vel ſub membranis tam exterioris quàm interioris cauitatis genitus, (vti flatus in vniuerſo corpore gigni, & ſub membranis maximè coërceri ſolent) eas ab oſsibus ſeparando, diuellentem & veluti lancinantem ſeu lacerantem dolorem inferat. *cauſa Doloris in illis.*

Læſio manifeſta ab externis iniurijs, illapſis, intruſis, vnde punctim ſectimq; aurium membranæ diuiduntur, dolorem efficit: in qua prægreſſa violentia & ſanguis prodiens, vulnus adeſſe patefacit. Cui ſi accedat inflammatio, dolor augetur, eoque magis, ſi abſceſſus ſequatur, quo rupto ſanies vel pus effluunt. *Vulnus aliáue læſio, cauſa Doloris in auribus.*

Curatio.

PRo ratione morbi, prout vel intemperies calida, inflammatio, vlcus, aut intemperies frigida, maligna, vel alia irritatio aut læſio eſt, curatio variat.

Si ab intemperie calida aures tantùm intrinſecùs pruriant, ſponte, aëre præſertim ſubeunte frigidiuſculo, remittit: vel immiſsis nonnullis refrigerantibus, mox dicendis, corrigitur. Vel ſi in vaſis adhuc permanens ſanguis calidior, pruritum excitet, eo reuulſo; vti iam dicetur, purgatoq; & refrigerato, rurſum emendatur. Si verò inflammatio dolorem gignat, influxus ſanguinis, reuellentibus illum à parte affecta ab initio mox retrahendus, & ne influere ampliùs poſsit impediendus, dolor compeſcendus, calor reſtinguen- *Pruritus aurium ab intemperie calida, curatio.* *Inflammationis aurium curatio.*

dus, demumq; quod reſiduum eſt diſcutiendum, vel ſi in abſceſſum vergat, eoq; rupto vlcus poſt ſe relinquat, vti in ea cauſa dicetur, procedendum. Quæ ſequenti modo fieri debent.

Venæ ſectione, Scarificatione, Cucurbitularum & Sanguiſugarum applicatione; Frictione, eodem modo vt in ophthalmia vſurpatis, ſanguinis affluxum reuellimus, & deriuamus.

Iniectis clyſteribus; exhibitis purgantibus, præſertim ſi aluus aſtricta ſit, excrementorumq; adſit redundantia, ijſdem ferè quæ illic quoq, expoſita ſunt, idem aliquo pacto molimur.

Propinamus, refrigerando & incraſſando ſanguinem fluentem, calidiorem præſertim, ſiſtentia. Et quæ proprietate aurium dolorem ſedare creduntur: ſicuti Glirium carnem melle ſubactam comeſtamq; illud efficere poſſe, aliqui ſcripſerunt.

Extrinſecùs, iugularibus venis & temporibus adhibitis, ſimilibus remedijs quibus in ophthalmia vſi ſumus, fluxionem impedimus. Et ſi dolor capitis ſimul adſit, oxyrhodinis quoq; alijsq; capiti admotis, vtriq; dolori occurrimus.

Parti affectæ, auri ſcilicet, varij induntur liquores: ex quibus gutta vna aut altera vel plures inſtillandæ, qui & ſi aurem impleant, poſtquam tamen latera bene madefecerunt, ne auditum diutiùs impediant, præſertim ſi fortiora fuerint, ne tympanum lædant, vt rurſum effluant, capite inclinato, curandum. Vel extrinſecùs cataplaſmata tepida ſupra aurem dolentem apponuntur, ita vt & illius cauum nonnihil impleant: vel fotus cum ſpongia noua adhibetur: à quo & ſuffitus dum calet, in aures intromitti poteſt. Vtimurque dolorem ſedantibus quandocunq; ille vrget, & mox ab initio repellentibus, ſi fluxus adhuc fiat, & refrigerantibus: atque in progreſſu & declinatione digerentibus:

& ſi

& ſi in abſceſſum vergat, maturantibus: Sequentibus modis & formulis.

Ad dolorem ſedandum. Lac recens tepidum in aures immiſſum, iuuat. Item Albumen oui, priùs agitatione in liquorem redactum; Adepsq; anſeris vel gallinæ, vel alius recēs, Olea inſuper ex Amygdalis dulcibus, & vitellis ouorum expreſſum: & in quo Lumbrici, Cochleæ, exemptæ priùs ex teſtis cum muco, Millepedes, Scarabæi decocti fuerint. Validiùs id præſtant: oleum ex ſemine Hyoſcyami vel ſemine Papaueris elicitum: ſuccusq; Papaueris vel Hyoſcyami.

Vel hæ compoſitiones auri inſtillantur: ℞. Lactis recentis (mulieris, ſi haberi poteſt, præfertur) ℥.ij. Album. oui agitati ℥.ß. axungiæ Anſeris diſſolutæ ʒ.ij. miſce.

Alia: ℞. mucilag ſemin. Pſylij & Fœnogr. album. Oui agitati ana ℥.ß. adipis Anſerini ʒ.ij. diluantur oleo Amygd. & Lacte: ſi Opij gr.iij. vel iiij. addas efficacius erit.

Tertia: ℞. olei Amygdal. dulc. ℥.ij. ſucci Maluæ ℥.ß. Myrrhæ ʒ.ß. Croci ℈.ß. Opij gr.iij vel iiij.

Quarta: ℞. ol. ſem. Hyoſcyami (albi præſertim) ʒ.j. Croci & Caſtorei an. inſtar piſi: miſce.

Emplaſtrum anodynum foris applicandum: ℞. medullæ Panis ℔.j. coquatur in Lacte, adde farin. ſem. Lini & Fœnogr. an. ℥.j. ol. Chamom. ℥.j.ß. Croci ℈.j. vitellos Ouorum num.ij. miſce: ſi Opium addas magis ſedabit.

Vel: ℞. rad. Altheæ ℥.j. fol. Maluæ, Solani, Hyperici ana m.j. flor. Anethi, Chamom. Roſarum ana p.j. ſemin. lini ℥.ß. ſem. Altheæ, Maluæ, Papau. ana ʒ.ij. fiat decoctio in aqua vel Lacte, pro fotu, vel ſuffitu: ſi addas fol. Papaueris vel Hyoſcyami aut radic. Mandragoræ, vel cap. Papaueris, cùm dolor vrget, proderit.

Vel: ℞. reſidentiam huius decocti, piſtetur, addendo axung. Porci, medullæ Vituli, mucilag. ſeminis Pſylij & Fœnogr. an. ℥. j. ol. Chamomel, Violacei an. ℥. j. Butyri recent. ℥. j. ß. Croci ʒ. ß. fiat cataplaſ.

Cùm repellere & dolorem ſedare volumus: ℞. ol. Roſacei, Violac. Amygd. dulc. an. æquas partes, injice Lumbricos, Millepedes, Cochleas, addendo parùm Vini: decoque & cola ad vſum.

Vel: ℞. ol. Roſ. ℥. ij. Aceti ℥. j. Croci ℈. ß. Opij gr. iij. vel iiij. coquantur ad aceti conſumpt. ſi loco Opij & croci, Philonij Rom. ʒ. ij. addas, & in oleo & aceto decoquas, idem præſtabit.

Ad refrigerandum & repellendum, ol. Violaceum, Roſaceum induntur: & ſucci Plantag. Lactucæ, Solani, Salicis, Vmbilici veneris, ſimilesq;.

Vel ſequens, ex his inuicem cōpoſitis: ℞. ol. Roſacei ℥ j ß. ſucci Granat. Plantag. an. ℥. ß. Aceti albi ʒ. ij. coquantur ad ſuccorū conſumptionē: Vtatur.

Vel fiat fotus extrinſecùs: ℞. fol. Plantag. Salicū, Violariæ Lactucæ an. m. j. fl. Roſ. rub. p. j. Balauſt. p. ß. cort. Granat. ℥. ß. fiat decoctio in Vino rub. ſtiptico: vel addatur parùm Aceti: Foueatur auris.

Vel: ℞. reſidentiam huius decocti: adde far. Lentium p. j. ol. Roſ. & Myrtillorum an. ℥. j. ß. Ouum crudum vnum: fiat cataplaſma ſupra aurem.

Ad diſcuſsionem inflammationis, calida prædictis permiſcentur, & circa declinationem ſola vſurpantur: veluti ol. Chamom. de Meliloto, Anethinū, Liliorum, auribus inſtillantur: aliáue calida intus foriſq; applicantur: qualia ſi à cauſa frigida dolor oriatur, dicentur.

Abſceſſus in auribus poſt inflammationem illius ſecuta curatio.

Si ad maturationē tendat inflammatio, illudq; ex pulſu, & dolore nō remittente, ſed aucto potiùs cognoſcatur, maturantia, vt vnguentum Baſilicon diſſolutum in oleo Lini auribus imponitur.

Foris

Foris cataplaſma ſequens applicatur,quod dolorem admodum quoque compeſcit: ℞. bulbum vnum Cepæ maioris, & radices duas Liliorum alborum: coquantur ſub cineribus, contundantur, adde farinæ ſ.Lini ℥.j.Butyri ℥. j. ß. ol. Chamomil. Lini an.℥.ß. Croci ʒ. ß. Croci ʒ.ß. fiat cataplaſma.

Abſceſſum maturatum apperit ſuccus Cepæ,in quo Fermentum diſſolutum ſit,inſtillatus.

Si vlcus poſt abſceſſum ruptum ſequatur, abſtergentibus primùm pus erit auferendum: quibus mox vlcus ſiccantia permiſcentur: tandemq; illis ſolis vlcus eſt ſanandum. *Vlceris auriū poſt abſceſſum relicti curatio.*

Abſtergentia eadem quæ in auditu à pure impedito deſcripta ſunt,hîc quoq; competent: quibus ſequentia addimus.

Leuiora ſunt,Saccharũ ſimplex vel cãdum: aut Mel diſſoluta in ſero Lactis vel decocto Hordei.

Validiùs abſtergunt, Mel ſcylliticum, ſucci Apij,Fœniculi,Betę,Ceparum,Porri,Praſsij, Abſynthij,Centaurij, per ſe vel addito Melle inſtillati.

Decoctum Lupinorum, Agarici,idem præſtãt.

Vrina infuſa egregiè abſtergit: vti & Lixiuium: quibus & alia permiſceri poſſunt.

Laricea diſſoluta cum Melle, additis,Vino vel iam dictis liquoribus, idem facit.

Fel tauri, aut alterius animalis, cum ſero Lactis & Melle, egregium eſt abſterſorium.

Potentiùs omnibus eſt vnguentum Ægyptiacum: quo cùm admodum ſordidum eſt vlcus vtimur, ſucco vel Melle diluto, & contemperato ſi nimis ſit efficax.

Ad ſiccandum & conſolidandum ſucci ſequentes conueniunt: Plantag.Burſæ & Virgæ paſtoris, Scabioſæ, Ariſtolochiæ, Polygoni, Pſylij: & ex inſpiſſatis ſuccis, Agreſta, Omphacium, Hypociſtis: per ſe, vel Vino, Aceto,Melle permixta.

Vel decoctum, Ariſtolochiæ, Gallarũ, cort. Granatorum, aliorumq; ſiccantiũ in Vino, aqua Chalybeata, factum, additis interdum quoque alijs.

Ferri ſcoria in vino ſtyptico, vel cui parùm Aceti permixtum ſit decoct[illegible], efficaciſsimum eſt præſidium. Eodem modo Lithargyrium decoctum prodeſt.

Efficaciùs adhuc fiet hoc modo: ℞. limaturæ Ferri ſubtiliſs. ℥. ß. Vitreoli ʒ j. coquantur in Vino & Aceto, vel ſolo Aceto, ſi validius eſſe velis, colatura indatur.

Linimentum conueniẽs: ℞. Cinnabaris, Lithargyrij an. æquales partes: excipe Melle roſaceo vel ſyrupo de Roſis rubris ſiccis, fiat linimẽtum: cuius portiuncula inſtilletur, vel cum lana ſpecillo obuoluta, & in eo intincta, in aures immittatur.

Vel tale ſarcoticum: ℞. Ceruſæ, Tuthiæ præp. an. ʒ. j. rad. Ariſt. Myrrhæ, Sarcocollæ, Aloes an. ʒ. ß. rad. Ireos ℈. j. fiat puluis ſubtiliſs. excipiatur Melle & ſucco Agreſtæ vel Omphatij, fiat Linimentũ.

Fortius erit, ſi tantillum æruginis Æris addas, & ſcoriam Ferri, in Aceto extinctã & tritam: præſertim cùm cicatrix inducenda eſt.

Collyria varia ſiccantia in oculorum vlceribus deſcripta, & validiora quoque in Epiphoris explicata, hîc locum habere poſſunt, cùm auris minùs ab illis quàm oculus lædatur.

Præter quæ fumus ſiccans, fuliginoſus, intra aures admiſſus, cùm penitiùs eas ſubeat, admodũq; ſiccet, plurimùm ad curationem vlceris proderit. Qualis erit, ſi ex Pice, Laricea, Thure alijsq; gummoſis ſiccantibus accenſis ſulcitetur: vel alijs enarratis pulueribus carbonibus iniectis: imprimis ſi Cinnabaris portiuncula addatur, cuius fumus validè ſiccando, operatur.

Vermes au- Si Vermes ex pure aurium vel ſordibus nati irritent,

ritent, eadem ratione & extrahendi & necandi, vti in auditus defectu ab illapſis fieri debere docuimus. *rium, illorumq; curatio.*

Imprimis verò illos enecant ſucci Abſynthij, Centaurij min. Perſicariæ & fol.Perſici, Vermicularis herbæ, Cucum.aſinini.

Vel decoctum horum: vti & Lupinorum, præcipueque Colocynthidis & Hellebori albi in Vino & Aceto factum.

Fella item animalium indita.

Oleaque amara; præſertim nucleorum Perſicorum, & Amygdalarum amararum.

Vel ſic: ℞. Colocynth. ℈. ß. Hellebori albi ℈.j. Aloes ʒ. ß. cum ſucco Perſicariæ fiat inſtar linimenti: Indatur illis portio.

Si à frigida intemperie ſimplici vel cum materia, aut à flatibus dolor oriatur; tunc ſi humor aut flatus adſint, quæ hæc reuellunt, vt Cucurbitulæ, Frictiones, vſurpantur: & Clyſteribus iniectis, Purgantibusque exhibitis, idem facere, humorumque redundantiam ſimul euacuare, ſtudebimus. Per os & nares materiam ſimul deriuare; ſicuti in auditus læſione ab hiſce cauſis factâ, fieri debere, oſtendimus. Balneis etiam alijſque ſudorificis eam diſcutere oportet. Vel ſi intemperies tantùm ſit, calefaciendo eam alterare; Victusque ratione calida idem efficere; in qua Glirium caro, vti ſuperiùs dictum, proprietate etiam quadam iuuat. *Doloris aurium à frigida intemperie curatio.*

Auribus quoque eadem quæ in auditus defectu explicata ſunt, induntur, foriſq; applicantur: quibus & ſequentia addi poſſunt, doloris potiſſimùm mitigandi gratia.

℞. ol. Amygd. am. è nucleis Perſicorum expreſſum, Chamomel. de Meliloto, Anethinum, ſeparatim vel ſimul mixta vſurpata.

Cùm dolor immitis admodum eſt: ℞. olei ex ſemine Hyoſcyami ʒ. ß. Caſtorei ℈. ß. Croci gr. vi. miſceantur.

Vel: ℞. Cæpam excauatam, inde; Caſtorei, Euphorbij an. ℈. ß. Opij gr. vi. imple oleo Amygd. amar. vel alio ex ſupradictis: coquatur ſub prunis: coletur & vtere.

Aut: ℞. ſenectæ Anguium portionem, decoque in oleo Lumbricorum, addendo Millepedes, ſi haberi poſſunt, colatumque adhibe: cui ol. Scorpionum parùm addere potes: vel per ſe eo vti.

Vel: ℞. ſucci Parietariæ, Marrubij vel Mentaſtri an. ℥. j. ol. Laurini ℥. j. ß. fellis Tauri ℈. j. axung. Gallinæ parùm, coquantur ad ſuccorum conſumpt. Indatur illius portio & extrinſecùs auris vngatur.

Spongiola intincta in Aceto, in quo Salis portio priùs diſſoluta fuerit, admodum probatur, auribus adhibita, vel etiam impreſſa.

Decocto ſequenti fouetur auris, vel ſuffitus ab eo aure excipitur: ℞. fol. Origani, Pulegij, Rutæ, Lauri an. m. j. Abſynthij m. ß. fl. Chamom. Meliloti, Anethi an. p. j. baccarum Lauri, Sambuci vel Hederæ an. ℥. j. ſeminis Fœnogr. ʒ. ij. ſemin. Carui ʒ. j fiat decoctio in Vino & Aqua, ad vſum dictum.

Sacculi ex aridis hiſce fieri poſſunt & apponi.

Vel ſic: ℞. Panici p. j. Origani, Maioranæ an. m. j. fl. Chamom. p. j. Croci ʒ. ß. pulueriſentur, fiat ſacculus.

Cataplaſma idem præſtabit: ℞. bulborum Cæparum & Porrorum toſtorum ſub prunis an. ℥. iij. contundantur, adde farinæ ſeminis Lini & Fœnogr. an. ℥. ß. nucleorum Perſicorum ℥. j. coquantur in Lacte & contundãtur, adde axung. Anſeris ℥. j. ol. Anethini vel Lumbricorum aut alterius ſupradicti. vel Butyri ℥. ij. Croci ℈. j. miſce.

Si Allio auris fricetur, dolorem ſedari ſcribunt: cùm

cûm reuulſionis cauſâ ab interioribus ad exteriora materiam eliciat. Quod validiûs, ſi rad. Scyllæ vel Cyclaminis aut Ari vel Serpentariæ illud fiat, præſtabit.

Qualitas maligna in cephalæa diuturna, & in lue venerea, ſi punctiones in auribus, cum tinnitu vnà cum alijs accidentibus procreet; Vſurpatis primûm magnis multisq; per varias vias & imprimis per ſudores euacuationibus, tandem cum affectu ceſſant: vti in illis affectibus explicatum fuit. Et ſi quid remanſerit, ijſdem topicis vt in frigida cauſa, & in tinnitu aurium dictum fuit, quoque tollitur.

Doloris aurium à maligna qualitate curatio.

Irritationes, pruritus & dolores alij in auribus, ſi à ſordibus biliosis alijsúe excrementis illic natis, aut etiam ab extrinſecus illapſis & in auribus hærentibus fiant: quâ ratione ea eximere debeamus, in auditus læſione, cùm & huic impedimentum adferunt, explicatum fuit.

Doloris auriũ & Pruritus ab irritatione cũ ratio.

Læſiones verò adeò violentæ, vt vulnus inde ſequatur, non alia ratione quâm aliæ puncturæ, vulneraque ſanantur. Primumq; ſi inflãmatio metuitur, vt in auris inflãmatione priùs dictum, ſanguis emittitur retrahiturque, inditisq; auri repellentibus propellitur. Dein quæ dolorem ſedant, ſanguinis fluxum compeſcunt (vt ſuo quoque loco dicetur) immittuntur: Tandem ad ſiccantia & conſolidantia, ſicuti in vlceribus dictum, tranſitur.

Doloris aurium à vulnere curatio.

DE NARIVM DOLORE.
CAPVT VI.

Genera.

DOLORVM qui in interioribus narium ſentiuntur genera, præcipuè ex varietate dolorum deſumuntur.

Pruritus et Titillatio in naribus. Pruritus ſæpè naribus accidit: eſtq; vel leuis tantùm titillatio: vel admodum quoque pruriunt: quibus ſternutatio quandoq; ſuccedit; aliàs nulla: interdum & nares ſimul ſtillant.

Ardens dolor in naribus. Ardor aliquando vrget, calentq; plus minúsue nares & rubent, aliàs etiam veluti accenſæ eſſe videntur: accedente nonnunquam intrinſecùs tumore apparente, ſeu inflãmatione, narium tranſitum impediente vel etiam obſtruente.

Vlceroſus doloris in naribus. Vlceroſus dolor, vlceris ſenſum præbens nonnunquam adeſt: Emungiturque interdum nunc ſanguis, nunc ſanies, nunc cruſtula, in vlcere ſimplici dicto. Aliàs mucus ſeu pus graueolens, fœtorque adeſt narium, quem aſtantes magis quàm ægri perſentiſcunt, in ozænis appellatis: Accedit quoque ſæpiùs naſi deformitas, quo collapſo, vniuerſa facies deformatur. Vox rauca & veluti ex cauo prodiens (vnde caua hole Red Germ. dicitur) redditur: Palatúmque exeſum amploque ſæpè foramine peruium eſſe videmus. Reſpiratio item nonnihil impedita eſt: vti in elephantiaſi ferè ſemper, in lue venerea aliquando hæc ſuperuenire videmus.

Cauſa.

A morbo procedit: qui eſt vel irritatio, vel intemperies calida, vel ſolutio continui.

Irritatio na- Irritantur nares cùm ſint admodum ſenſiles facilimè;

cilimè, vnde titillatio ſaltem vel moleſtus quoque pruritus, accedente nonnunquam & ſternutatione oriuntur. Ab iiſdem penitùs cauſis à quibus & ſternutationem prouenire diximus: externis nimirum; ſplendore & luce nimia. Odore vehementi & pungente. Immiſsis acribus adurentibúsue errhinis, vel caſu illatis: Vel ab internis humoribus; vt ſangui e tenuiori in vaſis, ſicuti in auribus, vt illic dictum, ita & in naribus pruriente: aut ſeroſo, pituitoſo, acri, ſalſo humore cum lachrymis, aut aliter à capite huc defluente nareſq; vellicante: cui & bilis quæ ad aures aliàs expurgatur, permixta, hucque delata, idem facit.

rium, cauſa Pruritus et Titillationis.

Calor intenſus narium, ardentem in naribus interdum dolorem parit: cui vera nonnunquã cum tumore & obſtructione narium accedit inflãmatio. Sicuti à læſione aliqua externa, maiore quàm vt tantùm irritet, poteſt euenire. Vel interna quoque cauſa vehementiùs vellicante: vnde tamen etiam ferè extrinſecùs nares ſimul afficiuntur, ſicuti in coryza, nares non ſolùm intrinſecùs, ſed & alas ipſarum extrinſecùs valde calere, rubere & nonnunquam inflammare videmus, veluti in externis doloribus exactiùs oſtendetur.

Calida intëperies & Inflammatio nariũ, cauſa Doloris ardentis in ipſis.

Soluta continuitas intrinſecùs in naſi internis lateribus, vel excoriatio vel vulnus aut vlcus exiſtit, ad exteriora quoque aliquando pertingens. Quæ ab externis iniurijs, pungentibus, vulnerantibus, vti & ab vnguibus, dum naſus purgatur, contundentibus, vrentibus item errhinis alijsúe medicamẽtis, quibus in polypo ſanando vtimur, fieri poſſunt. Nonnunquam & ab acri defluxione diu per has vias profluente, nares intrinſecùs & in ambitu quoq; exulcerantur, adiuuante ad hæc vi illâ quæ in frequenti emunctione, quæ tunc ferè fit, adhibetur.

Excoriatio, Vulnus, Vlcus, cauſa Doloris vlceroſi in naribus.

In profundo narium vbi oſſa fungoſa ſunt, & in illarum amplitudine vlcera naſcuntur putrida, pertinacia, diuturna; interdum ſerpentia, aliàs carcinomatis naturam habentia; aliàs quoque in narium amplitudine palati craſſam tunicam perforantia, nariumque ſæpè interſtitia exedentia, vnde naſus collabitur. Sæpè & oſſa maxillæ ſuperiori vicina, quæ magno ſpacio corrupta abruptaque poſtquam reiecta fuiſſent, amplam foueam in palato reliquiſſe vidimus, vnde tantus fœtor exhalabatur, vt vniuerſum conclaue eo repleretur. Sed & Vermiculos ex putredine hac natos aliquandò prodiiſſe conſtat.

Vermes in naribus.

Talia autem ab iiſdem cauſis iam explicatis, ſi in profundo nares ab illis lædantur, vlcusque negligatur, aut ob loci humiditatem, & ad quem remedia facilè peruenire non poſſunt, non facilè ſanetur, fieri poſſunt. Imprimis verò ab affluxu humoris adurentis vel maligni, in hunc locum à natura propulſi, Ozęnæ hæ naſcũtur, & narium vlcera ſicuti in alia loca effuſi, tumores & vlcera peruerſa ac cancroſa, generantur. Quod cùm non ſolùm in hoc loco fit, ſed & malignus humor & qualitas aliis locis præcipueq; membranoſis inſidietur, vt in elephantiaſi, lueque venerea (ea ratione ſicuti illic explicabitur) tunc vnà cum aliis malignis vlceribus & vitiis, etiam naſi hæc putrida naſcuntur vlcera, naſum vicinaque oſſa, vti dictum, deuaſtantia, aliaque illius rei cauſâ dicta accidentia producentia.

Ozæna.

Curatio.

Pruritus narium ab irritatione curatio.

SI ab irritatione tantùm nares pruriant, cauſa primùm ſiue externa ſiue interna ſit, amouenda, & ſi non mox ceſſat, vti ferè fit, nares irritatæ demulcẽdæ: ſicuti hæc in ſternutatione, quæ tunc vt plu-

vtplurimùm ſequitur, dictum fuit, atque in defluxione in nares & coryzâ explicabuntur.

Si nares incaleſcant nimiùm aut inflammentur, quia tunc rubedo, calor atque tumor extrinſecùs quoque apparent, illicque frequentiùs occurrunt, quâ ratione mederi oporteat, in doloribus qui ab affectibus in ſuperficie corporis euenientibus prodeunt, docebitur. *Inflammationis & caloris narium curâ.*

Exulcerationes narium internæ ſimplices adhuc ſine pure aut fœtore, ſiccantibus admodum, cùm locus ſit valde humidus, ſanantur. Purulentæ vero priùs abſtergi debent, eoque validiùs, quò maior in illis puris eſt copia, magiſque adhuc ſi putredo ſimul adſit, aut carnis excreſcentia, quæ ægrè ſanantur: nonnunquam & inſanabilia fiunt, interdum poſt ſe naſi deformitatem (vti declaratum eſt) relinquunt. Quibus topicis, expurgationes excrementorum, ſi vlcera hæc procrearint vel foueant, præmitti debent. Imprimiſque ſi à prauis & malignis procedant humoribus, varijs euacuationibus totius corporis generalibus, in elephantiaſi factis, & per ſudores pręſertim, in lue venerea, hæc ab illis vitia nata, vti & alia, ſicuti illic oſtendetur, curare ſtudebimus. *Vlcerum in naribus curatio.*

Naribus indũtur hæc remedia, formâ vel errhini narib. attractâ, vel vnguenti, cum bombace, aut ſuppoſitorij in nares immiſsâ: vel fumi naribus excepti, vel pulueris inſufflati. Quæ ne in fauces per narium amplitudinem cadentia noceant, ſi aqua ore interim retineatur, prohibetur.

Abſtergentia leuiora ex ſero Lactis cum Melle, vel Saccharo rubro permixto fiunt: vel ex Oinomelite: aut fortius paulò ex Oxymelite.

Magis abſtergit Lixiuium & Vrina: eoque ampliùs ſi Aluminis addatur portio: vel ſi hæc in vaſe Æneo parùm retenta, ęruginem contrahát. Quod

& Omphaciũ hoc modo Ærugine permixtũ facit.

Decoctum ligni Guaiaci factum in lixiuio, addito Melle quando magis abſtergendum: quando verò plus ſiccandum, in Vino aſtringente, in lue præſertim venerea, vlcera narium ſanat.

Succus Hederæ putredinem in narium vlceribus cohibet & emendat: vnde ad narium tænia à Dioſc. præſcribitur.

Abſtergens & ſiccans errhinum ſic fit: ℞. ſucci Granatorum, Plantag. ana ℥. ij. Mellis, Vini an ℥. j. miſce, addendo Aluminis & Vitreoli parùm.

Aliud in forma vnguenti: ℞. ſucci Hederæ & Plantag. an. ℥. ij. vini Granatorum, aceti Roſ. mellis Roſ. an. ℥. j. ol. Roſ. & Myrtini an. ℥. j. ß. coquantur ad conſumpt. adde Ceræ viridis cum ærugine Æris coloratæ, fiat vnguentum.

Vnguentum Ægyptiacũ in putridis admodum adhibetur vlceribus, dilutum nonnihil prædictis liquoribus, vel per ſe cùm magnâ abſterſione opus eſt, & caro putris adeſt.

Aqua Fortis vel Sublimati, Spiritus Vitreoli: parùm diluta, penicillo cautè vlceri adhibentur: Quod & aqua in qua Calx extincta fuerit, facit.

Siccans & conſolidans errhinum hoc modo paratur: ℞. fol. Plantaginis, Equiſeti, Agrimoniæ, Rubi, Polygoni maris vel minoris Herniariæ dictæ an. m. j. cort. Granat. ℥. j. Gallarum, rad. Conſolidæ an. ℥. ß. fiat decoctio in Aqua & Vino rubr. auſtero, vel mixto cum pauco Aceto, exprimantur, addendo parùm Mellis: miſce.

Vel ſic, cùm cartilagines narium erodi incipiũt, nareſque reſimæ fieri: ℞. ſucci Plantag. Agrimoniæ, Piloſellæ, vel Polytrici, Pimpinellæ, ſucci Roſarum & Apij an. ℥. j. Aceti, Mellis an. ℥. ß. Aluminis ʒ. ij. cort. Thuris, Myrrhæ an ʒ. j. Calcytidis ℈. j. miſceantur diligenter pro errhino.

Vnguen-

Vnguentum ad idem: ℞. Lithargyrij, Ceruſę lotæ aquâ Plantag. an. ℥. ß. Tuthiæ præpar. Plumbi vſti & loti an. ʒ. ij. Myrrhæ, cort. Thuris an. ʒ. j. rad. Ariſtolo. rot. ʒ. ß. ſucci Plantag. & ol. Roſ. omphacini an. q. ſ. ad incorporandum vt indi poſsit.

Vel ſic: ℞. rad. Ariſtol. rot. cort. mali Granati vel Balauſt. ana ʒ. ij. cort. Thuris, Myrrhæ, Aloës, Ladani, Sanguinis draconis, gummi Tragach. parùm aſſi ana ʒ j. Calcis ſæpiùs extinctæ ʒ. ij. Aluminis, Chalcytidis an ʒ. ß. Omphacij ℥. ß. mucilaginis factæ ex Ichtycolla infuſa in aqua Plantag. ℥. j. olei Roſ. omphacini q. ſ. ad incorporandum, addendo parùm Ceræ rubræ, cum Cinnabari præparatæ, fiat inſtar linimenti, vel vnguenti ſpiſſioris, aut etiam magdaleonis qui intrudi poſſit.

Puluis qui in nares inſufflatur: ℞. Tuthiæ præpar. Coralli vſti & loti an. ʒ. j. cort. Thuris, rad. Ariſtolochiæ ana ʒ. ß. fiat puluis ſubtiliſſimus: Qui & ex alijs in vnguentis enarratis pulueribus parari poteſt, & in forma pulueris vſurpari.

Multa alia in oculorum & aurium vlceribus expoſita remedia, tam abſtergẽtia quàm conſolidantia hîc quoque proderunt.

Fumi, qui rectiùs cæteris remedijs ad vlcera ſi in abdito ſint, perueniunt, eaque vndique attingunt, ad exiccationem illorum, tum vi ſiccante, tum fuligine ſua, quam dum vruntur vel accẽduntur reddunt, plurimùm conducunt. Qui dum excipiuntur naribus, ſi à vehementioribus aut malignis aſſurgant, ſpiritus interim retineri nec reſpiratione attrahi debet, & relaxatione conceſſa, fumi per interualla intromitti.

Excitatur hoc modo: ℞. Thuris, Maſticis, Ladani an. ʒ ij. Storacis, Benzoini, gummi Iuniperi ana ʒ. j. ß. Sãtali odor. ʒ. j. ligni Aloës ʒ. ß. fiat puluis: cuius portione carbonib. ignitis inſperſa, fumus fit,

In deterioribus vlceribus: ℞. Puluerem præ-ſtum, adde Myrrhæ ℥ j Marcaſitæ, Auripig. [illegible] Cinnabaris (in lue venerea præſertim) an. a ʒ. ß. fiat puluis pro fumo: vel exceptus Laricea aut inſ. gummi Tragach. in trochiſcos priùs redactus, vnus ex illis vtatur.

Fumus Cinnabaris, quo vniuerſum corpus in cura luis venereæ ſuffumigatur, ad nares quoque perueniens, non ſolùm generale huius morbi eſt remedium, ſed & topicum in narium vlceribus ſanã lis fit, ſi caput in hoc fumo eo nomine aliquantiſper contineatur.

Candela vlcera hęc ſanans fit ex Cera rubra, Minio vel Cinnabari colorata, accenſa, rurſumque extincta; quo modo & fumus commodiùs naribus excipitur.

Vel ſic: ℞. Ceræ inſtar nucis, in loco calido collocetur, donec ita molleſcat vt manibus malaxari poſſit, permiſcendo diligenter pulueris primi vel ſecundi portionem, indeque in formam candelæ manibus diducendo, cui ſecundùm longitudinem ad medium vſq; ſectæ, elychnium imponatur, rurſumque voluatur: quæ deinde in eoſdem vſus accenditur extinguiturque.

Aliud valde efficax, copioſam fuliginem reddens, & denigrans; ℞. Picis, Reſinæ, part. æq. Sulphuris tantillum, diſſoluantur ad ignem, atque intincto aliquoties elychnio fit candela, à qua accenſa fuligo aſſurgens ad nares per canalem deriuatur, ſed mox iterum amouetur.

Si cruſtæ in naribus vlceri obnaſcantur, potenterque hæreant, nec facilè cedant, Butyro, Mucilaginibúsue, vti eſcharæ caſus, ſic vt & hæ ſenſim abſcedant, procuratur.

Si illis curatis caro luxurians quę excreuit relinquatur, ea, ſicuti in polypo dicetur, auferenda.

Vulnera

Vulnera narium interna, eadem ratione, vt ſi in auribus fiant, illicq; dictum, immiſsis ſanguinem cohibentibus, mox ſiccantibus & conſolidantibus, curantur: ſi in vlcus abeant, vlceris iam explicata cura adhibetur. *Vulnerum in naribus cura.*

DE ORIS DOLORE.

CAPVT VII.

Genera.

DOLORVM, qui in oris carnoſis ſedibus, nimirum lingua, gingiuis, buccis & palato occurrũt, & vel ſeparatim in quibuſdam hiſce partibus, vel pluribus ſimul ſe manifeſtant, nonnũquam & ad fauces pertingunt (de quarum doloribus poſtea peculiari capite agemus) genera diſtinguuntur primùm, quatenus hi dolores cum ſenſu aſperitatis aut caloris ſeu ardoris vel lancinationis, aut vlceris, apparentibus aliquibus vitijs, vel nullis, ſe repræſentant.

Cum aſperitatis ſenſu ſolo moleſtia in lingua & ore quando ſentitur, quia guſtui & loquelæ quoq; incõmodat, in vtriuſq; læſionibus explicata fuit. *Aſperitas linguæ & oris.*

Cum ardore & punctione in linguæ lateribus & apice, nullo in lingua morbo apparente, dolores ſæpè redeuntes, diu & multis quoq; annis affligere aliquos vidi; interdum in hac ſolùm parte, aliàs etiam in labijs, alijsúe in locis corporis quibuſdam partium extremitatibus ſeſe patefacientes: ſicuti de hoc affectu in habitus corporis doloribus quoque mentio fiet. *Punctio & ardor linguæ, nullo apparente morbo.*

Calore ſolo lingua interdum moleſtatur: aliàs etiam cum ardore, morboque tunc ſe manifeſtante in illa, afficitur: & tunc non vt aliæ partes quæ *Calor ſolus vel cum tumore & ardore...*

quam et fiſſione & puſtulis linguæ orisque partium. albæ ſunt exactè rubet, ſed potiùs puniceo colore prædita eſt: tumetq; interdum & inflammata eſt; nonnunquam & ſimul ſicca aridaq; exiſtit, & finditur: puſtulæque quandoque in ea eleuantur; quæ adeò ſæpè inualeſcunt, vt ad loquelam ægrè & non ſine dolore moueatur, balbutiantque ob id ægri: & vicinæ ori partes, fauceſque interdum ſimul, ſicuti dicetur, afficiantur, anginaque dicta tunc illi comes ſit, & æger in ſuffocationis periculo verſetur. Quæ per ſe rariùs, ſæpiùs in febribus, ſicuti in illis oſtenſum, eueniunt, & præſertim in continuis malignisque adeò vigent, frequentiaq; ſunt, vt vulgus hunc affectum, ob hoc graue & manifeſtum ſymptoma, linguæque puniceum colorem, Breune/ ſicuti in febribus dictum, vocet. Verùm & hæc oris partium inflammatio, in lue venerea, dum ea hydrargiri vſu ſanatur, ſuperuenire ſolet. *Breune Germ.*

Tument & calent gingiuæ ſæpè intus foriſque ad radices dentium: tumore foris aliquando ſe quoque manifeſtante; tum in prædictis oris affectibus, tum in dentium dolore, cum vicinis illis ſedibus nonnunquam inflammantur: dolorq; intenſus, præſertim cùm ſuppuratur inflãmatio, exiſtit, ſicuti in dolore dentium quoq; explicabitur.

Sed & buccæ palatumque, tum per conſenſum iam dictarum partium, tum per ſe inflammari & tumere ſolent.

Rana ſub lingua. Sub lingua in carne laxa, quæ linguam vinculi inſtar nectit, talis interdum naſcitur cum tumore & inflammatione dolor, in Batrachio ſeu Rana dicto affectu: vlterius quoque in proximas partes ſe quandoque diffundens, qui ſuppuratus in abſceſſum plerunque conuertitur. E quo & calculum oblõgum in quodam, poſtquam magnos diu cruciatus paſſus fuiſſet, prodijſſe vidi. De indolente, *Calculus ſub lingua.*

lente, qui in eodem ſe interdum loco offert tumore, alibi dicetur.

Vleroſus, lancinãs cum ardore, vel ſine eo dolor, in varijs oris locis frequenter accidit: Occurritque is nunc cum puſtulis vel in lingua vel palato vel buccis vel gingiuis erumpentibus diuerſimodè: & plerumque in infantibus à morbillis per oris ſedes hinc inde diſperſis. *Vleroſus dolor, nunc cum excoriatione, nunc fiſſuris, nunc exulceratione in ore & lingua.*

Aliàs verò cum excoriatione aliqua in ijſdem locis facta, ex puſtulis diſruptis relicta, vel alijs de cauſis, excitata.

Cum fiſſuris & ſciſſuris in lingua, in longum & tranſuerſum ductis, dolor quoque ſe offert: vehemens interdum: cui nonnunquam linguę ariditas, aliàs etiam inflammatio illius, vti ſuperiùs dictum, copulata eſt. Qui dolor, vti & alij grauiores in ore facti, ab ingeſtis, calidis præſertim ſeu acribus cibis, exacerbatur.

Cum exulcerationibus veris dolor ſe manifeſtat ſæpiùs: quæ interdum poſt excoriationem relinquuntur: aut puſtulas ſuppuratas, & in vlcus conuerſas, aut variolas in infantibus: aut poſt inflammationem aliquam in abſceſſum mutatam, præſertimq; ſub lingua factam, aut in radice gingiuarum, in dolore dentium.

Aliàs verò parua ſunt vlcuſcula, quæ Aphtas vocant, Arabes Alcolas, buccas, linguæ latera & radices, gingiuas, palatum occupantia: nunc vno, nunc duobus, nunc pluribus in locis: admodum frequentia, in iunioribus præcipuè, & in lue venerea ſæpè occurrentia. Suntque parua ab initio lentis inſtar ampla rotundaque, alba in medio, in ambitu verò rubra & veluti inflammata, doloremq; inferentia, quæ tamen mox dilatantur, admodumque niſi caueatur, ſerpunt, & vicinas partes corrumpunt. *Aphta, Alcola Arab.*

Cancer vel Herpes exedens gingiuarum. Durchſeule. Germ.

Vlcus malignum ex aphtis ſordidis neglectis, in infantibus præſertim, alijsue de cauſis natum, gingiuas ferè ſine dolore aut non magno occupat; quod Cancrum gingiuarum, Herpetem exedentem Rhazis, Germ. Durchſeule vocant. Purulentum & album primùm eſt, mox flaueſcit, inde nigreſcit, ſerpit & cauernoſum fit, gingiuasq; eo loco vbi eſt, penitus depaſcitur, ſæpè & ſubiectam maxillam vitians, in ſphacelum abit: à qua corruptam portionem illius cum dētibus à reliqua maxilla abſcedentem exemptam vidi: vnde facies poſtea eo loco deformata manet.

Scorbutus. Schorbuck.

Huc quoque gingiuarum tumor & exulceratio, in affectu illo maritimis Septentrionalibus populis conſueto & epidemio, quem Scorbutum vulgò vocant, referri debet: In quo gingiuæ intumeſcuat, cruoremque exſudantes, putreſcunt & corrumpuntur, atq; adeò abſumuntur, vt dentium radices nudæ pateant. De quo affectu, cùm etiam alia corporis loca, pedesque imprimis, maculis, tumoribus, interdum & vlceribus inficiat, nos pleniorem tractationem illius in affectib. corpus deſœdantibus, vbi & de alijs contagioſis eiuſmodi malis, vt elephantiaſi, lue venerea agemus, inſtituemus: hîc rarùm quatenus os infeſtat, illius mentionem facientes.

Cum vulnere dolor interdum occurrit: quod punctum vel ſectum, vel morſum & inæquale eſt: Cui inflammatio aliquando iungitur. Quòd ad buccas penetret, ad exteriora pertinet.

Cauſæ.

Morbus qui cauſam præbet hiſce oris dolori-bus: vel in neruo conſiſtit, nec apparet: vel in iam enarratis partibus oris ſenſibilibus quibuſdam exiſtit & manifeſtus eſt. Eſtque is vel intemperies

calida

calida ſola, vel cum inflammatione: vel ſolutio continui.

Nerui affecti cauſâ, ardor ille in lingua, nulla illius læſione apparente, diuturnus ſæpeque excrucians fit. Qui quo pacto affectus, hunc dolorem in lingua procreet, vti & alijs in locis, partim in ſtupore, partim in paralyſi declaratum fuit, atque in habitus corporis doloribus explicabitur.

Nerui affectus, cauſa Punctionis & Ardoris linguæ, nullo apparēte morbo.

Intemperies calida ſolà, moleſtiam illam calore ſolo ſe exerentem in lingua potiſsimùm parit. Si cum inflammatione ſit, dolorem & ardorem cum tumore procreat. Quorum cauſa ſi ab externis procedit, illis nimirum quæ linguam adurunt, puſtulæ atq; excoriatio ſimul adſunt. Ab interna verò cauſa hæc plerumq; naſcũtur: vt vapore feruente, in morbis calidiſsimis & febribus ardentibus & malignis, ſurſum euaporante, hasq; ſedes accendente, atq; inficiente, vnde & Breune dicta, ſemper cum febre continua copulata naſcitur: cui & angina, ſi inflammatio linguæ, affluxum ſanguinis ad fauces vicinas calore & dolore concitaret, iungi poteſt. Ab humore ſanguineo puro vel impuro vel maligno, affluente ad has ſedes idem poteſt fieri, linguaq; & gingiuę potiſsimùm inflammari: quod vt in varijs morbis, ſic & in lue venerea, vti dicetur, accidit. Vel ſi in ſubiectam linguæ carnem laxam fluat, illic tumorem cum inflammatione excitat, eoque ſuppurato, in abſceſſum conuertitur. Cui influxui, calculus ea in ſede ex ſeroſo humore natus, doloremq; immenſum antequam prodiret cauſans, vt & in alijs locis, ob dolorem, phlegmoni partium, ſic & hic in eo qui talem ex eo loco excreuit, occaſionem præbuit. Frequētiùs autem ex dolore dentium, vt illic dicetur, defluxio in gingiuas concitata, ibi inflammationem tumoremque, quæ in dolore dentium ſuperuenire ſolent, efficit.

Calida intemperies, cauſa caloris ſolius. Inflāmatio verò tumoris & ardoris nōnunquā, & fiſſurarum, puſtularū linguę tritiq́ue partiũ.

Soluta continuitas, cauſa Vlceroſi doloris cũ excoriatione, fiſſuris, vlcere in Ore & lingua.

Solutio continui, oris partium dolores cum puſtulis, excoriatione, fiſſuris, vlcere, ſe proferentes, facit. Quæ vel ab illis quæ vulnerant haſce ſedes proficiſcitur, ori inditis: frequentiùs verò à morſu proprio, caſu linguâ buccisue læſis.

Adurentia actu potentiaque aſſumpta, tunicam eleuantia, veſiculas, illisque ruptis excoriationem pariunt. Quod & acria ſola in ore tenero præcipuè, vt infantium, poſſunt efficere: vti & à lacte acri & pane à muribus arroſo, aphtas gigni ſcribunt: quod potentiùs acria facient, ſi vim penetrandi ſimul magnam habeant: quâ ratione ſi nucleos nucum recentes, vuasque eodem tempore comedát iuniores, linguam ipſorum findi admodumq; dolere in me ipſo & alijs ſæpe obſeruaui.

Verùm & nimiùm exiccata lingua areſactaq; à cauſis in guſtus læſione explicatis, adeò ſæpe vt vulnerata doleat, finditur.

A ſanguine calidiore, feruentiore, bilioſiore, atrabiliario, acri & ſalſo, redundante, vti alia in ſuperficie corporis vitia, ſic & in hiſce locis humidis & tenerioribus, puſtulæ, aphtæ, aliaque vlcera, eaque interdum maligna, ſi talis ſubſit cauſa, excitari poſſunt.

Quod & à ſputo, quo hæ partes continuò madent, ſi talis illi commiſceatur materia, vnà cum ſero eò delata illiq; permixta, fieri poteſt: qualem ex hydrargyrij inunctione vel ſuffitu ad os copioſè cum ſputo, peculiari quadam & ferè propriâ argenti viui vi propulſam, oris non ſolùm inflammationem, ſed & vlcera gignere obſeruamus.

A morbo alio prægreſſo hæc quoque naſcuntur vlcera, vel immutantur. Veluti ex abſceſſu poſt inflammationem facto ruptoque relinquitur vlcus ſordidum. Vulnus aut excoriatio ſimplex,

ob

ob loci humiditatem facilè in verum vlcus abeunt. Aphtæ neglectæ in peruerſa degenerant vlcera. In elephantiaſi & lue venerea etſi hydrargyro minimè vſi ſint & ſcorbuto appellato affectu, ob venenatam illam vim morbi, vt illis in locis dicetur, in ore ac faucibus, vti & alijs in locis vlcera peruerſa, quemadmodum illic explicabitur, ſe quandoque exerunt.

Curatio.

Inflammationum & caliditatum linguæ, gingiuarum, buccarũ & palati curatio.

INflammationes & calores præternaturales oris partium, ſi à morbis alijs, calidis præſertim, & febribus potiſsimùm proueniant, hiſce primùm cura generatim adhibetur, ſicuti in morbis eiuſmodi & febribus præcipuè explicatum fuit: Harum ſcilicet febrium cauſâ, quas propter linguam tunc adeò affectam Breune vt dictum vocant, vt in reliquis, ſanguinem emittendo; ſudores prouocando; per exhibita admotaque cordi, hepati, renibus, refrigerando: putredinem malignitatemq́; refringendo; vireſq; conſeruando. Imprimis verò linguæ tantopere affectæ causâ, ne ſi huius inflammatio negligeretur, ad fauces quoq; ſe extendens, anginam ſimul induceret, mortiſq; afferret periculum (vnde tam ſtudioſè vt linguæ potiùs quàm febris ratio habeatur, cùm aliquos inde ſuffocari vident, vulgus vrgere ſolet) vena ſub lingua, etſi ratione febris iam priùs alibi ſecta fuerit, niſi quid impediat, deriuationis cauſa aperitur: diuerſioneſque à ſuperioribus deorſum per cucurbitulas, ſcarificationes, frictiones, ſedulò faciendæ repetendæque: & quæ euaporationes tetras ſurſum factas reprimunt, caloremque illum immenſum extinguunt, non ſolùm febris causâ, ſed & huius affectus potiſsimùm, frequentiùs vſurpanda: quorum exempla in febribus enarratis

multa propoſuimus. In reliquis cauſis diuerſiones quoq; faciendæ, quemadmodum ſi hæc in febribus eueniant, dictum fuit: ſanguinem emittendo retrahendoq;. Vti & ſi gingiuę in dentium dolore inflammentur: ſicuti illic oſtendetur.

Quod ſi verò ab inunctione hydrargyri os inflammetur, hoc ne fiat, priùs antequã vngatur, os ſæpe Lacte, Iuſculo pingui abluẽdo, Butyro oleoque Amygdal. dulc. recentibus linguã reliquumq; os inungendo, præcaueri debet.

Topica verò, quibus os colluitur, vel quæ in ore retinentur, vel alio modo adhibẽtur, ſi ſimplex ſit calor, refrigerare & propter ſiccitatẽ quæ ſimul copulatur humectare & emollire, ſi inflammatio adſit vel metuatur, aſtringere potiùs & repellere debent: quibus abſtergentia, propter limum, qui in ore facilè colligitur, ſenſim permiſcemus: nõnunquam & vim malignam ſi adſit refringẽtia: indeq; ad digerentia procedimus: & maturantia quoque, ſi in abſceſſum vergat.

Quæ calorem & ariditatẽ linguæ contemperare poſſunt, in guſtus læſione ab hac cauſa, explicata ſunt.

Cùm verò in inflammationis principio refrigerare & repellere ſimul volumus, tunc ſequentibus vtimur.

Aqua fontis, quæ ſi frigida ſit actu refrigerat, vel putei, ciſternæ aut pluuiæ, quæ nõnihil quoq; aſtringunt: Acetum album vel rubrum vel roſaceum aſtrictionis quoq; causâ, eâ menſurâ, vt decentem aqua acquirat aciditatẽ permiſcetur, eâq; os abluitur.

Idem præſtabunt aquæ ſtillatitiæ refrigerantes, Violarum, Nenupharis, Solani, Portulacæ, Lactucæ; atq; aſtringentes, florũ vel calicum Roſarũ, Plantaginis, Liguſtri, Caprifolij, Myrti: & imprimis

mis aqua Prunellæ, quæ adeò efficax in Breune dicto affectu ſanando cenſetur, vt nomen ab eo planta obtinuerit: quæ cùm refrigerare volumus, Aceto permixta vſurpatur, per ſe, vel alijs aquis frigidis miſcetur, cùm ipſa non adeò refrigeret.

Vel hoc pacto aquis vtimur in collutionibus: ℞. aquæ Prunellæ ℥. iiij. aquæ Roſarum, Plantaginis, Fragariæ, Portulacæ an. ℥. ij. Aceti roſ. Mellis roſ. an. ℥. j. ſi tantillum Aluminis vel guttam vnam aut alteram ſpiritus Vitreoli addas; potentiùs aſtringet.

Succi acidi vel auſteri fructuum; vt Mororum, Ribes vel Berberis, Vuarum, Ceraſorum, malorum Arantiorum, Limoniorum, Citriorum, herbæque Acetoſæ; Aceto permixti vel ſoli vſurpati idem præſtabunt. Lactucæ quoq; ſuccus imprimis vtilis cenſetur. Vel ſi hęc, cùm ingrata minimè ſint, ſæpè maſticentur, aut ſucci hi lambantur.

Vel ſi fructus ipſi decoquantur, decoctoque os colluatur.

Vel ſi ſucci prædictarum plantarum, quarum aquæ conueniunt per ſe aut cum Melle permixti adhibeantur.

Aut ſyrupi ex hiſce ſuccis parati, vel rob. Diamoron imprimis, oris collutionibus permiſceantur, aut eclegmatis inſtar lambãtur. Syrupus Violaceus, cum decocto Hordei & Roſarum, in lue venerea inflammationem corrigit.

Aqua quæ ex acido liquore in quo braſsicam capitatam noſtri condire ſolent, & aſſeruare, Gumpiſtbren dicto, exſtillata, vulgò magno ſucceſſu vſurpatur. Vel liquor ipſe, ſi glutinoſus ſit conquaſſatus. Quibus & alij ſucci miſceri poſſunt.

Decoctum refrigerans & repellens: ℞. fol. Viol. Lactucæ, Plantag. Prunellæ, Salicis, Acetoſæ, Vitis,

Digitized by Google

Fragariæ recent. an. m. j. fl. Roſ. rubr. & Antirrhini mai. Maluæ autum. Hordei integri an. p. j. ſeminum Cucurb. ʒ. ij. Berberis ʒ. j. Ceraſorum acid. ſicc. paria. x. Prunorum acid. n vj. fiat decoctio in aqua & Vino acido: adde parum Sacchari vel Mellis roſ. Vtatur hoc modo, aut ſuccis, ſyrupis aut rob. permixto.

Aliud magis aſtringens: ℞. fol. Piloſellæ, Liguſtri, Prunellæ, Caprifolij, Plantag. Rubi, Lentiſci vel Myrrhi an. m. j. fl. Roſ. rub. & Nympheæ, Hordei. Lentium an. p. j. Prunorum vel Ceraſorum, Sorborum vel Cornorum vel Cotoneorum, recentium vel exiccat. paria aliquot, fructus Berberis & Ribes, ſimiliter ſiccatorum vti hæc ad vſum aſſeruari ſolent, ſi eo tempore non recētia habeantur ad ℥. j. decoquantur in Vino rubro ſtiptico, & in col. Menſ. j. diſſolue Mellis roſ. ℥. iij. ſyrupi Granat. ℥. ij. miſce, fiat oris collutio.

In progreſſu inflammationis, digerentia permiſcenda hoc modo: ℞. Glycyrizæ raſæ ℥. j. Prunellæ m. ij. Plantag. m. j. Hyſopi m. ß. fl. Maluæ autum. Roſ. rubr. an. p. j. fl. Saluiæ vel Roſmarini p. ß. Lentium, Fabarum an. ℥. j. ſeminum Lini & Fœnogr. an. ℥. ß. capul. Glandium ʒ. vj. Ficuum num. x. Paſſul. non enucl. p. xx. fiat decoctio in aqua, addendo parùm Vini: diſſolue in Menſ. 1. Mellis ℥. ij. ſyrup. de Roſis rub. ſiccis ℥. j. Diamoron ʒ. ß. miſce.

Vel hoc pacto: ℞. Prunellæ m. ij. Senecionis, Cruciatæ, Aquilegiæ, Plantag. Hyſopi, Saluiæ, Capill. Ven. an. m. j. fl. Roſ. rub. p. j. Myrrhæ ʒ ij Croci parùm, Mellis ℥. ij. decoquatur in aqua, addendo Aluminis parùm: Vtatur.

Vel ſic ex aquis: ℞. aquæ Prunellæ ℥. vj. aquæ Plantag. Roſarum, Saluiæ, Hyſopi an. ℥. ij. Mellis roſ. q. ſ. Aluminis tantillum, miſce.

Priuatim verò in inflammationibus iam in vlcera abeuntibus, ex vſu hydrargyri natis, aliqui Theriacâ cum aqua vitæ & Aceto permixtâ, partes inflammatas inungunt. Vel aquam priùs ex illis elicitam adhibent: cui Bolum aliaque ſimilia ſiccantia miſcent: quibus argenti viui venenatam vim infringi credunt. Quo nomine & Guaiaci decocto os abluere iubent.

Cùm ad maturationem tendunt inflammationes: ℞. rad. Altheæ ℥. j. ß. Caricarum num. xij. Dactylorum num. vj. Tamarindorum, vel Caſsiæ grana recentia cum pulpa num. x. ſemin. Lini & Fœnogr. an. ℥. ß. fl. Maluæ & Chamomil. an. p. j. fiat decoctio in Lacte caprino: diſſolue Albumen oui vnius agitatum, Croci parùm & Mellis ad dulcorationem: Vtatur.

Foris quoque, ſi inflammatio non in ſola lingua, ſed cæteris quoque ſit partibus, vel tantùm in illis, vel ſi ſub lingua ſit, ſub mento inunctiones vtiliter fiunt; ab initio ex oleis repellentibus, vt Roſaceo: mox diſcutientibus, vt Chamomelino, Liliorum.

Et ſi ad ſuppurationem vergat ſub lingua inflammatio, cataplaſmata ex rad. Altheæ, ſemine Lini & Farinis parata, cum Croco, applicataque dolorem compeſcunt atque egregiè maturant, vel ſi hæc in Lacte cocta in ore retineantur. Quorum formas, tum eorum quæ abſceſſus aperiunt, tum aliorum multorum, quibus inflammationes hæ tractari curarique debent, in faucium inflammationibus, quarum remedia quædam hîc quoque locum habent, copioſiùs explicabimus. Quæ & ſi angina linguæ inflammationi coniuncta ſit, vel eam ſequatur eò citiùs ſunt vſurpanda.

In ſolutionibus continui: puſtulis nimirùm, ex *Puſtularū.*

Excoriationum, Fiſſurarum, Vlcerum linguæ oriſq; curatio.

coriationibus, fiſſuris, vlceribus curandis, ſi hæc à cauſa interna proficiſcantur: illa primùm euacuantibus eſt auferenda: vel licet aliunde proueniant, ſi tamen in corpus cacochymicum aut plethoricum cadant, eo priùs repurgato, faciliùs ſanantur. Vel ſi maligna cauſa ſubſit, ea ſicuti in lue venerea & elephantiaſi & ſcorbuto explicabitur, primùm eſt exterminanda: quæ ſi auferri nequeat, ægrè vel nunquam hæc inde nata vlcera curari poſſunt. Quibus omnibus præmiſsis aut ſimul vſurpatis, vel illis etiam omiſsis, ſi nullam cauſam quæ illas foueat habeant, topica alia puſtulis, alia fiſſuris, alia excoriationibus & vlceribus adhibenda.

In puſtulis ſi inflammatio ſimul adſit, eadē quæ illic dicta ſunt remedia conueniunt: ſi ſine illa fiant, ſponte mox diſruptæ, vlcuſculum poſt ſe relinquunt, quod vt aphtæ, ſicuti dicetur, ſanatur. Si diutiùs perſiſtant & moleſtent, ad eas maturandas Fermentum applicatur: vel Amylum cum ſapa permixtum: cui oleum nonnunquam additur, adhibetur.

In ſciſſuris linguæ ſi quoque inflammatio adſit, huic potiùs curandæ intendendum. Si ex ariditate fiat, cura vt in guſtu deprauato, qui tunc quoq; adeſt, dictum, inſtituenda. Si profundæ ſint fiſſuræ, linguam admodum diuidentes doloremq. inferentes, ſiccantibus vti cæteræ exulcerationes ſanandæ, addendo interdum propter linguam quæ humida & mollis naturaliter eſſe vult, lenientia; quæ tamē ſimul glutinent. Qualia in externis ſciſſuris labiorum & cutis quoq; deſcribentur.

Quibus & hoc exempli loco poteſt adijci: ℞ Alum. vſti ℥. ß. Boli ping. albi vel rubri ℨ. ij. Mellis roſ. & mucilag. gummi Tragach. vel Pſyllij an. q. ſ. fiat inſtar vnguenti: quo lingua fiſſa ſæpe vngatur.

In

In exulcerationibus reliquis, ſiuè excoriationes tantùm ſint, ſiue vlcera in lingua, buccis, palato, ſiue vlcuſcula illa adeò frequentia aphtæ, & gingiuarum vlcera, tam communia quàm ſerpentia, eaſque corrumpentia, topica admodum exiccantia, ob loci humiditatem, eaque ſæpe validiſſima, adhibenda; quibus detergentia, ſi vlcera ſimul ſordida ſint, carnemque putrem exedentia vel auferentia, ſi putreſcant, permiſcenda; Et ſi inflammatio vlceribus copuletur, frigida repellentia ſimul addenda: Eaque remedia tunc ferè adhibenda, quæ in inflammatione oris dicta ſunt: cùm & hæc aſtringendo ſiccent; proindeque multa ex illis etſi calor non adſit, hîc quoque in vlceribus ſanandis conferre poſſunt: ſed & quæ malignitatem vlcerum reprimunt, quandoq; ſi maligna ſint, apponuntur.

Quæ remedia diuerſimodè adminiſtrantur: atque os illis vel generatim collui poteſt, vel maſticando imbui, aut ſuffumigari: vel priuatim hæc vlceribus tantùm ferè adhibentur.

Quæ ad ôs communiter colluendũ vel abluendum vſurpantur: licet & ſaltem in oris ſede vbi vlcera ſunt, aliquandiu retineri poſſint; aut vlcera quoq; illis fricari, ex varijs fiunt hoc modo.

Ex decocto, ſiccans & abſtergens oris fit collutio: quod ex plantis varijs auſteris, aſtringentibus, & nitroſis abſtergentibus fit: veluti ex folijs Liguſtri, Plantaginis, Piloſellæ, Agrimoniæ, Caudæ equinæ, Helianthemi, Cyani maioris, Oleæ, Bellidis, Caprifolij, Virgæ aureæ, Rubi, Milij ſolis, Geranij Robertiani, Pyri ſylueſtris, Fagi, Polygoni vel Herniariæ, Ceterach, Myrti, Lentiſci, Arbuti: ex radicibus Pentaphyli, Pruni ſylu. Conſolidæ: cort. Oxyachanthæ, Granatorum: ex floribus Roſar. rubr. Balauſt. Cap. glandium, Labruſcæ, Oxya-

canthæ ex Hordeo, Lentibus non excort. fructu Cupreſſi, ex ſeminibus Myrtillorum, Coriandri: ex baccis Pruni ſyluef. Sumach: fructu Mororum, Sorborum, & ex Gallis. Quibus, ſi lentor in ore ſimul adſit, & putredo, calida quoque vt Saluia, Serpillum, Origanum, Mentaſtrum, fol. Lauri, radixque Ireos adduntur. Atq; imprimis in Scorbuto Cochlearia, Naſturtium, Syſimbrium. Ex quibus enarratis ſimplicibus vel pluribus vel paucioribus decoctum ex Aqua, quæ ſi priùs ferrata aut chalybeata ſit, etiam aſtringit, paratur: addendo interdum & Vini, mediam, tertiã, vel quartam partem, nonnunquam & Aceti rubri vel roſacei tantum donec aceſcat: & vt gratum magis ſit, abſtergatque ampliùs, Mellis vel Sacchari ſimplicis vel roſacei: vel ſyr. Roſac. Myrtillorum & Diamoron, tantum donec dulceſcat: & ſi potentiùs illud operari volumus, ſuccos aliquos à dictis plantis expreſſos vt Granatorum, Acetũ, & Salis vel Aluminis, aut Vitreoli eam quantitatem, vnde ſalſedinem vel nitroſitatem aliquam adipiſcatur: Vel Bolum etiam, aut lap. Hæmatitis attritum ſuccum elicitum.

Aliud decoctum ex terreſtribus ſolis fit, cùm admodum ſiccare volumus: ℞. Boli Arm. ℥.j. Gypſi vſti ℥.ß. Aluminis ʒ.ij. Vitreoli ʒ.j. Vini albi menſ. ß. coquantur parùm & os colluat.

Ex aquis enarratorum ſimplicium, & imprimis in quibus aſtrictio aliqua remanet, vt Roſarum florum & calicum, Liguſtri, Plantag. Caprifolij, ſimiliumq; collutiones hæ fiunt, ſi loco decocti ſumantur, in illisq; iam dicta, eo modo vt oſtenſum, diſſoluantur, auctâ etiam illarum doſi, cùm aquæ minùs, quàm decocta ſiccent.

Fiunt & ex aqua deſtillata aluminoſa appellata eiuſmodi collutiones, quæ in omnibus oris vlceribus ſanandis quibuſdam in locis in vſu eſt, quæ ℞.

Vuarum vitium ſylueſtrium nondum plenè maturarum ℔.iij. fol. Portulacæ, Plantag. recentium an. ℔.ij. Album. ouorum num.vj. Aluminis ℔.j. ex his contuſis inuicemque mixtis, aqua elicitur, eâq; vlcera lauantur vel fricantur.

Efficacior fit, ſi antequã aqua extrahatur, cort. malorum Granatorum recent. ℔.j. Vitreoli ℥.iij. Aceti ℥.iiij addas.

Priuatim in vlceribus in lue venerea hæc aqua venenatam illorum vim reprimens laudatur: ſumendo Theriacam, & cum æquis partibus Aquæ vitæ & Aceti miſcendo aquamque eliciendo. Vel hoc gargariſmo vtendo: ℞. aquæ Roſar. Plantag. ana ℥ ij. Aquæ vitæ, Aceti ana ℥.ß. Diamoron Mellis roſ. ana ʒ.iij. Theriacæ, Boli vel Terræ Lemniæ ana ʒ.ß. miſce.

Ex ſuccis fructuum quorundam gratorum & copioſum ſuccum reddentium potiùs quàm herbarum, cùm ingrati illorum ſint ſucci, hoc modo vſurpati; collutiones fiunt hæ aliquando, maximeque abſterſionis causâ, vt ſucco vel vino dicto Granatorum, vel Vino ex vuis facto, rubro vel auſtero; vel etiam Aceto, & præſertim roſaceo; & ſi admodum abſtergere velimus Scyllitico, per ſe, aquâue priùs nonnihil contemperatis: quibus vlcera abluta adeò expurgantur, vt veluti excocta poſt illorum vſum eſſe videantur. Quo nomine, & vt ſiccantia poſtea meliùs agant, hiſce os priùs interdum colluitur. Sed & Cytoniorum ſuccus, cùm ſiccandum, in ore retineri poteſt.

Quædam commanſa ſeu maſticata, vires ſuas in ore exerunt, vlceraque ſanant: vt ſunt Fructus eſui apti, auſteritatem aliquam præſertim ante perfectam maturitatem habentes: imprimis Mora, Corna, Cytonia, Meſpila, ſimiliaque: minusq; grata ſed

efficacia tamen folia Liguſtri, quæ comeſta aphtas ſanant. Qua ratione & aliæ multæ plantæ in decoctis explicandæ, manſæ proderunt.

Fumi fuliginoſi, quales in narium vlceribus conferre diximus, ore excepti, ſiccando quoque proderunt. Illique qui ex ſuffitu hydrargyri fiunt, etſi inde vlcera nata ſint, in os tamen obiter intromiſſi, eadem curant.

Quæ priuatim vlceribus tantùm ferè adhibentur, & quibus ea tantùm vel illinimus, vel aſpergimus, aut etiam vt putredo ſimul auferatur, fricamus, adeoque ſæpè vt ſanguis exeat, vel ſi validiſſima ſint, bombace aut linteo obuoluto exceptis, ſolùm tangimus: ſunt ſequentia.

Ex Melle roſaceo & Alumine crudo vſtóue mixtura, à chirurgis plerumq; ad vlcera abſtergenda, os inungi ſolet.

Ex ſuccis prædictorum fructuum vel herbarum, Melle permixtis vel inſpiſſatis coctione, idem fieri poteſt. Suntq; præſertim in vſu ſucci ex moris & vuis acerbis cocti, Diamoron & Omphacium dictum: quæ adhibita, vlcera hæc ſanant: & cùm ſimul abſtergere volumus, Alumen aut Vitreolum album addimus.

Ex plantis ſiccis alijsúe cōminutis vel vſtis, pulueres facti, per ſe, vel etiam Melle, Omphacio, Diamoro excepti, vlceribus, vti dictum, adhibentur.

Siccans puluis ſic paratur: ℞. ſem. Myrtillorum, fol. Lauri, Cornu cerui vel Eboris vſti vel Spodij an. ʒ. ß. Coralli vſti ℥. j. fiat puluis.

Alter magis efficax: ℞. Gallarum, cort. Granat. an. ℥. j. oſſium Dactylorum, capul. Glandium vſtorum, rad. Cyperi an. ʒ. ß. Roſ. rub. ℈. j. miſce.

Validior adhuc tertius ſic fit: ℞. Acaciæ, Hypociſt. ana ʒ. j. Vitreoli albi ʒ. ß. Salis gemmæ ℈. j. rad. Angelicæ ℈. ß. fiat puluis.

Abſter-

Abſtergens ſimul, qui in vlceribus ſordidis qua-lia gingiuarũ ferè ſunt, ſic paratur: ℞. Pumicis ℥. ij. cineris teſtarum Cancrorum & Cochlearum vſtarum ana ℥ j. Tuthiæ præpar. Aluminis, Tartari ana ʒ. ß. rad. Ireos ℈. ij. fiat puluis.

Alter puluis bryoniæ nominatus, in cancro dicto gingiuarum vſurpari ſolitus & excellens: ℞. Tuthiæ præpar. cum aqua Roſar, ʒ ij. gummi Arab. Tragach. torrefacti an. ʒ. j Sarcocollæ, Thuris, Maſticis an. ʒ ß. radic. Ireos, cineris Calamenti vſti an. ʒ. ß. fiat puluis ſubtiliſsimus, qui ſucco Bryoniæ permiſcetur, donec in pultẽ veluti ſubigatur; dein in calore ſolis vel fumi exiccetur, rurſumque pulueriſetur ſuccoque eodem irroretur & exiccetur: quod vbi quinquies factũ fuerit Puluere hoc ſolo vel priùs Melle excepto, gingiuæ putreſcentes fricentur, adeò ſæpè tum in hoc tum alijs affricando, tamque diu, donec putri hac materiâ abrasâ, ſanguis prodeat.

Vnguentum Ægyptiacum putridis & ſerpentibus oris & gingiuarum vlceribus, illorum loco aliquando inungitur.

Cùm gingiuæ conſumi incipiunt, iſto vtimur: ℞. rad. Conſolidæ, cort. Granat. an. ʒ. j. Thuris, Myrrhæ an, ʒ. ß. Chalcitidis vſtæ ℈. j. Vitreoli albi ʒ. ß. fiat puluis.

Ex liquoribus validis & erodentibus parantur remedia, quibus vlcera pertinacia tacta, vel ſi lata ſint etiam fricata, ſanantur: poſt quorum vſum, ne quid in faucibus hæreat, os vino liquoréue alio abluimus, ſunt ſequentia.

Atramentum ſcriptorium licet denigret, adhibitum egregiè ea ſiccat: quod validiùs, ſi ęruginem Aeris illi addas, operabitur.

Aqua ſequens viridis appellata, ſi vlcera eâ fricentur maximi eſt vſus. ℞. Aeruginis æris ʒ. j. Au-

ripigmentis ʒ.j.ß. terantur ſubtiliſſimè & coquantur in Vini albi ℥.iiij. ad conſumpt. mediæ partis, vbi refrigueritadde aquæ Roſ & Solani ℥.j.ß.

Quæ & hoc modo paratur: ℞. Æruginis æris, Auripigmenti, Nitri, Aluminis ana ℈ j. (Addunt & Gallas aliqui, ſed denigrant) coquantur in aquis Roſ. Plantag. ad ℥.iiij.

Decoctum ſublimati ſimplex. Quod fit ſi ʒ.j.illius in aqua comm. roſ.vel plantag. coquatur, ſi eo vlcera leuiter madefiant, idem facit. Quod mitius fiet ſi ℥.j.illius aquæ, ſolani, vel alt. ℥.ij. diluatur.

Vel hoc, quod ℞ Sublimati ʒ.iij. Mi ij ʒ.j.ß. æruginis Aeris, Vitreoli an. ʒ. ß. Aluminis vſti ℥.j. Boli Arm ʒ.ij. Vini albi ℥.x. aquæ Roſ. ℥.ij. coquantur ad conſumpt. aliquam: Vtatur.

Aquâ forti appellatâ, vel eâ quæ ex Chalcantho elicitur, parùm dilutis, vti narium vlcera tacta, ſic & aphtæ, ſi illis leuiter madefiant, vel etiam alia vlcera ſordida, curantur.

Cauteria potentialia ex calce & fæce vini parata, ita adhibita vt vlcera tantùm tangant, nec vllibi alias partes inficiant, quod arte fieri poteſt, in quibuſdam locis, idem faciunt. Sed certius eſt actuale cauterium, ſi ſubitò vratur pars, hinc enim eſcharâ factâ, ſi ea auferatur, vlcus ſanabitur.

DE DENTIVM DOLORE,

CAPVT VIII.

Genera.

DOLORES qui in dentium regione occurrunt, cùm ſic appellentur, nos hoc nomine quoque eos ſignificamus: qui primùm in eo, quòd vel vero dolore excru-

cruciant: vel moleſtiam ſaltem quandam pariunt, diſtingui poſſunt.

Verus dolor circa regionem vnius dentis, vel etiam plurium rariùs anteriorum ſed plerumque lateralium, in vno vtplurimùm latere alias vtroque, & nunc in ſuperiore, nunc inferiore maxillâ, rariùs in vtraq; occurrit: Dentiumq; propriè dolor dicitur, frequens admodum & grauis.

Dolor dentium.

Infantibus, cùm dentes molares illis prodire incipiunt, ſæpè ſuperueniens: quem ploratu & inquietudine exprimunt. Cognoſciturque, quòd illic in latere loci affecti, malæ rubent & calent, atq; è gingiuis tumidis dehiſcentibus dentes ſe manifeſtant. Febriculaque, calore alijsque indicijs ſe prodens, comes plerumque eſt. Nonnunquam & conuulſiones, non tamen adeò periculoſæ, vt ſi alijs de cauſis fiant, ſequuntur.

Dolor in dentitione infantium.

Sed & poſtmodum omni ætati dentium dolor accidere ſolet, vt vix aliquis ab eo immunis euadat, præſertimque hi quibus dentes caui, confracti vel alioquin vitiati ſunt, huic ſubiecti ſunt. Qui atrox ſæpè, nunc perſeuerans aliquamdiu, nunc per vices affligens. Diſtentione ferè, & cum pulſationis ſenſu aliquando, quem in dente ipſo dolente ſe ſentire putant, ſe prodens. Gingiuis eo loco interdum tunc plus iuſto calentibus, rubentibus, ſæpeque etiam tumentibus, vnà cum vicina buccarum regione, quæ frequenter in tumorem quoque attollitur, dolorq; tunc dentium remittit, aliquando verò, abſceſſu intrinſecùs circa radicem gingiuarum genito, inualeſcit, eoque rupto ſtatim ceſſat, purulentaque materia, quæ nonnunquam putris & fœtida eſt, expuitur: atque interdum vlcus illic aliquandiu permanet, alias quoq; ſinuoſum factum,

maxillam inferiorem penetrans, ad exteriora ſe aperit, illicque aqueam purulentamque materiam diu ſæpè profundit.

Fit quoque vt hiſce minimè apparentibus, dolor grauis dentium ſedem diuexet, qualis à frigore in manibus circa radicem vnguium vehemens quandoque ſentiri ſolet. In quo & multum expuunt ægri, & ſi dentes caui ſint, ex illis auram frigidam prodeuntem linguâ admotâ, ſibi videntur ſentire.

Dolor euulſo dente. Ad dentium dolorem & ille referri poteſt, qui cùm dentes vi euelluntur euenit, in alijs tolerabilior in alijs vehementior, ſed qui euulſo dente plerumque mox remittit: niſi fortè illo ſede ſua duntaxat moto, aut per inſtrumentum tractorium confracto, aut portione tantùm illius ablatâ, cùm adhuc impedimentum hæreat, dolor qui ob hanc vim vel primùm obortus eſt, vel priùs, ob dolorem dentium, cuius causâ dens extrahi debebat, iam adfuit, & de nouo hoc impetu irritatur, perſeueret augeatúrue.

Hæmodia. Moleſtia potiùs quàm dolor in dentibus tantùm inter maſticandum ſentiri videtur, in affectu quem Hæmodiam vocant, & ſtuporem dentium eſſe exiſtimant: quem exprimere non aliter poſſumus, quàm quòd cùm inter mordendum dentes premuntur, titillatio quædam moleſta ſuboritur, & quod cùm longiores cæteris eſſe tunc videantur, eo nomine magis premi inter mordendum exiſtimentur.

Cauſa.

Pars affecta. EAm partem in dentium dolore affici neceſſe eſt, doloremque ſentire, quæ ſenſu tactus prædita eſt, eoque exquiſitiſsimè, quando dentium dolor, vti ſæpe fit, eſt acerbiſsimus.

Verùm

Verùm dentes non ſolùm exacto hoc, ſed & omni ſenſu deſtitui, alibi oſtendimus; hæcque præ ſertim arguunt, quòd toti ſint oſſei cæterisque oſſibus duriores, nec perioſtio, vti cætera oſſa, obducuntur, neruusque corpus illorum nullibi ſubeat. Ob quam cauſam non dens, ſed pars alia ſenſilis, & quæ denti propinqua atq; contigua eſt, cùm dentes dolere videantur, patitur: fitque huius vicinitatis & contactus cum dente cauſâ, vt in ipſo dente tunc dolor eſſe exiſtimetur. Hæc autem pars frequentiùs eſt membrana, alueolos quibus dentium radices infixi ſunt, ſuccingens, dentiumque radices proximè ambiens, ad quam neruorum ad maxillam vtramq; delatorum fibellæ diſperſæ dilatatæq; ſenſum exactum illum conferunt, quâ affectâ, dolor non tam in profundo, quá ac ſi in ipſo dente eſſet perſentitur.

Sed & gingiuæ ipſiſque ſubiecta maxillæ perioſtia, ſi ex graui offenſa dolorem patiantur, eum dentibus vicinitatis nomine communicare quoque videntur.

Affectus autem quibus hæ partes affectæ hunc circa dentium regionem apparentem dolorem efficiunt, ſunt vel intemperies calida; vel frigida; aut irritatio; vel continui ſolutio.

Calida intẽperies et Inflammatio, cauſa Dentiũ doloris.

Calida intemperies cum influxu ſanguinis, accedente ſæpè inflammatione, membranas haſce afficiens, non ſolùm quòd illæ tunc accenſæ & diſtentæ ſint, ſed & quòd tumefactæ, in loco arcto, à dente duro ipſis infixo nunc præmantur, dolorẽ eo modo, vti dictum, dentium exiſtimatum & vocatum parit, eumque diſtendentem & pulſantem, cùm & pulſatio, quæ tamen in ſubiectis fit membranæ arteriolis, à quibus dens pulſatur, ſentiatur tam apertè, vt & Galenus pulſationem hanc vti & inflammationem in dente ipſo fieri, (quod tamen

in oſſe tam ſolido quod nec venas nec arterias admittit, vt inflammetur aut pulſet fieri nequit) crediderit, atque in ſeipſo ſe expertum eſſe ſcripſerit. Cæterùm accidit quoque, vt ſi hic ſanguinis influxus ſimul in gingiuas perioſtiaq; illic ſubſtrata feratur: quòd vel mox in principio, vel poſtmodum, perſeuerante dolore, nouamque fluxionem concitante, fit, dolorem augeri, eoque ampliùs, ſi abſceſſus illic gignatur, donec illo rupto vlcus genitum, pus intus, ſæpè & foris, vti dictum eſt, profundat.

Huius autem influxus cauſa non alia, quàm illa quæ alias quoque ſanguinis fluxiones concitare ſolet, exiſtit: Illius nimirum plethora & caliditas, vel dolor alius prægreſſus ab alijs cauſis, hunc influxum concitans, doloremq; geminans: Vel cauſæ aliæ externæ hunc commouentes.

Frigida intemperies, cauſa Dentiū doloris.

Frigida intẽperies inimicâ ſuâ neruoſo & membranoſo generi qualitate, haſce circa dentium ſedem partes afficiens, dolorem parit, ob vicinitatem, vti dictum, dentium etiam appellatum: Acerbum quoque, adeoq; frequentem, vt non immeritò frigidum dentibus inimicum eſſe, vulgò dici ſoleat.

[illegible]

Quod à cauſis externis; aëre, aſſumptis, potuq; inprimis frigido, dentes ſubitò affatimque refrigerantibus, adeò vt ipſorum frigiditatem membranæ vicinæ etiam ſentiant, fieri ſolet: eoque citiùs, ſi dente non integro, ſed cauo aut fracto frigiditas mox membranas tangat: vnde & dentibus vitioſis exiſtentibus frequentiùs dolor commouetur, dentium quoque putatus, cùm tamen illo vitio adeò ſint corrupti, vt non ampliùs viua, ſed mortua ſint corpora, quæ tunc ſentire, nemo poſſit dicere.

Quod eâdem ratione à defluxione frigida pituitoſi

tuitoſi humoris,non in dentem,qui eam admitte-re non poteſt,ſed ſubiectas membranas factâ,con-tingit,dentiumque dolor nullis apparentibus ca-loris,ſed frigoris potiùs,ac ſi flatus frigidus,vti di-ctum,è dente cauo efflaretur,indicijs,naſcitur; ni-ſi dolor hic ſanguinis influxum quoque, vti ſæpè fit, moueat, tunc enim calor,tumor,abſceſſus,vt priùs dictum, ſubſequi quoque poſſunt.

Irritatio membranæ huius neruoſæ ſummeque ſenſilis, moleſtiam eam quoque parit, quam den-tium dolorem vocant. *Irritatio, cauſa Doloris dentium.*

Quæ illi à dente proprio, cùm illius confracti tantùm quędam remanet portio,aut ſitus peruer-titur, aut alioquin ille fit inutilis,euenit: tūc enim tanquam corpus alienum membranam inter man-ducandum premens,afficit,& quò minùs in latere affecto cibum maſticare poſsint,impedit.

Quod & ab alijs in dentem cauum perforatúm-que dum repurgantur, immiſsis: vel etiam à cibo ſolidiore inter maſticandum intruſo, cùm conta-ctum hæc mēbrana alieni corporis ferre nequeat, contingit.

Sed etſi adhuc integris dentibus exiſtentibus, vis talis inferatur, vt non decenti modo impellan-tur, præſertimque cùm dolent: vel ſi interſtitijs ipſorum, aliquid vi inter maſticādum impreſſum, pertinaciter inhæreat,quia tunc dentibus abinui-cem ad latera detruſis, radices membranas ipſis adnatas coarctānt,moleſtia quoque inde naſcitur: vnde cùm aliquid in dentium cauitatibus aut in terſtitijs hæret, in illis repurgandis adeò ſunt oc-cupati.

Cæterùm dentiùm cauſâ, non ſolùm hac ratio-ne cùm vitiati ſunt, vel ſtricti, aut aliter impulſi, membranæ hæ irritantur, ſed & quando dentes adeò exaſperantur, vt læuitatem decentem amit- *Aſperitas dentiū cauſa Hæmodia.*

tant, tunc aſperitatem & inæqualitatem hac quoque membranæ perſentientes, moleſtiam quandam quotieſcunque dentes maſticando impelluntur, premunturque, ac ſi alieni quid membranis infixum eſſet, qualem in hæmodia accidere diximus, patiuntur: accedente præſertim ſtupore aliquo tunc quoque harum membranarum (ſicuti in ſtupore in tactus læſione diximus) quem à frigiditate eorum quæ dentes exaſperant, per contagium veluti ſimul cōcipiunt, adeò vt dentes tunc, quorum causâ hoc membranis accidit, ſtupere (quod tamen cùm non ſentiant, fieri nequit) exiſtiment. Quę exaſperatio frigiditaſque, dentibus, & per conſequens membranis, ab eſu fructuum quorundam, nonnunquam etiam ab humore ſimili eò defluxo, vel potiùs vomitione per os reddito, euenit: ſi acidą & auſtera ſimul ferè ſint, cùm non ſolùm hæc potenter aſtringendo exaſperent, ſed & aciditate (quę neruoſo generi oſſibusq; inimica eſt) penetrantia, dentes & vicinas illis membranas, vti dictum, afficiant. Idq; eò citiùs, ſi dentes molliores adhuc, nec vetuſtate penitùs indurati exiſtant: vnde & iunioribus hoc frequentiùs quàm ſenioribus ſolet accidere.

A defluxione, tenuis, acris vel ſalſi, ſeroſi pituitoſiúe humoris irritatę hæ mēbranæ potiùs quàm refrigeratę (de qua refrigeratione iam dictum) dolor dentium dictus moleſtus, etiam inducitur: Illis conſuetus, qui hiſce excrementis & proin defluxionibus obnoxij ſunt: Et in quibus eò potiùs quàm aliò defluxio, ob viarum eò pertinētium laxitatem aut imbecillitatem loci, quæ dentium vitiatorum causâ præſertim accidit, fertur, aut alioquin allicitur: Quibus & humor defluens ex ore copioſus ſimul plerumque emanat expuiturque, & ad nares quoque delatus, per illas exſtillat.

Solutio

Solutio continui manifeſta in hiſce ſedibus facta, dolorem dentibus adſcriptum parit. Si dente à ſubiecta membrana adnatisque gingiuis per vim auulſo, vel penitus extracto, dolor ſuboriatur: qui eò maior, ſi diſtantem radicem, qualem maiores dentes habere ſolent, habeat: eaque maxillæ, ſicuti aliquando fit, aliqua ex parte penitus connata ſit, adeò, vt maxillæ portio illi adhærens ſimul cum dente interdum euellatur, vnde & maxilla per hâc violentiam tracta laborat, admodumq; patitur, inde & grauiora interdum ſequuntur accidentia. Quod facilè accidere poſſe, ſi canini dentes, quos quia oculos ſpectant, oculares vocant, extrahantur, vulgus chirurgorum credit. *Solutio continui, cauſa Doloris dentium.*

Sed & dentes, maiores præſertim gingiuisque obtecti, adhuc in infantibus dum creſcendo gingiuas perforant, easque diuellunt diſtenduntque, dolorem illum qui illis eo tempore peculiaris eſt, infantesq; admodum afficit, procreant. Qui dolor etſi gingiuarum cauſâ tantûm accidat, nihilominus dentium quoque dolor dicitur: vti & alij dolores ex ſolutionibus iam dictis facti, in quibus tamen partes enarratæ ſenſiles potiùs quàm dentes patiuntur.

Curatio.

PRo cauſæ diuerſitate inſtituenda: quatenus ea procedit vel à defluxione humoris ſanguinei, aut alterius excrementitij: vel ab intemperie frigida: vel irritatione profecta à dentibus vitioſis, vel alioquin impulſis aut exaſperatis: aut ſoluta continuitate, cùm gingiuæ perforantur aut dentes euelluntur.

Si ab influxu humoris ſanguinei aut ſeroſi vel pituitoſi, dolor dentium oboriatur. Tunc cauſa defluxionem mouens, ſi adhuc agat, tollenda: hu- *Dentiũ doloris ab Intemperie calida, frigida*

Ob influxu ſanguinis pituitæue, curatio. mor defluens, ne in partem feratur, aliò ducendus, repellendus, defluxus abſumendus: & intemperies quæ inde nata eſt, corrigenda: dolorque interim ſedandus. Quod ſequentibus fiet præſidijs.

Venę ſectio, ſi à ſanguinis influxu dolor fiat, capitisq; præſertim dolor eum comitetur, à principio facta eum reuellit.

Scarificatio & cucurbitularũ applicatio, in collo, ſcapulis, humeris facta, in quacunq; defluxione, eam deriuat. Quibus & certo tempore factis, dentium dolorem præcauere vulgus ſolet: & ad eum tollendum, priuatim ſcarificationem in carpo, aut manus externâ ſede inter pollicem & indicem, eo latere vbi dolor eſt, inſtituunt.

Veſicatorijs & cauterijs vti alias defluxiones, ſic & has, ſi ſæpè ſuperueniant, auertimus. Et veſicatoria quoque carpo & manus ſedi dictæ, priuatim huius doloris causâ adhibemus. Quod & bulbus Allij contuſus, ſupra dictas partes ligatus, facit.

Frictiones & ligaturæ reuulſionis & deriuationis causâ, locum hîc quoque, vt in cæteris defluxionibus, habent.

Per nares caput expurgantia, in pituitoſorum ſeroſorumq; humorum defluxione, admodum à loco affecto eos diuertunt. Quod per frequentem emunctionem fieri, quæ & plurimùm iuuat, poteſt. Vel errhinis naribus immiſsis præſtabitur. Inter quæ ſuccus Anagallidis & Calendulæ priuatim in dentium dolore iuuare creditur.

Per os pituitam educentia hoc idem præſtant: quæ cùm in ore contineantur, & proin topica ſimul ſint remedia, mox inter ea explicabûtur. Quæ particulares tamen per os & nares factæ euacuationes, ſi humoris magna ſit copia, eaque adhuc in fluxu ſit, ne humorem magis ad partem affectam præci-

præcipitent, quàm deriuent, rectiùs generali purgatione priùs præmiſſa, adminiſtrabuntur.

Per aluum, in humorum illorum redundantia, varijs purgantibus exhibitis iniectiſque quoque purgatio inſtituitur. Iiſdem remedijs, quæ & in cęteris eiuſmodi fluxionibus conueniunt.

Temporibus, ea quæ fluxiones ſiſtunt, à quocunq; humore fiant, ne ad dentes ferantur, applicantur. Ea quoque remedia vſurpando, quæ in oculorum fluxionibus illas impedire diximus: præſertimq; emplaſtra, quæ rectiùs retinentur, vt illic dictum, in fouea quæ media eſt inter frontẽ & tempora, è regione ſedis laborantis collocando, & dies noctesq; geſtando: quæ adeò illic humorẽ fluentem interdum retirẽt, vt dolor in ſubiecta maxilla ceſſet, in temporũ verò dicta regione ſuboriatur.

Dentium regioni, ſi defluxio calida ſit, ab initio dum adhuc fluit, ea quę aſtringendo citra calorem eam repellunt, poſtquam verò fluere deſijt, quę calore aliquo diſcutiunt & abſumũt: in frigida verò defluxione, calida ab initio repellentibus permixta, poſtea etiam calidiſsimâ ſola, adhibentur: dolorem ſedantibus, ſi ille intenſus ſit, in omnib. cauſis ſemper additis. Quæ diuersâ formâ, nunc in oris ſede vbi dentes dolent, vel retinentur, vel alijs modis dentib. apponuntur; aut etiam ſi caui ſint imponuntur: aut dentes iiſdem ſuffumigantur: Ex ſequentibus parantur.

Cùm aſtringere præcipuè volumus defluxionemq; ſic cohibere, decocta in ore tepida retinenda ſic parantur. Ex ſelectioribus ſimplicibus ſolis factis, probatur imprimis decoctum Tormentillæ, item Verbenæ, in Vino facta, & corticis interioris Frangulæ.

Vel compoſitum ex paucioribus pluribusq; ſequentib. decoctum: ℞. rad. Tormentil. Pentaphy-

li, Biſtortæ, Tapſi barbati an. ℥.ß. rad. Cyperi ʒ.ij. cort. Buxi vel Mori, Capparorũ an. ℥.ß. fol. Hederæ, Verbenæ, Plantag. an. m.j. fl. Balauſt. Roſ. rubr. an. p.j nucum Cupreſsi, Gallarũ, capul. Glandium an. ʒ.ij. ſeminis Coriandri, Myrti, Santali rub. an. ʒ.j. coquantur in Vino rub ſtiptico, addito ſi magis aſtringere volumus etiam Aceto.

Aqua Roſarum aſtrictionis causâ ſimiliter conuenit: cui & aqua Plantaginis miſcetur: Vinumq; interdum rubrum, vel etiam Acetum.

Aqua Tapſi barbati efficax à quibuſdam eſſe cenſetur.

Stipticum admodum decoctum fit hoc pacto: ℞. ſcoriæ Ferri ℥.j.ß. Vitreoli ʒ.j. coquantur in Vino & Aceto.

Defluxione iam factâ, adduntur calida quędam hoc modo: ℞. rad. Pentaphyli vel Tormentillæ ℥.j. rad. Pyrethri ℥.ß. rad. Cyperi ʒ.ij. fol. Hederæ, Saluiæ, Hyſopi an. m.j fl. Roſ. rub. Lentium an. p.j. ſeminis Papau. albi ʒ.ij. Piperis longi ℥.j. coquantur in Vino.

Vel ſic: R. Saluiæ, Hyſopi, Verbenæ an. m j. coquantur in Vini lib.j. adde Aluminis ʒ.ij.

Vel: ℞. Gallarum, rad. Biſtortę an. ʒ.ij. rad. Ireos ℥.j. Hyſopi m.j. Thuris, Sandaracæ an. ʒ.ij. bacc. Iuniperi ℥.j. coquantur in Vino rubro.

Aut: ℞. Maſtichæ ℥.j. Saluiæ, Hyſopi an. m.j. coquantur in Aceto & Vino, partibus æqualibus.

Vel puluis hic vſurpatur: ℞. rad. Biſtortæ ʒ.j. Aluminis & rad. Pyrethri an. ϶.j. fiat puluis: Applicetur vel affricetur.

Cùm calefacere potiſsimùm volumus, decocta ſequentia in ore retenta iuuabunt. Eaque actu eouſque calida, vt ſaltem non vrant: ob quam & cauſam cùm citò calor remittat, bis térue expui, repetique debent.

Pyre-

Pyrethri radicis, vel Piperis, vel Zingiberis, decocta in Vino, vulgus ſic vſurpare ſolet: quæ & ſimul decoqui in hunc vſum poſſunt.

Aliud: ℞. herb. Calamentæ, Origani, Pulegij, Hyſopi, Saluiæ, an.m.j. Maioranæ, fol. Lauri an.m. ß. baccarum Iuniperi p.ß. decoquantur in Vino.

Vel ſic quod ſæpè profuit: ℞. Serpilli, Saluiæ, Roſmarini an. m.j. Zingib. ℥. j. ſeminis Carui ℥. ß. Cicerũ rub. Salis an. p.j. decoquantur in Vino albo.

Vel compoſitum, hoc modo: ℞. rad. Pyrethri ℥. ß. radic. Angelicæ, Imperatoriæ, Ireos an. ℥.ij. (poſſet & Allium & Raphanus addi, ſi ea non faſtidirent) herb. Hyſopi, Satureiæ, Saluiæ, Maioranæ, Pulegij, Serpilli, fl. Roſmarini, Roſ. rub. an. ℥.j. vel manipulum ſi recentia ſint, Piperis longi & nigri, Cubeb. gr. Paradiſi, Gariophyl. ſeminum Sinapis, Nigellæ, Staphis agr. an. ℥. ß. Salis communis vel nitri ℥.ij. conquaſſentur, & affuſo Vino parùm coquantur: vel in infuſione ſtent aliquandiu, & colatura vſurpetur.

Colocynthidis decoctum in Vino factum, amarum admodum, ſed valde efficax eſt.

Aqua Saluiæ, Roſmarini in Vino deſtillata & adhibita vtilis.

Aqua Vitæ ſeu ſpiritus Vini, vel baccarum Iuniperi, admota, cito & validè operantur.

Vel quæ ſic compoſita & grata ſimul fit: ℞. Piperis, Zingiberis, gr. Paradiſi an. ℥. j. Gariophyl. ℨ. ij. Cinamom. ℨ. ß. affundatur Aqua vitæ, donec in pultem redigatur, maceretur vel deſtilletur ad vſum.

Vel hoc modo: ℞. rad. Pyrethri, Piperis longi & nigri an. ℨ. ij. ſeminis Sinapis, Naſturtij, & Nigellæ an. ℨ. j. puluerifentur & affusâ Aquâ vitæ, ad vſum vti de priore dictum, paretur.

Vel ex ſimplicibus in decocto præcedenti com

poſito calido expoſitis, aridis, puluerifatis, talis cum Aqua vitæ fiat infuſio, vel exſtillatio.

Oleum baccarum Iuniperi vel Spicæ, vel Aromatum, deſtillatum, ſi bombace excepta dentibus imponantur, efficaciter operantur.

Sacculi interdum vſurpantur dentibus impoſiti vel interpoſiti, ita vt à dente dolente mordeantur: qui ſic fiunt: ℞. Saluiæ folia aliquot, piſtentur; adde parùm Salis & Piperis, impleatur ſacculus.

Vel ſic: ℞. rad. Pyrethri, Piperis, ſeminis Sinapis, Salis an. æquas partes: puluerifentur, imponantur in ſacculum, qui madefiat Aceto calido.

Vel ſic: ℞. rad. Pyrethri, Piperis longi, ſeminis Staphis agr. an. ęqu. part. fiat puluis, qui ſacculo exceptus, irroratus Aquâ vitæ, adhibeatur.

Quæ fauces inflammant quandoque adhibentur: vt cort. Laureolæ, detractâ priùs externâ membranâ duriore. Item radix Tithymali & Ranunculi, teſte Dioſcoride: quæ ne fauces vrant, denti dolenti ſupponuntur illicque morſu retinentur, ita ne partes vicinas admodum tangant. In Aceto decocta mitiora fiunt, aliterq; tunc quoque vſurpari poſſunt.

Hoc pacto & ſequens decoctum ore tenetur: quod ex radic. Sigilli Salom. & Hellebori albi, & cort. Laureolæ in Vino & Aceto decoctis fit.

Quæ anodyna ſunt, in omni cauſa, cùm defluxio præſertim ſubſtitit, & quæ proprietate quadam potiſſimùm operantur, ſequentia vſurpari poſſunt.

Lac tepidum, Butyrum, Oleum commune recens vel Amygdalinum ore contenta vel apposita.

Panis maſticatus, atque ita cataplaſmatis inſtar inter dentes & buccas retentus.

Iuſcula tepida, & Pultes.

Deco-

Decoctum radic. Altheæ, Panis, ſeminis Lini; in lacte.

Aliud pituitam quoque eliciens: ℞. radic. Altheæ, Liquirit. ana ℥.j. Saluiæ m.j. Ficuum pingu. numero xij. ſeminis Fœnogr. ℥.j. decoquantur in Aqua.

Guaiaci decoctum laudatur: cui Sal interdum permiſcetur.

Fermentum cum Aceto ſubactum, applicitum iuuat: vel decoctum quoq; illius, buccis retentum.

Conuenit admodum & ſequens: ℞. gũmi Sandaracæ ſeu vernicis ſcribarum ℥.ß. Vini vel Aceti, vel vtriuſq; ℥.iiij. vel vj. coquantur ad conſumptionem tertiæ partis, & teneat in ore. Vel diſſoluatur Sandaraca in Aceto & adhibeatur.

Gummi Galbanum, Ammoniacum, Serapinũ, emollita per ſe, vel cum Aqua vitæ aut Aceto, cauis dentium impoſita, vel ſupra linteolum extenſa, & dentibus emplaſtri inſtar appoſita, doloribus dentium medentur.

Plurimùm & hoc conducit: ℞. Camphoræ ʒ.ß. Aquæ vitæ ℥.j. coquantur donec camphora diſſoluatur, dentiq; adhibeatur. Vel cum Aqua vitæ aliqua compoſita permiſceatur. Vel addito Vino vel Aceto, denuò parum bulliat & ſic vſurpetur.

Confert & Camphora cum oleo ſtillatitio Gariophyl. vel expreſſo ex Amygdalis, diſſoluta. Vel oleum Camphoratum arte elicitum, adhibita.

Exuuiæ ſeu ſenecta Serpẽtis, cocta in Vino vel Aceto: Vel exiccata in furno aut combuſta puluerifata & cum Oleo mixta, donec vnguenti inſtar dentibus inungi poſſit, laudatur.

Paſtinacæ piſcis caudæ aculeus, ſi dentibus adhibeatur, illorum dolorem compeſcere ſcribit Dioſcorides.

Stupefacientia, dolore vrgente, nonnunquam

adhibentur, cauendo ne ſi validiſsima ſint, deglutiantur.

Opiatas antidotos, recentes præſertim, vt Philonium Rom. Theriacam, Mithridatum aliáſue vſitatas, vel de nouo paratas, dentibus affricamus, vel alioquin apponimus aut imponimus. Quibus ʒ.j. pondere interdum vt ſpiſsiores fiant, rad. Pyrethri, & ſeminis Nigellæ ℈.j. puluerem addimus, & gr.j. Opij, vt vires opiatarum augeantur.

Opij ſolius emolliti manu pilula vna denti intruſa, dolorem mox tollit: cui ne diffluat, Ceræ momentum prius, dum manibus ſubigitur, permiſceri poteſt.

Vel ſic magno cum ſucceſſu vſurpari: ℞. Opij, ſeminis Hyoſc. an. gr. iiij. ſeminis Paludapij gr. ij. cum aqua Vitæ fiant pilulæ.

Vel hoc pacto: ℞. Camphoræ ℈.j. coquatur in ℥.j. aquæ Vitæ donec diſſoluatur: in fine adde Opij gr. iij. vel iiij. dilueque, & bombacis pilulam in eo madefactam intrude in dentem.

Alia narcotica fiunt ex Hyoſcyami ſeminis, Piperis, rad. Pyrethri & Aluminis (aliàs vſti) æquis partibus, cum aqua Vitę in maſſulam redactis: Quę applicatur vel imponitur.

Vel ſic: ℞. ſeminis Hyoſcyami ʒ ß. rad. Pyrethri, Zingib. an. ʒ. ij. ſemin. Apij ʒ j. Maſtichæ ʒ. iij. Roſ. p.j. bulliant in Vino vel Aceto pro collutione.

Vel. ℞. rad. Mandragoræ ʒ. j. ſeminis Hyoſcyami ʒ. ß. Piperis, Cubeb. ſ. Staphis agr. an. ʒ. j. rad. Pyrethri ℥. ij. cort. rad. Mori vel Cappar. ʒ. iij. coquantur in Vini rub. Menſ. ß. ad conſumpt. tertiæ partis: Vtatur vt prius.

Vel: ℞. rad. Hyoſcyami ℥. j. Vini albi lib. ß. coquantur & vtatur.

Oleum ex ſemine Hyoſcyami impreſſum, impoſitum denti cauo, prodeſt.

Suffitus

Suffitus per infundibulum in os ad dentes doſlentes admiſsi conueniunt. Qui ex Abſynthio & Satureia ſimilibusque calidis, in Vino & Aqua decoctis parantur: vaporque dum adhuc decoctum feruet, excipitur: cui decocto ſi ſemen Porri addas, efficacius erit.

Fumus exiccatus à Sandaracha carbonib. ignitis iniecta idem præſtat. Vel ſi à ſemine Porri & Cæparum vſtis fumum excipiat: quibus pulueriſatis, vt ſpiſsior ſit fumus Cera vel Pix quandoque permiſceatur. Hyoſcyami ſeminis vſti fumus imprimis ad dolorem ſedandum probatur.

Malæ regioni extrinſecùs loco dolenti correſpondenti quædam appoſita, doloré compeſcunt.

Emplaſtrum anodynum: ℞. medullæ Panis & pulpæ pomorum an.℥.iij coquantur in Lacte, adde farinæ ſeminis Lini, ol.Roſ.vel Chamom.an.℥.j. Croci ℈.j. contundantur.

Theriaca, vel aliæ Opiatæ emplaſtri inſtar quoque ſupra genam applicata iuuant.

Aliud cum ſucceſſu expertum: ℞. Albumē oui; quod cum aqua Roſarum conquaſſetur, & ſupra ſtuppam cannabeam extenſum effundatur, aſpergendo parùm Piperis pulueriſati, atq; parti dolenti ita applicetur, vt totá malæ ſedem cōprehendat.

Vel ſic: ℞. Vitellum oui, & cum Aqua vitæ diſtempera, addendo parùm croci, applicetur. & reſoluet tumorem. Poſſunt & farinæ addi.

In cauſa calida præſertim vtile: ℞. ſuccorum Solani, Semperuiui an.℥.ij. aquæ Roſ. Lactis an.℥.j ß. ol.Roſ.Omph.℥.j agitentur, pannusq; lineus in eo madefactus applicetur.

In cauſa potiſsimùm frigida hoc pacto: ℞. bulborum Cæparum aſſorum ſub cineribus ℥.iij. ol. Anethini, Chamom.an.℥.j. far. ſeminis Fœnogr.℥. j.ß. fiat emplaſtrum.

adhibentur, cauendo ne ſi validiſsima ſint, deglutiantur.

Opiatas antidotos, recentes præſertim, vt Philonium Rom. Theriacam, Mithridatum aliásue vſitatas, vel de nouo paratas, dentibus affricamus, vel alioquin apponimus aut imponimus. Quibus ʒ.j. pondere interdum vt ſpiſsiores fiant, rad. Pyrethri, & ſeminis Nigellæ ℈.j. puluerem addimus, & gr.j. Opij, vt vires opiatarum augeantur.

Opij ſolius emolliti manu pilula vna denti intruſa, dolorem mox tollit: cui ne diffluat, Ceræ momentum priùs, dum manibus ſubigitur, permiſceri poteſt.

Vel ſic magno cum ſucceſſu vſurpari: ℞. Opij, ſeminis Hyoſc. an. gr. iiij. ſeminis Paludapij gr. ij. cum aqua Vitæ fiant pilulæ.

Vel hoc pacto: ℞. Camphoræ ℈.j. coquatur in ℥.j. aquæ Vitæ donec diſſoluatur: in fine adde Opij gr. iij. vel iiij. dilueque, & bombacis pilulam in eo madefactam intrude in dentem.

Alia narcotica fiunt ex Hyoſcyami ſeminis, Piperis, rad. Pyrethri & Aluminis (aliàs vſti) æquis partibus, cum aqua Vitę in maſſulam redactis: Quę applicatur vel imponitur.

Vel ſic: ℞. ſeminis Hyoſcyami ʒ ß. rad. Pyrethri, Zingib. an. ʒ. ij. ſemin. Apij ʒ j. Maſtichæ ʒ. iij. Roſ. p.j. bulliant in Vino vel Aceto pro collutione.

Vel. ℞. rad. Mandragoræ ʒ. j. ſeminis Hyoſcyami ʒ. ß. Piperis, Cubeb. ſ. Staphis agr. an. ʒ. j. rad. Pyrethri ℥. ij. cort. rad. Mori vel Cappar. ʒ. iij. coquantur in Vini rub. Menſ. ß. ad conſumpt. tertiæ partis: Vtatur vt priùs.

Vel: ℞. rad. Hyoſcyami ℥. j. Vini albi lib. ß. coquantur & vtatur.

Oleum ex ſemine Hyoſcyami impreſſum, impoſitum denti cauo, prodeſt.

Suffitus

Suffitus per infundibulum in os ad dentes doſlentes admiſsi conueniunt. Qui ex Abſynthio & Satureia ſimilibusque calidis, in Vino & Aqua decoctis parantur: vaporque dum adhuc decoctum feruet, excipitur: cui decocto ſi ſemen Porri addas, efficacius erit.

Fumus exiccatus à Sandaracha carbonib. ignitis iniecta idem præſtat. Vel ſi à ſemine Porri & Cæparum vſtis fumum excipiat: quibus pulueris ſatis, vt ſpiſsior ſit fumus Cera vel Pix quandoque permiſceatur. Hyoſcyami ſeminis vſti fumus imprimis ad dolorem ſedandum probatur.

Malæ regioni extrinſecùs loco dolenti correſpondenti quædam appoſita, doloré compeſcunt.

Emplaſtrum anodynum: ℞. medullæ Panis & pulpæ pomorum an. ℥.iij coquantur in Lacte, adde farinæ ſeminis Lini, ol. Roſ. vel Chamom. an. ʒ.j. Croci ℈.j. contundantur.

Theriaca, vel aliæ Opiatæ emplaſtri inſtar quoque ſupra genam applicata iuuant.

Aliud cum ſucceſſu expertum: ℞. Albumé oui; quod cum aqua Roſarum conquaſſetur, & ſupra ſtuppam cannabeam exten ſum effundatur, aſpergendo parùm Piperis puluerisati, atq; parti dolenti ita applicetur, vt totá malæ ſedem cóprehendat.

Vel ſic: ℞. Vitellum oui, & cum Aqua vitæ diſtempera, addendo parùm croci, applicetur & reſoluet tumorem. Poſſunt & farinæ addi.

In cauſa calida præſertim vtile: ℞. ſuccorum Solani, Semperuiui an. ℥.ij. aquæ Roſ. Lactis an. ʒ.j. ß. ol. Roſ. Omph. ʒ.j agitentur, pannusq; lineus in eo madefactus applicetur.

In cauſa potiſsimùm frigida hoc pacto: ℞. bulborum Cæparum aſſorum ſub cineribus ℥.iij. ol. Anethini, Chamom. an. ℥.j. far. ſeminis Fœnogr. ℥. j. ß. fiat emplaſtrum.

Vel hoc: ℞. rad. Liliorum ℥. iij. Maluæ m. j. fl. Chamo. Meliloti, Anethi an. p. j. ſeminis Fœnogr. Lini an. ℥. ß. ſeminis Caulium ʒ. ij. nucleorum Perſicorum vel Amygd. an. ℥. j. decoquantur in Vino; foueatur mandibulæ pars exterior. Et reſidentia decocti contundatur, atq; oleo Anethino & Chamomell. additis fiat cataplaſma.

Sacculi item proſunt foris adhibiti, ex Milio vel Panico, Abſynthio, fl. Chamomil. Anethi & Sale.

In aurem è directo partis affectæ immiſſa quædam dolores dentium quoq; compeſcunt: vt ſucci Allij, Rutæ, Hederæ & Aſphodeli radicum.

Olea item aliqua calida: vt Rutaceũ, Laurinum, Coſtinum, Lumbricorum: quibus Caſtoreum incoctum, ea efficaciora facit. Efficaciſsima ſunt olea ſtillatitia calida.

Vel ſi Hederæ grana quinque cum ol. Roſac. in cort. Granatorum efferueſcant, & inſtilletur: teſte Dioſcoride.

Allij bulbus detracto cortice in formam ſuppoſitorij ſciſſus & in aurem partis dolentis intruſus, mirè iuuat.

Inter amuleta, Lepidij radicem collo ſuſpenſam dentium dolorem tollere, docet Dioſc.

Si tumor in genæ regione, vbi dentes dolent, intus forisúe aut vtrinque prodeat, dolorque remittat: tunc ſponte, vel iam dictis ſacculis adhibitis, vel inunctione oleorum calidorum facilè diſcutitur.

Si dolor verò cum tumore augeatur, quia abſceſſus tunc generatur: vt ille maturetur, eadem anodyna cataplaſmata iuuabunt.

Imprimiſque ſi farina ſumatur Tritici vel Speltæ, & in Lacte coquatur, Olibanumque pulueriſatum in fine illi permiſceatur, appliceturque, abſceſſum maturabit.

Quod

Quod & fiet, ſi intrinſecùs in ore Lac tepidum contineat, in quo rad. Altheę, ſeminis Lini & Semperuiui maioris ſquamæ aliquæ, decocta fuerint.

Abſceſſus maturatus, intrinſecus in ore ruptus, per ſe, aut apertus vnguę aut phlebotomo, in vlcus abit. Quod ſponte vel remedijs in vlceribus oris dictis ſanatur. Si extrinſecùs ſub cute collecto pure, illic abſceſſus fiat, ſicuti in vlceribus externis dicetur, aperiatur & curetur. Sæpè autem ſi vitioſi dentes illic ſint vlcusque ad eos pertingat, vix, donec illic extracti ſint, ſanabitur: relictâ ſæpè poſt illius curam cicatrice profundâ, vnde oris quædam tortura apparet: ſicuti ſuo loco explicabitur.

Dētium doloris ab Intemperie frigida ſimplici, curatio.

Si ab intemperie frigida, à materia eò defluxa, nata, dolor fiat dentium, curatio iam in defluxione pituitoſi humoris fuit explicata, & qua ratione calidorum adhibitione emendetur. Quæ etiam, ſi à ſimplici intemperie fiat, eandem quoq; corrigũt. Tuncq́, potiſsimùm ab omnibus actu frigidis, aëre, cibo, potu, medicamentis, ne dentes horum frigore, vel priùs affecti, magis, vel de nouo afficiantur, cauendum: cùm frigidum adeò dentibus hisq́; ſedibus inimicum ſit, vt neque in cauſa calida actu frigida appoſita, etſi leuamen aliquod primo impetu adferre videantur, conueniant, ſed malum potiùs augeant.

Si à dentibus vitioſis dolor dentium ſuam trahens originem; aut alijs de cauſis primùm factus, ægrè horum cauſâ ſanetur vel facilè iterũ redeat: Tunc ſi defluxio acceſſerit, vti in defluxione dictum, curatio erit inſtituenda.

Dentiũ doloris ab irritatione à dentibus vitiatis, vel corr-

Dentium verò vitiatorum cauſâ, ſi caui aut perforati ſint, ne quid eos ſubintret, ſicq́; moleſtiam pariat, cauendum. Quod fiet ſi cibos non in latere ægro, ſed ſano potiùs mandere aſſueſcant. Idem

ſtrictis, curatio. ſi cera aut maſtiche priùs maſticando emollitis, alijsúe dentis foramen obturetur, præcaueri poſſe, docent: vnde tamen non minùs locum hunc affici, quàm ſi cibo impleatur, experientia demonſtrat: & proin hoc potiùs in oris fœtore, ne is ciborum retentorum in dentibus putreſcentium causâ oriatur, vſurpari debere, eo loco oſtendemus.

Imprimis verò cùm dentes vitiati moleſtiam tantùm adferant, dolori'que etiam ex leui cauſa occaſionem præbeant, & vicinos quoque tandem inficiant, maximeque ſi iam omnino ſint inutiles, vel ſunt euellendi, illis artibus, ſicuti in oſsibus corruptis explicabitur: vel locus illis ſubiectus, ne ab ijs veluti alienis continuò moleſtetur, inſenſilis reddi debet. Quod fiet immiſsis in dentis cauitatem cauſticis: vti Aquâ forti, quæ communiter vſurpatur: vel lacte Ficulneo aut Tithymali, aut Sori vt vult Dioſcorides bombacis pilula priùs exceptis aliâúe arte adminiſtratis & inditis, ceraque poſtea ne hæc elabantur in fauces, occluſis: quæ &, frequentiùs præſertim adhibita, tandem vt & dentes frangantur cadantque, efficiunt. Quod &, ſi ferro ignito dens corruptus tangatur atque vratur, vt ſenſum ſubiecta pars viciniratis causâ compatiens amittat, denique tandem excidat perficitur.

Si moleſtia aliqua ſequatur inde, quia dentes ab illis quæ interſtitijs ipſorum validè intruſa ſunt conſtringuntur, facilè, ſi dentiſcalpio (quod ex Lentiſco lignoque Iuniperino alijsúe factum vtilius cenſetur) ex interuallis impedimentum hoc extrudatur, ea emendabitur. Quod tamen ſi accidat, cùm dentes dolent, placidè admodum, ne iam priùs dolentes ampliùs irritemus, faciendum erit, cùm & tunc à quouis ferè contactu offendan-

ſendantur, quemadmodum & cùm linguâ continuò dens dolens pulſatur, vel digitis frequenter prçhenditur (quod plerumque ſic ſe dolorem declinare poſſe exiſtimantes, ægri facere ſolent, vti & dentium ſpacia, ac ſi quid illic inhæreret, repurgare) dolor dentium quoque exacerbari potiùs, quàm leuari ſolet.

Si exaſperatis dentibus in Hæmodia, manducatio ciborum moleſta reddatur, Portulacę recentis folia in loco affecto tamdiu maſticata, donec impedimentum hoc non ampliùs ſentiatur, certiſsimum & ſubitò iuuans, eſt auxilium. *Hæmodiæ curatio.*

Tardùs illud faciunt, ſi medulla Panis recentis, aut Caſeus parùm toſtus, vel Vitellus oui coctione induratus, dum adhuc calent, dentibus affectis mordeantur, atq; ſtringantur.

Item ſi Amygdalæ aut Auellanæ excorticatæ: vel Cera Sale ſubacta, maſticentur.

Si ob gingiuas à dentibus perforatas, infantes cùm dentiunt, dolorem ſentiant: tunc ad dentitionem facilitandam Cerebro cuniculi vel leporis cocto in Vino: vel Butyro recenti, cum Melle permixto, alijsúe lenientibus & emollientibus relaxantibusque gingiuæ infantium leuiter & ſæpe vngendæ. *Doloris in dentitione infantium curatio.*

Idem facere lapidem in capite Limacum nudorum inuentum, ſi adalligetur, teſtatur Matthiolus.

Alia accidentia quæ tunc ſuperueniũt quomodo tractanda ſint, ſuis ſingula locis expoſita ſunt.

Ob euulſionem dentis qui naſcitur dolor, mox eo ablato remittit, & ſimul ille qui præceſsit, cuius causâ dens extrahitur, tũc ceſſat. Si verò loco moueatur tantùm vel frangatur dens, deterius fit malũ, vbi poſtea quando denuò euellitur fragmẽtaq; rupti dentis eradicantur, duplici ratione patitur æger. Vt hæmorrhagia ſiſtatur Vino os colluunt, *Doloris euulſo dente curatio.*

Quæ ſi perſeueret, in periculum aliquando inducit ægrum, arteria præſertim ruptâ: cuius cura in hæmorrhagijs explicabitur.

DE FAVCIVM DOLORE, CAPVT IX.

Genera.

DOLORVM genera quæ in faucium aut gutturis ſedibus occurrunt: vel ſuperiore, quæ ore diducto apertoq; linguâque depreſsâ patet, cameraque eſt, in quam vtrinq; ad latera prominentiæ duæ, quas tonſillas vocát, iſthmi alicuius inſtar feruntur: & cui in medio carūcula, quam gargareonē appellant, à palati extremi media ſede producta, præponitur: Vel quæ in ima ipſarū ſede in collo recōdita, ſentiūtur: Idq; vel ſeparatim vno aliquo in loco, vel pluribus; nonnunquam & ad oris partes aliquas enarratas diſperguntur: diſtinguūtur primùm, quatenus diuerſum ſenſum mouēt. Cùm ſit nunc ſaltē aſperitas, vel quædam irritatio moleſta: nunc dolor verus, isq; vel diſtendens vel ardens vel vlceroſus.

Aſperitas faucium. Aſperitas faucibus interdum moleſtiam exhibet: quæ tamen cùm voci potiùs incommodet, in raucedine deſcripta fuit.

Irritatio moleſta in faucibus. Irritatio faucium moleſta, cum cōnatu aliquo continuò ad deglutitionem, vel ſi magis vrgeat, etiam vomitionem, incitante quandoque ſentitur. *Gargareonis lapſus.* Tuncque vel aliquid faucibus inhæret, vel gargareon longior craſsiorq; factus in fauces dependet: quas ſi aliquo pacto obturet, ſpirandi vocisque edendæ difficultatem quoq; aliquā adfert: tuncque

ſic ad-

ſic adauctus propriè Columella, κίων vocatur, vel illius caſus lapsúsue, hic affectus appellatur. *Columella.*

Diſtendens ſeu tenſiuus quidá dolor in fauciũ interioribus occurrit, cum cauitate in ceruice apparente, ob luxatam illic vertebram: Reſpiratione tũc admodum intercepta: in cuius defectu de hoc affectu egimus: quem ob ſimilitudinem aliquam quam cum angina habet, in ſpiritu impedito, ſextã Anginæ faciunt ſpeciem: quæ rariſsima eſt. *Dolor diſtẽdens in faucibus cũ difficultate reſpirandi. Angina notha illiusq; ſpecies.*

Frequentiùs à defluxione (vti dicetur in cauſis) ſubortus dolor tenſiuus, etiam ſine ardore ſeu inflammatione fauces afficit, cum anguſtia quoq; aliqua interdũ ſpirandi: præſertim verò cũ deglutitionis aliquando & vocis impedimento. Idq; aliàs nullo tumore: aliàs cum tumore aliquo in faucibus, vel extrinſecùs in colli aliqua regione apparente: hicq; affectus Angina notha dicitur.

Pluries tamen cum anginæ nothæ accidentibus, tonſillæ vtrinq;, vno vel vtroque latere globi inſtar protuberantes, poriſq; manifeſtis ſpongiæ inſtar apertæ & poroſæ viſuntur: quem affectum Pariſthmia vocant. *Pariſthmia.*

Ardens acutus & pungẽs dolor in faucibus occurrit in affectu quẽ Anginã veram vocãt, cũ reſpirationis difficultate, quæ parua & frequens eſt, interiectisq; ſæpe ſuſpirijs ducitur, nõnunquã & ſuffocationis adferẽs periculũ, adeò, vt non niſi erecti ſpiritũ trahere queant, oreq; aperto canũ inſtar hiantiũ vel furioſorum hient, vnde & malũ tunc Cynanche vocãt. Deglutitio quoq; in hoc affectu vel fieri nequit, potusq; ſi eũ deglutire cõtendant, per nares rurſum reſilit, vel ægrè admodũ deglutiunt, doloréq; conatus ille exacerbat. Adhæc febris plerũq; (neq; enim ſemper) huic malo comes eſt, illiusq; aliqua accidentia, in calore, rubore faciei, ſiti, pulſib. & vrinis ſeſe exerũt. Tumor vel nullꝰ vel ali- *Dolor inflãmans in faucibus cum difficili reſpiratione. Angina vera illiusq; ſpecies. Cynanche.*

Digitized by Google

quis ſe manifeſtat, cuius cauſâ in tres ſpecies angi-na diſtinguitur: nam ſi nullus tumor ſeu inflammatio intus foriſue appareat, primam in qua accidentia ſæuiſsima occurrunt, ſtatuũt ſpeciem: ſi verò is in faucium anguſtijs appareat, ſecũda eſt ſpecies, grauia quoque ſecum ferens ſymptomata: quod ſi verò foris potiùs in collo tumor ſe offerat, tertia eſt ſpecies, mitiores quàm priores duæ producens effectus.

Antiades. Priuatim quoq; tumor inflammans cum rubore & calore in tonſillis enarratis occurrit: quas ſic affectas Antiades vocant. Nonnunquam & in gar- *Vuula.* gareone is depræhenditur vuulaq; propriè tunc, cùm tumeſcens ex inflammatione nigricat, dicitur. In quibus vitijs, accidentia quæ in anginæ mitiore ſpecie adeſſe diximus, niſi illa quoq; adſit, vel ſequatur, adhuc leuiora occurrunt. Quæ in hiſce tribus locis inflãmationes, ſi in abſceſſum abeant, dolor cæteraq; accidentia augentur, eoq; rupto mitigantur, vlcusq; ſequitur.

Dolor vlceroſus in faucibus. Vlceroſus dolor in faucibus quandoque perſentitur: illeq; vel in manifeſtis locis, vt in gutturis ſuperiori ſede, vel in tonſillis aut gargareone: in quibus & tunc exulceratio aliqua adeſſe cernitur, in palatum ſæpe quoq; producta: nonnunquam & abſumpto vel ex parte vel omnino quoq; gar- *Gargareonis abſumptio.* gareone. Vel in profunda ſede ſentitur anginamq; dictam ſequitur: pusq; tunc ſimul excreatur. Vel ſi per ſe accidat, deorſum dolor ille ad ventriculi regionem vſque cum ardore ſummo, præſertim inter deglutiendum porrigitur, & proin etiam deglutitionem impedit: vti & ſi in ſuperioribus locis fiat, & deglutitioni, reſpirationi & voci tunc ſimul incommodat.

Cauſæ.

Cauſæ.

CAuſa horum affectuũ: nimirum moleſtiæ cum irritatione, (de aſperitate faucium alibi egimus) & dolorũ, cum diſtentionis, inflammationis & vlceris ſenſu ſe offerentiũ, vel in partibus abſtruſis latitat, vt muſculis fauces vicinaq́; illis loca occupantibus: vel glandulis humilioribus aſperæ arteriæ adnatis: vel ductibus qui per interiora colli feruntur, œſophago plerũq́; (nam aſperæ arteriæ affectus eiuſmodi, in reſpirationis defectu & deprauatione, cui potiſsimũ incommodant, potiùs deſcribuntur.) Vel in manifeſtis fauciũ locis reſidet, vt tonſillis, gargareone, aut tunica illic cameră hasq́; ſedes ambiente, vnde ſæpe in palatũ vicinaq́; loca extenditur. Eſtq́; dolorum omnium in hiſce omnibus ſedibus cauſa, vel influxus humoris ſanguinei vel excremẽtitij: vel ſoluta continuitas. De ſoluta contiguitate à luxata ceruicis vertebra, anginam ſextæ ſpeciei excitante, in reſpirationis defectu egimus. *Sedes affecta.*

Sanguinis influxus ſi in fauces obſidentes muſculos diffundatur, inflammationẽ, veram anginã appellatã parit: ſæuiorem tolerabilioremue, prout defluxio interiora exterioráue magis poſsidet. Nã ſi in interiores muſculos laryngis & fauciũ ac oſsis hyoidis, qui reſpirationi, voci & deglutitioni inſeruiunt, procumbat, cùm vehementer tunc angat & veluti ſuffocet, prima & deterior erit anginæ ſpecies. Si verò in exteriores potiùs collum illic occupãtes feratur muſculos, cùm minùs hiſce functionibus tunc incõmodet, mitiorẽ & quæ tum tumore externo ſeſe quãdoq; manifeſtat, tertiæ ſpeciei, dictam procreabit anginam. Quod ſi verò tam ad interiores quàm exteriores ſe muſculos diſpergat defluxio, medio modo ſe habens, ſecundæ ſpeciei *Inflammatio faucium tonſillariũ, gargareonis, cauſa Anginæ veræ, Antiadũ, Vuulæ.*

appellata naſcetur angina: in qua cùm tumor non ita collectus & abditus vt in prima ſit, ille in faucium interioribus ſe nonnihil profert, ibique poteſt conſpici. Quâ ratione & rectiùs differentiæ anginæ veræ explicantur quàm ſi prout in hos illosue muſculos defluxio cadit, cùm in illis in abdito occultatis hoc diſcernere nequeamus, alia inſuper ipſarum genera ſtatuamus, & pro horum differentijs, cynanchas, paracynanchas, ſynanchas, paraſynanchas appellemus. Cæterùm ſi ſanguis in glandulas illic poſitas potiùs defluat, illasque inflammet, præſertim humiliores aſperæ arteriæ vtrinque adſtratas, quę propter venas quibus intextæ ſunt & nigricant nonnihil, facilè inflammantur, anginæ quoque erit ſpecies, eoque magis cùm & tunc vicini quoque maſculi ferè inflammentur: deterior, mitiorúe, prout ſe in muſculos dictos diffundit inflammatio. Si verò in glandulas elatiores tonſillas ſcilicet, vel gurgureonem feratur, harum partium inflammationes, antiadum & vuulæ nominibus expreſſas parit: quæ ad vicinas quoque ſæpe partes expanduntur, frequentiusque quàm anginæ fiunt: cùm ſanguis in laxas haſce glandulas magnis venis adſtratas, citiùs quàm in alias cùm fluit, feratur. Quòd ſi in gulæ ſeu œſophagi ſedem potiùs deſcendat, quod rarum eſt, dolorem grauiorem longè, præſertim in deglutitione, à principio gulæ ad ventriculum vſque ſeſe exerentem, ſed non cum tanta ſpirandi difficultate, niſi ad vicinas partes quoq; ſe extendat, procreat.

Oeſophagi inflãmatio illiusq; cauſa.

Cuius influxus ſanguinis atque inde natæ inflammationis cauſa quoque eadem quæ cæterarum inflammationum exiſtit, nimirum plethora, ſanguine in corpore admodum redundante, vel feruentiore & tenuiore exiſtente, eoque ſe potiùs

quàm

quàm aliò, ob partium diſpoſitionem exonerante: idque plerumque per febrem ſynochum, ſanguine priùs in venis accenſo, portioneque illiùs eò (vt in febribus dictum) effuſa, vnde anginæ, aliæúe faucium partium, vel etiam gulæ, vti & oris & linguæ (ſicuti oſtenſum) inflammationes, eiuſmodi febrium plerumque ſunt ſymptomata, mox cum illis ſimul incipientia, vel poſtmodum ſuperuenientia. Sed & ſanguis alijs de cauſis eò allicitus, inflammationes in gutturis ſedibus poteſt efficere: quas tamen vix dum febris, niſi alijs de cauſis accedat, comitatur. Quod nunc ob dolorem quem hæ partes aliorum morborum causâ patiuntur, poteſt accidere: Vel quia ab aſſumptis quibuſdam actu potentiâúe calidis, vt piperatis, vel aro, laureolâ, quæ aliquando per iocum propinantur, fauces nimiùm accenduntur: Aut quia à potu ſummè frigido, dum præſertim corpus calet, ob ſubitam repercuſsionem, refugiente ſanguine, & cum impetu rurſum remeante, ſanguis concitatus, è venis effunditur: niſi hoc priùs febre accensâ ſynocho, quam inde quoque excitari poſſe, in febribus declarauimus, vt dictum fuit, accidat. Sed & per conatum nimium in partu, ſanguine in venas ſuperiores colli impulſo, hoc eueniſſe, in puerpera, quæ inde occubuit, obſeruaui: idque ab alijs quoque conatibus, qui vociferando aut ſpiritum retinendo, in deiectionibus fiunt, accidere poſſe veriſimile eſt.

Defluxio in fauces, tonſillas, gargareonem, vuam, Angina notha, Paristhmia, Columella.

Excrementitius ſeroſus & pituitoſus humor à capite defluens, & ſub palati tunicâ deſcendens ſi in guttur occupâtes muſculos feratur, Anginam notam procreabit: vehementiùs mitiúſue angentem, prout quoq; defluxio in muſculos interiores exterioréſue, vt de ſanguinis influxu dictũ,

procumbit: eâdemq; ratione tumorem etiam apparentem vel minimè patentem efficiet. Quod ſi verò defluxio glandulas potiùs elatiores tonſillas impleat, nec vlteriùs alia loca occupet: vel gargareonem, qui quia laxa & mollis eſt carũcula, facilè defluentes humores ſuſcipit, imbuat, affectus Pariſthmia & Columellam appellatos, generabit.

Quorum omnium defluxionum cauſa nõ alia, quàm & reliquarum defluxionum tam materialis quàm efficiens exiſtit. Adiuuans itidem, harũ ſcilicet partium ad recipiendum aptitudo, tum quòd capiti mox ſubiectæ ſint, tum quòd laxæ aliquæ ſint, aliæ imbecilles ſæpe fiant: quæ illis vti alijs quoque de cauſis, ſic ſi affectus aliquos paſſæ ſint priùs, facilè euenit.

Vlcus in faucibus, tonſillis, gargareone, œſophago, cauſa Doloris: vlceroſi in illis, & Gargareonis abſumptionis.

Solutio continui dolorem vlceris ſenſum exprimentem parit: Quæ eſt vel vlcus aut excoriatio vel vulnus, in diuerſis iam dictis fauciũ locis contingentia, à varijs cauſis pronata. Frequenter poſt inflammationes dictas faucium, tonſillarũ & gargareonis ſuppuratas & in abſceſſum conuerſas, poſtquam ille diſrumpitur, vlcus illarum partium naſcitur. Aliàs à defluxione acri, vel tumorẽ priùs excitante, vel ſtatim exulcerante, faucium elatioris ſedis. tunicæ ſuccingentis, tonſillarum & gurguleonis, interdum & œſophagi ſequitur excoriatio: palatum quoq; ſæpe, interdum & oris partes alias ſimul inficiẽs, vicinasq; ſedes aliquando exedens. Quod & à maligna illa materia, quæ in elephantiaſi & lue venerea, membranoſo generi tantopere inſidiatur, in omnibus illis faucium, vti & oris ſedibus (ſicuti illic oſtenſum) poteſt accidere: vndè tam peruerſa in palati poſteriore & faucium ſedibus vlcera, in narium amplitudinem ſerpentia, glandulas & columellam ſæpe depaſcentia, in illis morbis prodeunt, cernunturq;. Verùm

& ab

& ab exhalatione calida, & acri in febribus arden-tibus & malignis, œſophagus quoq; findi nonnun-quam & excoriari aliquo pacto poteſt, vnde diu poſtea inter deglutiendum, vt diximus, ardentes illos dolores à ſummo ad imum vſq; protenſos patiuntur. Ab acutis pungẽtibus, ſecantibus, in fauces œſophagúmue caſu irruentibus, hasq; partes vulnerantibus, dolor quoq; acris ſuboritur, maior ſi inflammatio inſuper accedat. Quæ vulnera ſi ab externis progreſſa, ad eas partes pertingant, in externis vulneribus tractabuntur.

Vulnus in faucibus, œſophago cauſa Doloris vlceroſi in illis.

Curatio.

Prædictio.

SI à defluxione humorum in faucium partes, oriantur hi affectus; Tunc ſi ſit inflammatio faucium in angina vera primæ ſpeciei, acutiſsima eſt, decem & octo horarum ſpacio hominem ſæpe ſtrangulans. Altera acuta quoq;, vt quæ ſecundo, tertio, vel ad ſummum die quarto iudicetur; in cuius curatione tamen ſpes maior exiſtit, cùm tumor ſe in illa proferens remedia meliùs quàm in prima, cùm tunc in profundo lateat, admittat, ſuppuratusq; rectiùs expurgari queat. Tertia verò minùs periculoſa, cùm tumor ad exteriora ſe diſpergat, exiſtit, curatuq; ob id facilior. Quæ glandulas occupat humiliores, prout anginæ ſpeciem aliquam comitem habet, vti ferè fit, plus minúsue dubia eſt. Hiſce omnibus tutior eſt inflammatio tonſillarum & gargareonis, cùm melius adhuc promineat tractarique poſſit. Vel etiam gulæ ſeu œſophagi, quò & per deglutitionem remedia peruenire poſſunt: niſi hæ inflammationes in vicinas ſedes expanſæ, maius inducant periculum. Si verò defluxio alterius excrementitij humoris anginam notham procreet, nec hæc periculo vacat, ſi interiora obſtruat: tutior quoq; quæ ad exteriora tendens, tumorem

in colli lateribus ferè apparentē parit. Quæ tōſillas & gargareonē implet, faciliùs quoq; curari poteſt.

Anginæ veræ & falſæ, Antiadum, Pariſthmiarū; Vuulæ, Columellæ, Oeſophagi inflam. et defluxionis, ꝑ cauſæ ablationē curatio.

Quod verò curationem attinet, variat hæc pręcipuè, prout vel defluxio eſt à ſanguine, ſeu inflammatio, eaq; vel faucium ſeu angina: vel tonſillarū, vel gargareonis, vel œſophagi: quorū cura in multis conuenit. Vel defluxio humoris alterius excrementitij, in fauces in angina notha: vel in tonſillas & vuulam, vel gulam; tunc enim curatio magis adhuc à priori diſcrepat. In quibus tamen omnibus cauſis, modis curandi ſequentibus procedimus.

Vena aperienda in quauis faucium illiúsue partium inflammatione, cùm ea magna eſt, aut ne talis fiat ob dolorem metuitur: idq; corpore præſertim plethorico exiſtente. Præcipuè verò in angina citò illud admodū fieri debet: reuulſionis causâ primùm brachij venam patentem aliquam, vel ſi communem morem obſeruare velimus, vnam ex cephalicis dictis venis, qualis in brachio eſt humeraria, in manu ea quæ iuxta pollicem apparet, tundendo: ſanguinemq; iuſtâ menſurâ, niſi quid obſtet, emittendo, iterumq; ſæpe, ſi malum vrgeat repetendo. Mulieribus venam ſub mammis quoque aperire iubet Hipp. Quibus & ſi menſes ſubſtiterint, vena malleoli vtiliter aperitur: nec in grauidis ſanguinis miſsio omittenda, parciùs tamen facienda. Sed & deriuationis nomine ſub lingua vena, reuulſione præmiſsâ, vel eodē die, vel mox poſtea cùm morbus ſit acutus, ſecanda. Frontis venam aperit Archigenes. Alij etiam eam quæ in ceruice eſt. In alia defluxione frigida, ſi dolor aut anguſtia vrget, illa quoq; minimè omittitur.

Cucurbitulæ ſcapulis, collo, & ſub mammis affixæ idem præſtant, & præſertim ſi in angina in ceruicis initio iuxta ſecundā vertebram apponantur, vt liberiùs ſpirare & deglutire poſsint magnū

adferunt

adferunt adiumentum. Potentiusq; operabuntur ſi ſcarificatio in illis locis ſimul fiat. Quæ & ſub mento & in maxillis facta prodeſt. Cuius loco & ſanguiſugæ prædictis locis adhibentur. Maximaq; vrgente neceſsitate, veſicatorijs & cauterijs, ceruicis initium, vel capitis eminentior ſedes, vritur: quod & præcautionis loco in illis qui huic affectui obnoxij ſunt, commodè inſtituitur. Quæ omnia & in alijs defluxionibus locum habent.

Frictiones & ligaturæ, lotiones extremitatum, reuulſionis causâ in omnibus defluxionibus competût. Et imprimis in carpo facta frictio, cùm tonſillæ tument, probatur.

Capiti applicamus quę fluxiones pituitæ ſiſtût, caputq; roborant, ſi ſæpe fluxionibus fauces impetantur: idq; purgato priùs corpore.

Emplaſtra admouenda vertici vel occipitio ſequenti modo: ℞. Picis naualis ʒ.ij. Thuris, Maſtichę, Ladani an. ℥.j. gûmi Ammoniaci diſſol. in Aceto forti q.ſ. fiat emplaſtrum rotundum & latum.

Fortius & attrahens ſic fit: ℞. Fimi columbini & Muris ʒ. ij. ſemin. Melanthij priùs infuſi in Aceto ℥.j. Thuris, Maſtichæ an. ʒ.j.ß. Galbani diſſoluti in Aceto & Mellis anacardini q.ſ. fiat emplaſtrum.

Puluis capitis capillis inſpergendus manè & veſperi: caput priùs panno vel pectine parùm fricando, idem præſtans: ℞. Maſtichæ, gum. Hederæ an. ʒ.j.ß. cort. Citri, rad. Galangæ, Roſ. rubr. Origani, ſem. Nigellæ & Coriandri pręp. cum Aceto, baccarum Lauri, Santali rub. an. ʒ.j. Nucis moſc. Gariophyl. an. ʒ. ß. granorum Kermes ℈. ij. Salis ʒ. j. fiat puluis.

Inijciuntur clyſmata potiſsimùm purgationis causâ, cùm alia medicamēta ægrè deglutiant. Quæ venæ ſectioni vti conſuetum & conſultum eſt, ad aluũ fluidã faciendã, præmittũtur: & poſtea quoq;

ſi aluus non reſpondeat, ad eam ſollicitandam, & ſimul à ſuperioribus reuellendum infunduntur.

Si ab influxu ſanguinis inflammationes fiant faucium, cuiuſcunque generis, emollientes, refrigerantes, paſſim expoſiti in febribus clyſteres com petunt: vti & hic, qui ℞. decocti communis Clyſteris q.ſ. diſſoluendo Caſſiæ ext. ℥. j. Sacchar. adhuc impuri ℥. j. ß. ol. Violacei ℥. iij. Salis parùm fiat Clyſter.

Quādo magis ſtimulare & reuellere à ſuperioribus volumus: ℞. Maluæ, Betæ cum toto ana m. j. Furfuris p. j. fiat decoctio, & in col. ſ. q. diſſolue Mellis viol. ℥. j. ß. el. de ſucco Roſ. ℥. ß. Hieræ picræ ʒ. ij. ol. Violacei ℥. iij. Salis parùm (ſi ſucci Mercurialis vel Betæ ℥. j. addas efficaciùs ſtimulabit) fiat Clyſter.

Si à defluxione aquei humoris angina notha fiat, vel tonſillarum tumor, aut columellæ elongatio, clyſmata in ſimilibus defluxionibus deſcripta conuenient.

Quibus & hic poteſt adijci: ℞. Maluæ, Altheæ, Attriplicis cum toto ana m. j. rad. Ireos ℥. j. Saluiæ, Maioranæ an. m. ß. flor. Chamom. Meliloti, Lauandulæ, Furfuris an. p. j. ſem. Carui ʒ ij. fiat decoctio, in col. q. ſ. diſſolue Hieræ colocynth. ʒ. iij. Mellis roſar. ℥. ij. ol. Chamomel. Nucum an. ℥. j. ß. Salis q. ſ. fiat Clyſter.

Naribus errhina interdum, quæ pituitam defluentem ad tonſillas & gargareonem præcipuè à faucibus ad nares diuertant, indimus. Quod maſticatorijs, pituitam incidentibus, & à faucibus elicientibus quoque fit, quæ & topica cùm ori indantur fiunt remedia.

Exhibentur purgationis cauſâ interdum quædam loco clyſmatum, ſi deglutire poſſunt, eaq; formâ, vt faciliùs deſcendant, ferè liquidâ. Quæ in inflam-

flammationibus faucium, ex Caſſia, Tamarindis, Manna, ſyrupis, Roſaceo & Violaceo: alijsque leuioribus corpus minimè accedentibus parantur. Quorum exempla paſſim in febribus occurrunt. In alijs verò defluxionibus validiùs adhuc corpus, remedijs vndique in eiuſmodi morbis explicatis, purgamus: inter quæ imprimis Hiera picra in angi na notha ſumpta laudatur: cuius quoq; in forma pilularum, pondere ℈.ij. poſt frugalem cœnam vſu, plurimos anginam quæ Romę graſſabatur, multosq; ſuffocabat, effugiſſe ſcribunt. Decoctum ex Turpethi ʒ.j. cum Liquiritia factum additâ Mannâ vel Caſſiâ, ſępe exhibitum, in angina admodum iuuare docent.

Præparationis humorum causâ, dantur tum quæ humorem incraſſando ſiſtunt, præſertim ſi calidus ſit: vt ſyrupus Violaceus, de Papauere, Emulſio ſeminum papau. cum aqua Roſ. vel Diacodion ſimplex: aliaque quæ in catharris conueniunt.

Vel ſi iam defluxus ſit, quæ eundem præparant, & concoquunt, vt ſyrup. Capill. ven. cum aqua Bugloſſæ Scabioſæue.

Vel ſic: ℞. radic. Liquirit. ℥.j. Capill. ven. Bugloſſi ana m.j. flor. Viol. Scabioſæ an. p.j. Paſſul enucl. Iuiub. Sebeſten. an. p.vj. Hordei p j.4. ſemin. frig. mai. an. ʒ.j ß. fiat decoctio, & in ℔.j. ß. diſſolue Oxymel. ſimpl. Mellis roſ. ana ℥.j. ß. Sacchari ℥.j. fiat iulep. pro trib. vel quatuor vicibus: arom. puluere Diatrag. frig. ʒ j.

Decoctum florum Violarum, vel conſerua illarum, cum aqua Violarũ hauſta, in infantibus probantur, nec non & in adultis conueniunt.

In cauſa frigida detur ſyrupus de Hyſopo, Praſſio, de Liquiritia, cum aquis Tuſſilaginis, Marrubij alijsúe.

Vel ſic: ℞. rad. Enulæ ʒ.ij. Liquirit. ʒ. vj. Hyſopi m.j. Ficuum n. x. Dactylorum n. v. ſeminis Aniſi ʒ.ij.ß. Roſinar. p.j. fiat decoctio & in ℔.j.ß. diſſolue Mellis anthoſ.℥ ij. Sacchari ℥.j.ß. Sacchari candi ℥.j. fiat iulep, pro aliquot vicibus, arom.ʒ.j. ſpec. Diaireos.

Anginæ veræ & falſæ topica remedia.

Loco affecto topica remedia intus foriſq; adhibemus. Intrinſecùs faucibus ea quibus eas abluimus, vel alioquin lambẽdo deglutiendòue (ſi modo deglutire poſsint) illinimus: aut quæ alio modo illis apponimus vel inſufflamus, aut per ſuffitum admittimus. Extrinſecùs verò, quæ collo applicantur. Quæ prout diuerſæ partes in faucibus affectæ ſunt, ſic vſurpantur.

In angina à quacunque defluxione nata, ab initio dum adhuc materia fluit, repellentibus vtendum; additis ſimul refrigerantibus, ſi vera ſit: omiſſis illis, ſi notha exiſtat: addendo ſimul in vtraque ſpecie, cùm iam defluxio facta eſt, concoquentia & reſoluentia. Quibus & tandem ſolis quæ materiam digerunt vtimur: ſemper interim per totum morbi progreſſum, cùm dolor & anguſtia vrgent, ea quæ dolorem leniunt viaſque dilatant vſurpando, reliquiſque permiſcendo: vti & ea quæ pituitam limumque tenacem, qui in defluxione frigida præſertim illic hærere ſolet, abſtergát: quorum exempla hæc ſunt.

Repellentia ab initio talia adhibentur. Gargariſma primum: ℞. aquæ Roſarum, Plantag. vel Caprifolij ana ℥.j. adde Aceti, vel illius loco Vini granat. aut alterius acidi fructus ſucci tantundem donec aceſcat, & vtere. Addi quoque poſſunt Diamori ℥.ij. vel Mellis roſacei.

Aliud: ℞. aquæ Plantag. ℥.iiij. aquæ Roſar. ℥.ij. Sacchari roſ. vel Mellis roſ. ℥.j. Aluminis ʒ.j. diſſoluantur vel bulliant parùm ad vſum.

Tertium:

Tertium: ℞.cort.Granat.Balauſtiorum, nucum Cupreſſi ana ℥.j.ß. Gallarum ℥.ß. Lentium, Roſar. rubr.an.p.j.ſem.Myrtil.℥.ß. ſemin.Plantag.ʒ.ij. fiat decoctio in aqua & Melle, & in ℔.j. diſſolue Dia-mori, Vini granat.acid.ana ℥.iiij. ſi tantillum Aluminis addas, efficacius erit: miſce.

Pulueres repellentes fiſtulâ interdum inſufflantur: ex fol.Plantag.Roſis rubris, aliiſue ſimilibus.

Repellentia & nonnihil reſoluẽtia & abſtergentia, in progreſſu morbi ſic vſurpantur gargariſmata: ℞. aquæ Prunellæ, Plantaginis, Salicis ana ℥.iij. Caſſiæ extractæ, Dianucum, Sapæ, an.℥.j.miſce.

Vel: ℞. rad.Liquiritiæ ℥.j.rad. Cyperi, cort.Granat.ana ℥.ß.Balauſt.ʒ.ij. Roſ.rub. p.j. Ficuum n.vj. Dactyl.n.iij. Paſſul.p.xij. Iuiubarum, Sebeſten ana p.vj.Hordei P.j.ſem.Lini, Fœnogr.ana ℥.ß.fiat decoctio & in ℔ j. col. diſſolue Diamori cõpoſ. cum croco & myrrha ℥.ij. (vel illius loco Myrrhæ ʒ.j. Croci ʒ.ß.) Mell.Roſ. vel Diamori ℥.ij. Caſſiæ pulpæ, Oxymell.ana ℥ j.miſce.

Propinatus ſuccus Hederæ arboreæ ad deglutiendum à ʒ.iij.ad ℥.ß.repellendo & digerendo valde prodeſt. Quam plantam in colli vitijs emendandis adeò efficacem cenſent, vt & cochlearia ex Hederæ ligno facta, iuuare vulgò credantur.

Reſoluentia potiſſimùm & concoquẽtia & abſtergentia tandem ſic adminiſtrantur.

Gargariſmus: ℞. aquæ Ebuli, Prunellæ an.℥.iij. aquæ Hyſopi, Roſarum an.℥.ij. Vel hoc decoctum: ℞. rad. Liquiritiæ ℥.j. radic Ebuli, Raphani, Ireos ana ℥.ß.flor.Roſar.rubr. Maluæ autumnalis, Chamomil. vel Sambuci ana p.j. Hyſopi m.ß. ſeminis Raphani ʒ.ij.ſeminis Fœnogr.℥.ß. Ficuum num.x. Dactyl.num.v. Furfuris p.j.fiat decoctio, & in ℥.x. huius decocti, vel prædictarum aquarum, diſſolue Sapæ, Mellis roſar.an.℥.j.ß. Nidi Hirundinum ʒ.ij.

Myrrhæ, Muniæ an, ʒ. j. Croci, Salis ammon. an, ʒ ß. miſce.

Idem præſtat eclegma ſequens: ℞. ſpec. Diaireos ſimpl. ʒ j. Piperis ʒ ß. Myrrhæ, Croci an. ℈. ß, ſucci Liquir. ℈. j. cum ſyr. de Hyſopo ℥. ij. fiat looch.

Vel ſic: ℞. Piperis ʒ. ß. Croci, Myrrhæ an. ℈. ß. rad. Ireos ʒ. j. Mellis ℥. iij. miſce. Vel eclegmate Scribonij Largi vtatur.

Stercus Canis album & ſiccum, quod album Græcum vocant, ſubtiliſsimè tritum & inſufflatũ, vel hiſce eclegmatis permiſtum, vtiliſsimum facit medicamentum: vel ſi per ſe iam dictis ſyrupis excipiatur ſicq; vſurpetur. Hoc idem ſtercus Anſerinum ſiccatum & adminiſtratum, facit.

Hirundinum ſalitarum & exiccatarum puluis, ʒ. j. pondere cum aqua conuenienti exhibitus, à Dioſc. in anginis commendatur.

Item Dentis apri ʒ. j. puluis, cum oleo Lini propinatus vtilis cenſetur.

Suffitus Succini, ore per infundibulum exceptus, admodum quoq; iuuat.

Lenientia & dilatantia, cùm dolor vrget & anguſtia, talia conueniunt.

Gargariſmus ex Lacte tepido: vbi Caprinum præfertur.

Aliud: ℞. Lactis ℔. ß. Album. oui bene agit. n. j. mucil. ſemin. Lini, vel Cytonior. vel Pſylij. ℥. j. Penidiarum ℥. ß. miſce.

Panis micæ, vel furfuris Tritici, in aqua coctorum, ſucci bene expreſſi, idem faciunt. Vel lac ex Amygdalis expreſſum.

Trochiſci lenientes, ſub lingua tenendi, conueniunt Albi communes.

Vel: ℞. ſpec. Diapapau. Diatragach. frig. an. ℈. j. excipiantur pulpa Tamarindorum, fiant trochiſci.

Vel

Vel tabulæ Diatragach. frig. & Diapapaueris, ore retentæ.

Vel eclegmata: ℞. ſpec. Diatragach. & Diapapau.an. ʒ.j. ſyr. Violar. de Iuiubis an.q.ſ.fiat looch.

Lenientia & abſtergentia ſimul limum ſic fiunt; Gargariſmus: ℞. rad, Liquirit. ℥. ij. Ficuum nu.vj. Paſſul.enucl.℥.j.Furfuris p.j.ſeminis Lini & Altheę an. ℥. ß. Mellis ℥. j. coquantur in aqua ad aliquam conſiſtentiam, Et vtatur.

Eclegma: ℞. Penidiarum ℥.ß.pulpæ Paſſul.mai. ʒ. ij, ſucci Liquirit. ʒ. ß. gummi Tragach.infuſi in aqua Roſ.q.ſ. fiat looch.

Alterum quod in progreſſu conuenit: ℞. ſpec. Diapenid. Diairis an. ʒ. j. ſyrupi de Liquiritia, de Hyſopo q.ſ.fiat looch.

Extrinſecùs in angina tam vera quàm notha, collo ſub mento vel in lateribus, vel ſi tumor aliquis apparere incipiat, eo loco vbi prodit, in principio, non quæ repellũt, ſed è profundo educunt, relaxantia apponantur ſequentia.

Oleis relaxantibus, temperatis, vt oleo Oliuarum, Amygd. dulc. Violaceo: vel moderatè calidis, vt Chamomel. Liliorum, Irino, Cheirino, alijsúe, hæ ſedes inunguntur: poſteaque Lana ſuccida imponitur, vel lana hiſce imbuta apponitur. Oleum Ranarum probat Dioſc. illudque in quo Millepedes coquuntur vtile eſt.

Vnguentum Dialthææ, & Reſumptiuum idem præſtant: quibus & olea dicta, Crociq; exiguum addi poſſunt.

Fotu interdum hiſce vnctionibus præmiſſo: qui ex fl. Chamom. Liliorum, Meliloti, ſemineq; Lini & Fœnogræci parabitur.

Cùm verò humores non ſolũ elicere, ſed eoſdẽ ſimul exiccare, abſumere, digerereq; animus eſt, ad ſequentia progredimur.

Ex Nido hirundinum præparato, hoc eſt repurgato & pulueriſato, vel coƈto in aqua & vino & per ſetaceum tranſmiſſo, medicamentum fit vſitatum & præſtans, ſi puluis illius cũ oleis vnguentiſq; ſupradiƈtis relaxantibus permixtus vſurpetur. Vel ſi ſaltem digerere volumus, ſi cum Melle ſubigatur, donec illini vel applicari poſsit.

Stercora Hirundinum vel Cineres illarum crematarum, aut pulueres, in furno priùs exiccatarũ, eadem ratione reliquis permiſcentur, vel ſola cum Melle vſurpantur: vti & ſtercus Caninum ſiccum: nonnunquã & ſtercora alia auium, imprimis Gallinarum & Columbarum: nam humanum, vti aliqui docent, adhibere, nec neceſſarium, cùm alia ſuppetant, nec decorum.

Millepedes item ſiccati, pulueriſati & cum Melle inunƈti.

Ex alijs quoq; quæ digerũt, talia applicantur: ℞. Aloes ʒ.ij. Fellis tauri ʒ. j. Piperis ʒ. ß. Aluminis ʒ. j. excipiantur Melle, fiat inſtar linimenti.

Alterum: ℞. ſucci Ebuli & mediam partẽ ſucci Cucum. aſinini, ſi haberi poteſt. ℥.ij. Fellis tauri ℥. ß. Mellis q. ſ. coquantur parùm: Inungatur.

Mel Ancardinum Rhazes etiam applicat.

Applicatio alia: ℞. ſucci Ebuli ℥.ij. ſucci Abſynthij, Vini albi an. ℥.j. Mellis ℥. ß. Fellis taurini, Salis an. ʒ. j. miſceantur, & intinƈtum linteolum in eo, applicetur tepidè.

Vel hac formâ: ℞. ſucci Ebuli ℥.ij. ſucci Cæparum ℥. j. & Cucum. aſinini tantundẽ, ſi haberi poteſt, olei Irini, Liliorum an. ℥. j. ß. coquãtur ad conſumpt. adde Nidi Hirund. præp. ℥. ß. Lithargirij ʒ j. ß. Ceræ parùm, fiat linimentum: vel additâ Pice & Ceræ quantitate auƈtâ, fiat emplaſtrum.

Aut cataplaſma iſtud: ℞. bulbos Liliorum alb. & Cæparum, mediocres an. num. iij. coquantur

ſub

ſub prunis parùm, adde Pomi putreſcẽtis portionem quæ cõputruit, ad mediam ſuperiorum partem, Abſynthij inciſi m.j. coquantur leuiter in Vino & Aqua, & contundantur, permiſcendo farinæ Fabarum ℥.ij. olei Chamomel. & Cheirini an.℥.j.ß. ſtercoris Gallinæ vel Columbarum ℥.ij. fiat Cataplaſma.

Abſceſſus in angina ſi generari incipiat (quod ex dolore alijsque auctis accidentibus cognoſcimus) nec humor iam dictis internis externiſque remedijs digeri reſoluique poſsit, maturantia intus foriſque adminiſtrantur. *Abſceſſus in angina curatio.*

Intrinſecùs hoc gargariſmate maturamus: ℞. rad. Liliorum, Cæparum vel Porrorum an.℥.ij. radic. Liquiritiæ ℥.j. Hyſopi, Scabioſæ an. m.j. Ficuum num. vj. Paſſul. enucl. ℥.j. ſeminis Fœnogræci, Lini an.℥.ß. ſeminis Maluæ & Caulium, nidi Hirundinum an.ʒ.ij. coquantur in Aqua, addito Melle, fiat gargariſma.

Extrinſecùs admota hæc abſceſſum maturant.

Puls ex farina ſeminis Lini, cum Lacte caprino facta, cataplaſmatis inſtar applicata, plurimùm iuuat.

Vel ſic: ℞. farinæ ſeminis Lini, Fœnogr. an.℥.ij. micæ Panis ℥. iiij. Axungiæ porci & ol. Amygdal. dulc. q.ſ. fiat inſtar pultis.

Vel tale cataplaſma, ex pluribus iſtis vel paucioribus compoſitum: ℞. Altheæ, Maluæ cum toto, Morſus Gallinæ, Parietariæ an. m.j. rad. Liliorum recent ℥.ij. rad. Ireos vel Bryonię recen.℥.j. fl. Chamomil. Viol. an. p.j. Caricarum n. xij. Dactyl. num. v. decoquantur & contundantur, addendo farin. ſeminis Lini & Fœnogr. Hordei an.℥.ij. Butyri, Axungiæ gallinę, ol. Amygd. & Chamomel. an. q.ſ. ad ſubigendum, miſce.

Abſceſſus in angina ſuppurata factus, niſi ſpon-

Digitized by Google

te rumpatur, vt aperiatur etiam ante perfectá maturationem, mox procurandum. Quod varijs modis fit.

Vt gargariſmate hoc: ℞. ſucci Cæparũ vel Porrorum, & Fermenti æquas partes, diſſoluantur & admixto Lacte caprino, ſæpè gargarizet calidè.

Vel: ℞. Gargariſmatis ſupradicti maturantis lib. j. & in eo decoque vel permiſce rad. Pyrethri, ſeminis Sinapis an. ʒ. ij. Myrrhæ ʒ. ß. Croci ℈. j. Oxymell. ſimpl. ℥. j. miſce ad vſum.

Fortius hoc erit: ℞. Bellarij quod ex Sinapi paratur & Melle, diſſoluatur in aqua Mulſa, addito pauco Aceto: Vtatur.

Vel in penuria illius: ℞. ſeminis Sinapis ʒ. ij. pulueriſetur. Oxymell. ℥. j. Aceti ſcyllit. Vini an. ℥. ß. miſce.

Vociferatio, vt rumpatur, aliquid efficere poteſt. Magisq; adhuc illud faciet deglutitio, ſi cum conatu valido fiat, aliquidque ſolidius quod impellat abſceſſum, vt cruſta panis, deglutiatur. Vel ſi ſpongiæ, aut carnis ſalſæ porcinæ cruſtæ portiuncula filo appenſa deglutiatur, rurſumque extrahatur.

Inſtrumentis certis abſceſſum aperimus, ſi ille conſpici inſtrumentaque eouſque adigi poſsint. Quod vel digito immiſſo, vngueque eum vulnerando: Vel candelâ cereâ, alioue inſtrumento ligneo aut ferreo eum trudendo, vel acuto ſecando, perficitur.

Tonſillarũ & Gargareonis inflãmationum ſeu Antiadũ, & Vuulæ, topica remedia.

In tonſillarum & vuulæ inflammationibus, intrinſecùs quoq;, vt in angina, aſtringẽtibus à principio, mox additis reſoluentibus, tandemque ſolùm deglutientibus vtemur. Permixtis ſemper, propter lentoris copiam, quæ adhærere ſolet, detergentibus: doloremque, ſi vrgeat, mitigantibus. Ita vt & multa remedia quæ in angina explicata ſunt,

ſunt, hîc quoque conueniant: ſicuti & quæ in oris partium inflammationibus expoſita ſunt. Quibus & ſequentia addi poſſunt.

Aſtringens & refrigerans gargariſmus: ℞. aquarum Roſ. Caprifolij, Liguſtri, Plantag. an. ℥. ij. ſucci Ribes vel Berberis, vel Granat. aut Ceraſ. acid. ℥. iij. ſucci Cydonior. Roſarum vel Acetoſæ an. ℥. j. Diamoron, Aceti Roſ. vel Agreſtæ ℥. ß. miſce.

Vel hic, non ingratus: ℞. Prunorum acid. ſicc. num. xij. Ceraſorum acid. par. xij. Pyrorum exicc. cat num. v. fol. Acetoſæ rotundi fol. Portulacæ recent. an. ℥. j. Roſ. rub. p. j. fiat decoctio, diſſolue in lib. j. rob. de Ribes, Diamoron an. ℥. ij. Aceti roſ. q. ſ. miſce.

Cùm potiùs eſt aſtringendum: ℞. rad. Mori ℥. j. ß. capularum Glãdium, cort. Granat. an. ℥. j. ſummit. Rubi, Plantag. Agrimoniæ, Polygoni, Burſæ paſtoris, Linguæ Ceruinæ an. m. j. fl. Roſ. rubr. p. j. Balauſt. ℥. ß. Gallarum ʒ. ij. fiat decoctio, & in lib. j. diſſolue ſyr. Cydon. de Roſis rub. ſiccis, Vini granat. an. ℥. j. ß. Aluminis parùm, miſce.

Puluis repellens in inflammatione vuulæ fit ex lap. Agyrato Gal. vel Hæmatitide: qui vuulæ apponitur, vel cum cannula inſufflatur.

Quando aſtringendum & ſimul detergendum erit, ſic parabitur: ℞. rad. Liquiritiæ ℥. ij. Agrimoniæ, Verbenæ, Caulium an. m. j. fl. Roſ. rub. & Maluæ autum. an. p. j. Hordei, Lentium, Fabarum conquaſſ. an. p. ß. Ficuum nu. vj. fiat decoctio in Aqua & Vino rubro, & in lib. j. diſſolue Oxymel. ſimpl. ℥. iij. Dianucum ℥. ß. ſucci Roſ. depurati ℥. j. Miuæ cydon. ℥. j. miſce.

Ad detergendum eclegmata quoq; parari poſſunt, in angina expoſita, oreque retineri, abſtergentia: Inter quæ & Saccharatæ & Mellitæ placentæ, panes, ſimiliaque locum habent.

Cùm abſtergere & ſimul abſumere reſiduum vel digerere volumus: ℞.rad. Liquiritiæ ℥.ij. rad. Acori veri vel Galangæ craſſæ ℥.ß. Hyſopi, Pulegij, Satureiæ an.m.j. flor. Roſmar. Viol. Maluæ autum.an. p.j. Hordei inte.p.j. Paſſul. enucl.℥.ij. Dactyl. num. vj. Ficuum nu. xij. Myrrhæ, Thuris an. ʒ ij. fiat decoctio in Vino rubro parùm diluto aquâ Chalybeatâ: diſſolue in lib.j.Mellis Roſacei ℥. iij.ſyrupi de Liquirit ℥.ij.ſyrupi de Hyſopo ℥.j. fiat gargariſmus.

Puluis digerens in inflammationis vuulæ progreſſu conueniens: ℞.rad. Ireos ʒ.ß.Thuris ʒ.j.far. Orobi ʒ.ß.Croci ℈.j.fiat puluis.

Pariſthmiarum topica remedia.

In tumore amygdalarum ex defluxione pituitę, eadem remedia conueniunt:minùs tamen refrigerantibus vtendo, admiſcendoque quæ potentiùs detergunt moxque digerunt.

Gargareonis, prolapſus, ſeu columellæ topica remedia.

In laxitate vuulæ ex defluxione frigidâ,aſtringẽtia & ſiccantia validiſsimè, vt ſtatim ſiccata abbreuietur & reſtringatur ſurſum, nec ita in fauces propendeat, ſubitò vſurpanda. Quod tum enarrata validiùs ſiccantia præſtant remedia; tum maximè ſequentia.

Gargariſmus: ℞.rad. Chelidoniæ ℥.j.fol.Agrimoniæ, Linguæ cerui, Prunel. Virgæ aureæ, Viburni an.m.j.Roſ. rubr. Hordei an.p.j.Gallarum ℥. ß. decoquantur in Vino rubro, addendo parùm Aceti,& in lib. ß.diſſolue Diamori ℥.j.miſce.

Vel: ℞. cort. Granat.℥.ij. Balauſt.℥. ß.Roſ.rub. Lentium an.p.j. ſeminis Myrti ʒ.ij.fiat decoctio vt priùs. In progreſſu parùm Piperis & rad.Pyrethri, floreſque Chamomil.adduntur.

Aqua Phyllitidis ſeu Linguæ ceruinæ gargariſata laudatur.

Item Acetum & Aqua ſimul permixta.

Succus item Mali granati,& Omphacium.

Tro-

Trochiſci ore retinendi: ℞. Acatiæ, Hypociſt. an.ʒ.j.ß.Terræ vel boli pinguis ʒ.j.Amydi ʒ.ij.rad. Biſtortæ ʒ.ß.cum inſuſ. gummi Tragachant. fiant trochiſci.

Puluere ſubtiliſsimo poſito in paruo cochleari, vel ſupra ſpatulam,atque depreſsâ priùs linguâ, in fauces immiſſo, ſi tangatur vuula bis terue,ſtatim reſtringitur,abbreuiaturque.

Qui communiter fit ex Pipere,præſertim lõgo. Vel ex Alumine,aut Sale ammoniaco,vſtis: aut Æris flore.Dioſcorides.

Aut:℞.Salis,inſtar auellanæ:vratur in cochleari ferreo, donec rubere incipiat: adde Piperis longi ʒ.j.Zingib.rad.Pyrethri an.ʒ.ß. fiat puluis.

Cochleæ putamen vſtum; Anethum cum radice & ſemine vſtum: Nucum corticum exteriorum puluis.

Sandaracæ gummi item puluis.

Vel: ℞. Gallarum, vel cortic. Granat. ℥.j.Boli ping.Maſticis,Myrrhæ,Acatiæ vel Hypociſt. an.ʒ. ß.rad.Pyrethri,Piperis an.℈.j. fiat puluis.

De ſectione iam dictum eſt.

Extrinſecùs,ſiue in tonſillas tantùm aut gargareonem defluxio delapſa ſit, foris ſub maxilla inferiore, ab initio non quæ relaxant, vt in angina (cùm non tantùm hîc ſit periculum, vt ſtatim ex alto humorem euocare neceſſe ſit)ſed quæ & humores exiccant, & partes ſimul has laxas aſtringant nonnihil, applicanda erunt.

Quæ ex ſupradictis, in angina explicatis, humores abſumentibus & digerentibus remedijs,ſi illis aſtringentia quædam permiſceantur,parátur.

Vel hoc pacto: ℞. nidi Hirundinum præ par.℥. ij.ſtercoris Canis ſicci, nucum Cupreſsi an.℥.j.Ariſtoloch.rotun. ʒ.ß.Roſ.rubr.℥.j.excipiantur Oxymell.& applicetur.

Vel ſic: ℞. Nidi hirundinum præp. ℥.j. Lithargyrij ℥.ß. Aloes ʒ.iij. Aluminis ʒ.ij. Salis ʒ.j excipiantur Melle roſ. vel Oxymellite.

In progreſſu, ſolis digerentibus, ſed admixtis in tonſillarum tumore emollietibus, ne in ſcyrrhum indurentur, vtendum. Qualia in ſcrophulis abſumendis vſurpari ſolent. Quæ ſi in ſcyrrhum abierint, tunc ea quæ illis locis explicabuntur, locum habent.

Si inflammatio aut vuula, in abſceſſum tonſillarum vergat, maturantia, vt in angina adhibentur.

Abſceſſusque maturus, niſi ſponte rumpatur, vt & illic dictum, aperitur: quod eò faciliùs cùm ad hæc loca peruenire rectiùs queamus, perficitur.

Quod & in vuula fieri debet; in qua tamen & antequam ſuppuretur, vt præueniamus, ſcarificatio proderit.

Si curari nequeat vuula, ſed poſt inflammationem corrupta & ſubliuida maneat, corruptum à ſana parte auferendum erit. Aut ſi alioquin longior maiórue ex defluxione permaneat, quia impedimenta iam dicta adfert, ſummitas illius adimenda.

Quod forpice acuta eam præſcindendo cõmodiùs & citiùs perficitur. Quo facto, ſanguinem frigidis & aſtringẽtib. oris collutionibus, vel cauſticis adhibitis, vt in hæmorragijs dicemus, ſiſtimus.

Idem cauterio actuali, per cannulam eo vuulam tangendo, vrendoq; perficitur: dolorem poſtea anodynis, vt Lacte ore retento, alijsq; mulcendo. Quod potentiali cauterio non adeò cõmodè fieri poteſt.

Oeſophagi inflammationis & abſceſſus topica remedia.

In œſophagi inflammatione, aſtringentibus ab initio, mox digerentibus vtendum: remediaq; intùs adhibenda, illa plerumque, quæ ſi fieri poſsit, vt rectiûs ad partẽ deueniant, deglutiantur. Qualia

lia

lia multa iam priùs dicta ſunt. Quibus & hæc leñientia addi poſſunt.

Cremor Hordei, Mucilagines, Albumen & Vitellum oui, cum Saccharo deglutita.

Vel: ℞. Sebeſten par. xij. ſem. Cydonior. ℥.ß. ſeminis Pſylij & Papau. albi ana ʒ. ij. Hordei mundi p j. decoquantur: & in colatura mucilaginoſa diſſolue Penid. ad vſum.

Extrinſecùs, etſi œſophagus in profundo lateat, eadem quæ in reliquis faucium inflammationibus exteriùs adhiberi ſolent, hîc quoq; proderunt.

Abſceſſus ſi in gula poſt inflammationem naſcatur, nec per ſe rumpatur, ea quæ in angina, deglutita, abſceſſum diſrumpunt, hîc cùm ad partem affectam ipſam peruenian̄t, citiùs illud præſtabūt. Qui & inſtrumentis, quibus in œſophago hærentia extrahere ſolemus, vti in tranſglutitionis difficultate oſtenſum, aperiri poteſt.

In aurem ſi oleum Amygd. dulc. infundatur tepidum, in omnibus faucium partium inflammationibus competere valdeq; vtile eſſe cenſetur.

Amuleta probantur, Viperæ caput in linteolo collo appenſum.

Si filo ſerico rubro charmeſino, vel ex byſſo facto, vipera ſtranguletur, illoq; poſtea collum circumdetur, mirè iuuare tradunt, docetq; idem Gal.

Pæoniam ſimiliter probant.

Et in vuulæ affectibus rad. Braſſicæ in collo ſuſpenſam.

Quod accidentia reliqua attinet, præſertim in angina, Virium causâ victus cōceditur, ſed tenuiſſimus. Potusque refectionis causâ & ſitis, ſi modò deglutire aliquid poſſunt. Si Hordeum, Paſſulæ, Saccharum, ſimiliaq; illis permiſceantur.

Somnus non niſi breuiſſimus conceditur. Aër purus & gelidus.

Vel ſic: ℞. Nidi hirundinum præp. ℥.j. Lithargyrij ℥.ß. Aloes ʒ.iij. Aluminis ʒ.ij. Salis ʒ.j excipiantur Melle roſ. vel Oxymellite.

In progreſſu, ſolis digerentibus, ſed admixtis in tonſillarum tumore emollientibus, ne in ſcyrrhum indurentur, vtendum. Qualia in ſcrophulis abſumendis vſurpari ſolent. Quæ ſi in ſcyrrhum abierint, tunc ea quæ illis locis explicabuntur, locum habent.

Si inflammatio aut vuula, in abſceſſum tonſillarum vergat, maturantia, vt in angina adhibentur.

Abſceſſusque maturus, niſi ſponte rumpatur, vt & illic dictum, aperitur: quod eò faciliùs cùm ad hæc loca peruenire rectiùs queamus, perficitur.

Quod & in vuula fieri debet; in qua tamen & antequam ſuppuretur, vt præueniamus, ſcarificatio proderit.

Si curari nequeat vuula, ſed poſt inflammationem corrupta & ſubliuida maneat, corruptum à ſana parte auferendum erit. Aut ſi alioquin longior maiórue ex defluxione permaneat, quia impedimenta iam dicta adfert, ſummitas illius adimenda.

Quod forpice acuta eam præſcindendo cõmodiùs & citiùs perficitur. Quo facto, ſanguinem frigidis & aſtringẽtib. oris collutionibus, vel cauſticis adhibitis, vt in hæmorragijs dicemus, ſiſtimus.

Idem cauterio actuali, per cannulam eo vuulam tangendo, vrendoq; perficitur: dolorem poſtea anodynis, vt Lacte ore retento, alijsq; mulcendo. Quod potentiali cauterio non adeò cõmodè fieri poteſt.

Oeſophagi inflammationis & abſceſſus topica remedia.

In œſophagi inflammatione, aſtringentibus ab initio, mox digerentibus vtendum: remediaq; intùs adhibenda, illa plerumque, quæ ſi fieri poſsit, vt rectiùs ad partẽ deueniant, deglutiantur. Qualia

lia multa iam priùs dicta ſunt. Quibus & hæc le-nientia addi poſſunt.

Cremor Hordei, Mucilagines, Albumen & Vi-tellum oui, cum Saccharo deglutita.

Vel: ℞. Sebeſten par. xij. ſem. Cydonior. ℥. ß. ſe-minis Pſylij & Papau. albi ana ʒ. ij. Hordei mundi p j. decoquantur: & in colatura mucilaginoſa diſ-ſolue Penid. ad vſum.

Extrinſecùs, etſi œſophagus in profundo lateat, eadem quæ in reliquis faucium inflammationibus exteriùs adhiberi ſolent, hîc quoq; proderunt.

Abſceſſus ſi in gula poſt inflammationem na-ſcatur, nec per ſe rumpatur, ea quæ in angina, de-glutita, abſceſſum diſrumpunt, hîc cùm ad partem affectam ipſam peruenia nt, citiùs illud præſtabũt. Qui & inſtrumentis, quibus in œſophago hæren-tia extrahere ſolemus, vti in tranſglutitionis diffi-cultate oſtenſum, aperiri poteſt.

In aurem ſi oleum Amygd. dulc. infundatur te-pidum, in omnibus faucium partium inflamma-tionibus competere valdeq; vtile eſſe cenſetur.

Amuleta probantur, Viperæ caput in linteolo collo appenſum.

Si filo ſerico rubro charmeſino, vel ex byſſo fa-cto, vipera ſtranguletur, illoq; poſtea collum cir-cumdetur, mirè iuuare tradunt, docetq; idem Gal.

Pæoniam ſimiliter probant.

Et in vuulæ affectibus rad. Braſſicæ in collo ſu-ſpenſam.

Quod accidentia reliqua attinet, præſertim in angina, Virium causâ victus cõceditur, ſed tenuiſ-ſimus. Potusque refectionis causâ & ſitis, ſi modò deglutire aliquid poſſunt. Si Hordeum, Paſſulæ, Saccharum, ſimiliaq; illis permiſceantur.

Somnus non niſi breuiſſimus conceditur. Aër purus & gelidus.

Ob ſuffocationis quoque metum æger erectus cubare debet: cæteraque quæ morbi cauſa quoq; competunt, viresq; interim conſeruant, & anguſtiam emendant, adminiſtranda.

Vlceris poſt abſceſſũ in angina topica remedia.

Si vlcus poſt abſceſſum ruptum in angina ſe offerat, quod ex puris excreatione cognoſcitur, cauendum ne illud ad pulmones deſcendat, vel alioquin dum in fauces fertur deglutiatur, ideò continuò expuendum.

Vlcus quoque diligenter ab eo abſtergendum. Quod gargariſmate ex Aqua mulſa facto commodè perficitur.

Vel Lacte illiúſue ſero tepido, cui Saccharum permixtum ſit.

Aut decocto Hordei, Lentium, Ficuum, in quo decocto Mel Roſaceum dilutum fuerit.

Poſtea ſiccantia quę vlcus conſolidant vſurpanda: vt Lac chalybeatum: vel in quo radix Conſolidæ decocta ſit: vel cui Bolus permixta ſit. Aliaq; quæ in oris & faucium vlceribus iam explicandis competunt.

Si vlcus ad exteriora feratur illicq; ſe aperiat, vti externa vlcera ſolent, ſanabitur.

Tonſillarũ & gargareonis vlcerum topica remedia.

Tonſillarũ & gargareonis vlcera, ſi poſt inflammationem ſuppuratam relicta ſint, aut ab alijs cauſis externis nata, ſtatim topicis adhibitis ſananda. Si verò in morbis alijs à prauis oriãtur humoribus, morborum iſtorum cura priùs erit inſtituenda: ſicuti ſuis locis dicetur. Vti & ſi à defluxione originem traxerint, illius causâ, corpus priùs purgandum, diuerſionesq; varijs modis faciendæ erunt: ſicuti in defluxionibus fieri ſolent, & priùs quoq; in morbis alijs dictis faucium à defluxione factis, quomodo fieri debeant, explicauimus.

Et hiſce præmiſsis vel ſimul vſurpatis, topicis abſtergentibus & ſiccantibus admodum validis, vt in

vt in oris vlceribus diximus, hæc quoque profundiùs in faucibus latentia vlcera ſanare debemus. Quæ proin illic explicata remedia, hiſce partibus quoque accommodari poſſunt. Quibus & ſequentia iungimus, vuulæ vlceratæ & putreſcenti præſertim deſtinata.

Lac caprinum, vaccinum vel ouinum, ſi in eo ſilices vel chalybs extinguantur, vlcus abſtergit & conſolidat..

Aquæ Conſolidæ mai. Agrimoniæ, Plantaginis, Solani, Endiuiæ, præſertim conueniunt.

Succi item Agrimoniæ, Cauliũ, Verbenæ, Burſæ Paſtoris, vel Diamoron.

Decoctumq; herbæ Linguæ canis, & Geranij pedis columbini, & Robertiani, Pimpinellæque.

Quibus & aquis & ſuccis & decoctis, vel ſolis vel inuicem mixtis, ſi Saccharum vel Mel, roſacea addantur, magis abſtergent: Et adhuc efficacius ſi Oxymel, ſcyll. præſertim, ſumatur: & Alumen in hiſce diſſoluatur, vel coquatur.

Adhibentur item vuulæ, Mel roſaceum, Alumine miſtum.

Item cùm admodum ſiccare volumus: ℞. Boli puriſſ. ʒ.ij. ſanguinis Draconis ʒ.j. Ceruſæ, Tuthiæ an. ʒ.ß. Cornu cerui vſti ℈.j. cum ſucco Burſæ paſtoris vel alijs ſupradictis fiat inſtar linimenti.

Thus, Myrrha, Sarcocolla in Vino coquantur: Pro ablutione.

Aqua Aluminoſa in oris vlcerib. deſcripta vtilis.

Vel hæc: ℞. Sacchari lib. ß. Aluminis ℥.ij. Salis ℥.j. ponantur in alembico & eliciatur aqua.

Aqua extinctionis Calcis quoque conuenit.

Aqua itẽ decoctionis Sublimati, diluta parùm: ſi hiſce validioribus cautè tangatur vuula.

Puluis: ℞. Sulphuris viui ʒ. ij. Aluminis ʒ. j. Maſticis, Thuris, Myrrhæ an. ʒ. ß. rad. Pyrethri,

Cornu cerui vſti ana ℈. j. fiat puluis ſubtiliſſimus: cui ℥. quatuor Vitri ſublimati addantur, ad vſum.

Si vlcus in vuula ſanari nequeat, maturè antequam vicinas ſedes & palatum quoque exedat, vti ferè fit, abſcindatur, vel vratur: eodem modo vt in ſuperioribus ipſius affectibus dictum fuit.

Oeſophagi exulcerati topica remedia.

Oeſophagi excoriatio vel vlcus, ſi à defluxione acri eò deſcendente, vel vapore feruenti aſcendente, oriatur, hæc primùm, ſi adhuc perſiſtant, auertenda erunt, defluxioq; ſiſtenda, faucesq; leniendæ, ſenſusq; nonnihil obtundendus. Vel ſi vulneratus ab acutis ſit, illaque adhuc hæreant, illis artibus, quæ in deglutitione difficili explicatæ ſunt, priùs eximenda.

Poſtea topicis adhibitis vlceri medendum. Ea potiſſimùm eligẽdo in ſimplici excoriatione, quæ leuiter abſtergendo & ſiccando eam ſanant, & vt ad partem affectam perueniant, innoxiè deglutiri poſſint.

Qualia in faucium vlcere poſt anginam gargarizata prodeſſe diximus: quæ ſi deglutiant, gulam hoc pacto læſam ſanare quoq; poſſunt.

Imprimis autem Albumen oui fortiter agitatũ: aut infuſio gummi Tragach. facta in aqua Roſar. & Plantaginis, Saccharo dulcorata, ſi frequenter ſumant, iuuant.

Quòd ſi vlcus profundius fuerit & ſordidum, validiùs etiam abſtergendum ſiccandumque erit: Vti & ſi vulneratus alioquin ab aſſumptis fuerit, remedia in gargareonis & tonſillarum vlceribus expoſita, quæ Terras pingues, Armenam vel Lemniam vocatas, Succosúe alios fructuum ſiccantes, vt Acatiam, Omphacium & Sanguinem draconis appellatos: Vel gummoſa vt Thus, recipiunt: Aliaque ex aſtringentibus & ſiccantibus in inflammationibus faucium explicatis, quę nullam in ſe

in ſe vim deleteriam habent.vſurpari debent.

Fumi ex ſuffitibus, qui & in oris vlceribus commendantur, deuorati, aliquomodo hic quoq; ſiccando proderunt.

Externaq; remedia in angina explicata.

DE PECTORIS DOLORE. CAPVT X.

Genera.

PECTORIS dolores, qui in interioribus illius potiſſimùm accidunt: Alij moleſtiæ tantùm ſunt, quæ in varijs pectoris anguſtijs, ſecūdùm diuerſos illius affectus occurrunt: in quibus tamen cùm reſpiratio impedita vel deprauata, plus negotij faceſsit, eæ in reſpirationis læſionibus explicatæ ſunt,

Dolorum verò qui reuera in pectore ſentiuntur: alius ſolitarius eſt, alij comitati: Solitarius in quo citra grauiora alia accidentia punctorius tantùm dolor latus alterutrum, præſertim cùm ſpiritus ducitur, certo aliquo illius in loco, & veluti in puncto, nunc fixus nunc vagus diuexat & pungit: vnde & Lateris dolor, Punctura, Pleuritis ſiue Pleuriſis, ſed falſa dicitur, German. Stich / cùm non vt vera aliàs appellata, cum tuſsi & febri, niſi aliud quid accedat, implicata ſe offerat. Reſpiratio tamen, ſi vehemens ſit punctio, parua eſt, eoque nomine etiam frequens, cùm per eam ſi valida ſit, dolor irritetur, ideoque vt hoc caueatur, leuiter ducitur. Huius duæ ſunt ſpecies, cauſâ differentes: quamobrem alia flatulenta, alia pituitoſa dici ſolet. Quæ ſi in exterioribus pectoris penitus ſe offerant, cum dolore & tumore, ad externos tumo-

Pleuritis falſa.

Punctorius dolor, Stich.

res, in habitu corporis explicandos pertinent.

Pleuritis vera, Bruſtgſchwer.

Comitatorum autem alijs affectibus, & imprimis cum tuſsi ac febre, dolorum in pectore occurrentium, alius punctorius quoque eſt, Pleuritisq; vera dicitur: Germ. Bruſtgſchwer, & eadem ratione vt in falſa nunc in latere dextro nunc ſiniſtro, certâ aliquâ in ſede pungit, maximeque ſpiritu per reſpirationem attracto, quæ proin, vti dictum parua ſed cita ducitur: anhelitusque calidus efflatur. Quj dolor decubitu in latus ſanum facto, exacerbatur, ſi verò in latus punctione affectum, aut ſupinus fiat, mitigatur.

Peripneumonia.

Alius dolor in pectore prædictis accidentibus comitatus occurrens grauis potiùs eſt, ſternum dorſumque veluti contrahens, & clauiculam quaſi detrahens, maioreq; pectoris anguſtiâ angens, interuenientibus nonnunquam quoq;, præſertim ab initio, in pectoris ſede anteriore poſteriorevé, vel etiam lateribus, punctionibus quibuſdam, interdũ nullis aut obſcuris admodum: diciturque hic affectus Peripneumonia: per cætera niſi quod dolorem attinet, pleuritidi omnino ſimilis. Eoque magis, ſi dolor in latere ſimul adſit punctorius, tunc enim rurſum pleuritidis ſibi nomen vendicat. Vel Pleuritis cũ peripneumonia comitata dici poteſt.

Tuſsis in vtraque ſpecie occurrit, nunc leuior, nunc vehementior, admodum dolorem, præſertim ſi punctorius ſit, augens. Per quam ab initio, nunc citiùs nunc tardiùs, ſputum ſanie vel cruore plus minusúe permixtum excreatur: aliàs etiam quod rariùs fit, nequaquam hiſce tinctum redditur. Poſtea verò purulenta materia, nunc ſubcruenta adhuc, tandem verò pus verum albũ vel ſubflauum, aliàs ſubuiride vel fuſcum vel nigricans, nunc coctum nunc crudum, nũc tenax, interdum inodorum, aliàs fœtidum, expuitur.

Febris

Febris tam in pleuritide ſtatim cum punctorio dolore, vel etiam ante illum, quàm in peripneumonia, mox initio ſe manifeſtat: & vterq; affectus cum horrore vel rigore incipit, ſubſequente febrili calore, quo corpus ipſorum nonnihil accenditur: reſpiratio concitatur, vti & pulſus; arteriâ durâ & ſerræ inſtar aſperâ ad tactum (quem tamen pulſum mollem ſeu vndoſum in peripneumonia priuatim eſſe putant) ſe offerente; Tinguntur vrinæ, Sitiſque admodum vrget; Et quod peculiare peripneumoniæ ſignum cenſetur, facies ac imprimis malæ rubore ſuffunduntur; Perſeuerante tamdiu continua hac febre, quæ nonnihil noctu ferè, diebus imparib. exacerbationes aliquas quoq; habet, donec morbus ipſe declinare vel mutari incipiat: ſicuti in febribus hæc explicata fuerunt.

Verùm & alia ſymptomata vtriq; ſpeciei quandoque accedunt, ſi vicinarum partium, vt in cauſis dicetur, concurrant morbi: Veluti delirium, ſyncope & ſimilia. Sed tũc hi affectus complicati cum alijs exiſtunt.

Præter hæc, & dolor quidam pũctorius cum ardoris ſenſu in latere, & febre quadam tuſſiq; coniunctus cõtingit, pleuritidis quoq; ſpeciem quandam referens, niſi quòd in hac nihil cruenti aut purulenti reijcitur, tuſſiſque non magna ſimulq; ſicca exiſtit. Et quòd ad exteriora pectoris vſque hic dolor plus minuſue pertingens, tactu nonnihil exacerbetur, ſæpeque illic tumore aut rubore ſe prodit. Quam proin quoque, ſed loco affecto à priore diſtinctam, vt in cauſis dicetur, Pleuritidem ſuccingentis tunicæ appellamus. *Pleuritis à cæteris differens.*

Cauſæ.

IN thoracis interioribus, affectus hi qui dolores hoſce in pleuritidis diuerſis ſpeciebus, & peri- *Locus affectus.*

pneumonia occurrentes pariunt, conſiſtunt. Et ſunt vel diſtentio vel inflammatio.

Diſtentio tunicæ ſuccingentis thoracis internã cameram, eouſq; facta, vt veluti à coſtis & muſculis intercoſtalib. aliquouſq; ſi non auellatur & laceretur, tamen attollatur & veluti trahatur, dolorem pũctoriũ illũ cauſat, qui in falſa dicta Pleuritide ſentitur. Quod & à flatu ac humore proficiſci poteſt.

Diſtentio à flatibus, cauſa Pleuritidis falſæ, Flatulentæ nominatæ.

Flatus ſicuti alibi in corpore, interſtitijs quæ inter carnem membranasq; illi obtenſas fibrisq; hærentes occurrunt, ſe inſinuans, eas diuellendo, flatulentos dictos dolores parit: ſic & in thorace, in ſpatia illa intercoſtalium muſculorum irrumpens, ſuccingentem eos membranam diſtendendo, punctorium dolorem, qui Pleuritidis flatulentę nomine exprimitur, eo in loco vbi collectus eſt, parit.

Qui flatus ex cruditate & flatulentorum aſſumptorum frequenti vſu nati, vti cęteris in locis, ſic & hîc modo enarrato incõmodare poſſunt. Et priuatim quoq; in thoracis hac ſede colliguntur citiùs, ſi thorax extrinſecùs nimium refrigeretur. Vel huc in magnis conatibus per vociferationem, tuſsim, aliſue, muſculis admodum diſtentis, impellantur. Vnde & poſtquam pectus frigori expoſitum fuit, ac poſt validos eiuſmodi motus, punctorios dolores ſubitò oriri videmus. Idque in flatibus præcipuè obnoxijs corporibus: Et calore & quiete rurſum, vt in curatione dicetur, mitigari.

Defluxio pituitæ, cauſa Pleuritidis falſæ, Pituitoſæ appellatæ.

Humor aqueus ſeu pituitoſus, à ſuperioribus in thoracis muſculorum interualla defluxus, ſuâ copiâ diſtendens, ſicuti punctorios dolores, qui frequẽtiùs extrinſecùs in thorace ſentiũtur (de quib. in externis dolorib. agemus) excitat, ſic & ſi ad interiorem hanc thoracis ſuccingentẽ membranam vſq; feratur (quod, ſi tenuis admodũ ſit, faciliùs accidit) interiorib. illis quoq; doloribus punctorijs,

qui

qui & extrinſecùs tunc etiã ferè non ſolũ in thorace ſed & ſcapulis viciniſque locis moleſtant, occaſionẽ præbet, falſæq; dictæ Pleuritidis alteram ſpeciem, quam pituitoſam vocauimus, conſtituit. Prçter quam, alia quæ à pituita à capite delapſa in ſuccingentẽ, illicq; inflammationẽ excitante, oriatur (ſicuti eam deſcripſerũt, pituitoſamq; ideò appellarunt) nõ inuenitur: cùm omnem inflãmationẽ vti mox oſtendetur, à ſanguine fieri neceſſe ſit.

Inflammatio in pulmonibus plerumq; facta, aliquando & in ſuccingente annexiſq; illi partibus, vel etiam in interſepiente membrana: hiſce partibus vel ſimul cum pulmonibus, vel ſeparatim inflammatis, prout has vel illas ſedes occupat, Peripneumoniã vel Pleuritidem veram, vel illam quã priuatim Succingentis pleuritidẽ vocauimus, vel ſolas vel inuicem commiſtas inducit. Quod quã ratione fiat explicabimus.

Inflãmatio pulmonum, cauſa Pleuritidis veræ & Peripneumoniæ. Inflammatio tunicæ ſuccingentis, cauſa Pleuritidis ſuccingentis dictæ.

Inflammationem tunicæ ſuccingentis, pleuritidem veram, pulmonum verò peripneumoniã efficere cõmunis eſt opinio. Nos verò non tantùm in peripneumonia, verùm etiam in pleuritide quam verã vocãt, pulmones inflammatos fuiſſe, prætérquam quòd in mortuis aliquoties pectore aperto ſpectauimus, vt vel ſolum hoc ad ſententiæ noſtrę veritatem cõprobandam poſſet ſufficere, etiã rationibus hiſce certis ſic ſe habere euidenter poſſumus demonſtrare. Quòd ſanguis quem tam ſubitò excreant, à tunica ſuccingẽte inflammata, tam citò præſertim, per pulmones illiuſq; vaſa ad expuitionem penetrare, nec ſuppuratã eã, pus ex eo loco tranſitum ſibi per pulmones, illis non læſis aut vlceratis facere, & ſic ad excretionem vſq; perferri minimè potuiſſet: ſed potiùs ſi inde emanaret, in thoracis cauitatem deflueret, atq; illic empyema gigneret. Quæ proin cũ in pleuritide ſtatim &

copioſè interdum excernantur, vti in peripneumonia, hæc à pulmonibus prouenifſe, nec aliunde eò peruenire potuiſſe, ſatis declarant. Sicuti & accidentia reliqua vtriq; affectui communia, eandem ſedem affectam, pulmones ſcilicet, ambobus eſſe, luculenter oſtendũt. Vnico hoc excepto, quo & ſolùm ferè pulmones in pleuritide non inflammari vt crederent & docerent fuerunt moti: quòd nimirum dolor punctorius, qui in pleuritide manifeſtus eſt, in peripneumonia obſcurus vel nullus nõ poſsit propter pulmones affectos accidere, quippe qui in parte ſentiente & membranoſa, cuiuſmodi pulmones minimè ſunt, tantùm fieri queat. Cæterùm nec hoc, etſi punctiones hæ, ſuccingẽtis mẽbranæ causâ accidant, pulmones propterea minùs infiãmari in pleuritide quàm in peripneumonia, cui in cæteris omnino ſimilis eſt, ſufficiẽter euincire, ſed hoc ſaltem inde effici poteſt: quòd nimirũ ſi (vti & res reuera habet) pulmones tantùm inflammentur, quod in vno latere, cùm pulmones diſtincti ſint mediaſtino, plerũq; accidit, magiſq; circa interiora quam externam ipſorum ſuperficiem, peripneumonia fiat, in qua nullæ punctiones ſentiuntur. Quòd ſi verò circa ambitũ pulmonum ipſarũq; tunicã inflammatio ſit, ipſius tunicæ causâ, punctiones aliquæ cùm nõ ſit pulmo omnino inſenſilis, ſed leuiores ſentiantur. Sin autẽ adeò ad exteriora vſq; extendatur inflammatio, vt pulmones per eam plus iuſto diſtenti, præſertim quãdo inſpirato aëre exſurgũt & dilatantur (quo tempore ſolùm punctiones fiunt) fibris quibus ſuccingenti connectuntur & cõtinuantur aſtrictis, eam, etſi minimè inflammata ſit, à thorace (vti de flatibus diximus) auellant, tunc & punctiones hæ in latere ſentiuntur: quæ grauiores fiunt, cùm per cõſenſum pulmonum inflammatorum, hæ quoque aliquid

aliquid patitur, incaleſcit & nónnihil intúmeſcit.

Id auté ita fieri, ſuccingentemq́; tunicam quoq; inflammari poſſe nō negamus, vti & vicina illi perioſtia: (quæ tamē ſeparatim nonnunquā inflammari, indeq́; priuatam aliquā pleuritidis ſpeciem naſci, vti aliqui ſcripſerunt, cùm adeò pertinaciter ſuccingēti vbi coſtis illa obducitur hæreat, concedere minimè poſſumus) quod tamen cùm fit, non inflammatis ſimul pulmonibus, pleuritis illa quæ vera dicitur nō erit, in qua cruētæ & purulētæ fiūt per ſputū excreationes, cùm ſuccingens eò ſe exonerare minimè poſsit, ſed illa eius ſpecies, quā peculiariter Succingentis pleuritidē nominauimus. In qua, ſi magna præſertim ſit inflāmatio, ſine dubio etiam preſſo thorace dolor nōnihil exacerbatur, & ad exteriora ſe aliquouſq; extendit, cùm inflammatio tunc adeò in tenui ſuccingente mēbrana vel perioſtijs collecta, ſubſiſtere nequeat, quin ad muſculos illi connexos quoq; ſe dilatet, & proin extrinſecùs etiam cum thorax adeò ſpiſſus nō ſit (vti & peritonæo inflammato videmus accidere) tactu percipiatur. In qua inſuper ſpecie, ſi inflāmatio ſuppuretur, extrorſum potiùs abſceſſus, quàm introrſum vergit, illicq́; ſe aperit: vel ſi is in interioribus perſiſtēs illic diſrūpatur, pus in cauitatem pectoris potiùs, quàm pulmones, ad quos tam citò perferri eosq́; penetrare minimè poſſet, effundit.

Verùm enimuerò hoc ita euenire, vt hæc comprobant, ſic & veriſimile videtur, ſi ſuccingēs pulmonū inflammatorum cauſâ ſimul inflammetur, & vtriuſq; partis concurrat inflammatio, diſcuti tunc eā potiùs quæ in ſuccingēte fit, quā ſuppurari: cùm tanta copia ſanguinis tunc in pulmones infuſa in tenui ſuccingente tunica nō facilè colligatur: aut ſi illud fiat, ad exteriora potiꝰ ferri, vti oſtēſum, muſculosq́; illos quoque implere illicq́; ſup-

purari. Atq; inde eſt, vt poſt pleuritidem veram, licet ſuccingens ſimul inflammetur, nihilque foris appareat, rariùs, vti tamen aliquando fit, empyema ſubſequatur.

Quod & eadem ratione ſi interſepiens membrana vnà cum pulmonibus inflammetur, accidere probabile videtur. In qua quoq; veluti diuerſa à reliquis ſpecie, & præſertim ſi eouſq; tunc procedat inflammatio, vt & ad cordis capſulam & diaphragma, vti aliqui eam deſcripſerunt, vtq; pertingat, ſine dubio grauiſsima, quæ & vitæ & menti inſidiantur, ſequuntur ſymptomata.

Hæ verò inflammationes tam in peripneumonia quàm pleuritide vera, in pulmonum aliqua ſede accidentes, vti & ceteræ alijs in locis, à ſanguine procedunt: Quo cū vniuerſus pulmo, in vaſis amplis & multis quibus intextus eſt, redundet, isque propter arterias & vicinum cor feruidior exiſtat, faciliùs inflammatur, crebrioresq; cæteris proin inflammationibus internis hę pulmonum inflammationes exiſtūt. Quę à ſanguine, vti & reliquę inflámationes fiūt, quádo is è vaſis ſuis, vena arterioſa & arteria venoſa, non in aſperæ arteriæ ramos, effuſus (alioquin enim hæmoptoica fieret paſsio) ſed per pulmonum ſubſtātiam diffuſus, eos adimplens & attollens, grauitatem & compreſsionē pectoris anguſtiamq; parit, caloreq; ſuo vicinū cor, iam prius febre ferè, vti dicetur, accēſum, ampliùs calefacit, perq; tuſsim quam commouet, portione illius in aſperę arteriæ ramos impulsâ, ſanie primū tenuiore, mox cruore ſputum imbuit, tandemque maturatus & calore coctus ſuppuratusq;, tam diu donec penitus expurgatus, ſeu vt vocāt, expectoratus fuerit, excreatur: illæsâ tamen pulmonum ſubſtantia, alioquin enim eâ exulceratâ, phtiſis, ſic vti cùm hæc læditur fit, illaq; interdum poſt hos

morbos

morbos relinquitur,ſequeretur. Quemadmodum & ſæpe ſanguinem tantùm,vti & alios humores,in pus conuerti,non ſuppuratâ interim partis ſubſtátiâ & vlceratâ, tum in oculis pure ſordidis tũ alijs purulentis è pulmone alijs de cauſis factis excretionibus,fieri videmus. Sed & euenire poteſt,vt pulmonum inflammatorum cauſa,in vicino latere ſanguis in ſuccingentem quoq; membranam infuſus eam inflámet, quod tamen non ita frequenter,cùm exigua pauca vaſa eam peruadant,venaq; illa cui potiſsimùm cauſam attribuũt azygos dextrum tantum latus perreptet, pleuritis verò ſæpe etiam ſiniſtrum latus occupet,accidit:vti verò frequentiùs, quòd pulmonum inflámatorum causâ, in pleuritide vera,attractis fibris, ſuccingente mẽbranâ tractâ nonnihilq; auulsâ, hoc pacto,vti dictum, punctionis dolor ſuboriatur. Vnde & pleuritides quàm peripneumoniæ crebriores exiſtunt, cùm non adeò ſæpe interiora tantûm pulmonum, vt in peripneumonia contingit,inflammentur,ſed vlteriùs quoq; ad exteriora illorum ſe extendat inflammatio,& vicinum latus, vt dictum,afficiat. In quo dolores punctorij eò magis vrgent, quando decubitu in latus ſanum facto, ſuſpenſus pulmo inflammatus, & pondere ſuo validiùs membraná ſuccingétem trahens, ampliùs vellicat,quàm cùm in latus ægrum decumbens, ſuſtentatur, idq; eò magis,ſi hæc quoq;, vti dictum,inflammata ſit.In quam ſi tantũ ſanguis alijs de cauſis influat,eamq; inflammet, non affectis pulmonibus,alia pleuritis à vera hac diuerſa, vti oſtenſum, in qua excretiones eiuſmodi minimè exiſtunt,prodibit.

Quæ omnia cùm hoc modo in pleuritidis diuerſis ſpeciebus accidant, ita & peripneumoniæ, quæ non infrequentes quoque ſunt, & nunc per ſe incipiunt, nunc prægreſsâ pleuritide & poſtea

deniq; collectâ circa interiora materiâ, prodeunt, cùm cor ampliùs tunc accendatur, febrem acutam magis procreant, per quam ſanguis in ſuperioribus illis locis quoq; calefactus, ea rubore tingit, qui & in facie malisq; obſeruatur. Quod peculiare huius affectus ſignum eſſe cenſetur, forteque in peripneumonia quàm pleuritide magis obſeruatur, quod cum ſenibus hic morbus familiaris ſit, ſi illis malæ rubeant, tanquam inſolitum in ipſis potiùs notetur.

Pro varietate autem ſanguinis, inflammationes hæ pulmonum generis ſunt diuerſi. Nam ſi ille purus fuerit, qualem arteria venalis continet, ſimplex erit phlegmone: in qua quod expuitur ſanguine ſyncero mixtum eſſe apparet. Si verò tenuior feruidiórue ſit, qualis in venali arteria exiſtit, phlegmone eryſipelatodes dicta naſcetur: in qua febris vehementior: Vti & ſi ſyncera bile perfuſus ſanguis inflammationem pariat, accidit, ſputumque tunc cruentum ſubflauum redditur. Quod cùm frequenter eueniat, cauſam præbuit, vt peripneumoniam ab eryſipelate pulmonum prodire aliqui ſcripſerint. Fit tamen quoq; vt ſi bilis atra fuerit, quæ ſanguini dum phlegmonem parit commiſcetur, fuſca & ſubatra, ſputo cruento quod excreant, commixta eſſe videantur. Quemadmodum & extra hoſce morbos, ſputa eiuſmodi etiam non cruenta, ſubflaua, ſubuiridia, ſubatra excreta, à bilioſis humoribus ſic colorari cernuntur. Impurus quoque alius aliquo modo ſanguis, vitioſis humoribus perfuſus, impuram phlegmonem parit. Sed & à crudo, ſeroſo, pituitoſoque ſanguine ſi phlegmone fiat, œdematodes erit: mitiora proferens accidentia, ſputumque tunc minùs coloratum erit: ſicuti in cruda ob id dicta peripneumonia euenit. Verùm &

pro diuerſitate hac ſanguinis, ſi in ſuccingente fiat inflammatio, illa mitiora grauioráue proferet ſymptomata.

Ab alio humore à ſanguine ſeparato, cū phlegmone nulla fiat, non poſſumus vel pituitam, aut alium humorem defluxione in pulmones delapſum, aut per congeſtionem illic collectum, veræ pleuritidis aut peripneumoniæ cauſam, vti aliqui fecerunt, pituitoſaſque vocarunt, ſtatuere: cùm ſi in pulmonibus coaceruentur, alios illius morbos reſpirationi potiùs incommodantes, ſicuti in illius defectu oſtenſum, pariant: ſi in thoracis muſculos aut ſub ſuccingentem ferantur, fálſam nominatam pleuritidem, vti priùs dictum, efficiant.

Influxus autem huius ſanguinis, phlegmones haſce excitantis, cauſa plerumque febris eſt ſynochus, quę à ſanguine in venis inflammato accenſa, portionem illius in pulmonum ſubſtantiam effundens, inflammationes haſce illorum, febre hac ſynocho, à qua ortum traxerunt, comitatas, parit. Et proin eædem cauſæ quæ ſynochorum ſunt febriū (quas in febribus illis explicauimus) etiam per conſequens harum fiunt inflammationum. Inter quas crapula & vinolentia, quia plenitudinem accerſunt, ſanguinemq; calidiorem reddunt, febriū ſynochorum in adultis vti & in ſenibus. illis qui genio indulgent, perfrequentes cauſæ ſunt, ideò & peripneumoniæ & pleuritidis cauſas præcipuas ſtatuunt: & proin à vino, vti & ab eſu carnium frequenti & pingui, præſertim piſcium, vt anguillarum, mugilum, peripneumonias naſci docuerunt: cum & à pinguibus cibis ſanguis pinguior redditus, eò faciliùs inflammetur: niſi & iam dictorum piſcium caro, peculiarem vim, vt lepus marinus pulmones exulcerandi, ſic etiam hæc inflamman-

di habeant. Vnde & verno tempore ac cœli conſtitutione eâ, quâ ſynochi hæ febres regnare ſolent, inflammationes eiuſmodi frequentiùs accidunt: in illis præſertim naturis, inter quas & ſenes comprehendimus, quæ ſynochis ob cauſas dictas, non ſolùm eriſipelate externo comitatis, ſed & huic quæ peripneumoniam profert ſunt obnoxię.

Quæ inflammationes in pulmonibus potiùs quàm alibi fiunt, ſi cauſis illis quæ ſynochos accendunt, adiuuans accedat diſpoſitio pulmonum ad ſuſcipiendum apta: Quæ tum naturalis eſt, vti dictum, ſanguinis in illis copia & caliditas, ipſorúmque ſubſtantiæ raritas: tum aduentitia, imbecillitas, à morbo ipſorum contracta, præſertimque ſi propter ipſum, tuſsiendo multa paſsi ſint.

Quò & referuntur aliæ cauſæ, ſanguinem vt ad pulmones copioſiùs feratur, vel è vaſis elabatur, concitantes. Quales ſunt intemperies ipſorum calida: ab aëre calidiſsimo attracto, ira, vel morbo calido, vt febre aliqua contracta. Frigus quoque extrinſecùs pectus, vel per inſpirationem aëris frigidi, pulmones ſubitò afficiens: vnde venis conſtrictis quoque hic effluxus fieri poteſt. Motus item nimius, per validam exſufflationem. Dolor circa pectoris regionem. Aut alia quæ ſanguinem ad pectus alliciunt: vt in ea muliere, quæ iam ſeneſcens cùm concepiſſet, creſcentibus mammis, quæ priùs flaccidæ erant, affluenteq; eo ad ſanguinis generationem ſanguine, in pleuritidem incidit.

Quæ tamen cauſæ, niſi febris, ſicuti dictum, accedat ſynochus, quam & illæ excitare poſſunt vixdum ſolæ pulmonum inflammationem efficient, ſed hæmoptoicam potiùs paſſionem. Aut ſi inflammationem aliquam in pectoris regione, nō interueniente prius febre ſynocho procreabunt, muſculis

muſculis tantùm & ſuccingente affectis, priuata hiſce partibus, quemadmodum oſtenſum, naſcetur pleuritis: Vel ſi pulmones tunc quoque ſimul ab eadem inflammentur, in vtriſque, febris quę inde prodibit, non primaria illa quam ſynochum vocauimus, & quæ in peripneumonia & pleuritide plerumque illarum, vti dictum, proxima cauſa exiſtit, atque vnà mox cum hiſce inflammationibus incipit, vel eas quoque præcedit, ſed ſymptomatica erit. Sicuti in hiſce febribus hæc prolixiùs explicata ſunt.

Curatio.

VAriat curatio, prout morbus, qui diuerſa hæc genera doloris punctorij in pectore parit, eſt vel inflammatio pulmonum in pleuritide vera & peripneumonia: vel ſuccingentis, in illius pleuritide: vel diſtentio à flatu, humoréue, in falſæ dictæ pleuritidis flatulentæ & pituitoſæ duobus generibus.

Inflammatio pulmonũ tam in pleuritide quàm peripneumonia periculoſa eſt: in peripneumonia tamen, quia cordi magis eſt vicina, deterior. Vtraque, aliàs ſubitò die 4. vel 5. occidit: alias 7. vel 8. primùm, nonnunquam ad decimum quartum vel vigeſimum vſque producta, tamen mortem adfert. Cùm ad ſalutem tendit, ſoluitur nunc primâ ſeptimanâ, nunc alterâ, interdum tertiâ: ceſſantque primùm punctiones, mox & febris, tandem & purulenta excretio: quæ ſi ſupra dictum tempus prorogetur, febriſque non ceſſet, ſed lenta fiat, in empyema vel phthiſim morbum deſijſſe ſuſpicio eſt. *Prognoſtica Pleuritidis veræ & Peripneumoniæ.*

Cæterũ quò nam euaſuri ſint hi morbi, ſequentia indicant: Per tuſſim ſi ſtatim aliquid à pulmonibus inflammatis excreêt, quod ſputo permiſce-

tur, bonum eſt: præſertimq; ſi tuſſi nô adeò validâ exiſtente facilè propellatur, è contra verò malum. Hoc autem ſi ſanies ſit, vel cruor, qualia à parte inflammatâ, pulmonibus ſcilicet prodire ſolēt, probatur. Si verò ſanguis copioſior ab initio, maximeque diebus aliquot continuis reijciatur, aut ſemel ceſſans rurſum redeat, pulmonum grauiorem læſionem portendit. Quò citiùs autem ſanioſum ſputum purulentum, album coctumque euadit; & quò faciliùs copioſiusq; tunc expuitur, eò eſt melius: niſi tantâ copiâ reijciatur, vt ſicuti aliquoties in peripneumonicis morituris accidere vidi, peluim adimpleat, quod inflammationem maximam fuiſſe, magnamq; ſuppurationem inde ſubſecutâ, & proin mortis imminentis ſignum eſt. Purulenta expuitio etſi ſubflaua ſit, nondùm eſt, niſi admodum flaueſcat, mala, quæ vireſcit deterior eſt; eoque magis ſi atra ſit: quæ alba tenax & pellucida, morbum prolongat. Quæ à ſanguine puro fit inflammatio, mitior eſt; quę à bilioſo vel impuro, deterior & breuior; longior verò nec ita acuta, quæ à pituitoſo ſanguine naſcitur. Quæ alios morbos ſequitur diuturnos & acutos, minus quoque curatur. Quæ ſenibus & debilibus accidit, peripneumonia præcipuè, lethalis ferè exiſtit.

Anhelitus difficultas ſumma, magnitudinem inflammationis portendit, vel etiam puris magnam collectionem. Quo nonnunquam ſubitò & affatim in aſperæ arteriæ ramos irruente, ampliùs anguntur, ſpiritumque cum ſtertore ducunt, & niſi mox excreent, ſuffocantur.

Extremorum frigus: Facies collapſa: Pulſus paruus, mortem hîc, vt in alijs morbis ſimilibus antecedunt & prænunciant.

Febris ſi intenſa fuerit, calore, ſiti, vigilijs, periculum auget; mitior minuit.

Delirium

Delirium ſi accedat, quod alioquin adeſſe hiſce affectibus minimè, nec ratione febris illius comitis ſuperuenire conſueuit, cùm ſepto affecto hoc contingere ſoleat, mortale eſt ſignum.

Hæmorrhagia narium tum ratione febris, tum reuulſionis cauſâ in principio morbi obeſſe non poteſt: ſed circa finem plus debilitat quàm iuuat, immoderata præſertim.

Mictio copioſa, vti & ſudores, febrem, ſi idoneo tempore ſuperueniant, interdum ſoluunt: Et ſi purulenta ſit mictio per ea à pulmonibus materiam ſuppuratam expurgari quoque poſſe autumant, ac proin per hanc viam pleuritim & peripneumoniam ſolui. Quod ſi fit per veram cauam tanquam viam manifeſtam, pus à pulmonibus eò deferri potiùs, quàm per alias obſcuras venas à pectore cum emulgentibus continuas (quas tanto ſtudio quærunt, ſeque inueniſſe gloriantur) quod & in alijs morbis talis fieri poſſit tranſitus, indicio eſt: hoc tamen rarum admodum eſt, cùm etiam in extremè phtiſicis & empyematicis tale quid vix deprehendatur.

Diarrhœa cùm morituris frequenter ſuperuenire ſoleat, mortem præſagit. Vix enim de morbi cauſa aliquid per hanc ſedem, vti tamen aliqui crediderunt, expurgari poteſt. Ab initio ſi ob alias cauſas accidat, nec perſiſtat, innoxia eſſe poteſt, præſertim ſi illuuiem aliquam quæ febrem augere valeret, tollat.

Curandi autem methodus tam in pleuritide vera quàm peripneumonia, in eo verſatur, vt ſanguinem fluentem ad partem hanc nobilem, varijs modis aliò auertamus, illudque quod influxum eſt pulmoneſque inflammat, ſic præparemus, vt cum ſputo per tuſſim & excreationem expui poſſit, cùm per alias vias, vt vrinas vel *Pleuritidis veræ & Peripneumoniæ curatio.*

ſeceſſum hoc educere, niſi natura ſponte id faciat, conſultum minimè ſit. Dolorem interim qui in pleuritide adeſt punctorius, leniemus. Pectuſque in vtriſque caſibus dilatabimus, Vireſque conſeruabimus, Febris nihilominus ſemper habitâ ratione, ſicuti in febribus dictum eſt: cuius causâ à calidioribus abſtinebimus, ac temperatis & ad frigiditatem aliquam inclinantibus quibuſdam potiùs vtemur. Quæ omnia ſequentibus curandi modis perficiuntur.

Per venæ ſectionem ſanguinis ad locum affectum influxus potiſſimùm auertitur, febriliſque calor temperatur, ob quam cauſam non temerè erit negligenda: Nec in iunioribus quidem, cùm ab ea, ſicuti experientiâ compertum, vti nec ab alijs hæmorrhagijs caſu factis, non tam facilè, vt creditur, lędantur, ſed contra potiùs in hoc morbo magnum ex ea emolumentum ſentiant: cuius causâ nec in grauidis nec in ſenibus quoque omittenda: vti neq; etſi à ſanguine impuro & bilioſo fiat, aut dolor ad hypochondria deſcendat: quorum omnium tamen causâ, moderatè potiùs erit inſtituenda, quàm omnino intermittenda. Subitò autem dum adhuc in fluxu materia eſt, facienda, die mox primo: quacunque diei vel noctis horâ: vel ſi neglecta fuerit, die altero aut etiam tertio: vel vnâ vice inſignem quantitatem, vicibus ſingulis ad vncias ſex, ſi ſupradicta non, vti dictum, eam temperent, educendo: vel partitis vicibus ſingulis ad vncias ſex, bis eodem die, vel duobus diebus ſanguinem mittendo: vel etiam neceſſitate vrgente, tertio etiam die repetendo. Poſt quod tempus, vel quartum diem ad ſummum, niſi nouo affluxu ſanguinis concitato, morbi augmentum vel noua recidiua timeatur (quam ob cauſam etiam poſt plures dies, ſi hoc fiat & vires conſtent, repetita prode-

proderit) non temerè venæ ſectio vel incipienda aut reiterenda.

Venam autem in brachio, iuxta cubiti interiorem ſedem (cùm maiores illic ſint venæ locoq; affecto proximiores) incidere oportet: eamque quæ vel in medio illic fertur: vel (quòd ſatius eſt) quæ magis turgida conſpicuaque exiſtit. Quacunque enim ſectâ, ſiue hoc in dextro aut ſiniſtro fiat latere, à vena caua, cuius elatiori ſupra cor ſede, brachij venæ continuantur, ſanguine deriuato, per conſequens etiam à cordis dextro ſinu, in quem vena caua antequam aſcendit aperitur, & ſic quoque ab arteria venali, per quã à dextro ſinu in pulmones ſanguis influit, conſecutione hac, ſanguis à pulmonibus inflammatis reuellitur. Niſi fortè, quia vena caua dextrum latus magis occupat, dextroque cordis ſinui ſanguinem infundit, venamque ſine pari, dextro lateri tantùm propagat, rectitudine ſeu ἰϑ. hac vaſorum obſeruatâ, in dextro brachio venam tundere magis conſultum eſſe cenſeatur: quod in peripneumonia fieri debere plerique docuerunt, atque in pleuritide etiam aliqui hoc ſemper rectè fieri, ſcripſerunt. In qua tamen pleuritide, quia latus dolet, à brachio eiuſdem lateris ſanguinem detrahere potiùs quàm ex oppoſito (vti verò Arabes ex aduerſo latere primùm reuulſionis, mox ex eodem deriuationis causâ ſanguinem emittunt) vtiliùs cenſebitur; non tam rectitudinis vaſorum occaſione, quæ tunc lateris affecti causâ magis obſeruatur, cùm in pleuritide pulmonibus quoq; vti dictum affectis, vt in peripneumonia ſimilis venæ ſectio, competere poſſit: ſed quòd in pleuritide, ob dolorem dolentis lateris, venæ magis quàm ſani lateris ſanguine impleantur: quo nomine ſi in dextro latere dolor ſit, tunc hanc ob cauſam, tum ob priores, in dextro

brachio venam aperire multas vtilitates adfert, ſi in ſiniſtro, propter affluxum ſanguinis à dolore concitatum, ab ea parte ſanguinem rebellere conuenientiùs erit. In manibus quoque, ſi cubiti vena vel non inueniatur, aut alioquin ſecari commodè non poſsit, vena aperta in latere conuenienti, vti dictum, vices alterius geret: per quam ſi ſanguis admodum fluat, maior fiet reuulſio, minor ſi lentè procedat. In pede quoque iuxta malleolum vel circa digitos vena inciſa, præmiſsâ præſertim ſanguinis in cubito detractione, in mulieribus maximè, quibus menſes ſuppreſſi, plenitudini huic, è qua affectus hi naſcuntur, occaſionem præbuerunt, proderit.

Cucurbitulæ ſcapulis, emunctorijs, inguinibus appoſitæ reuellunt, eoq; validiùs, ſi ſcarificatio accedat: quæ venæ ſectionis operationem adiuuant: vel quando eâ vti licet, vices ipſius obeunt.

Frictiones, & Ligaturæ extremitatum diuertũt etiam: Lotioque adhibita cum frictione manuum & pedum ex decocto aliquo, quod tamen corpus minimè calefaciat.

Sunt qui cauterio lateri adhibito, non ſatis tutò, nec commodè illud efficere tentant. Vti nec cucurbitulis pectori admotis, quod tamen aliqui vtile eſſe cenſuerunt.

Injiciuntur enemata ad aluum leniendam ante venæ ſectionem: tum aliàs, ſi aſtricta ſit, laxantia & refrigerãtia, in febribus & alijs internis inflammationibus, vti & in angina deſcripta hiſque ſimilia. Sed & alia circa finem, ſi pus à pectore ad ſeceſſum vergat (vti fieri poſſe crediderunt) ne inteſtina lædat, illud clyſteribus abſtergi debere, nimis ſollicitè docent.

Exhibentur laxantia potiùs quàm purgantia, cùm in thoracis inflammationibus catharticâ exhibere

bitere non conueniat: tum quia per aluum illorum materia expurgari minimè poſsit, tū quia corpus accendunt & diarrhœam, quæ aliàs facilè ſuperuenire nocereq; ſolet, promouent. Eliguntur autem laxantia quæ & pectori amica ſunt: qualis imprimis eſt Manna, hîc præcipuè commendata.

Dein & ſyrupus Violaceus ad ℥.iij. vel Caſſia aut Diaprunis ſimplex ℥.ij. pondere: per ſe vel cum decocto pectorali exhibita.

Vel ſic: ℞. Prunorum dulc. Paſſul. enucl. an. ℥.j. florum Viol. p. j. coquantur, in col. diſſolue Caſſiæ ℥.ß. Mannæ ℥ j. fiat potio.

Poſt ſeptimum ad fortiora purgantia veteres tranſibant, præparato priùs humore: quæ tamen in falſa pleuritide potiùs, vti dicetur, locum habēt, vel ſi iam ceſſarit vera pleuritis, propter alia accidentia, quæ reſtant, vel ſi ſuperuenerunt vſurpata proderunt, aliàs magis nocent.

Propinantur per os expuitionem promouentia ſeu ſputum facilitantia, Expectorantia dicta, cùm per aliam viam humor pulmonibus, nō ſuccingenti tunicæ impactus, rectiùs euacuari nequeat. Hoc autem perficitur illis quę vias leniunt: & materiam ab initio incraſſando, vt ſanguinis influxus aliquo modo compeſcatur & ſi tenuis ſit, ad excreationem aptior reddatur, & vt vocant præparetur, efficiunt: Poſtmodum verò ea exhibendo, quæ eandem concoquant, abſtergant, & ſi tenax ſit nonnihil quoq; incidant, portionemque illius reſoluant: Vel ſi in pus cōuertatur, quæ illius maturationem & excreationem promoueāt, ne ſi diutiùs hæreat, pulmonum inde corruptio phtiſisq; ſequatur; vel ſi natura per vrinam & ſeceſſum illud euacuare tētet (quod rarum & fortè imaginarium) quæ hunc naturæ conatum promoueant. Quæ omnia ſequentibus modis præſtantur.

Eclegmata, aliaq; quæ ſenſim deglutiũtur, cùm vires ſuas pulmonibus affectis rectiùs ſic communicent, eo nomine primas tenent.

Vt tabulæ vſitatæ Diatragach. frig. & Diapenidij ſine ſpeciebus, ore donec ſponte fundantur, retentæ vel comeſtæ.

Vel ſi ex tabulis hiſce vel ſpeciebus ipſarũ, cum ſyrupo Iuiubino vel Violaceo eclegma fiat, illudq; ſenſim lambatur.

Aut ſi tale paretur: ℞. ſpec. Diatragach. frig. ʒ. ij. Penidiar. ℥ j. excipiantur ſyrupis prædictis, fiat looch. Additur interdum Diacodium ſimplex, ſi tuſſis admodum vrget, ad ℥. ß. Conſeruam Violarum aliqui, non adeò tamen commodè, cùm lambi debeat, permiſcent.

Horum loco tale eclegma fieri poterit: ℞. Penidiar. ℥. j. nucl. Pinearum, Amygdal. excort. ana ʒ. ij. medullæ ſeminum iiij. frig. mai. ſ. Papau. albi ana ʒ. j. Amyli ℥. ß. ſucci Liquiritiæ ʒ. j. gummi Tragach. & Arab. an. ʒ. ß. infuſorum in aqua Viol. donec bene intumeſcant, pulpæ Paſſul. ℥. ß. miſceantur, fiat eclegma: cui ſyr. de Papauere vel Diacodij ℥. ß. permiſceri poterit. Et ſeminis Maluæ & Bombacis ana ʒ. ß.

In progreſſu morbi, declinante febre, vtimur tab. Diaireos ſimp. Diapenid. cum ſpeciebus, looch de Pino.

Vel ſic: ℞. looch de Pino ℥. ß. ſpec. Diatragach. ʒ. j. ſpec. Diairis ʒ. ß. Penid. ℥. ß. excipiantur ſyr. Capill. ven. & de Liquiritia fiat looch. Conſeruam Capill. ven. quoq; interdum addunt.

Vel ſic: ℞. Sacchari candi, Penid. ana ℥. ß. nucl. Pinearum ʒ. ij. 4. ſeminum frig. mai. ana ʒ. j. radic. Ireos ℈. ij. gummi Tragach. infuſi in aqua Capill. ven. interdum & mucilag. ſeminis Cyton. ʒ. ß. pulpæ Ficuum vel Dactyl. ℥. ß. ſucci Liquirit. ʒ. j. cum ſyr de

ſyrupo de Hyſopo fiat eclegma. Si rad. Bryoniæ & ſeminis Vrticæ an. ʒ. ß. addantur, efficacius erit.

Validioribus adhuc expectorantibus & incidentibus quoque vtimur, quando pus expuunt, ſi illud crudum præſertim ſit & tenax, febreque remittente tamen non ceſſet puris excreatio. Vt looch de Caulibus, de Tuſsilag. de Praſsio, Sano & experto: aliisque in aliis pulmonum à pituita & pure viis explicatis alibi præſidiis.

Ex pinguibus eclegmata facta admodum pectus dilatant, leniunt, ſputumque facilitant. Quod Butyrum, Sacharo albo, cando, vel violaceo in formam looch redactum efficiet: Vel puls illa Malialis, Meyenmuß Germ. ſumpta.

Oleum Amygdalarum dulcium, vel ſeminis Lini oleum, recentia, ſi ſenſim lambatur, addito Saccharo, vtiliſsima ſunt: & præſertim ſi cum brodio vel decocto aliquo affatim bibantur, dolores pleuriticos admodum mitigant. Quibus & ſuccum Altheæ aliqui permiſcent, ſicque exhibent. Oleum Nucum recens, in progreſſu tamen morbi datum, admodum materiam concoquendo ad expulſionem aptam reddit.

Ex quibus & tale looch formatum cum ſucceſſu ſæpè vſurpatum fuit: ℞. ol. Amygd. dulc. vel Lini, vel vtriuſque, Oxymel. ſimp. vel ſcyllit. ſi tenax ſit materia an. ℥. ß. Sacchari candi q. ſ. miſce.

Decocta quoque etſi minùs diu in via hæreant, tamen, tum ratione febris, tum enarratæ inflāmationis causâ commodè exhibentur, & hauſtus illorum ſemel in die vel bis quoq; & ſequentibus etiam diebus propinatur hoc pacto:

Hordei decoctum, ſeu vt vocant aqua hordei, ſi incraſſandum, leniendum eſt, ex Hordeo excorticato ſeu mundo vt appellant, & tanto Aquæ vigeſies ſumpto, præparatur: Quod ſitim compeſcit,

& ſi hordei quantitas augeatur etiam nutrit: ſi verò abſtergẽdum magis, ex integro fit hordeo: Cui decocto, Paſſulæ, Liquiritia, aliaque dulcia interdum ſimul incoquuntur: aliàs Saccharum, ſyrupi etiam, vt Violaceus, Iuiubinus, Capill. ven. permiſcentur.

Cùm incraſſare volumus & expectorare ab initio ſequens detur: ℞. rad. Altheæ ℥. j fl. Viol. Bugloſsi vtriuſque an. p. j. Iuiub. Sebeſten an. par. vj. Hordei mundi p. ß. quatuor ſeminum frig. mai. an. ʒ. ij. fiat decoctio ad lib. j. dulcoretur Sacchari penidiato, vel Syrupis mox dicendis.

Papaueris erratici florum rubentium decoctũ, factum in decocto Hordei vel Iuiubarum, addito interdum Saccharo, datum in principio, influxum ſanguinis admodum ſiſtit, inflammationemq; vehementer mitigat. Datur decoctum ad ℥. iij. repetiturq;. Tandem & in aqua Pimpinellæ & Scabioſæ coctum exhibitumq; materiam cõcoquit. Decocti loco & aqua illius propinata proderit. Item ſi flores ſiccati, pulueriſati, cũ brodio vel aqua Viol. vel alio liquore bibendi dentur. Nec adeò frigiditatem illius, vti aliqui faciunt, vereri debemus, cùm vis illius attenuandi & digerendi, quàm Galenus ex acrimonia illius conijcit, atque ineſſe teſtatur, longè aliud, vti & in cæteris narcoticis quæ frigida non eſſe alibi oſtendimus, demonſtret.

Cùm abſtergere potiùs volumus, Sacchari decoctum, ſeu Hydroſaccharum, aut Aqua vt dicunt ſacchari, conuenit: ex viginti partibus aquæ additis, & ad dimidium coctis: & ſi magis abſtergendũ, ſacchari ad quadruplum aquæ auctâ doſi: quæ & Cinamomi momento addito maiorẽ acquirit gratiã, & odore potiùs grato quàm calore imbuitur.

Aliud abſtergens & leniens, quod diebus ſequentibus bibant: ℞. rad. Liquirit. ℥. j. ß. t. Viol. Bugloſ-

Bugluſsi an. p.j. Ficuum paria vj. Paſſul. paria x. Iuiub. par. vj. Prunorum dulc. num. v. Hordei integri p. ß. ſeminum Cucurb. & Melonum an. ʒ.ij. fiat decoctio vt prior, addendo Saccharum album & candum, vel ſyrupos.

Cùm concoquere & præparare craſſam magis materiam volumus, circa finem proderit Mellis decoctum, Melicratum vocatum, ſeu aqua mulſa; quod loco ſaccharatæ aquæ in ſenibus, vel in minus calido morbo, circa finẽ maximè vſurpari poteſt; Cui & alia addi & incoqui poſſunt. Hoc potentius eſt, Hydromel dictum, cùm magis incoquendo ferueſcendoq; calidius & vinoſum, ſicuti arte parari ſolet, vt maluaticũ vinum adæquet fiat.

Decoctũ Cardui benedicti vel Lactei, vel Leucacanthæ radicis, & Anthemidis florũ probantur.

Aliud concoquens & præparans: ℞. rad. Liquiritiæ ℥.j. rad. Enulæ ʒ.ij. Capilli Ven. m.j. Hyſopi & Tragorigani in peripneumonia præſertim an. m. ß. florum Viol. Bugloſsi alterutrius an. m.j. fl. Anthemidis m. ß. Paſſul. p. xij. Ficuum nu. x. Dactyl. num. v. ſem. Melonum vel Cucurbit. ʒ.iij. ſeminum Bombacis, Maluæ & Fœnogr. an. ʒ.ij. ſeminis Aniſi ʒ j. fiat decoctio vt priùs, & Saccharum vel Sapa, vel Mel vel Syrupi permiſceantur.

Syrupi ad vſum parati vſurpantur; cùm incraſſare volumus Violarum & Iuiubinus; cùm detergere, de Liquiritia; cùm ſimul concoquere, idem, & Capillorum Veneris, addendo Oxymel ſi tenax ſit materia. E quibus conuenientes, ſingulis decoctis, pro vno hauſtu, ſyruporum ad ℥.ij. permiſti bibuntur. Nonnunquam & in aquis viribus illorũ correſpondentibus, vt Violarũ, Bugloſsi vtriuſq; Capilli Veneris, Scabioſę, Hyſopi diſſoluti, iuleporum inſtar exhibentur. Vel iulep Violaceum ſumitur. Vel hi ſyrupi per ſe lambendo ſumpti, illud quoq; efficiunt.

Aquæ Spinachiæ, Cardui benedicti vel Lactei; florum item Anthemidis, bibitæ, proprietate iuuare creduntur. Item Lentis paluſtris, in peripneumonia.

Hederæ terreſtris aqua, ſi ad ℥. quatuor à pleuritico bibatur, idq; in die quater repetatur, à purulenta materia pectus repurgari, & ab empyemate & phthiſi præmuniri, tradunt.

Potiones aliæ, quibus quædam in ſubſtantia permiſcentur, tum certâ vi, tum occultâ proprietate, propinatæ iuuant, ex ſequentibus paratæ.

Dentis apri, Maxillæ lucij piſcis, Oculorũ cancri, Priapi tauri, pulueres, ſeparatim ſimúlue, à ʒ.j. ad ʒ.j.ß. cum Brodio vel Vino vel Aqua cardui benedicti, Violarum, aut Aqua mulſa vel decocto Hordei aliòue modo bibiti, plurimùm iuuare, experientiâ potiùs quàm ratione cognitum. Si cum oleo Amygd. dulc. vel Lini exhibeantur, præſertimq; Dentis apri ſcobs, in pleuritide vt & in Angina vtiliſsimum eſt medicamentum.

Aſphodeli, Orchidis, Lappæ, radices vel flores Lappæ, & Chryſocome, Pulmonaria, in peripneumonia, Paſtinacæ erraticæ, Cardui benedicti ſemina, Auellanarum vel Amygdalarum cortices; pulueriſata, à ʒ.j. ad ʒ.j.ß. cum ſupradictis liquoribus exhibita probantur.

Centaurij mai. Ariſtolochiæ rotundæ & Coſti radices, Agalochum, Æthiopim, & Trifolij aſphaltitidis folia & ſemen, Myrrham, Bdellium, Aſſam fœtidam, in lateris dolore, Dioſc. cum aqua & Vino pota commendat. Non nominatâ tamen causâ, dubiũ proin an in vera vel falſa pleuritide conueniant, vti fortè & multa ex iam dictis.

Experientiâ compertum, ſequentia præſertim profuiſſe in pleuriticis ſtatimque dolorem mitigaſſe vel ſuſtuliſſe. Si Dentis apri ſcobem à ℈ j. ad

ʒ.j. cum

ʒ. j. cum oleo Amygd. ℥. ij. vel iij. aut quatuor bibat. Quod & ſi cum oleo Lini fiat, vt & in angina, ſic & in hoc commendatur.

Aliud experimentum : ℞. cort. Auellanarum, Coralli rubri an. ʒ. j. fiat puluis: Detur cum Vino albo, vel Mulſa.

Probatur & hoc ſummopere: ℞. rad. Ariſtoloc. longæ, Bryoniæ, Pæoniæ, baccarum Lauri an. ʒ. ß. nucleorum Meſpilorum ʒ. j. raſuræ Eboris, Myrrhæ an. ʒ. ß. fiat puluis: Detur cum aqua Tamariſci & Vino.

Millefolium herba vel radix contuſa, & cum Aceto exhibita, laudantur.

Reſina Terebinthi vel Laricea, quouis modo propinata prodeſt: tum per ſe, tum diluta cum Vitello oui & aqua Violarum vel alia. Tum in pilulas cum Sacchāro cãdo, puluere Liquiritiæ formata.

Pix liquefacta in pilulas redacta & exhibita, abſceſſum factum aperire dicitur: Quo nomine & ſemen Naſturtij & Sinapi tunc exhibent.

Flores Sulphuris per ſe, vel cum Nitro purificato exhibẽt Chymici. Item ſalia Polypodij vel Hypericonis cum Vino.

Ad bibendum potus ordinarij, & imprimis ſitis pellendæ, quæ illos affligere ſolet, gratiâ, tum etiam ad expectorationem facilitandam, aquæ frigidæ & vini loco, quæ hîc minimè competunt, decoctum conuenit Hordei ſimplex vel compoſitum, priùs in decoctis recenſitum: quod tamen actu tepidulum vel ſaltem non nimis frigidum, vti omnia quæ bibuntur, eſſe debet, ne ſputum retineant pectusque lædant. Vinum refectionis potiùs quàm ſitis causâ, in ſummè debilibus, vix tamen ante ſeptimũ conceditur, ſed moderatè ſumptum, dilutũ decocto Hordei, vel Sacchari vt dulce fiat & abſtergat ſimul.

Alantur interim virium conſeruationis nominè cibo, ſed tenui: vel etiam tenuiſsimo ad dies duos vel quatuor vſque, ſi perferre queant: eoq; qui expectorationem ſimul iuuet. Veluti ſolo cremore vel ſucco Hordei, ptiſana dicta. Vel emulſione Amygdalarũ, lacte vocato: dilutiora magis minúsue, prout hæc nutrire volumus ea propinando. Vel Pruna dulcia, Paſſulas coctas, addito Saccharo exhibendo.

Poſtea ad pleniorem accedẽdum, maximè poſt ſeptimum, aut citiùs ſi vires deficiant. Vt Panem lotum coctum, Panatellam dictam. Vel Martium panem, aliáue quæ ex Amygdalis, Pineis coquuntur, danda. Iuſculiſque carnium, contuſis & congelatis, coctione, vel etiam (vti probare quoq; ſolent) deſtillatione præparatorum nutriendi reficiendique. Qualia multa in hectica febre, alibique propoſita ſunt.

Hocque exempli loco adijcitur: ℞. Caponis vel Gallinæ antiquæ vel iunioris muſculos alas mouentes, ſterno ipſius inſtratos: coquantur in aqua, permiſcendo in fine aquæ Viol. Bugloſsi alterutrius vel amborum, Scabioſæ an. ℥.ij. vel plus: poſtea detur iuſculum cum Butyro recenti, Salis exiguo conditum. Cui ſi pulpa carnis iam cocta, contuſa & cum iuſculo percolata miſceatur, efficacius erit, contuſum dictum.

Vel ſi in priori decocto, Panis micæ ℥.iij. ſimul decoquas, & ad ℔.j. iuſculi addas cõſeru. Viol. Bugloſsi, Capill. Ven. an. ℥.j. ſpec. Diatrag. frig. & Diapenid. an. ʒ.j. Diamarg. frig. ʒ.ß. quatuor ſem. frig. mai. mund. ſeminis Bõbacis & Maluæ an. ʒ.j. Sacchari pen. ℥.ij. & per deſtillationem liquorẽ elicias, plus reſtaurãdo quã nutriẽdo vires cõſeruabũtur.

Vti verò validiùs nutriet, ſi Caponem præparatum, additâ Vitulinâ, in duplici vaſe tamdiu decoquas,

coquas, donec ius ab eo effuſum congelari poſsit, ſicque per ſe exhiberi vel prioribus miſceri. Vel ſi ſuccus expreſſus Caponis aſsi detur.

Huc & referuntur exalimentis ea quæ vt medicamenta potiùs exhibentur: qualia ſunt:

Cochleæ cum decocto Hordei coctæ & comeſtæ. Matt.

Item ſi Pomi dulcis pars ſuperior orbiculatim amputetur, inferior excauetur, impleaturq; Thure maſculo puluerisato, repoſitaque abſectâ parte, tanquam operculo, ſtupis inuoluta ſeu ligata ſimul, ſub prunis coquatur: vel in fornace hypocauſti, & poſtea comedatur: quod ad pleuritidem ſanandam & præcauendam quoq; vtile cenſetur.

Eadem ratione Pomum ſucco Glycyrizæ, Saccharo & Amylo impletum coctumque & deuoratum probatur.

Porriguntur & à quibusdam medicaméta circa finem, ſi pus à pectore per vrinas à natura propellatur, quæ conatus illius adiuuent, diuretica.

Veluti decoctum rad. Fœniculi, Aſparagi, Ruſci, Liquiritiæ, Cicerum rub. Capill. Ven. & ſeminũ frig. mai. Qualia in febribus, cùm illarũ materiam per vrinas euacuare volumus, propoſita ſunt.

Nonnunquam & quæ, ſi ad ſeceſſum feratur (quòd vix poteſt fieri) quæ illud quoque abſtergant & euacuent. Vti de clyſteribus diximus.

Extrinſecùs pectori remedia applicata, ſiue dolor punctorius in pleuritide, aut nullus vel exiguus in peripneumonia exiſtat, conuenire quoque poſſunt, etſi affectus non in pectore ſed in pulmonibus propriè reſideat, cùm eò quoq; horum remediorum vires penetrare poſsint. Non tamen calida & flatus diſcutientia experiundi cauſâ, an vera vel falſa ſit pleuritis ab initio, vti aliqui docent, adhibenda, cùm hęc inflammationem magis

accenderent, & pleuritis vera à falſa alijs ſignis, citra periculoſam hác experientiam diſcerni queat. Nec quoque ea omnia vſurpanda, quæ communiter in pleuritide, inflammationi accõmodarunt, quam in ſuccingente membrana non pulmonibus fieri crediderunt, & præſertim abſceſſus causâ, quem illic inde naſci putant, ad eum ſuppurádum aperiendumq́; foris adhibere ſolent: niſi hæc quoque ſuccingẽtis inflammatio, pulmonum inflammationi accedat, vel ſine ea per ſe oriatur: ſicuti in pleuritide ſuccingentis explicabitur. Sed præcipuè foris loco dolenti, ſi dolor adſit punctorius in pleuritide ea applicanda, quæ dolorem, qui in pectore ob cauſas dictas ſentitur, mitigant, ſedant, pectusque vt liberiùs expuere poſsint, dilatant, & ſimul materiam in pulmonibus concoquunt digeruntq́ue. Quod anodyna temperata vel leuiter ſaltem calefacientia & relaxantia præſtant: vel ſi dolor nullus adſit in peripneumonia, quæ refrigerando inflammationem ſimul nonnihil retundunt, & poſtea eandem quoque maturant reſoluuntq́ue. Quæ tamen omnia admota actu calida eſſe debent.

Fotus autem præcipuè cùm dolor vrget, locum habent. Qui & ex ſola Aqua calefacta, in veſica aliòue modo adhibita, eũ mitigant ſimulq́; relaxát.

Magis adhuc hoc præſtabit ſimulq́; cõcoquet & maturabit, ſi ſequentia in ea decoquátur: ℞. herb. Maluæ, Biſmaluæ cum radicibus, Parietariæ an. m. j. fl. Viol. Chamom. Meliloti an. p. j. ſeminis Lini ℥. j. Furfuris p. j. Ficuum paria x. ſeminis Aniſi ʒ. ij. fiat decoctio pro fotu.

Addi poteſt & Brancæ vrſinæ & Braſsicæ an. m. j. ſeminum Fœnogr. ℥ ß. ſeminis Maluæ ʒ. ij. atque in progreſſu, ſi calor non ſit intẽſus, rad. Liliorum alb. ℥. j. ß. & Vini albi parùm, penetrationis causâ.

Cùm

Cùm dolor admodùm vrget, Papaueris folia, capita vel ſemen, addita eum leuant.

Furfuribus frumenti ſi ſacculus impleatur & decoquatur, expreſſusq; apponatur, doloré mitigat. Quibus & alia ex ſupradictis decoctis addi poſſunt, ſicq; in ſacculo, vel priùs decocta applicari.

Cataplaſmata admota anodyna & maturantia fiunt, ex reſidentia decocti pro fotu, ex pluribus paucioribusúe facta, ſi cōtundantur, farinæq; Hordei p. j. addatur, & Axungiæ porci, Butyrique rec. an. ℥. j. ol. Violacei ℥. ij. ol. Amygd. dulc. Chamo. vel de Meliloto vel Anethini an. ℥. j. miſceanturq;.

Vel: ℞. farinæ Hordei ℥. iiij. ſeminis Lini & Fœnogr. an. ℥. ij. cinerum Caulium viridium combuſtorum ʒ. ij. Sagapeni ʒ. j. axungiæ Porci, Anſeris an. q. ſ. fiat cataplaſma.

Parietaria cum Oleo vel Butyro frixa, contuſaq; & appoſita, magnopere laudatur.

Cochleæ decoctę contuſæ, & loco dolenti cum panno admotæ.

Epithema pectori, cùm nullus punctionis ſenſus in peripneumonia adeſt, non incommodè ex lenientibus & refrigerantibus ſimul nonnihil, actu tamen quoque calidis, apponitur.

Quod ex decoctionis Hordei p. j. ſeminum Cucurb. & Lini an. ℥. j. fl. Violarum p. j. paratur. Alióue in hectica febre explicato pectori apponendo epithemate.

Inunctiones lateris fiunt ex ijſdem, in principio, quæ & relaxando & refrigerando in peripneumonia competunt: ℞. ol. Violarum, Amygd. dulc. an. ℥ j. Butyri recen. ℥. ß. mucilaginis ſeminis Cyton. vel Lini ʒ vj. Ceræ albæ parùm.

Poſſunt & olea Cucurbitarū & Lini ſeminum, recenter expreſſa addi.

Cùm dolor admodum vrget in Pleuritide: ℞.

Digitized by Google

ol.Amygd.dulc.ol.Chamomel.vel de Meliloto aut Anethini an.℥.j.axungiæ Anatis vel Anſeris, Gallinæ vel Capi ana ℥.ß. mucilag. ſem.Lini & Fœnogr. an.ʒ.vj.Galbani, Terebint.ana ʒ.j. Croci ℈.j. Ceræ q.ſ.fiat linimentum.

Omentum pingue calefactũ, lateri admotum, anodynum eſt.

Vnguenta & emplaſtra vſitata, conuenientia ſunt:Reſumptiuum,ex Adipibus,Pectorale, Dialtheæ,filij Zachariæ,Meſuæi.

Poſt inunctiones, ſi folium Braſsicæ parùm calefactum & inunctum imponitur, ipſarum actionem iuuat.

Vel ſi cineribus Braſsicæ combuſtæ locus vnctus conſpergatur.

Quod ſi vnguento Dialtheæ priùs pectore inuncto, ſeminis Cimini puluis poſtea inſpergatur, ſingulare remediũ in pleuritide eſſe à multis prædicatur. Vti & rad. Ireos puluis inunctionibus inſperſus.

Cubet in ægro latere æger, quia ſic minus dolor vrget, capite thoraceque eleuatis nonnihil, vt faciliùs ſpirare poſſit: Caueatque ab omnibus motibus & corporis & animi violentioribus.

Symptomatum aliorum causâ: ſi vigiliæ vrgeant, hiſce ſubuenitur, illis quæ affectui quoq; conuenire poſſunt, vt Lacte amygdalino, cum emulſione ſemin.Papau & Croco dato: vel ſyrupum de Papauere reliquis commiſcendo. Alijsue, vt in vigilijs dictum.

Diarrhœa ſi infeſtet, cùm periculoſa, vti dictum, exiſtat, ſyrupus Myrtinus, qui eam ſiſtit & nihilominus expectorat, exhibendus reliquisq; permiſcendus. Venter renesque ſtipticis inungenda: ſicuti in deiectione nimia dictum eſt.

Pleuritidis Inflammatio ſi in tunica ſuccingente fiat, quæ tunc

tunc ad muſculos interiores thoracis conuexi, ſi-ne dubio quoque ſe extendit, quam pleuritidem priuatim tunicæ ſuccingentis à vera dicta diuerſam nominauimus, idque pulmonibus ſimul inflammatis eueniat; tunc eadem cura quæ veræ pleuritidi competit, hîc quoque, cùm ea ſimul adſit, multaque remedia quæ veræ accommodantur huic quoque proſint, conueniet. Comitis verò huius inflammationis cauſâ, topica externa, qualia illi ſi ſola ſit adhiberi decere iam dicemus, tunc quoq; ex vſu erunt.

ſeu Peripneumoniæ, & illius quæ Pleuritis ſuccingentis, ſi ſimul concurrãt, curatio.

Quòd ſi verò latus tantùm intrinſecùs inflammetur, non pulmones, tunc reuellentia quoque & deriuantia, per venæ ſectionem, ſcarificationem, cucurbitulas, aliáue, vt in vera pleuritide dictum, locum hîc habebunt: Vti & quæ inijciuntur clyſmata aut exhibẽtur aluum lenientia medicamẽta.

Pleuritidis quæ ſuccingentis tantum eſt tunicæ, curatio.

Ea verò quæ expectorationis cauſâ exhibentur in pulmonum inflammationibus, cùm ſi extra hos ſit in thoracis ſuccingente, ad locum affectum peruenire minimè poſſint, neque materia inde ad fauces penetrare (vti demonſtratum) expuique, hîc iuuare vt non poſſunt, ſic expuitionem, ſcreatum & tuſsim mouendo, latuſque dolens ſic concutiendo potiùs malum irritabunt. Et proin tunc non ijs quæ ſputum mouent, niſi aliud quid accedat, exhibendis, laborandum: Sed ea potiùs quæ proprietate quadam in pleuritide vera iuuant, illic deſcripta, hîc quoq; propinata competere poſſunt: quemadmodum & illa, quæ ad ſitim ſedandam, alendumque, in ea exhiberi conſueta, illic explicata ſunt.

Sed & topica externa remedia quę in vera pleuritide adhibenda eſſe deſcripſimus, in hac quoque ſpecie, cùm dolorem ſedent, pectus relaxent, materiamq; impactam concoquant, proderunt, eoq;

magis, quòd lateri dolenti extrinſecùs appoſita, loco affecto proximiora ſint, viresque ob id citiùs rectiusque quàm ſi pulmones affecti eſſent, exerant. Proindeque fotus, cataplaſmata, inunctiones, vnguenta & emplaſtra illic expoſita, hîc quoque vt eadem præſtent, adhiberi poſſunt: maximeque cùm & ſimul relaxando, materiam, vti & in angina hoc conſultum eſſe diximus, ad exteriora euocent, & ſi inflammatio magna non ſit, vti ferè in ea ſede permanens, nec ad exteriora quoq; tumorem proferens (de qua in externis dicemus) accidit, diſcutiant reſoluantque: quod ſicut in illa, vt à faucium anguſtijs cedat, ita hîc, vt ab interioribus pectoris extrorſum feratur, ne illic in abſceſſum conuerſa, eo rupto, empyema poſt ſe relinquat, fieri maximè debet. Quo nomine & ab initio ab omnibus repellentibus in vtroque caſu abſtinemus; non quòd hæc pectus aſtringendo reſpirationi incommodent, vti communis eſt opinio, cùm adeò illud conſtringere nequirent, & ſi externa omnino eſſet inflammatio, quò minùs ijs vti deberemus; hoc minimè impediret, ſed iam dictam ob cauſam: ob quam & vt materiam euocemus potiùs quàm repellamus, Cucurbitulæ etiam pectori quandoque opponuntur, aliáq; ex alto trahentia: vt Pix malaxata cum oleo calido, additâ reſinâ Abiegnâ vel Lariceâ, & tantillo Sulphuris, vel Sapone nigro diſſoluto oleis, quæ omnia & ſimul attractum reſoluunt & cōcoquunt, tranſeundo mox ad relaxantia iam dicta. Quibus ſi inflammatio euinci nequeat, circa finē calidiora, adhuc in thoracis hac inflāmatione, vt materiam, ſi fieri poſsit, ne in pus conuertatur diſcutiamus, vel ſi hoc effici nequeat, ſed in abſceſſum abeat, quæ eum maturāt, ac vt ad exteriora potiùs quàm interiora ſe aperiat, vti tumor auctus ferè facere ſolet,

ſolet, promouent, ſecus ac in vera pleuritide, pectori apponimus.

In progreſſu itaq; thoracis internæ inflammationis, poſtquam externis remedijs in pleuritide explicatis anodynis & relaxantibus vſi ſumus, doloreque remittente, nondum tamen penitus ceſſante, vt reliquias inflammationis euocemus diſcutiamusque, ſequentia vſurpanda.

Fouemus latus dolens hoc pacto: ℞. rad. Liliorum rec. ℥. quatuor, rad. Ireos rec. ℥. ij. herb. Maluæ, Marrubij, Calamenti an. m. j. flor. Chamomil. Sambuci an. p. j. fl. Roſmarini p. ß. ſem. Fœnogr. vel Lini ʒ. vj. ſemin. Carui, Cimini an. ʒ. j. ß. Ficuum paria 6. decoquantur in Aqua & Vino pro fotu.

Cataplaſma ex reſidentia decocti contuſa paratur: cui adduntur farinæ Fabaceæ ℥. ij. cinerum Caulium ʒ. ij olei Liliorum ℥. ij. Mellis ℥. j. & apponitur. Si Fimi columbini ℥. j. ß. addatur, potentiùs eliciet.

Oleo Liliorum, Irino, Cheirino latus affectum inungitur.

Si Lana ſuccida hiſce oleis intincta applicetur, vel illis ſuperponatur. Vel folium Braſſicæ, admodum euocat & reſoluit. In quem vſum & Lanam ſulphuratam ſolam adhibitam laudant.

Vel vtantur hoc vnguento, admodum diſcutiente: ℞. olei Liliorum ℥. ij. ol. Irini, Anethini ana ℥. j. ſucci Ebuli vel Cæparum ℥. j. ß. aquæ Vitæ ʒ. ij. coquantur ad aqueorum conſumptionem, adde rad. Ireos ʒ. j. ß. ſem. Cimini ʒ j. Croci ℈. ß. Galbani, Sagapeni, diſſol. in aqua Vitæ ana ʒ. j. Laricea vel Terebinth. ʒ. ij. axungiæ Porci, Oeſypi an. ℥. ß. mucilag. ſemin. Fœnogr. ℥. j. Ceræ q. ſ. fiat vnguentum. Cui & Fimi caprini vel columbini ſi addatur, & Sulphur. an. ʒ. j. potentiùs operabuntur.

Vnguento Dialtheæ ſi pectus inungatur, ſe-

Digitized by Google

menque Cimini inſpergatur, peculiare & hîc vt & in vera pleuritide, remedium erit.

Emplaſtrum Diachylon ireatum pectori admotum idem præſtabit.

Quòd ſi verò poſt anodynorum vſum, ſicuti dictum, dolor non remittat, ſed augeatur potiùs, & præſertim ſi contactu dolor exacerbetur, magisq; adhuc ſi tumor extrinſecus aliquo pacto appareat, cùm tūc ad ſuppurationē tendat, quæ eam promoueant, applicātur. Qualia in angina collo foris admota hîc quoq; appoſita proderūt: vti & ſequētia.

Fotus id efficiens: ℞. rad. Altheæ ℥. iij. rad. Liliorum ℥. j. Maluæ, Scabioſæ, herbæ Vitri an. m. j. flor. Meliloti & Anethi an. p. j. Ficuum paria vj. ſem. Lini ℥. j. fiat decoctio in Aqua vel Lacte pro fotu.

Reſidentia contundatur, adde farinæ ſem. Lini ℥. j. mucilag. rad. Altheæ & Cydon. ana ℥ j. Butyri ℥. ij. fiat cataplaſma.

Maturabit efficaciùs ſequens & abſceſſum aperiet: ℞. Cæparum & Liliorum bulbos, coquantur ſub prunis parùm, contundantur, adde ad ℥. j radic. Altheæ pulueriſatæ ℥. j. farinæ Cicerum ℥. ij. fermenti Tritici vel Speltæ ℥. j. ß. pulpæ Ficuum ℥. j. adde Butyri & axung. Porci q. ſ. fiat cataplaſma. Quod abſceſſum citiùs dirrumpet, ſi Stercoris caprini vel Columbini ℥. j. addatur, & ſem. Sinapis & Naſturtij ana ʒ j.

Quod & motus thoracis vehemens; vt citiùs abſceſſus rumpatur, per clamorem, ſternutationē, vomitionem, ſed non ſatis tutò efficiet.

Pleuritidis falſæ & Flatulentæ, & Pituitoſæ diſtg. curatio. Diſtentio in ſuccingente ab humore eò defluxo, vel flatu illuc irrumpente facta, ſi punctorios dolores in pleuritide pituitosâ & flatulentâ, ob haſce illorum cauſas dictâ, faciat, eā quæ humorē, ſi adhuc fluat, à pectore auertere, vel ſi flatus ſint, eos ne generentur, & ne eò ferantur, impedire poſſunt.

Digitized by Google

ſunt, vſurpanda, locoque affecto in vtraque cauſa, quæ hæc diſcutiant, digerant & abſumant, adhibenda exhibendaque.

Diuerſiones fiunt per Cucurbitulas, Frictiones, Lotiones extremitatum, aliaq; quæ catharros ſiſtunt, in defluxionibus auertendis vſurpari ſolita, quæ & flatus aliò rapiunt. Venę autem ſectio, non, niſi quando ob dolorem ſummum metuitur inflammatio, in plethoricis tantùm, aliàs minimè, locum habet.

Iniecta clyſmata ſtimulantia reuellunt quoque, & ad flatus è corpore exturbandos calida & flatus diſcutientia iniiciuntur, in illisque Hiera diſſoluta plurimùm laudatur.

Exhibita purgantia (præmiſsis ſi opus ſit præparantibus) idem præſtant. Non ſolùm leuiora reuulſionis cauſâ, ſed & fortiora ad humores & flatus qui ab illis prodeunt expurganda, exhibendo. Quod & rectiùs hîc fit, quàm ſi in pleuritide ab inflammatione nata (vti aliqui in ea quam pituitoſam vocant, & ab inflammatione quoq; prouenire putant, faciunt) illis vtamur. Et proin hîc potiùs Rhabarbarū, Agaricus & hiſce fortiora Scammoneata, Colocynthidea, & quibus veteres quoq; vſi ſunt Helleborata, imprimisq; Hiera colocynthidis à Galeno in pleuritide ſananda cōmendata, quàm in inflammationibus internis, in quibus nullo vſu ſed damno maximo cathartica damus fortia, vſurpari poſſunt. Quorū deſcriptiones paſsim in morbis à defluxionibus natis, præſertim hinc inde in habitum corporis, vti hîc in pectus cadentibus & palpitationibus à flatibus factis, proponuntur.

Vti & alterantium: quæ horum omnium cauſâ propinantur.

In reliquis quæ exhibentur, hîc vt in pleuritide vera, expectorátia, niſi defluxio in pulmones quo-

que delabatur, propinare nullius erit vtilitatis. Ex illis tamen quæ occultâ vi iuuant, ſi modò non ſiccante & digerente id faciunt, quædam illic deſcripta, in hiſce ſpeciebus pleuritidis quoque probantur, & iuuare poſſe creduntur.

Quales ſunt Aquæ à carduis quibuſdã (niſi fortè quia pungunt, punctiones ſanare poſſe, occaſionem hoc illis attribuendi, præbuerit) exſtillatæ. Cardui imprimis benedicti fortè ob hanc cauſam appellati, & Lactei, quem religioſo ob id nomine S. Mariæ appellant. Quorum & Semina eo nomine exhibentur: Vel Emulſionem lacteam ex illis expreſſam: vt & à ſem. Cannabis propinant. Vulgus mulierum ex Glacie menſis Martij aquam elicitam in hoſce vſus aſſeruant.

Alia quoq; illic propoſita, à recentioribus veteribusque obſeruata & deſcripta, quæ aliâ vi potiùs quàm becchicâ in pleuritide iuuant; Qualia ſunt ex Dente apri, alijsq; animalium partibus & plantis parata, hîc quoq; conuenire poſſunt. Atq; multa ex ijs fortè in hac pleuritidis ſpecie magis quàm in vera, cùm varia ex illis quæ calida vel ſicca ſunt, vti in inflammationibus certa ratione, niſi abditâ hoc faciant, cõpetere nequeunt, ſic manifeſta quoque vi non ſolùm occultâ hîc operantur: atque inter ea præſertim quæ Dioſc. in lateris dolore, non nominatâ illius ſpecie, vtilia cenſet.

Sed & quæ exhibita pectus dilatando dolores mulcent, vt oleum Amygdalarum dulcium, Lini, affatim propinata, hîc quoq; proderunt.

Potus autem nomine, Vinum hîc, niſi aliud accedat impedimentum, non improbatur. Vti & alia in potu & cibo, quæ in defluxionibus & morbis flatulentis vſurpantur, hîc quoq; vtilia erunt.

Extrinſecùs quę lateri dolenti apponuntur, humorem flatusq; reſoluere & diſcutere debent, doloremq; compeſcere. Cu-

Cucurbitula maior illic cum flamma admota, humorem & flatum vi tractrice, non calore flammæ, vt putant aliqui (cùm non vt pectus calefaciat, ſed vt cucurbitula hæreat adhibeatur) euocat, extrorſumq; rapit & diſsipat.

Calor actualis adhibitus idem facit, qui ſi blandus fuerit dolorem lenit, ſi validior diſcutit abſumitque tenues humores & flatus, vti ſolis calor nebulas. Quod quibuſuis pannis, puluinis alijsque indumentis, integumentis, priùs calefactis & admotis fieri poteſt. Vti & aqua calida, quæ vt adhiberi poſsit, caloremq; diutiùs retinere, veſicæ, vel in vas æneum infuſa, applicatur: Quod vt thoraci quadret, formari debet, ideoq; pectorale dicitur. Quæ temperatè calida adhibita, etiam in vera dicta pleuritide, vt illic dictum, dolorem quoq; nonnihil ſedant.

Fotus autem imprimis actu potentiaque calidi validiùs id præſtabunt, humoresq; & flatus abſument. Qui in ſpongia, philtro, lana, alijsúe in hiſce imbutis, & ne nimiùm madeant parùm iterum expreſsis, vel in veſica potiùs quàm vaſe æneo, cùm vis tunc minùs penetret, apponuntur, & cùm friгeſcere incipit, repetuntur, vel alio, quod præſtò eſſe debet, permutantur.

Paranturq; hi fotus ex decoctis: quale illud eſt, quod in inflammatione ſuccingentis cùm in fine digerere volumus præſcriptum fuit.

Vel hoc: ℞. rad. Altheæ ℥.j. rad Ireos, Galangæ an. ℥. ß. herb. Calamenti, Abſynthij, Origani, Thymi an. m. j. florum Chamom. Meliloti, Anthos, Stœchados an. p. j. ſeminum Carui, Cimini, Fœniculi an. ℥. ß. ſeminis Fœnogræci vel Lini ℥. j. baccarum Lauri ℥. j. ß. conquaſſentur, decoquantur in Aqua & Vino, pro fotu.

Singulare experimentum in omnibus laterum

punctio-ibus cuiuſdam hoc eſt: ℞.aquæ ſeu ſpiritus Vini ℥. vj. Camphoræ ʒ.j. ebulliant parùm, donec camphora diſſoluatur: adde dum adhuc feruet Santali odorati puluerifati ʒ j.ß. madefiât hoc liquore pan..i & calidi applicentur.

Sacculi ſicci, calefacti, præſertim in flatibus diſſoluendis hic in vſu ſunt; Hicque ferè in vſu eſt: ℞. Furfuris, ſeminis Milij integri, cuius loco & ſemen Panici & Auena ſumi poteſt an.p.ij. Salis ℥.j. fricentur parum in ſartagine, ſacculoque impoſita calida lateri applicentur: ſæpeque, vt de fotu dictum, repetantur vel permutentur. Meliúsque operabuntur ſi vino dum torrentur parùm conſpergantur, addendo interdum etiam parùm Aquæ vitæ, aliquando & Acetum album ad penetrationem.

Efficacior hic erit: ℞. baccarum Lauri p.j. bac. Iuniperi p. ß. ſeminis Carui, Cimini an.℥.j. ſeminis Fœniculi ʒ ij. herb. ſiccarum Hyſopi, Satureiæ, Thymi, Origani, Maioranæ an ʒ. j fl. Roſmarini, Chamom. an. ʒ.j.ß. rad. Ireos ʒ.j. Salis ℥.ß. fiat pul. uis pro ſacculo: vti prior adminiſtrandus.

Reſidentia decocti, ex quo fotus parari diximus, ſi in ſacculum fundatur, iſq; inter duos orbes, ne madore ſtillet, exprimatur, & ſic calidè applicetur, idem efficiet.

Cataplaſmata quoq; ex illa reſidentia facta, eadem ratione, vt in fine ſuccingentis inflammationis docuimus, hic quoq; proderunt.

Præſertimq; ſi farinæ ſem. Carui & Cimini an. ʒ.vj. quoque addantur, oleiq; Rutacei & Irini an. ℥.j. Fimi columbini vel caprini ℥. ß. Vitelli ouorum.n.ij.

Quibus oleis & vnguentis illic quoq; expoſitis, & hic latus inunctum, præcipuè ſi vt illic quoque dictum ſem. Cimini poſtea inſpergatur, quod in omnibus

omnibus cauſis omnes probant, ad humores abſumendos & flatus diſcutiendos, vtile exiſtit.

Quod & ceratum hoc applicatū faciet: ℞. Thymi, ʒ.j. ß. Spicæ, Gariophyl. Santali rubri an. ʒ. ß. Styracis calam ʒ.j. Ceræ rubræ ℥.j. ß. axungiæ Porci pauxillo ſubigantur, fiat ceratum rotundum. Cui & rad. Ireos ʒ.j. addi poteſt.

Emplaſtrum de baccis Lauri per ſe, malaxatum fæcibus ol. de Lilio, & applicatum proderit: Vel permixtum cum æquali portione prædicti cerati.

Vel hoc: ℞. gummi Opopanacis, Galbani, Serapini, Sagapeni an ʒ ij diſſoluantur in æquis partibus aquæ Vitæ & Aceti albi, adde pulueris ſeminis Cimini ℥. ß. ſem. Carui, Seſeleos, Leuiſtici an. ʒ. j. Rutæ fol. ſicc. ʒ ß. Sulphuris ʒ. j ſubigantur oleo Rutaceo vel de Pulegio, additâ paucâ Laricea Pini fiat emplaſtrum.

Alia applicatio ex Mellis & ol. Abſynthini æquis partibus inuicem parùm coctis ſubactisque facta conuenit.

Huc & multa remedia referri poſſunt, in externis doloribus, qui in habitu corporis ex defluxionibus vel flatibus prodeunt, explicata.

DE CORDIS DOLORE.

CAPVT XI.

Genera.

CORDIS dolor Cardialgia, Hertzwe Stomachi dolor, ſeu Ventriculi ille communiter appellatur, qui proximè ſub pectoris anteriore ſede in molli & nuda, illic vbi coſtæ ab inuicem dehiſcunt regione, quæ fouea cordis dicitur, occurrit: ad fini-

Cordis dolor, Cardialgia Ventriculi ſeu Stomachi dolor.

ſtrum latus & dorſum vſque protenſus. In quo loco præ omnibus alijs dolores frequenter oboriuntur & moleſtiæ. Qui primùm variant: quòd vel nõ conſueti, vel conſueti exiſtunt. Non conſueti dolores ſunt, qui de nouo ſuperueniunt: ob cauſam aliquam nouam exorti: vel in morbo aliqui, cuius ſunt ſymptomata, Quorum genera manifeſta, prout ſenſum diuerſimodè mouent, ſic ſtatuuntur.

Comprimẽs vel diſtendens cordis dolor.

Comprimens dolor vel diſtendens, quem vulgus Germanorum, Compreſsionem cordis, Hertzdruckẽn vocat, Peryodına quorundam, ille eſt, in quo in dicta cordis fouea preſsio quædam vel diſtentio ſentitur; Nunc leuiùs moleſtans, nunc grauiùs angens, cum appetitu ferè proſtrato, nõnunquam & nauſea, ſuperuenientibus inſuper ructibus interdum, aliquando & vomitu, nonnũquam & diarrhœa; quibus etiam leuantur.

Hoc genus per ſe frequenter oritur à cauſa aliqua recenti, & vel aliquamdiu permanet, vel poſt cibum ſumptum primùm ſuboritur, eoq; digeſto remittit. Aliàs multorum morborum ſymptomà eſt. Adeò yt nullus ferè ſit, qui non vel dum alio morbo teneretur, aut etiam extra morbum, eum ſæpiùs ſenſerit.

Rodens cordis dolor ſeu morſus, Cardiogmos.

Rodens dolor, Cardiogmos, Cordis roſio & morſus vocatur. In quo eroſionis & mordicationis ſenſus cum punctionibus interdum quibuſdam in cordis dicta regione ſentitur, accedente nonnunquam compreſsionis, aliàs etiam ardoris ſenſu.

Picrocholi.

Quod vt in multis morbis, ita & in ſanis alioquin quibuſdam & præſertim dum ieiuni ſunt, ſæpe euenit: alijs ante prandium ſi illud diutiùs differát, qui Picrocholi vocantur, quibus eiuſmodi roſiones familiares ſunt. Cùm oris amaritudine, alijsq; capitis & viſionis impedimentis ſe plerumque offerentes

ferentes: ſicuti illic quoque oſtenſum fuit.

Alijs ante cœnã potiſsimùm hoc accidit, ſi ſcribendo inclinantes huic ſedi, ſeu vt vocant, ventriculo incũbant, tunc eiuſmodi incõmoda ſentiunt, appetitumq; omnẽ cœnandi amittunt. Qui & hoc metuentes, ſtantes antè pulpitum altiùs erecti legendo vel ſcribendo, hoc vitium præcauent.

Sed & ſummo mane antequam è lecto ſurgunt, hoc quibuſdam cõtingit, ſi vigiles diutiùs iaceant: quod tamen pòſtquam ſurrexerunt aluumq; reddiderunt aut flatus, mox iterũ remittit. In alijs verò hoc primùm poſtquam ſurrexerunt ſubitò accidit, & ſternutatione ilico facta, iterũ euaneſcit.

Nec ſolùm ieiunis, ſed & poſt cibum, illius immoderati & praui vſus causâ, roſio hæc cum compreſsione ſæpenumerò accidit. Cuius priuatam quandam ſpeciem Bairus ſtatuit: ſi poſt cibum cum compreſsionis ſenſu & ſumma anhelitus difficultate, frigore corripiantur, pulſusque debilis ſit; atque ratione cauſæ, Conuerſionem cibi in phlegma, hunc caſum vocat: cuius & Galenus meminit.

Sed & omni tempore, alijs etiam de cauſis, ſicuti in illis explicabitur, cardialgia, qualis ante vomitionem ventriculum affligere & perturbare ſolet, moleſta interdum eſt. Vti & alia, quæ ab externis iniurijs, frigoreq́ue imprimis, vti dicetur, prouenit. Vel quæ ab aſſumptis ventriculum grauiter lædentibus cum punctione ſimul euenit. Cæterũ huic doloris generi, ſi animi defectus aliquis accedat, vti ſæpe fit, tunc & priuatim, vt in animi defectu dictum, Cardiacã dicitur. *Cardiaca.*

Ardens dolor, qui calore vehementi ac veluti vrendo moleſtat, etiam ſanis alioquin ſæpe moleſtus & frequens eſſe ſolet, tum cibo ſumpto, tum ieiunis accidens. *Ardens cordis dolor.*

Inter quos frequens ille eſt, in quo cùm eructare volunt, vehementem ardorem ſentiunt, intercluſo veluti aëre flammeo in gula nec erumpere valente, idque poſt cibum ſumptum præſertim, corporeque validiùs per equitationẽ aut curſum aliumue motum validiorem tunc commoto: quem affectum Germ. Sodt vel Sut / quod ebullitionem ſignificat, vocāt: noſq; Ardorem ventriculi ebullientem vocare poſſumus: cuius etiã mentionem in eructandi difficultate fecimus.

Ardor ventriculi ebulliens, Sodt Germ.

Multorum morborum ardens dolor quoq; eſt ſymptoma: Imprimiſq; priuatus quidam & ſummus dolor ac veluti inflammans in morbo ventriculi graui vti dicetur, occurrit, pungens, diſtendẽs & pulſans, qui contactu illius loci & preſsione exacerbatur, & in dorſum vſq; protenſus, ac ſi cingulo corpus illic ſtringeretur arctat, ſcapulaſq; deorſum trahere videtur. In quo deglutitio & eructatio non ſine labore doloreque fieri poſſunt: Diſpnœa adeſt: Reſpiratio cita & parua ducitur. Febriſque interdum illi comes continua: cuius cauſa pulſus citus vrinæq; tinctæ ſunt: Cruentumq; nonnunquam aliquid aut pus euomitur. Qui affectus Inflammatio vel phlegmone ventriculi, à morbo vnde prodit, vti dicetur, appellatur: & Apoſtema vẽtriculi à multis vocatur, licet ſi in abſceſſum abeat, rectiùs tunc ſic dicatur.

Alter quoq; ardentiſsimus dolor, cum vomitu aliiſq; accidentibus periculoſis ſimul tunc infeſtantibus, accidere poteſt: ex morbo alio ventriculi, eryſipelate ſcilicet, ſicuti in cauſis dicetur, obortus & Eryſipelas quoq; ob eam cauſam appellatur.

Cardilæa.

Conſuetus dolor ſeu moleſtia, in cordis regione dicta, ſæpe & leuem ob cauſam recurrens, Cardilæa ad differentiam cardialgiæ (ſicuti capitis dolores hoc pacto quoq; diſtinguuntur) dici poteſt.

teſt. Suntq; duæ illius ſpecies, pro diuerſitate natu-
rarum, quibus hæc accidere & conſuetæ eſſe ſolent
diſtinctæ, & ex eo potiſsimũ cognitæ, quòd in alijs
appetitus eſt languidior, in alijs verò vehemẽtior.

Languidiore appetitu conſtantes naturæ, aliiſ- *Imbecillitas ventriculi dicta cordis moleſtia.*
que accidentibus quæ à concoctionis imbecillita-
te prodeunt, ventriculi doloribus conſuetis ob-
noxiæ ſunt, qui comprimendo & diſtendẽdo, gra-
uiusq; interdum quoque vt rodendo moleſtant;
& leui aſſumptorum peccato aliarúmue externa-
rum, vt frigoris præſertim occurſu, contra quod
ventriculum perpetuò munire coguntur, excitã-
tur. Qui dolores cum à cauſa quæ eſt Imbecillitas
ventriculi oria tur, ſub eo quoq; deſcribuntur,
eodemq; nomine appellantur.

Vehementioris appetitus naturæ, auidiusq; ob *Calidior ventriculi appellata cordis moleſtia.*
id cibos appete tes, eoq; ſe implentes, ventriculi
dolores eos facilè patiuntur, cuiuſmodi à cauſis
eum vellicantibus & irritantibus rodentes & ar-
dentes, vt in cauſis explicabitur, contingere ſolẽt.
Qui vt in illis à vehementiore ta tũ exceſſu fiunt,
ſic iiſdem etiam ob leue commiſſum, acriſq; alicu-
ius cibi aut ſalſi vſum contingũt familiareſq; ſunt.
Qui dolores pro ratione cauſæ itidem, ſub Calidã
conſtitutione deſcribuntur, nec dum aliter nomi-
nantur. Germ. & ſymptoma & cauſam exprimen-
tes Heißhüngerig eos vocant.

Cauſæ.

LOcus ſeu pars quæ in ſede dicta quam cordis
regionẽ vulgò appellant, afficitur & dolet, nõ
eſt cor: cùm neq; huic ſubſit, neq; cùm inſenſile ſit,
vti alias oſtendimus, dolere poſsit. Sed vel ventri-
culus, qui eam ſedẽ occupat: vel coli & ſepti tranſ-
uerſi portiones eouſq; pertinentes.

Ventriculi potiſsimùm cauſâ hanc ſedem ad ſi- *In ventri-*

culo, cauſa cordis doloris. niſtrum latus vſq; occupantis, cùm ſit admodum ſenſilis, illiusq; maximè introitus ſuperior, quem ſtomachum vocant, propter inſignes neruos quos recipit exquiſitiſsimè ſentiat, hi dolores eo in loco prodeunt: illiusq; maximè orificij causâ quod cardian cor appellant, idq; quia cordi vicinũ eſt, cùm proximè ſub corde deſcendat, illicq; ſtatim ſeptũ permeans, ventriculo continuetur, illius dolores ac ſi in corde fierent, ſentiuntur, cordiq; veluti cõmunicantur, cùm ſi graues ſint, ſyncopé, vt in cardiaca dictum, inducant. Dolores hi proin, & quicunq; in hac ſede fiunt, cordis dolores ſeu Cardialgiæ vocantur. Facilè itaq; propter eximium hunc illius ſenſum, cùm ventriculus afficiatur illudque frequenter fiat, propter iniurias, quibus cùm in eũ varia aſſumantur ferant urq; quiaque foris prominet, expoſitus eſt, dolores qui vẽtriculo accidunt varij & multi exiſtunt. Qui vel primariò & per ſe ventriculo affecto contingũt, à cauſa hos efficiente, morbo ſcilicet: qui eſt intemperies calida, frigida, diſtẽtio, & aggrauatio, vellicatio, irritatio. Idq; maximè accedente causâ adiuuante: diſpoſitione nimirum ventriculi, quæ facilè patitur, qualis eſt imbecillior aut calidior illius conſtitutio. Vel per conſenſum hi dolores ventriculo, neruorum ipſi inſertorum causâ accidũt. De quibus ſingulis hoc ordine quo id faciunt, agemus.

Calida intẽperies ventriculi, cauſa cordis doloris. Calida intemperies ſola ſine materia vix dolorem efficit, cùm calidis potiùs gaudeat & iuuetur ventriculus, vel ſi admodum incaleſcat ab aſſumptis & in morbis calidis, vt in febribus, hepatis calore alijsúe, niſi aliud accedat, ſitis potiùs, quàm dolor affligat: niſi ex accidenti, alia interueniente causâ, vt in conſtitutione calida ventriculi oſtendemus, hoc fiat.

Inflãmatio. Inflammatur nonnunquã ventriculus ita accenſus, vt

ſus, vt è venis quibus abundat, ſanguis in ſubſtantiam illius effundatur, ſequiturq; tunc ardens ille dolor, quem Inflammationem quoq; vocauimus. Quæ nunc pura eſt: aliàs verò eryſipelatodes, ſi ſanguis qui influit tenuior calidiorq; fuerit, tuncq; maior quoque ardor erit. Rarius tamen in ventriculo inflammatio, cùm noxas ſuas præſentiens, ſtatim ſurſum deorſumque propellat, & vix dum niſi à cauſa violenta, ſuboritur. Qualis contuſio ventriculi, dum præſertim cibo turgeat, facta, vna eſſe poteſt. Vel ſi calidiſsima actu potentiaue, vt cantharides, ſublimatum, ſumpta, eum ſubitò inflamment. Poteſt tamen & ob feruorem ſanguinis in venis meſeraicis, in febribus alijsúe morbis in eum effuſi, hoc ſine cauſa externa accidere. Quæ inflammatio & in abſceſſum nonnunquam conuertitur, tuncque dolor augetur, eoque rupto pus vomitur.

ventriculi, cauſa Ardentis cordis doloris.

Frigida intemperies ſimplex, ſiue humida, ſiue ſicca ſimul fuerit (etſi hoc aliqui negent) vt nerueis partibus, ſic & ventriculo aduerſa, dolorem in eo non infrequenter eum parit, qui cum roſionis ſenſu, accedente veluti animi defectu, ſeſe offert.

Frigida intemperies ventriculi, cauſa Rodentis cordis doloris.

Quod ab externo aëre frigido, ſi nudam ventriculi regionẽ ſubitò refrigeret, ſæpe accidit: in macilentis præſertim, cùm hanc ſedem non bene integunt, vel dum calent & ſudant, aperto thorace pectus ſubitò denudant, aëriq; frigido exponunt: vnde grauiter ipſos de cordis dolore, vt aiunt, conqueri, animoq; interdum deficere ſæpe obſeruaui. Quod & ab alijs frigidis actu ſubitò admotis, vt aqua, integumentis alijsúe poteſt accidere.

A potu frigidiſsimo, aquæ præſertim, quæ ferè congelata erat, vel vini, quod glacie impoſitâ magnates ſummè frigidum reddunt: vel alijs vt lacte, idem contingere poteſt: idque præcipuè ſi

dum corpus admodum calet, vti ferè illis conſuetum, hoc faciant: vnde poſtea etiam grauiora ſequuntur accidentia.

Ab humore frigido ſubitò & affatim in ventriculum à capite defluente, idem poteſt euenire, vnde nauſea & compreſsio quoq; cum cæteris moleſtat: vel ſi vitrea pituita acidáue in eum ſubitò irrumpat. Nam quæ ſenſim in eo generatur, humectando eumq; ſic relaxando potiùs imbecilliorem ad functiones edendas, quàm quod dolorem adferat, reddit, niſi copiâ ſuâ quoq; grauet & repleat: ſicuti in eo dolore cauſa explicabitur.

Diſtentio, aggrauatio, compreſsio ventriculi, cauſa Comprimentis cordis doloris, nonnunquam & Rodentis.

Diſtentio ventriculi illiúſue aggrauatio, vel etiam compreſsio intus foriſúe facta, compreſsiuum dolorem illius, vel ſimplicem vel rodentem quoq; nonnihil parit. Quæ à varijs cauſis ſequentibus illi euenire poſſunt.

Aſſumpta, cibus magis quàm potus (cùm citiùs pertranſeat, & vt inquit Hippoc. faciliùs ſit impleri potu quàm cibo) copioſiùs ingeſta ventriculum grauant diſtéduntque: quod noctu præſertim cœnâ liberaliore prægreſsâ quibuſdam familiare eſt, huicq; ſententiæ vulgò receptæ occaſionem præbuit: vt ſit nox leuis, ſit tibi cœna breuis. Qui ſi admodum ſe ingurgitauerint, ſepti trāſuerſi liberum motum impediendo, diſpnœam aliquam ſimul patiuntur: adeò vt & in ſuffocationis periculum nonnunquam veniant. Quo aliquem fuiſſe periclitatum, qui panes plures præmio poſito, deuorarat, aliamque quandam virginem quæ caſtaneis ſe impleuerat idem paſſam fuiſſe, vidi: mulieremque ſemen quæ in die paſchatis adeò carne & ouis ſe ipſam effarſerat extinctâ, obſeruaui. Idem quoque, ſi aliud quid duri quod vētriculus concoquere & euincere nequeat, vt ſunt lapides ceraſorum, affatim deglutiantur, euenit. Vel alia dura corpora

inge-

ingerantur, ſicuti ille circulator lucri causâ, ſilices deuorare ſolebat.

Inflatio ventriculi, illiusq; cauſa. Flatus ventriculum implens, diſtendentem illius dolorem parit, quem Inflationem ventriculi ob flatum vocant. Qui vel in ventriculo ex cibo potúue, crudis, aqueis, flatulentis exiſtentibus, humoréue tali, vel à ventriculi cruditate, aut diminuta vi concoquendi naſcitur, in eoque colligitur, ventriculumque diſtendit, & ſi copia ſimul adſit excrementitij humoris, vnde originem trahit, ſimul grauat. Ab inteſtinis ſi in eum irrumpat, quod tamen rariùs fieri, ex eo cùm ructus qui tunc eduntur non excrementoſum ſed acidum aut nidoroſum odorem ſpirent, colligitur, idem quoque accidere poteſt.

Aër per gulam eò delatus ac deglutitus, quod nonnunquam auidè bibendo aëremq; ſimul hauriendo fit, ſi copioſus eſſet, illicq; ſubſiſteret, idem faceret, ſed quia mox iterum cibo ab œſophago in ventriculum delapſo, per eâdem viam liberam denuò per ructum erumpit, rariùs illud accidit. Si tamen cibo hinc inde confuſus, ſubſiſtat, vti in farciminibus, cum carne dum illa intruditur, commiſceri videmus, tunc hiſce concurrentib. citiùs grauatur ventriculus & diſtenditur.

Humor excrementitius, crudus, pituitoſus, in ventriculo ex cruditate congeſtus, vel à cerebro defluxus, non ſolùm ſi frigidus ſit, intemperie ſuâ, ſed & ſi copioſus ſit, eum grauando compreſſionis hunc ſenſum præbet, & ſi in flatus conuertatur, admodum angit. Quæ cruditas ab imbecillitate ventriculi, vel cibi indigeſtione proficiſcitur. A qua ſi phlegma crudum tale quale deſcribunt gignatur, tunc priuatim ſpecies illa à quibuſdam annotata, quam conuerſionem cibi in phlegma vocant, prodit.

Tumor præter naturam durus, magnus, ſi in ventriculo generetur, vt callus, poſt læſionem illius remanens (qualem inſignem in porci ventriculo bacillo perforato, & in veſica vaccæ contuſa ex caſu, vidi) vel aliàs ſcirrhus illic natus, aut durities quædam exorta, eum grauando quoque ſine dubio, magisq; cibo ſumpto, moleſtat.

Adiacentium viſcerum cauſâ ventriculus quoque ſic afficitur, ſi ab illis nimiùm impletis, obſtructis, tumentibus, induratis prematur, aut etiam inflammatis ſimul accendatur, vnde compreſsiuus aliusûe illius occurrit dolor. Qualem in hepatis illi incumbentis, & lienis eidem ſuccumbentis, eiuſmodi vitijs, & renibus quoque non procul diſſitis, aut ſepto adiacente, inflammatis, & colo ventriculo ſubſtrato & adnato diſtento admodum, ventriculus perſentit. Quinetiam frequenter accidit, vt introrſum flexo oſſe xiphoeidi ſicque ſubſiſtente & confirmato, ventriculus cibo plenus & diſtentus, in illud impingens ab eoq; preſſus, moleſtiam tamdiu ſentiat, donec cibi digeſtione factâ ille rurſum ſubſideat, vel decubitu in dorſum, ab eo retrocedat. Sicuti hoc vitium multis vidi contingere.

Ab externis ventriculo incumbentibus duris aut grauibus idem poteſt fieri. Sicuti non tam muniendi ventriculum, quàm corporis gracilis, quod elegans eſſe exiſtimant, fingendi gratiâ, pectoralia admodum ſuffarcinata & ſpiſſa gerentes, hoc incommodum poſtquam præſertim ſe cibo implerunt ſentientes, illud, vt ſuperbiæ locũ dent, patienter ferunt.

Vellicatio ventriculi, cauſa Rodentis cordis doloris.

Vellicatio vel etiam titillatio ſola ventriculi, conatum ad vomendum vomitumq; ipſum concitando ventriculumque vt vocant, ſubuertendo, dolorem illum qui hæc præcedere ſolet procreant

creant: grauiorem diutiuſque in illis perſeuerantem, qui ægrè vomere vel minimè poſſunt, leuiorem in alijs. Sicuti ab omnibus illis quæ nauſeam vomitumq; excitare poſſunt, & in omnibus morbis in quibus eiuſmodi ventriculi ſubuerſiones adeſſe ſolent, tales cardialgiæ ventriculi gignuntur. Lumbrici quoque in ventriculum irrepentes, eum motu ſuo potiùs quàm ſuctione, præſertim circa orificium ipſius ſenſile, ſi eò aſcendant, ſic moleſtant.

Irritatio grauis ventriculi, tum nunc Rodentis nunc Ardentis cordis doloris.

Irritatio grauior eundem magis adhuc ſubuertit, offenditque. Quæ à vomitorijs exhibitis dictis, vehementioribus, & quæ vel vi acri, vel adurente, vel erodente, eum ſtimulant, vt helleborus, ſtibium, præcipitatum, ſimiliaque, procedit. Aut aliàs à veneno aliquo ſumpto, quod venenatâ ſuâ vi & ventriculo & cordi inſidiatur, atque cardialgiam & cardiacam mox paſſionem ſimul procreat.

Vel à cibo ex ſua natura acri, veluti cæpis, porris, allijs, caſeo putri: vel adurente, naſturtio, ſio crateuæ ſimilibuſque: poſt quorum eſum, qui calidioribus præſertim ſunt ventriculis, ſingultiunt, ructant, roſionem ardoremque ſentiunt. Quod & à cibo licet per ſe non tali, ſed corruptione primùm acrimoniam adipiſcente in ventriculis, qui cibos facilè corrumpunt, euenit: vt à dulcibus, pinguibus, rancidis præſertim, humidiſque, veluti ouis, lacte, cucumeribus, ſimilibuſque fructibus horarijs, qui corrupti non in frigidam, vti exiſtimatur, ſed acrem & biliòſam materiam degenerantes, ijſdem tunc accidentibus ventriculum moleſtant. Quæ & ciborum prauitas aut corruptio in calidioribus præſertim ventriculis, huic priuato ardori quem Ebullientem voca-

mus, occaſionem præbere poteſt: ſi ſuccus vel humor ille calidus & ardens, qui inde gignitur, & veluti ebulliens, quod maximè dum concoctio ciborum fit, accidit, eoque magis ſi per corporis commotionem vehementiorem eo tempore ventriculus conturbetur, eaque quæ continet inuicem confundantur, è bullis diſruptis halitum ardentem flammæ inſtar diffundat. Qui dum per ructum erumpere nititur (ſicuti in eructandi difficultate hoc quoque oſtendimus) in anguſtias ſtomachi orificij ſenſiles admodum perueniens, illud vehementer vrit, ſed mox diſſipato eo, iterum ceſſat, rurſumque nouâ expiratione redeunte (veluti in offa dum coquitur bulliente illud fieri videmus) redit, idque tam diu, donec concoctione abſolutâ ceſſet, aut aſſumptis humidis, alijsúe, ardor ille reſtinguatur, vel horum permiſtione ſucci huius acrimonia contemperetur & compeſcatur.

A bilioſo humore ac flauo, & viridi magis adhuc, & denique atro adhuc ampliùs, ventriculus frequenter irritatur, & ſi pertinaciter illi adhęreat, veluti eroditur & vritur, dolorque Rodens & Ardens oboritur.

Quæ bilis interdum in ipſo ventriculo naſcitur, ex aſſumptis, quæ ob illorum prauum ſuccum quem in ſe continent in bilem degenerant, vel ex cibis alijs qui ex ſua natura multum bilis generant: Vel in illum per duodenum inteſtinum infuſa, morſiones & roſiones ventriculi, dum ieiunus præſertim eſt, quia tunc faciliùs afficitur, in picrocholis conſuetas parit.

Quæ ſi in ventriculi ſubſtantiam delata, eum bile imbuat, diuturnior tunc illius ſequetur

tur ardor. Sicuti contingere poteſt quando ob contactum bilis veſiculæ, ventriculi regio illi incumbens & contigua inficitur, croceoque colore tingitur maculaturque, ad interiora illius maculâ croceâ quandoque penetrante: quod ſectione in illis ſic ſe habere, quibus ardor ventriculi perpetuò ferè moleſtus erat, inuenimus. Quod & illis poteſt accidere, quibus fortè copioſior in cyſti fellis bilis colligitur, eaque diluta magis tranſudat & veſiculam perfluit, vicinaque (ſicuti ſæpe ſpectauimus) intus foriſque inficit. Eoque citiùs in illis quibus ventriculus rarò vacuus, ſed ſemper crapulâ diſtentus eſt. Vel qui dum ſcribendo aliúdue agendo, dum corpus inclinant, ventriculum ad bilis veſiculam validiùs premunt, eamque veluti exprimunt: quo tempore & tunc maiores fiunt ardores.

Sicuti & ardentiſsimus ſine dubio dolor erit & periculoſus, ſi eryſipelas ex ſincera bile in ſubſtantiam illius infuſa naſcatur. Quod quoq; fieri poſſe, morbumq; grauem & periculoſum, cum vomitione continuò infeſtantem, ventriculo perpetuo irritato, naſci credibile eſt. *Eryſipelas ventriculi.*

Ab acutis caſu deglutitis, vt ſpinâ, acu, vitro fracto, (quod ebrij deſperati homines interdum dentibus ſcindentes & comminuentes ſtudio deuorant) ſimilibúsue, ſi ventriculus punctim ſectímue vulneretur: non ſolùm rodens ſed & pungens lancinansq; dolor vrget.

Ab alijs malignis & venenatis humoribus in corpore genitis, ventriculus offenſus quoque in eiuſmodi morbis, dolores patitur, vnà cum lipothymijs, quæ tunc ſuperueniunt.

Imbecillior ventriculi conſtitutio, Imbecillitas ventriculi appellata (quam alij ſi ab intemperie aliqua prodierit, non ea quæ dolorem per *Imbecillior ventriculi conſtitutio.*

cauſa illius moleſtiæ qua Imbecillitas ventriculi dicitur.

ſe inducit, de qua dictum, ſed duntaxat labefactat, prout illa fuerit, vel frigidam vel humidam vel ſiccam ſtomachi intemperiem quoque appellant) vti ſegniùs ipſius functiones peragendo, & imprimis difficilem & tardam concoctionem Bradypepſiam dictam, & cruditatem inde natam efficiendo, varia inde nata ſymptomata producit, vt appetitum proſtratum, nauſeam, ructus, cachexiam ſimiliaque alijs locis quomodo hoc fiat explicata; ita & doloribus, ob excrementorum prouentum, à quibus poſtea ventriculus moleſtatur, occaſionem præbet, quos conſuetos Cardileæ nominatæ ſpeciem, Imbecillitatem quoque ventriculi vocatam, conſtituimus.

Talis autem ventriculi imbecillitas à caloris ipſius inſiti ſeu natiui penuria ab ortu, ab ætate in ſenibus, quæ & inſita eſt & permanens, proficiſcitur. Aliàs verò à morbis diuturnis ventriculo ſæpe labefactato, ab euacuationibus nimijs, & venere, vti vniuerſo corpore, ſic & ventriculo debilitato, prouenit. Vel à frigiditate & humiditate, vnde ventriculus laxior, aut ſiccitate, vnde aſtrictior, cibos rectè amplecti nequit: quæ intemperies à cauſis externis internisúe, vel morbis, diu vel admodum ventriculi temperaturam in frigidiorem humidiorem vel ſicciorem, imbecillitatemque ab his cauſis natam peruertentibus, proficiſcuntur. Sed & organi alio vitio, hæc ventriculi imbecillitas aliquamdiu vel ſemper durans, naſcitur. Inter quæ ipſius tenuitas, ob nimiam & ſæpe iteratam illius ex crapula diſtentionem, nata & permanens, occaſionem huic imbecillitati ſæpiſſimè præbet, cùm, quo craſſior eſt ventriculus (exemplo auium, quæ quòd craſſiſſimos habeant

habeant ventriculos, duriſsima legumina conficere poſſunt) eò rectiùs & citiùs res quoque concoquat & euincat.

Calidior ventriculi quoq; conſtitutio, etſi naturaliter adhuc ab ortu progreſſa ſit, vel poſtea continuo vſu calidorum, vel quia citiùs quàm par erat, iuuenes illis vtuntur, contracta, vel quòd talis poſt morbos calidos veluti empyreuma quoddam relicta ſit, quamuis per ſe ſi rectè gubernetur, morboſa nondum exiſtat, tamē, quia vt facilè cibi corrumpantur aliqui, & in bilem acresque ſuccos abeant occaſionem dat, per accidens ſic cardialgijs ijs quæ ab humoribus illis, vti dictum, naſcuntur, cauſam præbet. Quæ diſpoſitio ventriculi maximè ex eo cognoſcitur, quòd ſitibundi ſint, acidis delectentur & iuuentur, dulcia auerſentur illiſque offendantur, vt & calidis cibis, acribus, aromatizatis, ſalſiſque; & potu vini meracioris potentioriſque; duros cibos citò concoquant, alios facilè corrumpant.

Calidior ventriculi conſtitutio, cauſa illius moleſtiæ, quæ Calidior ventriculi moleſtia eſſe dicitur.

Neruorum quoq; cauſâ, quibus ſtomachus circa introitum refertus & duobus neruorum generibus intextus eſt, accidit, vt in omnibus ferè morbis dolorem intenſum adferentibus, ventriculus per conſenſum hunc neruorum quoq; aliquid patiatur. Vnde & in colicis, nephriticis alijſque intenſis cruciatibus, etiam in procul diſsitis locis euenientibus: vti & à vulneribus, contuſionibus profectis, non ſolùm, compatiente ventriculo, appetitum proſtratum adeſſe videmus, ſed & condolere, adeò ſæpè, vt ſi ventriculo pleno exiſtente hæc accidant, cōtenta in eo nonnunquā euomant.

In neruis ventriculi, cauſa Doloris ventriculi.

Sed & eorundem neruorum cauſâ accidit, vt ventriculus ſenſu exquiſitiore quàm par erat præditus, faciliùs incōmoda etiam leuia alioquin perſentiens, doleat, & à grauioribus affectus, grauiter

offendatur, adeò vt ad ſyncopen ægrum impellat. Dein & ob hunc conſenſum, in animi grauioribus affectibus, cordis dolor ventriculi quoque offenſi causâ euenit, aliæque ventriculi functionum læſiones, imprimiſque appetitus deiectus, ſeſe manifeſtant.

In colo inteſtino, cauſa doloris cordis Rodētis.

Coli inteſtini dolores, illic vbi ventriculi fundo colon attenditur, atq; omenti intermedio proximè illi connectitur, facti, ad cordis dolores quoq; referuntur: cùm eâ in regione quæ cordis eſſe dicitur, ſe quoque tunc manifeſtent. Quemadmodum ſi à flatibus aut excrementis illic ſubſiſtentibus, colon ibi diſtendatur aut irritetur, accidit, vt, ac ſi in ventriculo ille eſſet dolor, vix tamē diutiùs fixus ſed vagus, qui ad hypochondria & in latera deorſum vſque excurrit, ſentiatur. Veluti & in alijs cordis cruciatibus, eos quoque eò vſque ſurſum porrigi, & circa ventriculi ſedem etiam deprehendi, experimur. Adeò vt coli inteſtini dolores aliqui, ventriculi eſſe cenſeantur.

Hincque fit, vt manè decumbentibus in lecto diutiùs, nec dormientibus, quia eo tempore alui excrementa quæ ſurgentes mox reddere ſolent, in coli ſuperiore ſede retenta, nec propter decubitū deſcendentia, colon illic vellicant, & per conſenſum ventriculum ſimul irritant, & nauſea & cardialgia quędam aliquamdiu moleſta interdum ſit; quæ tamen mox è lecto ſurgentibus, deſcendentibus hiſce tunc excrementis, præſertimque flatu aliquo erumpente per aluum, vel excrementis deiectis, ceſſant.

Atq; inde etiam fit, quòd medicamento cathartico aſſumpto, poſt horas aliquot cùm operatio illius incipere debet, tranſeuntibus tunc excrementis prauis per coli hanc ſuperiorem viam, tamdiu donec deiectio ſequatur, murmura illic ſentiant, & gra-

& grauis ſæpe cardialgia,adeò vt in ſyncopen interdum cadant, affligat vomitus vrgeat, & cùm deiectiones redeunt,repetat. Quæ omnia cauſam horũ in colo inteſtino, non ventriculo exiſtere ſatis demõſtrant:cùm ſi in ventriculo illa eſſet, mox ab initio dum medicamentum ſumptum in ventriculo adhuc hæret, vti quandoque fit, dolor ille, non tunc demum quando diu poſt vlteriùs cum excrementis ad colon vſq; progreſſum, verſus exitum contendit, ſuboriretur.

Septo tranſuerſo affecto, cùm illud ventriculum non ſolùm poſteriore totâ ſede tangat, ſed & ſtomacho connaſcatur penitùs, dolores ea in ſede quæ cordis nominatur, interdum quoque ſe produnt. Cùm illud prauis aut multis euaporationibus in incubo, vteri ſuffocatione, aut alio morbo moleſtatum, præter diſpnœam quæ ſequitur, dolorem qui cinguli inſtar corpus in eo loco ambit & ſtringit, infert: & ſi ventriculus conſentiat, illi quoque condolet. Sicuti & ventriculi affecti cauſâ ſepto impedito, diſpnœa, illius quoque cauſâ adeſt. *In ſepto trãſuerſo cauſa cordis doloris comprimentis.*

Curatio.

CVratio ſecundùm cauſas inſtituitur, illiſque accommodatur hoc ordine. Primùm ventriculi affectibus medendum, vnde cardialgię diuerſæ ſpecies functionumque ipſius, & concoctionis præſertim læſiones, cruditaſque prodeunt, quorum curatio eâdem operâ explicatur. Sunt autem hi morbi, ventriculi inflammatio, refrigeratio, diſtentio, inflatio & aggrauatio, vellicatio, irritatio: vel aliàs, ipſius imbecillitas, calidiorque conſtitutio. Vel affectus per conſenſum neruorum cauſâ. Dein ex colo ſeptoque affectis, ſi illorum cauſâ cardialgiæ ſequantur.

Inflãmationis vẽtriculi curatio. Inflammatio ventriculi, cùm rariùs, & vix niſi à cauſa violenta accidat, eò ma us, cùm ſit in parte nobili ſummeq́ue ſenſibili, adfert periculum, præſertim ſi magna ſit, cùm tunc & dolor grauiſsimus conuulſioq́ue interdum ſequantur. Curaturq; rectiùs ſi reſoluatur; nam ſi ſuppuretur, in abſceſſum, inde in vlcus verſa, nouum inducit morbum æquè noxium, qui ægrè ſanatur, & quandoque poſt ſe duritiem calloſam ventriculo quoque incommodantem, relinquit.

Scopus curandi eſt, vt, ſi in principio adhuc exiſtit, augmentum illius impediamus, caloremq́ue reſtinguamus, dolorem leniamus, febris interim habitâ ratione, & animi defectus, quem facilè patiuntur, & vt dein materiam fluxam reſoluere ſtudeamus, quòd ſi fieri nequeat, maturemus, vlcusq́; ſanemus. Quod ſequentibus remedijs præſtatur.

Sanguinis detractio per venæ ſectionem in brachio facta, in principio confert: etſi enim à venæ portæ ramis ventriculi venæ deriuentur, tamen à venæ cauæ ramis ſanguinem extraxiſſe, quòd tum ratione febris, ſi adſit, conferat, & hoc modo quoque alia fiat reuulſio, iuuabit,

Iniecto clyſmate reuellimus & refrigeramus, doloremq́; lenimus: cùm illud ad colon vſque aſcendens, vires ſuas ventriculo cui colon proximè ſubtenſum eſt, communicet,

Purgantia fortiora minimè exhibẽda ſunt, cùm locum affectum, quò ſtatim perueniunt irritando, dolorem vti & intemperiem calore ſuo augerent. Laxantia tamen tẽperata in progreſſu morbi præſertim data, nocere minimè poſſunt. Vti Caſsia, quæ & dolorem ſimul lenit: pulpaq́ue Prunorum & Tamarindorum, hiſq́ue affinia.

Alterantia potentiâ actuq́ue frigida, quæ ab initio dum materia fluit, leuiter quoq; aſtringere debent,

bent, poſtea humectare, permiſtis illis quæ dolorem leniunt, varijs modis propinantur.

In cibis vſurpata varia condimenta, quæ in calida ventriculi conſtitutione vtilia eſſe mox explicabimus, & refrigerare, hîc quoq; competunt.

Braſsica & imprimis capitata, Rapæ, Fructusq; alij, cocta aſſeruataque donec aceſcant, vti condire noſtri ſolent, comeſta, calorem admodum reſtinguunt.

Aqua fontis actu frigida loco potus vſurpata, quam niue & glacie ſummè infrigidatam exhibere, vti aliqui docent, non ſatis tutum, cùm ſubitanea hæc repercuſsio non fiat ſine periculo. Si aceto addito aciditatem aliquam adepta ſit, ab initio conuenientior erit: & gratior ſi Saccharo quoque addito in Zulapij formam priùs coquatur.

Lac frigidum potum idem facit, & dolorem ſimul lenit.

Lac ſeu emulſio quatuor ſeminum frig. mai. dolorem ſedat, & calorem contemperat. Si ſemen Papaueris album illis addatur, dolorem magis mitigabit.

Aquam lentis paluſtris cõmendat Dioſc. Conferunt & aquæ Plantag. Roſarum & Acetoſæ exhibitæ.

Iulepi item Roſarû & Viol. per ſe vel diluti dati.

Vel: ℞. aquæ Roſ. ℥.iij. aquæ Plantag. ℥.ij. ſucci Acetoſæ vel Vini granat. ℥.j.ß. Sacchari roſ. tab. ℥.j. ebulliant parùm, & colentur: Capiat ad ℥. ij. pro vice.

Decoctum Hordei frigidum bibitum proderit, Cui ſi Violæ, recentes præſertim addantur, efficacius erit.

Vel ſic: ℞. Hordei mundi p.j. vel ℥.j.ß. ſeminum Cucum. excort. ℥.ß. rad. Glycyrizæ rec. ℥.j. coquantur in Aquæ menſ.j. deſpumentur; Et bibat.

Quod cordiale ſimul eſſe debet, ſic paratur: ℞. rad. Glycyr. ℥.j cort. Citri ℥ ij fl. Cordialium an. p.j.fl.Nymphe æ p.ß. Hordei p.j. ſeminum quatuor frig. mai. an. ʒ.ij. ſeminis Portulacæ, & Papaueris albi an.ʒ.j. ſeminis Citri ʒ. ß.fiat decoctio ad menſuram vnam, dulcoretur Saccharo vel Syrupis mox dicendis.

Syrupi per ſe exhibiti, vel cum aqua frigida aut alia ſtillaticia ſupradicta, ſunt cõuenientes in principio, qui refrigerant cum aſtrictione quadam, de Roſis rubris ſiccis, Cydoniorum, de Agreſta, de Ribes, Granatis acidis, de Berberis, vel Rob ho um. In progreſſu qui refrigerant & humectant, vt Violarum, Portulacæ, Nympheæ. Et ſi hepar ſimul incaluerit, vti ferè fit, & ratione febris, ſyrupus Endiuiæ & Cichorij ſimplices. Et quia facilè animo deficiunt, ſyrupus de vtroque Bugloſſo. Et ad doloris mitigationem ſyrupus de Papau.

Ex his talis componitur: ℞. ſyrupi Violar. Cydonior. an. ℥.j. ſyr. de Ribes vel Granat. de Endiuia an. ℥.ß. de Papau ℥ iij Detur per ſe, vel dilutus.

Conſeruæ & conditurae ſupradictarum herbarum & fructuum ſimiliter conueniunt: vti & carnium Citri, Cucurbitarum & Lactucæ caulium.

Ex quibus & tale conditum poteſt fieri, refrigerans & cordiale ſimul: ℞. conſeruæ Roſ. ℥ j. conſeru. Viol. cort. Citri conditi, rob de Ribes an. ℥. ß. ſpec. Diamarg. frigid. & Diarrhodon, Coralli rub. an. ℈.j. Sacchari roſ. tab. q. ſ. fiat mixtura.

Ad reſoluendum reſiduum inflammationis ſeu apoſtematis ventriculi vt vocant, circa finem ſequentibus vtimur.

Aqua Chamomillæ cũ aqua Endiuiæ primùm ꝓpinatur, mox ſola ad ℥.vj. exhibetur, repetiturq́;.

Vel: ℞. aquæ Chamomillæ & Endiuiæ an. ℥ j.ß. Vini Maluatici ℥. ß. vel ſpiritus Vini deſtillati ʒ.j.

Detur.

Detur. Si Olei Vitreoli gutta vna vel altera addatur, efficaciùs operabitur.

Vel detur iulepus: ℞. ſyrupi de Endiuia, de Abſynthio an. ℥. j. aquæ Mentæ & Enulæ an. ℥. j. ß. miſce, aromat. ſpeciebus Triaſantali ʒ. ß. Capiat aliquoties.

Terebinthina lota cum aqua Abſynthij, ſi bis terue detur, vel reſoluit vel maturat ventriculi apoſtemata.

Extrinſecùs refrigerantia & anodyna ventriculi regioni apponuntur, addendo ſemper quæ ventriculo robur addant.

Vnguento hoc ventriculus illinatur: ℞. olei Roſacei ℥. j. ß. ol. Violacei, Aceti Roſ. ſucci Hieracij an. ℥. j. coquantur parùm ad ſuccorum conſumptionem, miſcendo Santali rub ʒ. j. Roſ. rubr. ʒ. ß. Spicæ ℈. j. Camphoræ ℈. ß. Ceræ albę q. ſ. miſce, fiat vnguentum.

Cataplaſma hoc conuenit ab initio admotum, æſtatis tempore ſic paratum: ℞. fol. Violariæ, Hieratij, Vitis viniferæ an. m. j. fl. Roſ. Viol. Conſolidæ regalis an. p. j. cōtundantur, addendo farinæ Hordei ſeu Polentæ q. ſ. fiat cataplaſma.

Cùm dolor, qui admodum vrget, ſedandus: ℞. florum Chamomil. Meliloti, Roſ. Violarum an. m. j. Abſynthij m. ß. coquantur in lacte, contundantur, adde farinæ Hordei ℥. vj. ſeminis Coriandri, Santal. omnium an. ʒ ij. olei Chamomel. Anethini an ℥ j. miſce, fiat cataplaſma.

Fotus talis factus inflammationem compeſcit: ℞. aquæ Roſarum, Plantag. an. ℥ iij. aquæ Abſynt. ℥. ij. Aceti roſ. ℥ j. Santali rubri ʒ. ij. fiat epithema.

Epithema hoc in eryſipelate ventriculi commendatum: ℞. aquæ Roſ. Acetoſæ, Solani, Cichorij an. ℥. ij. aquæ Abſynthij, Vini albi an. ℥. ß. Aceti roſ. ʒ. ij. ſpec. Diarrhodon ʒ. j. Coralli, raſu-

ræ Eboris an.ʒ.ß. Epithemetur ventriculi regio.

Reſoluentia apoſtema poſt hæc adhibetur: fitq; hic fotus cum ſpongia: ℞. Abſynthij, Mentæ, Hieracij an. m. j. florum Chamom. Anethi an. p. j ſeminis Fœnogr. Fabarum conquaſſ. an.℥.j. Maſtichæ ʒ.ij. Nucis moſch. ʒ. j. decoquantur in Aqua & Vino, pro fomentatione.

Dein inungitur ventriculi ſedes: ℞. olei Abſynthini, Chamomel. an. ℥. j. ß. Terebinth. ℥. ß. mucilag. ſeminis Altheæ & Fœnogr. an. ʒ. ij. Maſtichæ ʒ. j. ß. Gariophyl. ʒ. j. Ceræ q. ſ. fiat vnguentum.

Vel hoc cataplaſma: ℞. Abſynthij rec. m. j. Mentæ rec. m. ß. contundantur diligenter, addendo farinæ Fabarum & ſeminis Lini an. ℥. j. fl. Roſarum, Chamomil. pulueriſatorum an. ʒ. j. Maceris ʒ. ß. olei Abſynthini q. ſ. miſceantur diligenter: Applicetur.

Idem facit emplaſtrum de Meliloto adhibitum, oleo Abſynthij emollitum.

Abſceſſus ventriculi poſt inflammatione curatio.

Si in abſceſſum vergat inflammatio, vt is maturetur, quædam remedia in angina ſuppurata, per os exhibita, hîc quoque proderunt.

Vbi & extrinſecùs adhibita, illic explicata, niſi quòd hîc partis nobilioris ratione, quæ eam reſpiciunt, quoque adijcienda erunt.

Taleque cataplaſma huic parti tunc admoueri poterit: ℞. rad. Ireos, Liliorum an. ℥. ij. Abſynthij, Maluæ an. m. j. fl. Chamomil. Roſarum an. p. j. fiat decoctio in Vino & Aqua, piſtentur, adde farinæ Frumenti ℥. quatuor, far. ſ. Lini ℥. j. Santali cit. ʒ. j. Croci ʒ. ß. olei Amygd. dulc. ℥. ij. fiat cataplaſma.

Emplaſtrum Diachylon ireatum, oleo de Mentha malaxatum, idem præſtat.

Vt abſceſſus iam ſuppuratus aperiatur, eadem quæ in angina dicta ſunt, aſſumpta admotaq; proſunt. Sicuti & hoc: ℞. farinæ Frumenti ℥. iiij. Fermenti

menti ℥.j. ſtercoris Columbini ʒ.ß. olei de Abſynthio ℥.j. Mellis ʒ.j. fiat emplaſtrum.

Eundem diſrumpit, ſi vociferatione, ſternutatione, tuſsi, frictione ventriculus concutiatur, maximeq; per vomitum.

Si eo aperto pus euomant, ad vlceris abſterſionem, decoctum Hordei vel Sacchari bibant, addito Melle roſ. alijsque in exulceratione ipſius dicendis vlcus ſanetur.

Inde ventriculus hiſce caſibus debilitatus robo rabitur; de quibus in imbecillitate illius agemus.

Refrigeratio ventriculi, ſi, quia externis iniurijs expoſitus fuit, aut potu frigido alteratus, eueniat, cardialgiamque inducat, calidis actu potentiaque admotis exhibitisque corrigitur, dolorq; ſic compeſcitur. *Cardialgia à refrigerato ventriculo, curatio.*

Quæ omnia, cùm & in ventriculi imbecillitatis cauſa à caloris natiui defectu (quem quoque frigidam ipſius intemperiem vocant) conueniant, ſæpeque hæc refrigeratio, imbecillitatem ventriculi poſt ſe relinquat, illic quo pacto hæc vſurpari, diuerſisque modis adminiſtrari debeant, explicabitur.

Vti & ſi ab humore hoc accidat, nō ſolùm illum refrigerante ſed & grauante: cùm & hoc ab imbecillitate illius proueniat, vel eius quoque ſit cauſa, eâdem operâ eodem in loco exponetur.

Quòd ſi verò refrigeratio tanta fuerit, vt non ſolùm ventriculus, ſed & viſcera vicina per eam adeò alterentur, vt cachexia & hydrops (quod præſertim, ſi dum corpus admodum calet & ęſtuat, frigidam affatim bibant, euenit) ſequantur: quid tunc agendũ, ſuo loco in viſcerum læſionib. oſtendetur.

Diſtentio, inflatio & aggrauatio ventriculi à diuerſis cauſis profecta, cardialgias efficiens, prout cauſa fuerit, curatur. *Cardialgia à diſtentione, inflatione, et aggrauatio-*

G

Digitized by Google

ne ventriculi: à flatu, cibo, humore, tumore, vicin. viſceribus, & externis iniurijs, curatio.

Nam ſi à flatu, ex cibo, humore vel debili concoctione genito, inflatio ventriculi facta, dolorem diſtendentem pariat: cùm ad flatuum materiam impediendam, idoneâ victus ratione & euacuatione opus ſit, & ad imbecillem concoctionem iuuandam, flatusque diſsipandos, calida ventriculumq́; roborantia remedia intus foriſque adhibita requirantur, hæcque cum illis quæ in imbecillitate ab humoribus crudis & frigidis proueniente, in pluribus conueniant, illic quo pacto huic quoque cauſæ accommodanda ſint, ſimul cum alijs remedijs proponentur.

Quod ſi ab aëre cum potu ſimul hauſto, vti dictum, ventriculus diſtendatur, niſi rurſum per ructum erumpat, vti ferè fit, eâdem ratione, vti de flatu dictum, huic incommodo medebimur.

Si ab ingeſtorum copia diſtentio & grauedo eueniens, dolorem compreſsiuum faciat, concoctione factâ, ſi cócoqui poſsit, & digeſtione, quam exercitium promouet, ſponte ceſſat.

Si verò grauiùs afficiat, nec ob copiam aut pertinaciam quod aſſumptum fuit à ventriculo euinci queat, vt per ſuperiora illud rurſum reijciat per vomitum, vel per inferiora deijciat, clyſmate aut medicamento procurandum, ventriculusque labefactatus reficiendus. Quæ omnia cùm & in alijs quibuſdam vitijs ventriculum debilitantibus quoque vſurpari ſoleant, atque imbecillitas ventriculi, vt etiam non magna repletio, ſed pauló pleníoris cibi ingeſtio eum premat, occaſionem det, omnium horum cura, etiam in ventriculi imbecillitate deſcribetur.

Vti & ſi ab humore excrementoſo crudoq́; hęc diſtentio vel grauedo accidat; cùm & ea imbecillitatis, hæcq́; illius ſit cauſa.

Si à tumore præter naturam duro, veluti à callo, poſt

lo, poſt ventriculi læſionem relicto, vel ſcirrho illic exorto, grauedo in ventriculo fiat, etſi difficillimè hæc auferri queant, & proin ſemper ponderis aliquem ſenſum, ſi præſertim etiam cibi accedat copia, ſentiant, vti & imbecillitatem, & proin tunc ea cura tantùm quæ & imbecillitati confert, ſuſtententur: Tamen cùm horum tumorum ſuſpicio eſt, tentandum mox emollientibus remedijs eos emollire, & ſi fieri poteſt, abſumere.

Quod Maſtiche emollitâ, gummi Ammoniaco, & Terebinthinâ in pilulas formatis, ſæpeq; deglutitis commodè tentabitur.

Vel ſi tales fiant pilulæ: ℞. gummi Ammon. in ſucco Ireos emolliti, Maſtichæ ana ℥ j. Styracis, Myrrhæ, Ladani ana ℥.ß. cum ſucco Ireos fiat maſſula: Capiat ʒ. ß. frequenter.

Olei Myrrhæ vel Maſtichę guttula vna aut altera, cum Saccharo, alioue modo ſumpta, proderit.

Foris verò ea quæ in hepatis & lienis duritie admota conueniunt, hîc quoq; competunt.

Quibus & hoc addendum: ℞. Maluæ, Abſynthij ana m.j. flor. Chamom. p.j. Squænanthi ʒ.ij. Ficuum num. xij. coquantur in Vino, cōtundantur, adde gummi Ammon. Bdellij diſſ. in Vino decoctionis prædictæ, Myrrhæ ana ʒ. ij. Mellis q. ſ. fiat cataplaſma.

Vicinarum ventriculo partium, vt hepatis, lienis, renum, coli, ſepti, obſtructorum, diſtentorum, tumeſcētium, aut induratorum, inflammatorumue causâ, ſi ventriculus cōpreſſus, aggrauationem hanc ſentiat: curatio hiſce morbis, vt in illis docebitur, debetur: cùm niſi hi affectus ſanētur aut mitigentur, compreſſiuus hic dolor ſtomachi, accedente interdum dyſpnœa, non tollatur, de quo tamen plerumque magis quàm de alijs illorum ſymptomatis conqueruntur.

Quòd ſi à cartilagine Xiphoeidi introrſum curuatâ, ventriculum premente hoc fiat, quia ægrè reducitur, incurabile quoque hoc plerumq; vitium, quod poſt cibum ſumptum grauat adeò, vt nullam quietem, donec ſupini recumbát, ventriculo à parte affectâ tunc recedente, ſentiant, vel abſolutâ ciborum digeſtione ventriculus ſubſideat.

Ab alijs externis, grauibus vel duris, ſi ventriculus comprimatur, quia hęc ſeponi & amoueri poſſunt vel corrigi, de illis vltra non erit laborandum: niſi vitium aliud inde ventriculo contingens, curam illi debitam, requirat.

Cardialgiæ à Vellicatione ventriculi leui & titillatione, curatio.

Vellicationi ventriculi, ſi nauſeam potiùs, quàm grauiorem moleſtiam concitet, vti in nauſea dictum, medebimur. Si à lumbricis titillatio ventriculo moleſta ſit, illis pellendis, vti & ſi à morbo alio proueniat, ei curam accommodabimus.

Cardialgiæ ab Irritatione ventriculi, à caſu deglutitis, ab aſſumpto medicamento, veneno, cibo noxio; ab humore biliofo, vel alioquin prauo, curatio.

Irritatio cum dolore, veluti erodente, pungente ardentéue, ſi caſu à deglutitis quæ ventriculum vulnerant proficiſcatur: Tunc primùm, vt ſi fieri poteſt, vis illa à ventriculo propellatur, procurandum; non vi, vti per vomitum (ſic enim conſtricto ventriculo, fortè arctiùs quę ipſum lædunt infigerentur) ſed ijs, quæ viam faciendo, eaq; abluendo, vt deſcendant, promoueant: quæ eâdem operâ ne inteſtina in tranſitu lædâtur, efficere poſſunt. Quo modo & præcauemus, ſi quid acuti deglutierint, ne quid inde patiantur: quod & ferè aliàs fit, cùm non tam facilè illic ſubſiſtant, aut ſe infigant, ſed à ventriculo & inteſtinis, vti alia dura ſponte propellantur, & per aluũ, vbi quandoq; primùm propter anguſtiam podicis ſubſiſtunt, reddantur. Vix enim ſicuti aliqui prodiderunt, per venas meſeraicas in venas tranſire, & alicubi in corporis habitu per cutem ſibi viam facere, illicq; prodire, niſi prodigiosè hoc fiat, poſſe credimus.

Abluun-

Abluuntur autem liquidis quibuſdam affatim bibitis, pinguibus præſertim, quæ vias ſimul relaxant: vt Iuſculis, Lacte, Oleo, Butyro, ſimilibusq́;. Quibus factis, ſi ex dolore, vel acum vel ſpinam, vel tale quid infixum eſſe ſuſpicemur, tunc ne fiat inflammatio, aut ſi iam facta ſit, vti in inflammatione dictum, in dolore ſedando, inflammationeque arcendâ, procedemus. Et ſi ob magnam læſionem ſanguinem vomant, quæ illius fluxum ſiſtunt (vt in vomitu ſanguinis dictum) vſurpanda. Ac ſi pus poſtea reddant, quæ vlcus abſtergunt (ſicuti in inflammatione in abſceſſum, eoque rupto in vlcus conuersâ, & in œſophagi fauciumque exulcerationibus oſtenſum) propinando, dein ſiccantibus (illic quoq; explicatis) vlcus ſanare tentabimus. Quod tamen ęgrè in parte hac nobili vlceratâ perficitur: & ſi ſuccedit, callo ferè tunc relicto, imbecillitatem poſt ſe relinquit: quæ duo quo pacto tractanda, in hiſce vitijs explicatur.

A medicamentis violentis, vomitorijs, catharticis, venenis, cibo pernitioſo, aſſumptis: vel humore bilioſo, aut ſucco alioquin prauo vel venenato, in ventriculo ex cibo genito, aut in ventriculum delato, ſi cardialgiæ fiant, inter quas & cardiaca, illaque ſpecies quam ardorem ebullientem vocauimus occurrit; tunc hoc modo, habitâ ratione cauſæ, per purgantia & alterantia procedendum.

Vomitus, ſiue ab aſſumptis, vti dictum, aut bile, aut prauis ſuccis ventriculus impetatur, cùm hæc excutiat, proderit. Et licet ſponte ille inſurgat, ventriculo ab enarratorum vi irritato & peruerſo; tamen ſi minùs promptè ſuccedat, aut non ſufficienter fiat, noxamq́ue extrudat, nihilominus natura iuuanda.

Exhibitis ijs, quæ humore multo ventriculum

eluant, & vomitionem faciliorem reddant. Vt ſi Aquam tepidam, Iuſcula, Potumúe alium copioſè bibant: permiſcendo pinguia, oleaginoſa, butyroſa, quæ ventriculum vngendo ſubuertant, humorumque acrimoniam compeſcant. Vel dulcia, Mel & Saccharum, quæ ſimul ea à ventriculo abſtergant. Quo nomine tunc & Hordei decoctum valde proderit.

Vel in bilioſo & acri ſucco, quæ ſimul ipſorum vim infringunt: vt ſi Aquam aliúmue liquorē cum Aceto, ſyrupóue Acetoſo, Oxymellite, acidam factam bibant. Aliáue in febribus inter vomitoria diuerſis in locis explicata.

Clyſmata iniecta laxantia leuiterque ad excretionem ſtimulantia, vt citiùs noxa deſcendat, ventriculumque relinquat, reuellendo promouent. Et ſi ſponte hoc fiat (vti diu illic ſubſiſtere nequeunt, ſed expultricem vim irritando ſe ipſa promouent) nihilominus leniendo ſimul dolorem tum in ventriculo, cùm per colon ad ventriculum vſq; etiam aſcendere poſſint, tum in inteſtinis, demulcent.

Suppoſitoria naturam ſollicitantia, ad reuulſionem horum aliquid quoq; præſtare poſſunt: Quorum omnium exempla paſſim in colicis præſertim doloribus, proponuntur.

Purgantia exhibita, in bilioſo humore & acri ſucco, ſi ſubſiſtant diutiùs, præſertim locum habent, cùm ab alijs aſſumptis violentis, vel catharticis vel venenatis ventriculum lædentibus, aluus ſponte nimiumq; ferè moueatur. Poſſuntq; cholagoga varia hinc inde deſcripta, in febribus bilioſis præſertim, exhiberi, ſic tamen ea componendo, ne ventriculum nimiùm exagitent, hac ratione hiſceq; formis.

Datur Caſſiæ pulpa ad ℥.x. vel electuarium Catholicon

tholicon ad ʒ.x. aut de Roſarum ſucco, molle vel tabulatum ad ʒ.iij. aliaque ſimilia vt Dyacitonites cum Scammonea, per ſe hæc exhibẽdo, vel addito Sacchro in forma boli: vel diſſoluta cũ aqua Abſynthij, aut Endiuię, cùm bilis contemperanda eſt, quando verò abſtergẽda, cum decocto Hordei aut Cicerum: cùm magis laxare volumus, cum Decocto florum & fructuum, vel Iure galli antiqui: quibus Ius piſcium quoque addit Rondel. vel Sero lactis, Aqua caſei: vel ſi amaritudinem non metuant, cum decocto aut infuſo Abſynthij, quod bilẽ abſtergendo quoque ſubducit, & in bilioſo æquè ac pituitoſo conducit ventriculo.

Vel exhibetur ſyrupus Roſ ſol. ad ℥.iij. aut ſi magis laxare volumus, cum infuſione Rhabarbari aut ſol. Senæ factus ad ℥.j ß ſimiliter dilutus: vel ſyrupus de Cichorea cum Rhabarb. duplicato: Syr. de Abſynt. affatim propinatus, vti dictũ, bilẽ deturbat.

Vel hoc decoctum: ℞. Prunorũ dulc. & Tamarind. an. ℥.ß. Endiuię rec. m. j. fl. Viol. p. j. Hordei p. j. fol. Senæ mundat. ab ℥. ß ad ʒ. vj. rad. Polypodij tantundem, Epithymi ʒ. ij. ſeminis Aniſi ʒ. j. fiat decoctio, dulcoretur Saccharo vel ſyrupo Viol. aut Roſ. ſol. Capiat vno hauſtu.

Vel hæc infuſio: ℞. Rhabarbari ℈. iiij. fol. Senæ ʒ. ij. Abſynthij ʒ. j. Spicæ ℈. ß. contuſa irrorentur Vino albo, atq; vbi parùm ebullierint, affundatur aquæ Endiuię vel Abſynthij. q. ſ. ſtent in infuſione, exprimantur, addatur ſyrupus Roſ. lax. ad ℥. j. miſce & pro vna vice. Poſſunt & alia huic infuſioni & decocto priori permiſceri ex laxantib. ſupradictis.

Alia infuſio in vino ſolo facta abſynthite, longè ventriculo eſt accommodatior, Veluti: ℞. fol. Senæ ℥.j. Rhabarbari ʒ. j. ß. Myrobal. citrin. ʒ. iij. Abſynthij ʒ. ij. fl. Cord. ʒ. j. Spicæ ℈. j. ſeminis Fœniculi ʒ. j. conquaſſata macerentur in Vino albo tenui, non

tamen admodũ potenti: exactis 24. horis vel pluribus, bibat hauſtũ, diebusq́; ſequentib. alterum, augendo minuendóue menſuram prout operabitur.

Pilulæ idem præſtantes: ℞. Aloes (quæ & in bilioſo vti pituitoſo ventriculo conuenit extergendo vt abſynthium) ℈.j. Rhabarba ʒ ß. Spicę gr. iij. Scammoneæ gr. ij. vel iij. cum ſucco vel ſyrupo Roſarum fiant pilulæ pro vna exhibitione.

De Rhabarbaro vocatæ pilulæ vſitatæ ad ʒ.j. ſumi poſſunt. Et ſi neceſsitas vrgeat, etiam fortiores ſcammoneatæ.

Alterantia exhibentur, ſi à cathartico violento aut alio medicamento vel veneno ſumpto ventriculus irritetur, vel erodatur, vel vratur: quę diluendo, & humiditate ſuâ contemperando ea, vim illorum reprimunt, vel ventriculũ illinendo lentoreq́; obducẽdo, vt minus patiatur, efficiũt: & ſi grauiùs ab illis afficiatur, eroſiones illius leniunt & ſanant; ac quę venenorũ vim proprietate quadã refringũt.

Lac tepidum affatim bibitum: lacteus item cremor Amygdalarum, Pinearum, ſeminumque Cucurbitacei generis: vti & cremor Hordei, leniunt & mitigant.

Succus lacteus Tragopogi, Hieracij, Sonchi, Sycomori, in eroſionibus illius propinantur.

Vti & mucilagines ſeminum Lini, Pſylij, Pomorum, Pyrorum & Cydoniorum.

Decoctum ſeminis Lini eroſiones ventriculi à cantharidibus ſumptis factas corrigit, & pro antipharmaco illius habetur.

Aliud ad eroſiones eiuſmodi: ℞. rad. Altheæ ℥.j. rad. Conſolidæ ℥. ß. ſeminis Lini & Cydon. an. ʒ.j. decoquantur in Aquæ bona quantitate, colentur, adde Saccharum: Et bibat de eo.

Oleum Amygdalarũ dulc. affatim bibitum conuenit: & Seſaminum in eroſionibus laudat Dioſc.

Theriaca,

Theriaca, Mithridatum, aliaq; antidota opiata, ſi à veneno ventriculus afficiatur, cùm ſint alexipharmaca & narcotica ſimul, vtroq; nomine, tum quia cauſam auferũt, & dolorẽ ſimul tollunt, iuuãt. In cathartico quoq; violento ſumpto, plus ſenſum obtundendo, vt facultas expultrix irritata ab opere ceſſet, dolores & deiectiones corrigãtur, quàm vi alexiteriâ, vti creditum eſt, efficiunt.

Antidota alia quoque ſine opio, quæ peculiari proprietate certis venenis contraria ſunt, ſi ab eiuſmodi veneno ſumpto vẽtriculus afficiatur, vel etiam alia quæ in genere venenis reſiſtunt, quocunq; veneno is petatur, exhiberi poſſunt: qualia multa in peſte, in morſu & ictu venenatarum beſtiarum dicta ſunt.

Si à bile vel alio ſucco acri irritationes & ardores ſentiat ventriculus, danda, tum quæ aqueâ humiditate vel aciditate frigidâ acredinem ipſius infringunt, vel quæ eam diluunt, ventriculum irritare non ſinunt: aut quę ſenſum ipſius minuendo, dolori ſuccurrunt. Qualia ſunt ſequentia.

Ex comeſtis in cibis & condimentis, fructus acidi ardorem ventriculi compeſcunt, vt Citriorum, Limoniorum, Arantiorum, Granatorum, Pomorum, Prunorum, Ceraſorum, Vuæ criſpæ, Fragarum: imprimis racemi Ribes & Berberis.

Olera itẽ humida, Lactuca, Intybi genera, Violaria, Borrago: & ex acidis Acetoſa, Trifolium acetoſum, fol. Vitis imprimis, Capreoli vitis, fol. Berberis, quæ quoque acida ſunt: in acetarijs aliôue modo vſurpata.

Simplicia quædam in ardore ventriculi, quædamq; ex illis calida, cõmendat Dioſc. veluti Scordium, Pulegium, Nardum, Apium, Conſolidæ regalis flores, Iuncum odoratum, Pæoniæ ſemen, Chamædaphnen, Liquiritiæ ſuccum.

Aquæ, ardorẽ vẽtriculi cõpeſcentes humiditate ſua, per ſe bibitæ, vel cum ſyrupis in iulepis formã dis mixtæ, ſunt aquæ Acetoſæ, Endiuiæ, Cichorij, Bugloſsi, Lentis paluſtris, quam probat Dioſc.

Decoctum iuſculi cum herbis refrigerãtibus & humectantibus: vti & decoctum Hordei affatim bibita, idẽ præſtant: maximè additis Aceto alijſque acidis: quod & decoctum Abſynthij facit.

Vti & ſucci prædictorum fructuum olerúmue acidorum, per ſe vel additis Saccharo, vel ſyrupis, ſi nimis acidi ſint, exhibiti.

Vini Abſynthitis hauſtus bibitus, cùm vti dictum, non ſolùm pituitam ſed & bilem abſtergat & deturbet, in bile affecto ventriculo admodum & ſubitò ſæpe iuuat.

Syrupi imprimis id præſtãt acidi, vel per ſe ſumpti, vel priùs aquis aut decoctis diluti & bibiti: veluti ſyr. Acetoſus ſimpl. cum aceto paratus: vti & Oxyſaccharum, ſuccum granatorum ſimul recipiens: & ſyrupi ex ſuccis fructuum Granatorum, Pomorum, Prunorum acidorum, Limonũ, Citri, Vuarum immaturarũ, qui de Agreſta vel de Omphacio vocatur, Ribes, Berberis, folijs Acetoſæ: vel ex ſucco Cydoniorũ coctus: aut Miua cydoniorũ, cui Vinum dum coquitur additur: quòd hîc vtilius ſi Acetũ illius loco ſumatur, fit, vt ſic maiorem ſyrupus acquirat aciditatẽ: quã ratione & alij ſyrupi enarrati in quibus dulcedo ferè præualet aciditati, aceto addito acidiores facti bilẽ meliùs retundent, quã alias nimis dulcia generant. Proin & ſyr. Violaceus, Roſaceus: vel horũ iulepi, item de Endiuia, de Cichorea, de Nenuphare, ſimileſq; qui quoque exhiberi ſolent, non niſi bene diluti aquis aut decoctis, tũc enim nõ refrigerãdo ſed & diluendo bilẽ madore ſuo operãtur, illius acrimoniam compeſcunt. Idq; potentiùs ſi acidi ſyrupi ſuccíue illis permiſce-

permiſceātur. Quibus omnib. & ſyrupus de Abſynthio, vt bilis magis abſtergatur quandoq; additur.

Conſeruæ & conditurae fructuũ & herbarũ ex quibus ſyrupi parãtur idē efficiunt: cauendo ſemper à nimis dulcibus, cùm bilē vt efferueſcat concitent, & præter hæc carnis Cydoniorum, Citri, Cucurbitarum, Lactucæ caulium conditum.

Rob fructuũ acidorum idem prȩſtant: eoq; magis ſi ſine ſaccharo vti veteres ſolebant, & extracta nũc fiunt, parētur, niſi Aceto addito aciditas ipſorum acuatur. Vſitata ſine ſaccharo fiũt, rob de Ribes, Berberis, de Agreſta, Omphacium dictum: Quâ ratione & alia parari poſſunt.

Electuaria ex miſtione horum fiunt: vſitatum eſt Diacydonites ſine ſpeciebus dictum: quod ex pulpa Cydoniorum cocta cum Melle & puluere dyacydonite mox deſcribendo, componitur.

Vel ſic: ℞. conſ. Roſ. & Acetoſæ, cōd. Cydon. an. ℥. ß. rob. de Ribes ℥. j. Myrobalanũ cōditum n. j. pul. Diacydonites noſtri, vel Triaſantali, aut Diarrh. ʒ. j. cum ſyr. de Agreſta vel Acetoſa, fiat electuariũ.

Conditum ſiccũ: ℞. cort. Citri cōditi, Cydonior. cond. conſ. Roſ. an. ʒ. ij. rob. de Ribes ſine ſaccharo, bene ſiccati ℥. ß. pul. Diacyd. noſtri, Cinamom. an. ʒ. j. Sacchari cum aqua Roſ. cocti vel tab. q. ſ. fiat conditum.

Panis medulla in ſuccis acidis intincta Granatorũ, Limonũ aliorũue, exhibita prodeſt: quæ efficacior fiet ſi Acetũ, gratior ſi aqua Roſarũ addatur.

Hordei farina cum brodio Caponis cocta, addito ſucco Granatorum, remedium Hipp. bilis ardorem & irritationem ſedans.

Pineæ excorticatæ ſumuntur, & ſuperbibatur ſuccus Portulacæ ad ardorem ſtomachi.

Pulueres vſitati in vētriculo biliofo aut calidiore ſunt Diatrionſantalō, quod nulla alia aromata,

Digitized by Google

ſed ſemina frigida, roſas, gummi, amylum, ſuccum liquiritiæ, ſpodium, camphoram & vnà cum illis rhabarbarum ſimul recipit: & Diarrhodon abb. quod præter hæc omnia quæ & hanc compoſitionem ingrediuntur, alia præterea frigida & maſtichen ac aromata & ſemina inſuper calida & cordialia quædam continet.

Diacidonitis ſine ſpeciebus calidis aromaticis parati puluis, qui huic electuario, cùm minimè calefacere ſed refrigerare potiùs volumus, addi ſolet, & in forma pulueris quoq; vſurpatur, pulueribus poſt paſtum vſurpari ſolitis permixtus & paucioribus vt triaſantalis, ſeminibus berberis & acetoſæ, roſis & ſpodio compoſitus.

Cuius loco cùm nulla cydonia recipiat, vt rectiùs puluis Diacydonites vocari poſsit, & ad differentiam alterius, frigidus, illis additis ſic vtilior correctiorq; erit: ℞. carnium Cydoniorum exicc. (vti fructus ſiccare & aſſeruare noſtri ſolent) ℥. ß. Santalorum trium ana ʒ.j. Roſ. rub. ʒ.ij. ſeminum Acetoſæ, Berberis an. ʒ.j. Antiſpodij parati ex cydoneis, vt docet Dioſc. ʒ. ß. miſce fiat puluis: permiſcendus pulueribus poſt pactum vel electuarijs.

Trochiſcorum de ſpodio, de Camphora, de Berberis puluere ad bilis feruorem extinguendum, reliquis pulueribus quoque permiſcentur: In quibus cùm ſpodium omnes recipiant, antiſpodium ex cotonijs illius loco in ventriculi hiſce affectibus ſumendum erit.

Horum omnium & pulerum loco præſertim diatrionſantali & diarrhodon, puluis in calidioribus ventriculis, ex tanta congerie ſimplicium diuerſorum virium concinnatorum, hic fieri poterit: ℞. Cydonior. exicc. ℥. ß. cort. Citri ʒ.j. Santali rub. ʒ.ij. albi ʒ.j. rad. Liquiritiæ ʒ.ij. Roſ. rub. ʒ.ij. ß. florum trium Cord. ʒ.j. ſeminum iiij. Frig. mai. ʒ.ij.

Minorum

Minorum an. ʒ. ß. ſeminum Acetoſæ, Portulacæ, Berberis, Coriandri præp. an. ʒ. j. ſeminis Papau. albi, gummi Tragach. Arab. an. ʒ. ß. Coralli ʒ. j. Antiſpodij parati ex ebore vel cornu cerui ʒ. ß. & ad gratiam & ventriculi causâ, cùm tantopere calefacere nequeant Cinamomi & ſeminis Aniſi an. ʒ. j. Santali odorati ʒ ß. fiat puluis: cui & Maſtiche poteſt addi. Hic Saccharo roſaceo tabulato imprimis permixtus vſurpatur: vel in tabulas priùs redigitur, ſaccharo in aquis ſupradictis diſſoluto: quibus ſi tantillum ſucci permiſceas Limonum vel Aceti, efficacior erit.

Amarus puluis paratu facilis ad bilem abſtergendam: ℞. Abſynthij ʒ. j. ſummit. Centaurij, rad. Imperat. an. ʒ. ß. fiat puluis ſubtiliſsimus: Bibat cochleare vnum cum Vino.

Ad ardoré ſtomachi quem Ebullientem vocauimus, Sodtà noſtris appellato, vſitatus puluis: ℞. Cretæ albæ ℥. ß. Nucis moſc. ʒ. j. Sacchari ℥. j. fiat puluis: Capiat cochleare j. per ſe, vel alio modo.

Vel hic: ℞. Lapillorum in cácris, quos illius oculos vocant, ʒ. ij. Boli arm. ʒ. ß. Roſ. rubr. ʒ. j. Sacchari roſ. tab. ℥. ß. miſce: Vtatur vt de priori dictum.

Senſum ventriculi minuentia in ſummis cruciatibus exhibentur, veluti opiata electuaria: vt ſunt antidota in cauſa frigida mox in imbecillitate explicanda: quæ ſi præſertim recentia ſint, etſi multa calida recipiant, hîc quoque conueniunt. Inter quæ Philonium Rom. ad ℈. ij. in pilul. aut el. de ſucco Roſ. in bile educenda permiſcent, ſicque exhibent. Requies Nicol. ʒ. ß. pondere cum Vino quoque propinatur.

Vel datur hic potus: ℞. ſyr. de Papau. ʒ. vj. ſyr. Roſ. & de Abſynthio an. ℥. j. Detur cum Aqua conuenienti vel Vino.

Si omiſſo ſyr. de papauere, Opij gr. j. in ſyrup.

leui ebullitione bulliat, dein cum Iure bulli detur, ſingulare aliqui ſtatuunt remedium.

Horũ loco, alia ab alijs obſeruata, & noſtra elegantia narcotica neceſsitate vrgente, ſine periculo dantur, interdumq; aliquoties repetuntur.

Foris ventriculi regioni, ad ardorẽ illius & roſionem, à cauſis quibuſuis, maximè à bile excitata cõpeſcenda, quibus & vtimur ad bilis influxum ab hepate repellendũ, apponimus refrigerãtia & cõſtringẽtia, additis ſemper quibuſdã calidis ventriculo appropriatis, cũ extrinſecùs admota adeò minimè calefaciãt, ſed potiùs eũ roborẽt ad penetrationem aliquid conducant. Quæ omnia non actu frigida nimiùm ſed tepida potiùs adhibentur.

Ex oleis vſurpantur vſitata frigida, Roſaceum, magisq; aſtringit omphacinum ex vuis immaturis paratum, Cydoniorũ, Myrtinum & Myrtillorum, Lentiſcinũ; temperata, Maſtichinum: calida, quæ iſtis quandoq; permiſcentur, Abſynthinum & de Mentha & Nardinum. In quibus Acetum interdũ, maioris refrigerationis & penetrationis gratiâ, vel Vinum corroborationis causâ incoquuntur, donec abſumantur, vel miſta adhibentur, aut manus hiſce tempore inunctionis madefiunt.

Vnguentum ex illis refrigerans & roborans ſimul, fit hoc pacto: ℞. olei Roſacei, Cidoniorũ an. ℥. j. ol. Myrtini vel Lentiſcini, de Abſynthio vel Mẽta an. ℥. ß. Aceti roſ. ʒ. vj. bulliat ad aceti conſumptionẽ, adde cùm frigeſcere incipit pul. cort. Citri, ſem. Coriandri Roſ. rubr. fol. Abſynthij an ʒ. ß. Coralli ʒ. j. Santali rubr. & albi an. ʒ. ß. Spicæ nardi ℈. ij. Camphoræ ℈. j. penetrationis potiùs quàm refrigerationis causâ, Cerę q. ſ. fiat linimentum: Ex quo additis Ladani ʒ. ij. Aloes ʒ. j. cum Terebinthina q. ſ. fieri poteſt emplaſtrum.

Vnguentum Gal. roſaceum infrigidans, & Ceratum

ratum ſantalinum in ſtomachi ardoribus æquè ac aliorum viſcerum conueniunt.

Quando magis refrigerãdum, in ſummo ardo-re: ℞.ol. Roſacei omphacini ℥.ij. ſucci Sonchi, Polygoni, Aceti ar ,℥.ß. Alabaſtri pulueriſati ℥.ß. Lariceæ lotæ q.ſ. fiat inſtar nutriti.

Vel vtatur vnguento in inflammatione ventriculi deſcripto.

Cataplaſmata in vẽtriculi inflammatione propoſita hîc quoq; cõpetunt. Vel fiant ex plãtis recẽtibus, Portulaca, Solatro, Polygono, Viti vinifera, Soncho, Phyllitide, Vmbilico ven. rad. Nymphex fl. Labruſcæ, Roſarũ, addito Abſynthio vel Menta, vel etiã fl. Chamo. dolore vrgente: vel fiunt ex illis partim recentibus, partim aridis in aqua coctis, additâ interdũ aquâ Roſarũ & Phyllitidis, beneq; cõtuſis in formã pultis: miſcendo pro vna doſi ex oleis ſupradictis ad ℥.ij. pulueris Maſtichę ℥.ß. Alabaſtri ʒ.iij. fol. Phyllitidis pul. ʒ.ij. Santal. omnium, Gariophyl. an. ʒ.j. fiat cataplaſma.

Vel ſi dolor admodum vrget, vtamur anodyno cataplaſmate in inflammatione ventriculi explicato. Vel iſto: ℞. Panis cruſtas vel laminas parùm toſtas & Aceto roſ. irrigatas ℔.ß. pulpę Cidoniorũ ex recentibus vel ſiccis rurſum maceratis deſumpta, parùm coctæ ℥. iij. (in quorum penuria Dyacydonitis ſimpl. ſumantur ℥.ij.) & affuſo Vino rubro & ſucco Cydoniorum (ſi haberi poteſt) adde pul. Maſtichæ ℥.ß. Abſynthij ſucci ʒ.ij. fl. Chamom. Maceris an. ʒ. j. ol. Roſacei & Chamo. ana ℥. j. miſceantur & applicentur.

Fotus ardorem compeſcens in inflammatione expoſitus, etiam hîc proderit. Vel paretur ex decocto enarratarum herbarum in cataplaſmate explicatarum. Vel etiam ex oleis cum aceto vel ſuccis herbarum miſtis.

Si dolor vrgeat hoc pacto: ℞. florum Roſarum, Labruſcæ, Chamom. Meliloti vel Anethi an. p. j. Abſynthij vel Mentæ m. ß. rad. Altheæ ʒ. vj. ſem. Coriandri, Myrtill. an. ℥. ß. Maſtichæ ℥. ij. Gariophyl. Santali an. ʒ. j. Aquæ & Vini rub. q. ſ. coquantur pro fomentatione.

Epithema refrigerans ex ſolo Aceto roſ. Aqua roſ. diluto fieri poteſt: in eo intingendo pannũ lineum, vel cruſtam panis toſtam, & applicando.

Vel: ℞. aquæ Roſarum ℥. ij. aquę Phyllitidis, Abſynthij an. ℥. j. Santal. omnium vel pul. Diatrionſantali ʒ ij. ſem. Coriandri, Antiſpodij an. ʒ j. miſce, applicetur. Vel vtamur illo quod in inflammatione deſcriptum fuit.

Puluis pro ſacculo, vel inſpergẽdus poſt vnctiones, in ardoribus ventriculi ſic poteſt fieri: ℞. ſeminis Coriandri præp. cum Aceto ℥. ß. ſem. Myrtill. vel Berberis, fl. Roſ. rubr. Santali rub. cort. Citri an. ʒ. j. ß. Abſynthij, Coralli rub. an. ʒ. j. Santali od. Nucis moſc. an. ʒ. ß. fiat puluis.

Cucurbitula hepatis ſedi affixa, ſi bilis ab hepate in ventriculum regurgitet, eam retrahendo, vt putant, iuuabit, doloremq; ſic leuabit aut tollet.

Imbecillitatis ventriculi, ab ipſius caloris natiui defectu, intemperie frigida & humida, refrigeratione actuali, diſtẽtione, inflatione, laxitate, alióne organi vitio profecta, cura.

Imbecillior ventriculi cõſtitutio & functiones ipſius labefactans, excrementiſq; atq; propterea cardilgis ſeu cõſuetis ventriculi doloribus & moleſtijs occcaſionẽ præbens, ſi à caloris ipſius natiui penuriâ, ab ortu vel ætate vel morbo graui progreſſâ oriatur, & ventriculo inſita & conſueta ſit, quia tũc reparari minimè poteſt, ſaltẽ vt per viuẽdi rationem decentem medicamentaq; ſtomacho appropriata, & proin ſtomachica dicta, ventriculũ leui & grata illi aſtrictione roborátia, ſimulq; calefacientia, robur illi addatur, & caloris natiui defectus ſuppleatur, prouidendũ. Quòd ſi verò ob tẽperaturam ipſius frigidiorem redditam & humidiorem

diorem hæc imbecillitas naſcatur, eaq; iam ſit permanens & ventriculo impreſſa, ægrè quoq;, vti ea quæ ob caloris natiui defectū ſit (quam quoq; frigiditatem ventriculi vocant) corrigitur: & ſolummodo, vti & illa, ne in deterius labatur, eodem ferè modo, magisq; adhuc calidioribus ſtomachicis medicamentis cauetur. Quæ verò eſt aduētitia frigida & humida ventriculi intemperies: priùs ſublatis excrementis quæ inde proueniunt, calidis ſtomachicis tollitur. Organi verò vitio, nimiùm laxato & attenuato ventriculo, quę prodit illius imbecillitas, etſi quoq; vix in melius reduci queat, tamē aſtringentium vſu, & ſimul calidorū, in ventriculis frigidiorib. & humidioribus, vel temperatorum in alijs, eum ad priſtinū ſtatum reducere ſtudebimus. Si verò conſtrictior quàm par ſit & ſiccior exiſtat, contrarijs, eum potiùs humectātibus relaxabimus.

Quæ curandi methodus tum in hiſce diuerſis imbecillitatis cauſis (ſiccitate ipſius exceptâ, quæ diuerſa ab his remedia requirit, ſicuti in fine imbecillitatis curæ explicabitur) tum in prædictis, vti oſtenſum, alijs ventriculi morbis, vt refrigeratione aliâ, ab actu eum refrigerantibus natâ, diſtentione ob ingeſtorum copiam, vel humorem crudum frigidumque: & inflatione à flatibus, locum habet, ſicuti in ipſorū cura expoſitum fuit: & pro ratione affectus & cauſę illius diuerſitate, remedia hæc hiſce ventriculi affectibus conuenientia, quædam pluribus ſimul, alia alijs magis, idq; varijs modis in diæta per victum aliasque viuendi rationes; euacuationibus per vomitū, ructus, clyſteres, purgantia, alterantia, intus foriſque vſurpata, vt iam deſcribetur, ſunt accommodanda.

In victus ſeu cibandi ratione imprimis in hiſce ventriculi affectibus, vt ea decenter ſeruetur ſtudendum: cùm cibus ad ventriculum rectà perue- *Imbecillitati ventriculi conueniens*

diæta, ſeu vi-nendi ratio. niat, in eoq; conficiendo illius opus ſit operâ, & nè in ea peccetur, vnde plerumq; ventriculi morbi originem primùm trahunt, aut iam priùs imbecillior, magis labefactatur doletq;, cauendum. Quod fiet quantitatem qualitatemque victus decentem inſtituendo.

In quantitate cibandi hæc potiſsimũ in imbecilliore ventriculo obſeruanda erunt. In cibi quidem demenſo, vt parùm pro vna vice comedant, cùm alioquin difficulter cibum concoquant: hunc modũ ſeruando, vt aliquo pacto non tamen plenè ſatiati, poſt cibũ ſumptũ nullam grauitatẽ aut compreſsionem circa præcordia ſentiant, nec minùs liberè quàm dum ieiuni erant, ſpirent. In modo verò cibandi, cauendum ne nimiùm auidè cibum ingurgitando, ventriculum ſubitò obruant, ſed paulatim (ſic enim auidiùs eum amplectetur) offeratur: ita tamen ne diutiùs cibum protrahendo, vel concoctione iam incipiente nouum continuò cibum obtrudendo, concoctio lædatur. In refectionum numero, hi quibus calor natiuus languidior eſt, cùm parùm comedere pro vna vice cogãtur, eò frequentiùs quàm qui validiorem habent ventriculũ, cibandi erunt. Rariùs verò quibus frigidior eſt ventriculus excrementitiusq;, qui non priùs quàm priore cibo cõfecto, appetituq; dènuò inuitante, nouo refici debent: vnde quoque ſemel in die ſi illis, quorum ventriculus ſordibus inquinatus eſt, cibus offeratur, ſufficit. Omnino quoq; hi quibus ob copiam ingeſtorum ſtomachus diſtentus dolet, à cibo donec dolor remittat, abſtinere debent. In tempore idoneo eligendo, vti hoc ſanis competit, ſic & illis maximè quibus ventriculus debilior, frigidior aut ſordidior exiſtit: vt poſt ſomnum manè horis quinque vel ſex, & ſi bis in die cibum ſumere poſsint, ante ſomnum veſperi

ſperi horis tribus circiter, primùm cibum ſumant, idq́ue cùm poſt ſomnum ante prandium plurium horarum interuallo, prioris cibi in cœna ſumpti demum fiat digeſtio, & vix dum ante ventriculus ad nouũ ſuſcipiendum fiat aptus, eumq́ appetat. Dein & vt ante ſomnum poſt cœnam antequam ſuperdormiant, priùs concoctione aliquo pacto factâ, vapores qui copioſi ab initio ſuſcitantur, ex parte per vigilias diſsipentur, nec per ſomnum, ſi ſtatim caperetur retenti, caput magis petát & oppleant, tantiſper eum differre vtiliùs erit. Quod tamẽ in ſenibus & debilioribus, qui nocturni ſomni tempus plerumque non adimplent, non adeò ſtrictè ſeruandum, quin illis etiam moxà cibo ſumpto poſt cœnam & à prandio circa meridiem, ſomnus qui eo tempore maximè eos inuitat, concedatur, cùm plus inde recreentur reficianturq́;, quàm à vaporibus, qui cum minùs iuuenibus comedant pauciores etiam ſunt, lædantur.

In qualitate ciborum, ſubſtantia ſuccusq́ue horum & temperies conſideranda. Cibus eupeptos ſeu concoctu facilis eſſe debet, ne ſi tardiùs concoquatur, ventriculus interea laboret, aut ſi concoqui nequeat vel non ſufficienter, cruditas excrementorumq́ue & flatuum prouentus ſequantur. Qualis ex ſua natura iuniorum animalium exiſtit caro, vel alioquin cibus tenerior, mollior ſuccoſusq́;, qui faciliùs conficitur; vti verò difficiliùs, ſi durus, ſiccus, craſſus, tenaxúe ſit: niſi arte ſic præparetur, vt cõcoctione citiùs euincatur: quod eum elixando, aſſando, comminuendo, maſticando, alijsq́; pręparationibus & condituris perficitur: quibus tamen quoque artibus, veluti ſuffumigando, ſaliendo, alioúe modo cibus interdum deprauatur. Euchymus, qui boni ſucci ſit cibus eligendus quoque, vt ſic quibus calor natiuus debilior eſt,

melius citiusque reficiantur: paucioraque excrementa gignantur: quod in omnibus vētriculis imbecillioribus requiritur. Talis autem omnibus alimentis, ſiue ab animantibus aut plantis petantur, quæ verè nutrimenta ſunt, nec medicamentoſa vi alterata (quorum prauitatem vel ſapor vel odor ab alimentoſo alienus prodit) ſuccus laudatus ineſt, niſi hæc ſitu, rancore, fœtore, ad putredinem & corruptionem tendentia cacochyma fiant, aut eam naturam habeant, vt in ventriculo primùm corrumpātur, aut ob humidum crudum ſuccum, qui ſimul adeſt, excrementis flatibusque gignendis materiam præbeant: vel alioquin ob ſubſtantiam illorum duram ægrè concoquantur. Cùm hæc in cibis, vt & euchymi & eupepti ſint, nec flatulenti, concurrere debeant: quos omnes ſigillatim deſcribere nimis prolixum eſſet. Temperatus quoque in ſuis qualitatibus, qui ad nutriendum aptus ſit cibus, eſſe debet, ſed ad caliditatem aliquam in frigidioribus & flatulentis ventriculis inclinans. Qualis admiſtione calidorum & conditurâ reddi ſolet, tum ad conſuetum cibandi vſum, tum vt medicamenti inſtar, ſicuti poſtmodum in illis explicabuntur, eo vtamur.

Quod alias res, corporis ſcilicet animique motus attinet. Exercitium ventriculo debilitato valde quoq; proderit, ante cibum factum, quod ſi validius fuerit, illudque perferre poſſint, calorem natiuum ſuſcitando corpusque calefaciendo, vti functiones illius alias, ſic ventriculi plurimùm promouebit. Sed & poſt cibum exercitium, nó tamen validius, per quod cibus in ventriculo conturbatur, ſed leuius, quòd ſtando ambulandoque perficitur, cùm ſic cibus fundum ventriculi petens rectiùs concoquatur, conueniet iuuabitque. Quies quoque moderata corporis, vigiliarum tempore, cùm

eùm vires refocillet, actiones ventriculi iuuat: ſatiusque cibo ſumpto, dum concoctio fit, quieſcere, quàm validioribus, vti dictum, motibus, vt cibus in ventriculo corrumpatur, vel incoctus maneat, anſam præbere. Quies autem per ſomnum inducta, ſi concoctionem iuuat, ex accidenti (cùm non illius cauſâ propriè, ſed vt per eum & corpus & animus quieſcat, data fuerit) hoc pacto iuuare aliquomodo poſſet: quòd animalibus functionibus tantiſper quieſcẽtibus, naturales validiùs ſuas vires exerere videantur. Concentratio enim illa caloris, quam tempore ſomni factam, hoc efficere docent, pro cauſa vera adferri, cùm dormientibus magis quàm alio tempore calor ad exteriora vergat, quo nomine & tunc citiùs ſudant, nequit, & proin ab alia cauſa hoc prodire potiùs, ſi modo ſomnus concoctionem iuuat, dicimus, cùm vigiliarum tempore propter motus, vti dictum, & con coctio & diſtributio ciborum, citiùs fiant. Etſi inſomnes, cruditates ſentiunt, hoc illis quòd fortè nimio vel non cõuenienti cibo ſe intemperantiùs ingurgitarint, quo repleti dormire nequeunt, accidit. Excrementorum dein indies idoneoq; tempore naturalis expurgatio, per alui deiectionem maximè, certum ordinem in alui redditione ſeruando, vel etiam ſi facilè ſubſiſtant, alio modo ea promouendo, ſi fiat, vt ventriculus minùs grauetur, opitulabitur. Nimiæ verò euacuationes, illaq; imprimis quæ per venerem fit, in qua luxuriæ cauſâ frequentiùs peccatur, vt totum corpus debilitant, ſic ventriculi actiones plurimùm labefactant. Vti & animi perturbationes eodem modo nocẽt: Recreationes verò iuuant.

Inter euacuantia Vomitus in omni repletione ventriculi conuenit. Nam ſi à cibi nimia ingurgitatione ventriculus admodum diſtentus doleat, *Imbecillitati vẽtriculi competẽtia*

euacuantia remedia. vemitione factâ ſubito alleuiatur. ſi modò vomere poſſint, cùm ſæpe nimiùm à cibis dilatato ventriculo, hoc ægrè fiat, & ſi dyſpnœa ſimul adſit, eam augeat. Præſertim verò ſi ab humorum crudorum pituitoſorum repletione grauedo hęc fiat compe-tit. Vti & in imbecillitate ventriculi inde profecta: in qua ſi ſingulis menſibus repetatur, proderit: Alias enim niſi excremẽtorum adſit prouentus, ventriculum potiùs debilitaret, quàm iuuaret: præſertim ſi ad vomendum inepti aut non conſueti ſint. Vti & in flatibus, ſi citra materiam ventriculum diſtendunt, non temerè concitandus erit.

Promouetur autem ille, cùm opus erit, tum actu irritando fauces, ventriculumq; fricando. Vel exhibitis vomitorijs quæ citra magnã molem, ſi iam priùs repletus ſit, illum queant ſubuertere. Vel ſi tenax in eo ſit pituita, quæ eam abſtergant & incidant: vt Oxymel ſimpl. vel compoſitum, vel diureticum vel ſcylliticum: aut ſyr. Acetoſum dãdo cum aqua tepida vel decocto rad. Raphani, fol. Betæ, ſem. Attriplicis, Azari & Agarici: vel aqua ſtillaticia Nucum, Raphani ſimilibusque. In imbecillitate verò addendo calefacientia & incidẽtia amaraque: vt ſi vinum Abſynthites manè bibant, & poſtea ſe ad vomendum ſollicitent: aut ſyrupum de Abſynthio cum aquis aut decoctis prioribus bibant.

Ructus plurimùm alleuiat in omnib. hiſce cauſis. nã in flatu cauſam ipſam ſubitò euacuat, in cibi & humoris copia ventriculi diſtẽtionem minuit.

Erumpit autem is vel ſponte, præcipuè repleto ventriculo maximè ſi corpus inclinẽt, aut alio modo moueant. Ex voluntate noſtra ructum retinere ſed emittere vix poſſumus: cùm qui ſonum talem inſtar eructationis cùm volunt edunt, non flatum è ventriculo eructẽt, ſed aërem potiùs, quem priùs antequam hoc tentant ore hauriunt, & aliquouſq; deglu-

deglutiunt, ex œſophago potiùs quàm ventriculo rurſum eiuſmodi bombo, vnde nihilo alleuiantur, emittant.

Vt is promoueatur, fotu & aſſumptione calidorum actu, potentiaque, efficitur: Qualia poſtmodum explicabuntur.

Clyſteres, ſi ventriculus vel cibo vel humore repletus grauetur, aut à flatibus diſtendatur, naturã ſollicitando ſicq; reuellendo, & viam ad inferiora aperiendo, cùm inteſtina exinaniãt, plurimùm iuuant. Et in imbecillitate ventriculi, ſi aluus minùs rectè reſpondeat, per vices vſurpati proſunt: præſertim ſi purgantibus fortioribus ob ventriculi imbecillitatem vti non liceat, & mitiora in illis, vt ferè fit, parùm operentur.

Acribus autem vtendum, vt à ſuperioribus maior fiat diuerſio; flatusque diſcutientibus, ſi inde procedat: Quorum exempla in colicis doloribus multa explicabuntur.

Purgantia exhibita, ſi ab humore crudo vel pituitoſo vel flatibus inde genitis ventriculus impetatur, aut hæc in imbecillitate illius ſæpiùs congerantur, locum habent. Illaq; interdum aliquoties repetuntur, & per vices vſurpantur: ſi præſertim leuiora ſint, nec fortioribus ventriculum offendere volumus. Quibus tamen etiam cùm neceſsitas vrget, vtimur, admiſcendo ſemper ea, quæ vim illorũ ventriculo aduerſam corrigant, eumq; ſimul ſi imbecillis ſit, roborent. Quorũ formulas quaſdã ventriculi affectibus iam dictis tantum accommodatas proponemus, cùm ea, quæ ad ventriculum purgandũ, in alijs morbis qui illi affecto copulantur, vſurpantur, paſsim hinc inde deſcribantur.

Pilularum forma propter aloën, quæ potiſsimùm in ventriculo purgando vtilis cenſetur (cùm tamen tetro odore, nauſeam vehemẽter moueat)

magis in vſu eſt, cùm alia ratione ob amaritudinem & inſuauitatem vix aſſumi queat Aloe (ſuccus ſcilicet illius inſpiſſatus ſicuti ad nos adfertur) quæ quo magis rufa eſt, hoc eſt ex rubro flaueſcit, eò præſtantior eſt, aloëque tunc Succotrina, rectiùs Succocitrina dicitur: vti & ſi hepatis modo coacta intusque foueæ modo excauata & friabilis exiſtat, Aloepatica ob id vocata. Sed & vt melior fiat, præparatione efficitur: quando puluerizata priùs obiter duntaxat, nullâ illius portione ſucculenta effuſâ, à ſordibus ſabuloq; aquâ abluitur: quę vera eſt illius lotio, vnde nihilo fit ad laxandum, vti verò putatur, inualidior. Verùm & efficacior fit, quando contrita & in liquore conuenienti infuſa diſſolutaque maceratione, ſuccus illius innatans à ſubſidentia effunditur, aliquotiesque hoc iteratur, rurſumque calore quod effuſum purius eſt, inſpiſſatur & concreſcit: qui liquor ſi Vinum fuerit, illiusue ſpiritus dictus, aut aliud aromaticum vinum, aut decoctum, eò magis ſimul ventriculum calefaciet roborabitque: & ſi in Vino abſynthite hoc fiat, aloës vis ad laxandum abſtergendumque ventriculum erit validior.

Ex Aloë, ſic præparata præſertim ſolâ, cùm leuiter laxare, concoctionemque non lædere ſed iuuare volumus, pilulæ parantur, & à ʒ.ß.ad ʒ.j. ſemel atque iterum, aliàs pluries, & per vices, prout neceſſe eſt, cum liquore conuenienti exhibentur.

Permiſtione aliorum ſuccorum ſic fiunt efficaciores, & ventriculo admodum conuenientes. Aloës ſubtiliſſimè trita, ſucco Roſarum irroratur ſiccaturque, rurſumq; trita, eodem ſucco imbuitur, denuoque ſiccatur, fitque hoc ter vel ampliùs: demum vſurpatur, minusq; tunc calefaciet, Aloësq; roſata dici poteſt.

Idem ſi ſucco Abſynthij fiat, ventriculo magis

compe-

competet. Cuius macerationis loco ſuccus illius inſpiſſatus, quod rob antiqui, neoterici extractum vocant, aloi permixtum, idem præſtabit.

Additis alijs quoq; alterantibus pilulæ ex aloë, prout eas præter laxationem operari volumus, parantur. Vt cùm ventriculum calefacere ſimul volumus, aromata; Cùm roborare, maſtiche, roſæ, ſpica: Cùm validiùs detergere, azarum, myrrha: Cùm concoquere, crocus, hisque ſimilia adduntur. Sicuti hoc pacto vſitatè quæ id præſtant ſunt pilulæ de Hiera ſimplices dictæ, & Alephanginæ, ob copiam aromatum Aromaticæ appellatæ. Et quibus in laxo & debili potiſsimùm vtimur ventriculo, Stomachicæ ab vſu dictæ, pilulæque Aſſaiereth, quæ & myrobalanos recipiunt.

Purgantibus alijs quoq; permixtis, mitioribus tamen nec ventriculo aduerſis, pilulæ efficaciores ad eum expurgandum, cùm magis eſt impurus, fiunt. Sic conſuetæ parantur, rhabarbaro addito pilulæ Ante cibum. Aggregatiuæ minores Meſ. & de Rhabarbaro & de Eupatorio vocatæ, hepati quoque appropriatæ, vel addito agarico, pilulæ Maſtichinæ: vel vtriſq; permixtis, pilulæ de Tribus & Imperiales, quæ & ſenam recipiunt & Sebelliæ: aut quæ turpethum continent, & quia ſtomacho accommodatæ ſunt, pilulæ Turpethi ſtomachicæ vocantur. Quæ pilulæ tum per ſe, tum inuicem permixtæ, varijs modis pondereque iam dicto vſurpantur.

Has quoq;, cùm magis purgare volumus, aliarum fortiorum pilularũ admiſtione acuimus: imprimisq; illarum quæ ſcammoneam potiùs quàm alia ventriculo magis noxia cathartica recipiunt.

Ad quorum omnium imitationem de nouo pilulæ ſtomachicæ ſic componi poſſunt, eâ intentione maximè, vt ventriculus ab excrementis ex-

purgetur: additis paucis corrigentibus, actionem ipſarum iuuantibus potiùs, quàm quæ admodum ſimul alterent, cùm hæc ſine purgantibus rectiùs adminiſtrentur.

Leuiores ſic fiũt in frigida cauſa: ℞. Aloës præparati ſeu extracti cum Vino ſimplici vel compoſito, vt dictum, ℥.ß. Gariophyl. Nucis moſch. vel Maceris an. ʒ.ß. Piperis vel Zingiberis ℈ j. Croci, ſi caput non doleat ℈. ß. cum ſyrupo de Menta fiat maſſula: Capiat ʒ.j duabus horis ante cibum.

Vel vt minori quantitate ad ʒ.ß. exhibitæ idem præſtent, additis oleis ſic fiunt: ℞. Aloës præparatæ, vt dictum, ℥ ß. olei per expreſs oleum facti, Maceris vel Nucis moſch. ʒ.ß. olei per deſtillationem eliciti, Maioranę, Mentæ, & in ditioribus Cinamomi, ſuauioris odoris causâ an. guttas iij. vel quatuor, cum ſyrupo vt dictum, ſubigantur.

Vel ſic cùm purgare & ſimul roborare laxum ventriculum volumus: ℞. Aloës præpar cum ſucco abſynthij ℥. ß. Maſtichæ, rad. Galangæ an. ʒ.ß. Roſ. rub. Spicæ an. ℈. j. cum ſyrupo de Abſynthio fiat maſſa: Vtatur vt de prioribus dictum.

Cùm magis ventriculum purgare & abſtergere volumus: ℞. Aloës præp. cum ſucco roſarum ℥.ß. Myrrhæ, rad. Azari an. ʒ.ß. Zingib. ℈. j. cum melle roſ. fiat maſſa.

Ex alijs quoq; purgantibus additis, paulò magis laxabũt: ℞. Aloës ſelectæ vel prępar. ℥.ß. Rhabarbari, Myrobal. citrin. pulueriſatarum, & Vino priùs irroratarum & parùm maceratarum, potiùs quàm vt in oleo fricentur an. ʒ.j. Maſtichę ʒ.ß. Gariophyl. Spicæ an. ℈.j. cum ſucco Abſynthij parùm inſpiſſato, fiat maſſa. Sumatur ʒ.j. vel plus.

Ampliùs adhuc aluum mouebunt hoc pacto: ℞. Aloës ſel. vel præpar. ℥. ß. Rhabarb. & Agarici troch. an. ʒ.j. Myrobal. Chebularum indarum præparatarum

paratarum vt ſuprà dictum an.ʒ.ß.Zingib.Cardamom.mai. an.℈.j.Spicæ ℈.ß. cum ſyrupo roſ. ſol. fiat maſſa.

Catharticæ fient magis,ſi enarratis compoſitionibus quibuſuis,Scammoneæ cum ſucco Cydon. aut alio pacto ritè (ne vẽtriculo noceat) præparatę ʒ.ß.vel paulò plus permiſceas: aut Turpethi etiá rectificati ad ʒ.ij.vel trium quantitatem.

Vinum medicatum, quando ventriculum purgare volumus, conuenientiſsimum eſt, cùm nauſeoſa, qualia ferè purgantia ſunt reliqua,etiá,præter aloën, quæ vino non ita commodè permiſcetur, vini hoc odore gratiora fiant,& ſi abſynthium addatur (vti ferè fit,cùm adeò ventriculo conueniat, non ſolùm bilioſo, ſed & pituitoſo,quem amaritudine ſuâ vti aloë abſtergit) hoc illorum odorem penitùs retundat,& cùm vinum ventriculo amicum ſit, minùs ſic à purgantibus perturbetur.Et præſertim cùm validiùs purgandum eſt,vina rectiùs quàm pilulæ,cùm exigua quantitate eas ſumere cogamur, nec purgantia leuiora,vti vino, tantâ copiâ pilulis permiſceri poſsint, operantur.

In frigido humore & flatibus ventriculum moleſtantibus ſic purgamus: ℞.Agarici vel Mechoacæ ʒ.ij.vel ʒ.iij. fol. Senæ repurg.ʒ.vj. herb.ſiccarum Abſynthij ʒ.iij. Maioranæ ʒ.ij. Mentæ ʒ.j.ſeminis Fœniculi ʒ.j.ß. Zingib.ʒ.j. conquaſſentur, infundantur in lib.iij. Vini generoſi ſ.art. pro tribus vicibus.

In laxo & debili ventriculo pituitoſo,ſic purgamus: ℞.Rhab. ʒ.ij.Mirobal.citrin. Chebul. an. ʒ.j.ß.fol.Senæ ℥.j.cort. Citri ſicci ʒ.iij. rad. Galangæ ʒ.ij.Abſynthij ʒ.iij. Roſ.rub.p.j.Maſtichæ ʒ.ij. Spicæ ʒ.ß.conquaſſentur,fiat infuſio: Vtatur præcedenti modo.

Cùm maiori abſterſione & purgatione opus

eſt: ℞. fol. Senæ mundat. ℥. j. ß. Turpethi ℥. ij. Agarici troch. ʒ. iij. Rhabarbari ʒ. ij. Tartari ℥. j. rad. Azari ʒ. j. Abſynthij ℥. ß. Maioranæ ʒ. ij. Mentæ ʒ. j. rad. Galangæ & Acori veri an. ʒ. j. ß. ſeminis Fœniculi ʒ. ij. Zingib. ʒ. j. Spicæ ʒ. ß. conquaſſentur, ad menſur. j. Vini vel lib. iiij. Pro quatuor vicibus.

Inter electuaria molliora ventriculo purgando præſertim accõmodata ex aloë parata, pręcipuum eſt, Galeni Hiera, ob inſignem illius vſum, & ſimplex, quòd non aliud purgans præter aloën recipiat, & picra ob inſignem illius amaritudinem vocata, cuius causâ & eam vix aſſumunt ægri: cûm præſertim ad ℥. j. vt aluum moueat, illius ſumere oporteat: quâ Rhazes ſine croco, cuius magnam aliàs quantitatem recipit, parat.

Quæ & odore ſuauior & nõnihil ad laxandum aptior ſic componi poteſt: ℞. Abſynthij m. j. Maioranæ m. ß. Roſ. rub. p. j. Schœnanthi ʒ. iij. Cubebarum, Carpobalſami an. ʒ. ij. ſeminis Fœniculi & Sileris mont. an. ʒ. j. infundantur in menſur. j. Vini & Aquæ: bulliant parùm in duplici vaſe, colentur, adde Mellis vel Sacchari lib. j. decoquantur deſpumando donec ſyrupi inſtar inſpiſſentur: cui adde Aloes ſelectiſsimæ pulueriſatæ ſubtiliſsimè ℥. vj. Maſtichæ ʒ. ij. Cinam. ℥. ß. rad. Azari ʒ. ij. Spicæ ʒ. j. Croci ʒ. ß. fiat electuarium. Cuius ℥. ß. media eſt, quâ interdum maior, aliàs minor exhibetur quantitas. Hoc ad purgandum efficacius fiet, ſi folia Senæ infuſioni addideris.

Vel hoc pacto parabis, ſi præſertim obſtructiones ſimul adſint, ſicuti aliqui bono ſucceſſu vtuntur: ℞. rad. Liquiritiæ ℥. j. Fumariæ, Linguæ ceruinæ vel Ceterach potiùs an. m. j. Eupatorij m. ß. fl. Cord. p. j. Paſſul. ℥. quatuor, rad. Polypodij ℥. j. fol. Senæ ʒ. vj. decoquantur in aquarum Fœniculi, Aniſi an. m. ß. & in colatura diſſolue Aloes ℥. v.

expri-

exprimantur, decoquantur ad conſiſtentiam ele-ctuarij, miſcendo in fine pul. Maſtichæ ℥. j. Thuris ℥. j. ß. Hoc ad purgandum efficacius fiet, ſi fol. Senæ ℥. ij. vel iij. infuſioni addideris.

Vti & Hiera Gal. ſi Agaricus cum ſuo correctiuo Zingibere: aut Rhabarbarum, cuius operationem Spica quæ hierâ ſubit, dirigit, addatur, ipſius effectus acuitur, vt tunc etiam minori quantitate exhibita (quod maximè expetunt) officium ſuum faciat. Longeque magis ſi Scammoneâ rectè præparatâ admixtâ, vis ipſius adeò intendatur, vt etiam per drachmas ſumpta purget: quæ Colocynthidē recipiūt Hieræ, quarum plures ſunt, ventriculi affecti causâ minimè exhiberi debent.

Ex alijs laxantibus & purgantibus non adeò vt aloe amaris, vſitata quoque vſurpantur electuaria tam leuiora quàm fortiora, paſſim hinc inde deſcripta, minùs ventriculo noxia, quibus in illius affectibus vtendum, vt ſunt el. Lenitiuum, Diacatholicon, Diaphœnicon, de ſucco Roſarum, ſimiliaque.

Diaſpoliticon à Galeno deſcriptū electuarium, ex nitro paratum, ad ventriculum à flatibus & pituita expurgandum, & extergendum compoſitum fuit.

Gratum & efficax tale poteſt fieri conditum: ℞. Agarici troch. ℥. ß. Rhabarbari el. ℥. j. ß. Senæ mundat. ℥. quatuor, Cinamom. ℥. ß. Zingib. ℥. j. infundantur in Vini maluatici lib. quatuor & ſucci Cydon. lib. j. macerentur aliquamdiu, leuiter coquantur & colentur, addēdo pulpæ Cydoniorum & Sacchari an. quartam j. coquantur ad ſpiſsitudinem electuarij vel conditi, vti cydoniatum fit congelatum. Cuius ℥. ij. exhibentur vel iij. Et ſi fortius eſſe velis, vt minor illius quantitas idem efficiat, Scammoneæ extracto ritè parato perficitur.

cùm hoc adeò ventriculo nocere minimè poſsit.

Puluis pro purgando ventriculo vtilis, ſed amarus: ℞. Agarici troch Rhabarbari el. an. ʒ. j. ß. Turbith ℈. quatuor, Tartari ʒ. j. Zingib. ʒ ß. Spicæ ℈. j. rad. Gentianæ, Zedoariæ an. ʒ. ß. fol. Abſynthij ʒ. j. ß. ſumm. Centaurij, ſeminis Fœniculi an. ʒ. j. fiat puluis ſubtiliſsimus: Datur ad ʒ. ij. cum Vino, cui & Aloë, ſi huius ingratiã ferre poſſent, addi poſſet. Si Diacrydio acuatur efficacior fit, minoriquè quantitate tunc exhiberi poteſt.

Ex eo, addito Saccharo diſſoluto in aquis Abſynthij vel Mentæ vel Cinamomi, iuſtâ quantitate tabulæ formari poſſunt.

Potio purgans ſtomachica: ℞. Agarici troch. ʒ. j. Rhab. el. ℈. quatuor, Spicæ ℈. j. infundantur in Vino forti, fiat expreſsio, adde ſyrupi Roſ. ſol. cum inf. Senæ ℥. j. ſyrupi de Abſynthio ℥. ß. miſce, pro vna vice.

Vel cum decocto hoc pacto: ℞. rad. Galangæ ℥. ß. rad. Azari ʒ. j. Abſynthij ʒ. ij. Mentæ ʒ. j. fol. Senæ ℥. ß. ſeminis Fœniculi ʒ. j. fiat decoctio, infunde Rhabarbari & Agarici, vt ſuprà.

Reliqua exempla ventriculum purgãtium medicinarum, in morbis varijs, quibus ventriculus occaſionem præbet, aut illi huius affectibus, proponuntur.

Imbecillitatem ventriculi alterãtia intro ſumenda remedia.

Quę exhibentur alterãtia remedia, omnia quoad fieri poteſt, proprietate ſuâ ventriculo accepta eſſe, eumque roborare debent: & pro diuerſitate cauſæ, calefaciendo plus minúsue, imbecillitati illius ob caloris natiui defectum, aut frigidam ipſius intemperiem natæ, vel aliàs refrigerationi illius corrigendæ, aut humoribus præparandis, alterandis, vel flatibus pellendis accommodari: ſimulque, prout ventriculus humidior laxiórue exiſtit, eum amplius parcíusue aſtringere: & ſi dolor intenſus vrget,

vrget, eum temperie anodyna mitigare. Quod varijs modis perficitur.

Inter liquida quæ bibuntur, Vina naturalia, vinoſa, non acida, antiqua maximè, imprimisq; generoſa, Muſcatellina, Maluatica, dicta, aliáue, ventriculo magis accepta & grata, eum præ cæteris ferè omnibus refocillant ac calefaciunt: tum inter cibos, tum etiam cùm validiùs illa agere volumus à ieiunis bibita: vel cùm neceſsitas requirit, vt refrigerato à frigido potu ventriculo, ſi vinum actu calidum bibatur, mox iuuat.

Vina arte immutata, propter infuſionem plantarum vel aromatũ fiunt ventriculo cõuenientia.

Ex plantis præcipuè parata talia fieri poſſunt: quæ vel maceratione ſola, vel accedente quoque leui coctione in duplici vaſe, vires ſuas illi communicant. Vſitatiſsimum eſt, & pleriſque, ob odorem gratum, etſi amarum ſit, quod ex Abſynthij infuſione fit: eâ quantitate donec amareſcat, odoremque illius ſuauem concipiat: in omnibus ferè ventriculi affectibus à repletione profectis conueniens.

Huic & Menta & Maiorana addita, gratius adhuc magis illud reddunt.

Vel ſic fiat: ℞. rad. Imperatoriæ, Galangæ, Zedoariæ an. ℥.iij. cort. Citri ſucci, herb. Abſynthij an. ℥. ß. Mentæ, Maioranæ, ſeminum Coriandri, Fœniculi an. ℥. ij. Gariophyl. Nucis moſch. an. ʒ.j.ß. Maſtichæ ℥.ij. Vini lib. quatuor, macerẽtur. Si maiori abſterſione opus eſt in ſordido ventriculo, & obſtructionibus, ſumm. Centaurij min. ℥.j.ß. additur. Si amara faſtidiant, abſynthium & centaurium omittantur.

In flatulento ventriculo, Vinum cui ſemen Fœniculi additum, Fœniculatum dictum, vel Aniſum ſimiliaque ſemina, vtile.

Vel tale parabitur: ℞. cort. rad. Fœniculi, rad. Acori veri an.℥.ß. Mentæ, Maioranæ, Spondilij an.m.j. ſem. Fœniculi, Carui, Seſeleos an.ʒ.ij. baccarum Lauri vel Iuniperi ℥.j. infundantur in menſur j. Vini, Si Cimini odor non impediat ʒ.j. illius addita, operationem illius iuuabit. Si amarum potius optent, Abſynthium additur.

In doloribus ventriculi Melilotum in vino decoctum vel infuſum, prodeſſe, docet Dioſc.

Ex aromatum potiſsimùm infuſione vina hoc pacto quoq; fiunt ſtomachalia, quæ vt magis placeant, plerumque dulcorantur, & aliquoties percolantur.

Sacch aro dulce redditum, vſitatum eſt Hippocraticum dictum: quod recipit Cinamomi ℥.j. Sacchari lib. j. Vini lib. quatuor vel quinque, vel minùs, prout dulce eſſe cupimus. Quod potentius fiet, ſi Piperis, Zingiberis, Cardamom. mai. an. ʒ.ß. addatur.

Melle dulce factum Pimentum dictum, Monſp. ſic paratur: ℞. Cinamomi ʒ.vj. vel plus, & erit gratius, Zingib. ʒ. v. Piperis ʒ.ij. Cardamom. mai. Gariophyl. Nucis moſc. an. ʒ.j. Mellis puri lib. v. Vini menſur. x. macerentur & colentur.

Claretum vocatū à noſtris aromatarijs, ex permiſtione multorum aromatum fit. Cuius loco & tale poterit fieri ventriculo accommodatum: ℞. Cinamomi ℥.j.ß. Zingib. ℥. ß. Cardamom. mai. & min. Piperis rot. & longi an. ʒ.j. Nucis moſc. Maceris, rad. Galangæ, Gariophyl. an.ʒ.j.ß. Spicæ, Schœnanthi an. ʒ. ß. Mellis vel Sacchari, vel vtriuſque lib.j.ß. Vini menſur. v. paretur ſ.a.

In Vini ſpiritu infuſio facta talis, cochlearis vnius vel duorum menſura ſumpta, valde prodeſt: ℞. Cinamo. ℥. j. Spiritus vini lib. j. Sacchari quar. j. inſolentur aliquamdiu. Si aqua Roſacea addatur, odoratior erit. Vel

Vel ſic quæ vino permiſta vſurpatur: ℞. Cinamom.℥.j.Piperis, Zingib. Gariophyl. an.ʒ. iij. pulueriſata, in ſpiritus Vini lib.j. infundantur, in eoq; macerentur. Huius ſi cochleare vnum vel duo Vino permiſceas, Saccharumque addas, vinum aromaticum dulce & vtile ſu[illegible]tò parabis, ad eoſdem vſus vti reliqua commodum.

Aliud valde in doloribus ventriculi commendatum, ſed rectiùs ſic præparatum: ℞. Nucis moſc. ʒ.ij. ſpiritus Vini ℥.ij. adde Mellis roſ.donec dulceſcat: vel ſi ſubitò vſurpari debet, parùm bulliat: Capiat cochlearia duo vel tria. Hoc aliqui, donec aqua vitæ abſumatur, decoquunt, & ſic in mixturam redactum, vt dictum, exhibent.

Infuſum Abſynthij fol. in ſpiritu Vini ſi fiat, illiusque guttæ aliquot vino permiſtæ, bibantur, idem quod vinum abſynthites præſtabit.

Vel ſi aliæ herbæ ſtomachicæ, in ſpiritu Vini infuſæ, ſic vſurpentur.

Iuſculis in cibis vſurpari ſolitis interdũ hoc præſtamus. Sicq; ius Galli ſenis potum ventriculi flatus pellere docet Dioſc.

Ius, Pipere, Zingibere, Gariophyllis, Nuce moſchata, Macere alijsue aromatibus, ad concoctionem iuuandam conditur, & Croco tingitur.

Baccarum lauri nucleos iuſculis vulgus incoquere ſolet, vt illis non ſolùm gratiam, ſed & efficaciam concilient.

Herbis iuſcula in hunc vſum quoque condiuntur, vt Maioranâ, alijsue odoratis gratis in culinis vſitatis, imprimisq; Menta, Hyſopo, Satureia: Abſynthij brodium commendatur, ſi ob amaritudinem non diſplicet.

In dolore ventriculi, Chamomillæ & Meliloti flores in iure pulli cocti, iusq; bibitum, vtile cenſetur, ſi ob nauſeoſum odorem ferre poſsint.

I

In flatulento & debili ventriculo: ℞. ſeminis Carui ʒ. j. Piperis integri gr.x. bulliant in iuſculo: ſi Maſtichæ ℈.j. addatur dum coquitur, efficacius erit.

Cuius & ſolius decoctio ventriculum roborare dicitur.

Syrupi vſurpantur, cùm materiam præparare ante purgationem volumus, hoc pacto: Cùm magis incidendum: ℞. Syrupi de Menta, de Hyſopo, vel de Stœchade an.℥.j. Mellis anthos ℥.ß. aquarū Mentæ, Fœniculi q.ſ. fiat Iulep.

Cùm abſtergere ſimul volumus: ℞. ſyrupi de Abſynthio, de Betonica an.℥ j. Mellis roſ. ſyr. Acetoſ. ſimp. an.℥.ß aquarum Abſynthij q.ſ. miſce.

Cùm roborare potiùs volumus: ℞. ſyrupi conſeruationis cort. Citri, vel nucis Moſc. aut Myrob. ℥.j. ſyrupi de Menta vel Calamenta ℥. ß. miſce: Vtatur per ſe vel cum Vino, aut aqua Abſynthij, vel Maioranæ.

Compoſitus ſyrupus ſic fieri poterit: ℞. rad. Fœniculi ʒ.ß. rad. Imperat. Acori, Zedoariæ, cort. Citri an.ʒ.ij. herb. Mentæ, Satureiæ, Hyſopi, Maioranæ, Betonicæ, Spondilij, Saluiæ, flor. Roſmarini, Stœchados ana ʒ j. ſemin. Fœniculi, Aniſi ana ʒ.iij. ſem. Carui ʒ.j Schœnanthi ʒ.ß. fiat decoctio in Aqua & Vino: aromat. Nuce moſch. ʒ. j. ß. colaturæ add de Sacchari ℥.vj decoquantur ad conſiſtentiam ſyrupi: Capiat ℥.j. ß. per ſe vel cum Vino.

Vel: ℞. ſyrupi de Menta ℥. j. ſyrupi Abſynthini ℥. ß. Bibat cum Vino.

Ex ſuccis ad corroborationem detur hic potus: ℞. ſucci Mentæ ℥.ß. ſucci Abſynthij ʒ.ij. miſce cum Vino: Bibat vno hauſtu.

Dolorem ſubitò tollit ſuccus Meliloti & Chamomillæ an.℥.ß. quantitate, cum Vino alioue modo bibitus.

Aquæ

Aquæ ſtillatitiæ, ventriculum calefacientes & roborantes præcipuæ ſunt, ex herbis, Abſynthij, Menthæ, Calamentæ, Maioranæ: Quæ vel per ſe, vel cum Vino miſtæ bibũtur: vel electuarijs priùs aſſumptis, ſuperbibuntur, aut illis alia quę bibi debent diluuntur, ſicq; exhibentur.

Cinamomi aqua grata & efficax, per ſe ſumpta, ſubitò calefacit ventriculum, reficitque, magiſque calefacit, ſi cum vino extracta ſit: cui & Saccharum nonnunquam vt gratior ſit, permiſcetur.

Aquæ ſeu ſpiritus Vini guttæ aliquot ſumptæ, refrigeratum pituitoſumúe & ſordidum ventriculum ſubitò emendant, eoque nomine vulgo vſus ipſius perquàm eſt conſuetus. Si compoſita ſit additis multis calidis ſtomachicis plantis, alijsúe, & poſtea aqua inde eliciatur, efficacior erit.

Thermæ naturales aliquæ bibitæ diuturnâ ventriculi imbecillitatem emendant, ab humiditate nimia, aut ſordium pituitęúe copiam çontractam. Imprimiſque ex illis nitroſæ: Porectanas laudant Itali: Germani varijs abundant.

Olea vi ignis elicita ab aromatibus vel plantis conueniẽtibus, cùm efficaciſſima ſint, vix ſola exhibentur, ſed reliquis diluta aquis aut vinis aliisúe, aut reliquis formis, ſicuti illic dicetur, permixta: illorumque tantùm gutta vna aut altera pro vna vice datur.

Imprimiſque ex aromatibus oleum Cinamomi efficax & gratum eſt: inde Gariophylorum: Quæ à reliquis aromatibus exſtillantur, nec adeò grata ni miumq; ferè vrentia ſunt.

E plantis oleum Maioranæ & Mentæ prę cæteris eligitur. Et ex ſeminibus ol. Aniſi, Fœniculi, ad flatus præſertim diſſipandos.

Ab expreſſis oleis, Nucis moſch. & Maceris olea quoque proſunt, ſumpta, minuſque inflammant,

commodeq; cùm vnctuoſa ſint, cum iuſculo, portiuncula illorum, alióue modo ſumitur.

Ricinum, Cnicinum, olea bibita flatuoſos ſcribunt emendare ventriculos.

Inter ea quæ in ſubſtantia exhibentur; Simplicia quædam efficacia per ſe dantur, maſticanturq; vel tenuiter inciſa aut puluerifata, cum Vino, aut cum Aqua mulſa, vel aqua Abſynthij, alióue liquore bibenda præbentur.

Meliſſa, Mentaſtrum, Menta Græca, Saluia, Cattaria Mathiol. Nardus Indica, Celtica, Lauandula, Tanacetum, Tragoriganum, Pulegium, Liguſtici ſemen & radix, ad flatus: Iuncus odoratus, Mei radices, in flatibus. Dioſc.

Radices Imperatoriæ, ab alpigenis, Zedoariæ, Galangæ, Acori veri, Zingiberis, ab alijs, in ventriculi doloribus ſic comeduntur vel bibuntur, vti & Rhaponticum Dioſc. Ariſtolochiæ radix exhibita, dolores ſtomachi & inteſtinorum emendat.

Bulbos comeſtos dolorem tollere, Piſtacia verò & Erucam cōcoctionem promouere docet Dioſc. Vti & Pyra & Cotonea.

Menta cum Ouis in placentas coqui ſolet: quas & ex Abſynthio ſimiliter paratas in aulis etiam magnatum comedi ſummè amaras, non tamen adeò quibuſdam, quorum ventriculus amaris delectatur, ingratas.

Semina Fœniculi, Aniſi, Carui comeſta, flatus diſcutiunt, concoctionemque iuuant.

Piperis grana ſeptem vel nouem confracta, non pulũerizata, vt ſic minùs fauces vrant, cum Vino exhibita, ſubitò refrigeratum ventriculum iuuant. Quod & Zingiber facit.

Piper ʒ.j. pondere, inuolutum in nebula madefacta in Vino ardoris illius vitandi gratiâ, aliqui exhibent, tuncq; Vini hauſtus ad ℥.iij. ſuperbibitur.

Piper

Piper cum Vino Galenus mox poſt cibum aſſumptum exhibet, ſi eo in phlegma, vt inquit, conuerſo, frigore æger corripiatur cum anguſtia anhelitus & pulſu debili. Quem caſum & Bairus deſcribit, & priuatum ac rarum ſtatuit: cùm tamen idem ſit cum Cardiaca.

Nux moſchata comeſta concoctionem iuuat, vel alio modo ſumpta. Cuius puluis cum aqua Chamomillæ exſtillata bibitus, dolorem ventriculi mox ſedat.

Gariophyli comeſti idem faciunt, tum per ſe, tum infixi priùs volatilibus aſſis: addito plerumq; & Cinamomo. Aliáue aromata quoque comeſta proſunt. Cubebæ in flatibus præſertim laudantur. Galanga in ore ſaltem retenta, ructum alleuiare creditur.

Maſtichæ grana aliquot deglutita, vel pulueriſata priùs & cum liquore bibita à ℈.j. ad ʒ.j. vel ſaltem grana aliquot, ſi ſæpè repetatur, admodum ventriculum roborant.

Gummi Hederæ ſic quoque ſumptum, magnopere dolores ventriculi ſedare & arcere aliqui teſtantur. Vti & Ladanum ſic etiam vſurpatum.

Caſtoreum cum Vino bibitum flatus mirificè pellit: Dioſc.

Lapis Exebenos cum Vino bibitur in ſtomachi affectibus. Bairus.

Compoſiti pulueres quos ſpecies vocant, Stomachici dicti, varij fiunt: Quibus in cibis vel medicamentis, per ſe, vel in alias formas redactis, vtimur.

Qui ex aromatibus præcipuè parantur, ſic ſũt eligenda quando admodum calefacere volumus, nonnihil adurentia, grata præſertim, vt piperis genera, zingiber, cardamomum maius & minus: vel minùs his grata, in pituitoſo maximè ventri-

culo, zedoariam, cubebas, pyrethrique radicem. Cùm verò roborare potiùs cupimus, & nonnihil laxum ventriculum aſtringere, minùs acria, ſed odorata, vt nucem moſchatam, macerem, gariophylos, galangam, acorum verum, cyperum: vel ſuaui odore prædita, vt cinamomum, caſſiam aromat. lignum aloës, ſantalum citrinum, ſpicam Indicam, ſquænanthum. Quibus crocus concoctionis & coloris gratiâ interdum additur. Ex ſeminibus quoque fiunt calidis, concoctionem iuuantibus, imprimis cùm flatus diſcutiendi, vt ſemine aniſi, fœniculi, carui, cimini, apij veri, petroſel. maced. ameos, ſeſeleos. Ex herbis idem præſtantibus, odoratioribus & gratis, vt thymo, calamenta, liguſtico vel leuiſtico, menta, maiorana, ſatureia. Quibus & radix additur quandoque enulæ & cortex citri. Et cùm admodum roborandum, roſæ rubræ frequenter, rariùs maſtiche adduntur. Quibus & ad ventriculum extergendum radix glycyrizæ, cùm & dulcis ſit, interdum permiſcetur: item radix azari, odorata admodum, ſed paucâ quantitate, ne ventriculum ſubueniat: nitrum Gal. permiſcet. Sed & moſchum & ambram, vt cordi quoq; approprietur, quibuſdam compoſitionibus permiſcent, maximè odoris gratiâ, qui quidem aliquibus gratus, aliis verò non acceptus, nauſeam potiùs parit.

Ex enarratis varij fiunt pulueres. E quibus Cibariæ ſpecies ſeu pro cibo illæ dicuntur, quibus iuſcula, cibi aliaque fercula piperata & condîta diãcta, vt ventriculo magis accepta & vtilia ſint, condiuntur. Quales à cocis, pro diuerſitate ciborum plurimis modis, ex aromatum pauciorũ pluriumue miſtione, additis odoratis & gratis interdum plantarum partibus, parari ſolent.

E quibus aromatarij noſtri, ſequentes ſpecies ex aro-

aromatibus gratiorib. parataſq́ ad cibos cōdiendos ſemper præſtò ad manum habent, & venum exponunt: ℞. Zingib. ℥. ij. ß. Piperis ℥. j. Nucis moſc. Cinamom. ana ʒ. ij. miſce. Si puluerem hunc, croceo colore fercula tingere volunt, Croci ʒ. iij. addunt, tuncq́; Croceus aromaticus puluis appellatur.

Aliter vſitatus magis gratus: ℞. Zingib. ℥. iiij. Granorum paradiſi ℥. ß. Piperis ʒ. ij. Nucis moſch. Gariophyl. ana ℥. ß. Galangæ ʒ. ij. Cinamomi ℥. ij. fiat puluis. Qui aliàs per ſe vſurpatur: aliàs quoque Croci ʒ. vj. additis Croceus fit & dicitur.

Suauior adhuc illis, hoc pacto parari poteſt: ℞. Cinamomi ℥. quatuor, Zingib. ℥. j. ß. Gariophyl. ℥. j. Piperis ℥. ß. Croci ʒ. ij. fiat puluis.

Dulcis & ſuauis puluis, Dulcis appellatus, qui cibis & pultibus maximè vt dulcedinem & odorem acquirant, inſpergitur, ſic fit: ℞. Cinnamomi ℥. ij. Zingib. ʒ iij. Cardamom. mai. Piperis, Nucis moſch. an. ʒ. j. Sacchari lib. ij.

Qua ratione priores quoque Species additâ decenti Sacchari quantitate miſceri atque vſurpari poſſunt.

Salſus quoque puluis, vel ſal compoſitum, pro ſaliendis in menſa cibis in humidioribus & laxioribus ventriculis, hoc pacto fit: ℞. Salis aſſi parùm ℥. j. Galangæ ʒ. j. Cinamomi ʒ. ij. cineris Inteſtinorum Gallinæ ʒ. ß. fiat puluis.

Sal cum ſemine Carui, ouo ſorbili additū, præter hoc quòd concoctionem iuuat, ne ouum facilè corrumpatur, prohibet.

Medicati pulueres ſeu ſpecies, ad ventriculum calefaciendum, roborandum, flatus arcendos & cruditates emendandas, pituitamq́; & ſordes abſtergendas, ex prædictis quoque ſimplicibus duobus, tribus pluribusúe, prout operari volumus, fiunt. Qui vel ſoli inuicémue permiſti, per ſe, vel

cum liquore aliquo conuenienti, vt iuſculo, vino aquis, ſuccis, decoctis, bibuntur: vel ſi non ingrat ſint, etiam ſine ſaccharo admiſto: frequentiùs ta men addito ſaccharo, nunc æquali pondere, vel ſ vehementiores ingratioréſue ſint, maiori, inter dum & octuplo ampliorìue, in tragemata dicta rediguntur, vel alijs formis vt tabulis, electuariis ue induntur. Horum puluerum ſtomachicorum exempla quædam ſubijciemus.

Ex aromatibus ſolis compoſitis, cùm maxime calefacere oportet, Primus aromaticus puluis hic eſt: ℞. Piperis rot. ʒ.j. longi ʒ.ß. Zingib.℥.ß. Car damom. mai. Nucis moſchatæ, Maceris, Gario phyl. Galangæ an.ʒ j. Cinamom.℥. ß. fiat puluis.

Secundus compoſitus & medicatus magis fit, ſ prædictis addantur, Cardamomi min. Zedoariæ Ligni aloës vel Santali citr. Spicæ an.ʒ.ß. Cubeb Croci an.℈.j fiat puluis.

Tertius aromaticus, ſuauis, cinamomeus: ℞. Ci namomi ℥.j. Zingib.℥.ß. Cardamomi mai.ʒ.ß. Pi peris rot.℈.j. Nucis moſch. Maceris, Galangæ an ʒ.ij. Gariophyl.ʒ.iij. fiat puluis.

Ex hoc puluere, additâ Sacchari lib.j. tragem dictum gratum & vtile fit. Quâ ratione pharma copœi noſtri, communia dicta Tragemata com ponere ſolent; aliàs omiſſo pipere & cardamomo aliàs additis quoque cubebis: ponderibus quoq variantes.

Illius pulueris loco ſpeciebus Diacinamom Meſuei vti poſſumus: quod præter hæc caſsiam ligneam, xiloaloën, crocum, radicem enulæ & mo ſchum recipit.

Ex plantis concinnatus puluis, minùs calefa ciens, magis roborans, Quartus: ℞. Calamenta veræ, Mentæ, Maioranæ, Thymi, Satureiæ an.ʒ.j rad.Glycyrizæ ʒ.j.ß. rad.Imperatoriæ, Enulæ, Py rethri,

Digitized by Google

rethri, in pituitoſis an. ʒ.ß. rad. Azari, cort. Citri ſicci an. ℈.j. Roſ. rubr. ʒ.ij. fiat puluis.

Ex ſeminibus, flatus admodum diſcutiens puluis, Quintus: ℞. ſem. Coriandri, Aniſi, Fœniculi an. ℥.ß. ſeminum Carui ʒ.ij. ſemin. Cimini (ſi odor nō abſterreat) Ameos, Seſeleos, Sileris mont. Ligustici an. ʒ. ß. fiat puluis.

Ex aromatibus & plantarum diuerſis partibus commiſtis, ſic poſſunt fieri, Sextus numero, admodum calefaciens: ℞. Piperis rot. & longi an. ℥. ß. Zingib. ʒ. j. ſeminis Fœniculi, Aniſi, ſum. Thimi an. ʒ. ß. fiat puluis.

Huius loco ſpeciebus Diatrionpipereon Gal. vti poſſumus, quod ampliùs calefacit: cùm maiorem piperis quantitatem accipiat: Vel Meſuæi, qui caſsiam, ſpicam, ſemen apij, ameos, rad. azari & enulæ addit.

Vel ſpeciebus electuarij de Aromatibus Gal. quod multa aromata recipit.

Idem præſtat & validiùs pituitam exterget Diaſpoliticon Gal. ex pipere, nitro, ſemine cumini & fol. rutæ concinnatum.

Septimus puluis nō adeò potenter calefaciens vt primus, magisq; herbaceus: ℞. fol. Calamentæ vel Mentæ, Maioranæ, Thymi, ſeminum Leuiſtici, Sileris mont. an. ʒ. j. Piperis Zingib. an. ʒ. ß. Cinamom. ʒ j. ß. miſce, fiat puluis.

Idem Diacalaminthes Galeni præſtat, vel Meſuæi.

Octauus puluis ventriculum admodum ſimul roborans: ℞. Roſ. rubr. ℥. j. Cinamom. ℥. ß. Gariophyl. ʒ. iij. Nucis moſch. Maceris an. ʒ. ij. Galangæ ʒ. j. Piperis longi, Cardamom. mai. Xiloalois an. ʒ. ß. Zedoariæ, Spicæ an. ℈. j. rad. Glycyrizæ ʒ. ij. fiat pul.

Conſimiles ſunt ſpecies Aromatici roſati Ga-

brielis, tantopere vſitatæ: quæ ſine moſcho & cum moſcho parantur. Vti & Aromatici roſati Meſuæi quibus inſuper cubebæ, troch. diarrhodon & gall. liæ moſc. accedunt. Nec hiſce admodum abſimiles ſunt ſpecies Roſatæ nouellę Nicolai, ſtoracem cal. quoq; admittentes: & ſpecies el. de Citro Meſuæi: moſchatæ inſuper.

Nonus idem præſtans: ℞. Galangæ ʒ. vj. Acori veri, Gariophyl. Cinamomi, Maceris an ʒ. iſ. Zingib. Piperis vtriuſque Cardamomi mai. ana ʒ. ß. Spicæ, Ligni aloes an. ℈. j. ſeminum Aniſi, Fœniculi, Carui, Menthæ ſicc. Maioranæ, an. ℈. ij. fiat puluis.

Huius loco ſpecies Diagalangæ Meſuæi ſumere poſſumus, quæ præter hæc, liguſticum & calamentum recipit.

Decimus validius adhuc operatur: ℞. ſeminum Aniſi vel Cumini, aceto priùs præp. vel amborum ℥. j. ſemin. Fœniculi, Carui, an. ℥ ij. ſemin. Ameos, Sileris mont. herb. Calamentæ vel Mentæ, Maioranæ, Satureiæ, Thymi, Leuiſtici, Roſ. rub. an. ʒ. j. cort. Citri ſicci, rad. Imperatoriæ vel Zedoariæ, Pyrethri an. ʒ. ß. rad. Glycyrizæ, Nucis moſc. Maceris, Gariophyl. Galangæ, Cinamom. an. ʒ. j. Piperis, Zingib. Cardamomi mai. Cubeb. Schœnanthi, an. ʒ. ß. Spicæ, Croci an. ℈. j. fiat puluis.

Huius loco ſpeciebus Dianiſi Meſ. vti poſſumus, quæ maſtichen ſimul recipiunt, Vel Diacumini Nicol. vel ſpeciebus el. de Seminibus dicti.

Sunt & aliæ vſitatæ compoſitiones ſtomachicæ, quarum ſpeciebus vti poſſumus: veluti Diazingiberis Nicolai, quæ pleraque aromata & ſemina aliqua, roſas & liquiritiam, & præter hæc rhabarbarum, piſtacia & pineas, alios ob vſus, recipiunt.

Item Diaxyloaloes Meſ. quod cordiale ſimul eſt,

eſt, & præter aromata multa, herbas, roſas, maſtichen, & cordialia, been vtrumque, ſericum, margaritas, corallos, ſuccinum, folia citri, ocymi, balſaminæ, galliam moſch. moſchum & ambram continet.

Pliris arcoticon, ſtomachicum quoque eſt, Diaxyloaloë non abſimile, adhæc camphoram recipiens.

Electuarij Ducis vocati Nicol. ſpecies, cruditatibus ventriculi & flatibus medentur quoq;, & nephriticis colicisq; doloribus accommodatum ſimul eſt medicamentum.

Dyarrhodon Abb. ſpecies per ſe in frigidis ſtomachi affectibus non vſurpatur, reliquis tamen cùm calefacere volumus, ad robur addendum, commiſcetur.

Præter hoſce pulueres, ex amaris aliqui concinnati, in cruditatibus indeque natis excrementis & flatibus, cochlearis menſura cum vino aliòue liquore bibiti, iuuant. Qualis ex abſynthio & centaureo in bilioſa cauſa deſcriptus, hic quoque prodeſſe poteſt.

Vel ſic paratus: ℞. radic. Imper. Ariſtolochiæ an. ʒ.j.ß. herb Abſynthij, ſumm. Centaurij an. ʒ.j. ſeminum Cimini, Carui, Zingib. an. ℈.j. Croci gr. v. fiat puluis. In pilularum formam redigitur, ſi ęgrè puluerem ſumant, additurq; tunc & prædictæ compoſitioni Caſtorei ℈.ß. & cum ſyrup. de Abſynthio vel alio fit maſſa. Cuius ʒ.j. exhibetur.

Poſt cibum ſeu paſtum, vt vocant, aſſumendi pulueres ad ventriculum conſtringendum, vt cibos meliùs amplectatur & concoquat, ex aſtringentibus, ventriculo tamē accommodatis parantur, flatuumq; & vaporum prouentum impedientibus, non admodum tamen calidis, ne ciborum crudorum adhuc digeſtionem procurent.

Veluti hoc pacto: ℞.ſem.Coriandri præp.℥.ß. ſem. Fœniculi, Aniſi an. ʒ.ij. ſem. Carui ʒ.j. Cinamom.ʒ.ij.rad. Acori veri Galangæ, cort. Citri ſicci an.ʒ.j. Roſ.rub.ʒ.ß.Sacchari ad pōdus omnium, fiat puluis poſt Paſtum dictus.

In ventriculi relaxatione & humiditate nimia, magis aſtringentia & ſiccantia addimus hoc modo:℞.Cinamomi ℥.ß. Caſsiæ aromat.ʒ.ij.rad. Galangæ, Cyperi an. ʒ.j.ß.cort.Citri ſic.ʒ.ß.carnium Cydon.ſiccatōrum,Roſ.rubr.an.ʒ.j. Antiſpodij ex ebore, cornu Cerui vſti, Cinerum inteſtinorum gallinæ an.ʒ.ß.Coralli rub.ʒ.j. (vel horum & cinerum loco,pul. Diacydon. illius quod ſine aromatibus paratur, & ſine ſpeciebus nominatur ʒ.j.) Sacchari roſ. tab. ad pondus omnium,fiat puluis, poſt paſtum, ad ventriculum ſtringēdum,ſumendus.Si Thus Maſticheq́; addantur,efficacior fit.

Pulueres craſſo modo inciſi, quos Groſſos ineptè vocant,cùm antequam deglutiantur, maſticētur, varijs modis parantur. Quos & ante cibum, ventriculo ieiuno exiſtente, eoſdem ob vſus, vti reliquos propinamus. Vel ſi non nimium calefacere,ſed magis aſtringendo concoctionem iuuare & flatus diſcutere velimus, ſtatim in fine cibi exhibemus,vt de pulueribus poſt paſtum appellatis diximus.

Ex gratioribus autem ſi ſine ſaccharo exhibeantur plerumque fiunt:vt ex ſeminibus potiſsimùm: ℞. ſemin. Aniſi, quod dulcę eſt,℥.j.ſem. Fœniculi ℥. ß. vel ſi dulce quoque ſit, vti inuenitur,eodem quoq; cum aniſo pōdere, ſem.Coriandri ʒ.iij.ſem. Carui ʒ.ij. rad. Glycyrizæ ʒ.iij. Cinamomi ℥.ß. fiat puluis craſſus.

Vel ſic magis aromaticus:℞.prædictum puluerem, addendo Nucis moſch. vel Maceris, Gariophyl.Zingib.an.ʒ.ß.

Compo-

Compoſitus ex varijs vſitatus quem Pabulum ſacerdotum vocant, ſic paratur: ℞. Zingib. ℥. ß. Nucis moſch. Cinamom. an. ʒ. iij. rad. Galangæ, Acori veri, Gariophyl. an. ʒ ij. Cardamomi mai. ʒ. j. ß. ſeminis Coriandri, Aniſi, Fœniculi an. ℥. ß. ſeminis Carui ʒ. ij. rad. Glycyrizæ raſæ ℥. ij. ß. incidantur omnia. Hiſce pulueribus ſemina prædicta Saccharo ſemi obducta quandoque permiſcent. Vel aliàs Saccharum pulueriſatum ad gratiam addunt.

Tabulæ ex ſupradictorum puluerum decem generum deſcriptorum vel vſitatorum, vt Diacinamomo, Diatrionpipereon, Diacalamenta, Aromatico roſato (quæ tabulæ valde in vſu ſunt) Roſata nouella, Diagalanga, Dianiſo, Diacumino, Diazingibere, Diaxyloaloë, Pliris arcotico, El. Ducis, vno aliquo ex illis genere parari poſſunt, & ad eoſdem, vti illic dictum vſus accommodari.

Aut etiam ex craſsioribus illic quoque propoſitis pulueribus: quod nunc valde conſuetum eſt, Pabulum illud dictum ſacerdotum in tabulas amplas formatum, exhiberi. Fiuntque Sacchari permiſtione ad ʒ. j. ſpecierum communiter ℥. j. illius ſumendo, vel plus ſi acriores aut non ita gratæ ſint ſpecies, vel minùs, ſi per ſe gratæ exiſtant: ſaccharumque Aquâ conuenienti aliquâ ſupradictâ, vel Roſarum ob gratiam coquitur.

Ex prædictis generibus duobus vel pluribus inuicem permiſtis quoque fiunt tabulæ, additis alijs quoque nonnunquam, exempli gratiâ. Quando admodum calefacere volumus: ℞. pulueris Primi vel ſecundi vel Tertij, vel Diacinamomi ʒ. j. pul. Sexti vel Septimi, vel Diatrionpip. aut Diacalamentæ ʒ. ß. Zingib. cond. ʒ. j.

olei Maioranæ gr.ij. Sacchari diſſoluti in aqua Calamentæ q.ſ.fiant tabulæ.

Ad robur ventriculo addendum: ℞.pul.Octaui, vel Aromatici roſ. ℥. j. pul. Noni vel Diagalangæ ℥. ß.cort. Citri cond.vel conſ.Roſ.℥.j.ol.Cinamom.gut.iiij.Sacchari diſſoluti in aquis Mentę, fiant tab.

In flatuoſo ventriculo: ℞. pul. Decimi vel Dianiſi ℥ j. Diacumini ℥ ß.conſ. Mentæ vel Maioranæ ℥.j.ol. Aniſi vel Fœniculi vel amborum guttas aliquot, Sacchari diſſoluti in aqua Fœniculi vel Aniſi q.ſ.fiant tab.

Ex alijs aromatibus plantarúmue partibus, pluribus, paucioribus, vnius alicuius ex dictis generibus, ad horum imitationem tabulæ quoque multifariam componi poſſunt: additis conſeruis, conditurísue, aut oleis: vel hiſce omiſsis.

Ex Oleis ſolis guttatim cũ ſaccharo poſtquam in tabularum formam decoctum fuerit miſtis, ſic fiunt tabulæ Aniſi, Fœniculi, Carui, Maioranæ, Cinamomi, Gariophylorum, prout oleum inditur vocatæ. Quæ admodum in vſu ſunt & gratæ, efficacesq; ſatis, ſi dum oleum ſaccharo calenti infunditur, non exhalat, quod arte caueri poteſt: aut citra coctionem ſaccharo permiſceri.

Conſeruæ & conditurae ſimplicium quorundam, tam humidæ quàm ſiccæ, cum ſaccharo & melle paratæ, quædam in eoſdem vſus exhibentur. Suntq; vſitatæ conſeruæ, Mentæ, Maioranæ, Roſmarini, Stœchados, Eryngorum iuxta Rond. Betonicæ cum Melle factam conſeruam concoctionem iuuare ſcribit Dioſ. Vti & Scyllam cum melle coctam vel aſſam.

Ex conditis, Zingiber integrum conditum, vel puluerisatum cum Saccharo coctum, & in ſtirias, vti fieri ſolet, formatum: Acorus item verus, qui

calamus

calamus in officinis dicitur, conditus, Nuces moſcatæ, Myrobalani embl. Citri cortex, condita, Iuglandes nuces item aromatibus confixæ, vti vulgò fit.

Ex hiſce omnibus quædam conuenientia dantur, vel ſola, vel inuicem permiſta, dein & in alijs formis, vt electuariorum, tabularum, vti dicetur, vſurpantur.

Conditurae ſiccæ ex ſimplicibus ſaccharo obductis quoque competunt, vt Cinamomi, Gariophyl. Zingib. Zedoariæ. Galangæ. Acori veri, Citri cort. inciſæ particulæ & Saccharo incruſtatę. Item fol. Roſarum, Maioranæ aliorumq; quæ à quibuſdam Saccharo quoq; induſtriè oblinuntur. Seminum maximè flatus diſcutientium confectiones, tum ante cibum, tum poſt cibum exhibentur: vt Coriandi, Aniſi, Fœniculi, Carui, tum per ſe, tum commiſta interdum, & cum conditi Cydoniorum ſectâ lamina, ſeminibus hiſce, vt illi adhereant, impreſsâ, ſumpta. Ad quorum ſimilitudinem multa eiuſmodi parari poſſunt.

Electuaria varia ex pulueribus decem vel vſitatis ſpeciebus formari poſſunt, ſi liquidiore materiâ, vt Melle deſpumato vel Saccharo in formam ſyrupi cocto, aut ſyrupo de Menta, de Cydonijs, vel ſyrupis conſeruationis Zingib. aut cort. Citri conditorum, aut pulpâ Cydoniorum, alijsúe excipiantur.

Quâ formâ molliorum electuariorum, ex vſitatis ſpeciebus pleręq; in pulueribus recenſitæ, Melle deſpumato exceptæ, à Veteribus parabantur, hacq; formâ potiùs quàm aliâ vſurpabâtur. Et miua cydoniorum aromatica à Nicol. ex miuâ cydon. & pulueribus multis paratur.

Additâ quoq; carne fructuum aut radicum, vſitata ſic fiunt electuaria ſtomachica: vti confe-

ctio Diacydonites dicta Nicol.cum ſpeciebus:quæ ex cydoniorũ carne cum melle coctâ,additis multis aromatibus fit.

Recentiores electuarium Acori dictum ad eiuſmodi ventriculi affectus in vſu habent : quod ex radice acori paluſtris recenti in vino cocta, additis multis aromatibus melleque ſubactis,paratur. Quod vtilius fiet, ſi loco acori paluſtris,etſi aſtrictione ſuâ quoque conueniat,cùm tamen inodora radix ſit, Acorus verus, cùm recens haberi poſsit, ſumatur.

Ex raphano ruſticano, electuarium Raphani marini appellatum, vulgus quoq; ſimili modo,additis aromatibus & melle,& radice inſuper gentianæ,in eoſdem vſus parat.

Ex horum omnium diuerſimoda miſtura,varia electuaria formari poſſunt, quibus conſeruæ,condita,aliaque ſæpenumerò adduntur. Veluti exempli gratiâ:

Cùm calefaciendum: ℞. elect. Diatrionpiper. vel tabularum ℥. j. vel ſpecierum illius aut noſtratium ʒ. j. conſ. Mentæ, Maioranæ an. ℥.j.Zingib. cond. ℥. ß. miſce cum ſyrupo de Stœchade.

Quando robur potiùs addendum: ℞.el. Arom. roſ. vel Diagalangæ, vel vtriuſq;, vel tabularum illius compoſitionis ℥.j. vel ſpecierum illarum aut noſtrarum ʒ.j.conſ.Roſ.antiquæ,cort.Citri,cond. Acori veri ſimpl. conditi an. ℥. ß. cum ſyr. Cydon. fiat electuarium.

Si flatuum potiſsimùm habetur ratio: ℞. el. Dianiſi vel Diacumini : vel tabulas vel ſpecies illas, vel noſtras, pondere dicto,adde conſ.Roſ. Calamētæ,Nucis moſc.cond.an.℥.ß.cum ſyr.de Menta,miſce.

In laxioribus & humidioribus ventriculis, magis ſiccantibus vtendum,& aſtringētibus: ℞.carnium

nium Cydon.cond.℥.j.ß.cort. Citri cond.℥.j. Zingib.cond.℥.ß.Myrobal.embl. num.j.el. Diacytonites illius quod ſine ſpecieb. dictum ex ſpodio conſtringentibusque paratur ℥.ß.ſpec.Arom.roſ. Corall.rubr.ana ʒ.j. cineris Inteſtinorum gallinæ, antiſpodij ex Cotoneis vel Ebore,vel illius loco raſuræ Eboris ana ʒ.ß. cum ſyr. Cydon. vel Miua aromatica fiat electuarium: De quo poſt cibum inſtar nucis ſumatur.

Huc quoq; referuntur mixturæ eadem ratione factæ,niſi quòd nō humidis, ſed ſaccharo ſicco pulueriſato addito,in formam electuarij,non adeò omnino mollis,rediguntur. Exempli gratiâ.

Gratum & vtile:℞.carnium Cydon.condit.℥.ß. conſ.Roſ.ʒ.iij.conſ.Maioranæ, Zingib.cond. an.ʒ.ij.ſpec.Aromat. roſ.ʒ.j. Cinamom. ʒ.ij. Gariophyl. Nucis moſc.an.ʒ.j. Sacchari roſ.tab.q ſ. fiat mixtura:Vtatur manè.Poſſunt & confectiones ſiccę,Coriandri,Aniſi,Fœniculi commiſceri.

Poſt cibum ad ventriculum conſtringendum mixturæ hæ quoq; in vſu ſunt, omiſſis tamen calidioribus aromatibus, hoc pacto: ℞ carnium Cydon.cond.ʒ.iij.conſ.Roſ. cort.Citri cond. ana ʒ.ij. Cinam. ʒ.j.ß. pul.Diacyd. quod ſine ſpeciebus paratur ʒ.j. Coralli rubr.ʒ. ß. ſem.Coriandri ʒ.ij. ſem. Aniſi,Fœniculi an.ʒ j. Maioranæ,flor.Roſ. rub.ana ʒ.ß. Sacchari q.ſ. Vel illius loco, ſemina Saccharo ſemicooperta duplo pondere,fiat mixtura.

Opiatæ aliquæ exhibitæ, dolores ventriculi admodum compeſcunt, etiam à frigida cauſa inductos, cùm eum, vti creditur, ratione opij minimè refrigerent,ſed propter multa calida quæ ingrediuntur potiùs calefaciant,vti ſæpe oſtenſum.

Quapropter etiam in hiſce cauſis cùm dolor vrget,Theriaca,Mithridatū,Aſyncriton,Philonium, à ʒ.j.ad ʒ.j.ß.exhibita iuuāt. Per ſe ſumpta vel cum

alijs. Poſt quorum vſum Vinum generoſum ſuperbibitum, operationem illorum accelerat. Horum loco & alia narcotica exhiberi poſſunt, additis aromatibus, ſimilibusque.

Sunt qui eiuſmodi opiatas purgantibus miſtas quoq; exhibent. Laudaturq; Philonium cum Diaphænico exhibitum: idque cùm ab excrementis ventriculus grauatus dolet.

Imbecillitatem Ventriculi alterantia, foris admouenda remedia.

Extrinſecùs ventriculi regio inungitur, vel fouetur, vel emplaſtratur, illis quæ calefaciunt refrigeratum, vel flatibus diſtentum, vel debilem, vel aſtringunt laxum: eligendo ea pręſertim, quæ proprietate ventriculo accommodata ſunt. Quæ omnia actu calida adhibentur.

Inunctiones in anteriore regione vbi cordis eſt fouea dicta, fieri debent, ad ſiniſtrum potiſſimùm latus declinando: ſed & poſteriore loco è directo iam dictæ ſedis, è vertebris dorſi verſus ſiniſtram ſedem vnctiones ſi fiant, in ventriculũ quoq; ſuas vires exerunt. Poſtquam inunctionem, pulueres mox deſcribendi ſæpe inſperguntur.

Ex oleis ſimplicibus vel inuicem permiſtis hæ fiunt. Sumiturque ex vſitatis quando præſertim calefaciendum eſt, oleum Mentæ, Nardinum, Gelſiminum, Sambucinum, vel expreſſum de Nuce moſchata, aut Macere, quæ duo & ſuaui odore recreant, ventriculumque admodum iuuant: vel exſtillatum ex Spica aut Menta, Gariophylis, alijsúe aromatibus. Quando flatus potiſſimùm diſſipandi, oleum Rutaceum, expreſſumúe ex Lauri baccis, vel exſtillatum ex Iuniperi granis. ſed reliquis tantùm paruâ quantitate admixtis, aut ſeminibus Aniſi, Fœniculi, Carui, Cimini, guttatim tantùm reliquis permiſta, cùm illis vti volumus. Cùm potiùs roborandum Maſtichinum, Abſynthinum. Cùm potentiùs aſtringendum, ſupradictis, Lentiſcinum,

ſcinum, Myrtinum, Myrtill ̄rum, Roſaceum, ſimplex vel omphacinum,Cydoniorum,& expreſſum ex ſemi ibus Vuarum permiſcemus. Cùm dolor ſe andus, oleo Chamomelino, Anethino addito Nardino vtimur. Quod & ſi poſt crapulam & commeſſationes dolent,iuuat. Ad quorum ſimilitudinem alia olea ex herbis ſtomachalibus ipſorùmue ſuccis incoctis parari poſſunt.

Ad calefaciendum, flatus diſſipandos & roborandum, ex aromatibus compoſitum oleum ſic fit: ℞ Maſtichæ ʒ.vj. radic Acori veri, Galangæ, Cyperi ana ℥ ß Nucis moſch. Gariophyl. ana ʒ.iij. ſem.Fœniculi & Angelicæ ana ʒ ij. Vini maluatici vel aliàs præſtantiſſimi ℥. ij. olei oliuarum vel Nucum q. ſ. vt ſupereminceat, ſtent in loco calido aliquamdiu, vel in vaſe, ne tamen adurantur, parùm coquantur ad vſum.

Cùm maius ventriculo robur eſt addendum,ex plantis compoſitum oleum hoc confert: ℞. herb. recentium Abſynthij, Mentæ an. ℥.ij. Saluiæ, Roſmarini,Lauádulæ an ℥.j. ß.fl.Roſ.rubr.ſicc. ʒ.iij.vel recent. duplum, incidantur minutim, adde pulu. Maſtichæ ℥.j. affunde Vini rubri optimi ℥.iiij. olei Oliuarum & Nucum, vt tribus digitis materiam ſuperet:aoquantur,colentur.

In flatibus cōmodiſſimùm conueniens: ℞ ſemin. Cimini, Carui, Leuiſtici, Fœniculi ana ʒ ij. baccarum Lauri, Iuniperi ana ℥. ß. fol.Rutæ, Leuiſtici, Mentæ, Lauri ana ʒ.iij. vel recent. duplum, pulueriſatis & contuſis miſce Aquæ vitæ ℥ ij. addendo olei Oliuarum vel Nucum, & coquendo vt priùs dictum eſt.

Vnguenta ſtomachica, ex oleis enarratis, additis alijs ſimplicibus, & aromatibus præſertim hoc pacto fiunt. Quando intentio potiſsima eſt calefaciendi refrigeratum vel imbecillem ventriculum:

℞. ol. Mentæ, Nardini ana ℥ j. ß. ol. de Abſynthio ℥.ß. ol. Spicæ gutt. aliquot, Gariophyl. Nucis moſch. vel Maceris ana ʒ.j. ligni Aloës vel Sâtali odor. ʒ.ß. Mentæ ſiccæ, Maioranæ vel Roſmarini, Schœnanti an. ℈.ij. Ceræ q.ſ. fiat vnguentum.

Ad inflatum ventriculum idem conuenit, præſertim ſi huic vnguento addatur olei Rutacei vel Laurini ℥. ß. vel guttæ aliquot oleorum efficaciorum exſtillatorum ex ſeminibus ſupradictis flatus pellentibus, aut baccis Iuniperi.

In vtriſque quoque cauſis confert hoc odoratiſſimum vnguentum: ℞. olei expreſſi ex Nuce moſch. vel Macere aut vtriſque ʒ ij. ol. exſtillati Gariophyl. guttas iij. ol. exſtill. ſeminis Aniſi, vel ex alijs quoque guttas vj. Galliæ moſch. ʒ ß. Ceræ albæ q.ſ. fiat vnguentum. Moſchum & ambram & ol. Cinamomi in magnatibus addere poſſumus. Cùm admodum calefaciendum ol. Euphorbij aliqui addunt.

Ad imbecillem ventriculum roborandum: ℞. ol. Maſtichini, Nardini an. ℥.j. ß. ol. Mentæ ʒ. vj. rad. Galangæ vel Acori veri, Cyperi an. ʒ.j. Nucis moſc. vel Maceris, Roſ. rub. Maſtichæ an. ʒ. ß. Spicæ ℈. ß. Storacis cal. ʒ.j. Ceræ q.ſ. fiat vnguentum. Species Hieræ picræ quoq; addi poſſunt.

Ad humidum & laxum ventriculum ſiccandum & conſtringendum: ℞. ol. Myrtini vel Myrtyllorum vel Lentiſcini, Cydon. ana ℥. j. ß. ol. Maſticini ℥.j. ol. Abſynthini ℥. ß. radic. Galangæ, Biſtortæ, cort. Citri an. ʒ j. flor. Roſ. rubr. Labruſcæ, Balauſt. ana ℈. ij. Hypociſt. dis, Ladani ana ʒ. ß. Maſtichæ, Thuris, Coralli ana ʒ.j. & ſi admodum aſtringendum, Boli tantundem, Ceræ q.ſ. fiat vnguentum: Alumen & Acetum cùm validiſſimè conſtringendum, permiſcent.

Si dolor admodum vrgeat ventriculi: ℞. Vnguenti

guenti Dialtheæ ℥.j.Maſtichæ ʒ.ij. ol. Anethini vel Chamomel.an.℥.ß.ſem. Cimini, fol. Mentæ an.ʒ.j. Ceræ q.ſ.fiat vnguentum.

Cerata & emplaſtra ſupra corium pannumúe deducta, & in formam ſcuti formata, in ventriculi affecti, cùm ventriculo appoſita diutiùs ab ægris retineri geſtariq; poſſint, admodum conueniunt. Quæ ex enarratis vnguentis, ventriculum præſertim roborantibus & conſtringentibus, auctâ ceræ quantitate, ſi cerata, vel additis reſinoſis, ſi emplaſtra formare volumus, parantur.

In ventriculi imbecillitate vſitatum eſt Ceratum Galeno adſcriptum ſtomachicum, vel emendans vitia ſtomachi nominatũ: quod ex roſis, abſynthio, ſpica, maſtiche, oleo roſ & cera paratur.

Cuius loco hoc ceratum fieri poteſt: ℞. radic. Ariſtol.longæ, Acori veri an.℥.ß. herb. Mentæ, Abſynthij, fl.Roſ.rub.ana ʒ.iij. Spicæ Ind.ʒ.ij. Maſtichæ ʒ.vj. olei Nardini & Maſtichini & Ceræ q.ſ. ad formandum ceratum.

Vel hoc emplaſtrum ſtomachale: ℞. Maſtichæ ℥.j.ß.Thuris, Ladani ana ℥.j.Storacis cal.℥.ß.Aloës ʒ.ij (niſi dolor grauis ægro moleſtus ſit) addi poſſunt, Coralli rubr.ʒ.ij.radic.Galangæ, fol. Mentæ, Abſynthij, Maioranæ, flor.Roſ.rub.ana ʒ.j. Gariophyl. Spicæ nardi & Celticæ, Santali od.an.ʒ.ß.ol. Nardini & de Menta, additâ Reſinâ Cerâ & Pice q.ſ.fiat emplaſtrum.

In laxiore ventriculo confert emplaſtrum conſuetum de Maſtiche appellatum, validiùs adhuc aſtringens. Cuius cùm variæ habeantur deſcriptiones, hæc correcta magis erit: ℞.Maſtichæ ℥.ij. Thuris ℥.j. Storacis, Ladani an.℥.ß. Hypociſtidis, Acaciæ ana ʒ. iij. Galliæ, Aliptæ moſch. ʒ.j. radic. Cyperi, folior.Abſynthij ʒ.iij.folior.Mentæ, Maioranæ, Roſmar. Myrti vel Myrtillorum vel Lentiſci

ana ʒ.ij. flor. Roſar rubr. ℥. ß. ſeminum Coriandri, Cimini, Berberis, Sumach ana ʒ.ij. Gariophyl. ʒ.ij. Santal. omnium, Ligni aloës, Schœnanthi, Spicæ nardi & Celticæ ana ʒ.j. Boli pinguis, Coralli an. ℥. ß. ol. Maſtichini & Nardini, Reſinæ pini, Ceræ, Lariceæ, Picis ana q.ſ. ad formandum magdaleonem emplaſtri.

Si flatus ventriculum ſimul infeſtent, emplaſtrum Laureum, ex Lauri baccis, maſtiche, thure, myrrha, cypero & coſto cum melle parari ſolitum, accommodatum eſt.

Pro quo ſequens vſurpatum efficacius erit ad flatus pellendos ventriculumque firmandum: ℞. Lauri baccarum ℥. j. Iuniperi bacc. ℥ ß. ſeminum Carui, Cimini, Ameos ana ʒ. ij. foliorum Menthæ, Rutæ ana ʒ. j. radic. Cyperi, Coſti vel potiùs Imperatoriæ ana ℥. ß. Zedoariæ ʒ.ij. Maſtichæ, Thuris ana ʒ. vj. Aloës, Myrrhæ ana ʒ ij. vel ſpec. Hieræ picræ tantundem, excipiantur Melle anthoſato & pauca Laricea vel Terebinthina, fiat emplaſtrum: ſi parùm olei Nardini addatur, cum oleo aliquo ſtillatitio ſeminum, efficacius erit, nec tam ſubitò ſiccabitur.

Hiera picra ſimplex Galen. cum Melle in formam electuarij redacta, forinſecus quoque ventriculo emplaſtri inſtar applicata, ipſius debilitatem corrigit.

Cataplaſmata citra vnctuoſorum permiſtionem (quorum odor pleriſq; ingratus eſt) parata, odoratiora & gratiora ſunt, ſed citiùs exiccata frequentiùs repeti debent.

Herbæ recentes, Abſynthij, Mentæ, Saluiæ, contuſæ & calefactæ, ſeparatim ſimúlue ventriculo applicatæ, eum reficiunt: Quæ interdum integræ ſupra tegulam calentem poſitæ parumque coctæ, & vino generoſo aſperſæ, ſic adhibentur. Vel ſi ſic-

cæ

cæ fuerint, vel inciſæ aut puluerisatæ, vino remollitæ, hoc pacto vſurpari poſſunt.

Vel ſic: ℞. herb. ſiccarum Mentæ, Abſynthij, flor. Roſ. rubr. & Chamæmeli odoratioris an. ℥. ß. Panis toſti & pulu. ℥. ij. coquantur in Vino potenti & applicentur. Quibus ſi pul. Maſtichæ, aut alij etiam in emplaſtris & ceratis explicati vel ſequentis cataplaſmatis permiſceantur, ventriculum magis confirmabit.

Ex ſuccis ventriculo accommodum tale fit: ℞. Maſtichę ℥. ß. Thuris, Ladani an. ʒ. ij. Roſ. rubr. Nucis moſch. Gariophyl. Maceris, Cinamom. ana ʒ. j. farinæ Hordei ℥. j. ſucci Mentæ, Abſynthij, Maioranę q. ſ. vel omnium vel vnius cuius planta recens haberi poteſt, & tunc aliæ puluerisatæ hiſce addi poſſunt: ſubigantur donec fiat paſta, quæ calefacta ventriculo applicabitur.

Hæc eadem, pulpâ Cydoniorum, aut Pomorum acidulorum odoratorum, priùs parùm coctorum, aut micâ Panis in Vino emollitâ, vel parùm coctâ & contuſâ, excipi poſſunt, ſicque vſurpari. Hiſque formis alia quoque multa ex ſupradictis permiſceri.

In flatibus: ℞. Farinæ ex qua panis coquitur, vel micæ Panis, ſcutellam vnam mediocrem: permiſce puluerem ſeminum Carui, Cimini, Fœniculi, baccarum Lauri an. ℥. ß. cum Vino ſubigantur, formetur placenta, quæ parum in clybano cocta, mox per medium ſecta vel confracta, portio illius orbiculari formâ ventriculi ſedi adhibeatur: mutando vbi refrixerit, aliâ parte illius denuò calefactâ. Cui formæ & alia in emplaſtris, flatibus adſcripta, addi poſſunt.

Hiſce omnibus cataplaſmatibus, ſi olea aliqua ſtomachica permiſceantur, non tam citò areſcent, nec toties, vti dictum, ea renouare neceſſe eſt.

Arthemiſiam tenui folio contuſam, & cum Oleo mixtam, ventriculo dolenti impoſitam, prodeſſe docet Dioſc.

Vſitata talia cum oleis concinnata cataplaſmata potiùs quàm emplaſtra, ſunt, emplaſtrum de Panis cruſta dictum Montagnanæ, ex oleo maſtichino, cydoniorum, panis cruſtâ, farinâ hordei, maſtiche, mentâ, corallo, ſpodio factum. Et emplaſtrum Diaphænicon calidum appellatum Meſuæi, ex oleis, cera, pulpis dactylorum & cydoniorum, pane, additis pulueribus varijs ſtomachicis, paratum.

Ex liquoribus, ſpongijs exceptis aut linteo, vel lana aut bombace vel raſurâ dibapti, fotus fiunt, idq; maximè dolore admodum vrgente, qui fotibus præſertim mitigatur, tum etiam in alijs cauſis, ſi ante vnctionum aliorúmue quæ applicantur vſum fiant, vt rectiùs illa operentur, iuuant.

Ex decoctis vt plurimum fiunt, idque in dolore ſummo, hoc modo: ℞. Abſynthij, Mentæ, Serpilli ana m. j. radic. Altheæ ℥. vj. rad. Ariſtolochiæ longæ ℥. ß. flor. Roſmarini, Chamom. Meliloti, Anethi ana p. ß. ſemin. Lini, Fœnogr. an. ℨ. ij. Nucis moſch. Maceris an. ℨ. j. ß. coquantur in aqua & Vino ad vſum.

In intemperie frigida ventriculi: ℞. herb. Mentæ, Maioranæ, Balſamitæ ana m. j. radic. Galangæ, ℨ. iij. Gariophyl. Zingib. ana ℨ. ij. Piperis longi ℨ. j. bulliant in Vino veteri, odorato vel aromatico, pro fotu.

Si flatibus infeſtetur ventriculus, idem conuenit. tuncq; præſertim: ℞. fol. Pulegij, Origani, Calamentæ, Mentæ, ana m. j. fl. Sambuci, Chamomil. Stœchados vel Lauendulæ ana p. j. ſeminum Coriandri, Fœniculi, Carui, Cimini vel Ameos an. ℨ. ij. bac. Lauri ℥. ß. Schœnanthi, Spicæ cel. an. ℨ. ij. Folij ℨ. j. fiat decoctio.

Debilem

Debilem ventriculum roborans, ex pluribus paucioribúsue ſequentibus ſic fit: ℞. rad. Acori veri, Imperat.an. ℥. ß.cort. Citri ſic.ʒ.iij.herb. Abſynthij, Mentæ, Maioranæ, Balſamitæ an.m.j.fl. Roſ. rubr. Roſmarini ana p. j. Gariophyl. Nucis moſc. Galangæ, Zedoariæ an. ʒ ij. Spicæ vtriuſque, Shœnanthi, Santali od. vel Xyloaloes an. ʒ. j. Maſtichæ ʒ. vj. decoquantur in Vino rub. ad fomentum.

Laxum ventriculum conſtringẽs fotus: ℞. cort. Citri ℥. ß. cort. Granat. ʒ.ij. herb. Abſynth. fol. Sumach vel Myrti an.m.j.Roſ.rubr. ʒ.iij. Balauſt. ʒ.ij. ſumm. Labruſcæ ʒ j. ſeminis Myrtill. Coriandri an. ʒ.j.ß rad. Galangæ, Cyperi an. ʒ.ij. decoquantur in Vino rubro ſtiptico.

Ex oleis quoque fiunt fotus ad dolorem ſedandum, hoc pacto: ℞. Olei communis q.ſ. atque in eo decoquatur, Vini Maluatici vel aliàs generoſi 4. pars, vel Aquæ vitæ decupla pars, ad conſumptionem, & lana vel goſsipium hiſce intinctum, adhibeatur.

Alijs quoque oleis ſuperùs enarratis in oleis ſtomacho appropriatis, ſimili modo exceptis, fomentationes, ſed potiſsimùm in doloribus compeſcendis fiunt.

Quę olea & decoctis ſupradictis quandoq; permiſcentur. Vel cum ſuccis Abſynthij, Mentæ, Maioranæ, addito Vino maluatico permiſta, addito Albumine Oui, bene inuicem agitata & excepta, vti dictum, apponuntur.

Pulueres ſtomachici ſacculis plerumque excepti, ventriculo adhibentur; qui ex ſyndone rubra cocco tincta facti, vtiliores cenſentur, atq; ita conſuuntur, ſeu, vt vocant, interbaſtantur, vt æqualiter pulueres diſperſi maneant, interpoſito quandoque goſsipio. Priusque antequam adhibeantur

Digitized by Google

calefiunt: nonnunquam & vini calefacti vapore ſuffumigantur.

Hi cùm calefacere ventriculum potiùs, vel roborare magis cupimus, ex illis quæ fotus in intemperie frigida & debilitate ventriculi præſcriptos ſubintrant, commodè fieri poſſunt.

Vel hoc pacto puluis vtrumque præſtans paratu facilis ſic fit: ℞. Mentæ, Abſynthij an. m. j. Roſ. rubr. p. j. Nucis moſch. ʒ. j. ß. Gariophyl. ʒ. j Maſtichæ ʒ. ij. fiat puluis, cui Corallos rub. addunt.

Alius puluis odoratus admodum ſic fit: ℞. Maſtichæ ℥. ß. Gariophyl. Nucis moſch. Maceris an. ʒ. j. Piperis longi vel Zingib. ʒ. ß. Cinamom. ʒ. j. ß. Ligni aloës vel Santali od. an. ʒ. ß. ſi odore moſchi delectentur, Moſchi vel Ambræ parùm: vel ſpec. Diamoſchi vel Diambræ, vel Galliæ aut Aliptæ moſc. ℈. j. fiat puluis pro ſacculo.

Cùm validiùs aſtringendum, eadem quę fotum laxum ventriculum conſtringentem ſubeunt, pro ſacculo quoque ſumi poſſunt.

Vel hoc modo: ℞. Maſtiches ℥. ß. Thuris ʒ. ij. Coralli rub. ʒ. j. ß. rad. Cyperi, cort. Citri, Roſ. rub. Nucum cupreſſi, Balauſt. an. ʒ. ß. Spongiolæ roſæ caninæ odoratæ quam Eglatinam vocant, Germ. Wichag. Nucis moſc. an. ʒ. j. fiat puluis pro ſacculo.

Ad flatus diſſipandos, ex materia, quam fotus, flatibus pellendis deſcriptus recipit, ſacculus etiam fieri poteſt.

Vel ſic: ℞. rad. Galangæ ℥. ß. fol. Mentæ, Pulegij an. ʒ. ij. Rutæ ʒ. j. ſeminis Fœniculi, Carui, & Cimini, ſi grauis odor non obſtet an. ʒ. j. Spicanardi, Schœnanthi an. ʒ. ß. fiat puluis: poſſunt & aromata quædam addi.

Ad dolorem ſedandum, quæ fotum anodynum cōponunt, in pulueres redacta, ſacculo inſuuntur.

Vel ex hoc puluere paratur: ℞. flor. Chamom. Meli-

Meliloti, Anethi, Roſarum, ſummit. Roſmarini an. p.j. Abſynthij m.ß. conſuantur in ſacculo.

In dolore à flatibus præſertim, ſacculus hic eſt vſitatus: ℞. Furfuris m.j. Milij integri vel parùm conquaſſati p. ij. torrefiant & fricentur parùm in ſartagine pro ſacculo. Sal nonnunquam quoq; additur. Si Mentæ puluis addatur, magis ventriculo appropriatus erit.

In cruſta ſeu orbe abſecto panis calentis, modò ex clibano extracti, vel parùm torrefacti, & Vino generoſo ſeu maluatico madefacti, pulueres enarrati compoſiti, ſimplicioréſve aſperſi, ventriculo quoque admouentur.

Communiterq; in doloribus ventriculi puluis Maſtiches cum Gariophylis, Nuce moſc. & Roſis, cum cruſta panis, vti dictum, admouetur.

Vel etiam ventriculo priùs oleis conuenientibus, vti illic dictum, vncto, puluis iam dictus inſpergitur. Vel alij qui vnguentis, vt ſuprà oſtēſum, permiſcentur, aut hi qui ſacculis inſuti aliàs vſurpari ſolent, ſic quoq; ventriculo aſperguntur.

Ad externa referunt & ea, quæ foris admota ventriculum ab externo aëre, contactuq; aliorum frigidorum muniendo, ex accidenti calefacere dicuntur. Quod magis propriè faciunt, ſi hæc priùs actu calefiant, vel quæ potentiâ ſimul operantur, illis imponantur.

Pectoralia dicta eam ob cauſam, tum ad præcautionem, ſani, imprimis verò illi quibus ventriculus imbecillior eſt, geſtare ſolent, illiſque ne nuda ſed bene tecta ventriculi ſeruetur regio, eam præmunire.

Quæ vel ex Panno laneo ſpiſſo parantur, qui ſi ſucco Chermes rubro tinctus fuerit, vti eſt ſcarlatum dictum, tunc cordialis ſimul eſſe cenſetur. Vel aliâ arte pectoralia ex panno linteo du-

plicato, interpoſito goſsipio, ſeu, vt vocant, interpaſtato, fingũtur. Aut thorax eâ ſede quæ ventriculo incumbit, cottone, tum huius vtilitatis, tum elegantiæ causâ infarcitur.

Quorum loco quibus infirmior eſt ventriculus, vel vbi admodum refrigeratus fuerit, Pelles adhibentur: quarum pili cùm ſe proximiùs & æqualiter magis corpori applicent, rectiùs ſic muniunt calefaciuntque. In quibus delectum quoque habentes, priuatim ventriculo Vulpinas, Leporinas, Lupi catuli, Vituli abortus, præ cæteris conuenire exiſtimant. Vti & pelles detractas ab auibus plumeas, à Vulturibus præſertim, quibus ſingulares vires quoq; attribuunt.

Et cùm pennæ molliores, plumoſæ, exiguis calamis conſtantes, ſe quoque vti pili exactè corpori applicent, loco pellium, puluinis frequentiùs plumis refertis, Anſerinis potiſsimùm, ventriculum, ſi facilè patitur, & ægrè concoquit, tegere & interdiu & noctu potiſsimùm ſolent.

Qui goſsipio interdum loco plumarum quoq; infarcti vſurpantur. Tunc ferè, quando illud præparatum priùs, vt efficacius ſit, in ægris, veluti in Vino vel decocto, aut ſucco aliquo conuenienti ſtomachali immerſum & expreſſum, denuoq; ſiccatum, aut pulueribus ſtomachicis conſperſum puluinis inſerimus, vel etiam alioquin applicamus. Quorum loco tamen ſacculis potiùs vtimur, ſicuti in externis iam dictum fuit. Goſsipij loco raſuram Dibapi adhibitam valdè commendat Holler.

Præter hęc in ægris potiſsimùm ad calorem natiuum ventriculi fouendum, Corpus calidum hominis noctu in lecto ventriculo appreſſum retentumque, vt coniugis (quo remedio Dauid vtebatur) vel mariti, aut infantis, vel manus ſola propria vel alterius admota, iuuant.

Vti

Vti & Catellus in lecto ventriculo accumbens, qui potiùs quia homini familiaris eſt, quàm quòd proprietate quadam viribus proſit, cæteris præfertur.

Inter ea quæ foris adminiſtrantur, Faſcia ventriculum inflatum, poſt euacuationem factam & flatuum diſcuſsionem, ſenſim ſtringere, vt denuò ſubſideat: vel leui compreſsione id facere, non erit inutile.

Cucurbita item magna, vmbilico appoſita, flatus à ventriculo reueliendo iuuat.

Si à ſiccitate ſine caliditate (cum qua ſi accidat, in calida ipſius conſtitutione quid agendum, explicabitur) imbecillitas eueniat, ventriculo tunc aſtricto duroque, nec rectè ſe dilatante; cùm hoc non niſi magnam ob cauſam accidat, in ſenibus præſertim, toto corpore ſimul ſiccis & attenuatis, vel in hectica febre, in qua vniuerſum corpus emaciatum aſtrictumq; eſt, vti & ſi ſine hectica corpus emaciatum ſit, aliquando, & ob omnimodam cibi potusq; diutinam abſtinentiam, ventriculo exiccato, & vti in muliere melancholica, quæ venenum ſibi exhiberi metuens, nihil per os admittebat: quemadmodũ ſenectus reparari minimè poteſt, hectica & atrophia à ſiccitate ægrè curari, ſic & hæc in illis curatu impoſsibilis, in his difficilis, nec quoque aliam priuatam ab ea, quæ in hecticis vniuerſo corpori humectando & reficiendo debetur, curandi rationem requirit. Sed vti in ea, ſic & hîc præſertim per aſſumpta, vt Cibum, Potũ, Conditura Conſeruasque, aliaque medicamenta humectantia & reſtaurantia, in hectica explicata ventriculũ humectare & relaxare ſtudebimus. Quòd & inediam diu paſsis, facere conuenit, modò non adeò ventriculus arefactus ſit, vt emendari ampliùs nequeat.

Imbecillitatis ventriculi à ſiccitate, curatio.

Digitized by Google

Calidioris ventriculi conſtitutionis, naturalis adhuc, ne morboſa fiat, præſeruatio.

Calidior ventriculi conſtitutio, quæ adhuc naturalis eſt, etſi morboſa nondum ſit, quia tamen prona ad morbos, eam ob cauſam, quòd in ea ventriculus à cibis calidioribus facile & nimiùm incaleſcens ſitim ardoremq; ventriculi pariat, & cibos facilè corrumpat, & in bilem conuertat; Ideò ne tale quid accidat, decenti victus ratione inſtitutâ, cùm ſi in ea peccetur, hæc tunc primùm nocere ſoleat, & ſi hoc frequēter fiat, in deterius conuerti, præcauebitur.

Quod fiet, ſi qui huic obnoxij, ab alimentis quæ facilè corrumpuntur, abſtineant, aut ſibi temperent. Qualia ſunt pinguia, imprimiſque piſcium Pinguedo noxia. Lax quoque in calidioribus ventriculis corruptioni obnoxium: Vt & oua, quæ in bilem meraciſſimam ſæpè conuertuntur. Quod & oua piſcium, barbi imprimis, quæ purgare ob id vulgus credit, faciunt. Al aque multa eiuſmodi non ſolùm ab animantibus, ſed & à fructibus petita, quæ licet teneriora cùm ſint facilè cōcoquantur, in eiuſmodi conſtitutionibus citò corrūpuntur nocentque. Sicuti verò ea quæ concoctioni in imbecillioribus ventriculis non facilè cedunt, à calidioribus ſine negotio concoquuntur, nec ab illis afficiuntur.

Imprimis verò cibi nimiâ conditurâ, caliditatem aliquam adepti, vel per ſe calidiores & medicamentoſi, ipſis minùs conueniunt: ſicuti & illi qui ob putredinem incipientem calidiores & deteriores euadunt. Quales fiunt, ſi nimiùm eos aromatizando acrimoniam, & ſaliendo ſalſedinem acquirant, à quibus admodum læduntur. Vel ſi ob moram, rancorem, vti pinguia maximè, contrahant: vel aliàs ſitum, vti caro ferina, vel etiam fœtorem, vti caſeus putris, redoleant, quæ etſi abominabilia in cæteris omnibus ferè alimentis, tamen in hiſce ob gu-

ob gulam à multis grata habentur, adeò & caſeus ſummè putris, fœtidiſſimus, verminibusq; ſcatens ab illis in deliciis habeatur, à quo tamen ſummè quoque læduntur, ipſorum ventriculo ardorem patiente. Sed & dulcia cibis addita, vt dulciores eos reddunt, ſic & calidiores corruptioniq; magis obnoxios, & qui in bilem facilè conuertantur. Quæ ex ſua natura quoq; talia ſunt, ex iis quibus vti ſolemus, quorũ caliditatem odor, acrimonia vel dulcedo inſignis arguit, illis ſunt noxia: veluti vinum dulce, generoſum, antiquum: fructus dulces, melones, ficus ſimilesque: & in quibus ſuccus quidam eſt prauus ad corruptionem facilis, vt in cucumeribus & eiuſmodi: atque olera acria, vti naſturtium, ſion crateuæ, Cæpe, porri, allia, poſt quorum eſum maximè eructant, ſingultiunt, vrunturque.

Quemadmodum autem quę non talia, ſed temperata potiùs vel ad frigiditatẽ aliquam inclinantia exiſtunt, illis magis conueniunt: ſicuti Lactuca, Endiuia, Bugloſſum, Spinachia ſimilesq; herbæ & fructus. Aquæ itidem frigidæ potus illis, vti aliis, nocere minimè poteſt, ſiue per ſe interdum, vel etiam ex conſuetudine loco vini vel vino permixta bibatur. Acida imprimis meliùs refrigerantia his accepta & vtilia ſunt: vt Cibi acidis conditi. Vinum vinoſum aut acidulum potiùs quàm forte: Fructus varij acidi. Qualia multa eiuſmodi alimenta nonnihil refrigerantia in ardoribus ventriculi à bile prodeuntibus, & in ſiti, febribusq; explicata, hiſce naturis quoque competunt.

Vti & medicamenta varia, quorum vſu, ſi calidior conſtitutio eiuſmodi ad morboſam iam inclinare videatur, illa corrigi nonnihil, emendariq; poſſit.

Inter quæ & thermarum acidarũ potus eiuſmo-

di naturas ſæpè penitùs immutat: quæ alioquin & ætatis ſucceſsione vix dum adeò caliditatem a- mittunt, quin calidorum prædictorum vſu tunc nonnihil, etſi minùs fortè quàm dum iuuenes e- rant, lædantur.

Cardialgiæ neruorum cauſâ accidentis, curatio. Neruorum cauſâ ſi ventriculus alijs partibus vehementer dolentibus conſentiens, ſimul condoleat, illis potiùs à quibus origo mali, quàm ven- triculo compatienti cura adhibetur.

Si verò ob exquiſitiorem ſolito ſenſum, ventri- culus faciliùs patiatur & doleat, maior præcautio ne citò afficiatur adhibenda, atque ſi offenſus ſit, ſtupefacientibus antidotis alijsque narcoticis eò liberiùs ſenſum illum nimium retundere ſtude- bimus.

Si eorundem neruorum cauſâ in animi affecti- bus etiam ventriculus, ſeu, vt vocant, cor doleat, ſi illi emendentur vel mulceantur, hæc quoq; car- dialgia remittit vel ceſſat.

Cardialgiæ coli inteſtini cauſâ euenientis, cura. Ob colon inteſtinum in ſuperiore illius ſede, retentis flatibus vel excrementis, ſi in regione di- cta cordis, cardialgia ſuboriatur, illis erumpenti- bus ſponte ceſſat dolor: ſi ſubſiſtant, quomodo ſubueniendum, per clyſmata imprimis, in colico dolore oſtenſum eſt: vti Clyſtere ex Oleo, Melle & Vino paratum, mox iuuare, deſcripſimus, ſi ob moram cathartici ſumpti in colo, cardialgia fiat.

Cardialgiæ ſepti tranſuerſi cauſâ prouenientis, curatio. Si ob ſeptum affectum cardialgia in dicta cor- dis ſede oriatur, cùm & dyſpnœa tunc moleſta ſit, magisque angat, quid agendum, in dyſ- pnœa explicatum fuit.

DE

DE HYPOCHONDRIACO DOLORE.

CAPVT XII.

Genera.

HYPOCHONDRIACVM dolorem vocamus illum, qui in ventris inferioris ſeu abdominis lateribus vtrinque à cinguli ſede, vt vocât, retrorſum ad ſpinam, deorſumq; ad lumbos, & inania vſque deductis, ſede aliquâ illorum, latere ſiue dextro ſiue ſiniſtro, vel vtroque occurrit: non in ſuperficie, carnoſa illic ſeu muſculoſa in ſede, de quo in ſuperficiarijs dolorib. agemus, ſed in profundo, ſub nothis coſtis, quæ hanc regionem circumſcribunt, illarumque causâ Hypochondriaci dolores vocantur. Quorum Hippoc. ſæpè mentionem facit: Practici verò in morbis viſcerum ſub nothis coſtis occurrentium, dum ſymptomata illorum recenſent, etiam horum dolorum meminerunt, doloresque huius illiusúe viſceris nominant. Qui variant primùm in eo: quòd præcipuè grauitatis vel ardoris, vel punctionis vel dilacerationis ſenſu moleſtiam doloremue pariunt.

Grauis obtuſus dolor in hypochondrijs.

Grauitatis ſenſum & moleſtiam præbens obtuſus dolot, qul tamen aliquando ob diſtentionem & punctiones, quæ interdum accedunt increſcit, in latere tam dextro quàm ſiniſtro in e[illegible]ri hypochondriorum ſede occurrit. Tuncque vel nihil duri aut tumentis in lateribus tangitur, vel apparet: Aliàs verò durities aliqua tumórue ſub nothis coſtis prominere, vel in medio harum vbi inuicem dehiſcunt, deprehenditur, coſtis nothis

tunc extrorſum magis quàm par erat curuatis; Dolore compreſsiuo ventriculi, vti dictum, & dyſpnœâ aliquâ ſemper ferè concurrentibus, alijsq; ſymptomatibus; Vt diſcoloratione in facie, primùm & potiſsimùm ſe pallore in cachexiâ, flauitie vel nigredine in ictero, manifeſtante: Vel tumore ventris aut pedum totiusq; corporis, in hydrope. Quæ accidentia cùm potiùs quàm dolor ille in hiſce affectibus obtuſus obſeruentur, magiſque ægrum & aſtantes terreant, in illis potiùs horum tractatio inſtituetur, quorum & hîc, ne quid omittatur, propter grauem dolorem qui ſimul adeſt, meminiſſe oportuit.

Poſteriùs ad latera ſpinæ dorſi ſub hypochondrio tam dextro quàm ſiniſtro, rariùs vtroque ſimul, in lumborum inanibus, dolor ille grauitatis & ponderis alicuius ſenſum præbens, vti dictum, obtuſus, nonnunquam tamen inualeſcens, interdum, vti dicetur, in acerbiſsimum deſinens, occurrit. Quem à cauſa potiùs magna quàm dolore, qui tantus non eſt, Calculi renum nomine & Lithiaſin appellant.

Calculus renum. Lithiaſis.

Qui dolor motu corporis, vt cùm ſpina præſertim flectitur corpusúe incuruatur, vti ex decubitu, per quem locus ille premitur, magis ſe prodit ſentiturque: Stuporque aliquis in crure affecti lateris interdum accedit. Hiſce ſuperuenit vrinæ aliquod interdum impedimentum. Cùm qua aliquando, maximeq; ſi corpus validiùs, circa lumbos præſertim agitent & impellant, per equitationem alióſue motus, ſanguis permiſtus prodit, vrinamque cruentam efficit; cuius ſedimentum tandem nigrum in fundo vaſis ſubſidet. Quæ & certo tempore alba & turbulenta lactis ſeroſi inſtar, in principio præſertim mictionis, mingitur, & poſtquam ſubſederit, materiam albam veluti cretaceam, copioſam quan-

doque

doque in fundum matulę deponit. Nonnunquam & ſabuloſum quid album, aliquando & ſquamoſum per eam redditur. Hunc dolorem nouus & acerbiſſimus interdum, vti dicetur, excipit, nouisq; accidentibus auget.

Ardens dolor, nunc in elatiore hypochondriorum ſede, vel in latere dextro verſus anteriora magis occurrit: diciturq; à cauſa, Hepatis inflammatio, vel Hepatitis vocari poteſt. Vel in ſiniſtro latere verſus poſteriora magis, vocaturq; Lienis inflammatio, Splenitisque appellari poteſt. Aliàs verò in humiliore hypochondriorum regione ſupra coxendicem, & poſteriore circa dorſum vtrinque latere dextro vel ſiniſtro ſe offert, & propter locũ affectum Renum appellatur inflammatio, vel Nephritis quoque dici poteſt.

Ardens ſeu inflammans dolor in hypochõdriis. Hepatitis. Splenitis.

Nephritis.

Hic dolor veluti inflammans, diſtendens & grauitatis ſenſum præbens, in omnibus occurrit ſpeciebus: vti & pulſans, præſertim verò ſi in ſiniſtro latere fiat lienis inflammatio: in qua tumor tactu deprehenditur, vti & nonnunquam in dextro latere, ſi hepar inflammetur, tumor apparet, prominens magis, ſi in dextrum latus æger corpus inclinet, ſed ſine rubore, vti verò ſi muſculi illius loci inflammantur, accidit. In vtriuſque etiam viſceris inflammatione dolor ad iugulum vſque extenditur: & decubitu in latus aduerſum exacerbatur: qui magis ardens in eryſipelate hepatis exiſtit.

Præter quæ, tuſſis exigua & ſicca in omnibus ſpeciebus moleſtat. Singultus aliquando hepate vel liene affecto accedit. Vomitusque vrget, per quem bilis, hepate præſertim inflammato euomitur, os amareſcit, nonnunquam & per aluum deijcitur. Icterusque hepate vel liene inflammato nonnunquam adeſt. Cruenta interdum, hepate

affecto ſequitur deiectio. Mictioq; frequens cum ardore, renibus inflamm-tis moleſtat.

Febris omnes haſce quoq; inflammationes comitatur Synochos: vel eas mox ſubſequens, vel priùs incipiens: cuius cauſâ vt & inflammationis immenſæ, Inquietudo, Sitis vrgent, Lingua arida eſt: Reſpiratio cita ſed parua: Pulſus celer & magnus: Vrinæ tinctæ, & ſub finem nonnunquam purulentæ.

Quibus omnibus ceſſantibus, grauedo interdum & ponderis quidam ſenſus, vt ſuperiùs dictum, in enarrato loco aliquo affecto remanere aliquando ſolet, aliaq; accidentia tunc, vti dictum, ſuperuenire.

Punctorius dolor in hypochōdrijs. Lienaris falsò dictus dolor. Miltzeſtechen.

Punctorius dolor alius, ſanis alioquin, ſubitò in latere plerumque ſiniſtro, aliquando & in dextro oboritur, quem German. Miltzeſtechen / Lienis punctionem, cùm à liene illum prodire vulgus credat, falsò nominant. Acceditque poſt cibum præſertim ſumptum, ſi tunc corpus validiùs, equitatione præſertim, aliòue motu violentiore agitetur: apparente interdum tumore, qualis in ſpaſmo flatulento oriri ſolet: Admodumque hic dolor pungit & lancinat, præſertim reſpiratione ducta: miteſcit ſi venter ſtringatur, ſponteque tandem remittit.

Alius in morbis alijs partium dextri ſiniſtriùe lateris eueniens, cum obtuſo & grauante illius dolore, vt in eo dictum, iungitur: cui & alia grauiora copulantur ſymptomata, in quibus enarrandis etiam ille explicabitur. Qui in exteriori corporis habitu ſe in hypochondrijs, vti & in alijs locis offert, ſicuti & circa inguina in hernijs, ad eiuſmodi caſus referuntur, & in illis deſcribuntur.

Lancinans & tenſiuus

Lancinans tenſiuus quidam dolor in lumbis oboritur, quem Vterinum, cùm vteri cauſâ fiat, vocant,

voçant: eo tempore præſertim quo menſes expectantur, vel cùm ſuppreſsi ſunt: & quandoque in grauidis ſe repræſentans; frequenter poſt partum, in alijsque vteri affectibus comes, vbi & exactiùs deſcribitur. *in hypochondrij dolor. Vteriuus dolor.*

Diuellens & quaſi dilacerans pungensque dolor, acerbiſsimusque cruciatus in lumbis, illic vbi grauem illius dolorem accidere diximus, alterutro latere, vix vtroque ſimul, frequenter ſuboritur, & in quibuſdam per interualla, plerumque aliquot menſium, vel etiam anni vnius aut alterius redit. Hunc Germani à ſitu doloris Lendiwech/ Lumborum dolorem vocant: qui aliàs à parte affecta Nephriticus dolor: vel à cauſa, ſiue lapis ſiue arena fuerit, Calculus, Grieß à noſtris appellatur. Hic nunc illic perſiſtens & fixus eſt: nunc ad inguina vſque protenditur vel illic figitur, nec dum vti dolor colicus per ventrem vagatur. Stupetque tunc quoque crus interdum regionis affectæ. *Diuellens acerbiſsimus in hypochondrijs dolor.* *Nephriticus dolor.* *Grieß.*

Vomitusque in principio plerumque moleſtus eſt: per quem ea quæ in ventriculo continentur, excrementa pituitoſa & biliosa reijciuntur. Reſpiratioque cita & parua fit.

Vrina ab initio cum difficultate aliqua, aquea penitus, & vti vocant cruda, mox turbida, aliquando & cruenta redditur. Arenulæque interdum nunc rubræ, nunc flauæ, nunc cinereæ cum vrina profluunt: aliàs inuicem concretæ, aliàs diuulſæ in fundo ſubſident; aliquando adeò tenues, vt in hypoſtaſi, vel pinguedine hærentes in ſublime ferantur, & hinc inde matulæ adhæreant. Quæ omnia diu interdum durant: aliàs dolore ad infima ventris vſque deſcendente, ſubitò & veluti in momento ceſſat malum: vel in ea regione, aliud incommodum, in mictione præſertim impedita,

vti illic dictum, naſcitur. Quod tamen minimè fit, vel ſi fiat mox ceſſat, ſi calculus per mictionem vnus vel plures erumpant. Qui nunc arenoſus & friabilis eſt, ruber vel flauus, vel cinereus, quem Nieren ſtein noſtri vocant, oblongus vel rotundus, æqualis vel inæqualis, maior mi- órue. Vel ſiliceus & ſolidus, tuncque cinereus vel albus, plerumque & variâ formâ effictus redditur.

Cauſa.

Diuerſarum partium, in hypochondrijs ſub nothis coſtis latentiam morbi, doloribus hypochondriacis nominatis occaſionem præbent. Quæ ſunt, Vel viſcera carnoſa: hepar, lien, renes bini cum vreteribus: Vel portiones partiũ eò pertinentium: vt peritonæi, ventriculi, & coli: quorũ affectus aliqui etiam ſub hypochondrijs ſentiuntur eoque pertingunt.

Viſcerum carnoſorum ſub hypochondrijs latentium, Hepatis ſcilicet dextrum latus occupantis, & ad anteriora vſque protenſi, Lienis in ſiniſtro latere ventriculo ſubſtrati, Renum vtrinque ſub illis duobus viſceribus vnà cum vreteribus, qui ab illis in lateribus obliquè deorſum verſus anteriora vergunt, poſitorum, morbi aliqui dolores procreant, qui in eiuſmodi locis, vbi hæc viſcera ſedem obtinent, latere dextro vel ſiniſtro, vt in doloribus illis dictum, ſeſe pateſaciunt. Reniſque dextri affectus ab hepatis affectu hoc pacto in ſitu diſtinguitur: quòd hepate affecto dolor in latere magis dextro verſus anteriora, vbi maior eſt hepatis portio, vel etiam iuxta regionem foueæ cordis, vbi ventriculo incumbit, ſentitur: renis verò dextri dolor, circa poſteriora paulò humiliùs in dorſo, eodem in loco fixus

fixus remanet. Siniſtri verò renis, qui elatior eſt dextro, affectus à lienis affectu, ex doloris ſitu non tam facilè ſecernitur, cùm lien poſteriorem magis ſedem, reni ſiniſtro proximam, ſecus quàm communis eſt opinio, qui in latere ſiniſtro verſus anteriora magis lienis ſitum quærunt, occupet: Ita vt alijs indicijs quàm ex doloris ſitu harum partium affectus ſint diſtinguendi.

Sunt autem eiuſmodi viſcerum morbi, qui ſingulis accidere poſſunt, doloreſque in illis procreare, inflammatio, aggrauatio, obſtructio, diſtentióue facta ab humore vel tumore, aut diſtentio à calculo prodiens.

Inflammatio in hiſce viſceribus ſanguineis, hepate, liene, renibuſque, ex ſanguine puriore impurioréue quandoque fit; doloremque ardentem illius loci, vbi viſcus affectum latet, ſicuti illic dictum, excitat: licet enim hæc viſcera obtusè tantùm propter exteriorem tunicam ſentiant, huius tamen causâ, cùm ad vicinas membraneas partes ſenſiles inflammatio quoque extendatur, dolor ardens magis ſe dilatans ſentitur: cum tumore magis apparente, ſi in hepatis ſede externa ſeu gibba ſit inflammatio, vel lien, quod humilius nonnihil ſub coſtis prominet, intumuerit: eſtque pulſatio maior, liene affecto, cùm ille arterijs abundet: accedentibus quoque alijs accidentibus, vti oſtenſum, quando hæc viſcera ſepto accumbentia inflammantur, cùm tunc reſpirationi incommodent, tuſsiculamque proritent, & ventriculum vicinum offendendo perturbent: biliſque hepate inflammato efferueſcens effuſaque, vomitus, diarrhœas, icterum pariat, reneſque inflammati vrinam acrem reddant. Et ſi inflammationem vlcus in hiſce viſceribus ſe-

Inflãmatio Hepatis, Lienis, Renum, cauſa Ardentis doloris in hypochondrijs.

quatur (quod vti in renibus fieri ex pure reiecto cum vrina facilè cognoſcitur, ſic & in hepate & liene accidere, etſi adeò manifeſtè non liceat dijudicare, viſcerum tamen horum corruptiones, quæ in mortuis cadaueribus ſæpè inueniuntur, ſatis oſtendunt) vel inflammatione non bene diſcuſsâ durities aliqua relinquatur, illorum poſtea ſequantur accidentia.

Cauſa autem quòd hæc viſcera inflammentur, in omnibus contuſio aliáue læſio extrinſecùs in hiſce locis facta, eſſe poteſt: Vt & hepatis ac lienis inflammationis, aſſumpta calidiſſima feruentiſſimaque, quæ non ſolùm ventriculum, vti illic dictum, ſed & hæc viſcera illi accumbentia inflammant. Imprimiſque quòd hepar inflammetur, ſi frigida affatim dum corpus vehementer calet, bibatur, propter illam ſubitam repercuſſionem, frequentior eſt cauſa: Renumq; inflammationis calculus, qui dum exitum quærens vreteribus ſe inſerit, dolorem immenſum adfert, affluxum ſanguinis copioſum, vnde ſequitur inflammatio concitat: cui calculus interdum iunctus adhuc eſt, malumque geminat. A quibus omnibus cauſis ſi inflammationes fiant, febrem accendunt ſymptomaticam. Sed & ſine hiſce cauſis ſanguis in febribus ſynochis efferueſcens, vti in febribus dictum, in quædam ſupradictorum viſcera effuſus, haſce in illis inflammationes gignere poteſt, quas febris præceſſit, illarumque cauſa exiſtit. Quod & fortè ob copiam ſanguinis, etiam non præcedente, ſed ſubſequente febre, vt è vaſis erumpens inflammationes pariat, fieri poteſt. Qui ſanguis ſi in hepate adhuc impurus, nec dum à bile dextrè repurgatus fuerit, phlegmonem eryſipelatodea, ardoremque inde profectum vehementiorem; per quem interiora vri videntur, vnde & febrem

ſebrem quæ inde ſequitur acutiorem, Typhodem dictam, procreabit. Sicuti & ſi à bile ſincera è folliculo fellis per hepatis ſubſtantiam diffuſa, eryſipelas ſincerum oriatur, eadem accidunt. Quod & à iam dictis cauſis alias inflammationes procreantibus, euenire poteſt.

Ab humore ſi hepar aut lien admodum obſtruantur, aut infarciantur, adeò vt grauiora ſeu ponderoſiora ſolito fiant, tunc grauedo aliqua in lateribus quoque ſentitur. Quod rariùs in renibus ab humore, ſicuti verò à terreſtri corpore, vti dicetur, accidit. Quæ grauedo ampliùs adhuc vrget, molis alicuius incumbentis inſtar, ſi hepar vel lien tumor aliquis durus vel ſcirrhus aut œdema occupet grauetque. Quod & in renibus poteſt ab eiuſmodi tumoribus illic natis accidere, doloreque grauis, vt inquit Hippocrat. tumoris causâ, in renem cadere. Quorum omnium cauſas in aliis accidentibus grauioribus, quæ tunc quoque prodeunt, recenſebimus. A flatibus aut ventoſitate, ſicuti aliqui docent, hepatis lienîſve dolores naſci, cùm in illis tantâ quantitate, vt ea diſtendant congeri nequeant, nec illa ſentiant intrinſecùs, quo pacto hoc fieri poſſit non videmus, ideoque hanc cauſam omittimus: Multoq; minus in renibus hoc fieri poſſe concedimus. *Obſtructio Hepatis, Lienis, Renum ab humore, tumore: cauſa doloris Grauis obtuſi in hypochondriis.*

A calculo ſeu topho in hepate genito, aut ipſius veſiculâ, vel etiam ab arenis & ſabulo copioſè illic collectis retentiſque, grauamen quoque aliquod eâdem ratione vt de tumore dictum, ſine dubio ſentitur. Quod fieri poſſe vti ſectione depræhenſum à me aliiſque ſæpe fuit: atque ex reiectis arenulis intensè rubris & veluti cruentis copioſiſſimè in affectu hepatis has inde prodiiſſe obſeruatum: ſic cùm in brutorum hepate calculos ſæpe inueniamus, in homine quoque hoc *Calculus & arenæ in Hepate illiusq; Veſicula, cauſa Grauis obtuſi doloris in hypochondriis.*

fieri poſſe, ex eo etiam facilè colligimus. Quæ cùm accidunt, ab illis & moleſtia hæc naſcitur, aliaque inſuper ſymptomata: qualia etiam ab obſtructo hepate procedunt, ſicuti in illis ſuo loco declarabimus. Quod an in liene quoq; accidat, etſi ex eo, quòd in toto corpore calculi gigni poſsint, aliquo modo colligatur, tamen quia nondum illud vidimus, nec ab alijs obſeruatum nos legiſſe meminimus, certi quid aſſeuerare ea de re nolumus.

Calculus & Arena in Renibus, cauſa Grauis ponderis ſenſum præbẽtis dolorũ in hypochõdrijs.

In renibus verò adnexiſque illis vreteribus, calculi diuerſorum generum, arenaque contenta, frequentiſsimè dolori nephritico dicto, occaſionem præbent. Qui vel grauitatis moleſtiam ſolùm adfert in renum regione, mitiorem ſeu valde obſcuram, ſi in renibus arenulæ collectæ ſubſiſtant nec præterfluant, aut calculus exiguus adhuc renibus inhæreſcat: magis verò apparentem, ſi magna copia ſabuli illic congeſta ſit, aut plures ſint calculi vel maiores; accedentibus tunc nonnunquam & punctionibus lancinationibusq;, & ex compreſsione neruorum, in lumbis, ſtupore in crure ſubiecto: vel in magnis motibus ob calculum, renum ſubſtantiam contundentem, mictione cruentâ tandemque & purulentâ, per quam & ſi quid à calculo abſcedit, illud per vrinam redditur. Quæ accidentia adhuc grauiora diuturnioraque ſunt, ſi diutiùs retentus calculus in molem aliquam vno in loco excreſcat: maximeque ſi adeò augeatur, vt per omnes ſinus renis diſperſus eos adimpleat, renemque in tumorem attollat: quales & maximos & ramoſos calculos in renibus creuiſſe ſectione inuenimus: Veluti & quòd abſumptâ renis ſubſtantiâ, calculus ſolâ membranâ craſsâ inuolutus, tanquam in marſupio ſuſpenſus, illic vbi ren fuerat, hæſerit: Vnde certè dolor impedimentaque grauiora ſuc-

ta ſuccedere neceſſe eſt: mulieremq́ue multis annis de perſeuerante dolore conqueſtam, & ſæpiùs aborientem, poſt mortem ſecans, hoc pacto affectam fuiſſe, cognoui. Quod non adeò infrequens eſſe, cùm & alij huius rei meminerint, ſatis patet. Vti verò illud, quod à me deprehenſum fuit, calculum in extima pingui renum tunica adnatum fuiſſe, qui etſi ſatis magnus eſſet, tamen quia cauus & leuis omnino erat, moleſtiam nullam, quod audierim, peperit.

Sæuiſsimus verò dolor à calculo procedit, ſi è renibus in vreterem tendat: quem prædicta ſymptomata quoque comitantur. Imprimis vomitus, ventriculo conſentiente: per quem quia pituitoſa quandoq; reijci vident, inde quoq; dolores hoſce progreſſos coniecerunt, quæ tamen à ventriculo pituitoſo procedit, cùm à renibus huc tam ſubitò peruenire minimè potuiſſet: Vrinaq́ue tunc aquea & cruda, ob dolorem & vomitum bile aliò raptâ, apparet. Dolor autem, qui, ſi calculus in principiũ vreteris feratur, illicq; eos diuellat, circa rené affectum ſe offert, vbi quamdiu ſubſiſtit, vrget: quando verò iterum in ſuam ſedem in renem remeat, dolor ceſſat vel mitigatur: increſcit verò quando vlteriùs deſcendens per anguſtos vreteres, eos diuellendo eo in loco vbi hæret, dolorem parit, qui tamdiu durat, donec in veſicam per anguſtos vreterum obliquos ductus (vbi diu ſæpe ſubſiſtẽs vehementer excruciat) illabitur, dolorq́ue tunc ſubitò ceſſat. Qui nonnũquam etiam à ſabulo tardiùs per vreteres delato prodire poteſt: in anguſtioribus pręſertim hiſce meatibus: Quos adeò dilatatos & amplos factos, in illis qui ſæpius calculos reddiderunt, ſectione obſeruaui, vt ſine labore magno, poſtea & arenulas & calculos, præſertim dum minores erant, ſæpius excreuerint.

Calculus & Arenæ in Vreteribus, cauſa Nephritici doloris.

Cauſam autem generationis arenularum & calculi in renibus, pituitam eſſe, à calore renum adeò exiccatam, vt terrea indeque lapidoſa fiat, communis eſt opinio. Verùm cùm ex pituita exiccata mucus & viſcus potiùs fiat, nec illa vlteriùs naturâ vel arte indurari lapideſceréve queat: nec etiam gypſea hæc materia quæ in articulis depræhenditur à pituita prodeat, ſicuti in articulorum morbis oſtendemus, aut ſi prodiret, ea tamen minimè terrena ſit: cumque ſi à pituita fieret, illic potiùs vbi illa in ventriculo, cerebro alijsúe in locis redundat, calculi naſcerentur, quàm in renibus, quò illa mucoſa pituita, qualẽ deſcribunt, vix peruenit, aut ſi perueniret, tamdiu minimè ſubſiſteret; hiſce rationibus moti, alijsque multis huic ſententiæ ſubſcribere minimè poſſumus.

Verùm nos potiùs cauſam materialem huius terreſtreitatis in corpore genitæ, terrenam quandam ſubſtantiam, vnde hæc prodit, ſtatuimus. Quam in humoribus alijs à pituita diuerſis inueniri, ſero ſcilicet, vti alibi pluribus, ſic hiſce præcipuè argumentis hîc oſtendimus. Quemadmodum enim aqua continuò per terræ meatus, & fluminum ac riuulorum alueos defluens, materiamque terreſtrem ſecum deuehens, eandem loca ſicciora, vbi faciliùs hæret alluendo, ſucceſſiuè deponens, illisque agglutinans, ſabulum, tophos & ſtirias lapideas gignit: eoque magis citiusque ſi impura lutosáve ſit: aut ſi ſucco natiuo terreſtri imbuta, ſalſa, nitroſa, atramentoſa exiſtat: àqua, ſicuti in thermarum aquâ videmus in canalibus per quos fluit, materia terreſtris illis adhærens & accreſcens, calculi diuerſæ formæ effinguntur: Sic conſimili ratione ſerum ipſum concipiens ſalſum ſuccum & terreſtrem materiam, quæ indies in prima concoctione à

ne à ſale quo perpetuò homo vtitur alijſque terrenis generatur (ſicuti & in beſtijs quæ ſale adeò delectantur, eoque reficiuntur continuo, murosq́; ob id lambunt, vti capras facere videmus, in quibus plerumque, ſeneſcentibus præſertim calculi inueniuntur) ſi eo maximè redundet ſerum, locis ſiccioribus & anguſtioribus quæ peruadit, vbi & citiùs adhæreſcit, ſe agglutinando, arenulis & calculis poſtmodum inde formatis, præbet materiam. Idque illis potiſſimùm in locis, vbi à ſanguine ſecretum ſerum, continuò renes peruadit, vnde & illic frequentiùs arenulæ primùm colliguntur: quæ quia renum ſubſtantiæ innaſcuntur, rubent, & ſi diutiùs retineantur, in calculos concreſcunt, qui illic ſubſiſtentes incrementum ſumunt, accreſcente ſemper nouâ materiâ: vel ſi in veſicam deuoluantur, illicque hæreant, eo in loco augentur: & quo antiquiores fiunt, minùs rubent magiſque pallent ſolidioresque fiunt. Sed & ſerum dum adhuc ſanguinem diluit, idem in certis ad illud aptis locis poteſt efficere, ſicuti de hepate dictum, alijſque inde prognatis ſymptomatibus dicetur. Quod etiam ſi excrementis alijs permiſtum adhuc ſit, nonnunquam facit: eoque faciliùs ſi bilem diluens maiorem inde acredinem ſiccitatemque acquirat: vnde & in veſicula bilis tam frequentes aureo argenteóve colore, bilis flauæ causâ tincti calculi depræhenduntur, illuc cum bile terreſtri quoque & ſalsâ repurgatâ materiâ. Quod vti à ſero dum in corpore eſt fieri obſeruatur, ſic & ſi illud è corpore per lachrymas exſtillet, arenas quoque in cilijs deponere, illicque illas concreſcere, in oculorum affectibus demonſtrauimus. Sed & in ſero iam repurgato in veſicam, vrinâ ſcilicet quà ratione calculi in veſicam delapſi, retentique ab

ea eodẽ modo incrementũ ſumant, ſquamisq; nouis per appoſitionẽ continuã huius terreſtreitatis obducantur, & in molem ſæpe magnã excreſcant, colligere licet. Apertiusq; adhuc in vrina reddita in vas aliquod videre licet, quo pacto ſi diutiùs eâdem matulâ vtatur, nec mũdetur, arenoſa & ſabuloſa illi accreſcat materia; & niſi purgetur, in ſquamas craſſas & lapideas tandem augeatur. Quod vt ſpatio tẽporis ex quibuſcunq; vrinis, magis tamen ex illis quæ ſalſæ & acres ſunt, ſponte fieri ſolet, ſic & ſi vrina coquatur, arte hoc ſubitò fieri poſſe apparet. Quâ ratione & chymici ex lixiuio quod eiuſmodi quoq; terrenam in ſe habet ſubſtantiam, ſalia ſua ſolent excoquere. E quibus vti arenulas ſabulumq; ab initio prodire oſtẽſum eſt, ita vt hæc inuicẽ in tophos calculosq; cõcreſcant, acris & ſalſus qui terreſtreitati huic in ſero & vrina permiſcetur atq; ineſt ſuccus, efficit, ea cõpingens & veluti ferruminans (quâ ratione cementũ ferreũ duriſſimum ex limatura ferri addito ſucco acri vitreoli & aceto lapicidæ ſolent decoquere) quod à pituita, ſicuti aliqui, vt ſaltem hac ratione illã calculi cauſam ſtatuerent, prodiderunt, cùm hæc, terreſtria illa corpora adeò vt in lapidem deſinant conglutinare nequeat, fieri minimè poteſt.

Vti neque calor renum, quem efficientem calculi cauſam ſtatuunt, adeò pituitam exiccare, & vt veluti in cineres redigatur adurere valet: cùm & alibi frigidioribus in locis membraneis calculi naſcatur. Et quòd in certis locis generetur, anguſtia loci, cui hæc materia adhærere poſſit diutiùs meliusq; ſe affigere, & ſiccitas, vbi exiccata induretur, potiùs requiritur, cauſaque adiuuans ſtatui debet. Ob quam & cauſam quibus renes ſicciores vel ab ortu vel poſtea per ætatẽ aut alias cauſas cõtigerunt, calculo renum magis ſunt obnoxij: & ſi

à paren-

à parentibus hoc deueniat, hæreditarium eſt malum: eâ ætate liberos plerumque inuadens quâ parentes laborare ſolebant: quam naturam à parētibus contractam, non qualis ſit explicans Fernel. arenoſam tantùm renum conſtitutionem vocauit.

Peritonæi affecti causâ dolores hypochondriaci aliqui quoque eueniunt, cùm illud ventri vndiq; antè retroque expanſum, maiori parte ſuæ amplitudinis ſub hypochondrijs latera dorſumq; occupet. Quando enim illud diſtētum tractumq; ſupra modum, à partibus quarũ tunicis pertinaciter hæret, veluti auellitur, dolor inde in hiſce locis punctorius, ſi vno in loco tantùm hoc fiat, vel veluti lacerans aut lancinans, ſi amplior illius pars ſic diuellatur, ſuboritur.

Peritonæi diſtētio à flatibus, cauſa doloris punctorij in hypochondrijs, quem Lienem falsò vocant.

Cuius causa flatus ſæpenumerò exiſtit. Qui in interualla hæc pritonæi cũ muſculis ipſi cōnexis & ſpatia muſculorũ irrũpens, ab ea inuicē diuellēdo, pũctorios dolores eos, qui poſt ſumptũ cibũ, cùm corpus validiùs tũc agitatur, quibuſdā euenire ſolent, vti dictũ, parit: eodē ferè modo, vti in pectore in pleuritide falſa, dolor pũctorius ſuccingētis tunicæ causâ fit. Cōfert aũt in hoc loco ad illud plurimũ, valida muſculorum abdominis attractio per motus eiuſmodi mox à cibo factos, & præſertim qui per equitationē fiunt, dũ in ephippio ſedentes pedibus in ſtapede innixi, conatu quodā cũ ſpiritus retētione, muſculos abdominis ſtringunt: eâdē ratione ſicuti ſpaſmum flatulentũ in alijs corporis partib. accidere, cum de eo ageremus, oſtendimus: ob quā & cauſam, vti in ſpaſmo flatulento muſculi in loco dolēte eleuati, tumorē aliquē quādoq;, qui tũc illic apparet, procreant: & ſi ſtringātur cingulo latera, quēadmodũ in ſpaſmo, ſi cōtrario nixu muſculi retrahātur, ſicuti illic exactè demonſtratũ fuit, dolor ceſſat vel mitigatur. Adeò vt & hic dolor

ſpaſmi flatulenti ſpecies aliqua exiſtat ; nec aliò quàm ad affectum muſculorum abdominis & peritonæi ab inuicem diuulſorum, vti dictum, referri poſſit: quem falsò vulgus lieni attribuit, quòd frequentiùs in latere ſiniſtro quàm dextro accidat: quod tamen potiùs ventriculi causâ, in ea ſede latentis, & quòd in ſiniſtro hypochondrio plures flatus colligantur, vti & in hypochōdriaca melancholia hoc fit; contingit; licet & in dextro hoc quoq; non infrequenter eueniat.

Petritonæi tenſio viſcerum & vaſorū illi appenſorum occaſione, cauſa Tēſiui ſeu lancinātis in hypochōdrijs doloris.

Quæ ab alijs cauſis ſub hypochondrijs peritonæo tenſo aut tracto ſentiuntur punctiones aut lancinationes, vel viſcerum affectorum causâ, vt hepatis, lienis, quia peritonæo appenſa ſunt, vel etiam vaſorum vteri occaſione ; quia peritonæo ſuſpenſa dorſo adhærent, accidunt, vnde dolores illic quoque ſentiunt vterinos dictos: vel quia peritonæum in tympanite validè extenſum, vti & in grauidis, punctiones leues interdum parit, aut in proceſſu ſuo dilaniatum in hernijs grauiſſimum dolorem creat. Horum omnium cauſę in alijs grauioribus accidentibus, quæ tunc quoq; accedunt, ſimul enarrabuntur.

Ventriculi affectus, cauſa dolorum in hypochōdrijs.

Ventriculus cùm ſiniſtrum latus ſub hypochondrijs poſſideat ; illius quoque dolores ſeu cardialgiæ circa cordis foueam dictam, anteriore ſede ſe offerentes, vti dictum, ad latus ſiniſtrum nonnūquam quoq; vergentes, ſub hypochondrio ſiniſtro ſeſe exerunt. Maximè in dolore illo qui in melancholia hypochōdriaca dicta, ſe illic cum rugitu & ardore manifeſtat : ſicuti in melancholia, quæ hîc potiùs ſpectatur, cæteriſque ſymptomatibus præualet, deſcribitur.

Coli affectus, cauſa dolorum in hypochondrijs.

Coli dolores propter ſitum illius, quo vtrinque ſub ventriculo ab vno latere ad aliud protenditur, ſub hypochondrijs quoq; ſeſe proferunt. Qui

tamen

tamen non illic fixi permanent ſed vagi, per ventrem, ſicuti in dolore colico oſtendetur, vbi & deſcribuntur, diſcurrunt.

Curatio.

Hepatis, Lienis, Renum, Peritonæi affectuum cauſâ obortorum dolorum, qui graues et obtuſi ſunt vel tenſiui, curatio.

ILlorum tantùm affectuum hîc proponitur curatio, qui doloribus potiſſimum illisque in hypochondrijs præcipuè ſe manifeſtant. Nam hepatis, lienis, renum peritonæi affectuum illorum, quorum hîc doloris cauſâ quoque meminimus, curationes, cùm in illis dolor obſcurus ſit, in aliis horum ſymptomatibus, vt cachexia, ictero, hydrope cæterisque, quibus ſe magis quàm dolore produnt, vbi de his agetur, explicabuntur. Dein & ſi ventriculi, vteri aut coli affecti cauſâ dolor in hypochondrijs quoque ſentiatur & eouſq; ſe extendat, quia tamen ventriculi dolor in cordis regione, coli & vteri in ventre inferiore, vbi hę partes latent, illorum affectus & dolores inde nati, magis ſe proferunt, illius curationem in cordis, horum in ventris doloribus expoſuimus. Itaque hic præcipuè dolori & vbi maximè ille ſe prodit, intenti, curationem ratione cauſæ partientes, prout vel ab horum viſcerũ inflammationibus Hepatitis, Splenitis, Nephritis: aut à calculo Nephriticus dolor: aut cauſâ peritonæi Spleneticus vulgò dictus dolor oritur, eam inſtituemus.

Ventriculi, Coli, Vteri, affectuum cauſa exortorum dolorum curatio.

Inflãmationum Hepatis, Lienis, Renum curatio.

Inflammationes & eryſipelata hepatis & lienis periculoſæ ſunt, ſæpeque lethalia, & ſi in abſceſſum deſinant, vlcusque poſt ſe relinquant, vel ſi malè curentur, & durities ſcyrrhusque ſequantur, hydropem inducentia, incurabiles poſt ſe relinquunt affectus. Renum inflammationes faciliùs ſanantur: grauiores ſunt, ſi cum calculo copulentur: ſi vlcus relinquant, illud quoque vti dicetur, curatu eſt contumax.

In curatione tamen harum omnium inflammationum methodus eadem quæ in alijs ſeruatur: vt nimirum dum fiunt, ſanguinem ad locum fluentem, auertamus, à parte repellamus, deriuemus, ardorem caloremque reſtinguamus: quod reſiduum diſcutiamus, aut ſi fieri nequit, maturemus. Quod ſi durities, ſcyrrhus, vel abſceſſus eoque rupto vlcus (ſicuti hoc æquè in hepate & liene atq; in renibus accidere poſſe oſtendimus) relinquantur, quid tunc faciendum, in alijs grauioribus quæ inde ſequuntur accidentibus explicabitur: Inflammationis verò cauſâ, vt dictum, ſequentibus præſidijs vtendum.

Per phlebotomiam motus ſanguinis dum adhuc fluit, aliò auertitur: idque potiſſimùm in hepatis & renum inflammatione, cùm à vena caua ramos inſignes admittant: licet & in lienis phlegmone, etſi tantùm è vena porta venas accipiat, ob cauſas in ventriculi inflammatione explicatas, non ſit negligenda. Ob eamque cauſam in omnium trium viſcerum inflammationibus, niſi quid aliud impediat, reuulſionis gratiâ ſanguis & ſubitò & copioſè, è brachij venâ magis patente, ſeu infima ſit, ſeu media, ſeu ſuperior, è directo lateris affecti ſectâ, educendus: et ſi magna adſit plethora, vel in eodem loco venæ ſectio repetenda, vel tunc in manu eiuſdem quoque lateris vena apparens, ſiue iuxta pollicem ſiue minimum aut medium, vti Rhazis voluit, occurrat, tundenda. Priuatimque in renum inflammatione è poplitis vel malleoli vena ſanguis emiſſus, etiam ceſſante fluxione, ad deriuationem plurimùm conuenit.

Hæmorrhoidales venæ, cùm venæ portæ rami ſint, ſi fluant, plurimùm in lienis inflammatione deriuant, in alijs reuellunt. Quæ ſi ſponte ſe aperiant.

riant, pro ſigno bono remedioq; vtili habetur. Ob eamq; cauſam, in conſuetis maximè, arte quoque aperiuntur.

Cucurbitulæ coxis aut naribus affixę, è regione partis affectæ reuellunt, & in renum inflammatione admodum deriuant. Quas in dextro hypochondrio, hepate inflammato, poſtridie quàm miſſus fuerat ſanguis, ſcarificatione priùs illic factâ, applicabant veteres, & die ſequente, ſupra eundem locum denuò reponebant. Alij circa declinationem primùm, ad reſiduum auferendum citra ſcarificationem apponebant.

Ligaturæ, frictiones extremitatum, hic quoque vt in alijs inflammationibus, ab initio factæ, reuellunt.

Clyſmata iniecta ante venæ ſectionem, tum demum quando aluus aſtricta eſt, vti in hiſce inflammationibus eſſe ſolet, quæ eam ſoluunt, conueniunt. Quorum loco ſuppoſitorijs aluum leuiter ſollicitare poſſumus.

Dein & ad inflammationes horum viſcerum reſtinguendas, clyſmata, cùm in colon vſque aſcendant & ad ea proximè peruenire poſſint, refrigerentque, in principio quoq; iniecta, topicum alterans fiunt remedium. Qualia multa in febribus alibiq; deſcripta ſunt.

Laxans & leuiter ſtimulans clyſter: ℞. Maluæ cum toto, Betæ, & in renum affectu Parietariæ an. m. j. flor. Violarum, Furfuris ana p. j. ſem. Lini ℥. j. Aniſi (propter flatus) ʒ. j. fiat decoctio, in colaturæ q. ſ. diſſol. Mellis, Butyri, vel Olei ana ℥. j. ß. pulpæ Prunorum dulc. vel Caſſiæ ℥. j. Salis tantillum, fiat Clyſter.

Refrigerans ſic fit: ℞. iiij. vel trium, ſi brancâ vrſinâ deſtituamur, herbarum Emollitiuarum cum radicibus, Portulacæ, & folior. Cucurbit. re-

centium, ſi inueniantur an. m.j. flor. Viol. Maluæ autum. & flor. Chamomil. an. p. j. ſeminum Lini ʒ. vj. ſeminis Cucurb. vel iiij. frig. mai. ℥.j. Hordei p.j. fiat decoctio & in col. ſ. quant. diſſolue Mellis viol. ℥. ß. Caſsiæ ℥.j. olei Violacei, Nenuph. an. ℥ j. ß. fiat Clyſter.

Exhibentur, ſi excrementa retineantur, nec facilè clyſmata admittant, quæ vias laxando, fæces emolliendo abluendoque, eas educant: Cauendo omnibus modis à catharticis, cùm irritando fluxiones promoueant, & de nouo interiora accendant: ob quam cauſam & caſſiam exhibere non ſatis eſt tutum.

Damus proin ea, quæ citra calorem magnumq; ſtimulum id præſtant, vt Pruna, Fructusque alios laxantes: & ex herbis Spinachiam, Maluam, Violariam, cocta in cibis, Serum lactis, aquam Caſei, ſyr. Violaceum & Roſaceum, ſimplices ex infuſionibus, ſimilesq; propinamus.

In declinatione tamen iſtarum inflammationum, vel exacto quarto die, calore ceſſante, ad reliquias tollendas, hepate & liene laborante, cùm per venas meſeraicas in inteſtina ſe exonerare poſſint, purgans interdum, ſed leuius conceditur: idque magis ſi in caua hepatis ſede affectus conſiſtat, quam venæ portæ rami ſubeunt; & ſi bilis in veſicula efferueſcens aut effuſa eryſipelas pepererit: in quibus caſibus cùm morbus declinat, Caſſiam exhibere poſſumus, aut aliud leuiter purgans.

Vel tale decoctum, quod ſimul detergit & aperit: ℞. radic. Liquiritiæ ℥.ij. radic. Graminis, Ruſci ana ℥.j. Cicerum rubr. p.j. fol. Senæ ℥.j. rad. Polypodij ʒ.j.ß. flor. Cord. p.j. ſeminis Aniſi ʒ. iij. ſem. Fœniculi & Cuſcutæ an. ʒ.j. fiat decoctio, & in col. diſſolue, ſyr. Roſ. fol. ℥.j.ß. ſyr. de duabus Radic. ℥.j.

arom.

arom. Cinamom. ʒ.j. Squænanthi ʒ. ß. pro duabus vel tribus vicibus.

Vel hoc infuſum : ℞. Rhabarbari ℈. iiij. Cinamom, Spicæ, Schœnanthi an ℈.j. irrorentur Vino albo, poſtea macerentur in aqua Capill. Ven. & Endiuiæ, fiat expreſſio, adde ſyr. Roſ. ſol. cum inf. fol. Senæ ℥.j. fiat potio.

Quod ſi verò in renibus morbus conſiſtat, cùm nullum cum venis meſeraicis commercium habeant, niſi aliud quid accedat quod hoc requirat, conuenire non poſſunt: cùm tunc per vrinas potiùs, Vti & ſi in gibbum, ſeu elatiorem hepatis ſedem quæ venæ cauæ ramos admittit, illorum affectus magis inclinent, reſiduum in declinatione morbi expellere (vt poſtea óſtendetur) ſatiùs erit.

Propinantur in principio tam hepatis & lienis, quàm renum inflammationum, quę leuiter aſtringendo repellant, refrigerando calorem mitigent, roburque interim, hepate & liene præſertim affectis, hiſce viſceribus nobilioribus addant. Poſtea omiſſis aſtringentibus, refrigerantibus abſtergentia permiſcenda erunt: ſenſimque ad ea quæ aperiunt ſimul tranſeundum: quæ & tandem per vrinas, niſi per aluum hoc facere conſultum, vti dictum, magis ſit, reſiduum educát. Quorum remediorum formulæ multæ in inflammatione ventriculi explicatæ, in viſcerum horum inflammationibus quoq; competunt. Imprimis verò ſequentia hoc pacto illis accommodantur.

Cùm repellere volumus, mox à principio: ℞. ſyrup. de Roſis rubr. ſiccis, vel Myrtini an. ℥.j. ſyr. de Ribes, vel Berberis, de Cichor. ſimpl. (vel rene affecto ſyr. de Plantag.) ana ℥.ß aquarum Endiuiæ, Roſarum, Plantag. an. ℥.j. ß. miſce: aromat. Santal. rub. ʒ.ß. Bibat manè, repetat veſperi.

Refrigerans detergens & aperiens, in progreſſu exhibendus iulepus: ℞. ſyr. Viol. de Endiuia, & liene præſertim affecto, ſyr. Acetoſ. ſimpl. vel de Bizantijs an. ℥ j. ſyr. de Portulaca, & de Nymphea, renibus potiſſimùm inflammatis ana ℥. ß. aquarum Fragariæ, Hepaticæ, Lactucæ ana ℥ j. ß. miſce.

Idem facit hoc decoctum: ℞. rad. Cichoreæ ℥. j. herb. Endiuiæ, Acetoſæ, vel Oxy-, Lactucę, Fragariæ an. m. j. fl. Viol. Cichorij, Conſolidæ regalis ana p. j. Hordei p. j. 4. ſem. frig. mai. an. ʒ. j. Prunorum acid. n. vj. fiat decoctio, & in col. diſ. Sacchari q. ſ.

Alia ratione quoq; refrigeramus per potum ordinarium aquæ crudæ, coctæ cum Hordeo, Violis, alijsúe: vel additis acidis. Vel quando conſeruas, condituras, aliáue, quorum paſſim in febribus, & in ventriculi quoq; inflámatione mentio facta eſt, vt non opus ſit omnia hîc repetere, vſurpamus.

In declinatione, cùm detergere, aperire & per vrinas ducere volumus ad ſequẽtia progredimur: ℞. ſyr. Capill. ven. de Bizantijs an. ℥. j. ſyr. de Endiuia de duabus Radicibus, an. ℥ ß. aquarum Capill. Ven. Eupatorij, Fumariæ an. ℥. j. miſc. aromat. Spicæ, Schœnanthi an. ℈. j.

Vel detur hoc decoctum: ℞. rad. Aſparagi, Fœniculi, Petroſel. vulg. Liquiritiæ an. ℥ j. cort. Tamariſcis, liene aff. ℥. ß. radic. Ireos, Acori veri an. ʒ. ij. & liene affecto herb. Capill. ven. & hepate & liene affectis, Eupatorij, Ceterac. an m. j. flor. Cordial. Geniſtæ an. p. j. flor. Chamom. p. ß. Cicerum rub. p. j. 4. ſem. frig. mai. ℥. ß ſem. Aniſi ʒ. ij. ſem. Petroſel. & liene affecto Viticis an. ʒ j. Paſſul. ℥. j. fiat decoctio & in col. diſſ ſyr. de 5. Radicibus vel de duabus ℥. j. ß. Sacchari q. ſ. aromat. Cinamom. vel ſupradictis: Bibat ter quatérue.

Pilulæ ad diſcuſſionem reliquiarum inflammationum, ſequentes competunt: ℞. Terebinth. vel

Laricex ʒ.ij. gummi, Ammom. diſſoluti in Aceto vel Vino acidulo ʒ.j. Myrrhæ, Styracis an. ℈.j. Schœnanthi, Spicæ, Azari an ℈.ß. Sacchari q.ſ. fiant pilulæ: Capiat ℈.ij. vel ʒ.j. cum decocto Hordei vel Cicerum vel Piſorum, aut Iuſculo cum rad. Petroſ. cocto.

Extrinſecùs refrigerantia adhibentur, quæ ab initio aliquo pacto aſtringant & repellant: poſtea reſoluentia illis ſunt permiſcenda: & ſub declinationem ſola erunt vſurpanda, vt reſiduum inflammationis diſcutiant: aut ſi diſcuti nequeat, ſed ad ſuppurationem vergat inflammatio, ſimul maturationem illius promoueant. Quibus omnibus, ſi viſcera principaliora affecta ſint, quæ ea ſimul roborent, addenda. Hæcq; omnia non actu ſummè frigida, nec in principio quidem, ſed temperata, & poſtea etiam tepidula erunt applicanda.

Epithema repellens ab initio: ℞. aquæ Roſ. ℥.iiij. aquæ Plantag. ℥ ij. Aceti roſ. ℥.j. Santali rub. ʒ.j. Camphoræ ℈ j. miſce. (Poteſt ſuccus Plantag. addi, vel Vitis aut Pyrorum ſeu Cotoneorum) ol. Roſ. ad ℥.ß. Vel Oxyrrodinum vſurpari.

Dein hoc vtendum: ℞. aquæ Solani, Lactucæ, Violarum, Nympheæ an. ℥. j. aquæ Endiuiæ vel Cichoreæ, hepate affecto ℥.ij. ſuccorum Solani vel Portulacæ vel Plantarum dictarum quarum aquæ conueniunt ℥.j. Aceti ℥.ß. Santal. omnium ʒ.j. fiat epithema. Ol. Violarum miſceri poteſt.

Vel in ſuccis ſolis Solani, hepateq; affecto Endiuię, alijsúe, addito pauco Aceto, intincti páni appon ii: quib. & oleū Viol. Roſ. Nympheæ addi poſſunt.

Inunctio in principio iſtarum inflammationum: ℞. ol. Roſ. Cydon. vel Myrtini an. ℥.ij. ſucci Plantag. Aceti an. ℥. j. & hepate affecto vel liene, ſucci Endiuiæ vel Cichoreæ ℥.j. coquantur ad ſuccorum conſumptionem, adde Santal. rubr.

Roſ. an. ʒ. j. Ceræ albæ q. ſ. fiat vnguentum.

Ceratum Santalinum hepate & liene affectis, à principio conuenit. Vti & vnguentū Refrigerans Gal. renibus inflammatis. Et Roſaceum vnguentum in omnibus.

Vel hoc cataplaſma, viſceribus nobilioribus affectis: ℞. Cotoneorum 4 j fol. Plantag. & Phyllitidis an. m. j. Roſ. rubr. p. j. Balauſt. ℥. ß. coquantur, contundantur, addendo far. Hordei, ℥. iij. ol. Roſ. ℥. ij. Santali rub. ʒ. ij fiat cataplaſma.

In progreſſu ad reſoluendam inflammationem hepatis vel lienis: ℞. ol. Roſacei ℥. ij. ol. de Abſynthio vel Nardini ℥ j. ol. Chamom. vel de Meliloto ℥. ß. Santal. omnium ʒ. j. Spicæ ʒ. ß. Ceræ q. ſ. fiat linimentum.

Oleum ab antiquis concinnatum ad hepatis inflammationes, in quo caput Papaueris, Ruta, ſemen Lini & Schœnanthum coquitur, tunc potiſſimum locum habebit.

Vti & cataplaſmata Galeni ex Cotoneis & Palmulis parata.

Vel hoc cataplaſma: ℞. Ficuum, Dactylorum enucl. Paſſul. non enucl. an. ℥. iij. Abſynthij, fol. Phyllitidis an. m j. Roſ. rubr. p. j. fiat decoctio in aqua & Vino acidulo, contundantur, adde farinæ Hordei & Fœnogr. vel Lini an. ℥. ij. pul. rad. Ireos ʒ. j. ol. Chamom. Liliorum an. ℥. j. ß. Croci ℈. j. Spicæ, Schœnanthi an. ʒ. ß. miſce.

Emplaſtrum de Meliloto, Dialtheæ, Diachylon ireatum, idem in declinatione efficiunt, & ſi maturatione opus eſt maturant.

In renum inflammatione reſoluenda, oleis relaxantibus & reſoluentibus, veluti Amygd. dulc. ol. in quo radix Altheæ coxerit, ol. Lini, Chamom. Liliorum, ſimilibuſque & Axungijs renum regio inungitur.

Vel

Vel vnguentis eiuſmodi: quale & Reſumptiuum dictum exiſtit.

Ad quod & inſeſsio facta in decocto Altheæ, Maluæ, Liliorum, Chamomil. ſeminum Lini, Fœnograeci, & ſimilium conuenit. Vel ſi hiſce locus renum fomentetur.

Nephritici doloris ab arenulis calculóve, præcautio & curatio.

Nephriticus dolor, ab arenulis calculóve profectus, non ſolùm quando vrget curationem exigit: ſed & in illis qui huic obnoxij ſunt, præcautionem requirit. Præcauetur, cauendo ne arenulæ in renibus generentur, tunc, quando vel quia parentes hoc malo detenti fuêre, ſibi ab eo metuunt, vel quando aliàs ad id diſpoſiti videntur; maximeq; in illis qui iam arenulas mingunt, prouentus illorum impediendus, & ne hæ renibus adhæreſcant calculumque forment, præcauendum. Et ſi calculi iam nati in renibus ſuſpicio ex eo quòd iam priùs eum quoque paſsi ſint, grauitasq; aliqua in eo loco ſentiatur, adſit, ne dolor inde grauis ille ſequatur, illius augmentum impediendo, eumque maturè expellendo, obuiam ibimus. Quæ omnia, ſi ea quæ calculo materiam præbent, renesque calefaciunt & ſiccant, ſubtrahamus, eaque quæ ab adhæſu arenularum renes abſtergunt, & quæ calculos, dum exigui & friabiles ſunt, diſsipare deorſumque promouere poſſunt, adminiſtramus, perficiuntur. In curatione verò nephritici doloris iam à calculo prodeuntis & in vijs hærentis excruciantisque, vias illas laxare, calculũ comminuere, eumque ex anguſtijs illis exturbare, ſcopus curandi præcipuus erit. Quæ omnia, quibus artibus & modis præſtentur, nunc recenſebimus: tum in viuendi ratione per cibum & potum motumq; corporis, tum per purgantia exhibita, iniecta clyſmata, per alterantia propinata, foriſq; adminiſtrata varia remedia.

In cibo & potu, cùm inde materia arenularum & calculi exordium ſumat, vt illius generationem præcaueamus, moderatio erit adhibenda, boniq; ſucci cibi in vſu eſſe debent. Imprimis verò temperatis cibis aſſueſcere debent, & proin ſalitis leuiter & parciſſimè vti: nam à vehementer ſalſis, omninò abſtinere, vti & à terrenis & ſiccis, cùm ab illis, vti dictum, materia huius terreſtreitatis deueniat, præcipua curationis eſt regula. Veluti & à vehementer acribus & calidis, cùm ab illis, vti oſtenſum, arenulæ in calculum coagulentur, renesque ſiccentur, & incaleſcant. Quæ potiſsimùm obſeruanda, & ſalſamenta omnia nimiumque aromatizata, ſimiliaque potiùs vitanda, quàm vt in crudis, glutinoſis, & quæ pituitam gignere credũtur, prohibendis laboremus: cùm hæc ſuccum craſſum, qui obſtructiones parit, quidem gignant, verùm in terreſtrem materiam, vti dictum, conuerti, niſi illis alia permiſta ſit terreſtreitas, quam in ſero quo diluuntur quoque, poſtea deponunt, vti in cauſis declaratum, minimè poſsint. Quo nomine & caſeum, quem tantopere tanquam primariam calculi cauſam prohibere ſolent, non alia ratione illi occaſionem præbere poſſe, quàm ſalſedine & acrimoniâ ſuâ, quâ in ſe ſi nimiùm ſalſus aut putris ſit, qualis frequenter eſſe ſolet, continet, dicimus: alium verò qui tàlis minimè eſt, ſed lactis naturæ adhuc affinis, vti nec lac, nec lacticinia, aut pultes ex illis paratæ, ſimilesque cibos non ſalſos aut acres, etſi glutinoſi ſint, calculo cauſam minimè præbere, aſſerimus.

In motu corporis, exercitium decens, ſingulisque naturis accommodum, rectoque tempore ante cibum factum, in arenulis exturbandis, quæ otio alioquin facilè ſubſiſtunt, plurimùm iuuat. Ob quá & cauſam, poſt motus corporis arenulas copio-

copioſiùs & frequentiùs, quàm mane poſt ſomnum, cùm vrina reddi expurgarique, & proin eo tempore, ſi illas dijudicare rectiùs velimus, inſpiciendas quoque eſſe, experientiâ comperimus. Qua ratione & motus moderatus, etiamſi calculus in renibus hæreat, & paruus & recens ſit, cùm eum promoueat, conferet. Vti è contra, ſi maiores ſint, ipſos prouocando, nephriticum dolorem proritat, & in calculo in renibus confirmato & aucto, motus vehemens, per quem lumbi præſertim admodum impelluntur, quia tunc renum ſubſtantia à calculo conteritur, vnde vrinæ cruentæ fiunt, renumque vlceri occaſionem ſæpè ſic præbet, nociuus. A cibo quoque ſubitò factum exercitium, quòd cibi crudi adhuc factâ diſtributione, ille ad renes delatus, calculo gignendo materiam præbeat, admodum eo nomine improbant: quæ cruditas tamen obſtructionibus potiùs alijſque morbis quàm calculo, niſi aliud accedat, vti dictum, occaſionem dat. Venus immodica, renes exiccando & debilitando, vti eos ad generationem calculi diſpoſitos reddit, ſic, ſi calculi in renibus ſint, ſæpè diu latentes, prouocando, nephriticis doloribus vel de nouo ſuperuenientibus, vel redeuntibus anſam præbet: Sicuti eam ob cauſam, eos qui diu cœlibes vixerant, aut alioquin caſtè veneri operam dederant, quia ad nuptias nouas redibant, vel aliàs luxurioſè viuere cœperant, calculo primùm diuexari, quem priùs minimè ſenſerant, cœpiſſe, ſæpè etiam in extremè ſenibus obſeruauimus. Deiectiones naturales per aluum, ſi indies rectè & decenti tempore fiant, quia excrementorum prouentum impediunt; Mictioque diu non retenta, ſed cùm vrget facta, quia ſic arenulæ minus diu ſubſiſtunt, præcautionis gratiâ aliquid quoque conferunt.

Purgantia, medicamenta exhibita præcautionis loco ſic diriguntur, vt ſi corpus impurum ſit, veris & autumni atque intermedijs temporibus, ſi neceſsitas exigat, illud ab illuuie redundãte expurgemus: Non tantùm ad pituitam educendam cathartica dirigentes, ſicuti hi qui hãc calculi cauſam eſſe cenſent, facere ſolent, ſed & ad quoſuis humores exuperantes, vt ſic corpus purum fiat; quod & tunc vti alijs morbis, ſic & calculo minùs fiet obnoxium. Et ſi ad calculi cauſam auferendam purgantia accommodare velimus, potiùs ea exhibendo, quæ non violenter, ſed blandè aluum mouendo, laxandoque à renibus ſalſos & ſeroſos ichores humoreſque auertant, & ab illis ſanguinem repurgent, & vt inquiunt, mundificent: exhibendo illa ipſa quæ in curatione quoque, ſicuti nunc proponentur, locum habent, hisq; ſimilia.

Nam cùm iam calculo diuexatur æger, tunc ad fæces & flatus educenda, eandem ob cauſam, vt de clyſteribus dicetur, quibus potiùs tunc vtimur, aluum laxantia vel ſimul cum illis, vel loco clyſmatum propinantur. Tranſeundo ab illis ad cathartica, non tamen violenta, cùm tũc calculi cauſam, cuius in præcautione potiùs quàm curatione habetur ratio, exturbare nequeant, ſed vt ipſe calculus, dum natura purgantibus ſtimulatur ad excretionem, ab illis ſimul ad deſcenſum promoueatur. Quod, vt rectiùs fiat, ea quæ abſtergunt calculumq; comminuunt, illis ſimul permiſcentur. Sicuti in formulis ſequentibus patet.

Caſsia plurimùm in hoc caſu laudatur; tum ad præcautionem frequenter exhibita, tum quando calculus vrget, ℥.j. vel plus cum ſaccharo Cando vel Violaceo exhibendo, in forma boli: vel dilutam priùs decocto Liquiritiæ, vel Sebeſten vel alio: vel aquis conuenientibus, addendo interdum

ſemen

ſemen Alkekengi vel Milij ſolis, aut ſimile quid: vt Laricea coctæ pul. ad ℥.j. Magisq́; laxabit ſi oleum Amygdal. dulc. ſtatim ſuperbibatur, vnde & dolor citiùs mitigatur.

Laricea ℥ ij. quantitate exhibita aluum mouet, validiusq́;, ſi diſſoluta in Vitello oui, cum liquore decenti, addito Saccharo vel Melle bibatur. Vel ſi cum Caſsia ſubacta, vel mox poſt eam ſumatur.

Potentiusq́; purgabit, ſi cum elect. Benedictæ lax. aut puluere illius ad ℥. ij. miſta, addito ſaccharo, in forma boli aliòve modò detur.

Decoctum laxans & abſtergens ſic fit: ℞. rad. Liquiritiæ ℥. j. ß. Paſſul. enucl. ℥. j. Sebeſten par. x. Prunorum p. v. Cicerum p. j. quatuor ſeminum frig. mai. ℥ ß. ſeminis Aniſi ʒ. iij. fol. Senæ, rad. Polypodij, cùm dulce ſit & abſtergés an. ℥. j. fl. Viol. p. j. fiat decoctio pro duabus vicibus, addito Saccharo, vel ſyrupis, vt Viol. Roſaceo.

Calculo accõmodatius fit, ſi prædictis ſequentia addas; rad. Fœniculi, Petroſ. an. ℥. j. Saxiphragiæ, Altheæ an. ℥. ß. Maluæ, Capill. Ven. an. m. j. fl. Anethi p. j. bacc. Alkekégi ʒ. ij. auctaq́; Senæ quátitate ad ℥. j. ß. decoctum, vt de priore dictum, paretur, exhibeaturq́;. Cui ſi Rhabarbarum & Agaricum addas, efficacius erit.

Vinum ſi magis arrideat, tale fiet purgans: ℞ fol. Senæ ℥. j. ſ. Carthami ʒ. vj. Agarici vel Rhabarbari ʒ. ij. rad. Liquirit. ℥. j. radic. Aperitiuarum an. ℥. ß. fl. Viol. Maluæ ſiccat. an. ʒ. ij. bacc. Alkekengi, ſeminis Aniſi, Leuiſtici an. ʒ j. Paſſularum min. quarta. j. affunde Vini lib. iij. Bibat de eo ad prçcautionem, & quando malum inuadit, purgandumque erit.

Electuarium frequenter ad præcauendum, vel tunc cùm morbus inuadit, ſumendum: ℞. pulpæ Caſsiæ vel el. Diacaſsiæ ℥. ij. ß. pulp. Prunorum vel

el. Diaprunis, pul. Sebeſten an. ℥. j. ſucci Liquirit. ʒ. ij. cum ſyrupo Viol. fiat electuarium: Capiat ab ℥. j. ad ℥. j. ß. per ſe, vel diſſolutum, ſicuti de caſſia dictum eſt. Huic & lithontriptica quædam mox deſcribenda addi poſſunt, adiecto ſcammoneato aliquo electuario, vt de ſucco Roſ. Diaphœn. Eleſcoph. quod aliqui laudant, Bened. Lax. quæ calculum ſpectantia quædam recipit, cùm maiorem operationem requirimus, ad ʒ. j ß. pro vna illius doſi, efficacius redditur. Sicuti & Caſſia, ſi hac ratione vis illius intendatur.

Vel dantur ex leuioribus electuarijs, quæ ſimul rhabarbarum & ſenam recipiunt, vt Catholicon vel Lenitiuum, ſimiliaq́; eâdem menſurâ exhibita, per ſe, vel cum decocto priore, alióve diſſoluta.

Pilulæ horum loco leuiores aliquæ exhibentur, permiſtis calculum reſpicientibus.

Vel ſi fortiores eſſe velimus: ℞. ſpec. Hieræ & Bened. Lax. (cuius loco Rhabarbarum & Agaricus ſumi poteſt) an. ʒ. ß. excipiantur Laricea, fiant pilulæ: Pro vna vice ſumendæ.

Efficaciores ex pul. Bened. Lax. ad ʒ. j. ſimili ratione parantur.

Si puluere vti malint: ℞. fol. Senę ℥. j. ß. Rhabarbari ʒ. ij. Turbith ʒ. iij. Zingib. ʒ. j. Cina. ʒ. ij. Polypod. ʒ. iij. ſ. Milij ſolis, Bardanæ an. ʒ. j ſ. Geniſtæ ʒ. ß. Ireos ʒ. j. quatuor ſem. frig. mai. an. ℈. j. fiat puluis: Capiat ad ʒ. ij.

Clyſmata iniecta dolorem nephriticum plerumque & ſubitò compeſcunt vel mitigant, tũ quia fæces flatusq́; educẽdo, ne dolor augeatur, quod verò ſi illis inteſtina referta ſint, ob compreſſionem vreterum & renum accidit, præcauẽt: tum quia ad haſce ſedes peruenientia, ſi anodyna ſint, ea ratione quoque iuuant, magiſque adhuc, ſi narcotica, vti in illis dicetur, addantur, & ea recipiant, quæ calcu-

calculum ſimul propellunt vel comminuunt, triplici nomine tunc opitulantur.

Cōmunia clyſmata paſſim explicantur. Calculo accommodatū ſimul hoc erit: ℞. trium vel 4. herb. Emollitiuarum cum toto, Parietariæ, Betonicæ, Senetionis, Betæ vel Mercurialis an. m. j. fl. Chamomil. Meliloti, Anethi, an. p. j. rad. Liquiritæ ℥. ij. Cicerum rub. Furfuris an. p. j Ficuum nu. x. baccarum Lauri ʒ. iij. bacc. Alkekengi ℥. ij. ſeminum Cucurb. Lini, Fœnogr. an. ℥. ß. ſem. Fœniculi, Carui an. ʒ. j. ß. fiat decoctio in Aqua & Vino, vel iure Carnium, & in colaturæ q. ſ. diſſolue Mellis vel Sacch. ℥. j. ß. Caſſiæ ℥. j. Benedictæ lax. vel Hieræ ʒ. ij. ol. Amygd. dul. Nucum, Oliuar. vel Butyri an. ℥. j. reſinæ Lariceæ vel Abietinæ ʒ. ij. Salis parum, fiat clyſter. Si dolor vehementer vrgeat, Philonij Rom. ʒ. ij. additæ, admodum eum ſedant.

Anodyni Clyſteres in colicis dolorib. varij præſcripti hîc quoq; conueniūt: maximè ſi quæ calculum reſpiciunt, illis quoq; addantur. Vel hic: ℞. ol. Chamomel. Anethini, Lilior. Amygd. dulc. an. ℥. j. ß. ol. Scorpionum, Ping. Anſeris & Butyri rec. an. ʒ. ij. reſinæ Lariceæ diſ. in Vitello oui ℥. j. ß. vel plus, Lactis q. ſ. Croci ʒ. j. fiat Clyſter. Cui ſi neceſſitas vrget, Opij ℈. ß. permiſceri poterit.

Vel ſic: ℞. reſinæ Lariceæ vel Tereb. ℥. ij. diſſolue in Vitello oui & Vini lib. ß. diſſolue ol. Amygd. am. ℥. ij. ol. Scorp. ℥. j. ax. Anſeris ℥. ij. miſce.

Ad calculum dum in itinere eſt promouendum comminuendumq;, ſequens paratur: ℞. rad. Liliorum ℥. ij. rad. Raphani, Lepidij, Apij, Petroſ cum folijs an. ℥. ij. herb. Parietariæ, Braſſicæ, Senetionis, Saxiphragiæ cū rad. Betonicæ, Hypericonis cum floribus, Sij Crateuæ, Fœniculi mar. Pedis columbini, Aquilegiæ, Betulæ an. m. ß. vel ſi pauciores ſumas m. j. fl. Liliorum, Geniſtæ, Sambuci, Lauan-

dulæ vel Stœchados an.p.j. bacc. Iuniperi ℥. j. bac. Alkekengi ʒ. ij. ſeminũ Milij ſolis, Saxiphr. Petroſ. Apij, Cimini, Paliuri an. ℥ j. fiat decoctio in Aqua & Vino: in colaturæ q.ſ. diſſolue Mellis vel Sacchari ℥. j. ſucci Parietariæ, Hyperici, Fœniculi vel Petroſ. an. ℥. j. Bened. lax. vel Indi mai. ʒ. iij. ol. Anethini, Amygd. am. vel expreſsi ex nucleis Perſicorum, Scorpionum an. ℥. j. reſinæ Lariceæ diſſ. in oui Vitello ʒ. ij. Salis q. ſ. fiat Clyſter. Si elect. Iuſtinum, Lithontripon aliáve mox exponenda diſſoluantur, magis operabitur.

Alterantia exhibentur, quæ renes abſtergendo, arenulas, ne illis, aut calculo ſi illic ſit, adhæreant, abluunt: quæ & ad calculi præcautionem, ne fiat, aut ſi factus ſit non augeatur, ſunt conuenientiſsima & præcipua. Dein & quæ vias anguſtas illas, vbi arenæ vel calculi ſubſtiterunt, aperiendo, laxando & lubricando, vt faciliùs per eas deſcendant, patefaciunt. Et ſi calculus adhuc ſit friabilis, necdum adeò compactus, eum, vt reddi poſsit, conterunt, & ſi veteribus impactus hæreat, comminuunt. Quod ſanè ſi inueteratus, compactus & ſiliceus fiat; per aſſumpta efficere impoſsibile eſt: in alijs verò illud præſtant quædam, incidentia illũ tenuitate ſuâ: vel acrimoniâ inſigni veluti corrodentia: aut potenter detergentia, quæ vti arenas à renibus, ſic à calculo ſemper aliquid abradunt comminuuntque: eoque validiùs, ſi ſicca ſimul admodum exiſtant, & terreſtria, quæ non duritie ſua, eum veluti lapis lapidem, vti docetur, conterunt, cùm non integra, ſed ſubtiliſsimè attrita, ſi quæ ab illis ad renes penetrant, eò perueniát, ſed detergendi vi, quæ ſiccis hiſce corporibus ineſt, illud faciunt: Accedente interim proprietate quadam, vſu potiùs, quàm ratione inuentâ, vti & in alijs multis quæ in vſu ſunt, necdum de cauſa conſtat:

conſtat: è quibus multa, occaſionibus alijs, vel quia ſimilia, idem facere credita ſunt. Quorũ omnium materiam præcipuam in illis quæ in ſubſtantia ſumuntur explicabimus; nunc ab alijs formis ipſorum liquidis exorſi.

Ius alimentoſum probatur ex Ciceribus rubris vel nigris, vel Piſis huius coloris, in Aqua vel Iure carnis decoctis paratum, addito Butyro: & Sacchar o vel Melle: vel ſi dulcia reſpuant, vt ſapidius fiat, momento Salis. Quod ad præcautionem conſuetum eſt bibere: Addita plerumque dum coquitur rad. Petroſelini: in quo & Braſſica decoqui poterit, & teneritates Aſparagorum, Fabæ item Phaſeolique, recentia.

Medicatum magis ſic fiet: ℞. Cicerum rubr. p. j. rad. Petroſel. rec. ℥. ij. rad. Fœniculi recentis & Anonidis, Glycyrizæ an. ℥. j fol. Braſsicæ vel Maluæ folia aliquot, ſeminis Melonum ʒ ij. ſeminis Aniſi ʒ j. decoquantur in Iure galli, donec redeat ad colaturæ pocula duo. Quæ duobus matutinis vel manè & veſpere bibat.

Decocta medicata varia dantur: decoctumque Aliſmatis, Chamemeli, Altheæ probat Dioſc. & Papaueris corniculati decoctum, illis qui craſſas & arenoſas vrinas habent, competere docet; His alij decoctum Saxiphragiæ albæ pilularum circa radices, radicem item Iridis, Primulæ Veris, Maluæ, fol. Vmbilici Ven. & ramentorum Paliuri addunt. Dein rad. Valerianæ, & Muſci terreſtris ex Vino factum decoctum. Vti & Oſyridis.

Guiaci decoctum vi ſuâ incidente & abſtergente calculoſis competere à quibuſdam docetur. Ob eamque cauſam non ſolùm dum torquentur illis propinant, ſed & poſtmodum præcautionis gratiâ, vt loco potus ordinarij diu illud bibant, iubent: additis interdum alijs quoque abſtergenti-

N

bus dum coquitur, vt rad. Liquiritię vel Anonidis, ligno Spinæ, atq; in fine Saccharo vel Melle.

Ex his inuicem permiſtis, vel alijs quamplurimis decocta fiunt. Inter quæ leuius & gratius hoc erit: ℞. rad. Glycyrizę ℥.j.ß. Cicerum rub. p.j. Paſſul paria x. Ficuum paria v. quatuor ſem. Frig. mai. & ſem. Aniſi & Maluæ an. ʒ.j. flor. Viol. Maluæ ana p.j. fiat decoctio, in colatura q.ſ. diſſol. Sacchari vel Mellis q.ſ. Bibat bis térue.

Potentiùs operabitur ſic paratum: ℞. radic. Altheæ, Glycyrizæ an. ℥ j. fol. Maluæ rec. m. ij. Caulium rubr. Cerefolij, Betonicæ an. m. j. ſeminis Melonum ʒ. ij. ſeminum Lini vel Fœnogr. ʒ. j. ß. ſemin. Petroſel. Alkekengi, Milij ſolis an. ʒ. j. flor. Chamomil. Geniſtæ an. p. j. fiat decoctio, dulcoretur: & vtatur vt ſuperiùs.

Vel ſic: ℞. radic. Aſparagi, Anonidis, Rubi humilis an. ℥. j. fol. Parietariæ, Betonicæ, Polij mont. an. m. j. Cicerum nigr. p. j. fiat decoctio in Aqua pluuiæ: diſſolue Aceti ſcyll. ℥. j. Bibat. Cui addi poterit Sanguinis hirci præpar. ʒ. ß. lap. Iudaici ʒ. j. vel alij pulueres.

Compoſitum ex pleriſque vtilibus decoctum in formam ſyrupi vſualis redactum tale fit: ℞. radic. Aperitiuarum quinque an. ℥. ß. rad. Glycyrizæ, Altheæ, Filipendulæ, Pimpinellæ ſaxiph. Anonidis, Chamærubi, Raphani acris & Ruſticani ana ℥. j. rad. Dictamni, Valerianæ, Rubiæ mai. Vrticæ, Lauri, Ireos, Enulæ, Ariſtol. Pæoniæ, Verbenæ an. ℥. ß. radic. Azari, Cyperi ana ʒ. ij. rad. Scyllæ ʒ. j. granorum Saxiphragiæ albæ radicum, cort. medij Coryli & Sambuci ana ℥. ß. herb. Maluæ, Parietariæ, Cerefolij, Leuiſtici cum radic. Saxifragæ Dioſcor. (quam Dod. Serpillum eſſe putat) Betonicæ, Veronicæ, Trichomanes vel Adianthi, Ceterach veri, Herniariæ, Bupleuri, Hederæ terreſtris, Braſſicæ rub.

rub. Sij Crateuæ, Fœniculi mar. Nardi celt. an. m. j. florum Chamomil. Liliorum, Geniſtæ, Cheiri, Hyperici an. p. j. Cicerum rub. p. j. nucleorum Perſicorum & Ceraſorum an. ℥. j. gr. Iuniperi, Alkekengi, Hederæ ana ℥. ß. quatuor ſemin. frig. mai. Altheæ, Maluæ an. ʒ. j. quatuor ſeminum Cal. mai. & minorum an. ʒ. ß. ſeminis Lini vel Fœnogr. ʒ. ij. Paſſul. e-nucl. ℥. ij. Iuiub. Sebeſten an. paria v. fiat decoctio, & in colatura adde Sacchari vel Mellis ℥. vj. arom. Cinamomo: decoquatur ad conſiſtentiam ſyrupi. Capiat cùm neceſſitas exigit ab ℥. ij. ad iij. per ſe, vel cum aqua conuenienti, vel Vino. Hiſce decoctis, lapides, vt Iudaicum, Lyncis, aliqui ſine fructu meo iudicio incoquunt.

Syrupi vſitati aperitiui & abſtergentes aliqui hîc quoque conueniunt: Qui tamen rariùs ſoli, ſed cum alijs calculum pellentibus, formis, pulueribus, electuarijs permiſti dantur. Vt Oxymel, Hydromel, ſyrup. de Liquiritia, de Radicibus, de Bizantijs.

Infuſione vinum ad calculos abigendos paratur. Si baccis Alkekengi contritis Vinum affundatur, & poſt macerationem aliquam bibatur.

Vel ſi Raphanus communis, ſed qui acris eſt, vel Raphanus Ruſticanus, quem vulgus marinum vocat, inciſus vel contritus, in Vino per horas ad minimum duodecim maceretur, illudq́; vinum propinetur. Quod admodum iuuat.

Abſynthites vinum ad calculos renum & arenulas conferre, docet Dioſc.

Ex pluribus vinum per infuſionem immutatum ſic fit: ℞. radic. Liquiritiæ, Anonidis, Pimpinellæ ſaxiph. Leuiſtici, Fœniculi, Raphani vulg. acris vel marini ana ℥. j. ß. radic. Lauri, Cyperi, cort. medij Coryli ana ℥. ß. herb. Veronicæ, Betonicæ, Herniariæ, Bupleuri, Capill. Vener. Hederæ terr.

an.ſicc. ℥.iij flor. Viol. Anethi an. ℥ j. bacc. Alkekengi ſicc. Hederæ an ℥ ij ſeminum Petroſ. Carui, Milij ſolis, Geniſtæ an ℥. j. conquaſſata infundantur in Vini menſur.duabus ad vſum.

Hedera terreſtris infuſa in Aqua vitæ,eam efficacem reddit ad calculos pellendos, eſtque ſingulare quorundam experimentum.

Ex aliarum plantarum è quibus vinum infuſum fieri diximus, infuſarum in aqua vitæ, fiunt aquæ vitæ variæ compoſitæ.

Lixiuia ex infuſionibus cinerum quorundam facta, & ad ℥. quatuor bibita, magni momenti in hoc caſu,cùm vehementer abſtergant,exiſtunt.

Paranturq; ex cineribus ramentorum Vitium vel ſtipitum Fabarum, ſi per eos Aqua aliquoties, donec lentorem vel acredinem lixiuij adipiſcantur, transfundatur: Quod efficacius fiet, ſi Vinum album loco aquæ ſumatur, vel alia illi ſimul miſta lithontriptica bibantur.

Aliud potentius, cuius ℥. ß. vel paulò plus, ſi neceſsitas vrgeat, exhibita ſufficit. Fit ex cineribus combuſtorum ſtipitum potiùs quàm foliorum (cùm vſta plus cinerum reddant) Fabarum, Cicerum vel Piſorum, Braſsicarum, Verbenæ, Abſynthij & caulium Allij, ſurculorum Hederæ ligniqúe Iuniperi vel Lauri,& Paliuri,cùm haberi poterit; Si de illis quantum manu comprehendi poteſt,ſumatur; perq; eos Vinum album vel malvaticum ad lib.j. cum tertia parte Aquæ vitæ, nouies ampliusûe transfundatur, & eo, vt dictum, vtatur.

Succi aliqui in hanc quoque rem bibuntur; qui ſubtilitate inſigni aut aciditate, quæ ſaxa quoque diſsipare poteſt (ſicuti Hannibal aceto rupes perfregit) id præſtant. Vti Vinum tenue album, Acetum dilutum aquâ, præſertim conuenienti.

Vini

Vini acidi largo potu, ſe quidam inebrians, vrinamq; etſi micturiret, quàm diu ferre poterat, retinens, tandemque impetu quodam reddens, hac ratione calculos retentos in vreteribus, eumq; affligentes, propellebat, ſæpeque emingebat.

Quod Aquæ frigidæ potu largo, dum præſertim ex dolore corpus calore & ſiti æſtuat, niſi quid aliud impediat, quoque fieri poſſe docet Holl. Citiùs autem illud faciet, ſi Aceti albi permiſtione acida nonnihil reddatur, affatimq; bibatur. Vti & ſi atramentoſas acidas aquas bibant, quales ad dies multos, calculum abigendi & præcauendi causâ bibere ſolent.

Succus Limonum ad ℥.j. per ſe, addito ad gratiam, ſi quis velit Saccharo, propinatus plurimùm efficit. Vel ſi cum Vini maluatici aut alterius efficacis hauſtu ad ℥.iij. alióue liquore conuenienti bibatur. Prodeſt & ſuccus acidorum Arantiorum, aliorumque acidi ſucci, ſi auſteritate careant.

Confert & ſuccus baccarum Halicacabi, & Tribuli, teſte Dioſc. &, ſicuti aliqui ſe expertos fatentur, ſuccus Millefoiij: ſuccus item ſeu aqua ex perforato Betulæ caudice effluens, vt docet Matth. eadem quantitate vel etiam maiore, ſimilique ratione ſumpti, ſæpeque repetiti.

Miſti inuicem ſic dantur: ℞. ſucci Fœniculi mar. Portulacæ an. ℥ ß. Vini albi ℥.j. Sacchari q.ſ. Bibat: vel decoquantur priùs in formam ſyrupi.

Vel ex ipſis fit potio vtiliſsima: ℞. ſuccorum depuratorum Parietariæ ℥. j. ß. Chamomillæ, Betonicę, Mellis vel Sacchari an. ℥.j. miſce: Bibat cum decocto Cicerum, aut alio. Poſſet ex enarratis ſuccis addito Saccharo vel Melle ſyrupus coqui, & per vices vſurpari.

Aliud: ℞. Raphanum acrem, contunde, affundeque Vini optimi tantum, vt poſt macerationem

expreſſis omnibus totum ad ℥. iij. vel quatuor redigatur: expreſſioni adde Sanguinis Hirci præp. ʒ j. Hoc ſummè aliqui commendant, quibus & alij addi poſſunt ſucci & pulueres.

Vrina Hirci quadrimi, vel Rupicapræ propinata probatur.

Aquę ſtillatitiæ, quia admodum propter tenuitatem penetrant, & ad renes vſque perueniunt, exhibitæ, valde etiam iuuant. Affatimque bibenda datur aqua Parietariæ ad ℔. j. vti & Maluæ & Altheæ: ſicuti & florum Geniſtæ: florum herbarúmve aut corticum Fabarum: herbarum item Anonidis, Aſparagi, Saxiphragiæ, Petroſelini, Fœniculi, Oſyridis. Quibus efficaciores ſunt, proin & minori quantitate ſumendæ, aquæ Sij Crateuæ, Critmi ſeu Fœniculi mar. Raphani, baccarum Hederæ & Alkekengi. Compertum eſt à quibuſdam, valde opitulari aquas Linariæ, quam oſyrin vocát, dein & fol. Quernorum, & fol. & radic. Mori Celſi: vti & Linguæ Canis: item Ceterach, Verbenæ, Chamomillæ: dein & nucleorum Perſicorum aquas: imprimiſque ex reſinis Laricea vel Terebinthina elicitam aquam ſubpinguē, quæ admodum eſt efficax. Laudat & Matthi. aquam ex humanis Fæcibus, alij ex Stercore columbino exſtillatam. Aqua vini ſeu vitæ ſimplex, ſummà tenuitate calculum frangit.

Quæ aquæ vel ſimplices vel inuicem permiſtæ, per ſe vel dulcoratæ nonnihil Saccharo ſumi poſſunt: vel illis pulueribus alijſq; permiſtis exhiberi. Vel ex commiſtis aliquibus pluribusúe dictarum aquarum ſimplicibus deſtillari.

Vel hoc pacto. Sumantur radices, herbæ, ſemina, ex quibus vinum per infuſionem fieri diximus: omnibusque ſiccatis & contuſis addatur tantum Vini, donec in pultem redigatur, addendo Lari-

ceæ

ceæ quartar.j. exſtilletur ex illis aqua: Quæ datur vt ſuperior.

Vel ſi ex pleriſq; pręcipuis in hanc rem vſurpari ſolitis, quæ arefacta vires ſuas retinent, aquam parare velimus, prędictis inſuper addemus, rad. Aſparagi, Apij, Petroſel. ana ℥. ß. rad. Azari, Rubiæ tinct. Valerianæ an. ʒ. ij. herb. Parietariæ, Hyperici, flor. Chamomil. Geniſtæ an. ʒ. ij. ſem. Apij, Leuiſtici, Aſparagi, Raphani an. ʒ j. ex quibus puluериſatis augendo Lariceæ quantitatem, deſtilletur aqua.

Quę omnes plantę ſi in Aqua vitę infundantur, & deſtillentur, aquam efficaciſſimam reddent.

Vel ex recentibus plantis dum haberi poſſunt, ſic ad vſum præparetur: ℞. nucleorū Perſicorum vel Ceraſorum ℥.ij. baccarum Fragorum, Chamærubi, Alkekengi, Iuniperi, Hederæ an. ℥.j. rad. Raphani mar. ℥.iij. Fabarum virid. cum ſiliquis, Parietarię rec. an. m.j Sij Crat. Fœniculi mar. an. p.j. è contuſis omnibus ſimul extrahatur aqua.

Vel ex aridorum & humidorum miſtura ſic parata aqua: ℞. nucleorum Perſicorum quartar.j. Sebeſten, Iuiub. an. paria v. quatuor ſem. frig. mai. ʒ. vj. bacc. Alkekengi ℥. ß. ſemin. Nigellæ, Apij an. ʒ. ij. rad. Raphani acris vel Ruſticani ℔. ß. contundantur omnia, addendo Lariceæ, Mellis an. ℥. xij. è permiſtis inuicem eliciatur aqua: Datur ad ℥. iij. per ſe, vel admiſtis alijs lithontripticis.

Vel ex ſuccis extracta aqua: ℞. ſucci Raphani, Leuiſtici ana ℥. vj. ſucci bacc. Alkekengi ℥. ij. vel plus, Aceti albi ℥. ij. deſtillentur: Detur ℥. ß.

Olea propinata quædam, quia & illa ad renes cum vrina perueniunt, ſicuti poſt eam emictam illi innatare portio illius ſæpiùs conſpicitur, vias illas laxando lubricandoque, vt calculus faciliùs per eas tranſeat, efficiunt.

Daturq; eo nomine in ſummo cruciatu, calculo

in itinere alicubi fixo, Oleũ cõmune, aut Amygd. dulc. vel Lini, recentia vel lota affatim, per ſe, vel in Iuſculo, vel cum Lacte pingui butyroſo bibenda.

Oleum commune ad ℥.j. cum Vino in quo ſilices, è quibus ignis excuti poteſt, igniti ſæpè extincti ſint, propinatum quidam laudant.

Sed & quædam calculo ipſo accommodantur, & vel per ſe, vel inuicẽ prioribusúe aut alijs liquoribus permiſta propinãtur. Qualia ſunt oleum expreſſum ex nucleis Perſicorum vel Ceraſorum, aut Amygdalis amaris, vnciatim exhibita. Vti & oleũ ex maceratione Scorpionum. Quibus efficaciora ſunt olea ſeminis Citri, vel ſeminũ Lappæ maioris minorisúe, Aliorumúe ſemin. lithontripticorum, arte chymicâ elicita: quæ & guttatim tantùm, non ſola, ſed & alijs permiſſa exhibentur. Sicuti & Terebinthinæ aut Lariceæ oleum; quibus & liquorem pinguem ex chalcantho elicitum, quem ſpiritum aut oleum Vitreoli vocant, adnumerant.

Ex diuerſis ſimul miſtis olea compoſita conuenientia poſſunt elici. Eſtque hoc inter cætera inſigne: ℞. granorum Iuniperi ℥. quatuor, cort. rad. Fraxini ℥.iij. contuſa ſubigantur, additis Lariceæ ℥. ij. Mellis ℥. j. & poſtquam aliquamdiu macerata fuerint, affuſâ copioſâ aquâ, eliciatur oleum: Quod à gran. vj. ad x. cum conuenienti aliquo liquore datur.

Inter ea quæ in ſubſtantia ſumuntur, ſimplicia quædam alimentoſa comeſta id præſtant. Vt Raphanus cum ſale in acetarijs, Raphanus ruſticanus, marinus dictus, contuſus cum Amygdalis, menſæ apponi ſolitus pro bellario. Leuiſtici radix cruda coctáue, bonâ quantitate eſitata, antequam balneum æger intret, valde commendatur. Petroſelini, Fœniculi radices coctæ, Aſparagorum teneritates & Lupuli, Braſſica cruda & cocta,

Portu-

portulaca. Sion Crateuæ, Siſymbrium & Naſturtium in acetarijs, Fœniculi marini folia condita, quæ tria admodum calculũ pellunt, Limonia item mala, Vua paſſa, Ficus, comeſta: Nuclei Perſicorũ Amygd. am. Ceraſorum eſitati, qui maiori gratiâ ſumuntur, ſi Saccharo, priùs obducti ſint. Cynoſbati quoque fructus, Leporina caro, & præſertim Renes leporis, Paſſer item troglodytis, cuius loco Caudam tremulã quoq; ſumunt, aſſa, comeſta vtilia cenſentur. Sanguis hirci coctus eſitatus, Sanguinem vulpis cum Vino dulci generoſo & Saccharo parùm coctum, & ad ℥.v. vel vj. comeſtum, aliqui valde laudant.

Ex medicamentoſis, ſimplicibus, Reſinæ quædam, vi deterſoriâ inſigni & penetrante ad vrinas vſq;, quas violaceo odore imbuunt, præcautionis gratiâ ſæpe ſumptæ primas ferè tenent: tum quãdo morbus inuadit, à renibus arenas calculũq; abſtergendo, ea ad expulſionem promouent. Communiter vſurpatur Larigna vel Laricea, vel in huius penuria Abiegna: quib. præfertur Terebinthina vera, ſi haberi poteſt, cui tamẽ viribus non cedit clara illa & fluida laricea. Daturq; ſola citra aliam permiſtionem, nõ lota potiùs quã lota, cùm illota magis abſtergat, à ʒ.ij. ad ℥.ß. nebulæ inuoluta, aut aliter deglutienda. Vel puluere rad. Liquiritiæ aut Saccharo in formã boli redacta, ſic per partes deglutitur. Validiùs penetrat ad vias vrinæ, aluumq; ſimul egregiè ſubducit, ſi Vitello oui ſubacta, liquoreq; aliquo diluta bibatur. In pulue em quoq; redigi poteſt, ſi priùs eouſq; donec effuſa concreſcat, & veluti vitreata fiat, coquatur: tuncq; ad ʒ.ij. puluis illius cum liquore aliquo bibendus, alióve modo ſumendus.

Alia ſimplicia quæ ad calculum abigendũ comminuta pulueriſataq; varijs modis exhibẽtur, mul-

ta exiſtunt. Inter quæ efficaciora eſſe experientia comprobauit, etiam per ſe ſola cum Vino alióve liquore, ex ſupradictis aliquo exhibita, radices Dictamni, Lauri, fol. Polygoni min. herniariæ dictæ, Bupleuri, quam plantam auriculam leporis vocát: ſemina Paliuri, Milij ſolis, Geniſtæ, Xanthij, baccas Alkekengi & Hederæ arboreæ.

Atq; ex illis quæ ab animantibus petuntur, Sanguis imprimis hirci, hoc pacto delectus & præparatus. Ab hirco iuuene iugulato, eo tempore præſertim, quo herbis viridibus aliquandiu priùs paſtus fuit, excipitur, inter quas ſi aliquæ calculo deputatæ fuerint, eo præſtantior erit ſanguis. Sumiturque qui medius effluit, qui poſtea inſolatione aut alio calore ſenſim eouſque vt citra corruptionem ad vſum aſſeruari poſſit, & cùm opus eo eſt in puluerem redigi, præparatur, pondereque ʒ j. vel paulò plus cum Vino propinatur. Qua ratione & Sanguis leporinus præparatus propinatusq; idem præſtare vſus comprobauit.

Vti & Leporis integri cum corio, carne, & ſanguine: vel ſaltem pellis illius ſanguine adhuc madentis, combuſtorum cinis, qui ſummopere commendatur, eodem pondere vel menſura vnius cochlearis cum Vino generoſo exhibitus.

Laudatur & imprimis Paſſeris troglodytæ dicti (illius quem Zaunſchlipferlin noſtri vocant, & malè caudam tremulam aliqui eſſe putarunt, & pro eo acceperunt) combuſti cinis.

Efficaciaq; admodũ ſunt, Scorpionũ, Millepedũ vel Aſellorũ qui ſe in globulũ cõplicant, Lumbricorũ pulueres & cineres. Summeq; vehemẽtes, & non niſi cautè exiguâ quantitate vſurpandi, Cicadarum, Scarabeorum, Cantharidum pulueres ſeu potiùs cineres, vt minùs erodant.

Ex terreſtribus admodum cõmẽdatur Lapis

iudaicus in cote ſubtiliſſimè tritus, qui ob eam cauſam Tecolithos vocatus fuit.

Præter hæc multa alia ſimplicia ad calculũ pellendum paſſim deſcribuntur, atq; puluerizata, vel ſola dantur, vel cum ſupradictis, inuicémve permiſta & in formam puluerũ, electuariorúmve aut pilularum redacta exhibentur. Quibus compoſitionibus, præter enarrata Lithontriptica, etiã ſequentia nonnunquam adduntur.

Vt radices Saxiphragæ albæ, Pimpinellæ ſaxiph. Filipendulæ, Anonidis, Valerianæ, Raphani mar. Rubi ſeu Chamærubi, Vrticæ, Leuiſtici, Fœniculi, Petroſel. Graminis, Ruſci, Aſparagi, Rubiæ, Azari, Scyllæ, Iridis, Enulæ, Ariſtolochiæ, Pæoniæ, Damaſonij, Hippolapathi: cortices Glandium, Coryli medij: Herbæ itẽ Saxiphragiæ Dioſcor. quam Serpillũ noſtrũ Dod. eſſe putat, Capillares, Nardus celt. Lauri & Braſsicę fol. Partheniũ, Hedera terreſtris, Pulegiũ, Origanũ, Polium, Calamentha, Hyſopus, Abrotonum, Chamædris, Betonica, Veronica, Chamæpithys, Querci & Salicis folia, Scordium & Empetrum, Flores Conſolidæ regalis, Chamomil. Semina, Aniſi, Fœniculi, Carui, Cimini, Apij, Anethi, Dauci, Seſeli, Petroſ. Leuiſtici, Sileris mont. Ammi, Petroſ. Maced. Coriandri, Cretæ mar. Aſparagi, Bruſci, Ocimi, Raphani, Hyperici, Spinæ albæ, Vrticæ, Fraxini, Nigellæ, Naſturtii, Pimpinellæ, Saxiphragiæ, Lupinorum, Vitiorum: Baccæ Lauri, Iuniperi, oſſa Meſpilorum, nuclei Perſicorum, Ceraſorum, Amygd. am. Ciceres rubri, ſpógiolę in Cynosbato, Gummi Ceraſorũ, Prunorum, Iuglandis, Vitis, Arabicum, Tragachantũ, Eleni, Olibanũ, Bdellium: itẽ Succinum. Dein & cineres Erinacei terreſtris, Hirundinum, Hepatis aſini, Plumarum palumbarũ: & pulueres Renum leporis, Cranei hominis, Callorum

& Vngularum equi pedum. Aſtragali leporis, Eboris, Maxillæ lucij piſcis, Cancrorum fluuiatilium & Cochlearum, caſu vt ſpeciem addant, inuentarum, teſtarũ: vti & Ouorũ, præſertim ſi pullus priùs ab illis excluſus fuerit. Lapillorũ itẽ qui inueniuntur in Cancris & ſpongijs, Calculorumq; excretorũ ab homine, Stercoris itẽ muriũ. Et pulueres lap. Lyncis, Ochræ terræ, Alcyonij tertij Dioſc. Vitriq; cõbuſti cineres. Quibus cõpoſitionibus & pleruinq; & ad vias vrinæ deducẽtia, easq; dilatãtia addun-tur: veluti radices Liquiritiæ, Altheæ, Vmbilici ven. fl. Viol. Semina Maluæ, Bombacis, Altheæ, Lini, Fœnogr. Quatuor ſem. frig. mai. Amygd. dulc. Fiſtici, Auellanæ & Cucurbitarũ cinis. Et tum ad concoctionem iuuandam, flatusq; pellendos obſtructionesq; ſoluendas, tum potiſſimum quando eiuſmodi affectus concurrũt (licet talia fortè quia à pituita calculos gigni putarũt, vt cauſæ huic eãdem operâ prouentũ illius impediẽdo, occurrerẽt excogitata fuerint) non ſolùm ex prædictis multa quæ calculo accõmodata hoc quoq; & magis ferè præſtãt, ſed ex quibuſcũq; aromatibus, quędam, è quibus aliqua calculũ quoq; pellunt, & pleraq; ex illis gratiâ medicamẽta addũt, immiſcere ſolẽt: Sicuti Zingiber, Galangã, Acorũ, Cyperũ, Cinamomũ, Caſſiam, Xyloaloën, Santalum rub. Nucẽ moſchatam, Macerem, Gariophyl. Piper, Carpobalſamum, Cubebas, Spicam, Schœnanthum, Crocum.

Ex diuerſis eiuſmodi ſimplicibus quibuſdam, pluribúſve pulueres facti, illi per ſe à ʒ. j. ad ʒ. ij. cum Vino alióve Liquore, vt aquis, lixiuijs, decoctis, infuſionibus, exhibentur. Vel ſaccharo addito, in tragemata dicta, vel cum eo cum aqua decenti cocta, in tabulas: Aut mucagine ſeminum & gummi ſupradictorum, calculo competentiũ, imprimis tragachanti in trochiſcos rediguntur: Vel melle

melle aliòve ſyrupo in electuaria mollia ſubiguntur, additis tūc quoq; alijs cōſeruis conditíſve, maiorią; quātitate à ℥.ij. ad ℥.iij. propinātur. Aut ſi ingrata ſint, additis ſyrupis & imprimis terebinthinâ, in pilulas redactâ, ſic deglutiēda ℨ.j. plus minúſve pōdere dátur. Quib. ſumptis liquores cōuenientes ſuperbibiti actionē eorū augent & promouēt. Exempla quædā eorum quę vſu innotuerunt, pulerum electuariorum & pilularum proponemus.

Puluis primus : ℞. fol. Braſſicæ ſiccæ ℨ.j. fol. Querci ſicc. cort. Glandiū an. ℨ.ß. Piperis, Zingib. an. ℈ j. fiat pulu. Detur à ℨ.j. ad ℨ j. ß. vt dictum.

Secundus: ℞. nucleorum Perſicorum torrefact. ℥. ß. ſeminis Melonum mūdat. ℨ.ij. ſeminis Fœniculi ℨ.j. fiat puluis: Bibat cum Iure cicerum ſimplici vel cum Petroſelino parato.

Tertius : ℞. ſeminis Milij ſolis, Alkekengi an. ℨ.j. ſeminis Petroſel. ℨ.ß. pulueriſata, bibantur cum aquæ Limonum ℥. v. vel alio liquore.

Quartus : ℞. ſem. Geniſtæ ℨ.ß. Succini ℈.ij. Sacchari candi ℨ.j. pulueri zetur : Capiat cum Vino.

Quintus: ℞. oſsium Meſpilorum ℨ.j. Maxillæ lucij piſcis ℨ.ß. ſemin. Leuiſtici ℈.j. fiat puluis: Vtatur vt oſtenſum.

Sextus: ℞. Oculorū cācri, Aſtragali leporis an. ℨ.ß. ſem. Geniſtæ, Ocimi an. ℈.j. fiat puluis; ꝑ vna vice.

Septimus : ℞. Calculorum excretorum ab ipſo ægro, ſi fieri poteſt, vel ab alijs, lap. Iudaici, æquas partes: terantur ſubtiliſſimè : Detur cū Hydromelite, vel aqua Fœniculi marini, aliáve.

Octauus: ℞. cinerū Paſſeris troglodytæ, vel Leporis vſti ℨ.j. vel vtriuſq; ℨ ß. teſtarum Ouorum excluſis pullis ℈. ij. fiat puluis , addito Sacchare & Cinamomo: Detur.

Nonus : ℞. Laricea vel terebinth. coctæ. ℨ.ß. pul. Lumbricorum ℈.j. Cornu cerui vſti ℈.ij. lap. Iu-

daici ℈.j. gūmi Traga.℈.ß.fiat pulu.Pro vna doſi.

Decimus : ℞. Sanguinis hirci præp. ʒ.j. lap.Iudaici ʒ. ß. cinerum Lumbricorum ℈.*j.* fiat puluis: Detur vt prior.

Vndecimus : ℞. Sanguinis hirci præp.vel cinerum Leporis vſti ʒ ij.vel vtriuſq; ʒ.j.lap. Spongiæ, Iudaici an.ʒ j. ß.ſem.Aniſi Fœniculi, Petroſel.Milij ſolis, oſsiū Meſpilorum an.ʒ.j.ſem.Naſturtij ʒ ß. ſem.Melonū mūdat.ʒ. j. rad. Liqritię ℥.ß.rad.Pimpinell. ſaxifragæ ʒ. ß. Cinam. ℈.j. Sacchari ℥.ij.fiat puluis: Capiat cochl.j.vel ij. ſuperbibendo aliquid.

Duodecimus:℞.rad.Liquir.ʒ.iij. rad.Ononidis, Dictamni, Lauri, Raphani mar. Pimpinel ſaxifra. Saxiphrag. albæ an. ʒ. ij. rad. Azari, Ireos an.ʒ.j. herb. Saxifragiæ verę Dodon. 1. Serpil. Capil.ven. Bupleuri, Herniariæ,Pulegij an ℥ j.ß.ſem.Fœniculi,Seſeli, Petroſel.Leuiſtici,Fœniculi mar.Raphani, Ocimi an.ʒ.ij.ſem.Naſturtij,Nigellæ an.ʒ.j.oſſium Meſpil.ʒ. j. ß. nucleorum Perſicorum ʒ. ij. gummi Prunorum ʒ.ij.oculorum Cancri, Maxillæ lucij Piſcis,Ouorum teſtarum, Hepatis lupi præpar.an.℥. j. lap. Iudaici & ſpongiæ an.ʒ.j.ß.Ochræ, Vitri cōbuſti an.ʒ. fiat puluis. Eodem modo vti priores vſurpandi, vel alijs miſcendi.

Decimustertius puluis, efficax remedium : ℞. ſtercora glirium vel muris, ſiccata.5.vel 7.Olibani ℈.j.ſem. Fœniculi ʒ. ß. Cinamom.℈.j.fiat puluis.

Decimusquartus magis adhuc efficax : ℞. Cicadam ſeu Locuſtā mediæ magnitudinis ſiccam n.j. vel ℈. ß. Oculorū cancri ℈ ij. vel alterius pulueris, Cinamom. ℈. j. trita, dentur cum decocto Anthemidis vel granorum Iuniperi.

Decimusquintus vehemētior : ℞. Cantharides ſiccas n.4. lap.Spongiæ ℈.ij.ſem.Melonum medullæ, vt contemperet cantharidū acrimoniam ʒ.j ß. Sacchari candi ʒ.j.puluerifata: Dentur cum deco-

ĉto ſem. Lini vel ſero Lactis.

Ex vſitatis eiuſmodi cōpoſitionib. ſunt electuaria illa magna Nicolai, Lithōtribon, Ducis Iuſtini appellata: Itē Arnoldi Villanouani electuaria, Nephrocatarcticū & Philantropos dicta: Baptiſtæ itē Montagnanæ Diureticum nominatū, quę, præter ea quæ calculi cauſâ adduntur, multa alia aromata & ſemina, ob cauſas dictas recipiunt.

Eſt & vſitatū quibuſdā electuariū Reginæ dictū, præter hęc etiam Senam & Turpethum recipiens.

Quò refertur & Rubeus puluis vocatus, quem pharmacopolæ noſtri parant, qui ℞. Santali rubri, Cinamom. an. ℥. j. ſemin. Aniſi, Fœniculi, Petroſel. Cretæ mar. Milij ſolij Alkekengi, Melonum an. ʒ. ij. lap. ſpongiæ, Iudaici, Lyncis an. ʒ. j. ſanguinis Hirci præp. ʒ. ß fiat puluis.

Propriè verò calculo pellēdo dicatū eſt electuariū ex Cinerib. Auicennę, quod paratur ex vitri cineribus, lap. ſpōgiæ Iudaici pulueribus: ſcorpionū: leporis, ouorum puraminum excluſis pullis cineribus, ſanguinis hirci puluere: rad. braſſicæ cineribus, rad. acori, herb pulegij: ſem. petroſ. dauci, altheæ, Piperis, gummi iuglandis Arab. pulueribus cum melle omnibus ſubactis.

Sæpe vſurpatū à me magno ſucceſſu remediū: ℞. rad. Liquiritiæ, rad. Lauri an. ʒ. ij rad. Anonidis ʒ. j. ſeminum Alkekengi, Paliuri, Milij ſolis an. ʒ. ij. ſem. Apij, Petroſel. Fœniculi an. ʒ. j. Naſturtij ʒ. ß. gummi Ceraſ. vel Prunorum, Succini an. ʒ. j reſinæ Lariceæ coctæ ℥. ß. cineris cort. Fabarum ʒ. j. Lapillorū, oculorum cancri dictorū ʒ. j. fiat puluis: addendo ad gratiam, Cinamom. & ad colorē Santali rubri tantillū. Cui cùm dolorem ſimul mitigare volumus, ſeminis Hyoſciami ʒ. j. ß. addere poſſumus. Datur per ſe ʒ. j. quantitate cum Sacchari q. ſ. Vel cum illius ſuſ. quant. aquaque conuenienti

formentur tabulæ ſicq; exhibeantur. Aut ſyrupo exceptus puluis in formā electuarij redigitur, vel pilularum: tuncq; nuclei Perſicorum inciſi cōmodè permiſcentur, & loco rad. liquiritiæ, Succus liquiritiæ emollitus additur.

Enarratæ remediorum propoſitorum vti & vſitatorum formæ, per ſe, vel etiam inuicem permiſtæ, additis nonnunquam & alijs, in forma puluerum electuariorumve vſurpari poſſunt: quibus & conſeruæ interdum permiſcentur, hoc pacto: ℞. conſeruæ vel condit. rad. Apij veri vel Ireos ℥.j. conſ. florum Geniſtæ, Capill. ven. an. ℥.ß. pulueris decimi vel duodecimi vel decimitertij, vel aliorum vſitatorum, vt Ducis, Iuſtini, Lithontribon. ʒ. j. ß. Si efficaciorem eſſe velis, adde pulueris decimiquarti, ſucci Liquiritiæ ʒ.j. Syrupi ſupradicti, ex ſuccis parati, vel alterius q.ſ. fiat electuarium.

Probatur & agaricus interdum additus, vt: ℞. Agarici ʒ. j. rad. Pyrethri ʒ. ij. rad. Filipendulæ ʒ.j. ſemin. Milij ſolis ʒ. ß. pul. Rubei ℥. ß. conſ. Capill. ven. ℥.ß. cum Melle Viol. fiat electuarium.

Pilulæ conuenientes: ℞. ſem. Paliuri, Milij ſolis, Alkekengi an. ʒ. j. ſemin. Saxiphrag. Fœniculi mar. an. ʒ. ß. ſem. Maluæ aut Biſmaluæ ℈. ij. ſucci Liquir. ℈. j. gummi Ceraſorum vel Prunorum an. ʒ. ß. Bdellij ℈. j. Sanguinis hirci præp. ʒ. j. cineris Scorpionū vel cap. Muris, Lumbricorum, Millepedum vel Aſellorum an. ʒ. ß. excipiantur reſinâ Laricis aut Terebinthi, fiat pilul. maſſa: Capiat à ʒ. ß. ad ʒ. j.

Doloris potiſſimum ſedandi causâ exhibentur, quæ anodynâ & narcoticâ vi eum mitigant vel compeſcunt: permiſcendo ſemper ea quæ renes calculumq́, ſimul reſpiciunt.

Emulſio ſeu lac id præſtans: ℞. nucleorum Perſicorum 4. j. ſemin. Melonum vel Cucurb. ℥. ß. ſemin. Papau. albi ʒ. ij. contundantur additaq; Aquâ communi

commui vel Parietariæ aut Maluæ ℔.ß. exprimatur ſuccus lacteus, additoque Saccharo vel Melle, Bibat ad ℥.iij. vel iiij.

Puluis idem præſtans: ℞. ſeminum Papau. albi rec. ʒ. ij. ſem. Hyoſciami ʒ.j ß.4 ſem.frig. mai.ſem. Maluæ an. ʒ. j. ſem. Milij ſolis, Alkekengi & Geniſtæ an. ʒ. ß. rad. Liquirit. ʒ.ij. rad. Anonidis ʒ.j. Sacchari ℥.ij. fiat puluis.

Poſſunt & alij pulueres calculum pellentes ad dolorem ſimul mitigandum parari, ſi illis ſemen Papau. albi, bonâ quantitate, vel Hyoſciami, minori, cùm ſit efficacius, addantur. Sicuti in puluere à me vſurpari ſolito oſtenſum fuit.

Opiatæ cùm dolor ſummus vrget, vt in cordis dolore dictum, quoq; dantur, confertq; hic imprimis Aſyncriton, & Philonium Rom. admiſcendo aliquid de pulueribus lithontribticis: vel alia narcotica in dolore colico explicanda.

Sed & purgantibus, vt in cordis dolore quoq; oſtenſum, narcotica miſta, ad aluum mouendam & dolorem ſimul compeſcendum quandoq; exhibentur: quorũ ſtimulo fortè & calculus vt in purgantibus dictum, rectiùs propellitur.

Veluti: ℞. Aſyncriti vel Philonij ℈.ij. vel ʒ j. Diaphœnici ʒ.j. ß. vel illius loco puluer Benedictæ ʒ.j. ß. vel vtroq; omiſſo, Diacridij pręp. gr.vj. cum Saccharo fiat bolus. Aut diluat liquore conuenienti.

Vel hæc potio: ℞. fol. Senæ mund. ℥.ß. medullæ ſem. Carthami ʒ.ij. rad. Liquiritiæ, Petroſel. an. ℥. ß. ſem. Papau. albi ʒ.ij. ſem. Maluæ, Lini an. ʒ.j. fiat decoctio, diſſolue in ſ. q. Aſyncriti vel Philonij ʒ j. vel Mithridati ʒ.ij. vel. ſyr. Papauer. ℥. ß.

Vel pilulæ dentur: ℞. ſpec. Benedictæ lax. ℈ ij. Opij præpar. diſ. in Maluatico gr.ij. Styracis, Croci, Caſtorei an. gr.iij. ol. ſem. Fœniculi gut.j. cum Laricea fiant pilulæ.

Idem Clyſteribus quoq; cùm aluum ſoluere & dolorem ſedare ſimul volumus, & citiùs ferè & rectiùs præſtatur, illis non ſolùm anody [illegible]a ſed & narcotica permiſcẽdo. Vt in clyſteribus priùs dictum eſt, & in colico dolore vberiùs docebitur.

Externa remedia ad dolorem leniendum, anguſtias vbi calculus hæret dilatandas, calculum loco mouendum, vſurpãtur. Illudq; aliàs actu, aliàs potentiâ, aliàs vtriſq; efficiunt, & ad præcautionem etiam quædam ex illis prodeſſe poſſunt. Sequentibusq; modis adminiſtrantur.

Inſeſſiones in balneo humido, actu calido, dolorem citò cõpeſcunt vel mitigant. Et proin dolore vrgẽte, ſtatim æger corporis inferiorem ſedem ad brachia vſque, vel ſaltem lumborum & ventris regionem, ſi crura libera eſſe velit, in proprio ad illud parato vaſe, Lumbario dicto, in quo ſedendo crura attracta promineant, balneo immergere debet, in eoq; donec dolor ceſſet commorari, eoque redeunte denuò illud repetere, cùm hoc ſit in magnis cruciatib. nephriticis remedium præcipuum.

Ex ſola Aqua calefacta ſuo tò, cũ neceſſitas non fert longiorem in præparatione moram, parata inſeſſio, calore actuali len[illegible] adfert & iuuat: cùm calor ille m[illegible]tis humiditati copulatus, æqualiter ſe corpori applicans, in dolore mulcendo plus operetur, quàm potentialis ille calor, qui huic permiſtione aliorum, vti iam dicetur, coniungitur.

Adduntur tamen quædam, quæ potẽtiali calore actionem alterius adiuuẽt, & ſimul laxando, flatus diſcutiendo, aperiendo, calculum commouendo, hac ratione quoq; opitulentur, ſumendo ea ex quibus clyſmata decocta fuerunt: vel ſequentia.

Paratu faciles fiunt inſeſſiones ex decoctione herb. Maluæ, Petroſelini vulgaris cum radicibus, & Chamomillæ florib. an. m. ij. vel iij. ſi balneum in angu-

anguſtiore fiat labro, plus ſumendo ſi amplius ſit.

Aliud balneum efficacius adhuc ſit, ſi prædictis addantur, rad. Liliorum, herb. Parietariæ & Violarum, eadem menſurâ.

Tertium ex decoctione eſualium plantarum, vt Caulium, Spinachię, Attriplicis: vel rad. Raparum, Paſtinacæ, Siſari paratur: potentiusq́, operatur, ſi Raphanus vulgaris vel marinus dictus addatur.

Compoſitum ex varijs balneũ ſic fit in tina oblonga: ℞. rad. Altheæ, rad. Aperitiuarum quarundam vel omnium, in totum ℔. ß. herb. Emollitiuarum ȝ. vel 4. Senetionis, Polygoni vulg. Parietariæ, Betonicæ, Verbenæ, in totum p. iij. ſem. Lini, Fœnogr. in totum p. j. ſem. Apij, Petroſel. Carui, in totum ℥. j. decoquantur in aqua pro balneo.

Addũtur prædictis quibuſdam vel omnib. quędam efficaciora, ex alijs quoq; plantis calculo pellendo accommodatis, inter ea quæ ſumuntur deſcriptis, quæ & foris adhibita aliquo pacto eũ promouere creduntur. Imprimis verò rad. Rubiæ: ex herbis Fœniculus marinus, Siſymbrium aquat. Aquileia, Filipendula, Pes columbinus, Bupleurum, Abrotanum, Artemiſia Dioſc. flores Geniſtæ, Verbaſci: ſemina Milij ſolis, Alkekengi, & ſimilia.

In ditioribus vt meliùs laxent balnea, Lac, Oleum, Butyrum, illis quoq; adducuntur: & penetrationis maioris causâ, Vinum.

Fomentationes, cũ inſeſſionibus vti nõ poſſunt vel nolunt, ex prędictis decoctis, ſpongiâ, ſtuppis, ſacculis, exceptis, ſupra locum dolẽtem horũ loco adhibẽtur. Quibus poſtea cũ minor decocti requiratur, quantitas, Vinũ, Olea rectiùs permiſcentur.

Embrochas ſeu infuſiones ſupra pectinem, ſi illic calculus ſubſiſtat, fundere, vt loco moueatur aliqui ſuadent. Quę ex decoctis quoque pręcedentium parantur.

Thermis acidis ſi aliquandiu vtantur, non ſolùm bibendo, ſed & in illis lauando, arenulæ & calculi diu ſæpe retenta expurgantur. Sicque imminens malum vt vel tardius vel nunquam redeat auertitur & præcauetur.

Quod & Sulphureę in quibuſdá pręſtát thermę.

Inunctiones regionū renum, pubis, perinæi, vbi dolor potiſsimùm ſe offert, ſi fiant, maximè poſt balneum aut fotum prægreſſum, dolorem leniunt viáq; calculo rectiùs pateſaciūt, eumq; promouét. Quæ calidè, deorſumq; manu adactâ fieri debe.t.

Dilatans vias inunctio ſi renum ſimul adſit calor: ℞. ol. Viol.℥.j. ol. Nenuph. & in quo coxerit Althea, Butyri recent. vel Cremoris lactis, axungiæ Anatis an.℥.ß. Ceræ albæ q. ſ. miſce, fiat linimentum.

Anodynum magis: ℞. olei Amyd. dulc.℥.j. ß. ol. Chamom. vel de Meliloto, Anethini, Cheirini an. ℥. ß. axung. Cuniculi ʒ. vj. mucilag. ſem. Lini vel Pſylij ℥. j. Croci ℈. j. Ceræ q. ſ. fiat linimentum.

Vel vngatur vnguento Dialtheæ aut Reſumptiuo.

Cùm calculum ſimul propellere volumus: ℞. olei Amygd. am. ℥.j. ol. è nucleis Perſicorum ℥. ß. ol. Scorpionum, axung Anſeris an. ℥. ß. Lariceę ʒ. j. Ceræ q. ſ. fiat linimentum.

Additis ſuccis tale fit: ℞. ſucci Parietariæ, Maluæ an. ℥. j. ß. Vini ℥. j. Aceti albi ℥. ß. ol. Cheirini, Lumbricorum an. ℥. j. ol. Scorpionum ℥. ß. decoquantur ad ſuccorum conſumpt. addendo axung: Hirci ʒ. vj. Ceræ q. ſ. fiat vnguentum: Vel addatur ſuccis & oleis Terebinth. & fiat inſtar nutriti.

Aliud vnguentū efficax: ℞. ol. Liliorum, Amygd. am. an. ℥. j. ß. ſucci Fœniculi mar. vel Raphani mar. aut vulgaris, Vini albi an. ℥. j. bulliant ſimul, addendo Cicadas, vel Millepedes viuos, vel ſi haberi nequeunt

queût, Cantharides & Scorp.ſicc.ad 12.vel plures.

Vel ſic: ℞. ol. Amygd.am. vel è nucleis Perſicorum aut Ceraſorum ℥.ij. addendo,ſi haberi poteſt, olei è nucleis nucularũ Tribuli aquatici, quod Sericinum vocant ℥. ß. Scorpionum vel Cicadarum ſicc.vſtarum ℨ.ß. Ceræ q.ſ. fiat vnguentum.

Compoſitum amplius ſic fit: ℞. oleorũ Chamomil. Anethi, Liliorum an.℥.j.ol. Amygd.am.℥.j.ß. ol.Scorpionum ℥.j.ax. Hirci & Taxi an.℥.ß. mucilag. ſeminis Fœnog.℥.j. rad. Rubiæ, Azari an. ʒ.j. ſem.Naſturtij, Raphani, Leuiſtici an.ʒ.ß. Myrrhæ ʒ.j. cinerum Cicadar. vel Scarabeorum ℈.ij. cinerum Glandis fagineæ ʒ j. Croci ℈.ß. olei Succini ℈.ß.Ceræ q.ſ. fiat vnguentum.

Ságuine ab hirco modò iugulato ſumpto, & dũ adhuc calet,inunctioné factam laudat Trallianus.

Cataplaſma dolenti aliquando loco imponitur, quale hoc pacto fieri poterit: ℞.rad.Liliorum ſub prunis coctorum ℔.ß. Parietariæ frixæ parùm ſuper tegulam calentem & contuſæ m.ij. Chamæpitheos ſimili modo paratæ, vel ſi ſicca ſit, pulueris illius ℥.iij.rad. Altheæ contuſæ ℥,ij.fl. Chamom. Anethi ſummit, an. p.j. farinæ ſem. Lini,Fœnogr. an.℥.j. adde Lactis q.ſ. coquantur parùm, adde in fine, Butyri rec.℥.ij.ol. Liliorum, de Scorpionibus an.℥.j. Croci ℈.j.fiat cataplaſma.

Sacculi,puluini,enarratis ſimplicibus aridis impleti,vel Auenâ & Milio, quibus in alijs doloribus quoq; ſedandis vtimur, calefacti priùs & applicati, actuali calore potiùs quàm potentiali alleuiant.

Vti & Puluini alij plumis infarcti, Pelleſúe calidæ, admota ſimili ratione dolorem mitigant: In quibus ſi à certis animantibus ſumantur plumę,& pelles ſint cuniculi vel leporis, proprietate quadam idem efficere vulgus credit.

Sicuti & lapides aliquos cingulo alligatos,lum-

bisq́; circumdatos calculum præcauere multi exiſtimant. Inq; hunc vſum lapis ſubuiridis inſtar galactitidis circumfertur magnatibusq́; venditur.

Cucurbitula, nō ſupra regionem renis, ne latentem calculum prouocet, doloremq́; qui quamdiu vreteribus non infigitur, magnus non eſt, primum inferat, ſed quādo calculus iam vreteres ingreſſus, illic ſubſiſtens excruciat, paulò ſub doloris loco affixa, illum loco mouet, indeq́; ſemper ſecundum vreteris ductum obliquè deorſum procedendo, & prout dolor deorſum vergit, cucurbitulam mutando, dolorisq́; ſedi ſemper ſubaffigendo, donec ad veſicæ regionem deuentum ſit, illum vt in veſicam deſcendat, hac ratione promouet.

Quod frictione forti, à doloris ſede deorſum ad pectinis regionem vſq; factâ continuataq́;, præſertim ſi manus fricantis aut pannus actu calida ſint, adhibitis ſimul oleis relaxantibus, vti illa ſuo loco explicabuntur, ſimiliter præſtatur, maximeq́; ſi ſimul poſtea cucurbitulę adhibeantur. Cautione tamen hac adhibitâ, ne altiùs ad doloris locum hiſce aſcendendo, dolorem irritemus. Frictionem quoq; crurum, dum æger balneo vtitur, aliqui adhibent.

Motum corporis moderatum, vti pręparationis loco ne arenulæ aut calculi in renib. ſubſiſtant, ea deorſum promouēdo, prodeſſe ſuperiùs diximus, ſic & ſi calculus deſcendens alicubi in vijs hæreat, & excruciet, corpus ſtando erectū ſeruare, vel eundo leuiter exercere, vt citiùs loco cedat, iuuabit.

Et ſi è renib. progreſſus calculus, ſtatim in vreteris initio hęreat, illicq́; dolorē excitet, nec deſcēdere poſsit, vt rurſum in renū cauū redeat (quod cùm fit dolor quoq; remittit) corporis ſitus & decubitus factus, vt lumbi elatiores ſint reliquo corpore, pręſertim ſi tunc pedes eleuati nonnihil agitentur, opitulatur: ſicq́; interdum dolorem ſubitò leuat.

Spiritus

Spiritus validâ impulſione, quãdo calculus ſubſiſtit, ad eum detrudendum Vomitus impetu ſuo aliquod adiumentum adfert, quare, niſi ſponte ſuperueniat, ſicuti in prima huius mali inuaſione euenire ſolet, ſi alia non iuuent, ad eum recurrere poſſumus. Vel ſternutationem eam ob cauſam mouere, cùm validè quoq; impellat.

Per venæ in pede ſectionē, qui reni dolenti ſubeſt, vel in poplite aut circa malleolum. vel vbi tutò illic ſecari poteſt factam, ſanguis, ſi dolor ſummus vrgeat, ægerq; plethoricus ſit, reuellendus, ne ob dolorem in renem fluens, inflammationem pariat, quæ ob eam cauſam calculo ſæpe, vti illic dictum, iungi ſolet: quod cùm ſit tunc eò magis ſanguinis detractio locum habebit.

Punctorij, Splenetici, falſò dicti doloris curatio. Punctorius, Spleneticus vulgò dictus dolor, etſi acerbus ſatis ſit, tamē cùm à cauſa vix diutiùs perſeuerante, vt muſculorum abdominis nimiâ attractione & flatibus fiat, ſponte plerumq; ceſſat, aliàs curatione opus habet.

Quòd ſi verò leuem ob motum, vel ſæpe moleſtet, quiete præcauetur, motuq; corporis decenti, non inordinato aut violento, Victuſq; ratione moderatâ, & quæ flatibus minimè occaſionem præbeat, ſed eos diſſipet. Latuſq; quod affici ſolet, diligenter integatur & à frigore muniatur. Et ſi neceſſitas causâ validiores motus perficere, & præſertim equitare cogâtur, ne dolor hic ſuperueniat, non ſtatim ventriculo adhuc cibis repleto equum conſcendere debet, priuſq; faſciâ latâ abdomen cingere, ſicuti hi qui celeres curſores agere ſolent, inter equitandum hoc pacto ſe, vt ferre ſucceſſionem poſſint, adſtringunt.

Superueniēte quoq; hoc dolore punctorio, admodumque vrgente, ſi tunc quoq; latus affectum cingulo vinciant arctiuſq; ſtringant, eâdē ratione,

vt in ſpaſmo flatulento, cuius aliquam ſpeciem eſſe hunc affectum, retractis in ſuam ſedem muſculis, dolorem remittere oſtenſum fuit: ſic & hîc compreſsis hiſce muſculis vinculo in ſuum locum, flatibusq́. expreſsis, pũctiones hæ remittũt vel ceſſant.

Quòd ſi poſt quietē vel vincturas dolor nihilominus perſeueret, curatio eadē ferè quæ in pleuritide flatulentâ expoſita fuit, hîc quoq; inſtituitur.

Ab externis primùm incipiendo, & ad flatus diſſipandos doloremq; mulcendum, loco dolenti calida actu & potentiâ operantia, fotus, ſacculos, inunctiones, emplaſtra adhibendo, balneisq; ſiccis & ſudorem mouentibus, flatus abſumendo. Qualia multa eiuſmodi in pleuritide flatulenta, alijsq; externis doloribus à flatibus, in habitu corporis excitatis, deſcribuntur.

Quorum vſu, ſi nec tunc intermittat affectus, diuerſiones & deriuationes quoque per clyſmata, cucurbitulas, illic explicata, faciendæ. Et vti tunc deſcriptum, ſi corpus impurum ſit, purgantibus, ſudorē mouentibus, alterantibusq; exhibitis quibuſdam, quæ occultâ vi punctorios dolores ſedare docuimus, hîc quoq; eos amouere ſtudebimus.

DE VENTRIS DOLORE.
CAPVT XIII.
Genera.

VENTRIS doloris nomine eum intelligimus, qui in anteriore illius ſede molli ſeu nuda nulliſque oſsibus obſita, ſeu abdomine propriè dicto ſe potiſsimùm manifeſtat. Nam de alijs doloribus, qui adnatis illi in locis, vel cum excretione aut mictione dolorifica, aut in pudendis vel podice maximè ſe exerunt, poſtea agemus. Hi verò qui in ventre propriè ſe offe-

ſe offerũt, hicq; deſcribuntur, ſedibus primùm hac ratione diſtinguuntur: quòd alij in abdominis potiore ſede in ambitu vmbilici ſe offerũt: alij in ima ventris potiùs ſede mediâ, iuxta pecti[illegible]em occurrunt, vel ad coxas & lumbos quoq; exte[illegible]duntur.

In ambitus vmbilici ſede aliquâ dolores frequẽter oboriuntur, quos pro diuerſitate inteſtini affecti, vt in cauſis dicetur, diſtinguentes Medici, vnum Colicum, alterum Ileum appellant. In quibus hæc ſymptomata occurrunt. *Colicus & Iliacus dolor.*

Dolores atroces admodum ſunt, & tormentum adferentes, vnde eos Tormina vocant: & quia ægrum torquent, Germani illos Krimmen appellãt. Qui in circuitu vmbilici alicubi, vti dictum, ſe manifeſtantes, nunc illi veluti circumducuntur: & nunc in ſede inferiore ſuperioréve, nunc in lateribus ſeſe produnt. Interdum inſtabiles ſunt & vagi, ſupra ferè vmbilicum de latere in latus, vel infra de loco in locum delati. Nunc cum caloris & ardoris, aliàs quoque frigoris ſenſu: Aliàs fixi certo in loco, maximè ſub vmbilico, eam ſedẽ veluti perterebrantes, non tamen vti nephritici circa dorſum, inguina, aut circa coxam, veluti vterini hærent, nec illic potiſsimùm ſe exercent. *Tormina, Krimmen Germ.*

Murmura ventris & rugitus, nunc vno in loco, nunc per varias illius ſedes diſcurrentia, interdum deprehenduntur, tanguntur & audiuntur.

Conſtipatio alui plerumque adeſt. Nonnunquam conatus aliquis eructandi vel crepitandi, ſed irritus: quæ ſi ſuccedunt, aut aluus deijcit vel diarrhœa ſequitur, malum leuant. Aliquando deiectio quædam purulenta ſuccedit, non tamen vt in dyſenteria cruenta. Vrina in quadam illius ſpecie quoque ſupprimitur.

Nauſea, cardialgia moleſta ſunt. Sequiturq; interdum vomitio nunc pituitoſæ, nunc bilioſæ ma-

teriei: aliàs etiam excrementorum alui fœtidorum, magno ægrorum faſtid o & tædio in ea ſpecie quæ Ileus ob locum affectum dicitur. & Eleos ob horrendum & periculoſum ſymptoma, dignum commiſeratione dici poſſet: cùm & ſic a quibuſdam Miſerere mei nomine exprimatur.

Miſerere mei, Iliaci doloris ſpecies.

Febris nonnunquam illi accedit: aliàs præcedens illique occaſionem præbens, adhuc illi comes manet: interdum colicum dolorem ceſſantem ſequitur.

Conuulſiones horrendæ, interdum & reſolutiones, hoſce dolores aliquando ſequuntur: quod veteribus pleriſq; incognitum fuit, noſtro ſæculo adeò frequens. Quæ nũc generalia accidentia cùm ſint, maiorem corporis partem afficiunt: nũc particularia, certas partes tantùm lædunt. Sicuti in motuum læſionibus hæc abundè deſcripta ſunt.

Diſtendens circa veſicæ regionem dolor

Inflammans circa veſicæ regionem dolor.

In ima ventris ſede media, circa pectinis regionem, dolor vehemens quandoque occurrit. Diſtendens vnus qui cum vrinæ ſuppreſſione accidit: vbi & caſus ille quoque deſcriptus fuit. Alter cum ardore, lancinatione & pulſatione ſe offerens, rubore aliquo, etiam extrinſecùs, nonnunquam & tumore, qui tactu deprehenditur, ſe patefaciens: qui à ſede affecta, vti dicetur, Veſicæ inflammatio vocatur. In qua aluus vrinaque aliquando ſupprimitur: illique febris illiusque accidentia, inter quæ & delirium acceſſiſſe obſeruatum fuit, coniuncta ſunt. Quem affectum aliquando puris mictio ſequitur, aut duricies circa eam ſedem, poſt eum remanet.

Alter in inferiore abdominis ſede dolor, ad coxas & lumbos quoque pertingens (quo nomine in hypochondriaco dolore illius mentio facta eſt) non infrequenter exiſtit, & à loco affecto Vterinus vel Matricis dolor dicitur, duplici modo ſe habés.

Diſten-

Diſtendens vnus & torquens admodum in ventre & lateribus quoque occurrit, eſtque frequentior Vterini doloris vulgò appellati ſpecies, German. Muterwch vel Bär / rectiùs Gebärmuter / dicta. Qualis plerumq; ante menſtruorum eruptionem multis virginibus & fœminis euenire, illasq; donec erumpant, affligere ſolet: Aut aliàs retentorum, vel non rectè ſe habentium menſtruorum ſymptoma eſſe, aut etiam ob cauſas alias, alio tempore, alia ætate accidere. Eâdemque ferè ratione vti colicus dolor, in inferiore ventris ſede ſe exerit: Ex quo factum, vt & colicos dolores incipientes vulgus vterinos appellet, idque non ſolùm in fœminis, ſed & in maſculis, quando colici dolores primùm oriuntur, necdum rectè cogniti adhuc ſunt, eodem Bärmuter nomine, ineptè, ac ſi illi matricem quoque haberent, appellant. Quos dolores vterinos in fœminis grauiora adhuc accidentia, hyſterica præſertim, vt in vteri ſuffocatione dictum eſt, interdum ſequuntur, aliquando comitantur. *Vterinus dolor, Bärmuter vulgò.*

Eſt & vterinus dolor quidam, grauidis mulieribus quandoq; moleſtus, in inguinibus ſe maximè repræſentans, quo & à coxendice differt, cui alioquin non omnino abſimilis, niſi quòd dolorem, etſi crus minimè mouent, in anterioribus magis, quàm poſterioribus ſentiunt.

Alter quoq; vterinus dolor huc refertur, puerperis peculiaris, non ille qui in partu oritur, de quo in partus difficultate egimus, ſed qui poſt partum non in pudendis, qui illic explicantur, ſed circa imum ventrem potiſſimùm, diſtendendo aliquot horis, vel etiam diebus fœmineum genus quandoque excruciat: quem & priuatim, Poſt partum dolorem vocant. *Poſt partũ dolor, Vterini doloris ſpecies.*

Ardens, diſtendens, pulſans & lancinans dolor *Inflammatio*

Vterinus dolor. Vterinus quoque exiſtit, qui Vteri inflammatio à cauſa, vti dicetur, nominatur: Interdum & ſi poſt *Poſt partũ dolor alter, vterini inflammantis doloris ſpecies.* partum accidat, Poſt partum doloris vocati altera eſt ſpecies. Qui eodem modo vti veſicæ inflammatio, niſi quòd latiùs ſe in latera, vti oſtenſum, extendit, affligit, & tumore & rubore extrinſecùs quoq; apparente, ſe nonnunquam prodit, aluumque obſtruit, mictioniq; impedimentum adfert, febremq; comitem habet: & poſt ſe alium dolorẽ acrem pungentemq;, ac veluti exedentem, cum ſaniei puriſq; per vteri ceruicem excretione, duritiemque nonnunquam relinquit, nec non animi defectum, aliaq; hyſterica accidentia ſimul, ſicuti illis locis deſcriptum fuit, producit.

Cauſa.

VIſcerum neruoſorum trium in abdominis cauitate, ſeu ventre contentorum morbi, doloribus hiſce cauſam præbent. Quæ ſunt, inteſtina & veſica, vteruſq; in fœmineo ſexu.

In inteſtinis cauſa Ventris doloris. Inteſtina ventrem penè vniuerſum adimplent, & cùm exquiſitè ſentiant, dolores qui illis affectis oriuntur, acerbiſſimi ſunt. Cumq; in tenuia & craſſa tota ipſorum longitudo diſtinguatur, horum formæ & ſitus diuerſitatis cauſâ, dolores quoque diſtinguuntur, atque ille qui in craſſis accidit, cùm maiorem illorum portionem colon cõſtituat, Colicus: qui in tenuibus Ileus vel Iliacus appellatur. Et cùm tenuia medium ſpacium in vmbilici ambitu occupent, ileus dolor in media ventris ſede vmbilico proximiore magis ſentitur: craſſa verò cùm in circuitu horum ſint poſita, atque in elatiſſima ſede ad cordis foueam dictam, à dextro latere in ſiniſtrum protendantur, illicque ad podicem deſcendant, colicus dolor eo quoque circumductu potiſſimùm ſe exerit. Morbi verò in inteſtinis dolores

dolores hoſce procreantes, ſunt ipſorum diſtentio, cum irritatione aliquando eueniens, refrigeratio, phlegmone & phlogoſis.

Diſtētio inteſtinorum, cauſa Doloris ventris.

Diſtentio nimia inteſtinorum, præſertim ſi irritatio ſimul accedat, ventris dolores frequenter parit. Quæ ab excrementis diuerſis & flatibus quæ continent, proficiſcitur. Quando hæc vel copioſiùs quàm par erat, ad inteſtina feruntur, eaq; adimplēt: vel alioquin impedita hærent, nec exitum habent, hacq; ratione cumulantur.

Copia excrementorũ & flatuum inteſtina peruadentium, cauſa Ventris doloris.

Feruntur ad inteſtina nonnunquam magnâ copiâ excrementa & flatus, eaque replendo diſtendendoque dolorem excitant. Qui, ſi liber eorum eſt trãſitus, vagus eſt, nec diutiùs eodem loco perſiſtit, ſed cum murmure hinc inde delatus, tandem per crepitum vel ructum, vel diarrhœam ſoluitur. Qualis dolor ſæpè poſt cruditates & poſt fructuũ fugacium eſum, vini muſti potum, & ſimilium ſequitur, & purgante medicamento ſumpto, euenit, diuque ſępè antequam deiectio adſit vrget, eoque grauiùs, ſi excrementa bile ſimul, alióve acri humore perfuſa, non ſolùm inteſtina diſtendant, ſed & ſimul vellicent. Sicuti in diarrhœa quæ cum dolore eiuſmodi copulatur, hæc cauſa vlteriùs exponetur.

Impedita hærent accumulanturque excrementa, & flatus interdum, alicubi in inteſtinorum longo ductu, atque diſtentione dolorem immenſum, cum alui conſtipatione euenientem, inducunt. Qui aliquando eo in loco fixus eſt, vbi cauſa, excrementorum progreſſum impediens, latet: aliàs vagus, illic vbi excrementa flatuſque cumulantur & vagantur, exiſtit.

In anfractu coli ſubſiſtētia excremēta & flatus.

In craſſis inteſtinis quæ excrementis craſſioribus ſcatent, flatuſque multos continent, hoc frequenter euenit, vt in anfractu illo magno ſeu re-

cauſa Colici doloris.

flexu coli inteſtini, quem in deſcenſu, latere ſiniſtro in recti inteſtini initio facit, ob hanc viæ obliquitatem excrementa eò delata ſubſiſtentia, colicum cruciatum immẽſum pariant: in quo excrementis exitum quærentibus & conantibus, locus veluti perterebrari videtur, tumorq́ue eâ in ſede, qui & tactu deprehenditur, eleuari, illisq́ue in inteſtina remeantibus aliquouſque, donec redeant, hæc remittunt, dolorq́ue indies prout magis magisq́ue excrementa & flatus coaceruantur, augetur. Quod tranſitus impedimentum, à copia excremẽtorum, viam hanc ob curuitatem anguſtam ſubitò implente atque obturante nonnunquam prodit: Vel à ſiccitate, duritie, aut tenacitate horũ oritur: quæ vt illic ſubſiſtãt ſurſumq́; per reflexum illum ferri nequeant, faciunt: ſicuti in alui conſtipatione, quæ tunc ſemper adeſt, cauſas quare ſic indurentur, expoſuimus.

In coli cellulis retẽta excrementa & corpora, cauſa Colici doloris.

Verùm & in coli inteſtini cellulis ad ipſius latera poſitis, & à cauitate ipſius declinantibus, atque inſtar ſemiglobi protuberantibus, excrementa indurata & ſicca, ſciuala; in locis eiuſmodi deuijs retenta atque intercluſa, non ſolùm grauando & diſtendendo quoque, ſi admodum coaceruentur, ſed & liberum excrementorum tranſitum impediendo, ſicq́; ea cumulando, colicis dolorib. occaſionem præbent. Imprimisq́ue ſi ex illis ſedibus deuoluta diu retenta excrementa dura, eum, vti dictum, obſtruant. Quod & ab alijs corporib. duris in hiſce ſedibus retentis, fieri poteſt: Veluti à comeſtis copioſè lapidibus fructuum nucleatorum: vel fructibus duris, vt caſtaneis: è quorum eſu largiore aliorúmve ciborum duriorum, dolores colicos cum ventris conſtipatione natos, aliquoties obſeruauimus. Vti & oſſicula è pedibus gallinarum coctis, à muliere multoties, dum curâ

per

per diætam vteretur, deglutita, multis annis in inteſtinis hæſiſſe, & demum eiuſmodi caſus peperiſſe, ex eo quòd poſt clyſterem infuſum, magnâ copiâ illa reddiderit, libertaque fuerit, ſatis colligere potui. Quod & à caſeo ſimiliter di[illegible]te, ſæpè, & multùm comeſto, in colico accidiſſe, diu poſtea per clyſterem magnâ copiâ deiectio, quo tempore & caſeoſos vermiculos viuos cum vrina eminxit, ſatis patefecit. Sed & à pituita co[illegible] creta (ſi modò pituita, & non alia excreſcentia fuit) colon adeò infarctum, vt penè vnitum eſſe videretur, eaſdem obſtructiones colicosque inde natos dolores procreaſſe, ſectione ſe inueniſſe teſtatur Fernelius. Atque in legato quodam, corpus quoddam durum, firmum, medio ductu pertuſum, in coli inteſtini ductu ſub ventriculo tranſuerſo hærente, ſicuti ex tumore illius loci coniici potuerat, colicos dolores illi peperiſſe, eoque poſt ſexennium pedis longitudine reiecto, ab illis liberatum fuiſſe, idem ſcribit. Quod eâdem ratione & à calculis in inteſtinis natis accidere poteſt, quales prægrandes nucis iuglandis & caſtaneæ magnitudine, per aluum excretos ſe vidiſſe idem fatetur Fernelius: nosque vnum ſcinalon veluti in ſaxum conuerſum, ſimiliter reiectum vidimus.

In tenuibus inteſtinis interclusus excrementorum tranſitus, Iliacis doloribus diuerſimo [illegible] ſe offerentibus, occaſionem frequenter præbet. Quod cùm fit, in meatu illorum anguſtiore non nihil, quo ſe in fine ipſorum, iuxta renem dextrum, in craſſo inteſtino aperit, faciliùs quàm in reliquo ipſorum ductu ampliore hoc accidit: dolorq; tunc Iliacus ille atrox adeò vulgaris noſtris, vulgo quoq; colicus appellatus oritur, qui ob locũ obſtructum, fixus circa dextrum latus, & propter *In tenuium inteſtinorũ exitu[illegible] obſtructio, cauſa Iliaci doloris.*

retenta excrementa in tenuibus inteſtinis, in vmbilici ambitu vagus ſe repræſentat, aluusque, ſuppreſsis illic excrementis, tam diu, donec per medicamenta via hæc occluſa pateſiat, & natura ſimul ſollicitetur, minimè reſpondet, rurſum hiſce omiſſis, cōſtipatur doloreſque redeunt, morbusque donec integrè hæc obſtructio ſoluta ſit, prolongatur. In qua ſi excrementa retenta bilioſa ſint, aut alioquin praua per ſe exiſtant, vel ob moram putreſcentia aut corrupta, acrimoniam & pernicioſam ac malignam vim adipiſcantur, cùm tunc inteſtina ſimul vellicent, dolor eò erit vehementior; & licet ad excretionem ſuâ acrimoniâ naturam nonnihil ſollicitent, tamen, cùm quamdiu hęc obſtructio durat, ad inteſtina craſſa ferri nequeat, aluus nihilominus cōſtipata manet, nec ab illis ad excretionem ſtimulatur: cùm, niſi impeditus hic ipſorum eſſet tranſitus, & alioquin in inteſtinorum cauitate redundarent, ea irritandō, diarrhœam & choleram morbum, vel ſi inteſtinis adhærerent, dyſenteriā potiùs cum alui fluore, quàm iliacum hunc dolorem, in quo aluus ſuppreſſa eſt, excitarent; quod verò in inteſtinis tenuibus incluſa facere nequeunt, ſed hinc inde diuagando cruciatus enormes illos, qui nōn ceſſant, donec, vti dictum, obſtructio hęc ſoluatur, eaque redeunte, recidiuas facere conſueuerunt, excitant. Quorum bilioſorum peruerſorumq; humorum excrementis permixtorum causâ, ſi diutiùs retineantur, alia quoque grauia accidentia, icterus, febres, tandemq; neruoſo genere conſentiente, conuulſiones aliјque neruorum affectus, ſicuti illis in locis declaratum fuit, ſequuntur. Sed & ſit propter omnimodam illius anguſti meatus inteſtini obturationē, vel quia diutiùs neglecta eſt, aut etiam nullis medicamentis cedere potuit, adeò fæces vt

coaceruentur, vt ſurſum in ventriculum regurgitent, & vomitio illarũ abominabilis, Ileusq́; morbus quem Miſerere vocant, ſequatur.

Huius autem meatus obſtructionis, tam quæ facilè, quàm quæ ægrè ſolui poteſt, cauſa à tenacibus craſſis eiuſmodi excrementis procedere poteſt: vel à ſiccis in tenuibus inteſtinis induratis: Accedente præſertim conſtitutione huius meatus à natura anguſtiore, vel ob ætatem, vel calidorum continuum vſum inteſtinis aridioribus factis, eo loco anguſtatis. Vti & ſi ab alijs aſſumptis craſſioribus, aut natis illic duris corporibus, ſicuti in coli cellulis & anfractu iam fieri diximus, obſtruatur. Quemadmodum à cydoniato, meatum illum iuxta cæcum dictum inteſtinum obſtruente, acerbiſſimos Iliacos cruciatus, cũ omnimoda alui ſuppreſſione, vomitioneq́ue excrementorum & ſyncope, puellam paſſam fuiſſe, atque in illa ex hoc caſu mortua ſectaque, cydoniatum adhuc ille deprehenſum fuiſſe, docet Fernel. tantamq́; congeriem excrementorum, ob occluſum exitum in inteſtinis tenuibus fuiſſe congeſtam, ab illisq́; diſtentionem factam, vt illis ruptis, fæces in abdomen deciduiſſe obſeruarit.

Sed & in reliquo ductu tenuia inteſtina quæ alioquin variè inuoluta iacent, ſi ampliùs conuoluantur adeoq́ue contorqueantur, vt iam via obturata ſit, & cauitas interior conſtricta & occluſa, tũc ſubſiſtentibus fęcibus & flatibus, coagmentatisq́; atque inteſtina diſtendentibus, iliacus ille dolor ſequitur, quem Conuuoluulum vel Voluulum ob hanc inteſtinorum conuolutionem vocant, & in quo, fortè ſi non procul à duodeno fiat hæc conuolutio, fæces alui tantopere vomunt, dolorq́ue vagus & inſtabilis cum murmure & rugitu, in vmbilici ambitu accidit. Cuius conuolutionis cauſa, *Cõtorſio ſeu conuolutio inteſtinorũ tenuiũ, cauſa Conuuoluuli.*

vti inflammatio, ſicuti mox oſtendetur, nonnunquam exiſtit; ſic & à flatibus, hoc interdum euenit, ſi per ſe, vel vnà cum excrementis tenuia inteſtina adeò impleant, vt penitùs diſtenta farciminum inflatorum infarctorumque inſtar, ſupra modum contorta (qualia aliquando vidimus, flatibusque ſupra modum diſtenta inuenimus) fiant. Quod vix tamen ob ſolam flatuum copiam accidere poteſt, niſi aliæ inſuper inteſtinorum obturationes, à cauſis præcedentibus progreſſæ, accedant, quæ ipſorum tranſitum, vti dictum, impedientes, vt inteſtina penitùs repleantur, ſicq; conuoluantur, faciunt. Eadem contorſio, ex ſitus inteſtinorum peruerſione, à prolapſu tenuium inteſtinorum extra peritonæi cauitatem in ſcrotum nonnunquã in hernia fit, ſi diutiùs illic ſubſiſtant, necdum remeare poſſint: eademque tunc ſymptomata ſequuntur, niſi quòd dolor tunc in inguine, vbi ruptura eſt peritonæi, magis vrget: & proin in externis doloribus & in hernia ſpecies illa conuolualuli explicabitur.

Refrigeratio inteſtinorũ, Torminum ventris cauſa. Refrigeratio vehemens inteſtinorum, tormina in illis excitat, vti & in ventriculo dolores inde naſci diximus. Qui hic, vti illic, ab eadem cauſa quoque proficiſcuntur. Ab externa ſcilicet ventris refrigeratione, vel ab aſſumptis affatim actu nimium frigidis, non ſolùm ventriculum, ſed & inteſtina tenuia illi continuata, & colon vicinum, refrigerantibus: quod & ab iniectis clyſteribus, nimiùm actu potentiáue frigidis, poteſt accidere.

A flatibus frigidis, ex potu frigido, vel ex cruditate prouenientibus, hoc itidem fieri poteſt, vt refrigerando, & ſi copioſi ſint, ſimul diſtendendo tormina ventris faciant. Humor item crudus frigidus, ex acidis potiſſimùm copioſè comeſtis, vt ceraſis, prunis alijsúe genitus, idem facere poteſt,

ven-

ventremque refrigerando flatibusque implendo, conturbare.

Pituita etſi præcipua à pleriſque doloris cauſa ſtatuatur, tamen non alia quàm ea quæ ſummè frigida eſt, dolores hoſce procreabit: qualis vitrea dicta pituita exiſtit, quæ in inteſtinis nata, illisque adhærens, cùm frigidiſſima ſit, ac ſi ea perforaret & roderet, doloris ſenſum præbet. Reliquæ pituitæ ſpecies, cùm non tantopere refrigerare, aut inteſtina implere, vt diſtendantur, poſſint, dolorem nec qualitate ſuâ aut copiâ inſignem excitare queunt.

Inflammatio coli, cauſa Colici doloris. Inflámatio inteſtinorum illorum, dolori quoq; cauſam non infrequenter præbet: Ileo ſi in tenuibus, Colico, ſi in colo aut recto inflammatio fiat: dolorq; fixus, inflammans, diſtendens pulſansque in affecta ſede intrinſecus ſentitur, febrisque eum, illiusq; accidentia, vti cæteras inflammationes comitantur: aluusq; conſtipata eſt, licet deſiderium aliquod deijciendi craſſis inteſtinis affectis, ſed inane vrgeat. *Inflãmatio tenuium inteſtinorũ, cauſa Conuoluuli.* Quòd ſi verò tenuia inteſtina inflammata ſint, tumorque magnus exiſtat, tunc illis occluſis vel conuolutis, cùm nihil per ea deſcendat, excrementa per os euomuntur, Conuoluulique dicti morbi, hæc quoque magisque frequens cauſa exiſtit: in quo tumor extrinſecùs cum veſtigio aliquo liuiditatis, ſicuti obſeruaui quandoque deprehenditur. Sed & ſi in abſceſſum tandem conuertatur inflammatio, eo rupto, ſanioſa & purulenta deijciunt.

Huius autem inflammationis cauſa, ſanguis venarum meſeraicarum, extra venas in inteſtinorum ſubſtantiam infuſus, exiſtit: ob copiam vel tenuitatem eò defluens: Frequentiùs ob dolorem inſignem qui præceſſit, eò impulſus: Aut ab alia inteſtinorum læſione concitatus: ſicuti & à vulnere

aut contuſione accidere poteſt; quæ ad externa pertinent.

Phlogoſis à bile inteſtinorum, cauſa Iliaci doloris.

Præter iam dictam inteſtinorum phlegmonen, phlogoſis alia ſeu feruor illis non infrequenter accidit, maximè tenuioribus, vnde Iliacus quoque dolor potiùs quàm colicus (licet eum etiam ſic communiter appellent) ſæuus, diuque durans, grauia quoq; inferens ſymptomata, oritur. Quando nimirum (ſicuti longâ obſeruatione cognouimus, ſignisque certis deprehenditur) bilis non in inteſtinis retenta (ſicuti in illorum obſtructionibus inde quoque dolores hoſce quandoque naſci diximus) ſed in inteſtinorum ſubſtantiam ſe inſerens, atque illa amplo ſæpè ſpatio imbuens inficiensque, vellicat, rodit vritque: ſicuti in ventriculo ardores illos diuturnos, ſimili modo interdum euenire, atque ex macula lutea poſt mortem ſectione factâ inuentâ nos deprehendiſſe, illic docuimus, & hoc idem in inteſtinis accidere, eâdem experientiâ cognouimus. Quæ & cauſa eſt, cùm hoc fit, quòd hærente illic bile diutiùs, vel continuò de nouo affluente, dolores adeò pertinaces, diuturni, & qui licet mitigentur, mox tamen redeant, accidant: eò ſæuiores, quò bilis, quæ illa afficit, deterior exiſtit, maximeque ſi adeò ſit feruida & copioſa, vt & verum eryſipelas in illis excitet. A quibus grauibus noxis, cùm inteſtina, quæ neruoſa ſunt, exquiſiteq; ſentiunt, nimiùm offenduntur & ſollicitantur, neruoſo genere tunc compatiente, præſertimque ſi bilis ſpinæ dorſi, illic vbi inteſtina illi meſenterij beneficio adhærent, ad illius medullam vſque pertingat, illamq; ſimul afficiat (ſicuti Fernelius ſe in febricitante, bilem meſenterij membrana coercitam, & ſpinæ quoq; immerſam deprehendiſſe, ſcribit) conuulſiones tandem & paralyſes, ſicuti hoc à bile quoque, prauisq;

alijs

alijs humoribus in inteſtinis obſtructis, diutiùs retentis, euenire poſſe oſtendimus, producuntur. Ex quibus, vti bilem cauſam hiſce præbere colligere poſſumus; ſic & reliqua bilis redundantis indicia ex vrinis alijſque deprompta, illud patefaciunt. Quæ & bilis, cùm in loco affecto hæreat, pertinaciùs adhuc, quàm illa quæ ob obſtructionem retinetur, nec deſcendat & ad podicem feratur, non iam aluum ad excretionem, ſicuti cùm in has ſedes fertur, ſollicitare poteſt: Vnde & in hoc caſu, vti & priore ab obſtructione progreſſo, licet à bile proueniat, aluus non vt in cæteris fluit, ſed potiùs ſuppreſſa eſt.

Hæc autem bilis, à veſicula fellis interdum proueniens, vti eam ventriculi ſubſtantiam imbuere poſſe docuimus, ſic & inteſtinis vicinis ad quæ naturaliter quoque defertur, ſe inferens, noxam hanc poteſt efficere. Plerumque tamen hæc ex vitioſo chylo, vel ſucco copioſiùs quàm par erat, genita, in venis meſeraicis ſanguini adhuc confuſa, nec ab eo propter illius copiam vel obſtructiones ſufficienter in veſiculam repurgata, redundans, occaſionem huic malo præbet: ſi illa vnà cum ſanguine ad inteſtina delata, per ramos venarum meſeraicarum, inteſtina amplexantes, illorum ſubſtantiæ, vti dictum, infundatur, illicq; ſubſiſtens, veluti eryſipelas procreet. Quæ vti aliàs in venis iam dictis meſeraicis coaceruata retentaque, morbis varijs febribusque intermittentibus præcipuè cauſam præbet (vbi & prolixiùs bilioſi huius ſucci prouentus cauſas expoſuimus) ſic & ad inteſtina à natura protruſa, niſi per oſcula venarum in ſpatium illorum excidens, per diarrhœas varias, quod frequentiſſimum eſt, aut cum ſanguine ad hæmorrhoidales venas depulſa, per fluxum illarũ, quod rarũ eſt, expurgetur, inteſtina, ſicuti dictum,

imbuens, quod & non infrequens, dolores hoſce graues toties ſe offere tes, parit. Qui &, ſi bilis hæc in venis retenta, atq; ad inteſtina modo dicto delata, vtrinq; noceat, cum alijs morbis ſæpè iunguntur, eodemq; tunc tempore iliaci dolores, morbiq; alij à bilis huius prouen tu geniti, vti & febres, ſimul affligunt: aliquando & eiuſmodi morbos, bile rectè expurgatâ, ſed ad inteſtina propulsâ vt & febres intermittentes, ſicuti in illis febribus hoc abundè demonſtratum fuit, ſequuntur.

In veſica, cauſa doloris Ventris circa veſicæ regionem.

Veſica, cùm in infima ventris regione anteriore quam pectinem vocant, ſupra os pubis lateat, eoque corpus ipſius ſeu fundũ, maximè cùm diſtenta eſt, pertingat, dolores & moleſtię illius eâ regione quoque percipiuntur. Ceruicis verò illius, quæ ſubdus ſub peritonæo fertur, doloroſi affectus, cũ mictione doloroſâ potiùs ſe manifeſtent, illic explicabuntur. Morbi autem vnde veſicę corpus dolet, ſunt illius diſtentio atq; inflammatio.

Diſtentio veſicæ. cauſa illius Diſtendentis doloris.

Diſtentio veſicæ amplæ cauitatis tanta vt doleat, ab vrina potiſſimùm proficiſcitur, quæ retenta diutiùs cumulataque adeò, vt veſicam penitùs adimpleat, & ſupra modum diſtendat, dolorem & moleſtiam in ventris ima ſede, quæ & tunc tumet, ſeſe offerentem inducit: vrinæque effluxu penitus impedito, mictio in totum ſuppreſſa eſt: de quo & cùm potiſſimùm conquerantur, in mictionis defectu illius cauſas aſſignauimus. A flatu vix dum hoc fieri poteſt, cùm in veſicam is minimè feratur, niſi fortè ex vrina retenta diutiùs, ſi cruda ſit, flatus generẽtur, qui vrinæ commiſti, vt hæc magis repleat diſtendatque faciunt: qui tamen vix ſeparati ſe offerunt, cùm nullus flatus inter mingendum aut alioquin erumpat, vrinaq; ſpumoſa ab aëris externi, dum mingitur, aut agitatur permiſtione potiùs, quàm flatibus internis fiat. A calculo, cùm in

tantam

tantam molem excreſcere nequeat, diſtentio hæc fieri non poteſt, nec priùs dolorem in veſica excitat, donec in illius ceruicem feratur: ſed cùm tunc mictioni ſimul incommodet, in mictione doloroſâ quo pacto hoc fiat, deſcribetur.

Inflammatio veſicæ, cauſa illius Inflammantis doloris. Inflammatio veſicæ, ſi in corpore ipſius fiat, dolorē in pubis regione moleſtantem, vti dictum, parit, & cùm veſica peritonæo intexta ſit, foris quoque rubedo & tumor interdum deprehenduntur: qui tumor ob vrinæ & fæcum ſuppreſſionem, quæ accedunt, maior fit. Hæc inflammatio in abſceſſum interdum deſinit, qui dum fit, dolor augetur, eoque rupto vlcus oritur, mictioque purulenta & doloroſa ſequitur. Scirrhum quoque inflammatio poſt ſe relinquit: qualem immenſum veſicæ vaccę, ex caſu ruptæ, rurſumque curatæ adnatum vidimus. In gangrænam, malè tractata inflammatio quoque conuertitur, vidimusq; ſic affectam veſicam nigram penitùs intrinſecù , naſi piſcis inſtar, in mortuo canonico fuiſſe.

In Vtero illiusq; vaſis, cauſa Vterini doloris. Cęterùm quòd inflammatur veſica, caſus aliquis externus cauſam præbere poteſt, vel ſummus dolor prægreſſus, à calculo vel vlcere, quibus affectibus inflammatio interdum iūgitur, ſicuti & renes ab iiſdem cauſis inflāmari diximus: adiuuante diſpoſitione plethoricâ, aptaq; ad ſuſcipiendum.

Vterus cùm ſimiliter vti veſica, ſub quâ in fœminis latet, eandem ventris inferioris ſedem occupet, ipſiusque fundum, diſtentum præcipuè in ventrem vſq; feratur, dolores illius eodem in loco ſe manifeſtant: & cùm ligamenta eius, quibus ſuſpenſus hæret, ad lumbos & coxas vſque ferantur, illorum causâ dolores hi eouſq; quoq; extenduntur, & hîc ſimul deſcribuntur. Ceruicis verò illius in pudendum pertingentes dolores, illic explicantur. Qui verò in fundo ſeu corpore illius, & adne-

xis illi ligamentis fiunt vterini dolores, quorum aliqui ad ceruicem vſque etiam extenduntur, vti in veſica, à diſtentione aut inflámatione procedunt.

Diſtentio Vteri fundi, cauſa doloris Vterini poſt partum.

Diſtendens vterinus dolor, qui vteri corporis ſeu fundi cauſâ fit, ab aëre externo præcipuè oritur, qui poſt partum, ſtatim poſtquam fœtus prodijt, dum vteri internum orificium adhuc amplum & apertum eſt, ſi non bene muniantur hæc loca, vterusque ſenſim ſtringatur, in vterum irrumpens, eumque implens, dilatatum & debilitatum alioquin ex partu, non ſolùm diſtendendo, ſed & refrigerando, ſi frigidus ſit, dolorem in illo excitat, quem Poſt partum dolorem vterinum vocant. Alio tempore cùm vterus ante cõceptum paruus ſit & craſſus, cauitasq; illius quam ſemen in conceptu implere debuit admodum anguſta, & quãdo concepit, ac cum fœtu increuit & adauctus eſt, toto tempore ſimiliter interius illius orificium exactè occluſum, vterusque ex cõceptu plenus ſit, ab aëre externo hoc fieri vix poteſt. Vti neq; à flatibus intrinſecùs genitis, tum dictâ ob cauſam, tum quia ſi in anguſtã illam vteri cauitatem fererẽtur, aut illic generarẽtur, cùm tam craſſus ſit vterus, eum adeò diſtẽdere vt extẽdatur & doleat, minimè poſſent. Sicuti nec ſeroſus humor, aliúsue, ſi in vterum influant, ob prædictas rationes hoc queunt efficere: etſi hi, qui vterum quendam magnum eumq; amplum veſicæ inſtar ſibi fingunt, hoc fieri poſſe credant, Inflationemque vteri ab aqua & flatu factam nominent & deſcribant, multasq; illius cauſas aſſignent. Licet enim vterus amplior in quibuſdam ſit mulieribus, vel naturâ vel humiditate multâ relaxatus, tamen neque tunc adeò impleri aut extendi, vt dolor inde ſequatur, poteſt: cùm ſi magna illic eſſet repletio, vt putant, ponderis tunc ſenſum & moleſtiam potiùs quàm doloris præberet.

Sicuti à fœtu grádi, ſi ille vterum nimiùm grauet· accidit: qui aliquando pondere ſuo, tractis liga-mentis, vterinum aliquem dolorem, qu circa in-guina potiùs, quàm lumbos, vt in generibus di-ctum, ſe maximè offert, procreat. Ita vt vteri us dolor diſtendens alius, præter hu c qu p ſt par-tum ſequitur, vix adeò illius corporis, ſicuti verò illius membranarum vaſorumq́;, quibus ſuſpenſus hæret, causâ eueniat: Cùm illic collectis retentisq́; prauis humoribus, dolores vterini diſtendentes, & ad latera vſque protenſi (quo nomine illorũ in hypochondriacis dolorib. quoq; mentio facta eſt) qui menſiũ eruptionẽ præcedunt, aut quádo aliàs ſuppreſſi ſunt, vel non rectè fluunt, accidant, aut aliàs ob impuritatem mulierum, etiam præterita ætate menſtruis deputata, ſæpe illius eueniant. Quæ illuuies illic à ſanguine vitioſo, alijsúe hu-moribus ei permiſtis, à natura eò ad expurgatio-nem menſtruam protruſis cumulatisq́;, in mulie-ribus cachecticis, aut alioquin malignis excremẽ-tis ſcatentibus, ſuá originẽ trahit, illicq; circa vte-rum ſedes haſce implendo, diſtendendo, irritádo, præſertim quando materia efferueſcit, dolores ho-ſce vterinos procreat, ſurſumque vapores emit-tendo, alia quoque grauiora accidentia, imprimis vteri ſuffocationẽ dictá, cùm ab vtero cauſa proce-dat, quemadmodũ illic quoq; oſtẽſum fuit, gignit.

Diſtētio vte-ri vaſorum, cauſa fre-quentior V-terini dolo-ris.

Inflammatio vteri fundi, nonnunquá & cerui-cis ſimul, dolorẽ vterinũ, in illius ſede occurrẽtem facit, accidentibus varijs, vti in generibus dictum, comitatum: Quæ & poſt ſe, ſimiliter vti veſicæ in-flammatio, abſceſſum, vlcus, ſcirrum, gangrænam relinquere valet. Cuius etiam cauſa externa, vt contuſio, & ictus eſſe poteſt. Vel interna, ſangui-nis redundantia circa vterum, ſi retentis men-ſtruis non per ceruicem ſe expurget, ſed in vteri

Inflammatio Vteri fundi, cauſa Inflã-mãtis illius doloris.

ſubſtantiam infuſus, inflammationem facit, pro ſanguinis diuerſitate variantem. Cui ſi malignȧ vis iungatur, Cancrum in eo qui priuatus ab inflammatione vera affectus eſt, quique cùm faciliùs in vteri ceruice naſcatur, ideò illic deſcribetur, gignit. Imprimis verò ex partus difficultate, ob ſummum dolorem & conatum, vterus frequentiùs inflammatur, tuncque vel fœtu aut ſecundinâ remanente, aut hiſce excluſis, ob ſubortam inflammationem, dolor & febris vrgent: cauſaque hæc non minima eſt, quòd puerperæ vel in partu, vel poſt eum, adeò dolent & periclitantur, cùm ſecundinæ ſoliùs retentio, hoc tam ſubitò minimè faceret, ſicuti hæc quæ ſequitur inflammatio, illas afficit & præcipua mortis cauſa exiſtit: niſi hoc ob largam ſanguinis profuſionem, in partu exrra vterum, vel in illum factam accidat; adeò vt dolor qui poſt Partum mulieribus euenit, nō tantùm ob aërem illapſum, vti dictum, ſed & hanc inflammationem frequenter fiat: quorum ille tamen ſolo dolore, hic verò grauioribus accidētibus maiorique; periculo affligit.

Cãcer vteri.

Inflammatio Vteri poſt partũ, cauſa illius doloris poſt Partum ſecundæ ſpeciei.

Curatio.

PRo ratione ſedis affectæ & cauſarum varietate; alia accommodatur inteſtinorum diſtentioni & irritationi, refrigerationi, & inflammationibus à ſanguine vel bile factis. Alia veſicæ & vteri diſtentionibus & inflammationibus.

Diſtentio inteſtinorum, ſi per ſe, aut cum illorum irritatione à quibuſcunque cauſis fiat, & dolores colicos iliacósve excitet: Vel ſi hi dolores à refrigeratione procedant, curationem ſimul, cùm in multis conueniat, explicabimus. In quibus cauſis, ſi ob copiam excrementorum & flatuum, diſtentis inteſtinis atque irritatis tormina & murmura

Colici & Iliaci doloris à diſtentione, irritatione, refrigeratione; Vti & Conuoluuli curatio.

mura ventris oriantur, niſi excrementa & flatus alicubi impedita ſubſiſtant, cùm vix diutiùs permaneant, ſed per crepitum vel ructum, flatibus erumpentibus, ſi ab illis fiat dolor, ceſſet, aut in excrementorum copiâ, per alui excretionem, quæ ſequi ſolet, ſoluatur, non alia cura, quàm ea quæ in diarrhœa, obſeruari ſolet, illicque explicatur, hîc priuatim inſtituenda erit.

Quòd ſi verò hæc in craſſorum inteſtinorum anfractu, vel cellulis, vel tenuium inteſtinorum exitus meatu retenta, diſtendendo irritandoque dolorem colicum iliacúmve gignant, faciliùs hæc obſtructio in craſſis inteſtinis ſoluitur, colicusque dolor ſanatur: difficiliùs, ſi tenuium inteſtinorum meatus obturatus ſit, excrementaq; quæ retinentur, praua ſint, taliaque continuò gignâtur cumulenturq;, iliacumq; illum doloré noſtro tempore adeò frequentem pariant, cùm etiam reſeratâ nonnihil obſtructione, tamen ille facilè vel ſubitò, vel poſt tempus redeat, excrementaque de nouo coaceruentur, ægriq; qui hunc dolorem paſſi ſunt, leui ex cauſa recidiuam patiâtur, perſeuerante que morbo conuulſiones, paralyſes, quas membrorum dolor præcedere & præſagire ſolet, alijque graues morbi, vt dictum, ſequantur, quibus ſuperuenientibus, licet dolores tunc quandoque remittant, tamen grauiora hæc accidentia hominem vel iugulant, vel noxas graues poſt ſe relinquunt. Quòd ſi quoq; adeò pertinax ſit hæc meatus occluſio, à tenacibus & duris excrementis alijsúe corporibus facta, vt aperiri nequeat, excrementisque adeò tenuia & ieiuna alioquin inteſtina impleantur, vt illa per duodenum in ventriculum irrumpentia, vomât, lethalis tunc ferè iliacus ſequetur dolor. Qualis & ille eſſe ſolet, cui præter oppilationes inteſtinorum ac-

cedit cõuolutio: vel propter prolapſum in hernias illorum contorſio, ſimilem vomitionem mortemque plerumq; accerſens.

In quibus omnibus caſibus, niſi quando ob herniam iliacus fit dolor, in quo caſu curatio potiùs herniæ, vt prolapſum inteſtinum reponatur, quàm iliaco dolori debetur, ſicuti in hernijs hæc explicabuntur: curandi ſcopus erit, excrementa emollire, abſtergere, educere, vias laxare, aluum ſtimulare, flatusque ſi qui adſunt, diſcutere, doloremque ſi is adſit, lenire. Et ſi biliosi, acres, prauique qui retinentur cumulanturque ſint humores illis expurgandis, contemperandis, non tamen per ſummè frigida, acida, ſed temperata, medicamenta ſimul accommodare, dolorique compeſcendo, qui tunc acriùs vrget, etiam per narcotica magis quàm in alijs cauſis intentos eſſe, & conuulſiones aliaq; mala, ſicuti ſuis in locis oſtenditur, præcauere vel emendare oportebit. A pituita vitrea refrigerante inteſtina, ſi dolor torquens fiat, eam abſtergere, incidere, refrigeratasque partes calefacere ſtudebimus. Quæ calefactio etiam in ſimplici illorum intemperie, eam, niſi ſponte ceſſet, corriget. Hæc autem omnia per iniecta, exhibita, adhibitaq; remedia diuerſimodè ſequentibus modis præſtantur.

Per aluum infuſa enemata, cùm rectà ad inteſtina perueniant, in curatione horum affectuum primas tenent: nam ſi in craſſioribus inteſtinis cauſa contineatur, ad ea vſque penetrant: ſin in tenuibus, tamen propter inteſtinorum continuationem & vicinitatem, eouſque quoque ipſorum vis extenditur. Paranturque ex emollientibus, humiditate ſuâ & temperie, fæces duras, quæ per ſe conſtipando, vel quia flatus excrementaque retinent, dolorem procreant; quæ & ſimul aluum

leniendo

leniendo fluidam reddunt: ob quas cauſas, tum ex ſolis emollientibus clyſmata fiunt, tum etiam emollientia reliquis quoque ferè ſemper permiſcentur. Dein & ex ſtimulantibus, vi deterſoriâ & acri, aluum ad excretionem, fiunt: additis interdum & catharticis, cum ſumma adeſt conſtipatio, & pituita vitrea vel tenax inteſtinis adhæret: quæ naturam ſollicitantia, clyſteribus pleriſq; adduntur: Vti & calefacientia flatusque pellentia, tum in cauſa frigida, tum ob flatus: tum quia inteſtina hiſce gaudent, cæteris adduntur, vel ex illis quoque, præcipuè cùm cauſa urget, clyſmata fiunt. Adhæc anodyna, dolore vehementer vrgente, vſurpantur, cæteriſve permiſcentur: tranſeundum tandem etiam ad narcotica. Quātitas autem horum clyſmatum à ℔. j. ad ℔. j.ß. ſe extendit: ab initio dum plena adhuc ſunt inteſtina; eam minuendo, inanitis verò nonnihil, augendo. Quorum exempla ſic proponuntur.

Emolliens clyſter paratu facilis ex Oleo oliuarum ſolo, ad ℔. j. iniecto fit: in quo tertia pars Butyri diſſolui poteſt: atque Axungiæ interdùm aliàve addi poſſunt.

Alter emolliens & leuiter ſtimulans, additis parùm calidis & flatus diſcutientibus, ſic paratur: ℞. Iuris pinguis & glutinoſi, quale fit ex decoctione inteſtinorum cum adnexo meſenterio, vel omenti, & capitis vituli, veruecis, maximè caſtrati, aliorúmve iuniorū animalium partium pinguium & membranoſarum q. ſ. in eoque decoque ſeminis Carui vel baccarum Lauri vel Iuniperi p. j. diſſolue in col. Butyri rec. vel Olei communis ℥. iij. Mellis ℥. ij. Salis communis cocti vel foſſilis, quod gemmę vocant, & purius & acrius exiſtit, parùm, miſce pro enemate.

Vel ſic: ℞. Maluæ, Altheæ cum toto, Spina-

chiæ, Attriplicis & Brancæ vrſ. ſi habetur, an.m.j. rad. Liliorum rec.℥.ij.ſeminis Lini, Fœnogr.an.℥.j. ſem. Carui ℥.ß. fl. Chamomil. Mel loti an. p.j. fiat decoctio in Iure pingui & in col.ſ.q.diſſolue Butyri vel Olei communis aut Amygd.dulc.℥.iij.Axungiæ porci ℥ j Mellis ℥ j. Salis parùm.

Stimulans ampliùs & nonnihil emolliens, additis calefacientibus & flatus diſcutientibus, hoc modo paratur. ℞. Maluæ, Braſſicæ rubr. Mercurialis vel Betæ, Parietariæ an.m j. Pulegij alterutrius vel Origani m.j. ß.rad. Betæ rec. ℥. ij. radic. Liquirit.℥.j fl.Chamom. Sambuci an.p.j. Furfuris macri vel craſſi p.j. ſem. Lini, Fœnogr.an.℥ j. ſem. Carui ℥.ß.ſem. Cimini ʒ.ij. Ficuum n.x.fiat decoctio in aqua & Vino: in col.diſſolue Mellis, Sacchari impuri vel rubri an.℥.j.ſucci Mercurialis vel Betæ (præſertim ſi non recentia fuerint in decocto poſita) ℥.j.ß.olei Nucum ℥. iij. Laricez diſſolutæ in Vitello oui ℥.ß.vel plus.Salis parùm fiat Clyſter.

Potentiùs operabitur & purgabit, ſi huius clyſmatis decoctũ in Iure galli antiqui fiat, illiq; addatur, fol. Senæ & ſem. Carthami an.ʒ vj.vel ℥.j.rad. Polypodij ℥. ij. vel loco iſtorum purgantium, Mechoacæ vel Bryoniæ, vel rad. Cyclaminis ʒ.vj.cum ſeminis Cimini ʒ. ij. Et vnà cum cæteris quæ diſſoluuntur, Hiera picra, Catholicon ad ℥.j.vel Benedicta, Diaphœnicon, Indum maius, Eleſcofad ℥.ß.miſceantur. Aut ſuccus Cyclaminis, qui efficax eſt ad ℥.j. addatur.

Efficaciùs purgabit, ſi quæ magis adhuc inteſtina irritant, huius clyſmatis decocto addantur: quod non tamen niſi in ſumma conſtipatione, & cùm pituita vitrea & tenax inteſtinis adhæret, faciendum, cùm in alijs cauſis inteſtina nimirum vellicando, dolorem potiùs augeant. Cùm igitur neceſſitas requirit, Agarici vel Turpethi ʒ iij. addi

addi poſſunt, & nonnunquam, non tamen temerè cùm inteſtina adurendo cruentas faciat deiectiones, Colocynthidis pulpæ in panno ligatæ ʒ. ß. vel quod tutiùs eſt, Hieræ colocynthidem recipientis ʒ. iij. permiſceri, vt Hiera colocynthidis, Logodij, Rufi, Hermetis.

Abſtergẽtes præcipuè pituitã adhærentẽ inteſtinis, clyſteres fiunt ex Laricææ ℥. ij. cum Vitello oui, Melle & Vino: vel cum oleo ſolo aliquo diſſoluti.

Vel ſic, flatus quoque diſcutiens: ℞. Vrinę pueri ℥. vj. ſucci Parietariæ ℥. iiij. Sapæ ℥. iij. ol. Rutæ ℥ ij. Vitellos ou. n. ij. Salis parum, fiat Clyſter.

Aqua thermarũ ſulphurearũ vel nitroſarum, in qua vtilia quoq; decocta ſint, ſimiliter à quibuſdã ad inteſtina à ſordibus abſtergenda vſurpantur.

Ad calefaciendum, flatus pellendos & ad dolorẽ ſedandum, Vinum forte, ex ſua natura, vel ob vetuſtatem, aut aliàs generoſum, Maluaticum, aut aromaticum, quale eſt Hippocraticum vel Claretum dictum, hiſque ſimilia, ſola etiam, ad ℔. j plus minúſve infuſa, calore & narcoſi ſuâ plurimùm iuuant. Quorum ſi nimius calor metuatur, vino minus potenti contemperari poſſunt. Sin plus calefacere velimus narcoſimq; augere, Spiritus vini ad ℥. ij. pro vna vice addatur, vel parùm cum vino coquatur.

Vel ſic, ſi ſimul lenire & detergere velimus: ℞. Vini generoſi quartar. iij. olei Communis vel Chamom. Anethini, vel Butyri quart. *j*. Mellis quartar. ß. Talis clyſter iniectus quando catharticum ſumptum antequam operatur, tormina & cardialgias excitat, vt in cardialgijs dictum, ſtatim iuuat. Sed & alia ſtimulantia hiſce permiſceri poſſunt.

Hydromel verum, odore maluatici æquè ac vinum prodeſt, magisq; abſtergit, præſertim ſi Sapa

& Saccharũ illi addantur. Cuius loco Aqua mulſa, quæ ſubitò paratur, ſumi poteſt, ſed tunc minùs calefaciet, magis verò abſtergit. Huic vt & vino, cætera quoque permiſceri poſſunt.

Brodium decoctionis Allij bulborum, vel ſtipitum illius, cum multo Oleo infuſum, vtile eſt.

Calefaciens præcipuè & flatus pellens clyſter ſic fit: ℞.rad.Liliorum, Altheæ an.℥.ij.rad.Enulæ ℥.ß. herb. Betonicæ, Abrotani, Abſynthij, Calamenti, Marrubij, Rutæ, Origani, Pulegij vtriuſque, Meliſſæ, Eryſimi ad m. iij. fl. Chamomil.; Melil.Sambuci; Roſmarini, Lauandulæ vel Stœchados an. p. ij. ſeminum Fœniculi, Carui, Cimini an.ʒ.ij.ſeminis Lini, Fœnog. an.℥. j. fiat decoctio in Aqua & Vino, diſſolue in col. ſ. q. Mellis anth. ℥. ij. ol. Communis vel Nucum antiqui, Liliorum an. ℥.j. ß. Hieræ picræ ſimpl. vel de 15. rebus, el. de baccis Lauri an. ʒ. iij. Salis q. ſ. fiat Clyſter.

Plus calefaciet, in pituita vitrea conueniens, ſi huic decocto addas, rad.Pyrethri, Acori veri vel Ireos an.ʒ.vj. fl. Centaurij p.j.ſem.Nigellæ ʒ.ij. Et diſſoluas cum cæteris Mellis anacardini vel ſcillitici ad ℥. j. Vini maluatici ℥.ij. Caſtorei (quod acceptiſſimum eſt inteſtinis) ʒ.j. vel Euphorbij ʒ.ß. aut alia gummi, vt Galbanum, Oppopanax. Sed Moſchum, Ambram, & Ciuetam vt aliqui faciunt, addere propter prætium, quia merdæ fœtorem hiſce mutare non poſſumus, ſuperfluum & nimis curioſum eſſe videtur.

Flatus diſcutiens præcipuè enema: ℞. herb. Origani, Rutæ an. m. j. Roſmarini ſummit. cum florum Lauandulæ vel Stœchados, an. p.j. fl. Chamomil. p.ij. baccarum Lauri & Iuniperi an.℥.j.ſem. Carui, Cimini an. ℥. ß. ſemin. Fœniculi ʒ.ij. ſeminum Ameos, Petroſ. Seſeleos, vel Dauci, Rutæ an.ʒ.j.

ana ʒ.j. fiat decoctio in Aqua & Vino, & in col.q.ſ. diſſolue el. de Baccis lauri ʒ. iij. Hieræ picræ ʒ. ij. Mellis anthoſ.℥ j. olei Anethini, Nucum ana ℥.j. ß. fiat Clyſter: Detur cum ſale, vel ſine eo.

Oleum rutaceum ad ℔ j ſolum ir funditur, cui Vini maluatici ℥ ij. appoſitæ, efficacius illud reddunt.

Anodynus clyſter, qui & emollit: ℞.rad. Altheæ, Liliorum rec. an.℥ ij. herb. Maluæ, Betonicæ ana m.j.flor. Chamom Meliloti an.p.j ſemin.Lini, Fœnogr. an.℥.j. medullæ Panis 4.j ſeminis Carui ℥. ß, ſeminis Anethi ʒ.ij.ſemin. Aniſi ʒ j. fiat decoctio in Iure inteſtinorum vel Lacte, & in col.ſ.q. diſſolue, Butyri rec.℥.ij. ol. Amygd. dulc. vel Nucum recentis, ol. Anethini ana ℥. j.ß. axungiæ Anſeris ℥.j. Vitellos ouorum num.ij. fiat Clyſter: Detur cum Sale, vel ſine eo, ſi diutiùs eum retineri volumus. Stercus lupi ad ʒ vj. clyſteribus additum, valde iuuare aliqui docent.

Oleum oliuarum vel Nucum iuglandium, Auellanarum, Amygdalarum, Lini, Seſaminum, recentia: vel Chamomellinum aut Anethinum, ſola, inuicémue permiſtâ, bonâ quantitate iniecta, anodyna ſunt. Si mucago ſeminis Lini & Fœnogr. addantur ad ℥.ij. Vitelli & Albumina ouorum duo & Croci ʒ.ß. magis dolorem leniet.

Cùm lenire & abſtergere ſimul volumus, Mel, Saccharum, Sapa ad ℥.ij vel iij oleis adduntur.

Vel ſic: ℞. olei Chamomel. vel Anethini, ſucci Ptiſanæ ana ℔.ß. Sacchari vel Mellis vel Sapæ ℥. ij. miſce.

Narcotica, vt ſuccurramus dolore afflictis, minori adhuc quam ſi per os exhibeantur periculo, clyſteribus adduntur. Si pro ratione cauſæ parato enemati, vel anodyno præcipuè, quod ob dolorem inijcitur, adhuc incoquantur fol. Hyoſciami

vel Mandragoræ: vel ſi Philonij Rom. vel Requiei Gal. ʒ.ij. vel alia antidota, vt Theriaca, Mithrid. an. ℥ ß. permiſceatur. Et quemadmodum per os dantur narcotica catharticis permiſta, ſic & cum Benedicta alijsue electuarijs purgantibus Philonium miſtum infunditur.

Efficaciſſimè operabitur, ſi Opij gr. vj. in Vino maluatico vel Aqua vitæ diſſoluta, clyſteribus addantur.

Vel ad ℔.j. Olei rutacei vel Anethini, Opij ℈.ß. Caſtorei ʒ.ß. diſſoluta inijciantur.

Suppoſitoria, tum ad ſtimulandum tum alterandum, tum dolorem ſedandum induntur potiſſimùm. Licet & ad flatus pellendos, quod tamen vix efficere poſſunt, quoq; ſupponantur.

Ad aluum ciendam, cùm illa conſtipata eſt, & clyſmata faſtidiunt, vel iniecta reijciunt, purgantiaque non ferunt, communia ex Melle & Sale induntur: Vel illis etiam acriora, addito pulu. Hieræ, Stercore muris, Colocynthide: qualia paſſim deſcribuntur.

Si Spolium ſerpentis in vaſe æneo fricatum, vratur, puluisq; in anum trudatur, plurimùm in colico iuuare docent.

Dolorem ſedat, ſi cum Opio in ſucco Lactucæ diſſoluto, anus intrinſecùs vngatur. Vel ſi Opij ℈.j. Caſtorei ʒ.ß. cùm olei Anethini ℥.j. miſta, lanaque excepta in podicem intrudantur. Vel ſi alio pacto Opium ſuppoſitorijs permiſceatur.

Purgantia exhibita ad cauſam amouendam aluumque aperiendam, præſertim quando clyſmata reſpuunt, cauſaque altiùs latet, locum habent: cauendo tamen à violentis, quæ nimirum irritando inteſtinorum dolorem ingeminant, imprimis antequam clyſter ſubijciatur, ſi priùs per horas aliquot antea leue purgans ſumpſerint, cly-

ſter eò felicius operatur, & ab alto materia rectiùs euocatur: ſicuti frequenter in noſtris colicis facere ſoleo.

Vina præcipuè purgantia in inteſtinorum morbis vtiliſſima ſunt: quibus aluum laxamus, excrementa educimus, & quando denuò conſtipatur, vt in colico dolore fieri ſolet, eam rurſum ſoluimus: quibus, ſi clyſmata reſpuant, nihil vtilius ad aluum apertam, quod ſummè hîc requiritur, ſeruandam: & cùm excrementa rectiùs & ex magis abditis locis hæc aſſumpta vina, quàm iniecta clyſmata educant, his quoque aliquando in colicis doloribus ſanandis illa præferimus: atque hiſce vinis purgantibus, quæ vini cauſâ purgantium noxam admodum corrigunt, & ne ventriculo & inteſtinis noceant, cauent, potiùs quàm alijs purgantibus vtimur. Horum autem exempla quædam in cordis dolore, ab hiſce cauſis, propoſuimus.

Imprimis verò hoc in inteſtinorum doloribus conueniens eſt: ℞. radic. Graminis, Fœniculi ana ℥. vj. radic. Acori veri, Enulæ, Imperatoriæ ana ℥. ß. cort. Citri ſicci, & herb. ſiccarum Abſynthij ana ʒ. iij. Maioranæ, Calamentæ, Pulegij, Chamæpytheos: florum Roſmarini, Roſ. rubr. Chamomil. an. ʒ. ij. ſeminum Fœniculi ʒ. iij. ſeminum Carui, Apij veri ana ʒ. ij. bacc. Lauri, ʒ. iij. fol. Sen æ ℥. ij. Agarici troch. ℥. ß. Turpethi ʒ. ij. (quæ tria vino macerata vim quâ ventrem conturbant amittunt) conquaſſentur & incidantur, addendo Vini ℔. quat. vel plus, & poſt macerationem aliquam vel leuem decoctionem in duplici vaſe: Bibat cùm conſtipatio adeſt, hauſtum vnum.

Si à bilioſo acriúe ſucco proueniat, tale vinum competit: ℞. radic. Cichoreæ ℥. j. Abſynthij ℥. ß. flor. Viol. Bugloſſi ana p. j. ſem. Aniſi & Violarum

ana ʒ.ij.rad.Polypod. ℥.j ß. fol.Senæ ℥.j. Rhabarb. ʒ.ij. Spicæ ʒ.ß. infundantur in menſura Vini: Vtatur vt dictum de priore.

Decoctum vel ſyrupus ex materia ex qua Vinũ purgans fit, parari poterit: vel alia ſimilia paſſim deſcripta vſurpari.

Galli veteris decocti in aqua cum Braſſica ius, bibitum aluum mouet: cui propter flatus tãtillum ſem. Carui vel Fœniculi addi poteſt.

Vel ſic: ℞. Gallum antiquum, agitatum priùs & cæſum, antequam iugulatur, dein euiſceratum & infarctum ſequentibus, priùs inciſis & confractis, Mentâ, Maioranâ, Thymo, Satureiâ, ad m. ij. flor. Chamomil. Roſinarini ad p.j. ſeminibus Aniſi, Fœniculi, Carui, ad ℥.ß. rad. Galangæ, vel Acori veri ʒ.ij. Polypodij, Cnici, Senæ mundt. an.℥.j. Tartari vini albi ℥.ß. Salis gemmæ vel Communis q.ſ. decoquantur in aqua, eâ arte, vt in aſthmate dictũ, ad conſumptionem medietatis: coletur. De iure bibatur poculum.

Laricea vel Terebinthina ad ℥.ß. & plus, eo pacto vt in nephritico dolore dictum, exhibita, additis quandoq; purgantibus, vt hierâ, benedictâ, cæteriſúe, hîc quoq; iuuat.

Caſſiæ pulpa, in fæcum duritie datur, addendo ne inflet, ſemen Aniſi vel Fœniculi aut Carui, alióue modo exhibita.

Electuaria purgantia interdum dantur, in cardialgijs deſcripta: vt Catholicon, Diaphænicon, Indum maius, Eleſcof. Hiera picra, vel de Octo, vel de Quindecim rebus, Benedicta lax. & ſimilia, cum decocto aliquo conuenienti ſeminum calidorum & plantarum, vel cum Vino generoſo aut aromatico, alióue modo.

Pilulæ propter aloën, quæ hîc conuenit, probantur, leniores: vt de Hiera picra, de octo rebus,

bus, de Aromatibus, addendo ℈. ß. Caſtorei. Vel fortiores, ſi ſumma adſit conſtipatio: cauendo à colocynthideis & quæ agaricum recipiũt aut turpethum, cùm hæc in ſubſtantia data, inteſtina vellicent.

Tartari puluis à ℈. ij. ad ℥. j. cum liquore exhibitus, egregiè abſtergendo pituitam operatur.

Pulueres purgãtes, qualis eſt ille qui in nephritide deſcriptus eſt, alibiq́; vti & in alijs formis prædictis multa purgantia alijs in locis deſcripta, hîc quoq; locum habere poſſunt.

Emplaſtrum ex Cocco gnidio excorticato, contuſo cum Cera miſto factum, ventri impoſitum, aluum ſoluit.

Præparatio humorum, cùm malum hoc præcauere volumus præcipuè locum habet, vt poſt eam prægreſſam, purgentur phlegmata & cruditates: dein & cùm malum vrget & purgatio requiritur, interdum quoq; præparatio quędam præmittitur.

Danda ea quæ pituitam incidunt, maximè ſi tenax & frigida ſit: qualis vitrea dicta eſſe ſolet: Vti in cardialgijs ab hiſce cauſis excitatis fieri diximus, per ſyrupos, aquas, decocta.

Vomitus ad colici doloris pręcautionem interdum conducit, in conſuetis, cùm excrementa congeri incipiunt, factus: Et in principio huius doloris inuaſionis promotus, reuellendo ab inteſtinis prodeſt: vti & in ileo ſi bilem vomant, vomitus minimè compeſcendus.

Qui actu potentiaque eum prouocantibus mouetur. Oleum Ricinum præſertim potum id facit, doloremq́; ſimul compeſcit.

Iter ea quæ propinantur. Victus primùm ſit parcus ſeu tenuis & ſimplex, non ſolùm dum hoc malo affliguntur ægri: ſed & in præcautione præcipuè horum affectuum, qui inteſtina obſident,

cùm ad ea cibus perueniat, diligens ratio obſeruanda, ne in eo peccetur, cùm ſic facilè recidiuam patiantur. Cauendum à cibis crudis, flatulentis, duris, ſtipticis. Et quando laborant, cauſaque præſertim eſt frigida, condiendi cibi ſimplicibus & aromatibus, calidis, incidentibus, diſcutientibus. Bibendumque Vinum generoſum, & abſtinendum ab aqua: vel ſi vinum alijs de cauſis non concedatur, aqua cocta aromatizata Cinamomo, Pipere alijsúe vſurpanda: ſicuti hæc prolixè in cardialgia à cauſa frigida & flatibus, ac ventriculi imbecillitate oſtenſum fuit. Quæ tamen calida, ſi biliosa ſint excrementa prauaque, minùs conueniunt, cùm ea quæ bilem gignunt, prauosque humores, vitanda tunc ſint: & cùm vinum immoderatè ſumptum neruis noceat, illud imprimis, cùm conuulſionis eſt metus, moderandum, vel etiam vitandum, illiusque loco alius potus conueniens vſurpandus. Nec dum etiam acida, etſi bilis acrimoniam contemperent, cùm tormina excitent, hîc conceduntur. Vtantur quoq; ſi dura adſint excrementa, cibis liquidis, mollibus, & nonnihil pinguibus, Butyro inſuper & Oleo, recentibus, ſimilibusque.

Panis furfuraceus, leuiter & ſenſim donec emolliatur coctus, reiectâ aquâ ſumptus, & cum Lardo porcino & Butyro in pultem redactus, comeſtus, cùm conuoluulus timetur, eum præcauere dicitur.

Alauda criſtata toſta vel elixa, cum iure galli comeſta, vtilis.

Probatur & Ius galli antiqui: & Ius cochlearum terreſtrium, potum.

Decocta vel infuſiones probantur: radicum Acori veri, Graminis (Dioſcor.) herbarum Sampſuci, Calamentæ, Rutæ, florum vel ſummitatum

Anthe-

Arthemidis, Anethi, Meliloti & Ericæ: in aqua vel Brodio galli vel caponis, addito interdum Vino & Saccharo vel Melle ad gratiam. Abrotani decoctum aliqui extollunt. Parietariæ alij decoctum in Vino, addito Saccharo magni faciunt. Abſynthites vinum bibitum probatur, præſertim ſi ſemen Cumini vnà maceratum aut decoctum fuerit: Raphani item corticum in Vino infuſio, addito ſaccharo: Seminum etiam flatus diſcutientium. Aromatum præterea, vt Acori veri, Galangæ, Nucis moſch. Gariophyl. in Vino infuſio, vel leuis ebullitio, addito interdum Croci exiguo & Saccharo: Vel ſi alia Vina medicata aromatica dentur: De quibus in Ventriculi imbecillitate egimus.

Peucedani ſuccus vel liquor cum Ouo bibitus probatur.

Sanguinẽ anguillæ ſumptũ in hoc caſu laudant.

Aqua in qua Virga cerui abluta fuerit propinata commendatur.

Aquæ ſtillatitię conueniunt, ſimplices vel commiſtæ ad ℥. quat. bibitę, addito ad gratiam ſi velint Saccharo, Veluti herbæ Trinitatis, Linguæ canis, flor. Sambuci & Geniſtæ, Chamomillæ, cort. Fabarum, Lappularum viridium inuentarum in frumentis. Aqua item elicita ex Stercore vaccæ valde probatur: vti & Cinamomeæ aquæ cochleare vnum aut alterum prout efficax fuerit ſumpta.

Ex diuerſis compoſitę quoq; fiunt: hæcque imprimis vtilis: ℞. Zingib. ℔. ß. Cinamom. Gariophyl. Nucis moſch. Zedoarię, Galangæ an. ℥. ij. Maſtichæ ʒ. ß. conquaſſata infundantur in Vino generoſo, deſtillentur: Dentur cochlearia ij. vel iij. In flatuum copia addatur Menta ad ʒ. ij. ſemen Fœniculi, Aniſi ana ℥. ß.

Aquæ vitæ compoſitę, in cardialgijs explicatæ,

in frigida cauſa, hîc quoque locum habent.

Olea leniendo, lubricando & fęces emolliendo, plurimùm iuuant: vti Oliuarum oleum recens, vel ſi aſſetuatũ aliquandiu fuerit, bene lotum nec rancidum: bibitum affatim ad ℥.vj. & ampliùs, valde dolorem compeſcit: vti & oleum Amygdalarum dulcium vel Nucum aut ſemi is Lini, recentia, bonâ quantitate ſumpta, per ſe, vel cum iuſculo: quibus oleis, Saccharum, & Vini Maluatici tertia pars miſceri poterit: nonnunquam & Aquæ vitæ ℥.ij. aliæue aquæ ſtillatitiæ.

Excellens remedium: ℞. ol. Amygdal. dulc. vel alterius in pauperibus ℥.iiij. Vini generoſi vel maluatici ℥.j.ß. ſyr. de Papauere, ſi efficax ſit ℥.ß. miſce: Bibat.

Amygdalarum amararum & Perſicorũ nucleorum olea, non ſolùm in nephritico ſed & colico iliacoque dolore bibita probantur. Laurinũ oleum bibitum ſimiliter commendatur. Quibus omnibus interdum olea ab aromatibus elicita, guttatim permiſceri poſſunt.

Lariceæ vel Terebinthinæ olea: vti & Vitreoli, aliqui cæteris permiſta extollunt.

Pulueres varij in cardialgijs à cauſa frigida, flatibus & imbecillitate ventriculi expoſiti, in ſimilibus hiſce inteſtinorum affectibus quoque locum habere poſſunt.

Imprimis verò ad inteſtinorum dolores & inflationes Dioſcorides cæterique ſequentium ſimplicium pulueres ad ʒ.j. per ſe vel diſſolutos in vino, iure, aquis, aut alijs formis permiſtos exhibent: veluti radic. Acori veri, Iridis, Imperatoriæ, Vincetoxici, Scyllæ, Dictamni albi, Ariſtolochiæ, Eryngij, Pæoniæ, Aſclepiadis, Mei, Libanotidis & Panacis: herbarum Mentaſtri, Mentæ, Serpilli, Chamepytheos, Trinitatis, Chamædaphnes, Halimi,

Halimi, Phalangij, Centumculi, Pſeudobunij, Coniʒæ, Roſmarini, Pulegij, Lauri tenellorum foliorum: item florum Verbaſci; ſeminum Ammi, Petroſelini, Carui, Cimini, Dauci, Aniſi, Fœniculi, Seſeleos Maſſil. Liguſtici, Ferulæ, Ocimi, Syſimbrij, Braſſicæ, Momordicæ: nucleorum Amygd. Perſicorum: granorum, Lauri, Iuniperi; aromatum item ferè omnium, & Croci.

Præter quæ etiam alia vſu comprobata ſunt, Arantiorum cortex, Hederæ nigræ ſemen: & Roſarum ſemina ex fructu maturo ſumpta: Sagapenum item bibitum: Cera in ſorbitionibus exhibita, ſecundùm Dioſc. & poſtea quoque expertum. Succinum item, & lapis Gagates, propinata.

Et ab animantibus petita ſiccataque & puluerizata: Ventriculi erinacei vel etiam Gallinæ, aut Galli in viris, vt ſpeciem addant, tunicæ interiores: Inteſtinum lupi: virga Cerui: Teſticulus equi caſtrati: Cornua ceruorum tenera adhuc, cùm primùm erumpunt, in talleolos ſecta & ſiccata: Talus ſuillus crematus: Stercoris item gallinæ pars albidior: Item Stercus canis quod album Græcum vocant, vel Lupinum: quibus odoris gratia Cinamomum, radices Angelicæ, ſimiliaque addi poſſunt.

Compoſiti pulueres, præter illos qui vti dictum in cardialgijs explicati ſunt, priuatim hiſce doloribus accommodantur, ex præcedētibus inuicem permiſtis fiunt, vel additis alijs, & præſertim tantillo Piperis & Cumino: quibus interdum & Myrrham addunt.

Radicum prædictarum herbarumq; conſeruæ & conditur æ cum Melle vel Saccharo factæ quoque dantur.

Raphani cortex ſeu exterior pars craſſa abſecta, valde probatur, condita cum melle, additis a-

ſomatibus quibuſdam, vel ſiccata puluериſata, & cum fol. Mor. Celſi & oſſibus Meſpilorũ exhibita.

Electuarium de baccis Lauri, ad flatulētos præſertim eiuſmodi dolores vſitatum ad ℥. ij. propinatur: Paraturq; ex ruta, mentaſtro, origano, baccis lauri: ſeminibus ammi, cimini, liguſtici, carui, dauci, amygdalis am. pipere nigro & longo, caſtoreo, ſagapeno, oppopanace & melle.

Cuius loco, cùm admodum ingratum & fœtidum propter rutæ & caſtorei nimiam copiam ſit, tale fieri poterit: ℞. bacc. Lauri ℥. j fol. Mentæ, Maioranæ, ſumm. Roſmarini an. ʒ ij. Rutæ, Origani an. ʒ. j. ß. ſeminum Fœniculi, Carui, Ammi, Liguſtici an. ʒ. j. ſeminis Cimini ʒ. ß. Piperis, Zingib. an. ℈. j. Sagapeni diſſoluti in Maluatico ʒ. j. Caſtorei ʒ. ß. Mellis vel Sacchari diſſoluti in Vino maluatico, & cocti in formam ſyrupi lib. j. fiat electuarium.

Diaciminum, Dianiſum, Diagalanga, Diacalamentum, Diatrion piper. cæteraque in cardialgia explicata, in forma electuarij vel tabularum, hîc quoque proderunt.

Narcotica in eiuſmodi grauibus inteſtinorum doloribus, cùm ſubitò leuamen adferant, præcipuè locum habent, ob eamque cauſam, cùm hi vehementer ægrum excruciant, aliaque non iuuant, nullo pacto ſunt negligenda: nec ſemel tantùm exhibenda, ſed & cùm dolor redit, repetenda. Cùm ſi dextrè illis vtamur, minimè lædant, ſed dolores compeſcendo, ſomnumq; inducendo, viresq; ſic conſeruando, magnum ægro ſolatium vtilitatemque, medico verò ob id exiſtimationem ſummam adferāt: ad hæc ſudores mouendo (ſicuti hoc illa facere alibi oſtendimus) de cauſa morbifica multùm ſæpè detrahant.

Antidota venenis alioquin deſtinata, quia opium

pium recipiunt, vnde opiatæ dicuntur, id præſtát, dupliciq́ue nomine iuuant, ſi prauus venenatusq́; humor ſubſit: vt Theriaca, Mithridatum, Tryphera magna, ſimiliaque: in quibus vis opij ſe magis exerit, meliusq́ue dolorem ſedant, ſi bona quantitate ad ℥.ij. vel ampliùs exhibeantur: vel ſi recenter parata dentur: vel addito grano j. vel ij. opij ad doſim vnam efficaciora fiant.

Imprimis verò antidotus Philonis Medici Tarſenſis, à Galeno deſcripta, ad eiuſmodi dolores ſedandos compoſita eſt, ex opio, ſemine hyoſciami, adiectis calidis multis, atque correctiuis, vti putant, opij, vt caſtoreo (cuius loco euphorbium Gal. ponit) moſcho, pipere, pyrethro, ſpica, croco, melle inuicem exceptis. Cui compoſitioni, omiſſo moſcho, multa alia calefacientia flatusq́ue diſcutientia aliqui addunt: veluti caſſiam, cinamomum, zedoariam, coſtum, doronicum, ſemina apij, fœniculi, dauci, oluſatri, Philoniumq́ue maius ſeu Romanum vocant. Arabes, veluti Hamech & Rhazis, alia calefacientia flatusq́ue diſcutientia, vt rutam, mentaſtrum, baccas lauri, ſemin. ameos, nigellæ, cumini adijciunt, & mandragoram narcoticam inſuper addunt: Vtimurq́; Philonis antidoto cùm dolor potiſſimùm eſt ſedandus, Philonio verò Romano vel Rhazis, quando maiori calore flatuumq́ue diſsipatione opus eſt: à ℈. ij. ad ℥.j. hæc propinando, prout efficacia ipſorum priùs explorata nobis cognita erit. Requies dicta antidotus, dolori ſedãdo propriè quoque dicata eſt. Citiusq́; operantur hæc aliáve antidota, ſi cum Vino, quod narcoſin in ſe quoq; habere alibi demonſtrauimus, propinentur, aut illis priùs ſumptis vinum ſuperbibatur. Quibus etiam quandoq; alia electuaria cordialia, ſtomachica puluerésve aut conſeruas permiſcemus.

Ad horum ſimilitudinẽ multa alia ex opio narcotica electuaria, vel trochiſci vel pilulæ, ſi ingrata, vt caſtoreum, recipiant, parari poſſunt: ſicuti multa eiuſmodi paſſim deſcribuntur, & chymici ſua Laudana dicta componunt, ac præ cæteris extollunt. In quibus de nouo parandis, cùm opium, ſi noxã adfert, non frigiditate ſummâ, quæ illi ſine ratione attribuitur, ſed proprietate aliâ abditâ, ſi quãtitate maiori detur, cerebrũ neruosq; nimiùm ſtupefaciendo lædat, potiùs ſtudendum, vel ex opij diligenti & exquiſitâ cum cæteris quæ adijciuntur, permiſtione, cõpoſitio talis fiat, per quam opium æqualiter diffuſum, omnes illius portiones viribus æquales efficiantur, ne vna doſis alterâ magis ſit efficax, ſicque error committatur: & vt maſſa inde parata, antequam certum illi pondus aſſignetur, priùs minori quantitate exhibita, quid & quantum poſſit, exploretur. In quo magis laborandum, quàm vt adiectis multis calidis, niſi hoc alijs de cauſis, vt ventriculi corroborationis aut frigiditatis vel flatuum gratiâ fiat, frigiditatem illius retundere (quæ ſi ſtuporis cauſa eſſet, vis narcotica hoc pacto impediretur) velimus. Vnde & ſi illis omiſſis, opio tantùm ea quæ odorem tetrum, & ſaporem amarum illius emendant, addantur, ex illiſque compoſitiones formentur, decentique quantitate dentur, innoxiè cum magno ſucceſſu, vti toties expertus ſum, vſurpantur. Quæ, quomodo varijs modis fieri poſſint, exemplis quibuſdam demonſtrabo.

Pilulæ narcoticæ loco Philonij: ℞. Opij ℈. j. ſeminis Hyoſciami albi ℈. ij. Piperis ʒ. ij. Caſtorei ʒ. ß. Croci ℈. j. diſſoluatur opium Vino maluatico & fiat maſſa: exiccetur, rurſumque pulueriſata, ſyrupo Papauerino redigatur in maſſam. De qua in forma pilularum detur ℈. ß. experiundo primùm

quid

quid operetur, & ſecundùm illud augenda minuēndáve doſis.

Electuarium opiatum, additis ſtomachicis & cordialibus: ℞. ſpec. Diambræ vel Diamoſchi, vel Aromatici moſchati ʒ ij Cinamom.ʒ.j.ß. Santali rub. ʒ. ß. Sacchari ℥. quatuor, Opij diſſoluti in Vino maluatico ʒ. ij. olei Gariophyl. vel Cinamomi guttas aliquot, miſceantur diligentiſſimè, additoque ſyrupo Cydoniorum vel conſeruat. Citri q.ſ. fiat electuarium. Incipiat experiri exhibitione ʒ ß.

Trochiſci vel tabulæ ex eadem electuarij materia parari poſſunt, ſi addito gummi Tragachanti in Vino maluatico, cum illa mucilagine Saccharū cæteraq; excepta in formam illam redigantur, eaque in eadem doſi dentur.

Vel ſic gratæ admodum tabulæ: ℞. Opij ʒ.ij. infundantur in Vini maluatici vel aquæ aut liquore Vini ℥.iij.& poſtquam diſſolutum ſæpeque agitatum fuerit rurſumque ſubſederit, liquor clarus à fæcibus effundatur: & philtretur, Cui adde Sacchari ℥.ij. Cinamom. ʒ.ij.Moſchi ℈. ß.infuſ.gummi Tragach. factæ in aqua Roſ. q. ſ. miſceantur inſtar paſtæ, ſiccetur eouſque, donec in tabulas formari queat.Datur experiundi gratia ℈. ß. Cui compoſitioni & alia tum ad gratiam, tum odoris & coloris quoque causâ addi poſſunt.

Multa alia narcotica in alijs doloribus explicata, hîc quoque locum habere poſſunt. Vt & ſyrupus de Papauere. Hîc tamen quæ doloribus inteſtinorum magis accommodata ſunt, proponuntur: ad quorum formam multa alia fingi poſſunt.

Purgantibus electuarijs vel etiam potionibus, vti & pilulis ex Hiera alijsúe, narcotica electuaria, opiúmve permiſta, vt in nephritico & cordis quoque dolore dictum, ſæpè exhibentur, vt aluus la-

xetur & dolor interim compeſcatur: cùm vnum alterius operationem, ſicuti experientia oſtendit, minimè impediat: ſicuti nec theriaca, etſi Gal. hoc afferat, catarcticorum vim redundat. Ob quam & cauſam, & Rhazis Philonio ſuo diacridium, cùm ſimul illud purgare & dolorem lenire vult, permiſcet.

Interea quæ extrinſecùs adhibentur, Aquâ marinâ ventrem fouere iubet Dioſc. Cuius loco & alia ſalſa putealis & artificialis ſumi poteſt.

Aqua Vitæ in panno excepta, aut aliter, ventris loco dolenti applicata, prodeſt.

Oleum item Chamomelinum, Anethinum, Nardinum, vel ſimilia eodem modo cum philtro, in illis madefacto, admota.

Vel inſeſſio facta ex ſolo Oleo: vel Oleo & Lacte.

Vel ſic: ℞. Olei communis vel alterius calidi, & Butyri ad lib. ß. Laricea vel Terebinthinæ diſſolutæ in duobus Vitellis ouorum ℥.ij. Croci ʒ.j. miſce: & cum ſtuppis aut panno, ventri appone.

Decocta pro fotu, inſeſſione, & balneo, ex anodynis, calidis flatus diſcutientibus fiunt: qualia etiam in nephritico dolore aliqua explicata ſunt. Præcipuè verò hîc fiunt ex decocto Maluæ, Altheæ, Pulegij, Origani, Calamenti, Mentæ, Abſynthij, Abrotani, Rutæ, Saluiæ, Lauri fol. ſummitatum & florum Chamom. Meliloti, Anethi, Sambuci, Roſmarini, Stœchados vtriuſque, Lauandulæ: ſeminum Lini, Fœnogr. Carui, Cimini, Fœniculi, baccarum Lauri, Iuniperi: ſumendo plura pauciorave. Quibus & rad. Ireos, cort. Citri, Artemiſia: ſeminaque alia calida vt Rutæ, Nigellæ, Seſeleos, Apij veri, adduntur. Et cùm decoctum pro fotu paramus, Gariophylos, Schœnanthum, Spicam nardi vel Celticam: atq; interdū Sulphur

viuum

viuum, Sal nitrum permiſcemus. Decoquendo omnia in Aqua, aliquando & Vino, vel vtriſq; : nonnunquam & ad penetrationem addito Aceto : vel doloris causâ Oleo; vel in Hydœleo aut aqua Thermarum, ſi ad manum ſit.

Inunctiones ex oleis anodynis calidis quoque fiunt, vt Oliuarum, Nucum, antiquis : Amygdalino, Laurino, Chamomel. Anethino, Rutaceo, Nardino, Liliorum, Cheirino, Enulato. Item oleo Lilij conuallij quod peculiariter ad puerorum tormina paratur. Quibus interdum calidiora permiſcentur olea, de Caſtoreo, Euphorbio, Piperibus, Petroleum, Spicæ.

Axungia Muris montani inuncta, in hiſce doloribus ſingularis habetur.

Vnguenta ex hiſce oleis alijsque additis ſequenti modo parantur : ℞. olei Chamomel. Rutacei an. ℥. j. ol. Spicæ ʒ. ß. Galbani diſſoluti in Aqua vitæ ʒ. vj. fiat Vnguentum.

Vel ſic: ℞. ol. Chamomel. Anethini an. ℥ j. ß. ol. Nardini, Rutacei an. ℥. j. ol. Spicæ ʒ. ß. Vini maluat. vel ſucci Mentæ ℥. ij. coquantur ad conſumpt. vini, addendo Galbani, Serapini, diſſoluti in Aqua vitæ an. ʒ. ij. axungiæ Gallinæ, Butyri an. ℥. j. permiſce pul. Galangæ ʒ ij. Gariophyl. Nucis moſc. an. ʒ. j. Spicæ, ſeminis Nigellæ an. ʒ. ß. Ceræ q. ſ. fiat vnguentum. Poſſunt & alia aromata, ſemina carminatiua, herbæ efficaces vel flores, & reſinæ, vt Laricea, Maſtiche addi : Vel horum loco ſpecies ventriculo accommodatæ, vt Diagalangæ ſimileſve permiſceri.

Pretioſæ inunctiones ex oleo Nucis moſch. vel Maceris per expreſſionem facto, fiunt : addendo etiam guttas aliorum oleorū ex aromatibus conuenientibus, vt Gariophylis ſimilibusq; exſtillatorum. Quæ & olea alijs oleis ſupradictis diſſoluta vſurpari poſſunt.

Vel in magnatibus Ciueta, Moſchum, Ambra, Algalea Holl. in oleo de Been vel Amygdalino diſſoluta, inungi.

Vſitata vnguenta, Dialtheæ, Agrippæ, cæteraq; in cardialgia deſcripta, hîc quoq; locum habebũt.

Omentum Hœdi vel Agni, vel Vituli vel Caſtrati, calefactum, vel ſupra craticulam donec pinguedo diſſolui incipiat, parùm toſtum, & ventri appoſitum, valde prodeſt, in infantibus quoque conueniens remedium: efficaciusque operatur, ſi oleo conuenienti, vt Rutaceo vel alio parùm frigatur: vel puluere Cumini, Gariophyll. aliòve priùs conſpergatur.

Fermentum ventri applicatum, à quibuſdam commendatur.

Stercus Capræ vel Bubulum, affuſo Vino generoſo parùm coctum, addito pul. Cimini, bacc. Lauri & pauco Melle, & applicatum.

Sapo cum æqua Butyri vel Olei alicuius portione diſſolutus, addendo parùm Salis, emplaſtrique modo admotus.

Emplaſtrum vſitatũ eſt de baccis Lauri, ex thure, maſtiche, myrrha, lauri baccis, cypero, coſto, melle paratum.

Farina Tritici, Hordei, Orobi, Lini & Fœnograeci ſubacta cum Axungijs, Butyro & Oleo conuenienti, addito nonnunquam & Melle, emplaſtrata.

Parietaria, Chelidonium maius, Menta, Ruta, contuſa, addito Melle & Vino generoſo, admota: Vel cocta & Oleis & Farinis in formam cataplaſmatis redacta: cui & Cuminum cæteraque addi poſſunt.

Hyoſciami vel Nicotianæ ſuccus, farina ſupradicta aliqua exceptus: vel herba ipſa contuſa, vel frixa parùm, admota.

Nuces cum putamine peruſtæ, puluerizatæ, & ſupradictis exceptæ, adhibitæ.

Sacculi calidi appoſiti iuuant, ſicci, vel irrorati parùm Vino aut Aqua vitæ. Paranturq; communiter ex Milio parùm toſto, Furfure, Saliſque tertiâ parte: cui ſem. Carui, flor. Chamomil. fol. Lauri vel baccæ, aliaq; addi poſſunt: ſicuti in cardialgijs expoſiti ſunt.

Venæ ſectio, ſi ex intenſo dolore metuitur inflammatio, locum habet, in plethoricis maximè: alioquin in hac cauſa, præſertim cùm è venis meſeraicis vix aliquid per hanc reuellatur, minimè proderit.

Cucurbita magna cum flammâ luculentâ, ventris medio affixa, vmbilicum totum includens, ſi à flatibus dolor excitetur, eos diſcutiendo, valde cõuenit: maximè ſi in vino decoctioue aliquo conuenienti calido poſita, priùs calefacta, vel Allij ſucco intrinſecùs peruncta fuerit.

Sed & in alijs cauſis paulò ſub loco dolente adhibita iuuat.

Syringæ, per quam clyſmata inijciuntur, canalis, ſi podici indatur, attractoq; piſtillo aër hauriatur, hoc pacto flatus quoq; attrahitur eliciturque. Quo medio & clyſmata retenta diutiùs, denuò retracta, ad excretionem promouentur.

Amuleta, quibus proprietates aliquas attribuunt, ſunt, Cingulum nodo ventri circumdatum, factum ex Inteſtino lupi, vel ex Pelle lupi, ſic cinctum, vt pili ventrem tangant. Vel ex chordâ Vmbilicali, ad hoſce vſus ſiccatâ & aſſeruatâ.

Pellis item lupi catuli adhibita.

Fimus lupinus ventri adalligatus magni fit.

Collo item appenſa Auellana, ita vt ventrem attingat, Argento viuo plena: cui amuleto & ad prę cautionem magnas attribuunt vires.

Vel Stercus lupi ſic auellanæ incluſum & appenſum; quod efficaciùs operari putant, ſi chorda cui appenſa eſt auellana, ex Corio ceruino fiat, vel ex Filo ex lana ouis facto, texta ſit, quam ouem à lupo priùs raptam aut interfectam eſſe debuiſſe, nimis ſuperſtitioſè credunt: Vti alia multa talia quæ ſcribunt, noſq; ſtudio omittimus.

Iliaci & Colici doloris ab inflammatione, phlogoſi, eryſipelate, curatio.

Si ab inflammatione vel feruore aut eryſipelate inteſtinorum ileus aut colicus dolor fiant: Sitq; in tenuibus inteſtinis à ſanguine facta inflammatio, tanta præſertim vt ſtercora euomant, lethalis plerumque in ſenibus eſt ileus ille miſerandus dolor. Nec in craſſis facta caret periculo, præſertim ſi tanta ſit, vt vrinam ſupprimat.

A bile verò in ſubſtantiam inteſtinorum infuſa, ſi ferueant, aut eryſipelate tenuia inteſtina afficiantur, ileus qui inde prodit dolor, periculoſus quoq; exiſtit, & conuulſiones, niſi maturè caueatur, plerumq; inducens, magis adhuc & citiùs, quàm cùm bilis in inteſtinorum obſtructorum ductu ſolùm retenta coercetur; ſicuti ab hac cauſa hoc idem euenire iam oſtendimus, illiusque curationem cum reliquis cauſis ſimul expoſuimus. In hiſce verò cauſis cùm ſanguis vel bilis in inteſtinorum ſubſtantiam fertur, ſic procedendum.

Venæ ſectio in inflammatione nō inutiliter adminiſtratur, pręſertim ſi febris adſit, in brachio: vel ſi inflammatio circa inferiora ſit & vrina ſupprimatur, in pede facta. Et in eryſipelate exigua ſanguinis detractio, ſi dolor admodum vrgeat, vel aliud accidens eam requirat, non oberit.

Clyſter refrigerans & leniens in magna inflammatione inijciendus, ſic fit: ℞. Altheæ ℥.ij. Violar. Maluæ an.m.j. florum Nenuph.p.j. flor. Chamom. p.ß. Roſarumque in principio p.j. ſeminis Lini, Pſyllij ana ʒ.ij. ſemin. Cucurb. vel etiam aliorum frigidorum

dorum ℥.ß. ſeminis Aniſi ʒ.ij. fiat decoctio: diſſolue Cremoris lactis vel Butyri rec.℥.j ß.axung. Hœdi ℥.j. ol.Roſacei in principio, in progreſſu Violacei ℥ ij. & ratione doloris Amygdal.dulc.℥.j. Mellis roſ. vel viol. vel Sacchari ℥.j. ß. Mannæ vel Caſſiæ ℥ j. fiat Clyſter. Poma acida incoquunt aliqui. In declinatione ol.Chamomel.Anethinum, Liliorum additur.

In biliosa cauſa talis conuenit: ℞. plantarum Emollitiuarum trium vel quatuor an.m.j Hordei, Furfuris an.p j. Ficuum, Prunorum dulc. ana n.xij. flor.Chamomil.Meliloti an.p.j.ſem.Lini,Fœnogr. ana ℥.ß ſem.Pſylij, Cydon.ana ʒ ij. ſem. Maluæ vel Althex, ʒ j. fiat decoctio, diſſolue in colatura adipis Anſeris vel Gallinæ ℥ j. Butyri vel Olei ℥.j. ß ol. Nenuph.V ol.an.℥ j Liliorum ℥.ß. Mellis Viol. vel Sacchari Viol.℥.j. ß.Inijciatur.

Si purgare ſimul velimus, in decocto, Polypodij ℥. j ß. vel Senæ ℥. ß. incoquitur: & electuar. de ſucco Roſar.ad ℥.ß. vel Catholicon ad ℥ j.in eo diſſoluitur.

In vtraque cauſa aſtringentia clyſmati adduntur: vt Plantago, Sumach, Roſæ, quando exulceratio timetur: quæ & inflammationi & eryſipelati nonnunquam ſuccedere ſolet, ſed ſine cruore ferè tantùm pus proferens. Cuius vlceris curatio in dyſenteria quoq; explicatur.

Ex Brodio galli veteris clyſma,in quo plantæ emollientes coctæ ſint,cùm aluum lenire volumus, prodeſt.

Lac recenter mulſum cum pauco ſaccharo, in vtraque cauſa ad dolorem leniendum inijcitur: cui Album. oui aut Mucago pſylij ad ℥ j interdum additur.

Idem præſtat clyſter ex ſolo Lacte ſeu emulſione Amygdalarum, aut Cremore Hordei, ex illius

mundati decocto expreſſi, factus: addendo Butyri recentis aliquantum, & Saccharum ac Mel.

Vel etiam alia Anodyna & Narcotica, cùm dolor vrget, clyſmata ſuperiùs enarrata, è minus calidioribus vſurpari poſſunt.

Purgantia non niſi leuia ſeu laxantia ſolùm, ſi neceſſitas requirit, & clyſter nō operatur, vel non admittitur, dantur. Vt ſyr. Viol. Roſar. ſol. Decoctum fructuum, paſſul. prunorum, ſebeſten, viol. addito quandoq; & Rhabarbaro, vel C. ſliâ, alijsue laxantibus non nimiùm calefacientibus.

Inter ea quæ ſumuntur, Victus ratio qualis in inflammationibus internis & biliosis affect. b. conuenit, inſtituitur. Vinumq; proin, tunc quia conuulſiones metuuntur, minimè conceditur.

Propinantur ex illis quę proprietate quadam in inteſtinorum doloribus iuuant, ſuperiùs explicatis, illa, quæ minùs ſunt calida. Vti & illa quæ leniendo dolorem mulcent, & anodyna ſunt. Poſtremò & narcotica, ſemper eligendo ex ſupradictis quæ minùs calefaciunt, quæ & laxantibus, vti illic dictum, permiſceri poſſunt.

Extrinſecùs in vtraque cauſa inunctiones fiunt, ex oleo Viol. Amygd. dulc. Chamomel. Anethino, addito Butyro rec. & mucilag. ſem. Lini, Fœnogr. Cydon. & Axungijs.

Balneum aquæ dulcis item competit: Fomenta ex decocto, vnde & clyſma parabatur.

Cataplaſmata item ex clyſmatum reſidentia. Vti & ex farina Hordei, Lini, Fœnogræci, cum Butyro, Axungijs & Oleo parata: in contiuoluulo vtilia.

Cucurbita inguini appoſita, cum Scarificatione aliquando præmiſſa, in ileo dolore ab inflammatione genito, confert.

Amuleta in alijs cauſis propoſita, & in hiſce, cùm

cùm nocere ſuis qualitatibus appoſita nequeant, locum habebunt.

Diſtentiones veſicæ & vteri, ſi dolores illorum procreent; Cùm hoc in veſica tantùm ab vrina retenta veſicam implente fiat, quo pacto huic moleſtiæ ſubueniendum, in mictionis defectu explicatum fuit. Vti & ſi à calculo moleſtetur, quod in ceruice ipſius potiſsimùm fit, in mictione dolorifica, quæ tunc potiſsimùm vrget, deſcribitur. *Diſtendētis circa veſicæ regionem doloris curatio.*

Vteri verò diſtentio ſeu inflatio aut refrigeratio, ab aëre externo facta, ſi Poſt partum dolores appellatos gignat, tunc ſi mulier quæ huic malo obnoxia eſt, dum parit, ab aëre agitato, & vento frigido præſertim arceatur, & circa inferiora, mox à partu bene muniatur, faſciaque ventre illius ſenſim leuiterque, vt vterus citiùs rurſum ſubſideat ſtringatur, dolor hic præcauebitur vel citiùs deſinet. Quòd ſi perſeueret, medicamentis vterinis calidis mox dicendis, curatio inſtituitur. *Vterini doloris quem Bärmuter vocant, & illius qui Poſt partū appellatur doloris, curatio.*

Si verò vterini dolores alij, à prauis humoribus circa vaſa ipſius & membranoſa ligamenta, collectis, geniti infeſtent, illi, qui menſes præire aut illos ſuppreſſos, vel alioquin non decenter fluentes, comitari, vel etiam, poſtquam per ætatem iam ceſſarunt, & nihilominus impuritas hæc circa vteri vaſa colligitur, quoque accidere ſolent: Tunc ſi menſtruorum causâ hoc accidat, illuuies illa, quæ menſes ſiſtit vel impedit, imprimis repurganda, & vt menſes rectè procedant, ſicuti in menſtruis retentis alijsque affectibus, qui inde proueniunt, abundè explicatum fuit, procurandum. Quæ præcipua ratio curandi vterinos hoſce dolores inde profectos, exiſtit: Remediaque vteri doloribus accommodata, eadem ferè ſunt cum illis, quæ in inteſtinorum doloribus, cùm calefa-

cere flatusque diſcutere, dolores ſedare volumus, conuenire diximus: quod inde euenit, quia vti declaratum fuit, dolores illos inteſtinorum, vterinos, idque in vtroque ſexu eſſe putant, ſicque nominant: & quia in inteſtinorum doloribus hæc profuiſſe obſeruarunt, quos vterinos eſſe cenſuerunt, vteri doloribus etiam hæc remedia adſcripſerunt. Quæ tamen remedia calida, flatus pellentia & anodyna, in inteſtinorum doloribus deſcripta, vteri doloribus tunc præcipuè etiam competunt, ſi poſt partum ab aëre frigido ſuborti, hi diutiùs perſeuerent, aut alioquin frigidis vteri morbis copulentur. Et cùm illa calore ſuo, quo vterus imprimis, vti & de inteſtinis diximus, delectatur, eum foueant, doloresque ſic mulceant, ſi menſtruorum cauſâ dolores quoque accidant, hac ratione, eoque magis, quòd & menſes ſimul moueant, prodeſſe tunc poterunt. Vnde & factum, cùm calida remedia non ſolùm vtero adſcriptis doloribus, qui tamen inteſtinorum erant, ſed & vtero vaſisque illius proprijs conuenire obſeruarent, pleroſque vteri dolores à frigore proficiſci, vulgus crederet: cùm tamen illa ob cauſas dictas in eiuſmodi enarratis vteri doloribus competant. Eoq; magis, ſi remedijs illis quæ in inteſtinorum doloribus calefaciendo, flatus diſcutiẽdo, dolores compeſcendo, iuuare diximus, ea quæ vterum potiſſimùm reſpiciunt, adijciamus. Cùm alioquin ab illis hæc remedia matricalia nihil vel parùm differant, nec alia ferè quàm in inteſtinorum dictis doloribus enarrata, à Practicis deſcribantur. Quæ tamen ſequenti modo vſurpata, rectiùs in vteri enarratis doloribus conuenient.

Phlebotomia niſi menſtruorum prouocandorum cauſâ in pede, aut euacuationis alterius occaſione requiſita, alibi fiat, hîc parùm proderit.

Purgan-

Purgantia eadem quæ in inteſtinorum dolori-bus dictis præſcripta ſunt, hîc quoq; exhiberi poſ-ſunt. Imprimis cùm turpethum inteſtinorum do-lores, quia turbando tormina excitat, exaggeret, in vterinis vtiliùs cenſetur à ʒ. j. ad ℈. quatuor in puluere illud exhibendo, addito correctionis lo-co, Zingib. ℈. j. & Cinamomo Saccharoque ad gra-tiam, cum aqua Artemiſiæ.

Clyſmata emollientia, ſtimulantia, calefacientia flatusq; pellentia, prout neceſſitas exigit, in inte-ſtinorum doloribus deſcripta, non ſolùm aluum ſoluendo flatusque pellendo, vnde dolores etiam vteri mitigantur, ſed & quia vtero vicino recto in-teſtino vires ſuas communicant, hîc quoque com-petunt, additis præſertim herbis matricalibus.

Quale illud vtero accommodatum ſit: ℞. Arte-miſiæ, Calamenti, Pulegij an. m. j. fl. Chamom. Me-liloti, ſummit. Anethi an. p. j. ſem. Aniſi ʒ vj. ſeminis Lini vel Fœnogr. ℥. ß. Furfuris p. j. fiat decoctio, diſ-ſol. in ſ. q. colaturæ Mellis anthoſ. ℥. j. ol. Cheirini ℥. iij. Bened. lax. Hieræ ſimpl. an. ℥. ß. Sacchari rub. ℥. j. Salis parùm, fiat Clyſter.

Alius vtilis: ℞. ol. Amygd. am. ℥. vj. Pingued. an-ſeris ℥. ij. Laricææ diſſolutę in vitellis duobus Ouo-rum ℥. ß. diſſolue cum Iure pulli, & detur.

Exhibita multa in inteſtinorum doloribus pro-poſita, hîc quoq; proſunt. Laudaturque imprimis Aqua artemiſię, Oleum item amygdal. amararum, affatim bibita. Aliqui oleum Scorpionum quoque exhibent. Vt & Succum ſtercoris equini, per ſe vel cum Vino expreſſum & propinatum.

Decocta vtilia in vterinis doloribus, vti & illis qui poſt partum fiunt, calida bibenda per ſe, vel Saccharo & Melle dulcorata, & Cinamomo aro-matizata, fiunt talia.

Primum: ℞. Schœnanthi ʒ. ij. bulliat in Aqua

arthemiſiæ q.ſ. colatura detur calens, duabus vicibus. Similiter ex Spica factum decoctum prodeſt: Vel ex vtriuſque ℥. ij. pro quatuor vicibus exhibendum: dulcorentur & aromatizentur ſi velint, vti & ſequentia.

Aliud. ℞. rad. Matricariæ ℥. ß. Nucis moſch. ʒ. ij. coquantur in Vino albo: Et colaturam bis bibat.

Tertium: ℞. granorum Iuniperi ℥. ij. ſeminis Aniſi, Carui a... ʒ j. fiat decoctio in Vino: Colaturam vno hauſtu bibat.

Quartum: ℞. rad. Matricariæ ʒ. vj. rad. Succiſæ ℥. ß. gran. Iuniperi ℥ ij. ſeminum Aniſi ℥. ß. ſeminis Carui, Dauci an. ʒ j. Nucis moſc. ʒ ß. Schœnanthi, Spicæ an. ʒ. j. fiat decoctio in Vino. Colatura dulcoretur & aromatizetur vt dictum, pro tribus vel quatuor doſibus.

Infuſiones prædictorum ex quibus decoctio fit, in Vino Maluatico, vel cum Aqua vitæ factæ, proſunt: Vti & aliæ ſimiles in ventriculi imbecillitate propoſitæ.

In ſubſtantia multa in inteſtinorum doloribus, & imprimis in imbecillitate ventriculi explicata, hîc quoque vtilia ſunt. Vti & ſequentia.

Menta, Balſamita maior, quam mẽtam Græcam vocant, in placentis aut alio modo in cibis probantur. Vti & grana Iuniperi, pro ipſorũ condimento.

Puluis radicum Imperatoriæ, Zedoariæ, & imprimis Gentianæ à ʒ j. ad ʒ. j ß. cum Vino generoſo, aromatibus aliquando additis propinatur.

Vel materia ex qua decoctum parari diximus, pulueriſata, hac formâ exhibeatur.

Alter compoſitus puluis: ℞. rad. Matricariæ ℥. ß. radic. Imper. Succiſæ ana ʒ. ij. rad. Dictamni albi, Zedoariæ, Gentianæ ana ʒ. j. gran. Iuniperi ʒ. j. ß. ſemin. Aniſi ʒ. ij. ſeminum Dauci, Ameos, Cimini an. ʒ. j. Schœnanthi ʒ. ij. Maceris, Spicæ an. ʒ. j. Zingib.

Digitized by Google

gib. Piperis an.ʒ.ß. Croci ℈.ß. fiat puluis: qui per ſe cum Vino ad ʒ.j. exhiberi poteſt: vel Sacchari addito duplo pondere propinari; aut in tabulas priùs redactus ſic dari. Poſſet & hic puluis addito Melle in electuarij formam redigi, ſicq; exhiberi.

Diaciminum inter alia ex vſitatis, in matricis doloribus, præſertim commendatur. Vti & cùm ſimul adeſt imbecillitas Diamargaritum calidum.

Ingratus ſed efficax puluis: ℞. Cimini infuſi in Aqua vitæ rurſumq́, ſiccati ʒ.j. ſem. Ameos, Zingib.an.ʒ ß.Caſtorei ℈.j. Datur ʒ.j.cum Vino.

Maxillæ cũ dentibus Trutæ piſcis pulueris ʒ.j. cũ aqua Chamo: exhibita, ſingulare eſt præſidium, cum dolor ante menſtruorum aduentum vrget.

Secundinæ exiccatæ puluerem bibitum dolores poſt partũ mox compeſcere docebat Rondel. Et quia animalia bruta eam deuorare ſolent, idcircò ab eiuſmodi doloribus immunes eſſe experientiâ ſe cognouiſſe in canicula ſua, cui cùm ſecundinam ſubtraxiſſet, dolores hoſce quoq; ſuperueniſſe obſeruarat, dicebat.

Pilulæ ex ingratis potiùs formantur, ſicq; dantur: ℞. gummi Oppopan, Serapini an.ʒ.j.Caſtorei, rad. Gentianæ an. ʒ. ß. Spicæ ℈. j. Croci ℈. ß. cum ſyr. Artemiſ. fiant pil. Da à ß, ad ʒ j.

Opiatæ in ſummo cruciatu vt in colicis dictum, locum habent. Præcipueq; Tryphera magna cum Opio vtero accommodata eſt. Daturq; ʒ.j. ß.cum Vino, aut aqua Artemiſiæ; addito interdum pul. Maceris ℈.j.Croci ℈.ß.

Quorum adiectione etiam Theriaca dari poſſet: addito inſuper quando magis calefacere volumus, tantillo Caſtorei.

Fotus, inſeſſiones, lotiones pedum, quæ vtero quoque valdè conueniunt, ex decoctis herbarum, ſeminum, additis in fotu etiam aromatibus, vt in

inteſtinorum doloribus compe tunt: Imprimis addendo hîc propter vterũ, Artemiſiam, Matricariã, fol. Lauri, Meliſſam, Nepetam, Balſamitã, Botryin, Sabinam, Chelidonium maius, rad. Vincetoxici, fl. Cheiri, Viſcum quercinum: ſemẽ Dauci, ſimiliaq;.

Ex ijſdem aliiſúe priùs in doloribus inteſtinorum explicatis fiunt ſacculi.

Inunctiones ex oleis eodem etiam modo, vti illic dictum, fiunt: imprimisq; hîc Laurinum, Cheirinum, Irinum, Liliorum, Nardinũ, Sambucinum commendantur.

Vnguenta conſimilia varia, addẽdo oleis ſuccos prædictarũ herbarũ, aromata, vti illic deſcribũtur, aliquando & gũmi quædã. Quo pacto & emplaſtra fiunt, vtileq; hic quoq; emplaſtrũ de Lauri baccis.

Cataplaſmata item ex prædictis plantis: & bulbis Liliorum, Cæparum, coctis, contuſis, additis oleis parata. Et quod ex Stercore vaccæ cum ſeminis Cimini, cum Melle & Vino coctũ fit. Cumque dolor vrget ex Hyoſciamo, vt ſuprà dictum, paratum.

Iniectiones ex decoctis vel ſuccis plantarum enarratarum quoque inijci poſſent, ſed quia in ceruicem illius tantùm perueniunt, nec circa vterum ſubſiſtunt, hîc non adeò neceſſe eſt doloris causâ illis vti: ſicuti neque peſſarijs, niſi quatenus hæc, ſi menſtrua ſubſiſtant, locum habent.

Suffitus tamen cũ altiùs ſubeant, & maximè ex decoctis dictis ſuſcitati, vtero excepti, proderunt.

Vti & odorata ex Moſcho, Ambra, vtero adhibita, eum recreant.

Frictiones pedũ à femore deorſum factę, Cucurbitulæ item coxis appoſitæ diuertendo proſunt.

Inflãmationis Veſicæ et Vteri curatio. Inflãmationes veſicæ & vteri, ſi dolores in ventris ima ſede pariant, cùm horum viſcerum corpora connexa ſint, curandi rationem non multùm differ-

differentem requirunt, quam proin hîc ſimul explicabimus.

Periculoſæ autem ſunt eiuſmodi inflammationes, in partibus hiſce exquiſitè ſentientibus. Imprimis in vtero, ſi ob partus difficultatem inflammetur, cuius cauſâ puerperæ frequenter extinguuntur. In veſica, ſi vlceri illius, vel calculo copulata, & ab ijs irritata inflammatio, in periculum ægrum deducit. In vtrſque quoque, ſi in ſcirrhum vel in abſceſſum, eoque rupto in vlcus veſicæ vel vteri conuertantur hæ inflammationes, affectum dubium poſt ſe relinquunt: ſi in gangrænam deſinant, mortem adferunt.

Curationem autem tam veſicæ quàm vteri inflammationis, vt & in reliquis inflammationibus, inſtituemus: ab initio materiam dum fluit reuellẽdo, repellẽdo, caloremq; reſtinguendo: mox poſtquam fluxio deſijt, eá abſumendo, diſcutiendoq;. Quòd ſi in alios affectus deſinant, quia hoc in ceruice vteri & veſicæ maximè fit, in illorũ locorum affectibus hæc explicabuntur. Quæ verò inflammationum harum causâ fieri debent, hæc ſunt.

Vena brachij reuulſionis causâ primùm aperitur: mox ad deriuationem in pede, in vtroq; caſu, niſi quid obſtet, vti fluxus in puerperis, in vel poſt abortum factus.

Scarificatio in femore facta, adhibitis cucurbitulis: Vel cucurbitulæ ſine ſcarificatione illic affixe reuellunt, vti ſi in natibus hoc fiat. Quòd ſi verò menſes nimiùm fluant in inflammatione vteri, in ſuperioribus hæc potiùs facienda.

Clyſmata non ſolum ad aluum leniendam, ſed & refrigerandum, doloremque ſedandum, cùm in rectum inteſtinum iniecta, veſicæ & vtero accumbentibus, vires ſuas communicẽt, à principio maximè competunt.

Qualia in renum inflammatione deſcripta ſunt: Item in inteſtinorũ inflammatione refrigerans clyſter: doloremq; lenientia ex Lacte hîc quoq; proderunt: quibus & cũ penitùs refrigerare volumus, ſucci Solani, Violarũ, Maluę ſimilesq; permiſcētur.

Extrinſecùs remedia in ima ventris regione anteriore & poſteriore circa lumbos applicant: in principio refrigerantia & repellentia, non tamen adeò validè aſtringentia, vt in cæteris inflámationibus, ne durities ſequatur; poſtea in augmento illis addimus reſoluentia: quibus circa finem ſolis vtimur; & ſi ad ſuppurationem tendat, ad maturantia tranſimus.

Refrigerans & parùm repellens cataplaſma: ℞. rad. Altheæ ℥.ij. herb. Plantag. Burſæ paſt. Dipſaci, Vitis fol. Violariæ, vnam vel plures ad m. ij. decoquantur & contundantur: addẽdo farinæ Hordei, Lentium ad ℥.iij. ſeminis Pſylij ℥ ß. ol. Roſ. omphacini ℥.ij. fiat cataplaſma.

Epithema ex decocto vel aquis aut ſuccis (quod & efficacius) prędictarũ plantarum, vel inuicẽ permiſtis, ad ℥.viij. cum Aceti roſ. ℥ j ß. idẽ præſtat: validiusq; ſi Boli, ſanguinis Draconis ad ℥ ß. addas.

Inunctio: ℞. ol. Violacei ℥.j ß. ol. Roſ. cùm magis aſtringendum, Omphacini & Myrtini an. ℥.j. miſce: Efficaciùs operabitur ſi ſucci addantur Solani vel prædictarum plantarum ad ℥.ij. & Aceti ℥.j. & cum oleis ad conſiſtentiam coquantur: vel additâ Lariceâ in formam nutriti redigantur. Poteſt & Bolus maioris aſtrictionis causâ addi.

In augmento cataplaſma: ℞. rad. Altheæ ℥.iij. Liliorum ℥.j. Semperuiui, Plantag. Solani, Endiuiæ ad M. ij. fl. Chamom. Meliloti an. p. j. Ficuum, Dactylorũ an. pa. vj. decoquantur & contũdantur, addendo farinæ Fabarũ, ſem. Lini, Fœnogr. (vel in declinatione Orobi) an. ℥.ij. ol. Roſacei ℥.ij. ol. Liliorum

liorum ℥.j. (augendo in declinatione) Croci ʒ.j. miſceantur.

Ceratũ Galeni ex Semperuiuo ad idẽ cõuenit. Multaq; alia in inflãmationib. hinc inde deſcripta.

Inunctio hæc in progreſſu morbi conuenit: ℞. olei Chamom.℥.j.ß.ol.Liliorum, Roſacei ſem.Lini an.℥.ß. ſucci Semperuiui, Sonchi an. ℥.j. mucilag. ſemin. Fœnogr.℥. j. ß. axungiæ Cuniculi ℥.j.Croci q.ſ. fiat vnguentum.

Fotus & inſeſſiones ex decocto prædictarũ plã‑tarum in augmento quoque fieri poſſunt, quibus tamen potiſſimũm vtimur cum dolor vrget, additis ſimul fol. Hyoſciami communis vel Indici, quæ valde tunc iuuant.

Anodynum cataplaſma ſic fit: ℞. Panis detractâ cruſtâ ℔. ß. coquantur in Lacte: addantur Oua duo vel tria conquaſſata, Mucilaginis ſemin.Lini, Pſylij an.℥.j. Butyri vel ol.Amygd.dulc.℥.iij. Croci ʒ. ſ. miſce.

In declinatione emplaſtra digerentia apponuntur: vt de Meliloto, Dialtheæ, Diachilon ireatum: aliáve ex lachrymis & gummi parata.

Vel hoc: ℞.gummi Bdellij,Galbani,Oppopan. an.℥.ß. Styracis cal.ʒ.ij. Diſſoluantur in ſucco Matricariæ & Chamom. additâ pauca Aquâ vitæ, & fiat emplaſtrum.

Inſeſsio ſeu balneũ declinante morbo ad reſiduũ tollendum conuenit: Factũ ex decoctione rad. Altheæ,Liliorũ, herb.Maluæ, floribus Chamom.Meliloti, Sambuci, Anthos, ſeminibus Lini,Fœnogr. addendo ſi vterus affectus ſit ex ſequentibus aliquas plantas, Maioranã,Matricariam,Artemiſiam, Pulegiũ,Leucoiũ,Viticẽ,Spicã,vel Schœnanthum.

Si digeri nequeat, maturetur hoc cataplaſmate: ℞.farinæ Tritici quart. j. far. Hordei,ſem. Lini an. ℥.ij.Ficuum p. vj. coquantur in Lacte,contundan‑

tur: addendo Vitellos ouorum tres, axungiæ Gallinæ ℥. ij. miſce.

Vel alijs maturantibus in alijs abſceſſibus expoſitis vtatur.

Iniectiones cùm ad veſicam in viris ægrè perueniant, & non ſine labore propter immittendum catheterem in vtroq; ſexu, fiant, vnde malum exacerbari poſſet, non facilè eâ inflammatâ fieri debent, niſi alijs de cauſis, veluti ob retẽtam vrinam aut aliam illuuiem in ductu veſicæ, illud tentare neceſſe ſit, & vias hoc pacto dilatare, & abſtergere. De quibus alibi egimus.

In vteri ſinũ iniectiones factæ, cùm vteri corpus propter anguſtũ ipſius orificiũ minimè ſubintrẽt, fundo vteri ſolo inflammato non adeò, niſi quatenus extrinſecùs eum alluunt, vti ſi ceru[illegible] inflãmata ſit, vel ſimul vel ſeparatim, competere poſſunt.

Tunc decoctũ cataplaſmatis ſupradicti herbarum, vel aquę aut ſucci illarum herbarũ, ad repellendũ ab initio, & in progreſſu decoctũ illius cataplaſmatis, quo in augmẽto vtimur, inijci poterunt.

Vel herbæ ipſæ contuſæ, farinis in cataplaſmatibus illic quoque expoſitis ſubactæ, in forma peſſi mulieribus indi.

Imprimis dolor, vt iniectionibus vtamur, interdum exigit. Tuncq; Lac cum albumine O[illegible] bene agitato infunditur, vel cum lana im[illegible]o[illegible]itur: addito cùm neceſſitas requirit oleo de Momord[illegible]ca, vel Hyoſciami: vel tantillo Opij. Vel decoctum fol. & ſemin. Papaueris aut Hyoſciami fol. & ſemin. & Altheæ vſurpatur. Succus item Altheę al[illegible] áve anodyna narcoticáve in ventris dolore deſcripta.

Tryphera Sarracenica imm[illegible] fla[illegible]uat.

In declinatione iniectiones fiunt ex illis quæ reſiduum abſumũt, & ſimul emolliunt, ne in ſcyrrum abeat, vt: ℞. Galbani ʒ. j. ß. diſſoluti in ol. Liliorum

liorum vel Cheirini ℥. j. Styracis calam. ʒ. j. Aquæ maioranæ ℥. iiij. miſce pro iniectione.

Vel hic peſſus: ℞. Galbani, Styracis cal. an. ʒ. j. Ladani ℥. ß. axungiæ Cuniculi, Anſeris vel Anatis q. ſ. ſubigantur, eaque paſtâ ſacculus ſericeus infarctus ſupponatur.

Suffitus ex gummi Serapino, Storace, Benzoino, cum Cera & Terebinthina ſubactis, ſimiliter reliquias abſumit.

Propinantur interim per os in vtriuſq; partis inflammatione, quæ aluum leniunt: vt Pruna, Caſſia, ſyr. Viol. Roſaceus, Serum lactis: ſupra quæ ad fortiora vix tranſcendere licet, niſi in declinatione.

Dantur & refrigerantia varia, in cibis Olera: & in potu loco vini Aqua: & in medicamentis, ſyrupi, Aquæ, Conſeruæ, ſimiliaque quę refrigerent & humectent: in febribus expoſita.

Dein & quæ vrinas humiditate aut vi deterſoriâ ſuâ mouent: vt Emulſio quat. ſemin. frig. mai. Decoctum Cicerum, Serum Lactis.

DE GENITALIVM DOLORE. CAPVT XIIII.

Genera.

GENITALIVM ſeu pudendorum, id eſt membrorum quæ ad actum Venereum vſurpantur, dolores interni (nam externi in externis doloribus cum cęteris explicabuntur) diuerſi admodũ propter inſtrumentorum diuerſitatem in vtroq; ſexu accidunt.

Maribus in penis ductu intrinſecùs accidentes dolores, cùm in communi ductu in quem veſicæ ceruix deſinit, mictioni imprimis, ſemi- *Marium genitaliũ dolor.*

niſque excretioni deſtinato, fiant, dolorque maximè, cùm vrina redditur, vrgeat, eamque vt ſæpe mingatur impellat, vel pus quoque ex pene tunc effluat, conatuſque hic mingendi cum dolore, & puris excretio magis ſpectentur, in excretis hos in pene affectus tractabimus. Quòd ſi in ſcroto dolor quoque aliquis ſuboriatur, ſitque inflammatio in eo loco, quia extrinſecus ſe profert, in externis vnà cùm reliquis explicabitur: ſi dolor & tumor ex ruptura in hernijs, cum cęteris illarum ſpeciebus exponetur.

Fœminarum genitalium dolor. Fœminis genitalium dolores, vel intra pudendum, ſeu diuiſionem ipſius, vbi duo foramina veſicæ & vteri ceruicis ſe patefaciunt, accidunt, vel profundiùs paulò in ſinu ſeu ductu amplo inde ad vterum vſque porrecto, quem ceruicem vteri vocant, ſe offerunt. Qui diuerſimodè, præſertim verò cum ardoris vel vlceris ſenſu repræſentant.

Vteri inflammans dolor. Cum ardore vel tantùm dolor fit: vel etiam cum tumore, & tunc à morbo vnde oritur, Inflammatio vteri ceruicis dicitur: frequentiorque eſt illa, quæ in vteri fundo fit, de qua in ventris dolore egimus. Quæ tamen non ſolùm collum ſemper occupat, ſed & quandoque ad vteri fundum, aliàs ad pudendum vſque quoque pertingit. Hæcque inflammatio iiſdem accidentibus, vti ſi in vteri corpore fiat, ſe prodit, eoque magis cùm contactu deprædatur, & exacerbetur. Dein & in abſceſſum, vel ſcirrhum, aut gangrænam aliquando conuertitur.

Cãcer vteri ceruicis. Alius cum ardore aliquo quoque & tumore dolor, in affectu qui Cancer vteri ceruicis dicitur, ſe offert, longè quoque frequentior apparentiorque, quàm is qui in vteri corpore naſcitur. In quo ſicuti in cancro externo (vbi ille in genere magis

magis exactè deſcribitur) tumor ab initio collectus oboritur, punctionibus leuibus ſaltem tunc moleſtus, tandem verò non ſubitò ſed ſucceſsiuè auctus, in magnũ tumorem excreſcit, pondere & impedimento quandoq; moleſtũ, & ardore quoq;, longè minus tamen vehementi quàm in inflammatione punctionibusq; grauem. Qui tandem exulceratur, & in Carcinoma dictum, conuertitur; viroſo humore & cruore tunc ex vtero exſtillante, grauioribusq; accidentibus ſe peruenientibus. *Carcinoma.*

Tertius, cum ardore & tumore ſeu potiùs veluti excreſcentia dolor, in pudendi clauſtris potius quàm ſinu eueniens, affectus eſt, quem Condyloma vocant: grauiùs affligens, ſi inflammatio, vti ſæpe fit, illi copuletur. Hic & in pudendo mulieris & in podice ſæpe eodem tempore naſcitur: aliàs in ſolo podice, tam in mulieribus quàm viris, vbi propriùs exactiùs deſcribetur. *Condyloma in pudendis mulieris.*

Cum vlceris ſenſu lancinans dolor & pungens à morbo vnde prodit, Vlcus vteri, & prout illud ſe habet, diuerſimodè appellatur. Et vel in pudendi interioribus, aut in ſinu ceruicis vteri euenit, atq; contactu vel immiſsis medicamentis, maximeq; ex concubitu exacerbatur. In hoc affectu ſanguis vel ſanies per pudendum emanat: Aliquando pus, idq; nunc album coctum, inodorum: nunc crudum & aqueum: aliàs viroſum, luteum, viride vel atrum. Cuius puris portiones, aliquando vrinę in tranſitu permiſtæ, ſimul eminguntur. Sed & per podicem illud idem redditum fuiſſe, & tũc ſtercora per vterum quoq; prodijſſe aliquoties vidimus: & in veſicam, & abdomen quoq; perueniſſe, à quibuſdam obſeruatum fuit. Verùm & vlcus quale ſit, an excoriatio tantùm vel vlcus profundum, ſerpens, aut labijs prætumidis, calloſis vel inuerſis, vt in carcinomate eſſe ſolet, & cõtactu & inſpectione ſi in pu- *Vteri vlceroſus dolor.*

dendo ſit, vel ſi profundiùs exiſtat, per dioptriſmum exploratur. Quibus alia multa ſymptomata functionum vteri nonnunquam copulantur. Et ſi vlcus in pudendo ad veſicæ orificium vſq; ſerpat, mictio ardens ac frequens quoq; accedit. Si malignum ſit, vitales functiones debilitantur: vti & ſi morbi alij huic malo copulantur, vel occaſionem præbeant, ſicut inter cætera lues venerea, plura tunc ſymptomata concurrunt.

Cauſæ.

QVi in fœminarum genitalibus accidunt dolores (nam qui maribus illis in locis fiunt, aliò vti dictum, referuntur) à morbis, qui illa ipſa loca vbi dolores ſentiuntur, nimirum vel ceruicem vteri, vel pudendi anteriora occupant, proficiſcuntur. Suntq; hi vel inflammatio, vel cancer, aut condyloma, vel exulceratio.

Inflãmatio vteri, cauſa Ardentis illius ſeu inflammantis dolorũ.

Inflammatio ceruicem vteri potiſſimùm occupans, vel vlteriùs ad vterum quoq; protenſa, vel in pudendi clauſtris nata (vbi & tuberculum quandoque inflammatum naſcitur) dolores, cum calore, ardore, tumore alijſque, priùs, vti & in vteri inflammatione explicatis accidentibus, plùs minùsue ſe exerentes, prout inflammatio vel magna vel parua, aut pura vel impura, vel potiùs eryſipelas tantùm eſt, vbi & maius eſt incẽdium tumorq; nullus vel planus, procreat. Cuius inflammationis cauſa interna eadem quæ & vteri inflammationis, ſanguinis influxus, vti illic dictum, interdum exiſtit: qui quando redundat, in ſinus vteri ſubſtantiã, cùm plures venæ menſtruę dictæ per eam diſſeminẽtur, faciliùs quàm in corpus illius infuſus, eo potiùs in loco inflammationem parit. Vti & ſi à partus difficultate fiat, cùm ceruix vteri ſummè ſenſilis illiusq; orificium in pudendum deſinens angu-

ſtum,

ſtum, hic præ cæteris patiantur, faciliùs quóq; inflammantur. Cuius & orificij cauſâ, occluſi adhuc ex parte in virginibus, propter hymen, quãdo cum labore & dolore deuirginantur, vel aliâs quia arctũ eſt, aut vir nimium potens, mulieres ex congreſſu quoque multùm patiuntur, hæc loca illis nonnunquam inflammantur. Quod & quandoq; ob peſſaria indita, vel iniecta medicamenta adurentia vel erodentia poteſt accidere.

Cancer in ſinu vteri natus dolorem cum ardore aliquo & punctionibus ac tumore contingentem, qui tandem in vlcus virulentum abit, vti priùs dictum efficit. Cuius cauſa, humor malignus & perniciofus, quemadmodum etiã in alijs locis, ita hîc, ſi huc ad ceruicem vteri feratur, exiſtit. Quem qualis ſit, atq; vnde prodeat, in cancro externo quem frequentiùs procreat, enarrabimus.

Humor malignus cauſa Cancri in vtero.

Condyloma in pudendo natum, dolorem eum qualem ſuperiùs expoſuimus, parit: quod propter pudendi cum podice aliquam ſimilitudinem, hîc æquè atq; in podice tam mulieris quàm viri naſci poteſt, ob cauſas in podice, cùm in vtroq; ſexu illic fieri poſſit, explicandas.

Exulceratio in ſinu vteri, vel pudendi interioribus facta, dolores vlceris ſenſum præbentes, efficit, aliaq; accidentia, vti ſuperiùs dictum, profert, eò plura, quò exulceratio eſt maior deteriorque. Nam ſi ſit excoriatio ſimplex, abraſâ tantùm pelliculâ in pudendo intrinſecùs, vel ſinu vteri, dolor ſanè ob partis exquiſitum ſenſum, non paruus: Si læſio grauior, adeò vt vulneretur, dolor magis acerbus erit, tuncq; ſanguis quoque effluet. Si vlcus ſimplex, dolor mitior; ſed cum puris effluxu, copioſioris, ſi illud ſordidum admodum ſit. Si vlcera ſint exedentia & depaſcentia, quæ nomas vocant, quæ ſi profundiora ſint, Phagedænica dicun-

Vlcus vteri, cauſa vleroſi illius doloris.

tur, dolor diuturnior cũ effluxu puris vitioſi futurus eſt. Quòd ſi adeò inualeſcat vlcus, in pudendo præſertim natum, vt veſicæ ceruicem quoq; afficiat, tûc miſtio cum dolore hiſce malis copulatur. Quòd ſi in ſinu vteri factum, adeò exedat, vt rectũ inteſtinum illi adnexum perforet, per anum pus tunc emanat, & quæ per anum tranſire debebant, huc interdum ſequuntur: vt & ſi illic natum vlcus ad veſicæ collũ, vel in abdomen penetret, eò quoque pus interdum peruenit: ſi ceruicem vteri ampliùs diuq; depopuletur, tunc ipſius ſequitur omnimoda, vel ex parte corruptio: quemadmodum hoc in quibuſdam mulieribus factum, atq; in vna totum vterum computruiſſe & exemptum fuiſſe, cognouimus. Quòd ſi verò vlcus cãcroſum fuerit, Carcinoma dictum vel cancer vlceratus, tunc cum dolore maiore adhuc quàm in cancro nõ vlcerato, & labijs cancri prætumidis & inuerſis, pus admodum vitioſum emanat, & interpolatis etiã vicibus ſanguis, quem cùm menſium inſtat tempus, adeò ſæpe copioſe effluere vidimus, vt in extremum vitæ periculum patiens mulier inducta fuerit.

Hæ verò exulcerationes à læſionibus iiſdem à quibus inflammationes fieri diximus, quoq; prodire poſſunt, Vt in partu difficili, & in congreſſu primo, vel alioquin violento, ſi per eum vena aliqua rumpatur, adeò vt ſanguis profluat, eo modo ſicuti cùm deuirginantur, aliquibus quoq; ſanguis ob menſtruum fluxum, attritione hac venarum ceruicis vteri commotum, emanat (quod à rupto hymene fieri creditur, & pro virginitatis ſigno vulgò habent, cùm tamen hoc non ſemper incorruptis, in primo coitu accidat, ſed illis tantùm, quarum venę facilè aperiuntur, tenerioribus ſcilicet, & quibus iam menſtruorum tempus quando nubunt, propinquum eſt, vnde etiam nullum inde vlcus ſequi-

ſequitur) niſi reuera ob venam aliquam impetu hoc inſolito læſam, vel orificium fiſſum aut lacerum ſanguinem profundant, poſteaque exulceratio remaneat. Quod & à læſione alia extrinſecùs illatâ, vulneratis hiſce clauſtris poteſt accidere: Vti & vſu medicamentorum acrium, in ſinum vteri alijs de cauſis, inditorum, vteri ceruix erodi vel exulcerari: ſicuti ſiniſtro horum vſu ceruicem vteri vlceratam, tandem computruiſſe penitùs, ſuperſtiuente nihilominus diu poſtea adhuc muliere, obſeruauimus. Præter quas cauſas inflammationes & vlcus excitantes, inflammationes quoque in abſceſſum conuerſæ, eo rupto in vlcus abeunt. Et poſt abſceſſus alios vlcera valde ſordida nonnunquam remanent. Fluor vterinus acris diu perſeuerans, ſinum vteri ac pudendum interdum erodit, vlceraque gignit. Alij quoque peruerſi & maligni humores, cum ſanguine menſtruo per has vias expurgati, in corporibus cacochymicis, & in varijs morbis, vti & in lue Venerea, imprimisque ex impura gonorrheæ ichor, hoc idem poſſunt eficere. Quod & ex virili ſemine illuc effuſo vitiato, diu retento in ſinu vteri, aliquando fit. Sed in grauidis fœtus mortuus putreſcens retentus, vterum inficit corrumpitque, ſicuti hoc in duabus mulieribus factum ſpectauimus, fœtum cum inuolucris & vtero vicinoque peritonæo corruptis penitùs, ſectione in abdomine factâ, exemptú fuiſſe, quod in vna viua adhuc & diu poſtea ſuperſtite manente, fieri vidimus, & ex alia mortua, nos ipſi hoc modo exemimus.

Curatio.

MOrborum qui dolores hoſce in vteri ſinu, vel pudendis procrearunt causâ, curatio variat. Qui ſunt, inflammatio, cancer, vlcus, Condylomata

tum enim cura, vti & tota tractatio in podicis dolore, ſicuti dictum, inſtituetur.

Inflãmationis vteri curatio. Inflammatio ſi in pudendi interioribus fiat, cùm quoq; pateat, & exteriora illius plerumq; ſimul inflammet, eandem, quá & reliquæ inflammationes externę, curandi rationem requirit: habitâ interim ratione partis, cùm exquiſitè ſentiat, vt dolorem quoad fieri poteſt, mox compeſcamus.

In ceruice verò ſeu ſinu vteri facta inflammatio, eodem penitùs modo, vti ea quæ in corpore fit, & in inflammatione vteri expoſita eſt, curabitur, diligenter cauendo, ne in abſceſſum & vlcus poſtea vergat, vel duritiem aut ſcirrum vti ſæpe fit, poſt ſe relinquat, vel in gangrænã non bene tractata, conuerſa, corruptionem illius partis adferat. Imprimis verò, vti in vteri fundi inflammatione, externa potiùs competunt præſidia, quæ tamen & hîc, atque inter ea inſeſsiones maximè conuenire poſſunt, ſic iniectiones aliaq; indita, cũ ad locum affectum rectà perueniant, magis quàm in vteri inflammatione hoc loco operabuntur. In reliquis, quod reuulſiones, deriuationesq; attinet, & quę per os ſumũtur remedijs, penitùs in cura cõueniunt. Vti & ſi in abſceſſum vergat aut ſcirrũ, eadem quæ illic dicta ſunt, ad hæc præcauenda inſtituẽtur: & ſi iam ſcirrus factus ſit, cura ſicuti in tumoribus indolentib. ſcirroſis ſuo loco dicetur, perficienda. Quòd ſi in gangrænam abeat, malũ erit incurabile, vel eo modo vti in gangræna in genere dicetur, tractabitur.

Cãcri in vtero curatio. Cancer vteri ceruicis, quia ab initio dolorem aut impedimentum non magnum adfert, aut quia non cognoſcitur, cũ negligatur, plerumq; adauctus & cõfirmatus curari ampliùs nequit: Neq; in eo loco abdito, cõmodè aut ſine periculo amputari poteſt. Idcirco exulceratus tandem, lethalis plerumq; fit. Ne tamen augeatur, vel adauctus vlceretur, ſed integer

teger diu permanere poſsit, ægerq; diutiùs ſuperuiuere, cura talis quæ hoc aliquo pacto præſtare poſsit, & quia illum non curat, palliatiua dicta, adhibetur, eadem qualis in cancri externi cura quoq; expoſita fuit. Veluti faciendo reuulſiones, deriuationes per venæ ſectionem, hîcq; imprimis in poplite, alijsúe modis. Purgatione item conuenienti, Vires reſtaurantibus exhibitis, admotisq;, & topicis ſiccantibus, digerentibus, illis quæ in externo cancro adhibentur, hîc vteri ſinui impoſitis: vbi & hæc copiosè deſcribuntur.

Carcinoma ſeu cancer exulceratus in ceruice vteri propriam quoq; curationem exigit palliatiuam, quia vix ſuccedit dictam, necdum aliã, quàm eam quę externo cancro debetur, ſicuti illic expoſitum fuit. Habẽda interim ratio partis huius quoque, & ſic remedia topica formanda, vt in eã ſedem vel imponi cum digito, vel per peſſaria, vel infundi per iniectiones, poſsint, aut fumi admitti. Sicuti externæ formæ in externis explicatæ, facilè in has, vt ſic adminiſtrentur, reduci poſſunt. *Carcinomatis in vtero cura.*

Vlcera in vteri ſinu & pudendo, omnia peruerſa ob loci temeritatẽ & humiditatem ſunt: adeò vt & leuis excoriatio, diligentiã vt ſanetur, requirat. Deteriora adhuc ſunt depaſcẽtia & phagedenica, quæ ſi diu perſeuerauerint, & ꝓfundas radices egerint, ſpaciumq; amplũ occuparint, incurabilia ferè ſunt, vti & carcinomata, quæ mortẽ plerumq; veluti & alia corruptionẽ adferunt, quę aliquando totũ vterũ, vti in cauſis dictũ, depopulantur: venerea quoq; vlcera, nõ niſi tota lues auferatur integrè ſanantur. In his tamẽ omnib. tractãdis curatio potiſsimũ variat: qđ alia priuatim vlcerib. cancroſis & venereis, alia in genere cæteris exulcerationibus debetur. *Vlcerum in vtero curatio.*

In exulcerationibus omnibus, excépto carcinomate & venereo vlcere, curandi ſcopus eſt, ſi im-

purum corpus ſit aut plethoricum, ab eiuſmodi ſuperfluitatibus euacuare, cùm, ſi hæc redundent, & ad vterum tandem quoq; ferantur, continuò hæc loca humectando, vlcera ſordida, curatuq; difficiliora reddát. Maximeq. ſi hæc impuritas vlceribus occaſioné præbuerit, illaq; ſimul foueat, prius adimenda corrigendaq;. Quod & victus ratione parcâ & decenti, & venæ ſectione, purgationibusque pro humorũ redundantiâ inſtitutis, ſudoribusq;, qui non ſolùm ab vniuerſo corpore, ſed & à loco affecto humiditates exhauriũt, perficitur; Eodem modo, ſicuti in alijs vlceribus externis, in plethoricis & cacochymicis corporibus fieri debere, illis in locis vberiùs explicauimus. Quod ſi ſanguinis nimius fluor vulneri vel vlceri quoq; copuletur, is quoq;, vti in menſium fluore dictum, reuellendus erit. Et ſi in profundo vlcere in veſicam aut rectum inteſtinum pus illabatur, illud inde, ſicuti in veſica & podice vlceratis dicetur, expurgandum.

Quibus ante omnia obſeruatis, quod vlceris propriè curationem attinet, ſi illud eroſio tantùm ſit, vel ſimplex vulnus aut vlcus, ſiccantibus tantũ conſolidatur glutinaturq;: ſanguinem ſimul, ſi ille immoderatè profluat, aſtringentibus ſiſtendo, & dolorem, ſi intenſus ſit, lenientibus hanc ſedem & ſtupefacientibus quandoq; mitigando. Si verò vlcus exiſtat ſordidum & profundum, primùm abſtergentibus illud repurgabimus, poſtea ſiccantibus carne implemus ſanamusque. Si depaſcens & exedens ſit, fortioribus adhuc valideq; detergentibus & ſiccantibus curare ſtudemus. Quæ & ſi putredo aut corruptio partis accedunt, ſimiliter, illisq; adhuc fortiora vſurpantur. Idque remedijs diuerſimodè, vti ſequitur, adminiſtratis.

Exhibita per os quædam, quæ & in cæteris vlceratis internis procul diſsitis locis, vt renibus, veſica,

ſica, aliquo pacto opitulari poſſunt, in vtero læſo hîc quoque nonnihil proderunt. Vti & illa quæ in externis vulneribus bibita, ea ſanare creduntur, in vulnerato vtero aliquid præſtabunt. Obſeruando ſemper interim locum affectum, & pro illius conditione, remedia eligendo, dirigendoq́. Qualia in illis locis explicabuntur.

Præter quę, decoctum hoc conuenientiſſimum ad vlcera ſanãda etiam diuturna, exiſtit, quod Recipit rad. Conſolidæ ℥. j. fol. Plantag. Millefolij, Lauri an. m. j. ſeminis Viticis ʒ. j. Vini albi menſ. j. Mellis l b j. coquantur ſenſim, deſpumando, ad cõſumptionem mediæ partis: Detur bibendum aliquot vicibus, Et loco affecto quoq;, vti dicetur, applicetur.

Rhapontici & Centaurij min. radices bibitas, dolores & eroſiones matricis ſanare, docet Dioſc.

Laricea vel Terebinthina lota in aqua vtero cõuenienti, vt Artemiſiæ, Matricariæ: vel vlceri, vt Plantag. Roſarum, quandoq; deglutita cum Melle vel Saccharo, roſaceis miſta, hæc vlcera ſanat. Cui Hyſopi puluis additus à quibuſdam probatur.

Lac ouillum recens cum Saccharo vel Melle dulcoratum, ſæpè bibitum, leuiora vlcera curat & dolorem lenit.

Pilulæ de Bdellio mai. Meſuæi ad ʒ. j. vel paulò plus, p vna vice exhibitæ: vel de illis indies aut alternis dieb. ℈. j. datus, ad vlcera vteri curãda, valde conferunt, & ſi ſanguis fluat, eum compeſcunt.

Vel ſic paratæ eodemque modo vſurpatæ: ℞. Bdellij ʒ. iij. Myrrhę, Thuris an. ʒ. j. Sarcocollæ, Styracis, Succini, Myrobal. chebul. an. ʒ. ß. Coralli rub. ℈. ij. cum ſyrupo de Papau. fiat maſſa. Cui in dolore vehementi tantillum Opij permiſceri poteſt.

Vel iſtis vtemur vti prioribus: ℞. pilul. de Bdellio ʒ. j. ß. troch. de Camphora & de Halicacabo ſi.

ne vel cum opio, ſi dolor vrget,an. ʒ. ß. cum ſyrupo de Plantag. fiant pilulæ: Capiat ℈. j. vel plus, indies vel alternis diebus.

Trochiſci de Halicacabo cum opio : dolore vrgente, etiam ſoli puluerifati propinantur.

Puluis hic præcipuè ſanguinem ex læſione vteri fluentem ſiſtit, & vulnus quoque ſanat, vel ſi ex vlcere hoc fiat, illud ſimul ſiccat: ℞. Acaciæ, Hypociſtidis an. ʒ. j. Sanguinis draconis, Amyli, rad. Plantag. Ariſtol. rot. an. ʒ. ß. Terræ pinguis Armenæ uel Lemniæ ʒ. j. Maſtichæ, Sarcocollæ an. ʒ. ß. fiat puluis: Detur ʒ. j. vel plus, cum Lacte vel ſyrupo de Plantag. aut cum aquis Plantag. Burſæ paſtoris: Roſarum, vel aqua Chalybeata.

Iniectiones in ſinum vteri, ad vlcera illic ſananda, tepidæ omnes fiunt: quæ prout vel abſtergere ſordes, pus, aut putridam carnem volumus: deinde ſiccare plus minúsve, quod ad vlcera conglutinanda, carne replenda, cicatrice obducenda requiritur, variant.

Abſtergens leuiter iniectio ex decocto Hordei integri fit, ſumendo ℥. iij. Hordei ad lib. ij. Aquæ. Vel ex Sero lactis: Quibus Saccharum, vel Mel, maioris deterſionis gratiâ, & quia ſimul à putredine præſeruant, adduntur. Vel ex ſolo Hydromelite inijcitur. Vel quod efficacius eſt Oinomelite.

Validiùs operatur decoctum ex Hordeo, Lentibus, Fabis non excortizatis, & fol. Apij, Parietariæ, Plantaginis, paratum, addito Melle.

Cùm putredo adeſt: ℞. Hydromel. lib. ß. ſucci Apij ℥. ij. Myrrhæ pul. ʒ. j. miſce.

Vel decoctum ex rad. Ireos, Ariſtolochiæ & Cyclaminis, ſeminibus Lupinorum, Orobi, fol. Marrubij, Abſynthij, ſum. Centaurij minoris, factum.

Lixiuium, Vrina, Vinum, maximè acidiuſculū, Sapa,

Sapa, ſi prædictis addantur, admodum mundificant. Vel ſi tantillum Aluminis addatur.

Fella bouis, capræ, carpionis, aliáve, cum æquali Mellis quantitate, cũ Lacte caprino, iniecta, egregiè vlcera ſordida ab abſceſſu relicta mundificant.

Vnguentum Apoſtolorum, omniumq; potentiſſimum Aegyptiacum, diſſoluta in prioribus, ita tamen vt ferre poſſint, in magna corruptione iniiciuntur.

Vel alia ſimilia vſurpari poſſunt detergentia, in vlceribus externis explicãda: eligendo ea, cùm validioribus eſt vtendũ, quæ habita ratione partis, eã minimè lædere poſſunt. Et ex ſiccãtibus & cõſolidantibus, ſeu ſanantibus vlcus, ſimiliter, q̃ in externis expoſita ſunt remedia conuenientia petenda.

Siccans ſeu ſanans vlcus Decoctum fit, ex rad. & fol. Conſolidæ vtriuſque, Biſtortæ, herb. Plantag. Agrimoniæ, Burſæ paſt. Caudæ equinæ, Saniculæ, Piloſellæ, Pyrolæ, Millefolij, Centumnodiæ, Potentillæ, Rubi, Myrti, Oleæ, Oleaſtri, Ceterach, Arbuti, Sumach, Aſphalati, Sideritidis, Aſclepiadis, Symphyti petræi, fl. Roſarum: ſumendo de quibuſdam vel vulgaribus vel exoticis ad m. iij. vel quatuor, ſeminibus Vuarum, Plantag. Myrtill. ad ℥.j. & decoquendo in menſur.j. vel paulò plus Aquæ ciſternæ vel chalybeatæ, vel ferratæ pro iniectione.

Efficacius erit decoctũ, ſi Nuces cupreſſi, Gallæ, cap. Glandium, Malicoriũ, Balauſt. ad ℥.j. vel plus addantur: vel ſine prædictis decoquantur: quæ & ſi ſanguinis adſit fluor conuenient: Potentiùs ſiccabit, ſi Vinũ rubrum ſtipticum decocto miſceatur, & abſterſionis causâ, ſi ſordes adhuc adſint, aliquid Mellis roſ. vel ſyr. de Roſis rub. ſiccis.

Decoctum quod bibitum ſuperiùs tantopere prodeſſe diximus, etiam iniectum, vti oſtenſum, valde prodeſt.

Succi prædictarum plantarum aliqui quoque ex illis inijci poſſunt. vel per ſe, addito Melle: vel cum decocto permiſti, ſuntque efficaciores quàm decoctum.

Pulueres quandoq; cum decoctis, ſuccis, vel vtriſq;, plantarum enarratarum, ſubtiliſſimè triti ad ℥. ß. pro vna iniectione miſcentur: Additis interdum & cineribus cort. Arundinis, Cucurbitæ & Spongiæ mar. & Teſtarum ouorum.

Vel cùm ſiccare admodum volumus, Lithargyrij, Tuthiæ, Ceruſæ, lap. Hæmatitis, Calaminaris, Boli, pulueres ad ʒ. ij vel plus: Et ſanguinis Draconis, Acaciæ, Hypociſt. ad ʒ. j. pro vnâ vice iniectionis.

Vel fiat hic ſarcoticus puluis, cùm in vlcere cauo carnem potiſſimùm generare volumus: ℞. radic. Ireos, Ariſtolochiæ, Conſolidæ an. ʒ. j. Myrrhæ ʒ. ij. Aloës ʒ. j. fiat puluis, pro vna iniectione. Poteſt & Thus, Sarcocolla ad ʒ. j. addi, vel etiam Mumia.

Laricea vel Abiegna vel Terebinthina lota cum aqua Plantag. ad ʒ. ij. diſſoluta in Melle & Vitello oui, cum vna iniectione miſta, idem facit, eoque magis, ſi puluis ſarcoticus quoq; addatur.

Vnguenta, Pompholygos, de Ceruſa, de Plumbo, ſimiliter cum iniectionibus quandoq; ad ʒ vj. pro vna doſi miſta inijciuntur.

Ad dolorem ſedandum, quando ille admodum affligit, ſequentia, etiam vlcus ſimul reſpicientia, vſurpantur.

Lac omne iniectum dolorem ſedat, abſtergit & glutinat: præfertur mulieris, caprinum & ouinum: Siccabitque ampliùs ſi ſilices igniti in eo extinguantur. Anodynumq; magis fiet, ſi mucago Pſyllij, Lini, Cydoniorum, & infuſio gummi Tragach. & Arab. Albumen oui, nonnunquam & Vitellum,

bene

bene conquaſſata illi addantur, ſæuienteque dolore parùm Opij. Et ſi ſimul abſtergere velimus, Mel vel Saccharum.

Decoctum dolorem lancinantem & ardentem compeſcens, fit ex hordei mundi p.j. ſeminis Lini vel Fœnogr. ℥ j Pſylij, Papau an. ℥. ß. Quatuor ſeminum frig. mai. ʒ. vj. rad. Altheæ, Maluæ an. m. j. Anethi p j. decoctis in Aqua vel Lacte: addito quoque, vti dictum, Melle vel Saccharo.

Huic ſi Portulacæ rec. m. j. ß. Nymphеæ p. j. addantur, magis ardorem extinguet: ſenſumque parùm retundet, ſi rad. Mandragoræ ℥. ß. ſeminis Hyoſciami ʒ. ij. quoq; incoquantur.

Succus Portulacæ, Lactucæ, Solani, Plantag. cum Lacte vel Decocto, eo nomine quandoq; permiſcentur. Vel Aquæ horum deſtillatæ.

Trochiſci albi Rhazis cum opio, diſſoluti in Lacte vel Decocto iam dicto, dolorem compeſcunt, & ſimul ſanant.

Olea neceſſitate vrgente quandoq; adduntur, vt Roſarum, Momordicæ, Papauerinum, imprimis ſeminis Hyoſciami: Liguſtrinum aſtrictionis quoque causâ aliqui commendant.

Fotus & inſeſſiones, ſi in pudendo ſint vlcera, vel eò vergant, præcipuè proderunt, nam & vires illorum quoq; ad interiora ſinus pertingunt, vlceribusq; ſi illic ſint, communicant. Paranturque ex decoctis quoq; illorum ſimplicium, ex quibus iniectiones fiunt: eligendo, prout detergere, vel ſiccare, vel etiam dolorem lenire intentio, de illis quę hoc præſtant iniectionibus. Vbi & quando vlcus ſiccare admodum volumus, Metallica quædam ſupradicta vti & Ferri ſcoriam, addimus.

Thermæ quoq; ſiccantes, Aluminoſæ, Sulphureæ, in vlceribus diuturnis vſurpantur, eoque mulieres, in hoc caſu deſperatas, tãquam ad vltimum remedium, ablegamus.

Peſſarijs ex materia ſpiſſa formatis, vel in ſacculo, in ſinum vteri eroſum vel exulceratum, inditis, ſi ferre ea poſſint, quorum materiam & digito in ſinum indere poſſumus, idem præſtamus.

Anodynum ex adipe Anſerino, vel Gallinaceo, vel Porci, & Ceruino ſæuo, & Oeſypo, additâ & Cerâ albâ, ſi ſpiſſius eſſe oporteat, fit, addito Vitello oui, interdum & Mucilaginibus, aliquando & Croco: cuius oleum alij potiùs miſcent: nonnunquam & Opio.

Verbenacę rectæ folia, cremorem ſeminis Hyoſciami, & liquorem Mandragoræ, peſſarijs addit Dioſc.

Ad abſtergendum hoc inditur: ℞. Lariceæ lotæ cum ſucco Apij ℥.ß. Myrrhæ ʒ.j. rad. Ariſtoloch. ʒ.ij. Sacchari ℥.ß. miſce, fiat peſſus. Si Fellis parũ addatur, vel Alumen, vlcera putrida abſterget.

Poſſunt & Vnguenta deterſiua in iniectionibus dicta, indi, vel illis interna inungi.

Ad ſiccandum illic quoque explicata Vnguenta competunt, vel Pulueres & Succi ibi etiam expoſiti, commiſti: quæ additis mucilaginibus, Cerâ, alijsúe inſpiſſata, vſurpentur.

Fumi admiſſi, cùm non ſolùm ad pudendi interiora, ſed & in ſinum vſque penetrare poſſint, ad vlcerum ſiccationem vſurpantur; ſicuti in narium profundis vlceribus hos quoque competere diximus: vbi & deſcripti fumi tam odorati leuiores, quàm fœtidi, longeque potentiores, qui & hîc minùs quàm ſi naribus excipiantur, moleſtiam pariunt, vel nocere poſſunt, habitâ ratione cauſæ, vti illic quoque oſtenſum, illis locis excepti, plurimùm proderunt.

Si à Lue venerea vlcera in pudendo vel ſinu vteri fiant, citra vniuerſam huius luis curationem & ablationem è corpore, ſanari minimè poſſunt. In

quâ

qua perficienda, per varios modos, ſi hæc per fumos Cinnabaris fiat, non ſolùm generatim hanc infectionem extirpando, ſed & ſi etiam ſinu vteri excipiantur, priuatim hæc vlcera, vt citiùs ſanentur, efficient. Quòd eodem modo per curam, quæ per Hydrargyri inunctionem fit, non ſolùm exteriùs illa vnguenta adhibendo, ſed & in loca hæc penitiora indendo. Sicuti hæc omnia in cura luis venereæ demonſtrabuntur.

DE PODICIS DOLORE.

CAPVT XV.

Genera.

PODICIS ſeu ani dolores interni hi intelliguntur, qui exceptis illis, qui in labris illius & cute rugoſa finitima, ob fiſſuras vel aliam læſionem oriuntur (qui in externis, vti & labiorum oris eiuſmodi affectus explicabuntur) in reliquâ illius ſede, occluſo podice, latente, ex fine recti inteſtini, & muſculis illum ambientibus, conſtitutâ, occurrunt. Quorum genera quoq; ex ſenſu doloris & tumoris ſtatuũtur.

Ardens & inflammans Podicis dolor. Cum ardore dolor quandoq; ea in ſede oboritur: vel ſolò, vel accedente etiam tumore, & tunc à cauſa Inflammatio ani dicitur. In qua calent tumentque & rubent admodum interiora podicis, nonnunquam & exteriora ſimul. Dolorq; contactu, ſeſſione, & ab excrementis exituris, valde irritatur: eoq; magis, cùm aluum per conatũ protrudi, vt excrementa exeánt, neceſſe ſit, quod hîc, nõ niſi magno cruciatu fieri poteſt. Ob tumorẽ tamẽ & calorem, plerumq; aluus, vti & vrina, ſuppreſſa ſunt. Abſceſſum poſt ſe inflammatio nõnunquam relinquit; Vel alium aliquem in venis illius loci,

vti dicetur, affectum, qui alijs de cauſis etiam oborti, inflammationem aliquando quoq; comitem habent. Quæ & interdum anum procidentem inuadit, huicq; affectui iungitur. Sicuti hæc omnia & contactu & viſu quoque, inuerſo podice, dijudicari poſſunt.

Hæmorrhois cæca. Cum tumore collecto, citra inflammationem, niſi ratione doloris accedat, dolor in podice exortus, quia à venis illius loci fit, Hæmorrhois, eaque Cæca, quia nullus tunc ſanguis effluit, quæ Clauſa vel Dolens rectiùs diceretur, appellatur. In qua tumor in podice, per conatum expreſſo, apparet: vel profundè magis latens difficiliùs percipitur, & tactûm ab ægro perſentitur. Dolorque alioquin vehemens, ex compreſſione, vel impulſu excrementorum, vehementer exacerbatur: Inflammatioque nonnunquam illi copulatur, quem ſanguinis interdum effluxus ſeu hæmorrhois aperta ſequitur.

Condyloma in podice. Feigwartzen. Cum tuberoſitate inæquali & veluti excreſcentiâ quadam, ſenſim non ita ſubitò, vt in hæmorrhoi natâ, dolor in podice exortus, quia in modū digitorum articuli prominet, Condyloma dicitur, quale & in pudendo mulieris frequenter naſci diximus, & in vtroque ſexu in podice quoque oriri ſolet. Quòd aliàs moleſtiam quandam & tædium tantùm hiſce locis adfert, aliàs dolore quoque, præſertim ſi accedat inflammatio, affligit. Qui tumor in margine interiore, & ani & pudendi, ſi illic fiat, extrorſum prominet conſpicuusque eſt, nunc ficum, vnde Ficus quoque dicitur, referens: nunc verrucam, quæ ſi pendeat, Thymus dicitur: quæ duo, vno nomine Germ. in huius tumoris appellatione, cùm Feigwartzen vocent, comprehēdunt: aliàs baccæ vuæ vel mori figuram exprimit: ego cuti rugoſæ & calloſæ, ac criſtæ galli eundem

perſi-

Digitized by Google

perſimilem ſæpè ſpectaui. Qui affectus vel ſolitarius, vel cum Lue venerea alijſque affectibus interdum iunctus, exiſtit.

Cum vlceris ſenſu dolor in ano obortus, interdum à morbo, à quo fit, Vlcus podicis appellatur, in ani interioribus, non labijs illius aut cute exiſtens, & ab eo quod teneſmum inducit, quòd non tantus egerendi conatus ſit, differt. In hoc, quando ſordidum eſt, pus è podice vel ſeorſim, vel in ſecum initio emanat. Quandoque & fit, vt ſinuoſum factum, & in fiſtulam conuerſum, prout ea vergit, nunc in veſicam, nunc in vteri ceruicem in mulieribus; pus effundat, quod & poſtea ex illis quoque locis effluit, & cum vrina quandoque redditur: & tunc quando æger crepitum edit, illud per ſinum vteri, ſi eò vlcus vergat, quoque erumpit. Sed & vlcera ſinus vteri & ceruicis veſicæ, vti illic dictum, interdum hæc præceſſerunt, & in ani vlcus deſinunt. Huc & vulnera referuntur in podice facta, in quibus ſanguis ab initio, poſtea quando in vlcus conuertuntur, pus redditur.

Vlceroſus podicis dolor.

Cauſæ.

MOrbi eiuſmodi dolores in podice procreantes, in illa ipſa ſede exiſtunt: qui ſunt vel inflammatio, vel hæmorrhois, vel condyloma, vel exulceratio.

Inflammatio vera, ſeu ſaltem phlogoſis in podice facta, dolores illos ardentes in eo, cum tumore vel ſine eo, procreat, admodum cruciantes, cùm pars ſit exquiſitiſsimo ſenſu prædita. Cuius cauſâ ab ijſdem, à quibus in teneſmo rectum inteſtinum exulcerari poſſe diximus, ſi dolorem adferant, proficiſci poſſunt, qui ſi magnus ſit, inflammationem poteſt accerſere. Quæ &, cùm podex iniurijs pateat, ab alijs externis cauſis illum læ-

Inflāmatio podicis, vel phlogoſis, cauſa Ardentis illius doloris.

dentibus, fieri poteſt: vt à vulnere, vel contuſione, & in equitatione quibuſdam accidit, vel ab alia offenſa: ſicuti cuidam cum chartâ, in qua piper priùs incluſum ſeruabatur, podicem abſtergeret, atque alteri cùm manu, quâ capſici ſiliquam fregerat & tractarat, anum attigiſſet, ardor intolerabilis, inſtar gehennæ, vti vocabat, in ſede ſubortus eſt.

Sanguis in vena hæmorrhoidali retentus, cauſa Hæmorrhoidis cæcæ.

Hæmorrhois cæca ſeu dolens, hoc eſt, vena aliqua è hæmorrhoidalibus dictis, per quas in quibuſdam naturis è podice, vti mulieribus è venis in ſinu vteri, ſanguis certo tempore emanare ſolet, in tumorem eleuata, doloris ſecundum genus, vti illic dictum, procreat: non tam, quòd ipſa vena adeò doleat, cùm venæ non adeò ſentiant, quàm quòd partes quæ ob eximium ſenſum vix contactum ferre poſſunt, quibus intexta eſt, diſtendendo, dolorem in illis excitet: eoque magis, ſi ob dolorem accedat etiam inflammatio, vti ferè fit, latiùs tunc tumore ſe extendente. Cuius cauſa, ſanguis in extremum venæ, vt per hæmorrhoidum fluxum expurgaretur, delatus exiſtit, ſi illic, quia oſculum illius venæ non patet, vnde cæca hæmorrhois dicitur, aut ægrè aperitur, retentus atque in vena cumulatus, exitum quærens, adeò extremitatem huius venæ, magis minusúe, prout copia eſt ſanguinis, protrudat dilatetque. Quod illis quibus nunquam adhuc hæmorrhoides fluxerunt, ſi natura eas mouere conetur, in principio, quia oſcula nunquam illis priùs aperta fuerunt, nonnunquam euenit. Vel tunc quoque, ſi per venam aliquam externam, & ferè in ano conſpicuam, hoc natura tentet, cùm barũ venarum oſcula, ob attritionem frequentem, à duris excrementis factam, duriora calloſioraque magis facta, tunc ægrè aperiantur: quod verò faciliùs & ſine labore

fiet,

fiet, ſi per profundiores hoc ani venas, in latiore recti inteſtini ſede poſitas, quorum oſcula molliora & patentiora ſunt, natura, vti ferè ſolet, moliatur. Sed & à duris excrementis hæc oſcula lædi, inflariq; poſſunt: aut alio conatu, quo nomine & in partu dolor hic hæmorrhoidalis plures mulieres infeſtat. Qui dolor ob cauſas iam dictas excitatus, maior quoque erit, ſi ſanguis qui illic retinetur acrimoniam aliquam, aut aliam malignitatem habuerit. Sed & pro oſculorum, carnisq; illa ambientis, ſanguinisq; diuerſitate, hæmorrhois illa tumens, diuerſas formas adipiſcitur.

Humor peruerſus cauſa Condylomatum in ano & pudendo mulieris.

Condyloma non ſolùm in podice, ſed & in pudendo mulieris, doloribus inde natis, occaſionem præbet. Cùm enim harum partium interiora, quæ ſubſtantiâ nerueâ ac proin ſummè ſenſili, ſunt, naturâ non admodum diſcrepent, à cauſâ ſimili, eundem quoque affectum patiuntur. Quam cauſam humorem aliquem peruerſum & malignum eſſe, hoc ſatis demonſtrat, quòd eiuſmodi condylomata, tum in lue venerea, & licet ea non adſit, tamen ex impura alioquin commiſtione & concubitu, vti vlcera non ſolùm in pudendis, in hoc actu, contactu inquinatis, ſed & in vicino inguine bubo, ſic & tunc quandoque etiam condylomata, vel in pudendo vel vicino ano, naſcantur. Qui humor perniciem aliquam in ſe habens, per contagium plerumque, vti dictum, corpus ſubit, & vti alijs in locis alia vitia, ſic in hiſce locis eiuſmodi vel ficus, vel verrucas, vel alio modo ſe habentes excreſcentias, protrudit: ſicuti quomodo hoc fiat, in lue venerea, & bubone, cancro, vberiùs oſtendemus.

Vlcus et vulnus in podice, cauſa Vl-

Vlcus ani, interdum doloris & puris ex eo loco excretionis, vti dictum, cauſa exiſtit. Quod ab inflammatione prægreſſa, in abſceſſum, eoq; rupto

cerosi illius doloris.

in vlcus conuerſa, quandoque fit; & quia profundum eſt, ſordidum exiſtit. Vel etiam ab exulceratione, quæ in teneſmo fit, ſordeſcente, & in hoc vlcus mutatâ, originem ſumit. Et proin à cauſis, à quibus inflammatio & vlcus in teneſmo, vti illic oſtenſum, per horum intermedium quoque, hoc vlcus naſcitur. Aliquando & ab vlcere ceruicis vteri & veſicæ, hucuſque penetrante, vti dictum, fit. A vulnere dolor quoque naſcitur, ab externis internisúe, vti in teneſmo oſtenſum, læſo punctim ſectimúe podice.

Curatio.

PRo ratione morbi inſtituitur cura, eo ordine, quo frequentiùs hi occurrunt. Sicq; alia debetur hæmorrhoi, alia condylomati, alia inflammationi, alia vlceri.

Hæmorrhoidis cæcæ curatio.

Hæmorrhois cæca, quo nomine, vti dictum, venam in podice tumentem, obturatam, dolorem inferentem, intelligimus, ſi non bene tractetur, in inflammationem, indeque in ea, quæ eam ſequi ſolent, peruerſa vlcera, aliaque vitia commutari poteſt.

Præcauetur autem hæc etiam, quando facilè hoc quibuſdam contingit: quod fiet, ſi in illis qui conſuetas habent hæmorrhoides, fluxus harum decenti tempore promoueatur, nec impediatur: quod quomodo fieri debeat, in ſuppreſsis hæmorrhoidibus dictum fuit.

Curabitur verò iam facta, ſi cauſam quę eam excitauit vel fouet, ſanguinem ſcilicet auertamus, & dolorem ſubitò ob metum inflammationis compeſcamus, indeque tumorem illum, diſcutiendo ſiccandoque abſumamus: quòd ſi in vlcus deſinat, vti aliquando fit, vt vlcus curatur. Quod remedijs ſequentibus præſtatur.

Sanguis reuellendus ne ad partē affectam fluat, eamq́; diſtendat vel etiam inflammet, eoq́; magis ſi iam adſit inflammatio. Quod fit venâ ſectâ in brachio: dein & deriuandus, venæ in pede poplitis vel malleoli apertione.

Cucurbitulis idem præſtamus, eas cûm reuellendum hypochondrijs & lumbis, cùm deriuandum, coxis affigendo.

Sanguiſugis admotis podici, ſanguinem retentũ prolicimus, ſi dolor vel inflãmatio non impediat.

Aluus lenienda & excrementa mollienda, vt facilè tranſeant, ne ſi cum labore hoc fiat, aut dura ſint, locum affectum irritando ampliùs lædant. Idque fit exhibitis in cibis iuſculis, fructibus, oleribus, emollientibus: item Caſſiâ, Manna ſimilibusque: Clyſmatis item, ſi canalem podici intruſum ferre poſſint.

Exhibentur ad eas abſumendas etiam quædam per os; Veluti Anonidis decoctum, quod potum probat Dioſc.

Ve bafci, quem tapſum barbatum vocant, puluis exhibitus cum Lacte vel alio modo, valde probatur ad hæmorrhoides tumentes abſumendas. Aliqui cum æquali quantitate farinæ Tritici permiſtum, atq; Vitello oui, Butyro & Oleo frixum, aliquot diebus portionem illius paſtæ exhibendo, id pro ſecreto habent.

Idem, ſuccus Tapſi barbati per ſe vel cũ Saccharo penidiato exhibitus, præſtat: Vel priùs cum Saccharo in formã ſyrupi coctus: Vel addito puluere Liquiritiæ alijsúe, in formam electuarij redactus.

Bdellium, Galbanũ, emollita ſyrupo de Plãtag. vel ſucco Tapſi barbati, & in forma pilularũ exhibita, ad ʒ.j. vel plus, moleſtas hæmorrhoides ſanãt.

Narcotica dolore ſummè vrgente, exhibere quandoque neceſſe eſt.

Topica quæ loco dolenti, podici ſcilicet adhibentur, vel ad anum proximè apponuntur, vel etiam cum tenta aut bombace, vel ſola in eum intruduntur, vel ſi liquidiora ſunt, etiam aliquouſq; ſi ferre canalem poſsint, infunduntur: nonnunquam & loco dolenti ſuperaſperguntur, vel in podicem inſufflantur.

Ad dolorem ſedandum ante omnia adhibentur anodyna, quorum aliqua etiam calorem, ſi adſit, contemperant: additis ſi dolor magnus, ſtupefacientibus, quorum multa eaſdem quoq; abſumunt.

Oleum commune, vel aliud expreſsione factum ex Amygdalis, Perſicis, Nucibus, id prçſtabit inunctum, ſi in illo coxerint fructus maturi Chryſomelorũ, vel Momordicæ, vel herbæ Paridis. Aut quod expreſſum ſit ex ſemine Cucurbitarũ, Papaueris, aut Hyoſciami. Vel oleum de Vitellis ouorum, Item oleum Nucis indicæ, de Been, & Seſaminum.

Vel hoc linimentum, quod Recipit oleum Violaceum aut Roſaceum, vel Nympheæ aut Salicis: quæ priùs aquâ Viol. ablui poſſunt: vel oleum ſeminis Lini, aut Amygd. dulc. additis nonnunquam & ex alijs anodynis quædam: item Butyrũ recens, Vitellum oui vnum vel duo, cruda vel elixa: ſubigantur inuicem in formam linimenti.

Huic linimento, pinguedo Anatis vel Gallinæ, aut Porci, vel Sæuum de renibus, potiſsimùm Capræ, Hirci, Cerui, medulla cruris vituli, Pomada, Oeſypus, addi poſſunt. Item Cera alba (quæ quoq; lauari prius poteſt) vt inſpiſſetur in formã vnguẽti.

Cui & mucagines ſeminis Lini, Fœnogręci, Pſyllij, vel Albumen oui commiſceri poſſunt.

Nonnunquã & pulueres cort. Mandragoræ, ſeminis Hyoſciami, Papaueris. Vel ſi admodum dolorem mitigare velimus, ad ℥.iiij. harũ illitionum, Opij ʒ.j. & Croci ʒ.ß. additur.

Quo-

Quorum loco vnguentum Populeôn, præſertim ſi ardor adſit & calor, ſumi poteſt: vel illud ſupradictis miſceri: addito ſimili modo quando amplius anodynum eſſe volumus, Opio & Croco.

Inſeſſus & fotus, qui & inijci poſſunt, anodyni fiunt ex Lacte, vel ex Malua, Biſmalua cum toto, Verbaſci candidi folijs & floribus; floribus item Chamomil. Meliloti, Anethi, Sambuci, Nympheæ, Violarum, ſemine Lini & Fœnogr. decoctis in Aqua vel Iure pingui, additis nonnunquam in fotu etiam oleis.

Ex cuius decocti facti in Lacte reſidentiâ contuſa, additis oleis & farinis, cataplaſma queq; fieri poteſt. Qualia multa anodyna eiuſmodi cataplaſmata paſsim deſcribuntur.

Cuiuſmodi & hoc eſt: ℞. Panis ablatâ cruſtâ, ex tritico, ſpelta vel ſiligine: vel farinæ horum q.ſ. coquatur in Lactis & olei Roſ. vel Viol. vel Butyri æquis partibus, & cum duobus Vitellis ouorum, poſt coctionem ſubigatur, in formam cataplaſmatis. Cui & pulpa Pomorum priùs aſſorum, Mucilagines Lini, Pſylij, Altheæ, addi poſſunt: Crocus item donec bene flaueſcat.

Portulacæ recentis folia, vel Solani, Papaueris item & Hyoſciami recentia, contuſa, vel parùm ſub cineribus cocta, vel in patella cum oleo frixa, in emplaſtrum redacta, admodum dolorem compeſcunt.

Caro vitulina recens, aut alia adhibita, vel humor ab ea expreſſus, inunctus, anodynum eſt medicamentum.

Ad abſumendas potiſsimùm tumentes hęmorrhoides, admiſtis tamen ſemper illis, quæ dolorem ſimul, ſi ille adhuc perſeueret, mitigant, ea quæ digerendo, vt ſubſideant faciunt, vſurpantur; vel cum illis non cedunt, quæ validiùs ad-

huc ſiccando, citra tamen morſum, ſi dolor adſit, vel ſi ille abſit, etiam cum aliquâ acrimoniâ id præſtan.

Cataplaſmata in hác rem fiunt, ex Verbaſci candidi ſeu tapſi barbati folijs & floribus, item Scrophularia, Plantagine, Hieracio nigro, Scabioſa, Corona regia, Millefolio, Virga paſt. Cynogloſſo, Marrubio, Porri folijs, Braſſica. Si ex illis aliqua vel plura recentia contuſa, vel priùs parùm toſta ſub cineribus, vel alio modo applicata, vel cum Butyro aut Oleis ſubacta, apponantur. Quo modo ex Scrophularia vnguentum paratum laudat Matth.

Vel tale, quod & dolorem ſimul compeſcit: ℞. rad. Liliorum ℥.ij. radic. Ireos rec. ℥.j. fol. Tapſi barbati, Scrophulariæ; additis quandoq; & ex alijs ſupradictis an. ad m.iij. fl. Chamom. Meliloti, Anethi, Hyperici ana p.j. Palmularum ſeu dactylorum nu. x. Limacum rubrorum nudorum ſine teſtis, ſi haberi poſſunt, aliquot, fiat decoctio in aqua chalybeata, contundantur, addendo farinæ ſem. Lini, Fœnogr. an. ℥ j. Butyri ℥.ij. Myrrhæ, Thuris an. ʒ.ij. Croci ʒ j. Vitellos ou. nu. iiij. fiat cataplaſma.

Ex bulbis Porri, Cæparum, ſub cineribus coctis, vt acrimoniam amittant, & cum Oleo Roſar. vel alio ſubactis, factum cataplaſma, eas digerit. Quod potentiùs adhuc operabitur, ſi bulbi Dracunculi & Ari cocti quoq; & Oleo, ne vrant, miſti, vel ſoli ſi ferre poſſint, adhibeantur, vel reliquis bulbis additi. Qui omnes bulbi & prioribus cataplaſmatibus miſceri poſſunt.

Inſeſſus, fotus cum ſpongia vel ſacculo quoque fiunt, ex earundem plantarum & ſeminum decocto, additis etiam cùm ſaltem anum hiſce fouere volumus, Dactylis & Limacibus: addendo quoq; alias aliquas ex ſupradictis hæmorrhoides abſumentibus plantis: & ſi admodum eas exiccare volumus,

volumus, etiam fol. Sumach, Rubi, Malicorium, Balauſtia, Gallas, Roſas, baccas Myrti, ſimiliaq; in exulceratione ceruicis vteri propoſita, decoctioniq; aqua Ferrata & Vinum rubrum addatur.

Inunctiones eo nomine quoque fiunt, oleorum Chamomil. Meliloti, Anethini, Hyperici, Liliorum: imprimiſque oleum Oliuarum, vel aliud expreſſum, in quibus coxerint ſemina Raphani, Cataputiæ, vel Lumbrici, Aſelli, Millepedes, Sanguiſugæ, Limaces rubri nudi ſine teſtis, vel Lateres, ol. de Lateribus dictum.

Linimentum ex illis quoq; fit, addendo aliquibus, plantarum in cataplaſmate primo expoſitarū, tum etiam bulborum dictorum, atq; inſuper Apij ſeu Petroſelini, nec non Milij ſolis ſuccos: Vel ſi agitati priùs interdum in mortario plumbeo cum Terebinthina in formam nutriti redigantur: illis quædam ex ſequentibus in vnguento deſcripta, addi poſſunt, vti & Cera ſi ſpiſſiora eſſe debeant.

Cæpam excauatam aliqui Oleo conuenienti adimplent, imponendo ſimul Aeruginem æris, & ſub cineribus coquunt, ſuccū exprimunt, eumque inungunt.

Vnguentum conueniens ſic fit: ℞. Thuris vel Maſtichæ, Myrrhæ ana ʒ. ij. Bdellij, Lycij veri, aut ex ſucco Sumach parati, vel illius loco Hypociſt. ℥. j. Croci ℈. j. mucilag. ſeminis Pſylij & gummi Tragach. an. ℥. ß. Vitellum oui n. j. ol. Roſacei parum, fiat linimentum: cui ſi dolor adhuc adſit, Opij ʒ j. additur: vel olei ſeminis Hyoſciami tantundem, quæ præter narcoſin, etiam vim eas abſumendi, habent.

Magis ſiccabit easq; conſumet, ſi huic linimento Ceruſæ, Plumbi loti, Lithargyrij, Tuthiæ ad ʒ. iij. addantur: item aliquid de lapide Arabico teste Dioſcor. augeaturque ol. Roſ. priùs ductum in

mortario plumbeo aliquádiu, & Mucagines, cumque Cera alba fiat vnguentum.

Quod adhuc efficacius erit, ſi dolore non obſtante, Vitreoli, Aluminis vſti, & non vſti ad ℥.j. vel Aeruginis æris vel Ferri rubiginis ℈.j. addatur: interdum & Camphoræ ℈.ß.

Suppoſitorium in anum inditur ſi ferre poſſint, ex Sæuo, Vitello oui, additâ Cerâ albâ ſi non adeò ſolidum ſit, vt intrudi poſſit, paratum: cui Opium, aliáve, addi poſſunt.

Suffitus ex decocto ſupradicto dum feruet, exceptus, vel ex paucioribus, aut ſolo Tapſo barbato, dolorem quoque compeſcit.

Fumus podice exceptus à pulueriſato Lolio, vel Tapſo barbato, aut Scrophularia, ſupra carbones, aut laterem vel ferrum candentia, proiectis excitatus, abſumit & ſiccat hæmorrhoides. Efficacior erit, ſi Sulphur ſimul vratur.

Ex Melle anacardino fumum hac ratione excitatum eaſdem exiccare ſcribunt.

Supra aſſerem, ex ligno Pini plano facto, inunctum pinguedine aliqua vel oleo, ſi æger ſedeat, iuuare aliqui ſcribunt.

Condylomatum in ano & pudendo mulieris curatio.

Condylomata, ſi ab impuro congreſſu aut contagio alio citra luem veneream naſcantur; tunc euacuato corpore, per venam ſectam, purgationes, ſudores, eodem modo, vt in alijs vitijs à malignis humoribus progreſſis, topica loco affecto, quæ ea abſumant, adhibentur. Quòd ſi verò à lue venereâ infectis erumpant, tunc eadem curâ, quæ huic lui accommodata, per purgationes ſudoreſque inſtitutâ, ſicuti in illius cura dicetur, ſimul plerumque tolluntur, quòd ſi remaneant, integrè nondum morbum curatum eſſe denunciant, ob id cura repetitur, atque interim topica loco affecto, vt ſupra dictum,

quæ

quæ ea abſumant, additis etiam illis quæ hanc luem reſpiciunt, admouentur, donec penitùs euaneſcant.

Topica verò quæ adhibentur, vt condylomata abſumant, cùm digerendo, ſiccandoque, vt in tumeſcentibus hæmorrrhoidibus, id quoque præſtent, eadem ferè quæ illic expoſita ſunt, hîc quoque competunt. Imprimiſque fortiora illic deſcripta hîc præcipuè vſurpari poſſunt, cùm contumax admodum hæc ſit extuberantia, quæ lenioribus non ita facilè cedit, dolorque hic non adeò vehemens, vt in hæmorrhoide, in qua interdum maior dolor illa ferre non poteſt, illorum vſum non impediat, atque etiam illis adhuc potentiora cathæretica medicamenta, nonnunquam adduntur.

Cataplaſmata proin illic expoſita, & inſeſſus, fotus ex iiſdem ſimplicibus, bulbis, parata, hîc quoque proderunt. Confertque ad hæc præ cæteris hîc quoque Scrophularia, Tapſus barbatus, Plantago, Rubi folia, & præter hæc Parietaria, Mercurialis, Barbarea, Sabína, Ballote, Capillus ven. Libanotis, Thymus, Thymbra, Ruta, recentia tuſa vel cocta vel ſubacta, vti illic dictum, adminiſtrata: maximè vt efficaciora ſint, in Vino rubro cum Aqua ferrata, vel Aceto & aqua, aut Lixiuio cocta, & in fotu cum ſpongia vel ſacculo applicata. Cõfert & radic. Quinque folij & Ariſtot. rot. decoctum, cui baccæ Lauri addi poſſunt, aliáve potenter ſiccantia & aſtringentia, illic quoque deſcripta. Quibus Sal & Nitrum quoque addi poſſunt. Cotonea cruda eiuſmodi cataplaſmatibus addere iubet Dioſc.

Stercus ouillum vel gallinæ cum Sapone vel Aceto ſubactum & appoſitum prodeſt: cui & Fel capræ addi poteſt.

Vel Pix liquida & Ammoniacum in Aceto forti diſſoluantur & applicentur.

Vnctiones variæ in hæmorrhoide dolente traditæ, hîc quoque conuenient, ſi efficaciora præſertim ex illis eligantur, hicq; imprimis vnguentis illis, cathæretica illic expoſita, addi poſſunt.

Quibus & ſequentia admiſcere licet: ℞. ſucci Barbareæ, Apij veri ſeu Petroſ. an. ℥. j. ß. ol. de Lateribus ℥. ij. Boli ʒ. j. Terebinth. q. ſ. fiat inſtar nutriti.

Vel: ℞. olei de Tartaro ℥. ß. lap. Calaminaris vel Hæmatitidis, vel Minij ʒ. ij. miſce: Vngatur.

Item: ℞. cineres Sarmentorum vitium Vinaceorum, & cineres Anethi cremati, & Piſcium ſalitorum cineres, puluerem item Sabinæ: cum Aceto, ſubigantur: Et inungantur.

Aliud: ℞. Aloës, Thuris, Sandaracæ, an. ʒ. j. ß. gummi Ammon. diſſoluti in Aceto ʒ. j. Aluminis ʒ. ij. lap. Hæmatitidis vel Minij ʒ. j. Gallarum ʒ. ß. Croci ℈. j. Oui vitellum aſſum vel vſtum n. j. Terebinth. ʒ. j. olei Roſacei & Ceræ q. ſ. fiat Vnguentum.

Efficaciſſimum hoc erit: ℞. Mercurij ʒ. ij. diſſoluatur cum Terebinthinæ ℥. j. olei Nucum ℥. ij. Minij ʒ ij. Aluminis, Vitreoli an. ʒ. j. Aeruginis æris ʒ. ß. Ceræ parum, fiat linimentum. Cui tantillũ Sublimati additum illud efficacius reddit.

Puluis hic ſubtiliſſimè tritus, ſi huic carni laxæ inſpergatur, eam admodum exiccat & abſumit: ℞. rad. Ariſtol. rot. ʒ. j. Sabinæ fol. exic. ʒ. ij. cinerum oſſium Myrobal. & Hermodact. vſtorum an. ʒ. j. ß. Aluminis ʒ. j. Chalcitidis ʒ. ß. Auripig. rub. ℈. j. fiat puluis, cui opiũ addi poteſt, vel rad. Mandragoræ.

Sublimatum in aqua coctum, aliòve modo appoſitum, vti in antrace dictum, eas aufert. Oleum Vitreoli: & de Antimonio idem facit.

Fumi

Fumi ſiccantes ad podicem admiſſi, cōdylomata admodum ſiccant & auferunt: quales in narium vlceribus expoſiti ſunt. Imprimis ſi ex Cinnabari fiant. Cuiuſmodi in lue Venerea, ſi præſertim inde fiant, expoſiti ſunt.

Abſcinduntur interdum condylomata, ſi dura ſint verrucarum inſtar, vel ſi propendeant, ſeta ligantur aut filo, vt ſic marceſſant.

Inflāmationis ani curatio. Inflammatio ani ſiue ſola ſit, ſiue hæmorrhoidibus dolentibus aut condylomatibus copuletur, eodem ferè modo, vti cæteræ inflammationes externæ, ſicuti etiam de pudendi mulieris inflammatione dictum, tractabitur, & ſi in vlcus deſinit, vt vlcus curabitur.

Itaq; per venæ ſectionem, quæ in poplite facta admodum deriuat, cucurbitulas aliaq; reuellentia & deriuantia, ſi influxus timeatur, eum auertimus.

Laxantibus exhibitis, fæces alui, ne in tranſitu per podicis anguſtias malum irritent, emollimus: Quod clyſteribus ægrè, cùm canalem difficulter admittant, perficitur.

Alterantia propinantur frigida & humida, in victu, potu, & medicamentis. Inter quæ aquam Lentis paluſtris quoq; commendat Dioſcor.

Topica quod attinet, Anodynis ab initio ſtatim, dolorem, cùm in parte exquiſitiſſimi ſenſus magnus ſit, compeſcere: & ſimul ardorem refrigerantibus, ſed citra aſtrictionem magnā, vnde pars exaſperata magis doleret, reſtinguere ſtudebimus. Qualia multa in inflammationibus externis traduntur, hîcq; imprimis ea, quæ in hæmorrhoide dolente proponuntur, dolores ſedantia & ſtupefacientia, vti & refrigerātia, inflammationi huic quoque competent, tam inunctiones quàm inſeſſus, fotus & cataplaſmata.

Præter quæ hoc linimentū vtile quoq; quando

potiùs refrigerandum erit: ℞. ſuccorum Portulacæ, Plantag. Senecionis ad ℥.iij. mucilag. ſeminis Pſylij ℥ j. Vitellum oui elixum n.j. miſce: vel addatur ol. Roſ. Viol. & cum illis ſucci coquantur ad conſumptionem, ſicq; vſurpentur.

Vel hoc cataplaſma: ℞. radic. Conſolidæ, Altheæ an.℥.j. herb. Plantag. Tapſi barbati, Senecionis, Sonchi, recentium an. m.j. fl. Meliloti, Roſarum an. p.j. ſem. Lini, Fœnogr. an. ℥. ß. coquantur & contundantur, adde farinæ Lentium p.j. ol. de Salicibus, Roſm. Viol. an. ℥.j. Croci ʒ.j. fiat cataplaſma.

In fine diſcutientibus, & ſi durities appareat, emollientibus, reliquias abſumimus, iiſdem remedijs, vti in cæteris inflammationibus fieri ſolet.

Vlcerum & vulnerum podicis curatio. Exulceratio ſeu alia ſolutio continui in podice facta, in parte hac ſenſili, negotium admodum faceſſit, nec dum curam, in loco hoc anguſto & humido tam facilè admittit: Quod in fiſtulam deſinit, deterius adhuc: Peſſimum quod cacoëthes & cancroſum. Si vulnus ſit, vt vulnus ſanabitur. Si vlcus, ſiue à vulnere aut inflammatione ſola, vel cũ hæmorrhoide iunctâ, proficiſcatur: præmiſſis quæ corpus purum & mundum reddunt, vnde faciliùs poſtea vlcera ſanantur, ex ijs quæ in vlceribus externis deſcripta fuerunt, hæc potiſſimùm in cura vlcerum ani obſeruanda.

Per os ſumuntur, quæ coposè ſumpta vel frequenter etiam, ad exitum inteſtinorum vires ſuas poſſunt extendere: vt Lac affatim & ſæpe bibitum. Vel illa præſertim, ſi vulnus ſit, quæ in alijs quoq; vlceribus externis ea ſanare creduntur: vti ſunt herbæ illæ traumaticæ, inter quas, præter Solidagines & ſimilia, Betonicæ decoctum in hoc caſu præſertim laudatur: itẽ Verbaſcum quoquo modò ſumptum, in omnibus ferè podicis affecti-

bus

bus commendatur. Item alia in exulceratione vteri ſinus expoſita; Inter quæ & pilulæ de Bdellio, ſicuti illic, ita & hîc proſunt. Et ſi ſanguis ob vulnus fluat, puluis ibidem deſcriptus.

Topica quod attinet, eadem remedia quæ in pudendi mulieris & ſinus vteri vlceribus præſcripta ſunt, hîc quoque competunt, cùm podex ſenſu eximio præditus, & tener, æquè atque mulieris hæc loca, proin illi ſimilia remedia requirit, atque ea quæ vterus ferre nequit, minimè fert. Abſtergentia itaque & ſiccantia illic explicata, hîc quoque vſurpantur. Vti & ſiccantia, quæ in hæmorrhoidibus tumentibus, has abſumere diximus: & ſi dolor quoque in vlcere vrgeat, vel inflammatio metuatur, eadem quæ in vlcere vteri ſinus & hæmorrhoidibus copioſè explicata ſunt, hîc quoque dolorem auferent. Quæ proin remedia, vti & ibi, in podicem vel infunduntur, vel induntur, alióve modo, vti illic dictum, ei apponuntur, vel etiam per ſuffitum, fumúmve intromittuntur.

Præter quæ & radix Cardui benedicti in Vino cocta, ani vlcera ſanare dicitur: & Paſſulæ cum Ruta, contuſa invicem, ſi cacoëthe ſint vlcera & cancroſa, conuenienter applicantur.

Imprimis vnguentum de Minio, plurimùm in vlceribus ani curandis, prodeſt: vt & vnguentum Lithargyrij, & Chalcitidis, palmeum dictum.

Et ſi ſanguis ex vulnerato loco immoderatè ob vulnus in principio fluat, eum compeſcentia, ex eum ſiſtentibus fotibus parata, alijsúe adhibitis, in vulnerum aliorum hæmorrhagijs expoſita, hîc quoq; admouentur vel induntur.

DE HABITVS CORPORIS DOLORE.

CAPVT XVI.

Genera.

HABITVS corporis dolorem illum vocamus, qui in partibus inter cutem & corporis interiores ſedes, habitum corporis præcipuè conſtituentibus, tam mollibus ſeu carnoſis; quàm duris ſeu oſſæis, nudis dictis occurrit. Cuius diuerſa admodum ſunt genera: varia tia primùm, quòd aliqui dolores in habitu corporis exorti, alia accidentia grauiora, quæ & potiùs obſeruantur, coniuncta habent: alii verò præ cæteris accidentibus ſeſe exerunt, illis præualent.

Dolores in habitu corporis, quib. alia ſymptomata copulata præualent. Qui aliijs accidentibus apparentioribus & grauioribus iungũtur dolores, in habitu corporis cõtingentes, cùm vnà cũ illis ſuis in locis deſcribantur, hîc tantùm obiter illorũ, ordinis causâ, facienda eſt mẽtio. Functionũ læſionibus quibuſdã, dolores ſic copulantur. Vt motus debilitati dolor in laſſitudine dicta, tam eâ quę poſt labores fit, quàm ſpontanea nominata: qui in membris nũc vlceroſus, nunc inflammatorius, nunc tenſiuus, nũc contundens ſentitur, in motus debilitate deſcriptus. Dein & immobilitatis quibuſdã generibus dolores quandoq; iunguntur: veluti in paralyſis ea ſpecie, in qua remanente ſenſu tactus, moleſtia quædam, formicatio dicta, vel dolor manifeſtus, illeque nonnunquam vehemens, membra exercet. In ſpaſmi quoque diuerſis generibus dolor varijs modis ſe repræſentat: imprimiſque in eo, qui flatulen-

flatulentus dicitur. Dein & in ſpaſmi quadã ſpecie inſolita, dolorem vagum per habitum corporis in extimas illius ſedes diſcurrere, ſubitoq; iterum locum mutare, eiuſmodiq;, multos annos aliquem apud nos excruciaſſe, in ſpaſmo oſtendimus. Vti & in immobilitate partium, quæ in fracturis luxationibusq; oſsium accidit, dolor adeſt. Qui omnes in motus impotentia explicati fuerũt. Et in ſenſu tactus deprauato, ſenſum quendam falſum frigoris vel caloris, moleſtiam & dolorem in diuerſis locis in aliquibus peperiſſe, demonſtrauimus. Febribus, ejuſmodi dolores etiam copulari, in quibus membra contuſa, fracta, alioue modo affecta eſſe videntur, in febribus oſtendimus. Dolores quoq;, qui interiores corporis ſedes occupant, ante hos expoſiti, in corporis habitum vſq; interdum extendũtur, illicq; dolorem adferunt: veluti in capite cephalalgias aliquas ad oculorum vſq; radices protendi: & cephalæas aliquando non ſolùm intrinſecùs, ſed & extrinſecùs moleſtare, in capitis dolore expoſitum fuit. Vti & in collo, pectore, ventre, dolores internos, ad carnẽ quæ has partes complectitur, quandoq; pertinere, in ſingulis harum partium doloribus declarauimus. Dein & ſuperficiarios externos dolores pleroſq; ad habitum vſq; corporis extendi, mox indicabimus. Conformationum vitijs quibuſdam, aliorumq; affectuum, qui reiectis ſe potiſſimùm exerunt, incommodis, dolores nonnunquam coniungi, qui varijs modis ſe proferunt, in ſingulis hiſce affectibus oſtendemus.

Dolores in habitu corporis, cæteris accidentibus comitibus prævalentes.

Dolores verò habitum corporis occupantes, & præ cæteris accidentibus, ſi quæ alia illis iunguntur, moleſtiam adferentes & torquentes, ac proinde hoc capite præcipuè explicandi, potiſsimùm eo diſtinguuntur, quatenus in habitu corporis reſidentes, maiori ex parte, vel circa carnoſas partes,

vel circa articulos, vel circa oſſa ſeſe exerunt. Hincq; que tria ſequentia ipſorum ſtatuuntur genera.

Carnoſa loca occupantes dolores. Defluxiones ſeu deſtillationes in habitum corporis. Flůß Germ.

Carnoſas præcipuè corporis partes, in habitu corporis, occupantes dolores, Defluxiones, Deſtillationes, Catharros, die Flůß Germ. à cauſa quæ hos præſertim excitat, vocant. Quorum diuerſæ ſpecies hinc inde in diuerſis corporis partib. extra articulos poſitis, qui plerumque excarnes ſunt, de quibus priuatim agemus, occurrunt.

In facie circa buccas, maxillam, iuxta aures, eiuſmodi dolores ſeu Defluxiones, accedēte interdum tumore, aliàs nullo ſe offerunt. Quibus dentium dolor ſæpe accedit; ſicuti illic explicatum eſt.

In colli lateribus, vel poſteriore ſede, tales dolores ſeu defluxiones quoque occurrunt, tuncque caput ægrè plerumque inuertitur, dolorque inde exacerbatur. Tumentibus nonnunquam illius loci quoque glandulis. Quibus ſi difficultas deglutiendi iungatur, Angina notha exiſtit, in anginis iam explicata.

In pectoris lateribus carnoſis, defluxionum dictus dolor quoque ſuboriri ſolet, grauans & lancinans, qui contactu & motu, præſertim brachij, irritatur, reſpirationi incommodans, eamq; difficiliorem reddens. Quòd ſi punctorius accedat dolor, Pleuritis notha exiſtit, vbi & deſcribitur. Si reſpiratio admodum impedita ſit, ad Diſpnœam, vbi explicatus eſt hic caſus refertur.

In dorſi carnoſis vtrinque ſedibus, dolores hi à defluxione procedentes frequenter vrgent, ſuperiore ad ceruicem, vel inferiore circa lumbos, ſede: qui ſemper motu ſpinę exacerbantur, interdum & decubitu vel compreſſione: aliàs verò ſi profundiores ſint, contactum perferunt. Quibus ſi interni dolores accedant, in illis expoſiti ſunt.

In artuum carnoſis ſedibus, in brachijs & pedibus,

bus, dolores à defluxione quoque eueniunt, aliquando & in neruoſas ſedes protenſi. Qui, ſi circa fulcra horum, in homoplata, & coxendicis carneis locis, eueniant, quia circa illorum fiunt articulos, ad articulorum dolores pertinent.

Articulorum regionem obſidens, & circa eam præcipuè verſans dolor, Arthritis ſeu Articulorum dolor, in genere dicitur. Qui cùm in diuerſis articulorum locis per habitum corporis poſitis occurrat, in eo primùm differt; Quod alius generalis eſt, pluribus articulis, vnde & generale Arthritidis nomen ſeruat, quam vulgò Podagram, ſi etiam pedes attigerit, vti ferè fit, vocant, in artubus, brachijs, manibus, ipſorumque fulcris, coxâ, ſummo humero ſe exerens, & in dorſum ceruicemque vſque interdum quoque ſe extendens: aliquando & circa maxillæ articulum ſe manifeſtans. Alius verò dolor articulorum, particularis eſt duntaxat quibuſdam articulis, artuum præcipuè: nonnunquam articulos magnos, quibus artus innituntur, occupans, vt articulum coxæ cum femore, qui proin Coxendicus vel Iſchiadicus dolor dicitur. Aliâs articulum humeri cum ſcapula in ſummo humero ſeu homoplata, poſſidens, vnde Homoplatæ dolor appellatur. Nonnunquam verò in artuum articulis ſe offert: in pedibus circa digitorum internodia, maximè pollicis articulum, vel in pedio, vel iuxta malleolum, & Podagra tunc veriùs nominatur; vel circa genu, & Gonagra vocatur. Aliàs in brachijs circa digitorum articulos, pollicis quoque præcipuè: vel circa carpum & metacarpium, tuncque Chiragra, German. Zipperli n dicitur. Rariùs in cubiti articulo ſolo hic affectus, vti verò in genu permanet, ſed ſi illic fiat, communis ferè cum alijs quoque articulorum locis, eſt dolor, & ſub arthritide dictâ,

Articulorũ ſedem poſſidentes dolores.

Articulorum dolor.

Arthritis.

Coxendicus vel Iſchiadicus dolor.

Homoplatæ dolor.

Podagra.

Gonagra.

Chiragra.

Zipperlin German.

comprehenditur. In quibuſdam autem accidentibus, diuerſæ hæ ſpecies arthritidis conueniunt, in alijs diſcrepant, hoc pacto.

Dolor vehemens plerumq; in articuli vnius, vel plurium affectorum regione, & circa eam fixus, ſe offert: Qui in coxendico & homoplatæ dolore, ab initio fixus, mox vagus, illeque per crus ad podicem, indeq; ad pedem, hic per brachium, ſe extendit. In omnibus ſpeciebus, motu articuli irritatur malum vti & contactu, præterquam in coxendico & homoplatæ dolore, niſi dolor ad exteriora quoque vergat. Subitoq; & ex improuiſo, hi dolores aliquem corripiunt.

Tumor plerumq; cum rubedine aliqua, calore & pulſu interdum, in podagra & chiragra, aliàs citiùs, aliàs tardiùs ſuperuenit, quæ & in gonagra, & in arthritide, in articulis præſertim excarnibus quibuſdam, ſe aliquando proferunt. Aliàs verò citra manifeſtam rubedinem, œdema potiùs, ille tumor refert. In coxendico verò dolore & homoplatæ, carnoſis illis in locis, vix quicquam tale apparet, aut tumor aliquis deprehenditur.

Nodi ſpacio temporis, in podagra & chiragra, iuxta internodia digitorum pedis & manus, excreſcunt. E quibus apertis, aliàs fluida, alba, tenax materia prodit: aliàs gypſi vel calcis inſtar concreta, alba, & friabilis materia: ſæpe etiam in tophos & calculos plures pauciorésue, inæquales plus minúsue, indurata, exit. Quæ cùm retinentur, excreſcuntque, articulum figunt adeò, vt moueri poſtea ægrè, tandem etiam minimè poſſit. Sed & eiuſmodi nodos, à cubito ad carpum vſque deductos, & veluti cohærentes, in podagrico natos, atque ex illis ruptis, pultem veluti albam emanaſſe, aliquoties vidi: alioſque ſimiles

miles in alio podagrico in auricula creuiſſe, illicq; permanſiſſe.

Febris ſynochus, vti in febribus dictum, in arthritide generali, ferè ſemper, in podagra, chiragra, gonagra frequenter, in coxendico & homoplathæ dolore nonnunquam cùm dolor incipit, mox inuadit. Et horrore primùm, mox ſuperueniente calore ægrum moleſtat. Cuius etiam causâ ægri ſitiunt, & inquieti ſunt, pulſusq; concitatior fit, vrinæq; rubent.

Alia quoq; accidentia interdum arthriticis eueniunt. Veluti ſpaſmum quendam doloribus hiſce acceſſiſſe, plusq; ferè, quam illos affeciſſe, aliquando obſeruauimus.

Oſsium ſedem occupantis dolores. Oſſium, maiorum præſertim, ſedem occupans, & circa eam reſidens dolor (præter eum qui in ex carnibus articulorum locis ſe exerit, de quo in articulorum dolore dictum eſt: dein & illum qui in cephalalgia & cephalæa ad externam caluariæ ſedem quoque ſe extendit, de quibus in aliјs grauioribus ſymptomatibus iam actum eſt) duobus modis adhuc ſe offert, duoq; conſtituit genera; quorum vnum, præcipuè circa oſſa capitis, alterum circa plures oſſeas ſedes, ſe offert.

Cephalæa externa. Circa capitis oſſeam ſedem capilloſam, vel frontis, dolor quidam ſe offert, diuturnus & perſeuerans, vnde etiam vti cephalæa interna, hęc Cephalæa externa dicitur: ab altera in capitis dolore explicata differens, quòd hæc externas ſedes occupet, & circa oſſa verſari videatur, contactuque exacerbetur. Ab interna cephalæa exortum quandoque ſumens, & vel cum ea ſe offerens, doloremque capitis intus forisque ſe exerentem, efficiens. Vel etiam per ſe tantùm in exterioribus affligens: Nunc in vtroque, nunc dextro, nunc ſiniſtro, vti hemicrania, latere; nunc claui infixi inſtar vnum

Clauus. locum veluti perterebrans Clauusque dicitur: aliquando nodos in fronte protrudens. Cum capitis dolore in lue venerea explicando, magnam habens ſimilitudinem. Et nonnunquam etiam in alijs oſsium ſedibus, vti illa lues, dolore & nodis ſe patefaciens.

Grauedo capitis externa. Eſt & alia ſpecies doloris huius exterioris in capite occurrentis, qui alios dolores à defluxione in articulorum & carneas ſedes factos, præire, eosque præſagire ſolet. In quo capiti graue aliquid & moleſtum incumbere videtur, dolorque extrinſecùs, ac ſi cutis à ſubiecta ſede auulſa eſſet, ſentitur, tactuque & pręſertim capillorum commotione, augetur. Extuberantiaque quædam nonnunquam mollis ac œdematoſa, lata & diſperſa, externam hanc ſedem, præſertim circa occiput & ceruicis poſteriorem ſedem, occupat. Aliaque interdum accidentia, quæ in capitis grauedine, intra caluariam obortâ, eueniunt, præſertim ſi & illa, vt ſæpe fit, externam hanc grauedinem comitetur, hîc quoque ſe repræſentant.

Venerea lues. Plurium oſsium regionem poſsidentis doloris, alterum genus, à morbo nouo & veteribus incognito profectum, & ab Indis ad nos contagione propagatum, à populis, quos primùm inuaſit, ab initio morbus Neapolitanus, mox cùm ad Gallos quoque perueniret, morbus Gallicus vocatus eſt: quem, quia per veneris vſum, maximè per contagium, corpora inficit, luem veneream alij appellant. Cuius luis, cùm plura occurrant genera (ſicuti ſuo loco explicabimus) hic dolor circa oſſa reſidens, vnum ex illis exiſtit: quod Germani, quia cum laſsitudine, in qua oſſa contundi videntur, ſe offert, 𝔏emmu vocant, nos Dolorem venereum vel contagioſum appellare poſſemus.

Morbus Gallicus vel Neapolitanus.

Dolor contagioſus venereus, Lemmu Germ.

Circa regionem oſsibus proximam, hic dolor ver-

verſans, in media ferè ipſorum latitudinis vel longitudinis potiſsimùm ſede excarni vrget. Vt in tibiarum maximè interiore nudæ ſedis longitudine, & iuxta ſcapulas, homoplatam & cubitum, in ſterni item anteriore oſſea ſede: quæ in hoc ſolo affectu, cùm aliter vix ab internis cauſis dole. repoſsit, dolet, & proin hæc lues etiam ſolo hoc ſigno quandoque cognoſcitur. In c[illegible]tis quoque externa ſede dolor hic ſe exerit, maximè in anteriore ſede, in fronte ad palpebras ſe vſque extendens, & circa tempora, cephaleæ externæ inſtar fixus hæret.

Implacabilis autem hic dolor eſt & atrox, cutem à ſubiectis oſsibus veluti diuellens & dilanians, contactumque ægrè ferens. Qui ſub noctem augetur, & calore non, vt alij dolores, miteſcit, ſed exacerbatur: quâ de cauſâ fortè noctu in lecto recumbentes, quia tunc magis calent, grauiùs habent. Senſimque hic dolor, non ſubitò, vti arthritidis genera, hominem inuadit.

Tumores duri ſeu nodi, quos Beulen Germani, illorumq; cauſâ totum ſic affectum vocant, quandoq; erumpunt: in fronte, in tibijs, in manuum externâ ſede: qui ſe inæqualiter habent, augenturq;.

Alia quoq; externa vitia, vt pilorum defluuium, maculæ, puſtulæ, vlcera huic dolori copulantur, quando hæc luis venereæ ſpeciès non ſolitaria eſt, ſed alijs accidétibus, vt in luis hac generali tractatione ſuo loco oſtendemus, comitata exiſtit.

Cauſa.

IN doloribus omnibus enarratis, habitum corporis poſsidentibus, partes è quibus habitus corporis conſtituitur, ſenſiles ſaltem affici, cùm hæ dolorem tantùm ſentiant, neceſſe eſt: quales

ſunt muſculi, membranæque ſenſiles & nerui. In quibus dolores nunc à diſtẽtione, nunc compreſſione, nunc ſolutâ continuitate, nunc intemperie ſimplici, vel cum humorum congeſtione, aut influxu, vel qualitate malignâ prodeunt.

Diſtentio, cauſa dolorum in membris, in quibus alia ſymptomata prævalẽt.

Diſtentio vehemens harum partium, vt doleant efficit. Quod fit per motum immodicum, in exercitijs & laboribus, vnde dolor tenſiuus in membris, cum laſſitudine tenſiua nominatâ iunctus, vt in laſſitudine dictum, oritur. Et à motu violento, muſculis nimium retractis, cum ſpaſmo, dolor admodum exercet membra: vti in ſpaſmo oſtenſum fuit. Dein & muſculis maiori niſu validiùs aut diutiùs extenſis, affluxumq; ſanguinis concitantibus, dolor non ſolùm, qualis in laſſitudine inflammatoria aut vlceroſa, ſe offerre ſolet, ſed & maior, qui contactu motuque increſcit, fit: ſicuti & in muſculo lato mamillari primo, brachium mouente, talis dolor ſentitur, quando equi, qui difficulter retinetur, freno validiùs attracto & retento, inter equitandum caput ſuſtentando muſculus hic diutiùs laborat & patitur: aliquando & pedes ac genua, cùm illis ſtapede breuiori præſertim innitentes, laſſa & dolentia reddimus.

Viſcerum internorum cauſa dorſo accumbentium, maiorum præſertim, & per ligamenta dorſo appenſorum, ſi ea diſtendantur, aut in tumorem eleuentur, aut alioquin ponderoſiora fiant, trahendo & diſtendendo membranas dorſi, quibus adnectuntur, eius dolorem, horum morborum comitem, procreant. Qualis dorſi dolor admodum frequens, qui ponderis aut veluti diuulſionis ſenſum exprimit, in diuerſis hepatis, lienis, inteſtinorum, meſenterij, vteri morbis, & in grauidis, vtero fœtu turgido, occurrit, in illisq; affectibus expoſitus fuit.

Flatus

Flatus in habitu corporis, ab humiditate caloreque debili membrorum natus, vel ex alijs cauitatibus in eum irrumpens, ſi in muſculorum ſpatijs collectus ſit, muſculos attollẽdo & diſtendendo, dolorem, qui in ſpaſmo flatulento excruciat, parit. Si in membranarum ſpatijs coerceatur, dolores, quales in carnoſis præſertim locis, in corpore ſæpè euenire videmus, illis qui à defluxione prouenerunt, non abſimiles, non tamẽ adeò fixos, ſed vagos & diuellentes, nec ita diu perſeuerantes, gignit. Quòd ſi ad cutem vſq; erumpat, dolorem apparentem illic, ac diſcurrentem, cum palpitatione dicta, parit. Sicuti in eiuſmodi affectibus, quibus dolores hi aſſociantur, fuit expoſitum.

Compreſſio, cauſa dolorum in membris, in quibus alia ſymptomata prćeſident.

Compreſſio partium in habitu corporis, illæ sâ cute, (nam cùm hoc fit, ad cutaneos affectus, vbi explicabitur, pertinet) dolorem illic efficit. Veluti ex decubitu diuturno in morbis longis, membris diu preſſis, & veluti, vti aiunt, conquaſſatis, dolor in illis, vti & in dorſo cũ laſſitudine, ægrum dum decumbit, & poſtea vbi conualuit, diu ſæpè exercet. Certæ quoque partes ſenſiles, ſi validiùs premantur, aliquandiu dolent: quod vt varijs in locis, à violentia externa, accidit: ſic à neruo in cubiti ſinu latente preſſo, dolor grauis cum ſtupore & formicatione duorum digitorum, ſæpè contingit.

Imprimis verò, ſi oſſa, quæ corporis habitum firmant, nimiùm impulſa, aut è ſede ſua declinantia, vicinos muſculos, membranas maximeq;, neruos, qui nec contactum oſſium quidem ferre poſſunt, premunt, dolor illic euenit: qui eò maior diuturniorque exiſtit, ſi partes hæ ex dolore intumeſcant, incaleſcant, & nonnihil inflammentur. Sicuti in inæquali & violento dorſi motu, ceruicis præſertim, magnus & punctorius quidam do-

lor quando pars læſa mouetur, diu ſæpe affligit. Frequentiùs hoc luxatis oſſibus, in articulis mobilibus accidit, oſſe dislocato in ſedes haſce ſenſiles erumpente, dolore tamdiu, quamdiu os illis incumbit, eas exercēte: accedente ſimul partis illius, cuius articulus luxatus eſt, immobilitate: quemadmodum in motus impotentia, à luxatione profecta, oſtenſum fuit.

Idem fractis abruptisq́; oſſibus euenit, doloŕq; non ſolùm tunc, ſi loco ſimul mota, quia partes, in quas feruntur, premunt, euenit, ſed potiſſimùm, quia eaſdem aſperitate ſuâ ex fractura inductâ, pungunt & lædunt, dolor vehementior adhuc oboritur. Cui dolori immobilitas membri, ſi oſſa quæ per articulum mobilem mouentur, per fracturam à ſe inuicem abſcedant, quoque iungitur, ſicuti in motus impotentia, à fractura proueniente, dictum fuit. Vel ſi alia oſſa frangantur, vt coſtæ, aut alioquin aliquid ab oſſibus abrumpatur, alia accidentia cum dolore concurrunt: inter quæ, ob ſpinas aliquot à vertebris dorſi ex caſu abruptas, diuque retentas nec cognitas, dolore graui diu ægrum in dorſo affligente, tumorem amplum eoque tandem ſuppurato, vlcera ſucceſſiſſe, poſtmodumque ſpinas illas prodijſſe, aliquando obſeruauimus.

Ruptura, cauſa dolorum, qui in Hernia ſe offerunt.

Soluta continuitas intrinſecùs in habitu corporis, in parte ſenſili facta, doloribus illic ſe offerentibus, occaſionem præbet. Vti frequenter fit, cùm membrana circa ventris ſeu abdominis regionem rumpitur: idq́ue maximè cùm erumpentibus è peritonæo, inteſtinis dilatato, vulnere ſeu ſciſſurâ dolor creſcit, tumorque tunc ſe offert herniofus, vbi & hic affectus explicabitur. Quod reliquas partes attinet ſenſiles, habitum corporis conſtituentes, vt muſculum & neruum, cùm vix, niſi

niſi externum accedat vulnus, cutem priùs ape-riens, ipſa vel rumpantur, vel illorum continuitas manifeſtè ſoluatur: de hiſce ipſorum læſionibus, atque inde euenientibus doloribus, in cutaneis agemus affectibus.

Intemperies cauſa dolorum, cum aliis ſymptomatis copulatorum.

Intemperies harum partium dolorem etiam parit, quamdiu hæc durat illiſque impreſſa manet, perſeuerantem. Eaque & frigida & calida: quæ ſi extrinſecùs accidat, cùm cutem tunc potiùs afficiat, ad cutaneos dolores pertinet, vbi & explicabitur; Si intrinſecùs fiat, ab influxu vel congeſtione humoris hoc fit, vti mox dicetur. In febrium etiam paroxyſmorũ initijs, frigus, & poſtea in progreſſu ſubſequentem calorem, dolori huic, de quo tunc in dorſo & membris conqueruntur ægri, occaſionem præbere, caloremque, tum quia partes ſimilares omnes, in omnibus febribus eo alterantur, tum quia in continuis febribus, cauſa in vaſis maioribus dorſo vicinis contenta, neruoſas partes inde magis accendit, in hiſce ſedibus moleſtiam hanc efficere, cognoſcimus.

Cõgeſtio humoris, cauſa Cephaleæ externæ.

Congeſtus humor in habitu corporis excrementitius, accedente interdum & prauitate quadam, à nutrimenti quo partes aluntur cruditate, vel etiam vitioſiore portione: vel ob aſſimilationis imbecillitatem, aut prauitatem ſenſim coaceruatus, dolores qui circa exangues ſedes iuxta oſſa, perioſtia & membranas præcipuè verſantur, vbi excrementa hæc, in locis hiſce minùs calidis, & vt vocant, frigidioribus faciliùs accumulantur, tardiuſque diſſipantur, quandoque gignit. Idque frequentiùs in capitis ſede, intra caluariam & cutem illi obductam, occurrente, ob venarum illic copiam, quarum cauſâ excrementa facilè ibi colliguntur, & quia ob cutem craſſam difficulter expirant, accumulátur, quæ poſtea Cephalæam eam

producunt, quæ circa exteriorem ſaltem hanc illius ſedem occurrit. Quod & in alijs quoque locis circa dictas ſedes oſſaq́, nuda, tali ibi materiâ ſenſim congeſtâ fieri poteſt, doloresq́; eiuſmodi paulatim naſci, illis aliquo pacto, vti dictum, qui in lue venerea fiunt, ob cauſæ lociq́ue aliquam ſimilitudinem, non abſimiles: vnde & hi, ſicuti illi, extuberantias aliquas nodosq́ue, perioſtio ab eiuſmodi excrementis exeſo, luxuriante tunc partis nutrimento, atque in callos concreto, proferunt; ſicuti in externis tumoribus hæc ampliùs exponentur.

Cōgeſtio humoris, cauſa Grauedinis externæ capitis.

Verùm & à congeſtis eiuſmodi excremẽtis extra caluariam, dolor ille externus, quem defluxiones & arthritides præcedere & denunciare diximus, oritur: ijſdem, vti in cephalæa externa, de cauſis, qui tamen in cephalæa, hærente illic materiâ diutiùs, in hoc verò defluente, deſinit, & in deteriorem commutatur.

Cōgeſtio humoris, cauſa Arthritidis alicuius.

Sed & eadem excrementa, circa articulorum regionem exanguem ijſdem de cauſis congeſta, nec aliunde eò defluxa, arthritidem quandam gignere poſſunt: quæ ſenſim non ſubitò, vt illa quæ à defluxione fit, prodit, nec adeò dolorem grauem infert, & tumorem œdematoſum potiùs, quàm alium profert. Quæ arthritis rariùs primò incipit, ſed aliam quæ à defluxione oritur, præcipuè ſequi ſolet: idq́ue loco affecto, ex multis defluxionibus debilitato, noua excrementa illic congerente, vnde qui ſic affecti ſunt, à podagra rarò immunes, nunc ob defluentem, nunc congeſtum humorem, ſemper illius quædam indicia ſecum circumferunt, aliquidq́ue patiuntur: vel ſi ſpecies aliqua arthritidis alia ſic fiat, quæ tandem ceſſare ſolet, vt iſchiadicus dolor, diu admodum protrahitur, magnasq́; parit mutationes.

Influxus humorum quorundam in habitũ corporis, dolores in eo, qui ſubitò, ſi confeſtim defluant, ſuboriuntur, & vel Defluxiones ſimpliciter appellantur, vel Arthritici dolores dicuntur, generant. Qui humores vel extra venas, vel intra venas priùs collecti, eò defluunt. *Defluxio humorum causa dolorum Defluxionis in habitum corporis factæ, & Arthritidis.*

Extra venas congeſti humores, è quorum defluxu dolorum duo enarrata genera prodeunt, à pleriſque pituitoſi, à nonnullis ſeroſi eſſe cenſentur. Verùm cùm pituita aquea, quæ ſpecies illius ſola in diſtentiora loca poteſt defluere, vel ſerum purum & merum, vel etiam aqueâ pituitâ miſtum, ſi ad partes defluant, functionum ipſarum læſiones, vt reſolutiones & tumores, dolore carentes, ſicuti in illis locis deſcriptum fuit, potiùs quàm dolores vehementiores gignant, veriſimile eſt, quando hi in defluxionibus & arthritide adſunt, & præſertim cùm admodum affligunt, ab humore alio grauiùs afficiente eos proficiſci: & proin cùm fluxilis ſit, ſeroſum quidem eſſe, minimè tamen ſimplicem aut aqueum tantùm, ſed qualitate alienâ imbutum, & ichoribus humorum & excrementis, quæ illum vehementiorem reddant, permiſtũ: quæ prout vel bilioſa vel acria aut ſalſa aut alioquin praua ſunt, partem in quam feruntur diſtendendo, vellicando, varijs modis plus minúſve moleſtant, doloréve afficiunt.

Origo verò huius ſeroſi excrementitij humoris, à capite plerumque proficiſcitur, vbi defluxionum ſcaturigo exiſtit, & ab eo in partes ſubiectas defluit. Congeriturque ille nonnunquam in illius interiore ſede, intra caluariam, præbente ei materiam ſanguine, cuius tanta copia in capite cõtinetur, ſi crudus aut impurus aliter inquinatus exiſtat. Tunc enim, cũm portio illius aliqua, vel maior, ad nutritionem inutilis relinquatur,

concoctionemque effugiat, talia excrementa ſenſim in cerebro deponit, quæ cùm delabuntur, dolores, vti dictum, pariunt. Quos grauedo capitis, coaceruatâ priùs illic materiâ, & eiuſdem dolor nonnunquam, aliaque accidentia anteire & minari ſolent. Sanguis autem excrementitius ad cerebrum delatus, talis à primæ vel etiam ſecundæ concoctionis debilitate, vel ob ipſius cruditatem, vel vitium aliud, à varijs cauſis contractâ, gignitur: eoque magis, ſi cerebrum inſuper imbecillius accedat: vnde etſi ſanguis laudatus in prima concoctione ſit genitus, tamen cùm eum in tertia concoctione rectè aſſimilare nequeat, multa excrementa deponit, vel ſi iam priùs non bene coctus, vel excrementis miſtus ſit, plura tunc excrementa accumulat. Cuius imbecillitatis cerebri cauſa, nunc à parentibus contracta, hæreditarium facit malum; alias ex ſenio vel morbis capitis alijsúe de cauſis prodit, inter quas vinum narcoſi ſuâ, & venus ſpiritus exhauriendo, cerebrum & neruos debilitantia, ac vires, vti vocant, eneruantia, non minimæ cauſæ podagræ, hæcque illorum pœna, ſtatuuntur. Quam illuuiem, ab enarratis cauſis, in capite congeſtam, vel copia nimia, vt tandem defluat, mouet; vel frigus externum ab aëre, vento, madoréve contractum, ad cerebrum penetrans, ex eoque ſtringendo humiditates illas exprimens; vel calor à ſole, balneis, caput afficiens, meatus reſerando potiùs, atque irritando facultatem excrementitiam, quàm, vt volunt, pituitam fundendo, defluxiones concitat; vti & motus magni caput concutientes per ſternutationem, tuſſim, alióve modo facti, vt ab eo decidat humor redundans, efficiunt.

Sed & extra caluariam, inter ipſam & cutem capitis, ſeroſum eiuſmodi excrementitium humorem

morem congeri poſſe, à quo defluente, eiuſmodi dolores fiant interdum, priùs oſtendimus, cùm ex illorum congeſtione cephalæas externas, vti & grauedines cum cutis intumeſcentia, quæ alios dolores antecedere ſolent, naſci diximus: cauſamque quare materia illic facilè congeratur ſimul expoſuimus. Quem humorem eædem cauſæ, quæ defluxiones ab interioribus capitis mouent, illic explicatæ, etiam vt ex ſede hac externa fluat, commouere poſſunt. Inter quas, cauſæ externæ, frigus & calor, cùm mox in exterioribus hiſce locis operentur, citiùs ex illis quàm interioribus, defluxiones, ſicuti protinus horum occurſu eas ſuperuenire videmus, concitant.

Defluxus autem huius excrementitij ſeroſi humoris, intra & extra caluariam congeſti, diuerſimodè fit. Is enim qui intra caluariam collectus eſt, ſi defluat, nunc alijs affectibus & doloribus, ſicuti alibi dictum fuit, nunc illis qui in habitu corporis fiunt, cauſam præbet, prout in cerebri baſim deſcendens, ex tribus cauitatibus, caluariæ fundo, impreſsis, in aliquam illabitur, curſumq; ſuum dirigit. Nam ſi in cameram ſuperiorem fronti proximam incidat, tunc per foramina oſſis cribroſi, veluti per cribrum tranſcolatus, è naribus inſtar aquæ limpidiſsimæ ſtillans, coryzam facit. Si in mediam, quæ multis foraminibus palatum ſpectat, feratur, tunc, ſi in narium amplitudinem deſcendat, vel mox tenuis adhuc, vel retentus aliquamdiu craſſeſcens & mucoſus factus, per nares emungitur, aut ſcreatu è faucibus expuitur, vel ſi in oculorũ ſedem deſcendat, per lachrymas exſtillat: ſicuti hæc in excretis copioſiùs explicabuntur. Si verò in media hac ſede, neruorũ ductũ, quorum aliq quoq; hęc foramina ꝑuadũt, ſequatur; vel ſi in

poſteriorem caluariæ cauitatem, quæ humilior & amplior, delatus, per magnum occipitij foramen ſpinalis medullæ, ipſiusq; parium neruorum propagationem, deſcendat, in habitus corporis locum aliquem, vti & faciem delapſus, nunc vel indifferenter in partibus carnoſis alicubi, aut circa articulorum regionem ſubſiſtens, defluxionum dolores dictos, vel arthriticos parit. Vti &, ſi extra caluariam collectus humor defluit, tunc ſub cute deorſum vergens, prout ſe vel articulorum, vel carnoſis ſedibus inſinuat, dolorum genera profert. Sicuti quo pacto in defluxu humoris intra vel extra caluariam exiſtentis, hoc fiat, nunc explicabitur.

In carnoſas itaque corporis partes ſi procumbat defluxio, ſiue è capitis interioribus neruorum ductum ſecuta, vel exterioribus, nam & inde ſub cute ad carnoſas ſedes aliquouſque perferri poteſt, feratur, tunc muſculorum neruoſarumque membranarum, & partium inter ſe mutuo connexarum interſtitijs ſe ingerens, vel etiam inter carnem & cutem glandulaſque ſe inſerens, Defluxionum dictum dolorem, nunc grauitatis ſenſum exprimentem, ſi copiâ ſuâ grauet, vel diſtendentem, ſi diſtendat, vel acerbiorem, ſi qualitate aduersâ ſimul moleſtet, excitabit: Tumoremque interdum, nunc occultum, nunc conſpicuum, ad œdematis naturam accedentem; vel etiam, ſi dolor vehemens ſit, affluxumque ſanguinis proritet, aliquam in hiſce partibus veluti inflammationem, eamque vel abſtruſam, quæ tamen calore & pulſante dolore ſe prodit, vel etiam ſi in exterioribus hoc magis fiat locis, illic tumore & rubore nonnihil ſe in conſpicuum dantem. Quales defluxionum dolores in dorſo & ceruice, facie item, nonnunquam & in pectoris & artuum ſedibus, vti in

vti in generibus oſtendimus, illis in locis frequentiùs & faciliùs oriuntur, quæ loca iam aliquoties defluxiones paſſa, imbecilliora, laxiora, ad ſuſcipiendum proin magis apta, & hiſce defluxionibus obnoxia fiunt.

In articulorum verò regionem, ſi humor ille à caluaria elapſus, per neruorum vias feratur, aut extra eam cumulatus, ſub cute eò deſcendat, ſicuti Fern. eum tantùm huc peruenire poſſe exiſtimat, tunc prout vel circa coxæ, humeri, genu, cubiti, manus, pedis, digitorumúe articulos, aliquando & dorſi & maxillæ, vno in loco, duobus vel pluribus ſubſiſtit, diuerſæ ſpecies ſuprà enarratæ arthritidis exurgunt. In quibus locum affectum articulum eſſe cenſent, illiusque interiorem ſedem affici plerique credunt, idque quia dolor iuxta articulos eosque mobiles potiſsimùm ſentiatur, vel potiùs quòd per motum articuli dolor augeatur. Verùm cùm articulus mobilis, intrinſecùs ex duorum oſſium extremorum mutuo nexu componatur, nulloque perioſtio toto hoc ſpacio, quo inuicem iuncta ſunt, inueſtiatur, ſed cartilagine ſolùm incruſtetur, nullusque neruus hæc loca ſubeat, & proin hæc omnia ſenſu tactus deſtituta penitùs ſint, dolor in interiore hac ſede articulorũ fieri nullo modo poteſt: vti neq; in articuli femoris interioribus, vbi licet teres ligamentum ſit, cùm tamen illud cartilagineum & inſenſile exiſtat, illius causâ, dolor aliquis eò in loco ſuboriri poteſt. Dein &, cùm oſſa in articulis adeò exactè iungatur, vt nullum ſpatium inane relinquatur, atque in ambitu articuli extrinſecùs, membranea ligamenta illis connata, ambientiaque ea penitùs occludant, vt nihil ad interiora illorum perferri poſsit, quo pacto humor arthritidem gignens, eò perueniet? cùm nulla ad hæc loca pateat via, neq; vena aliqua hæc loca ſub-

eat. Præterea cùm ligamenta foris articulum ſtringentia, inſenſibilia quoque ſint, vel ſi aliquem ſenſum à perioſtijs quib. adnaſcuntur, ſicuti aliqui putarunt, ſumunt, illeq; obtuſus admodum ſit, quomodo ſi illic articulus afficeretur, tantus dolor, vti in arthritide fit, naſceretur? vti neq; tendinum illic inſertorum causâ fieri poteſt, cùm & illis vel nullũ, aut obſcurum ſenſum ineſſe, tactus facilè diiudicet. Ad hęc tumor extrinſecùs prominens, & ab articulorum regione aliquouſq; interdum expãſus, & dolor aliquando ab articulo procul diſtans, aliàs ab eo latè ſe extendens, in articuli ſtructura dolorem hunc minimè euenire, oſtẽdunt. Sicuti & hæc, quod gypſea illa materia, nodi tophique, quę in arthriticis quandoque prodeunt, non ſemper iuxta articulos, ſed & alijs vicinis in locis ſe offerãt: & licet in ipſis articulis plerunq; naſcantur, illiq; ſpatio temporis, ob indurata potiſsimùm ligamenta, nodoſi fiant, non tamen dolorem idcircò in articulum conſtituentibus partibus inſenſibilibus fieri comprobant, cùm illic tãdem ob cauſas alias accedentes, vti dicetur, nata, niſi vicinas partes ſenſiles afficiant & pungant, dolorem alioquin nullum adferant, ſed articuli motum potius figant, illiusque formam vitient, dolorq; non poſsit niſi partis ſenſilis affectæ causâ, quæ in articuli ſtructura, vti dictum, non inuenitur euenire. Ob quam cauſam dolores arthriticos, non articulorũ ſed illis vicinarum partium ſenſibiliũ causâ accidere certum eſt: quales ſunt nerui, ſimulq; partes ob diſperſos per eas neruos neruoſæ dictæ, muſculi ſcil. ipſiſq; connatæ membranæ. Cæterùm, quòd hæc circa articulorum regionem potiùs quàm alibi patiantur & afficiantur, doloresque illic frequentiùs occurant, cauſa eſt, neruorum circa haſce ſedes concurſus, & quòd eo peruenientes, in anguſtioribus hiſce locis

coerciti, certis membranis & ligamentis vincti retineantur,& ad articulorum motum plicētur,cùm alibi liberi citra connexum, & recti per corpus incedant,vnde & fit,vt cùm materia aliqua in hęc loca anguſtiora & curua defluit, illic facilè ſubſiſtat, neruosq; afficiédo, dolores eiuſmodi excitet. Qui dolor tamen,ſi humor defluxus extra articulorum ſedem,in alijs anguſtijs vel indirectis ductibus,per quos nerui feruntur, quoque figatur, & eo in loco tunc concurrant; vti in coxendico dolore, qui ſupra illius articulum plerumque in lumbis, illic vbi quartus neruus ad crus deſcendens, è cauitate coxendicis extrorſum reflexus curuatur,hęrente humore, euenire ſolet, poſteaq; vlteriùs defluéte eo, ſedem mutare, & nunc circa coxæ, nunc circa genu articulum in poplite, ad quem hic neruus peruadit,nūc in pede magis afficere: Quod & ſi in homoplata ſit dolor, hac ratione ſępe cōtingere conſueuit. Vti & ſi copioſa ſit materia, non vno loco, ſed diuerſis in locis hærere atque affigere, & illis quoque in anguſtijs, vbi nerui per oſsium foramina tranſeunt,vti in ſpina dorſi, maximeque vbi reticularis neruorum plexus iuxta ceruicem in brachia, & iuxta lumbos in crura neruos promit,facilè ſubſiſtit,doloresq; mouet.

Morbus autem,dolorem in ſedibus iam explicatis efficiens,vel eſt diſtētio quædam,à copioſo humore excrementitio affluxo,eadē ratione, vt,cùm in carnoſas ſedes influit,prodiens,& ab eo tantùm differens,quod hic defluxio vlteriùs ad muſculorū inſertiones articulis proximas vſq; delata, illic dolores, ſed non ita acerbos, vt cùm nerui afficiūtur, parit, partemq; in tumorem œdématoſum quandoq; eleuat. Qui humor excremētitius,ſi qualitate potiùs vehemēti,vel prauâ,neruos inſuper in locis articulorum,vti dictū, afficiat, dolores acerbiores

parit,vnde cōcitato etiam affluxu ſanguinis, in loco affecto quandoq; calor, rubedo, tandemq; tumor,vti in arthriticis doloribus, ab influxu ſanguinis præcipuè, hæc adeſſe mox dicemus,ſuboriuntur: quæ omnia tādem abſumptis diſcuſſisq; hiſce excrementis, ceſſant, nouaq; defluxione ſubortâ, redeunt.Atq; remanent tandem in diu iteratis defluxionibus materię influxæ,nec penitùs diſcuſſę, reliquiæ:quæ,ſi glutinoſæ ſint, ſenſim in gypſeam materiam concreſcunt, ſi terreſtreitatem, qualem in ſeroſis excremētis ineſſe, in calculi cauſis oſtendimus, in ſe contineant, ſucceſsiuè in cretaceam, tophaceam aut arenoſam & lapideam materiam conuertuntur. Fitq; hoc maximè in extremis corporis, manuum & pedū articulis, cùm humor delapſus quandoquidem vlterius ferri nequit, potiùs infimis hiſce in locis,quàm ſuperioribus diu retentus,eo vt dictum modo,craſſeſcat ſicceturque.

Partis autem recipientis & deducentis diſpoſitio plurimùm facit, vt in hanc vel illam partem defluxio potiùs cadat,ſæpeq; redeat. Talis autem eſt viarum, neruis alioquin & reliquis vaſis, quæ cum neruis corpus peruadunt,deſtinatarum,ſediumq; quæ circa articulos ſunt, nimia laxitas; tum ab ortu inſitis de cauſis à parentibus eueniens, cauſaq; vna, quòd hæreditarius ſit affectus, cum ea quæ à cerebri imbecillitate inde quoq; deducta eſt,vti ſuprà dictum, exiſtit; tum etiam alijs de cauſis, & à morbis,tum maximè ob continuum defluxum,ſępeq; redeuntem, viasq; peruadentem & dilatātem contracta: vnde fit vt per eiuſmodi ampliatas vias & laxas, humor licet non tātâ copiâ, quæ alioquin requiritur, congeſtus,vel leuiter commotus,facilè defluat & conſuetas haſce vias repetat. Et cùm ad extrema vſq; articulorum perferri potiùs, quàm in vijs intermedijs ſubſiſtere, defluxio tenuis præſertim,

tim, vijs ſic laxis exiſtentibus, ſoleat, illicq; retenta, loca hæc non ſolùm relaxare, ſed & ſenſim ſeparando ab inuicem veluti excauare: ideò euenit, vt podagra & chiragra frequentiores cęteris ſint ſpeciebus, & quòd, ſi ſemel ægrum inuadant, per interualla vel menſium, vel anni, prout cauſa præſtò erit, redeant, nec dũ penitùs ampliùs abigi poſsint: coxendicus verò alijq; ſuperiorum articulorũ dolores, etſi aliquando illic ſubſiſtente materiâ eueniant, tamen cùm hoc rariùs fiat, humorq; potiùs deſcendat, non adeò illis quos hi ſemel corripuerunt, niſi eò defluxiones ſæpè delatæ, locum quoque, vti dictum, laxum reddant, conſueti ſint. Vti & quòd arthritis generalis, non adeò frequens, vt cæteræ illius ſpecies exiſtat, & licet aliquando fiat, non tamen facilè, vel etiam nunquam ampliùs redeat, non ſolùm huius cauſâ eſt, quòd non niſi magnam illius cauſam eſſe oporteat, humorũ ſcil. copioſum prouentum, qui in omnes ferè articulos ſe exonerare poſsit, ſed &, quòd, cum rariùs eueniat, partes nondum debilitatę, minùs humorem ſuſcipiant, & quòd, vti mox dicetur, ab alia cauſa, quàm defluxione à capite, frequentiùs prodeat.

Intra venas concluſus ſanguineus humor, ſi in articulorum ſedem influat, arthritidẽ quam aliqui Calidam, quòd febri comitata ſit, characteresq; caloris in articulorum ſede proferat, vocarunt, interdũ progignere poteſt. Sicuti enim ille quaquauerſum per venas in habitum corporis diſperſas, in carneas mẽbraneas partes, & cutem ipſam ſe inſinuare poteſt, illicq; inflammationes, vel etiam ſine inflammatione verâ, diſtẽtionem caloremq; excitare (ſicuti ex dolore, ſanguine attracto, parte nõdum inflãmatâ, & tamen rubẽte ac calentę hoc fieri poſſe, apparet) ſic &, ſi in articulorũ regiones neruoſas feratur, illisq; ſe inſinuet, diſtẽdendo, caloreq;

ſuo inflammante, dolorem arthriticum efficiet.

Idq; quando ſuâ copiâ in venis redundat, aut calidior exiſtens & inflammatus, febrem accendens ſynochum, quę plerunq; huic arthritidi calidæ ſtatim ab initio ſuperuenit, & aliquandiu comes eſt, per eam portionem illius in articulorũ haſce ſedes propellit. Nam ſicuti ab iiſdem cauſis, in febribus ſynochis, in ſuperficiem cutis effuſo ſanguine, eryſipelata febre hac comitata gignuntur, ſic etſi in haſce ſedes articulorum, hoc in hiſce febribus moliatur natura, quò etiam frequenter ſe exonerare ſolet, arthritis potiùs febre ſynocho comitata naſcetur. Vnde & plerumque accidit ob hanc cauſæ ſimilitudinem, vt qui arthritidi obnoxij ſunt, aliquando ſanguine in cutem effuſo, febre quæ eryſipelata profert, noſtrique Carfunckel vocant, facilè, ſicuti in febribus hoc expoſitum fuit, corripiatur: ægriq; qui vtriſq; obnoxij ſunt, podagræ timore, quando illa inuadit, eryſipelatis opinione ſe conſolentur. Sed & ſanguis, ſero excrementitio ichoribusq; humorum perfuſo, impurior fluidiorque factus, à naturâ, interueniente plerunq; etiam febre aliquâ, ſed mitiore (vix enim ſine febricula, calida vocata arthritis incipit) vti in alia loca aliquando, ſic in articulorum regionem expurgatus, arthritidem inducit. Quæ &, quádo generalis eſt ſępiusq; repetit plerunq; à ſanguine, cũ copioſus ſit humor, totumq; corpus peruadẽs, in pluresq; ſedes ſimul effundi poſsit, prouenire ſolet; quòd ſi à defluxione à capite fiat, cùm nõ niſi magna ſit cauſa, rariùs fieri diximus. Licet & particularis arthritis, & podagra, nonnunquã & coxendicus dolor, ab eodem ſanguine, in vnam aut pauciores ſedes tunc ſe exonerante, non infrequenter febre quoq; comite, gignatur. In quib. à ſanguine genitis articulorum doloribus, ſi ſanguis qui influxit feruidior fuerit, neruoſum.

noſumq́; genus grauius afficiat & inflámet, dolor & ardor maior erit,rubedoq́; & tumor,niſi in profundo hæc omnia, vt in iſchiadico dolore lateant, citiùs apparebunt, atque eryſipelatoden aliquam phlegmonẽ referent:ſi verò ſeroſior, ad œdematis naturam, tumor latè diſperſus potiùs accedet,dolorq́; nõ adeò magnus erit,niſi quatenus,ſi in multis locis hoc fiat,ea ratione magis moleſtus eſt.

Cuius ſanguinis in venis feruoris & impuritatis cauſæ,vti variæ ſunt, in febrib. ſynochis comitatis expoſitæ:ita imprimis vini potentiores præſertim immoderatus & continuus vſus,non ſolùm, quòd cerebro toties ſtuporem inducens,illud debilitando,ſed & quòd ſanguis inde copioſior calidiorque & tenuior continuò gignatur, qui facilè poſtea inflammatur,febréque, per quam portio illius in articulos excutitur,accendat, podagræ cauſa,hæcq́; illius pœna ſtatuenda erit. Vnde & ditiores præſertim,qui vino generoſo ſępè inebriantur, cibisq́; aromatibus varijs conditis, vnde quoque ſanguis tandem accenditur, perpetuò vtuntur,podagram ſibi familiarem, quæ apud ſybariticos illos & delicatos libenter vt vulgo dicitur, diuertit, reddunt: quæ tamen & pauperes aliquos non præterire ſolet, eosq́; interdum alijs de cauſis, vti & febris eryſipelatodes exercere. In omnib.hiſce multum adiuuante diſpoſitione partis, ob imbecillitatem illius,aut viarum,vti dictum,laxitatem,ad ſuſcipiendum pronâ,quæ illi,ijſdem de cauſis,vt in arthritide à defluxione nata, diximus, ſi ſæpiùs præſertim ſanguinis influxu debilitetur euenit.

Sed & ſanguis indifferenter in alias præter iam dictas, carneas corporis habitus ſedes effuſus, in febribus ſynochis, veluti in emunctoria illicq́; poſitas glandulas,dolorem, qui eo in loco ſe cum tumore & febre offert, vt in febribus illis declaratum

fuit, vel ſi ob plethoram aut tenuitatem illius, vel ſponte, vel ob labores aut dolores, in membra ſe ingerat, in illis moleſtiam eam, quæ in laſsitudine deſcripta fuit, excitat.

Qualitas maligna, cauſa Luis Venereæ.

Qualitas occulta, ſeu cuius vires quibus agit explicari nequeunt, maligna & contagioſa, quod ex effectu patet, extrinſecùs corpus ſubiens, dolorem quem in habitu corporis, oſsium ſedem præcipuè occupare diximus, parit, qui luis venereæ dictæ quarta eſt ſpecies. Quæ qualitas à corpore alterius hominis, qui hac lue infectus eſt, prodit, ſiue hæc ita illum, vt ex ea æger decumbat, occuparit, ſiue nondum adeò impreſſa, vt ex ea penitùs ægrotet, exiſtat, ſed in obſcænis præſertim hæreat: quâ ratione ſcorta illic infecta, etſi aliquando minimè decumbant, aut alia accidẽtia grauiora huius luis ſentiant, alios nihilominus, vt poſtea ex ea lue vehementer affligantur, inficiunt. Hęc autẽ qualitas ab vno corpore exurgens, contactu in alterius corpus per contagium fertur, eamq́; potiſsimùm corporũ coniunctionem, in qua iunctis mutuò per coitum genitalibus, locisq́; illis nudis & tenerioribus, virus hoc ab obſcænis vnius in alterius tranſiens, vel illa ſolum (quod in fœminis priuatim interdum, vt dictum, euenit) vel totum corpus poſtea, quod frequentiùs accidit, inficit: quâ ratione etiam per eiuſmodi coitiones, hæc lues ab Indis ad noſtros tranſlata & propagata fuit. Licet & cũ excrementis, ab infectorum corpore in corpus aliud ſæpiùs aut vehementer traductis, hæc infectio tranſmitti poſsit: vt ab illorum ſudoribus euenire poteſt, ſi in linteis adhuc impuris cubent, vel induſia infectorũ induant. Quod fortè & ex ſputo fieri, ex eo colligimus, quòd ſicut beſtiarũ virus per ſputũ in morſu corpora ſubit, ita & luẽ hanc, per pocula vel cochlearia, aliáue ori indita, ſputo cõſpurcata, vel etiam

per

per oſcula, quâ ratione ab obſtetricibus ſæpe infantes inficiuntur, in alios transferri, ſit veriſimile: vti & à fœdis ichoribus ex vlceribus in hac lue fluentibus, aliaque corpora tangentibus. A quibus tamen omnibus, vixdum corpora, niſi ſummè tenera, & rara, vt infantium, & ſi admodum vel ſæpe hiſce impetantur contaminantur: vti neque facilè per halitum, cùm tunc multi ſimul, quod tamen non fit, eam contraherent: licet plerumq; has cauſas prætexentes, vt erratum illiciti congreſſus celent, illis culpam attribuant.

Hæc autem qualitas, in vapore vel humore, à corpore in corpus translata, partē, quam primùm attigerit, inficit, rariusque illic, vti dictum, permanet, ſed vlteriùs per corpus diſperſa, ſicuti venena ſolent, partibus mēbraneis potiſsimùm inſidiatur, atq; illis luem imprimens, ſi hoc in ſuperficie corporis fiat, vti elephantiaſis quædam, quam quoq; has præcipuè partes obſidere, in ea oſtendemus, pilorum defluuium, puſtulas, vlcera, parit: vti hæc ſpecies luis venereæ in cutaneis affectibus explicabitur. Si verò corporis ſolidioribus partib. profundioribus ſe inſinuet, tunc circa perioſtia membranasq; maximè vigens, dolores circa oſſium regionem nudam præcipuè, vbi plures membraneæ neruoſæq; partes concurrunt, moleſtantes, in capite, ſterno, tibijs, ſimilibusq;, vti dictum, locis gignit: qui dolores calore, cùm luem hanc veluti ſopitam in actum deducat, irritantur, atq; interdum nodos, perioſtijs abraſis, vti in cephalæa à congeſtione humorum expoſitum, in tibijs vel fronte præcipuè proferūt. Præter quę, alijs vix dum corporis partibus, grauiora adfert incōmoda, neq; in ſpiritibus aut humoribus magnas parit mutationes, neq; quicquam eiuſmodi, in vrinis, excrementis, alijsúe functionum læſionibus, apparet, niſi ob

dolorũ vehemētiam, morbi diuturnitatē, aut medicamenta violenta, quib. cura inſtituitur, potiùs, quàm ob hăc luē, tandem ſuperueniant accidētia.

Qualitas maligna, cauſa Cephalææ externæ malignæ.

Intrinſecùs quoq;, pernicioſa quædam vis abdita, ſed noxia ſuſcitari poteſt, quæ certis partibus inimica, dolores in habitu corporis gignit, interdum ſimiles illis, quales iam in lue extrinſecùs illatâ, circa oſſium ſedes, in morbo venereo naſci diximus, atque circa capitis exteriora, in Cephalæa externa, quæ citra hanc luem naſcitur, potiſſimùm ſe offerunt, & ex congeſtione humorum circa has ſedes, vti illic dictum fuit, naſcuntur: ſi præter illam intemperiem, quâ alioquin dolorem inferunt, etiam malignitatem acquirant, vnde & grauiùs tunc lædunt pertinaciusq; hærent & perſeuerant.

Qualitas maligna, cauſa Arthritidis eiuſdem malignæ.

Sed & fieri poteſt, vt articulorum dolorum aliqui, à defluxione nati, ſi humor ille ſeroſus excrementitius, præter eas qualitates, quibus dolores infert, etiam prauam vim adipiſcatur, vti ſæpe in excrementis, aliquid maligni & incogniti, in varijs morbis generari poteſt, pertinaciores & crebriores dolores fiant & qui aliquid ab alijs inſoliti proferant, ſuaque peculiaria habeant accidentia, minusq; corrigi aut curari poſſint.

Qualitas maligna, cauſa doloris in ſpaſmo diſcurrentis.

Præter quę, alium quoq; dolorem, per habitum corporis diſcurrentem, in ſpaſmo quodam, cuius ſpecies eſſe videtur, & cuius priùs in generibus meminimus, à qualitate peruerſa & incognita, neruisq; præcipuè inimicâ & aduerſa oriri, ex eo, quòd tam raris & admirādis accidentibus quàm longiſſimo tempore affligat, & per neruos per vniuerſum corpus propagatos, ad illorũ extimas vſq; ſedes feratur, illicq; potiſſimũ dolores moueat, ſatis licet conijcere.

Qualitas maligna, cauſa doloris in ſenſu tactus depra

Vti & illos affectus, qui falſo ſenſu frigoris aut caloris, tādiu dolores graues pariunt, nec ceſſant, à maligna vi, non cognitâ, vnde neque ferè curātur, prodire,

hæc

hæc in ipſis prodigioſa ſymptomata, ſatis declarãt. *nato accidentis.*

Curatio.

ILlorum dolorum generũ, in habitu corporis occurrentiũ, quibus alia ſymptomata copulata prę ualent, curationem in accidentibus illis, quæ tunc potiſſimùm vrgent, curamq; ad ſe trahunt, expoſuimus. Veluti ſi à diſtẽtione, dolor in habitu corporis, ſeu membris oriatur; fiatq; à motu immodico tenſiuus cum laſſitudine, vel à violento, cum ſpaſmo dolor, cura illius in laſſitudine, hui⁹ in ſpaſmo explicata fuit. Quòd ſi ex motu nimio, ſanguinis quoq; accedente affluxu, maior fiat dolor: nec alia quoq; quàm quæ laſſitudini, & ſi nec ſic remittat dolor, quæ ſpontanea à plethora genitæ conuenit, vti illic quoq; oſtẽſum, adhibetur. Et ſi viſcerum internorum morborum cauſa, dolor in dorſo potiſſimùm ſe exerat, cura in horum affectuũ ſymptomatibus, quæ magis ſpectantur, tractatur. Si verò flatus eiuſmodi diſtendentes ſeu diuellentes dolores procreent, in ſpaſmo vel palpitatione, de cura quoq; illius actum. Dein &, ſi à compreſſione ex decubitu longo, membra laſſa & facta ſint, eodẽ modo, vt in laſſitudine dictum, reficiuntur: ſi validiùs preſſa pars aliqua doleat, cauſsâ ceſſante, dolor etiam remittit, niſi inflãmatio aut læſio aliqua ſequatur, quæ priuatam, vti illic explicatur, tũc curationem requirit. Quòd ſi à luxatis fractiſve oſſibus, ad motum paratis, membra prementibus, dolor fiat, in immobilitate, quæ tunc comes eſt, cura deſcripta fuit. Sin verò in aliorum oſſium fracturis immobilitatem minimè cauſantibus, hoc fiat, quia alia accidentia interna externâve, tumoreſq; tunc ſequuntur, in illis quoque horum cura oſtendetur. Si à ruptura dolor in hernia fiat, in tumoribus qui tunc ſimul prodeunt, tractatur. Et ſi in tem-

Dolorum in habitu corporis quib. alia accidẽtia iuncta præualent, curatio.

peries externa calida ſeu frigida partibus impreſſa, ſenſum triſtem cauſet, de ea in cutis affectibus, quę tunc potiùs afficitur, agetur. Si in febribus frigus aut calor hoc in membris faciat, cura in febrium rigore & calore propoſita fuit. Et ſi à congeſto humore Cephalæa externa naſcatur, illius quoque cura in capitis doloribus, qui eouſque pertingunt, expoſita fuit. Vel ſi à defluente humore vitioſo & maligno dolor in paralyſi naſcitur, in ea quoque de illo actum.

Cephalea externæ à congeſto humore curatio.

Dolorum in habitu corporis, qui cęteris accidētibus comitibus præualent, curatio.

Dolorum verò in habitu corporis occurrentiũ, qui cæteris ſymptomatibus, ſi quæ præterea adſunt, præualent; trium ſcilicet horum generũ quæ vel circa articulorum aut carneas vel oſſeas ſedes verſantur, curationem ratione cauſarum diſtinguentes, ſi ab influxu ſanguinis vel à defluxione ſeroſi excremẽtitij humoris. Defluxionum in genere, vel priuatim Articulorũ dicti dolores fiant, hiſce duob. generibus, omnibusque cauſis, ſiue à ſanguine, ſiue alio humore procedant, cùm in vtriſq; multa horum remedia ſimul conueniant, ne in ſingulis ea repetere oporteat, curationem ſimul accommodabimus: Vti &, ſi à congeſtione humorũ Arthritis fiat, cùm tunc quoque à defluxione præ greſſa plerumq; oriatur. Et ſi grauedo capitis à cõgeſtione quoq; facta, arthritidem aliáſve defluxiones præcedat, quo pacto his præueniendũ occurrendumq; eadem curatio explicabit. Sicuti &, ſi à flatibus dolores in habitu corporis ſimiles illis qui à defluxione fiunt, oboriantur, cùm eadem quæ humorem defluentem reſoluere poſſunt medicamenta, flatus quoq; diſcutiant, atq; vti humorum illorum prouentum, ſic flatuum quoq; generationem, cùm ab excrementis eiuſmodi originem trahant, impediant. Priuatam verò curationem exigunt dolores à malignâ qualitate procedentes, cõtagioſi

Arthritidis à congeſtione, curatio.

Grauedinis capitis externæ à congeſtione curatio.

Dolorum in habitu corporis, à flatibus curatio.

tagioſi luis venereæ, illiſq; ſimiles, de quibus poſtquam defluxionum & articulorum curam abſoluerimus, agemus.

Præmiſſo interim prognoſtico, Defluxiones in habitum corporis generatim labentes, licet frequentiſſimæ ſint, & in diuerſa loca fiant, vbi plus minúſve moleſtant, frequenterq; & leuem aliquãdo ob cauſſam accidat, redeantq;, niſi ad interiora quoque ſeptum præſertim, alióve vbi periculum adferunt, procumbant, non adeò eſſe periculoſas: minorique negotio quàm articulorum dolores ſanari. Vti &, ſi à flatibus ſimilis dolor qualis à defluxione prouenit, eueniat, faciliùs adhuc illis diſſipatis, ceſſare. Articulorum verò dolores quod attinet, omnes illius ſpecies pertinaces admodum ſunt, & quandò inuadunt, diu perſeuerant, facilèque recidiuam faciunt. Inter eos tamen, Arthritis generalis, etſi grauiùs affligat, atque interdum non ſine periculo, accedentibus alijs quoque ex dolore diuerſis in locis ſe exerente, accidentibus, tamẽ cùm, vt fiat, magnam cauſſam eſſe oporteat, quæ in tot loca feratur, illa non adeò eſt frequens, rariuſq; vel tardiùs, quàm particulares illius ſpecies, vel etiam nunquam ampliùs reuertitur. Frequentiores ſunt Podagra & Chiragra, pluresque inuadunt, & quæ vbi ſemel inceperint, certo tempore, nunc per menſes, nunc annuatim redeunt, atque vbi ſemel pedem fixerint, ægrè ampliùs eradicari poſſunt, per ſe alioquin minimè exitium adferentes, niſi tandem generaliores factæ, aut ob alios affectus accedentes, hominem conficiant, cùm multi multis annis podagrâ afflicti, ſenium tamen attigerint, atque in eo diu adhuc vixerint, alij quoque à grauioribus malis, quæ defluxio in nobiliora loca cadere ſolita illis pepererat, per hanc illius deriuationẽ, ſuperueniente podagra liberati fuerint.

Prognoſtica in Defluxionibus in genere & Arthritide.

Medio modo ſe coxendicus & homoplatæ dolores habent, minùs quidem quàm podagra, magis tamẽ quàm arthritis familiares, & qui rariùs quàm podagra, citiùs tamen quàm arthritis, etſi ad annos aliquot ſæpè inducias dent, rurſum remeare ſolent, atque vti arthritis, quàm diutiſſimè, aliquando ad menſes aliquot, ſed minori vitæ periculo, perſeuerare. Quibus obſeruatis, prædictiones noſtras ad ea dirigere debemus, & præſertim in podagra, quæ iam habitum contraxit, aut hæreditaria eſt, non temerè nos eam abigere poſſe, polliceri. Sed ſaltem id nos, vt vel mitiùs vel tardiùs redeat, tentaturos, & ſi fieri poſſit, procuraturos: eoque quòd hæc ætate miteſcere ſoleat, conſolari.

Defluxionũ in habitu corporis & Arthritidis illiusq; ſpecierum omnium præcautio & curatio.

Methodus verò medendi, tam in Defluxionibus dictis, quàm Articulorum doloribus, tùm in præſeruatione, in illis qui hiſce obnoxij ſunt, tum in curatione, quando iam laborant, conſiſtit: & pro ratione cauſæ hæc perficiuntur. Præcauebimus autem, vt vel ægrè redeant, aut mitiùs ægrum tractent, ſi humoris ſanguinei, vel excrementitij ſeroſi, pituitoſi congeſtionem & prouentum in capite, vel in vniuerſo corpore, bonâ viuendi ratione, euacuantibus varijs, corrigentibus intemperiem & imbecillitatem, impediamus: defluxiones & influxus illorum in articulorum aliásve ſedes, illis quæ hæc ſiſtunt, vel alio deducunt, auertamus; loca hiſce moleſtari, & tandem laxa imbecilliora q; reddi ſolita, ne facilè humores admittant, recipientque, firmemus: intemperiemque contractam immutemus.

Curabimus verò, poſtquam defluxionibus aut articulorum doloribus iam infeſtatur æger. Si humorem dum fluit ſiſtamus, fonti proſpiciendo, vel vias per quas fluit arctando: eumque à parte affecta reuellamus, deriuemus, & ab ea propulſe-

mus:

inus: doloremq́ue, præſertim ſi ille vrgeat, vt ægro conſulatur, nouaque defluxio vitetur, mitigemus. Procedendo ſenſim, idq́ue maximè poſtquam iam fluxit humor, ad illa, quæ, quod influxum eſt, ſi ſanguis ſit, ſimul digerant, tandemq́ue vt in cæteris inflammationibus penitùs diſſipent; ſi alius humor excrementitius ſit, potentiùs adhuc illud præſtent, & ſi in profundo ſit, validiùs attrahant, & abſumant, vel etiam apertè eliciant. Atque in declinatione, ea quæ partem multa paſſam, confirment, & ſi quid reſidui ſit, penitùs conſumant, adhibenda. Quæ omnia varijs modis, tam in præcautione, quàm curatione cum defluxionum in genere, ſiue in artus & membra, ſiue dorſum, pectus, collum faciémve procumbant (vbi etiam remedia quædam in dentium dolore expoſuimus) tum in ſpecie arthritidis generalis, vel particularis podagræ, chiragræ, gonagræ, coxendicis homoplatæúe dolorum, perficiuntur, vel in diæta per viuendi rationem: vel in pharmacia, per euacuantia, per alui deiectiones, vomitus, expuitiones, ſudores, mictiones, ſectiones, vſtiones; item per alterantia intrò ſumpta, foriſq; admota, ſicuti in ſingulis hoc ordine exponetur.

Viuendi ratio ad præcautionē & curationem Defluxionū & Arthritidis.

Viuendi rationem quod attinet, quæ ad præcautionem, & Defluxionem in genere, & priuatim Arthritidis inſtituitur, in eo potiſſimùm, ne excrementa & humores ſuperuacanei accumulentur, aut ad fluxionem concitentur, conſiſtit. Ob quam cauſam, aër in quo ordinariè verſantur, temperatus ſit & ſiccus, cùm frigidus nimiùm, ventoſus, nebuloſus, vdus, vti & calidus admodum ac feruens, in ſole, æſtuarijs, defluxiones proritet, & tunc maximè, cùm ſubitò ab vno aëre, frigore aut calore excedente, in contrarium fit mutatio. Sed nec arthritici,

manus debilitatas, vti conſuetum eſt alias hoc frequenter facere, nec pedes aquâ abluant, cùm ſiue frigida aut calida ſit, obeſſe ſoleat. Ob quam cauſſam vino, alijsúe, vt in ijs quæ articulos roborant, oſtendemus, vtiliùs abluuntur. Victu quoque, quantitate, qualitateque conuenienti, exercitijs inſuper, ſomno cæteriſque corporis animique motibus decentibus vtendum. Sicuti prolixè in ventriculi imbecillitatibus; quo pacto hæc ad excrementorum prouentum impediendum adminiſtrari debeant, declarauimus; & ſi à ſanguine fiant, quo pacto tunc cibus potuſque offerendus, in multis ab eo natis affectibus, vti & in febribus, demonſtrauimus. Imprimis verò in ijs, qui arthritidis ſpeciebus aliquibus, quæ facilè redeunt, & præcipuè podagræ obnoxij ſunt, licet & in alijs omnibus defluxionibus hæc quoque conueniunt, tria præcipua in viuendi modo, in Victu ſcilicet, Vino & Venere compræhenſa, ſi decenter obſeruentur, vt vel podagra non ampliùs, vel rariùs ſaltem inuadat, aut mitiùs ægrum tractet, præ cæteris poſſunt efficere. Si nimirum victu quàm exquiſitiſſimo & ſimpliciſſimo vtasur, ſemelque in die tantùm, vel omni tempore, vel aliquoties ſaltem cibum ſumant. Et à vino vel penitus, vel ſaltem per annos aliquot abſtineant, aut illud quàm parciſſimè debiliúsve aut dilutum bibant. Cuius loco vel aqua, varijs modis præparata, vel potiones aliæ medicatæ, vt hydromel, aliæve, pro naturarum diuerſitate, vſurpari poſſunt. Quod venerem attinet, cautio erit, vt eam vel omnino intermittant, vel quam rariſsimè, nec erecti exerceant. Quæ & cauſſa fortè exiſtit, quod ante venereum vſum podagrâ vix dû laborare ſoleant, vti de mulieribus hoc pro certo aſſerit Hipp. atque illi qui ob caſtrationem ad eam obeundam

fiunt

fiunt impotentes,ab ea quoq; ferè liberi exiſtant.

In curatione verò, cùm iam defluxionum articulorúmue doloribus infeſtantur, victus exquiſitus & tenuis adhibēdus,& inedia,ſi eam ferre poſſint,aliquando imperanda. Atq; cibis medicamentoſis,prout varia ſe offerunt accidentia, uti in medicamentis dicetur,hæc quoque corrigenda. Nec non arthriticis vinum interdicendum. Cuius loco ſi caleant,aut febricitent, Aquam chalybeatam bibant,cui Iulepos, Syrupóſue acidos vel auſteros,ſi defluxio adhuc in actu ſit, permiſcere poſſumus: Vel ſi nō caleant, decoctum Coriandri, additis ſæpe & alijs, miſcendoq; ſyr. aliquos, vel Hydromel, exhibere. Dein & loco exercitij,quod obire nequeunt, frictio in parte ſana, & ad deriuandum, quoq; in oppoſita,adhibenda.

Per euacuationes omnis generis, præcautio & curatio Defluxionū & Arthritidis.

Per aluū deiectiones, Præcautionis loco, in Defluxionibus communibus,& Articulorum dolori-bus,in ijs qui iſtis ſubiecti ſunt,locū habent,vt corpora ab excrementis munda reddantur,vnde non ſolum veris & autūni, ſed & intermedijs temporibus,ſi corpora impura ſint,expurgari debent.Euacuationes prout vel ſeroſus excremētitius humor, vbi maiore euacuatione opus eſt, vel ſanguineus, vbi mitiùs procedendum, cauſſam præbent, inſtituendæ. Præparatione, ſi neceſſe ſit, præmiſſâ,& pro ratione humoris redundantis inſtitutâ. Sicuti paſsim eiuſmodi ratio præparandi purgandiq; explicata fuit.Imprimisq; ſi à ſanguine podagra fiat, in febre ſynocho eryſipelata vti & podagram inducente,quomodo vtrunq; per ſanguinem mundificantia prçcaueri debeat,oſtendimus. Et ſi à ſeroſo humore defluxiones & arthritides fiant, in diuerſis affectibus,cerebri præcipuè & neruorum, purgationes deſcriptę fuerūt. Quòd ſi verò iam defluxio imminet,illiusq; indicia apparent,cautè,ne hi-

ſce illa ampliùs concitetur, affectusq́; hi accelerentur, vti ſępè incuriâ fit, illis vtendum, idq́; inprimis in articulorũ doloribus, non ſolũ à ſanguine profectis, in quibus aluũ laxam ſeruare, obuiosq́; humores ſaltem euacuare ſufficit, ſed & ſi à defluxionib. ab humore excrementitio hi fiant, quia tenuis cũ ſit, facilè concitatur, leuioribus ſaltẽ, & quibus adſtrictio quædã ineſt, vel additis adſtrictionẽ quandam habentibus, materia potiùs diuertẽda, quàm validioribus purgantibus vehemẽter commouenda erit. Quod & in principio, cum hi affectus iam inuaſerunt, dũ defluxio adhuc in fieri eſt, in arthritidis ſpeciebus pręcipuè obſeruandum erit, cùm in alijs defluxionibus factis ad ea loca, quæ minùs cõſueuerũt affici, minori periculo hoc fiat. In articulorum verò dolorum acceſsionibus ſatiùs eſt à purgantibus abſtinere, non ſolùm ob dictas cauſas, ſed & cùm ob dolorem commotionem magnam, quæ in deiectionibus magnis requiritur, ægrè ferant, vnde tunc leuioribus laxantibus aluus ſubducẽda, & in morbo inclinante, primùm ad purgationes validiores progrediendum. Perficiuntur aũt eiuſmodi per aluum euacuationes, ſequẽtibus modis.

Clyſmata iniecta, cæteris purgantibus, etiam præcautionis loco factis, præmittuntur; & in curatione horum affectuũ non ſolùm aluum eluunt, ſed etiam à iuncturis, alijsque ſedibus, in quas defluxio decumbit, cauſam aliquo pacto diuertunt. Inprimisque in coxendico, vti & lumborum dorſique doloribus, ex defluxione natis infuſa clyſmata, quia loco affecto propinqua ſunt, fotus inſtar, dolorem admodum mitigant, & ſi plurimũ ſtimulent, potenter ab eo humorem auertunt. Qualia multa in alijs affectibus deſcripta, hiſce affectibus quoq; accommodari poſſunt.

Inprimis ſi à ſanguine hęc fiant, Clyſter refrigerans

râs & ſtimulás fieri poterit ex decocto Polypodij, Altheæ, Maluæ, Violariæ, Betæ, Bliti, Mercurialis, Furfure, Sem.frig.mai.diſſoluendo Saccharû, Mel, Oleû, Butyrû, Caſſiam, Ouiq; vitellum, & ſimilia.

In alijs cauſis Defluxionum & Arthritidis ſpecierum, præcipueq; in dolore Coxendico, vicinarumque partium, ſequentia competunt. Comminue aluum laxans, ſtimulans, emolliens excrementa, anodynum ſic fit: ℞. rad. Altheæ ℥.ij. Ireos ℥.j. herb. Maluæ, Bliti, Betæ, Caulium, Mercurialis, Betonicæ, Calamenthæ, Pulegij an. m.j. fl. Chamom. Melilot. Aneth. Stœchados vel Lauandulæ an. p.j. ſem. Lini, Fœnogr. an. ℥.ß. ſem. Carui, Rutæ ana ʒ.j. Furfuris p.j. fiat decoctio, & in col. q.ſ. diſſol. Mellis ℥.ij. Sacchari rub. ℥.j. reſinæ Lariceæ diſſol. cum Vitello oui ʒ j.ß. Hierę ſimpl. vel Catholici, aut El. Indi ℥.ß ol. Liliorum, Chamom. an. ℥.j.ß. ſalis Gemmæ ʒ ß. fiat Clyſter.

Aliud calefaciens præcipuè & diſcutiens: ℞. radic. Ireos ℥.j. Acori veri, Enulæ an. ℥.ß. herb. Eryſimi, Chamæp. Calament. vel Meliſſ. Thymi, Maioranæ, Betonicæ & Leontopetali (ſi haberi poteſt) ad m.iij. flor. Hyperici, Stœchados vel Lauandulæ, Roſmarini an. p.j. bacc. Lauri ℥.ß. ſem. Cimini, Seſeleos ana ʒ.ij. fiat decoctio in Aqua & Vino, diſſol. in col. ſ.q. Mellis anthoſ. ℥.j. ß. ſucci Rutæ ℥.j. Vini Maluatici ℥.ij. Bened. lax. ℥.ß. Caſtorei ℈ j. ol. Rutac. vel Cheirin. vel de Abrotano aut alt. ad ℥ iij. Salis parùm, fiat Clyſma. Si olea deſtillata addas, vt Spicæ ad ʒ. ß. vel parùm de oleo Thymi, Roſmar. Calam. efficacius fiet.

Olea ſola, vt Rutæ, vel aliud quoque, inijciuntur, in dolore circa lumbos.

Acre diuertens & purgans ſic fit: ℞. rad. Bryoniæ, vel radic. Cucum. aſin. Hermodactyl. ana ʒ vj. Agarici, Azari ana ʒ. ij. herb. Iberidis vel Eryſimi,

Pulegij vtriuſque, Abſynthij an. m.j. ſum. Centaur p.j. ſem. Rutæ, Eryſimi an. ℥.ij. fiat decoct. & in col. ſ. q. diſſolue Mellis ℥.j. ß. Vrinæ pueri ℥ ij. Hieræ Logodij vel Rufi aut Colocyn. ʒ.iij. ſucci Naſturt. aquat. ℥.j. olei Amygd. am. ℥.iij. Salis parùm, fiat Clyſter. Si Colocynth. pulpæ ad ʒ.j in clyſmate incoq. potenter operabitur.

Ex Muria vel Garo piſcium, dilutis decocto aliquo, clyſmata iniecta, ſunt vtilia, vti & ex ſola Vrina. Quibus olea quædam deſtillata addita illorum vires augent, diſſolutis nonnunquam & alijs in clyſteribus ſupradictis enarratis.

Sory quoq;, quod vim erodēdi alioqn habet, dilutū vino inijcit Dioſc. & Siluri piſcis Salſamētum.

Suppoſitoria acria naturam ſollicitando, à loco affecto quoq; deriuant, qualia multa hinc inde deſcribuntur, inter quæ & hoc refertur: ℞. Mellis cocti pro duobus ſuppoſitorijs, adde ſper. Hieræ ʒ.j. rad. Eſulæ ʒ.ß. ſalis Gemmæ ℈.j. Stercora murium aliquot, fiat Suppoſitorium.

Purgantia per os propinata, tā leuiora quàm fortiora in multis morbis à defluxionib. quoq, genitis, deſcripta ſunt: quorū multa hìc quoq; cōuenire poſſunt: pręcipueq; ſequentia ad arthritidis genera, vti & cæteras defluxiones determinata ſunt.

Si à ſanguine hæc fiant, dantur mitiora, vt Syrupus Roſ. ſol. Caſsia, Manna, Catholicon, Diaprunum, Tryphera Perſic. Ius Galli ſeneſc. Dioſc.

Vel hoc: ℞. Rhabarb. ℈.iiij. Spicæ ℈.ß. infundantur in aqua Iuæ, vel aliā, fiat expreſsio, diſſolue aliquid è ſupradictis. Vel ſi validius eſſe velimus, el. de Succo roſar. ʒ.ij.

Vel ad ſanguinē mundificandum hic potus datur: ℞. Lupulorū, Fumarię ad m.j. fl. Cord. p.j. Sebeſten p.vj. Tamarind. ℥.ß. Liquir. ʒ.iij. Polypod. ℥.ß. Thymi, Epithymi an. ʒ.j. fol. Senæ ʒ.ij. fiat decoct.

in

in col.infunde Rhabar.el.ʒ.j. Spicæ ℈.j. Myrob.citrin.ʒ.j. ß.fiat expreſſ. adde ſyr.Roſ. ſol.℥.j. vel Catholici aut Trypheræ ℥.ß.fiat Potio.

Vel hoc decoctum per vices datur, ſimul ſeroſitates aliò deducens: ℞. ius decocti Galli vel Caponis ſenis, vel carnis Vitulinæ q.ſ. & in eo decoque Gaiaci cort.vel ligni raſi ℥.ij.& in col.feruente adhuc, infunde fol.Senæ ℥.ij. ſtent cooperta, vt ſenſim refrigerentur, ad horas 24. diſſoluendo poſtea ſyr. Roſ.ſol.℥.iiij. pro iiij. vicib.bibendis manè, addendo pro ſingulis parùm aquæ Cinamom. ſunt qui aquam Auriculæ vrſi ad ℥.j. pro vna doſi addunt,illiq; plurimùm attribuunt.

Vel vſurpari poteſt Syr. hic: ℞. cort. Myrobal. cheb. citrin.ind. an.℥.j.rad. Polyp.℥.j. Paſſul.enuc. par.xx.fl.Cord.ʒ.ij.Spicæ ʒ.ß.infundantur in aqua Abſynthij, macerētur aliquādiu & fricētur, bulliāt parū, & in col.adde ſucci Roſ. incarn.℥.vj. Mannæ ℥.iiij.Sacchar.℥.ij.fiat ſyr.Capiat per vices ℥.iij.

Si à ſeroſo humore illa proficiſcantur,tunc purgantia huic accommodantur;vt ex leuiorib.pil.de Hiera,Alephang. Aſſaiereth.de Rhab.de Agarico.

Vel vtatur ſequentibus, quibus inprimis in arthritidis ſpeciebus, & podagricis, coxendicisque doloribus præcauendis vtimur.

Electuarium: ℞. Catholici ℥.j.ß. fol.Senæ ʒ.vj. Tartari ℥.ß.ſem.Aniſi ʒ.ij. ſem.Rutæ ʒ.ß. rad.Pentaphyli ʒ j. Zingib.ʒ.ß.Cinamom.ʒ.j.cum ſyr.Roſ. lax. fiat electuarium: Capiat hebdomadatim bolum,per ſe vel diluendo.

Potio: ℞.ligni Guaiaci raſi ℔.ß.rad.Ebuli,Enulæ,Hermodact.an.℥.ß. fol.Senæ ℥.iiij. Agarici ℥.ß. Zingib. ʒ.ß. Mellis quart. j. Vini poc. j. Aquæ q. ſ. Coquantur & deſpumentur, donec remaneant quinq; vel ſex doſes: quas capiat alternis vel ternis diebus,vel bis in ſeptimana.

Pilulæ: ℞. Agar. ʒ. ij. Rhabarb. ʒ. j. ß. Myrobal. Chebul. Citrin. an. ʒ. ß. Aloës ʒ. j. rad. Pentaphyli ʒ. ß. rad. Ariſtol. rot. Spicæ, Maſtichæ, Myrrhæ, Succini, Cubeb. Zingib. an ℈ j. cum Tereb. q. ſ. fiat Maſſa: Vtatur ſæpe bis vel ter in ſeptimana ʒ. ß. vel ſi rariùs, paulò plus. Si purgare vis paulò validiùs Diacrydio acuantur.

Vel iſtis: ℞. Rhabarbari, Agaric. an. ℥. ß Myrob. Cheb. Citrin. an. ʒ j. Aloës ʒ. ij. Sarcocollæ, Bdellij, Sagapeni an. ʒ. ß. rad. Ariſtol. Valerian. Mei, Gentianæ, herb. Iuæ, Chamædr. ſumm. Centaur. Hyperic. ſem. Petroſel. Maced. an. ℈. j. Spicæ, Zedoariæ, Zingib. Maceris, ſalis Gemmæ an. ℈. ß. cum ſyr. de Caulibus, fiat maſſa.

Pilulæ de Hermodactylis dictæ & paratæ inprimis in articulorum doloribus commendantur, quarum variæ ſunt deſcriptiones. Mitiores quibus tutò frequenter ad præcautionem vti poſſunt, parant Arabes ex hermodactylis, cimino & zingibere, cum melle; Græci ſ. carthami, euphorbium, myrrham, maſtichem, aniſum, piper addunt. Fortiores ſunt Minores dictæ, quæ ex hermodactylis, ſcammoneâ, myrobal. aloë & roſis fiunt, in cauſa calida etiam conuenientes. Validiſsimè operantur, & in cauſa frigida potiſsimùm vtiles, Maiores appellatæ, quæ ex hermodact. colocynthide, turpetho, myrob. aloë, bdellio, ſagapeno, oppopanace, ſarcocolla, euphorbio, caſtoreo, ſ. rutæ, agrimon. & apij; croço, cum ſucco braſsicæ formantur. Artheticæ dictæ ex hermodact. turbith, agaric. ſcammon. aloe, ſale gemmæ, additis multis aromatibus & gummi, ſeminibus lithontripticis parantur.

Vel fiant aliæ pilulæ ex Hermodactylis: eligendo ſemper bulbos veros, qui reſiccati ad nos ferũtur albidi, non rugoſi, modicè duri, tundiq; faciles,

tuſiq;

tuſique candidum puluerem efficientes, cauendo à colchico ſtrangulatorio, cuius bulbi ſiccati rugoſi ſunt, & foris intusq; nigricant, vel obſcurè rubeſcunt, hoc pacto: ℞. Hermodactyl. verorū excort. ℥. ß. Aloës, Turbith, Agarici an. ℨ. j. ß. Rhabarb. Myrob. citrin. chebul. ana ℨ. j. Maſtichæ ℈. ij. Euphorbij ℈. j. Zingiberis, ſ. Cimini an. ℨ. ß. Croci ℈. ß. excipiantur Melle vel ſyr. Roſ. fiat maſſa: Capiat ad ℨ. j. Efficaciores erunt, ſi Diacrydij ℨ. j. addatur, vel trochiſc. Alhandal ℈. ij. Quibus fortiorib. cùm vtimur, ad ℈. ij. illorum, Rhabar. ℈. j. commodè addimus, & cum ſucco Iuæ vel Braſsicæ vel Roſ. formantur.

Vel ſic: ℞. Aloës ℨ. vj. Myrob. Citrin. ℨ. j. ß. Turbith, Hermodact. an. ℨ ß. Rhabar. ℨ. j. Salis gemmæ, Zingib. an. ℈. ß. Diacrydij & Trochiſ. Alhandal, ad ℈. iij. ß. cum ſyr. Roſ. fiat maſſula.

Inter fortiora purgantia vſitata præcipuè in defluxionib. hiſce conferunt el. de Citro, de ſucco roſarum, Eleſcoph. Amoron Regis Gal. in dolore coxendico commend. atque ex pilulis, ſine quibus, quinque myrobal. Agreg. Vtimur & alijs phlegmagogis capiti & neruis præcipuè accommodatis, vt Diaphœnic. Diacarth. Indo mai. Pilulis coccijs, Aureis, Fœtidis, de Serapeno.

Electuarium à Gal. alijsq; multis ſummè commendatum, ſtatim dolores articulorum & iuncturarum auferens: ℞. Hermodact. verorum à cort. repurg. Diacrydij ana ℨ. ij. Zingib. Garyoph. ſem. Cimini, Coſti amari ana ℥. j. cum Mellis cocti cum Vino albo ad conſiſtentiam ℥. iij. fiat elect. Capiat à ℨ. ij. ad quatuor, in nebula madefacta in vino, vel diſſolutum in vino bibat.

Vel hoc: ℞. Hermodact. Turbith. an. ℨ. ij. ß. Agarici ℨ. j. Aloës, Scam. an. ℨ. ij. rad. Lilij cœleſt. Scyllæ aſſæ an. ℨ. j. ß. ſum. Cētaur. min. ℨ. vj. Olibani, Galbani, Ammon. an. ℨ. j. Maſtichæ ℨ. j. ſem. Aniſi, Fœnic.

Petroſ.ana ʒ.iij. Garioph.ʒ.vj. Cinam.℥.ß. Cubeb. Spicæ an.ʒ.ij. Carpob. Xylobalſ. an.ʒ.j. Piperũ triũ an.ʒ.ß. Croci ℈.j. Caſtorei ℈.ß. fiat puluis, excipiatur Melle deſpumato, fiat elect. Capiat vt ſuperiùs.

Huius loco Zenonis electuario tantopere commendato vti poſſumus.

Tabulæ ad eoſdem vſus: ℞.Hermodact.ʒ.ij.Turbith ʒ j.ß.Diacryd.ʒ.j.Rhabar ℈.ij.Spicæ ʒ.j.Acori veri,Cubeb.Piperis longi an.ʒ.ß.Sacchar.℥.iiij.diſſ. in aq.Roſ.fiant Tab.Cap.ad ʒ.j.

Vel ſic: ℞. Turbith, Rhabarbari an. ʒ.ij. med.ſ. Carthami ʒ.iij. Diacrid. ʒ. j. Cinamom. Sant. citr. Roſ. rubr.an.ʒ.j.Sacchari ℥.ij.diſſ.in aqua Roſ.fiant Tabulæ.

Per vomitum in præſeruatione horum affectuũ, cùm euacuet & deriuet, multum præſtare poſſumus. Si qui huic maximè aſſueti ſunt ſemel vel bis in menſe, aut ampliùs vomât, vno vel duobus continuis diebus,idq; preſertim à cibo ſtatim ſumpto, qui ſi pinguis, rancidus & copioſus priùs aſſumptus fuerit,ventriculusque fricetur, faciliùs vomitus procedet. In curatione quoq; in omnibus defluxionibus dictis, ſimiliter conuenit,& in arthriticis ſpeciebus,Vomitus & Clyſmata ad diuertendũ plùs quàm purgationes aliæ præſtant. In Iſchiadico quoq; dolore,vomitus,cùm per ſuperiora reuellat,plùs quàm per inferiora facta purgatio efficiet, idcirco diebus duobus vel tribus,& deinceps quoque ſi malum perſeueret,poterit repeti.

Ad quem proritandum inter alia multa,Azarum & Geniſta præcipuè probantur, cùm in arthritide curanda, aliàs quoque ſint idonea. Daturq; proin decoctum ſeminis vel rad. Azari in Aqua vel Sero lactis factum. Aut florum Geniſtæ decoctũ, quod & præſtat Ricini ſeminis in iure alióue liquore factum decoctum.

Con-

Conciliatur etiam decocto Raph. ſem. Attriplicis, Anethi, Naſturtij, Erucæ, Ebuli, decoctis in iure veteris Galli, addito oleo communi, chamom. Oxymel. ſimpl. ſquyll. Aquâ mellis, alijsque multis paſſim expoſitis.

Per expuitionem multam, pituitoſas ſeroſasq; ſuperfluitates à capite defluxionum fonte educimus, ſicq; defluxiones præcauemus: quod præcipuè tunc fit, quādo ex capitis grauitate, cōgeſtum illic humorem conijcimus. Et cùm natura per hæc emunctoria, præſertim ſi priùs conſuetum hoc erat, illum non expurgat, tunc eam maſticatorijs & errhinis diuerſis ſollicitare, vt id tentet ſolemus.

Per ſudores euacuatio ad præcautionem defluxionum & arthritidis, à ſeroſis humoribus excrementitijs prodeuntium, plurimùm confert, cùm alio modo in vniuerſi corporis habitu collecti, rectiùs euacuari nequeant. Dein cùm per eos ſanguis à ſeroſis quoque, tenuioribusq; excrementis repurgetur, vnde minùs poſtea fit fluidus, etiamſi à ſanguine hæc fiant, proderit.

Promouentur autem in illis quibus hi affectus conſueti ſunt, multis vicibus, longoque interdum ad ſeptimanas quatuor vel quinq; prorogato tempore. Idq; potione ſudatoriâ, manè nonnunquam & ante cœnam exhibitâ, ex decocto ligni & cort. Gaiaci, vel rad. Zarſæ parill. aut Chinæ paratâ, addendo interdum aquas conuenientes : vt Iuæ, aliaſúe dum coquitur. Adhibitâ interim tenui & ſimplici diætâ, in qua & potus loco, decoctum ſecundum ab enarratis factum, vice vini propinatur, idque cum debita cuſtodia. Quorum loco multa alia decocta idem efficere vſu comprobatum eſt. Vinaque ex iiſdem parata, tantundem in quibuſdam poſſunt præſtare. Sicuti in luis venereæ cura hæc vberiùs deſcribentur. Idem, Thermarū vſu ad men-

ſis ſpatium & vltra continuato, in quibus & dum illis inſident, & poſtea, dum egreſſi, recumbunt, aliquandiu ſudant, efficitur; quarum certarum vſu & robur articulis, vt mox dicetur, in arthriticis interdum conciliatur.

Verùm per & vices, ſemel in ſeptimana, vnà, duabus vel tribus, corpore ſemper priùs purgato, ſudores mouere vtile, ad defluxionum materiam ſenſim auferendam. Quod Balnei ſicci vſu manè vel ante cœnam, præſtatur: Vel etiam in lecto, in illis qui facilè ſudant. Propinatis priùs, ſiue in ſtupha, ſiue in lecto hoc fiat, illis quæ ſudores mouent, vt Theriacâ, Mithridato, rob Sambuci, ad ʒ j. ſyrupo S. Ambroſij ad ℥. vj. vſque, alijsúe. Inter quæ decoctum Herniariæ, ſæpè bibitum, multos iuuat. Vti & Ebuli rad. ℥. ß. vel ſem. ℈. iiij. puluer. in vino albo per noctem infuſio colata, ſæpè bibita, quod etiam, iam inſtante arthritide ſi fiat, eam retardat,

Suffitu conuenienti vel ſolo, vel cum alijs adhibito, ſudores quoque prolicere poſſumus.

Sed & cùm defluxiones iam infeſtant, corpore purgato, ſi naturâ potiſſimùm illud ſponte tentet, ſudores promouere, ſæpe valdè conuenit, quod tamen in arthritidis principio non per vim, ne humoris tenuis concitetur magis influxus, moliendum, ſed ſi eò natura vergere videatur, per exhibitum aliquod è prioribus decoctis alijsúe hinc inde expoſitis iuuanda.

Per mictionem copioſam, ſeroſi excrementitij humores quoque è venis, & per eas è corpore exturbantur, per quam ſi copioſa vrina reddatur, vel per ſe, vel ratione victus, ad præcautionem aliquid poteſt efficere. Inprimis verò defluxionibus iam infeſtátibus & in articulorum morbis, vrinâ quandoq; expreſsè deriuationis cauſsâ promouemus; decoctis

decoctis Cicerum, rad. Aperitiuarum, Aſparag. ſ. Melonum, alijsúe, aliquot matutinis exhibitis.

Per ſectiones, Venam aperiendo, ſanguinemque detrahendo, defluxiones & articulorum dolores aliquo modo præcauemus, in corporibus plethoricis & cacochymicis, cùm horum causâ generalem euacuationé, Veris & Authumni tempore, vel etiam alio, inſtituimus. Tuncque inprimis, ſi à ſanguinis influxu hæc fiant, hæc locum habent. Vnde & Gal. arthritidem ſanguinis detractione & purgatione, in illis qui temperanter vixerunt, præcauiſſe ſe, teſtatur. Aperitur autem vel ad generalem faciendam euacuationem, vena brachij; vel particularem, vena in pede, iuxta poplitem vel malleolum. Quod vt fœminis, ſi menſtrua ſimul ſuppreſſa ſint, prodeſt: Sic etiam ſi bis in anno in pede, podagræ obnoxio hoc fiat, ſingulare ad præcauendam illam, multi remedium ſe expertos eſſe, affirmarunt. Licet & in ſano pede ſi fiat, deriuando, hoſce affectus præcauere poteſt. Sed & venam iuxta nates in lumbis patentem, aliqui ad coxendicum dolorem præueniendum, certo tempore aperiunt. *Per ſectiones, vſtiones, præcautio & curatio Defluxionum & Arthritidis.*

In curatione quoque defluxionum & articulorum dolorum, ſi à ſanguinis influxu hæc fiant, phlebotomia reuulſionis cauſsâ, ſtatim in principio, in parte diſtante, vt pedibus laborantibus in brachio, in manibus, in pede, vel deriuationis gratiâ, propinquâ, ſana tamen, facta, plurimùm proderit. In primis verò in coxendico dolore à ſanguine, vena in brachia ſecta, reuellendo iuuat; quam Hippocrates etiam poſt aures apperiebat; Arabes illam, quæ eſt iuxta paruum digitum. Quâ præmiſsâ vel etiam omiſsâ, deriuando admodum proderit, ſi in poplite,

aut iuxta malleolum interiorem, vti moris eſt, vel etiam exteriorem, in vena illic apparente, vti aliqui docent, eamque ob inſignem quam adfert, ſi tunc ſecetur, vtilitatem, Iſchiadicam vocát, tundatur, quæ & ſæpe ſola hunc affectum ſanat. Quod & in crure dolente pleruınque fieri ſolet, licet & in ſano hoc tentatum admodum profuiſſe, ſubitoq́ue omnem dolorem ſuſtuliſſe, experientiâ comperimus. Adeoque hiſce in locis pedis venæ apertio conuenit, vt etſi non à ſanguine hic dolor ortum traxerit, tamen vtilitatem aliquam adferat, omiſſâ tunc eâ, quæ in brachio aliàs illi præmitti ſolet. Cùm alioquin ſi à ſeroſi humoris defluxione, aliæ arthritides particulares hominem infeſtent, vena non temerè, ne humores commoueantur, ſit tundenda. Niſi ob dolorem ſummum, ob metum noui affluxus à ſanguine, hæc reuulſionis alicuius gratiâ, quoque requiratur.

Scarificatione, adhibitis ſimul cucurbitulis, nō ſolùm ſi à ſanguine hæc fiant, ſanguinem alliciendo, ſed & ſi ab alijs humoribus ſeroſis prodeant, quia eoſdem ſimul alliciūt, in affectuum horū præcautione quoq; vtimur. Quibus & in cruris carnoſis ſedibus internis, vel pedum ſuris per vices factis, priuatim podagricis, iſchiadicisq; admodum competere, experientiâ quoq; comprobatum eſt. Sed & in defluxionibus & articulorum doloribus incipientibus, hæc quia humorem aliò deducunt, conuenient, ſi in parte ſana oppoſitâ vel diſtante fiant, & in iſchiadicis in natibus & ſuris, atq; in homoplatæ dolore in ſcapulis, ſcarificatio cum cucurbitulis, vel etiam cucurbitulæ ſolæ adhibeantur. Ad quæ & Hirudines referri poſſunt, quæ venis hæmorrhoidalibus in podice admotę, ſanguinem exhauriendo, in conſuetis præſertim, emolumentum quoque adferre poſſunt.

Inci-

Inciſione factâ ſupra locum affectum, venamq; illic vinciẽdo, fluxionem aliqui ſe intercipere poſſe hac ratione, docent. Dein & ſectione, in podagra vel chiragra, partis tumentis, aliqui vſi, humorem ſeroſum inſtar aquæ citrinæ extraxerunt; quã inciſionem etiam Hipp. probare videtur. Sed nullâ materiâ certâ apparẽte illud tentare, remedium eſt anceps & periculoſum. Vti verò ad gypſeam materiam, vel tophos, ſi qui adſint, & iam cutem attenuarint exitiumq; quærant, eximenda, tutiùs ſectio leuis inſtituitur.

Per vſtiones, veſicas excitando, cutemque vlcerando, ſeroſi excrementitij humoris fluxus, à parte quam petere ſolebat, aliò diuertitur, ſicq; ne in eam procumbat, præcauetur; quod ad præcautionem tam defluxionum in genere, quàm articulorum, tanquam vltimum remedium adhibetur. Ad curationem quoque, vt materiam defluxam apertè euocemus, hoc idem, poſtremum ferè, quod iuuare poteſt, eſt remedium: tunc potiſſimum vſurpandum, quando in profundo admodum latens humor, ægrè medicamentis diſcutitur, vt in iſchiadico, homoplatæ dolore, vel alioquin in arthritidis alijs ſpeciebus, & cæteris in membra defluxionibus, ſi cauſa morbi pertinaciter hæreat, hac ratione tandem elicitur.

Mitiùs hoc præſtant cutem ſolùm rubificantia, in coxendico & homoplatæ dolore, vti & in alijs defluxionibus, carnoſis ſedibus, ſub quibus dolor latet, appoſita. Quod multa remedia calida attrahentia, quæ in topicis explicabuntur, præſtant. Et expreſsè Sinapiſini, qui ex ſinapis pulueris ſolius, vel priùs cum aceto ſubacti, parte vna, cum pulpæ Ficuum vel Fermenti par. ij. aut iij. eo nomine parantur: vel alijs additis interdum, vt Stercore columbino.

Validiùs hoc efficiunt in cute veſicam aut vlcus vrentia, veſicatoria, & cauteria, quæ ad præcautionem in ceruicis poſteriore ſede, quam nucham vocant, vel in brachijs adhibentur, diuque aperta ſeruantur. In curatione verò, vt materiæ fluxus intercipiatur dum fluit, paulò ſupra locum affectum, vel quando iam fluxit, infra eum, vt in articulorum doloribus infra iuncturas, & in coxendico dolore, in pedis ſura, vel etiam in clunibus inuruntur: In gonagra in poplite, vel veſicatorium ſupra partem apponitur.

Cæterùm quæ hoc præſtant, ſunt Flammula, Ranunculus, Daphonides, Capſicum, Dracontiũ, contuſa admota, veſicas excitantia. Vel ipſa Vrtica vrens cuti admota. Quod & Lac Ficulneum cum farinis & aceto ſubactum facit.

Vel Cauteriũ potentiale ex Cantharidib. factũ cum fermento, alijsúe indolentibus, alibi & in abſceſſu præſertim aperiendo expoſitis, admouetur.

Citiùs rectiusq́. ferè hoc actuali cauterio, ferro candente impreſſo, perficitur. In cuius adhibitione, dolorem non adeò acerbum ſentient, ſi locus vrendus, refrigerato ferro lato rotundo, priùs prematur: quod in medio foramine eouſque amplo peruium ſit, vt ferri alterius, quo vſtio fieri debet, caput ſeu globulum candentem, poſſit admittere: tunc enim ob frigiditatem ferri, & preſſionem illam nonnihil ſtupente cute, ardorem hunc pars dum vritur, mitius fert.

Per introſumpta alterantia, præcautio & curatio. Deſluxionum & Arthritidis.

Per introſumpta alterantia, nos præcautionis loco in arthritidis ſpeciebus potiſſimùm, quæ tam frequenter redeunt, ſi à ſanguine fiant, illa quæ cũ refrigerant, vel contemperant, craſſioremq́; reddunt, propinamus. Qualia multa in febribus ſynochis, & præſertim illis quæ eryſipelata proferunt, & podagræ quoq; cauſſam præbere illic oſtendimus

mus, expoſita ſunt. Inter quæ & Acidarũ aquarum potum recenſuimus, quarũ vſu noſtro ſæculo podagrici quoq; aliqui ſe diutiùs ab ea immunes mãſiſſe, aſſeuerarunt. Præter quas Loram ex Berberi, Prunis, Pomis & Pyris ſyluestribus, alijsq; auſteris & acidis paratam, additis etiam interdum baccis Iuniperi, pro communi potu multis annis ſenem podagricum, ſine noxa bibiſſe, minusq; tũc à podagra infeſtatũ fuiſſe, & ætatem longæuã attigiſſe, cognouimus. Sed & Lactis aſinini ſolius potu, quidã ſe arthritides auertiſſe teſtãtur. Alij Aceti ad plures dies vſu, ſe idẽ præſtitiſſe docent. Acetũ mulſum commendat Dioſ. alij ſcylliticũ probant.

Quòd ſi verò à ſeroſis defluxionibus articulorũ affectus fiant, tunc ea q̃ ſeroſitates haſce abſumãt, & quæ cerebro neruoſoq; generi accommodata, illorum imbecillitatẽ corrigunt, exhibẽtur, quorũ continuo vſu, ſæpe podagra, illiusq; genera, mirabiliter præcauẽtur. Inter quæ & multa, præſertim nõ nimiùm calefacientia, in podagra à ſanguine genita, cùm ipſius ichores ſeroſitatemq; abſumẽdo, eum puriorẽ minusq; fluxilem reddant, cõpetentia, eã quoq; præcauent. Qualia multa etiam inter hæc remedia, in cæteris defluxionib. ab ijſdem humorib. in alia corporis membra labentib. ad præcautionem ſumpta aliquãdo proderũt. Quorũ remediorũ aſſumendorũ, varia, in forma electuariorum, conditorum, puluerum, aquarum, aliáve, in paralyſi pituitoſa & ventriculi imbecillitate, alijsq; ex defluxione natis affectibus, expoſita ſunt.

Inter quę Chamępithys ſeu Iua dicta, adeò eſt in arthritide p̃cipuè cõueniens, vt Arthetica p̃in dicatur; ſanatq; iſchiadicos decoctũ ipſius in hydromelite, oinomelite, vel oxymelite factum, ſi diu bibant; vel ſyrupus ex ſucco illius paratus: confert & Conſerua ipſius ſæpè exhibita, vel Puluis,

Primula item veris, herba paralyſeos dicta, non ſolùm in ea, ſed & hîc conuenit, ſimili modo adminiſtrata. Item Bethonica, Saluia, Acorus, & Stœchas, ſimiliaque.

Præter quæ ſequentia arthritidis diuerſis ſpeciebus, vti & podagræ, & iſchiadico dolori præſeruandis dicata, licet & cæteras defluxiones ſiccent, præcipua remedia ſunt ſequentia, quæ manè ieiunè multis diebus continuis, vel ſaltem alternis; ad multas ſeptimanas aſſumpta, tandem inſignes effectus proferunt.

Decoctum radicum Altheæ, rad. Graminis, Aſparagi, Penthaphyli, Leucacanthæ, Echij, Papaueris corniculati, & fol. Æthiopis, in coxendico dolore præcipuè approbat Dioſc. quod ex quibuſdã vel pluribus in Vino, vel Aqua & Vino decoctis parari poteſt, Melle aut Saccharo gratum reddi.

Electuarium ex conſeruis præſertim tale fiat: ℞. conſeru. Iuæ arthet. ℥. j conſer. florum Primulæ veris, Lilij conuallij, fl. Geniſtæ, Bethonicæ ad ℥. j. ß. cond. rad. Acori & Pyrethri (in frigidiorib.) an. ℥. ß. & in calidioribus conſer. Roſ. ℥. j. Cinamomi ʒ. j. Gariophyl. Galangæ, Nucis moſch. an. ʒ. ß. Zingib. ℈. j. Spicæ ℈. ß. Coralli ʒ. j. raſuræ Cornu Cerui & Eboris an. ʒ. ß. Cum ſyrupo de Betonica vel Iua fiat Electuarium: Capiat bolum inſtar nucis moſch. ſuperbibendo aquam Bethonicæ vel Iuæ.

Aliud Antipodagricum Electuarium: ℞. ſem. Hypericonis fol. Chamædr. an. ℥. ij. fol. Chamæpyth. ℥. j. ß. fol. Bethonicæ ℥. ß. rad. Ariſt. rot. ℥. j. ß. rad. Zarſæ parill. ℥. j. rad. Angel. ʒ. vj. Ligni Salſafras ℥. ß. rad. Aſphodeli, ſi haberi poteſt ʒ. ij. raſuræ Cornu Cerui, Eboris, Succini puri an. ʒ. j. Corall. rub. ʒ. j. ß. Ciñã. ℥. ij. Garyop. ʒ. j Croci ʒ. ß. puluerſentur omnia ſubtiliſsimè, addẽdo ad ℥. j. puluerũ

Mellis

Mellis optimi deſpumati ℥.ij. Capiat ℈.iiij. vel ʒ.j. Quod ſi in forma pilularum malit, excipiantur ſyrupo conuenienti additâ paucâ Terebinthinâ pulueres, & in paſtam redigantur, ſed tunc ʒ.ß. ſumere pro vnâ vice vel ℈.j. ſufficit.

Vel fiant tales pilulæ: ℞. rad. Ariſtol. rot. & Angelic. quę ob amaritudinem rectiùs pilulis additur ana ʒ.ij. fol. Chamæp. ʒ.iij. Herniar. ʒ.j. ſpicæ ʒ.ß. Croci ℈.j. cineris Cranij hominis ʒ. j. ß excipiantur Reſinâ laricea vel Terebint. cum pauco ſyrup. de Beton. fiat maſſa: Capiat à ʒ.ß. ad ʒ.j.

Pilulæ in coxendico dolore præcipuè probatæ, licet in reliquis quoque proſint: ℞. pulu. Chamæpith. ʒ.vj. gummi Ammon. Oppopanac. an. ʒ.j. Myrrhæ ʒ.ß. Caſtorij ℈ j Euphorb. ℈.ß. cũ reſina Abiegna vel Laricea fiat maſſa: Capiat ʒ j. indies.

Electuarium Iſchiadicis præ cæteris conueniẽs: ℞. fol. Chamædr. Chamæp. Hederæ an. ℥ ß. fol. Rutæ, Saluiæ, Arthemiſiæ, Sabinæ, Betonic. Thymi an. ʒ j. ſem. Hyperici vel Aſcyri vel Androſæmi ʒ iij. ſem. Rutæ ſylu. Abrotani ana ʒ.j. rad. Rubiæ. Rhapontici an. ʒ.j.ß. Piperis, Cardamomi ana ʒ.ß. fiat puluis, excipiatur Mellis deſpum. ℔.j. fiat electuarium: Capiat ʒ.j.

Vel: ℞. pulu. præſcripti ℥.j.ß. adde rad. Xyridis, Polemonij, cort. Populi albæ an. ʒ.j.ß. Heliocryſi, Arctij, Chamæciſsi, flor. Bellidis & Con. reg. an. ʒ.j. ſem. Capparor. & Ocymaſtri an. ʒ ß. Mellis quartarios tres, fiat Electuarium: Vtendum vt ſuperius.

Syrup. vſualis excellens in omnibus arthritidis ſpeciebus: ℞. Zarſæ parill. ℥. ij. radic. Acori vulg. Pentaphyli, Ariſtoloch. rot. ana ℥.j. Angelicæ ℥.ß. rad. Azari ʒ.ij. herb. Iuæ arthetic. Herniariæ, Betonic. Chamædr. ana m.j. Saluiæ, Thymi, Mentaſtri, Maioran. ana m.ß. florum Primulæ, Conſolid. regalis ana P.j. flor. Roriſmar. Stœchados vel Lauand.

an.m. ß.ſem.Aniſi ℥.ß.ſem. Hyperici ʒ.ij.ſem. Ocymi, Seſeleos, Rutæ an.ʒ.j. fiat decoctio in aqua & tertia parte vini, colaturæ adde Mellis optimi ℔.j. decoquatur ad conſiſtentiam ſyrupi, & aromat. Cinam.ʒ.ij.Garyoph.ʒ.j. Vtatur eo ad præcautionem,ſumendo ℥.j.aut ampliùs,per ſe,vel diſſoluendo aquis conuenientibus, vt aquâ Iuæ vel Betonicæ,aliiſúe.

Puluis ex cineribus admodum exſiccans corporis illas ſeroſitates : ℞.cinerum Cranij hominis ℥.j. cinerum Priapi tauri vel Caſtoris, ſi haberi poteſt ℥.ß. cinerum Hirundinum vel Cuculi vel Milui ʒ. ij. Cornu cerui & Eboris vſti an.ʒ.j. Succini optimi ʒ.ß. Margaritar.℈.ß. Cinamom.ʒ ij. pul. Diagalang. Diamoſchi an.ʒ.ß. Sacchari roſ.tab. & ſacchari candi ad pondus omnium, fiat puluis ſubtiliſsimus; Capiat ʒ.j. ß. vel plus, ſuperbibendo parùm vini diluti aquis ſupradictis. Poſſet & portio illius Saccharo diſſoluto in aquis Iuæ vel Betonicæ in tabulas formari,ſicq; ſumi.

In curatione, cùm iam humor in articulorum ſedem illabitur,quæ eum ſiſtunt,exhibentur. Vt ſi ſanguineus ſit, quæ id refrigerando incraſſandoq; faciunt. Veluti ſunt ſyrup. Viol. Nympheæ, de Endiuia, de Roſ.rub. ſicc. Myrtinus, Iulep. Roſ. Viol. diſſoluendo cum aquis idem præſtantibus, Acetoſæ, Plantag. Lactuc. Roſarum, ſimiliumq;. Decoctum itidem Prunorum, Iuiub. Sebeſt. aliorumque paſsim in febribus ſynochis præſertim expoſitorum. Quòd ſi verò humor defluens ſeroſus excrementitius,in articulorum regionem aliáue loca feratur, quæ & illum ſiſtunt, varia propinantur; in defluxionibus ad interiora corpora factis & catharris hinc inde abundè deſcripta.

Nonnunquam & neceſsitate vrgente, in vtraq; cauſâ, ad dolorem atrocem mitigandum, narco-

tica

tica opiata medicamanta propinant, nec in illis, vti creditur, tantum eſt periculi, quin potiùs vtilitas, in eo quòd dolorem compeſcunt & ne nouus influxus fiat, cauent, maior ſequitur. Et proin Theriaca, Mithridatum, doloris nomine in vtraq; cauſa exhibentur, ſæpeque repetuntur. Quæ &, ſi è defluxione feroſi humoris fiat, ſi cum pauco Bolo addito dentur, eam cohibent & ſiſtunt. Vnde & præcautionis gratiâ hæc nonnunquam dantur. Quorum loco & aliæ opiatæ, vt Philonium, Aſyncritum, aliæque compoſitiones in colicis doloribus præſcriptæ, plus minusúe calefacientes, ſi dolor admodum i feſtet, & vigiliæ obſint, cùm magis hæ, quàm illa antidota operentur, vſurpari poſſunt.

Addenda nonnunquam & ea, quę defluxiones, ſi hæ ſenſibiliter à capite deſcendere deprehendantur, ſiſtunt, hoc pacto: ℞. Maſtichæ, Thuris an. ℥.j. Styracis ʒ.ß. Boli ſeu terræ pinguis & puræ ʒ.j. ß. raſuræ Dentis apri, Bedeguar ana ʒ.ß. Spicæ celticæ ʒ ß. Croci ℈.ß. Opij gr.v. cum ſyrup. de Papau. fiat pilularum maſſa: Capiat duas vel plures, verſus veſperam & diluculum.

Per foris admota hos affectus præcauemus, ſi ante aduentum illorum, & capiti, quando inde defluxio procedit, & partibus, in quas illa defluere ſolet, ad eam impediendam, remedia admoueamus, quorum aliqua etiam in inuaſione horum, alia in declinatione locum habent. *Per foris admota præcautio & curatio Defluxionum & Arthritidis.*

Capiti in defluxione & arthritide, à feroſa illuuie, à capitis interioribus exterioribusúe dimanante, poſtquam decenter purgatum fuerit, quæ illud ſiccant, roborant, extra paroxyſmum interdum in defluxione iam factam, & cùm non eſt metus recidiuæ, in ipſo paroxyſmo adhibentur. Qualia remedia multa externa in capitis alijs af-

fectibus à pituita profectis, expoſuimus. Vt ſunt,

Lotiones capitis, ex Saluia, Maiorana, Betonica, Iua, floribus Stœchados, Lauandulę, Roſarum, Agarico, cæteriſq; decoctis in lixiuio, facto ex cineribus ſarmentorum Vitis, alijsúe, additis & alijs multis ſiccantibus, cerebroq; conuenientibus.

Poſt quam ablutionē, ne defluxiones inde concitentur, ſtatim caput iterum ſiccari debet, panno calido illud fricando, quod Maſtiche, Sandaracâ, Succino, alijsúe ſuffumigatum ſit: dein diligenter pectinari.

Pulueres quoque eo nomine in cucuphis capiti admouentur, aut pilis inſperguntur, ex herbis capitalibus, alijsúe ſiccantibus, vt ſ. Nigellæ, Maſtiche, cæteriſque parati.

Partibus autem, quæ à defluxionib. excrementitijs, vel etiam ſanguinis influxu, affici ſolent, idque imprimis in arthritide, illiusque ſpeciebus præcautionis gratiâ, ne facilè humorem admittant, ea apponimus, quæ, cùm debiles & laxæ multo influxu reddantur, eas firment, robuſtioresque reddant, & ſi quid in illis reſidui remanſit, ſimul abſumant, ex quorum numero, & aliquibus in declinatione horum affectuum, vt partes debilitatas rurſum confirmemus reliquiasque diſcutiamus, vti poſſumus. Id autem per varia hoc modo perficitur.

Immergenda frequenter, aut fouenda, vel perfundenda aut abluenda, manus & pedes, Lixiuio parato ex Aqua communi vel pluuiali, aut ciſternæ, vel priùs ferratâ aut chalybeatâ, transfusâ per cineres combuſtorum lignorum Fagi, Quercus, Iuniperi, ſarmentorum Vitis & inprimis oſsium Equi, Cerui, aliorumúe, cum quibus dum vruntur, plantæ aliquæ vtiles, vt Roriſmarinus, Laurus, Hermodact. ſimilesque vſurpari poſſunt.

Huic lixiuio vel ſimplici, vel vti dictum, compoſito,

ſito, vt efficaciùs operetur. Vinum vel Vrina, aliquando dum percolatur, aut poſtea permiſcetur, vel Sal aut Alumen additur, eâ quantitate vt ſalſum benè fiat, aliquando & Tartari, vel Sulphuris viui aut cocti portio.

Aqua ſalſa naturalis vel artificialis idem præſtat, per ſe, vel per cineres quoq; fuſa: cui Myrrha addita bona quantitate, ad fotum valdè cõmendatur.

Decoctum ſummitat. & ligni Iuniperi, vel per ſe, aut cum Lixiuio vſurpatum, vel Sale, cæteriſúe. Decoctum Raparum aliqui quoque probant. Alij in quo Vulpes exenterata diu coxerit.

Vel ſic, cùm præſertim laxus tumor in declinatione remanſit: ℞. radic. Ebuli ℔.j. Chamæp. m.j. Roſ. rubr. flor. Chamem. Meliloti ana p.j. Balauſt. ſ. Myrtill. an. ʒ.j. Lumbricorum terreſtr. plures, coquantur in Lixiuij part. quatuor, Vini part. ij. Aceti par. j. Vtatur.

Vel fiat tale decoctum, ex pluribus pauciori buſúe paratum: ℞. radic. Ebuli, Cannabis ad ℥.ij. herb. Saluiæ, Abſynth. fol. Lauri, Origani, Pulegij, Calamentæ, Mentaſtri, Thymi, Chamæp. Beton. Hyſſopi, Plantag. ad m. iij. florum Verbaſci, Roſmar. Roſar. rub. ad p. iij. Baccarum Iuniperi, Lauri ad p.j. Myrtillorum ℥.ß. Nucum cupreſs. ℥.j. cort. Mali granat. vel Balauſt. ℥.ß. fiat decoctio in aquæ menſ. v. vel vj. addendo quartam partem vini rubri, Salis ℥.j. Alum. ℥.ß. In hoc immergat membra. Vt efficaciùs adſtringat laxas partes, Gallæ, Acacia, Hypociſtis ad ℥.j. quoque adduntur. Pruna ſylueſt. ſicca, Pyra, Sorba, Meſpila, pauperes addere poſſunt.

Inunctiones partes debiles & laxas confirmantes ſunt, Oleum ex acinis vuarum expreſſum cum oleo Salis inunctum. Item ol. de nucleis Auellan. Ceraſorum, de Been, Citreum & Arantiorum.

Vnguentum roborans: ℞. olei Myrtillorum vel Roſ.completi.℥.ij.Salis ʒ.ij.miſce:Inungantur partes debiles.Interdum & Myrrha additur ad ʒ.j.

Caput Milui deplume crematum,vel oſſa ſubtiliter pulueriſata,cum oleis inuncta,vel alijs vnguẽtis admixta , proprietate iuuare dicuntur. Aliud vnguentum : ℞. ol. Lumbricorum, Ranarum ana ℥.j.ß. ol. Roſ.omphacini, axung.Anſeris, quæ in acetum,dum torretur,inſtillat an.℥.j.Acaciæ,Balauſtiorum an.ʒ j.Stercoris bubuli exſiccat. ʒ.ij. Salis ʒ.j.Aluminis vſti ʒ.ß.Ceræ q.ſ.fiat vnguentum.

Vel hoc: ℞. ſumm. Rubi, Sumach. fol. ſemperuiui recentium q.ſ.Coquantur in vino ſtiptico rubro,paſſentur,adde far. Alphiti. Hordei immaturi æq. partes, pulueris cort. Granat. ſextam partem: Applicetur inſtar Cataplaſmatis.

Admodum pedes vel manus imbecilles roborat, ſi in aceruum vinaceorũ, ab vuis nigris expreſſis congeſtum,dum efferueſcendo calet, manè aliquoties pedes vel manus immergant.

Quod in aceruo Tritici quoque factum , Sexti Pompei remedium fuiſſe aſſerunt.

Thermæ aliquæ ad tempus vſurpatæ,præſertim ſulphureæ, ſalſæ, nitroſæ, præterquàm quòd per ſudores ſuperfluitates in corpore, vti dictum, abſumunt,robur articulis addendo, in defluxionum & arthritidis præcautione aliquid præſtare poſſunt. Vti & ſi per modum embrochæ vel duciæ capiti etiam admoueantur, ſcaturiginem mali auertunt. Quorum & reſidentia , ſeu lutum partibus infirmis applicatum,eas confirmat.

Poſſunt & Balnea artificialia, loco thermarum aliquandiu vſurpari, ex decoctis ſupradictis dictorum ſimplicium,partes roborantium,parata. Corium canis applicatũ, proprietate valere creditur.

Quorum omnium vſu diutiùs adhibito, ne humores

mores calore & madore horum, ad partem quæ prona eſt ad ſuſcipiendum, concitentur, illa interdum defenſiuis ſupradictis emplaſtris, muniri poteſt.

In curatione verò horum affectuum, in principio ſtatim cùm inuadunt, vel etiam antequam inuadant, ſi iam præludia illorum adſint, extrinſecùs quæ influxum prohibent, applicantur. Quæ in arthritidis præſertim ſpeciebus, ſupra articuli regionem, quæ iam affecta eſt, vel affici ſolet, verſus emunctoria, parte internâ magis quàm externâ applicari debent. Et ſi membrum permittat vt commodè fieri poſsit, faſciâ ligari: addito inſuper ſi magis operari volumus, etiam Aſplenio.

Sic conuenit defenſiuum commune, quod ex Bolo, Album. oui, addito interdum & Aceto, paratur, & cum cottone vel panno linteo applicatur.

Vel: ℞. Boli, vel alterius terræ pinguis, quam ſigillatam vocant ℥.ij. Sanguinis draconis vel Acaciæ aut Hypociſtid. ℥.ß. Gallarum ʒ.iij. rad. Biſtortæ, capular. Glandium, vel nucis Cupreſſ. an. ʒ.j.ß. fiat puluis, excipiatur Aceto roſ. & album. oui ad vſum. Hiſce & Balauſtia, Spongia roſ. flor. Roſ. ſem. Vuarum, aliaq; adſtringentia addi poſſunt.

Ex Lithargyrio & Bolo, Aceto & Albumin. oui vel mucilagin. ſem. Pſylij ſubactis, nutritum appoſitum, idem præſtat.

Hiſce ne ſubitò areſcant, ol. Roſ. completum vel Omphacinum, aut Myrtillorum quandoque, ſed paucâ quantitate, ne imbecillius fiat medicamentum, additur.

Vel fiat tale Cataplaſma: ℞. Pulpæ fructuum non plenè maturorum, vt Pyrorum, Cydoniorum, Sorborum, Cornorum, Meſpilorum, aliorumúe, (vti inter exotica, Dactylorum, Oliuarum) cocto-

rum in Aceto rubro vel roſac. cum Panis mica, vel Lentium farina, paulò minore quantitate q.ſ. Applicetur vt dictum.

Emplaſtra alia adſtringentia, quæ foris adhibita fluxiones in oculos intercipiunt, hîc quoq; conuenire poſſunt: vti & alia id præſtantia remedia, in ophthalmia expoſita.

Ligaturæ quoque ſupra locum affectum factæ, vbi commodè fieri poſſunt, materiæ deſcenſum intercipiunt. Etſi femora ligentur, ne humor in pedes facilè deſcendat, impediunt.

Supra partem verò affectam, prout morbus vel in principio, aut progreſſu eſt, cauſſaque vel adhuc influxu, vel iam influxit, vel repellentia, vel dolorem ſedantia anodyna, vel etiam narcotica, vel reſoluentia ſunt admouenda. Qualia nunc explicabuntur. Ea quæ nodos podagricorum emolliunt, & diſcutiunt, in tumoribus alijs explicanda.

Repellentia mox in principio, dum cauſa fluit, in arthritidis præſertim ſpeciebus adhibentur, quę vel adſtrictione, vel frigiditate, ſi à ſanguine illæ proficiſcantur, aut ſummopere locus caleat, illud præſtent. Quæ tamen in iſchiadico dolore, qui in profundo exiſtit, vti & in cæteris defluxionibus, in carnoſa loca factis, ſi humor in alto lateat, parùm prodeſſe poſſunt. Quibus repellentibus vel ſolis, vel admixtis ſimul anodinis, aut nonnihil reſoluentibus hoc pacto vtimur.

Aqua frigidiſsimâ dolentem locum perfundere docet Hipp. quod, cùm admodum repellendum & refrigerandum, fieri poteſt. Niuem etiam adhibitam aliquibus profuiſſe, conſtat. Acetum quoque frigidum infuſum, vel cum panno in eo madefacto applicatum, ſæpeq; repetitum, aliqui valdè laudarunt.

Ex Aquæ tribus partibus, & Aceti vnâ, idem fieri

fieri poteſt. Aliquando ex Aquæ tribus & vini ru-bri aſtringẽtis partibus duabus, in quibus & Fur-fur, farina ſeminis Lini, vel Lupinorum decoquun-tur, emplaſtri vice, commodè verſus augmentum applicatio fit.

Vel Aquæ ſumunt partes tres & Aceti quartam partem, bullire faciunt, addendo farinam Fru-menti vel Hordei & ſeminis Lini q.ſ. vt fiat Cata-plaſma.

Plantago, Lyſimachia, Semperuiuum, Viola-ria, Portulaca, Intybus, Polygonum, Pſylium, So-lanum, Parietaria, Populi fol. & Cucurb. Nym-phæa, Lenticula paluſtris, ſimilesq́; plantæ con-tritæ apponuntur, quibus ol. Roſ. vel aliud, & A-xungia addi poſſunt. Vel priùs cum farinis & Ace-to incorporantur.

Braſsicæ fol. cum farina ſ. Pſylij vel Fœnogræci & Aceto contuſa, appoſita, Cotonea mala, toſta cum farina Hordei vel Polenta piſta, competunt.

Plantaginis folia contuſa, cum farina Lentium vel Hordei, & mica Panis, addito ol. Roſac. in for-mam cataplaſmatis rediguntur.

Furfur cum farina Hordei in Aqua Chalybeata coquitur, add. Roſis, vel ol. Roſ. omphacino, atque in principio etiam Aceto: in augmento verò flor. Chamom. vel illius Oleo.

Succi prædictarum herbarum farinâ Hordei, alijsúe incorporantur, vel ol. Roſ. vel Viol. ini-ſcentur, & cum Vitello oui, & Terebinthinâ, agita-ta ſimul applicantur, quibus Acetum interdum additur.

Vel ſic: ℞. ol. Roſ. ℥. iiij. ſucci Lactucæ vel alt. fri-gid. ℥. ij. Aceti roſ. ℥. j. Vitell. ou. n. ij. inſpiſſentur fa-rina Hordei, fiat paſta.

Vel: ℞. ol. Roſ. Omphac. Aceti roſ. an. ℥. ij. Boli armen. ʒ. ij. Santali rub. ʒ. j. Miſce.

Ceruſa cum aquis vel ſuccis modicoque Aceti permiſta, vtilis.

Oleum roſ. vel Violac. cum aquis prædictarum herbarum, vel decocto, miſcetur, addito Aceto aliquando, pro epithemate.

Vnguento infrigidante Galeni, Comitiſſæ, Populeo vti quoq; poſſumus. Quibus etiam lumbi calida defluxione petiti inunguntur.

Anodyna quando dolor vrget, miti calore rarefaciendo, & mulcendo, admota, proderunt; illisq; vel ſtatim in principio, repellentibus tunc ſimul ferè, ſi in fluxu adhuc humor eſt, permiſtis, vtimur; vel poſtea, cùm iam fluxit, additis interdum quæ ampliùs adhuc quàm ipſa rarefaciendo reſoluant, admouemus, illudque ſequentibus formis efficimus.

Lac vaccinum, aut aliud, irrotatum, vel ex alto diu tepidũ infuſum, aut panno lineo in eo madefacto, applicatum. Quod ab initio chalybeari poteſt, & vt dolor magis ſedetur, ſ. lini, Fœnogr. in eo decoqui, & cùm parti appropriatum reddere volumus, Hermodactylos, aliáue addere poſſumus.

Ad lactis ℔. j. Si Sulphuris vel Lithargyrij ℥. j. addatur, appliceturque, id quod collectum eſt, diſcutit.

Ouorum ſumitur Luteum & Albumen, vel Albumen ſolum, agitando fortiter, cum tertia parte ol. Roſacei vel Chamemeli, & cum pannis applicatur. Cui crocum quoq; addi poteſt.

Vel oua decoctione indurata, cũ Myrrhæ quartâ parte contundantur, additis fl. Chamemeli & pauco Croco, in paſtam redigantur.

Oleo Roſaceo perfunditur pars dolens, vel cum Lanâ ſuccida adhibito fouetur; interdum & Violac. in quibus Lumbrici poſſunt decoqui, vel ol. Lumbricorum additur, & in progreſſu admixto

ſimul

ſimul ol. Chamomelino & Vulpino. Oleum è luteis ouorum dolorem ſedat.

Vel hoc vnguentum fit: ℞. ol. ſemin. Lini rec. Sambucini, Lumbricorum an. ℥. ß. Croci gr. iij. Camphoræ gr. ij. miſce, Inungantur partes, & inuoluantur linteo madefacto in vrina pueri.

Vel Cataplaſma ex Pomorum dulcium coctorum pulpa, cum ol. Roſ. vel Ranarum, vel Chamomel. miſta, paratum.

Vel ex Caſsiæ fiſtularis pulpa extracta, ſolâ, vel prius farina hordei aut ſ. Pſylij, aliorúmue inſpiſſata: Cui olea aliqui, vt Roſac. Chamom. & ſimilia miſcentes, ſic eam dilutam parùm inungunt, quod rectiùs aq. Roſarum Solani, aut Plantag. alijsúe fieri poteſt, atq; interdũ adeò dilui, vt cum pannis intinctis in ea applicari poſsint.

Panis ſyncomiſtos, hoc eſt ex Farina, non ſecreto Furfure factus, ablatâ cruſtâ, maceratus vel decoctus in lacte Vaccino, Caprino, Ouillo, vel Mulieris, vſitatum eſt in dolore ſedando remedium, ad cuius ℔. j. poſtquam coxerit, Vitelli ouorum duo vel tres aliquando permiſcentur. Interdum & ol. Roſac. vel Chamom. ad ℥. vj. vnà incoquitur. Aliàs cùm refrigerare ſimul & repellere volumus, omiſsis oleis, vel ſimul additis, ſuccorum Nicot. Solani, Plantag. ad ℥. iiij. Aceti ℥. ij. ſimul coquuntur. Vel herbæ ipſæ, aliæúe, Lacti priùs incoquuntur.

Pſylij ſemen vel Lini contuſum, & coctum parùm in aqua, ad viſciditatem & conſiſtentiam aliquam, vel illius mucilago extracta, cum aqua Roſ. Solani aut Semperuiui, aliáue, applicatũ dolorem compeſcit, cui Albumen & vitellus oui quandoq; additur. Huic paſtæ dum calet, mucilago Lini, Cera & ol. Roſ. aut Chamom. quandoq; additur, ſicq; vſurpatur, addito interdum & Aceto.

Fœnogræci ſemen contuſum in Oxymelite vel Aceto & Melle coctum admouetur. Vel farina illius ſucco Caulium rubr. ſubigitur, addito Aceti fortis quartâ parte, ſicque vſurpatur. Vel cocto, puluer. ſeminis Fœnogr. in Vino, pulu. Chamom. Meliloti, nonnunquam & Hermodactyl. permiſcetur: Additâ interdum & Terebinth. Oleis & Mucilaginibus.

Fabarum farina vel Lentium & Hordei, prædictis quandoque ſeminum paſtis additur. Aliàs ol. Roſ. ſubacta, additis interdum & ſuccis herbarum ſupradictarum apponitur.

Vel ſic; ℞. farinæ Fabarum & Fœnogr. an. ℥. ij. far. Hordei & ſeminis Lini an. ℥. j. puluerum rad. Altheæ, fl. Chamom. & Melilot. an. ℥. ß. ſ. Cimini ℥. iij. decoquantur in Vini, Aceti, Mellis æq. part. addendo Axung. Gallinæ ℥. ij. ol. Anethi ℥. j. fiat Cataplaſma.

Vel: ℞. rad. Altheæ quart. ß. Raparum quart. j. fol. Maluæ, Caulium, Hyoſciami an. m. j. carnis Cucurb. ℥. ij. flor. Viol. Chamom. Melilot. Verbaſci an. p. j. fiat decoctio in Aqua & Vino, adde far. ſ. Lini vel Pſylij & Fœnogr. ad ℥. iiij. Vitellos ouorum n. iiij. axungiæ Porci ℥. iij. olei Anethini, Ranarum an. ℥. ij. fiat Cataplaſma.

Narcotica ratione doloris admota, cùm ſtupidiorem partem reddant, non ſolùm præ cæteris dolorem compeſcunt, ſed & quia calore ſuo, quo conſtare, alibi iam ſæpe oſtendimus, humorem ſimul reſoluunt, proderunt, tutoq; nec ita cum periculo, vti creditur, vſurpantur. Vel per ſe, aut cæteris anodynis aut reſoluentibus permiſta, hoc modo.

Hyoſciami vti & Mandragoræ ac Papaueris folia recentia, contuſa vel priùs decocta admota, valde iuuant in dolore. Oleum quoque illorum:

Succi

Succi item ab illis expreſſi, illita, aut aquis Roſarum, Nenuph. alijsue permiſta, per fotum aut embrocham vſurpata, alióve modo cum prædictis anodynis miſta & adminiſtrata.

Radix Mandragoræ, ſemenque Hyoſciami cum Polenta permiſtâ, cataplaſmatis inſtar applicata, vel cum oleo couenienti, aut cum axungijs in formam vnguenti redacta.

Vel ſic: ℞. fol. Hyoſciami m. ij. Solani, Semperuiui an. m. j. capitum Papau. hortenſis p. j. radic. Mandragor. ℥. j. flor. Chamom. Viol. an. p. j. ſemin. Pſylij ℥. ß. ſemin. Hyoſc. ʒ. ij. fiat decoctio in Aqua vel Lacte: quâ foueatur locus: Reſidentia piſtetur, addendo farinæ ſeminis Lini ℥. j. ß. farin. Tritici ℥. ij. axungiæ Anatis vel Gallinæ, ol. Chamom. an. ℥. j. fiat Cataplaſma.

Opium præcipuè diuerſis formis anodynis additum, ea efficacia facit, ſemper ferè tunc additâ ſimul Croci portiunculâ; ſicq; vſurpatur cum Lacte, ſi ℥. ij. illius, Opij ʒ. ß. addatur: cum Panis emplaſtro, addendo opij ad ʒ. ij. vel cum alijs cataplaſmatibus. Inunctionibus quoq; diuerſis permiſcetur, ſed pinguibus additum, minus eſt efficax. Inprimis in ſpiritus Vini ſimplici, vel admixtione aliorum compoſiti ℥. iiij. per Croci infuſionem flaueſcentem, ſi Camphoræ ℈. j. decoctione addatur, & Opij ʒ. j. diſſoluatur, eoq; liquore pars dolens vngatur, tutum & efficaciſſimum erit remedium.

Antidota opiata, vt Theriaca, Mithridatũ, Philonium, applicata recentia propter opium aliquid præſtant, præcipueq; ſi opij augeatur quantitas.

Torpedinis corium admotum, vel oleum in quo coxerit illitum, ſtuporem inducẽdo multùm prodeſſe poſſe creditur.

Reſoluentia quæ humorem abſumunt, in progreſſu morbi, quando defluxio ſubſtitit, vſurpan-

Digitized by Google

da: Calidis moderarè & rarefacientibus, ſi præſertim à ſanguine facta ſit, materiam diſcutiendo: calidioribusq; adhuc, ſi à ſeroſo excrementitio humore proficiſcatur, eum diſsipando, & ne in nodos conuertatur, penitùs cōſumendo: Et ſi in profundo lateat, vt in coxendico dolore, vel alijs in habitum corporis delatis defluxionibus, validioribus adhuc metaſyncriticis extrorſum eum euocando, attractumq; abſumendo; Vſurpando ſimul & permiſcendo illis, in articulorū doloribus, quæ membraneis neruoſisq; locis articulorum appropriata ſunt, Arthetica dicta, & quæ proprietate quadam vſu explorata, operantur. Quæ remedia per formas diſtributa, proponemus, articulorum doloribus præſertim accommodata, licet & in alijs defluxionibus pleraq; conueniant.

Olea præcipuè competunt ſequentia. Verbaſci florum oleum, quod ex floribus recentibus in vitro bene clauſo ſoli expoſitis ſponte effluit; vel maceratione in oleo, vel in vino, etiam in calore ſolis, vel alio, in vaſe clauſo fit.

Oleum quoq; in quo Sambuci vel Ebuli radices & folia, vel ſuccus inde extractus coxerint, inprimis oleum ſem. Ebuli hîc ſummè laudatur. Quod fit, ſi illud bene maturū, repurgatumq; in paſtam contuſum in aqua coquatur, ſpumaq; colligatur, eaq; in vitro oblongo poſita, in loco tepido per triduum aut quatriduum collocetur, donec oleū, quod ſubuiride eſt, fundum petat. Idem quoq; ex ſeminibus illius expreſſum efficaciſsimum eſt. Vti & ex ſemine Raphani, & è Nucibus Indicis, & Glande vnguentaria.

Oleum item liguſtrinum Cyprium, vel de Alchanna dictum, & cucumeris aſini, Sycyonium vocatum, & in quo coxerint Flāmula, Cortuſa herba.

Ranarum oleum & Lumbricorum, Vulpinum, & in

& in quo coxerit Muſtela, vel Ciconiæ aut Cygni pulli. Item Galearum piſcium hepar, vel Aſelli aut Millepedes.

Item oleum ex oſsibus Humanis factum, vel maxillis Equorum; quod fit, ſi illa confracta, ignita, oleum antiquum imbibant, & poſtea ex illis contuſis per retortam oleum eliciatur; vel aliâ arte. Oleum ex ſanguine Cerui eliciunt chymici, illudq́; probant.

Præter quæ alia olea calida quoq; vſurpantur, vel iſtis miſcentur, vt Laurinum, Coſtinum, Sambucinum, Nardinum, Rutaceum, Irinum, Cheirinum, Liliorum, Hyperici, de Euphorbio, de Caſtoreo, de Lateribus, de Terebinthina, Petroleum. Quibus & exſtillata quandoq; alia miſcentur; Veluti oleum Spicæ, de baccis Iuniperi, vt ſi ʒ j. ad ℥. j. olei Laurini alteriúsue addatur. Oleum Gaiacinum & Sulphuris, admodum quoq; commendatur, & oleum Tartari alij alijs permiſcent. Salis oleo, cum lateribus ignitis factum, cum ol. granorum Ebuli, vtuntur chymici. Alij ſal in oleo coquunt, illudq́; inungunt.

Fiunt & alia olea cõpoſita; vt ex Oleo antiquiſſimo cũ æqua parte Medullæ cruris vituli, addendo Lumbricos, Iuam & parùm Croci; leuiter coquendo in duplici vaſe & colando ad vſum.

Aliud: ℞. Olei communis, Laurini & Tereb. an. æq. partes, adde Maſtichæ, Myrrhæ, Thuris partẽ vnam, eliciatur oleum.

Vel ſic: ℞. olei Tereb. ℔. j. adde Saluiæ tenuiter inciſæ m. j. Bulliant benè cooperta in balneo Mariæ, & poſtquàm refrixerint, eximatur ſaluia, à qua reliquum olei benè coletur, nouáque reponatur, denuoque bulliant, iterumque eximatur, aliaq; addatur, ter aut quater illud faciendo, & poſtremò loco ſaluiæ gummi Ammon.

& oppopanacis puluerifata an. ℥.iiij. iterumque coquantur, & ad vſum referuentur. Quo cùm illinis partem, ſuperponatur Gummi Tacamacha em plaſtri inſtar.

Admodum efficax in Coxendico dolore, eſt ſequens : ℞. ol Nucum, cui & alia miſceri poſſunt, ℥. vj. fol. recentium Cucum. aſini vel Flammulæ, vel Iberidis, vel rad. Cyclaminis rec. contuſorum, vel ſuccorum illorum ad ℥. iij. Lumbricorum diſſectorum in partes n. xx. gūmi Sagapeni, Ammoniaci, diſſoluti ℥. j. Vini Maluatici ℥. ij. aquæ Vitæ ℥. j. Coquantur ſimul ad conſumpt. ſuccorum, Coletur, & ſeruetur oleum.

Vel: ℞. rad. Pyrethri, Hellebori albi an. ℥. ß. Hermodactyl. Turbith. fol. Rutæ, Abſynth. an. ʒ. j. Colocynth. Euphorbij an. ʒ. j. Salis ʒ. j. ß. Infundantur in oleo antiquo, addendo Vini generoſi & aquæ Vitæ ℥. j. Macerentur in ſole, vel coquantur, colentur ad vſum.

Huc & Balſamum factitium Matthioli refertur inunctum.

Vnguenta & emplaſtra vnctuoſa diuerſimodè parantur. Ex axungijs varijs, vt Humana, Hirci, Capræ, Veruecis, Porci, Vituli, Anſeris, Gallinæ, Anatis, Vulpis, Vrſi, Cati ſylu. & Ibicis, Serpentis, Item Oeſipo & medullis, Equina, Ceruina, Vitulina; quibus ſolis vel miſtis partes dolentes inunguntur, vel liquefactis priùs in vino, additâ etiam Aquâ vitæ, tempore inunctionis.

Anſeris inprimis pinguedo, ſic pręparata & collecta, magni fit : Anſer ſi exenteratus impleatur portione carnis Vulpis vel Felis, addendo folia Iuæ, Saluiæ, Roſmarini, Maioranæ, Betonicæ, aliáve, conſutusq; iterum, in veru aſſetur, pinguedoque exſudans & deſtillans vaſe aquâ & aceto pleno, excipiatur.

Alia

Alia vtilis, Cerui pinguedo, vel Bouis medulla, cum Aquæ portione, Aqua vitæ miſcetur, & in vino benè obturatò per dies 15. in fimo equino ſepulta maceratur, ad vſum ſeruatur.

Ex alijs compoſita, varijs modis fiunt. Sagapenum, Galbanum, in oleo diſſoluta, inunguntur vel applicantur.

Vel ſic: ℞. ſucci Ebuli, olei Rutac. vel alterius ana ℥.ij. adde gummi Ammon. diſſol. in Aqua vitæ ℥.ß. Maſtichæ, Thuris ana ʒ.j. Caſtorei ʒ.ß. Terebinth. q. ſ fiat inſtar nutriti.

Alio modo ſic fit: ℞. ſucci Ebuli, & Olei antiqui vel alterius ana ℥.j. coquatur ad conſumpt. adde Mumiæ ℥.ß. Camphoræ ʒ.j. fiat Linimentum.

Vel ſic: ℞. ol. Roſ. Lini, Liliorum vel Irini, Chamomil. an. ℥.j. ſucci Apij ℥.j.ß. mucilag. ſem. Lini & rad. Altheæ, vel ſ. Fœnogr. & Sæui hircini ana ℥.j. Bulliant ad conſumpt. & cum Cera fiat Linimentum, addendo parùm Croci.

Conueniunt ex vſitatis, Quatuor vnguenta calida dicta. Inter quæ mitius eſt, Dialtheæ vnguentum, compoſitum præcipuè, efficaciora & operoſa magis ſunt Marciatum, magnû & minus, Agrippæ & Arogon. Et præſertim articulorum doloribus accommodatum, Ebulinum, Diuinum, Neruinum, Vigonis vnguenta.

Horum loco, hiſce vti poſſumus: ℞. rad. Ireos, Ariſtol. Acori an. ʒ.iij. Pyrethri, Turbith, Hermodactyl. ana ʒ.ij. baccarum Lauri ʒ j. ß. Colocynth. ʒ.j. Piperis, Nucis moſch. ana ʒ.ß. Croci ℈ j. Storacis ℥.ß. Thuris ʒ.ij. Bdellij ʒ.j. Euphorbij, Caſtorei ana ʒ. ß. puluериſentur, adde olei Laurini vel alterius, Oeſypi, axungiæ Anſeris, Vituli vel alterius q. ſ. addendo Terebinth. ℥.j. vt in paſtam redigatur, adde olei Spicæ ʒ.ß. Applicetur: poteſt & Stercus vaccinum addi.

Aliud in Iſchiadico dolore, & ſimilibus potiſſimùm conueniens vnguentum: ℞. ol. Liliorum ℥ ij.ß. Cheirini vel alterius & Lumbricorum, axungiæ Vulpis vel Anſeris an. ℥.j. ß. ſucci Iberidis, vel Enulæ camp. aut Thymbrę ſeu Satureiæ ℥.iij. gummi Ammoniaci diſſoluti in Aquæ vitæ ℥.j. rad. Cyclaminis ʒ.j.ß. rad. Pyrethri, Ireos, ſem. Sinapis ana ʒ j. Hermodact. Caſtorei, Euphorbij an. ʒ.ß. Terebinth. q.ſ. fiat inſtar Nutriti.

Vel hæc Emplaſtra: ℞. radic. Enulæ, Coſti vulg. Ireos ana ℥.ß. radic. Cyclamin. Ari an. ʒ.ij. Hermodact. Pæoniæ, Viſci querc. ana ʒ. j. ſeminum Sinapis, Erucæ, Rutæ agreſt. an. ʒ.j.ß. ſeminis Cimini, baccarum Lauri ana ʒ. j. Piperis, Maceris, Gariophyl. ana ʒ ß. Croci ℈.j. Myrrhæ, Thuris, Storacis cal. an. ʒ.j. Nitri, Vitreoli vel Adarces an. ʒ.j. ß. Euphorbij, Caſtorij an. ʒ.ß fiat Puluis, adde gummi Ammoniaci ℥.j. Bdellij, Galbani, Opopanacis, Sagapeni ad ℥.j. diſſoluta omnia in Aceto & Aqua vitæ addendo Storacis liquidæ ʒ.j. Ladani, Laſerpitij an. ʒ.j. ß. excipiantur oleo Liliorum & Rutaceo; additaque Terebinth. Pice, Reſinâ, inter quas Pini præfertur, & Cerâ, fiat magdaleon, inuolutus pelle Arietinâ.

Aliud: ℞. Picis puræ nigræ ſplendidę, quam Naualem vocant, Reſinæ an. ℔. ß. axungiæ Veruecis, additâ Anſerinæ vel Anatis quartarium j diſſoluantur, permiſcendo ſenſim Olibani ℔. ß. poſtquam ſeruere deſierit, adde pulueris Cimini ℥.ij. Piperis ℥ ß. ol. Spicæ ʒ. ß. fiat emplaſtrum.

Fiunt & alia ex alijs in articulorum doloribus vnguenta, vt: ℞. Medullæ cruris Vituli: vel alterius axungiæ conuenientis, ol. Roſacei vel alterius articulos firmantis an. ℥.ij. Salis vſti ʒ.j.ß. miſce: Inungantur pedes; quod efficacius erit, ſi ſtercoris Bubuli exic. ʒ.ij. addas.

Vel

Vel ſic: ℞. olei Nucum vel antiq. ℔.ß. axungiæ Anſeris, Vulpis, Medullæ cruris vituli ana ℥.ij. Ranarum excoriatarum n.x. Lumbricorum terreſtr. ablutorũ vino ℥.ij. Aſellos ſub vaſis latentes n.xxx. Salis ℥. ß. Vini albi generoſi ℥. iij. ſucci Ebuli, vel Sambuci vel Hederæ, vel Iuæ ℥.ij. coquatur ad conſumpt. humiditatum, exprimantur, addendo Terebinth. & Ceræ q.ſ. pro inunctione.

Diachylon emplaſtrum vtile quoque eſt, illud quod lithargyrium recipit, quod ſi validiùs vt operetur, velimus, ad ℔.j. Sulphuris ℥.j. Chalcitidis ℥. ß. miſcebimus. Vel Diachalcitide cerato, quod præter lithargyrium etiam chalcitidem continet, vtemur, cui ſulphur quoq; addi poteſt.

Vel illorum loco tale paretur: ℞. Olei antiqui ℔.j. pulu. Lithargyrij ℥. iij. Sulphuris ʒ. j. Chalcithidis ℥. ß. coquantur ad conſiſtentiam, addendo mucilag. ſem. Lini vel Fœnogr. & Axung. porci vel alterius an. ℥.ij. fiat Emplaſtrum vel Vnguentum.

Apoſtolorum vnguentum hîc quoq; conuenit, quod multa gummi recipit, & lythargyriũ ſimul, & æruginem æris.

Vel hoc vſurpari poteſt: ℞. ol. Laurini ℥. ij. ol. Lumbricorum & de Lateribus an. ℥.j. diſſolue Saponis ℥.j.ß. medullæ cruris Cerui, Vituli vel Bouis ℥.j. Terebinth. ℥.ß. gũmi Ammon. Oppopan. Galbani diſſol. in Aceto ana ʒ.j.ß. Myrrhæ, Thuris, Maſtichæ an. ʒ.j. radic. Ariſtol. rot. ʒ. ß. Lithargyr. Sulphuris viui an. ℥.j. Æruginis æris, Salis vſti an. ʒ. ß. Ceræ q.ſ. fiat Vnguentum.

Probatur & hoc: ℞. ol. Liguſtrini, vel Sambucini vel Ebulini ℥. ij. olei de Terebint. Adipis bouis an. ℥.j. Viſci ſeu Collæ diſſolut. in Vino ℥.j. Thuris ʒ.j. Nitri, Calcis an. ʒ. ß. miſce, Applicetur; Huic lapidem Aſium aliqui miſcent.

Ranarum emplaſtrum Vigonis dictum, in pertinacibus defluxionibus, & doloribus iſchiadicis, alijsq́; valde iuuat; atq; auctâ doſi Mercurij & Euphorbij, fit efficaciſsimum. Cuius deſcriptionem in lue venereâ exponemus.

Illitiones aliæ non vnctuoſæ fiunt ex Aqua vitæ, in iſchiadicis, quæ inuncta prodeſt; cui aqua Saluiæ, Lauandulæ, Meliſſæ, ſimilesque nonnunquam æquâ, aut maiori portione permiſcentur.

Ex Sapone (eligendo optimum) diſſoluto cum Aqua vitæ, inunctio fit, vulgatumque eſt in omnibus defluxionibus, frigidis præſertim remedium.

Ex Vrinâ impuberis, aut vt aliqui volunt, ipſius ægri, coctâ, deſpumando, donec ad mellis conſiſtentiam redigatur, in arthritide vnctio fit. Et ex Sanguine menſtruo, vt docet Dioſc.

Cineres itidem Muſtelæ crematæ cum Aceto inuncti; vel Cineres Fabarum, Caulium & Siliquarum, & Seſami, cum ſemine Braſsicæ, ſimiliter vel cum Axungia vncti.

Succi itidem Vrticæ vel Thapſiæ, Colocynth. Rutæ, Saluiæ illiti, vel medulla Nucis Ind.

Pulueres item teſtarum Fornacum vſtarum, vel ex Ferri rubigine, lapid. Gagate, vel Aſio, cum ſucco vel alio liquore inuncti.

Applicationes aliæ in formâ Cataplaſmatis, aliáue hoc modo fiunt. Ex plantis, veluti Verbaſci folijs & floribus, Vrticâ, Ruta, Artemiſiâ, Apio, Heliotropio, Scordio, Leucoio, Piloſellâ, Conſolidâ minore, Muſco terreſtri, Seſamo cum ſemine, & radicibus Cannabis, Ariſtoloc. Dictamni, Cucum. aſini, Narciſsi, Bulbi, contuſis, & per ſe appoſitis, vel addito Melle aut Aceto: vel priùs decoctis in Aqua vel Vino, vel etiam Aceto. Vel ſucci quarundam, Farina ſiliginis, alijsúe incorporati, apponuntur.

Iberis

Iberis recens contuſa, vel ſub cineribus parùm toſta, applicata, admodum in iſchiadicis conuenit; cuius loco Cardamine, Naſturtium hortenſe æſtatis, & aquaticum hyemis tempore ſumi poteſt.

Helenium contuſum cum radice, ad idem valet, vel in Vino priùs coctum.

Imperatoria ſylu. quæ ebulum imitatur, ab inſigni vſu in iſchiadicis & podagra, Podagraria dicitur.

Meliſſophyllon cum Sale contuſum applicat Dioſcor.

Saluiæ, Rutæ folia, Iuniperi baccæ, recentia inuicem contuſa, affuſo Vini ſpiritu, & Vrinâ pueri, applicant in iſchiadicis.

Lini ſemen coctum in Vino, appoſitum vel per ſe, vel in ſacculo, mirè prodeſt, cui flor. Chamom. perm ſceri poſſunt.

Panis ex Secali, cum ſemine Carui piſtus & coctus, calidus admotus.

Furfur cum Sapa coctus, addito Sale, egregiè in gonagra, alijsq; doloribus iuuat.

Fabarum, Lentiũ, Hordei farinæ decoctæ cum Oxymelite, applicatæ proſunt.

Vel Fabarum farina in Vino cocta, addendo parùm Aquæ vitæ & Butyri, in gonagra & homoplata cæterisq; doloribus iuuat.

Paſſulæ enucleatæ contuſæ, addito Oppopanace.

Muſcus marinus vel Pulmo, aut Fucus marinus, recentia impoſita, vti & Androſace, iuuant arthriticos.

Agaricus itidem cum Lacte caprino contuſus, & Farinâ triticeâ ſubactus.

Ebuli fol. tenera vel Sambuci contuſa appoſita. Vel priùs frixa in Butyro, aut cum axungiâ Porci

aliáue permixta. Quibus & rad.Plantag.quandoque adduntur.

Ruta recens & Betonica ſimul cũ axungia Porci antiquâ miſta, addẽdo Sal.in gonagra proſu..t.

Matricaria cum ſuâ radic.trita, cum Axungiâ & Aceto, ſi defluxio labatur in partem, conuenit.

Bryoniæ radix contuſa cum Aqua vitæ, addito etiam lardo, admodũ in defluxionibus iuuat. Vel Bryoniæ & Ari vel Dracũculi radices aut folia, F..cus folia contuſa, & cum Stercore vaccino aut caprino ſubacta, addito nonnunquam & Melle.

Item: ℞. Vrticas contuſas ad ℔.j. additis olei Laurini ℥.ij. Petrolei ℥ ß.

Braſsicæ folia contuſa, cum paucâ Maiorana ad ℔.j. additis Bdellij, diſſolut. in aquâ Vitæ vel Aceto ℥.ij. & pulueris Colocynthidis ℥.ß.

Vel: ℞. Raparum parùm toſtarum & poſtea coctarum ℔.j. far. Fœnogr. ℥.ij. adde ſucci Ebuli, vel herbam contuſam ad ℥.ij. Mellis parum, miſce.

Vel: ℞. pulueris Hermodactyl. farin. Hordei an. æq. par. Vitellos oui n.ij. addendo Mel.

Vel: ℞. Farin. Fœnogr. Lupinorum, ad ℔.j. adde farinæ Lolij, pulu. radic. Altheæ, flor. Chamom. Meliloti ad ℥. iij. ſeminis Cimini ℥.j. coquantur in Melicrato, addendo in fine plus Mellis, fiat cataplaſma.

Vel: ℞. rad. Altheæ, Liliorum, Bryoniæ, Ebuli an. ℥.ij. fol. Saluiæ, Iuæ, Abſynthij, Maioranæ ana m.j. flor. Chamomil. Meliloti, Furfuris ana p. j. fiat decoctio in Aqua vel Ceruiſia, contundantur & paſſentur, addendo farin. Hordei vel Tritici. Lini, Fœnogr. ana ℥. ij. Maſtichæ ℥. j. olei de Lateribus, vel alterius ex ſupradictis ad ℥.iij. Croci ℈ j. fiat Cataplaſma.

Vel ſic: ℞. herb. ſicc. Pulegij, Saluiæ, Sabinæ, baccar. Lauri, Hermodactyl. an. ʒ.j. Maſtichæ ℥.ß.

Styracis

Styracis ʒ.ij. Terebinth. ʒ. iij. Mellis vel Sapæ q. ſ. fiat emplaſtrum.

In iſchiadicis præſertim hæc apponuntur: ℞. fol. Iberidis, vel Naſturtij, Helenij ana m.ij. Calaminthæ m.j. contuſa applicentur vel coquantur parùm in Vino, contundantur, & applicentur, vel addantur farinæ Lupinorum ℥. iij. Mellis ℥. ij. fiat Cataplaſma. Interdum & Axungiæ & Olea addun tur; interdum & penetrationis causâ Acetum, vel Aqua vitæ.

Vel hoc: ℞. radic. Cucum. aſinin. & Bryoniæ, Iridis & Helenij recentium ad ℔. j. coquantur in Vino & Melle, contundantur, adde farinæ Lupinorum ℥. ij. ſeminis Cimini ℥.j. Stercoris capræ ℥. iij. miſce, fiat cataplaſma. Cui & alia permiſceri poſſunt.

Aliud ex omnibus hiſce vel paucioribus compoſitum pro coxendico dolore: ℞. radic. Altheæ, Bryoniæ vel Cucum. aſinin. ana ℥. ij. radic. Ireos, Enulæ ana ℥.j.ß. radic. Pyrethri, Hermodactyl. vel Bulbi ana ℥. j. & exoticarum ſi haberi poſſunt aliquam, vt Coſti, Mei, Panacis heraclei tantundem, herb. Iberidis, Lepidij vel Flammulæ, Calaminthæ, Pulegij, Thymi, Rutæ, Meliſſæ an. m.j. florum Saluiæ, Roſmar. Stœchados vel Lauandul. Chamomil. an. p.j. fiat decoctio in Vino, addendo Mellis portionem, contundantur & paſſentur, adde farinæ Fœnogr. & Lupinorum ana quartarium j. baccarum Lauri ℥.ij. ſem. Rutæ, præſertur agreſtis ℥.j. axungiæ Anſeris vel alterius enumeratæ, inprimis Serpentis ſi habetur, ad ℥. ij. olei Lumbricorum vel alterius ad ℥. iij. Sulphuris ℥. j. miſce, fiat cataplaſma.

Vel ſic: ℞. radic. Ireos, Pyrethri an. ʒ.ij. radic. Ebuli, Dracontij ana ℥. j. baccarum Lauri ℥. j. ſemin. Cimini ℥.j. Sulphuris ʒ. vj. Nitri ʒ.ij. fiat pul-

uis, adde Polentæ ſeu farinæ Hordei ℥.ij.ſubigantur Aceto forti, Melle & Terebinthinâ, fiat emplaſtrum.

Scammoneam coctam in Aceto, & cum farinâ Hordei mixtam,appoſitamque, in iſchiadicis probat Dioſcorides.

Picatio hęc in iſchiadicis probatur: ℞. Picis partes duas, Sulphuris partem vnam, pulueriſentur, & ſuper chartam aquâ Vitæ madefactam, ſparſa, applicentur,præſertim poſt balneum,ſinendo donec ſponte cadat.

Ex illis quæ ab animantibus petuntur, in articulorum doloribus conueniunt: Fœtura ranarum aquis innatans, contuſa,applicata, mirè probatur. Vel ſi in olla bene cooperta diu coquatur, adepsq; innatans colligatur, eoque lintea madefacta applicentur.

Cochleæ terreſtres tuſæ adhibitæ, & ſi teſtæ ſimul conterantur, quod ægrè fit, efficaciùs operari cenſentur.

Idem Cochleæ viuæ integræ in ſaccum filtri ſeu colatorij ad m. j. inijciantur & ſuper eas Salis m. j. ſpargatur, & ſuper ſal, ſeminis Ebuli m. j. dein iterum cochleæ, inde ſal, poſtea ſemen, quatuor aut quinq; ſtrata vt vocant faciendo: ſuſpendatur manica in cella, è qua liquor per dies aliquot exſtillans, glutinoſus colligatur, & in vitro incluſus, ſoli per quatriduum exponatur. Quo locus dolens illinatur.

Cancrorum fluuiatilium coctorum caro contuſa cum radice Brioniæ & Aqua vitæ appoſita.

Cornu cerui tritum cum Vino albo coquatur, donec inſpiſſetur, illudque dolenti loco applica.

Arengus ex ſua muria, ſumptus & applicatus, ſæpe iuuit.

Caro Lupi recens vel ſalita appoſita probatur.

Caro

Caro item vitulina ſemitoſta valde profuit.

Corium canis vel Torpedinis, admotum loco commendatur.

Stercus Vaccinum ſeu Bubalum, calens admodum, ſtatim dolorem ſedat. Cui ol. Roſarum in principio, ol. Chamomelinum in declinatione, vel Mel, vel Sapa addi poſſunt.

Vel ſic, ſi locus intumuerit: ℞. Stercoris vaccini ℔.j. Sapæ ℥.j. farin. Fabarum & Fœnogr. an. ℥.ij. Cumini ℥.j. miſceantur cum Oxymelite: Applicetur.

Vel ſic: ℞. Stercoris capræ & farinæ Fabarum an. æq. partes, decoquantur in Vino & Oleo, pro Cataplaſmate: cui, cùm dolor remittit, Salis portio addditur.

Stercus canium, Album græcum dictum, cum radice Pyrethri coquatur in Aceto forti, atque admoueatur. Vel panni intincti in liquidâ adhuc materiâ, laboranti ſedi applicentur. Probatur & imprimis Stercus Ibicis.

Fotus cum ſpongiâ, vel ſtuppis, aliòue modo fiunt vel embrocæ, aut pars affecta illis per inſeſsionem alitérue immergitur, in iſchiadico, gonagrâ, cæteriſq; defluxionibus potiſsimùm. Paranturque ex rad. Acori, Enulæ, Centaurij vtriuſq;, & ad corrob. Nuce cupreſsi, herbis Calamentha, Helenio, Chamępyth. Chamędri, Abſynthio, Abrotano, Betonica, Primula, Saluia, Maiorana, Roſmarino, Pulegio, Mentha, floribus Chamom. Meliloti, Anethi, Stœchados vtriuſq;, Lauandulæ, decoctis in Aquâ, addito Vino, Lixiuio, Vrina. Cùm validiùs ſiccandũ, additur ad Menſ. j. Sulphuris viui ad ℥.j. Salis nitri & gemmæ an. ℥. ß.

Ex Raparum decocto & Cyclamine fotus quoque fiunt.

Vel ex aqua ſtillatitia, è Verbaſco candido, vel per ſe, vel priùs contrito, & in vino rubro infuſo,

diuque macerato, vel vt aiunt patefacto, elicitâ. Item aquâ è Felle bouis, vel ex Sapone optimo, vi ignis exiſtillatâ.

Vel hæc: ℞. herb. Saluiæ, Rutę, Chamæpith. Abſynthij, aliarúmue in fotu co'endic. expoſitarum ad m. quatuor, Sulphuris, Salis an. ℥.ij. Vini generoſi menſur. ij. eliciatur aqua: Pro fotu.

Aliud mirè commendatum: ℞. Vitrioli albi & viridis an. ℥.j. Camphoræ ʒ.ij. Aquæ vitæ & Vini albi ana ℔.j. miſceantur, atq; cum intinctis pannis applicetur.

Sal cum Aceto, Sulphur cum Aceto, vel Aqua & Nitro, in fotu.

In Vrina Calx viua extinguatur, & cum eâ per reſidentiam aut colaturam depuratâ, locus dolens foueatur. Idem ex Calce & Aceto factum probatur.

Quidam lixiuio, in quo Fili cannabei bona quãtitas cocta fuit, immergendo pedes, dolorem admodum compeſcuit.

Sacculi ex herbis ſępè iam deſcriptis aridis quoque adhibiti iuuant.

Vel ex ſeminis Milij & Furfuris part. quatuor, Salis part. j. parantur, additis flor. Chamomill. aliisúe interdum.

Scarlato inſperſo Sale, inuoluatur genu in gonagra.

Suffimigationes partium ex defluxione, vel articulorum dolore laborantium, tum ad corroborationem extra paroxyſmum, & ad humorem ſimul deſiccandum, in ipſo quoq;, maximè iam declinante morbo, locum habent.

Hoc præſtat ſuffitus ex decocto plantarum cõuenientium, vti & Dictamni albi & Pulegij, additis interdum Abſynthio, floribus Roſmar. Stœchad. Chamom. coctis in Aqua & Vino vel Lixiu.

conue-

conuenit. Inprimiſque in iſchiadico, ſi Saluia, recens in tegulam cauam ignitam poſita, ſæpeque ne aduratur, agitata, ſic ſemicocta, Aceto perfundatur, tegulaque linteis inuoluta, ſub ægri coxâ ponatur, vaporque inde ſuſcitatus excipiatur.

Fumi vehementer ſiccantes, Bombace, Lanâ aut Panno excepti, ſicq; cum illis admoti, ex Maſtiche, Thure, Myrrhâ, Succino, ſimilibusq; parati, additis adoratis, vt Ladano, Benzoino, Styrace, Gallia, herbisq; interdum aridis vtilibus, vt Roſmarino, ſimilibusque, qui efficaciſsimi erunt, ſi ad ℥. ij. Cinnabaris & Auripigmenti ʒ. ß. addatur, & Terebinthinâ pro trochiſcis formandis excipiantur, in coxendico dolore potiſsimùm adhibendi.

A qualitate malignâ, ſi Luis venereę quarta hæc ſpecies, dolor ſcilicet circa oſſeas ſedes, quem Venereum aut Contagioſum vocauimus, oriatur, cùm curatio per euacuationes magnas & varias, alterantiaque diuerſa, eodem ferè modo perficiatur, ſicuti illa in alijs huius luis ſpeciebus, quæ cum vlceribus, alijsque defœdationibus fiunt, adminiſtrari debet, ideoque curationem eò relegabimus, & in deformationibus curationem in genere omnibus generibus competentem, ſimul proponemus. *Venereę luis curatio.*

Quòd ſi verò à peruersâ aliâ qualitate, Cephalæa externâ, cui ſæpè & alij circa oſſa verſantes dolores, vt in Lue venereâ iungũtur, fiat: curatio quoque partim vti in capitis antiquis doloribus, cum externâ cephaleâ copulatis dictum, inſtituenda, & niſi ſic ceſſet, fortiora illa euacuantia, topicaq; remedia, quibus Lues venerea tollitur, quoq; vſurpanda. Inter quæ & illa quæ Hydrargyrum admittunt, ſicuti in illâ infectione, ita in hoc non adeò *Cephaleæ externæ à maligna qualitate profectę, curatio.*

abſimili illi affectu, in quo maligna illa qualitas quoque, non niſi vehementioribus hiſce remedijs extirpatur, ſæpè hunc affectum, qui nullâ ratione priùs ſanari potuit, curant.

Arthritidis cuiuſdã malignæ curatio.

Si quoque defluens humor, arthritidem inducens, peruerſitatem aliquam in ſe habeat, ea quoque non niſi validioribus vſurpatis, topicisq; efficacioribus adhibitis, qualia multa, inter quæ & quædam Hydrargyrum recipiunt, vt Emplaſtrum de Vigo, enumerata, curabitur.

Doloris in ſenſu tactus deprauato à maligna vi occurrẽtis curatio.

Quod verò malignam eam vim attinet, quę ſenſum tactus deprauat, cùm ea in humore quoque defluxo, qualis ſtuporem, & paralyſim excitare ſolet, inſideat, illa quoque per eam curationem quæ illic expoſita fuit, præſertim ſi validioribus etiam vtamur, tractari debet. Vt non ſit opus hîc nos nouam curandi rationem proponere.

DE SVPERFICIEI CORPORIS DOLORE.

CAPVT XVII.

Genera.

SVPERFICIEI corporis dolorem illum appellamus, qui in corporis cute ſeu corio, illiq́ue proximè adnexis quibuſdam partibus extimis & intimis, cuti ſubſtratis, (quo nomine hîc potiùs quàm in habitus corporis dolore proponuntur) occurrit. Cuius genera plurima ſunt, variantia primùm, quòd aliàs nullo apparente alio affectu, ſed ſolitarij; aliàs verò alio aliquo comitati, moleſtiam dolorémue pariunt.

Solitarij unde

Inter ſolitarios ſuperficiei corporis dolores, nullo

nullo alio affectu ſe manifeſtãte, primùm ſe offert Titillatio dicta, quæ quidem, etſi voluptatem aliquam adferre videatur, tamen immodica moleſtiam adfert, eamque ſæpè adeò magnam, vt illam etiam diutiùs citra detrimentum perferre neque ant. Veluti in plantis pedum, ſub axillis, aut in lateribus facta: quę etiam alijs in locis incommodat. *Io alio affectu apparentes dolores in ſuperficie corporis. Titillatio.*

Huc & Pruritus in cute, citra notam manifeſtam eueniens, pertinet; Qualis in cute nuda hinc inde, ſcabiem aliosque illius affectus præcedit; Et in partibus piloſis, vt in capite, locis obſcœnis, varijs de cauſis, vti dicetur, accidere ſolet, tantamq; moleſtiam parere, vt & ad fricandam dilacerandamque cutem, vnguibus alióue impellat: vnde adeò leuantur, tantaque voluptate afficiuntur, vt dolorem, qui à læſione illa alioquin procederet, minimè ſentiant. *Pruritus.*

Sunt & alij dolores in ſuperficie corporis, ſine affectu alio ſe patefaciente, à cauſis externis plerunque nati; Qualis ille eſt, cùm ab externis calore violento, vel exercitio, citra inflammationis aut vſtionis ſenſum, cutis aliquandiu calet, nonnunquam & prurit, punctionesque ſentit, quem Calidum dolorem vocare poſſumus. Quò & calor in vola manuum & plantis pedum, quibuſdam conſuetus, referri poteſt. *Dolor ex calore.*

Dein & ille, cùm à frigore vehementi, partes huic expoſitæ, mordicantem & lancinantem in ſuperficie dolorem ſentiunt, quem Frigidum dolorem nominare licet. Inprimiſque ille, qui à frigore obortus, in digitorum extremitatibus ſub vnguibus tantopere ſæuit, & priuato nomine Kueneg:en/quaſi kü:l vnder den Neglen/ hoc eſt, Frigus ſub vnguibus dicitur. *Dolor ex frigore.*

Quò & refertur moleſtia, ex contactu rei inæqualis & aſperæ in cute, percepta: Dolorque in- *Dorlor ex cõtactu rei aſperæ.*

Dolor ex cõpreſſione vel diſtentione. primis Lancinans, qui quando citra læſionem manifeſtam, cutis noſtra præmitur diſtenditurque, aliquandiu ſentitur.

Dolor ex cõtuſione. Maximè verò hic dolor qui ex caſu vel ictu, ob vim violentam, aut contuſionem alicuius partis, citra læſionem apparentem in corporis exterioribus alicubi, punctionib. aut lancinatione grauiter ſæpè moleſtat. Qui tamẽ, cũ plerumq; læſionẽ aliquá externá iunctam habeat; Nos in tumore & vulnere, quæ tunc cũ dolore hoc concurrunt, quo pacto hiſce mederi oporteat, ſimul explicabimus.

Qui alium affectũ aliquem & characterem comitem habent dolores, vel ob rubores aut tumores, vel puſtulas aut exulcerationes (quo nomine omnem ſolutionem continui comprehendimus) vel corruptiones præcipuè notantur & diſtinguũtur.

Eryſipelas Rotlauff/ Karfunckel/ Germ. Cum rubore & dolore affectus citra extuberantiam manifeſtam, aut tumorem; ſi ſe offerat, Eryſipelas, Germanis à colore, Röte/ Rotlauff/ Karfunckel dicitur, & pluribus naturis ſæpè per paroxyſmos accidit. In quo cutis ſuperficies, frequenter in imo tibiarum, nonnunquam in facie, aliàs in collo, interdum & in alijs locis, rubore plus minúsue expanſo, perfuſa apparet. Quæ rubedo ex compreſsione refugit, eáq; remiſsâ, mox redit: Atque perſeuerans aliquandiu; tandem flaueſcere incipit, mox pallere, donec penitùs euaneſcat. Cũ ardore inſuper, ac ſi cutis leuiter vreretur, euenit; ob quá cauſam Phlogoſin, quaſi flammá, alij Ignẽ

Phlogoſis, Ignis ſacer. ſacrum vocarũt: & quia punctiones ſimul adſunt, Spinam Auicenn. nominauit. Quibus tandem pruritus ſuperuenire ſolet. Atque interdum cuticula vel ſponte, vel ob frictionem finditur, vel fiſſa furfurum inſtar abſcedit aut abraditur. Adhæc in viciniis huic affectui locis, glandulæ plerunq;, accedente interdum dolore aliquo, intumeſcunt, vt ſi in iſ

in inferioribus ſit, in inguine adenes, ſi in ſuperioribus, in collo glandulæ. Febris præterea ſynochus cum horrore incipiens, & mox in calorē deſinens, vt plurimùm eryſipelas præcedere, & die v o pluribúsue comitari ſolet, ſicuti in febribus hoc declaratū fuit. Sed & ſine febre eryſipelata, vti illic quoque dictum, vel cum leui ſaltem, aliquando fiunt.

Eryſipelas phlegmonodes. Præter eryſipelas hoc ſimplex, compoſitæ duæ occurrunt ſpecies. Quarum vna per cætera ſimplici ſimilis, ſed cui extumeſcentia quædam, ſed diſperſa, nec dum collecta in tumorem verum, copulatur, Eryſipelasque Phlegmonodes tunc dicitur. Quod aliquando eodem modo vti priùs, ſed tardiùs finitur: Aliàs verò in eo puſtulæ erumpunt, interdum & veſicæ maiores, aliquando in ambitu liuidæ, vel etiam nigricantes, è quibus ruptis ſanies promanat, parsq́; exulceratur, fitq́; tūc Eryſipelas exulceratū, quod in peruerſa ſæpe deſinit vlcera depaſcentia, qualia in vlcerib. deſcribentur, quæ in gangrænā non bene gubernata, conuerti poſſunt. *Eryſipelas exulceratū.*

Eryſipelas œdematoſum. Altera verò ſpecies minori ardore & rubore ſe offerens extuberantiâ tamen maiore magisq́; expansâ, Eryſipelas Oedematodes dicitur, in quo veſicæ quoq; interdum prodeunt ſubalbidæ, è quibus apertis ſeroſus humor, vel ſanioſus, tandemq́; pus effluit. In hac ſpecie, licet eryſipelas ceſſet, extumeſcentia illa ædematoſa ſæpe diu adhuc permanet, nonnunquam & vix penitùs poteſt abigi, & in crura verè œdematoſa, in illis qui ſæpe hoc affectu conflictantur, deſinit.

Eryſipelas in cruribus aſciticorū. Sed &, ſi eryſipelas in cruribus iam priùs œdematoſis humore prauo imbutis, præſertim in aſciticis naſcatur, vti hoc facilè fit, tunc in veram inflammationem, quæ in gangrænam, niſi ſummo ſtudio caueatur, mutatur, ſæpiſsimè deſinit.

Eryſipelata parua. Parua quoq; eryſipelata, macularum rubrarum

latarum inſtar, cum ardore & rubore, citra eleuationem aliquam, in certis cutis ſedibus, nata vidimus.

Tumores ſuperficiei corporis. Cum tumore & dolore affectus in corporis ſuperficie ſe offerentes, in eò præcipuè differunt, diuerſaque inde prodeunt genera: Quòd ex illis alij frequentiores exiſtant, & vel primùm & per ſe incipiant: ac nunc indiſcriminatim hinc inde in diuerſis corporis ſedibus: aliàs verò in certis quibuſdam duntaxat partibus externis prodeãt, qui Tumores in genere appellantur: Vel quòd iam dictos tumores ſequantur, ex illisq; naſcantur, Abſceſſus appellati: Alij verò inſoliti, rariùs eueniant, & ab his longè diſtent, vti Cancer vocatus. De quibus omnibus hoc ordine agemus.

Phlogoſes. Frequentiùs qui ſe offerunt, & per ſe nullo alio prægreſſo tumore, indifferenter hinc inde in cute erumpere ſolent, Tumores dolorifici, plerunque collecti ſunt & prominentes, in profundum plùs minùsue vergentes, rubentes, calore, ardore, tenſione, pulſatione, dolorem adferentes, vnde ad Phlogoſes quoq; referuntur, ſicque in genere appellantur.

Phlegmone Inflãmatio. Horum autem vnum genus expanſum etiam nonnihil eſt, vt eryſipelas, in tumorem tamen ampliùs, quàm illud quod etiam nonnihil eleuatum eſſe diximus, collectum, prominens, & radicibus altè defixum, quod Phlegmone, Inflammatio in genere appellatur, Germani Geſchwulſt vocant; in qua tandem remiſſo rubore doloreq;, cutis flaueſcit, liuet & ſugillationes profert, donec penitùs tumor ſubſideat & euaneſcat: nonnunquam verò dolore tunc aucto, in tumorem alium magis collectum, abſceſſum, eoq; rupto in vlcus cõuertitur: vel ſcirrhum poſt ſe relinquit, aut in gangrænam, vti ſingulis hiſce dicetur, deſinit.

Sed

Sed & præter hanc phlegmonem, quæ ſimplex eſt & dicitur, aliæ quoq; duę compoſitæ illius ſpecies ſe offerunt, quarum vna, eryſipelas extuberās conditione ſuâ & formâ referens, niſi quod maior hîc eſt tumor; Phlegmone eryſipelatodes dicitur: altera; in qua tumor maior, latè ſe extendens & amplus eſt, minùs cæteris calens rubēs & vrens, Phlegmone œdematodes appellatur. *Phlegmone eryſipelatodes.* *Phlegmone œdematodes.*

Cæterùm eiuſmodi phlegmone, ſiue ſimplex aut eryſipelatodes aut œdematodes ſit, vndique in corporis trunci, artuumq; ſedibus gigni poteſt. Et ſi in facie prodit, illic aſpectum præbet deformem; ſi ad ſenſuum organa pertingat, illis quoque incommodat: Si in collo naſcatur, & ad fauces aliquo pacto vergat, reſpirationi officiens, anginæ quandam externam ſpeciem conſtituit: Vti &, ſi in pectore proueniat, & profundior ſit, ad falſam aliquam pleuritidem referri poteſt: Et ſi in abdominis aliqua ſede ſe offerat, & in altum deſcendat, deiectioni moleſta eſt: In manibus & pedibus occurrens, illis dolorem & incommodum parit.

Aliud genus horum tumorum ſeu phlegmonum, magis adhuc collectum, acutum, per reliqua inflammationi ſimile, inuenitur, dictaſque corporis omnes ſedes occupare poteſt, quod quia minùs cæteris inflammationibus eſt, Tuberculum potiùs quàm tumorem appellant. Cuius vna ſpecies frequentiſsima eſt, nucis iuglandis, plus minuſúe magnitudine præditum, quod Germani Eyſſen/ vlcus, quia in illud plerunque deſinit, vocant. Talia diuerſis in corporis locis vel ſolitaria, vel plura ſimul naſcuntur, plus minuſúe protuberantia, & rubore ampliùs vel parciùs perfuſa, dolore lancinante & ardente moleſta: quo adaucto, in abſceſſum plerunque deſinunt, qui poſtea ſe aperiens, in vlcus abit, & prout vel pus album aut cru- *Tubercula.* *Eyſſen Germ.*

Blutenſen Germ. entũ profundit, illa ſimpliciter Eyſſen/ hæc Blut-eyſſen appellant. Et ſi loco puris, lobus carneus inhærens ſe manifeſtet, priuatim tuberculum, è quo vlcus hoc prodijt, quòd & maius ferè cæteris, & rubore & ardore plus quam priora excruciat, Furunculum, Dothien vocant, quem alij Clauum ab infixa carne appellant, noſtri chirurgi, quia tardiùs ſanatur, ob pertinaciam illius, Krebſlin/ quaſi Cancrum paruum nominant.

Furunculus Dothien. Clauus Krebslin Germ.

Tumor ex contuſione. Ad tumores qui frequentiùs hinc inde in corpore prodire poſſunt, hi quoq; referuntur, qui à cauſa à qua prodeunt, Contuſiones, vel Ictus aut Caſus appellantur, in quibus tumor nunc collectus nunc diffuſus, plus minùſue in altum eleuatus occurrit, aliquando ſine inflammatione, aliàs verò cũ illa eueniens, nunc concolor, interdum verò mox tardiuſue liuens, flaueſcens, vibices & ſugillationes profert, tandemq; euaneſcit, aliàs verò in abſceſſum indeque in vlcus vergit. Quæ contuſio ſi vulnus apertum parit, ad vulnera vbi tractabitur pertinet: Quòd ſi ex cõtuſione vel caſu dolor nullo apparente tumore aut externo indicio, ſuboriatur, ad dolores in ſuperficie corporis occurrentes, vbi explicabitur, relegabimus.

Tumores Glandulorum. In certis quibuſdam partibus in ſuperficie corporis poſitis, tumores cum dolore prodeuntes, in Glandulis frequentiùs occurrunt, illis præſertim, quæ in emunctorijs corporis poſitę, cuti mox ſubſternuntur: quæ in tumorem aliquando vnà cum cute attolluntur, cum dolore, accedente interdum & calore, aliàs etiam inflammatione. Quæ ſi accedat, niſi reſoluatur, in abſceſſum, vti reliquæ, indeque in vlcus deſinit. Quem tumorem, vbicunque ſit, ſi adſit inflammatio, Phygethlon & Panum vocant. Et ſi minor aliquanto ſit, & planior minuſq; rubens & dolens, Phyma appellatur, qui & citiùs

Phygethlō. Panus.

Phyma.

auge-

augetur & in abſceſſum vergit. Eiuſmodi tumor poſt aures quandoq; erumpit, tuncque priuatim Parotis dicitur, in magnum tumorem ſæpe excreſcens: Aliàs in ambitu maxillæ inferioris prodit, & Pani commune nomen retinet, in febribus ſynochis frequenter eueniens, vnde eum quoque, etſi non ſemper rubeat. Germ. Karfunckel vocant. Sub alis quandoque naſcitur, nunc magis nunc minus prominens, & qui in abſceſſum non tam facilè vertitur, qui Pani quoq; nomine ſignificatur, plerunq; tamen Bubo etiam nominatur. In inguinibus freqentiſsimè ille prodit, & tunc Bubo appellatur, qui interdum vnicus eſt, aliàs plures adſunt. Horũ alij ſimpliciter ſic dicũtur: alij ob cauſam, luem comitem, Venerei, Germ. Schlier: alij à febre maligna illis copulatâ, Maligni, vel ſi febris peſtilens ſit, Peſtilentes, qui exigui ab initio ſunt, mox admodum increſcunt, comitemq; ſæpe anthracem habent.

Parotis.

Bubo.

Bubo venereus, Schlier *Germ.*

Bubo malignus, & peſtilens.

In glandulosis quoque maioribus partibus, è ſuperficie corporis prominentibus, veluti mamillis & teſtibus, tumores eiuſmodi extrinſecùs apparentes, prodire, vt in iam dictis glandulis, ſolent, quando horum corpora inflammantur, tument, calent, rubent, dolent (nam ſi cutis ſaltem phlegmonem patiatur, ad generalem pertinet) diciturq; tunc Mamillarum vel Teſtium inflammatio, quæ ſæpe in durities vel ſcirrhos abit; vel quando citra manifeſtam inflammationem hæ partes tument, diſtenduntur & dolent, vti & aliæ glandulæ; ſicuti mamillis in affectu, quem lactis extuperantiam vel concretionem vocant, & teſtibus, alijs quoque vti dicetur, de cauſis, vt in colico dolore, aliquando euenit.

Tumores Mamillarũ & Teſtium.

In fungoſis partibus corporis ſuperficiei eiuſmodi inflammationes, ſimilliter Papillis fiunt; vt in papillis mamillarum, quæ tunc tument, rigent, ca-

Tumores cũ inflãmatione diuerſarum Partium.

lent, poſteaq; vlcerantur, ſæpe penitùs deperduntur: In Penis glande, cuius inflammatio eam in tumorem maximum quandoque eleuat, adeo vt præputium retractum arctè circa radicem . eandem ſtringat. In Præputio item: In Pudendo mulieris, colliculi atque alæ; In Podice labra illius, cutiſque rugoſa eum ambiens: In Ore, labia (de Palpebrarum inflammatione in ophthalmia dictum eſt) inflammationes recipiunt; cum dolore ob ſenſum eximium, vehemēti: quæ in vlcera peruerſa & gangrænas quandoq; abeunt.

In cartilaginoſis partibus ſuperficiei corporis, vt Narium alis, Aurium vanno, idem accidit, interdumque hæ partes inflammantur, & ſi afficiantur grauiter, cartilagines ipſarum v tiantur, vnde naſus præſertim concidens, turpem præbet aſpectum.

In articulorum ſedibus, inflammatio oborta, grauiore dolore & impedimento afficit. Qualis aliquando in iuncturis brachij vel cruris euenit, vnde articuli hi nonnunquam labem patiuntur.

Paronychia Panaritiū Wurm Germ.

Sæpe etiam hoc in digitorum, manus frequentiùs, interdum & pedis, accidit interdum odijs, extremo præſertim, dolore intenſiſsimo & tumore circa radicem vnguium obortis: vnde & inflammationem hanc ob id Paronychiam, Lat. Reduuiam, Barbari Panaritium vocant, quâ inualeſcente, ſphacelus ſæpe ſequitur, atque oſſis extremi, nonnunquam & alterius digiti hoc malo affecti corruptio, per quam oſſe corroſo, denudato vel ablato, cùm neruorum & tendinum portiones læſæ conſpicuæ fiant, vulgus vermes eſſe putans, hunc affectum Vermem, Germani Würm nominant, eòque magis, quia in dolore aliquid quaſi repere, in parte, dum inflammata erat, & in abſceſſum cōuertebatur, videbatur. Præter hanc inflammatio-

nis

nis iuxta digitorum internodia, alia quoq; priua-tum nomen, quia ſæpe accidit & noxa in aliquando adfert, obtinuit, quæ in manu inter pollicem & indicem naſci ſolita, eo in loco excruciat, tumoremq; magnum profert, quem, quia in interſtitio hoc digitorum latet, Germani Grippelen/ac ſi Furcas, nominant. *Grippeln. Germ.*

Abſceſſus tumor eſt, qui alios tumores in ſuperficie corporis natos, modò expoſitos, ſequitur, ſic dictus, quòd cutis à ſubiecta carne abſcedat, vnde & Græcis Ἀπόστημα nominatur, vulgus chirurgorum Apoſtema vocat, alij Vomicam appellant, Germani idem illi nomen, quod inflammationi, quæ abſceſſum hunc protulit, tribuunt, & Geſchwär/Eyſſen/ ſimiliter indigitant. Eiuſmodi autem apoſtema, ex inflammationum omnium ferè generibus, vt in illis oſtenſum eſt, niſi reſoluatur inſenſibiliter, naſci poteſt: Veluti ex Phlegmone in genere dictâ: ex Tuberculis mediocribus, quorum abſceſſus Eyſſen/ Blutenyſſen/Furûculus vti & inflammatio vocantur: & minimis Gulen/ tunc quando in abſceſſum conuertuntur, dictis. Dein & ex Phygethlo, ſiue bubo aut parotis ſit, citiusque ſi Phyma ſit, abſceſſus gignitur. Item ex Mamillarum. Teſtium phlegmone, & cæterarum partium fungoſarum, cartilaginoſarum inflammationibus, abſceſſus prodeunt: Et ex illis quæ in iuncturis fiunt, quorum abſceſſus hiſce partibus plurimùm ſæpe obſunt Equorum genere, qui in Panaritio digitorum naſcitur, eſt quoq; abſceſſus perverſus, abſconditus, eas ſedes neruoſas oſſaq; corrumpens. Qui omnes abſceſſus, à tam diuerſis inflammationibus prodeuntes, pro ipſarum ratione quoq; diuerſimodè ſe habent. Aliàs enim, ſi inflammatio ſit ſuperficiaria, prout illa ſe habet, tumor maior minorûe exiſtit, circumſcriptus, collectus & *Abſceſſus. Apoſtema. Vomica.*

lent, poſteaq; vlcerantur, ſæpe penitus deperdun-tur: In Penis glande, cuius inflammatio eam in tumorem maximum quandoque eleuat, adeo vt præputium retractum arctè circa radicem, eandem ſtringat. In Præputio item: In Pudendo mulieris, colliculi atque alæ; In Podice labra illius, cutiſque rugoſa eum ambiens: In Ore, labia (de Palpebrarum inflammatione in ophthalmia dictum eſt) inflammationes recipiunt; cum dolore ob ſenſum eximium, vehementi: quæ in vlcera peruerſa & gangrænas quandoq; abeunt.

In cartilaginoſis partibus ſuperficiei corporis, vt Narium alis, Aurium vanno, idem accidit, interdumque hæ partes inflammantur, & ſi afficiantur grauiter, cartilagines ipſarum v. ſ antur, vnde naſus præſertim concidens, turpem præbet aſpectum.

In articulorum ſedibus, inflammatio oborta, grauiore dolore & impedimento afficit. Qualis aliquando in iuncturis brachij vel cruris euenit, vnde articuli hi nonnunquam labem patiuntur. Sæpe etiam hoc in digitorum, manus frequentiùs, interdum & pedis, accidit internodijs, extremo præſertim, dolore intenſiſsimo & tumore circa radicem vnguium obortis: vnde & inflammationem hanc ob id Paronychiam, Lat. Reduuiam, Barbari Panaritium vocant, quâ inualeſcente, ſphacelus ſæpe ſequitur, atque oſſis extremi, nonnunquam & alterius digiti hoc malo affecti corruptio, per quam oſſe corroſo, denudato vel ablato, cùm neruorum & tendinum portiones læſæ conſpicuæ fiant, vulgus vermes eſſe putans, hunc affectum Vermem, Germani Wurm nominant, eoque magis, quia in dolore aliquid quaſi repere, in parte, dum inflammata erat, & in abſceſſum cōuertebatur, videbatur. Præter hanc inflammatio-

Paronychia Panaritiū Wurm Germ.

nis

nis iuxta digitorum internodia, alia quoq; priuatum nomen, quia ſæpe accidit & noxam aliquando adfert, obtinuit, quæ in manu inter pollicem & indicem naſci ſolita, eo in loco excruciat, tumoremq; magnum profert, quem, quia in interſtitio hoc digitorum latet, Germani Grippelen/ ac ſi Furcas, nominant. *Grippeln. Germ.*

Abſceſſus tumor eſt, qui alios tumores in ſuperficie corporis natos, modò expoſitos, ſequitur, ſic dictus, quòd cutis à ſubiecta carne abſcedat, vnde & Græcis Ἀπόστημα nominatur, vulgus chirurgorum Apoſtema vocat, alij Vomicam appellant, Germani idem illi nomen, quod inflammationi, quæ abſceſſum hunc protulit, tribuunt, & Geſchwär/ Eyſſen/ ſimiliter indigitant. Eiuſmodi autem apoſtema, ex inflammationum omnium ferè generibus, vt in illis oſtenſum eſt, niſi reſoluatur inſenſibiliter, naſci poteſt: Veluti ex Phlegmone in genere dictâ: ex Tuberculis mediocribus, quorum abſceſſus Eyſſen/ Blutenſſen/ Furûculus vti & inflammatio vocantur: & minimis Gulen/ tunc quando in abſceſſum conuertuntur, dictis. Dein & ex Phygethlo, ſiue bubo aut parotis ſit, citiuſque ſi Phyma ſit, abſceſſus gignitur. Item ex Mamillarum, Teſtium phlegmone, & cæterarum partium fungoſarum, cartilaginoſarum inflammationibus, abſceſſus prodeunt: Et ex illis quæ in iuncturis fiunt, quorum abſceſſus hiſce partibus plurimùm ſæpe obſunt Equorum genere, qui in Panaritio digitorum naſcitur, eſt quoq; abſceſſus peruerſus, abſconditus, eas ſedes neruoſas oſſaq; corrumpens. Qui omnes abſceſſus, à tam diuerſis inflammationibus prodeuntes, pro ipſarum ratione quoq; diuerſimodè ſe habent. Aliàs enim, ſi inflammatio ſit ſuperficaria, prout illa ſe habet, tumor maior minorúe exiſtit, circumſcriptus, collectus & *Abſceſſus. Apoſtema. Vomica.*

Google

lent, poſteaq; vlcerantur, ſæpe penitùs deperduntur: In Penis glande, cuius inflammatio eam in tumorem maximum quandoque eleuat, adeo vt preputium retractum arctè circa radicem . eandem ſtringat. In Præputio item: In Pudendo mulieris, colliculi atque alæ; In Podice labra illius, cutiſque rugoſa eum ambiens: In Ore, labia (de Palpebrarum inflammatione in ophthalmia dictum eſt) inflammationes recipiunt; cum dolore ob ſenſum eximium, vehemẽti: quæ in vlcera peruerſa & gangrænas quandoq; abeunt.

In cartilaginoſis partibus ſuperficiei corporis, vt Narium alis, Aurium vanno, idem accidit, interdumque hæ partes inflammantur, & ſi afficiantur grauiter, cartilagines ipſarum v tiantur, vnde naſus præſertim concidens, turpem præbet aſpectum.

In articulorum ſedibus, inflammatio oborta, grauiore dolore & impedimento afficit. Qualis aliquando in iuncturis brachij vel cruris euenit, vnde articuli hi nonnunquam labem patiuntur.

Paronychia Panaritiũ Wurm *Germ.* Sæpe etiam hoc in digitorum, manus frequentiùs, interdum & pedis, accidit interrodijs, extremo præſertim, dolore intenſiſsimo & tumore circa radicem vnguium obortis: vnde & inflammationem hanc ob id Paronychiam, Lat. Reduuiam, Barbari Panaritium vocant, quâ inualeſcente, ſphacelus ſæpe ſequitur, atque oſsis extremi, nonnunquam & alterius digiti hoc malo affecti corruptio, per quam oſſe corroſo, denudato vel ablato, cùm neruorum & tendinum portiones læſæ conſpicuæ fiant, vulgus vermes eſſe putans, hunc affectum Vermem, Germani Würm nominant, eoque magis, quia in dolore aliquid quaſi repere, in parte, dum inflammata erat, & in abſceſſum cõuertebatur, videbatur. Præter hanc inflammationis

nis iuxta digitorum internodia, alia quoq; priua-tum nomen, quia ſæpe accidit & noxa in aliquando adfert, obtinuit, quæ in manu inter pollicem & indicem naſci ſolita, eo in loco excruciat, tumoremq; magnum profert, quem, quia in interſtitio hoc digitorum latet, Germani Grippelen/ac ſi Furcas, nominant. *Grippeln. Germ.*

Abſceſſus tumor eſt, qui alios tumores in ſuperficie corporis natos, modò expoſitos, ſequitur, ſic dictus, quòd cutis à ſubiecta carne abſcedat, vnde & Græcis Ἀπόστημα nominatur, vulgus chirurgorum Apoſtema vocat, alij Vomicam appellant, Germani idem illi nomen, quod inflammationi, quæ abſceſſum hunc protulit, tribuunt, & Geſchwär/Enſſen/ ſimiliter indigitant. Eiuſmodi autem apoſtema, ex inflammationum omnium ferè generibus, vt in illis oſtenſum eſt, niſi reſoluatur inſenſibiliter, naſci poteſt: Veluti ex Phlegmone in genere dictâ: ex Tuberculis mediocribus, quorum abſceſſus Enſſen/Blutenſſen/Furûculus vti & inflammatio vocantur: & minimis Gulen/ tunc quando in abſceſſum conuertuntur, dictis. Dein & ex Phygethlo, ſiue bubo aut parotis ſit, citiusque ſi Phyma ſit, abſceſſus gignitur. Item ex Mamillarum, Teſtium phlegmone, & cæterarum partium fungoſarum, cartilaginoſarum inflammationibus, abſceſſus prodeunt: Et ex illis quæ in iuncturis fiunt, quorum abſceſſus hiſce partibus plurimùm ſæpe obſunt Equorum genere, qui in Panaritio digitorum naſcitur, eſt quoq; abſceſſus peruerſus, abſconditus, eas ſedes neruoſas oſſaq; corrumpens. Qui omnes abſceſſus, à tam diuerſis inflammationibus prodeuntes, pro ipſarum ratione quoq; diuerſimodè ſe habent. Aliàs enim, ſi inflammatio ſit ſuperficaria, prout illa ſe habet, tumor maior minorúe exiſtit, circumſcriptus, collectus & *Abſceſſus. Apoſtema. Vomica.*

lent, poſteaq; vlcerantur, ſæpe penitùs deperduntur: In Penis glande, cuius inflammatio eam in tumorem maximum quandoque eleuat, adeo vt præputium retractum arctè circa radicem, eandem ſtringat. In Præputio item: In Pudendo mulieris, colliculi atque alæ; In Podice labra illius, cutisque rugoſa eum ambiens: In Ore, labia (de Palpebrarum inflammatione in ophthalmia dictum eſt) inflammationes recipiunt; cum dolore ob ſenſum eximium, vehemēti: quæ in vlcera peruerſa & gangrænas quandoq; abeunt.

In cartilaginoſis partibus ſuperficiei corporis, vt Narium alis, Aurium vanno, idem accidit, interdumque hæ partes inflammantur, & ſi afficiantur grauiter, cartilagines ipſarum v[illegible]tantur, vnde naſus præſertim concidens, turpem præbet aſpectum.

In articulorum ſedibus, inflammatio oborta, grauiore dolore & impedimento afficit. Qualis aliquando in iuncturis brachij vel cruris euenit, vnde articuli hi nonnunquam labem patiuntur. Sæpe etiam hoc in digitorum, manus frequentiùs, interdum & pedis, accidit internodijs, extremo præſertim, dolore intenſiſſimo & tumore circa radicem vnguium obortis: vnde & inflammationem hanc ob id Paronychiam, Lat. Reduuiam, Barbari Panaritium vocant, quâ inualeſcente, ſphacelus ſæpe ſequitur, atque oſſis extremi, nonnunquam & alterius digiti hoc malo affecti corruptio, per quam oſſe corroſo, denudato vel ablato, cùm neruorum & tendinum portiones læſæ conſpicuæ fiant, vulgus vermes eſſe putans, hunc affectum Vermem, Germani Würm nominant, eoque magis, quia in dolore aliquid quaſi repere, in parte, dum inflammata erat, & in abſceſſum cōuertebatur, videbatur. Præter hanc inflammationis

Paronychia
Panaritiū
Wurm
Germ.

nis

nis iuxta digitorum internodia, alia quoq; priuatum nomen, quia ſæpe accidit & noxa in aliquando adfert, obtinuit, quæ in manu inter pollicem & indicem naſci ſolita, eo in loco excruciat, tumoremq; magnum profert, quem, quia in interſtitio hoc digitorum latet, Germani Grippelen/ac ſi Furcas, nominant. Grippeln. Germ.

Abſceſſus tumor eſt, qui alios tumores in ſuperficie corporis natos, modò expoſitos, ſequitur, ſic dictus, quòd cutis à ſubiecta carne abſcedat, vnde & Græcis Ἀπόστημα nominatur, vulgus chirurgorum Apoſtema vocat, alij Vomicam appellant, Germani idem illi nomen, quod inflammationi, quæ abſceſſum hunc protulit, tribuunt, & Geſchwär/Eyſſen/ ſimiliter indigitant. Eiuſmodi autem apoſtema, ex inflammationum omnium ferè generibus, vt in illis oſtenſum eſt, niſi reſoluatur inſenſibiliter, naſci poteſt: Veluti ex Phlegmone in genere dictâ: ex Tuberculis mediocribus, quorum abſceſſus Eyſſen/Blutenſſen/Furũculus vti & inflammatio vocantur: & minimis Gulen/ tunc quando in abſceſſum conuertuntur, dictis. Dein & ex Phygethlo, ſiue bubo aut parotis ſit, citiusque ſi Phyma ſit, abſceſſus gignitur. Item ex Mamillarum. Teſtium phlegmone, & cæterarum partium fungoſarum, cartilaginoſarum inflammationibus, abſceſſus prodeunt: Et ex illis quæ in iuncturis fiunt, quorum abſceſſus hiſce partibus plurimùm ſæpe obſunt Equorum genere, qui in Panaritio digitorum naſcitur, eſt quoq; abſceſſus perverſus, abſconditus, eas ſedes neruoſas oſſaq; corrumpens. Qui omnes abſceſſus, à tam diuerſis inflammationibus prodeuntes, pro ipſarum ratione quoq; diuerſimodè ſe habent. Aliàs enim, ſi inflammatio ſit ſuperficaria, prout illa ſe habet, tumor maior minorúe exiſtit, circumſcriptus, collectus & Abſceſſus. Apoſtema. Vomica.

lent, poſteaq; vlcerantur, ſæpe penitùs deperduntur: In Penis glande, cuius inflammatio eam in tumorem maximum quandoque eleuat, adeo vt præputium retractum arctè circa radicem, eandem ſtringat. In Præputio item: In Pudendo mulieris, colliculi atque alæ; In Podice labra illius, cutisque rugoſa eum ambiens: In Ore, labia (de Palpebrarum inflammatione in ophthalmia dictum eſt) inflammationes recipiunt; cum dolore ob ſenſum eximium, vehementi: quæ in vlcera peruerſa & gangrænas quandoq; abeunt.

In cartilaginoſis partibus ſuperficiei corporis, vt Narium alis, Aurium vanno, idem accidit, interdumque hæ partes inflammantur, & ſi afficiantur grauiter, cartilagines ipſarum v[illegible]tantur, vnde naſus præſertim concidens, turpem præbet aſpectum.

In articulorum ſedibus, inflammatio oborta, grauiore dolore & impedimento afficit. Qualis aliquando in iuncturis brachij vel cruris euenit, vnde articuli hi nonnunquam labem patiuntur. *Paronychia Panaritiū Wurm Germ.* Sæpe etiam hoc in digitorum, manus frequentiùs, interdum & pedis, accidit internodijs, extremo præſertim, dolore intenſiſſimo & tumore circa radicem vnguium obortis: vnde & inflammationem hanc ob id Paronychiam, Lat. Reduuiam, Barbari Panaritium vocant, quâ inualeſcente, ſphacelus ſæpe ſequitur, atque oſſis extremi, nonnunquam & alterius digiti hoc malo affecti corruptio, per quam oſſe corroſo, denudato vel ablato, cùm neruorum & tendinum portiones læſæ conſpicuæ fiant, vulgus vermes eſſe putans, hunc affectum Vermem, Germani Würm nominant, eoque magis, quia in dolore aliquid quaſi repere, in parte, dum inflammata erat, & in abſceſſum cōuertebatur, videbatur. Præter hanc inflammatio-

nis

nis iuxta digitorum internodia, alia quoq; priuatum nomen, quia ſæpe accidit & noxa in aliquando adfert, obtinuit, quæ in manu inter pollicem & indicem naſci ſolita, eo in loco excruciat, tumoremq; magnum profert, quem, quia in interſtitio hoc digitorum latet, Germani Grippeien/ac ſi Furcas, nominant. *Grippeln. Germ.*

Abſceſſus tumor eſt, qui alios tumores in ſuperficie corporis natos, modò expoſitos, ſequitur, ſic dictus, quòd cutis à ſubiecta carne abſcedat, vnde & Græcis Ἀπόστημα nominatur, vulgus chirurgorum Apoſtema vocat, alij Vomicam appellant, Germani idem illi nomen, quod inflammationi, quæ abſceſſum hunc protulit, tribuunt, & Geſchwär/Eyſſen/ ſimiliter indigitant. Eiuſmodi autem apoſtema, ex inflammationum omnium ferè generibus, vt in illis oſtenſum eſt, niſi reſoluatur inſenſibiliter, naſci poteſt: Veluti ex Phlegmone in genere dictâ: ex Tuberculis mediocribus, quorum abſceſſus Eyſſen/ Blutenyſſen/Furũculus vti & inflammatio vocantur: & minimis Gulen/ tunc quando in abſceſſum conuertuntur, dictis. Dein & ex Phygethlo, ſiue bubo aut parotis ſit, citiusque ſi Phyma ſit, abſceſſus gignitur. Item ex Mamillarum. Teſtium phlegmone, & cæterarum partium fungoſarum, cartilaginoſarum inflammationibus, abſceſſus prodeunt: Et ex illis quæ in iuncturis fiunt, quorum abſceſſus hiſce partibus plurimùm ſæpe obſunt Equorum genere, qui in Panaritio digitorum naſcitur, eſt quoq; abſceſſus perverſus, abſconditus, eas ſedes neruoſas oſſaq; corrumpens. Qui omnes abſceſſus, à tam diuerſis inflammationibus prodeuntes, pro ipſarum ratione quoq; diuerſimodè ſe habent. Aliàs enim, ſi inflammatio ſit ſuperficaria, prout illa ſe habet, tumor maior minorúe exiſtit, circumſcriptus, collectus & *Abſceſſus. Apoſtema. Vomica.*

prominens, ab initio retinens & durus adhuc, ſed qui ſenſim matureſcendo molleſcit, & apicem ſeu mucronem liueſcentem, quem proin Oculum vocant, illic vbi pus ſibi exitum parat, promit, qui ſi comprimatur, pus illi ſubeſſe, ex fluxu refluxuque deprehenditur. Aliàs verò ſi ab inflámatione, magis in profundo latente, abſceſſus fiat, tunc non adeò exactè ſe offert aut eminet: aliàs quoque aliquandiu penitùs ferè occultatur, donec tuberculo erumpente quod chirurgi Exituram vocant, ſe manifeſtet, quod cùm cuti concolor exiſtat, cùm dubium an abſceſſus ſit, faciat, hoc indicio pus ſub eo contineri colligitur, quòd dolor illic adhuc ſentiatur, & quòd roris inſtar madere ſoleat, eoq; preſſo pus retrocedere deprehendatur, foueaq; quædam imprimatur. Dolor autem, cùm inflámatio in abſceſſum abit, non remittit, ſed increſcit potiùs, nec dum, donec aperiatur, deſinit, pruriente plerunq; quoq; tunc abſceſſu, quando pus ex eo erumpere nititur. Nec febris quoq; ſi inflammatio comes ſit, tūc ceſſat, ſed dum abſceſſus, ſeu vt inquit Hippoc. pus generatur, vnà cum dolore augetur. Materia inſuper quam abſceſſus coercet, non eadem, ſed poſtquam aperitur, vel pus aut ſaniem profundit, vel carnis lobum infixum, vt furúculus continet, ſicuti in vlcere, quod tunc adeſt, oſtendetur.

Exitura chirurgorum.

Cancer Carcinos.

Cancer tumor eſt, qui per ſe quoque in corporis ſuperficie exoritur, malignitate potiùs quàm intenſo dolore moleſtus. Ob quam cauſam multos alios peruerſos tumores, & puſtulas, ſicuti & furunculum & carbunculum, chirurgi noſtri cancros quoque nominant: Vti & tumorem ſub oculo in illius orbita natum, polypum in naribus, & gangrænam gingiuarum, vlcera præputij cancros vocant. Atque elephantiaſin, plures partes tumoribus vlceribusq; obſidentem cancrum generalem eſſe

eſſe dicunt, ſicuti in ſingulis hiſce affectibus dictū fuit. A quibus tamen verus cancer lōgè differt, Carcinos dictus, à Germ. Kreps. Qui & Lupus, quòd carnem abſumat, & Noli me tangere, quòd acria non ferat medicamenta, dicitur. Hic extrinſecùs in omnibus ferè corporis locis naſci poteſt, eumq; tum in femore, tibijs, circa genu, in brachijs, collo, ceruice, in facie, in mamillis, frequentiſsimè, & in pudendis, atq; ore vti intrinſecùs, ſic & in labijs prodire, ſæpe obſeruaui. Tuberculo exiguo vix dum conſpicuo, ab initio emergit, mox ad piſi, inde auellanę, poſtea nucis, tandem ad pomi minoris maiorisq; magnitudinem ſenſim excreſcit, cancrum verum dictum, vt de nomē obtinuit, appoſitè ſua circumſcriptione & formâ referens, non aſtacum, quem cancrum noſtri quoque vocant, & venas in eo cancro, pedibus illius aſsimilantes, inde cancrum appellari falsò putant: ſed verum cancrum, eumq; potiſsimùm marinum quem Gallum marinum aliàs vocant, cùm vti ille, ſic & hic tumor rotundus ſit, inæqualis, tuberculis quibuſdam extuberans, & venis in ambitu turgidus, calore liuidus & obſcurus, durus inſuper, duraq; veluti cruſtâ vti cancer, obductus, firmiterq; parti ſubiectæ hærens, vnde quoque, quòd quicquid apprehenderit, pertinaciter retineat, eum cancrum appellatum Archig. putauit. Dolorem alioquin cancer ab initio ferè nullum, aut contemnendum ſaltem adfert, vnde & tunc nihili quaſi æſtimatur, negligiturque, punctionibus tantum quibuſdam cutis, ac ſi acu fierent, ſe patefaciens, quæ tandem vnà cum tumore augentur atque increſcunt.

Lupus. Noli me tangere.

Tandem verò tumor hic cute aperta retractaq; denudatur, tuncque Carcinoma dicitur ſeu Cancer exulceratus. E quo ſenſim ſanies putris, fœtida, ſubflaua vel ſubuiridis, mox nigricans cōtinuò

Cancer exulceratus. Carcinoma.

emanat; caroque inæqualis & corrupta nonnihil apparet, quæ excreſcit, & ſtrias vel ſtyrias procul exertas & prominentes vel pendentes profert. Quam, labia tumeſcentia, dura atq; inuerſa ambiunt, quæ interdum adeò augentur, vt reflexa magnam faciei partem occultaſſe, aliàs in collo totam auriculam ſi veluti innatam continuiſſe, obſeruauerim. Sanguis, quoties nudum carcinoma relinquitur, ex eo defluit. Vnde tandem viribus ad longum tempus ſenſim perfractis, accedente ſæpe febre lenta, conſumuntur & ſuccumbunt.

Puſtulæ ſuperficiei corporis. Cum puſtulis, quæ minores adhuc ſunt quàm tubercula enarrata, ſe in ſuperficie corporis offerentium affectuum, pruritu vel ardore cũ inflammatione, vel ſine eâ, dolorem adferentium, atque cutem rodentium, vel etiam vlcerantium, præcipua genera ſunt Scabies, Papula & Carbunculus, quæ diuerſas ſub ſe continent ſpecies, ſicuti iam explicabitur.

Scabies ſeu ſcabrities ſic dicta, quia cutem ſcabram & cruſtâ obductam, diuerſis certisue in locis reddit, in eo primùm differt, quòd alia humida, alia ſicca exiſtat, ſicq; appellari poſsit.

Scabies vulgaris, humida. Raudt Germ. Humida ſcabies ea dicitur, quę puſtulas, ſaniem & pus reddentes, profert. Cuius vna ſpecies, quia popularis eſt, Vulgaris ſcabies nominatur, Germani Raudt/ & ſcabioſos à fricando Kretzig/ vocant. In hac puſtulæ Ephelides appellatæ, plures oriuntur, è quibus ruptis, ſanies emanat, vel ſi leuiter inflammatæ, rubenteſque, in abſceſſus quos Gulen vocant, conuertantur, pus vlcuſculaq; inde relicta, cruſtulis ex humore illo reſiccato natis, obducuntur, quæ nunc liuent, nunc nigricant, alióue modo coloratæ exiſtunt. Hanc ſcabiem pruritus præcedere, illiq; quoq; cum ad frictionẽ impellendo puſtulas euocet, demumq; rumpat, occaſionẽ

præ-

præbere ſolet. Quem poſtea cute læſâ, dolor lancinans, quem Schmirtzen vocant excipit, & ſi puſtulæ ſimul inflammentur, ardens ſimul accedit dolor. Eſtque hæc ſcabies adeò frequens, vt vix aliquis inueniatur, qui ab ea immunis per totum vitæ curriculum extiterit; in vniuerſo corpore vel certis partibus obuia.

Eſt & alia humidæ ſcabiei ſpecies minùs frequens priore, ſed quæ pertinacior eſt, in qua puſtulæ paruę plures cutem alicubi adimplent, è quibus per ſe, vel ob fricationem ruptis, humor tenax, mellis inſtar, continuò exudans, cruſtis multis continuis ſpiſsis, nunc albis, nunc ſubflauis, nonnunquam & ſubuiridibus, tandemque nigreſcentibus, totam ſedem quam occupant, obducit, vlteriusque ſerpit, pruritu admodum moleſta, nonnunquam & ardore. Quam ſcabiem Feram ſeu Agriam aliqui vocarunt; noſtri Germani eam, cùm pars affecta, ac ſi cruſtâ panis toſti, cui pili inhærerent, obducta eſſet, appareat, den Herbroten rectiùs Horbroten appellant, vel ac ſi aſſando aut frixando coaluiſſent, zuſammen bachen dicunt. Qualis infantibus plerunque, in adultis rariùs, capitis piloſam ſedem, ſæpe vniuerſam, pilis cruſtis immerſis impactisque, occupat: aliquando ſupercilia, malas faciei, totamque ferè faciem obſidet, eamq; turpiter defœdat: aliàs in alijs quoq; ſedibus occurrit. *Scabies Fera, agria Herbroten Germ.*

Eſt & præter hanc, peculiaris quædam capitis cuti capillis conſitæ, ſcabiei ſpecies, hanc ſolùm infeſtans, & multis foraminibus anguſtis ad caluariam vſque perforans, è quibus ſanies glutinoſa, cuius portio ſiccata, cruſtam quæ ſingulis obducitur, parit, continuò emanat, ob quam & cauſam, hæc foramina cùm vlcera ſordida referant, Vlcera capitis manantia, Achores Græ- *Vlcera capitis manantia. Tinea, Achores Græcorum, Grindt German.*

ci nominant, & cùm exeſum pannum à tineis, cutis hæc referat, Tineam hoc malum vulgò appellant, German. quòd capiti inſidietur den Grindt/ quem affectum nos Scabiem capitis manantem vocare poſſemus. Et ſi foramina ampliora ſint, & mellis inſtar ſaniem profundant, ad fauorum apum ſimilitudinem, tunc Fauum nuncupant. Hic affectus peruerſus & frequens in iunioribus, capillorum radices, quæ euulſis pilis albæ, craſſæ & lentæ viſuntur, vitians, defluuium capillorum certis in locis parit, vnde & poſtquam ſanati ſunt, areas in capitis certis, vel pluribus locis nudas relinquit, turpemque capitis huius ſedis intuitum præbet.

Fauus.

Ad ſcabiem humidam aliæ puſtulæ referri poſſunt, cruſtam in cute quoque producentes, humoremque exudantes; Quarum aliquæ cum maiore inflammatione & exulceratione, quàm in priore ſcabie proueniunt. Quales ſunt puſtulę, quos Terminthos, qui lupini aut ciceris magnitudinem habent, vocant, Germani Hundtsblateren. Suntque nigræ, rotundæ, in ambitu rubræ admodum & inflammatæ, ardore moleſtæ, in cruſtam mox deſinentes: quâ detractâ aut eleuatâ, pus emanat. In pedibus frequentiùs, eæque plures numero erumpunt, quod & Galenus notauit, qui eas, ſicuti noſtro fœmineo ſexui præſertim peculiares & vulgares ſunt, apprimè deſcribit; quas aliqui Phymatis etiam ſpeciem eſſe voluerunt. Hiſce puſtulis non admodum abſimiles ſunt, quas Epinyctidas vocant, puſtulæ eiuſdem cum terminthο magnitudinis, liueſcentes & in circuitu vehementer rubentes, ſummeque noctu præſertim vrentes, tandemque in vlcus conuerſæ, ſaniem & mucoſum pus reddentes.

Terminthus, Hundtsblateren. Germ.

Epinyctis.

Sed & puſtulæ aquoſæ Phlyctenæ appellatæ, ſub

Phlyctena.

ſub ſcabie humidâ comprehendi poſſunt, cùm illis ruptis, cruſtæ quoq; naſcantur, dolorque ſuboriatur. Sunt autem puſtulæ paruæ inſtar bullarum, vel maiores etiam, vt veſiculæ, è quibus diſruptis aqua limpida effluit, dolorque tunc primùm lancinans, præſertim ex contactu cutis denudatæ, cruſtaque tandem inductæ, accedit. Quæ vndique in cuticula naſci poſſunt. Sed & aliud illarum eſt genus, bullis citrinis conſpicuum, pruritu & feruore etiam, dum integræ ſunt, aliquo modo moleſtæ, è quibus apertis, aqua citrina promanat, magnusque tunc ardor, accedente ſæpe inflammatione ſuboritur, parsque exulceratur, vlcusque interdum ſerpit. Quem affectum aliqui Herpentem phlyctenodem vocant. *Herpes phlyctenodes.*

Scabies ſicca ſeu ſcabrities, ad differentiam tumidæ, illa appellatur, quæ puſtulis ſiccis, è quibus nec ſanies nec pus emanat, ſe prodit, cutemque aſperam reddit & eroſam, cum pruritu plus minùsue moleſto. Quæ duas ſub ſe ſpecies comprehendit; vnam, in qua ſumma cutis, puſtulis minimis, aridis exaſperata, rubra admodum & eroſa apparet, aliàs Leuiter tantùm, aliàs verò ampliùs, adeò vt maiori ſpacio cuticula abraſa eſſe videatur, feroſusque humor exudet, madoremque reddat, cum pruritu intolerabili, vnde & Pruritus ſeu Prurigo, Chriſmos Græcis nominatur. Et à quibuſdam Impetigo, ab alijs Pſora Græcorum, quam ſcabiem vertunt, eſſe putatur: Egoque exiſtimo hanc eſſe illam, quam Rubricam nonnulli appellant. Qualis circa emunctoria, in inguinibus, & ſub axillis, in brachij & genu flexuris, in collo frequentiùs, ſolet accidere. *Scabies ſicca. Prurigo, Chriſmos Græcorum.*

Altera ſpecies Scabiei ſiccæ, deterior eſt, cutemq; magis afficit, quam Fædam & ſiccã Auicenna vocat, Germani Mager, fortè quia in ea plùs *Scabies fæda. Mager Germ.*

corpus ſenſim macrum & aridum fit. Quæ ſpecies per ſe primùm oritur, vel ex herpete ſeu papula exedente non curatâ, originem ſumit. Et primùm ampliùs adhuc, quàm prurigo puſtulis maioribus, & eroſionibus cutem exaſperat, & ſiccam reddit, latiusque ſerpit; quæ Impetigo propriè, Lichen Græcis appellatur, per crura & brachia ſe potiſsimùm latè diſpergens, aliquando & vlteriùs procedit. Interdum peior facta, puſtulis ſerpentibus, cutem adhuc magis exaſperat, durioremque & tumidiorem efficit, eamque exedit finditque, à qua per frictionem furfures excidunt, & tunc Pſora à Græcis appellata fuit, vti & nunc rectè ſic vocatur: Non ſolùm pedes & brachia, ſed & alias corporis trunci ſedes, collumque præſertim & faciem nonnunquam infeſtans, & capilloſam capitis cutem ſpiſſam, duram ac veluti luto vel calce obductam, à qua cruſtæ ſiccæ, dum fricatur, decidunt, aſpectu horrendam reddens, vngues quoque duras, & ſcabras gignens. Quæ ſi vlteriùs procedat, peſsima fit, cutem adhuc altiùs ſcindens atque rodens, ita vt ſquamæ craſsiores tunc ab ea, nunc ſubflauæ, nunc liuidæ decidant, hæcque Lepra Græcorum exiſtit, ſicque ab illis appellata fuit: non tamen elephantiaſis, quam Arabes lepram quoque vocarunt, cùm hæc inter ſe admodum differant, licet eos qui hoc vitio infecti ſunt, elephantiacos eſſe, ſæpe, qui hæc diſtinguere nonnorunt, cùm examinibus ſubijciuntur, pronuncient, eo fortè moti, quòd curari ſicuti elephantiaſis, non poſsit, aut ſi curetur, iterum redeat, nec minùs aſpectum horrendum, quàm elephantiaſis, ſi modò naſum nondum depopulata ſit, præbeat, nos ne, ſi lepram vocaremus, cum elephantiaſi, quæ, vt dictum, cõmuniter ſic vocatur, confundamus, eam Pſoram deteriorẽ vocabimus.

Impetigo, Lichen Græcorum.

Pſora Græcorum.

Lepra Græcorum.

Papula

Papula Latinis, Herpes Græcis, puſtulis minimis alicubi in cute erumpentibus, cum pruritu primùm, mox ardore vrente, citra tamen inflammationem, aut febrem comitem, ſe profert. In quo licet puſtulæ areſcant & ſanentur, nouæ tamen in illorum ambitu emergunt, ac ſi priores in orbem ſe diffunderent ſerperentq́;, vnde herpetis nomen hic affectus obtinuit. Qui variat in eo, quòd aliàs in ſumma duntaxat cute puſtulis milij ſemina magnitudine referentibus, ſe repræſentat, Herpesq́; miliaris tunc ob id, à Germanis Zittermahl appellatur: qui licet, vti dictum, quoq; ſerpat, citiùs tamen deſinit.

Papula, Herpes Græcorum.

Herpes miliaris Zittermahl *Germ.*

Alias verò aliæ puſtulæ paruæ ſiccæ, altiusq́; in cute immerſæ prodeunt, illisq́; ruptis, cutis exulceratur, nec ſaniem tamen aut pus reddit, & licet illic rurſum ſanetur, tamen alijs denuò puſtulis erumpentibus diſruptisq́;, noua vlcera arida quoq; emergunt, herpesq́; eo modo ſerpit, & in latum altumq́; ſe diſpergens, repit cutemq́; exedit. Quem herpetẽ, qui aliquando non vno ſolùm, ſed & pluribus in locis erumpit, Eſthiomenũ, Exedentem & Papulam feram, Germani den Wurm/ à repẽdo & rodendo nominant. Qui ſi negligatur, & diutiùs perſeueret, in impetiginẽ & ab ea in pſorã, indeq́; in leprã dictã Græcorũ, non elephantiaſin conuerti poteſt. Hic herpes, quamprimùm exulceratur, eryſipelati exulcerato, in quibuſdam non abſimilis, pro eo quandoq; ſumitur, atq; vt eryſipelas illud, Ignis ſacer ſeu ſylueſtris nominatur, à quo tamen in eo differt, quòd eryſipelas ſubitò cum inflammatione rubore & febre oriatur, & cùm exulcerari vult, puſtulas maiores, aliàs etiam magnas & veſicas excitet, vlcusq́; illis diſruptis ſequatur humidum: quæ in herpete, vti dictũ, minimè fiunt, vlceraq́; in eo ſicca, nec ſaniem nec pus effundunt.

Papula fera Herpes eſthiomenos Græcorum. Wurm *Germ.*

Ignis ſacer ſeu ſylueſtris.

Carbunculus, Carbo, Anthrax Græcorum. Ignis Perſicus.

Carbunculus vulgò, Anthrax Græcis, puſtulas profert plures, paruas, illis quæ in ambuſta cute emergunt, ſimiles, ſummè vrentes, vnde Ignem vocant, eumque Perſicum, cùm illic conſuetus ſit: quibus mox ſuccedit cruſta nigra, carbonis inſtar, ob quam cauſam, & quia vrit, Carbo rectiùs quàm carbunculus, ob ruborem qui in ambitu amplo circuitu apparet, dicitur, ſub qua cruſta, ſuppuratione factâ, non pus, ſed lobus carneus niger, ſubiectæ carni radicibus infixus, pertinaciterque hęrens, conſiſtit. Febris hunc affectum, vti dictum in febribus, quoque comitatur, vireſque admodum ab hoc peruerſo affectu concidunt.

Anthrax peſtilentialis.

Eſt & alter Anthrax peſtilentialis, quia in febre peſtilentiali, vt illic expoſitum fuit, oritur, dictus. Qui cum puſtula vna vel ſaltem non pluribus, phlyctenas aliquomodo vel clauos referente, primùm erumpit, accedente quoque aliquando in circuitu illius rubore, mox verò liueſcit, vireſcit, vel nigreſcit, tandem in cruſtam nigram, lobumque cariu ſimilem, vti prior Anthrax ſimplex, deſinit. Dolorque in hoc non adeò vt in ſimplici grauis exiſtit, ſed ab initio pruritus ſaltem aliquis, cum ardore leui ſentitur, mox verò corruptione factâ, cute carneque illic emortuâ, ſenſum omnem, ſicuti ſæpe obſeruaui, amittit, & tandem à ſana parte, relicto cauo vlcere, abſcedit. Bubo quoque anthraci peſtilentiali interdum comes, illique vel vicinus, vel paulò ab eo remotus, adeſt, ſicuti in febribus peſtilentialibus hæc prolixè ſunt expoſita. Vbi quoque oſtendimus, puſtulam qualis in principio anthracis eſſe ſolet, etiam non ſecutâ febre peſtiferâ, ex contagio peſtis aliquando prodijſſe, moxque iterum euanuiſſe.

Cum

Cum exulceratione (ſic in genere omnem ſolutionem continui cum Hippoc. intelligentes, qui quamlibet Vlcus vocauit) affectus qui ſe offerunt; alij in ſuperficie ſeu cute magis apparent, eamque diuidunt vel lædunt, quales ſunt Fiſſura, Excoriatio, Vſtio; alij profundiùs plerunque carnem ſimul attingunt, & ad ima corporis ſæpe penetrant, vt ſunt Vulnus & Vlcus; de quibus hoc ordine agemus. *Exulcerationes in ſuperficie corporis.*

Fiſſura ſeu Sciſſura, vel Rima cutis dicitur, quãdo ſecundùm ferè cutis lineas & plicas, prout illæ feruntur, vel in longum, latum aut tranſuerſum, cutis finditur, & pro ratione profunditatis plus minúsue hiat: dolorque lancinans inde oritur. Quales fiſſuræ, in manuum volis & digitis frequẽter eueniunt, illicque impreſſ lineamenta ſequuntur & diuidunt: Et in plantis pedum aliquando ſimili ratione occurrunt, ac ſi circa cutem illius loci ſpiſſam eueniant, labia prætumida & dura habent. In orificijs itidem carnoſis, labiorum oris & podicis, & pudendi in mulieribus, in papillis aliquando & in cutaneis integumentis, præputio & palpebris, plicaturæ illorum fibroſæ ſæpe finduntur, & Fiſſuræ ſeu Rhagades harum partium dicuntur, ſicut intrinſecùs linguam quoque findi, in oris internis vitijs expoſuimus. *Fiſſura, Rima, Rhagas.*

Eſt & aliud genus rimarum ſeu fiſſurarũ, quando altiùs ſe immergentes, ob cutis craſsitiem, labijs duris & prætumidis hiant, vlcerumque inſtar ſaniem reddunt, atq; in vlcera peruerſa interdum deſinunt; illudq; genus Pernio, Chimetlon priuatim appellatur, à frigore ſummo in Pedum plantarum craſſa cute, maximè in calcaneo frequenter eueniens; nonnunquam & in Manuum volis: aliàs & in Narium alis, & Aurium vanno & pinnis, à frigore vehementi, vt in cauſis dicetur, accidens. *Pernio, Chimetlon.*

Excoriatio, Intertrigo. Excoriatio ſeu Abraſio aut Attritio, vel Intertrigo dicitur; quando cuticula ſeu illius portio aliqua ſuperficiaria, à viua cute ſeparatur & abſcedit: vnde dolor lancinans, ex contactu præſertim oritur: à vulnere, quòd hîc cutis vera tantùm denudetur, in illo profundiùs lædatur, differens. Quales ſunt variæ eiuſmodi cutis intertrigines, à cauſis externis internisque productæ: Inter quas etiam illæ frequenter occurrunt, quæ equitantibus circa inferiora; & quæ ægrotantibus lecto diu affixis, ex decubitu fiunt cutis attritiones: atque infantibus ab vrina circa coxas, cutis abraſiones.

Alio modo ſi cuticula tantùm abſcedat, nec dum adhuc veram cutem attingat aut denudet, cùm dolorem minimè ſed turpitudinem potiùs adferat, alibi affectus hi explicabuntur. Qualis ille eſt, quem Furfures nominant, quòd furfurum inſtar cuticulâ contritâ decidat: Atque ille, in quo cutis craſſa ſquaminarum inſtar in vola manuum abſcedit & detrahitur.

Vſtio. Vſtio dicitur, quando cuticula vel cutis, nonnunquam & ſubiecta caro, ab actu potentiâue vrentibus læditur; interdum & aufertur. Differtque potiſsimùm in eo, quòd aliàs ſuperficiem tantùm inflammat, illique empyreuma imprimens, dolorem ardentem aliquandiu moleſtantem in ea parit. Aliàs verò grauiùs afficiens, cuticulamque adurens, eam vt à vera cute eleuata in veſicam, ab ea abſcedat, illamque nudam relinquat, efficit: tuncq; dolor qui abraſâ cute oriri ſolet, ardori copulatur. Aliàs etiam vlteriùs progreſſa in vera cute eſcharam & cruſtam vrit, quibus ablatis, vlcus relinquitur: vel ſtatim cutem vrendo, nonnunquam & ſubiectam carnem ſimul, aliquouſque abſumit: tuncq; ardor, punctiones

nes doloresq; longè grauiores accidunt, ſuperue-niente interdum & inflammatione, & ſuppuratione factâ, vlcus ſæpe amplum ſequitur.

Vulnus ſolutio eſt continui in cute, vel partibus ſimul ſubiectis, à cauſa externa inducta. Cuius variæ oscurrunt ſpecies: differentes primùm in eo, quatenus ſimplex eſt vulnus vel compoſitum. *Vulnera in ſuperficie corporis.*

Simplex vulnus, nec dum alijs comitatum, aut commutatum, illud eſt, quod cæſim fit, & Plaga dicitur, eſtq; ſectio in longum facta, magis minuſue extenſa & profunda, nunc æqualis nunc inæqualis. Dein & vulnus punctim factum, quod Punctura appellatur: quæ nunc amplum, nunc anguſtum foramen efficit, & faciliùs in altum penetrat. Tertiò & hoc vulnus, quod Ictum ſclopeti vocamus, qui in momento corpus perforat, foramenque maius minúsue efficit, & in altum penetrat, parteſque inæqualiter diuidit contunditque, frangit nonnunquam & aufert. *Plaga.* *Punctura.* *Ictus à ſclopeto vel tormento.*

Quæ omnia vulnera vndique in diuerſis corporis partibus poſſunt accidere, & cutē ſubiectamq; carnem, membranas, neruos, vaſa, oſſa, vulnerare, membraque nonnunquam mutilare, aliquando & internas partes, vt cerebrum, pulmones, cor, ventriculum, inteſtina, veſicam, hepar, lienem, cæteraque viſcera ſimul lædere: & ob id pro horum diuerſitate, diuerſa quoque accidentia, inprimiſque ſequentia gignere.

Hæmorrhagia in omnibus tribus hiſce vulnerum ſpeciebus primùm ſe offert, eaq; larga, ſi amplum ſit vulnus, aut illic inflictũ, vbi maiores ſunt venæ, maiorq; adhuc, ſi ad arterias quoque pertingat: exigua verò, ſi leue ſit, aut venas ſaltem minores ſecet, vel punctura ſit anguſta, per quam ſæpe nullus ſanguis, vel nullius momenti prodit. Sed & fieri poteſt vt licet inſignis & profunda ſit punctu-

Digitized by Google

ra, in pectus, abdomen, aliáſue cauitates internas adacta, cùm in ventres enarratos tunc ſanguis illabatur, nulla inſignis ſanguinis quantitas profundatur.

Sanies ſeu ſanguis ſero dilutus, ceſſante hęmorrhagia, aliquandiu adhuc exudat, madetque plus minúſue poſtea vulnus: aliquando & ſordeſcere incipit & purulentum fieri, tuncque vlceris naturam induit, atque in illud conuertitur, variatque, ſicuti in vlceribus explicabitur.

Materia alia aliqua nonnunquam per vulnus egreditur: Vt cibus & potus, lęſo ventriculo: excrementa alui, ſi inteſtina vulnerentur; Vrina, ſi veſica; vel Pars aliqua corporis interdum per vulnus prolabitur, vt cerebrum in capitis, pulmo in pectoris, lien, hepar, inteſtina, in abdominis vulneribus, aliáue in alijs.

Dolor ex quouis vulnere ſuboritur, nunc leuis, nunc vehementior, pro ratione vulneris, geminaturque ſi pars ſummè ſenſilis ſimul lædatur, cùm multæ partes ſine ſenſu læſæ, dolorem minimè ſentiant.

Intumeſcit quandoque etiam citra inflammationem pars vulnerata, aliàs verò marceſcit, alióue modo deformatur, vel etiam mutilatur.

Functionum aliquarum lęſiones vulneribus ſæpenumerò iunguntur, vt in vulneribus membrorum Conuulſiones, Reſolutiones, Spaſmi, Contractiones, &c. & ſi interna viſcera lædantur, alia grauia & enormia plerunq; ſymptomata: ſicuti in functionum læſionibus hæc deſcripta fuerunt.

Vulnus contuſum. Contuſio. Ab hiſce vulneribus, cæſim, punctim vel per ictum factis, diuerſum eſt, quod per contuſionem ab ictu vel caſu factum, Contuſio dicitur, ea ſcilicet, quæ non tumore ſolo, vel etiam ſine hoc, tantùm cum dolore ſe offert, ſicuti in tumoribus

priùs

priùs eam deſcripſimus, ſed quæ vulnus manifeſtum effecit, & proin huc ad vulnera refertur. In qua, cutis, ſubiectæque interdum partes inæqualiter plus minuſúe contuſæ, ſciſſæ vulneratæque apparent: ſanguiſque vel nullus, vel ſaltem paucus emanat; pars in circuitu vulneris intumeſcit, & vti in contuſione, tumorem ſaltem proferente dictum, eodem modo coloratur, faciliusq; ſuppuratur, & in vlcus conuertitur.

Ad contuſionem, vulnera quoque reduci poſſunt, quæ partim contuſa, partim ſecta vel puncta ſunt; qualia ab obtuſa acie, proueniunt; & morſu hominis vel animalium accidunt. In quibus plura ſæpe propter dentes infliguntur vulnera, eaque ſi dentes longi canini ſint, vt canis, lupi, apri, profunda, inæqualia, carne ſimul à latioribus dentibus contuſâ; quibus vulneribus inflammatio facilè accedit, peruerſaq; inde ſequuntur vlcera. *Morſus.*

Præter hæc vulnera, alia alijs vitijs accedentibus comitata, compoſita fiunt, vt ſi vulneri iungatur inflammatio, tuncque vulnus Phlegmonodes nominatur, quæ rariùs huic quod cæſim, frequentiùs illi, quod punctim, aut ab ictu ſclopeti, maximè contuſim fit, accedit: vnde & tumor vlceri copulatur, dolorq; nouus ſuboritur, quæ ſi augeantur, in gangrænam conuerti poſſunt. *Vulnus Phlegmonodes.*

Vel ſi vulnus accedente pure, alijsúe ſordibus aut humoribus, ſordidum fiat, alioue modo vitietur, aut alioquin corrumpi vel putreſcere incipiat, tunc iam naturam ſuam permutans, in vlcus conuertitur, quod vlcus diuerſimodè, prout illa variant, ſe habet, atque appellatur, ſicuti in vlceribus oſtendemus. *Vulnus in vlcus degenerans.*

Dein &, ſi ex vulnere os ſubiectum frangatur, findatur, contundatur, vel aliquid ab eo abſcindatur *Vulnus cū oſſium læſione.*

tur, vlcus compoſitum cum eiuſmodi oſsium læſionibus fit.

Virulẽta & Venenata vulnera. Admodum quoque à ſimplicioribus vulneribus variant, quæ virulentam vel venenatam qualitatem, ab externo lædente contractam ſumpſerunt, & Venenata vel Virulenta vulnera vocantur: Vt ſi à gladio, telo, globuló alióue ſucco prauo vel venenato infecto, vulnus inflictum fuerit. Vel ſi ex morſu beſtiæ venenatæ prodierit, veluti apud nos à cane rabido hoc frequentiùs fit, quàm à ſerpente alijsque noxijs, quæ morſu, lædunt animantibus: vnde præter vulneris accidentia grauia vt dictum, alia inſuper, ſi venenum acceſſerit, vt in cane rabido dictum fuit, naſcuntur ſymptomata, vitæ quoque inſidiantia. Sed & ieiuni hominis morſum, virulenti & noxij aliquid in ſe continere prædicant.

Ictus Virulenti & Venenati. Ad quæ vulnera ſic infecta, etiam Ictus virulentos inſectorum noſtrorum, vt Apis, Veſpæ, Araneorum aliorumque referre poſſumus. In quibus etſi vulnus vix pateat, dolor tamen interdum ſummus, rubedo & tumor læſionem illam ſatis patefaciunt. Et inprimis venenatorum ictus, vt Phalangij, Scorpij, Paſtinacæ marinæ, aliorumque noxiorum, quorum Dioſcor. & Nicander meminerunt, animalium, grauiora adhuc adferunt accidentia.

Vlcera in ſuperficie corporis. Vlcus ſolutio eſt continuitatis ſordida, cutem penitùs plerunque, & ſubiectam carnem ſimul diuidens; hoc autem non vti vulnus à cauſa primùm externa proficiſcitur, ſed vel ex tumore vel puſtulis, vti & à vulnere naſcitur, vel per ſe nullo horum præcedente oritur. E quibus vlceribus, quæ tumoribus vel puſtulis adhuc coniuncta ſunt, vt cancro, anthraci, herpeti, ſcabiei, vnà cum illis iam deſcripta ſunt. Hic verò de illis vlceribus agimus,

quæ

quæ poſt inflammationes in abſceſſus conuerſas, illis ruptis pure emanante vel exempto lobo carneo, in furunculo & anthrace relinquũtur: vel eryſipelata, cùm veſicis in ijs diſruptis exulcerantur, ſequuntur; vel in quæ, vulnera ſordida facta tranſierunt: aut per ſe, ex vitioſo ſucco primùm originem traxerunt. Quæ omnia vlcera variát primùm, quòd vel ſimplicia ſunt, vel quia alia acceſſerunt, compoſita fiunt.

Vlcera ſimplicia, Sordida. Simplex vlcus, quod ſuam naturam ſeruat, dicitur, cùm tantùm ſordidum ſit, illique nihil præterea acceſſerit: quod proin Sordidum vlcus appellare poſſemus; Hoc autem ſi non adeò excauatum ſit, ſicuti illud ferè eſt, quod vulneri ſuccedit, Planum vlcus vocatur: ſi verò cauitatem illud inſignem, ob deperditam carnem adeptum ſit, vti hoc quod abſceſſum ſequitur, cauitaſque hæc rotunda ſit, Cauum vlcus appellatur: ſi verò oblongum ſit, canalem ſeu ſinum referens, qui nunc rectà, nunc indirectè cuniculos agens, deorſum vel in latera longo breuioréue ductu fertur, ſæpeque fine ſuo ad exteriora corporis delatus, illic foramine ſe rurſum aperit, Sinuoſum, & priuatim, ſi ductus hic rectà incedat, Fiſtuloſum vlcus appellatur. Quæ omnia vlcera, pus ſordida reddit, quod illis adnaſcitur, atque ex illis continuò emanat: copioſiùs in cauis & ſinuoſis quàm planis vlceribus: quod nunc album eſt, mediæ conſiſtentiæ, quod coctum vocant, æquale & inodorum: aliàs aliter coloratum, aquoſum ſeu crudum dictum, inæquale, odore alieno præditum. Sordes etiam aliæ craſſæ, glutinoſæ & veluti concretæ vlceribus hiſce plerunque adhærent. Madorque ſeroſus vlcera hæc ſimul humida reddit. Dolor in illis non adeò vt in inflammatione aut abſceſſu dum generatur, ma-

Planum vlcus. *Cauum vlcus.* *Sinuoſum vlcus.*

gnus, ſed ſolum lancinans, & qui contactu potiùs, vel læſione aliâ factâ, aut turundæ immiſsione, exacerbatur. Quòd ſi vlcera partes ad motum paratas impetant, aut ad interna viſcera ferantur, functionibus quoque, vt de vulneribus dictum, incommodant.

Vlcera Compoſita. Compoſita vlcera, nec dum ampliùs ſimplicia, quibus alia vitia iunguntur, varia exiſtunt, & primùm illa in quibus Caro nimia cùm ſanantur, excreſcit, & ſupra decentem corporis ſuperficiem *Excreſcens vlcus.* luxuriat, impedimentum & turpitudinem, ſi cicatrice obduceretur, vlcusque ſic non ablatâ priùs hac carne, ſanaretur, adferens: quod Excreſcens vlcus nominatur.

Fiſtuloſum vlcus, Fiſtula. Dein & vlcera illa ſinuoſa, quæ Tunicâ intrinſecùs inueſtiuntur atq; ſuccinguntur, adeò vt cùm nec pus, nec humorem è carne, quæ non ampliùs nuda eſt, vlteriùs profundant, ſanata eſſent, niſi cauitas hæc in corpore relicta, cùm præternaturalis & turpis ſit, atque etiam incommodet, vt ea denuò curetur per vlceris refricationem, & cauitatis huius repletionem, perfectam illius hanc ſanationem, requireret. Quæ vlcera Fiſtuloſa, vel Fiſtulas nominant, idque potiſsimùm ſi ampliora ſint, rectoque vti dictum ductu progrediantur: ſicut à ceruice incipientem eiuſmodi fiſtulam, ſecundùm ſpinæ longitudinem ad coxam vſque deſcendentem, illicque ſe aperientem, & pus copioſè profundentem, vidimus. Et exigua eiuſmodi vlcera fiſtuloſa in perinæo, foraminibus plus minùsue amplis pluribus patentia, & ad veſicæ ceruicem vſque tendentia, per quæ vrina continuò exſtillabat, ſæpius deprehendimus.

Calloſa vlcera. Huc & referuntur vlcera, quorum labia dura & calloſa fiunt, quæ Calloſa proin vlcera appellantur,

tur, & cùm cicatrice obduci nequeant, ad Dyſepulotica & vlcera Cacoethe referuntur. Quæ verò malignitatem aliquam ſimul adiunctam habẽt, in malignis mox explicabuntur.

Cacoethe vlcera. Sunt & alia vlcera, quia difficulter ſanantur, Cacoethe dicta, non per ſe, ſed quia ſubiecto inualido innixa, illi adnaſci nequeunt, vt oſsibus corruptis vel exeſis, ſicuti in oſsium corruptione dicetur.

Phlegmonoſa vlcera. Deteriora hiſce accedũt incommoda, ſi inflammatio, è qua ſuppurata hæc vlcera prodeunt, adhuc comes, illiúsue reliquiæ aliquæ remanſerint, vel illa de nouo vlceribus accedat, aut eryſipelas, *Eryſipelatoſa vlcera.* tũc enim & tumor, rubedo, dolor, illis ad modum incommodant. Vti & ſi œdematoſo tumore, ſicuti *Oedematoſa vlcera.* ſæpe fit, pars vlcerata intumeſcat, minori doloris, ſed maiori ſanationis impedimento.

Corrupta vlcera, aquam exudantia. Inprimis peruerſa ſunt vlcera, quorũ Caro corrupta, lardi inſtar alba, mollis tumidaque apparet, & ab ea ſeroſus ichor aquam limpidam referens, exſudat. Quæ vlcera, ex vulneribus in articulorum regione excarni membranea & neruoſa inflictis, prodire ſolent: ſuntq; ea quorum aquam chirurgi noſtri peculiari nomine Glidtwaſſer/ quaſi aquam *Glidtwaſſer Germ.* articulorum vocant, eaque ob dolorem ſummum quem adferunt, & contractionem membri, quę facilè, vel corruptionem in gangrenam, quæ aliquando ſequitur, tantopere metuunt. Cuius generis & *Paronychia vlcerata.* vlcus eſt, quod inflammationem digitorum extremitatum, quam Paronychiam vocant, ſequitur, articulumq; illum illicò corrumpit, ſicuti in inflammationibus illud oſtendimus.

Putrida vlcera. Ad eiuſmodi vlcera carne prauâ referta, et iam ea, in quibus caro putreſcit, ſunt referenda, quæ Putrida ſeu Putreſcentia tunc appellantur, quod & in ſordidis & alijs depaſcenti-

bus vlceribus euenire poteſt, in quibus caro putris, glutinoſa, & quæ facilè diſſoluitur, flaua, viridis, nigráue apparet, ex eaque ichor fædus, diſcolor emanat, fœtorque ſentitur. Et vermes nonnunquam naſcuntur, tuncque vlcus Vermicoſum dicitur. Quæ vlcera, ſi putredo inualeſcat, in gangrænam aliquando abeunt, ſequiturq́; partis corruptio.

Vermicoſa vlcera.

Vlcera peruerſa.

Præter hæc vlcera, quæ caro, tunica, callus, oſſáue ſubiecta, aliena à ſimplici reddiderunt, ſunt vlcera, quæ à vitioſo vel maligno humore, vel primò oriuntur, vel ex alijs vlceribus, & inprimis illis quæ eryſipelas exulceratum peperit, ob occaſionem illius peruerſi humoris, in hæc degenerantibus, naſcuntur, & cauitatem quam obtinent, continuò exedunt, ampliorem que reddunt, Exedentia dicta, quæ Nomas etiam vocant. Et quæ cùm vicinam quoque partem depaſcantur, Depaſcentia, vel ſi ſolùm cutem exedant, Phagedænica, & in genere quia ſerpunt & vlteriùs expatiantur, Serpentia appellantur, vel etiam cùm ægrè ſanentur, ad vlcera Cacoëthe referuntur.

Exedentia vlcera.
Nomæ.
Depaſcentia vlcera.
Phagedæna.

Crurum vlcera peruerſa.

Suntq́; hæc vlcera admodum frequentia, quæ vt in varijs corporis ſedibus, ſic maximè in crurum infima ſede, ob ſitum humoribus ſuſcipiendis, aptâ, & quia eryſipelati ſunt obnoxia, ſupra malleolum, latum ſpacium plerunque occupare ſolent, cutemq́; in ambitu aliquouſque, vel etiam toto circuitu exedere, penituſq́; ad viuam vſque carnem depaſcere, eamq́; ſæpe ſimul depopulari. Conſuetum & diuturnum ad multos annos, nonnunquam & toto reliquo vitæ tempore, in ſenibus vitium, largum humorem continuò profundens, pannosque madefaciens, ſanguinemq́; vel minimâ læſione exudans, doloreq́; lancinante excrucians, ardore quoq́; moleſtum, & cum rubore in ambitu

bitu & tumore nonnunquam cruris affecti œdematoſo. Interdum etiam venâ illic ſupra vlcus apparente, dilatatâ & turgidâ, liuidâ, quæ multis inuolutionibus per crus ad vlcus vſq; deſcendit, illudq; vti dicetur, fouet: ob quam & venam dilatatam, quæ Varix dicitur, vlcus ab ea Varicoſum tunc appellatur. *Varicoſa vlcera.*

Malignitatem quandam, quæ ſimul obtinent vlcera exedentia, ſerpentia & depaſcentia, ſunt quæ in Lue venerea, præter ea quæ in faucibus, naribus & genitalibus mulierum, vt in illorum locorum doloribus, dictum eſt, erumpunt, in præputio & glande penis, in maſculis hac lue infectis, vel etiam citra hanc, ex impuro congreſſu oriuntur, illicq; ſerpunt, ſæpeq; glandis portionem, vel vniuerſam, vel etiam totam virgam depaſcuntur, quæ ob peruerſitatem, Cancri nomen obtinuerunt. Dein & illa vlcera, quæ in Elephantiaſi, præter quoq; alia faucium & narium amplitudinis, in illis ſe offerentia vlcera, in plantis pedum & volis manuum, & cubito, alibiq; in pedibus & brachijs præcipuè occurrunt; phagedænica cutem depaſcentia longo ambitu ad viuam vſq; carnem vlcera, labijs prætumidis & calloſis, indolentia, ſicuti illa in elephantiaſi deſcribemus. *Vlcera maligna. Luis venereæ vlcera. Cancer in virga. Elephantiacorum vlcera.*

Cum corruptione partis alicuius in ſuperficie corporis, ſe offerens affectus, variat primùm, quòd vel in carnoſis locis, vel in oſſibus oboritur ſeque manifeſtat. *Corruptio partium in ſuperficie corporis.*

In carnoſis partibus ex cute, carne, membranis, neruis vaſiſq; compoſitis corruptio quæ ſe offert, incipiens, Gangræna appellatur; plerumq; inflammationes ſecuta, aliàs quoque ab alijs cauſis, vt in illis dicetur, eueniens. In qua pars colorem naturalem amittere incipit, ſenſimq; vel ſubitò etiam liueſcere, mox nigreſcere, vnde Germ. ob nigre- *Gangræna. Kaltbrant Germ.*

dinem hanc, à calore natiuo extincto profectam. hunc affectum den Kalten brandt vocant, intumeſcente tunc ſimul parte, atque dolente adhuc, non nunquam & graui dolore antequàm penitùs corrumpatur, afflictâ: è qua virus quoddam continuò emanat, quod cutem & carnem vndique imbuit mollioremque reddit, quæ tandem corrupta, vel ſponte finditur exulceraturque, vel ſcarificatione factâ, per quã huic malo ſuccurrere volumus, plagæ admodum lateſcunt, labijsque tument, demumque niſi ilicò malum auertamus, pars omni calore naturali, vti & pulſu ſenſuque deſtituta, emoritur, ſummeq; fœtida & cadauerosa fit, tuncq; Sphacelus, Syderatio nominatur.

Sphacelus. Sideratio.

Oſsium corruptio.

In oſsibus ſi corruptio fiat, eſt vel ipſorum eroſio aut exeſio, certo in loco, vnde aſpera & inæqualia fiunt: Vel iam manifeſta corruptio, vnde pars ipſorum aliqua ſic affecta nigricat, & à ſana viuaq; oſsis ſede tandem abſcedit, vel vniuerſum os, vt in paronychia digitorũ internodia corrũpit, & mortificat, diciturque tunc Oſsis Caries. Quæ oſsium corruptio, cum vlcere plerunque in carne cuteque illi inſtrata, ex quo vt plurimùm naſcitur, & cum eo iungitur, per vlcus illud ſe patefacit, quod profundum ad oſſa vſque pertingit, & proin, etſi per ſe in oſsium corruptione dolor non adſit, tamen propter vlcus illi copulatum, quod quamdiu os ſubiectum corruptum manet, curari nequit, hîc quoque hæc corruptio inter dolores explicatur: quam &, quatenus figuram vitiat, in deformationibus tractabimus.

Caries oſsiũ.

Cauſæ.

CAVSÆ omnium iſtorum dolorum in ſuperficie corporis occurrentium, qui ſunt, vti dictũ, titillatio, pruritus, & dolores à calore frigoris compreſsione, aſperitate, contuſione, omnes citra chara-

characterem apparentē facti;item rubores ſeu eryſipelata, tumores, inflammationes, abſceſſus, cancri, puſtulæ, ſcabies, fiſſuræ, abraſiones, vulnera, vlcera, in quibus characteres ipſi morbi ſunt, qui ſe patefaciūt, ſunt vel intemperies frigida, calida, ſicca, ſanguinis aut alterius humoris, in illis locis collectio, vel continui ſolutio.

Diſuetudo moleſtiam illam, quam Titillationē vocant, parit, ſi partes non conſuetæ tangi, vt plantæ pedum, latera, axillæ, obſcœna, ab alio præſertim, maximè ſi inuſitato modo illud fiat, tangantur: Vel ſi hoc etiam alijs in locis, vt in facie, ex cōtactu alicuius rei, quæ veluti repēdo, aut leuiter vellicando, ſenſum mouet, aut ab inſecto aliquo fiat, moleſtum quoque aliquo modo exiſtit. *Diſuetudo cauſa Titillationis.*

Frigida intemperies, dolorem quem Frigidum appellauimus in ſuperficie corporis inducit. Si ab aëre frigido, à vento præſertim impulſo, vel aquâ frigidâ, maximè in niuem aut glaciem congelatâ, corporis ſuperficies affecta, intemperiem hanc illi aduerſam ſentiens, doleat potiùs, quàm quòd ex frigoris conſtrictione, tenues humiditates exprimantur, ſicq; ſoluendo continuum dolor inde inducatur. Qui eò maior erit, ſi loca excarnia, neruoſa, aut minus conſueta frigus pati, vtpote aëri minùs expoſita, frigus feriat; ob quam & cauſam facies, cū contegi non ſoleat, etſi egregiè ſentiat, nō tam facilè ac alia pars quæ tecta eſſe conſueuit, ex frigore moleſtiā patitur. Dein &, ſi cute denudatas, vel vulneratas ſedes afficiat, eas quoq; magis moleſtabit, vnde frigidum vlceribus mordax eſſe dicitur. Dolorq; vehemētior etiam erit, ſi ſubita fiat ex frigore valido in colorem ſummum tranſmutatio, ob contrarium illum ſubitò & violenter inductum ſenſum, qui ſi in manibus, vti ferè illæ maximè cū nudæ ſunt, à frigore patiūtur, fiat, dolor ille ſæuus, qui in extremitatib. digitorū ſub vnguib. *Frigus, cauſa doloris à frigore, & priuatim illius qui Kūneglen vocatur.*

circa neruorum fines, tantopere affligit, quem *Rueneglen* vocari diximus, oboritur.

Calor cauſa doloris à calore.

Calor ſeu calida intemperies, dolorem quem Calidū nominauimus, gignit. Qui dolor ab externis, vt aëre, à ſole vel arte calefacto, vel aquâ contractúue alterius rei calidæ, aut corpus accedentibus, nondum tamen inflammantibus, naſcitur: dein & ab integumentis nimijs corpus admodum incaleſcit, moleſtiamq; ſentit, ac ſudor coactus erumpit. Exercitio etiam nimio corpus ſupra modum accenditur. Ab internis quoq; cauſis, corporisq; calida conſtitutione, calor præternaturalis, in volis manuum & plantis pedum incommodum aliquod adfert, cuius cauſam calori hepatis plerique attribuunt. Et in morbis calidis, febribus præſertim, calor non ſolùm internus, ſed & exteriores ſedes occupans, moleſtus eſt.

Siccitas cauſa doloris ex contactu rei aſperæ.

Siccitas cutis aſperitatem in illa, tactum nonnihil in delicatioribus præſertim offendentem parit, quæ ſcabrities & ab aëre externo ſicco, vel contactu rerum exiccantium, vel adſtringentium contrahitur. Ex labore calloſa facta cutis, & dura, ſenſum tactus potiùs minuit quàm deprauat. Non

Siccitas cauſa Fiſſurarum & Perniomum.

nunquam verò cutis, vltra modum exiccata, finditur, fiſſuræ que inde in manibus, pedibus, labijs, oris, podicis, alijsq; locis fiunt. Quæ nimia exiccatio, vt à dictis cauſis quoq; euenire poteſt, ſic frequentiùs à calore & frigore, adeò ſiccantibus accidit; vti in febribus ardentiſsimis cutem hinc inde ſcindi, & ab aëre expirato calido, labia findi videmus: Et ab aëre, aquâ frigidis, in manibus & pedibus fiſſuras & ſi frigus intenſiſsimum fuerit & diuturnum vel frequens, eaq; præſertim loca vbi cutis craſſa eſt, feriat, fiſſuras maiores & in vlcera deſinentes, quas Perniones vocant prodire: ſicuti hoc in plantis pedum & manuum, item nariū & au-

& aurium externis ſedibus, vtpote nudis & frigori expoſitis partibus excarnibus, frequenter euenire, in generibus oſtendimus. Quod frigus, quia cutem conſtringendo ſiccat corrugatque, potiſsimùm molitur, & ſi calorem illic nonnihil ſimul reprimat vel extinguat, grauiùs, vt in pernionibus aliquando fit, afficit.

Sanguinis collectio in ſuperficiarijs, cutaneis, carnoſis, glanduloſiſq; partib. varioꝝ illoꝝ affectuum, illic prodeuntiũ, præcipuè tumorum atque inflãmationum cauſa exiſtit, qui cùm per influxũ eò delabatur, ſubitò enarratos affectus parit. Quãdo nimirum non ſolùm moderatè partes haſce irrigat, ſicuti naturaliter has ad nutritionem ſemper ſanguine, non ſolùm in capillaribus venis contento, ſed & in propriam ipſarum ſubſtantiam infuſo, imbutas eſſe oportuit, ſed ſuâ copiâ nimiùm adimplet, plerumque & inflammat. Tuncque ſi in cutem, cuticulâ demptâ, quæ ſanguinem intra ſuam ſubſtantiam minimè admittit, alicubi diffuſus, diſpergatur, Eryſipelas dictum producit: in quo rubedo, ratione ſanguinis, per epidermidem cuti inſtratam, translucentis, apparet, & cùm non adeò adhuc ſit impactus, aut in tumorem collectus, quando premitur pars, rurſus eo refugiente, rubedo deſinit, ſed mox iterum, vbi non ampliùs impellitur, reuerſus, ruborem denuò adfert: ſicuti in alijs quoq; locis, ſanguine etiam naturaliter, vt rubeant perfundi ſolis, vt labijs, malis, idem ſimili ratione videmus accidere. Sed & ardore potiùs, ſi feruidior ſit, quàm dolore, cùm non adeò diſtendat, afficit. Quæ omnia prout ſanguis exiſtit, variant. Si enim ille tenuis & feruidus ſit, vti ferè eſt, eryſipelas fit Simplex, in quo fluxus illius, refluxuſq; citiùs perficitur; ſi craſsior, eryſipelas Phlegmonodes, grauiùs tunc afficiens; ſi ſeroſus, eryſi-

Sãguinis in cutem influxus, cauſa Eryſipelatis, illiuſq; ſpecierum.

pelas œdematodes, quòd mitiùs eſt, ſed tardiùs remittit, licet ceſſet, poſt ſe relinquit. Quòd ſi bile perfuſus ſanguis eò feratur, tunc ex rubro flaueſcens fit eryſipelas, magis vrens, cuticulamq; exedens, ceſſanteq; rubore, flauitie cutẽ adhuc tingens: ſi deterior fuerit, bilis viridis vel atra huius colorem quoque ex parte exprimit, citiusque in vlcera peruerſa deſinit, eoque magis, ſi maligna ſimul in eo ſit vis.

Sanguinis influxus in cutem carnemq;, cauſa tumoris & inflãmationis, illiusq; diuerſarum ſpecierum.

Quòd ſi verò ſanguis in cutem carnemq; vicinam, extimæ corporis ſuperficiei ſedem influens, illic ſubſiſtens colligatur, tumorem illius loci plenumq; & inflammationẽ ſimul parit, tuncq; rubori partis tumor quoq; copulatur, dolorq; tum ob diſtentionẽ, tum ob ſanguinis efferueſcentiã calor, ſuboriũtur: & ſi ſanguis diſcutiatur, tumor rurſum euaneſcit, ſi maturetur ſeu ſuppuretur, in Abſceſſum abit, quo rupto vlcus ſequitur, pus illud profundens, eò maiori copiâ, ſi non ſolùm ſanguis affluxus, ſed & partis ſubſtantiæ portio ſimul in pus conuertatur:

Suppuratio cauſa Abſceſſus.

Cuius loco ſi inflammatione auctâ, accedente etiam interdum alio aliunde affluente peruerſo humore, corruptio aliqua ſequatur, in vulnere præſertim circa neruoſas & mẽbranoſas partes facto, vlcus illud pernicioſum naſcitur, ex quo aqua exudans Glidwaſſer vocatur, in quo ob corruptionem neruoſarum partium, immobilitas membri facilè ſequitur.

Corruptio in vulnere cauſa vlceris quod Glidwaſſer vocant.

Quòd ſi quoque inflammatione increſcente in his vel alijs ſedibus, non ſuppuratio, ſed partis ſequatur corruptio, Gangræna & ſi in ea calor natiuus penitùs extinguatur, Sphacelus ſequuntur.

Corruptio partis, cauſa Gangrænæ.

Caloris natiui extinctio, cauſa Sphaceli.

Sed & fit, vt ſi ſanguis in carnẽ potiùs ſubſtratã cuti, quàm cutem influens, in muſculos videlicet externos abdominis, vel thoracis, colli aut dorſi decumbat, inflammationes illic excitet, quæ non

adeò

adeò extrinſecùs rubore vel tumore ſe, vti cæteræ proferunt, & cum internis inflãmationib. vt pleuritide, angina, alijſue ad externa quoq; pertinentibus, quædam ſymptomata communicãt. Fit etiam, vt ſi in plura loca ſanguis inflammationem gignés, effundatur, plures etiam ſimul ſeſe offerant, quæ tamen tunc non adeò latè ſe extendunt, ſicuti in tuberculis dictis euenit, vbi plura ſimul ſæpè prodeunt. Et in minimis illis, in quibus ſanguis veluti in poris collectus, parua multa eiuſmodi, in ſcabie dicta, ſolet producere.

Verùm & hîc pro ratione ſanguinis, eiuſmodi inflammationes variant. Nam ſi ſanguis ſyncerus & mediocris exiſtat, ſimplex ſequitur inflammatio: ſi tenuior, tunc non ſolùm collectus, ſed & partim per cutem diſperſus, phlegmonem eryſipelatodem profert; ſi craſsior, magis renitens liuensq; erit inflammatio, quam ſcirrhodem vocant, cùm tamen ſchirrus inflammationem potiùs ſequatur, quàm comitetur; ſi ſeroſus, phlegmone fit œdematodes, in qua ſerum vlteriùs in cutem diffuſum, ſicuti cùm ſanguis in lineum pannum funditur, accidere videmus, in ambitu partem in tumorem œdematoſum eleuat. Quòd ſi alij humores acres, vt bilis flaua, viridis vel atra, vel alioquin praui & maligni ſanguini permiſti ſint, eò deterior erit inflammatio, in qua ob ſanguinis ardorẽ, vel quia in profundum admodum vergit inflammatio, caro à ſana carne liberata, locum facit, qui aperto tumore, illi infixus, donec penitùs exeat, manet, ſicuti in furunculo fieri diximus.

Sanguinis influxus in glandulas, cauſa Bubonum, Parotidum, Phigethli, Phymatum.

In alias partes, à cute & carne nonnihil diuerſas, ſi ſanguis illabatur, tunc collectus, tumorem etiam calidum, plerunque & inflammationem ſimul profert. Vt cùm in glandulas in emunctorijs corporis ſitas ſe infundit: quod frequens eſt,

tum quia natura in ignobiles partes ſe citiùs exonerat, tum quia, cùm laxæ ſint partes, & iuxta venarum magnarum diuiſiones poſitæ, facilè ſanguinem ſuſcipientes, tumēt & dolent, in Bubonibus & Parotidibus, & vel ſaltem calent, vel etiam inflammantur, & ſuppurantur, in Phygethlo ſeu Pano, vt in generibus dictum: quæ &, prout ſanguis vel purus aut impurus, tenuis vel craſſus, crudus, ſimplex, alijsúe humoribus ſeroſis prauiſue permixtus eſt, differunt, inter quæ à crudiore aut ſeroſiore ſanguine, fit Phyma dictum, à pernitioſo & contagioſo, Bubones peſtilentes & venerei.

Sanguinis influxus in alias partes, cauſa Tumorum & inflãmationum in illis.

Eadem ratione, ſi in alias partes feratur ſuperficiei corporis vt glandoſas mamillarum, teſtium, in quas propter venarum copiam facilè labitur, & ab illis ſuſcipitur; vel fungoſas, pudendorum, podicis, oris: aut cartilagine ſuffultas, nares & aures: vel iuncturarum ſedes, tumores calidos & inflammationes in illis parit; variantes quoque, prout ſanguis affluens, calidior, impurior aut deterior exiſtit, vel partes ex illis teneriores, magisúe neruoſæ & ſenſiles, quę & grauiùs patiũtur, exiſtunt.

Huius aũt ſanguinis, in ſuperficiarias haſce corporis ſedes influxus, cauſa efficiens eſt, facultas expultrix, quæ eum in hæc loca propellit, quando illius quãtitate qualitatéue, vel etiam alijs de cauſis, grauatur aut irritatur; adiuuans verò, ſanguinis diſpoſitio ad fluxionem apta, partiumq; ad ſuſcipiendum promptitudo. Quæ cauſæ, ſiue vna ſit, ſiue plures concurrant, à ſequentibus proficiſcuntur.

Sanguinis plethora ſeu redundantia nimia, quia naturæ grauis eſt, ab ea, ſicuti aliàs in interiores ſedes, ſic & in exteriores quandoque expurgata, tumores & inflammationes in illis parit. Quod nunc ſponte, nunc etiam leui aliâ cauſâ accedente, in

te, in illis ſolet accidere. Quam ob cauſam etiam in iunioribus, dum creſcunt, ſanguineq; abundãt, tam facilè glandulæ intumeſcunt, & ſi frequenter eas, aut duriùs attrectent, in bubones erumpunt. Calidior quoque ſanguis & feruidior, vel etiam tenuior ſeu dilutus, tum quia ad fluendum aptus eſt, tum quia excretricem facultatem, præſertim ſi copiâ quoque redundet, ad eum expellendum excitat, in hæc loca excuſſus, eryſipelata atque inflammationes, pro ſanguinis diuerſitate, vti dictum, varientia gignit. Quod vt aliàs ſæpe, ſic & in febribus ſynochis illis accidere, in quibus ſanguinis inflammati ſeu accenſi, & efferueſcentis portio, è venis in cutem diffuſa Eryſipelata illic, quæ febres haſce ſequuntur, procreat, in eiuſmodi febrium deſcriptione oſtenſum fuit.

Humor alius, vel qualitas naturæ infenſa, eam offendendo excitans, adeò vt dum ea in exteriora corporis expellere nititur, cum illis ſanguinem ſimul illuc effundat, tumores diuerſos illic quoque procreat: ſic cùm cauſa morbifica è venis vnà cum ſanguine, in febrium criſibus foras expellitur, tumores aliquádo hi in morbi declinatione ſequuntur. Et cùm qualitas illa peſtifera, vnà cum ſanguine in febri peſtilentiali, in emunctoria corporis propellitur, Bubones erumpunt peſtilentiales: Et cùm virus venereum ad inguinum adenes protruditur, Bubones venerei naſcuntur: ſicuti hæc in eiuſmodi morbis vberiùs ſunt deſcripta.

Dolor, non attrahendo, vt communiter dicitur, ſed naturam excitando (cùm tunc quia cauſam illius depellere nititur, ſanguinem ſimul eò propellat) inflammationibus externarum harum ſedium, quæ ob iniurias externas, quibus magis expoſitæ ſunt, citiùs etiam afficiuntur & dolent occaſionem præbet: vti ſi illæ premantur, verbe- *Dolor, cauſa Tumorũ & Inflammationum diuerſarum.*

Dd

tum quia natura in ignobiles partes ſe citiùs exonerat, tùm quia, cùm laxæ ſint partes, & iuxta venarum magnarum diuiſiones poſitæ, facilè ſanguinem ſuſcipientes, tumēt & dolent, in Bubonibus & Parotidibus, & vel ſaltem calent, vel etiam inflammantur, & ſuppurantur, in Phygethlo ſeu Pano, vt in generibus dictum: quæ &, prout ſanguis vel purus aut impurus, tenuis vel craſſus, crudus, ſimplex, alijsúe humoribus ſeroſis prauiſue permixtus eſt, differunt, inter quæ à crudiore aut ſeroſiore ſanguine, fit Phyma dictum, à pernitioſo & contagioſo, Bubones peſtilentes & venerei.

Sanguinis influxus in alias partes, cauſa Tumorum & inflãmationum in illis.

Eadem ratione, ſi in alias partes feratur ſuperficiei corporis vt glandoſas mamillarum, teſtium, in quas propter venarum copiam facilè labitur, & ab illis ſuſcipitur; vel fungoſas, pudendorum, podicis, oris: aut cartilagine ſuffultas, nares & aures: vel iuncturarum ſedes, tumores calidos & inflammationes in illis parit; variantes quoque, prout ſanguis affluens, calidior, impurior aut deterior exiſtit, vel partes ex illis teneriores, magisúe neruoſæ & ſenſiles, quę & grauiùs patiũtur, exiſtunt.

Huius aũt ſanguinis, in ſuperficiarias haſce corporis ſedes influxus, cauſa efficiens eſt, facultas expultrix, quæ eum in hæc loca propellit, quando illius quãtitate qualitateue, vel etiam alijs de cauſis, grauatur aut irritatur; adiuuans verò, ſanguinis diſpoſitio ad fluxionem apta, partiumq; ad ſuſcipiendum promptitudo. Quæ cauſæ, ſiue vna ſit, ſiue plures concurrant, à ſequentibus proficiſcuntur.

Sanguinis plethora ſeu redundantia nimia, quia naturæ grauis eſt, ab ea, ſicuti aliàs in interiores ſedes, ſic & in exteriores quandoque expurgata, tumores & inflammationes in illis parit. Quod nunc ſponte, nunc etiam leui aliâ causâ accedente, in

te, in illis ſolet accidere. Quam ob cauſam etiam in iunioribus, dum creſcunt, ſanguineq; abundāt, tam facilè glandulæ intumeſcunt, & ſi frequenter eas, aut duriùs attrectent, in bubones erumpunt. Calidior quoque ſanguis & feruidior, vel etiam tenuior ſeu dilutus, tum quia ad fluendum aptus eſt, tum quia excretricem facultatem, præſertim ſi copiâ quoque redundet, ad eum expellendum excitat, in hæc loca excuſſus, eryſipelata atque inflammationes, pro ſanguinis diuerſitate, vti dictum, variantia gignit. Quod vt aliàs ſæpe, ſic & in febribus ſynochis illis accidere, in quibus ſanguinis inflammati ſeu accenſi, & efferueſcentis portio, è venis in cutem diffuſa Eryſipelata illic, quæ febres haſce ſequuntur, procreat, in eiuſmodi febrium deſcriptione oſtenſum fuit.

Humor alius, vel qualitas naturæ infenſa, eam offendendo excitans, adeò vt dum ea in exteriora corporis expellere nititur, cum illis ſanguinem ſimul illuc effundat, tumores diuerſos illic quoque procreat: ſic cùm cauſa morbifica è venis vnà cum ſanguine, in febrium criſibus foras expellitur, tumores aliquādo hi in morbi declinatione ſequuntur. Et cùm qualitas illa peſtifera, vnà cum ſanguine in febri peſtilentiali, in emunctoria corporis propellitur, Bubones erumpunt peſtilentiales: Et cùm virus venereum ad inguinum adenes protruditur, Bubones venerei naſcuntur: ſicuti hæc in eiuſmodi morbis vberiùs ſunt deſcripta.

Dolor, cauſa Tumorū & Inflammationum diuerſarum.

Dolor, non attrahendo, vt communiter dicitur, ſed naturam excitando (cùm tunc quia cauſam illius depellere nititur, ſanguinem ſimul eò propellat) inflammationibus externarum harum ſedium, quæ ob iniurias externas, quibus magis expoſitæ ſunt, citiùs etiam afficiuntur & dolent occaſionem præbet: vti ſi illæ premantur, verbe-

tum quia natura in ignobiles partes ſe citiùs exonerat, tùm quia, cùm laxæ ſint partes, & iuxta venarum magnarum diuiſiones poſitæ, facilè ſanguinem ſuſcipientes, tumēt & dolent, in Bubonibus & Parotidibus, & vel ſaltem calent, vel etiam inflammantur, & ſuppurantur, in Phygethlo ſeu Pano, vt in generibus dictum: quæ &, prout ſanguis vel purus aut impurus, tenuis vel craſſus, crudus, ſimplex, alijsúe humoribus ſeroſis prauiſue permixtus eſt, differunt, inter quæ à crudiore aut ſeroſiore ſanguine, fit Phyma dictum, à pernitioſo & contagioſo, Bubones peſtilentes & venerei.

Sanguinis influxus in alias partes, cauſa Tumorum & inflāmationum in illis.

Eadem ratione, ſi in alias partes feratur ſuperficiei corporis vt glandoſas mamillarum, teſtium, in quas propter venarum copiam facilè labitur, & ab illis ſuſcipitur; vel fungoſas, pudendorum, podicis, oris: aut cartilagine ſuffultas, nares & aures: vel iuncturarum ſedes, tumores calidos & inflammationes in illis parit; variantes quoque, prout ſanguis affluens, calidior, impurior aut deterior exiſtit, vel partes ex illis teneriores, magisúe neruoſæ & ſenſiles, quę & grauiùs patiūtur, exiſtunt.

Huius aūt ſanguinis, in ſuperficiarias haſce corporis ſedes influxus, cauſa efficiens eſt, facultas expultrix, quæ eum in hæc loca propellit, quando illius quātitate qualitateúe, vel etiam alijs de cauſis, grauatur aut irritatur; adiuuans verò, ſanguinis diſpoſitio ad fluxionem apta, partiumq; ad ſuſcipiendum promptitudo. Quæ cauſæ, ſiue vna ſit, ſiue plures concurrant, à ſequentibus proficiſcuntur.

Sanguinis plethora ſeu redundantia nimia, quia naturæ grauis eſt, ab ea, ſicuti aliàs in interiores ſedes, ſic & in exteriores quandoque expurgata, tumores & inflammationes in illis parit. Quod nunc ſponte, nunc etiam leui aliâ cauſâ accedente, in

te, in illis ſolet accidere. Quam ob cauſam etiam in iunioribus, dum creſcunt, ſanguineq; abundāt, tam facilè glandulæ intumeſcunt, & ſi frequenter eas, aut duriùs attrectent, in bubones erumpunt. Calidior quoque ſanguis & feruidior, vel etiam tenuior ſeu dilutus, tum quia ad fluendum aptus eſt, tum quia excretricem facultatem, præſertim ſi copiâ quoque redundet, ad eum expellendum excitat, in hæc loca excuſſus, eryſipelata atque inflammationes, pro ſanguinis diuerſitate, vti dictum, variantia gignit. Quod vt aliàs ſæpe, ſic & in febribus ſynochis illis accidere, in quibus ſanguinis inflammati ſeu accenſi, & efferueſcentis portio, è venis in cutem diffuſa Eryſipelata illic, quæ febres haſce ſequuntur, procreat, in eiuſmodi febrium deſcriptione oſtenſum fuit.

Humor alius, vel qualitas naturæ infenſa, eam offendendo excitans, adeò vt dum ea in exteriora corporis expellere nititur, cum illis ſanguinem ſimul illuc effundat, tumores diuerſos illic quoque procreat: ſic cùm cauſa morbifica è venis vnà cum ſanguine, in febrium criſibus foras expellitur, tumores aliquādo hi in morbi declinatione ſequuntur. Et cùm qualitas illa peſtifera, vnà cum ſanguine in febri peſtilentiali, in emunctoria corporis propellitur, Bubones erumpunt peſtilentiales: Et cùm virus venereum ad inguinum adenes protruditur, Bubones venerei naſcuntur: ſicuti hæc in eiuſmodi morbis vberiùs ſunt deſcripta.

Dolor, cauſa Tumorũ & Inflammationum diuerſarum.

Dolor, non attrahendo, vt communiter dicitur, ſed naturam excitando (cùm tunc quia cauſam illius depellere nititur, ſanguinem ſimul eò propellat) inflammationibus externarum harum ſedium, quæ ob iniurias externas, quibus magis expoſitæ ſunt, citiùs etiam afficiuntur & dolent occaſionem præbet: vti ſi illæ premantur, verbe-

tum quia natura in ignobiles partes ſe citiùs exonerat, tum quia, cùm laxæ ſint partes, & iuxta venarum magnarum diuiſiones poſitæ, facilè ſanguinem ſuſcipientes, tumēt & dolent, in Bubonibus & Parotidibus, & vel ſaltem calent, vel etiam inflammantur, & ſuppurantur, in Phygethlo ſeu Pano, vt in generibus dictum: quæ &, prout ſanguis vel purus aut impurus, tenuis vel craſſus, crudus, ſimplex, alijsúe humoribus ſeroſis prauiſue permixtus eſt, differunt, inter quæ à crudiore aut ſeroſiore ſanguine, fit Phyma dictum, à pernitioſo & contagioſo, Bubones peſtilentes & venerei.

Sanguinis influxus in alias partes, cauſa Tumorum & inflãmationum in illis.

Eadem ratione, ſi in alias partes feratur ſuperficiei corporis vt glandoſas mamillarum, teſtium, in quas propter venarum copiam facilè labitur, & ab illis ſuſcipitur; vel fungoſas, pudendorum, podicis, oris: aut cartilagine ſuffultas, nares & aures: vel iuncturarum ſedes, tumores calidos & inflammationes in illis parit; variantes quoque, prout ſanguis affluens, calidior, impurior aut deterior exiſtit, vel partes ex illis teneriores, magisúe neruoſæ & ſenſiles, quę & grauiùs patiũtur, exiſtunt.

Huius aũt ſanguinis, in ſuperficiarias haſce corporis ſedes influxus, cauſa efficiens eſt, facultas expultrix, quæ eum in hæc loca propellit, quando illius quãtitate qualitatéue, vel etiam alijs de cauſis, grauatur aut irritatur; adiuuans verò, ſanguinis diſpoſitio ad fluxionem apta, partiumq; ad ſuſcipiendum promptitudo. Quæ cauſæ, ſiue vna ſit, ſiue plures concurrant, à ſequentibus proficiſcuntur.

Sanguinis plethora ſeu redundantia nimia, quia naturæ grauis eſt, ab ea, ſicuti aliàs in interiores ſedes, ſic & in exteriores quandoque expurgata, tumores & inflammationes in illis parit. Quod nunc ſponte, nunc etiam leui aliâ causâ accedente, in

te, in illis ſolet accidere. Quam ob cauſam etiam in iunioribus, dum creſcunt, ſanguineq; abundãt, tam facilè glandulæ intumeſcunt, & ſi frequenter eas, aut duriùs attrectent, in bubones erumpunt. Calidior quoque ſanguis & feruidior, vel etiam tenuior ſeu dilutus, tum quia ad fluendum aptus eſt, tum quia excretricem facultatem, præſertim ſi copiâ quoque redundet, ad eum expellendum excitat, in hæc loca excuſſus, eryſipelata atque inflammationes, pro ſanguinis diuerſitate, vti dictum, variantia gignit. Quod vt aliàs ſæpe, ſic & in febribus ſynochis illis accidere, in quibus ſanguinis inflammati ſeu accenſi, & efferueſcentis portio, è venis in cutem diffuſa Eryſipelata illic, quæ febres haſce ſequuntur, procreat, in eiuſmodi febrium deſcriptione oſtenſum fuit.

Humor alius, vel qualitas naturæ infenſa, eam offendendo excitans, adeò vt dum ea in exteriora corporis expellere nititur, cum illis ſanguinem ſimul illuc effundat, tumores diuerſos illic quoque procreat: ſic cùm cauſa morbifica è venis vnà cum ſanguine, in febrium criſibus foras expellitur, tumores aliquãdo hi in morbi declinatione ſequuntur. Et cùm qualitas illa peſtifera, vnà cum ſanguine in febri peſtilentiali, in emunctoria corporis propellitur, Bubones erumpunt peſtilentiales: Et cùm virus venereum ad inguinum adenes protruditur, Bubones venerei naſcuntur: ſicuti hæc in eiuſmodi morbis vberiùs ſunt deſcripta.

Dolor, non attrahendo, vt communiter dicitur, ſed naturam excitando (cùm tunc quia cauſam illius depellere nititur, ſanguinem ſimul eò propellat) inflammationibus externarum harum ſedium, quæ ob iniurias externas, quibus magis expoſitæ ſunt, citiùs etiam afficiuntur & dolent occaſionem præbet: vti ſi illæ premantur, verbe-

Dolor, cauſa Tumorũ & Inflammationum diuerſarum.

Digitized by Google

te, in illis ſolet accidere. Quam ob cauſam etiam in iunioribus, dum creſcunt, ſanguineq́; abundāt, tam facilè glandulæ intumeſcunt, & ſi frequenter eas, aut duriùs attrectent, in bubones erumpunt. Calidior quoque ſanguis & feruidior, vel etiam tenuior ſeu dilutus, tum quia ad fluendum aptus eſt, tum quia excretricem facultatem, præſertim ſi copiâ quoque redundet, ad eum expellendum excitat, in hæc loca excuſſus, eryſipelata atque inflammationes, pro ſanguinis diuerſitate, vti dictum, variantia gignit. Quod vt aliàs ſæpe, ſic & in febribus ſynochis illis accidere, in quibus ſanguinis inflammati ſeu accenſi, & efferueſcentis portio, è venis in cutem diffuſa Eryſipelata illic, quæ febres haſce ſequuntur, procreat, in eiuſmodi febrium deſcriptione oſtenſum fuit.

Humor alius, vel qualitas naturæ infenſa, eam offendendo excitans, adeò vt dum ea in exteriora corporis expellere nititur, cum illis ſanguinem ſimul illuc effundat, tumores diuerſos illic quoque procreat: ſic cùm cauſa morbifica è venis vnà cum ſanguine, in febrium criſibus foras expellitur, tumores aliquādo hi in morbi declinatione ſequuntur. Et cùm qualitas illa peſtifera, vnà cum ſanguine in febri peſtilentiali, in emunctoria corporis propellitur, Bubones erumpunt peſtilentiales: Et cùm virus venereum ad inguinum adenes protruditur, Bubones venerei naſcuntur: ſicuti hæc in eiuſmodi morbis vberiùs ſunt deſcripta.

Dolor, non attrahendo, vt communiter dicitur, ſed naturam excitando (cùm tunc quia cauſam illius depellere nititur, ſanguinem ſimul eò propellat) inflammationibus externarum harum ſedium, quæ ob iniurias externas, quibus magis expoſitæ ſunt, citiùs etiam afficiuntur & dolent occaſionem præbet: vti ſi illæ premantur, verbe- *Dolor, cauſa Tumoris & Inflammationum diuerſarum.*

Digitized by Google

rentur, contundantur, alióue modo grauiter impetantur & doleant, accidit: vel ſi dolor à morbo aliquo procedat, & ſic inflammatio illa de nouo ob dolorem augeatur: ſi abſceſſus, puſtula, vulnus, vſtio, vlcus, inflammatio tunc ipſis copuletur, vel alteri alicui morbo dolorem hunc inferenti, ſicuti in illis explicabitur, iungatur. Sed & tubercula inflammata, quæ ex frictione cutis, in ſcabioſis enaſcuntur, etſi frictio ob pruritum ab initio voluptatem adferre videatur, tamen quia mox dolor lancinans ſequitur, huius cauſâ præcipuè erumpunt. Dein & ſæpe euenit, vt non ſolùm ipſa pars dolens in tumorem aſſurgat, ſed & vicinæ, ſi ad defluxionem ſuſcipiendam diſpoſitæ ſint, vt glandulę, quia defluens ſanguis eas quoq; tunc irrigat, ſimul intumeſcant: vt in inguine, ſi in cruribus: ſub axillis, ſi in brachijs, vel iuxta aures: ſi circa has ſedes dolor à cauſis vel morbis prędictis fiat: inter quas cauſas, ſcabies hęc loca moleſtans, in vicinis emunctorijs bubones comites plerumque habet, buboque peſtilentialis, non tam ob peſtiferam vim, vti dictum, quàm ob anthracis vicini ardorem & dolorem, aliquando enaſcitur: ſicuti id in febre peſtilentiali oſtendimus.

Qui dolores omnes in externis hiſce partibus eò diuturniores & pertinaciores inflammationes efficient, ſi ſanguis facilè continuoque eò feratur, & pars ipſa dolore indeſinenter laceſſatur. Veluti in aſciticorum cruribus tumentibus accidit, ſi vel ſponte, vel arte apertâ cute, ſerum exſtillans, continuò illa loca alluens, ſuâ pernicie, quam diutinâ morâ corruptam acquiſiuit, rodat atq; irritet, vnde ſanguinis affluxu concitato, qui eò faciliùs, cùm ſeroſus quoque ſit, huc fluit, eryſipelata illa exulcerata adeò peruerſa, & quæ tam facilè in gangrænam abeunt naſcuntur.

Calor

Calor externus, ſi cutem alicubi diutiùs, aut admodum afficiat, non ſolùm eam rarefaciendo, ſed & illam, & vnà cum illa ſanguinem vicinum ſimul accendendo, eumque ad fluxionem concitando, eryſipelata vel inflammationes, in corporibus potiſsimùm tenuioribus, ſanguineis, atq; illis qui hiſce affectibus alioquin obnoxij ſunt, gignere poteſt. Veluti illis accidere ſolet, quib. ad focum diutiùs ſedentibus, ſeq; calefaciẽtibus, crura nimiùm incaleſcentia, eryſipelata interdum eo nomine facilè contrahũt; vel quorum in ſole diutiùs moram trahentium, partes ardori diutiùs expoſitæ & vehementiùs calefactæ, idem patiuntur. Sicuti mihi iuueni adhuc, frequenter, magnam diei partem maximo æſtu equitanti, euenit, vt ſolis calore, ocreis ſupra modum incaleſcentibus, cruribusq; ſimul, illa poſtea rubore vehementi cum ardore aliquo perfuſa, diem vnum aut alterum permanerét. Quæ eryſipelata & inflammationes, vti ab enarratis, ſic & ab aqua calida feruidaq; , ſi corporis extimæ partes eâ ſæpe vel vehementer calefiant, euenire poteſt. Quemadmodum poſt balnea, tubercula Eyſſen dicta, aliquando erumpere videmus, cuius cauſam præcipuam vulgus ſtatuit inde prouenire, ſi, dum corpus adhuc calore balnei æſtuat, frigidâ conſpergatur, tunc, eo in loco vbi tactum eſt, vlcera hæc prodire, fortè ob ſubitam illam repercuſsionem, ſanguine cum impetu fugiente, rurſumq; redeunte, accedente inſuper moleſtiâ illâ, quam ex ſubita mutatione & inęqualitate pars patitur, vnde ſanguis quoq; commouetur. Sed & calor alius, licet moderatus, vt lecti, pruritũ excitando, illeq; frictionẽ, tuberculis hiſce, vt prorumpãt, illis qui ad ſcabiem proni ſunt, per accidens anſam prębet. Dein & in certarum partium inflammationibus priuatis, vt aliqua ex his cauſis, eas inducere

Calor externus, cauſa Eryſipelatis vel Phlegmonis illiusq; ſpecierum.

quoq; poteſt, ſic non minimam inflammationis illius, circa vnguium radices, Paronychię dictæ, ſuboriri ſolitæ, cauſam eſſe obſeruaui, quod ancillæ, quia vaſa immunda aquâ feruente, indies abluere ſolent, digitos frequenter perurendo, adeò vt vngues illarum, cùm hoc ſæpe fiat, incuruentur, hoc malum ſæpiuſculè ſibi accerſunt.

Humorum affluxus, cauſa Tuberculorũ & Puſtularũm.

Humores alij, illiq; excrementitij & præternaturales, in ſuperficiem corporis effuſi, illicùe congeſti, cùm tantâ copiâ, vti ſanguis, in vnum locum minimè perueniant, puſtulas potiùs, & tubercula, quàm tumores inſignes, primo impetu progignere ſolent: E quibus tamen aliquæ puſtulæ, ob affluxum etiam ſanguinis, inflammationem in horum ambitu, rubore potiùs eryſipelatum inſtar, quàm tumore conſpicuam, comitem nanciſcuntur: tuberculum verò in tumorem magnum ſenſim attollitur: omniaq; illa, in vlcera nunc leuiora, nunc deteriora, ſerpentia, exedentia, nũc aliàs pernicioſa abeunt: idque pro humorum differentijs, quæ inde primùm deſumuntur, quòd vel occultâ vi, vel manifeſtâ qualitate hoc operantur.

Occultâ vi illud agentes humores, pernicie ſuâ hoc faciunt abſconditâ, qui ſi alicubi ſuperficiem corporis impetant, pro illorum conditione diuerſâ, qualis venenorum eſſe ſolet, non eodem modo afficiunt, ſed vel tuberculum aut puſtulas producunt.

Pernicioſa & venenata qualitas, cauſa Cancri.

Tuberculum autem profert illud venenum, quod eam vim peruerſam in ſe habet, quâ partis alicuius ſubſtantiæ portionem ita inficit, eamque deprauat, vt ſic infecta, tuberculo ex carne eadem pullulante enato primùm ſe manifeſtet, quod perniciem ſuam ex eo quod non cedit potiſsimùm, cùm alioquin non grauiora incommoda quàm punctiones aliquas adferat, oſtendit; & quòd dum

vti

vti reliqua corporis ſubſtantia nutritur, nutrimentum ſibi aſsimilando ſimile reddens, & in eandem prauam ſubſtantiam conuertens, ſenſim in altum, latum & profundum augetur, atq; incrementum capiens, in tumorem maximum, Cancrum vti dictum, nominatum, increſcat: ex carnea quoq; ſubſtantia, venisque intertextâ, conſtantem, nulla inflammatione alioquin, vti putarũt, accenſum, nec humore alio, quàm ſanguine in venis refertum, ſed pruritu & punctionibus ſaltem moleſtum, & malignitatis notas, hoc potiſsimùm, quòd augeri non deſinat, exprimẽtem, idq; donec apertâ cute exulceratus, vlteriùs progredi nequeat: quo tempore tamen, tunc quoq; adhuc enutritus, ſtirijs carneis, ex eo naſcentib. productis, luxuriat: quem totum pernicioſum eſſe, ex eo facilè licet conijcere, quòd niſi radicitùs euellatur, aboleri minimè poſsit, ſed vel exiguâ illius portione, etiam poſt ablationem alterius remanente, de nouo recreſcat.

Cæterùm à qua materia, & vnde hoc venenum primùm prodierit, indagare difficile eſt, aut ipſius naturam aliter quàm ex effectu deſcribere. Per contagium tamen corpus alicubi tactum, hoc hauſiſſe, vel priùs corpus ſubiens huc propulſum fuiſſe, ex eo nonnihil colligere liceret, quòd elephantiaſis, cuius cauſam cum cancri cauſa conſimilem faciunt, & proin eam generalem cancrum vocant, ex contagione quoq; prodeat, ita vt quemadmodum in illa plures corporis partes, ſic in cancro vnam tantùm, eoque grauiùs, quòd hæc impetuoſiùs petatur, afficiatur. Nec obſtat quòd rariùs pauciores q; cancro afficiantur, cùm & hoc in elephantiaſi eueniat; ad quod facere videtur, quòd aliam noxam corpus intrinſecùs non patiatur, cùm tamen illis in locis hoc fieri deberet, vbi veneni huius origo lateret. Niſi fortè in venis deliteſcens,

inde ſuam originem trahat, nec dum nocere poſſit, donec vnà cum ſanguine ſimiliter infecto, alióue modo ad exteriora vis hæc propulſa, eam corporis partem, quam poſsidet, inficiat, & tunc quoque primùm creſcente cancro, ſenſim corpus debilitet, vireſq; deijciat. Ab atra bile verò, illum proficiſci, vti voluerunt, concedere hiſce de cauſis minimè poſſumus: Quòd ſi à naturali atra bile, quam fæculentum ſanguinem eſſe dicunt, prodiret, illius indicia quædam apparerent, ſanguisque talis illic collectus extra vaſa, quod neceſſe eſt, ſi tumor fieri debet, atq; inflammatio quædam, quæ tamen minimè adſunt, deprehenderetur: & ſi ab atra præternaturali bile gigneretur, ardor, eroſio, nigredo, vt in anthrace mox in prima inuaſione ſe repræſentarent, cùm hîc nihil tale accedat, ſed inſtar carnoſæ ſubſtantiæ, vti dictum, cancer ſe offerat, nec adeò dolore, vti oſtenſum, incommodet.

Peſtilens venenum, cauſa Anthracis & Bubonis peſtiferi.

Ab alterius naturæ veneno puſtula gignitur peſtilentialis, quam Anthracem peſtiferum vocant: quæ nunc virulentâ vi potiſsimùm, ſine magno ardore, vel etiam nullo, ſed pruritu & punctionibus ſolis, vt de cancro dictum, moleſta: nunc adurente ſimul qualitate accedente, atq; inflammatione aliqua in ambitu, & bubone in vicinia, partem quousque affecta eſt, contaminando, mox corrumpit, & mortificat, quæ & proin nigra, atque inutilis à parte ſana ſeparata abſcedit.

Quod venenum, à peſtilenti veneno eo, quod extrinſecùs corpus inuaſit, ſuaque pernicie & feruore, quæ in ſe continet, febrem peſtilétem accendit proficiſci, ſi portio illius in exteriora hæc loca propellatur, in febribus demonſtrauimus: in quo, ſi vis illa vrens cùm perniciosa permanſerit, eam ſimul vrendo, vti dictum, exerit. Sed & venenum peſtiferum corpus extrinſecùs feriendo, nondum

tamen

tamen penetrando vlteriùs, puſtulas peſtiferas in me & alijs excitaſſe, in febribus peſtilentialibus quoq; docuimus.

Manifeſtâ qualitate operando, humores aliqui, Scabiei, Herpetis & Carbunculi diuerſa genera, & in illis vi ſuâ erodente, vel etiam adurente, alioúe modo peruerſâ, puſtulas cum cutis roſionibus interdum, & exulcerationibus procreāt. Qui humores vel bilioſi, illiq́ue vel excrementitij aut præternaturales, è quib. bilis ſummè flaua, viridis & atra ſunt: aut ſalſi vel alioquin acres vel praui exiſtunt: & ad ſuperficiem corporis, vel cum ſanguine, aut ſero, quo plus minúsue diluuntur, defluunt, puſtulasq́; tunc citiùs, & ſimul aliquā interdum inflammationem, ſi ſanguis fluxione hac concitatus, aut dolore motus, ſe quoq; inſinuet, excitant: vel citra hanc fluxionem è venis exudantes, ſenſim in cute & ſubiectâ carne congerūtur, aut illic originem vel incremētum ſumunt. Pro quorum omnium varietate, diuerſæ illę ſpecies ſcabiei, herpetis & carbunculi naſcuntur, ſicuti hoc quo pacto fiat, & à quo humore procedat, in ſingulis demonſtrabitur.

Humores bilioſi, ſalſi, acres, praui, cauſæ Scabiei, Herpetis, Carbunculi, diuerſarumq́ue illorum ſpecierum, vti & Phlyctenarum.

In ſcabie humida vulgari, pruritus & roſio, ſi citra magnum ardorem fiat, humorem non adeò ardentem eſſe, ſed ſalſum tantùm, aut bilem mitiorem, vel ſero contemperatam, in cutem è venis excidiſſe, ſi nulla rubedo aut inflammatio adſint, demonſtrant: nam ſi hæc quoque accedant, cum ſanguine hunc influxum fieri, vel alioquin ex frictione, vel dolore commotum, acceſsiſſe, oſtēdunt, vti & ſuppuratio quæ inde ſequitur. Quæ omnia cùm in fera ſcabie dictâ ampliùs adhuc eueniant, & ſimul copioſus ichor nunc flauus nunc viridis exſudet, à craſsiore pertinacioreq́ue bile, quam qualis ſit, color arguit, hoc euenire, ſatis comprobant, ſicuti & in terminthο & epinyctide, puſtulas illas

ſummè vrentes, cum inflammatione & ſubſequente ſuppuratione, à deteriore quoque humore, eodem modo, vt de cæteris dictum, ſed in vnam tantùm ſedem, ſiue vno ſeu pluribus in locis hoc fiat, influxo, prodijſſe arguunt. Maximè verò in Carbunculo puſtulæ ſummè vrentes, bilem feruentiſſimam, cauſam illius fuiſſe, & inflammatio iuncta, ſanguinem, quem & febris comes impellere potuit, quoq; acceſsiſſe, & quòd ſubitò oriatur, ab influxu prodijſſe, declarant. Quam bilem atram extitiſſe, ex illarum nigredine, non adeò colligere licet, cùm & in alijs puſtulæ liuidæ aut cruſtæ nigræ, quando areſcunt, ſic colorari ſolitæ, ſæpe naſcantur, ſicuti verò ex ſummo illarum feruore, qui cutem carnemq́ue adurẽdo, corrumpit & denigrat, nec ſuppurari ſinit, vel hanc bilem, vel aliam æruginoſam, illarum cauſam fuiſſe apparet.

Quod diuerſa ratióne in Herpete accidere, illiusq́ue puſtulas non ab influxu humoris, ſed collectione illic factâ fieri, quòd ſenſim & citra inflammationem naſcantur, cõuincit; atq; ardor immenſus, & quòd hæ puſtulæ ſiccę ſint, prouęniſſe oſtendit, flauamq́; hanc, & ob id mitiorem tenuioremq́; fuiſſe, & ad extimã cutem vſq; tranſcendiſſe, ſi Miliaris dictus herpes ſit: deteriorem verò, qualis viridis & æruginoſa eſt, eſſe, altiusq́ue in cute & carne impactã, ſi Eſthiomenus ſit herpes: cuius malitiã, & quòd continuò exedendo vicinam carnem, vlterius ſemper ſerpat, comprobat; & quòd nonnunquam, etſi ſerpere ceſſet, portione tamen illius relictâ, Impetiginem gignat, eamq́; poſt ſe relinquat.

In ſcabiei ſiccæ etiam eâ ſpecie, quæ Prurigo dicitur, cùm nullus mador deprehẽdatur, ſynceram quoq; bilem, ſed tenuiorem quã in miliari, vel falſum aliũ humorem admodũ ſiccãtem cutem ſummam, quæ ob continuã frictionem rubet, arrodere

& vel-

& vellicare, patefacit: Et in Impetigine ſimilem humorem illic congeſtum, vel poſt herpetem, vti dictum, relictum, altiùs ſe inſerentem, latiusque diſperſum, puſtulas in ea gignere, ampliusq; cutem rodere. Qualem & humorem deteriorem adhuc magis, ob moram, non curatâ impetigine, factum, & Pſoram gignere, in qua adhuc hæc ampliùs afficiunt, tum ex eo, tum quòd ex impetigine, vti dictum, prodeat, licet colligere. Quam pſorā tamen etiam à ſero non ſolùm ſalſo, ſed & perniciem aliquam aliam habente, cutemq; continuò rodente proficiſci, indeq; originem ſuam ſumere poſſe, cōtinui ſudores, qui eos infeſtant, demonſtrant, qui tamen in halitus conuerſi, & euaneſcentes, cutem non madidam ſed aridam potiùs reddunt. Quæ pernicies etiam huic humori qui pſoram gignit, ex cutis temperamento vitiato, ob pſoram diu perſeuerantem, ſæpeq; repetentē, poteſt accidere aliaque ſimul accedere, ſi deprauatâ tunc ipſius aſsimilatione, nutrimentū proprium, in prauos hoſce humores vnà conuertat, tuncq; pſora deterrima, quæ Lepra Græcorū eſt, ſuccedit, quæ curari ampliùs, vti nec lepra Arabum, ſeu elephantiaſis, ob deprauatam in ea quoq; aſsimilationem, alias noxas producentem, minimè poteſt, & ob id pro eâ, vti dictum, ſæpe ſumitur.

Cæterùm quod Phlyctenas attinet, à ſero ſub cuticulam delato, retentoq;, atq; eam à vera cute diuellente & implente, & in veſiculam eleuante, proficiſci, cùm integrę ſunt, & ruptæ ſerum effundunt, conſpicuum euadit. Quod ſerum ſi purum ſit, dum integræ ſunt, dolorem nullum infert, ſed tunc primùm dolor in illis lancinans oritur, cùm illis diſruptis, cute denudatâ, quæ tunc contactum non niſi moleſtè fert, tangitur, aut cuticula ſciſſa, illi incumbens, eam ſic offendit. Quòd ſi verò

ſerum in illis ſalſum eſſe, ex pruritu cognoſcitur, aut alioquin bile perfuſum, ex flauitie apparet, tunc etiam antequam aperiantur, ob humoris acrimoniam pruriunt, maioremq; ardorem apertæ procreabunt, & ſi humorem hunc acrem diu exudent, ſerpunt: Vt & herpes Phlyctenodes, vti dictum, agit.

Eiuſmodi autem humores bilioſi ſalſi & acres, qui ſcabiem herpetes & carbunculum excitant, ex cibo & potu ſuum habent principium: ſi talibus frequenter vel admodum vtantur, quæ materiam huiuſmodi ſucco gignendo idoneam in ſe contineant, vel in eum corruptione degenerent, qualia in febribus & in alijs bilioſis morbis deſcripta ſunt. Ex illis enim congeſta hæc excrementa, ſi in prima vel ſecunda concoctione, à puriore ſanguine minimè ſegregentur, ſed vel diu priùs in venis meſeraicis latentia, deterioraque facta, vel ſtatim venam cauam ſubeuntia, cum ſanguine vel cum ſero ad exteriora corporis delata, in ſuperficiem illius ſubitò influant, vel illic ſubſiſtentia ſenſim congerantur, ea quæ diximus in cute vitia excitát. Ob quam & cauſam, qui intemperanter viuunt, & qui cibo prauo vtuntur, & cacochymici ſunt, hiſce ſunt obnoxij malis. Licet & ob viſcerum interiorum intemperiem, aut aliam malam diſpoſitionem, talia excrementa coaceruari in corpore poſsint; vel à parentibus quoque in liberos deriuari: quod & à ſanguine méſtruo materno euenire in multis, exiſtimant. Cæterùm quòd ad cutem expurgentur, naturæ, quæ excrementa ad exteriora propellere ſolet, fit beneficio, tunc cùm vel nimiùm redundant & turgent, adiuuantibus etiam alijs cauſis, quæ calore, motu alióue modo eiuſmodi humores commouent, vel eliciunt. Sicuti in tumoribus à ſanguine profectis expoſuimus.

Solutio

Solutio continui, diuerſa in ſuperficie corporis dolorum genera parit, cum exulceratione ſic in genere appellata, in excoriatione, fiſſuris, vulneribus, vlceribus variarum ſpecierum. Aliàs verò cum exulceratione vix dum manifeſta, vel etiam non apparente foris: idq; pro cauſarum ſolutionem continui inducentium diuerſitate; quæ nunc externæ nunc internæ ſunt.

Compreſſio, Diſtentio, Contuſio, cauſæ Dolorum inde prouenientium.

Inter externas cauſas harum ſolutionum continui, primùm occurrit cõpreſsio, diſtentio, aut contuſio partis, quæ citra læſionẽ extrinſecùs occurrentem, occultè continuũ ſoluendo, fibris ab inuicem intrinſecùs aliquouſq; deductis, dolorẽ inferunt, quem Lancinantem aut Diſtendẽtem in generibus vocauimus, Qualis ab ictu, incumbente pondere, vel preſsione aliâ, aut torturâ, aliâue vi, vt tractu capillorum, ſępe accidit. Quo & refertur diſtentio illa à duris ſciualis, in podicis anguſtijs podicem findentibus, vnde fiſſuræ illius Rhagades dictæ fiunt.

Frictio, cauſa Cutis abraſionis & Scabiei.

Frictio aliâue attritio, cuticulam auferens, vel etiam de vera cute aliquid abradens, Intertriginem dictam parit. Quod à vi aliqua externa, partem aliquam admodum vel diutiùs fricante, frequenter euenit. Sæpe etiam equitantibus, in ephippio, lumbi aut clunes eo modo atteruntur, ex quo poſtea moleſtiam inter equitandum & impedimentum ſentiunt. Et in longis morbis ex decubitu, dorſum, lumbi, aliæúe partes attritæ, ægrum mirabiliter fatigant. Imprimis pruritus impellens facit, vt proprijs vel alienis vnguibus, alióue modo, cùm hoc pacto ſedetur, cutem illic vbi prurit dilanient. Quod quando maiori fit laniena, & per quam cutis magis læditur, exudante tunc ſero, ſi humores præſertim, vt dictum, ſalſi vel biliosi permixti ſint, Scabies ſequi-

tur humida, eaq; maior, ſi tubercula ſimul, vti oſtenſum, ob frictionem prodeant, illisq; ſuppuratis, ſcabies augeatur.

Læſiones externæ, ſectim, punctim, cõtuſim factæ, cauſæ eiuſmodi Vulnerum.

Sectio, Punctura, Ictus, Vulnera gignit ſectim punctim contuſim facta: Amputatio membri alicuius, illud aufert vel mutilat. Quæ omnia vulnera, cùm ſuppurantur, in vlcera faceſſunt. Talia autem vulnera re acuta obtuſáue perficiuntur, vel caſu, vel ſtudio pœnæ nomine, vel inſtrumẽto, vel telo, vel ſclopeto aut tormento, in conflictu quocunq;, aut alijs ſectionibus & puncturis, neceſsitatis causâ factis, in ablatione membri ſyderati, vel tumoris alicuius, vel ſectione in hernia, in lapide veſicæ, punctura catarractæ, venæ ſectione & ſimilibus, vnde diuerſa relinquuntur vulnera.

Ictus veneuatus aut virulentus, cauſa eiuſmodi Vulnerum.

Quæ aliquando malitiam aliquam ſimul nanciſcuntur, ſi inſtrumentum, quo læſio facta eſt, infectum ſit, aut per ſe noxium, vt ferrum propter rubiginem, vel ſi allio acuties, vti ferunt, inuncta ſit, ſpherula ſclopeti cum lardo eiaculetur, peiora inducit vulnera. Vel alijs artibus & venenis, gladius, ſpicula infecta ſint, virulenta inde prodeunt vlcera, toti corpori noxia.

Eroſio, cauſa cutis Abraſionis.

Eroſio ab externis, vt medicamentis alijsúe facta, cutem quoq; erodendo aufert & abradit, ſicq; vlcerat, interdum & inflammat. Quod ab vrina acri, coxarum interiorem regionem ſæpe madefaciente atq; irritante, in infantibus ſæpe accidit, illicq; cutis abraſiones cum rubore facit.

Combuſtio, cauſa Vſtionis.

Vſtio cuticulam à vera cute ſeparans, veſicam excitat, eaq; ruptâ, læſionem eam, quam cute abraſâ fieri diximus: vlteriùs inuſta, vlcus vſtum vocatum parit, vel eſcharam. Fit hæc ſimiliter, nonnunquam calore ſolis, nudam corporis partem, eouſque vrentis, vt veſicæ naſcantur; vel olei aut aquæ feruentiſsimæ perfuſione, vnde cutis penitùs abſcedit,

ſcedit, inflammatur & in vlcera peruerſa deſinit. Vel ab igne, vſtâ cute caſu, vel in cauterij actualis applicatione: vnde veſicæ, illisq; ruptis vlcuſcula, vel eſchara, gignuntur. Quod & à medicamentis potentiâ vrentibus veſicatorijs & cauterijs varijs accidere poteſt: Inter quæ quædam ſepticâ ſimul vi, partem mortificando, citra dolorem eſcharam faciunt. Præter quæ, vrtica, vim ſuam adurentem, aculeis ſuis pungendo intromittens, mox primo contactu, ardorem, & poſtea veſicas excitat.

Morſus animaliũ, cauſa Vulnerũ contuſorũ, venenatorum, virulentorum.

Morſus animalium vulnera inæqualia vel etiam profunda reddunt, quæ mox ſuppurata in vlcera abeunt: eaq; ſimul, ob ſaliuam ſi inter mordendũ vulnera ſubeat, cùm ſemper aduerſi aliquid alterius naturæ in ſe habeat, deteriora efficiuntur, vel etiam venenata, ſi ab eiuſmodi animalibus morſus procedat. Veluti ex morſu hominis, ob illius quoq; ſaliuam noxia vulnera induci, cognitum eſt, ieiuni præſertim, fortè quia tunc ſaliua minùs alijs permiſta, efficaciùs operatur. A morſu canis, vel aliorum animalium rabidorum, non ſolùm vulnus infectum, ſed & corpus reliquum, quàm horrenda ſequantur ſymptomata, in hydrophobia deſcriptum fuit. Sed & morſus, licet exigui ſint, vixque conſpicui, per quos tamen virus ſaliuæ ſubintret, veluti muſtelæ, muris aranei, vulnera peruerſa gignunt, & ſi à vipera vel ſerpente, alijsq; venenatis fiant, corpus veneno ſuo imbuunt læduntq;.

Ictus animalium, cauſa Vulnerum venenatorũ & virulentorum.

Ictus animalium, quos aculeis ſuis aliòue modo infligunt, etſi vix dum apparentem continui ſolutionem faciant, tamen quia qualitatem adurentem, vel aliàs infeſtam parti ictæ infundũt, dolorem maximum illic cum inflammatione & tumore pariunt. Veluti ictum ab apis & veſpæ aculeo corneo, in vulnere relicto, illud moliri vide-

mus. Quæ ſi à noxijs adhuc magis procedant animalibus, vt ſcorpionis aculeo vnco, & corneo quoque vti apis, tunc & venenum illud per corpus diſperſum, illud inficit. Sicuti & ab alijs multis venenatis beſtijs hoc ſimiliter fieri, corporeq́; puncto, illud grauiter vel in vniuerſum, aut certis in partibus lædi, Nicander & Dioſcor. docuerunt: quæ nos tanquam noſtris regionibus minimè infeſta, omittimus: Vt & innocuos illos promuſcidum culicum & pulicum ictus, nō aliter quàm tuberculo aut maculâ rubrâ & pruritu conſpicuos aut nocuos.

Humores, cauſam præbentes Vlceribus, quæ abſceſſus ſequũtur, & puſtulis iñguntur.

Internę cauſæ harum ſolutionum continui ſpecierum, frequentiùs ab humoribus illis procedūt, qui dum tumores, tubercula & puſtulas gignunt, ſimul etiam rodunt & exulcerant: vel intermedio ſaltem horum affectuum, quos pepererunt, cùm in exulcerationes deſinant, illis occaſionem præbent. Sicuti hoc in horum affectuum cauſis oſtenſum fuit: Nimirum quo pacto pus ex ſuppuratione inflammationum genitum, abſceſſus producat, indeque vlcera purulenta ſequantur; quæ & nonnunquam affluentibus alijs ſordibus, ſordidiora, vel humoribus vt ſanguine, inflammata, vel alijs prauis, maligna, cacoëthe, vel accedente putredine, putrida fiunt: Dein & quomodo à pernicioſâ illa & venenata materia, cancrum gignente, cancer quoq; exulceratus, & ab ea quæ anthracem peſtilentialem gignit, vſta illa & corrupta caro, illaque excuſſa, vlcus cauum ſequantur: Et à bilioſis, ſeroſis, acribus humoribus, vnde carbunculus, herpetes, ſcabiesq́; omnis generis producuntur, vlcera in carbunculo praua, in herpete exedentia, in ſcabie humida, vlcuſcula purulenta, in ſicca cutis eroſiones, & fiſſuræ interdum naſcantur: Et à ſero, phlyctenas gignente, cutis abraſiones prodeant.

Sed

Sed & nullis priùs tumoribus aut puſtulis præ- greſsis, cutis ab humore acri ſalſo, ſiccanteque finditur, quando ille ſe in loca teneriora fungo- ſaque, vt labia oris, podicis, pudendorum, aliaſ- ue ſedes ingerit, vnde ſciſſuræ Rhagades dictæ oriuntur, quæ propter locorum iſtorum exqui- ſitum ſenſum, dolore vehementiori & ardore af- ficiunt.

Humores, cauſam præbentes Fiſſuris.

A ſalſo & prauo humore, inter craſſam capitis cutem & caluariam congeſto, diutiusq; retento, putreſcente, & illic circa radices capillorum impa- cto, certisq; in locis cutem perforante rodenteq; ſcabiei illa ſpecies peruerſa, quam Manantem, vul- gò Tineam & Fauum nominant, generatur. In quo humore, pernitiem quandam malignam contine- ri, ex eo quòd contagioſum infantibus ſit malum, licet conijcere.

Humores, cauſā præbētes Tineæ & Fauis.

Ab alijs quoque humoribus ſeroſis, acribus & prauis, vlcera Exedentia, Depaſcentia, Phagedæ- nica, naſcuntur, fouenturq;: qui cùm in inferiora cum ſero continuò labantur, in cruribus frequen- tiùs ea proferunt. Qui etiam humores cum ſan- guine in venam aliquam vlceri vicinam delati, il- lic ſubſiſtentes, venamque dilatantes, vlcus ſub- inde alluendo, humectandoque & deprauando, non ſinunt ſanari: ſicuti in vlcere Varicoſo dicto accidit. Horum autem humorum origo eadem fe- rè, quæ illorum, vnde herpetes & ſcabies prode- unt, exiſtit.

Humores, cauſam præbētes Vlceribus exedētibus & depaſcētibus, et varicoſis.

A malignis & contagioſis humoribus ex im- puro congreſſu genitalia inficientibus, vlcera in illis locis, vti & in virili glande & præputio pro- ueniunt: & ab illis qui luem veneream & ele- phantiaſim pepererunt, eadem quæ hos affectus comitantur, exſurgunt vlcera: quorum humo- rum naturam, non niſi ex effectu licet conijcere.

Humores maligni, cauſam præbentes vlceribus malignis.

& quòd ex contagio corpora, vti cætera multa venena, ſubeant.

Curatio.

SOlitariorum, in ſuperficie corporis accidentium dolorum, moleſtiarúmue, qui nullo alio charactere externo ſe manifeſtant, quales ſunt, titillatio, pruritus, atq; hi qui à frigore, calore procedunt, frigidi & calidi nominati dolores: item aſperitas cutis, vel alia illius occulta læſio, curatio, cùm grauiùs minimè afficiant, nec diu perſeuerent, ſed causâ ſublatâ plerunq; ceſſent, non eſt ardua. In ijsq; hac ratione procedendum.

Titillationis curatio. Titillatio ſi moleſta ſit, mox ſi illa omittatur, moleſtia quoq; deſinit. Si per vim & nonnunquam torturæ nomine, cuius quoq; genus eſt, adhibeatur, intolerabilis cùm ſit, admodum offendit, debilitat, & conuulſiones quandoq; excitat: quibus tunc curatio debetur.

Pruritus curatio. Pruritus leuis, in ijs qui patienter eum ferre aliquandiu poſſunt, vel ad hoc, ne cutem fricando lanient, adiguntur, ſponte ceſſat: ſi magis vrgeat, frictione, quæ voluptatem tunc adfert, ſedatur. Si perſeueret aut ſæpe repetat, cauſaque ſit externa, vt pediculi aliáue, his curatio, vt illic dicetur, debetur. Si interna ab humore aliquo procedens, quia comitem habet plerunque ſcabiem, vel puſtulas, vel aliud vitium, quæ illum humorem ſequuntur & comitantur, in illorum curatione etiã quo modo moleſtia hæc illis iuncta emendetur, explicabitur. Quòd ſi verò pruritus citra manifeſtum affectum alium, in certis locis moleſtus ſit, & perſeueret, euacuationes & balnea & affrictiones eædem, quæ in ſcabie prurituí etiam accõmodatæ ſunt, hîc quoq; iuuabunt, indeq; petenda; quæ & ſi obſcœna mulieris pruritus diuexet, intrinſecùs, in i n-

in interiora horum immitti vel intrudi, aut illic inungi debent.

Frigus ab aëre, vento, aquâ, niuibus alijſúe, ſi in exterioribus dolorem frigidum vocatum inducat, cauſaq; ſummotâ nō ceſſet, ſenſim per gradus caloris aſcendēdo, illud corrigere, membraq; ad naturalem calorem reducere oportet, ne ex ſubita, neà illa à ſummo frigore in calorem ſummum mutatione, periculum aliquod ſequatur, vel ſi in manibus hoc fiat, nouus dolor isq; acerbiſsimus, quē Künegſen vocant, ſuboriatur. Fiet autem hoc ſi in locum calore temperato præditum, primùm patiens ſe träſferat: Vel alioquin egregiè ſe exerceat, atque eundo, currendo, ſi pedes præſertim frigus paſsi ſint, vti quibus inter equitandum hoc contingit, facere ſolent, eos, vel brachia conquatiendo, piſcatorum inſtar, manus refrigeratas calefaciant. Idem adhibitis perficitur pellibus, plumis, leuiter calefactis, partes fouendo, vel manus in capillos intrudendo, aut abluendo eas aquâ tepidâ, alioúe modo frigus mitigando. Quibus ita præmiſsis, dein primùm calore foci, fornacis, vlteriùs ad frigus penitùs arcendum, tranſeundum erit. Quòd ſi quoq; hiſce factis, noxa aliqua, calore natiuo debilitato relinquatur, fotibus, balneis, inunctionibus, actu potētiaque calidis, alijſúe, in ſtupore, paralyſi, expoſitis remedijs, hîc quoq; calorem reuocabimus. Inter quæ oleum de Euphorbio, de Piperibus vtilia ſunt, vel quod ℞. Pyrethri Piperis ana ℥.ij. Euphorbij ℥.j. olei Cheirini & Ceræ q.ſ. cui olea ſtillatitia Spicæ, Aromatum, addi poſſunt, vel etiam Moſchum, Ambra, Zibeta.

Doloris à frigore, curatio.

Oleum ſem. Vrticæ, vel in quo vrtica cocta ſit, peculiare refrigeratis membris cenſetur eſſe remediū. Idē quoq; à frigore manus pedeſq; præmunire, ſi eo inungantur, dicitur, vti & axungia Anſeris.

Doloris à calore, curatio.

Calor à ſole, balneo, motuque corporis, ſi dolorem quem calidum vocauimus inducat, & remotâ cauſâ nihilominus permaneat, blandè quoque emendari, nec ſubitò corpus frigori exponi debet, cùm hoc ſine periculo non fiat, ſicuti aliquos, qui in balneo, vel hypocauſto, aut poſt choreas vehementiùs incaluerunt, ſtatim ſe denudarunt, aut aërem frigidum admiſerunt, vel in æſtu ſummo caueas ſubterraneas ſunt ingreſſi, ibi diutiùs hærentes, febribus correptos, defluxionibus periculoſis moleſtatos, vel apoplecticos factos, aliáue mala paſſos, ſæpe obſeruauimus. Itaque in vmbram, locumque temperatiorem potiùs, qui calore æſtuant, antequam ſe frigori penitùs committant, primùm ſe conferant, vnde calor facilè reſtinguitur. Quòd ſi perſeuerans calor inflammationem alicubi excitet, vel febrem ſynochum incendat, tunc hiſce cura; vt illic expoſitum, accommodatur. Si in volis manuum & pedum calor quibuſdam ſæpe negotium faceſſat, cùm ab interna cauſa hoc procedat, morboſq; vel præſagiat, vel comitetur, illis potiùs cura adhibetur.

Doloris à cõtactu rei aſperæ, cura.

Aſperitas aut durities calloſa cutis, ſi moleſtiam aliquam tactui, in contactu rerum adferat, illique qui teneriores manus habentes, delicatiores ſunt, leue hoc incommodum quoq; cupiunt declinare: tunc mollientibus & humectãtibus adhibitis, hoc quoque emendatur, quæ cùm ad coſmetica pertineant, in deformationibus deſcribentur. Vti & ſi fiſſuras excitet, quo pacto illæ ſanandæ, in exulcerationibus alijs ſimul explicabitur.

Doloris à cõpreßione & diſtentione, curatio.

Læſio alia cutis, quæ premendo, diſtendendo, citra apertam cõtinui ſolutionem perficitur, ſi dolorem gignat, ille, vi illâ ceſſante, quoque deſinit; ſi tumor aut inflammatio metuãtur, quo pacto præcauendum ſit, in phlegmone dictum fuit.

Comi-

Comitatorum affectu aliquo patente, dolorum in ſuperficie corporis curatio, alia Eryſipelati, alia Phlegmoni, alia Tumoribus ex contuſione: Vel in glandulis glandoſisúe partibus, ſine & cum inflammatione natis: alia Abſceſsibus omnium dictarum inflammationũ: alia peculiari ab his omnibus, Cancro: alia puſtulis, vt Anthraci, Herpeti, Scabiei: alia Exulcerationibus: alia partis corruptionibus: vt Gangrenæ & Cariei oſsium, accommodatur.

Eryſipelas ſi ſine febre à cauſa externa oriatur, vel ſi ſaltem leuis accedat, tunc ſolius eryſipelatis habetur ratio. Quòd ſi verò febrem ſynochum ſequatur, febri primùm proſpiciendum, quod quâ ratione fieri debeat, in febribus fuit expoſitũ. Primùm, quo pacto in illis quos hic affectus Carfunckel dictus ſæpe inuadit, & præſertim ſi multoties repetitus, tãdem exitioſus etiam illis euadat, vt in ſenibus, præcaueri debeat. Dein & quomodo ratione febris, cùm ægrum corripit, ille tractari debeat, in ſudorum prouocatione, ſanguinis detractione, alui lenitione, alteratione febrilis caloris, reliquisq; accidentibus, explicatum fuit. *Eryſipelatis illiusq; ſpecierum, curatio.*

Cæterùm quod eryſipelas ſolum attinet, quando illud effloreſcit, nec ardore vehementi moleſtũ eſt, non opus erit admodum refrigerantibus illud alterare, ſed alioquin, vt mox diſsipetur, diligenter muniendo illud à frigore arcere, & leuioribus tantùm, ad illud reſoluendum, vtendum eſt. Quod fit ſi panno lineo, vel cannabino, quod vtilius cenſent, pars rubens inuoluatur: eligendo eum, qui vſu mollior ſit redditus, ne primùm lotus, rigiditate ſua partem irritet: exiſtimantque ſi vnctuoſus ſit, tanto magis prodeſſe.

Vel ſi pãno Croci colore bene tincto, & croceo facto, rurſũq; ſiccato pars affecta obuoluatur. Aut alius ſucco Chermes rubeus factus, ſericeus Cher-

meſinus, vel laneus, Scarlatus vocatus: Quod ad reſoluendum & ſimul partem roborandam, vtile eſſe cenſent.

Idem perfumando membrum præſtatur, Maſtiche, Thure, Succino, &c. vſtis; vel lignis Iuniperi, Santali accenſis, fumum excitando, eumque parte ipsâ, vel pannis qui poſtea apponuntur, excipiendo.

Quę leuiora remedia, cùm fortiora madoremq; inprimis, vti dicetur, tantoperè metuant ægri, inagis in vſu noſtris, quàm alia exiſtunt.

Quando verò eryſipelas ſyncerum, vel phlegmonodes, ardore ſummo moleſtat, vel etiam puſtulis aut veſicis inſuper erumpentibus exulcerationem minatur, quia illud valde arduum eſt, remedijs rectè adminiſtratis vt hoc caueatur, ſtatim à principio ſanguinis influxum repellere, caloremque reſtinguere oportet, atq; dolorem ſedare: dein ſenſim ad ea quæ materiam abſumere, & digerere queant, progredi.

Ab initio vt repellamus, & calorem tẽperemus, refrigerantibus cum leui aliqua adſtrictione vtimur, idque præſertim perfuſionẽ vel fotũ, partem rubentem madefaciendo: quod etſi pleriſque probetur, tamen à noſtris improbatur, adeoque ſollicitè ne madefiat locus affectus, cauẽt, & quicquid mali ex eryſipelate ſequitur, madori acceptum ferunt, fortè eo falſi, quòd gangrænam ex refrigerato eryſipelate gigni cùm audiãt, per madorem hoc eueniſſe credunt: cùm tamen quæ in gangræna refrigeratio dicitur, caloris natiui extinctio ſeu mortificatio potiùs ſit, ex inflammatione nimia inducta, quàm frigidæ qualitatis introductio.

Aquâ itaque frigidâ vel ſolâ, vel Aceti tertiâ ferè parte additâ, ſeu Oxycrato, eadem ratione vt in arthritide ſanguinea, membrum perfunditur vel

fouetur,

fouetur, intincto panno vel lanâ. Acetum ſolum etiam illinere iubet Dioſc. quibus ratione doloris Albumen oui interdum additur: aliàs quoq; ſucci aquæque plantarum ſequentium. Oxyrhodinum horum loco vſurpari pôteſt.

Herbæ recentes ex vſitatis, contuſæ, crudæ, vel priùs parùm toſtæ, aut coctæ, vſurpantur, per ſe, aut additâ Polentâ, aut Aceto alijsúe. Vt communiter Plantago, Solanum, Burſa paſtoris, Polygonum, Portulaca, Oxys, Semperuiuum, Vitis folia, Intubus, Lactuca, Senecio. Et præter hæc Lens paluſtris, Cotyledon, Lychen, Lonchitis; folia Salicum; Alni, Harundinum, Liguſtri, Cupreſsi, Myrti, Myrtillorum, Rubi, Rhus, Sumach, Pſylium; flores Roſarum, Violarum, Nenupharis, Anthirrini maioris, Rubi idæi.

Succi quoq; dictarum plantarum, inuicem permiſti illinuntur, vel additâ aquâ Roſ. Plantag. aliarumúe iſtarum plantarum, ex illis fit epithema; aliàs etiam Acetum vel Vinum craſſum ſtipticum, item Album. oui conquaſſatum, Camphoraque & Santalum rubrum, adduntur.

Decoctum rad. Pentaphyli, Plantag. Semperuiui vel Portulacæ, Vitis fol. Liguſtri, Myrti, idem præſtat, cui & Hordeum additur, aliaq; permiſceri poſſunt, & in augmento flores Chamomil. Meliloti, Roſarum, ſ. Fœnogr. Vnguentum Roſac. cum camphora ad hæc vtile eſt, atque Infrigidans Galeni. Et vnguentum de Semperuiuo, ex ſucco illius & ol. Viol. pingu. Anſeris, & Croco paratum, quibuſdam eſt in vſu.

Illitus talis idem præſtat: ℞. ol. Roſar. omphacini ℥.ij. ol. Nenuphar. vel Viol. ℥.j. ſuccorum Plantag. Solani an. ℥.j.ß. Aceti roſac. ℥.j. Camphoræ ʒ.j. Album. oui, vel Mucilaginis Pſylij ℥.j.ß. cum pauca Laricea, fiat inſtar nutriti.

Plumbi lamina tenuiſsima appoſita ſimiliter repellit.

Cùm exulcerationis meatus adeſt, ſiccãtia refrigerantibus addimus, vtimurq; tunc vnguento de Ceruſa, vel Albo, quod ex ceruſa, cera alba & oleo roſ. paratur: cui albumen oui aliquando additur: aliàs & cãphora, tumq; Camphoratũ dicitur. Aliàs coquitur ceruſa cũ oleo ad conſiſtentiã, & coctum appellatur. Interdum lithargyriũ quoq; miſcetur.

Vel: ℞. Lythargyrij ℥.j.ß. Ceruſæ ʒ ij. ſucci Plantag. vel Solani ℥.ij. Aceti roſac. ℥.ß. olei Roſ. omphacini ℥ ij. agitentur probè in mortario plumbeo, intincti panni applicentur: vel additâ Cerâ albâ, fiat Vnguentum.

Aut ſic: ℞. Trochiſc. alb. Rhazis ʒ.ij. Sarcocollæ ʒ.j. Lithargyri, Plumbi vſti & loti ana ʒ.j.ß. ol Roſac. ℥.ij. ſucci Plantag. ℥.j. Album. oui, vel mucilag. ſ. Cydon. ℥ j. miſce. Quibus vnguentis & Opij ʒ.ß. dolore vrgente addi poteſt.

Ad dolorem maximè ſedandum, iuuant fructus Cucumeris, Anguriæ, Solani pomiferi, Paridis herbæ, ſecta vel contrita, appoſita. Caſsiæ item fiſtularis pulpa.

Folia item Hyoſciami communis, & illius quod Tabacum nominãt, appoſita, cruda vel parum ſub cineribus toſta. Dein & Papaueris capita, Mandragoræ radix, contuſa vel cocta, cum Polenta vel Aceto, cùm ſimul repellẽdum. Cicutæ ſuccum inungit Dioſc. nos & Hyoſciami ſucco vti poſſumus.

Opium ad ʒ.ß. cum Croci media parte, additũ fomentis & linimentis ſupradictis, ea etiam efficaciora reddit. Cuius cauſâ fortè Theriaca addita vnguentis, vt Ceruſaceo, adeò prodeſt, vt chirurgi hoc remedium tanti faciant.

Vnguentum Populeon illitum refrigerat & dolorem mitigat.

Vel

Vel ſic compoſitum: ℞. vnguẽti Populeon. ℥.j. ß. olei ſem. Hyoſciami vel Mandragoræ, vel de ſem. Papau. ℥.ß. mucilag. ſ. Pſylij ℥.j. Croci ℈ j. fiat Illitio, cui Opium addi poterit.

Vel hoc epithema: ℞. Lactis mulieris vel alterius ℥.iij. olei Roſacei ℥. j. ß. Album oui vel mucilag. ſ. Lini vel Pſylij ℥.j. Aceti ℥. ß. Opij ʒ. ß. Croci ℈.j. miſce.

Ad reſoluẽdum potiſsimũ, vel in progreſſu morbi, cum ardor remittere incipit, & pars obſcurè rubere vel flaueſcere, vel etiam ab initio, ſi non tãtus calor adeſt, vt adeò refrigerare partẽ neceſſe ſit, ſequentia potiùs adhibẽtur: veluti Braſsica, Parietaria, Malua, Lilij albi fol. cõuenit & Verbaſcum, illiusq; aqua impoſita: Ricini itẽ folia, Stratiotes, Acinos, Partheniũ cum floribus, Anchuſæ & Lycopſis radices. Scrophulariæ caule quadrato folia mirè cõmendãt chirurgi, eaq; parũ cõquaſſata applicãt, & ob inſignẽ illius vſum Carfunckel kraut vocant.

Roſaceũ oleum cum Vini generoſi æquali menſura, ſi permiſceatur, in eoq; feruẽte, panni duplicati immergãtur, & denuò expreſsi, tibiæ affectæ obuoluãtur, dolorẽ admodum cõpeſcit atq; diſcutit.

Sanguis calens adhuc, illitus, vti ſugillata, ſic & hîc egregiè diſcutit: menſtruumq; ſanguinem hîc reliquo præfert Dioſc.

Vrina admota pruritum egregiè compeſcit, & ſiccando ſanat: cuius & ſedimentum illinit Dioſc. Quibus & Vitellus vel Albumen, vel Acetum, aqua Roſ aliaq; addi poſſunt.

Stercus Rupicapræ, vel Ouinum in vino vel aceto decoctum, item probat Dioſc.

Atramentum ſcriptorium ſolum illitum commendant aliqui, quod tamen, cùm admodum exaſperet cutem, aquâ vel ſuccis diſſolutũ, tutiùs applicabitur. Cuius atramenti nigredine impoſte-

rem quendã gangrenã, ex malè tractato eryſipelate natã, iam atro colore pannos inficientẽ palliaſſe ne cognoſceretur aliquando obſeruaui. Rubiginẽ ferri & Chalcitidem: Sal cum Aceto illinit Dioſc.

Quæ remedia fortiora, in eryſipelate, quod in loco minùs nobili, vt extra faciem, vel neruoſas ſedes oritur, & magnâ exiccatione opus habet, tutiùs tentantur.

In declinatione morbi, ſi quid reſidui, fotibus & inunctionibus reſoluendum, parsque ſimul roboranda, ne ex imbecillitate illius facilè rurſum recidiuã patiantur. Sicuti in arthritide ſanguinea multa eiuſmodi, quæ pedes præſertim firmant, expoſita ſunt, & in inflammationum diſcuſsione, talia remedia, quæ hîc quoq; iuuant, deſcribentur. Inter quæ & lixiuia varia & thermarum acidarum vſus non tantùm eas bibendo, ſed & membra in illis lauando, proponũtur, hîcq; inprimis etiam ad præcautionem probantur.

Vti & pedum, ſi illi hoc modo ſæpe tententur, frequens ablutio, Aquâ pluuiali vel cyſternæ, in qua Vitriolum diſſolutũ ſit, vel in qua folia Quercus & Hederæ, Roſæ rubræ, Pruna ſylueſtria, Vinacei vuarum, cæteraq; in arthritide dicta decocta ſint.

Vel ſi pedes in aceruo Vinaciorum, perfuſorum aquâ Ferratâ, & pauco Aceto, dum efferueſcunt, immergantur.

Aut ſi eryſipelas faciẽ occupare ſoleat, ſi illa Vino rubro ſtiptico cũ aquis Roſarũ, Plantaginis, Nenuph. addito interdũ & Aceto frequẽter abluatur.

Quòd ſi ceſſante eryſipelate, œdematoſum crus remanſerit, illis quæ in œdemate explicantur, abſumpto humore emendatur: ſi in vlcus conuertatur, aut gangrænæ adſit principium, vti illis in caſibus oſtendetur, tractari debet.

Phlegmone

Phlegmone ſeu Inflammatio cùm tot diuerſa ſub ſe comprehendat genera, nos curationem illis, quæ in curatione non tantopere diſcrepant, ſimul accommodabimus: Veluti ex illis quæ paſſim in cute prodeunt, vt Phlegmoni ſimpliciter dictæ, vel eryſipelatodi, vel œdematodi, quas vt vt ſint, Germani Geſchwulſt vocant. Tuberculis item quæ Germani Eyſſen/& Bluteyſſen nominant, & Furunculis dictis: Atq; paruis illis Tuberculis ſeu puſtulis, quæ in vlcuſcula parua & ſcabiem deſinunt: Dein & alijs inflammationibus certarum partium; vt fungoſarum, Penis glandis & præputij, Mamillarum papillarum, Pudendi mulieris colliculorum & alarum, Podicis & Oris labiorum, & cartilaginoſarum, Narium alarum, Aurium vanni: Item illis quæ in iuncturis reſident, & priuatim huic quæ in extremo digitorum fit, & Paronychiā nominant, & alterius quæ Grippeln dicitur: Singulis interim ſua quoque remedia, ſi quæ peculiariter debentur, in horum enarratione attribuendo. De tumoribus & inflammationibus glandularum & glandoſarum partium, poſt hæc acturi: Vti de abſceſſu qui ex tumoribus omnibus iam dictis naſci poteſt. *Phlegmonū ſeu Inflammationum, diuerſarum ſpecierum, curatio.*

Cæterùm ex enarratis phlegmonum ſpeciebus, deteriores ſunt magnæ, & quæ dolorem maximum inferunt, & quæ partes nobiliores occupant, vel illis vicinæ ſunt, vt in facie, ſenſuum organis, vel partibus admodum ſenſibilibus, vt podicis, penis, pudendi mulieris, inflammationes, vel iuncturarum regionem obſident, vti & illæ quæ in digitorum oriuntur internodijs. E quibus multæ, veluti in generibus horum ſingulis oſtenſum fuit, in abſceſſum abeuntes, indeq; in vlcus, hoc pacto curam protrahunt, & partibus nobilioribus officiunt: aliæ ſi non rectè gubernentur, quia in gan-

grænam interdum abeunt, eam noxam inferunt, vnde partis ſequitur corruptio & amiſsio ſæpe & mors. Aliæ in ſcirrhum conuerſæ,ſic moleſtæ poſtea ſunt, vnde articulorum flexura aliquando ſiſtitur vel impeditur.

In horum omnium curatione, inter generalia præſidia locum habet præcipuè ſanguinis detractio per venam ſectam, ſi plethora adſit, ad illius imminutionem, in omnibus illius ſpeciebus, ſi nihil impediat, tum ad præcautionem in diſpoſitis, tum ad curationem, quę meliùs tunc ſuccedit. Dein & ſi ob influxum vehementem ſanguinis magna metuatur inflammatio, ſtatim ab initio venâ diſtentiore apertâ, eum reuellendo, vel etiam è vicina ſanguinem eliciendo, ſimulq; deriuando, ſiſtimus. Et ſi febris phlegmoni iungatur, eo nomine quoq; prodeſſe poteſt.

Scarificatione, Cucurbitulis, Ligaturis, Frictionibus ſimiliter influentem ſanguinem reuellendo deriuandoque compeſcimus. Et ſi menſes vel hæmorrhoides decenter fluant, ad plethoram tollendam, & aliquo modo diuertendum, vtile erit.

Deiectiones molimur per aluum, ſi cacochymicum ſit corpus, præcautionis potiſsimùm gratiâ, ſi hiſce inflammationibus quæ in impuris hiſce corporibus à ſanguine impuro dependent, obnoxij ſint: tum etiam in cura illorum rectiùs proceditur, ſi corpora priùs pura & munda reddantur. Sed & quæuis alui lenitio per aſſumpta aut iniecta, vel ſuppoſita, reuellendo nonnihil impetum fluentis ſanguinis ſiſtit. Quæ tamen omnia non fortia ſed leuiora potiùs eſſe debent, ne nimiùm corpus exagitent aut accendant; qualia paſsim deſcribuntur.

Alteramus corpus, ratione phlegmonis, febrisque in-

que interdum comitis ſupercalefactum, actu potentiaque id præſtantibus, in cibis & medicamentis, quibus & ſanguinis feruor impetusque refrænatur. Quorum formæ in febribus hinc inde deſcriptæ ſunt.

Topica verò remedia in omnibus eiuſmodi inflammationibus, hoc pacto ad ſingula diriguntur: Primùm vt ſanguinem fluentem à parte affecta repellamus, caloremque reſtinguamus, dolorem ſi admodum vrgeat, ſedemus: dein materiam affluxam reſoluamus. Quòd ſi verò ad ſuppurationem tendat, tunc vt abſceſſum, eoque rupto, vt vlcus, quemadmodum in illis explicabitur, curabimus: Materiam eligendo horum medicamentorum applicandorum, & formas, quæ hiſce inflammationibus diuerſis, prout vel magnæ vel paruæ ſunt, vel hanc illámue partem occupant, ſicuti in illis oſtendetur, conueniant.

Repellimus humorem influẽtem ſtipticis nonnihil, & frigidis, quæ calorem ſimul contemperant; eligendo quæ validiùs id prçſtant, ſi magnus adſit feruor, in phlegmone quacunque, inprimiſque in furunculo, cùm præ cæteris æſtuet: & ſi magnus influxus indeque nata inflammatio inſignis, quæ parti nobiliori obeſſe poſſet, vt in facie vel circa iuncturas metuatur. In reliquis moderatiùs repercutientibus vtimur, minusque adhuc id agentibus, ſi circa fauces aut pectus oborta inflammatio, horum validiore vſu periculum ſit, ne ad interiora propulſa materia, anginam vel pleuritidem inducat. Quibus repellentibus, cùm defluxio remittere incipit, ſenſim reſoluentia iungimus, atque anodyna quoque, ſi dolor exigat, intermiſcemus. Quæ omnia ſequentibus perficiuntur.

Actu refrigerantia vulgus adhibere ſolet, ſi ob ictum, aut tuſam partem metuatur inflammatio, præcautionis gratiâ, ne intumeſcat: eoq; nomine frigida, vt Lapidem, Ferrum, Plumbum, vel etiam Glaciem, ſubitò parti læſæ apprimunt; vel Aquâ frigidiſsimâ locum affectum perfundunt aut fouent. Quod in alijs cauſis, vti & in iam facta inflãmatione, non temerè ſummè frigidis eſt moliendum, cùm ſanguinem congelando, illius diſcuſsionem impediant.

In paronychia etiam immerſionem digiti, in principio ſtatim in aquam frigidam aliqui laudãt: alij in Acetum calefactum potiùs quàm frigidum hoc fieri volunt.

Aliæ quæ potentiâ repellunt applicationes, eoque magis ſi actu quoq; frigidæ ſint, ex herbis recentibus fiunt: vt Plantagine, Semperuiuo, Solano, Polygono, alijsúe in eryſipelate enarratis, & vt illic oſtenſum, præparatis. Quibus & addi poteſt Aceti portio, vel oleum Roſaceum, Myrtillorum, Cydoniorum: interdum & Farina hordei ſubigi.

Glandes recentes tuſæ appoſitæ, & Tribuli fructus commendantur.

Furfures Aceto irrorati, vel in eo frixi apponuntur communiter. Item Oryzæ farin. cum Aqua frigida appoſita & ſæpe iterata.

Roſarum rubrarum placenta, poſt exſtillatam aquam in fundo cucurbitæ remanens, in Vino rubro, addito ſimul Aceto cocta, chirurgorum in hoc caſu eſt remedium: cuius placentæ loco, Roſæ ſumi poſſunt, ſicq; præparari.

Alia applicatio repellens: ℞. ſuccorum prædictarum herbarum ad ℥.vj. Aceti roſac. Vini acidi vel rubri auſteri ad ℥.iij. ol. Roſac. vel Myrtillorum aut Liguſtri ℥.j. ß. agitentur in mortario plumbeo, adde pulueris cortic. Granatorum rad. Biſtortæ an.

tæ an.℥.j.ſemin. Myrtillorum vel Berberis vel florum Labruſcæ ʒ.j. Boli ʒ.iij. fiat Inunctio: Bolo ſubacto cum Aceto & Albumine oui, vel additâ farin.Hordei inſpiſſetur, pro Cataplaſmate.

Defenſiuum dictum, quòd ab inflammatione defendat, vſitatum, fit ex Bolo puluerifato ſubacto, ſi applicari, vel diluto ſi inungi debet, cũ Aceto rubro vel Roſaceo, & Albumine oui conquaſſato addito plerumq; etiam oleo Roſaceo. Compoſitum magis fit Sanguine draconis, Lapide hæmatit. Fortius ſi Scoria etiam ferri admiſceatur. Aliquando & Terra alia, ob puritatem ſigillata additur: Coralli item & Camphora.

Vel ſic repellendum cùm dolor infeſtat: Lacti vaccino, Aceti rubri pars quarta additur, & Vitelli ouorum Bolus item, albam ſumendo, ſi partem minùs rubere velimus, & vti priùs vſurpatur.

Irrigationes vel fotus, frigida actu, vel vnctiones ex Aqua & Aceto, vel Oxyrhodino, vt in eryſipelate dictum, actu & potentiâ agentia, hîc quoq; competunt.

Quod & ſuccis prædictarum herbarum, illarumq; decoctis & aquis ſtillatitijs fieri poteſt. Quibus & pulueres prædicti addi poſſent.

Fit & embrocha ex ol. Roſaceo maximè omphacino, vel Violac. ſupra partem nudam, vel faſciâ priùs inuolutam, ſi ex caſu ab alto dolor ſentiatur.

Balneum digiti in decocto Pentaphyli, Abſynthij, Agrimoniæ, Fragariæ, Myrti granorum, facto in Vino, in Paronychia priuatim conuenit.

Illitio repellens: ℞.ſucci Plantaginis, Semperuiui vel alterius plantæ repellentis ad ℥.ij. Aceti ℥.j. ol.Roſac.omphacini ℥.ij.ß.Boli albę vel rubræ ℥.ß. Albumin.oui numero j. Terebinthinæ parùm, agitentur vt fiat inſtar Nutriti: cui in progreſſu vt partim digerat, Ceruſa, Cadmia foſsilis, Lithargyrium addi poſſunt.

Vel: ℞. ſucc. Granatorum acetoſorum ℥.ij. Solani, Aquæ Roſaceæ ana ℥.j.ß. Camphoræ ʒ.j miſce: Vngatur locus; cui & farina Hordei, vt meliùs hæreat, addi poteſt. Hoc in narium inflammationibus peculiariter etiam probatur.

Vnguentum vſitatum Roſaceum, Populeon, & de Cerufa, aliaq; in eryſipelate deſcripta, hîc quoque competunt, vti & Plumbei lamina tenuiſsima appoſita.

Dolorem quæ præcipuè ſedare poſſunt, cùm ille vrget, vt in vehementibus inflammationibus, & partium præcipuè exquiſitè ſentientium adhibentur: veluti anodyna, calore temperato mulcentia, vel narcotica, ſenſum nonnihil obtundentia: è quibus cùm illa ſimul maturent, ſi ſuppurationem metuamus, non niſi neceſsitate vrgente, ſola vſurpari debent, ſed ab initio repellentibus, in progreſſu reſoluentibus permiſta adhiberi: narcotica verò, cùm inſuper digerant, ſicuti alibi oſtendimus, quod maximè cupimus, cùm duplici nomine proſint, non tantopere ipſorum vſum, vti aliàs fit, extimeſcere oportet.

Hæc autem tam narcotica quàm anodyna, in eryſipelate expoſita, hîc quoq; locum habent appoſita. Quibus & ſequentia addi poſſunt, Cochleę crudæ ex teſtis extractæ potiùs quàm cum teſtis vt docent, ne contuſa ob aſperitatem cùm ægrè comminuantur, lædant.

Hyoſciami folia vel Mandragoræ cruda, vel ſub cineribus calidis parùm excocta, cum adipe Porci contuſa, addito interdum & Croco.

Vel vtimur hoc cataplaſmate: ℞. Panis puri, vel Farinæ alicuius ℔. j. coquatur vel maceretur in aqua, cui & alia aqua ſtillatitia addi poteſt; vel in Lacte addendo mucilag. ſeminis Pſylij vel alterius

alterius ℥. ij. Albumin. & Vitellorum ouorum numer. iij. oleum Roſaceum vel aliud ad ℥.iij.axungiæ Porci vel Pomadæ ℥.j. Croci ʒ j. miſce; Applicetur.

In paronychia hoc eſt peculiare: Panis mica cocta in Lacte, cum Oui albumine, & Terebinthinæ pauco miſcetur:quod dolorem compeſcit,maximè ſi Pſylij mucago addatur. Quæ mucago in eodem affectu & cum alijs farinis, vt Hordei apponi poteſt. Quibus vrgente dolore, Opium permiſcetur & Camphora,poſtea ad ſanationem,puluis Gallarum.

Vel ex herbis fit Cataplaſma pro phlegmone quauis: ℞. herbarum Emollitiuarum m. ij. radic. Altheæ ℥.ij. florum Chamomil. Melilot.Roſarum, Furfuris an. P. j. coquantur, contundantur, adde Olea,Butyrum,Axung.Crocum,fiat Cataplaſma.

Aut Pſylium vel ſemen ipſius contuſum cum oleo Roſac.& pauco Aceto miſtum apponitur, vel coquitur in Lacte ſem. Pſylij cum rad. Altheæ, addendo vnctuoſa.

Vel mucago Pſylij aut alia ſumitur cum Albumine Oui, addendo ſuccos, olea, axung.vel Pomadam: Vt fiat illitio: vel alia applicatio cum lana ſuccida.

Emplaſtrum Diachylon paruum Meſuæi ex mucilagine ſeminum vti pſylij & hyoſciami, dolorem admodum lenit, atque interim maturat vel digerit.

Oleum ex maceratione pomorum maturorum Strichnodendri, & fructus Balſaminæ, quem Momordicam vocant, illitum, expertum remedium, ſicuti & oleum à ſemine Hyoſciami expreſſum.

Inunctio vel applicatio ſimplex, ex Ouo crudo conquaſſato cum ol. Roſac. à chirurgis fit, addito interdum Bolo ad repellendum.

Digitized by Google

Vel cùm digerere ſimul volumus, ex Vitello oui & Roſaceo, addita Ceruſa vel Pompholige.

Vnguentum Anodynum appellatum ex oleo liliorum, anethino, chamomel. pingued. anatis & gallinæ, vſitatum eſt.

Vel hoc: ℞. ſucci Hyoſciami vulgar. vel Cicutæ, vel fol. Papau. Maluæ vel Altheæ an. ℥. ij. olei Amygd. dulc. Roſacei an. ℥. ij. coquantur, addendo mucilag. Altheæ vel alias ad ℥. ij. inter quas & ex ſemine Hyoſciami factas probant, Butyri ℥. j. fiat Vnguentum.

Aquam ſpermatis ſeu fœturæ ranarum valdè commendant admotam: Vti & ſuccum Cicutæ in panno applicatum: item Cancros crudos.

Reſoluimus ſeu abſumimus aut diſcutimus, vt vocant, humorem illum qui iam influxit, ne diutiùs retentus in pus conuertatur, vel putreſcat. Quod etſi natura per ſe efficiat, ſanguinisq; influxi portio nondum alterata aliqua in nutrimentum abſumi poſsit, aliqua etiã, tenuior præſertim, ſponte digeri ſicque euaneſcere, tamen ſi ſegniùs illud natura agat, adhibitis remedijs reſoluentibus eam iuuamus, quæ in augmenti principio repellentib. permixta, ſiccãdo potiùs, quàm calore ſuo id præſtant; mox verò ſola vſurpata, eoq; citiùs ſi phlegmone ſit œdematodes, maximeq; verſus declinationem, cùm ardor remittit, calidiorib. nonnihil, illius reliquias diſcutiendo, addendo emollientia quædam ſi ſcirrhus metuatur.

Hæc autem perficiuntur herbis etiam illis, quibus in eryſipelate vtimur: Et inprimis Parietariâ, Maluâ, Altheâ, Attriplice, Braſsicâ, Morſu gallinæ, Tuſsilagine, Verbenacâ, Verbaſco, Scarleâ, Conuoluulo, Sambuco, Ebulo, Pulegio, Parthenio, Achilleâ, Abſynthio, Seſamo, Vrtica; radicibus Liliorum, Iridis, Bryoniæ, Cucumeris ſylueſtris, Aſpho-

Aſphodeli, Xyridis, Lapatij, Rhapontici, Cannabis ſylueſtris; floribus Chamomillæ, Meliloti, Liliorum, Anethi, Sambuci; ſeminibus Lini, Fœnograeci, Tritici, Hordei, Lupinorum, Orobi, Milij, Panici.

E quibus, ex herbis recentibus vnam, vt Parietariã, vel duas vt hanc & Scabioſam, pluresúe alias ſumendo, crudas coctásq; contuſas applicamus: vel etiam folia harum ſola, abſectis venis protuberantibus, parùm conquaſſata, parti imponimus.

Paronychia herba, quia inflammationibus circa radices vnguium genitis, quas paronychias vocant, medetur, nomẽ inde accepit. Cui malo etiam Pentaphylum adhibitum & Dentis leonis herbæ caulis lacteus, inuerſus digitoq; obuolutus: vti & membrana Oui teſtam ſuccingens, ſingularia ſunt remedia.

Succis expreſsis ex plantis recẽtibus, phlegmone interdum quæcunque fouetur vel illinitur; vti & decoctis harum aut aquis: inter quas aqua Tapſi barbati imprimis commendatur, & cæterarum quarundam plantarum aquæ uſurpari poſſunt, additâ interdum aquâ quoq; Roſac.

Aqua vini ſeu vitæ, adeò reſoluit, vt ſi membrũ læſum eâ ſubitò perungatur, tumorem & inflammationem ſæpe cohibeat, accedente inſuper vi illius narcoticâ, quæ dolorem ſimul compeſcit: quo remedio operarij ſi quando ſe lædunt, vti conſueuerunt.

Vini fæcem illitam in omnibus inflammationibus commendat Dioſcorides, quam ego non tam reſoluendo, quàm & narcoſi ſua ſimul dolorem ſedando, vt de aqua vini dictum, prodeſſe exiſtimo.

Olea prædictarum quarundam plantarũ, idem inuncta præſtant, prçſertimq; in vſu ſunt Chamo-

mill.Liliorum, Irinum, Amygdal.dulcium; addito etiam oleo Roſaceo: Item Axungiæ aliquæ, & Oeſypum, & Propolis.

Compoſita ex his diuerſimodè vſurpantur: Applicationes ex plantis ſupradictis, contuſis, decoctis, addendo Acetum ab initio, mox Vinum, Mel, Oleum, Adipes, Terebinth. & ex farinis ſupradictis aliquas, vel Polentam.

Vua paſſa admota prodeſt, vti & in furunculis, additis cæteris, vel etiam Sale.

Triticum manſum impoſitum, vel illius farina cum Hydræleo ſubacta, aut fermentum ipſius, in furunculis iuuat.

Roſarum placenta poſt deſtillationem relicta, cùm reſoluendum ſimul eſt, in Lixiuio coquitur, addito ol. Chamomel. vel Anethino, & ſic applicatur.

Apij folia trita, & Morſus gallinæ, ſola, vel cum Tartaro & oleo Chamomelino, competunt.

Cataplaſma ex plantis vſitatis, quibus & aliæ plantæ addi poſſunt paratur: ℞. radicum Altheæ, Lapatij, ad ℥.iiij. Liliorum, ℥.ij. Parietariæ, Verbenæ, Tuſſilaginis ana m.j. Parthenij, Abſynthij ad m.ß. flor. Chamomil. Roſarum an.p.j. farinæ Hordei, Fœnogr. ad quartarium j. Ficuum paria quinque, coquantur in Aqua, contundantur, addendo olei Roſacei, Chamomill. an. ℥.ij. Axungiæ gallinæ ℥.j.ß. fiat Cataplaſma.

Vel ex farinis: ℞. Furfuris vel Farinæ, vel panis Triticei ℔.j. farinæ Cicerum vel Lupinorum ℥.ij. macerentur in Aqua mulſa, vel alia, addendo Mel vel Sapam, coquantur parùm, adde radic. Ireos puluериſatæ, Roſarum rubr. ana ʒ.ij. ſeminum Myrtillorum ʒ.j. Croci ʒ.ß. Olei Roſacei, Chamomel. ana ℥.j.ß. fiat Cataplaſma.

Magis

Magis digerens in declinatione: ℞. radicum Liliorum ℥.iij.radic. Ireos vel Bryoniæ ℥. ij. herbarum Maluæ, Verbaſci, Conuoluuli, Ebuli, ana m.j. florum Chamomel. Sambuci, vel Meliloti, Anthos ana m. ß. farin. Lupinorum vel Orobi, Fœnogræci ana ℥. ij. Palmularum numero vj. coquantur in Aqua mulſa, contundantur, addendo olei Liliorum vel Irini ana ℥.j. ß. Roſarum ℥. j. axungiæ Porci ℥.j.ß. Oeſypi ℥.j. Croci ʒ.ß.fiat Cataplaſma.

Ex ſuccis tale componi poteſt: ℞. ſuccorum Parietariæ, Tuſsilaginis, Plantaginis an. ℥.ij. Mucilaginis ſeminis Altheæ vel Maluæ, Fœnogræci vel Lini, vel Albumin. oui ad ℥.iij. Mellis ℥.j. olei Roſacei ℥.ij. miſce: Illinantur, vel farinis inſpiſſata applicentur, aut cum lana ſuccida, quibus & alia addi poſſunt, vt Lithargyrũ, Ceruſa, Crocum, &c. Item cineres Buccinarum, quę & ſolæ cum Melle inunctæ probantur.

Aliud: ℞. ſtercoris Vaccini ℔.ß. ſucci Semperuiui, vel Solani ℥.ij. olei Chamomel. & Roſacei ana ℥.j. Boli armen. ℥. ß. Inungant, vel additâ farinâ aliqua ex ſupradictis incorporetur, vt applicari poſsit.

Vel Olibanum pulueriſatum cum farina Fœnogræci, Reſina & Melle, excipiatur: Et applicetur.

Inunctiones hæ in furunculis præſertim commendantur, factæ ex Scammonea, cum Melle & Oleo ſubacta, vel ex ſucco Thapſiæ, aut liquore radicis Mori, eodem modo permixtis.

Vel ex Sandaraca cum Adipe: vel terra Cimolia cum Aceto, aut lap. Aſio cum Pice & Reſina vnctiones aut emplaſtra, vti hæc docet Dioſcorides.

Terram Cimoliam, Samiam: lapides, Pyritem, Oſtracitem, Alabaſtritem, Geodem, probat Dioſc. vti & Cotis fricaturam, quæ dum ferrum acuitur, abſcedit, vtilem cenſent, cum alijs permiſta, vel ſola etiam cum melle alijsúe inuncta.

Eboris ſcobem inſperſam in paronychia probat Dioſc.

Vrina, Lixiuium, per ſe vel addito Album. oui alijsúe ſuccis competunt.

Infuſio vel decoctum Lithargyrij in Aceto, addito Albumine oui, interdum & Cerusâ, probatur.

Vnguenta ſupraſcripta in eryſipelate ex Ceruſa, Lithargyrio, hîc quoq; locum habent.

Emplaſtrum Diachylon magnum vel ireatum. Item Diapalma ſeu Diachalcytheos dictum. Vel Colcotar ſeu ex Chalcitide Auicennæ, cùm digerere oportet, in vſu ſunt. Vti & Triapharmacum Meſuæi, vnguentum de Lithargyrio dictum.

Inter amuleta Leontopodij radicem ſuſpêſam, furunculos curare, docet Dioſcor.

Cotuſionis, cum inflammatione, vel cum tumore nondum inflammato, facta, curatio.

Tumor ex contuſione, ſine vulnere manifeſto aut magno (nam de vulnere contuſo in vulnerib. agemus, vti & ſi per contuſionem aliquid frangatur intrinſecus) ſi leuis ſit, vel ſponte, vel diſcutientibus adhibitis iterum reſidet, liuiditasque tandem euaneſcit. Quòd ſi verò maior ſit, inflammatioque metuatur, vel illa ſuperueniat, primùm repellentibus, mox diſcutientibus remedijs, non eodem penitùs, vt in phlegmone, ſed propter contuſam carnem & ſanguinem qui coagulatur, nonnihil variante modo, in curatione procedimus: Et ſi diſcuti nequeat, ſed ſuppuratio ſequatur, tûc maturantibus, vt in abſceſſu dicetur, eam promouemus, & quando in vlcus conuertitur, vt vlcus curamus.

Ad influxum autem ſanguinis mox à principio arcen-

arcendum, præmiſsâ, ſi opus ſit, venæ ſectione, alijſque quæ illum reuellant, vt in phlegmone dictum, Repellentia quæ adhibentur, ſi caro ſubiecta admodum contuſa, ſanguinem copioſum contineat, non adeò vt in alia phlegmone refrigerare tantopereque adſtringere, vel illa in ambitu potiùs loci contuſi, quàm ſupra illum collocari debent, ne ſanguis horum cauſâ coagulatus retentusque putreſcat. Et proin quæ loco affecto adhibentur, & vim repellendi diſcutiendique nonnihil ſimul habere debent: qualia in progreſſu inflammationum vſurpari ſolent, illicq; deſcribuntur. Vſitatumque admodum eſt ad hoc præſtandum, oleo Roſaceo, Myrtillorum cum Albumine oui, vel mucilagine Pſylij, alioue agitato, locũ contuſum illinere, pulueresq; adſtringentes & ſiccantes, vt Myrtillorum, flor. Roſarum, flor. Granatorum, rad. Biſtortæ, Tormentillæ, Sanguinis draconis, Maſtichæ, Boli, &c. inſpergere.

Vel ſic, ſi pars admodum vti & caput percuſſum fuerit: ℞. Lentium ℥. ij. ſeminis Myrtill. Balauſt. ana ʒ. ij. florum Roſarum, fol. Sumach, & Tamaricis, ana ʒ. j. Acaciæ, Maſtichæ ana ʒ. ij. Thuris, Aloës, Sanguinis draconis ana ʒ. j. olei Roſac. Terebinth. & Ceræ q. ſ. pro Emplaſtro vel Linimento.

Quibus in inflammatione præmiſsis, vel etiam omiſsis, ſi nulla timeatur inflammatio, ad diſcutientia ſanguinem affluxum, vel illic coagulatum mox accedemus; illiſque etiam nullo tumore vel inditio ex contuſione apparente, ſed dolore tantùm punctorio vel lancinante ex contuſione in parte aliqua vrgente, cùm in profundo magis materiam latere tunc cognoſcamus, vtimur: Propinatis ſimul potionibus quibuſdam, ſi de ruptura aliqua intrinſecus, & præſertim de ſanguine affa-

ſatim fluente in cauitates corporis, vel etiam ad lo-cum contuſum, & de illius coagulatione [illegible] fit. Quæ & ſolæ potiones citra externorum reme-diorum vſum, ſi dolor ex contuſione vel caſu na-tus, nullo apparente foris inditio, vel leui, vti di-ctum, oriatur, ad curationem, tunc, ſi bibantur fre-quenter, ſufficiunt. Quarum deſcriptiones, cùm & ſi ex contuſione vulnus infligatur, ad vulnus quoque hoc ſanandum, vti cæteræ vulnerariæ po-tiones opitulentur, vnà cum reliquis eiuſmodi po-tionibus proponemus. Cæterùm quod externa diſcutientia remedia attinet, ſequentia inprimis vſurpantur.

Cataplaſmata ſeu emplaſtra, fiūt ex Abſynthio, floribus Chamomill. vel Meliloti, Roſis, in Oleo & Vino coctis, addendo bene contuſis farinam Fa-baceam, interdum & Mumiæ, Sanguinis draconis an. ℥.j. ad ℔.j. emplaſtri.

Si caput contuſum ſit, Betonica aliàue capiti appropriata addi poſſunt, non tamen nimis cali-da, ſi dolor inflammationem præſagiat.

Abſynthij puluis cum Albumine oui ſubactus, profuit in multis.

Furfur cum puluere Abſynthij & Aceto coctū, appoſitum: addito interdum oleo Roſaceo, & Cha-momelino.

Liliorum radix & Dracunculi, cum Melle con-tuſa, addito Stercore caprino.

Farina fabarum cocta cum Oxymelite, cui ſi ner-ui ſimul contuſi ſint, Pix liquida additur: Poteſt & farina Orobi addi.

Cochlearum caro cum farina ſem. Fœnogr. vel Fabarum, contuſa.

Stercus bubulum applicatur, addito interdum Oleo Roſaceo.

Excellens in contuſionibus, liuiditates quoque tollens,

tollens, cataplaſma, fit ex radic. Symphiti maior. puluerifata, decocta in Hydromellitæ, addendo ad ℔ j. ſucci Rutæ & Abſynthij ana ℥.j.ß. ſem. Cimini ʒ.ij. miſce.

Vel: ℞. rad. Conſolid. puluerifat. ℔.j. puluerum flor. Chamomil. Meliloti, Abſynthij an. ℥.j. farinæ Fabarum & Fœnogræci an. ℥.iij. Butyri, vel Oleorum prædictorum ℥.ij. Croci ʒ.ß. fiat Cataplaſma: cui & ſucci, & Ciminum etiam addi poſſunt; admodum reſoluit carnem ex contuſione contritam ſeu mortificatam, vt vocant.

Inunctiones ex oleis calidis diſcutientibus, vt Chamomelino, Anethino, Liliorum, Sambucino, Ebulino, vel ſimul repellentibus vt Myrtillorum, fiunt.

Vel: ℞. axungiæ Caponis vel Gallinæ, Terebinth. diſſol. in Melle & Aqua vitæ: Et inungatur.

Vnguento Anſeris in podagra deſcripto, ſi Cimini & Abſynthij pulueris portiuncula addatur, in contuſionibus etiam conuenit.

Vnguentum dialtheæ per ſe inunctum vel addito oleo Violaceo, Lumbricorum, Rutaceo, Chamomelino, pinguedine, Anſeris, Butyro, additâ aliquando Mumiâ; efficaciſsimum erit, Si inunctioni ſem. Cimini inſpergatur.

Vnguentum de Alabaſtro, Agrippæ, de Ceruſſa, Oxyceroceum in vſu ſunt.

Lixiuium ex cinere ſarmentitio Vitium vel Vinaciorum cum Aceto, Sale & Melle prodeſt.

Probatur & cinis Vinaciorum cum Aceto, emplaſtri modo impoſitus.

Vrinâ abluatur locus contuſus, vel foueatur. Lineus pannus Aquâ vitæ irroratus, parti contuſæ, tepidè, ſubitò admotus, tumorem impedit, ſanguinem diſsipat & diſcutit.

Fomentari vel immergi circa finē, vt reſoluatur

materia membrum contuſum poteſt, ex decocto radicum Ebuli, Oſmundæ, Sanamundæ, Abſynthio, Pulegio, Arthemiſia, flor. Chamomillæ, Meliloti, Sambuci vel Ebuli, Roſarum, &c.

Inuoluantur in corio Arietis modò mactati dum calet, quibus totum corpus ex caſu conquaſſatum eſt: Alij bubulo vtuntur vel alio: Alij in fimo eos ſepeliunt.

In aurium contuſione; Dioſcorides Sulphur cum Melle & Vino illinit. Et Bulbos cum Polenta imponit.

Si glandulæ ex contuſione intumeſcant, vel inflammentur, vti & teſtes, quid faciendum, in ipſorum tumoribus fuit expoſitum.

Bubonũ & Parotidum cum inflammatione, quæ tunc Panus & Phyma dicitur, vel ſine ea, curatio.

Tumores glandularum qui cum dolore in corporis ſuperficie prodeunt, cùm hi ſint præcipuè, qui circa inguina, vel ſub axillis nati Bubones Schlier German. vel iuxta aures Parotides, Germ. Ohrenmügele/appellantur: nos horum curationem ſimul quoque, cùm non adeò diſsimilis ſit, proponemus. In qua primùm, ſi hi tumores citra inflammationem, cum dolore nihilominus fiant, vt in iunioribus dum creſcunt, vel quando propter ſcabiem, ob dolorem vicinæ partis intumeſcunt, non adeò laborandum; Sed tunc ſolùm ne influxus increſcat, malumque augeatur, & proin ne nimiùm attrectent locum affectum, vti alioquin iuniores facere ſolent, aliáue modo irritent prohibemus: & ſi opus, reuellentibus & deriuantibus fluxionem impedimus.

Quòd ſi verò maior tumor & dolor adſint, aut incipiat, vel iam facta ſit inflammatio; quam ſi maior ſit, & à ſanguine puro dependeat, Phygethlon ſeu Panum, ſi minor, & à ſanguine impuriore, Phyma vocant, ſiue Bubones aut Parotides ſint, & vel per ſe naſcantur, vel in morbis diuturnis aut

acutis

acutis vel malignis, vt in lue venerea vel peſte prodeant, & vel cum inflammatione, aut citra eam exiſtant: Tunc ante omnia, euacuationes, reuulſiones, deriuationes, per venæ ſectionem, purgationes, facimus: eaq; ratione morbi comitis, vt in ſingulis dictum fuit, hiſce tumoribus accommodamus. Quibus ſolis interdum factis, corporeq; decenter purgato, bubones aliqui, vt venerei ſæpe recedunt.

Topica verò remedia quod concernit; In principio ſi inflammatio in illis adſit magna, propter dolorem, ægro nonnihil ante omnia ſubueniendum, anodynis & narcoticis admotis. Repellentia tamen, vt in cæteris inflammationibus, niſi fortè à cauſa externa magna in adenibus nata eſſet inflammatio, minimè erunt adhibenda, cùm cauſa morbifica, vel vitioſus humor plerunq; à natura in hæc corporis emunctoria expurgetur. Cuius naturæ hic motus, præſertim ſi non ſatis aut tardè agat, potiùs eſt iuuandus: eoq; nomine ampliùs huc alliciendus, ijs quæ relaxando haſce ſedes, faciliorem in illas influxum concitent, idque calore moderato, vnde etiam dolorem ſimul compeſcũt: vel vtendo quoque fortioribus, calore validiore attrahentibus, ſi bubo aut parotis ſint peſtifera. Quibus à principio mox factis, ſtatim ea quę quod affluxit reſoluant, vel etiam ſimul maturent, hiſce permiſcemus; vel ijs ſolis vtimur: admiſcendo in peſtiferis præſertim eiuſmodi tumoribus, quæ venenum ſimul alliciant, illiusque vim, vti creditur, infringant, vel in alijs, quæ certa quadam proprietate operentur. In peſtilentibus quoque, aliquando, vt virus è corpore educatur, ſectionibus vſtionibusque viam aperimus. Quibus factis, poſtea cùm in abſceſſum deſinunt, indeque in vlcus, cura hiſce debetur.

Remedia autem quæ hæc omnia præſtent, quod attinet: Si dolor ante omnia curam ad ſe trahat, anodyna eadem quæ in phlegmone expoſita ſunt, hîc quoque adhiberi poſſunt, eoque rectiùs, cùm relaxando ſimul, quod requirimus, proſint: Vti & narcotica illic etiam propoſita, admoueri, cùm ſimul, vt illic oſtenſum, reſoluant. Quo nomine & inter reliqua, herba Narcoticæ, aqua Vitæ, Vini fæx, in his tumoribus quoque à pleriſq; commendantur.

Reliqua verò quod concernit, quæ relaxando, attrahendo, reſoluendo vel etiam ſimul maturando, vel viam manifeſtam patefaciendo, vim veneni infringendo, aut alijs proprietatibus potentiâ actuque operari debent remedia, ſequentibus formis modiſq; adminiſtrantur.

Lana ſuccida ouium, cui ſordes adhuc adhæreſcunt, quas Oeſypum vocant, quæ & ſolæ inungi poſſunt, communiter parotidibus & bubonibus cuiuſcunque generis apponitur. Quæ etſi vim quandam etiam repellendi propter ſordes habere dicatur, & ob id in inflammationibus non ſolùm dolorem lenit, ſed & nonnihil repellit, tamen relaxando plus hîc operatur, quàm repellendo; præſertim ſi in oleo relaxante, vt ferè fit, intincta priùs admoueatur.

Inunctio relaxans communis, dolorem ſimul ſedans ſic fit: ℞. Olei communis recentis vel loti, vel Amygdalarum dulcium, Butyri recentis ad ℥. ij. axungiæ Gallinæ vel Porci, ad ℥. j. mucilag. ſeminis Pſylij vel Lini vel Altheæ ℥. ß. Vitellum vnius oui, miſce.

Alia quæ & ſimul nonnihil digerit vnctio, fit ex ol. florum Chamomil. Meliloti, Anethi, Sambuci, Cheiri, Liliorum, Irino, Seſamino, Amygd. amararum. Quibus addi poſſunt pinguedo Galli-

næ, Anatis, Anſeris. Item mucago Fœnogr. interdum & Crocus.

Fotus relaxans, & calore actuali quo adhibetur, alliciens, & ſimul digerens nonnihil, paratur ex decocto Maluæ, Liliorum, florum Chamomillæ, Meliloti, vt in mamillarum & teſtium inflammatione dictum. Idem facit Spongia decocta in Vino, & Aqua calida ſæpe admota.

Applicationes aliæ ex plantis factæ, præter communes, quæ & relaxant & reſoluunt, vt ſunt Althea, Malua, Parietaria, Lilium, Chamomilla, Melilotus, &c. bubonibus & parotidibus, ſequentia etiam quæ diuerſas operationes præſtant, conueniunt ſimplicia: radices Aſphodeli, Gladioli, Bulbi veri, Perſonatæ: ex herbis, Aſteratticus, qui bubonium & inguinalis, quia bubonibus illis accommodatus eſt, dicitur. Scabioſa, quæ Apoſtemenkraut German. quod eiuſmodi tumoribus competat, vocatur, in peſtiferis bubonibus etiam ſingularis. Verbaſci folia & radix, Adianthum, Plantago, Attriplex, Anagallis, Sambucus, Millefolium, Pes leporinus, Sclarea, Abrotanum, Galeopſis, Acinos, Iſatis, Coriandrum, Onobrychis, Conyza, Pycnocomum, Oleæ ſylueſtris folia, & Panacis aſclepiadis flores. Et quando validiùs attrahendum & reſoluendum, Ranunculus flammeus & Eruca, Conſiliginis folia, cortex Nucis arboris, Vitis nigræ. E quibus omnibus, aliqua contuſa, cruda, vel cocta priùs in Aqua vel Vino, vel Hydræleo, addito etiam interdum Aceto & Melle, vel oleo Roſaceo, Camomel. vel Adipibus, bubonibus apponuntur. Quæ & cum Sale contuſa plerumque applicat Dioſcorides: Theriaca, Mithridatum, aliaque antidota his quoque ſi peſtiferi ſint, permiſcentur.

Eiuſmodi plantis ſic diuerſimodè præparatis, farinæ quandoq; adduntur, vt Hordei, ſeu Polenta, Fabarum, Cicerum, Lini, Fœnogræci, Lupinorum, Loleacea, fitq; ex illis Cataplaſma.

Vel farinæ hæ ſolæ coquuntur, cum iam dictis liquoribus in formâ pultis: additis Oleis, vel cum Melle: calidaq; ſic, ſæpe repetita adhibentur, vti & cætera omnia quæ apponuntur, calida actu eſſe debent.

Alia cataplaſmata ex bulbis fiunt Cæparum, Liliorum, alijsúe. Item rad. Altheæ, Bryoniæ, Iridis excorticatis, cum Butyro, Axungijs, Oleóue decenti ſubactis: additis quandoq; pulpâ Ficuum & farinis ſeminis Lini & Fœnogræci.

Vel in bubone peſtifero, priùs illis vt dictum excoctis, Theriaca, Mithridatum, aliáue antidota permiſcentur: vel Cæpa abſecto operculo excauata, hiſce impletur, rurſumq; tecta, ſtuppiſq; inuoluta, ſub cineribus calidis parùm cocta, cótuſa apponitur. Quibus & Acetum vel ſuccus Citri, Granatorum, vel oleum Scorpionum, vel Hypericonis, Crocus, addi poſſunt.

Raphanus in peſtifero præſertim confert, ſi ab eo talleoli lati abſecti, illi imponantur, ſæpeq; mutentur, quos in medio foramine patefaciunt, vt virus attractum illic expirare poſſit.

Poma immatura ſylueſtria probantur in peſtiferis.

Malum granatum minutim cóciſum, & in Aceto coctũ, in peſtiferis conuenit: cui & ſuccus Scabioſæ, vel Acetoſæ, aut aquæ illorum dum coquitur, addi poſſunt.

Vitellus oui ſalitus allicit & reſoluit, cui ſuccus Scabioſæ, aliáue antidota, ſi peſtilens ſit bubo, admiſcentur. In quo & Lardum ſalitum appoſitum probatur.

Sapo

Sapo niger diſſolutus cũ Lixiuio, addito Gũmi ammoniaco, diſſoluto in Aceto, Phyma diſcutit.

Aqua Chelidoniæ, & bibita & inuncta, valde commendatur in Bubone venereo.

Compoſitum cataplaſma, alliciens, reſoluens, vel etiam maturans tale fit: ℞. bulbos Liliorum, Cæparum, rad. Altheæ, Raphani, detractis membranis ℥. iiij. Maluæ, Scabioſæ, in bubone peſtifero, an. m. j. ß. florum Chamomil. Sambuci an. p. j. Ficuum paria quinq;, Decoquantur, piſtentur, adde farinæ Fœnogræci vel alterius ℥. ij. gummi Ammoniaci, Galbani an. ʒ. vj. Diſſolue in Vino, olei Liliorum vel alterius & Axungiæ q. ſ. fiat Cataplaſma.

Huic ſi ſeminis Sinapis ʒ. ij. addantur, validiùs allicit, vel etiam Fimi columbini tantundem.

Emplaſtra quibus attrahimus & attractum reſoluimus, quo nomine vt vapor exeat, in medio ea perforare ſolent, ſunt Diachylon magnum & Ireatum, vel etiam Ceroneum, Diapalma, Baſilicon magnum, de Meliloto, Dialtheæ: quæ validiùs attrahent, ſi Reſina & Pix vel gummi Galbanum aut Ammoniacum addantur.

Galbanum etiam ſolum emollitum, inguinibus imponitur, quando in lue venerea bubones apparuerunt, & rurſum euaneſcunt, vt eò virus trahatur.

Vel ſumitur de gummis, Galbano, Ammoniaco, Bdellio, Oppopanace, vnum vel plura; diſſoluta in Aceto forti vel ſcyllitico, vel Aqua vitæ, malaxando oleo Liliorum, addendo ad quartarium vnum emplaſtri, pulueris radic. Ireos ℥. ß. folior. Scabioſæ, in peſtifero bubone ʒ. ij. & ſi validiùs trahendum ſit, Euphorbij ʒ. j. pro emplaſtro: cui & Cantharides, cùm fortiter attrahendũ, aſperguntur.

Aliud phymati peculiare : ℞. Ladani, Bdellij, Ammoniaci, diſſoluta in oleo antiquo, addita Propoli, vel alio reſoluente an. ℥.j. Terebinthinæ ℥. ß. Mellis ℥.j. Axungiæ Porci ℥.j. Picis & Ceræ q.ſ. Pro emplaſtro.

Præter hæc, in bubonibus aut parotidibus, peſtiferis præſertim, ſequentia etiã ad virus eliciendum & euacuandum è corpore, vſurpantur, idq; mox in principio.

Gallus vel Gallina, aut Pullus horum, vel Caſtellus, vel Rana diſſecta, vel Bufo, quem efficaciorem cenſent, aut Pulmo recenter mactati arietis, cruenta & calida adhuc impoſita, frequenterque iterata.

Podex Galli, Gallinæ vel Columbi, viuentium adhuc, deplumatus, buboni adhibitus, Sale quandoq; conſperſus, roſtrum interim illorum premendo, vt ſic, vti vulgus putat, per inferiora ſpiritum hauriendo, virus meliùs eliciat.

Cucurbita validiùs allicit, cum flamma admota, buboni cuiuis, cùm allicere volumus, impoſita vel circumpoſita.

Sanguiſugæ admotæ ſugendo ſanguiné illum, ſi virulentus ſit, proſunt.

Scarificatur interdum, vel alioquin ſecatur bubo peſtilens, vt via huic veneno ad exitum pateſiat. Aliàs etiam eo nomine cauterio actuali vel potentiali vritur.

Alij penitùs amputant: Quæ periculoſa admodum ſunt remedia, nec temerè tentanda, cùm non ita multum educant è corpore, & interim in periculum inducant ſæpe ægrum, eoque magis ſi inflammatio adſit.

Mamillarũ & Teſtium inflãmatio-nis, curatio. Tumores cum dolore glandoſarum partium in corporis ſuperficie, nimium Mamillarum & Teſtium, ſi citra veram inflammationem eueniant, fiatq;

fiatq; in mamillis, ob lactis exuperantiam, turgentibus & diſtentis potiùs quàm ex tumore collecto tunc dolentibus, curationem illius affectus ad eos qui in magnitudine adaucta corpus deformant, relegabimus. Vti &, ſi teſtes citra inflammationem alijs de cauſis, vt in colico dolore, intumeſcant, cùm hoc ſponte dolore colico ſedato mox ceſſet, non noua hîc cura erit inſtituenda.

Quòd ſi verò vel ob iam dictos mamillarum aut teſtium affectus, aliasq; ob cauſas explicatas, tumore in illis oborto, metuatur inflammatio, vel iam nata ſit, vnde in mamillis peruerſa ſæpe ſequũtur vlcera, & in teſtibus durities & ſcirrhi relinquuntur, tunc cura inflammationum iſtarum in vtriſq;, cùm non adeò differat, ſimul explicabitur.

Primùm itaque ſubitò ſanguinem, ſi copioſè eò feratur, Venæ ſectione factâ, ſi mamillæ inflammatæ ſint, in brachio, poſtea etiam in pedibus, præſertim ſi menſes ſubſtiterint, aut minùs fluant: & ſi teſtes affecti ſint, in pedibus, primùm, mox etiam brachio, ſi magnus ſit affluxus, reuellemus & deriuabimus: Cucurbitulis item brachijs, coxis affixis, adhibitâ ſimul ſi opus ſit Scarificatione: Et repellentibus applicatis, affluxum illius impediemus, doloremque ſi admodum vrgeat, mitigabimus, moxque illud quod influxit, omni ſtudio reſoluere ſtudebimus, ne in pus conuertatur materia, & vlcus ſequatur, quod in illis ſedibus ægrè ſanatur.

Repellentia eadem quæ in phlegmone explicata ſunt, hîc poſſunt competere, eaque præſertim quæ mox ſimul digerát, illic deſcripta. Qualia præcipuè ſunt quæ farinas ſimul recipiunt.

Vel ſic: ℞. Plantaginis, Senecionis, Maluæ recentium an. m. j. bulliant, in fine addẽdo aquas Solani, Roſarum: Contundantur, miſce farin. Hordei,

Oryzæ, Cicerum, Fabarum an.℥.iij.olei Roſacei ℥. ij.ol. Chamomel.℥.j. fiat Cataplaſma, cui Bdellij in Aceto diſſoluti ℥.ß. permiſceri poteſt.

Dolorem quæ ſedant, ea quoq; in phlegmone expoſita ſeligenda, quæ potiùs narcoticâ vi, quas digerere ſimul diximus, id præſtent, quàm anodynâ, cùm illa ſuppurationem, quam hîc impedire cupimus, promoueant.

Reſoluentia inprimis hîc mox admouẽda, quàlia in phlegmone quoq; propoſita ſunt. Quibus & ſequentia addi poſſunt; Aſphodeli & Hemerocallidis radices, & folia Coriandri & Bellidis, per ſe vel cum cæteris admota.

Item Coriandrum cum Vua paſſa, & Melle inuicem contuſa.

Cicerum farina & Fabarum, præ cæteris hîc prodeſt, decocta in Vino, vel Oleis reſoluentibus, in phlegmone deſcriptis, addendo interdum parùm Aceti & Mellis, aliáue, vt Ciminum.

Mucilagines ſeminum, vt Fœnogræci, Lini, Altheæ, ſubiguntur farinis, additis oleis, ſicq; admouentur, alijs quoq; additis.

Nuces iuglandes cum Ruta & exiguo Mellis probat Dioſc.

Paſſulæ enucleatæ ſumuntur, vel etiam Caricæ & Dactyli, coquuntur vel emolliuntur in Vino, cõtunduntur atq; applicantur: Vel huius pulpæ ℔.j. adduntur farinæ Cicerum & Fabarum an. ℥.ij. farin. Fœnogr.℥.ß. admiſcendo Olea digerẽtia, ſicq; applicantur. Validiùs diſcutient, ſi puluerum radicis Ireos ℥.ß. ſem. Irionis ʒ.j. Mellis ℥.ij. admiſceantur, & ſic vſurpentur.

Vuarum vinaceos cum Sale apponit Dioſc.

Et Fermentum cum Origano & Sale.

Stercus vaccinum exiccatum cum Melle & Vino coctum, vtile.

Theriaca

Theriaca admiſto Croco, diſſol. cum Melle vel Oleo inungitur vel applicatur.

Fotus ex decocto herbarum & radicū in phlegmone explicatarum ſimiliter reſoluūt: Vt Altheæ, Maluæ, Abſynthij, rad. Iridis, Cucum. agreſt. & florum Meliloti, Chamomillæ, Sambuci, Roſmarini, Stœchad. Roſar. ſeminis Fœnogr. Lini, Cimini, Ficubus, coctis omnibus in Vino, addito Melle, interdum & Aceto.

Vel Lana intincta in oleis digerentibus apponitur.

Vel hoc Vnguentum: ℞. ol. Chamomil. Liliorum an. ℥ j. ß. Galbani, Ladani diſſol. in Aceto an. ℥. ß. ſemin. Cimini ʒ. j. ſtercor. Vaccini exicc. ʒ. ij. Croci ℈ ß. Ceræ q. ſ.

Cancri crudi contriti appoſiti valde probantur.

Si ad ſuppurationem tendat mammarum vel teſtium inflammatio, tunc eadem cura quę abſceſſibus debetur illicq; explicabitur, inſtituenda.

Abſceſſus, Apoſtema vulgo dictum, eandem penè curandi rationem in ſingulis illius ſpeciebus, ſiue poſt inflammationes communes, aut priuatas glandularum, aut aliarum partium cuti adnatarum & ſubſtratarum, gignatur, requirit: Vt nimirùm maturetur, & maturus aperiatur; quo facto, cùm vlcus ſuccedat, huic cura deinde accommodatur. *Abſceſſuū curatio.*

Maturari ſeu ſuppurari debet, ſtatim cùm incipit abſceſſus: quod fit, cùm reſolui in plegmone influxa materia nequit, vt tunc in pus conuerſa, per abſceſſum, quando in vlcus aperitur, per illud expurgari poſsit. Quod inde natum vlcus, cùm in externis hiſce inflammationibus curatū non tam difficile ſit, aut noxium, ſi rectè gubernetur, idcirco non adeò hìc vt in illis maturandis, laborabimus, ſed vbi in abſceſſum ver-

gere inflammationem cognoſcimus, naturæ operationem iuuamus, eoque citiùs, ſi citò ſuppurari ſoleat, vti pleraq; tubercula, quæ proni Enſen noſtri, quaſi vlcera dicas, vocant, in abſceſſum mox abire videmus: diligentiùs quoque illud efficere ſtudentes, ſi ſuppuratio difficulter fiat & protrahatur, vt in furunculo, in quo, loco puris, lobus carnis diu infixus manet; & præſertim in maioris momenti partibus, quibus diutiùs pus retentum noxam inferre ſolet, vt circa iuncturas fit, & in paronychia, niſi pus mox concoquatur, illiq; pateat exitus, oſſa illius loci & neruoſæ partes, vti dictum, tandem vitiantur. Hæc autem ſuppuratio ſeu maturatio, naturæ ſolius beneficio plerunque præſtatur, quæ humorem illum excoquit, & vnà cum eo, partis affectæ, cui ſanguis inhæret, ſubſtantiæ aliquam portionem, nulla adhuc illic facta putredine, ſed tantùm in materiá albam pultis inſtar, quæ pus dicitur, tranſmutatione: vnde nec fœtet pus, niſi fortè hic quoque putredo inducatur, quæ tamen à ſuppuratione multùm diſtat, & tunc primùm ſequitur, quando natura illius maturationem derelinquit, vel tardiùs efficit, aut non perfectè, vt in furunculo, vnde vt faciliùs perficiatur, medicus opem ferens, ſuppurantia adhibet: quæ téperata vel leuiter calida & emplaſtica ſunt, quibus dum calor natiuus, vt rectiùs operetur, fouetur & iuuatur, hæc maturatio meliùs procedit. Quod & anodyna cùm ferè eodem modo faciant, maturationem, vti dictum, promouent, vti & pleraque ſuppurantia anodyna quoq; eſſent, niſi puris generatio nouos dolores excitaret.

Multa quoque ex reſoluentium numero, calore vel ſiccitate, non ita validis, prędita, ſed calore moderatiore, ſi materiam minùs vt reſolui poſſit habilem, reſoluere nequeant, ſuppurationem illius, ſi

eo

eo vergat natura, quoque adiuuant, vel ſaltem non impediunt. Quæ omnia remedia maturantia actu tepida vel leuiter calida admota, hoc quoq; nomine ſuppurationem accelerant.

Remedia verò Peptica, maturantia ſeu ſuppurantia, in forma emplaſtica (vnde efficaciùs operantur) cataplaſmatum applicari ſolita, ſunt primùm, Triapharmacum Galeni, quod ex farina Frumenti, Oleo & Aqua ſimul coctis, in formam pultis paratur, quæ puls Croco colorata, magis concoquit.

Cuius loco hoc fieri poteſt: ℞. farinam Tritici vel Zeæ, vel Maizi (quæ priuatim à quibuſdã commendatur) vel Panis micam, coquantur in Aqua, ant Iure pingui non ſalito, vel Lacte, ſi dolor expetit, & in ℔.j. adde Olei vel Butyri, Adipis porci vel vituli an. ℥.j.ß. Vitellos ouorum num.ij. miſce. Poſſunt & mucilagines addi.

Fit & aliud cataplaſma ex Panis mica vel Farinis, cum bulbis Liliorum vel Cæparum & Lacte coctis, vt modò dictum, addito interdum Butyro, Oleo vel Axungia. Cum quibus & rad. Altheæ, Malua, Senecio & Ficus ſimul coquuntur & permiſcentur.

Vel ex pluribus tale fit cataplaſma: ℞. rad. Altheæ, Liliorum ana ℥.ij. rad. Bryoniæ ℥.j. trium vel quatuor herb. Emollitiuarum, Senecionis, Braſsicæ vel Eryngij ad m. iij. florum Violarum p.j. Ficuum paria vj. Paſſul. mundat. par. x. farinæ Tritici vel alterius vel Panis ℥. iij. farinæ ſeminis Lini, vel Fœnogræci ℥.ij. coquantur, piſtentur, adde ex adipibus ſupradictis ℥. ij. Olei Liliorum, Violarum, Amygdalarum dulcium ad ℥.j. Croci ʒ.ß. fiat Cataplaſma.

Vel ſumitur Cæpa alba (cùm quia minùs acris eſt magis maturet quàm digerat) item Ficus,

inciduntur, coquuntur, & cum Butyro vel Oleo miſcentur, additis quandoque farinis, & adhibentur. Adduntur & quandoq; ex ſupradictis radicibus & herbis quædam, Vitelli ouorum, Terebinthina, &c.

Aliud: ℞. Caricarum ℥.ij. Ladani, Thuris ana ʒ j. Styracis liquidæ, Terebinthinæ an ʒ.ß. cum Farina communi vel alia incorporentur, additis Oleis & Axungia porci.

Folia hyoſciami cocta ſub prunis, cum Adipe appoſita, vti & multa ex digerẽtibus, ſi cum vnctuoſis temperatis calor ipſorum temperetur.

Cynogloſſi radix tuſa appoſita; admodum ſuppurat, & in bubonibus peſtiferis conuenit.

Viſcum tenaciſsimum quo aues capiuntur alij applicant: alij Vernicem liquidum quo ligna incruſtantur.

Viſcum, Ceram, Reſinam, æqua portionẽ miſta applicat Dioſc.

Vel viſcum cum Malua, Abſynthio, ſem. Lini, Melle & Oleo coquitur & apponitur.

Vel Butyrum, Sæuum, Cera miſta, apponuntur.

Pix vel Cera, vel ambo, cum Oleo diſſoluta, vel additâ Terebinthinâ, aliàs & Thure.

Aliàs Oui vitellum ſolum vel cum albumine, cum Oleo vel Butyro, vel Sęuo potiùs, aut Medulla, additâ interdum & Terebinthinâ. Eſtque tunc chirurgorum Enterſelblin dictum: cui & alia permiſceri poſſunt, vt Thus, Crocus.

Mucilagines rad. Altheæ, ſeminis Lini & Fœnograeci, cum Oleis, Butyro vel Axungijs ſubactæ, & Vitello oui.

Emplaſtra vſitata maturantia ſunt Tetrapharmacum Galeni, ex pice, reſina, cera, adipe vaccino compoſitum, cuius adipis loco, oleum, maximè ſi

mè ſi dolor adhuc adſit, aliquando ſumitur, tuncq; Baſilicon minus Meſuæi dicitur. Item Diachylon commune ſeu album: vel etiam Paruum, dolore præſertim ſimul vrgente: Sed & Magnum, etſi potiùs digerat, tamen ſi materia digeri nequeat, ad maturationem quoq; opitulantur: maximè ſi oleo copioſiore diluta vſurpentur, veluti & alia malactica, vt vnguentum Dialtheæ, Reſumptiuum, Aureum. Quibus Macedonicum addit Aëtius, furunculisq; maturandis, qui tam ægrè ſuppurantur, accommodat.

Perfuſio vel fotus, ex Hydrelæo, vel Oleo communi aut alio temperato, maturat, vel applicatio cum lana, præſertim ante reliquorũ applicationem.

Caulium ſuccus, illiusq; ſeminis Mucago laudatur, per ſe illita, vel cum alijs appoſita.

Caro quadrupedum vti & Piſcium & Cancrorum fluuiatilium adhibita, etiam ſuppurationem promouet. Sicuti & Manus hominis ſæpe admota; præſertim ſi tubercula illis tractentur, quod proin prohibere, cùm ſuppurare non cupimus, ſolent.

Aperiendus abſceſſus, quando maturus eſt, pure ſcilicet iam genito, quod ex mollitie, acutie, vt in illius deſcriptione oſtendimus, cognoſcitur, vt ſic puri exitum moliamur.

Sed & ante perfectam maturationem aliquando aperiendus erit, ſi circa iuncturas aut partes nobiliores exiſtat, ne pus retentum illis noceat; quod quoq; faciendum, ſi peſtilens aut malignus in bubonibus ſit humor.

Hoc autem natura ſponte, vel maturantia ſimul adhibita, dum ſuppurant, faciunt, cùm cutem ſimul cum ſanguine & carne excoquendo, teneriorem mollioremque & veluti excoctam reddendo, vt facilè tunc aperiatur, ſimul efficiant.

Vel hoc validiùs id potentiâ actuq; agentibus,

cutemque pertundentibus ſimul præſtabitur.

Interea quæ potentiâ agunt, mitiora alia ſunt, quæ maturant & exitum ſimul parant, quibus cùm ſenſim apertionem molimur, vtimur: alia ſunt fortiora, quæ ſubitò illud erodendo, vrendo, cutem perforant.

Fermentum ſupradictis maturãtibus additum, vel cum Vitello oui, coctione indurati, & Farinâ adminiſtratum, vel cum Axungia: quibus & Cæpa addi poteſt, & maturat, & apertionem promouet.

Idem facit Scabioſa, Caules, rad. Narciſsi, Bugloſsi, Capparum.

Nux rancida, & ex magis acribus Naſturtium, Apium, contuſa, per ſe applicata, additis interdum alijs maturantibus Farinis, Ficubus aut Oleis.

Ebuli folia contuſa cum Axungia porcina, applicata in mamillarum abſceſsibus, ſæpeq; mutata, eos aperiunt.

Poma putrida, Mora rubi matura, Paridis herbæ fructus maturus, abſceſſus aperire, experientia oſtendit: vti & Cæpa quæ admodum acris ſit; Vel Allium, cruda vel parùm toſta.

Cinis Caulium radicum aut Ficulneus, ſubactus Aceto, potẽter aperit, mitiùs ſi Axungiâ tẽperetur.

Stercora inprimis, ad maturandum & aperiendum ſimul apoſtema, probantur, vt Bubulum ex paſcuis ſumptum, in pano præſertim, vt docet Dioſcor. qui Rupicapræ in parotidibus cæteris præfert. Anſerinum ſtercus magni fit apud chirurgos in Paronychia, recens & calens adhuc ab anſere excretum, appoſitum, vt quod in eo affectu maximè requiritur, puri mox viam faciat. Probatur & in alijs abſceſsibus Vaccinum, Porcinũ, Caprinum, Caninum. Et cùm validiùs citiusq; aperiendũ, calidiora ex illis, veluti Columbinum, Gallinaceum. Quæ omnia per ſe apponi poſſunt, vel con-

contemperari decoctione in Vino facta, addito nonnunquam & Aceto: vel diſſoluta in Oleo, permiſcendo etiam Farinas ſi amplius maturandum.

Cataplaſmata ex enarratis efficacia fiunt, ſi prædictis plantis contuſis aut parùm coctis, aut, vt dictum, miſtis, Fermentum æquâ portione, Stercoris Columbini quarta pars addatur, Acetoque forti, quod cutem excoquendo, vt citiùs aperiatur, efficit, ſubigatur, eritq; adhuc efficacius, ſi Sinapis ℥. ß. vel Nitri aut Sulphuris viui an. ʒ. ij. addantur.

Mel Anacardinũ, cum Pice diſſoluta ad ignem, miſtum, idem facit.

Et Euphorbium, quod quia vrit, parùm priùs in Oleo bulliat, addendo etiam ſtercora, & parùm Gummi Ammoniaci.

Sal Ammoniacum cum Fermento & Vitello oui ſubactum appoſitum, addito Croco & Opio.

Calx viua cum Sapone miſcetur, addendo Mel vel Saliuam ieiuni hominis.

Cauteria potẽtialia citiùs adhuc, erodendo vel vrendo, cutem aperiunt, tuncq; dolorem adferunt, vti verò nullum vel exiguum, ſi ſeptica vi cutem corrumpendo, eam denigrent & mortificent. In quibus etſi eſchara facta diu adhuc infixa maneat, tamen in ambitu illius, cùm ea à cute ſana mox ſecedat, illic tranſitum humori patefacit, donec eſchara ſenſim recedens, foramen patens poſt ſe relinquat. Hæc autem, in eo abſceſſus loco, vbi mollior vel acutior eſt, apponuntur, in foramine emplaſtri alicuius prius agglutinati, ne latius vis illius extendi poſſit, totumq; abſceſſum inuadere & inflammare, & ſi dolor ſequatur, ille poſtea leniri debet, parsq; in ambitu defenſiuo vnguento in phlegmone deſcripto, muniri.

Talia verò plurima à veteribus inuenta, Galenus proponit: paſtillos nimirum cauſticos, Poly-

dæ, Andronis, Muſę, Pytini, ex chalcanto & alumine, cæteriſq; paratos. Item vnguenta duo cauſtica Andromachi.

Multaq; eiuſmodi Arabes habent, è quibus præcipua, vti & neotericorum aliqua, Fallopius & Paræus deſcripſerunt, quæ citò & interdum ſine dolore, etiam ſine opio parata operátur, quod ad doloris mitigationé nonnunquam, ſed exiguo, quantum obſeruaui, cum fructu addunt.

Inter quæ illud indolens omnino eſt, quod ex Lixiuio, Capitello vocato, ſenſim donec in tophū concreſcat, coquitur, quod Lixiuium ex Calcis viuæ partibus tribus, & Vini fæcis vſtæ partibus duabus, affusâ aquæ iuſtâ menſurâ, per macerationem atque ſæpe iteratam tranſcolationem, vel etiam coctionem, conficitur; efficaciusque erit, ſi loco aquæ, Lixiuium ex cineribus ſtipitum Fabarum, Quercus transfuſum ſumatur.

Longeq; citiùs adhuc altiusq; cutem aduret, ſi Salis ammoniaci vel Aluminis aut Chalcanti quartam partem, ad Calcis & Vini fæcis quantitatem addas, ſicque lixiuium pares & decoquas, ſed tunc magis dolorem inferet, quocirca vti dictum, opiū interdum addunt.

Ex Aqua ſeu Lixiuio ſaporis, addito Chalcantho vel Sale ammoniaco aut Alumine, donec lapideſcat, cauterium quoq; coquitur.

Sublimatum cum vnguento Populeonis, ad dolorem, & lapid. Hematite, ad inflammationem arcendam, in paſtam ſubactum ſi apponatur, idem præſtat.

Cantharides itidem, ſi Fermento, addito etiam Aceto in paſtam redigantur. Quibus & Æruginem æris vel Chalcantum addere poſſumus, vel tantillum Auripigmenti, vt, cùm tunc citiùs operentur, dolor minùs diu duret.

Sunt

Sunt qui Aquâ forti, cum ſextupla portione Aquæ, præſertim Siliginis, locum madefaciendo vrunt.

Aqua idem præſtans: ℞. Vitrioli, Arſenici, an. ℥. ij. Sublimati ℥. ß. ſucci Bryoniæ ℥. vj. Cantharidum pulueriſat. ʒ. ij. Deſtillentur ad vſum, & guttâ vnâ locus diſrumpendus aperiatur.

Oleum vitrioli, ſi gutta vna aut altera apponatur, idem operatur: Nicolai Maſſæ remedium.

Actu quæ agunt, ſubitò puri feneſtram aperiūt; Fitq; tutiùs hoc ſectione factâ cum nouaculâ aut phlebotomo, eo in abſceſſus loco, vbi mollior & acutior eſt, puſque certò ſubeſſe deprehenditur; euſque adacto inſtrumento, donec pus emanet, foramenque ſatis patens fiat: rugas interim ſi circa flexuras ſit, vt ſecundum illarum lineas ſectio fiat, obſeruando.

In abſceſsibus abſtruſis pure intrinſecus latente, præſertim circa iuncturas aut alias partes, quibus diutiùs illic retentum obeſſe poſſet, ſectione illi maturè exitum, antequam pars corrumpatur, facere oportet, etiam pure non abſolutè coctò, aut abſceſſu nōdum admodum ſe manifeſtante. Quapropter & in paronychia, ſi dolor admodū inualeſcat, etſi nondum appareat ſuppuratio, quia tamen ſuſpicio eſt, ſectio ſtatim facienda; incidendo digitum, à ſummitate illius, in latere vnguis, profundè ad os vſque ferrum adigendo, & ad iuncturam vſque deſcendendo, ſic enim oſsis à pure corruptionem, quæ alioquin mox ſequeretur, vitabis.

Ferro candenti impreſſò nonnunquam aperitur maturus abſceſſus: vel perforando penitùs cutem, vel ſaltem eam vrendo, donec eſchara fiat: ſicuti cauterio potentiali eo modo, ſed tardiùs puri exitum patefieri oſtendemus. Vrimus quoq; cauterio actuali, in paronychia os corruptum, vt in vlceribus dicetur.

Cancri curatio. Cancer cùm ſit tumor à phlegmone plurimùm differens, tum quòd ſenſim naſcatur, ſine inflammatione, moleſque cùm excreuit quædam ſit carnea, altis defixa radicibus, & quando exulceratus eſt, ab alijs vlceribus ob lobum carnis infixum, ſtirias quas producit, & labiorum inflexionem, & cùm pernicie ſua noceat potiùs quàm manifeſta qualitate dolorem aut calorem adferat, diuerſam quoque curandi rationem ab alijs tumoribus & vlceribus exigit.

Præmiſſo ante omnia prognoſtico, ſi primùm inceperit, & adhuc exiguus ſit, nec negligatur (vti ferè fit, cùm non niſi à peritis medicis tunc cognoſcatur) ipſius incrementum difficulter impediri, ſi adauctus ſit, ægerrimè, & ſi ad ſummum perueuenerit, nunquam curari poſſe, & ſi vlceratus ſit, eum niſi poſsit integer funditùs extirpari, etſi longo tempore ſæpe perdurare poſsit, lethalem.

Curatio ſeu medici operatio, in incipiente, cum ſpe aliqua, in confirmato minori vel nulla, præſertim ſi exulceratus ſit palliatiua cura, hoc pacto inſtituenda.

Vt cùm nobis huius pernitioſæ materiei illiusq; qualitatis, è qua cancer conſtitutus eſt, & fouetur, antidotus certa aliqua cognita nō ſit, & proin eam infringere nequeamus, quod ſi fieret, curari poſſet, nec cancer aliam curam qualis alioquin tumoribus debetur admittat, cùm diſcutientibus non cedat, & ſi illum emollire vel ſuppurare ſtudeamus, vti chirurgi indocti hoc pacto cancrum curare volentes, plerunq; peccare ſolent, deteriorem & qui in vlcus citiùs abit, reddamus: vt ſaltem omni ſtudio ipſius incrementum dum creſcit, vel ſi iam creuit, exulcerationem impediamus, eumq; ſic retardemus, & ſi exulceratur, ab omnimoda corruptione quamdiu fieri poteſt, ſuſtentemus, vel ſtatim in princi-

principio, dum vires adhuc conſtant, vel poſtmo-dum cùm deſperatus eſt, penitùs extirpemus. Interim toto tempore quo ille viget, corpus purum mundumq́; quãtum fieri poteſt ſeruandum, viresque quæ labũtur conſeruandæ, fouendæ, & ſi quæ alia occurrunt ſymptomata illis eſt proſpiciendũ.

Sanguinis detractio, Scarificatio, Cucurbitularum applicatio, in diſtantiore vel viciniore loco, reuellendo & deriuando, in plethoricis præcipuè, viribus conſtantibus, dum adhuc creſcit, augmentum illius aliquo pacto remorari poſſunt. Ad quod & Hęmorrhoidum & Menſium fluxus, ſi decenter procedant, nonnihil adiumenti adferunt.

Purgatio ab initio, ſi fortè per hanc etiam incrementum illius retardari poſſet, pro ratione redundantiarum in corpore potiùs inſtituenda, quàm vt eam tantùm melancholicis humoribus educẽdis, ſicuti cõmuniter ab ijs qui atram bilem illius cauſam eſſe cenſent, fit, accõmodemus: quæ quidem cùm corpus purum rectiùs tractetur, hoc nomine potiſsimùm nonnihil iuuabit, cùm alioquin venenatam cancri cauſam auferre nequeat, ſicuti verò venenũ aliud, vt illud quod luem veneream efficit, purgationes ſæpe continuatæ & magnæ è corpore propellunt, quod in cancro affectis ſummè debilitatis corporibus, facere minimè tutum eſt, nec ſi fieret, prodeſſet. Purgantium autem formas, cũ paſsim in alijs affectibus, in quib. magis proſunt, deſcribantur, nõ neceſſe eſt de nouo hîc repetere.

Reficiendus æger, cùm vires labaſcunt, idque Alimentis optimis, inter quæ & illa, quæ hecticos reſtaurare, in huius febris cura diximus, hîc quoq; probantur: In primis ex Cancrorum carne illic deſcripta edulia: quos cancros etiã comeſtos, vel ius ipſorum bibitũ, proprietate quadã in hoc affectu, fortè ob nominis affinitatẽ, cũ alioquin cũ cancris fluuiatilib. nihil habeat etiã quod formam attinet

ſimile, admodum probant. Præcipuè tamen ne acribus & ſalſis frequenter vtendo vt citiùs cancer exulceretur hoc pacto procurent, cauendum. Vinum præcipuè eos præ cæteris reficit, nec quid, quò minus eo vtantur, huius morbi causâ impedire poteſt. Cordialia medicamenta varia intus foriſque adminiſtrata, in febribus hecticis alibiq́ue expoſita, in hiſce imbecillitatibus ſimiliter conueniunt. Imprimisq; ea, quæ venenis reſiſtunt, in febribus peſtiferis propoſita, & quæ in venenatis vlceribus mox proponentur, meo videre, plus in huius quoque veneni viribus retundendis, quàm alijs humoribus accommodata, proderunt. Suntq́ue hæc potiſsima inter ea quæ in hoc caſu propinantur, potiusq; quàm potiones vulnerariæ, vſurpanda, quas tamen quoque in exulcerato cancro aliqui, vt omnia in morbo deſperato tentent, exhibere iubent. Eamq; quę ex Pyrola & Hedera terreſtri cum Vino decoquitur, plurimi in cácro mamillarum alijsq; faciunt.

Topica verò quod attinet, dum cancer adhuc integer eſt, eum ne augeatur vel vlceretur, reprimimus: adhibitis ſiccantibus & adſtringentibus, proprietatemq́ue talem aliquam habentibus, quibus eum firmemus & veluti induremus.

Hoc autem multa ex repercuſsiuis ſeu repellentibus in eryſipelate, phlegmone, expoſitis, à plantis præſertim earumq; ſuccis petita remedia, præter anodyna & vnctuoſa, ex ſolis repellentibus parata, appoſita, præſtare poſſunt.

Inprimis verò in hoc caſu ex herbis probantur Polytricum, quod diuinum in cancro ſanando vocát, & Geranium Robertianum, cancroſanum ob id dictum, Ceterach, Coriandrum, Agrimonia, Polygonum: & præter has Tapſus barbatus, Plantago, Intybus, Solanum, Burſa paſtoris, Conſolida

minor

minor, Sanguiſorba, Lapatium, Galeopſis, Sedum, Lunaria.

Quæ herbæ pauciores pluréſue, recentes, contuſæ applicantur, addito interdum Aceto vel Agreſta.

Vel hoc pacto: ℞. rad. Tapſi barbati & Lapatij an. ℥. ij. Polytrici vel alterius plantæ m. ij. contundantur cum pauco Aceto, adde puluerum Cancrorum vſtorum ℥. ß. miſce, fiat Cataplaſma.

Aliud: ℞. farinæ Lentium vel Cicerum P. j. nucleorum Nucis rancidæ vel priùs parum vſtæ, contuſæ numer. vj. coquantur in Aceto, fiat Cataplaſma.

Caro Cancrorum marinorum, cùm magis cancri formam referant, vel etiam fluuiatilium; item Cochlearum, Ranarum, cocta, appoſita iuuare creditur.

Succi prædictarum herbarum, ſimiliter per foturn aut illitionem admouentur, addito etiam Aceto Nonnunquam & Aquæ harum.

Vel ſic: ℞. ſuccorum Plantaginis, Solani, Intybi, Sedi, aliarúmue plantarum ad ℥. ij. Aceti roſac. ℥. j. olei Roſac. omphacini vel Myrtillorum ℥. ij. Terebinthinæ ℥. ß. agitentur in mortario plumbeo, addendo cortic. Granatorũ, Citri an. ʒ. j. Boli rubri ʒ. ij. Plumbi vſti & loti ʒ. j. Camphoræ ʒ. ß. agitentur, fiat inſtar nutriti: Quo vngatur ſæpe.

Plumbi bractea cancro alligata, eum nonnihil reprimit.

In exulcerato cancro validiùs adhuc ſiccantia & adſtringentia adhibebimus, vt putrediné illius & fœtorem, vnde quoque debilitantur, & inprimis ſanguinis illam continuam exudationem, quæ mortem illis tandem accelerat, quoad fieri poteſt, arceamus. Et ſi corrupta & putris iam ſit illius portio, illam auferre medicamentis, totumq; ſi *Cancri exulcerati ſeu Carcinomatis, curatio.*

fieri poteſt cancrum radicitùs manuali operâ tollere, nitemur.

Primùm itaque exiccationis, vti dictum, gratiâ, plantæ quæ ante illius exulcerationem conueniebant, nunc quoq; ſiccando in vlcerato proderunt. Præter quas cùm exulceratus eſt, etiam Vrtica, Ruta, Hypericon, fol. Ebuli, Scabioſa, Centinodia, conueniunt, ſimiliter tuſa & admota.

Succi prædictarũ plãtarũ, p ſe, vel addito ol. Roſ. aut inſpiſſati puluerib. diuerſimodè applicantur.

Pulueres vel cineres qui idẽ præſtant, proprietatemq; quandam habere credũtur, ſunt Cancrorum marinorum vel fluuiatilium, & Teſtudinum, Ranarum, Muſtelæ, Gruis, Stercoris humani, priùs in furno excitatorũ vel vſtorum: Alijque pulueres admodum ſiccãdo agentes, eodem modo ſiccati, vel in cineres redacti, oſsium Myrobalanorum & Oliuarum, & ſolearum calceamentorum: vel pulueres herbarum prædictarum ſiccati, dein & ligni Salicis vetuſtiſsimi, Pſidiarum, Balauſtiorum, ſem. Irionis, Galeopſis, Cornu cerui; metallici itẽ, Plumbi crudi vel vſti & loti, Ceruſæ, Antimonij crudi, Tuthię, Põpholygos prępar. Lithargyrij: terreſtres, Boli, Lapid. molaris, Gypſi vſti, Cotis fricaturæ: E quibus aliqua ſuccis excepta vel herbis contuſis permiſta, alioue modo parata applicantur.

Applicatio ex Paſſulis cum Ruta piſtis probatur. Et Braſsicæ folia in Lacte cocta, aſperſa multo Saccharo, fœtorem putrem emendant. Lauri item folia ſuperpoſita.

Inunctio conueniens: ℞. ſucci fol. Tapſi barbati, ſucci herbæ Roberti vel Polytrici ℥. j. Mellis ℥. iij. adde pulueris oſsiũ Myrobalanorum vſtarũ ʒ. ij. cineris Cancrorum vſtorum ʒ. j. fiat vnguentum.

Vnguentum efficacius: ℞. ſuccorũ Plantaginis, Burſæ paſtoris, Agrimoniæ, vel etiã de alijs ſuccis,

Aceti

Aceti ad ℥. v. olei Roſac. omphacini vel Myrtillorum ℥. iiij. Terebinth. ℥. j. ducantur in mortario plumbeo; pro applicatione, vel inunctione. Vel adde Lithargyrij ℥.ß. Plumbi vſti & loti, lapidis Hæmatit. an. ʒ.ij. Antimonij crudi ʒ.j. Coralli vſti & loti ʒ.ij. Ferrarum, in magnatibus ℈. j. Camphoræ ℈.j. cin. ... Cancrorũ fluuiatilium ʒ. j. fiat vnguẽtum: cui plura ex ſupradictis pulueribus addi poſsũt, præſertim ex Stercore humano, adeò commendato.

Oleum ouorum in mortario plumbeo diu agitatum, inunctum, eximium dicitur. Item oleum Antimonij & Sulphuris.

Vnguentum Diapompholygos, Emplaſtra quæ plumbum recipiunt, in cancro exulcerato, communiter, vt ſiccetur, adhibentur.

Ablutio illius ex Aceto, additis quandoque ſuccis, à putredine eum vindicant. Vti & ſi hoc fiat Lixiuio forti: quale & illud eſt quod ex cinerib. Ficus ramorum paratur, vel herbis ſupradictis, aut ligno Salicis, Iuniperi. Idem Vrina præſtat. Efficaciùs agent, Vitriolo addito.

Aqua Stercoris humani ſi applicetur vtiliſsima cenſetur. Probatur & Aqua coriandri.

Puluis ſequens cancro vlcerato totam ceruicẽ & malam cum aure poſsidente, in ſene quodam inſperſus, eum, ne putredine, fœtore & hæmorrhagia penitùs conficeret, aliquot annis conſeruauit: ℞. Gallarum, cortic. Granatorum an. ℥. j. Gypſi vſti ℥.ij. Boli Armeni ℥.j. Lithargyrij, Cadmiæ foſſilis an. ℥.ß. radicum Ariſtoloch. rotund. ʒ. iij. Plumbi vſti ʒ. ij. cineris Teſtarum cancrorum ʒ. j. fiat puluis ſubtiliſsimus. Ex eodem, Melle & Terebinthinâ excepto, Emplaſtrum fuit appoſitum.

Ad corruptam & putrem carnem auferendam, Sal gemmæ, vel Alumen, pulueriſata inſpergimus: quibus cum ſucceſſu pulueris Lumbricorum æqualis menſura additur.

Vel ſuccum Bryoniæ & Dracontij hiſce permi-ſcemus & inungimus.

Aut vnguento Ægyptiaco putredinem hanc tollimus.

Fortiùs exedunt carnem putrem ſequentia. Au-ripigmenti & Tartari æquæ ſumuntur partes, ma-cerata priùs in Aceto forti, in vaſe fictili, vruntur, puluiſque inſpergitur.

Vel hic puluis, qui ℞. Arſenici cryſtallin. ʒ.ij. ra-dic. Aronis ℥.j. fiat puluis.

Aquæ quibus putridam carnem madefaciendo auferimus, fiunt hoc pacto: ℞. Auripigmenti ʒ.j. Æruginis æris ʒ.ij. puluerilata, diluantur Vini albi ℔.j. agitentur diu in mortario, vel maneant in in-fuſione aliquandiu, poſtea quod clarum eſt effun-datur, & coquatur, donec tertia tãtùm pars ſuper-ſit, eamque aquâ Roſarum vel aliâ, quouſque mo-deratè nec nimis violenter agere poſsit, contem-pera; & Vtere.

Alia ex puluere Mercurij ſublimati ad ʒ.j. cum aquis Roſar. Plantag. Solani ad ℥. iiij. parùm cocti fit, & commodè adhibetur.

Eradicatio totius cancri per ſectionẽ, extremũ eſt remediũ, ſi radicitùs hoc fieri poſsit, vireſq; il-lud ferant, nec quid aliud impediat. Nam fruſtra fit, ſi illis in locis tentetur, vbi profundus admo-dum, ſubiectarum partium carni membraniſque ſuis radicibus veniſque adhæret, adeò vt ab illis penitùs amputari nequeat, cùm tunc illius rema-nente portione, iterum creſcat; ſicuti in pleriſque locis, altè cancer infixus hærere ſolet, vti & cùm in orificijs immerſus late, ægrè eradicatur. Dein & ſi magna, quia venis magnis vicinus eſt, hæmor-ragia metuatur, hoc nomine quoq; adeſt pericu-lum, niſi illa remedijs mox admotis illicò compe-ſci poſsit. In vniuerſum tamen interdum exſcindi,

parte

parte corporis ſimul ſublatâ poteſt: vt ſi in crure aut brachio ſit, ſi vnà cum cancro hæc amputētur. In quo faciēdo, niſi ſectio inſigni ſpatio ſupra cancrum fiat, illicò pars auferatur, iterum illum repullulaſſe, cùm in genu cancer eſſet, ſectioq́; paulò ſupra illud fieret, in puella obſeruaui. Mamillarũ cancer, cum mamilla radicitùs exciſa, interdum quoq; aufertur: aliàs in coſtis remanente radice redit.

Anthracis ſimplicis, & peſtilentialis, curatio.

Anthrax ſeu Carbunculus, etſi peſtilētialis non ſit, admodum tamen debilitat, & curatu cōtumax eſt: periculoq́; nō vacat, ſi in cordi vicinis locis exiſtat, ſi ſuccus ſit, aut virulentum quid loco puris ex eo emanet, magnaq́; adſit inflāmatio. Peſtilentialis verò carbũculus, febris peſtiferę causâ, cui copulatur, exitium potiùs adfert: aliquādo tamē per ſe, in partibus nobiliorib. aut iũcturis accidens, nocuus.

In curatione vtriuſq; anthracis, quod generalia præſidia attinet, vniuerſo corpori euacuationis & alterationis gratiâ accommodāda. In peſtilenti ea ad febrem peſtiferā potiùs quàm anthracem diriguntur: pro anthracis tamen ſitu, venæ ſectionem hoc illoue in loco faciētes: ſicuti in febrib. peſtilentialibus hæc copioſè expoſita ſunt. In carbunculo verò alio, pro ratione plethorę vel cacochymiæ, venæ ſectio vel purgatio inſtituitur, & propter comitem inflammationem, reuulſiones & deriuationes fiunt. Exhibētur q́; ratione febris ſynochi malignę, caloris & imbecillitatis, refrigerantia, putredinem arcentia, reſtaurantiaq́; cordialia, atq; eadem foris applicātur. Reficiendiq́; ſunt victus ratione reſtaurante, cæteriſque id efficientibus, quò & ſomnus referendus eſſet, niſi in carbũculo tantopere prohiberetur, quòd per eum ad interiora virus rapi credatur, cùm tamen ad exteriora in ſomno, calorem vergere, ex calore & ſudore, quo dormientes citiùs afficiuntur, conijcere liceat, vt nō neceſſe ſit adeò

ægros à ſomno multis diebus ſæpe, vti facere vidi, impediendo, tantopere affligere & debilitare.

Topicis verò anthraci adhibitis, reprimimus inflammationem, in non peſtilenti: attrahimus venenũ in peſtilenti, aperimus & maturamus vtrunque anthracem: poſtea vt vlcus curamus.

Reprimimus inflãmationẽ, in anthrace nõ peſtilentiali ſaltẽ, adhibitis repellẽtib. in circuitu illius, vbi inflãmatio exiſtit, ſi præſertim magna ſit, idq; in principio, qualia in phlegmone deſcripta ſunt: veluti defenſiuũ illud, ex Bolo paratũ: & illitio repellẽs ex ſuccis parata; aut vnguẽta vſitata, è quib. chirurgi communiter illud de Ceruſſa inungunt.

Vel vt & ardorem compeſcamus, & ſimul concoquamus, emplaſtrum de Arnogloſſa dictum, anthraci vel ſtatim, vel præmiſsis repellentib. dictis, toto ferè curationis tempore, circũponitur: quod ex Plantag. folijs recentibus & farina Lentium & Communi ex qua panis coquitur, furfuribus non ablatis, ſeu ipſo Pane inde cocto, quem ſyncomiſtum vocant, inuicem decoctis contuſiſque paratur: cui ſi valdiùs repellendum, Gallarum puluis in principio addi poteſt: ſi concoquendum, farina Fabarum & Orobi, Melleq; ſubigi.

Attrahimus venenũ in anthrace peſtilẽti, ſtatim ab initio: vti & in bubone peſtifero fieri debere, & quo pacto, oſtendimus, per ea quæ venenũ alliciũt. Vt ſi ſectus per mediũ Gallus, Columb. Rana, Bufo imponantur, & Podex galli vel columbi admoueatur, quæ meliùs, ſi locus leuiter priùs ſcarificetur, operabuntur: vel quæ ſugendo illud agunt, vt ſunt Cucurbitulæ, Sanguiſugæ, affixa: Aut ſi hoc hominis deſperati ſuctu ore facto, vel per inſtrumẽtum quo lac è mamillis ſugi ſolet, alióue modo fiat.

Aperimus anthracẽ vtrumque, vt exitũ veneno peſtifero vel maligno humori faciamus, ſcarificando mox

do mox in principio illũ, & in progreſſu, ſi præſertim nigreſcere incipiat: profundis vt ſanguis egregiè effluat plagis, ne gangræna ſecuta, mortis cauſa, etiã in anthrace non peſtifero fiat, vel in peſtifero periculum illius conduplicet: Quo facto, Aquâ ſalsâ, gangrænæ metus causâ, interdum lauatur.

Idem Cauſticis perficitur, virusq; in vtroq; anthrace allicitur & educitur: & quãdo corrũpi incipit, vrẽdus Cauterio actuali: quòd ſi ex auro, chalybéue factum ſit, tanquã à puriorib. metallis, conuenientius eſſe putant: vel potentiali adhibito aliquo hoc fit, qualia in abſceſſu aperiendo varia præſcripta fuêre, vt paſtilli illic expoſiti veterũ: vel ex Cantharidibus factum cauſticum, aliáue. Vſitatum eſt in carbunculo, Sublimatum vel Arſenicum illi imponere, exiguam portionem, emplaſtri priùs appoſiti foramini in medio illius indẽdo: Vel illius quatuor grana, cum Album. oui benè conquaſſati, cochlear. j. miſcere, illaq; aquâ anthraces tangere.

Maturamus ſeu cõcoquimus anthracem vtrunque, mox cùm caro illa quam poſsidet, corrumpi incipit, vt parte illius aliquâ in pus conuersâ, maximè illic vbi carni ſanę adhuc iungitur, reliqua portio vel integra vel fruſtatim exeat. Quod fit adhibitis quæ illud agant, eligendo ea pręcipuè, quæ & virus peſtilens in peſtilenti, vel malignitatem in alio reprimunt.

Applicationes in hanc rem fiunt ex Scabioſa & Conſolida maiori & minori, quæ præ cæteris commendatur: poſtea etiam Tapſus barbatus, Cynogloſſa, Piloſella, Millefolium, Cauda equina, Burſa paſtoris, Galega, Braſsica, Altheæ radix & Liliorũ. Item Dioſcor. teſtimonio Matricaria, Sabina, Cupreſſus, Liguſtrum, Panax herculeum, recẽtia contuſa, appoſita, per ſe, vel cum Sale miſta, alijsúe vt dicetur. Quorum & ſucci vſurpantur.

Allij, Porri, Cæparum, Liliorum bulli, & Raphani radices, Eruca, Naſturtium, vrtica, ſimiliter vſurpantur, addito Sale, aliquando & Pipere.

Mala granata ſecta in partes & cocta in Aceto, contuſa, admodum putredinem & vim malignam anthracis emendant.

Bacca matura herbæ Paridis, ſecta contuſaúe, in peſtilenti bono ſucceſſu adhibetur, Oliua item matura ſiccata in vtroque probatur.

Ficus vel vuæ paſſæ ſiccatæ, Nucum iuglandiũ, Auellanarum nuclei rancidi, ſimul ſeparatimúe, cum Sale, addito interdum Fermento admouentur, vel alijs permiſcentur.

Vuam paſſam cum Ruta probat Dioſc. Eadem cum Melle & Pice anthracem emarginare dicitur.

Vitellus oui cum Salis ʒ. j. idem pręſtat. Quibus & Mel, Ficus, Farina, ſuccus Scabioſę addi poſſunt. Vel diſſoluitur Vitellus bene ſalitus cum Aceto, ſicq; apponitur, additis etiá aliquando alijs ſuccis.

Emplaſtrum conueniens: ℞. Spicas bulborum Allij duas, Rutæ p. j. Ficus num. quatuor, Fermenti ℥. ß. Salis ʒ. j. ß. Piperis ℈. ß. contundantur.

Vel ſic: ℞. rad. Cucum. aſin. vel Brioniæ ℥. ij. Salis nitri ʒ. j. fellis Porci parum exiccati ℥. ß. farin. Lupinorum ʒ. j. Terebinth. parum, ſubige.

Aliud: ℞. ſem. Sinapis ℥. ß. farinæ Lupinorum vel Orobi ʒ. ij. Ficuum ℥ j. gummi Ammoniac. diſſol. in Aceto ʒ. iij. Terebinth. parùm, miſce.

Stercora Gallinarum, Columbarum, Paſſerum, Ouium, Boum, vel ſola admota, egregiè maturant, vel parùm contemperata, Melle aut Aceto, vel Farina aut Vitello oui, aut Fermento. Interdum Sapo ſtercori additur, Acetoq; ſubigitur. Humano ſi vti velimus, quod adeò commendant, exiccatum illud potiùs cæteris miſcebitur.

Fuligo camini, Fermento, vel Vitello oui ex cepta,

pta, addito Sale, vtilis. Quâ ratione & Carbo quercus vſurpari poteſt. Vti & hoc vnguentum: ℞. Aluminis ℥.ij. Salis gemmæ ʒ.ß. Mellis q.ſ. miſce.

Nitrum cum Terebinthina miſtum, ſimiliter conuenit.

Succi enarratarum plãtarum, vt Scabioſæ, Conſolidæ, vel Tapſi barbati, illinuntur, vel farinis inſpiſſati, vel additis Vitellis ouorum, applicantur.

Oleum nucum, vel Roſac. cum Sale, Melle, addito interdum & Aceto inungitur.

Gummi ammoniac. in Aceto diſſol. cum ol. Liliorum & Cera miſtum, anthracem diſſoluit, illiusque virus elicit.

Theriaca, Mithridatum, quòd non tantùm venenum alliciant, vt in bubone peſtilenti dictum, ſed & maturent, vtriq; anthraci, vel ſola, vel in Cæpa excauata, alijsúe herbis fructibusúe permiſta, apponuntur.

Sapphirum gemmam carboni circumductum, & poſtea ſupra carbonem ligatum aliquandiu, valdè prodeſſe, aliqui aſſeuerant.

Traduci carbunculum in alium locum, vbi minùs nocere poſsit, putatur, ſi Scabioſa contuſa in loco ſano ligetur, atque Athanaſia interim carboni imponatur.

Vlcus quod anthrax maturatus è ſua ſede vel omnino vel ex parte, recedẽs poſt ſe relinquit, cæterorũ vlcerũ modo, ſicuti in illis dicetur, curabitur.

Herpes miliaris Flecht / Zittermol / ſponte nonnunquam ſiccatur, & abſcedit, vel facili negotio, vt ſi ſępe ſaliuâ ieiuni hominis illinatur, ſanatur, vti & Phlyctępodes: Eſthiomenus der Wurm difficiliùs curatur, & ſi negligatur, in impetiginem, pſoram, vt illic dictum, abit. *Herpetis miliaris & Eſthiomeni, curatio.*

Curatio horũ, cùm à billioſo ſalſo & acri humore procedát, in multis cõuenit. Nam quod euacua-

tiones attinet, hæ omnibus eiuſmodi humoribus qui cauſam præbent, repurgandis accommodantur; ſic procedendo, vt leuioribus primùm fæces & communia excreméta educamus, poſtea fortioribus ſanguinem ab illuuie dicta ſeu ichoribus mundum reddamus: Quæ ad præcautionem in illis, qui hiſce vitijs obnoxij ſunt, & in illis qui his iam affecti ſunt, vt cura feliciùs procedat, adminiſtrantur. Quorum remediorũ formas, in alijs morbis bilioſis & febrib. propoſuimus, & in ſcabie vlteriùs deſcribemus. Sanguinis detractionem quod attinet, hîc niſi aliud quid moneat, non adeò erit neceſſaria.

Alterantibus, calorem & acrimoniã horum humorum contemperamus & emendamus, in febribus quoq; expoſitis medicamentis, & diæta conuenienti: topicis verò in vtroq; herpete vtimur; ab initio admodum ſiccantibus, & quæ acrium illorũ humorum vim refrigerando retundunt: qua ratione miliaris facilè ſanabitur, aliquando & eſthiomenus, qui & ſi ſerpat, adhuc ampliùs ſiccãtibus vtemur, illiſq; quæ putridam illius carnem, validè abſtergendo, vel exedendo aut abſumẽdo à ſana, ne eam viteriùs inficiat aut corrumpat, repurgent.

Inter ea quæ ſiccando & acrimoniam reprimendo hîc proſunt, ſunt Plantago, Polygonum, Agrimonia, Burſa paſtoris, Rubus, Liguſtrum, Vitis folia aut Capreoli, Solanum, Lens paluſtris: quæ contuſa adhibentur.

Vel ſic: ℞. Agrimoniæ, Plãtaginis vel etiam alterius, vt & Myrti vel Oleæ ſylu. recentium ad m. ij. contundantur, addendo Sumach, corticum Granatorum ana ℥. j. ß. farin. Hordei vel Lentium ℥. ij. vel coquantur in Vino auſtero, vel Vino & Aceto, & contundantur, pro Cataplaſmate.

Emplaſtrũ de Arnogloſſa in Anthrace expoſitũ hîc quoq;, additis Gallis, corticibus Granatorum, Ariſto-

Ariſtolochiæ rot.in miliari proderit. Eſt & emplaſtrum de trib. Granatis paratum ad miliarem vtile.

Succi enarratarum plantarum,vti & Granatorũ illinuntur,idq; per ſe vel additá quarta parte Aceti aut amplius. Aquæ prędictarum plantarũ vnà cum Roſacea ſimiliter cum Aceto nonnunquã vſurpantur,ſi præſertim in ℔.ß. Cãphoræ ʒ.j.diſſoluatur.

Acacia,Hypociſtis,diſſoluta in alijs ſuccis vel Aceto egregiè ſiccãdo & cõſtringẽdo proſunt, & ne ſerpãt,prohibẽt:additis quãdoq; & alijs id agẽtib.

Liquor ſeu ſuccus exudans ex Ligno viridi dum crematur,vt Vitium ſarmẽtorum vel Quercus, inunctus prodeſt,cui & alia ſiccãtia miſceri poſſunt.

Validiùs ſiccant ſequentia compoſita:℞.ſuccorum Plantag.Polygoni, vel etiam aliorum ad ℥.iiij. Aceti ℥.j.farinæ Hordei tantum vt in vnguenti formam redigatur.

Magis ſiccant ſi loco farinæ addantur pulueres Balauſt.Gallarum an.ʒ.ij.Boli ℥.ß.miſceantur.

Vel ſic: ℞.ſuccorum Plantarum prædictarum cum Aceto vt dictum,ol.Roſacei omphacini,Myrtini an. ℥.iiij. bulliant ad conſumpt. ſuccorum adẽdo pulueres prædictos vel cort.aut putaminum Granatorum,capularum Glandium an.ʒ.ij.rad.Ariſtolochiæ ʒ.j.Ceræ modicum,pro vnguento.

Magis exiccat,& ne ſerpat vlteriùs in eſthiomeno,cauetur ſequẽti:℞. ſuccorũ prædictorum cum oleis,inuicem coctorũ vt dictũ,vel non coctorum, vt efficaciores ſint ſucci, adde Lithargyrij ℥.ß.Tuthiæ,Plumbi vſti & loti,Antimonij,Lap.hæmatit. vel Cadmiæ, ana ʒ.ij. Æris vſti vel Rubiginis ferri, Aloës ana ʒ.j. Corallum & Spodiũ addi quoq; poteſt, agitentur in mortario plũmbeo cum ſuccis & oleis diu, cum pauca Terebinthina, vt fiat nutritũ; vel ſi cocta ſint cum pauca cera,fiat vnguentum.

Abſtergens egregium: ℞. ſuccorum Abſynthij

vel Chelidonij maioris, vel Parietariæ vel Enulæ, vel Rutæ ad ℥.iij. Myrrhæ ʒ.ij. Thuris ℥.ß. Salis ʒ.j. farinæ Lētium q.ſ. fiat illitio: vel adde farinæ Lupinorum, Fabarum, Hordei, q.ſ. vt fiat emplaſtrū. Si Omphacij ℥.j. addas, potentiùs putrediné auferet.

Vel ſic: ℞. Lithargyrij ʒ.iij. Sulphuris ʒ.ij. Nitri vel Salis gemmæ ʒ.j. Æruginis æris ʒ.ß. cum Melle vel Omphacio fiat vnguentum.

Alumen cum fæce Vini inunctum, illud quoque admodum præſtat.

Atramentum ſcriptorium, ob Alumen, Vitriolum & Gallas mirè ſiccat inunctum.

Vnguentum Pompholygos, album Rhazis, additis ſiccantibus, vt Alumine, Nitro, in vſu ſunt.

Fimum Caprarum ſylueſtrium Dioſc. laudat, alij etiam Vaccinum, cum Vino vel Aceto decocta.

Pulueres ex capitibus Piſcium ſalitorum veluti Halecum; item Lana & Corio, cort. Pini, vſtis eouſq; vt pulueriſari poſsint, admodum ſiccant, inſperſi herpeti: vel Succo aliquo, vel Omphacio, ſi admodum ſerpat, excepti, inuncti.

Vel: ℞. ex vſtis illis puluerib. ad ʒ.ij. rad. Ariſtol. rot. Balauſt. Myrrhæ an. ʒ.j. Olibani ʒ j.ß. fiat puluis ſubtiliſsimus, inſpergatur herpeti priùs fricato parum & inuncto oleo Fraxini. Probatur & puluis Teſtarum fornacum Dioſc.

Ablutio vel fotus aut illitio in vtroq; herpete cōueniēs, ex aqua fit, quæ ex rad. Lapatij in talleolos diſſecta, & in Aceto per diē vnū aut alterū macerata donec id ferè imbiberit, exſtillatur. Vel ex corticibus Citri, eodē modo infuſis & deſtillatis elicitur. Quib. aquis ſi Alumen aliudúe amplius ſiccans addatur, ante deſtillationē vel poſt, efficacior erit.

Vel ſic: ℞. herbarū prædictarū ad m.iij. quib. & folia Myrti, Oleæ addi poſſunt, rad. Lapatij, Ariſtoloch. an. ℥.j. cort. Gran. Gallarū an. ʒ.vj. ſ. Lupinorū

℥.j. ſem.

℥. j. ſem. Myrti ℥. ß. Acaciæ, Hypociſtidis an. ʒ vj. decoquantur in Aqua extinctionis ferri, additâ etiā Vini auſteri parte: Pro lotione herpetis, eſthiomeni, cui & Thus & Myrrha ad maiorem deterſionem ad ℥ ß. addi poſſunt, vel in ea decoqui.

Vel Lixiuio aut vrina inueterata abluitur, in quibus ex præcedētibus quædā decoqui poſſunt.

Idem fieri poteſt Aqua vel Aceto in qua Vitriolum diſſolutum ſit.

Vel fortioribus, inter quæ hoc admodum profuit ſæpe: ℞. ſublimati ʒ. j. ß. Lithargyrij ʒ. ij. Boracis ʒ. ß. Camphoræ ℈. j. coquātur in ℥. iiij. aquarum conuenientium & madefiat herpes. Alijs erodentibus herpetem ſerpentem, ne vlteriùs feratur, ſiſtimus, qualia etiam alibi in vlceribus depaſcentibus explicabuntur.

Vapor ex decocto ſequenti ſimiliter proderit: ℞. radic. Lapatij ʒ. iij. Chelidon. maior. m. j. Aluminis, Sulphuris an. ℥. j. Salis p. j. Vini optimi & Aceti vt ſuperemineat, coquātur, & vapor excipiatur, ita vt herpetem tangat.

Plumbi lamina tenuis ſupra vnctos herpetes appoſita, vtilis, ſiccabitq; potentiùs, ſi priùs in Aceto vel Aqua ſalſa aut Aluminoſa madefiat.

Fricare corruptam in herpete eſthiomeno carnem, quouſq; ſanguis effluat, vtile; tuncq; abſtergentia & auferentia adhibita meliùs operabuntur.

Cauterio ſæpe aufertur illud quod corruptum eſt, vrendo: idq; actuali potentialiue, vt in anthrace dictum.

Scabies cùm plura ſub ſe comprehendat genera, & ſpecies: veluti inter humidas ſcabiem vulgarem, feram, & manantē, ſeu tineam dein & terminthum, epinyctidem: inter ſiccas, pruriginē, impetiginem, pſoram, & lepram Græcorum ſeu pſoram deteriorem, nos de omniū curatione, vti & de pru- *Scabiei Vulgaris & Feræ, Tineæ, Terminthi, Epinyctidis, Pruriginis, Impetiginis,*

Pſoræ, Lepræ Græcorũ curatio.

ritus, qui eas comitatur, cùm eadem operâ ſanetur, cura, ſimul agemus: Phlyctenarum verò curationem, cùm in illis cuticula à vera cute abſcedat, & non alia ratione cùm rumpuntur, quàm aliæ cutis abraſiones curentur, eò relegabimus.

Eſt autem inter humidas ſcabies Vulgaris mitior, quæ & faciliùs ſanatur, in aliquibus tamen, eo nomine pertinax, quòd ſæpe redeat, quæ &, ſi cura illi nulla adhibeatur, in deteriores commutari poteſt. Poſt hanc ea quæ Fera dicitur, contumacior eſt, quæ tamen ſi rectè tractetur, curatur, ſi malè, in peiores quoq; abit; pertinacior adhuc eſt ea quã Manantem vocamus, quæ ægrè ſanatur, contagioſaque eſt in iunioribus, atq; capillos depaſcendo deformat admodum : faciliùs iſtis ſanantur Terminthi & Epinyctides. Inter ſiccas, Prurigo faciliùs, Impetigo maiori labore, Pſora longè adhuc difficiliùs ſanatur: & de vna ſpecie in aliam, ſi negligantur, tranſmutantur, peioresq; ſemper fiunt, recidiuáq; licet ſemel abigantur, facilè veris & autumni tẽpore faciunt: & tandem in pſorã deteriorem, quã Lepram Græcorũ vocant abeũt, quæ incurabilis eſt, cũ etſi alicubi, medicamentorum vſu, ceſſet, vel penitùs ferè deleatur, tamen mox iterũ repullulat, ægrumq; turpiter, ac ſi cruſta obtectus eſſet, deformat, ipſumq; conſumit, prurituq; continuo moleſtat, adeò vt, vti dictũ, pro elephãticis, cùm curari hoc malũ nequeat, & quia lepra quoq; vocatur, qui hac lue infecti ſunt, ab illis qui hæc diſtinguere non norunt, habeantur & iudicentur.

In curatione autem horum, non adeò multum eſt diſcriminis, vt eã ſingulis priuatim accommodare neceſſe ſit. Nam quod generalia pręſidia, quæ euacuationis & alterationis causâ vſurpantur, cõcernit, cùm à bilioſis, acribus, ſalſis, malignisq; humoribus, vt in cauſis dictum, hæc procedant, hiſce euacuan-

euacuandis, ſanguinis detractiones purgationesq; generales & particulares, alterantiaq; diuerſa accommodabimus, plura pauciorâue eaque leuiora fortiorâue vſurpando, prout vitia hæc magna leuiorâue ſunt: habitâ interim & totius corporis conſtitutionis ratione, & quibus præſertim excrementis abũdet. Vti in ſingulis agendi modis nunc oſtendetur.

Sanguinis è corpore euacuatio aliqua, in ſcabie humida, illiusq; ſpeciebus, niſi ætas aut aliud impediat, fieri debet, cùm illius cauſa antecedens, ſerũ ſcilicet ſalſum, bilioſum & acre, in ſanguine lateat, & cùm ſanguis educitur, portio quoque illius exhauriatur: eoq; magis facienda, ſi ſimul adſit plethora, cùm tunc ob illius copiam, puſtulæ frequentiores erumpant & inflamment. Fitq; hoc vena ſecta aliqua generali, vel etiam particulari illius membri, quod priuatim eâ laborat. In ſicca quoque ſcabie, etſi tales non ſint puſtulæ humidæ, tamen quia magna ſanguinis impuritas, eo nomine quoque ſanguis detrahendus, idque rectiùs, ſi rubedo cutis, vt in prurigine fit, illius affluxum, & calorem demonſtrent. Talis autem euacuatio, venæ ſectione ante purgationem facta, & certo tempore iteratâ perficitur. Scarificatione item ſingulis menſibus vel temporibus facta, adhibitis cucurbitulis, vel ſuctione ſanguiſugarum. Naturalis itidem ſanguinis euacuatio, per menſes fieri ſolita, vel per hæmorrhoides quibuſdam naturis conſueta, ſi ſuppreſſa ſit vel non decenter fiat, cùm hęc ſit naturalis, & proin neceſſaria, omnino promouenda; ſicuti quo pacto fieri debeat, in horum defectibus expoſitum fuit.

Purgationes per inferiora, in ſcabiei humidæ & ſiccæ ſpecieb. omnibus, ad humores illos repurgãdos inſtituũtur, ſæpeq; ſi impurũ admodũ ſit cor-

pus, erunt iterandæ, & diu aliquando in pſora deterioreræ præſertim, indies ſemel bis, vel alternis ſaltem diebus ad dies multos, vel etiam per menſis ſpatium, ſi ferre poſsint, continuandæ, iterúmque veris & autumni temporibus repetendæ. Hoc autem perficitur medicamentis, quæ leuiter aut validiùs, prout affectus exigit, & vires ferunt, naturam ſolicitando, bilioſos ſalſos & acres illos humores, ex inteſtinis & è venis meſeraicis primùm, mox etiam à reliqua ſanguinis maſſa, illius beneficio expurgare, & ſanguinem proin repurgare dicuntur, addendo ſemper quæ humorum illorum acrimoniam retundunt: & præcipuè ex catharticis ea eligendo, quæ non nimium corpus inflamment.

Qualia paſsim in multis alijs affectibus, ab eiuſmodi quoque humoribus tam bilioſis quàm melancholicis excitatis, hinc inde varijs formis deſcripta ſunt, purgantia mitiora fortioraque: inprimisq; in febrium intermittentium, & continuarũ putridarũ, purgationibus; tam illæ, quæ venæ ſectioni, aut ad aluũ à fæcibus primùm repurgandã, cæteris præmittuntur, quàm cathartica validiora, & quæ ea præcedũt præparantia, & quæ ſucceſsiuè repetuntur: & in ſynochi eryſipelatodis curatione, apozema illud, quo morbus hic præcauetur. Atq; in melancholiæ vtriuſq; curatione, multa purgantia propoſita hîc quoq; vſurpari poſſunt. Quibus & ſequentia addere poſſumus.

Serum lactis & præſertim caprini, vel ſerum, quod dum caſeus fit, ab eo ſegregatur, & Aquam caſei vocant, quæ ampliùs laxat, diu bibant ieiuni, manè & veſperi, eâ quantitate, quæ aluum fluidam reddat: iunioribus etiam gratum remedium.

Vel diluantur in eo, vt meliùs operetur, aliqua, quæ

quæ cùm infantibus exhibere volumus, dulcia & grata ſint, veluti Manna, aut ex Syrupis ſequentibus aliqui grati; vt Roſarum, Violarum, de Floribus perſicorum: quorum vires, ne opus ſit ingrata addere, intendere poſſumus, adiectis granis aliquot Diacrydij rectè præparati, vel diluti ipſius: vel illis dare illud ipſum cum Cydoniato aliquo, alioue ſyrupo grato, aut ſaccharo: ſicuti multa eiuſmodi purgantia remedia grata inuenta ſunt. In adultis etiam alios ſyrupos medicamentoſos ſic permiſcere poſſumus purgantes.

Poſſunt & ſucci Roſarum, Fumariæ, Lupulorum, Sero lactis, loco aliorum permiſceri, additis etiam alijs, licet non purgent, nihilominus conuenientibus, vt Bugloſſ. vtriuſq; Lapatij acuti, Pomorum & ſimilibus.

Vel ebulliant in Seri lactis, vel lactis Caprini, aut Iuris Pulli vel Galli decrepiti ℔.ij. (nam cùm citò corrumpatur, non oportet nimium vna vice coquere) Fumaria, Mercurialis, Beta, Lupuli folia folliculi aut flores, Sambuci vel Ebuli teneritates, vel ſummitates, & vt meliùs operetur, Sena, Polypodium, Epithymum, Roſæ moſchatæ; vnum vel plura eaque quantitate prout operabitur, addito Saccharo vel Sapa aut Melle, ad gratiam.

Syrupi vſuales eiuſmodi impuritatibus in ſanguine expurgandis etiam accommodati, ſunt: è leuioribus Syrupus Roſarum & Violarum, de Perſicorum floribus, ex infuſionibus vel ſuccis, cum Saccharo vel Melle cocti. Fumariæ, ex ſucco illius: Lupulorum ex ſucco illorum & fumariæ: Mercurialis ex ſucco illius: Rhamni ſolutiui ex ſucco baccarum illius, parati. Et his paulò efficaciores, ſyrupus Roſarum ſolutiuus cum rhabarbaro, de Eupatorio cum rhabarbaro, de

Pomis regis Sabor, ex ſucco & ſena: de Rhabarbaro, ex illo & ſena: Fumariæ compoſit. ex ſucco illius, epithymo, polypodio, myrobalanis, tamarindis, caſsia: Epithymi compoſit. ex eo, fumaria, myrobalanis, tamarindis, agarico; Cichoreæ cum rhabarbaro, fumaria & lupulis: Diaſereos, ex rhabarb. ſena, agarico, carthamo, fumaria: Syrupus roſ. ſolutiu. compoſ. cum ſena, rhabarb. & agarico: de Polypodio, ex illo & alijs pluribus paucioribúsue compoſitus.

Ex helleboratis ſyrûpis, de Pomis compoſitus in vſu eſt: qui correctiùs ſic paratur: ℞. Bugloſſ. Borrag. cum radicibus an. m. ij. Fumariæ, Eupatorij vulg. Chamæpith. Chamædr. Capillar. vnam aut alteram an. m. j. florum Bugloſſ. Borrag. Stœchados an. p. j. Paſſul. enucleat. ℥. j. ſummitat. Thymi, Epithymi an. ℥. ß. fol. Senæ ℥. j. ß. vel plus, radic. Polypod. ℥. ij. Hellebori nigri prius in vino albo macerati ʒ. iij. Schœnanthi ʒ. ij. fiat decoctio, & in colaturæ ſ. q. adde ſucci Pomorum redolent. ℥. xij. Sacchari lib. ij. vel minus, ſi minori menſura exhibere eum velimus; coctione reducantur in formam ſyrupi.

Eſt & alter à Montano deſcriptus, ex ſyrupo, ad ℔. quinque, ex ſena, rhabarbaro, myrobalanis, epithymo, polypodio cocto, cortic. hellebori nigri veri ʒ. vj. cum gariophyl. ℥. j. & ℥. iiij. liquiritiæ cocto paratur.

Inter decocta purgantia, quæ alibi paſsim vti ſuperiùs dictum, deſcripta ſunt, ſequens inſtar multorum erit, ex pluribus paucioribúsue, præcipuè in hiſce caſibus conuenientibus, paratum, pro quinque, ſex aut pluribus vicibus ſumendum, quod ℞. radic. Lapathij ℥. iij. Graminis, Aſparagi, Ruſci, Enulæ, Liquiritiæ an. ℥. j. ß. Fumariæ, Mercurialis ℥. ij. Polypodij ℥. iiij. herb.

Cichorij,

Cichorij, Dentis leonis, Sonchi, Bugloſsi, vtriuſque cum radicibus, Scabioſæ, Fumariæ, Lupulorum; Mercurialis, Capillarium, quæ haberi poſſunt, Eupatorij vulgaris, Endiuiæ, Hepaticæ, Acetoſæ, Violariæ, Lactucæ, Meliſſæ, ad m. v. vel vj. florum Cordialium, Nenuph. Tapſi barbati, ad p. iiij. florum & follicul. Lupuli, ſummitat. Thymi & Epithymi an. p. j. ſeminum Aniſi ʒ. ij. ſem. Cuſcutæ, Melonum, Acetoſæ an. ʒ j. ſemi... Carthami conquaſſati ℥. iij. Paſſul. enucleat. ℥. ij. Prunorum par. vj. Sebeſten vel Iuiub. par. viij. Tamarind. ℥. j. ß. Infundantur radices & ſemina in Vini albi ℔. j. & macerentur aliquandiu, poſtea omnibus affundatur Aquæ q. ſ. addendo interdum decoctum Guaiaci vel Aquas prædictarum quoque plantarum, vel etiam Abſynthij, decoquantur, colentur, colatura Saccharo addito vel alijs dulcoretur, & Cinamom. alijsúe aromatiſata, tot vicibus prout operabitur, vt dictum, ſi mitiùs purgare volumus, bibatur.

Vel ſi amplius operari debet, in colatura dicta, calente adhuc, infunde fol. Senæ ℥. iij. vel iiij. denuoque efferueſcant, colentur, & dulcorata, toties quoque, vel prout deiectiones mouebit, exhibebitur: Vel ſi decoctum ad vſum diutiùs operari velimus, geminatis omnibus, Saccharoq; ad ℔. ß. addito, in formam Syrupi mediæ vel perfectæ decoctionis redigemus, illiúsq; quantitatem decentem, quam ſemel exhibendo, & quantum purget obſeruando, cognoſcemus, exhibebimus; vel dilutam ſyrupi portionem cum aquis Bugloſsi, Fumariæ, Capillorum veneris, alijsúe propinabimus: vel cum pulpa Caſsiæ & Tamarindorum in formam electuarij, per vices exhibendi, redigere poſſumus, Diacrydiumque ſimul, vt meliùs operetur, addere.

Præcedenti decocto cum Sena facto, Soldanellæ folia quoq; incoquere poſſumus; vel in robuſtioribus, deterioreq́; ſcabie, Hellebori nigri ʒ.iij. vel iiij. & circa finem ex Myrobalanorum quinque generibus ad ℥.j. confricatas in oleo, infundere, vti & Rhabarbarum, Agaricumq́ue, vel Mechoacam cum ſuis correctiuis, & poſt expreſsionẽ, Saccharum addendo, in formam Apozematis vel Syrupi redigere, meliusq́; tunc operabitur.

Huic decocto ſucci etiam vel ſyrupi Fumariæ, Lapatij, Lupulorum, Pomorum redolentium, Bugloſsi vtriuſq;, Roſarũ poſſunt incoqui: vel hi ſucci bonâ quãtitate ſumi, & in illis Sena, Rhabarbarum, Agaricus aliaq́; infundi, vel etiam parùm decoqui, & cocta exhiberi, vel in ſyrupum prius coctione redigi.

Ex ſuccis ſyrupus talis fieri poteſt: ℞. ſucci Pomorum redolentium ℥.iiij. ſucci Roſarũ incarn. ℥. iij. ſucci Fumariæ, Lupulorũ an ℥.ij. ſucci radic. Lapatij & rad. Betæ an. ℥.j.ß. ſucci Mercurialis, Borrag. Bugloſſ. Acetoſ. an. ℥.j. decoquantur cum Sacchari æquali portione ad conſiſtentiam, aromat. Cinamom. Si Sena, Rhabarbarum aliáue infundantur, efficacior erit.

Vinum purgans ex aridis paratum, pro quinq; vicibus, quod poſtea repeti poteſt: ℞. rad. Lapatij acuti vel Hypolapathi quod rhabarbarũ monachorum vocant, ℥. ij. rad. Cichorij ℥.j. rad. Enulæ ʒ.vj. cort. Tamaricis vel Fraxini & Ebuli an. ℥.j. herb. Fumariæ, ſummit. Lupul. Mercurialis, Eupatorij vulgar. cannabinæ dictæ, Capill. veneris vel Polytrici, Abſynthij an. ʒ.ij. flor. & follic. Lupuli vel Perſicorũ & florum Cordialiũ an. ʒ.j. ſem. Aniſi ʒ.ij. fol. Senæ ℥. ij. Thymi, & Epithymi ℥. j. rad. Mechoacæ vel Bryoniæ ℥. ß. Zingiberis ʒ. j. conquaſſentur pro Vini ℔. v. vel vj. macerentur ad vſum vt dictum.

Poſſent

Poſſent & Soldanellæ folia addi, & parùm Hellebori nigri, quod tutiùs in Vino vſurpatur.

Vel ſumantur Muſti recenter expreſsi, aut Vini quod iam deferbuit menſur. viij. addendo fol. Senæ ℥. xij. Mechoacæ, radic. Zarſæ parill. Salſafras an. ℥. iij. Abſynthij m. ij. ſtent in dolio ad vſum; non ingratum eſt.

Aliud decoctum vt in multis morbis curandis, ſic & in ſcabie, quæ ſæpe recidiuam facit, triginta vel ampliùs dierum ſpatio bibitum, eam præcauet & ſanat: ℞. ligni Guaiaci raſi ℥. j. Zarſæ parillæ ʒ. vj. radic. Cichor. Liquirit. an. ℥. ß. coquantur, & colentur, & pro vna doſi infunde Senæ ℥. ß. Mechoacæ ʒ. j. Zingib. ʒ. ß. & in expreſsione diſſolue, ſyrup. Roſ. ſolut. vel ſucci Roſar. ℥. ß. aq. Meliſſæ ℥. j. miſce pro vna vice.

Infuſum Hellebori, vel decoctum, vt in alijs pertinacibus & melancholicis morbis, ſic & in deterioribus ſcabiei ſpeciebus multùm efficiet. Fitque ex radicibus fibroſis hellebori nigri, illius, quod verum Dioſcoridis Dodonæus eſſe ſtatuit, & Aſtrantiam nigram vulgus appellat: vel alterius Helleboraſtri dicti, flore vel viridi, vel purpuraſcente, quæ & mitiores ſunt quàm Hellebori albi, quibus tamen etiam in robuſtioribus vti poſſumus: detrahiturque cortex de fibris, reiecto meditullio, (qui ſi ægrè abſcedat, priùs in Vino fibræ emolliri poſſunt) cuius corticis ℞. ʒ. j. vel ℈. iiij. fol. Senæ vt operationem illius promoueat ʒ. ij. infundantur in Paſſo ſeu vino dulci generoſo, vel Oxymelite, ſi helleborus albus ſit, aut aqua exſtillata vel decocto Aniſi, addendo pulueres Gariophylorum, Cinamomi, Zingib. macerentur in loco calido, leuiter ebulliant, colentur, adde decoctum fructuum, Paſſularum, Prunorum aliorúmue laxantium, vel ſyrupum de Polypodio, de Roſis, alioſúe: & bibat.

Fit & extractum ex Helleboro nigro per infuſionem illius talem, ſæpe iteratam, ſenſim poſtea inſpiſſando ad ignem, vel in balneo Mariæ; Cuius portiuncula exhibetur.

Quidam empiricus decocto Stibij calcinati cum Zarſa parilla, additis etiá alijs, pernitioſas ſanabat ſcabies, alioſq; morbos diuturnos & pertinaces.

Potiones aliæ, electuaria & pilulæ variæ alibi, vt dictum, expoſita, in hanc rem quoq; exhibentur; vtendo præſertim ex vſitatis mitioribus, pulpâ Tamarindorũ & Caſsiæ, Mannâ, elect. Lenitiuo, Diacaſsiâ, Diaprunis, Diacatholico: & fortioribus diagridiatis, vt electuario Diaprunis ſolutiuo, Diaſebeſten, de ſucco Roſarum, Diaphœnico, trochiſcis de Violis ſolutiuis, & electuarijs lapidem lazuli recipientibus, vt confect. Hamech & Diaſena, de Pilulis de Fumaria, de Eupatorio, de Rhabarbaro, & ex fortioribus de lapide Lazuli, de quinq; generibus Myrobalanorum.

Per ſudores factæ euacuationes, corpore priùs decēter purgato, cûm & ex ſuperficie corporis humores ſalſos bilioſos prauos euacuent, quod alijs exhibitis purgantibus non adeò fieri poteſt, pluriſmûm proderunt: tum in omnibus humidæ ſcabiei ſpeciebus, tũ & in ſiccæ; etſi enim corpus amplius ſiccent, tamen auferendo cauſam, plus proderunt quàm oberunt; ſicuti & naturam in impetigine & pſora ſponte videmus per ſudores & halitus vehementes eiuſmodi euacuationes moliri.

Quam ob cauſam non ſolùm aëre calido in balneis ſiccis (de quibus in topicis agemus) & exhibitis inſuper ſudatorijs, hi ſemel atque iterum promouentur; ſed & in pertinacis ſcabiei ſpeciebus, vel perſeuerantibus, vel ſæpe remeantibus, hi per multos dies, ſæpe & ad menſis ſpatium per vſum decocti Gaiaci, Zarſæ parillæ, aliorumúe, eadem

ratione,

ratione,ſicut in lue venerea, indies concitantur & continuantur: non tamen eâ adhibita cibi parſimoniâ, vti in illis fieri ſolet, idque ne corpus nimiùm intrinſecus exiccando, humores acuamus potiùs quàm reprimamus. Semper interim purgationes hebdomadatim, vel etiam per interualla, trium quatuórue dierum intermiſcendo. Qua ratione eos egregiè & perfectè adhibitis ſimul topicis ſæpe ſanauimus.

Quæ alterationis causâ,vt corporis humorumque mala conſtitutio emendetur, vſurpantur, vti & illa quibus neceſſariò ad corporis conſeruationem vtimur,ſic in victus ratione primùm inſtitui debent, vt parciùs cibentur, ita tamen ne per inediam humores acuantur aut concitentur; ciboque vtantur euchymo, minusque excrementitio,temperato, humidoque potiùs quàm ſicco, & ad frigidum magis quàm calidum inclinante: cauendo proin à ſalſis, acribus, aromaticis, vinoque nimiùm corpus inflammante;aëre vtantur libero, ſomno temperato, corpusq; ſæpe exerceat,eouſq; vt & per inſenſilem & apertam tranſpirationem, excrementa exſpirent.

Medicamentoſa alterationis gratiâ exhibitâ,humorum acrimoniam temperie ſuâ, vel etiam frigiditate & humiditate, vti & viſcerum caliditatem, hepatis inprimis corrigere debent; & ſi quæ vitia, veluti obſtructiones aliáue ſimul adſint, emendare: idq; per conſeruas, condituras, ſyrupos,aquas, Buglosſi vtriuſque, Violarum,Roſarum, Cichorij, Nenuph. Capill.vener. Citri: pulueres Triaſantali, Diarrhodon: aliaque innumera in febribus alijsq; calidis & melancholicis morbis abundè deſcripta. Inter quæ & Acidarum aquarum potus, aliquandiu continuatus, corpus plurimum alterat. Dein & trochiſcos de Viperis exhibitos cum conſeruis

æquè in pſora peruerſa atque elephantiaſi prodeſſe docent aliqui. Et Laccæ ablutæ ʒ.j. cum decoctionis Myrti ℥.iij. præſeruationis causâ in impetigine propinant.

Localia remedia, quæ ſcabiem tam humidam quàm ſiccam, pruritumq; comitem curare & præſeruare debent, talia eſſe oportet, quæ in cute impactos & ſub ea latentes, vellicantes humores educant, illorumque acrimoniam infringant, eosque poſtea reſoluant, cutemq; immundam à ſanie, pure, cruſtis, ſquamis, furfuribus repurgent, raſamq; reparent, & ſi calor aut leuis inflammatio acceſſerit, eam alterent. Quod remedijs illis perficitur, quæ vi ſiccante & detergente, humores abſumant, cutem abſtergant & ſanent, admiſtis ſimul frigidis, & inprimis acidis, in ſcabie tam ſicca quàm humida, ad bilioſorum & ſalſorum humorum acrem vim retundendam, pruritumq; ſedandum, quæ & in ſcabie vulgari, fera, vti & terminthô & epinyctide, inflammationem quoq; quæ adeſt ſimul compeſcunt. Dein & emollientia addendo, quæ in humida ſcabie cruſtas, in ſicca ſquamas & furfures emolliendo, abſcedere faciant. Quæ omnia ſequentibus modis præſtantur.

Frictio quæ vnguibus aliòue modo fit, eouſque donec tubercula exigua eleuentur, aut cutis laceretur, humori prurienti, exitumq; quærenti viam aperiens, voluptatem parit maximam, quæ tamen ob læſionem mox in dolorem lancinantem conuertitur, quo nomine licet aliquo pacto noceat, ſcabiesque erumpentis cauſa prima ferè ſit, tamen quia humorem educit, & pruritum tantoperè moleſtum compeſcit, non erit, niſi ratione loci grauiora incommoda adferre poſſit, ſemper impediendа, præſertim cùm ad eam faciendam, tantopere impellantur, vt ab ea abſtinere nequeant; ſed ita

diri-

dirigenda, vt pro ratione humoris redundantis,& loci,dura vel mollis aut mediocris, vti frictionum differentias deſcribunt,concedatur.

Balnea per inſeſsiones facta, cùm corporis maiorem partem attingant, in ſcabie, quæ illud paſsim infeſtare ſolet, præcipuè vſurpari conſueuerunt, tam naturalia quàm artificialia, ſicca vel humida. Et ſi in certa corporis parte illa reſideat,priuatim hæc illi tantùm adhibenda, eaq; vel in balneo immergenda, vel balneo illa abluenda fouendaq; erit.

Inter naturalia balnea,natationes in Aqua communi, dulci dicta, proderunt, cùm pruritum frigiditate ſuâ ſedent, cruſtas madore ſuo molliant, & terreſtreitate quam pleriſq; ineſſe aquis, in calculi cauſis demonſtrauimus, ſimul exiccent: eoq; magis ſi aqua lutoſa ſit,aut alioquin veluti calcem aliquam in ſe habuiſſe, cùm coquitur, deprehēdatur. Quales eiuſmodi aquæ, diuerſis in locis, licet dulces & puræ appareant, inueniuntur, & non ſolùm ad ſcabiem, ſed & alios morbos ſanandos frequentantur. Quæ omnia, calefacta adhuc meliùs præſtat,ſi in ea diutiùs moram trahant, balneumq; ex ea ſæpe repetant, cùm tunc humores rectiùs educantur atq; expurgentur,vnde etiam illius ſolo vſu ſcabies mitior adhuc, vel etiam pertinacior, ſi magis ſiccet,ſæpe ſanatur.

Quod longè efficaciùs hæ aquæ, ſi illis pro balneo vtantur, moliuntur, in quibus ſulphureus odor,bitumē innatans,ſalſus, acidus ſapor,ſulphur, aſphaltum,ſal,atramentum, ineſſe manifeſtè oſtendunt, & proin thermis eiuſmodi vtantur. Inter quas Sulphureæ naturâ plerunque calidæ, quibus & bitumen veluti pinguedo innatat,ad omnē ſcabiem ſanandam,cæteris omnibus,cùm non ſolùm ſiccent,abſtergant,digerant,ſed & pinguedine ſua

emolliát, vnde & in ſicca ſcabie adeò profunt, præ-ferunt, ad easq; tanquam extremum remedium ſe conferunt. Sed & Salſæ à natura aquę, maris puteorumúe, vel acidæ fontium, pro ſcabie ſananda, humida præſertim, cùm validiùs ſiccent, loco balnei vſurpantur, tam calefactæ quàm frigidæ, ſi in ijs ſæpe ſe lauent: aliæq; thermæ, in quibus, etſi nihil tale appareat, tamen mineras ineſſe dicunt, naturâ arteúe calefactę, pro balneo, vt in alijs morbis, ſic & in ſcabie vſurpantur & frequentantur.

Artificialia balnea ad ſcabiem ſanādam plerunque in vſu ſunt; eaq; ſicca dicta, aëri calefacto incluſo, corpus nudum ad ſudores mouendos exponendo, per quos, humores ſcabiem gignētes, cum ſero exudantes, exhauriuntur, madorq; ſubortus cruſtas emolliendo aufert, calorq; ſiccans, cutis abraſiones ſanat. Quæ ſicca balnea, etſi ſola quandoque id efficere poſsint, tamen meliùs illud præſtabunt, ſi humida balnea, aut aliæ remediorum applicationes his ſimul iungantur, & vel in ipſo balneo, vel mox poſt illud, quæ & tunc efficaciùs ob poros apertos operantur, adhibeantur.

Humida balnea in quibus ſedeant, ſeq; lauent, ad abſtergendum, ſiccandum, emolliendum, & ſudores quoq; eliciendos, ex varijs decoqui poſſunt, veluti ex herbis cum radicibus, vt Lapatio, Scabioſa, Enula, Quinquefolio, Biſtorta, Tormentilla, Plantagine, Fumaria, Tapſo barbato, Filice, Ebulo, Arthemiſia, Anetho, folijs Quercus, Hederæ & Salicum, Lupulorum: & radicibus valde efficacibus, Bryoniæ, Serpētariæ, vel Ari, Cucumer. ſyluestris, addendo, eoq; magis ſi ſicca ſit ſcabies, herbas cum radicibus Acetoſæ, Saponarię, Parietariæ, Betæ, Maluæ, Borraginis, Altheæ, radices Liliorum: atq; odoratas, vt Origanum, Saluiam, flores Chamomillæ, Anthos, ſimiliaq;. Item ex Lentibus, Fabis,

bis,Piſis,Ciceribus, Lupinis, Rogga, Hordeo,Furfure: ſeminibus Lini,Fœnogræci, Cucurbitarum, ſeminúmue aliorum Frigidorum dictorum. Ex his quædam in Aqua dulci, communi vel alijs priùs expoſitis, decoquenda, addito interdum Lixiuio, vel aqua Fabrorum extinctionis ferri, alijsúe: vel admiſcenda ea quæ validè ſiccant, vt Sulphur,Sal, Alumen, Vitreolum, Tartarum,Gypſum vſtum, Bolus ſimiliaq;.

Exempli gratià paratu facile ſed efficax ſic fit: ℞. rad.Lapatij & Bryoniæ ad ℔.j.Enulæ quart.j. Serpentarię vel Ari quart.ß.Scabioſæ,Plantaginis,Fumariæ,Parietariæ,Maluę ad m.vj.Fabarũ & Lentiũ conquaſſ.p.iij Gypſi vſti ℔.j. Sulphuris ℔.ß. Salis quartariũ j. Aquæ quantum labrum balnei capere poteſt,decoquantur,cui & Lixiuium addi poteſt.

Vel ſic in ſcabie ſicca,ſi pręſertim ab vſu vnguẽtorum cutis tenſa & ſicca fiat: ℞. Maluæ, vel Altheæ, Violariæ,Lapathij,Betæ, omnia cum radicibus,Parietariæ, Scabioſæ ad m.vj.ſemin.Lini, Fœnogræci, Furfuris,ſ. Cucurbit.℥.j.vel plus, florum Chamomil.p.iij.Sulphuris ℔.j.coquantur.

Aliud vtile in ſicca præſertim ſcabie: ℞. Sulphuris ℔.ij. Salis ℔.j.terantur ſubtiliſsimè & cum Olei communis ℔.ij. optimè miſceantur, macerando aliquandiu in calore, vel potiùs leuiter coquendo: poſtea funde in aquam calidam balnei, bene miſcendo, in quo balneo æger per horam ſedeat, & ſudet, vti & poſt balneum in lecto, idque per triduum,& ſanabitur.

Illitiones & affrictiones in ſcabioſis ſemel in die aut bis fiunt, abluendo poſtea in balneo rurſum, vbi etiam aliquando hæc adminiſtrantur, vel ſtatim poſt illa,poris apertis,vt in balneo dictũ,fiuntque hæc diuerſimodè.

E plantis, radix Lapathij ſylueſtris acuti dicti,

præ cæteris in vſu eſt, ſi eâ coctâ in Aceto communi vel Scyllitico, corpus perfricetur: in ſcabie vtraque conueniens. Quâ etiam radice contuſâ cum Sale & Aceto, in balneo, vt mox ſe iterum abluere poſsint, ſcabioſi ſe fricare ſolent. Commune apud vulgus remedium.

Eodem modo radix Bryonię & Gentianæ vſurpatæ, in impetigine laudantur. Quibus omnibus ſi radix Ari vel Serpentariæ miſceatur, ſed minori quantitate, quia vrit, efficaciùs operabitur.

Hoc pacto & aliæ plantæ recentes crudæ vel parùm coctæ, contuſæ, cùm Aceto ſimplici vel ſcyllitico, vel Sale communi vel Nitro vel vtriſque, addito interdum & Sulphure, alijsq; permiſtæ, affricari aut iniungi poſſunt. Vt radices Enulæ, Pentaphylli, Biſtortæ, Tormentillæ, Anchuſæ, Cucumeris aſini, Aſphodeli, Braſsicæ, Bugloſsi, Chamæleontis nigri, Ranunculi cum rad. Hellebori nigri, & folia Plantaginis, Scabioſæ, Fumariæ, Argemones, Vlmi, Chelidon. min. & cùm pruritus vrget Potamogeti, & Boni Heinrici.

Quibus & farinæ Lupinorum, Lolij, Ciceris, Hordei, Baccę Iuniperi, Lauri addi poſſunt, aliaúe. Lotum ſylueſtrem & Naſturtium cum Melle, inungit Dioſc. Coriandrum, Abſynthium, Rutam, Cucumeris folia & Porri, Rhus obſoniorum, Braſſicam & Plantaginem, cum Polenta, vel Vua paſſa aut Melle, ad epinyctidas admouet Dioſcor.

Pomum Adami per medium diſſectum, & vtrinque Sulphuris puluere conſperſum, denuoq; iunctum, ſtuppisq; inuolutum, parùm ſub cineribus coctum, ſcabioſis membris affricatum prodeſt. Cuius loco Arantium ſumi poteſt.

Semina Sinapis, Rapi ſylu. Erucæ, Nigellæ, Staphiſagriæ, Bryoniæ, Tamaricis, cum Aceto illita, vel cum Oleo. Glandem vnguentariam

cum

eum Lotio illinit Dioſc. & ſemen Heliotropij ad epinyctidas.

Ex enarratis plantis, quædam etiam pinguibus additis affricantur; veluti radix Lapatij cruda vel cocta, per ſe, vel additâ radicis Gentianę tertiâ parte, contuſa, excipitur Oleo vel Butyro, aut Axungijs, pro vnguento: Ol. Laurino, admiſto Zingibere excipit Dioſc.

Vel: ℞. rad. Lapatij, Enulę, aliarúmue plantarum dictarum ℥. ij. rad. Ari vel Serpentar. ʒ. vj. inciſa minutim decoq. parùm in Aceto, contund. addendo axung. Porci, vel Butyri ℥. iij. pro vnguento: cui Sal & Sulphur quoq; addi poſſunt, aliáue. Si Argẽtum viuum addatur, vel tantillum ſublimati, efficaciſsimum erit, in impetigine & pſora.

Item: ℞. rad. Chamæleontis nigri ℥. ij. ß. incidantur, contund. cum axung. Porci, vel ol. Laurini ℥. iij. adde Sulphuris ℥. ß. Aluminis ʒ. ij. Vitrioli ʒ. j. miſce.

Iuniperi baccarum p. j. cum Salis cochl. j. optimè conteratur, & cum axung. Porci purgata, & liquata, vel Oleis, parùm ebulliant, dein axũgia per pannum exprimatur: Atque inungatur.

Succi enarratarum plantarum commodiùs inunguntur, & præter hos etiam ſucci Mercurialis, Xyridis, Eupatorij, Abrotani, item Oleandri: addito quoque Sale, vel Sulphure & Aceto: aliјsúe ſuccis acidis Arantiorum, Limonum, Citri, nonnunquam & Omphacio, & Acacia. Probatur & ſuccus acris Cyclaminis, & Tapſiæ: Lac ficulneum pro ſcabie & pruritu inungit Dioſc. In pruritu verò ſuccus Hyoſciami conuenit.

Acetum infuſionis foliorum Oleandri admodum vtile in ſcabie.

Aloë diſſoluta in Aceto communi vel ſcyllitico, in impetigine confert.

Storax liquida cum duplo Aceti vel ol.Roſacei aut alterius,ſcabiem ſanat.

Reſinæ & gummi Terebinth. Laricis, Abietis, Pini, Oleæ Æthiop. Dioſc. Gummi arabic. Prunorum Amygdal. Vitis cum Aceto vel Oleo diſſoluta,inunguntur.

Viſcum cum ſplenio ſeu linteolo,epinyctidi imponit Dioſc.

Sudor ſeu ſuccus emanans ex Oleæ vel Corni arborum viridium ſtipitibus, illic vbi abſciſi ſunt, dum cremantur, inunctus prodeſt:vti & lachryma Vitis dum putatur.

Stercus Ouium Caprarúmue cum Aceto, ad epinyctidas Dioſc.

Fel Tauri inunctum, per ſe in impetigine, vel diſſolutum.Sanguis Anſerum pruritum tollit.

Saliua ieiuni hominis,vt in herpete, ſic & in impetigine prodeſt.

Oleum vitellorum Ouorum & de Frumento: & pomorum Solani pomiferi, quæ aurea vocant, per macerationem factum, illudq; in quo Carbones ardentes ſæpe extincti ſint, inuncta proſunt. Cedrinum commendat Dioſc. & quod ex Oliuis ſylueſtribus fit. Commendatur & in impetigine oleum de Erica, de Tamarice, de Fraxino,& Iunipe rinum: & ad pruritum ſedandum oleum ſeminis Ericæ vti & ſeminis Hyoſciami, cum vnguento Populeonis inunctum.Petroleo in termintho quidam vtebatur. Oleum Tartari diſſolutum alijs oleis illa efficaciora reddit, vti & ſi olei Vitrioli guttæ addantur.

Linimentum ad ſcabiem communiter ſic fit: ℞. Butyri recẽtis vel olei Communis vel Roſac. ℥. iiij. Reſinæ cõmunis Abietis,vel Pini,vel Laricis (quas omnes Terebinthinæ nomine comprehendunt) diſſolutæ in Vitello ouorum, ℥.ij.vel iij.agitentur probè,

probè, addendo Salis ʒ.vj. vel plus: Pro inunctione. Poſſunt & addi Sulphuris vel illius loco vt minus fœteat, Ceruſæ ʒ.vj. & ſuccus Arantiorum vel Limonum ſimul ad ℥.j. permiſceri.

Nutritum vel vnguentum, ex ſuccis & oleis hoc pacto fieri poteſt: ℞.ol.Roſac. Viol. Nucum, Lini, Liliorum, Laurini, de vno vel pluribus ℥.iiij. ſuccorum Lapatij, Scabioſ. Plantag. Fumariæ, aliorumúe, additis interdum etiam acidis vt Arantiorum, Limonum ſuccis, vel Aceti tantundem, ſcilicet ℥.quatuor Terebinth. vel Reſinæ alterius diſſolut. cum oleis ℥.iij. Salis communis, Gemmæ, vel Aluminis aut Nitri ʒ.vj. agitetur probè donec in formam nutriti redigatur: Vel ſucci cum oleis ad ſuccorum conſumptionem vſque decoquantur, omiſſaque vel parciùs additâ Terebinthinâ, cum Cera ex illis fiat vnguentum: ſed cùm, ſi ſucci remanſerint, meliùs operetur, forma nutriti erit vtilior.

Vel fiat vnguentum paratu facile ex duobus hiſce, quæ ad ſcabiem ſanandam cæteris præferuntur, nimirum Sulphure, viuo vel coćto (quod vbique cùm deſcribitur intelligendum) & Lithargyrio, vnum vel ambo, oleis ſolis, vel oleis & ſuccis ſimul vt dictum, in formam nutriti vel vnguenti redigendo, eâ quantitate vt commodè inungi poſſit. Quæ & ſolo Aceto ſuccisque excepta, ſine oleis adhibentur.

Cuius loco vnguento vſitato de Lithargyrio, ex illo & ceruſa, Oleo & Aceto parato, vti poſſumus: Vel de Ceruſa ſimili ferè modo, ſed ſine Aceto parato. Vel vnguento Roſaceo, vel albo Camphorato, addito Lithargyrio vel Sulphure alijsúe.

Citò quoq; vnguentū ex puluere Sclopetario, qui ex Sulphure, Nitro & Carbonib. fit, ſi oleis vel

axungijs excipiatur, fit: quo ſcabiem fœdã & diuturnam milites curare ſolent.

Efficaciora fient additis etiam alijs ſiccantibus, hoc pacto: ℞. Lithargyrij, Sulphuris an. ℥. vj. rad. Serpentariæ vel Ari ℥. ij. pulueriſata, nutriti prioris, eâ menſurâ, quæ deſcribitur, ſubigantur, vel vnguenti (cùm media illius quantitas ſuccis abſumptis auferatur) duplicato pondere, addẽdo & Styracis liquidæ ℥. ß.

Aliud ſimili modo miſcendum: ℞. Ceruſæ, Tuthiæ vel Pompholygos, vel Cadmię foſſilis, Lithargyrij, Boli rubræ vel albæ vel Cretæ an. ℥. ij. Sulphuris ℥. iij. Tartari ℥ j. ß gummi Sãdaracæ vel Sarcocollæ, Maſtichæ an. ℥. j. fiat puluis, miſceatur nutrito vel vnguento vt dictum, cui & Plumbum vſtum & Antimonium miſceri poteſt.

Adhuc magis operabuntur, quod in peruerſa ſcabie requiritur, ſi Chalcitidis, vel fęcis Vini vſtæ ℥. ß. illis ſimul permiſceatur, vel olei de Tartaro ʒ. j. aut olei Vitrioli ℈. j. aut Argentum viuũ (quod præterquam, quòd pruritum admodum aufert, etiam pertinaciſsimam ſcabiem ſanat) Terebinthinâ exactiſsimè diſſolutum, hiſce illitionibus, ad ſummum ℥. ß. quantitate, ne fauces exulceret, addatur: cuius loco tantillum Sublimati aliquando ſubſtituunt.

Præter hæc alia vnguenta pro delicatis & magnatibus præſertim, fiunt. Veluti ex vnguento Citrino nominato, quod etiam ſcabiem ſanat, & cùm cutem ſimul venuſtam reddat, in faciei ſcabie præcipuè commodum erit illo vti: addito interdum etiam lacte Virginali.

Vel illius loco: ℞. Ceruſæ ℥. ß. Boracis ʒ. ij. Tartari ʒ. j. ß. Ierſæ Serpentariæ ʒ. j. Thuris, Nitri an. ʒ. ß. ſucci Limonum q. ſ. fiat Linimentum.

In peſsima ſcabie, etiam hæc vnguenta locum habe-

habebunt: ℞. Chalcanti, vel de efficacior. illius generib. Myſi, Chalcitidis ℥. ß. Squamæ æris ʒ.ij. vel Æruginis ʒ. ß. Aluminis ʒ.iij. Sulphuris ℥.j. Aloës, Thuris, Myrrhæ an ʒ.j.ß. Acaciæ ʒ.j. Infuſ. gummi Arab. factæ in Aceto q.ſ. pro Linimento. Galenus Amurcam vel Paſſum addit, reſinam item Oleæ Æthiop. cuius loco nos alias reſinas addere poſſumus.

In ſcabie manante ſeu tinea hoc conuenit: ℞. Tartari, Nitri, Aluminis an.℥.ß. Lithargyrij ℥.j. Sulphuris viui ʒ. vj. Hellebor. vtriuſque ʒ. iij. Auripigmenti ʒ ij. pulueriſentur & cum Sapone molli & ſucco Lapatij vel Cyclaminis fiat vnguentum.

Vel ſic: ℞. Lithargyrij ℥. j. Aluminis, Nitri vel Salis gemmæ, Tartari, Sulphuris viui an.℥.ß. cineris Nucum combuſtarum cum teſtis, & cineris bulborum Allij an. ʒ.iij. Fuliginis furni ſeu camini (cuius nigredo in hac piloſa ſede nihil deformat) ʒ.ij. Hellebori albi & nigri, ſeminis Staphiſagr. an. ʒ. j. fiat puluis, qui Melle & Aceto fortiſsimo & bulbis Allij tribus, ac ſeminis Iuniperi vel Hederæ ʒ.ij. contuſis ſubactus, in formam vnguenti redigatur.

Vel cum oleo Nucum & Ligni Iuniperi, Laurino, & Lucernarum, additâ paucâ Terebinthina, excipiantur pro vnguento. Cum quibus oleis, ſi ſucci Allij, Centaurij, Lapatij, Chelidonij, Betæ, Parietariæ, Scabioſæ, Fumariæ, Arantiorum, & Acetum, æquâ cum oleis menſurâ addantur, & ad conſumptionem ipſorum coquantur, ea nouis viribus inſtruent.

Efficacius etiam fit, hoc vnguentum, ad tineam curandam, ſi Argenti viui ℥.ß. diſſolutam in Tereb inth. illi permiſceas, vel Cinabarim aut Minium: Aut validiùs erodentia, addas; veluti chalcanthi rubri, hoc eſt, Chalcitidis, vel lutei, id eſt, Myſi, aut

Æruginis æris ad ʒ.iij. vel Auripigmenti aut Sublimati ad ʒ.j.plus minúsue, doſim hanc, prout ferre poteſt,augendo minuendóue. Quæ quoque, ſi vnguento cum Melle & Aceto ſine oleis parato addantur, adhuc longè validiùs agent, cùm vnctuoſa illis addita, vires horum aliquo pacto retundant.

Aliud vnguentum, quo multi tineâ laborantes ſanati ſunt,citiùs ſic fit:℞.Vnguenti quo rotas aurigæ inungunt, Karrenſalbe ℔.j. adde Sabinæ fol. exiccat.℥.j. ß. baccarum Lauri ℥. ß. radic. Helleb. albi ʒ.ij. Sulphuris ℥.j.Argenti viui ℥.ß.vel plus,extincti cum Laricea, fiat vnguentum.

Alia ſiccantia varia his illitionibus,vt & alijs formis interdum miſcent: Cineres Erinacei & Hypocampi,marinorum, laudat Dioſc. alij cineres Iuniperi & Fraxini: Et pulueres terræ Cimoliæ, Adarces & Cardamomi.Camphora vnguentis permiſta pruritum tollit.

Vt minùs quoque fœteant, propter Sulphur & alia,hæc vnguenta, odorata, quæ tamen ſimul ſiccando etiam proſint, miſcentur:veluti Styrax liquida, quæ quia in ſcabie admodum vtilis,maiori quantitate, & pleriſq; illitionibus addi poteſt. Vel olei Spicæ aut Iuniperi, alteriúsue odorati guttæ aliquot, vel puluis rad.Ireos.

In tinea, cataplaſma conueniens paratu facile ſed efficax ſic fit:℞.bulborum Allij ℥.iij.fol.Rutæ, Sabinæ, Hederæ, Vrticæ an. m.j.nucleorum Nucum rancidarum numer.v. f. Iuniperi ℥.j. ß. Fimi columbini ℥.j.coquantur in Aceto forti: Et applicetur.

Fœnograeci farina cum æqua portione Pumicis,ſucco Allij excipitur pro cataplaſmate,cui ſuccus lacteus addi poteſt, Ficus vel Caprificus.

Argillâ pingui, qualis circa aquas thermarum reperi-

reperitur, capiti impoſitâ, ita vt totum caput exiccata incruſtaret, tineam pauperes ſanaſſe obſeruaui.

Similiter in tinea pulueres aliquando inſperguntur, capite priùs vncto cum Melle & Oleo aliquo ex ſupradictis, vt hæreant.

Nitrum cum Thure aſpergit Dioſc.

Vel ſic in eodem affectu: ℞. Pumicis ℥.iij. Boracis ℥.ij. Salis, Aluminis & Chalcitidis, vſtorum an. ℥.j. Thuris, Myrobalan. an. ℥.ß. Gallarum, Nucum cõmunium vel Cupreſsi, vſtarum ℥.j.ß. fiat puluis ſubtiliſsimus: cui & fortiora in vnguentorum pulueribus propoſita, addi poſſunt.

Ablutiones priuatæ præter generalia illa balnea vſurpantur, quibus & cruſtas & vnguenta, ſi illis illiti fuerunt, abſtergimus, vt noua adhibita rectiùs operentur: fiuntq; ex decoctis illarum quoq; herbarum, & inprimis ex decocto Pentaphyli, Lapatij cum radicibus, Scabioſa, & farina Lupinorum.

Aliud decoctum ex ſtercore Gallinæ, Ouium vel Caprarum cum Aqua factum, addito Lapatio, Plantagine, Agrimonia, Malua, Betonica, prauos humores elicit, ſi eo pars abluatur.

In Aqua communi, vel alia ſicciore, vt Ferrata, ſi Gypſum vſtũ diſſoluatur, eaq; manus frequenter abluantur, aut aliæ partes ſcabioſæ, ſcabies facilè omnis ſanatur: habet enim præter exiccationem, vim quandam leniendi, vnde & manus minimè aſperas, vti calx, ſed molles & nitidas, ſicuti in operarijs, qui gypſum manibus cum aqua miſcent, & tractant ad incruſtandos parietes, videmus, reddit.

Sal commune coctum, vel foſsile, Gemmæ dictum, vel Ammoniacum, vel Nitrum, ſi diſſoluatur in Aceto, & eo liquore ſcabies tangatur vel abluatur, pruritũ admodum ſedat: eoq; magis, ſi Alumẽ

crudum vſtúmue addatur, aliquando & Tartarũ, &tunc in impetigine admodum conuenit; ſi nimis exaſperet, poteſt aquis dilui, Myrtillorum, calicum Roſarum, Lapatij, vel Albumen oui addi vel Olea.

Vel ſic: ℞. Gypſi vſti ſcutellam plenam, Boli pulueriſati ℥. iij. Salis ℥. ij. Aluminis ℥. j. Vitrioli ʒ. j. affunde Aquæ Menſ. ij. Aceti vel Vini quartam partem menſuræ, agitentur, colentur aliquoties vt lixiuium, vel parùm coquantur, aquaq; ſeparetur: Quâ partes ſcabie obſeſſæ madefiát, vel abluantur.

Idem Lacte virginali appellato, ex Lithargyrio, Aceto & Aqua ſalſa, vel Aluminoſa, parato, factum, vtile erit: cui ſi ſuccum Limonum addas, vel parùm olei Tartari, efficacius erit, pro facie præſertim ſcabie tentata, vſurpandum.

In tinea, decocto caput ſæpe abluatur, Altheæ, Maluæ, Betæ cum radicibus, Parietar. Abrotani, Abſynthij, Marrubij, Centaurij, Betonicæ (propter caput) Adianthi, Sabinæ, Rubi folior. Cicerum, Piſorum, Fabarum, Lentium, Lupinorum, Fœnogr. ſem. Iuniperi, Hederæ, Sinapis, Nucis cupreſsi, Hellebori vtriuſque: quæ probantur maximè, ſi in Lixiuio vel Aqua Fabrorum coquantur, addito Aceto.

In peruerſa admodum ſcabie & impetigine hoc erit conueniens decoctum, quod ℞. Lithargyr. auri ℔. ß. Aluminis ℥. j. ſucci Plantag. Lapatij & Limonum an. ℥. j. Aceti ℔. j. ß. decoquantur & philtrentur ad vſum: ſi Argenti viui ʒ. iij. addas, & ſimul decoquas, erit efficaciſsimum, vel Myſi aut Chalcitidis ad ℥. ß.

Vel Lithargyrium, Ceruſa, Vitriolum, Sublimatum æquis portionibus coquantur, in aqua communi, aut Plantaginis vel Lepatij, aliaúe: madefiant certa loca.

Admo-

Admodum efficax hęc erit, ſi Sublimatum in Aqua forti diſſoluas, & illius poſtea cochl. j. cum alijs aquis, vt Roſarum, vel Plantag. alijsúe diluas, eamque adhibeas: experiendo primùm vires illius in loco aliquo, & prout operabitur, plus minusúe diluendo.

Aqua ſtillaticia ex Lapatio & Aceto in herpete deſcripta, ſcabiem quoque ſanat, vti & hæc: ℞. ſucci Lapatij acuti ℥. iij. ſucci Plantag. ℥. ij. ſucci Limonum ℥. j. aquæ Roſarum ℥. j. ß. puluerum Sulphuris & Salis an. ℥. j. Lithargyrij ℥. ß. Ceruſæ ʒ. ij. Sublimati ʒ. j.

Vel hoc modo paretur: ℞. rad Lapatij acuti ℥. iij. rad. Bryoniæ, Enulæ, Gentianæ an. ℥ j. Sulphuris ℥. j. ß. Argenti viui ℥. ß. Aceti ℥. viij. eliciatur aqua.

Lixiuium plerunq; ſcabiem egregiè abſtergendo & ſiccando ſanat, ſi eo præſertim corpus dum in balneo ſicco ſudat, vel circa finem, abluatur, vel partes ſcabioſæ etiam extra illud, vt manus, pedes, lauentur: adhibito interdum, vti fieri ſolet, Sapone: maximeq; caput, ſcabie & tinea affectum, vnde & cruſtæ & ſordes, & vnguenta, quæ in pilis pertinaciùs hærent, hoc pacto rectiùs abſterguntur. Quod efficacius fiet, ſi ex colatura ſępe iterata paretur, Cinerum ſarmentorum vitis, caulium vel radicum Ebuli, ſtipitum Fabarum, ligni Iuniperi, Fraxini, additâ interdum vt fortius ſit, Calce viuâ, vti Lixiuium dictum tonſorum paratur; adijcitur interdum Aqua extinctionis ferri, vel Vrina, aut Acetum, vel Muria. Quibus Sal, Alumen, Sulphur, Chalcanthum, addita, efficaciora ea reddunt.

Vrina in ſcabie etiam abſtergendo prodeſt, magisq; ſiccabit, ſi diu prius ſteterit, maximeq; in vaſe ęreo, vel à bilioſo homine rubicũdior deſumatur.

Aquam in Quercuum ſtipitũ per cariem abſumptorum cauitatibus repertam, ſunt qui probant.

Multa quoque alia remedia in elephanthiaſi deſcribenda, in ſcabie peſsima conueniunt, quæ inde peti poſſunt.

Dropace ſeu picatione appoſitâ & agglutinatâ ſuper capitis piloſam ſedem, atque vbi adhæſerit, iterum per vim detractâ, pilos cruſtasque, quæ altis infixæ ſunt radicibus, curamq; tineæ impediunt, radicitùs euellendo, ſanationem tineæ admodum promouemus, extremumq; ferè in illis eſt remedium, quod Germani Hauben zucken vocant, infantesque adeò metuunt, illiusque timore ne fricent, cohibentur. Fitq; dropax ex Pice, Reſina, in Oleo diſſolutis, ita vt dum caleat, emplaſtrum ex illis ſupra telam extenſum formari & applicari poſſit, & refrigeratum firmiter pilis & cruſtis adhæreſcat, maiorique vi ea auellet, ſi vno emplaſtro, totum caput contegatur, minori ſi pluribus, cùm facilius tunc cedant.

Exulcerationum in genere, curatio.

Exulcerationum omnium in ſuperficie corporis occurrentium, ſeu ſolutionum continui, quarũ ſumma genera ſunt, Excoriatio, Fiſſura, Vulnus, Vlcus, curatio in eo conuenit, vt cutis, caro, cæteræue partes diſiunctæ rurſum cõcreſcant ſeu conſolidentur: quod naturæ ſolius eſt opus, medicusque duntaxat in hac operatione miniſtrum eatenus agit, vt impedimenta quæ illam remorantur, amoueat: quod & actu potentiaq; agentibus, vt in ſingulis hiſce generibus oſtendetur, perficitur: inter quæ, cũ ea quæ ſiccant medicamenta, plerunq; vſurpentur, vlcera omnia ſiccantibus ſanari communiter dicitur, quæ tamen pro diuerſitate generum exulcerationum, ſiccando plus minusúe, variant; ſicuti in ſingulorum cura, qualia eſſe debeât, demonſtrabimus. Quam nos primùm illis quæ ſuperficietenus magis accidunt ſolutionibus, accommodabimus, vt cutis abraſionibus & fiſſuris quibúsuis,

Digitized by Google

buſuis, dein & vſtionibus, poſtea illis quæ altiùs plerunq; corpus ſubeunt, ſcilicet vulneribus & vlceribus diuerſiſque illorum ſpeciebus.

Abraſionis cutis ſeu Intertriginis, Fiſſurarū, Pernionū, curatio.

Abraſiones, Intertrigines dictæ, à cutis attritione, per frictionem, equitationem, decubitum: per eroſiones ab externis internisúe cauſis (inter quas & vrina id in infantibus, & coryza in naribus ſæpe molitur) profectæ: Item per phlyctenas aut veſicas ab vrentibus factas, diſruptas, excitatę: Dein & Fiſſuræ, Sciſſuræ, Rimæ, Rhagades, in manibus, pedibus, labijs, podice, papillis, pudendo mulieris, præputio in maſculis, palpebris, naribus, auribus, alibiúe productæ: à frigore, calore, ſiccitate, humoribusúe ſalſis & acribus: vti & Perniones à ſummo frigore in calce pedis plerunq; naſci ſoliti: Eiuſmodi affectus omnes cùm eandem curandi rationem in pleriſq; ferè requirant, illam ſimul explicabimus: & ſi perniones in vlcera peiora deſinant, ad illa tūc illorum curationem relegabimus.

Perficitur autem ante omnia cauſæ ablatione, quæ hæc produxit, vel illorum curam impedit: vt externas arcendo, internas verò, ſcil. humores ſalſos illos & acres euacuando, illorumq; prouentum impediendo, eodem modo vt in ſcabie hæc explicata ſunt. Vel ſi cauſa cōmodè penitùs auferri nequeat, vt ſaltem emendetur: vt ſi per equitationem originem habuerit, ſella rectè accommodetur: ſi ex decubitu, quæ ſubſternuntur talia ſint, ne aſperitate ſua lædant: qualia corium tenue, panni molles, ſimiliaq; quæ ægris ſupponuntur, eſſe debent, ſicque arte, vti dicetur, vt ſimul ſanent, parari. Et ſi ab vrina in infantibus prodierit, ſic illis in locis, ne vlteriùs lædantur, muniantur.

Quod reliquam curam attinet, etſi natura ſola cuticulā cutimq; abraſam ex nutrimento quo hæc nutriuntur, regeneret, & fiſſuras eodē interuenien

te glutinet, tamen cùm cutis lacera in ambitu, quia mox ſiccatur, aſpera fiat, illicque vbi craſsior præſertim eſt calloſa, madorque in nuda carne continuò exſudet, hæcque naturæ actionem impediant, topica remedia loco fiſſo attritoue adhibenda, vt hæc corrigant, ſicque illarum ſanationem procurent, circumferentiam cutis ſiccam & duram emollire debent, & leuiter ſine morſu ſiccando humorem ſimul exhauri[r]e, ac plus minúsue vel emollire vel ſiccare, prout vel aſperitas aut mador præualet. Ad quod præſtandum ſequentia adhibentur remedia.

Sæuum omne inunctum lenit, & cùm adipe ſit ſiccius, ſanat. Probatur inprimis Ceruinum, Hircinum, Hœdinum; quibus panni linei vncti, loco attrito imponuntur, vel ſi ex decubitu facta attritio metuatur, aut iam adſit, ſubſternuntur.

De Candela ſebacea accenſa ſæuum deſtillans, ſi digito excipiatur, eoq́; poſt equitationem circa ſedem facta attritio inungatur, remedium eſt, peregrinantibus vbique in promptu.

Adipes, Anſeris, Anatis, Gallinæ, Oeſipum, cùm leniendum maximè eſt: & adeps Vrſi in pernionibus, ſoli adhibentur, cum verò ſanare ſimul debent, alijs ſiccantibus permiſti vſurpantur.

Oleum Roſaceum, Myrtillorum, Cydoniorum, Amygdalarum amararum, vt de adipibus dictum, adhibentur. Oleum imprimis vitellorum Ouorum, in labiorum & papillarum ſciſſuris, vti & alijs, etiam ſolum admotum, vtile. Dein & illud quod ex Nucis nucleo vſto exſudat: & quod ex Tritico fit, & oleum quod in Rapa excauata, rurſumque cooperta proprio operculo, ſtuppis inuoluta, & cineribus ſuppoſita, coxerit, valdè profuiſſe vidimus, quod & perniones ſanat.

Quibus & oleum eodem modo in excauatis Cyclaminis & Aſphodeli radicibus, coctum conuenit: vti & oleum ex ſemine Vrticæ expreſſum, vel ex herba in oleo decocta paratum, cum Sale inunctum.

Mucago gummi Tragach. facta ex infuſione illius in aqua Roſacea vel Maluæ, vti & ſeminis Cydoniorum, confert. Item Albumen oui.

Gluten ſeu Colla, quæ ex coctione corij fruſtatim inciſi fit, ſanat papillarum fiſſuras: ſicuti & pinguedo inde collecta.

Reſinam gummoſam corticibus Laricis accreſcentem, Valeſiani, calefactam, fiſſuris in manibus & pedibus inſtillare cum ſucceſſu ſolent, eamque Oranbech vocant. Cuius loco etiam Abiegna ſumi poteſt, vel reſina liquida Larigna aut Terebinthina.

Pomata ex ſæuo hœdi parata, in labiorum, cùm oderata ſit, vti & papillarum quas infans ſugere debet, fiſſuris, alijsque omnibus, & abraſionibus cutis, inuncta, conuenit.

Vnguentum ex Sæuo aliquo ex enarratis fit, ſi Oleis dictis, additâ Ceræ albæ portione, diſſoluatur: miſcendo interdum & Mucilagines, vel tantillum Terebinthinæ.

Aliud ex Ouorum vitellis coctione induratis, cum Sæuo hircino alióue vel Pomata, addito oleo Roſaceo vel Adipibus, in formam vnguenti ſupra ignem redactis, paratur.

Fit & inunctio grata ex dulcibus, in labiorum potiſsimùm fiſſuris, vſurpanda, ex melle vel ſyrupo, Roſaceis: vel Saccharo penidiato, roſaceo, tabulato, vel tabulis Diadragachanti frigidi: illis in linimenti formam redactis.

Vbi magis ſiccandum, ſequentibus vtimur. Succus Plantaginis cum oleis ſupradictis & Terebin-

rebinthina, in formam nutriti, agitando diu, per⸗miſtus, inunctus id præſtat.

Vel ſi Amylo ſubigatur, additaq; infuſione gummi Tragachanti fiat vnguentum; cui & alia ſiccantia, vti dicetur, addi poſſunt.

Succus Granatorum dulcium cum Amylo & Butyro, in naribus à coryza excoriatis, conuenit. Vti & emulſio quatuor ſeminum frigid. maiorum.

Succis Conſolidæ, Cotyledonis & Sambuci, Rutæ, eadem ratione in formam vnguenti redactis, idem præſtatur. Aparines ſuccus in papillarum fiſſuris priuatim confert; Acacia in pernionibus.

Bryoniæ item ſuccus cum Sale, in fiſſuris commendatur.

Fagi & Bryoniæ folia labijs fiſsis admota probantur:

Vti & Porri vel Cæpæ bulbus toſtus, cum Melle miſtus, vel Oleo. Scylla cum oleo & Reſina feruefacta, in pernionibus.

Lapatij radix trita cum Axũgia porci, manuum fiſſuris adhibetur.

Amydum mucilaginibus prædictis additum: Vel vnguento ex ſæuo, vel altero ex vitellis Ouorum, alijsúe, vſurpatur.

Gallarum puluis paruâ quantitate additus vnguento de Vitellis vel de Sæuo, vel cum Vitello oui, Terebinthina & Melle exceptus, conuenit.

Cineres Furfurum, Scyllæ, Ficuum, Vngulæ aſini, Pilorum Caudæ equi, Cancrorum fluuiatil. vſtorum, cum Melle Roſac. vel Axungijs, Oleis, alijsúe miſti, inunguntur in ſciſſuris & pernionibus.

Corium Solearum, vel Charta combuſta, ſi Sæuo quod à candela ſumitur, vt ſuprà dictum, miſceantur, remedium illud, quod attritioni ex equita-

quitatione factæ adhibetur, efficacius reddet, & vti candela, ſic & hæc vbique ſtatim ad manum eſſe poſſunt.

Maſtiche vel Thus vel Pix ſola puluerifata, vel ſubacta oleo Roſaceo vel Axungijs, & Cera; Pro vnguento.

Vel ſic: ℞. Sarcocollæ, Maſtiches an. ℥.j. Gummi torrefact. ℥. ß. puluerifentur ſubtiliſſ. & cum vnguenti ex vitello Oui ſupra deſcripti ℥. ij. vel cum alio ex Mucilaginibus parato, in labiorum ſciſſuris, vti & alijs, conueniens.

Sulphur Oleo permiſtum, manuum ſciſſuras citò curat.

Sal impoſitum paruis læſuris, eas ſanat, Tartarum item.

Lithargyrium cum album. Oui, aut mucilaginibus & Oleis vel Axungijs, diu in mortario plumbeo agitatum, excoriationes ab vrina factas, ſanat: Vti & alias, & ſciſſuras.

Vel cum vnguentis prioribus ex ſucco Plantaginis parat s miſcetur: vti & Ceruſa, Tuthia, addito interdum Amydo, oleo de Vitellis ouorum.

Vel hoc pacto: ℞. Lithargyrij Myrrhæ vel Thuris an. ℥ j. G llarum aut Ariſtol. rotundæ ℥. ß. Camphoræ ℈. j. vnguenti ex Sæuo ℥. ij. miſce.

Vnguentum vſitatum de Lithargyrio, de Ceruſſa, Pompholygos, horum loco illinuntur: efficaciora fiunt in ſciſſuris addito Alumine: Item vnguentum Citrinum.

In pertinacib. ſciſſuris, ad fortia ſiccantia tranſimus, hoc pacto: ℞. Lithargyrij, Ceruſæ an. ℥. j. Aluminis, Minij an. ℥. ß. Sublimati gran. iiij. Abluminis oui q. ſ. fiat linimentum.

Aqua idem præſtat: ℞. Tartari ℥. iij. Aluminis ℥. ß. Sublimati gr. iiij. Ceruſæ, Lithargyrij ana ℥ j.

Thuris, Maſtichæ, ana ʒ. ß. Balauſtiorum vel aliorum ſiccantium ℈.ij. coquantur in ℥.xij. aquæ Roſarum, Plantaginis, Limonum, Piloſellæ, &c. ad conſumpt. tertiæ partis, Madefiant figuræ.

Ablutiones ante inunctiones, ex decocto fieri poſſunt, rad. Liliorum, Altheæ, foliorum Hyoſciami, Papau. Violariæ, Portulacæ, Senecionis, Semperuiui, Maluæ, florum Chamomill. Meliloti, farinæ ſeminum Fœnogræci, Lini, addendo ſæuum Arietis bonâ quantitate, & decoquendo in Lacte vel Aqua.

Vrinâ propriâ ſępe manus abluiſſe ſciſſas, in multis profuit.

In pernionibus, fotus ex decocto facto in Aqua cum Vino fit: acrium, vt fol. Serpentariæ, Cyclaminis, Ranunculi: vel abſtergentium vt Raparum, Betæ, & ſeminis Orobi: vel adſtringentium, vt Myrti, Verbaſci minoris, Arctij, Malicorij, iuuant. Aqua Aluminoſa pernionibus quoque accommoda.

Vel hoc cataplaſma in eodem affectu: ℞. Meliloti m.j. Roſarum rubr. p.j. pulpæ Cydoniorum ℥. ij. coquantur & contundantur, addendo farinæ Lentium ℥.j. Malicorij ℥.ß. cum oleo Roſaceo miſceantur. Poſſunt addi etiam Thus & Cineres.

Labia admodum diſsita & craſſa in calcaneo, ne hiarent aut pulueres illaberentur, & vt meliùs ſanari poſſent, filo per calloſam cutem adacto, conſui mutuoq; ſic iungi, vidi.

In ambuſtis multa quæ veſicas, indeque natas excoriationes ſanant, explicata in illis, hîc quoque iuuare poſſunt.

Vſtionum curatio. Vſtio ſiue à re candente vel flamma (ad quam & ea quæ à puluere fit tormentario accenſo refertur, non globo quem puluis inflammatus excutit, cùm ille tam ſubitò incaleſcere vt vrat, vel empy-

reuma

reuma aliquod validum vti crediderunt, imprimere nequeat) aut liquore aliquo feruido aliiſque actu vrentibus procedat; vel etiam potentia adurentibus, veſicatorijs (inter quæ & vrticam referimus) pſilotris vel cauterijs: quò minus amplam ſedem vſſerit, minusq; profundè læſerit, eò citiùs faciliusq; ſanatur, quę ſecus ſe habet, difficiliùs, & poſtquam curata eſt, fœdam ſæpe poſt ſe cicatricem relinquit. Sed & vidimus maculas in facie à puluere tormentario, quia granula illius in cutem, quam peruſſerant delata, illic hæſerant, relictas fuiſſe. Periculoſa admodum eſt illa vſtio, quæ circa ſedes nobiliores, vt circa faciem accidit, & quæ magnam corporis ſedem, ex caſu in ignem aut aquam feruentem, vti ſæpe fit, aduſsit, quæ mortem ſæpe infert.

Curationem quod attinet, ſi ſtudio, ad aperturam moliendam, cutis veſicatorio vel cauterio vſta ſit, quia tunc in eo potiùs laboramus, vt vulnus illud apertum ſeruemus, quàm claudamus, veſicamque aperiamus, & eſcharam, vt in fine dicetur, detrahamus, non alia ratione vſtioni huic medebimur, quàm vt, ſi inflammatio accedat, dolorque ſummus vrgeat, illis quæ in phlegmone dicta ſunt, occurramus. Quæ &, ſi caſu locus aduſtus ſit, illaque adſint, ſimiliter vſurpabuntur: reuulſionibus tunc per venæ ſectionem alijsque ſimul adhibitis.

Cæterùm quod ipſum locum ambuſtum propriè concernit, dolentem & læſum, primùm empyreuma illi impreſſum euocare ſtudebimus: quod calidis adhibitis fieri creditur, & proin locum vſtum, igni parumper admouet vulgus; Cùm tamen ea potiùs competant, quæ moderato calore id faciunt, anodynaq; ob id quoque ſunt, ſed interea tamen vim aliquam ſiccandi, ſed ſine morſu.

digerendiq; ſine magno calore habent, quæ &c, ne veſicæ facilè erumpant, aliquomodo prohibere poſſunt. Quibus ab initio adhibitis, ſenſim ad ea, quæ ampliùs ſiccando, excoriationem vel etiam exulceratione͂, ſi hæc ſuperuenant, ſanare poſsint, tranſeundum, qualia multa in abraſione cutis ſananda, vti & quædam in ſcabie, expoſita, hîc quoque conuenire poſſunt. Quòd ſi verò in vlcus profundum, per ſuppurationem conuertatur, poſtea vt vlcus ſanabitur: & ſi inſtrumentum quod vſsit, vulnus ſimul inflixerit, præmiſsis illis quæ vſtioni ab initio conueniu͂t, mox vt vlcus curabitur. Quæ verò vſtionis causâ vt dictum adhibentur, remedia ſunt ſequentia.

Plantæ contuſæ appoſitæ crudæ, vel decoctæ priùs in Aqua, Vino, Aceto vel Oleo communi, vel Roſarum, Adipe ſuillo: vt bulbi Porri, Cæpæ, Narciſsi, Hemerocallidis, Lilij, radices Ebuli, Cannabis, Anchuſæ, Acanthi: folia Hyperici, Androſæmi, Parietariæ, Altheæ, Maluæ, Hederæ, Verbaſci ſylu. Mori, Myrti, Papaueris corniculati, Cynogloſsi, Rutæ ſylueſtris, Seſami, flores Gallij, Hederæ, Ciſti, Typhæ: Beta etiam integra appoſita, probantur.

Succi aliqui ex prædictis plãtis inungi poſſunt; Inprimis ſucci foliorũ & baccarũ Hederæ, Cæparum, Raparum, Solani, Lactucæ ſylueſtris ſuccus lacteus Dioſc. per ſe inuncti vel addito Albumine aut vitello Oui, vel alijs mucilaginibus, infuſ. gummi Tragach. vel cremore Lactis.

Vel: ℞. ex prædictis ſuccis ℥.iij. olei Roſacei, Butyri recentis, axungiæ Porci an. ℥.j. calcis Lotæ ℥.ß. mucilaginis Cydoniorum ℥.j. Terebinthinæ q.ſ. fiat nutritũ: Vel ſuccis coctione priùs abſumptis, additâ Cera, fiat vnguentum.

Sambuci folia teneriora viridia vulgò applicãt: vtiliùs

vtiliùs ſi medius illius cortex viridis ſumatur.

Vel ex illis fiat hoc vnguentum, ad ignis ambuſtionem vtiliſsimum: quod ℞. corticis medij Sambuci ℥. j. ß. ſucci foliorum illius teneriorũ ℥. j. olei Lini ℥. ij. ol. Roſacei, axungiæ Porci an. ℥. j. Ceræ ℥. j. ß. Thuris puluerifati ℥. j. coquantur in aqua aliquandiu, & cùm refrigerata ſunt, collige innatans vnguentum; Vernicem liquidum addit Matthiolus, cuius loco nos oleum Lini, cùm ex eo coquatur, poſuimus.

Filicis radix, abraſâ priùs nigrâ tunicâ, contuſa, cum cremore lactis.

Olea per macerationem facta, fructus Momordicæ, pomorũ Solani pomiferi, foliorum rubrorum Papaueris Rheadis, vel per decoctionem olei, in cauatis Aſphodeli rad. vel Hederæ decoctæ in Oleo & Vino ad illius conſumptionem: item Sambucinũ, Cydon. vel per expreſsionẽ ſem. Cucurbitæ, Lini, Nucum recen. vel de vitellis Ouorum.

Oleum in quo Catulus recẽter è cane natus, decoxerit, additis etiã Lumbricis aliquando, admodum in aduſtione à puluere ſclopetario, probatur.

Axungia ſeu Lardum recens porci, diligenter à carne & cute ſeparatum, laminæ ferreæ ignitæ imponitur, à qua deſtillans pinguedo ardens in ſubiectam aquam poſtquam concreuit, colligitur. Alij Auenam lardo infigunt, accendunt, ſicque ſtillare ſinunt. Rectius hoc fit, ſi chartâ duplicatâ vel triplicatâ inuoluatur lardum, & prominens extra lardum aliquouſque charta, accendatur, ſicq; ab ea lardum in ſubiectam aquam deſtillet: quâ ratione carnibus inter aſſandum lardum inſtillando, eius loco, quod aliâs infigere ſolent gratiores reddunt. Sic autem lardum pręparatum, etiam ſolum inunctum, ſanat ambuſta, vel ad dolorem mitigandum, cum cremore Lactis vel vitello Oui vſurpatur.

Butyrum item vel Lardum, fuſum ſæpius in decoctũ Fœturæ ranarũ, vel Cancrorũ aut Lumbricorum, in vſtione à puluere bombardico, cõuenit

Pulueres aliquando inſperguntur, cùm exulceratio præſertim adeſt, vel ſine illa, priùs vncto loco, vt hæreant, Oleo vel Mucilag. aut Lacte: veluti cineres vſtorum Cucurbitæ, Braſsicæ, Hordei, Calceamentorum, Concharum, Buccinarum: Item Ranæ combuſtæ: & pulueres Cinnabaris & terræ Cimoliæ Dioſc.

Auenæ farinâ vel communi locum vſtum ad empyreuma auferendum conſpergere, priùs madefacto loco, vulgò ſolent.

Inter vnguenta, Albumen oui cum ol. Roſaceo bene conquaſſatum, cum linteo intincto admotum, dolorem lenit: Vel additâ Cerâ albâ inungitur, cui tunc & mucilago Cydoniorum & axungia Porci addi poſſunt, vel farina Auenæ aut Hordei toſti; vel cùm exulceratio adeſt, parùm Boli & Thuris.

Vel: ℞. Porros vel Cæpas coctas ſub prunis, cõtund. adde ol. Vitellorũ ouorum vel Sambuci, Sæuum cerui vel Hirci & Terebinth. fiat emplaſtrum.

Vnguentum de calce præſertim ad ambuſtiones ſanandas accommodatum, fit ex Calce viua: quæ hoc pacto lauatur: Cum Aqua copioſa extinguitur, hoc eſt maceratur, donec ſponte diſſoluatur, quæ aqua poſtea, vbi calx in fundo ſubſederit abijcitur, nouaq; affuſa donec denuò fundum petat, quieſcere ſinitur, rurſumq; à reſidentia ſeparatur, quòd cùm aliquoties, 7.10.12. factum fuerit, calx lota erit, ſicq; dicitur, quæ ad vſum mox accommodatur, vel exiccata ſeruatur.

Calx ſic lota cum oleo Roſaceo vel Butyro recenti in formam vnguenti reducitur, cui Cera alba etiam addi poteſt. Interdum & Albumen oui,

vel

vel aliæ mucilagines, vt Cydoniorum, Pſylij; item Ceruſſa lota cum lacte, & parùm Camphoræ: aliàs & vnguentum Citrinum, vt in facie præſertim, v-ſta, vel Pomata, vel Populeon.

Aliàs Calx lota Lardo præparato, vt dictum, excipitur, & cum oleo Lini & farina Auenæ & Tritici in formam linimenti formatur.

Oleum Hypericonis cum Calce lota, efficax eſt remediũ in quauis vſtione, etiam ex puluere ſclopetario facta.

Aqua ablutionis ſeu loturæ Calcis, cum oleo Roſaceo agitata, partiq; ambuſtæ hoc epithema impoſitum vtile.

Sapone ad combuſtionem aliqui vtuntur.

Gluten, calidâ aquâ emollitum, appoſitum puſtulas prohibet, Dioſc.

Vnguenta etiam ex ſupradictis cineribus & pulueribus, oleis, axungia porci, album. oui, mucilaginibus exceptis parantur: additis interdum etiam Platani pilulis, ſemine Rutæ ſylueſtris, Hyperici, gummi Acaciæ, Vitro tenuiſsimè pulueriſato, lapide Phrygio, docente Dioſc. Qui & Stimmi cum Adipe recenti applicat.

Myrti foliorum vſtorum puluis cum oui Luteo, impedit veſicas naſci: vel ſal Nitrum cum ol. Roſaceo.

Ceruſſa, oleum Roſaceum, lota aq. Roſar. album en Oui & Camphor. vel vnguentum Albũ Rhazis, vel de Ceruſſa.

Fimus Ouillus, Gallinaceus, Columbinus, cum oleo Roſ. & ſemin. Lini vel oleo illius adhibentur. Vulgus etiam Bouinum applicare ſolet, vt empyreuma, ſicuti aiunt, educat.

Sal cum Oleo illitum puſtulas prohibet Dioſc. Alij etiam Nitro ſic vtũtur, addendo ſimul oleum Ouorum.

Atramentum ſcriptorium ex aqua illinit Dioſc.

Fomentatio fit cum brodio acido Braſsicæ capitatæ, vel Raparum, ex compoſito quod Gumpiſt vocant: Quod magni fit, vel Aqua inde exſtillata: vel Braſsicæ illius folia appoſita, inflammationem reprimunt & ſimul diſcutiunt.

Decoctum Hederæ, Liguſtri, Plantaginis, Hyoſciami ſeminis, pruritum ſanat.

Aquæ ſtillatitiæ Verbaſci, florum Plantag. Solani, Roſar. prohibent puſtularum exortum, addito interdum Santalo rubro & Camphorâ.

Aqua vitæ, vt contuſa, ſic ambuſta, appoſita ſanat.

Aquæ frigidæ perfuſio vel applicatio, prohibet veſicas enaſci.

Fœniculi ſuccus & Vinum album, cum Aqua frigida, fuſa ſupra ambuſtum locum, ne veſicæ erumpant, cauet.

Eſchara ab ambuſtis, caſu, vti etiam à cauſticis alioquin admotis nata, non eſt vi euellenda, cùm tunc ſanguinis fluxus & dolor augeantur, fiatque maior læſio; ſed admotis lenientibus & maturantibus tractanda, tunc enim ſponte abſcedit: quibus & vtimur, ſi à cauterijs vſta ſit eſchara, vel portiuncula illa cutis mortificata, quam ſæpe vix octiduì ſpacio, hiſce admotis maturare, vt abſcedat, poſſumus, cogimurq; tunc interdum quoq; etiam forpice eam, nonnihil ſectione liberatam, euellere.

Maturatur illa, & caſus eius procuratur, ſi vngatur Butyro, vel hoc cum fol. Caulium vel Malua applicetur.

Vel vitellus Oui cũ Butyro aut ol. Roſaceo vel communi, vel axungia Porci vel Gallinæ: Quibus addere poſſumus rad. Altheæ, vel fol. Caulium viridia piſtata, aliáſve herbas emollientes.

Vel folia Caulium recent. aut rad. Altheæ piſta, bene

bene cum ſupradictis miſta, applicantur. Vel aliæ herbæ emollientes crudæ coctæue contuſæ.

Emplaſtra, Tripharmacum Gal. & Tetrapharmacum, eſcharæ caſum procurant.

Vulneris ſectim, punctim, cõtuſim, & ab ictu bõbardæ, in variis corporis ſedibus inflictorum, curatio.

Vulnus cùm nunc Amplum nunc verò Anguſtum, aliàs verò vtrumq;, Venenatum inſuper ſit, & propter hæc curatio potiſsimùm variet, nos tribus hiſce generibus ſingulis ſuam curationem accõmodabimus: De compoſito vulnere cui phlegmone iungitur, cùm hæc etiam vlceri accidere poſsit, poſt vtriuſque curationem acturi. Et primùm de eo quod amplum & patens eſt tractantes, ſiue ſectim, quod Plagam vocant, ſiue punctim, quod punctura appellatur factum, vel ictus ſclopeti alteriúsue tormenti fuerit: vel contuſim inductum in contuſione dicta, curationem horum ſimul explicabimus.

Inter quæ vulnera, quod latius eſt, partem diffindens, perforans aut mutilans, quò magis ſuperficiarium eſt & æquale, minusq; partes quæ ægrè iterum coaleſcunt, læſerit, eò citiùs ſanatur; difficiliùs quæ ſecus ſe habent, & inprimis contuſa, cùm in illis caro læſa, ſanguisq; affluens mox ſuppurentur, eaq; in vlcera cõuertantur, periculoque non vacant: vti nec illa quæ in membranoſis & neruoſis articulorum ſedibus facta mox in vlcus madidum, quod furioſum illum ichorem, quem Glidwaſſer vocant, exudat, cõuertuntur. Et in quibus nerui, vaſa item maiora, venæ, arteriæ, amputata ſunt, idque propter hæmorrhagias, reſolutiones, contractiones aliaq; quæ ſuperuenire ſolent accidentia. Imprimis verò illa plerunq; lethalia, quæ per caluariam penetrantia, cerebrum illiúsue meninges, vel pectus ventremque ſubeuntia illic contenta viſcera læſerunt, vbi mors vlcerum ſanationem plerunq; præuenire ſolet, licet & vulnera

pulmonibus illata, atque inteſtinis vti & veſicæ, & vtero, curata fuiſſe obſeruauerimus, relictâ interdum in ventre inferiore, aperturâ, per quam & ſtercora & vrina poſtea ſemper ſe exonerabant. Sed & cerebri aliorumq; nobiliorum viſcerum vulnera, aliqui, curata fuiſſe, teſtantur.

In curatione verò horum vulnerum, viuendi ratio in victu cæterisque, quæ neceſſariò obeuntur, ſic inſtituenda erunt, vt corpus purum & mundũ vel conſeruetur, vel tale fiat, vnde ſanatio feliciùs ſuccedit. Inter reliqua quoque per aluum, ſi præſertim conſtipata ſit, deiectiones, ſed non violentæ inſtituendæ, & vena, ſi neceſsitas requirat, aperienda, viresq; varijs vſurpatis conſeruandæ. Dein & accidentia quæ ſuperueniunt vel imminent, auertenda, vt hæmorrhagię, in magnis læſionibus, & potiſsimùm cùm membra penitùs amputantur; & inflammationes, quæ, ſi à tormento vel contuſione vulnera facta ſint, aut dolor magnus adſit, facilè accedunt, quod & venæ ſectione, alijsq; reuulſionibus in vtroque fit, admotisque illis, quæ in vulneribus cum inflammatione compoſitis, explicabuntur, & emplaſtris conſolidantibus & hæmorrhagias ſimul compeſcentibus. Vulnerum verò potiſsimùm causâ, ſiquid de eo quod læſit adhuc ipſis inhæreat, aut aliud adſit obſtaculum, ante omnia auferendum. Poſtea ſi vulnerum latera & labia procul ab inuicem diſsita ſint, hæc coniungenda: poſtremò vt concreſcant rurſum, ſeu conſolidentur, & vniantur, ſicque ſanentur, procurandum. Quæ omnia eo modo ſicuti nunc dicetur, erunt perficienda.

Auferimus, ſi quid adhuc de eo quod læſit, in vulnere remanſerit, vt gladij vel teli alteriúsue inſtrumenti fragmentum, vel globulus ſclopetarius, in profundo ſæpe immerſus ſubſiſtens, vel

fragmenta lignorum, vitrum, aliáue: idq́ue varijs artibus & inſtrumentis, vt forcipe dentatâ arripiendo, & eâ quam collum gruis vocant, hæc eximendo, vel etiam, ſi prehendi nequeunt, vti ferè globuli dicti, ſectione eouſque vuluere, donec arripi poſsint, dilatato. Quod &, ſi oſsium fragmenta aut portiones abſectæ illic hæreant, ſimiliter faciendum. Dein &, ſi pars per vulnus à reliqua adeò ſeparata ſit, vt illi rurſum connecti, & cum ea concreſcere minimè ampliùs poſsit, hoc obſtaculum quoque ſectione auferendum. Poſtmodum etiam, ſi pili in locis piloſis vulneratis in vulnus incidant, illiq; adhæreſcát, ſi pulueres eò deuolarint, aut alioquin illabantur, vel ſordes aliæ acceſſerint, diligenter hæc priùs colligenda, abluenda & extergenda: idq; ſpongiâ nouâ vel mundâ, Vino rubro ſtiptico madente: quod & ſimul adſtringendo repellit & glutinat: Quod & Aquâ calidâ alioúe liquore conuenienti imbutâ, fieri poteſt.

Coniungimus partes per vulnus adeò diſiunctas, vt niſi coniungantur, denuò concreſcere minimè poſsint. Quod in minoribus vulneribus, cùm labia ipſorum tunc non adeò diſtent, non neceſſe erit, vti neque in illis locis, vbi cutis ſubiectis partibus pertinaciter hærens, etſi ſciſſa ſit, tamen hoc modo, ne vtrinque cedat, retinetur: Ob quam & cauſam, vulnera capitis piloſæ ſedi inflicta, hac labiorum coniunctione, præſertim quæ per ſuitionem fit, non egent, vti neque in multis alijs locis, veluti in ſectione longa, quâ lapis è veſica eximitur, citra coniunctionem labiorum, lithotomos ea ſanare videmus. In alijs verò ſedibus, cutis diſſectę labia diſtantia, vti & muſculi, tendines, & quicquid per hanc diuiſionem procul ab inuicem receſsit, mox à principio reduci, mutuoq́ue iungi debent, iunctaq́ue ad dies aliquot retineri: eſtq́ue

hic primus chirurgo um in vulneribus tract ndis apparatus.

Ligaturis interdum ſolis, aliàs emplaſtris ſimul interpoſitis, labia vulnerum coniungimus, iunctaque retinemus; fitq; hoc faſciâ lineâ, veteri & nonnihil attritâ, vt mollis & ſuauis ſit: vulnus ea ita conſtringendo, ne ſi ſtricta nimis ſit ligatura, dolorem inferat, vnde inflammatio, quæ in gangrænam interdum conuertitur, ſequi poſſet, vel ſi laxa eſſet, labra non exactè iungerentur. Cuius faſciæ longitudo & latitudo parti quæ vinciri debet, accommodatur, & prout eam operari volumus, illi circunducitur: quorum causâ triplex Ligatura à chirurgis ſtatuitur: quarum vna Retentiua ſeu Retinens dicitur, quæ in illis locis fit, vbi arctiùs partes non licet ſtringere, vt in collo & pectore, vel in eiuſmodi vulneribus, in quibus dolor vim hanc ferre non poteſt. Fitque hoc faſciâ, quæ vnum caput habet, ſi principium illius per locum affectum inijciatur, & ſutura faſciæ in parte oppoſitâ vinculi fiat. Altera Glutinatoria ſeu Incarnatiua appellatur, in qua facienda, vinculum duobus capitibus à vulnerati loci parte oppoſita incipiens, verſus medium loci vulnerati, vbi ſtrictius eſſe debet, circumducitur, & ſutura potiùs, quàm nodo in extremis copulatur. Tertia quæ expulſoria vocatur ligatura, cùm ad caua pertineat vlcera, in illis deſcribetur.

Fibulis vel hamulis labijs ambobus vulnerum affixis, illa coniuncta quoque aliquandiu retineri poſſunt, ſed quia facilè labuntur, hæ vbi morâ opus eſt, donec vulnus glutinetur, non poſſunt ſufficere.

Suenda vulnera, etſi hoc dolorem aliquem adferat, tamen quando longa, illorumq; labia admodum diſsita ſunt, iungere neceſſe eſt, cùm aliter re-

ctè

ctè coaleſcere nequeant, nam ſi relinquantur, interueniente amplâ aut inęquali cicatrice, parti deformitatem aut impedimẽtum etiam aliquod adferunt. Sed & tendines, ſi conſui ſimul poſſint, motui minùs illorum vulnera incommodabunt, & ſi venæ maiores ſic rurſum iungantur, de hæmorrhagia, & membri atrophiâ, minor erit metus. Hoc autem communi modo in cute, vti aliæ ſuturæ perficitur: acũ per vulneris vtrumq; labrum transfigendo, filumque trahendo & ligando, ſuturis diſtantibus nonnihil, totidemque nodis. Ad quod, filum gracile ſed forte & æquale requiritur, ſine nodis, acusque acuta longa & tenuis, quæ latiuſcula vel triangularis, lateribus acutis ſcindat, adhibitâ ſimul cannulâ feneſtratâ, vti moris eſt. Verùm venæ & arteriæ quando conſuuntur, vel inteſtina aliæue internæ membraneæ partes, tunc filo per vulneris labra ſæpe reducto, vti pelliones facere ſolent, ſuitio perficitur.

Aciculis vel acubus vulnerum labia aliquando nectimus, transfigendo illa, ſicque retinendo, totidem nexibus, quod in ſuitione ſuturæ aliàs fieri ſolent, quod expeditè, etſi cum dolore fiat, à quibuſdam adminiſtrari vidimus.

Conglutinando hoc itidem fieri poteſt, eoque nomine interdum, quod ſine dolore hoc fiat, hic modus expetitur, certisq; in locis vbi fieri poteſt, tentatur, & cùm cicatrix non adeò lata, vti quando labia ſuuntur, curato vulnere relinquatur, minusque appareat, in faciei vulneribus, eo nomine etiam potiùs perficitur: quæ conglutinatio duobus modis peragitur: Vno ſi pittacia duo vtrinque vulneris lateribus agglutinentur, & poſtquam glutine ſiccato, firmiter hæſerint, ſimul eouſque vt labia ſe mutuò tangant, conſuantur: pro glutine, vel Collam ſumendo fabrorum lignariorum, vel al-

bum. Oui, aut infuſionem gummi Tragachanti, cũ Calce: vel aliter per Picationem affigendo.

Alter modus Emplaſtro perficitur, quod pittacio illitum, & vulneris labris, compreſsione leui priùs iunctis, impoſitum, mox ſiccatum & validè adhærens, illa donec concreſcant, retinetur. Quæ proin cùm diutiùs illic remanere debeant, ex illis parantur, quæ ſimul & ſanguinem ſiſtunt, & vlcus conglutinando ſanant, vnde etſi ſuitione aliâ factâ ad labia retinenda, tunc non adeò ipſis opus eſſet, tamen quia ſuturas ſuitionis meliùs iunctas retinent, & ſimul vlcus curant, nihilominus applicantur. Idque mox in principio, dum adhuc hæmorrhagia vrget, vel illius metus adeſt. Paranturque hæc emplaſtra ex pulueribus ſubtiliſſimè tritis, & cum albumine Oui vel infuſione gummi Tragachanti, vel Arabico, vel Ichtyocolla diſſolutis, in Vino adſtringente ſubactis, addendo pilos Leporis minutiſsimè conciſos, aut lanuginem vel pappos florum Salicis vel Arundinis, vel Senetionis: vel fungum ſiccum, quem Crepitum lupi, chirurgi Plumacellum vocant, vel telas Aranearum: In quibus pannus lineus intinctus applicatur, impoſito ſimul interdum, vt meliùs hæreat, plumacello.

Puluis autem ex quo emplaſtrum hoc modo fit, ex Boli partibus tribus, Thuris vel Sarcocollæ aut Vernicis, parte vna paratur: cui & Sanguinis draconis pars media addi poteſt, & ſic ſubigi, admixtis vti dictum, pilis.

Idem ex Calce viua, Farina tenuiſsima, quam volatilem vocant, fieri poteſt, admiſcendo illis cætera.

Vel ex Calce ſola cum albumine Oui miſta, vel Saliua, hæc conglutinatio efficaciſsimè fit, additâ Maſtiche, ne vrat, vel ex Colla fabrorum li-

gnariorum diſſoluta: ex illis enim vti pittacia agglutinari debere oſtendimus, ſic hîc pittacium hiſce inunctum, vniuerſum vulnus debet obtegere. Hoc & dropace ex Pice parato fieri poterit.

Reliqua emplaſtra idem quoque aliquo modo præſtantia, magis tamẽ vlceri ſanando accommodata, in reliquis illius remedijs explicabuntur.

Conſolidationem ſeu coalitum vulnerum, etſi natura moliatur, dum ex nutrimento partis huc delato, appoſitoque latera & labia vulnerum diſſecta, denuò veluti glutine conglutinat, & concreſcere facit, ſicque interdum ſola, leuiora vlcera conſolidat: quia tamen in pleriſque etſi non ſuppurentur, tunc enim vt vlcera ſanantur, mador interueniens, continuoque ea humectans, hanc conglutinationem non ſinit fieri, illa, quæ ſiccando madorem hunc abſorbeant adhibenda, naturæq; ſic ſuppetiæ in obſtaculis amouendis ferendæ (quod canis, lambendo ſolùm vulnera, perficit) medicamentis Glutinantibus, Collyticis appellatis. Quæ tamen præter iam dictam vim ſiccandi, adſtrictionem ſimul aliquam habere, emplaſticaq; nonnihil eſſe debent; quorum vi labia vulnerum coaleſcere, & lentore meliùs retineri poſsint: eoq; nomine glutinandi vis illis attribuitur, cùm tamen aliter, niſi proprietas quædam hoc in illis etiam moliatur, minimè id faciant. Et demonſtratio hæc in conſolida, quòd carnis fruſta, dum cum illis coquitur, glutinet, cùm illud non fiat, id conuincere nequit.

Sed & hæc cùm ijſdem viribus ſanguinis impetum ſiſtant, ad hæmorrhagiam ſimul compeſcendam & impediendam, vti de emplaſtris labia coniungentibus dictum fuit, ſimiliter iuuabunt, vt alijs quæ id faciant, niſi in maximis hæmorrhagijs, quæ vti dictum amputatis venis maioribus aut

membris integris, eueniũt, minimè opus ſit. Quorum medicamentorum collyticorum vſu, non ſolùm in vulneribus caro, ſed & cutis, concreſcit, ita vt in illis, in quibus nec caro nec cutis deperdita ſint, niſi ſordida facta poſtea in vlcera conuertantur, nec carnem aut cicatricem gignentia medicamenta alia, qualia verò in vlceribus cauis maximè requiruntur, adhibere neceſſe ſit. Dein &, ſi per vulnera vel contuſiones oſsium, aliquæ partes abſectæ abruptæ vel alioquin oſſa fracta, fiſſa alióue modo læſa fuerint, eadem medicamenta illorum conglutinationem per callum, quem natura ex nutrimento oſsium producit, eadem vi, vt in carnoſis locis, procurant. Talia autem Glutinantia tam in paruis quàm magnis, & profundis vulneribus, per foris admota topica remedia, & interdum ea quoque, quæ per os propinantur, ſequentibus formis adminiſtrantur.

Emplaſtra plerunq; adhibentur vulneribus quibuſuis ſiue ſecta, pũcta, perforata aut contuſa ſint, quæ & præterquam quòd diuiſiones ipſorum arctiùs conſtringunt, ſicuti in ſanatione vulnerum ea facere diximus, eodẽ modo, vti illa emplaſtra, quæ potiſsimùm vt labia iuncta retineant, agglutinari ibidem oſtendimus, ſic & hæc in eo quoq; aliquid poſſunt adiumenti adferre. Quod vt meliùs faciant, ex pulueribus ſequentibus, albumine Oui exceptis, vti iam dicta emplaſtra, ab initio præſertim formantur, addendo quoq; pilos Leporis aliaque lanuginoſa, illic declarata.

Pro quibus hoc modo pulueres fiunt: ℞. Thuris, Myrrhæ, an. part. æqual. Aloës duplum vel triplum, fiat puluis, excipiatur vt dictum. Poteſt & Sarcocolla addi.

Vel ſic: ℞. Boli vel Gypſi vſti ℥. j. ß. Maſtiches, Sarcocollæ, Thuris an. ℥. ß. Sanguinis draconis, Aloës

loës an. ʒ.ij. Balauſtior. rad. Conſolidæ vel aliarum quoq; plãtarũ ad ℥.ß. puluerìſentur pro emplaſtro.

Aut: ℞. Oſſa combuſta communia vel Eboris aut Cornu cerui, lota aquâ Roſar. vel Plantagin. puluerìſentur, addendo ad ℥.ij. cortic. Granatorum, fol. Equiſeti an. ʒ.ij. Aluminis, vel Vitrioli vſtorum an. ʒ.j. fiat puluis pro emplaſtro.

Vel: ℞. Gallarum, radic. Ariſtoloch. Conſolidæ, cortic. Pini, vel radic. Pentaphylli ana ℥.ß. Sideritidis, Aparines, Sumach, granorum Myrti vel Vuarum aut Paſſularum an. ʒ.ij. Spongiæ vſtæ vel Lanæ ʒ.j. fiat puluis, qui per ſe, vel alijs pulueribus miſtus, ad emplaſtra vſurpari poterit; cui & puluis oſsium Myrobalan. Cocci infectorij rubri, lapid. Molochit. addi poteſt.

Vel: ℞. Colophoniæ, Mumiæ, Sanguinis draconis an. ℥.ß. Ceruſæ, Lithargyrij vel Tuthiæ an. ʒ.iij. Scoriæ plumbi ʒ.ij. Blattę biſantiæ, lapid. Moloch. vel Galactit. an ʒ.j. Farinæ volatilis ℥.j. fiat puluis, excipiatur album. Oui pro emplaſtro.

Alia quoq; emplaſtra magis adhuc glutinantia & ſiccantia, in humidioribus vulneribus fiunt, ſi Aloën, Maſtichem, Mumiam, ſimul, vel alium ex puluerib. ſupradictis, Reſina lariceâ, Abiegnâ, Terebinth. excipias.

Vel hoc chirurgis vſitatum emplaſtrum: ℞. rad. Ariſtoloc. puluerìſat. ℥.ß. Sanguinis draconis ℥.j. gummi Elemi ℥.ij. reſinæ Pini vel alterius ſiccæ ℥.iij. Terebinth. q.ſ. fiat emplaſtrum.

Alius adhuc efficacior: ℞. Aſphalti, id eſt Bituminis vel Mumiæ, Colophoniæ, Thuris an. ℥.j. Minij, Sulphuris, Ceruſſæ ana ℥.ß. Aluminis vſti ʒ ij. Coralli ʒ.j. Cãphoræ ʒ.ß. Farinæ volatilis vel Hordei ℥.j. puluerìſentur, excipiantur infuſione gummi Tragach. vel Ichtyocollâ, factâ in aqua Equiſeti vel Plantag. & pauco Aceto.

Vnctuoſa emplaſtra vel vnguenta ſequentia conueniunt, cùm emplaſtica admodum ſint, & ſufficienter nihilominus ſiccent: ℞. Maſtiches, Sarcocollæ, Thuris, Aloës, ana ℥. ij. Croci ʒ j. Terebinth. ℥. vj. Reſinæ ſpiſſæ ℥. ij. Ceræ ℥. iij. miſce.

Cuius loco, Aureo vnguento dicto Meſuei vti poſſumus, quod ex thure, maſtiche, colophonia, terebinth.croco,oleo & cera paratur.

Aliud chirurgorum: ℞. Boli ℥.j. Sanguinis draconis,radic. Conſolid.an.℥. ß. Maſtiches, Thuris, gummi Arab.an.ʒ.ij.Mumiæ ʒ.iij.ol. Roſac. & Reſin.q.ſ.fiat emplaſtrum.

Vel ſic: ℞. Aloës hepat. Sarcocollæ, Serapini, Ammoniac. Galbani, Bdellij, Maſtiches, Thuris, Picis naualis, Boli, Sanguinis draconis ana æquas partes, pulueriſentur, adde Terebinth. & Oleum antiquum vel aliud conueniens,& Sanguinem hominis rufi, coquantur parùm in modum vnguenti.

Vel hoc admodum ſiccans:℞.Terebinth.& Ceræ an.℔.ß. olei de Iunipero, Laurini an.℥.j. de Vitellis ouorum ℥.j Thuris ℥.ij. Maſtiches ℥.j. Lapid. Magnetis, Calaminaris an.℥.ß. Vitrioli, Aluminis an.ʒ.vj.Ceruſæ,Lithargyr.an.℥.ß.Reſinæ communis q.ſ.fiat vnguentum vel emplaſtrum.

Emplaſtrum Oppodeldoch:℞.Lithargyrij ℔.j. Cadmiæ foſsil.℥. iij. Colophoniæ ℥.iiij.Ceræ ℔.j. Olei communis ℔. j. ß. coquantur aliquandiu, dein adde gummi Ammoniaci, Galbani, Bdellij, Serapini, Oppopanacis, diſſolutorum in Aceto & purificatorum, an. ℥. j. ß. ol. Laurini vel Hyperici, vel Lumbricorum ℥. j. Terebinth. ℔. ß. coquantur iterum, ſemper interim agitando, ad conſiſtentiam aliquam, & ab igne remotis miſce Maſtiches, Thuris, Myrrhæ, Mumiæ vel Aſphalti an.℥ j.

an. ℥. j. vel plus, agitentur, & poſtea malaxentur oleis prædictis in formam emplaſtri. Chymici Croci martis & florum Antimonij an. ℥. ß. addunt. Alij ſi quid vulneribus infixum hæreat, faciliùs prodeat, Succinum & Magnetem ad ℥. j. permiſcent.

A plantis emplaſtra conſolidantia ſic fiunt: ℞. Conſolidæ vtriuſque cum radicibus, Pentaphyli, Plantag. Burſæ paſtor. Piloſellæ, Pimpinellæ, Millefolij, Verbenæ, Cynogloſſi, Betonicæ ad m. vj. Lumbricorum numero xxx. incidantur & contundantur, adde Olei antiqui vel Roſ. ℔. j. Sæui Arietini vel Hircini, vel Ceruini, ℔. ß. Vini adſtringentis ℔. j. Aquæ vitæ ℥. j. decoquãtur ad conſumptionem Vini, exprimantur, colaturæ adde gummi Elemi, Thuris, Maſtiches, Sarcocollæ an. ℥. j. ß. Ichtyocollæ, Sanguinis draconis an. ℥. j. Myrrhæ ℥. ß. Terebinth. ℥. ij. Picis naualis & Ceræ q. ſ. pro emplaſtro.

Vel ſic: ℞. rad. Ariſtoloch. rot. Conſolid. maior. Pentaphyli ad ℥. iij. Equiſeti, fol. Cupreſsi, Pyri, vel Meſpili vel Corni, Myrti, Quercus, Iſatidis ſatiuæ, ad ℥. ij. Nucum cupreſsi, granorum Myrti, Gallarum, Balauſt. flor. Roſar. rubr. Hypericonis ad ℥. ij. gummi Eleni, Sarcocollæ, Pini, Galbani, Ammoniac. Mumiæ, Oppopanac. ad ℥. iij. Colophoniæ, Sanguin. draconis, Sanguinis hirci ſicci an. ℥. j. Oleorum antiq. vel lucernarum, vel Roſac. omphacin. aut Myrtini vel Lentiſcini, axungiæ Thymali ad ℥. j. reſinæ Abietis vel alterius, Picis, Ceræ, q. ſ. fiat emplaſtrum.

Aliud, quod & in neruoſis locis, ſi vulnera exiſtant, conuenit: ℞. rad. Conſolidæ mai. ℥. ij. rad. Ariſtol. ℥. j. rad. Peucedani ʒ. ß. herb. Plantag. Bugulæ, Verbenæ, Sanguiſorbæ, Piloſellæ, Pimpinellæ, Millefolij, Cynogloſsi, Anagallidis flore ru-

bro, Agrimonię, Equiſeti an.m.j.inciſa & contuſa, coquantur in Vini albi generoſi Menſur.iij.vel iiij. donec inſpiſſari incipiat, contundantur diligenter, rurſumq; ad ignem poſitum, cùm feruêre incipit, adde Ceræ, Reſinæ puræ, Picis ad ℔.j.agitentur diligenter, donec diſſoluantur, coquendo, & poſtquam ab igne remota fuerint, permiſce Maſtiches puluериſat. ʒ.j.ß. Galbani diſſol. in Aceto ℥.j. Terebinth.℔.j. denuoq; agitentur, donec refrigerata in formam emplaſtri reducantur.

Aliud ex ijſdem plantis, vel etiá alijs decoctis in Vino, adiectis Olei ℔.ij.vel quantùm opus eſt; fieri potèſt, ſi poſtquam cocta fuerint, abſumptis ſuccis, paſta cum Oleo, adiectis, Cera, Reſinis alijsque in formam emplaſtri redigatur.

Aliud idem præſtans de Vermib. dictum emplaſtrum: ℞. radicum & herbarum prædictarum ad m.vj. Lumbricorum terreſtrium ℔.ß. coquantur in Vino & Oleo vt dictum, expreſsioni addendo gummi Ammoniaci, Galbani, Oppopanacis an.℥.ß. Picis & Aſphalti an.℥.ij Terebinth.℥.ß.ſęui Arietin.℥.viij.iterum parum coquantur in formam emplaſtri, miſcendo pulu.Maſtich. Thuris an.℥.ß.

Ad præciſos tendines: ℞. rad.Narciſsi ℥.j.rad Acori veri ſeu Calami arõ.℥.ß. Coſti ʒ.ij.ſummitatum cum florib.Chamomil.Roſmar. Lauendul.vel Stœchad. Hyperici, Saluiæ an.p.j Lumbricorum num. xxx. coquantur in Vino & Oleo communi, additis etiam oleis conuenientibus, inter quæ & oleum Nucis Indicæ confert, ad conſumptionem, coletur oleum addendo Ladani ℥.j.Storacis rub.& calamit.an.℥.ß.Ceræ q.ſ.

Lumbricorum puluis Melle exceptus in vulneratis neruis competit.

Cochlearum caro contuſa cum Thure & Myrrha neruorum vulnera glutinat.

Ex

Ex vſitatis in capitis vulneribus præſertim accommodata ſunt ſequentia emplaſtra.

De Betonica emplaſtrum vel ceratum Nicolai: quod fit ex betonica, maſtiche, thure, mumia, reſina pini, tereb. cera.

Eſt & alia compoſitio quæ hæc eadem, exceptâ mumia, & præter hæc etiam pimpinellam, eupatorium, ſaluiam, pulegium, millefolium, conſolidam mai: gallitricum (al. periclymenum) rad. ireos, ariſtoloch. gummi eleni (al. oleæ Æthiop.) ol. abietinum, vinum recipit.

Alij ſimpliciter hoc emplaſtrum ex ſucco betonicæ, cera, reſina & terebinthina conficiunt.

De Ianua emplaſtrum Meſuæi idem præſtat: quod fit ex ſucco betonicæ, plantag. apij, reſina, terebinth. pice, cera.

Gratiæ Dei, ceratum Nicolai aliâs Diuinum dictum, capitis vti & alia vulnera ſanans, fit ex betonica, verbena, pimpinella, maſtiche, reſinis & cera.

Aliud Petri de Argilata, præter hęc recipit conſolidam vtramq;, centaurium, hypericon, conſol. ſarracenicam (al. gratiolam,) olibanum, myrrham, ammoniacum, galbanum ariſtoloch.

Catagmaticum Andromachi à Galeno deſcriptum vulneribus capitis ſi oſſa fracta ſint, adſcribitur. Item ab eodem annotatum, ex Scylla Critonis emplaſtrum.

An craniũ alicubi ex contuſione capitis perfractũ, ſit emplaſtro ex Thure, Ladano & Cera facto, capiti raſo admoto, explorant hac ratione, vt ſi in parte aliqua illud exſiccetur, illic fracturam eſſe iudicent.

In neruoſarum ſedium vel neruorum vulneribus, vſitata emplaſtra ſunt hæc.

Neruinum Vigonis, quod fit ex rad. rubiæ, betonica, roſmarino, cauda equina, centaurio, fol. & ſemine hypericonis, vermibus terreſtr. lithargyrio,

minio, gummi maſtiches, eleni, ſagapeno, galbano, ammoniac. pice, reſina, terebinthin. ſæuo vituli, hirci, ol. chamom. roſarum, maſticin. terebinth. lini, aceto, vino.

Alia quoq; in neruorum vulneribus conuenientia emplaſtra Galenus duo deſcribit, Ægyptium Andromachi, atq; aliud Philogoni.

Vti & alia ad quæuis vulnera vtilia ab eodem Gal. deſcripta, Viride vnum Dini, alterum Machęrontis. Ad quæ & Auicennæ emplaſtrum de Lino ſeu tela linea, vſurpari ſolet. Item emplaſtrum de Minio Vigonis & Maſſæ.

Si contuſa aut fracta alióue modo lęſa per vulnus ſint oſſa, tunc Oxycroceum emplaſtrum maximè in vſu eſt, cuius variæ ſunt deſcriptiones, è quibus Nicolai oxycroceum, ex ammoniaco, galbano, myrrha, thure, maſtiche, colophonia, reſina, pice, cera, aceto, croco paratur.

Lugdunenſium Oxycroceum efficacius eſt, & præter iam dicta, lythargyrium, bolum Armen. alumen, ſtyracem rubram & liquidam recipit.

Vigonis Oxycroceum fit ex lithargyrio, minio, bolo, terra ſigillata, myrrha, thure, maſtiche, reſina, ſæuo, oleis adſtringentibus & ſuccis, folijs fraxini, myrti, conſolidæ.

In ijſdem vulneribus cum oſsium læſione, Sparadrappum chirurgorum conuenit, quod ex linteo intincto in Oleo & Cera, diſſolutis, miſcendo ceruſam & ladanum fit: Alij addendo etiam lithargyrium, myrrham, parant: Alij addunt etiam alumen, camphoram: Alij etiam ſanguinem draconis, mumiam, minium, maſtichem, aliáue.

Lachryma balſami plantę, quá Balſamum naturale vocát, ſi haberi poteſt, vti illud vel tale quid apud magnates oſtéditur, vireſq; veri explere creditur, in vulnerib. ſanãdis, p̃cipuas illi vires attribuũt.

Cuius

Cuius loco Oleo vtimur, quod cùm vires balſami veri habere, ex eo quòd vulnera ſanare experientia comprobet, Balſamum artificiale, ſeu Balſamelæum vocant, chirurgique illud ſtatim vulneribus inſtillant, vel linteolis concerptis, hæc medicamenta, vti & alia, Emmota ſic vſurpata dicta, excepta indunt vel applicant, vel cum turunda illis intincta (quæ in vulneribus, quorum orificia concidunt, vt ea aperta retineat, aliquouſq; inditur, ſolent intrudi. Hæc autem varijs modis fiunt ſequentibus.

Olea quæ exprimuntur, vt commune, nucum ſimiliaq;, cùm pinguia admodum ſint, & vulnera ac vlcera ſordida redderent, ſola adhibita, illorum curam potiùs impedirent, quàm iuuarent: vetuſtate tamen atq; ignis vi ſiccisſima reddita, quale eſt oleum Antiquiſsimum & Lucernarum, ſi calida paruis vulneribus adhibeantur, etiam ſola, magis tamen addito Vino vel Sale ea ſanare poſſunt. Quod & ex vitellis Ouorum expreſſum, cùm egregiè abſtergat, facit oleum. Item aliqua ex illis quæ vires haſce poſsident exſtillata. Vt Oleum Myrrhæ & Reſinarum variarum, quæ ſola etiam efficacia ſunt.

Quæ verò potiſsimùm in vulneribus maioribus id præſtant olea, talia ſunt, in quibus varia quę vim illis ſiccandi glutinandique contribuunt, macerantur vel coquuntur, à quibus poſtea oleum ſeparatur, vel deſtillatione elicitur. Veluti Olea ex plantis glutinátibus efficacioribus parata, vt Hyperico, Ophiogloſſo, Tapſo barbato, Sanicula, Limonio, Veronica, Pyrola, Saluia ſylueſtri & fructu Momordicę, in oleo Communi, Lini vel Roſac. omphacin. Myrtillorum, Lentiſcino alioue macerata, decoctáue, diſſolutâ in hiſce etiam Terebinthinâ vel Cerâ.

Vel ſic ex pluribus herbis tale fit Balſamum: ℞. rad. Conſolidæ, cortic, rad. Vlmi an. ℥. iij. Hyperici & Centaurij min. ſummitat. cum floribus an. m. ij. Conſolidæ minoris ſeu Prunellæ, Betonicæ, Millefolij an. m. j. Roſarum rubr. p. j. Lumbricorum numero x. Vini præſtantiſsimi ℥. iiij. Olei communis ℔. j. reſinæ Terebinth. vel alterius fluidæ ℥. ij. Stent in infuſione in loco calido, vel leuiter coquantur, exprimatur oleum. Vel in alembicum poſita, ex illis liquor eliciatur: quæ poſtea ad vſum ſeruantur.

Poſſent & aliæ aliquę ex plantis vulnera ſanantibus priùs deſcriptis addi, vt Equiſetum, Chelidonium; & præter hæc folia Arbuti & Vlmi, illiúsque folliculi cum liquore, flores Chamomil. & Verbaſci, atque in capitis vulneribus Saluia, Roſmarinus, &c. ad m. j. item Nucis moſch. ℥. ß. auctaque tunc Olei, Terebinth. & Vini quantitate, coqui vel deſtillari.

Efficaciora ex plantis hęc parata balſama fient, ſi plura reſinoſa illis addantur, hoc pacto: Hyperici flores in oleo, addendo parùm Vini albi optimi, primùm in calore ſolis, vel fornacis, mox in fimo equino, per dies xiiij. macerantur, addendo poſtea Terebinthinam, Reſinam pulueriſatam, Myrrham & Maſtichem, bulliant, coletur oleum: quod Balſamum ſeu Oleum Hyperici vocant, magni in vulneribus ſanandis vſus.

Vel ſume balſami primi vel ſecundi, ex pluribus plantis concinnati materiam, eamq; ſequentis balſami materiei permiſceto, ſimulque ex illis oleum coctione vel deſtillatione elice.

Balſamum ſic fit efficax: ℞. Thuris, Maſtiches, Galbani vel Bdellij, gummi Elemi vel Hederæ, Myrrhæ, Aloës pulueriſatorum an. ℥. ß. Olei ℔. j. Terebinth. ℥. ij. Aquæ vitæ ℥. j. ß. coquantur ſenſim,

ſim, & coletur à fæcibus oleum reſinoſum. Si in fine decoctionis Æruginis æris ℥.ß. addas, efficacius erit, viridiq; colore tinctum.

Vel: ℞. prædictos pulueres, & cum æquali pondere reſinæ Terebinth. miſce, & per deſtillationem aquam primùm, dein oleum ad vſum elice.

Vel: ℞. puluerum prædictorum ℥.iij. adde Mumiæ, gummi Arabici, Sagapeni vel Serap. Sarcocollæ, Sanguinis draconis, Oppopanacis an. ℥.ß. Ladani, Benzoini, Storacis calamitæ an. ʒ.ij. Succini ʒ. vj. Spicæ nardi ʒ.iij. Croci ʒ.ß. Camphoræ ʒ j. Storacis liquid. ʒ.ij. reſinæ Terebinth. ad pondus omnium: deſtilletur vt priùs oſtenſum, balſamumque emanans Æruginis æris in eo macerată ℥.ß. colorare poteris, vireſq; illius augere.

Multa alia aromata eiuſmodi compoſitionibus addunt, vt balſama, etiam alijs morbis frigidis apta redderent, fierentque medicamenta inſtar omnium, gratumq; odorē inde conciperent: cùm hæc in ſanatione vulnerum & vlcerum alioquin parum auxilij præſtare poſsint; veluti Nucem moſch. Gariophyl. Cinamom. Galangam, Cubebas, Lignum aloës, Zedoariam, aliaq; aromata. Quo nomine & Moſchum & Ambram, & vt ſplendidius reddant medicamentum, cùm tamen odorem horum permiſtione amittant, in ditioribus immiſcent. Quorum loco Caſtoreum, Euphorbium aliqui adijciūt, cùm magis illud, frigidorum morborum cauſâ, calefacere volunt.

Ex Rhabarbaro aliqui balſamū parant, illud in Oleo roſaceo vel lumbricorū aut alio macerando, additiſq; thure, maſticha, oppopanac. camphora, & parùm poſtea decoquendo, colandoq; ad vſum.

Alia balſama ſic fiunt additis etiā ſuccis: ℞. Olei antiquiſsimi ℔.j. Vini optimi ℔.ß. ſuccorum Sideritidis & Narciſsi an. ℥. iij. reſinæ Laricis vel Abie-

tis ℥.ij. gummi Elemi, Thuris, Maſtiches an. ℥.j ß. Sanguinis draconis, Aloës an.℥.j.rad.Conſolidæ, Ariſtolochiæ an.ʒ vj.florum Hyperic.℥.ß.coquantur lento igne & coletur oleum ad vſum.

Aliud additis diuerſis oleis: ℞. olei communis & olei Lini an.℥. viij. olei Laurini ℥. ij. olei Terebinth.℥.j. ol. baccarum Iuniperi deſtill.vel Spicæ, vel Petrolei ℥. ß. reſinæ Terebinth. vel Pini ℥. ij. Colophoniæ, Maſtichæ an.℥.j. Aloës ʒ.iij. Æris vſti ʒ. ij. Chalcanthi albi ʒ. j. ſtent per dies aliquot in loco calido poſita in lebetem æneum, indies agitando, donec vireſcat, coletur ad vſum. Vel cùm citiùs parari debet, ebulliat parùm, addendo ſub finem Æruginis æris ʒ.iij. Coletur: huic & oleum Gariophylorum per deſtillationem factum, addunt interdum.

Chymicorum balſamum: ℞.florum Sulphuris ter calcinatorum ℥.iij. Camphoræ ʒ.j.ß. pulueriſentur, miſce ol. Terebinth. ℥. iiij.eliciatur oleum per alembicum.

Ad balſama hęc, Vernix liquidus Germanicè Firniß dictus, fabrorũ lignariorum, quô ligna dolata vt ſplendeant, incruſtare ſolent, referri poterit, cùm ſuo lentore admodum glutinet, & ex illis quę idem ſiccando præſtant, paretur, additis præſertim ijs, quæ hanc ipſorum actionem iuuant. Hic autem ex oleo Lini coquitur, adiectis varijs, quæ vt ſiccetur & ſplendeat, efficere poſsint: Qui ſic paratus balſamum ad vulnera ſananda erit aptiſsimum: ℞.ol.Lini ℔.j.gummi Vernicis, Maſtiches an. ℥.j.ß. Thuris ℥. ß. Lithargyrij ℥. j. Vitri cryſtallini pulueriſat. vel Oſſium combuſtorum ℥. ß. Chalcanthi albi ʒ. iij. coquantur leuiter, minuſque quàm vernix pro incruſtatione aliàs coqui ſolet, addendo Terebinth. ol.Spicæ vel Petrolei an. ℥. ß. & in fine decoctio-

nis

his coletur, & Æruginis æris ʒ.ij. tingas; & balſamum habebis efficaciſsimum ex noſtra inuẽtione.

Inunctiones aliæ ex ſequentibus fieri poſſunt.

Reſina laricea vel Abietis per ſe vel diſſoluta cũ vitello Oui, & Melle inuncta vel appoſita parua vulnera ſanare poteſt.

Vel fiunt ex ſuccis herbarum, quæ vulnera ſanare diximus, cum Melle, Reſina & vitello Oui, in vnguenta redactis: additis etiam alijs pulueribus ſiccantibus, in emplaſtris expoſitis, nonnunquam & oleis.

Vel ſic: ℞. ſucci Roſarum, Plantagin. vel aliorum ana ℥.ij. Aceti ℥.j. olei Roſacei omphacini ℥.iij. olei vitell. Ouor. Terebinth. ana ℥.j. coquantur ad ſuccorum conſumpt. addendo Lithargyr. Ceruſæ, Tuthiæ ana ʒ.ij. Alumin. ʒ.j. Omphacij ʒ. iij. Ceræ q.ſ.

Succus Nicotianæ cum Oleo & Reſina abietis, Pice & Cera, in formam vnguenti coctus, noſtro tempore valdè in vſu eſt.

Ad capitis vulnera ipſiusq; meningum: ℞. ſucci Betonicæ ℥.vj. olei Roſac. Terebinth. Ceræ nouæ ana ℥.ij. Lactis mulieris vel Butyri, Vini vel Aceti an. ℥.j.ß. coquantur ad liquorum conſumptionem, donec fiat vnguẽtum, vel additâ Reſinâ ſiccâ abietis, fiat emplaſtrum.

Aliud in vulneribus capitis: ℞. ſummitat. Centaurij minor. folior. Caprifolij & Betonicæ exſiccatorum & pulueriſatorum an. ℥.ij. Vini præſtantiſsimi menſur.j.ß. macerentur, & poſtea leuiter coquantur, addẽdo circa finem Mellis ℥.ij. Lactis ℥.j. Terebinth. Ceræ nouæ an. ℥.vj. iterum coquantur, ad ſuccorum conſumptionem, tandemque miſcendo Thuris, Maſtiches, gummi Arabici vel Elemi ana ℥.j. & parùm reſinæ Pini vel Abietis, fiat emplaſtrum.

Vel ſi ſint cum fractura cranij: ℞. ſuccorum Verbenæ, Betonicæ, Sanguiſorbæ, Clematit. peruincæ, Chelidonij, Apij an.℥.j. Terebinth.℥.iiij. Ceræ ℥.ij. coquantur ad ſuccorum conſumptionem, addendo rad. Conſolid.maior.& Ariſtol.rot. an. ℥.ß. rad.Ireos ʒ.ij Sarcocollæ,Myrrhæ,Mumiæ,Succini ana ʒ.j.ß.pro emplaſtro.

Ad eadem: ℞. Mellis roſacei part. ij. Olei roſac. vel Ouorum part.j. Terebinthin. partem mediam, agitentur, & in illis ſericum Chermeſinum rubrum intinctum, fractæ caluariæ imponatur. Chymici oleum Terebinth. loco illius & ol. Myrrhæ addunt.

Applicationes alię ex diuerſis fiunt,veluti ex ſequentibus.

Cortices interiores Tiliæ, ſicuti tenuiſsimæ pro vinculis detrahi ſolent,vulneribus faſcię inſtar obuolutæ,vti & Fraxini: Papyrus item Vino madefacta,proſunt.

Spongiæ recentes maritimæ appoſitæ.

Telæ aranearum impoſitæ ſanguinem mox ſiſtunt,& glutinant parua vulnera.

Item Fungus ille ſiccatus leuiſsimus, quem Plumacellum vocant, vulneribus vt ſanguinem ſiſtat, communiter à chirurgis imponitur, qui quoq; ſiccando agglutinationem iuuat.

Faſcia ſi maceretur in aqua Aluminoſa vel bulliat,& ſiccetur,vim ſiccandi adipiſcetur.

Contuſæ multæ plantæ ex ſequentibus,ex quibus decocta parari, iam oſtendemus, additis farinis alijsúe,quoq; applicantur.

Vel ſic: ℞.radic. Ariſtoloch. Anchuſæ, fol.Chelidonij maior. Centaurij, Glandium, contundantur cum oleo Roſac. omphacino, & Axungia ſeu Sæuo.

Decocta è plantis ſequentibus pro ablutione & fotu

fotu fiunt, vel iniectione in profundis vulneribus: veluti ex Conſolidis, ab eximio vſu dictis maiori ſeu ſymphyto, ipſiusque præſertim radice, media vel Bugula, minore ſeu Prunella. Item Conſolid. ſarracenica, Symphyto petræo, Sideritidis ſpeciebus Hyperico, Pyrola, Ophiogloſſo, Dracunculi folijs, Millefolio, Achilleia, Piloſella, Cynogloſſo, Sanguiſorba, Agrimonia, Equiſeto, Verbenaca, Fragaria, Veronica, Gratiola, Scordio, Iſatide, Pentaphylo, maior. cum radic. Centaurio minor. Eupatorio vulg. Lyſimachia, Chamæpith. Chelidonio maior. Nicotiana. Item ex Ariſtolochiæ, Tormentillæ, Biſtortæ, Smyrnij, Lycopſis, Centaurij maior. Poterij, radicibus Narciſsi bulbis; & Vlmi, T liæ, Pini corticibus. Dein & ex folio Cupreſsi, Myrti, Quercus, Vlmi, Meſpili, Corni, Pyri ſylueſtr. Sumach, Cyſti, Helianthemi, Verbaſci, Burſæ paſtor. Plantag. Lonchitidis, Lunariæ, Viticis, Polycnemi, Braſsicæ ſylueſtris, Anagallidis, Polygoni, Polygonati, Aparin. Clymeni, Argemon. Cyani maior. Trinitatis, Balſamina, Conyna, Erigero, Tragopogo, Betonica, Saluia, Polio, Roſmarino. Et Roſarum, Labruſcæ floribus ſeminibus Myrti, Iuniperi, Glandibus, Palmulisque immaturis. E quibus aliqua in Aqua vel Vino, alijsque decoquuntur, addito interdum Aceto: eritque decoctum efficacius, ſi ex pulueribus ſiccantibus quidam ſimul coquantur vti & Alumen, &c.

Aquis ſtillaticijs plantarum prædictarum quarundam vulnera, abluuntur.

Vel talis aqua ſtillatitia paretur: ℞. ſucci Plantag. Agrimoniæ, Hyperici, ad ℥.xij. Vini albi ℥.iiij. Aluminis ℥.iij. Maſtiches, Thuris ana ℨ. ß. Auripigmenti ʒ.j. albumin. Ouorum num. ij. eliciatur aqua.

Alia: Lateres cocti pulueriſati, Cera puriſſima, Vino aliquoties lotâ, ſubiguntur in paſtam, è qua in alembicum impoſita, aqua igne valido elicitur.

Aquam in folliculis Vlmi incluſam, ſunt qui probant.

Pulueres vulneribus inſpergendi, ita tamen ne conglutinationem impediant, ob id ſubtiliſſimi eſſe debent; quales ſunt illi, ex quibus emplaſtra, addito albumine, fieri diximus.

In capitis vulneribus, præſertim ſi caluaria fracta ſit aut læſa, ſarcotici inſperguntur pulueres qui fiunt ex rad. Ireos, Ariſtolochia, farina Orobi & Thure: Additur interdum & Myrrha, Sarcocolla. Aliàs etiam Aloë & Sanguis draconis: item cortic. Piceæ & cortic. radic. Panacis & Capparum, & radices Cyperi: & cùm ſquamæ adſunt Oſſium, Squama æris, Pumex, Crocus martis: & capitis læſi cauſâ, Grana tinctorum, Santalum, Nux cupreſſi & Myrtilli: cùm potenter ſiccandum, Tuthia, Antimonium.

Aloë ſola vulneribus capitis inſpergitur, ſi cerebrum appareat.

Sanguis humanus vel Hirci aut alius, ſiccatus, vulneribus quibusuis inſperſus, admodum ea glutinat.

Lapidum, Hæmatitis ſuccus ſeu liquor ſanguineus, aut Galactitis lacteus, per fricationem in cote ablatus, ſiccatusque, valdè ſiccat & glutinat.

Propinantur ad vulnera ſananda, quædam bibenda, aſſumendaúe, inprimis Potiones vulnerariæ, Traumaticæ ob id appellatæ, idq; non ſolùm, ſi ad ventriculum & inteſtina vſque vulnera penetrent, quò eiuſmodi potiones peruenire poſſunt, ſed &, ſi viſcera alia in ventre inferiore

feriore aut pectore læſa ſint: quin imò in exterioribus vulneribus prodeſſe, & eouſque non ſolùm vires ſuas extendere, ſed & quoque progredi, hiſce probare nituntur, quòd eas è vulneribus exudare obſeruarint, imò adeò validè in exterioribus operari, vt ſi non vulneratis hæ potiones dentur, alicubi ſub cute viam ſibi facere nitentes, adeò mo leſtent, vt illic ſectione factâ, illis exitum patefacere cogantur. Qui etſi fortè, vt hiſce ſuis inuentis ſplendorem adderent, vel decepti alijs humoribus, qui in vulnere quandoque ſe offerunt, hos à potione illa prodire credentes, hæc ſparſerint, tamen experientiâ compertum, has in ſanandis vulneribus non leue adiumentum attuliſſe, licet quibus viribus illud faciant, dubium ſit: credibile tamen, hoc vi ſiccante, quæ etſi ad interiora vulnera faciliùs peruenit, tamen ad exteriora ſe quoque extendere poteſt, potiùs facere, atque vti externa remedia id efficere, quàm proprietate aliquâ: cùm hæ ex tam diuerſarum qualitatum ſimplicibus, quæ has potiones ſubeunt, componantur.

Hæc autem decocta, ex certis ad hæc experientiâ appropriatis plantis fiunt; quæ recentes vel ſiccæ, in vini albi menſura vna coquuntur, pluribusque vicibus, manè, aliquando & veſperi, propinantur: aliàs ſiccatæ in puluerem redactæ, ad vſum conſeruantur, & cùm opus eſt, illius quantum tribus digitis capi poteſt, in Vini menſura vna ad tertiæ vel quartæ partis conſumptionem coquitur illudque vinum propinatur; aliàs Ceruiſiæ, vbi eam maximè bibere ſolent, incoquitur, rariùs in aqua, ſed ſi vinum nocere poſſet, illud potiùs Aqua, antequam decoquatur, diluunt. Mel frequenter etiam hiſce decoctis permiſcetur. Quæ & in formam ſyruporum, vt diutiùs aſſeruari que-

ant, poſſunt redigi: fiuntque ſequenti modo.

Pyrolæ ſolius decoctū hoc modo propinatum, primas tenet: Vel cum Sanicula coquatur: Aliàs & Solidagine ſarracenicâ, & Alchimillâ.

Angelicę ſylueſtris folia in Vino decocta, ſi illud bibatur & admoueatur, admodum probatur in vlcere Glidtwaſſer reddente.

Vel: ℞. Saniculam, Conſolidam ſarracenicam, Arthemiſiam, Sanguiſorbam, pro decocto.

Aut: ℞. Conſolid. ſarracenicam, Betæ & Angelicæ ſylueſtris caules, Saniculam, Alchimillam, Pyrolam.

Vel: ℞. Conſolid. mai. Tormentillæ & Rubiæ radices, Pyrolam, Alchimillam, Fragariam, Agrimoniam, Millefolium, Equiſetum, Cynogloſſum, Cariophyllatam, Betonicam, Vincam peruincam, Sanguiſorbam, Piloſellam, Virgam auream, pro decocto.

Hiſce decoctis aliquæ etiam de ſequentib. plantis addi poſſunt: Veluti ſunt Conſolida media & minor, Ophiogloſſum, Polygonum, Polygonatum, Trinitas: Ariſtolochiæ, Biſtortæ, Dictamni albi & Coſti radices: Flos ſolis, Phu, Cyclamen, Balſamina, Pulmonaria, Potentilla, Solſequium, Auricula vrſi, Lunaria minor, Sion Crateuæ, Saluia agreſtis, Nepeta, Hyſſopus, Pulegium, Centaurium minus, niſi amaritudo obſtet, præ cæteris additur, vti & Gentiana. Aſtacos ſimul cum iſtis aliqui decoquunt.

Præ cæteris magno ſucceſſu exhibitum hoc eſt: ℞. Pyrolam, Conſolidam ſarracenicam, Betæ albæ & rubræ folia, è meditullio, Angelicæ ſylueſtris caules, Cardui benedicti folia, Agrimoniam, Betonicam: & ſi ſpicula ac feſtucæ lignorum elicienda, Sabinæ ramulum; è quibus pulueriſatis, cochlearis menſura, decoctum in Vini menſura vna factum,

ctum, indies ter, manè, poſt meridiem & cubitum ituro, ad ℥.ij. propinatur. Hoc adeò potenter operari aiunt, vt & ſi quid vulneri inhæreat, illud expellat; & plurimùm iuuare in vlceribus, Glidtwaſſer proferentibus.

Eſt & hoc probatum Ital. ℞. Conſolid. maioris rad. Plantag. Pedis columbini, Cynogloſſi ana m.j. Sanguiſorbæ, Piloſellæ, Cariophyll. Caulium rubr. Agrimoniæ an. m. ß. coquantur in Vino rubro ad tertias, dulcorando Melle: Colaturam bibant manè quotidie.

Hoc quoq; commendatum eſt: ℞. Caulium rubrorum, Rubiæ maior. fol. Geranij Robert. Plantag. Cannabis, fol. Abrotani, Tanaceti, ſemin. Erucæ, Apij, Petroſel. Fœniculi, incidantur & conquaſſentur, decoquantur in Vino, addito Melle; Detur manè & veſperi.

Alia vtilis potio: ℞. Arthemiſiæ rubræ caules, Bellidis albæ folia, Saniculam, Pyrolam, Alchimillam, Betonicam, Saluiam, Lauandulæ cauliculos, addendo interdum Mumiæ ℥.ß. Sunt qui tantundem Caſtorei addunt, magno vt inquiunt ſucceſſu, & vti ſupra dictum, omnia decoquunt.

In vulnere à ſclopeto facto profundo, hoc pro ſingulari aliqui habent experimento: ℞. baccarum Lauri, rad. Ariſtol. rot. an. ʒ.j. Cancrorum noſtrorum in furno exiccatorum ʒ.j.ß. Prunellæ exiccatæ ℥.ß. fiat puluis, qui in ℔. iij. Vini coquatur ad conſumpt. tertiæ partis. Bibat æger ℥.j. huius Vini ter in die, & eodem fomentetur locus, vel illud in vulnere profundo inijciatur.

Alia in ictu ſclopeti etiam fracto oſſe conueniens: ℞. radic. Conſolid. maior. ℥.j.ß. radic. Ariſtoloch. ℥.j. radic. Cyclamin. Serpentariæ an. ℥.ß. Prunellæ, Geranij ana m.j. Sabinæ m.ß. Mumiæ ʒ.ij. Oculorum cancri dict. ℥.ß. Galangæ ʒ.ij. fiat pul-

uis, coquatur in menſura j. Vini: Et bibat.

In capitis præcipuè vulneribus, decoctum valet factum ex Betonica, flor. Lilij conuallij, Veronica, Chelidonia, Perſicaria, Vinca pervinca, addito etiam pauco ob amaritudinem, Centaurij minoris, cum Nuce moſchata, Macere, Galanga.

In pectoris vulneribus, decoctum in Vino & Melle factum ex radic. Pentaphyli, Cariophylorũ, Conſolid. mai. Rubia tinct. herbis Veronicæ, Betonicæ, Pimpinell. Arthemiſię, Parietariæ, Cannabis, Creſsionum, Caulium rubrorum, floribus chamomill. Viol. Amarinthi purpurei, Paſſulis.

In vulneribus, ventriculi, dantur quæ ſanguinẽ ſiſtunt & conſolidant. Bolus, Conſolida cum Vino rubro, additâ Galangâ.

In inteſtinorum vulneribus Equiſeti cum radice, nõnunquam & addendo Hederam terreſtrem, in Aqua decoctum, commendat Dioſc.

Fimum leporis, & leporis Pilos ſub ventre, cum Melle decocta, & frequenter fabæ quantitate ſumpta, Matth.

Succi prædictarum præcipuarum plantarum, à recentibus expreſsi, vel maceratione priùs factâ, ſi aridi ſint, in Vino & Aqua, propinantur: Veluti ille qui ex Conſolidæ maior. radic. mundata contuſa, & cum Aqua permiſta, exprimitur: vel alij, addendo Mel, interdum vnciatimq; dando.

Vel ex Caulibus rubris & fol. Cannabis cum Vino piſtatis, expreſsi.

Aquæ ſtillatitiæ, etſi minùs validè, aliquid tamẽ poſſunt efficere. Inter quas ea quæ ex Hypericone & conſolida Sarracenica elicitur, valdè, commendatur, ſi hauſtum illarum manè & ſerò bibant.

Equiſeti & radicis Cyclaminis aquas ad ℥. vj. Saccharo dulces redditas, bibitas, inteſtinorum vulneribus competere, docet Matthiolus.

Pulue-

Pulueres interdum aliqui, ſupradictis decoctis miſti propinantur: veluti foliorum Gratiolæ ad ʒ. j. Oculorum cancri ad ℥. ß. Spermatis Ceti ad ʒ. vj. Nucis vomicæ ʒ. j. ß. ſumendo vnum vel plures, & addendo Zedoariæ, Maceris, Galangæ parûm, & vti dictum exhibendo.

Teſtarum ouorum, Oculorum cancri puluis, cum aqua florum Papaueris rheas, datur in pectoris vulneribus.

Momordicæ puluis cochlearis menſurâ, cum aquis vel decocto datur, ſi inteſtina vulnerata ſint.

Conſeruæ & conditurræ prædictarum plantarum, cum Melle factæ, dando ſingulis matutinis ℥. ß. aliquid quoq; præſtabunt.

Oleum Iuniperi bibitum, vulnera ad interiora pertingentia ſanare poſſe aliqui aſſerunt.

Oleum Croci martis & eſſentiam Corallorum an. ad ℈. j. cum aqua ſpermatis Ranarum, ad ſanguinem in vulneribus erumpẽtem, exhibet Quercetanus.

Ad huiuſmodi remedia per os exhibita, quæ in vulneribus ſanandis cæteris adhibentur, referuntur & illæ potiones, quæ priuatim in vulneribus ex contuſione, ex ictu, vel caſu natis, exhibentur. Quæ cùm maximè ad ſanguinem coagulatum diſſoluendum, mox ab initio propinentur, non ſolùm ſi ex contuſione vulnus adſit, ſed etiam ſi tantùm tumor ſe proferat, vel nihil etiam appareat, ſolusq; dolor alicubi infeſtet, vſurpantur, ſicuti in tumore ex contuſione dictum fuit. Hîc autem illa vt cæteris quoque eiuſmodi potionibus iungantur, deſcribuntur. Atque ex ſequentibus præparantur.

Carbones Tiliæ vulgus mox exhibet, poſt caſum aut contuſionem, additâ Mumiâ, vel ſolam Mumiam dant.

Vel: ℞.Mumiæ ℥.ij.Rhabarbari ℥.j.ß.vel illius loco Rhapontic. hoc eſt rad. Centaur.mai.vel cortic. Myrob.Citrin.rad.Rubię tinct.℥.j.fiat puluis:Dentur ℨ.ij. cum iure pulli gallinacei euiſcerati cum plumis cocti.

Quando ſuſpicio de ſanguinis grumo,circa venas meſeraicas aut vẽtriculum vel inteſtina: Tunc ℨ.j.huius pulueris vel ℈ iiij.cum Caſsia. Diaprunis ſol.aloue laxante ad ℥.j. exhibe; alij Agaricum quoq; addunt.

Vel in hæmorrhagiæ aut fracturæ metu, ad ℨ.v. huius pulueris,Bolus aut Terra ſigill. Sanguis draconis ad ℨ.j. ſpermatis Ceti ℨ. ß. addi poteſt. Vel alij pulueres,vt Biſtortæ,Tormentillæ,flor.Hypericonis, Cyani maior. Lapillorum quos Oculos cancri vocant ad ℨ.j. cum decocto aliquo vel Vino. Quibus & odorata, & aromata gratiæ cauſâ aliquando addunt, vt Nucem moſchatam, ſemin. Fœniculi; vel Saccharum ad gratiam.

Decocta ex ſequentibus fiunt,pulueriſatis ferè priùs,& in Aqua vel Vino decoctis, addito interdum Sale vt vult Dioſc. Veluti ex radic. Conſolidæ maioris, Ariſtol.Rubiæ maior. Vincetoxici,Biſtortæ,Tormentillæ,Baccharis.

Ex plantis, Millefolium, Cõſolida minor & media, Sanicula, Auricula vrſi, Cyanus maior, Piloſella, Virga paſtoris, Potentilla, Alchimilla, Ophrys, Lunaria minor, Plantago.

Experientiâ probatus puluis Vincæ per vincæ, & Arthemiſiæ: additâ ſi, vt inquiunt, coſta fracta ſit, rad. Angelicæ, & Caulium.

In Butyro recenti, addito interdum & Vino, decoquunt aliqui plantas vulnerarias, Butyrúmque poſteà ab illis ſeparant, de eoq; ad ℨ.j.pondus in Iuſculo calido, vel Ceruiſia exhibent, illoq; ſi ex caſu alicubi doleant, locum illum ſimul inungunt.

Aquæ

Aquæ Plantag. Cyclaminis, Conſolidę maioris, Betonicæ, aliarúmue plantarum exhibentur.

Succus Gentianæ ℥.j. pond. Dioſc.

Vulnus anguſtum, cuius orificium arctum eſt, quia punctim fit, Punctura dicitur, ab ea quæ vulnus punctum quoque procreauit, in eo quòd illud latius eſt, & proin eandem cum vulnere curam requirit, hoc verò quia anguſtius, priuatam exigit, differens. Quæ ſi cutem tantùm & carnoſas ſedes tetigerit, minus eſt difficilis, ſi verò neruoſas partes attigerit, quo nomine non ſolùm neruum, ſed & ex eo conſitas partes nerueas membraneas, ſummeque ſenſiles intelligimus, grauis, tum quia ſpaſmum facilè procreat, vel alias læſiones partibus in motu adfert. Inprimis ſi neruus punctus ſit, quod tamen rariùs, cùm paruus rotundus facilè cedat, accidit, niſi punctura, in poſterioribus corporis crurum & brachiorum ſedibus, vbi maiores nerui immerſi latent, eouſque vt neruus quoque tangatur, adigatur. ob quam & cauſam magis quæ à tergo quàm à facie inflicta vulnera, chirurgi nociua eſſe cenſent: Vti & illas puncturas quæ ad muſculos illic maiores pertingunt, atque in die Mauß geſtochen vocant, ob eandem, quòd vel neruus, vti dictum læditur, cauſam, vel partes illius neruoſæ, muſculorum ſcilicet caput ſeu principium. Quæ puncturæ frequentiùs, quàm vt ſolus neruus tangatur, accidunt, licet & hanc & alias in neruoſo genere factas, omnes neruo læſo attribuant practici. Periculoſæ & lethales interdum puncturæ quoque exiſtunt, in ventrem inferiorem & thoracem penetrantes, illicque viſcera aliqua lędentes, vti & in punctis vulneribus latis dictum fuit. Nec ſolùm ob harum partium læſiones, ſed & quòd ſanguis tunc in corporum cauitates influxus, quod proin pro malo ſigno chirurgi

Puncturarũ anguſtiarum diuerſarũ, vti & neruorũ, curatio.

habent, illic concreſcens & putreſcens noceat.

In curatione, euacuationes & reuulſiones per venæ ſectionem, aliaq; ſi opus ſit, vt in vulnere amplo oſtenſum, faciendæ: Corpusque vt purum & mundũ ſit, viuendi ratione decẽti procurabimus.

Puncturæ verò ratione curandi methodus erit; ſi quid vulneri adhuc inhæſerit, illud diligẽter, vel mox vel ſucceſsiuè auferre, vel admotis elicere, quæ ſi altiùs immerſa ſint, vix niſi ſuppuratione factâ, tunc cum pure prodeant, exeunt: Dein oſculum vulneris, quòd hîc non vt in latis vulneribus diſsitum eſt, ſed potiùs iunctum, non vti in alijs ampliùs coniungere & coarctare, ſed potiùs aperire, dilatare, apertumque ſeruare, idque ne ſanguis, qui eò defertur, in anguſto loco ſubſiſtens, inflammationem pariat; vel humiditates excrementaque retenta curationem impediant, grauioraque inducant mala: dein & ſi quid adhuc de eo quod pupugit, hæſerit, per apertum oſculum faciliùs exeat: Tertiò, vlceris conſolidationem procurare, admotis ſiccantibus, quæ humiditates ichoresque abſumendo, naturam, quæ vulnera, vti in vulneribus dictum, & ſi impedimenta hæc non obſtant paruas puncturas ſola ſanat, adiuuent, quæ proin etiam Glutinantia vocantur. Quæ tamen hîc non eam adſtrictionem ſicuti in latis vulneribus, quæ cùm diſsita ſunt, eam vt coarctentur, requirunt, quod in anguſtis hiſce vulneribus minimè opus eſt, vt habeant, neceſſe eſt. Sed potiùs emplaſtica ſimul eſſe debent, atq; vnctuoſa, vt ſic oſcula vulneris, donec illa penitùs coaleſcant, aperta retineant: ne ſi nimiùm ea exiccarent & adſtringerent, citiùs quàm par erat, occluſa, vt dictum, illius ſanationẽ impedirent, quibus remedijs etiam ea, quæ ſi quid infixũ manſerit, eliciant, permiſcemus. Hæc autem omnia ſequentibus perficiuntur remedijs.

Manuali

Manuali operatione, adhibitis interdum inſtrumentis, apprehendendo trahendoque, aculeos, ſpinas, aliaque infixa ſpicula euellimus, vel etiam fragmenta altiùs hærētia, acu acutóue ſtilo, cutem fodiendo & aperiendo, ad viuam ſæpe vſque carnem, auferimus, & poſtea ſanguinem qui ſequitur, ne ſubſiſtat, Suctione exhaurimus. Quâ ratione vulgus leuiores punctiones tractare, & ſic etiam citra alia præſidia, vel leuia ſaltem, vti dicetur, adhibita, ſanare ſolet.

Verùm & ſectione, ſi quæ altiùs impacta firmiter hæreant, doloremq; ſummum procreent, vnde metus inflammationis, grauiorisq; mali, cogimur aliquando obſtacula hæc auferre, & nonnunquam oſculum puncturæ, prius quàm vulnus intrinſecùs coaluerit, occluſum, ſecando rurſum patefacere.

Turundâ molli, ſi vulnus eam citra dolorē magnū intrudi patiatur, oſculum apertū quoq; ſeruamus, medicamētaq; illi affixa, vulneri intrudimus.

Emplaſtra potiſsimùm puncto loco adhibētur, illisque ſolis ſæpe puncturæ ſanantur, quæ non ſolùm vi ſiccandi, vti dictum, concretionem iuuando, eas conglutinant, ſed & interim orificium vulneris in cute, cui affixa continuò hærent, emolliendo & margines illius tumidas & veluti excoctas reddendo, apertum, quod requiritur, ad perfectam vſq; ſanationē, quâ factâ cicatriceq; natâ, cutis hæc portio quæ tamdiu emollita fuit, ſponte abſcedit, ſeruant. Quæ emplaſtra etiam, cùm tam validè, vt in maioribus & ſordidioribus vulneribus ſiccare non neceſſe ſit, diu vires ſuas applicata retinent, adeò vt non neceſſe ſit frequenter ea permutare, ſed vnum ad dies plures vſurpatum, ſæpe ſufficiat: atq; vidi, poſtea quoq; idem illud in alio adhibitum, iuuiſſe. Quæ &, ſi punctura membrum

perforarit; in illius introitu & exitu adhiberi debent.

Eiuſmodi autem emplaſtra, ex multis concinnata, quæ puncturis præcipuè accõmodata ſunt, vt eas ſiccando ſanent, additis interdum quibuſdam, quæ ſi quid adhuc hęret, extrahant, priuatim à chirurgis noſtris Stichpflaſter id eſt Pũcturarum emplaſtra vocantur: quorum variæ ſunt deſcriptiones, nos ſelectiora eligendo, ſic primum paratu facile proponemus: ℞. Thuris, Maſtiches, Myrrhæ, Colophoniæ, Mumiæ vel Aſphalti an. ℥. j. Camphoræ ʒ. ij. Croci ℥. j. axungiæ Thymali ℥. j. Ceræ ℥ iiij. Picis ℥. j. quibus tribus diſſolutis, reliqua permiſta, in formam emplaſtri ſubigantur.

Aliud ex gummis factum emplaſtrum: ℞. Lithargyrij ℔. j. Cadmiæ foſsil. ℥. iiij. olei Oliuarum ℔. j. olei Laurini ℥. iiij. coquantur ad ſpiſsitudinem aliquam, dein adde gummi Galbani, Ammoniaci, Bdellij an. ℥. ij. cocta in Aceto, donec diſſoluantur & acetum abſumatur; item Ceræ, Terebinth. diſſolutarum an. ℔. ß. axung. Thymali piſcis ℥. j. agitentur ſimul dum calent, ſenſim permiſcẽdo Thuris, Maſtiches, Myrrhæ an. ℥. j. fiat emplaſtrum, malaxando cum axungia dicta.

Compoſitum ex pleriſq; ad hæc conuenientibus, ſic fit: ℞. Ceræ, Picis, Reſinæ ſiccæ & fluidæ ſiue Terebinth. Olei antiqui vel alter. an. ℥. iiij. ol. Laurini vel Lumbricorum vel Ouorum, axungiæ Thymali an. ℥. j. ß. diſſoluantur & dum feruent, permiſce illis Galbani, Oppanac. diſſol. in Aqua vitæ, puluerum Colophoniæ, Bituminis ſeu Aſphalti vel Mumiæ, Maſtiches, Thuris, Myrrhæ an. ℥. j. Lithargyrij, Ceruſæ an. ʒ. vj. Sanguinis draconis, Lapid. Calaminaris, Magnetis, vel Hæmatitis, Coralli vel Matris perlarum, Boli vel Terræ ſigillatæ, Chalcanthi, Camphoræ an. ℥. ß. rad. Ariſtoloch.

ſtoloch. Conſolid. pulueris Lumbricorum an.ʒ.ij. Croci ʒ.j. malaxentur axungiâ Thymali vel Ardeæ,pro emplaſtro.

Aliud infixa admodum attrahens:℞.Lythargyr. Sulphuris an.℥.j Minij ſinopici, Aeris ſquamę an.ʒ. vj.Aluminis,Chalcitidis an.℥.ß.lap. Magnetis,Coralli rubri an.ʒ.ij. Terræ ſigillatæ vel ampelitidis ʒ. j.ß.rad.Ariſtolochiæ, Serpentariæ, Cyclaminis,ſemin. Iuniperi, Vrticæ an. ʒ.j. gummi Galbani diſſol.in Aceto ℥.j. Succini ʒ. vj. Thuris, Maſtichæ, Myrrhæ,Mumiæ,vel Aſphalti, Oppopanacis an.℥. ß.Propoleos ℥.j.ß. cum Terebint. Pice & Reſina & Oleo vetere fiat emplaſtrum : cui ſi ol. Tereb.Myrrhæ, Sulphuris,Succini addas,efficacius erit.

Idem facit, & infixa elicit emplaſtrũ Andromachi apud Auicennam, quod præter multa ſimilia etiam,caput lacertæ,lac arboris mori,grana in palma inuenta recipit.

Hæc emplaſtra efficaciora erunt,ſi Ærugo æris ad ℥.ß. miſceatur. Nonnunquã & olea deſtillata,vt è baccis Iuniperi, de Spica,ad ʒ.ij.vel è Gariophylis aromaticis exſtillatum, in magnatibus.

Emplaſtrum ex vſitatis eſt Nigrum dictũ,quod fit ex olibano, maſtiche, myrrha,mumia,ſanguine draconis, corallis, lapide magnetis,ceruſa,vitriolo Roman. & albo, lumbricis, camphora, oleis,roſac. ouorum, ſpicæ, iuniperi, axungia ardeæ,thymali, colophonia, terebinth.reſina,pice, cera.

Neruoſarum partium neruorumq; pũcturis,ſequentia emplaſtra accommodata ab initio apponi poſſunt:℞.farinę Fabarum,vel Lentium,pulueris rad. Altheæ an.℥.iij. bulbos Narciſsi recent.numer. ij. vel iij. Liliorum j. decoquantur in Vino & contundantur, addendo Terebinth. cum vitello Oui diſſolut. ℥.ß.Mellis ʒ.ij. Croci ʒ.ß. olei Hypericonis q.ſ.Ceræ parùm : Applicetur.

Vel hoc emplaſtrum: ℞. Hyperici atque Centaur. minoris an. m. ij. Betonicæ, Roſmarini Conſolidæ mediæ, Plantag. Piloſellæ an. m. j. florum Anethi & Chamom. an. p. j. rad. Narciſsi, Conſolidæ, Rubiæ tinct. an. ℥. j. incidantur, addendo Lumbricorum in Vino lotorum numero xx. adde Olei & Vini generoſi an. ℔. j. ß. coquantur ad conſumpt. coletur oleum, cui adde ſæui Ceruini vel Hirci vel Arietis ℥. iiij. Terebinth. ℥. iij. Maſtiches ℥. ij. gummi Ammoniaci, Galbani, Sagapeni diſſol. in Aqua vitæ an. ℥. j. Lithargyrij ℥. j. ß. Ceræ q. ſ. fiat vnguentum: vel addendo Picem, emplaſtrum.

Cuius loco emplaſtro de Vermibus Guidonis vti poſſumus, Dialtheæ quoq; probatur.

Olea quandoq; etiam vſurpantur, in nerui præſertim punctura, quæ, & ſi alia neruoſa loca tacta ſint, quoq; locum habere poſſunt.

Perfunditur locus punctus Oleo calente affatim, ſi dolor magnus adſit, vel Chamomelino, vel Anethino, vel Rutaceo.

Vel inſtillantur vulneri Olea, aut Lana hiſce intincta applicatur, vt Hyperici, Lumbricorum, Terebinth. vel aliarum reſinarum, Maſtiches, Sabinum, vel doloris cauſâ de vitellis Ouorũ, & oleum fructus Momordicæ.

Ex oleo Leuiſtici cum Axungia (inter quas Leonis magnifaciunt) & Cera, vtile fit vnguentum, quod apponitur.

Vel Oleũ in quo diſſoluta ſit Terebinthina vel aliæ reſinæ, Oppopanax, Sagapenum, aut etiam Euphorbium, vel Sulphur viuum, conuenit.

Præter hæc, multa balſamelæa vnguenta & emplaſtra, in vulneribus explicata neruis accommodata, in puncturis quoq; conueniunt.

In neruorũ etiam punctura, Terebinthina cum vitello

vitello Oui, ob dolorem & Croco commodè apponitur.

In puncturis in genere, Senetionis folia contuſa cum Thuris manna probat Dioſcor. & Dracunculi minor. fol. Coccumq; infectorium.

In leui punctura à ſpina vel acu, Cataplaſma ex folior. Cannabis contuſis cum Oui album. & Aceti modico, probatur.

Ad elicienda ſimul puncturis infixa, hęc potiſsimùm applicantur: Emplaſtrũ ex Allijs Aetij, quod fit ex allio, nitro, pice, medulla cerui, cera, oleo.

Idē facit Fermentũ, propolis, (quæ hic admodũ conuenit) vel Melle & Cera ſubactum, apponitur.

Cochleæ terreſtres è teſtis exemptæ & Lumbrici, contuſa vel decocta prius in Vino & poſtea tuſa, & Farina ſubacta, infixa extrahunt & ſanant.

Cancer viuus, Lumbrici terreſtres, ſi amputatâ extimâ illarũ particulâ, contundantur, & addito ſeuo Leporis & Vulpis loco pũcto cui adhuc aliquid infixum hæret, applicentur, quæuis ex eo eliciunt.

Muſca vulgaris contrita, ſi imponatur, feſtucam infixam Spreiſſen extrahit.

Lotio ex decocto Piſorum rubrorũ facta, poſtquam ſpina extracta eſt, admodum iuuat.

In Neruo puncto, Vino albo optimo antiquo, ſi locus perfundatur, proderit.

Et ſi puluis Oculorum cancri, Cornu cerui, & Lumbricorum inſpergatur: qui & Melle excepti & Terebinth. admoti, proderunt.

Potiones vulnerariæ in vulneribus recenſitæ aliquæ, in puncturis quoq; propinantur, quas adeò efficaciter operari aiunt, vt &, ſi quid infixum, non ſolùm in profundo corporis, quò melius vires harum potionum pertingunt, ſed & in ſuperficie in cute hæreat, illud propellant.

Si ſuppuratio accedat, quia tunc in vlcus com-

mutatur punctura, & lateſcit, vt vlcus ſanabitur.

Si inflammatio adiungatur, vt in cópoſitis cum inflammatione dicetur vulneribus, cura inſtituitur. Si conuulſio vel ſpaſmus aut paralyſis vel contractio ſequantur, cura quæ in hiſce lęſionibus explicata fuit, inſtituitur.

Vulnerum, Morſuum, Ictuum, venenatorum & virulentorum, curatio.

Venenata vel virulenta vulnera aut puncturæ, à gladio, telis, ſpiculis, ſpherulis ſclopetorum, veneno, vel noxio alioquin ſucco imbutis, vel à morſibus beſtiarũ, vt ſerpentis, muſtelæ (de canis rabidi morſu in hydrophobia egimus) aut ictib. ſcorpij, araneorũ, aliorúmue animalium morſu vel ictu, venenati aut virulenti quid corpori infundentium, prodeuntia, eò deteriora ſunt, quò venenum illud eſt deterius, vt ſcorpij, eoq; magis, ſi vulnus quoq; graue inflixerant inſtrumenta infecta, vel morſus, quæ non ſolũ grauia inducunt ſymptomata, ſed & vulnus peruerſum ſæpe gignũt. Leuiora ſunt alia, quę ſaltem noxium quid in ſe habent quod ardorẽ & dolorem efficit, niſi illorũ ratione, accedente inflammatione, peruerſa inſuper ſequantur vlcera: vt ſunt ea quæ morſus aliqui non venenati ſed noxij tamẽ induxerũt, ſicuti ferè ſerpentũ & araneorum noſtrorũ morſus, nõ adeò vt viperarum, vel phalangiorũ periculoſi: quò & apis ictũ referimus: in q.b. omnib. etſi læſio parua, tñ dolor valde excruciat.

In venenatis eiuſmodi vulneribus vel puncturis, ſi venenum graue exiſtat, illud è corpore & vulnere rurſum elicere, illiusq; vires infringere ſtudebimus, vulnusq; poſtea ab hoc hoſte liberatum, prout illud aut amplum aut anguſtũ eſt, eo modo vti in illis oſtenſum, ſanare. Quæ verò veneni cauſâ, hîc priuatim fieri debent, per exhibita admotaq; ſequenti modo perficiuntur.

Propinantur ſubitò antidota, quæ venenorum vim retundant, & quæ contra morſus & ictus be-

ſtiarum

ſtiarum efficacia eſſe, paſsim deſcribuntur: qualia inter cætera ſunt Theriaca, Mithridatũ, Mithridatis Damocrati, Athanaſia Mithridatis, Eſdræ Antidotus: Item de Stinco, de Sãguinibus, de terra lemnia, à Galeno deſcripta. Electuariũ de Aſa Meſuæi, aliaq; innumera à Dioſcor. & Nicandro propoſita.

Item recentiorũ varia, inter quę & ſunt Antidotus illa, ex pleriſq; quæ venenis reſiſtũt, compoſita, Matthioli: & tantopere noſtro tempore celebrata antidotus ex Laureola concinnata, quam Saxonicam vocāt: aliaq; multa & antidota & cordialia, in peſte, cùm & illius venenum retundant, recenſita fuerunt, alijsq; in accidentibus, quæ à veneno extrinſecùs adueniente, intrinſecùsue nato, proueniũt, vt & in ma[illegible]ia, quę ſi à canis rabidi morſu orta ſit, exhiberi debeant, antipharmaca. Pręter quæ in vulnere venenato, ſi Bolus, terráue Lemnia & Mumia exhibeantur, tum quia veneno reſiſtunt, & vulneribus quoq; ſanãdis competunt, ſi præſertim ad viſcera vſq; deſcẽdant, duplici nomine proderunt.

Vti & hoc decoctum vulnera ſanãs, & venenum reprimens, quod ex rad. Vincetoxici, Phu maioris, Tormentillæ, rad. Angelicæ ſylueſtris, priùs maceratis in Aceto, & folijs Scabioſæ, Vrticæ, Valerianę minoris, florib. Lilij conuallij & Vincæ peruincæ, in Vino decoquitur.

Itẽ ſuccus Dictãni & Scorzoneræ, Gẽtianæ, extractũue inde paratũ: aliaq; varia vtrũq; præſtãtia.

Stercoris Galli vel Gallinæ decoctum, ad venenum pellendum, magni quidam faciunt.

Oleum de Scorpionibus illud operoſum & polycreſtum Matth. pulſibus & arterijs illitum, venenum omne, ne noceat, retundere, aſſerit.

Foris quæ vulneri aut morſibus venenatis applicantur, vt vim veneni eliciant, varia in bubone & anthrace peſtiferis, morſu canis rabidi, expoſita

fuerunt, quæ actu, ſuctione, aliáue attractione id faciunt. Quę & in aranei & ſcorpij ictu, per vſtiones, ſectiones, cucurbitulas facta prodeſſe poſſunt, aliáue per ictus immiſſa venena elici.

Atq; quæ potentiâ venenum attrahunt aut infringunt, illic quoq; explicata, hîc iuuabunt.

Vti & emplaſtrum hoc: ℞. ſtercoris Columbini vel Gallinæ ℥.j. puluerís Dictamni Cretici ʒ.ij. Nitri ʒ.j. axung. Leporis & olei Amygdal. amar. & Ceræ q.ſ. fiat emplaſtrum.

Vel hoc: ℞. ſuccorũ Scabioſæ, Rutæ, Cæpæ ſub cineribus coctæ ana ℥.ij. ſuccorũ Anagallidis, flore purpur. Cyclamin. an. ℥ j. rad. Dictãni albi, Gentianæ an. ʒ.ij. ſem. Ricini ʒ.j. Galbani diſſoluti in Aceto ʒ.vj. olei Succini, olei Myrrhę, olei Sulphuris an. ʒ.ß. olei Croci ℈.j. Terebinth. q.ſ. fiat emplaſtrum: cui & Theriaca vel Mithridatum addi poteſt.

Alia eiuſmodi emplaſtra, quæ venenatis imponuntur vulneribus, aut punctionibus, à Galeno proponuntur; venatorũ Giluum, Icoſij nominata, ex quorum ingredientibus tamen ea vulnerib. ſanandis magis accommodata eſſe, colligere licet.

Rectiùs hoc emplaſtrum ab eodem Galeno deſcriptum, Diadictamnũ dictum, pręterquam quòd eiuſmodi vulnera ſanat, ad ſpicula & venena eliciendа quoque conuenit. Probant & vnguentum Macedonicum vocatum.

Quæ proprietate ſingulari hoc vel illud venenũ venenatarum beſtiarum potiùs alliciunt, vel retundunt, vt Scorpius comminutus illiúsue Oleum, in ictu ſcorpij, cùm ab alijs non ita ſit periculum, & de cane rabido iam dictum ſit: à Dioſcor. & Nicandro reliqua peti poſſunt.

In alijs morſibus vel ictibus, qui vim adurentem potiùs quàm venenatã infundũt, doloris, tumoris & inflãmationis ſi illa accedat, potiùs causâ, reme-
dia

dia hiſce locis eadē, quæ in alijs eiuſmodi affectib. propoſita ſunt, admouebimus. Inter quę & in Apis ictu, qui præ cæteris frequens, Argillâ mox locum illinunt, qui apum curam habent coloni, aliasq́ue herbas tumorem repellētes, in phlegmone deſcriptas affricant. Et ſi ab Vrticæ aculeis pars vratur, eadem quæ in ambuſtis dicta, conueniunt.

Quod alios ictus attinet pulicū & culicum, cùm pruritū leuem & maculam tātùm, leuemq; tumorem adferant, ſponteq; hæc abeant, negliguntur.

Vlcus ſiue ex vulnere ſuppurato prodierit, vel poſt abſceſſum relictum ſit, quale eſt quod Sordidum vocauimus, ſiue planū, cauum, aut ſinuoſum, nondum tamen tunicâ inueſtitum exiſtat: vel illud quod Putridum, Vermicoſum, Corruptum aquam exudās Glidtwaſſer dictum; aut quod Paronychiæ ſuccedit: ſiue ex vitioſo ſucco genitū ſit, aut eo foueatur, quale eſt Exedens, Depaſcens, Phagedęna, Varicoſum: Siue ex maligna vi oriatur, vt Maligna in lue venerea & extra hanc occurrētia, & elephanticorum vlcera: hiſce omnibus curationem cùm in multis conueniat, ſimul accommodabimus. Poſtea illorum vlcerū quibus tunica, callus, caro accreuit, qualia ſunt fiſtuloſum, calloſum, excreſcens, vti & eorum quibus tumor præter naturam iungitur, vt phlegmonis curationem his ſubiungemus. *Vlcerum, Planorum, Cauorum, Sinuoſorū, Putridorū, Vermicoſorum, Exedentiū, Depaſcētium, Varicoſorū, Malignorū, curatio.*

Aliorum vlcerum quæ cancro, anthraci, herpeti, ſcabiei iungūtur, curam vnà cum horum tumorum & puſtularum curatione expoſuimus.

Cæterùm inter hæc vlcera ex vulnere vel abſceſſu nata, quæ ſordida dicuntur, quò minùs ea caua ſunt, eò citiùs, tardiùs alia, præſertim ſi ſinuoſa ſunt, ſanantur. Quæ putrida & vermicoſa, deteriora, illaq; pręſertim, quæ in neruoſis ſedibus exiſtentia corrupta, Glidtwaſſer dictum profundunt, cùm articulos immobiles reddant, vel in gangrænam

nonnunquam abeant, admodum metuenda: vti & illud quod è paronychia prodit, digitorum corrumpens internodia. Peruerſa magis hæc fiunt, ſi ſucco vitioſo foueantur; vti & illa quæ primã ab eo ſumunt originẽ, exedentia, depaſcentia, phagedænica, quæ diu durant nonnunquam, & incurabilia ſunt: eaq́ue præſertim, quæ in pedum imo fiunt, & humore eò continuò deſcendente, nonnunquã & varice vicino fouẽtur, & curari vel non debent, ne humor interceptus grauiora pariat accidentia, vel non poſſunt. Quæ & cutem in pedibus, pluribus ſæpe in locis, aliquando totam, in circuitu lato ſpatio (ſicuti cortices, qui arbores corrumpere volũt, detrahere ſolent) depopulantur: vel etiam in alijs locis, propter ſubiecta oſſa, cartilagines, ſi ea vitiẽt, vt in auribus naſo facta, noxia ſunt, parteſq; ſæpe, ex parte, vel etiam integrè abſumũt. Maligna quoque ſunt ſicq; dicuntur vlcera, quæ ob contagium in obſcœnis mulierum, frequentiùs in virgæ virilis ſummitate, in glande & præputio prodeunt, curamq; diu ſæpe protrahunt, interdumq; hæc membra, vti dictum, aliquouſq; abſumunt. Quæ luis venereæ ſunt ſoboles, non niſi lue hac ſublatã ex corpore, ſanari poſſunt. Elephanticorum vlcera vnà cum morbo manent, augẽturq; & deſperata ſunt.

In curatione autem horum omniũ vlcerum, ſic procedendũ: Primùm per generalia pręſidia, quod euacuationes attinet, vt pro ratione corporis, ſi plethoricũ aut cacochymicum ſit, cùm difficiliùs tunc curam admittat, venæ ſectiones, purgationes aliaq; inſtituantur. Cauſæ verò ratione, ſi à ſeroſis ſalſis, knbilioſis aut alijs prauis vel malignis humoribus vlcera naſcantur, vel illis foueantur, ijs repurgandis è corpore euacuationes generales & particulares accommodabimus: Purgationes diuerſas per aluum aliaq́ue loca inſtituendo, & in peruerſis diutur-

diuturnis vlceribus ſæpe repetendo, eodem ferè modo, ſicuti in ſcabie ſanãda, expoſitæ, remediaq; illic varia deſcripta fuerunt, vt & in alijs à cacochymia procedentibus diuerſis hinc inde propoſitis affectibus, vt non ſit neceſſe talia rurſum repetere. Imprimis quoque ſudorum prouocatio ad humores hoſce, qui vlcera pepererunt & alunt, exhauriendos, in eiuſmodi vlceribus, illorum ſanationem promouent: & in vlceribus, quæ in lue venerea erumpunt, morbum vnà cum vlceribus ſanãt: quin & in alijs diuturnis, vt & in ſcabie diximus, non minimam curationis partem efficiũt. Qui quâ ratione, præcedẽti purgatione, adhibitâ interdum cibi parſimoniâ, inſtitui debeant, in ſcabie & alibi quoque declaratum fuit, & in luis venereæ cura diffuſè explicabitur. Sed &, ſi vena dilatata, Varix vlcus foueat, cùm quamdiu illa manet, vlcus vix ſanetur, ex ea ſanguis erit emittendus; vel quod magis neceſſarium vena ipſa exſcindenda: quod quomodo fieri debeat, alibi in varicibus oſtendemus. In omni interim horum vlcerum cura, bonâ viuendi ratione, potiſsimùm in cibo, potu, exercitijs, cęteriſque, corpus vt purum reddatur, ſeruetur que ad feliciorem curationem, diſponendum erit.

Topica verò quæ vlceribus, vt curentur, adhibentur, eodem pacto, vt in cęteris excoriationibus & vulneribus dictum, impedimenta tantùm auferendo, cùm natura ea ſanet, vlcerũ ſanationem adiuuant. Quæ impedimenta, cùm vel madores aut ſordes exiſtãt, vel humores vitioſi aut putredines, vel corruptio alia, à quibus vlcera humida, ſordida, vitioſa, putrida fiunt, ſi hæc ab illis auferantur, vlceraq; rurſum ab hiſce liberata, pura fiant, natura hęc ex nutrimento partis denuò implet, & cicatrice obducit. Cæterùm quæ impedimẽta hæc auferant medicamẽta, alia abſtergendo, & auferendo

illuuiem omnem, quæ vlceribus adhæret, & innaſcitur, alia exſiccando potenter prauos humores, alia madorem qui reſtat moderatè exſiccãdo, carnis regenerationem procurant: alia validiùs adhuc ſiccando, vt cutis recreſcat, ſeu cicatrix gignatur, efficiunt. Quod quâ ratione fiat, & quibus remedijs, primùm in ijs quæ carnis regenerationem iuuant, oſtendemus: poſtea de illis quæ hoc in cute moliuntur, acturi.

Carnis generationi conferentia remedia, quæ cæteris ferè præmittũtur ſunt, Abſtergentia, Mundificantia, Riptica & Catarctica dicta, quæ vi deter gente & ſiccante prædita, pus aliáſue ſordes, aut humores, vlceribus adhærentia, eaq́; ſordida reddentia, ab illis repurgant, eaq́; abſumunt, vel ſi putredo corruptióue alia ſimul adſit, vi etiam nonnihil erodente, eam auferunt.

Hiſce mox ſiccantia ſubiunguntur, quæ madorem qui adhuc in repurgatis alioquin vlceribus reſtat, humiditatemq́; exiccando, vlcus ad carnis renaſcentiam aptum reddant, quæ proin Sarcotica, Carnem generantia, atq; ſi ipſa hanc efficerent dicuntur; ſicuti in epuloticis, in glutinandis vulneribus, etiam oſtendimus. Vti enim illic ablatis impedimentis, per glutinantia dicta medicamenta, natura, interueniente nutrimento, vlcera concreſcere facit, ſic hîc in cauis vlceribus, quando nihil ampliùs obſtat, natura carnem ex eodem nutrimento producens, & viuæ & puræ carnis circumferentiæ apponens, & adnaſci faciens, vlcera carne implens, illud quod amiſſum erat, reparat.

Alia verò quæ id præſtant, ſunt Siccantia remedia, quæ vi exſiccante validâ, humores prauos, qui vlcera inquinant, & depaſcentia reddunt, exhauriant, quæ vix ſeparatim ſed plerunq; cum abſtergentibus miſta, cùm hæc vlcera ſordida ſimul ſint, vſur-

vſurpantur; quæ &, quia putredinem arcent, in putridis quoq; locum habent: & ſi in illis vermes nati ſint, eoſdem enecant, vt non ſit neceſſe hîc priuatim vermibus accommodare remedia: quæ alioquin ſuo loco in vermibus ſimul explicauimus.

Hiſce verò remedijs abſtergentibus, vel ſeorſim, vel vnà cum ſiccantibus, ſi vlcus depaſcens ſit, vſurpatis, Siccantia ſubijciuntur, quæ vi ſiccante moderatâ, eum madorem, qui adhuc in repurgatis alioquin ab alia immunditie vlceribus reſtat, continuoque vlcera humectat, abſumendo, vlcus ad recentis carnis productionem aptum, ab omnique humiditate liberum & purum reddunt: quæ proin Sarcotica, Carnem generantia, atque ſi ipſa hanc proprijs viribus procrearent, nominantur, cûm natura tunc ab hoc obſtaculo, ope horum medicamentorum, liberata, ex nutrimento partis illius, quæ læſa eſt, vti in vulneribus gluten gignens, ea conglutinat, ſic hîc in cauis vlceribus, ex eodem nutrimento, carnem producens, & iam puræ ac viuæ carnis extremitati apponens, & affigens, illud quod amiſſum erat reparando, carne denuò implet, & quod diuiſum erat, ſimul rurſum vnit & conglutinat. Hæc autem ſarcotica dicta medicamenta, ne bonum nutrimentum ſimul cum madore auferant, non adeò violenter, vti quæ prauum humorem abſumunt, vel cicatricem generare dicentur, ſiccare debent, multò minùs, veluti abſtergentia, detergere, nec, vti quæ vulnera glutinant, adſtringere, cùm in cauis vlceribus, non ita labia coarctare, vt in diuiſis vulneribus, ſed vti dictum, carne implendo, ea connectere oporteat. Licet & ex illis quædá, quæ ex ſua natura nó ita validè abſtergunt, vel adſtringunt, vel commiſtione aliorum ita temperantur, vt ſiccando præualeant, ſarcotica quoque eſſe vel fieri poſsit. Vnde & hæc

medicamenta vlceribus ſanandis dicata, & abſtergentia & ſiccantia, non ſemper ſeparatim, ſed ſæpius inuicem commiſta remedia hæc conſtituunt, vnoque ſæpe medicamento, non obſeruatâ tam ſtrictè hac medicamentorum permutatione, vlcera & repurgari & ſanari obſeruamus. Quæ tamen nos primùm ratione formæ diuidentes, in ſingulis, quibus maximè viribus, an abſtergendo vel ſiccando plus minúsue præualeant, potiusque remedia operentur explicabimus.

Vnguenta & emplaſtra quæ vlceribus applicantur, induntur, infunduntur, ad ea abſtergenda, vel ſiccando vehementer, aut moderatè, vti dictum, ſunt ſequentia.

Ad abſtergendum præcipuè, in vlceribus communiter vſurpatur, de Quinque farinis dictum vnguentum, quod ex farinis Lupinorum, Orobi, Fabarum, Hordei, Tritici, cum Melle coquitur, cuius loco & Saccharum ſumi poteſt, addito ſi maiori abſterſione opus ſit, etiam Aceto.

De Apio vnguentum in omnibus vlceribus mundandis vſitatiſsimum eſt, quod ℞. ſucci Apij partem j. Mellis communis vel Roſati duplum vel triplum, Terebinthinæ diſſolut. in melle vel vitello oui q. ſ. ad reducendum in formam vnguenti.

Vel cum Melle & farina Fabarum, Orobi vel Hordei coquatur ſuccus in formam vnguenti, omiſsâ vel ſimul additâ Terebinthina.

Ex Intybaceis lacteis ſuccis, vt Endiuiæ, Cichorij, Dentis leonis, Sonchi, additis ſuccis Apij, Betæ, Plantag. Roſar. Parietariæ, Cariophyllatæ, fiunt vnguenta detergentia, eodem vt priùs dictum modo.

Efficaciùs adhuc fiet, ex ſuccis amaris Marrubij, Abſynthij, Centaurij, vel acribus, Perſicariæ, Cheli-

Chelidonij, Iridis, & Cæparum vel Scyllæ: eadem menſurâ cum Melle, communi vel ſcyllitico, Tereb. binth. vel farinis, vel vtriſq; permiſcendo.

Hiſce omnibus tribus vnguentis ad maiorem deterſionem, parũ Myrrhæ & Thuris addere poſſumus, & in fine cùm mundum fieri incipit, Sarcocollam: Vel cùm ampliùs detergere volumus, parùm Aluminis vel Chalcanti.

Ex ſuccis enarratis etiam vnguenta fiunt, ſi illis Oleum æquâ portione permiſceatur, vel commune vel nucum, additis etiam alijs abſtergentibus in oleis expoſitis, nonnunquam & Aceto & Melle, coquendo ſimul ad conſumptionem ſuccorum; permiſcendo pulverem rad. Gentianæ, Ariſtolochiæ, Myrrhæ, aliáue fortiora modò enarrata.

Vel fiat tale abſterſiuum: ℞. ſucci Iridis ℥.ij. ſucci Chelidonij, Vini rubr. an. ℥.j. Mellis ℥.iiij. coquantur parùm, addendo Aloës, Myrrhæ an. ʒ.j. Lithargirij ℥.ß. Terebinth. parùm.

Aloë cum Felle & Melle miſtum, abſterſorium eſt potens, in vlceribus quæ ad corruptionem tendunt, & in quibus vermes naſcuntur.

De plantis abſtergentia vnguenta fiunt hoc pacto: ℞. radicum Raphani, Cæparum an. ℥.j.ß. Gentianæ, cortic. viridis Ebuli an. ℥.j. cortic. Cappar. Hermodactyl. an. ℥. ß. herb. Abſynthij, Marrubij, Chelidonij, Apij, an. m.j. inciſa & cõtrita, coquãtur in Vino albo & bene contuſa iterum decoquantur in ℔ j. Butyri vel Olei & Mellis quartâ parte ad conſiſtentiam vnguenti.

Vel: ℞. rad. Ireos recent. folia Braſsicæ, Rutæ, contundantur, adde farinam Fœnogr. vel aliam, Salis parùm, & Mellis: Applicentur; Acetum additur in putridis vlceribus.

Et peculiariter, Braſsicæ folia cum farina Fabarum cocta, applicata, in vlceribus mamil-

larum conueniunt. Item rad. Aſclepiadis & Aparine folia contuſa, mota mamillis.

Geranij Robertiani cum radice, in furno exiccati puluis, decoctus in Vino & Oleo, pro cataplaſmate, mirè confert in vlcere Glidwaſſer proferente. In quo etiam confert placenta Roſarum, in fundo alembici, poſt exſtillationem relicta. Et Fimus equinus.

Ex pulueribus abſtergentibus mox enarrandis fiunt vnguenta, ſi Melle ſubigantur, addito interdum & Aceto vel Omphacio. Vel oleo Roſ. aliòue & Cera.

Vel cùm admodum abſtergendum: ℞. rad. Iridis, Bryoniæ, Cyclaminis, Dracunculi, & modo dicto excipe.

Vnguentum Agrippæ ex puluere rad. bryoniȩ, cucum. aſini, ſcyllæ, ireos, filicis, ebuli, &c. paratum, huius loco ſumi poteſt.

Vel hoc paretur: ℞. puluerum radicum Quatuor prædictarum ℥. ß. farinæ Lupin. Thuris, Aloës, Myrrhæ an. ʒ. j. ß. Omphacij ʒ. ij. Mellis ſcyllit ℥. j. ol. Maſtichini ℥. j. ß. ol. de Terebinthinâ ℥. ß. Ceræ q. ſ. fiat vnguentum: ſi hiſce vnguentis Tartari vel Æruginis æris ʒ. j. addatur, efficaciora fient.

Vel ſic: ℞. rad. Bryoniæ ʒ. iij. rad. Ari vel Dracunculi ʒ. j. ß. Gallarum, fol. Sabinæ vel cortic. Pini vſtorum an. ʒ. j. Æruginis æris ʒ. ß. excipiantur Melle: Pro inunctione.

Vel ſic quod viride emplaſtrum dici poteſt: ℞. Æris æruginis ʒ. iij. Myrrhæ, Thuris an. ℥. ß. Ceræ, Reſinæ, Terebinth. an. ℥. iiij. fiat ſ. a. emplaſtrum. Vel ſi Oleo & Sæuo excipiantur, fiat vnguentum.

Tartarum ſolum puluerifatum, coctum parùm cum Melle.

Ærugo

Ærugo æris ſola potentiùs id facit cum Melle cocta; nonnunquam & Aceto. Ex quibus tribus vnguentum illud vſitatiſsimum, Ægyptiacum coquitur, in omnibus vlceribus immundis, virulentis, putridis extergendis efficaciſsimum.

Sal toſtum vel Ammoniacum, Tartaro vel Æruginі æri permiſcetur interdũ, Melleq; excipiuntur.

Ad ſiccandum præcipuè vlcera iam abſterſa, vt ſanari poſsint nouæ carnis productione, fiunt vnguenta ſarcotica dicta. Inter quæ Sarcocolla cum Melle excepta, conſuetum eſt ſarcoticum.

Vel ſi ex pulueribus ſarcoticorum quinq; generibus, qui in pulueribus deſcribuntur, quinque genera Vnguentorum parentur: vel etiam ex alijs pulueribus & cineribus ampliùs adhuc ſiccantib. in pulueribus quoq; expoſitis: Eiuſmodi pulueres Melle communi, crudo vel parùm cocto, vel roſaceo, additâ Terebinth. vel aliâ reſinâ, vt Pini, excipiendo: vel oleo Maſtichino, Myrtillor. aut Roſaceo, & cum Cera & Reſina in vnguentũ redigẽdo.

Quibus & Colophonia, Pix pura, Bitumẽ, Opopanax æquo cum vnius ex illis ſimplicis pondere, miſceri poſſunt.

Ex prædictis pulueribus, ſecundus & ſextus, ſi carne Cochlearum terreſtrium ſeu limacum excipiantur, adeò carnem generare creduntur, vt oſſa ex vlcere denudata, carne rurſum inueſtiat.

Ex vſitatis ſarcoticis vnguentis eſt, Nicodemi appellatum, à Meſuæo deſcriptum, quod vti puluis ferè primus & ſecundus ex aloë, myrrha, ſarcocolla, melle & vino paratur. Item Baſilicon maius Meſuæi ex thure, myrrha, pice, terebinth. reſina, cera. Aureum Meſuæi eodem ferè modo, additâ colophoniâ & croco paratum. Fuſcum Nicol. his quoq; ſimile, ſagapenum & galbanum ſimul recipiens. Item Triapharmacum Meſuæi & Tetra-

pharmacũ Galeni, ſi illis Myrrha, Sarcocolla & radix Ireos addantur. Dein & Ceroneum, ex pleriſque iam dictorum vnguentorum ingredientibus, addito & lithargyro & alumine præparatum.

Huc & referri poſſunt multa vnguenta & emplaſtra, quæ vulnera ſiccando glutinare diximus, eligendo ea, quæ citra magnam adſtrictionem illud præſtant, vel etiam alia, ſi ob influxum humoris alicuius hæc vlcera cacoethe ſint.

Veluti: ℞. Gallarum, Balauſt. an. ℥. ß. Thuris maſculi, Aloës an. ʒ. ij. excipiantur Melle.

Ex Plantis etiam quædam componuntur, quæ hoc pacto, ſi vlcera bene exterſa priùs fuerunt, ſanare poſſunt.

Vel paretur hoc pacto: ℞. rad. Narciſsi, Conſolidæ an. ℥. ij. herb. Verbenæ, Sanguiſorbæ, Piloſellæ, Hyperici, Centaurij minor. an m. j. vel aliarum plantarum in vulneribus expoſitarum, fiat decoctio in Vino, poſtea de bene cõtuſis, ſubtilior illius pars ad ℥. vj. ſumatur, addendo Mellis, Reſinæ alicuius liquidæ an. ℥. ij. Pulueris primi vel ſecundi vel tertij ℥. j. ß. miſce, fiat inſtar vnguenti.

Vel ſic: ℞. Pimpinellæ, Betonicæ, Verbenæ an. m. j. inciſa coquantur in menſura ſemiſſe Vini, ad conſumptionem duarum partium, coletur, exprimatur, adde Reſinæ ℥. ß. Sæui hirci ʒ. ij. Ceræ ℥. v. coquantur ad ſpiſsitudinem, adde in fine cùm refrixerint puluerum Maſtiches ℥. ij. ß. Aloës ℥. ß. fiat emplaſtrum.

Vel ex ſuccis hoc pacto: ℞. ſuccorum Agrimoniæ, Verbenæ, Plantag. & radic. Narciſsi ad ℥. iiij. Vini ℥. ij. Olei Maſtichini ℥. ij. ol. Roſac. ℥. j. Mellis ℥. j. ß. Reſinæ fluidæ ℥. j. coquantur parùm, addendo Pulueris ſecundi vel tertij ſarcotici ℥. ß. gummi Eleni ʒ. j. fiat vnguentum.

Præter hæc multa vnguenta & emplaſtra parantur,

rantur, quæ vtrumque & abſtergendo & ſiccando moderatiùs vehementiúsue præſtant, & ſic ſola etiam, quædam vlcera non ſolùm leuia, ſed & virulenta & putrida, ſi efficacia admodum ſint, ſanant, ſicuti nunc oſtendetur.

Siccando quàm abſtergendo magis operantur ſequentia. E quibus mitius, Lithargyrium & Ceruſa, cum ol. Roſac. vel Myrtino in plumbeo mortario agitatum, appoſitum. Quibus parùm Camphoræ addi poteſt, & infuſionis gummi Tragach. ſi dolor adſit.

Vel ex Lithargyrij ℔. j. cum Ol. & Aceti ℔. ij. cocti ad conſiſtentiam emplaſtri vel vnguenti fit Oxelæum dictum Galeni. Vel ſi loco aceti vinum ſumatur dicitur Oinelæum, ſi aqua, Hydrelæum, quod applicatur.

Validiùs operatur hoc & ſiccando præualet: ℞. Lithargyrij, Olei an. ℔. j. Cadmiæ foſsilis ℥. j. coquantur, addendo poſtea gummi Ammon. Bdellij an. ℥. j. Galbani, Opppopan. an. ʒ. ß. diſſolu. in aceto, Ceræ ℔. ß. in fine adde rad. Conſolid. Ariſtoloch. rot. Thuris, Maſtiches, Myrrhæ an. ʒ. j. fiat emplaſtrum.

Vel: ℞. Lithargyrij ℥. j. ß. Cadmiæ foſsilis ℥. j. Olei communis vel Laurini ℥. iij. Reſinæ fluidæ ℥. j. ß. coquantur inuicẽ donec nigreſcat parùm, poſtea adde Galbani, Ammonic. Bdellij, Oppopan. diſſolut. in Aceto an. ℥. ß. Colophoniæ, Myrrhæ, Thuris, Maſtiches an. ʒ. ij. Tartari ʒ. j. Ceræ q. ſ.

De lapide Calaminari emplaſtrum Griſeum dictum ad eadem conuenit, ex cadmia foſsili, lithargyrio, tuthia, ceruſa, thure, maſtiche, myrrha, camphora, terebinth. ſæuo.

Quod & ex iiſdem ferè conſtans, etiam ſic appellatur, & quia in tabulas plerunque extenditur, chirurgi noſtri Zeltlin pflaſter vocant.

Ad eadem confert vnguentum, quod Rubrum appellari poteſt: ℞.Minij ʒ.iij. Lithargyrij ʒ.ij.Ceruſæ ʒ.j.ß. Cadmiæ foſsilis & fornacum an.ʒ.j.ol. Roſacei ℥.iij. Terebinth.℥.ß. Ceræ parùm, fiat vnguentum. Camphora interdum additur ad ℈.j.

Aliud de ſtercore canis dici poteſt:℞.Stercoris canis ℥.ij Lithargyrij, Ceruſę an.℥.j.Boli ʒ.vj.Thuris, Myrrhæ an.ʒ.ij.farinę Fabarum ℥.j.Mellis & Sęui hirci & Aceti q. ſ. pro emplaſtro.

Vel: ℞ Tuthiæ præp.ʒ.ij. Lithargyr. Plumbi vſti, lap Hæmat.an.ʒ.j. Aloës ʒ.j.ß. Sanguinis draconis, Sarcocollæ vel Thuris, Galbani an.ʒ.j. ol.Roſac.& Ceræ q.ſ.fiat vnguentum.

Vel: ℞.Lithargyrij, Cadmiæ foſsil.vel Tuthiæ, Ceruſæ,Plumbi vſti & loti,vel Antimon.an.ʒ.j. Pumicis ʒ.ij.Sarcocollæ, Myrrhæ, Colophoniæ an. ʒ.iij. excipiantur Melle, vel vnctuoſis vt dictum, pro vnguento.

De Plumbo vnguentum dictum, quod plumbum vſtum,antimon.lithargyr. ceruſam,ol.roſ. recipit,vlceribus virulentis conuenit.

In paronychiæ peruerſo vlcere hoc probatur: ℞. Antimon. ʒ j. Plumbi vſti, Ceruſæ lotæ an.ʒ.ß. Tuthiæ præpar.℥.ß. ol.Maſtichini,Omphacini an. ℥.ij. Ceræ albæ & Reſinæ an.℥.j. fiat inſtar emplaſtri mollis.

Efficaciora ad ſiccandum & detergendum hæc emplaſtra fient, ſi Æris vſti ſeu cinerum ʒ.ij.Æruginis ʒ.j.plus minúsue addas, vel Chalcantum.

Abſtergendo plus quàm ſiccando agunt hæc: ℞.Lithargyrij cocti in Aceto ℥.ij.Æris vſti ʒ.j.Boli ʒ. ij. Reſinę, Ceræ an.℥.ij.axung. Porci ℥.iiij.fiat vnguentum.

Aut: ℞. ol.Roſac.℥.j. ß. Omphacij ℥.ß.Cadmiæ foſſ. & fornacum ſeu Tuthiæ an.ʒ.j.ß.Æris ærugi nis & Vitrioli an.ʒ.j. Reſinæ parùm.

Aut:

Aut: ℞. Cadmiæ foſsilis & Lithargyrij, Ceruſæ, Maſtiches, Thuris, Matris perlarũ vel Corallorum, Vitrioli an. æq. partes, ad quorum ℥. iiij. adde Ceræ ℥. v. Colophon. vel Terebinth. ℥. iij. fiat emplaſtrũ.

Vnguentum laudatiſsimum exiccans: ℞. Olei communis antiqui præſtantiſs. vel alterius, Butyri (Maiale laudatur) Axungiæ alicuius (quæ circa vngulas eſt, præfertur) Sæui cerui vel hirci aut alterius, medullæ cruris Bouis vel alterius, Reſinæ alicuius fluidæ an. ℥. ij. Lithargyrij, Cadmiæ foſsil. an. ℥. j ß. Antimonij, Plumbi vſti, Æris vſti ana ℥. j. Magnetis, Maſtiches, Thuris, Myrrhæ, an. ʒ iij. puluer. Lumbricorum ʒ. ij. vel de alijs quoq; pulueribus ſiccantibus aliquid. inſpiſſentur, addendo Ceram ſi opus ſit.

Vel: ℞. de Cineribus ſupradictis ʒ. j cortic. Granatorũ & Citri vel Pini, flor. Labruſcæ, ſem. Fœniculi, Aloës, Myrrhæ, Acaciæ ana ʒ. ß. Boli, Cadmiæ foſsil. & fornacum, Æris vſti ana ʒ. j. Oeſypi, infuſ. gummi Tragach. vel Arab. in aqua Plantag. an. ℥. ß. ol. Roſ. omphacin. q. ſ. ad ſubigendum, Ceræ q. ſ. ad formã vnguenti inducendã. Croci ℈. j. addi poteſt.

Vel cum plãtis ſic: ℞. rad. Ireos, Ariſtoloch. Curcumæ an. ʒ. ij. Malicorij vel Balauſt. Gallarum ana ʒ. j. ß. flor. Labruſcæ, ſem. Roſarum ana ʒ. j. cortic. Cucurb. Sabinæ, Lumbricorum vſtorum ana ʒ. j. ſanguinis Draconis, Bituminis, naturalis ana ʒ. ij. Scoriæ ferri ʒ. iij. Aluminis vſti, Chalcitidis vſtę an. ʒ. j. ß. Coralli vſti ʒ. ij. Olei communis, Sęui an. ℥. vj. Reſinæ ℥. iij. Ceræ q. ſ. fiat emplaſtrum.

Vel: ℞. Plantarum aliquarum in vulnerum vnguentis expoſitarum, vel in decoctis mox deſcribendarum, radices, folia & flores, decoquantur in Vino & Oleo, & per cribrum transfundantur, colaturæ ℥. vj. addendo Mellis & Reſinæ, vti in priore dictum: iterumque parùm coquendo: donec craſ-

ſeſcere incipiat pulueresque permiſcendo, & ſimul Lithargyrij vel Cadmiæ ʒ.vj. Æris vſti & loti, vel Scoriæ ferri ʒ.ij. Ceræ q.ſ. fiat vnguentum.

Argentum viuum, ſi in peruerſis vlceribus his vnguentis addatur, ea reddit efficaciſsima, præſertim illis quæ in lue venerea oriuntur, vel ſic vſurpetur: ℞. Argenti viui ℥ j. cum Terebinth. ℥.j.ß. & Axungiæ porci, ℥.iij. continuò donec penitùs diſſoluatur, agitetur, addendo Cadmiæ foſsilis & fornacum, Æris vſti an. ʒ.ij. Sulphuris viui ʒ.iij. Croci martis vel Scoriæ ferri ℥.ß.

Aliud excellens emplaſtrum, quo crurum vlcera plura peruerſa ſæpe ſanaui: ℞. Lithargyrij, Cadmiæ foſsil. Ceruſæ, an. ʒ.ij. Thuris, Myrrhæ an. ʒ.j.ß. radic. Ariſtoloc. ʒ.j. Æruginis æris, Sublimati an. ℥.ß. Argenti viui ʒ.iij. extinct. cum Terebint. ℥.j.ß. Mellis ℥.ß. ol. Roſacei & ſucci Plantag. ana ℥.ij. fiat inſtar emplaſtri.

Abſterſo vlcere, vt ſanetur, Argẽtum viuum extinctum Terebinthinâ, additâ Sarcocollâ & Melle, in forma vnguenti adhibebitur.

Ex vſitatis Apoſtolorum vnguentum Auicénæ, ad vlcera extergenda & ſiccanda, admodum chirurgis eſt in vſu: validiusq; operatur, ſi cum Ægyptiaco vſurpetur; vel ſi parùm Aluminis aut Chalcanthi illi permiſceatur, in ſordidis admodũ vlcerib. competet: fit autẽ ex æris ærugine, lithargyrio, ariſtolochia, gummi ammoniaco, bdellio, galbano, oppopanace, myrrha, thure, reſinis oleo & cera.

Apoſtolicon vnguentum Meſuæi, Chraſeos vel ceraſeos eſt eadem quæ vnguentum apoſtolorum recipit, & præter hæc aloën & ſarcocollam.

Aliud Apoſtolicon Nicolai, fit ex ijſdem quæ apoſtolicon ſubeunt, & præter hæc ex ære vſto, æris ſquama, lapide calaminari, dictamno cretico, ſarcocolla, maſtiche, mumia, colophonia, propoli, viſci

viſci quercini glutine. Quod &, ſi quid vlceribus inhæret, extrahit.

Diuinum emplaſtrum Nicol. aliter Gratia Dei, hiſce ſimile, ſimiliter infixa elicit, quod fit ex lithargyro, ærugine æris, ariſtolochia, lap. hæmatit. olibano, myrrha, bdellio, maſtiche, oleo.

Al: addunt galbanum, ammoniacum, oppopanacem al: mag. etem etiam.

Diachalcitheos ſeu Diapalma ceratum, vlcera ſimiliter repurgat, ex chalcitide, lithargyrio, oleo & axungia confectum.

Præter hæc multa detergentia, valideq; ſiccantia vnguenta & emplaſtra, quæ ex æris ſquama, cinere, ærugine, alumine, chalcanthi generibus, aliiſque pluribus paucioribúsue componuntur, à Galeno deſcribuntur; veluti rubeum Græcum, Fuſca Ægyptia, Iſis, Aſclepiadis emplaſtrum, Melinum Serapionis, Diabotanon Critonis, Tarentini emplaſtrum, Andromachi viride, Panacea Heræ. Multa alia quoque ab Arabibus deſcripta, vti & Guidonis vnguentum ad vlcera depaſcentia, ex Antidotarijs petenda.

Olea vehementer ſiccantia & abſtergentia quędam vlceribus quoque adhibentur; vt oleum Oleæ ſylueſtris, de Frumento, Balaninum, Ricinum, Raphaninum Dioſcor. probat. Aliaq; quæ vulnera ſanant, Balſamelæa dicta, iam munda vlcera ſanare poſſunt. Oleũ quod ex ſtercore humano elicitur, à quibuſdam commendatur: vti & oleum quod ex Linteo pano in Oleo intincto & accenſo exſtillat.

Efficaciora ſunt, oleum Myrrhæ, item Sulphuris, maximè ſi cum Myrrha, Colophonia & Cera emplaſtri inſtar vſurpetur.

Tartari oleum vlcera egregiè abſtergit: & in depaſcentibus, oleum Vitrioli, Antimonij, & oleum Talci efficacia ſunt.

Vel tale fiat: ℞. Antimonij crudi ℥.ij. Calcis viuæ p.j. Tartari ℥.j. coquantur in Lixiuio aliquandiu, poſtea inſperge Acetum, & ſupernatabit oleū: in putridis vlceribus conueniens.

Ablutiones, iniectiones, fotus, balnea, vlcerum, tum ad abſterſionem, tum exiccationem & ſanationem, varijs modis fiunt.

Vino generoſo nō auſtero interdum vlcera abluta vel fomentata repurgantur.

Hydromelite vero, quod vinoſum eſt, vel cum Aqua mulſa, addendo aliàs illi etiam Vinum, leuiter, vlcera abſterguntur.

Serum lactis, Hordei decoctum, addito Melle & Saccharo, idem efficit.

Lac vaccinum tepidum cum Coagulo incraſſatum, cum ſucceſſu in vlcere Glidtwaſſer proferente, apponitur.

Aqua deſtillata Mellis vel Laricea reſinæ, abſtergit. Quę ſi ex vtriſq; ſimul, addito Chalcantho deſtilletur, validiùs illud præſtabit.

Lixiuium ex cineribus quibúsuis, vel ſarmentis Vitis factum, validè abſtergit, magisq; illud, quod ex cineribus ramorum Ficus & Sabinæ arbor. crematis fit. Efficacius fiet ſi Calx cinerib. quoq; adsdatur, antequā lixiuiū percoletur: vti lixiuium tonſorum dictum, aliáue in eo macerentur, aut decoquātur: vel ſi lixiuiū cum Vino & Melle coquatur.

Validiùs extergit Lixiuium Saponis, quod & aquam Saponis vocant, quod ex cinerib. ſarmentorum partibus tribus, & calcis viuæ parte j. per trāſcolationem, vti fieri ſolet, paratur, quod efficacius reddetur decoctum ad conſiſtentiam aliquam, vt inungi poſsit: & tunc portiuncula parti affectæ applicatur, relinquendo donec mundum vlcus reddatur, vt poſtea alijs ſanari poſsit.

Cum ſale Ammoniaco etiam Aqua Saponis mi-

ſta,

ſta, efficacior redditur.

Aqua in qua Calx viua macerata ſit, & à calce diligenter ſeparata, vlcera ſordida mirabiliter detergit.

Aceti menſuræ ſemis ſi Vitrioli ℔. j. permiſceatur, fotus, optimus in vlcere Glidtwaſſer reddens.

Vrina egregiè abſtergit, ea præſertim, quæ diu ſteterit, odoreq; graui ſit prædita.

Vel aqua ex Vrina deſtillata; in qua Tartarum & Aloë diſſoluuntur aliquando.

Aqua ſalſa naturalis puteorum, maris & arte parata, permiſtione ſalis, præſertim Ammoniaci: Garum, Muria, validè abſtergunt.

Aqua Aluminoſa, hoc eſt in qua alumẽ ſolutum ſit, addito parùm Camphoræ, etiam in pudendorum vlceribus conuenit.

Aqua in marceſcentibus quercuum cauitatibus reperta, vlcera ſanare creditur.

Decocta varia ex plantis pro ablutione, iniectione, fotu vel etiam balneo, fiunt ad vlcera ſiccãda & abſtergenda. Ad quæ multę plantæ in vulnerum topicis remedijs & decoctis, deſcriptę, hîc quoque in vlceribus conueniunt, & decocta quoq; ex illis quæ vnguenta ſubintrant, facta, conferunt. E quibus aliquæ plantæ etiam crudæ vel coctæ contuſę applicãtur: Imprimiſq; vlcerib. ſiccandis accõmodata ſunt, decoctũ foliorum Agrimonię, Millefolij, Hederę, Cariophyllatæ, Alchimillę, Equiſeti, Fragariæ, Sanguiſorbæ, Auriculę vrſi, Pyrolæ, Veronicę, Floris ſolis, Potentillę, Verbenę, Cardui ben. Spondlij, Polygoni, Iſatidis, Perſonatæ, Angallidis, Petaſitidis, Sedi maior. Dauci, Colymbades, Cicutæ, Plantag. Burſæ paſtoris, Scabioſæ, Gallitrichi, Cynogloſsi, Chelidonij, Abſynthij, Centaurij, Marrubij, Apij, Polij, Arthemiſiæ, Vrticæ, Cupreſsi, Sabinæ, Quercus, Oleæ ſylu. Lentiſci, Rhamni, Berbe-

ris, Sumach, Ceterach vel Hemionitidis, Coriandri: flor. Roſarum, Eupatorij, Ciſti, Panacis Aſclep. Granatorum radic. Conſolidæ, Ariſtoloch. Ireos, Chamæleontis nigri, Panacis, Peucedani, Paſtinacæ agr. Aſtragali, Filicis, Anemones Thalictri, Anchuſæ, Aſphodeli, Narciſsi, cortic. Granatorum, Fraxini & Betulæ; Item ligni Guaiaci, peculiariter etiam in vlceribus luis venereæ competens. Dein & cort. Palmæ: Item Gallarum, Glandium capul. Nucum cupreſsi, Myrob. I. Lentium, Hordei, ſem. Myrtillorũ, Roſarum, Berberis, Plantag. Caulium, decoctis in Aqua & Vino, addito interdum & Aceto in putridis vlcerib. vſurpatur, ad exiccandum, & detergendum. Quibus & Acacia, Hypociſtis addi poſſunt, vbi amplius ſiccandum.

Hiſce decoctis quandoq; alia permiſcentur; Vt cùm abſtergendum hoc pacto: ℞. fol. Apij, Plantag. Agrimoniæ ana m.j. Abſinthij, Centaurij ana m.ß. fiat decoctio, diſſolue in ℔.j. Mellis Roſ. col. ℥. iiij. miſce pro iniectione. Vel cùm abſtergere volumus ſordida admodum vlcera, vel ſinuoſa aut fiſtuloſa, Iridis, Hellebori vel Ari radices, in Lixiuio vel Vrina decoquuntur, illudque decoctum vel apponitur vel inijcitur.

Vel fit talis iniectio: ℞. rad. Gentianæ ℥.j. Hermodactyl. ʒ.vj. Hellebori ʒ.iij. fol. Abſynth. j. Centaurij minoris an. m.j. decoquantur & in colaturæ ℔.ij. diſſolu. Mellis roſar. col. ℥.iij. vnguenti Ægyptiac. ℥.j. adde pulu. rad. Iridis & Ariſtoloch. an. ℥. ß. Agarici, Myrrhæ an. ʒ.ij. miſce.

Vel ſic: ℞. herb. Apij, Saluiæ (quæ & pruritum compeſcit in vlceribus) Betonicæ, Marrubij ana m.j. radic. Raphan. recent. ℥.j.ß. Cæparum ℥.j. fiat decoctio, & libris duabus adde Aluminis vel Salis ℥.ß. Tartari ʒ.ij Mell. roſ ℥ iij. miſce.

Ad ſiccanda & ſananda vlcera ſic fit: ℞. Conſolidæ

lidæ vtriuſque, Plantag. Burſæ paſtoris, Equiſeti. Ceterach, Herbę iudaicæ an. m. j. folior. Agrimonię & Pentaphyli an. m. ß. Gallarum, Nucum cupreſsi, Balauſtiorum an. ℥. j. Roſar. rubr. Hordei integ. an. p. j. fiat decoctio, & in colaturæ ℔. ij. miſce Thuris, Maſtiches, Sarcocollæ, an. ʒ. ij. Mell. roſ. ℥. iij.

Ex terreſtribus, ablutiones & inunctiones admodum ſunt efficaces, ad vlcera virulenta ſananda, vt crurum, aliáue in locis humidis, hoc pacto: ℞. Lithargyrij ℔. j. decoquatur in Aceti menſur. j. & panni intincti applicentur.

Vel: ℞. Cadmiæ foſsil. vel Lithargyrij ℥. ij. Maſtiches, Thuris ana ℥. ß. Camphoræ ʒ. ß. Croci ℈. j. coquantur in Aceto.

Vel Alumen & Tartarũ cum Maſtiche hoc modo in Aceto, coquantur: vel Tartarum & Aloë cum Aceto diſſoluantur.

℞. Chalcanthum album, Alumen, Bolum, addendo ad ℔. j. Camphoræ ℥. j. coquátur in vaſe teſtaceo, illiusq; aquæ tertia pars ſeruetur ad vſum, quod reliquum, decoctione abſumatur, donec reſidentia cõcreſcat, de qua pulueriſata diſſolue ℥. j. in Aquæ ℔. j. coletur aliquoties: eaque aquâ purâ vtere, vti & priore.

In vlceribus crurum: ℞. Chalcanthi, Vitrioli, Aluminis, Ceruſę, æquales Portiones, in Aceto decoquantur, donec concreſcant in tophaceam materiam. De qua diſſoluitur portio in Aqua vel Lixiuio & vino, & madeſit vlcus.

℞. Aluminis ℥. ß. Tartari ʒ. ij. Camphoræ ʒ. j. Æruginis æris ʒ. ß. conterantur, diſſoluendo cum Aquæ vitæ ℥. viij. Vitellis ouorum iij. priùs ad duritiem coctis, diu agitando, poſtea colentur & exprimantur, eoque liquore panni madefacti applicentur: in vlceribus pudendorum excellens.

Alia: ℞. granorũ Piſorum, vel Frumẽti alicuius,

Salis ana p.j. Vini menſur.ij. ſtent in vaſe æneo aliquandiu, agitando indies, poſtea adde Æruginis æris ℥.j. Chalcanthi albi, Aloës an. ℥.ß. remaneant adhuc ad dies aliquot, ſæpius agitando, dein coletur aqua ad vſum.

Vel: ℞. Lithargyr. lapid. Calaminaris an. ℥.ß. Salis, Aluminis, Chalcanthi an. ℥.j. decoquantur in Aquæ vel Lixiuij aut Vini menſ. ij. ad conſumpt. tertiæ partis, coletur. Hiſce & Ceruſa & Sulphur addi poſſunt: vti & Sanguis draconis; ſi Æruginis æris ℥.j. addas, erit efficaciſsima.

Aquæ ſtillatitię ad eoſdem vſus, ex plãtis in vnguentis & decoctis, vlcera ſiccantibus, deſcriptis, vel ipſarum ſuccis elicitæ, aliquo pacto id præſtabunt; efficaciusq; ſi Aluminis portio, antequã deſtillentur, vnà cum Albuminibus ouorum, ſicuti aqua Aluminoſa dicta fieri ſolet, illis addatur:

Imprimis verò ex Oxylapatho infuſo in Aceto, ſicuti in herpete hæc deſcripta eſt: quę & priuatim peruerſa illa vlcera, quæ eriſipelas exulceratum ſequuntur, ſanat:

Quæ & vlceribus Luis venereæ magis competet, ſi Oxylapathum in decocto Gaiaci priùs infuſum, deſtilletur.

Pulueres vlceribus inſperguntur cauis, qui ſiccando carnis generationem promoueãt, vnde ſarcotici dicuntur: vel ſordidis & depaſcentibus vlceribus, qui valdiùs adhuc exſiccando, vitioſum humorem abſumant & abſtergant.

Ex ſarcoticis dictis, Primus: ℞. Thus, Myrrham, Aloën, qui & glutinat, vt in emplaſtro primo vulnerum, idem habetur.

Secundus: ℞. Thus, Sarcocollam, Myrrham.

Tertius: ℞. vnum ex prædictis pulueribus, addendo æqualem portionem, pulueris Sanguinis draconis, rad. Iridis, & Ariſtolochiæ.

Quar-

Quartus: ℞. pulueris Primi vel ſecundi part.j. addendo farinæ Orobi vel Lupinorum, rad.Peucedani vel Panacis, Centaur. min. eandem quantitatem.

Quintus fit, ſi primo vel ſecundo pulueri, æquã portionem Lithargyrij, vel Cadmiæ foſsil. Scoriæ ferri & Pumicis addas.

Sextus inueſtiens oſſa nuda rurſum carne, ſi ea admodum denudata ſint, fit ex radicibus Iridis, Gladioli, Aſphodeli, Peucedani, Panacis, cortice Thuris & Myrrha.

Præter hæc multa alia ex collyticis & epuloticis, ſarcotica miſcent Practici, ea præſertim, quæ vtrumq; efficere poſſunt, vel quæ pro diuerſitate corporum hoc illudúe præſtant.

Quando ampliùs ſiccandum in vlceribus humidis, pulueres fiunt ex plantis aridis, Sabinæ, Cupreſsi, Marrubij, Verbenæ, Chamæpitheos, Chamædreos, granorũ Iuniperi, cortic. Granatorum, nucis Cupreſsi, Bedegar, Aparine, Paſtinacæ, Securidacæ, Coriandri, Roſmarini, Saluiæ, Myrti fol. alijsq; varijs in decoctis recenſitis. Vel pulueres ſumuntur Corallorum, Cryſtalli, Boli, Terræ ſigillatæ, Erythreæ, Calx lota, Lapidis Aſij flos, Lumbricorum & Xylocampi pulueres, Marcor lignorum, aliaq; varia ſiccantia.

Vel ex cineribus Abrotani, Anethi, Cupreſsi, vel Sabinæ, Tamaricis fol. cort. Cannabum, & Cucurbitæ priùs ſiccatæ, Oliuis recentibus vel ſalitis. Item Solearum, Chartæ, Serici, Purpurarum, Concharum, Oſtreorum, Erinacei, Serpentis, Cochlearum, Corallorum, omnium vſtorum.

Quibus omnibus puluerib. & Thus, Maſtiche, Pix, gummi vt Nucum, Amygd. &c. addi poſſunt.

Trochiſci albi Rhazis cum Camphora addita Aloë & Myrrha, vlcera virgæ ſanant.

Oo 5

In vlcere virgæ hoc profuit. Puluis Barbæ ſyluaticæ addita Thuris, Maſtiches, media, Oſsis ſepiæ quartâ parte, aſperſus.

Quando admodum ſiccandum & abſtergendum pulueres inſperguntur rad. Cappar. Anonidis, Filicis, Ariſtol. Gentianæ, Hermodactyl. Iridis, Ari vel Dracontij, Bryoniæ, Chelidoniæ, Hellebori, Agarici, ſtercusq; Caninum, quæ fiſtulas quoq; extergunt, ſi præſertim Chalcitis vel Ærugo æris addatur.

Cochlearum teſtarum puluis in vlcere cum Glidwaſſer confert.

Siccant & abſtergunt etiã ſequentia: ℞. florum aut cort. Granatorum ʒ. ß. Coralli vſti vel Oſsium combuſtor. ʒ. j. Aloës, Myrrhæ an. ʒ. ß. Alumin. vſti ʒ. j. Tartari ʒ. ß. fiat puluis.

Vel ſic: ℞. cort. Citri & Granat. Epithymi vel de Cineribus ſupradictis an. ʒ. ß. Aloes ℈. j. Salis communis vel gemmæ vel floris ſalis vel Aluminis ʒ. j. ß. fiat puluis.

Aut: ℞. Thutiæ ʒ. j. Nucis cupreſſ. vel ſem. Myrti, Aloes, Sanguinis draconis vel Acatiæ an. ʒ. ß. Ærug. æris ℈. ß. fiat puluis.

Argillæ pingui ſubactæ cum aqua Aluminoſa, antequam vtatur, miſce Ferri & Æris limaturam, & poſtquam vſta eſt, pulueriſatam inſperge.

Sal à piſcibus ſalitis abraſum, inſperſum humidis vlceribus, valde illa exiccat. Confert & Salis flos.

Vti & Tartarum tritum, vel Borax cum lapillis ſeu oculis Cancri.

Et Alumen vſtum, Sal toſtum, & imprimis Æs vſtum valde competunt.

In paronychia vlcerata, cùm caro putris adeſt: ℞. Salis ammoniac. ℥. ß. Æruginis æris ʒ. ij. fiat puluis, qui Aceto forti excipiatur, & poſtea bombax

in eo

in eo intinctus rurſumq́; ſiccatus, radici vnguium apponitur.

Applicantur quandoque & imponuntur vlceribus actu ſicca, veluti Pannus linteus detritus vel abraſus, cauis vlceribus inditus, ſæpeq́ue repetitus, humiditates exhauriendo, curationem illorum promouet.

Pannus linteus, Sparadrappus quoq; dictus ſequenti modo imbutus & præparatus, vlceribus prauis, bono ſucceſſu, vt aiunt, imponitur, idq́ue præſertim in pudendi in vtroq; ſexu vlceribus, illis maximè quæ à lue venerea prodeunt: ℞. ligni Gaiaci raſi quartar. j. rad. Gentianæ, Ariſtoloch. Imperatoriæ, an. ℥. j. Rhabarbari ℥. ß. ſumm. Centaurij min. Scordij, Betonicæ an. m. j. flor. Anthos, Roſarum an. p. j. bacc. Lauri Iuniperi an. ℥. ß. ſem. Myrtillorum, Fœniculi an. ʒ. ij. Aluminis ʒ. iij. bulliant in Vino rubro ſtiptico, & in colaturæ ℔. j. ß. adde Mithridati ℥. j. diſſolu. in aqu. Vitæ ℥. iij. miſce. In hoc liquore tela lintea immerſa madefiat, iterumq́ue ſiccetur, ſæpiùs hoc repetendo, donec hanc materiam bene imbiberit, de qua portio abſecta applicatur.

Sectione interdum puri vt rectiùs effluat, viam facimus, inferius vlceris labrum ſcindendo, ſicq́ue ligando à ſuperiore vlceris ad infimam ſedem, vt illic puri nihilominus pateat exitus. Quod etiam ne oſſa corrumpat vitioſus ſuccus, in illis vulneribus, ſi ea infectura videantur, mox faciendum. Et in Panaritio digitorum, ſtatim vbi abſceſſus incipit, antequam os corrumpatur, ſectio molienda.

Cauterio actuali in vlceribus putridis, carnem putrem vel vitioſam aliquando auferimus. Vel potentiali id efficimus: Maximè in eo, è quo aqua illa pernitioſa, Glidwaſſer emanat: cui mox Corroſiuum dictum Chirurgi apponunt.

Digitized by Google

Ligatura Expulſoria dicta, cauis vlceribus, ad retinenda ea quæ illis induntur, adhibetur: fitque ſic vt pus nihilominus prodire poſsit.

Cutis ſeu cicatricis regeneratioñe procurantia remedia, in vlceribus, in quibus, vti caro ſic & cutis deperditur, ſanandis locum habét, poſtremoq; quando vlcera ſufficienter carne iterum oppleta ſunt, ſuperficiesque tantùm nuda adhuc remanſit, adhibita, vlcerum ſanationem perfectam efficiunt & abſoluunt.

Licet autem natura hanc cutem ex nutriméto, quo cutis vera nutritur & conſeruatur, vti carné in cauis vlceribus gignat: tamen cùm mador quoq;, humore ſeroſo continuò ex aperta adhuc illa ſede exſudante, hanc naturæ operationem, vti in carnis generatione quoque fieri diximus, impediat, nec ſponte ſiccari & coaleſcere ſinat, medicamenta quę ſiccando hunc madorem auferunt, vt natura agere poſsit, cutem hanc generare dicũtur. Quæ cùm à vera cute, in eo quòd non ſenſilis & poroſa, vti verò vera, exiſtit, differat, vtpote quæ non à ſemine, ſicuti ab initio, nata ſit, ſed ex nutrimento tantùm, quod à vera cute exſudat, atq; illi vndiq;, carnique ſubiectæ connaſcitur & concreſcit, non cutis vera ſed calloſa, Cicatrixque tunc nominatur, medicamentaq; quæ hanc illius generationem promouent, Cicatricem generantia vel Cicatrizantia, Epulotica appellantur.

Talia autem medicamenta, cùm non ſolùm vti ſarcotica, madorem ſiccando abſumere debeant, ſed & ſimul ſuperficiem, vt in cutem meliùs indurari queat, validiùs exſiccare, & conſtringere. Ob eam cauſam hæc magis quàm ſarcotica ſiccare debent, & ſecus quàm illa ſimul adſtringere, & proin etiam formâ ſiccâ potiùs, quàm humida minusque vnctuoſa adminiſtrari.

Quod

Quod proin cùm ſarcotica minimè faciant, ſi ea ſanatis vlceribus, non mutentur, præterquam quòd cutis generationem minimè promouent, vt caro luxuriet potiùs efficiunt. Vti nec collitica quę vlcera glutinant, cùm emplaſtica ſint, id commodè præſtabunt, niſi ſicciora ex illis & quæ validius adſtringunt, vſurpemus. E quibus etiam quæ talia ſunt, poſtquam labia vulnerum conglutinarunt, facilè exiguam quę reſtat diſtantiam, cicatrice obducunt, vt proprijs epuloticis non ſit opus. Sicuti & epulotica medicamenta, leuiora vulnera etiam glutinare poſſunt.

Puluerum itaq; formâ, cùm ad potenter ſiccandum aptiſsima ſit, hæc potiſsimùm adminiſtrantur, & ſubtiliſsimè triti nudæ ſuperficiei inſperguntur, quam egregiè, cùm ſicci ſint, ſiccant, idq; magis ſi vrantur, vnde quæ mitiora ſunt, maiorem ſiccandi vim aſſumunt, & proin lauari minimè debent; quæ vim erodendi habent, eam vſtione nonnihil deponunt, præſertim ſi lauentur. Qui pulueres ſe quenti modo parari poſſunt.

Primus: ℞. Gallas, Malicorium aut Balauſtia vel Cytinos & rad. Ariſtoloch. quæ ſi vratur, magis erit efficax.

Secundus: ℞. primi pulueris partem vnam, addendo tantundem pulueris Nucum cupreſsi, vel capul. Glandium, Roſarum, Equiſeti, Centaur. min. Spongiæ combuſtæ.

Tertius: ℞. primi pulueris part. j. addendo tantundem pulueris rad. Tormentillæ vel Biſtortæ, cort. Pini vel Vlmi aut Quercus, fol. Sumach vel ſeminis, Chartæ, vel Panni aut Corij vel Solearum, vel Oſsium, aut teſtarum Ouorum combuſtarum.

Quartus: ℞. pulueris vnius ex prædictis partem vnam, addendo totidem cort. Thuris & Sanguinis draconis.

Quintus: ℞. puluerem vnum ex prædictis, addendo æquá portioné pulueris Lithargyrij, Cadmiæ ſeu lap. Calami. vſtæ & Boli vel Cretæ.

Sextus magis efficax: ℞. Lithargyrij vel Tuthię, Plumbi vſti vel Ceruſæ an. ℥. ß Alum. vſti ʒ. ij. addendo pulueris primi ℥ ß. Pumicis vſti ʒ j.

Septimus efficaciſsimus: ℞ Æris vſti loti ʒ. ij. Chalcitidis vſtę & lotæ ʒ j. puluerem prędictorum aliquem ad ℥. ß.

Præter hos pulueres etiam ſequentes vſurpari poſſunt, inuicem cęteriſúe iam dictis permiſti. Veluti Roſmarini vſti, vel de Plantis ſiccatis ſumpti, cort. Cucurbitæ, rad. Plantag. cort. Capparum, fol. Cupreſsi, Quercus, Pyraſtri, Myrti cum ſemine, Spinæ Ægyptię fructus: Item pulueres Concharũ vſtarũ, Teſtarum fornacũ vſtarũ, Coralli vſti, Spodium, Terræ Armenæ, Sigillatæ, Cimoliæ, lapidũ Hæmatit. Iudaici, Magnetis, Aſij lapidis floris.

Crocus Martis dictus, potéter ſiccádo, idẽ facit.

Vini fæcem crematam cum puluere radicum Plantaginis, laudat Matthiol. Alij Sulphur viuum extollunt.

Vnguenta ex pulueribus enarratis fieri poſſunt, ſi cum Sapa vini adſtringentis, vel Melle eouſque vt inungi poſsint, excipiantur: vel cum oleo Roſaceo aut Myrtino vel Sæuo potiùs, ſed tunc minùs ſiccabunt, niſi ex pulueribus validioribus, vti eſt ſextus & ſeptimus, parentur.

Vel ſic: ℞. pulueris ſexti mediam parté, hoc eſt ʒ. vj. addendo Antimonij, Æris ſquamæ & floris, omniũ vſtorũ & lotorũ an. ʒ ij. Chalcitidis vel Boracis, Vitrioli an. ʒ. j. cum Melle vel Sapa fiat vnguentum, vel cum Oleis, ſi miti⸗ra eſſe velimus.

Æruginẽ æris cum Oleo & Cera illinit Dioſc.

Ex ſuccis tale vnguentum fieri poteſt: ℞. ſucci Plantag. Verbenacæ, Eupator j vulgaris, Pyrorum

vel

vel Cydoniorum ad ℥.iiij. Aceti rubri ℥.ij. Acaciæ ℥.ß. Aloes ʒ.ij. Lithargyrij ℥.j.ß. Sapæ vel Mellis ℥.j. coquantur in formam nutriti.

Oleum Vitrioli diſſolutum aquâ, validè ſiccando cicatricem inducit.

Vſitata vnguēta & emplaſtra epulotica ſunt, Vnguētū nutritū ſeu Triapharmacū dictum vel Nigrū Auicenn. ex lithargyrio, ol. & aceto: vel de Lithargyrio quod ceruſam inſuper recipit. Vnguentum de Calce viua, ſæpius lota, vt in ambuſtis deſcribitur. Vnguentum album cum ceruſa & lithargyrio, vnguentum Citrinum, Vnguentum de Tuthia, de Minio ex ijſdem, addito & minio, Vnguentum de plumbo. Emplaſtra de lap. Calaminari duo, in colliticis deſcripta. Emplaſtrum Diacadmiæ Gal.

Lauare priùs vulnera & vlcera, ſi madida ſint, competit, ante epuloticorum vſum, Vino aſtringente, Lixiuio, Vrinâ, Aquâ aluminosâ, alijsq; ſiccantibus paſsim expoſitis. Inter quæ & decoctum foliorum Sumach ſeu Rhus coriariorum, ſic, quòd coria condenſet, dicti, hîc quoq; cutem ſiccando & denſando, epuloticum fit.

Potionibus vulnerarijs appellatis exhibitis, vti vulnerum, ſic & vlcerū curatio promoueri poteſt. Atq; illæ quæ in vulneribus deſcriptæ ſunt, licet vulnerū glutinationem ſiccando adiuuent, in vlceribus verò & abſterſione ſit opus, vel poſtquam vlcus deterſum eſt, exhibitæ, vel etiam priùs, cùm nonnihil quoq; abſtergere poſsint, proderunt, vt non opus ſit hîc nouas formas præſcribere.

Præſertim verò in ſinuoſis vlceribus, potiſsimū ſequentes conuenire cenſentur, vti & in fiſtulis, quas præ cæteris vim abſtergendi obtinere oportet, vnde & in alijs ſordidis vlceribus vſurpatæ iuuabunt, hoc pacto paratæ.

Vinum in quo Agrimonia decocta ſit, bibitum,

ſpatio aliquot dierum, illud præſtat: cui ſi Polygonon, Abrotanum, Pimpinella, Spatula fœtida addatur, efficaciùs erit.

Idem facit Vinum in quo Caules rubei cum ſemine & Rubia maiore decocti fuerint.

Aqua quæ dicitur mater Balſami, in vlceribus cauis, ſinuoſis vehemẽter commendata: ℞. Aquæ ſtillatitiæ, quæ facta ſit ex Roſmarino & Saluia, in Vino albo maceratis & deſtillatis ℔. j. Sacchari quartar. j. miſce: Bibat de ea.

Vel adde Terebinth. ℥. ij. gummi Hederæ, Thuris, Maſtiches, Myrrhæ, Aloës an. ℥. ß. Garyophyl. Cinamom. Nucis moſch. Cubebarum, Galangæ an ʒ. ij. Croci ʒ j. & deſtillentur: Aquamq; hanc per vices bibat.

At eadem aqua efficaciſsima fit, ex Pyrola cum radice, & folijs Hederæ terreſtris inciſis, maceratis in Ceruiſiæ antiquæ menſur. iij. aut circiter, per dies duos, addendo Stercoris canini quod Album grçcum vocant, inſtar oui, eliciatur aqua, quæ rurſum fæcibus infuſa, denuò deſtillari poteſt. Ter in die propinata, manè, ante cęnâ, & tempore ſomni, cochlearium trium menſurâ, admodum iuuat.

In ſinuoſis vlceribus, quæ in perinæo ſub teſtibus in veſicam vſq; penetrabant, hæc potio multùm effecit: ℞. rad. Conſolidæ maior. Fœniculi, Liquiritiæ an. ℥. j. ß. Ariſtoloch. ℥. ß. herbarum Saniculæ, Perfoliatæ, Conſolidæ ſarracenicæ, Hederæ terreſtris Betonicæ an. m. j. Hyſopi m. ß. ſemin. Alkekengi p. ß. fiat decoctio in Aquæ & Vini an. ℔. j. dulcoretur Saccharo: Bibat ad dies aliquot.

Fiſtuloſi vlceris, ſeu Fiſtulæ, curatio.

Fiſtuloſum vlcus, cuius circumferentia interna, ob tunicam quæ illi adnata eſt, coaluit, ſinu cauo, quem Fiſtulam vocant, relicto, ita eſt curandum; vt ille denuò carne impleri, ſicque occludi & ſanari poſsit, tunica rurſum erit auferenda,

renda, vlcusque ſic, vt aiunt, refricandum: quo facto, vlcus eodem modo, vt in cæteris priùs oſtenſum, per ea quæ carnis & cicatricis regenerationē procurant, erit curandum: eaq; ſimul adminiſtranda, quæ vt corpus purum ad faciliorem curationem fiat, priùs in vlcerum cura commemorata fuerunt.

Ad tunicæ itaq; ablationem, medicamentis abſtergentibus vtimur, quæ dum illa adhuc mucoſa & mollis eſt, vti ſordes vlcerum craſsiores, ita & illam poſſunt extergere: ſi verò hæc magis indurnerit, non niſi fortiter abſtergentibus, quæ cathæreticis proxima ſunt, abradi poteſt. Talia abſtergentia omnis generis, & mitiùs validiúsue hoc agentia, in vlcerum ſanatione deſcripta ſunt. Quòd ſi verò tunica hæc iam omnino calloſa ſit & confirmata, cathæreticis eam exedere oportet. Qualia carnem luxuriantem abſumentia, in vlcere excreſcente quoq; deſcribũtur, & ſicuti illic carni aſperguntur, alióue modo adhibentur, ſic hîc fiſtulis cum turunda, quæ eas ſimul apertas ſeruat, induntur, vel infunduntur.

Imprimis tamen hæc in fiſtulis vſurpata remedia, tunicas extergunt.

Ex ſuccis, Iridis ſuccus acris & adurens, eoque adhuc magis ſuccus Dracunculi, Ari & Chameleæ vel Thymeleæ: eroduntque potenter Tithymali Myrſinitis præſertim & Ficuum, lactei ſucci: qui alijs ſuccis mitioribus, ſi vim illorum ferre nequeant, vel Aceto dilui poſſent, vel Melle nonnihil inſpiſſari.

Omphacium admodum abſtergit, idque efficaciùs adhuc, ſi ſuccum Chameleæ vel Thymeleæ addas, alióſue ex lacteis herbis acres.

Acetum forte, vti teſtas ouorũ abſumit, ſi ouum in eo collocetur, ſic & fiſtulas atterit, infuſum vel

Pp

impoſitum cum Omphacio, vt docet Dioſcor. cui & Ladanum addi poteſt, quod cæteris vnguentis quoq; admiſtum, putredinem arcet.

Vnguentum Ægyptiacum in Lixiuio diſſolutum, alioúe liquore abſtergente, infunditur, vel cũ turunda, eo oblita, intruditur.

Vel hæc infuſio: ℞. Æruginis æris ʒ. iij. Aluminis ℥.j.ß. Sacchari ℔.ß. Vini albi menſur. j. coquantur & imponantur.

Vel: ℞. Auripigmenti ʒ. j. Æruginis æris ʒ. ß. bulliant in Vini ℔. ß. diluti ℥. iiij. aquæ Plantagin. vel alia. Cuius loco Aquâ viridi dictâ vti poſſumus, in vlceribus oris deſcriptâ.

Efficaciſsimum erit, ſi Auripigmenti tantillum diſſoluatur in aqua Plantag. vel calicum Roſar. vel Solani, aliâue, & cum cura diligenti applicetur.

Sublimati tantillum cum vnguẽto Populeonis vt vis illius infringatur, vel parum Auripigmenti, fiſtulis inditur, vel Melle alijsúe ſubactum.

Aquæ ſtillatitiæ quæ fiſtulas atterunt, & illud quod attritũ eſt, ſimul ſanant, ſunt ſequentes: quarum vna: ℞. Thuris, Maſtiches ana ℥. ß. Æruginis æris, Auripigmenti ana ʒ. ij. Aluminis ℥. ij Mellis & Tereb. an. ℥. j. ß. Vini optimi ℔. j. ß. eliciatur aqua.

Alia: ℞. Auripig. Æruginis æris ana ℥ j. Aluminis ℥. iiij. Boli Armenæ vel Terræ ſigillat. ℥. ij. Sanguinis draconis, Thuris, Maſtiches ana ℥. j. Vini albi menſur. j. librarum trium vel quatuor, deſtilletur.

Vel aqua ex Euphorbio diſſoluto in ſucco Plantag. vel etiam alijs ſuccis, additâ Myrrhâ & Thure, elicitur.

Stercoris humani aqua in fiſtulis cõmendatur.

Oleum fiſtulas abradens ſic fit: ℞. Antimon. ℥. ij. Sublimati ℥. j. Mellis ℥. iiij. per retortam extrahatur oleum.

Helle-

Hellebori radix fiſtulis indita, tunicam potenter aufert.

Spongiam aridam, filo ſtrictè modo penicilli ligatam, vel Cerâ obductam, fiſtulis intrudunt; vel Gentianam vel Ariſtoloc. radicem ſiccam in hanc formam ſciſſam, idque dilatandi potiùs foraminis causâ, quàm extergendi, licet & hæc fiſtulæ per vim immiſſa, dum intumeſcunt, illam dilatent, ſicque callis attenuatis vel ſciſsis, citiùs poſtea hi extergantur, atque labia coaleſcunt.

Cauterio actuali vel potentiali ſi intrinſecùs fiſtula vratur, eſcharam facit, quâ detractâ, fiſtula à tunica liberata erit.

Quibus peractis ſi nuda & viua caro in fiſtula rurſum appareat, illa poſtea, vt aliud vlcus, ſarcoticis immiſsis, vel cùm adhuc ſinuoſum ſit, infuſis, demum epuloticis, vt dictum, curabitur.

Potionibus quibuſdam exhibitis, in vlcerum curationum fine deſcriptis, fiſtulas quoq; ſanari poſſe affirmant, fortè per eas ſinuoſa vlcera, tunicâ nondum obducta intelligentes. Nam tunicâ inueſtitæ ſi ſint fiſtulę, vix ſuam vim, vt tunicá abradere vel etiam conſumere valeant, eouſq; exerere poſſe videntur, niſi fortè molli adhuc tunica exiſtente aliquid efficiant, vel ampliùs, tunicâ iam abraſâ, operentur: quemadmodum illic oſtenſum fuit.

Calloſum vlcus, cuius labia dura ſunt, medicamentis emollientibus emollire ſtudebimus, & ſimul abſtergentibus callum extergere. *Calloſi vlceris, curatio.*

Inter quæ cataplaſma hoc vtrunq; pręſtat, quod ex radic. Conſolid. mai. & Lapathij coctis inuicem in Aqua & contuſis, addito Butyro, paratur.

Efficaciùs id facit emplaſtrum ex gummi Ammoniaco cum Aceto fortiſsimo diſſoluto factum.

Vel hoc vnguētum: ℞. gummi Ammon. Bdellij vel Galbani diſſolut. in Aceto potētiſsimo ℥.ij. Te-

rebinth.℥.ß.ol.Roſ.donec diſſoluantur, adde Æru gin.æris ʒ.ij.Aluminis ʒ.iij.pro vnguento.

Alia quæ vehementer abſtergunt, vel etiam ſi callus omnino ſit induratus,exedentia, præſertim ſi hiſce priùs emollitus fuerit, eum poſſunt abſumere: qualia multa in vlceribus & fiſtulis præſertim expoſita ſunt, & in vlceribus excreſcentibus iam proponentur.

Spondylij ramenta callis circumſtrata, eos abſumere docent.

Quod & Spongiam recentem ex decocto Mellis,callis impoſitam facere docet Dioſcor.

Sectio ſcalpello facta in calloſis vlcerum labijs, vulnus renouando, vt faciliùs poſteà ſanetur coaleſcatque,efficit.

Excreſcentis vlceris, curatio.

Excreſcens vlcus eſt, in quo caro quæ vlcus repleuit,vlteriùs extra corporis ſuperficiem, ob non maturè cicatricem inductam exereuit, & inſtar hypoſarcoſis prominẽs, partem cui inſidet deformat eiq́; impedimento eſt: quæ iterum plana redditur reliqueq́; carni æqualis,ſi quæ ſuperflua eſt,detrahatur,atq; prominens abſumatur.

Quod vt fiat, cauſam illius, plethoram ſcilicet, ſi illa adſit, parcâ victus ratione, & venæ ſectione impediemus: ſimulque ſi caro primùm excreſcere inceperit, topica quæ cicatricem procurare diximus,mox erunt adhibenda, cùm ſiccitate ſuâ non ſolùm eam gignere, ſed carnem ſimul exſiccando minuere, ipſiusque augmentum reprimere poſſint:quod tamẽ, ſi caro iam admodum excreuerit, non erit faciendum, cùm tunc eam ampliùs abſumere nequeant, & ſi cicatricem inducerent, vlcus deformem vti dictum, carnoſitatem poſt ſe relinqueret. Sed tunc potiùs quando caro adeò luxuriat, fortioribus vtendum, ſiccantibus & abſtergentibus,vel etiam cathereticis carnem detrahentibus;

tibus; Inter quæ multa quę ad fiſtulas extergendas idonea diximus, hîc quoque carnem auferre poſſunt: Vti & hæc, quæ vlceri excreſcenti apponuntur remedia, fiſtulis quoque competere: ſuntq́ue ſequentia.

Pulueres in hanc rem ferè vſurpantur, quos ex pixidulis, hiſce accommodatis, per epiſtomium, chirurgi vlceribus excreſcentibus inſpergũt; probanturq́; imprimis pulueres Colchici bulborum, quos Hermodactylos vocant & Hellebori nigri: Dein & Ariſtolochiæ, Gallarum. Atq; cineres oſſium Dactylorum, Lanæ, Spongiæ, Piſcium ſalſorum, Smaridis piſcis, Erinacei marini, Purpurarũ, Concharum, Teſtarum, omnium vſtorum.

Stuppa cannabina minutim inciſa, inſpergitur.

Mellis fæcum poſt deſtillationẽ illius, in fundo remanentiũ, calcinatarũ puluis croceus inſperſus.

Boracis puluerem noſtri chirurgi plerunque carni huic inſpergunt, propriaq́ue ad hos vſus pixide, quam Borras bigslin vocant, ad manus eum ſeruant.

Idem facit puluis Pumicis, Ochræ, Aſij lapidis floris, Diphriges.

Vtimur & Alumine, Chalcitide, vſtis, vel etiam non vſtis, quæ tamen, quia validiora ſunt, pulueribus alijs additis, contemperari poſſunt.

Vt: ℞. Aluminis vſti ʒ.iij. Balauſt. Boli Armen. tantundem, miſce.

Vel: ℞. Vitrioli ℥.ß. Aluminis ʒ.ij. cort. Granatorum, Gallarum an. ʒ.ij. Myrrhæ, Ariſtoloch. vſtæ an. ʒ.j. fiant trochiſci ad vſum.

Vini fæx cremata, valde efficax, quæ alijs pulueribus contemperari poteſt.

Puluis erodẽs chirurgorũ noſtrorũ, Rott heintz: ℞. Vitrioli ℥.iiij. Aluminis & Æruginis æris an. ℥.ß. affunde Aceti ad ℥.vj. calcinentur in vaſe lutato.

Alius fit ex Arſenici rubri & citrini, Aluminis & Gallarum æquali pondere, pulueriſatorum & in Aceto fortiſſimo decoctorum colatura, fuſa ſupra Calcis viuæ, & quale pondus, cum reſidentia decocti abiecti, exſiccetur calx, donec puluerizari poſſit.

Alius carnem ſuperfluam tollens, fit ex Calce viua cum Melle in trochiſcos formata, poſtea combuſta.

Argentum viuum ſublimatione aut præcipitatione, vt vocant, ſic effectum, vt citra magnum dolorem carnem abſumat; fit ex Argenti viui parte vna, & Aquæ fortis partibus duabus, in alembico magno cum recipiente magno, carbonibus ardentibus ſuppoſitis, relictiſque donec omnis aqua effluxerit, fractoque alembico, eoque quod album & croceum eſt, remoto, illo quod collo adhæret, rurſum puluerisato, denuò in vaſe ſupra ignem, donec omnis fumus abierit, agitetur.

Trochiſci quibus veteres vtebantur, carnē erodentes, inter cauteria in abſceſſu aperiendo deſcripti, hîc quoq; locum habere poſſunt, aliaq; multa illic deſcripta, cutem vrentia.

Quibus etiam trochiſcos Vigonis adnumerare poſſumus, ex medulla panis, ſublimato, & minio cum aqua roſarum formatos.

Ex vnguentis quæ carnem auferunt, præſertim vnguentum Ægyptiacum, vſitatum eſt.

Vel poteſt tale fieri: ℞. radic. Hermodactyli vel Agarici, Hellebori nigri, Spongiæ combuſtæ, Pumicis an. ʒ. ij. Aluminis vſti, Æris vſti an. ʒ j. ß. Æruginis æris, Chalcitidis an. ʒ j. excipiantur Melle & olei Tartari ℥ j. fiat vnguentum.

Vel ſic: ℞. Antimonij, Ferri limaturæ an ℥. ij. Aluminis, Salis ammoniaci, Sulphuris viui, Chalcanthi an. ℥ j. ß. Æruginis æris, Auripigm. Argenti viui

an.

an.℥ j. Aceti potentiſsimi, ℔ xiuij tonſorum cum calce ana ℥.ij.in vaſe figulino calcinentur, puluisq́; in vaſe vitreo bene clauſo ad vſum ſeruetur.

Mel anacardinum idem efficit inunctum.

O eum Sulphuris vel Tartari idem facit, vel per ſe iunctum, vel ſupra emplaſtrum aliquod conueniens, ſicque applicatum. Ol. Vitrioli item dilutum.

Cauterio actuali, ſectione, ſi nil aliud iuuare poteſt, caro aduritur vel amputatur.

Compoſitarum exulcerationum, quæ cum tumoribus, puſtulis iunguntur & componuntur, curationem, cum illorum curatione coniunximus, illarum verò, quibus tumores primùm ſuperueniunt, curam nunc exponemus, tam vulnerum quàm vlcerum, quæ accedēte rubro tumore fiunt & appellantur, Phlegmonoſa, Eryſipelatoſa, Oedematoſa.

Phlegmonoſa & eryſipelatoſa tā vulnera quàm vlcera, quæ ratione ſanguinis influxus, ob dolorē aliasúe cauſas talia fiunt, ſic tractanda, vt primùm reuellamus ſanguinem, eadem ratione vt in phlegmone oſtenſum.

Dein vt Repellentia in ambitu horum vlcerum circumponantur defenſiua, vti & poſtmodum digerentia, in phlegmone expoſita.

Quæ vulneribus aut vlceribus imponuntur, ſiccantia remedia, ab initio refrigerare ſimul debent, qualia etiā inter repellentia in phlegmone, ea maximè quę Lithargyrium, Cadmiam & Ceruſam recipiunt, deſcripta ſunt.

Vel hac ratione & inflammationi & exulcerationi accommodanda: ℞ ſuccorum Cynogloſsi, Plantagin. Salicis, Solani, vel Semperuiui ad ℥.iiij. ſucci Granatorum ℥ j. Aceti ℥. ß. olei Roſacei vel Myrtillorum ℥.iij. Ceruſæ ℥. ß. Plumbi vſti & loti

℥.ij. Camphorę ʒ.ß. Terebinth. q.ſ. pro vnguento.

Poſſumus & alia ſiccantia ſenſim addere, & repreſsâ inflammatione, ad ſola ſiccantia vulnera & vlcera redire, cùm & hæc reſiduum inflammationis abſumant.

Al. Vigonis eſt ceratum Nigrum dictum, quod ℞. lithargyrium, minium, terras, reſinam, camphoram, olea & pinguedines, cum vnguēto populeonis, vino granatorum & decocto myrtillorum, hordei, fol. plantag. ſolani, matris ſyluæ.

In ictu ſclopeti hoc emplaſtrum mox in principio conuenit: ℞. Boli ℥ ij. Sanguinis draconis ℥.j. Ceruſſæ vel Lithargyrij ℥. ß. farinæ Hordei ℥. j. ß. pulueris Lumbricorum ℥.ß. (præſertim ſi nerui affecti) Centaurij ſicc. ʒ.ij. Sæui diſſoluti in oleo roſ. ℥.j. Terebinth. q.ſ. fiat emplaſtrum, cui Diachylon album miſceri poteſt.

Vel hoc: ℞. ſucci Plantag. Solani, Semperuiui an. ℥.j. Aceti ℥. ß. ol. Viol. Roſ. Nenuph. Terebinth. an. ℥.j. coquantur ad ſuccorum conſumpt. addendo pulueres prædicti emplaſtri, fiat emplaſtrum.

In punctura à ſpina: ℞. ſuccorum Plantag. Burſæ paſtor. Solani, ol. Roſac. ana ℥.iiij. coquantur ad ſucc. conſumpt. addēdo Lithargyrij, Ceruſſę, Cadmiæ foſsilis & fornacum an. ℥. ß. Plumbi vſti & loti, Squamæ æris an. ʒ ij. Terebinth. ℥.j. ß. miſceantur.

In Nerui punctura ſi inflammatio oboriatur, vti facilè fit, hoc emplaſtrum applicandum: ℞. farinæ Hordei, Lentium an. ℥.ij. farin. Fabarum, Lupinorum vel Orobi an ℥.j. decoquantur in Vino, Aceto & Melle, vel in Oxymelite, fiat emplaſtrum. Poſtea alia adhibeantur ad dolorem compeſcendum, & puncturæ conuenientia, illic expoſita.

In vlceribus crurum cum eryſipelate vnguentum Roſ. cum Terebinth. & vitellis ouorum conuenit, & vnguentum de Calce.

Doloris

Doloris cauſâ, ſi intenſus ſuboriatur, in vulneribus aut vlceribus ob inflammationem, aliáſue, vel etiam propter remedia erodentia & cauſtica, quibus interdum vti dictum, vtimur, eum anodynis in ambitu circumpoſitis & impoſitis, donec mitigetur, ſedamus, qualia in inflammationibus copioſè expoſita ſunt; Inter quæ & illud, quod ſtercus Vaccinum recipit, valdè conuenit: tranſeundo etiam ad narcotica, ſi neceſsitas requirat. In tertio puncto, quid doloris cauſâ agendum, illic quoque declaratum fuit.

Oedematoſa vlcera & vulnera ſi ſint, ſeroſitatẽ illam quæ vicinam cutem & carnem humectat, & in tumorem attollit, vt abſumamus, non alijs quã iiſdem ſiccantibus, quibus madorem vulnerum & vlcerum exiccamus, ea ſanamus; hoc idem, ſi efficaciora ex illis & validiùs ſiccantia eligamus, præſtabimus, in ambitu poſtea ea quæ œdemata tollunt, adhibenda. *Oedematoſorum vlcerũ curatio.*

Gangræna cùm incipiens partis ſit corruptio, in ea ægerrimè membrum conſeruatur. Sphacelus cũm perfecta ſit Necroſis ſeu mortificatio, in ea pars mortua cadaueroſa fit, & niſi à viua penitùs reſecetur, vicinam afficiendo, mortem accerſit. *Gangrænæ curatio.*

Vbi ſpes aliqua reſtat, membrumq́; adhuc dolet, vel ſenſum aliquouſque retinet, ſubitò ſuccurrendum: Scarificando locum affectum vndique profundis multisq́; plagis.

Hirudines loco ſcarificationis appoſitæ, vel etiam ſi plagæ factæ ſunt, ſupra illas, conueniunt.

Aceto calido perfundatur vel foueatur locus ſcarificatus ter in die.

Vel Lixiuio forti, vel tonſorum, decocto Lupinorum; vel Lixiuio cinerum ficulneorum.

Aut Aquâ marinâ vel aliàs ſalsâ.

Fotibus ſubitò chirurgi vtuntur, fouentes locũ

ſcarificatum priùs vel non, ſequentibus: ℞.rad. Bryoniæ, Raphani an.℥.ij.fol. Galeopſis, Hederæ terreſtris an.m j. ſum. Iuniperi p.j. decoquantur in Vino, addito Aceto: Pro fotu cũ ſtuppis intinctis.

In gangræna pudendi fotus cum decocto Artbemiſiæ, Abſynthij, Violariæ, Fragariæ, fol. Altheæ in Vino, ſtatim iuuit, vnde mox corrupta à ſana parte, caro abſceſsit.

Applicationes aliæ ſic fiunt: Hedera terreſtris & ſum. Iuniperi contuſa, decocta in Lacte, applicata, pro ſingulari habentur experimento.

Braſsica elixa cum Melle, Dioſc. Vel Lactuca recens contuſa cum farina Loleacea.

Nuces iuglandes vetuſtiſsimę tritæ, vel cortices ipſarum cùm habentur virides adhuc.

Galeopſis & Bryonia cũ rad. folijs & ſeminibus.

Item Agrimonię & Roſarum fol.a, contuſa cum Aceto, Raphanus cum ſale.

Farina Orobi, Lolij, Cicerum, Hordei cum Melle & Sale.

Vel hoc cataplaſma: ℞.farinę Lupinorum, Lentium aut Fabarum, aut prædictarum ad ℥.vj.cort. Granat.ʒ.ij. flor. Roſ. ſicc.ʒ.j.Boli, Myrrhæ an.℥.ß. Salis ℥.j. ſucci Abſynthij vel Galeopſis vel Vrticæ, aut Hederæ terreſtr. Punicorum ad ℥.iij. Aceti ℥.j. cum Melle & Terebinth. vel Oxyſaccharo fiat cataplaſma, addẽdo interdũ Vitellos ouorũ tres. Interdũ & ol. Nucũ vel Roſace. ne ſubitò exiccetur.

Vel: ℞. reſidẽtiam decócti pro fotu, alterutrius contuſam, adde Nucum iuglandium antiq. nucl. ℥.j.ß.farinæ Orobi & Cicerum an ℥.ij. Mellis ℥.j.ß. Salis ℥.j. fiat cataplaſma.

Vnctuoſa ex oleis vel adipibus, cùm putredinẽ augeant, non adeò competunt, niſi vt minùs citò ſiccetur emplaſtrum, parùm de illis quę vim aliquã habent digerendi, addatur. Sic fit emplaſtrum ex-

pertum ex Sabina puluerifata cum Fermento, addendo parùm olei Lini vel Nucum, aut de Vitellis ouorum, vel Tartari.

Vnguentum Ægyptiacum poſt ablutionem imponatur, cui & Alumen addi poteſt, atq; dum paratur ſimul coqui.

Cauſtica, ſi perſeueret putredo, apponenda, vt lac Tithymali; vel alia alibi deſcripta.

Vel Oſsibus humanis contuſis & puluerifatis miſce Arſenicum, eoq; vtere. Cui rad. Mandragoræ addunt, fortè ne dolorem moueat. Alij rad. Pentaphyli quoq; adijciunt.

Poſtquam caro putris à ſana receſsit, vt vlcus curabimus.

Poſſumus & alijs vehementer abſtergentibus in vlceribus, & carnem detrahentibus, in vlcere excreſcente expoſitis, vti.

Caries oſsium, quando illa corroſa, carioſa, nigra fiunt, in vlceribus prauis, profundis, ſinuoſis ad oſſa vſq; pertingentibus, eaq; vitiantibus, & vlcerũ curationem impedit, & membri quoq; ſi perſeueret, firmitatem vitiat. Quam incipientem vt auferamus, medicamenta in profundum ad oſſa vſq; intrudi atq; inijci debent, dilatato priùs, ſi anguſtum vulnus ſit, vlceris foramine, per turũdam ſiccam, quæ vbi madorem à vulnere conceperit, intumeſcens locũ dilatet. Sicuti intruſâ rad. Gentianæ aridâ, quæ tamen ſimul etiam abſtergit, vel ſpongiolâ arctè in formam ſuppoſitorij vinctâ, alijſue hoc perficitur. Vel ſi nondum pateat aditus, ſectione vlceris os aperire poſſumus. *Cariei & corruptionis oſsium, curatio.*

Quibus factis, medicamenta indimus abſtergentia, aliàs etiam cathæretica, vt ſicuti à carne putredinem, ita ab oſsibus cariem abradant.

Quòd ſi verò hiſce, vitiũ ab oſsib. auferri nequeat: Vti &, ſi alia oſsis adſit vel reſtet aſperitas, in-

ſtrumento acuto, ad hoc apto, os denudatum priùs, radimus & æquale reddimus, vel illud quod protuberat, abſcindimus, donec os læue & mundum rurſum appareat.

Nonnunquam cauterio actuali os corruptum vrimus, tunc enim pars aduſta à ſana ſponte abſcedit ſeparaturque. Quod vt in varijs locis, vbi oſſa ita vitiata ſunt, fieri ſolet, ſic in digitorum extremis oſsibus, in Paronychia tam ſubitò hoc modo lædi ſolitis, mox faciendum, vt internodio corrupto ablato, illud quod ei contiguum fuit, conſeruari poſsit.

Quibus factis, oſſeque ſic purgato, vlcus poſtea remedijs, quæ eius natura poſtulat, curabitur.

FINIS.

IN.

I N D E X.

Affectuum omnium qui in hoc opere tractantur, & in margine plerumque adnotati reperiuntur, tam Symptomatum in generibus propoſitorum, quàm Morborum in cauſis deſcriptorum: Quibus, vbi cuiuſque cura inueniatur, numero indice, ſingulis (vti in tractatu de functionum læſionibus) addito, ſignificatur.

A

Abſceſſus 757 cauſa 782 cura 833
Achores: vide, Tinea.
Aegylops 277 cauſa 281 cura 288. 311.
Alcola, 343. vide, Oris vlcera.
Angina vera 379 cauſa 381 cura 368.395
Angina notha 379 cauſa 383 cura 386.390
Anginæ ſexta ſpecies 379. vide Dyſpnœam in primo tractatu.
Antiades 380 cauſa 381 cura 386.396
Anthrax, Carbunculus 766 cauſa 792 cura 849
Anthrax peſtilentialis 766 cauſa 790 cura 849
Aphtæ 343. vide Oris vlcera.
Apoſtema: vide, Abſceſſus.
Arthritis generalis 675 cauſa 685. 693 præcautio & cura 702
Arthritidis ſpecies peculiaris 684 cauſa ibid. cura 700
Arthritis maligna 698 cauſa ibid. cura 748
Articulorum dolor: vide, Arthritis.
Auditus dolor ſeu offenſio 1 cauſa 1 cura 2
Auditum offendẽs Strepitus, cauſa Auditus doloris ſeu offenſionis 2 cura 2
Aurium dolor 322 cauſa 323 cura 325
Aurium pruritus 322 cauſa 323.324 cura 325. 333
Aurium calida intẽperies, cauſa Pruritus in auribus 323. cura 325
Aurium inflammatio, cauſa Doloris in auribus 323 cura 325

Aurium vanni inflammatio 756 cauſa 784
cura 809
Aurium frigida intemperies, cauſa Doloris in auribus 324 cura 331
Auribus infeſta qualitas maligna, cauſa Doloris in auribus 224 cura 333
Aurium irritatio, cauſa Pruritus ſeu Titillationis in auribus 324 cura 333
Aurium interior diſtentio, cauſa Doloris in auribus 324
cura 331
Aurium vulnus aliáue læſio, cauſa Doloris in auribus 325 cura 333
Aurium abſceſſus, cauſa Doloris in auribus 328
cura. ibid.
Aurium vlcus, cauſa Doloris in auribus 329 cura ibid.

B

BVbo ſine inflammatione 755 cauſa 785 786.
cura 824
Bubo cum inflammatione 755 cauſa 784 cura 824
Bubones in iuuenibus dum creſcunt 785 cauſa. ibid.
Bubo Venereus, Schlier 755 cauſa 785
cura 824
Bubo malignus peſtilens 755 cauſa 785.786
cura 824

C

CAlculus & arenæ in hepate illiusque veſicula, cauſa Grauis hypochondriaci doloris 537 cura 545
Calculus & arenæ in renibus, cauſa Grauis hypochondriaci doloris 538 cura 553
Calculus & arenæ in vreteribus, cauſa Nephritici doloris 539 cura 553
Calculus ſub lingua 342. vide Ranam.
Cancer vteri 602 illius ceruicis & pudendi 640
exulcer. 641 cauſa 602.643 cura 646.647
Cancer 758 cauſa 788 cura 842
Cancer exulceratus, Carcinoma 759 cauſa 789
cura 845
Cancer Krebslin: vide, Furunculus.
Cancer vel Herpes exedens gingiuarſi Durchfeüle Germ. 344. vide Aphtas.
Capitis dolor 245 cauſæ 247 cura 254
Capitis grauedo 245 cauſa 249 cura 254
Capitis grauedo externa 678 cauſa 684 cura 700
Cephalalgia 245 cauſa 249 cura 254

Cephalæa 246 cauſa 253 cura 254
Cephalæa externa 677 cauſa 683 cura 700
Cerebri calida intemperies, cauſa Capitis doloris 248
cura 254
Carcinoma: vide, Cancer exulceratus.
Carbunculus: vide, Anthrax.
Cardiaca 445 vide, Cordis rodens dolor.
Cardialgia: vide, Cordis dolor.
Cardilæa 446. vide, Ventriculi imbecillitas & calida conſtitutio.
Cardiogmos: vide, Cordis rodens dolor.
Caſus, cauſa Contuſionis: vide, Contuſio.
Cerebri à ſanguine repletio, cauſa Cephalalgiæ ſanguineæ, bilioſæ, melancholicæ, piruitoſæ 249 cura 254
Cerebrum impetētes vapores, cauſa Capitis dolor. 249
cura 254
Cerebri frigida intemperies, cauſa Capitis doloris 250
cura 254
Cerebri vellicatio & diſtentio, cauſa Capitis dol. 251
cura 254
Cerebro inimica qualitas, cauſa Capitis doloris 252
cura 254
Cerebri diſpoſitio patibilis & imbecillitas, cauſa Cephaleæ & Hemicraniæ 253 cura 254
Chiragra 675 Zipperlin Germ. vide, Arthritis.
Chymoſis oculi 277. vide, Ophtalmia vera.
Clauus: vide, Cephalæa externa.
Colicus dolor 585 cauſa 589.595 cura 602.626
Coli anfractus diſtentio ab excrementis & flatibus, cauſa Colici doloris 589 cura 602
Coli cellularum diſtentio à retentis excrementis & corporibus, cauſa Colici doloris 589 cura 602
Coli inflammatio, cauſa Colici doloris 595 cura 626
Coli inteſtini cauſâ, Cordis dolor 458 cura 528
Coli affectus, cauſa Hypochondriaci doloris 544
cura 545
Columella 378 cauſa 384 cura 386.398
Condyloma in oculo: vide Oculi vlcera.
Condyloma pudendi mulieris 641 cauſa 659
cura 666
Condyloma podicis Feigwartzen 656 cauſa 659
cura 666
Contuſio cum Solo dolore 750 cauſa 754 cura 821
Contuſio cum tumore 754 cauſa 795 cura 820

Contuſio cum vulnere vide Vulnus.
Conuolulus 536 cauſa 593.595 cura 623.626
Cordis dolor 443 cauſa 447 cura 459
Cordis comprimens vel diſtendens dolor 444 cauſa 450 cura 465
Cordis rodens dolor ſeu morſus 444 cauſa 449 450.452 453 cura 465.468
Cordis ardens dolor 445 cauſa 442 cura 468
Cordis ardens ebulliens dolor Gedt Germ. 446 cauſa 453 cura 468
Cordis calor ſeu intemperies calida, & ſimul cum ea, omnium corporis partium, cauſa Febris 28 cura 88
Cordis calor à ſanguine in vaſis inflammato, à cauſa externa accenſus, cauſa febris Ephemeræ & Synochi puræ 30 cura 89.90
Cordis calor à ſanguine in vaſis inflammato, à morbo proueniens, cauſa febris Ephemeræ & Synochi Symptomaticarum, morbis eiuſmodi comitatarum 35.36 cura 236
Cordis calor à ſanguine in vaſis inflammato accenſus, cuius portio extra vaſa in partem aliquam effunditur, proueniens, cauſa febris Synochi primariæ, inflammatione, bubone, eryſipelate, ecthymatibus, exanthematibus, anthrace, comitatæ 37 cura 231
Cordis calor à ſanguine in venis putreſcente, cauſa febrium Continuarum putridarum 47 cura 94
Cordis calor à ſanguine in venis putreſcente, cordi vicinis, cauſa Synochi putris, Cauſonis, Lipyriæ, Colliquantis 46. cura eadem cum Continuis putridis.
Cordis calor à ſanguine in arterijs putreſcente, cauſa Cauſonis 48 cura eadem cum Continuis putridis.
Cordis calor à ſanguine in venis putreſcente accenſus, cuius portio extra vaſa in partem aliquam effunditur; cauſa febrium Continuarum putridarum, tumoribus, puſtulis, maculis, comitatarum 48 cura eadem cum Continuis putridis.
Cordis calor à ſanguine in venis meſeraicis putreſcente accenſus, cauſa febrium Intermittentium 54 cura 126
Cordis calor à ſanguine, in venis meſeraicis diuerſis in locis putreſcente, accẽſus, cauſa febrium Duplicium, Triplicium 62 cura 228
Cordis calor à ſanguine in venis meſeraicis & vena caua ſimul putreſcente accenſus, cauſa Hemitritæi 63

cura 229
Cordis calor ab humore extra vaſa, vel parte, vt ſecundina, fœtu mortuo, vel corpore alio, vt vermibus, putreſcentibus accenſus, cauſa febrium Lentarum, quas eiuſmodi affectus comitantur 65 cura 244
Cordis calor à ſanguinis in vaſis putredine & malignitate accenſus, cauſa febrium Malignarum putridarum 72 cura 170
Cordis calor à veneno accenſus, cauſa febrium Peſtilentium & Venenatarum 77 cura 172.219
Cordis temperamenti in calidius conuerſio, permanẽs, cauſa febrium Hecticarum 85 cura 220
Coxendicus dolor 675 cauſam, curam: vide Arthritis.
Cutis abraſio vel attritio, intertrigo 768 cauſa 795.796 cura 883
Cutis frictio cauſa Abraſionis illius & Scabiei 795 cura 883
Cutis eroſio, cauſa illius Abraſionis 796 cura 883
Cutis exſiccatio ab externis cauſis, cauſa Moleſtiæ ex contactu rei aſperæ & Fiſſurarum ac Pernionum 780 cura 883
Cutis ſiccitas ab humore proueniens, cauſa Fiſſurarum 799 cura 883
Cutis capitis ab humore peruerſo eroſio, cauſa Tineæ 799 cura 857
Cutis à ſanguine perfuſio, cauſa Eryſipelatis 781 cura 895
Cynanche: vide, Angina.

D

Defluxiones ſeu deſtillationes in corporis habitum delabantes Flüß Germ. 674 cauſa 685 præcautio & cura 702
Dentium dolor 358 cauſa 360 cura 365
Dentium dolor in dentitione infantium 359 cauſa 365 cura 377
Dentium dolor euulſo dente 360 cauſa 365 cura 377
Dentium ſtupor: vide, Hæmodia.
Dentium doloris cauſa, Defluxio 362 cura 365
Dentium doloris cauſa, Intemperies frigida 362 cura 375
Dentium doloris cauſa, Calor & Inflammatio 361 cura 365
Dentium doloris cauſa, ipſorum Irritatio 363 cura 379

Dentium doloris cauſa, Dentes vitiati vel conſtricti 363 cura 375
Dentium aſperitas, cauſa Hæmodiæ 363 cura 377

E

EPhelides puſtulæ in ſcabie 360 cauſa 783.786.787 cura in Scabie
Epicauma: vide, oculi vlcera
Epiphora 762 cauſa 283.285. cura 288.311
Epinyctis 762 cauſa 791 cura 857
Eryſipelas, Rothlauff/Carfunckel 750 cauſa 781.787 cura 803
Eryſipelas phlegmonodes, œdematodes, exulceratum 751 cauſa 781.785 cura 803
Eryſipelas in cruribus hydropicorum 751 cauſa 782 cura 803
Eryſipelata parua 751 cauſa 785 cura 803
Exitura chirurgorum 758 vide Abſceſſum.

F

FAucium dolor 378 cauſa 381 cura 385
Faucium aſperitas 378 vide Vocis defectũ, in primo tractatu
Faucium irritatio moleſta 378 cauſa ab inhærentibus, vide Deglutitionis defectum, in primo tractatu
Faucium vlceroſus dolor 380 cauſa 384 cura 402-404
Faucium inflammatio, cauſa Anginæ veræ 381 cura 368 illius abſceſſus 395
Faucium tumor ex defluxione, cauſa Anginæ nothæ 383 cura 386.390
Faucium exulceratio, cauſa vlceroſi illius doloris 384 cura 402
Fauus 762 vide, Tinea
Febris πυρετός 3 cauſa 28 curatio 88
Febris Ephemera, diaria 4 cauſa 33 cura 89
Febris Synochus, pura, diaria, plurium dierum 5 cauſa 33.34 cura 90
Febris Continua putrida, cõtinens, conclufa, Hauptwehe/ Taubhauptwehe Germ. 7 cauſa 44 cura 94
Febris Synechus, continuæ putridæ ſpecies, tertiana, quartana quotidiana, inordinata 8 cauſa 87 cura 94
Febris Synochus putrida, continuæ putridæ ſpecies 9 cauſa 49 cura 94
Febris Synochus, acmaſtica, epacmaſtica, paracmaſtica tã pura quàm impura: vide, Synochus pura & putrida

Febris

Febris Cauſus, Ardens, continuæ putridæ ſpecies 9 cauſa 46.49 cura 94
Febris Leipyrias, continuæ putridæ ſpecies 9 cauſa 46 cura 94
Febris Syncopalis, continuæ putridæ ſpecies 11 cauſa 47 cura 94
Febris Colliquans, cauſonis ſpecies 11 cauſa 50 cura 94
Febris Intermittens Kaltwehe Germ. 22. tertiana, quartana, quotidiana 24 quintana, ſextana 26 cauſa 54 cura 126
Febris Intermittens Duplex tertiana, quartana, Triplex quartana 25 cauſa 62 cura 228
Febris Intermittens Exquiſita, Notha tertiana, quartana 61 cauſa ibid. cura 126
Febris Epiala intermittentis ſpecies 27 cauſa, vide Febr. intermitt
Febris Syncopalis intermittentis ſpecies 28 cauſa, vide Febr. intermittens.
Febris Maligna putrida 11 cauſa 72 cura 170
Febris peſtilens 6 cauſa 79 præcautio & curatio 172
Febris Venenata 16 cauſa cura 219
Febris Hectica 12 cauſa 85 cura 220
Febris Maraſmodes, Maraſmus 13 vide, Hectica
Febris Intermittens cum Hectica compoſita 15 cauſa 87 cura 230
Febris continua putrida cum Hectica compoſita 13 cauſa 87 cura 230
Febris Hemitritæus, Semitertiana 14 cauſa 63 cura 229
Febris Epiala, hemitritæi ſpecies 15.27 vide, Hemitriteus
Febris Syncopalis, hemitritæi ſpecies 15 vide Hemitritæus
Febris Ephemera, Synochus pura, Venenata, inflammatione externâ comitata 16 cauſa 78 cura 236
Febris Synochus pura, eryſipelate externo comitata, Karfunckel Germ. 16 cauſa 40 cura 231
Febris Ephemera, Synochus pura, Peſtilens, Venenata, bubone comitata 17 cauſa 40.78.79 cura 231
Febris Continua putrida, Maligna putrida, Peſtilens, anthrace comitata 18 cauſa 37.40.48.79 cura 243
Febris Synochus pura, Continua putrida, Maligna putrida, Peſtilens, Venenata, exanthematibus comitata 10 cauſa 37.40.48.97.98 cura 231

Febris Synochus pura, Continua putrida, Maligna putrida, Peſtilens, ecthymatibus comitata 18 cauſa 37 40 48 79 cura 238
Febris Ephemera, Synochus pura, ſymptomatica, morbis calidis & bilioſis & cholerâ morbo, dyſenteriâ, dolore dentium comitata 20 cauſa 35.36 cura 236
Febris Synochus primaria, inflammationibus internis, vt pleuritide, peripneumoniâ, hepatitide, ſplenitide, phrenitide, anginâ: &c. comitata 20 cauſa 38 cura 236
Febris Phlegmonodes, Typhodes Crymnodes 39 cauſa. ibid. cura 236
Febris Synochus pura, morbis calidis in habitu corporis, vt arthritide comitata 20 cauſa 40 cura 236
Febris Hectica, phtiſi comitata 21 cauſa 70 cura 244
Febris Lenta, phtiſi comitata 65 cauſa. ibid. cura 244
Febris Lenta, Cachexia comitata 21 cauſa 70 cura 244
Febris Lenta, ſecundinæ, fœtus mortui retentioni, & vermibus comitata 22 cauſa 71 cura 244
Fiſtula lachrymalis 279 cauſa 285 cura 288.320
Fiſtula: vide Vlcus fiſtuloſum.
Fiſtulæ, Rhagades Græc. 767 cauſa 780.799 cura 883
Furunculus, Dothien 754 cauſa 783 cura 809

G

GAngræna Kaltbrandt Germ. 777 cauſa 782 cura 969
Gargareonis lapſus vel elongatio: vide, Columella.
Gargareonis elongatio & tumor à defluxione, cauſa Columellæ 384 cura 386.398
Gargareonis inflammatio, cauſa Vuulæ 381 cura 386. 396
Gargareonis exulceratio, cauſa Vlceroſi doloris illiusq; abſumptionis 384 cura 402
Gargareonis abſumptio 380 cauſa 384 cura 402
Genitalium dolor 639 cauſa 642 cura 645
Genitalium marium dolor interior 639. ad Mictionem cum dolore refertur.
Gingiuarum perforatio, cauſa Doloris dentium, in dentitione 365 cura 377
Gingiuarum læſio cauſa doloris dentium eo euulſo 365 cura 377
Glandularum tumores & inflammationes 754 cauſa 783 cura 824

Glan-

Glandularum à ſanguine repletio citra inflãmationem, cauſa Bubonum citra inflammat. 783.785.786
cura 824
Glandularum à ſanguine repletio, cauſa inflammationum, Pani & Phygethli in bubonibus & parotidibus 784 cura 824
Glandularum à ſanguine maligno repletio, cauſa Bubonum venereorum & peſtilentialium & Parotid. peſtilentialium 785.790 cura 824
Gonagra 675 vide, Arthritis.
Guſtus dolor ſeu Inſuauitas 1 cauſa 1 cura 2

H

Habitus corporis dolor 672 cauſa 679
cura 699
Habitus corporis dolores quibus alia ſymptomata copulata præualent 672 cauſa 680.681 cura 699
Habitus corporis partium cum Spaſmo diſcurrente dolor 698 cauſa. ibid. cura 748
Habitus corporis partium cum Senſu deprauato dolor 698 cauſa. ibid. cura 748
Habitus corporis diſtendens, flatulentus dolor 700
cauſa, cura. ibid.
Habitus corporis diſtẽdens cum tumore in ruptura dolor 682 cauſa. ibid. cura 699
Habitus corporis partium compreſſio & diſtentio, cauſa dolorum quorundã, in quibus alia ſymptomata præualent 680.681 cura 699
Habitus corporis partium à flatibus diſtentio, cauſa flatulenti illic doloris 700 cura. ibid.
Habitus corporis partis à ruptura diſtentio, cauſa doloris diſtendentis, cum ruptura accidentis 682
cura 699
Habitus corporis partes occupans, humoris defluxio, cauſa Defluxionum & Arthritidis frigidæ, illiusq; ſpecierum 685 præcautio & cura 702
Habitus corporis partes occupans ſanguinis influxus, cauſa Arthritidis calidæ illiusq; ſpecierũ 693 cura 702
Habitus corporis partes occupans congeſtio humoris, cauſa Cephaleæ externæ, Grauedinis externæ, & Arthritidis alicuius 684 cura 700
Habitus corporis partes infeſtãs maligna qualitas, cauſa Luis venereæ 696 cura 747
Habitus corporis partes infeſtãs maligna qualitas, cauſa Cephaleæ externæ malignæ 698 cura 747

Habitus corporis partes infeſtans maligna qualitas, cauſa Arthritidis cuiuſdam malignæ 698 cura 748
Habitus corporis partes infeſtans maligna qualitas, cauſa doloris cum Spaſmo diſcurrente 698 cura 748
Habitus corporis partes infeſtans maligna qualitas, cauſa doloris cũ Senſu tact⁹ deprauato 698 cura 748
Hemicrania 246 cauſa 253 cura 254
Hæmodia 360 cauſa 363 cura 377
Hæmorrhois cæca 656 cauſa 658 cura 660
Hæmorrhoidalis venæ repletio à ſanguine, cauſa Hæmorrhoidis cæcæ 658 cura 660
Hepatis obſtructio ab humore, tumore, cauſa Grauis hyponchondriaci doloris 537 cura 545
Hepatis inflammatio, cauſa Ardentis doloris in hypochondrijs 535 cura 545
Hepatitis 331 vide, Hepatis inflammatio
Herpes miliaris Zittermahl Germ. 765 cauſa 792 cura 853
Herpes eſthiomenus 765 Wurm Germ. cauſa 792 cura 853
Herpes phlyctenodes 763 cauſa 794 cura 853
Homoplatæ dolor 675 vide Arthritis
Hypochondriacus dolor 529 cauſa 534 cura 545
Hypochondriacus Grauis & obtuſus dolor 529 cauſa 537 cura 545
Hypochondriacus Ardens & inflammans dolor 331 cauſa 535 cura 545
Hypochondriacus diuellens acerbiſſimus dolor: vide Nephriticus dolor
Hypochondriacus punctorius dolor 532 cauſa 543 cura 583
Hypochondriacus tenſiuus & lancinans dolor 532 cauſa 544 cura 545

I

Ictus virulentus ſeu venenatus animalium 772 cauſa 797 cura 930
Ignis perſicus: vide, Anthrax
Ignis ſacer vel ſyluestris 765 vide Herpes
Iliacus dolor 585 cauſa 591.596 cura 602.626
Impetigo, Lichen Græc. 754 cauſa 793 cura 887
Intertrigo: vide, Cutis abraſio
Inteſtinorum refrigeratio cauſa Torminum ventris 594 cura 602

Inteſtinorum diſtentio à copia excrementorum & flatuum, cauſa Ventris doloris 589 cura 602
Inteſtinorum tenuium exitus meatus obſtructio, cauſa Iliaci doloris 591 cura 602
Inteſtinorum phlogoſis, eryſipelas à bile, cauſa Iliaci doloris 596 cura 626
Inteſtinorum tenuium inflammatio, cauſa Conuoluuli 595 cura 626
Inteſtinorũ conuolutio cauſa Conuoluuli 593 cura 602
Iſchiadicus dolor: vide, Coxendicus dolor.

L

LAbiorum fiſſuræ: vide, Fiſſuræ
Lateralis dolor: vide, Pleuritis
Lepra Græcorum vel Pſora deterior 764 cauſa 793 cura 857
Lienaris vel Spleneticus falsò dictus punctorius dolor Miltʒeſtechen Germ. vide, Hypochondriacus punctorius dolor
Lienis obſtructio ab humore, tumore, cauſa Grauis hypochondriaci doloris 537 cura 545
Lienis inflammatio, cauſa Ardentis doloris in Hypochondrijs 535 cura 545
Linguam & fauces offendens Sapor, cauſa Guſtus doloris ſeu inſuauitatis 2 cura 2
Linguæ punctio, nullo apparente morbo 341 cauſa 345 cura: vide in Stupore & Paralyſi, in primo tractatu
Linguæ neruorum affectus, cauſa Punctionis & ardoris in lingua nullo apparente affectu 345 curam vide in Stupore, Paralyſi, in primo tractatu
Lippitudo: vide, Epiphora
Luis venereæ ſpecies Lemmy Germ. 678 cauſa 696 cura 747
Lumborum dolor Lendy wehe: vide, Nephriticus dolor
Lupus: vide, Cancer.

M

MAmillarum inflammatio 755 cauſa 784 cura 830
Mamillarum à ſanguine repletio, cauſa Inflammationum in illis 784 cura 830
Manuum fiſſuræ: vide, Fiſſuræ
Miſerere mei: vide, Conuoluulus
Morbus Neapolitanus, Gallicus: vide, Lues venerea
Morſus vulnerans 771 cauſa 797 cura 895
Morſus virulentus & venenatus 771 cauſa 797 cura 930

N

Nares offendens Fœtor, cauſa Olfactus doloris ſeu inſuauitatis 2 cura 2
Narium pruritus & titillatio 334 cauſa 335 cura 337
Narium intrinſecus ardens dolor 334 cauſa 335 cura 337
Narium extrinſecùs alarum dolor 756 cauſa 784 cura 809
Narium vlceroſus dolor 334 cauſa 337 cura 341
Narium irritatio, cauſa Pruritus & Titillationis in illis 335 cura 336
Narium calida intemperies & inflammatio, cauſa Doloris ardentis in ipſarum interioribus 335 cura 337. & exterioribus 784 cura 809
Narium Excoriatio, Vulnus, Vlcus, cauſa Doloris vlceroſi in ipſis 335 cura 337.341
Nephritis 331. vide, Renum inflammatio.
Nephriticus dolor, Grieß 533 cauſa 539 cura 553
Noli me tangere: vide, Cancer.
Nomæ: vide Vlcera exedentia.

O

Oculorum dolor 274 cauſæ 380 cura 286
Oculorũ conuellens dolor ſeu contractio poſt ſomnum 275 cauſa 284 cura 288.303
Oculorum pruritus 275 cauſa 280.283.284 cura 288 303
Oculorum punctio 275 cauſa 380 cura 288.303
Oculi aſperitas 278 cauſa 280.284 cura 288
Oculi ſcabrities 278 cauſa 285 cura 288.315
Oculi veſica: vide, Phlyctena oculi.
Oculi vlcera in cantho maiore 278 cauſa 285 cura 287.318
Oculi globi vlcera 279 cauſa 285 cura 288.316
Oculi vulnera 279 cauſa 285 cura 288.320
Oculi irritatio à ſplẽdore, cauſa Viſionis doloris ſeu offenſionis 1 cura 2
Oculi calida frigida, ſicca intemperies, cauſa Pruritus & Punctionis in oculo 380 cura 288 303
Oculi ſiccitas, cauſa Aſperitatis in oculo 280 cura 288
Oculi calida intemperies cum affluxu ſanguinis, cauſa Ophtalmiæ non veræ 281 cura 288.303
Oculi inflammatio, cauſa Ophtalmiæ veræ 281 cura 288.303

Oculi

Oculi canthi inflammatio, cauſa Aegylopis 281 cura 288.311
Oculi à defluxione affectus, cauſa Pruritus & Epiphoræ 283 cura 288.311
Oculi à vaporibus diſtentio, cauſa Oculi contractionis poſt ſomnum 284 cura 288.303
Oculi vellicatio, cauſa Pruritus, Aſperitatis, Ophtalmiæ & Epiphoræ 284 cura 288.311
Oculi ſolutio continui, cauſa Phlyctenæ, Scabritici, Vlcerum, Fiſtulæ, Vulnerum, in oculo 285 cura 288. 315.316.318 320.321
Oeſophagi ardens dolor 282 cauſa ibid. cura 386.400
Oeſophagi inflammatio, cauſa Ardentis illius doloris 382 cura 386.400. vbi & abſceſſus cura
Oeſophagi exulceratio & vulnus, cauſa Faucium vlceroſi doloris 384 cura 404
Olfactus dolor ſeu inſuauitas 1 cauſa 1 cura 2
Ophthalmia non vera 275 cauſa 281 cura 288.303
Ophtalmia vera 277 cauſa 281 cura 288.303
Oris dolor 341 cauſa 244 cura 347
Oris & linguæ aſperitas 341. vide, Guſtus læſio & Loquelæ defectus in primo tractatu.
Oris & linguæ calor, tumor & ardor Breune Germ. nonnunquam & fiſſuræ & puſtulæ 342 cauſa 345 cura 347
Oris & linguæ vlceroſus dolor cum excoriatione, fiſſuris, exulceratione 343 cauſa 346 cura 351
Oris & linguæ intemperies & calida inflammatio, cauſa caloris, tumoris & ardoris, & fiſſurarum puſtularumque in illis 345 cura 347
Oris & linguæ ſolutio continui, cauſa Vlceroſi doloris cum excoriatione, fiſſuris, exulceratione in illis 346 cura 351
Oris labiorum inflammatio 756 cauſa 784.809
Oſſium Caries & corruptio 778 cauſa ibid. cura 971
Oſſium læſio cum vulnere 771 vide Vulnus
Ozæna 336 vide Narium vlcus.

P

Palpebrarum fiſſuræ: vide, Fiſſuræ
Panaritium digitorum: vide, Paronychia
Panus Phygethlon Græcis: vide, Bubo vel Parotis cum inflammatione

Papillarum fiſſuræ: vide, Fiſſuræ
Papillarum inflammatio 756 cauſa 784 cura 809
Papula: vide Herpes
Paristhmia 379 cauſa 386 cura 398
Paronychia Wurm am finger 756 cauſa 784. 788 cura 809
Paronychia vlcerata 775 cauſa ibid. cura 938
Parotis Ohrenmüggele cum inflammat. & peſtilens 755 cauſa 784 cura 824
Partium corporis exteriorum quarundam inſueta attrectatio, cauſa Titillationis 779 cura 800
Partium externarum quarundam, vt Labiorum, oris, podicis, pudendi. Item Papillarum, Narium, Aurium, & Digitorum extremitatum à ſanguine repletio, cauſa Inflammationum in iſtis, & Paronychiæ 784 cura 809
Partium corruptio cauſa Gangrænæ 782 cura 969
Partium neruoſarum corruptio, cauſa Vlceris aquam Gliedwaſſer exudantis 782 cura 933
Partium caloris natiui extinctio, cauſa Sphaceli 282 cura 969
Pedum fiſſuræ: vide, Fiſſuræ
Pedum vlcera peruerſa 776 cauſa ibid. & 798 cura 933
Penis glandis & præputij inflammatio 756 cauſa 784 cura 633
Peripneumonia 406 cauſa 409 cura 419
Peritonæi diſtentio à flatibus, cauſa Punctorij hypochondriaci doloris 543 cura 583
Peritonæi tenſio viſcerum & vaſorum illi adiacentium occaſione, cauſa Tenſiui & lancinantis hypochondriaci doloris 544 cura 545
Pernio, chymethlon 767 cauſa 780 cura 883
Peſtis, Peſtilentia: vide, Febris peſtilens
Phagedæna: vide Vlcera depaſcentia
Phlegmone, Inflammatio 751 cauſa 786 cura 809
Phlegmone eryſipelatodes, œdematodes 753 cauſa 785 cura 809
Phlogoſis 750. 752 vide, Eryſipelas & Phlegmone
Phlyctenæ 762 cauſa 793 cura 857 883
Phlyctena oculi 277 cauſa 285 cura 288 315
Phyma: vide, Bubo vel Parotis cum inflammatione

Picro-

Picrocoli:vide, Cordis rodens dolor.
Plaga:vide Vulnus.
Pleuritis falſa, Flatulenta, Pituitoſa 405 cauſa 408
Pleuritis vera, Bruſtgeſchwär 406 cauſa 409 cura 419
Pleuritis Succingentis tunicæ peculiaris à cæteris 407 cauſa 409 cura 435
Pleuritis ſeu Peripneumonia cum Pleuritide Succingentis concurrens 435 cauſa, cura ibid.
Podagra 675 cauſa 685.693 præcautio & curatio 702
Podicis dolor 655 cauſa 657 cura 660
Podicis inflammans dolor 655 cauſa 657 cura 669
Podicis vlceroſus dolor 657 cauſa 659 cura 670
Podicis condyloma:vide Condyloma.
Podicis inflammatio vel phlogoſis, cauſa Inflammantis podicis doloris 657 cura 669
Podicis vlcus & vulnus, cauſa Vlceroſi podicis doloris 659 cura 670
Podicis peruerſus humor, cauſa Condylomatis in ano 659 cura 666
Podicis fiſſuræ:vide, Fiſſuræ.
Podicis labiorum & cutis rugoſæ inflammatio 756 cauſa 784 cura 809
Pollicis & indicis interſtitium poſſidens inflammatio, Grippelen Germ. 757 cauſa 784 cura 809
Præputij fiſſuræ:vide, Fiſſuræ.
Prurigo Chriſmos Græc. 763 cauſa 792 cura 857
Pruritus 749 cauſa 791 cura 800
Pſeudophtalmia 276 vide, Ophtalmia non vera.
Pſorophtalmia: vide Oculi ſcabrities.
Pſora Græcorum 764 cauſa 793 cura 857
Pudendi fiſſuræ:vide, Fiſſuræ.
Pudendi mulieris çolliculorum & alarum inflammatio 756 cauſa 784 cura 809
Pulmonum inflammatio, cauſa Pleuritidis veræ, & Peripneumoniæ 409 cura 419
Punctorius dolor Stich Germ. vide, Pleuritis.
Punctura lata:vide, Vulnus punctim factum.
Punctura anguſta 769 cauſa 796 cura 923

R

Rana tumor ſub lingua, Batrachios 342 vide Oris inflammationem.

Reduuia: vide Paronychiam
Renum obſtructio ab humore, tumore, cauſa Grauis hypochondriaci doloris 537 cura 545
Renum inflammatio, cauſa Ardentis doloris in hypochondrijs 535 cura 545
Rhagades: vide Fiſſuras
Rhyas, caruneulæ oculi abſumptio 286 cauſa ibid. cura in oculi vlceribus.

S

Scabies vulgaris humida Raudt 760 cauſa 791. 795 cura 857
Scabies Fera, agria, Herbroten Germ. 761 cauſa 791 cura 857
Scabies ſicca 763 cauſa 792 cura 857
Scabies fœda Mager Germ. 763 cauſa 793 cura 857
Schrophtalmia 276 vide, Ophtalmia non vera.
Scorbutus 334 vide, Gingiuarum tumor, inflam.
Septi tranſuerſi cauſâ, Comprimens cordis dolor 456 cura 528
Soda Arabum: vide, Cephalalgia
Sphacelus, Syderatio 778 cauſa 282 cura 989
Splenitis 331 vide, Lienis inflammatio
Stomachi dolor: vide, Cordis dolor
Sudor Anglicus 12 vide, Febris maligna putrida
Superficiei corporis dolor 748 cauſa 778 cura 800
Superficiei corporis dolor ex calore 749 cauſa 780 cura 8 2
Superficiei corporis dolor ex frigore 749 cauſa 779 cura 801
Superficiei corporis dolor ex contactu rei aſperæ 749 cauſa 780 cura 802
Superficiei corporis dolor ex contuſione 750. 785 cauſa 795 cura 820
Superficiei corporis dolor ex compreſſione, diſtentione externa 750 cauſa 795 cura 802
Superficiem corporis afficiens calor & frigus, cauſa Dolorum inde genitorum 779 cura 801
Superficiem corporis comprimens, diſtendens, feriens vis & impetus, cauſa Dolorum inde prouenientium 795 cura 802
Superficiem corporis, ſæpe & interiora ſecans, pungens, contundens læſio, cauſa Vulnerum eiuſmodi 796 cura

Superfi-

Superficiem corporis adurens calor, ignis, cauſticum, cauſa Vſtionis 796 cura 888
Superficiem corporis lædentia virulenta, venenata, inſtrumenta, morſus, ictus animalium, cauſa Vulnerum eiuſmodi 796.797 cura 930
Superficiem corporis alicubi adimplens ſanguis, cauſa Phlegmones 782 cura 809
Superficiem corporis inuadẽs ſuppuratio, cauſa Abſceſſus ijsq; ruptus Vlcerum 782 cura 835
Superficiem corporis obſidens certo in loco maligna qualitas cauſa Cancri 788 cura 841
Superficiem corporis alicubi inuadens peſtilens venenum, cauſa Anthracis peſtilentialis 790 non peſtilentialis 791 cura 849
Superficiem corporis obſidentes humores biliosi, ſalſi, acres, praui, cauſa Herpetis, Phlyctenæ, Scabiei 791 cura 853.857
Superficiem corporis infeſtantes humores acres, praui, maligni, cauſa Vlcerum exedentium, depaſcentium, varicoſorum & malignorum 799 cura 933

T

TAraxis: vide, Epiphora
Terminthus Hundsblatern Germ. 762 cauſa 791 cura 857
Teſtium inflammatio 755 cauſa 784 cura 830
Teſtium à ſanguine repletio, cauſa inflammationum in illis 784 cura 830
Thoracis muſculorum diſtentio à defluxo humore, cauſa Pleuritidis falſæ Pituitoſæ 409 cura 438
Thoracis tunicæ ſuccingentis diſtentio à flatibus, cauſa Pleuritidis Flatulentæ 408 cura 438
Thoracis ſuccingentis tunicæ inflammatio, cauſa Pleuritidis priuatæ, Succingentis dictæ 409 cura 435
Tinea der Grindt 761 cauſa 799 cura 857
Titillatio 749 cauſa 779 cura 800
Tonſillarum inflammatio, cauſa Antiadum 381 cura 386.396
Tonſillarum tumor à defluxione, cauſa Pariſthmiæ 384 cura 386.398
Tonſillarum exulceratio, cauſa vlceroſi Faucium doloris 384 cura 402
Tormina Grimmen vide, Ventris dolor
Tuberculum Eyſſen Germ. aliud Bintzeyſſen 754 cauſa 787 cura 809

V

VArix: vide Vlcera varicoſa.
Ventris dolor 584 cauſa 588 cura 602
Ventris diſtendens circa veſicæ regionem dolor 586
cauſa 598 cura 629
Ventris inflammans circa veſicæ regionem dolor 586
cauſa 599 cura 634
Ventriculi dolor: vide, cordis dolor
Ventriculi imbecillitas dicta cordis moleſtia 447
cauſa 456 cura 480
Ventriculi calidiot appellata Cordis moleſtia 447
cauſa 457 cura 586
Ventriculi ardor ebulliens Sodt Germ. vide, Cordis ardens dolor
Ventriculi calida intemperies ſimplex cauſa Sitis potiùs quàm doloris 448 cura vide, Ventriculi calidior conſtitutio
Ventriculi inflammatio, cauſa Ardentis cordis doloris 449 cura 460
Ventriculi frigida intemperies, cauſa Rodentis cordis doloris 449 cura 465
Ventriculi diſtẽtio, aggrauatio, compreſſio, cauſa Comprimentis cordis doloris, nonnunquam & Rhodentis 450 cura 465
Ventriculi inflatio 451 cauſa ibid. cura 465
Ventriculi vellicatio, cauſa Rodentis cordis doloris 452
cura 468
Ventriculi itritatio grauis, cauſa nunc Rodentis, nunc Ardentis cordis doloris 453 cura 468
Ventriculi eryſipelas 446 cauſa Ardentiſſimi cordis doloris 455 cura 468
Ventriculi imbecillis cõſtitutio à caloris natiui defectu, intemperie frigida & humida, refrigeratione actuali, diſtentione, inflatione, laxitate, aliòve organi vitio, cauſa illius moleſtiæ, quæ Imbecillitas ventriculi dicitur 456 cura 480
Ventriculi calidior cõſtitutio, cauſa illius moleſtiæ, quæ Calidior ventriculi moleſtia dicitur 457 cura 586
Ventriculi neruorum causâ, Cordis dolor 457 cura 528
Ventriculi affectus, cauſa Hypochondriaci doloris 544
cura 545
Vermes aurium 330 cura ibid.
Vermes in naribus 336 vide Vermes
Veſicæ diſtentio, cauſa Diſtendentis circa veſicæ regionem Ven-

nem Ventris doloris 598 cura 629
Veſicæ inflammatio, cauſa Inflammationis circa veſicæ regionem ventris doloris 599 cura 634
Viſus dolor ſeu offenſio 1 cauſa 1 cura 2
Vlcus 773 cauſa 782 798 cura 933
Vlcera plana: vide Vlcus
Vlcera caua, vide Vlcus
Vlcera ſinuoſa, vide Vlcus
Vlcera putrida 775 cauſa 798 cura 933
Vlcera vermicoſa 775 cauſa 798 cura 933
Vlcera exedentia 776 cauſa 799 cura 933
Vlcera depaſcentia 776 cauſa 799 cura 933
Vlcera ſerpentia: vide Vlcera exedentia & depaſcentia.
Vlcera aquam Gliedtwaſſer à chirurgis noſtris vocatam exſudantia 775 cauſa 282 cura 933
Vlcera varicoſa 757 cauſa 799 cura 933
Vlcera cacoëthe 775.776 cauſa 798 cura 933
Vlcera maligna 757 cauſa 799 cura 933
Vlcera Luis venereæ: vide Vlcera maligna
Vlcera Elephanticorum: vide Vlcera maligna
Vlcera fiſtuloſa 774 cauſa ibid. cura 960
Vlcera calloſa 774 cauſa ibid. cura 963
Vlcera exereſcentia 774 cauſa ibid. cura 964
Vlcera phlegmonoſa, eryſipelatoſa 775 cauſa 798 cura 967
Vlcera œdematoſa 775 cauſa 798 cura 969
Vlcera eryſipelatum exulcer. 776 cauſa 798 cura 933
Vlcera capitis manantia: vide, Tinea vel Scabies manans
Vnguium frigidus dolor Küenegten Germ. 749 cauſa 779 cura 801
Vomica: vide, Abſceſſus
Vſtio 768 cauſa 796 cura 888
Vterinus dolor frequentior, Bärmutter 587 cauſa 601 cura 629
Vterinus dolor alter poſt partum 587 cauſa 600 cura 629
Vterinus dolor inflammans 588 cauſa 601 cura 634
Vterinus dolor inflammans poſt partum 588 cauſa 602 cura 634
Vterinus dolor: vide, Hypochondriacus lancinans & tenſiuus dolor
Vteri fundi diſtentio, cauſa Vterini doloris poſt partum 600 cura 629

Vteri vaſorum diſtentio, cauſa Vterini frequentioris doloris 601 cura 629
Vteri fundi inflammatio, cauſa Vterini inflammantis doloris 601 cura 634
Vteri inflammatio poſt partum, cauſa Vterini poſt partum inflammantis doloris 602 cura 634
Vteri inflammans dolor 840 cauſa 642 cura 646
Vteri vlceroſus dolor 641 cauſa 643 cura 647
Vteri illiusq; ceruicis cancer & carcinoma: vide, Cancer.
Vteri condyloma: vide, Condyloma.
Vteri inflammatio, cauſa inflammantis vteri doloris 642 cura 646
Vteri vlcus, cauſa Vlceroſi vteri doloris 643 cura 647
Vteri malignus humor, cauſa Cancri in vtero 643 cura 646
Vulnus 769 cauſa 796 cura 895
Vulnus amplum, ſectum, punctum 769 cauſa 796 cura 895
Vulnus ſeu ictus à ſclopetto : vide Vulnus
Vulnus contuſum 770 cauſa 796
Vulnus anguſtum: vide, Punctura
Vulnus phlegmonodes 771 cauſa, cura 967
Vulnus in vlcus degenerans: vide Vlcus
Vulnus venenatum virulentum 772 cauſa 796 cura 930
Vulnus cum oſſium læſione 771 cauſa ibid. cura 902
Vuula 380 cauſa 381 cura 386.396

X

XEnophtalmia 276 vide Ophtalmia non vera
Xirophtalmia 276 vide, Ophtalmia non vera.

F I N I S.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

Digitized by Google

Digitized by Google